Digitized by Google

33— 5—

110-8-N. 36,920-

Digitized by Google

Digitized by Google

Libreria
L K. 5 L82i

# PRACTICA CRIMINALIS CANONICA,

## D. IGNATII LOPEZ DE SALCEDO,

IC. ACADEMIÆ COMPLVTENSIS PROfeſſoris primarij, Decani,

*Complectens*

Materias { 1. Excommunicationis, 2. Irregularitatis, 3. Suſpenſionis, 4. Degradationis & 5. Diſpenſationis } in vtroq; foro frequentes.

*NOVISSIME RECOGNITA, PLVRIBVS CAPITVLIS aucta, necnon ſelectiſſimis annotationibus ac ſcholiis ſigno ☞ notatis ornata.*

IN QVIBVS VLTRA COMMVNIS IVRIS SANCTIONES. 1. DECRETA antiquiſſimorum Conciliorum Cathol. Eccleſiæ, & 2. Sacr. Concilij Tridentini, 3 Conſtitutiones Roman. Pontif. quas Motus proprios vocant: necnon 4. Prouinciarum ac Diœceſeon ſtatuta municipalia: interpretantur, enucleantur ac dilucidantur.

CVM ADIECTIS RESPONSIS CARDINALIVM CONcilij Tridentini Interpretationi præfectorum,

*Opus oppido elegans, deſcribens omnium criminum, tam Laicorum, quam Clericorum, ad tribunal Eccleſiaſticum ſpectantium, tum pœnas, tum legitimas defenſiones.*

CVM INDICE GEMINO INSTRVCTISSIMO.

BIBLIOTECA

*MOGVNTIÆ*
Apud Balthaſarum Lippium, ſumtibus Iacobi Fiſcheri.
Anno cIↃ IↃ x.

De la Casa Professa de la Compañia de Jesus de Madrid.

Digitized by Google

Digitized by Google

fLL 19.775

# REVERENDO ADMODVM PATRI, MVLTIIVGAQVE ERVDITIONE CLARISS. Dn. IOANNI MYNTZENBERGIO, CONuentus Carmelitarum in Nobili Francofurto Priori digniſſimo, ſuo Domino ac Patrono

S. P.

*QVAMVIS tibi, Reuerend. admodum Pater Vir Clariſſime, nihil non debeo, quod ego, quia ſumma tua, in Patrem meum p. m. à viginti ab hinc annis, inq; me ipſius filium ac heredem vnicum, merita conſtarent, præ me ſemper & vbique tuli: committendum tamen mihi nunquam putaui, vt id omnibus hominibus quocunq; officij ac inſcriptionis publicæ genere declararem. Veritus enim ſum ſemper, ne, dum tibi, quod omnia deberem, offerrem omnia, inter ea multa inepte temereq; à me darentur tibi, quæ tui nominis amplitudinem dignitatemque minime decerent. At æſtus animi mei ſedari tamdiu, conſidereque non poterat, dum tibi aliquid & tanto nomine, & ſtudiis digniſſimum inſcriberem: quod nec omnino ſperabam me poſſe conſequi, nec te tale aliquid à me exſpectare credebam. Nam quid hoc tuo nomine fieri poteſt illuſtrius, aut ſtudiis tuis excogitari præſtantius? aut quis ego, aut quæ virium mearum facultas tanta, vt his omnibus offerre me ſatis digna poſſe conſiderem. Non igitur illud, quo plane ſatis facerem, ſed aliquod ſummi cuiuſdam operis & egregiæ voluntatis, conatuſq; mei luculentum ſpecimen quærebam. Itaq; diu multumq; cogitanti mihi venit in mentem libelli cuiuſdam Ignatij Lopez de Salcedo, Academiæ Complutenſis Profeſſoris Canonici Ordinarij,* Practicæ Criminalis Canonicæ, *inſcripti; quem ille iamdiu habuiſſet*



Digitized by Google

*in manibus, in eoque conſcribendo plurimum operæ ſtudiique collocaſſet, ac iam tertium publici iuris in Hiſpania omnium applauſu maximo, feciſſet. Cumque nullis non Germaniæ noſtræ Iuriſconſultis arrideret: placuit, quoniam non paruum mei erga te ſtudij argumẽtum, ac te non indignum videretur, id tanquam maiorum vigiliarum opus in tuo nomine appareret. Nam cum ad te ſæpe officii cauſſa vere apprime docti veniſſent, teque & viſerent, & vna poſtea eſſent plurimum: memini te in omni fere ſermone grauiſſimos è medio Iuris Canonici pelago locos tractare, quos ſumma quidem dicendi copia ornares, & amplificares latius. Cum enim in hoc ipſo Prioratus munere, in quo nunquam nec maiori cum laude, nec ſplendore nominis, nec longiore temporis ſpatio, ante ſe quiſquam verſari viſus eſt, ſi quod tamen ab occupationibus tam Eccleſiaſticis, quã domeſticis, grauiſſimis, vacuũ ac liberum tempus datur, id tu aut in prudentiſſimorum, tuique ſimilium hominum ſermonibus, aut in doctrinæ ſtudiis, (in quibus, quantum præſtas, excell[illegible]que, mihi dicendum non arbitror,) totum conſumis. Si tu hanc itaque, quam offero, Practicam Canonicã, quam ſubciſiuis temporibus legas (ius enim Canonicum totus euoluiſti) dignam, vir Referende, exiſtimabis, gaudebo equidem, atque adeo me maximum huius inſcriptionis meæ fructum percepiſſe tunc demum putabo. Vale. Calendis Aprillis 1610.*

R. T.

Totus

Iacobus Fiſcherus

DENVN-

# DENVNCIATIO.

## CAPVT I.

CORAM Vobis Domino N. officiali, ac Vicario generali, ego N. preſbyter promotor ſeu fiſcalis curiæ veſtræ, denuncio, quòd Colubertius, & Serpelion diœceſis huius originarij, in ea domicilium habentes, & beneficia grauia & plura perpetrarunt facinora. Cum enim laici eſſent, ſine ordinibus miniſtrare ac celebrare ſunt auſi. Tandem verò excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, corpore vitiati, & ſine titulo, ſerui ſine dominorum ſuorum licentia, & illiterati, & ad rationem obligati, & poſt peractam pœnitentiam ſolennem, Neophyti per ſaltum, furtiuè, extra tempora, & ante ætatem debitam, & ab alieno Epiſcopo, ac ſimoniaco, excommunicatoque hæretico, & à collatione ordinum ſuſpenſo, & qui epiſcopatui renunciauerat, interdictique tempore, ad ſacros ordines ſunt promoti, ac ſuſpenſionis, excommunicationis, ac interdicti cenſura nodati, non ieiuni, ac in die ſæpius, & ſine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo, & ſuper altari non conſecrato, ac in priuatis locis ſine licentia Epiſcopi celebrarunt, Miſſamque pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum: Euchariſtiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt, ac ob negligentiam ipſorum aliquid ſanguinis ſtillauit in terra, & in altari, aliquoties inſuper celebrando corpus, & ſanguinem Domini non percipiebant, ſuper rebus aptis ad faciendum ſortilegia, & ad illum effectum tantum, vnam, vel plures Miſſas ſcienter celebrarunt, adhibitis nefariis precibus, & verbis ſuperſtitioſis, in cuſtodia Euchariſtiæ deſides, Miſſamque ſacram incœptam reliquerunt. Horis prohibitis celebrare ſunt auſi. Commendatumque ſibi infirmum baptizare noluerunt: beneficia plura poſſident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante poſſederunt, & in pluribus eorum intruſi ſunt, viuis eorum poſſeſſoribus & occaſione laicæ recognitionis, non requiſita Epiſcopi audientia, beneficia Eccleſiaſtica ſibi præſumpſerunt vendicare, & in nullo beneficiorum reſident, cumque parochiales Eccleſias habeant, intra annum non fuerunt promoti, cum alienigenæ ſint in his caſtellæ & Legionis regnis, vel in aliis, quibus legibus, moribus, vel conſuetudine prohibitum eſt, dignitates Eccleſiaſticas, penſiones impetrare ſunt auſi. Officium inſuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt: negotiatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuum, laicorum miniſtri, ac in rebus eorum procuratores exiſtentes, tabellionatus officium exercentes, ac le-

ges,& phyſicam audientes, villarum procurationes ſuſcipientes, ac Principum, & ſæcularium virorum inſtitiarij: coram ſæcularibus magiſtratibus, clericos inuitos conuenire ſunt auſi, contra Eccleſias, à quibus beneficia obtinent, aduocati, vel procuratores extiterunt. Inſtituti heredes rogati de reſtituendo hereditatem incapaci, tacitam fidem dederũt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi ſeu buffones. Carnificum ſeu macellariorum, aut tabernariorũ officium publicè,& perſonaliter exercentes. Aleatores, ac bona Eccleſiæ dilapidantes: publicis ſpectaculis,& clandeſtinis nuptiis intereſſentes, nuptias ſecundas benedicẽtes, virgatis ac partitis,& aliis prohibitis veſtibus publicè vtentes, & comam nutrientes ſiue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes. Monialibus,& ſpiritualibus filiabus ſe commiſcentes, ſtupri, inceſtus, adulterij, ac criminis nefandi rei, ſacrilegi, vſurarij, à manifeſtis vſurariis oblationes recipientes, eosq; Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradentes, beneficia, præſtimonia, vel fures, ſimoniaci, periuri, ac falſi teſtimonij rei, homicidæ, venifici, parricidæ, & per aſſaſſinos alios interfici mandantes. In criminalibus capitalibusq; cauſis accuſatores, aduocati, procuratores, teſtes contra reos in ſæcularibus tribunalibus extiterunt, truncationesq; membrorũ per ſe facientes ſeu iudicãtes, duellum aliis ſponte offerentes, ſeu oblatum ſuſcipientes, naues ad pugnam gubernantes,& conflictum perſonaliter exercentes, aliosq; ad pugnam incitantes, violentiæq; illatores, literas ad alios directas aperientes,& aduerſariis oſtendentes. Eccleſiaſticos viros, vt ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorũ,& Eccleſiarum violatorum non ſatisfacientium, ſepulturis intereſſentes, eorumq; eleemoſynas recipientes, ac de eorũ rapina participantes. Sortilegij, conſulentesq; aruſpices, incantatores, ariolos, augures, ſortilegos: ac eos qui artem magicam profitentur,& peccatores, qui ſibi cõfeſſi fuerunt, ſigno, aut verbo, prodentes, blaſphemi, apoſtatæ, ſchiſmatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus, defenſoribus,& fautoribus eorum Eccleſiaſtica adhibentes Sacramenta, ac eos Chriſtianæ ſepulturæ tradentes, & eorum eleemoſynas ac oblationes recipientes. Excommunicationis vinculo innodati per annum, vel multo tempore contumaciter ſteterunt, falſarij, conſpiratores ac læſæ maieſtatis rei, ſeque de ſuis criminibus gloriantes. Quare peto, prȩmiſſorum habita reformatione ſummaria, eos citari perſonaliter, aut capi ab Eccleſiis, ad quas confugerunt, extrahi, incarcerari, tortura ſiue iuramento præmiſſis interrogari: confeſſionibus propriis aut teſtibus conuictos ab ingreſſu Eccleſiæ interdici, ſuſpendi, beneficiis priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monaſterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac ſæculari curiæ tradi, pœnisve aliis pecuniariis, vel corporalibus, canonicis, vel ſynodalibus, conſuetudinariis, ſiue arbitrariis puniri, aliquo lapſu temporis non obſtante. Deficiente vero legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue ſcandalum, vehementem ſuſpicionem, ex teſtium dictis obortam illis purgationem indici, in qua ſi defecerĩt, vti cõuictos puniri. Si verò capi nõ potuerint, abſentes eos pœnis dãnari cõdignis. Et ſi opus fuerit ad dd. pœnarũ executionẽ ſæculare brachiũ imploretis. Pro quibus omnibus, ac in neceſſariis ecrura, veſtrum imploro officium, ac expenſis proteſtor, & peto.

Cora

Digitized by Google

*Coram vobis Domino N.*

# CAPVT II.

1 *Denunciationes coram iudice fieri expedit.*
2 *Tabellionum corruptus animus delictorum correctionem impedit.*

QVoties enim † ad expurgandam Eccleſiaſticam Rempub. facinoroſis clericis 1 alicuius eorum flagitium *a* nunciandum eſt, decet, vt id præſentia iudicis fiat. 2 Sic enim & iudex perpendere poterit, quæ ſit perſonæ qualitas, contra quã denunciatio fit, quæ inſuper delicti ſpecies ac grauitas, vt iuxta illam, quæ futura ſunt, ordinet, ac præcipiat, intelligatque, quo animi motu, quaue certitudine delicti, fiſcalis ſuus, aut quiuis alius denunciaturus accedit: & an etiam negotium id, de quo agitur, notario, qui tunc ſe illi offert, tutò committi valeat. Non enim in criminalib. cauſis minima cura iudicis debet eſſe, perſonam notarij eligere ac variare, iuxta caſuum & negotiorum occurrentiam, cum præcipuè inter plures optio datur. Multum † namque impedit delictorum correctionem tabellionum animus corruptus 2 *b* precibus, aut precio, ſeu particulari quadam affectione, vnde ſæpius cauſarum ſe-b creta reuelant, teſtes negligenter, & non, vt decet, examinant, & iudices ipſos variis perſuaſionibus, & fictionibus ad ſuę prauæ intentionis tramitem inclinare ſatagũt, aut aliis importunitatibus oppugnant, eorum inſuper torpore, & ſegnitie (cum à iudicibus, tum à *fiſcalibus*) in ſimilibus copia, & reorum pauperum defenſio. Oportebit etiam de omnibus curię tabellionib. diffidere, quando illos certioraturos malefactorem de his, quæ geruntur, iudex probabiliter ſuſpicatur, extraneumq; quærere notarium, quo præſente denunciatio fiat, & per quem ſummariæ informationis teſtes examinentur, ac mandatũ capturæ ſubſcribatur. Proderit præterea, quòd Iudice præſente denunciationes fiant contra reos: nam ex hoc ipſe facilius illorum memoriam conſeruabit, & melius rationem criminalium cauſarum, & ſtatus earũ ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorum proſequi cauſas, & reliquas pro arbitrio ſilentio præterire.

IV*dicu fiat*. Vide multa lectu non indigna de hac denunciatione, quæ coram iudice facienda eſt, circa quam huius capitis argumentum verſatur. Scripta per Ang. in tract. malef. in verb. ***Nec non ad denunc.*** Boſs. in locupletiſſimo illo delictorũ tract. tit. ***de denunciatione***, pag. 101. Iul. Clar. lib. 5. recept. ſent. §. fin. quæſt. 3. & 7. A

*Tabellionum animus corruptus*. Dolus equidem, & tabellionum imperitia, deſtruit mundum: & multorum conſcientias in magno diſcrimine conſtituit, vt ſingulariter ſcribit Bald. conſil. 6. incip. *Viſo teſtamento*, lib. 2. Et ex notariorum imperitia plurima damna, & litium occaſio oritur. Ita ſcribitur in ſacro Concil. Tridentino, ſeſs. 22. c. 10. *de reformatione*. Quapropter iuſtiſſimè ibi decretũ eſt: Notarios imperitos, vel in officio delinquentes, priuandos, vel ad tempus ſuſpendendos eſſe ab Epiſcopo tanquam Apoſtolicæ ſedis, delegato. Ex quibus iuſtiſſimè defenditur decretum ab Illuſtriſſimo Toletano Præſule factum, quo ſtatutum eſt, quòd nullus Notarius Apoſtolicus, fungatur munere ſuo, in hoc ampliſſimo Archiepiſcopatu, niſi, prçuio examine, approbatus fuerit ab ipſo, vel à iudicibus ſui ſenatus, qui ſemper floret viris integerrimis, & omni laude digniſſimis. B *Contra Notarios.*

A 2 Et mul-

Et multa contra tabelliones, & Notarios tradit Ripa in l.centurio. num.83.ff. de vulgar. Cagno. in l.ſi librarius.num.2.ff.de reg.iur.Neuiza.conſil.28.num.11.& 12.Iaſ.conſil.27.col.2.lib.4. Iac.Menoch.conſil.38.vol.1. Anton. Teſſara peculiari libello,cui titulum fecit, *De erroribus notariorum.*

*Contra nonnullos receptores curiarum Eccleſ.*

Nec minus quàm notarij, impedire ſolent delictorum condignam punitionem,nonnulli receptores Eccleſiaſticarum curiarum, qui ſic iure optimo nuncupantur,cum receptatores ſint munerum, & delinquentium receptatores, nec non fabricatores iniquitatum: canes ſunt ferarum, & ciuium deuoratores. Qui muneribus & donis corrupti,facinoroſos homines,& publicos peccatores tuētur,& probos & bonis morib. imbutos,ſi nihil eis tribuunt,infamãt,& perſequuntur. Quod ſi crimen aliquod,antequam ad iudicis aures perueniat,ipſi nouerint, ſæpenumero illius cauſam de plano iudicant,& non ſine plena manu. In reorum informationibus innumera crimina perpetrare ſolent: nam aliquando teſtes in ſuum fauorem deponentes,longe repellunt,aſſeuerantes,illud omittendum eſſe,quouſq; pro illis ferant teſtimonium. Si verò nullam culpam inueniunt, vt ſalarium itineris reportent,ex capite in teſtium depoſitionibus aſſeuerant,ſcandalum ſaltim ortum fuiſſe, ex obiecto crimine,quaſi hoc alicuius foret momenti, non probatâ legitimâ cauſâ ſcandali,præſertim apud optimos iudices,& Deum timentes. Inquirunt iſti aliena, cum ipſi grauiſſimis ſceleribus irretiti ſint. Quibus illud Saluſtij obiici poteſt: *Qui in alterum dicere paratus eſt, vitio carere debet.* Et vt egregiè cecinit ille:

*Tollere feſtucam ſi vis de fratris oculo,*
*Quæ tua conturbat lumina, tolle trabem.*

Et Horatius:

*Cùm tua peruideas oculis mala, lippus inunctis,*
*Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum.*

Tempus equidem mihi deficeret,ſi ſigillatim omnes ipſorum iniquitates recenſerem. Cenſeo Chriſtianæ reipublicę vtiliſſimum fore,vt iſtis hominibus ab Eccleſiaſticis tribunalibus expulſis, teſtes in criminalibus cauſis, præſertim grauioribus coram iudicib. examinarentur,quod iuri cõmuni conſonum eſt, l.apud eloquentiſſimum. C.de fid.inſtr.tradit late Calagur. Epiſc.reg.757.ibi: *ipſe annotaui.* Iacob. Menoch.in tract.de recup.poſſeſ.15.remed.q.26.num.336.& latiſſimè doctiſſimus Auend.de exequend. mand. Regum,2.p.c.17. vnde regulam iſtam cum vndecim limitationibus conſtituit. Vel oportet, quod in ſingulis tribunalibus, viri probi & integerrimi, ad munus hoc, aſſignato competenti ſalario, eligerentur, qui cum aliis curiæ officialibus debito tempore ſyndicarentur. Nec dicta mala medentur, ſi teſtium examen (prout nunc fit) priuatis locorum clericis committatur: nam cum ex proprio munere hoc illis non incumbat, negligentiſſimè in his ſe gerunt, quia frequentiſſimè ipſis abſentibus, & prorſus ignorantibus, teſtes ab receptoribus examinantur: nec iudice commiſſionis opus eſt, niſi ad ſolam ſubſcriptionem factæ informationis.

*Officiali*

Digitized by Google

*Officiali, ac Vicario generali.*

## CAPVT III.

1 *Differentia ſitne aliqua inter officialem vel Vicarium.*
2 *Officialis, vt corrigere & punire crimina poſſit, poteſtas expreſſa ſibi eſt committenda.*
3 *Officialis ex generali mandato poteſt inquirere.*
4 *Compoſitio officialis Epiſcopi, facta ſuper crimine, an Epiſcopo praeiudicet.*
5 *Antiquo iure de diaconorum cauſis, tres Epiſcopi cognoſcebant, de cauſis vero presbyterorum ſex.*
6 *Epiſcopi vel eorum officiales per ſe hodie de conſuetudine, de clericorum cauſis criminalibus cognoſcunt.*
7 *Solemnitas, quæ hodie ex Tridentino Concilio, in clericorum degradatione obſeruanda eſt.*

HI duo termini, Officialis, † ac Vicarius, inter ſe differunt, vt notat Gulielmus 1
in Clem. 1. de offic. vicar. quam refert Federic. de Senis in conſ. 302. incip. *Reuerende Pater, dicitur in iure.* in col. fin. Nam quicquid poteſt officialis, poteſt & Vicarius, ſed non conuertitur: & Officialis non habet poteſtatem circa actus ſpirituales extraiudiciales, quia illud pertinet ad Vicarium in ſpiritualibus, & Vicarius poteſt punire, & corrigere, *a* non tamen officialis. Quando autem Epiſcopus vnum 2
ſolum Vicarium conſtituit, credit Feder. vbi ſupra, quod tranſit in eum, quicquid tranſiet in officialem, & quicquid tranſire potuit in Vicarium in ſpiritualibus. Ioan. And. tamen in addit. ad Specul. in Rub. de officio Vicarij, dicit, quod iſta vocabula ſunt ſynonyma, & ſic idem eſt dicere Officialis, quod Vicarius, & quod dimittenda eſt iſta diuerſitas vocabulorum conſuetudinibus patriæ, quem refert Barbat. in Clē. Et ſi principalis de reſcript. in 1. col. qui dicit, quod iſta opinio Ioan. Andr. videtur verior, & ſic quod nulla ſit differentia in effectu, ſed ſolum in nomine, reiecta opinione Guliel. vbi ſupra, qui nititur facere differentiam inter ea, quæ ſunt gratiæ, & iuſtitiæ, & iuriſdictionis voluntariæ, prout latius ipſe refert. Præter alia † autem, 2
quæ in his, qui creandi ſunt Officiales, adeſſe debent, tanquam quibus totius diœceſis moderatio, ac regimen committenda ſunt, aut ſaltem committi ſolent (licet verius ij coadiutores, non vero excuſatores Epiſcoporum eſſe deberent) vt crimina corrigere, & punire poſſent, pœnamque depoſitionis infligere, non ſufficit quod ſolum aliquis in Officialem creetur, ſed requiritur, quòd ſibi expreſſe prędicta committantur, vt ſanxit Bonifacius huius nominis Pontifex VIII. in c. licet. de officio Vicar. li. 6. Sufficeret etiam iuxta glo. ibi, quod expreſſis aliquibus caſibus ex requirentibus ſpeciale mandatum, cętera ſub generali clauſula committerentur. Aduertetamen † quod talis Officialis ex generali mandato poſſet inquirere, vt notant 3
Ioan. Mon. Lapus, & Domin. contra Ioan. And. ibi, & vide notabile verbum in iſta materia per Mar. in c. qualiter. lo. 2. de accuſ. quæſt. 5. art. 13. quod refert Felin. in c. non poteſt. de re iudica. in 4. col. vbi dicit, quòd licet Vicarius Epiſcopi ex generali mandato, non poteſt punire, tamen ſicut poteſt inquirere, vt ſupra, ita poſſet inquiſitum abſoluere abſque alia relatione ad ſuperiorem. Et dicetur facta inquiſi-

tio, & abſolutio, ex poteſtate ordinaria Vicarij: quæ non impeditur, per d. c. licet, quod dicit dictum peregrinum, & nunquam obliuiſcendum. Et quamuis Ripa in. l. qui condemnare. in 3. col. num. pen. ff. de re iud. referat hanc concluſionem Marian. & Felin. & dicat, quod iſta deciſio non videtur vera, quia Vicarius non prohibetur condemnare criminoſos, fauore ipſorum delinquentium, ſed defectu poteſtatis iuriſdictionis. Vnde cùm Vicarius careat poteſtate, non videtur quomodo poſſit abſoluere. Ego credo eorum opinionem eſſe veram in terminis, in quibus ipſi loquuntur, quia dicunt, quod ſicut permittitur Vicario facere Inquiſitionem ad effectum remittendi culpabiles inquiſitos ad Epiſcopum, ſequendo deciſ. Rotæ 66. in nouis: ita ſi poſt Inquiſitionem inuenerit eos innocentes, poteſt abſoluere. Nam in iſto caſu ſententia abſolutoria Vicarij non eſt à crimine, vnde non operatur exceptionem rei iudicatæ, ad quam pronunciandam neceſſaria eſſet iuriſdictio, ſed eſt ſolùm abſolutoria ab Inquiſitione per eum formatâ, ad quam ſufficit eadem poteſtas, qua potuit Inquiſitionem formare, & eundem, quem abſoluit, ad Epiſcopum remittere, ſi fuerat inuentus culpabilis. Et iſto modo non obſtat regula negatiua. Quod qui non poteſt condemnare, non poteſt abſoluere: in qua etiam videtur fundari Ripa, dum impugnat prædictos Doctores. An autem, quando officialis
4 Epiſcopi † fecit expoſitionem pecuniariam ſuper adulterio, poſſet præiudicare Epiſcopo, quo minus poſſit iterum cognoſcere, & debitâ pœnâ Clericum criminoſum punire: vide Paul. de Caſt. conſ. 368. notandum. in 1. volu. & ſi quiſquam dubi-
5 tauerit, † cur tantorum, ac tam grauium criminum cauſas, coram ſolo officiali Epiſcopi tractandas, ac ab eo definiendas propoſuerint, cum antiqua iura Ægaſthenſium, & Carthaginenſium Conciliorum ſtatuerint, diaconum à tribus Epiſcopis vicinis, presbyterum à ſex, audiendos eſſe, vt habetur in c. ſi quis tumidus: cum duobus ſeq. 15. q. 7. præcipuè, cùm illa tria capitula intellexerit Archidiac. ibi, in cauſa criminali, in qua proceditur ad depoſitionem, prout ſunt in hac noſtra denuncia-
6 tione plura crimina depoſitione digna. Huic dubitationi ſatisfaciendo † dicimus, quod de conſuetudine audiunt Epiſcopi per ſe, vel per Officiales ſuos cauſas criminales Clericorum ſuorum: vt notat Specu. tit. de accuſatio. in §. quarto loco, cuius meminerunt Ioan. An. & Dom. Philip. in c. degradatio, de pœnis. lib. 6, Vnde ſolus Epiſcopus ſine numero aliorum Epiſcoporum poteſt Clericum verbaliter deponere, vt notant ibi Domi. & Philip. In criminibus autem illis, in quibus procedendum eſt ad actualem degradationem, tunc adhibendus eſt numerus Epiſcoporum de quo in dictis iuribus in examinatione, & definitione cauſæ, & ad pronunciandam illam verbalem depoſitionem, quæ debet præcedere actualem degradationem, vt notant Domi. & Phil. in d. c. degradatio. & ſcribitur in lib. Pontif. fol. 203.
Concil. Triden. col. 4. Hodie verò in Concil. Triden. in 3. Seſ. celebrata anno Dom. 1551. canon. 4. ſtatutum eſt, † quòd liceat Epiſcopo, ſeu eius Vicario procedere in dictis crimini-
7 bus etiam ſine requiſito numero Epiſcoporum, ſubrogatis tamen loco eorum totidem Abbatibus, vel perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, prout habetur in decreto dicti concilij tenoris ſequentis: Epiſcopo per ſe, ſeu illius Vicarium in ſpiritualibus generalem contra Clericum in ſacris etiam presbyteratus ordinibus conſtitutum, etiam ad illius condemnationem, nec non verbalem depoſitionem, &

per ſei-

per ſeipſum etiam actualem, atque ſolennem degradationem ab ipſis ordinibus, & gradibus Eccleſiaſticis, in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia, in numero à Canonibus definito requiritur, etiam abſque illis procedere liceat, adhibitis tamen & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus vſum mitræ & baculi ex priuilegio Apoſtolico habentibus, ſi in ciuitate aut diœceſi reperiri, & commodè intereſſe poſſint. Alioquin aliis perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant.

## ANNOTATIO.

ADde plura quæ de Officialis, necnon Vicarij generalis iurisdictione, & poteſtate ſcribit Abb. in c. ſi quis contra. n. 30. vbi Feli. & Doct. de foro comp. Rot. deci. tit. de officio Vicarij in nou. vbi ampliſſima additio Sylueſt. in ſumm. in verbo, Vicarius. q. 4. Petrus Rebuff. in pract. benefic. 1. part. titul. de Vicarijs Epiſcop.

*Punire & corrigere.* Eſt ſanè peculiare munus Epiſcoporum, vel Vicariorum, ſuorum generalium ſubditorum crimina, & ſcelera punire, eorumque vitia redarguere, & quod ab eis ſummè cauendum eſt, ne Clerici, præſertim curam habentes animarum criminoſi ſint, & inhoneſtam vitam agant, vel prauis, & corruptis ſint moribus: vt in Conci. Trid. ſeſ. 14. in procem. de for. & ſeſ. 6. c. 3. de refor. Iure igitur, generalis hæc delictorum denunciatio, coram Vicario generali præponitur, cum ipſe ex munere ſibi commiſſo, puniendi, & corrigendi hæc crimina, ampliſſimam iurisdictionem, & poteſtatem haberet. c. licet. c. irrefragabil. de officio ordinarij. c. de perſona 11. q. 3. Concil. Trid. ſeſ. 24. c. 20. de reform. vbi interdictum eſt Decanis, ſeu Archidiaconis, vel aliis inferioribus iudicibus, criminales cauſas etiam viſitando iudicare. Quæ poteſtas, & iurisdictio non ſolum eis competit aduerſus clericos (quos ſæculares appellamus) verum contra regulares, ſi extra clauſtrum vitam agentes, delictum aliquod fuerint perpetrati. Conc. Tri. ſeſ. 6. c. 3. de refor. nec iuuari poſſunt Clerici, ad effugiendam hanc ordinariam iurisdictionem, ſub prætextu immunitatis, aut exemptionis, non obſtantibus quibuſcunque conſuetudinibus, aut concordiis etiam iuramento confirmatis, vt in d. Concil. ſeſ. 14. c. 4. de refor. Imò ad defendendam ſuam iurisdictionem procedere poſſunt ordinarij, contra eam turbantes & impedientes, etiamſi fuerint exempti, vt egregiè ſcribit Innoc. in c. dilectus, de pœnis, quem ſequitur Steph. Aufrer. in tract. de poteſt. ſæcular. ſuper Eccleſ. perſonas. n. 23. Ioan. Rojas, Valentinus Inquiſitor in tract. de hæreticis. 1. p. n. 555. cum ſequenti, aſſeuerans, quod cum ipſe eſſet Epiſcopatus Pampilon. Vicarius generalis, ita in forenſibus controuerſiis obtinuit, contra Canonicos regulares illius Eccleſiæ, & contra quoſdam monachos Diui Bernardi. Ipſe quoque Inno. ſingularem ſententiam receptam vidit contra moniales exemptas, quæ mulierem nuptam, intra clauſtra monaſterij iniuſtè detinebant, & hac ratione, iuſtiſſimè iudex ordinarius contra ipſas cenſuris Eccleſiaſticis proceſſit quouſque mulier ipſa, marito fuit reſtituta: idemque in ſimilibus caſibus erit obſeruandum.

Competit quidem Epiſcopis ampliſſima poteſtas, & iurisdictio, viſitandi, cor-

rigendi,& emendandi clericos omnes ſuæ diœceſis, etiam capitulares cathedraliū, aut maiorum Eccleſiarum, vt ſolus hac iuriſdictione vti poſſit: non obſtantibus exemptionibus,conſuetudinibus,ſententiis,iuramentis, concordiis in contrarium; Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 4. de reforma. Quæ deciſio non ſolum obſeruanda eſt,quando viſitat:ſed etiam quoties ex officio,vel ad partis petitionem procedit in caſibus in dicto decreto definitis, vt probat idem Conci. ſeſſ. 25. c. 6. de refor. cum verò Epiſcopus, vel eius generalis Vicarius extra viſitationem contra capitulares procedit, longè aliter eſt obſeruandum. Pro cuius declaratione oportet præmittere,quid ſacri antiqui canones circa hoc decreuerint. Etenim Conc. Cattha. 4. c. 23. his verbis definiuit: *Nullus* (inquit) *Epiſcopus nullam cauſam audiat ſine ſuorum clericorum præſentia, alioqui ſententia ſit irrita.* Quod retulit Gra. in cap. Epiſcopus nullus q. 7. Et quamuis Concilium illud Cartha. fuerit prouinciale in cap. 1. de exceſſi. præla. fere idem fuit ſtabilitum, nempe quòd Epiſcopus minimè ſententiam interdicti proferat, vel clericos ſuſpendat ſine iudicio capituli, quo loco glo. conſenſum cap. expoſcit. ex tex. in c. quæſiuit, de his quæ fiunt à maio. par. ca. cum alijs congeſtis à Fel. in c. irrefragabili, col. 2. de offi. ord. Quæ opinio ſeruanda eſt quando de graui & ſeuera pœna imponenda tractaretur. Ioan. And. Ant. de Butrio, Abb. & omnes,in d. ca. 1. glo. Arch. & Domi. in cap. 1. de hæret. lib. 6. Oldr. conſ. 251. Vnde veteres Canones, qui conſilium capituli in ſupplicio cleris inferendo deſiderant, quales ſunt text. in cap. 3. de conſtit. lib. 6. c. nouit. c. quanto, de his quæ fiunt à præla. glo. in verbo, per capitulum in d. c. irrefragabili loquuntur in leuibus criminibus, in his etenim conſilium capituli ab Epiſcopo requirendum eſt. Itaque ex his quæ Doctores diuerſis locis tradiderunt, hæc colligitur reſolutio, quod conſiderata criminum qualitate, iura requirentia conſilium de conſenſu ſunt intelligenda, ſi, ardua, & grauia ſunt. Si verò cauſa leuis, & parui momenti fuerit, vel non admodum grauis, ſufficit conſilium abſque conſenſu requiri. Hodie verò ex ſacro Concilio Tridentino ſeſſ. 25. c. 6. de refor. ſupra allegat. nullo modo Epiſcopus, cùm extra viſitationem aduerſus capitulares procedit, id facere poterit, abſque conſilio, & aſſenſu duorum canonicorum, qui ſingulis annis ad munus hoc ſunt nominandi, vbi forma, quæ in procedendo ac definiendo obſeruanda eſt, præſcribitur, quæ ſi omiſſa fuerit, omnia irrita ſunt, & inania.

*Conc. Trid. interpretatur.*

Quam equidem conſtitutionem locum obtinere cenſeo, in quibuſcunque criminibus, quamuis grauia non ſint: quia generalia Concilij verba, nullam circa hoc reſtrictionem patiuntur. Quod prudentiſſimè ex eo factum fuiſſe cenſeo: nam cùm non omnino iure ſit definitum, quæ crimina grauia ſint vel leuia, ſed hoc magis ex prudentis iudicis arbitrio dependeat, innumeræ lites ex his concertationibus orirentur, & intentarentur, à quibus capitulares moleſtiis afficerentur, quibus obuiare potiſſima fuit cura Concilij: in Eccleſiis verò quibus contraria eſt conſuetudo, illa ſeruabitur, prout Concilium ibi decreuit.

Nec poſſunt Clerici, aut laici, in criminibus mixti fori, fugere ab hac ordinaria Eccleſiaſtica iuriſdictione, etiamſi allegent ſe habere certos, & peculiares iudices, per literas (quas conſeruatorias nuncupant) vt eos à moleſtiis & iniuriis defendant (vt moris eſt) dictæ nempe literæ, cum quibuſcunque clauſulis, aut decretis, nullius momenti

Digitized by Google

momenti ſunt, Conc. Trid. Seſſ. 14. c. 5. de refor. Excipiuntur tamen generales Vniuerſitates, ſeu Collegia Doctorum, vel Scholaſticorum, vel regularia loca, aut hoſpitalia actu hoſpitalitatem obſeruantia: quorum perſonæ, ſuis priuilegiis, & exemptionibus, circa iuriſdictionem ſuorum iudicum conſeruatorum, frui minimè prohibentur.

Sed dubium egregium, & in praxi frequentiſſimum, nec alienum à noſtro inſtituto ſe offert. Vtrum dicti conſeruatores Vniuerſitatum, vel religioſorum, aut piorum locorum, poſſint de omnibus cauſis, cuiuſcunque conditionis cognoſcere, & dubium facit Innocentij IV. Pontificis Maximi conſtitutio in c. 1. de offic. dele. lib. 6. qua his iudicibus conſeruatoribus, tantum conceſſum eſt, vt de manifeſtis iniuriis, & violentiis cognoſcant: nec ad alia quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam poſſunt extendere poteſtatem. Idem decretum eſt in c. fin. illo titulo. Quod ſi præſcriptam formam fuerint tranſgreſſi, eo ipſo per annum ſuſpenſi ſunt. Imò, & quod non vulgarem difficultatem habet, Regia conſtitutio prima tit. 8. lib. 1. ord. nou. definiuit, minimè poſſe iudices conſeruatores id tranſgredi, etiamſi vberior poteſtas, & iuriſdictio in reſcripto conceſſa fuerit, quod ſi ad vnguem non ſeruauerint, pœna amiſſionis naturalitatis horum regnorum puniuntur.

Verius tamen videtur, non eſſe prædictis iudicibus prohibitum de aliis cauſis, vltra violentias & manifeſtas iniurias, cognoſcere: ſi in literis Apoſtolicis, illis fuerit indultum, quod ex eo manifeſtè patet. Quia ſummus Eccleſiæ præſul, cauſas ad Eccleſiaſtica tribunalia ſpectantes, auocare poteſt: & alteri terminandas committere, vt in c. noſtram. de appel. c. paſtoralis. §. præterea, de offic. dele. c. Eccleſia, in 2. verbo: *Nos quidquid*, vt lite pend. Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 20. de reform. conducit text. in l. iudicium ſoluitur. ff. de iudi. tradit vltra alios latiſſime D. Couar. in pract. q. c. 9. Et iſtorum iudicum poteſtas à literarum facultate dependet, c. recepimus. §. porro. de priuileg.

Nec refragatur tex. in c. 1. quia loquitur, quando conſeruatorum poteſtas eſt limitata. Secus verò, ſi ampla tribuatur iuriſdictio, quia tunc impunè ea vti poſſunt. Quapropter illius text. deciſio ferè hodie inutilis eſt, cùm amplior forma recepta ſit, vt ſcribit Ioan. Andr. ibi *in caſus poſitione*, & ibi etiam Archi. & Domi. idem Domin. in d. c. fin. §. conſeruatores, Petrus Rebuffus in l. 48. in fin. ff. de verb. ſignific. *Regia conſtitutiones 1. & 5. tit. 3. lib. 1. ordi. noui explicantur.*

Nec minus aduerſatur præcitata Regia lex prima diſponens, non eſſe alicuius valoris iuriſdictio, quæ contra dictam prohibitionem conceſſa fuerit. Quia interpretanda eſt in caſu d. c. 1. cum quo concordat, vel quando talis conceſſio tenderet in præiudicium Regiæ, & ſæcularis iuriſdictionis: non verò, quando ea iuriſdictio daretur tantum inter Eccleſiaſticas perſonas, quarum cauſæ coram iudicibus Eccleſiaſticis ſunt tractandæ, vt in c. ſi diligenti. de foro comp. cum aliis, Regia lex 57. tit. 6. part. 1. Vel ſi cauſa eſſet Eccleſiaſtica, vt in Clement. 2. de iudi. l. 56. ead. part. 1. His nempe caſibus, Pontifex Summus liberam poteſtatem & iuriſdictionem obtinet, nec Regia poteſtate poteſt impediri. c. nouit. de iud. l. 5. tit. 3. li. 1. ordin. nou. & quòd iſte ſit verus, & germanus intellectus d. legis, ex verbis ipſius colliges, cum dicit: *Los conſeruadores dados, y diputados por nueſtro muy ſancto Padre, no ſean oſados de perturbar la nueſtra iuriſdicion ſeglar, ni ſe entremetam à conoser, ni proceder, &c.* Intelligenda quidem lex

dem lex eſt inter laicos, & exceptio, quæ ſtatim ſequitur, ibi: *Saluo de iniurias y offenſas manifieſtas, y notorias, que ſuelen ſer hechas a las Igleſias, ò monaſterios, y perſonas Eccleſiaſticas.* Interpretanda eſt reſpectu laicorum.

Vnde ex illa lege ſingulariter colligo, indices conſeruatores religioſorum, vel mendicantium, poſſe non ſolũ contra Clericos, ſtãte dicto decreto Concilij Trid. procedere, ſed contra laicos, pro manifeſtis iniuriis, vel violentiis, perſonis Eccleſiaſticis illatis, quamuis rei ſint, quia minimè ex hoc defraudatur Regia iuriſdictio, cum talia crimina mixti ſint fori. c. cum ſit generale. de foro compet. l. 58. tit. 6. p. 1. l. 4. tit. 18. ead. part. & cum dicta Regia lex 5. tit. 3. lib. 1. ord. loquatur de laicis, in illis regulam conſtituat, Exceptio, qua permittitur conſeruatoribus, de manifeſtis iniuriis, & violentiis cognoſcere, contra laicos dubio procul intelligenda eſt, cum exceptio ſemper ex regula profluat. l. nam quod liquide. §. fin. ff. de penu. legat. & huic interpretationi non vulgariter ſuffragatur. l. 2. tit. 8. lib. 1. ord. noui, dicens: *Iuezes Eccleſiaſticos anſi conſeruadores, como otros qualeſquier, no ſeam oſados de exceder los terminos del poderio, que los derechos les dan en ſus iuriſdiciones: y ſi excedieren lo que los derechos diſponen, y enla nueſtra iuriſdition Real ſe entremetieren, y la atentaren vſurpar, y entre legos, ſobre cauſas profanas, &c.* Non certè inter Clericos, nec circa cauſas Eccleſiaſticas lex illa aliquid definiuit.

Et nota, quod tunc dicetur manifeſta iniuria, & violentia inferri, vt pateat aditus iudicibus conſeruatoribus contra laicos procedendi, quando monaſterium vel religioſi ſua poſſeſſione perturbantur, aut eorum priuilegia, exemptiones, & immunitates violantur, c. cum ſit generale de foro comp. quod in qualibet oppreſſione locum obtinet in c. ſi clericus. eod. tit. Abb. & Doctores in d. c. cum ſit generale: vbi Socin. n. 18. Lap. alleg. 58. & 72. & eſt optimus textus. in c. conqueſtus. de foro comp. vbi iudicibus Eccleſiaſticis permittitur laicos compellere, vt pro iniuriis, & damnis Eccleſiæ illatis competenter ſatisfaciant, & conducit tex. quem ibi ad hoc not. Barb. in c. licet. de pœnis, & in verbo, *Exiguus.* Quia exigere eſt ab inuito extorquere. l. lex fidei commiſſ. ff. de legat. 3. & eſt hodie egregia deciſio Cõ. Trid. ſeſſ. 22. c. 11 de reform. & in propriis terminis huius propoſitæ controuerſiæ tenet Ioan. Lap. Hiſpanus (vir magni nominis) in rep. c. per veſtras de dona. inter vi. & vxo. § ſed pulchra dubitatio. num. 3. fol. magno 181. Et ita non ſemel iudicatum vidi, maxime hoc anno 1583. in fauorem religioſiſſimi, totoque orbe celebratiſſimi Collegii Societatis Ieſu, huius Complutenſis populi. Nam cum quidam ciues oppidi de *Loranca*, vim dicto Collegio quibuſdam ſuis prædiis intuliſſent, meo conſilio querela huius oppreſſionis & violentiæ, propoſita fuit, coram Vicario generali huius Complutenſis curiæ, tanquam iudice conſeruatore & licet rei perſonaliter citati, declinatoriam fori exceptionem propoſuerunt, cauſa ad Regiam Pintianam curiam fuit delata, declaratum in ea fuit, nullam vim à iudice conſeruatore illatam fuiſſe, & cauſa ei remiſſa fuit.

Hæc de conſeruatoribus mendicantium ordinum, piorumque locorum: conſeruatores verò Salmanticenſis Pintianæ, & Complutenſis Academiæ, indiſtinctè de omnibus cauſis in fauorem Doctorum, vel Scolaſticorum, contra laicos procedere



Digitized by Google

cedere poſſunt.l.8.tit.7.lib.1.dicti noui ordi.cum dicit: *Que el Maeſtreſcuela o ſu lugar teniente pueda conocer y conozca de todas las cauſas tocantes a la dicha Vniuerſidad, y a las perſonas del dicho Eſtudio, aunque no ſean iniurias, ni fuercas notorias y manifieſtas,*

*Ego N. Presbyt.*

## CAPVT IV.

1 *Laici Clericos accuſare non poſſunt.*
2 *Prælati cauere debent, ne officialium ſuorum officia ſub annuo cenſu locentur.*
3 *Fiſcalis curiæ in principio officii iurare tenetur.*

CVM enim † in curiis Eccleſiaſticis officio fiſcalis functuri, vltra laicorum cri- 1
mina, clericorum etiam flagitia accuſare, ſeu denunciare debeant, & laicis in-
terdictum ſit clericos accuſare, vt in c.Laico.& in c.ſicut Sacer.2.q.7.optimè faciūt
Prælati, ſi Sacerdotes, aut in ſacris ſaltem conſtitutos viros, ſimilibus præficiunt of- a
ficiis; illa namque non ea, quæ ſæculares viri inuidia, ac infeſtatione, clericorum fla-
gitia accuſabunt, aut iudicibus nunciabunt, & vitia ſolùm perſequentes, reorum
perſonas tanquam in eadem ſorte Domini vocatas non abhorrebunt. Fiet inſuper,
vt ad occultanda crimina, non ſic facile muneribus corrumpantur, quod tandem
prudenter ſtatutum inueni inter Conſtitutiones Cæſarauguſtanæ Prouinciæ, cuius
eſt Eccleſia noſtra Calaguritana. in tit. de procurat. in conſtitu. penul. tenoris ſeq.
Nullus de cætero procurator fiſci admittatur, niſi in ſacris ſit ordinibus conſtitutus,
ſuffraganeis noſtris, & eorum officialibus contrarium faciendi poteſtatem omni-
modam adimentes. Debent tamen † Prælati cauere, ne ſimilia officia illis, vel aliis 2
ſub annuo cenſu locent. *b* Nam dum hoc fit, feruent vitiis omnibus reipublicæ, b
Clericique ac laici facinoroſi, non vitæ emendatione, ſed pecuniæ præſtatione ca-
nonicam vltionem effugiunt, quam promerentur, ſicque, dum, quid offerre poſ-
ſint, habeant, quod in eis aliquid puniri poſſit, non timent. Cum præterea ſynoda-
lium teſtium vſus ſimul cum ipſa ſynodorum celebratione (non paruo Chriſtiani-
tatis diſpendio) perierit, & eorum loco in ſingulis diœceſibus ij, quos fiſcales vulgus
appellat, creati videantur, non minima deber eſſe prælatorum cura, vt ad huius of-
ficij onus, & exercitium prudentes, fideles, ac ſolertes viros eligant, qui ſubdito-
rum ſuorum ſpiritualia vulnera valeant inueſtigare, illa quæ iam nota, & proba-
tione non difficilia prælatis eiſdem, aut ſuis Vicariis reuelare ignauiâ non differant,
aut perfidiâ diſſimulent. Et vt hoc diligentius obſeruent, † aduertant ſemper Præ- 3
lati, ſeu eius Vicarij in creationibus talium fiſcalium vt eos faciant ante omnia iu-
rare, *c* quod officium ſuum fideliter, diligenter, & legaliter exercebunt. Cùm enim c
tales cenſeantur publici denunciatores, tenentur in principio ſui officij iurare, vt
notat Angel. in l.ſi vacantia.de bon.vacan.lib.10. quem refert Præpo. in c. de accu-
ſat.2.quæſt.8.col.65.

A *Ccuſare.* Vide latè Præpoſitum in c.laicos.n.4.2.q.7.gloſ. Abb. & Doctores in c. A
ex parte.de teſtib.l.3.tit.3.l.1.noui ord. Idq; egregiè in Concilio Prouin. Toleta.

celebrato anno 1566. act. 2. c. 11. his verbis definitum eſt: *Fiſcales ab Epiſcopis deputentur, qui vel ſacerdotes ſint, vel intra ſex menſes ad ſacrum ordinem, intra annum ad ſacerdotium promoueri poſſint, & promoueantur. Alioqui ad vſum proprij muneris nequaquam admittantur* Et duas rationes, propter quas laici à clericorum accuſationibus repelluntur, ſcribit Ioan. Crot. in tract. de teſtib. nu. 56. Hieron. Gig. in tract. de crimine læſæ Maieſt. in rubr. quomodo, & per quos crimen læſæ Maieſt. prob. quæſt. 15. Poſſunt tamen laici in aliquibus criminibus Clericos iure optimo accuſare. Primò, in crimine hereticæ prauitatis. c. Sacerdotes. c. oues. 2. q. 7. Secundò, in crimine læſæ Maieſt. c. ſane. 15. q. 3. glo. in ſumma. 2. q. 7. & ibi Præpoſ. Archid. Bellam. & Cardin. à Turrecrem. in cap. 1. ibi. Tertiò, in crimine dilapidationis. cap. non liceat. 7. quæſt. 2. & hoc inter Doctores communiter receptum eſſe teſtatur Fel. conſ. 183. num. 3. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. quæſt. 14. verſ. Propter reuerentiam. Quartò, quando laicus ſuam vel ſuorum iniuriam proſequitur. c. omnibus. 4. quæſt. 7. cap. de cætero. de teſtib. & licet Archi. in ſumma. 2. quæſt. 7. in. ea ſit ſententia, vt exiſtimet, id procedere, quando ciuiliter agitur: ſecus verò, ſi criminaliter. Sed verius Hoſt. in d. c. de cætero. contrarium cenſet, ſcribens, permiſſum eſſe laicis Clericos accuſare tam ciuiliter, quàm criminaliter, ſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſequantur: cui ſe ſubſcribit Præpoſi. in c. quod verò. 2. quæſt. 7. col. 1. allegans text. in c. Maximianus. 81. diſt. Quintò, non eſt locus regulæ in crimine ſimoniæ. tex. in c. tanta de ſimo. Sextò, in crimine ſacrilegij. text. in §. qui autem. 17. quæſt. 4. Septimò, quando ſemel laicus admiſſus fuit ad accuſandum Clericum, qui poſtea non poteſt repelli. Ita ſcribit Aug. Ber. in c. 1. n. 4. de accuſat. Quod manifeſte iuri contrarium eſt: nam cum iſte fauor, qui in hoc verſatur, in fauorem totius ſacerdotalis ordinis fuerit introductus minime in eius præiudicium & perniciem Clericorum laicos ad eos accuſandos aduerſus ſacras conſtitutiones magno conſilio editas admittendos eſſe cenſeo. Octauò, & vltra ſupradictos caſus illud cenſeo notatu dignum, quod ſpeciali iure ſancitum eſt, parochianos poſſe proprium ſacerdotem, & rectorem denunciare, cùm ſua interſit habere bonum paſtorem, & ab omni ſcelere immunem. In hoc equidem Doctores omnes conueniunt teſte Arch. in c. illa. n. 7. de accuſat. & eſt communis ſententia, ſi credimus Iulio Claro d. §. fi. q. 7. idem profitetur ipſe Aret. in c. ex parte. de teſtib. Scribit tamen circa hoc eleganter Hoſt. in tit. de Inquiſitione. §. 2. ver. vt autem. quod Prælati non debent paſſim, nec frequenter recipere eas chartulas, quas ruſtici contra rectores ſuos clanculò offerunt: nec tamen debent eſſe nimis increduli: nam ſolent hæ manifeſtationes non vulgarem commoditatem, & vtilitatem reportare, ſi iudex maturo conſilio, & prudentia veritatem indagauerit, vel ſaltem legitimam cauſam inuenerit, vt ſeruato iuris ordine ad Inquiſitionem criminis deueniat. Non tamen ſuper dictis capitulis aliquo modo procedendum eſt, etiamſi in ipſis copia teſtium exhibeatur: tum quia incertus eſt illorum auctor, tum quia capitula illa extraiudicialiter fuerunt producta. quod ſi aliter fieret proceſſus, eſſe ipſo iure nullus. Ita ſcribit Iul. Cla. in pra. cri. §. fi. q. 5. verſi. Scias enim, dicens apud ſuos ita ſeruari. Nonò limita, quando crimen eſſet notorium. c. cum dilectus. de purg. can. Abb. in d. c. de cætero. vbi Feli. n. 6. de teſtibus. Quinti. Mandoſi. vir doctiſſimus

*Decem traduntur caſus quibus laici Clericos accuſare poſſunt.*

in canon. ad Lap. alleg. 11. litera E. Decimò limita, in patrono laico, qui preſbyterum dilapidantem bona iuris patronatus accuſare tenetur. c. conſtitutum. 16. q. 1. gloſſ. in c. filiis. 16. q. 7. tradit latiſſimè Cæſar Lamb. de iure patron. lib. 3. art. 2. q. 2. quem vide.

*Locent.* Adde Caietan. in ſumma. in verb. officiorum venalitas. Dom. Soto lib. 3. de iuſt. & iur. q. 6. art. 4. Frat. Franc. à Victoria in priuato conſilio, quod de hoc argumento vernaculo ſermone edidit Mart. Nauarr. in Manuali confeſſorum latino, c. 25. num. 6. & 7. lege quæ circa hoc longe lateq; ſcribit noſter Bernardus Diaz de Luco, qui ob eius ſummam integritatem ingentem vberrimamq; doctrinam dum in ſupremo indice dictionis prætorio eſſet incorruptus ſenator. & ſummæ integritatis vir ob ſinceriſſimam eius fidem, & ſæpius exploratam ſanctitatem à Carolo V. huius nominis Cæſare, & primo Hiſpaniarum Rege ſelectus, eodemque munere ſincerè functus Calagurritana, & Calciatenſi ampliſſimis Eccleſiis ab ipſo Cæſare Maximo deſignatus: tandem Pontificis Romani ſuffragio, vt reipublicę Chriſtianę maximum eſſet ornamentum, Epiſcopi titulo fuit inſignitus. Et paulò poſt, cum ſingulari pietate, & regione pontificale munus exerceret ad impiorum hæreticorum labes extirpandas, ad Tridentinum Concil. fuit vocatus, quo incredibilis eius pietatis, & religionis ampliſſimum præſtitit teſtimonium. Qua ratione paſſim Doctores eum ſummis laudibus celebrant maximè. Inſignis D. Couar. in 4. lib. decret. 2. part. c. 6. num. 14. iuris vtriuſque conſultiſſimum, meritò appellat, & doctiſſimus, & obſeruantiſſimus Præſul nuncupatur ab eodem lib. 1. var. reſol. c. 11. num. 5. & vir moribus & doctrina excellens, in rubr. de teſtam. 3. part. num. 26. & multis in locis practicam iſtam excellentiſſimam eſſe teſtatur. & eum meritiſſimum paſtorem Calagurritanæ Eccleſiæ nuncupat Petrus Auend. in c. prætor. 2. part. cap. 5. num. 26. & nouiſſime eruditiſſimum, & Chriſtianiſſimum Epiſcopum nuncupat inſign. Nauarr. conſil. 1. tit. de hæret. num. 7. inquam, in tractat. cui titulum fecit, *Inſtruction de Perlados* c. 19. & 20. iuriſdictiones verò Eccleſiaſticæ, ſiue facultates nominandi Vicarios in ſpiritualibus locari minimè licet, nec conductores p ſe ipſos, aut alij eorum nomine, ea munera poſſunt exercere, aliter conceſſiones etiam à ſede Apoſtolica factæ ſubreptitiæ iudicandæ ſunt, ita decretum eſt in Sacro Concilio Trident. ſeſſ. 25. c. 11. de reformat. In Concilio verò Prouinc. Tolet. act. 2. c. 15. ann. 1565. iuſtiſſimè decretum fuit, vt Notariorum Eccleſiaſticorum, necnon promotoris fiſcalis officia, & cætera alia, quæ ad iuriſdictionem Epiſcoporum, & aliorum inferiorum ſpectant, minimè vendantur, vel locentur, alioqui, ſi quis illius decreti tranſgreſſor fuerit, hac pœna mulctatur: nempe vt lucrum non acquirat: imò in animæ iudicio fabricæ Cathedralis Eccleſiæ reſtituere tenetur, & qui officium ita fuit aſſequutus, illo priuari debet, quod vtinam in omnibus tribunalibus ſeruaretur. B

*Ioan. Bernard. Diaz de Luco.*

*Iurare.* Adde Angel. in tract. malef. in verb. Nec non ad denunciationem. col. 2. Petrum Foller. pract. crim. in part. audiantur exceptiones. n. 65. pag. 162. Lod. in practic. criminal. c. 6. num. 11. Adde Bart. in l. Diuus. ff. de cuſtod. reorum. C

*Promotor ſeu fiſcalis curiæ veſtra.*

## CAPVT V.

1 *Fiſcalis à Prælato vel iudice creatus loco officij iudicis ſuccedit.*

2 *Iudex ex proprio officio procedens infamia præcedente, cogere poteſt reum ad iurandum de veritate dicenda.*

1 Officium † huius fiſcalis creati à prælato, vel iudice, loco officij iudicis ſuccedit,& quod facit iſte ex mandato iudicis, videtur facere ipſe iudex, vt notat Præpoſ. in c.accuſat.2.quæſt.8. colum.36. & colum.39. Vnde non tanquam pars accuſans debet iudicari. Pro quo optimè facit, quod notat Innocent. & alij, vt refert Felinus in colum.2.in c.cum clamor.de teſt. quod quando perſecutor Inquiſitionis eſt datus à iudice, ad ipſam Inquiſitionem proſequendam, tunc quia talis non eſt propriè pars, ſed miniſter iudicis, ad eius inſtantiam poſſunt teſtes repe-
2 ti,quia nunc potius iudicis officio repetuntur. Ex quo ego aliàs dicebam † in contingentia facti,qnod ſicut iudex procedens ex officio ſuo,& nō ad petitionem par-
a tis, præcedente infamia, poteſt reum cogere ad iurandum de veritate delicti, *a* de quo infamatus eſt,vt not.Abb.in c.cum ſuper.de confeſſ. quaſi ad finem. Pari modo poterit hoc facere ad petitionem dicti fiſcalis, cum hoc tamen neceſſario temperamento, videlicet niſi fiſcalis proſequeretur talem accuſationem,ex qua ſi vincat, deferrur lucrum ſibi ab aliqua conſtitutione ſynodali, vel conſuetudine præſcripta,cum tunc videatur ſequi proprium intereſſe, & id oporteat probationes habere legitimas.

### ANNOTATIO.

NOTA circa huius capitis argumentum, quod quilibet merum imperium habens,poteſt hos promotores, ſeu fiſcales (quos vocant) creare: vt docet Bart. in l.Diuus.ff.de cuſtod. reor.Ioan.de Anan.in c.ſicut olim.n.2.de accuſat.

A *De veritate delicti.* Adde Bart.hanc opinionem tenentem in l.inter omnes, §.rectè. in fin.ff.de furt.cuius opinio ab omnibus approbatur.teſte Auguſt.in tract.maleſic.in addit.Ang. in parte: *Comparuerunt, & confitentur totum.* num.13. quam opinionem communem eſſe fatetur Hippol. in l. quæſtionis habendæ. num.72.ff. de quæſt.Ant.Gom.lib.3.variar.reſol.c.1.n.65. & eſſe magis communem aſſeuerat Iul. Clar. in pract.crim.§.final.q.45. verſ. Sed quæro nunquid. Quæ opinio foreſi conſuetudine recepta eſt: teſte Marian.Socin.in c.qualiter, & quando.num.227.de accuſ.q.84. Et communis totius Italiæ ſtylus, iam pridem eam recepit: vt memoriæ mandauit Bart.in l.1.num.6. C.de iur.col. & eam dicit communem, & apud ſuos obſeruari Doctiſſimus Octauian.in deciſ.Pedem.66.num.7.& in Hiſpania ſeruatur,quia ei ſuffragatur egregia Partitaum l.4.tit.29.part.7.vbi magnus Gregor.Lopez idem annotauit. in gloſſ.incip. *Iurar que diga la verdad.* Quamuis propter manifeſtatam periurij cauſam, eam increpet Clar.vbi paulò ante allegaui. Vnde apud Gallos non iuramentum, ſed ſola fidei interpoſitio adhibetur, vt refert Marcus deciſ.674. quod Hiſpanica lege apud nos ſeruari, piè deſiderabat egregius Ant.

Gomez

Digitized by Google

Gomez (quē præceptorē Salamanticæ habuiſſe anno Domini 1554. nunquam pœ- *D. Anton. Gomez.*
tebit) is inquam lib. 3. vari. reſol. c. 12. n. 15. non equidem oportet, nec decet iuramentum exigi, quando periurii crimen timetur, c. clericos de coha. cleri. Sed quando iuramentum expoſcitur, à iudice ſecundum iuris normam procedente, dubitandum non eſt, quin reus eius religione aſtrictus, veritatem pateſacere teneatur: nec vllo modo poteſt, etiam ad effugiendas aduerſarii calumnias iudicem fallere: vt docet S. Tho. 2. 2. q. 7. art. 3. & ex noſtris tenuit Bal. in rub. C. de fid. inſtitu. num. 3. Abb. in c. olim. in 1. col. fin. de reſt. ſpol. & in c. ſicut in 3. col. 6. de iureiuran. Iaſ. in l. cum proponas. col. 2. C. de pact. quam opinionem eſſe profitetur Aret. in l. decem. num. 7. ff. de verb. obliga. Couarr. lib. 1. var. reſol. c. 2. num. 1. circa quam vide latè Mart. Nauar. in c. inter verba. Corro. 65. num. 237. concl. 6. 11. quæſt. 3. & vide, quæ latè ſcribo inf. c. 124.

*Denuncio.*

## CAPVT VI.

1. *Publicæ denunciationis definitio.*
2. *Officiales infames, vel criminoſi à denunciatione repelluntur.*
3. *Fiſcales ex communi curiarum ſtylo notoria ſcelera denunciare poſſunt.*
4. *Iudex Eccleſiaſticus minimè debet permittere, clericum ſine delatore de occulto crimine accuſari.*
5. *Delator debet ſe obligare, quod probabit, quòd in denunciatione proponit.*
6. *Quando probaſſe dicatur, quod denunciat, vt ab obligatione liberetur.*
7. *Iudices Eccleſiaſtici non debent ad clericorum capturam ſine informatione procedere.*
8. *Sententia abſolutoria, ſuper denunciatis prolata prodeſt, ſicut lata ſuper accuſatis.*
9. *An Iudex Eccleſiaſticus accuſare volentibus terminum præfigere teneatur.*
10. *Offenſus ſi dixit ſe nolle accuſare, & ideo ad Inquiſitionem iudex proceſſit: offenſus poſtea accuſare volens, audiendus non eſt.*
11. *Fiſcalis de quocunque crimine poteſt clericum accuſare.*
12. *Scribitur egregia Cæſarauguſtana Eccleſiæ ſynodalis conſtitutio.*

Libuit enim ſub denunciationis verbo, hanc delictorum congeriem ſcribere: quia Epiſcoporum promotores, ſeu fiſcales magis denunciatoribus, quam accuſatoribus aſſimilari par eſt. Et licet variæ ſint in iure denunciationis ſpecies, vt declarat Henricus in c. nouit. de iudic. fin. col. Et latus ibi proſequitur Abb. & diffuſius Præp. in c. de accuſat. 2. quæſt. 8. in col. 56. & pluribus aliis. Illa tamen, quæ materiam noſtram complectitur, eſt denunciatio, quæ dicitur publica, quam ſic definiuit, ſeu deſcripſit Præpo. vbi ſupra, in colu. 64. Eſt enim † denunciatio criminis alicuius apud competentem iudicem per officialem ad hoc deputatum facta delatio ad pœnam eidem inferendam. Competit namque hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denunciationem, ſeu promotionem ſuorum officialium, ſecundum prædictos Doctores, vbi ſupra, & fundatur ex l. ea quidem. Codi. de accuſat. & c. Epiſcopus in ſynodo. 35. quæſtion. 6. & l. 1.

2 diuus.ff.de cuſtodia & exhibitione reorum.c.præterea.de teſtibus cogendis. Et
a nota, quòd † ab iſta denunciatione repelluntur officiales, ſi ſunt crimnoſi, vel infames, notat Henricus d.colum.fin. allegat textum. & quod notat Bernard. in d.c.
3 Præterea. Et licet † in hac materia denunciationis publicæ Doctores communiter ſcripſerint in d.c.nouit.& in d.l. Ea quidem, quod notoria tantum crimina denunciari poſſunt.
b *b* Communis tamen ſtylus curiarum Eccleſiaſticarum admiſit, vt indiſtinctè illarum fiſcales, ſeu promotores accuſationes ſuas, vel proprius denunciationes inſtituant, in quo videtur recepta opinio Saliceti in d.l. ea quidem, dum dicebat, quòd etiam non notaria denunciari debent, dummodo probari poſſint, quod æquum videretur: nam ſi de ſolis notoriis criminibus clerici per fiſcales accuſandi eſſent, plura alia, quæ ſæpius occulta, & ſi probabilia ſunt, impunita manerent.
4 Vnum † autem conſulendum ſe offert iudicibus Eccleſiaſticis, vt non permittant, de aliquo occulto crimine accuſari clericum apud eos per fiſcales, niſi delatorem ſibi prius obtulerint aut videant, quod dicti officiales ſufficienti probatio-
c ne aut legitimis iudiciis muniti cauſam ipſam aggrediuntur. *c* Si enim Reges noſtri ſuis fiſcalibus iniungunt, vt habeant delatorem, cur & iis, qui ad accuſandos clericos creati ſunt officiales per Epiſcopos, hoc non præcipietur? Et quia de dela-
5 tore † mentionem fecimus, & hæc materia Canoniſtis non eſt familiaris: ideo circa eam notari debent ſequentes concluſiones. Quòd quando iudex delatorem admiſerit, ille ſe obligare debet, de probando quod denunciat, ita quòd fiſcus obtineat, vt probatur in authentica de exhibendis reis. §.1. per quem ita determinat Lucas de Penna, in rubr. de delatoribus, lib.10. colum.2. verſic. Ad deferendum. Poſtquam verò obligauit ſe probare quod detulit, ſi ſemiplenè probauit, non ſufficit, quo minus condemnetur ad pœnam, ad quam ſe inſtrinxit, ſi non probaret, vt concludit dictus Doctor in l.2. eiuſdem tituli, in 3. colum. verſic. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defenſiones iuſtas, tunc ſi tales erant adeò notæ, quod delator habuit iuſtam cauſam credendi, quod iniquè procedebat ad delationem, tunc non excuſabitur à pœna. Secus autem quando detulit crimen, quod erat publice notum, & defenſiones totaliter occultæ, & fama in contrarium habebatur: quia tunc delator excuſabitur à pœna, ſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſecutus eſt. Si autem deduxit crimen in dilatationem, cuius vindicta ſui non intererat, tunc puniendus eſt: quia ſe ad id aſtrinxit, quod ſua non intererat. Ita concludit idem Lucas in d.colum.3. & ſeq. Ego tamen crederem, in hoc ſecundo membro mitius puniendum delatorem, cui delictum fuit notum, & defenſiones occultæ, quàm in caſu præcedenti: quia licet eius non interfuerit, ratione ſuæ vel ſuorum iniuriæ, potuit moueri zelo iuſtitiæ, & publicæ vtilitatis, quæ verſatur in expurganda prouincia malis hominibus. Quando verò reus abſolutus fuit, quia teſtes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris producentis, vt quia corrupti precio, vel alias falſum dixerunt, tunc bene credit Lucas, vbi ſupra, in 4. colum. puniendum eſſe delatorem. Et idem dicit, ſi probatum fuit teſtes eſſe inhabiles, aut crimnoſos, & hoc eſſe publice notum delatori. Secus tamen ſi ſunt repulſi ex alia cauſa, ſine culpa delatoris, vel quam ipſe potuit ignorare: quia tunc non tenetur delator ad pœnam, ſecundum eum. Quod tamen credit verum, vbi delator ſuam,

vel

Digitized by Google

vel ſuorum iniuriam proſequitur, aliâs videtur ſibi dicendum, quod teneatur, quia non ſatisfacit ei, ad quod ſe ſponte obligabit. Sed ego etiam † in hoc caſu crederem 6
arbitrio boni iudicis relinquendum, vt conſideret, an delator habuerit iuſtam cauſam ignorandi defectus teſtium, & an publicum fuerit delictum & numerus teſtium ſufficiens: aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre, quantumcunque illa probare poſſit timore alicuius occultæ defenſionis competentis reo accuſando. Placet præterea dicti Doctoris ſententia in d. lib. 2. col. 5. verſ. Item quid ſit: dum tradit, quod ſi quis denunciat plura crimina capitalia, quæ ſe obligat probaturum ſub aliqua pœna, & ex illis vnicum probat ſufficiens ad condemnationem capitis, quod non euitauit pœnam, quia non impleuit quod promiſit, & ſibi imputet, qui ſe onerauit ad ſuperflua comprobanda, quod poſſit practicari in materia noſtra, quando quis detuliſſet plura crimina depoſitione, vel aliqua pœna canonica digna, & vnum ſolum probaret, imò plus aſſerit dictus Doctor, quod qui ſe aſtrinxit probaturum crimen ſub certa qualitate in denũciatione deducta, quod non excuſatur à pœna, ſi non probauit crimen cum eiuſdem circumſtantiis, & qualitatibus, prout detulit, quamuis crimen probauerit fuiſſe commiſſum, vnde in hac materia delatorũ iudicibus Eccleſiaſticis conſulo, vt cum eos acceperint, denunciationem ab illis factam in ſcriptis redigant, eoſque aſtringant ad probandum omnia crimina ibi diſcreta, cum ſuis qualitatibus ſub pœna in obligatione declaranda, monendo eos vt crimina, quæ probare non poſſunt, in delatione non inſerant, nulla in eis poſt monitionem, & obligationem pœnitentia recepta: quia alias clerici accuſati de variis criminibus, infamati manent apud populum, qui cum accuſationis notitiam habet, non ſemper defectum probationis aliquorum capitulorum intelligit. Nec decipiat quoſdam iudices pietas quædam nociua, quæ eos retrahit à condemnatione expenſarum, & pœnę, quia vident delatores aliqua ex his, quę detulerint, probaſſe, magis in hoc amantes ſuſurrones, & maleuolos fouere, quam Clericorum honori, & famæ conſulere. Nec præterea † ob id quod delatores habeant obligatos ad probandum crimina, quæ deferunt, faciles debent eſſe iudices 7
in captura Clericorum, maximè in grauibus delictis, niſi prius ſufficientem habeant informationem, quia ſi poſtea deficit illa, non ſatisfactum eſt captorum clericorum honori, relaxatione à carceribus, & condemnatione expenſarum, & pœnæ facta contra delatores: cum infamia carcerationis ob famoſum crimen vix aliqua relatione quantumuis honorabili, poſſit bene dilui, ſeu purgari. Et nota præterea † in propoſito, quod ſententia abſolutoria lata ſuper denunciatis prodeſt, 8
ſicut lata ſuper accuſatis. *e* Ita notat Præpo. in c. de accuſat. 2. quæſt. 8. in colum. 68. e
verſic. quæro, an abſolutoria. allegat Salic. in l. Ea quidem. verſic. 15. quæro de accuſationib. An autem † iudex Eccleſiaſticus debeat ſtatuere terminum *f* accuſare volentibus? Abbas in c. inter. de purgat. canonic. colum. 2. diſtinguit, videlicet, 9 f
quod ſi Epiſcopus, vel ſuperior habet probationes promptas contra infamatum, tunc non eſt neceſſe, neque vtile ſtatuere terminum accuſare volentibus: quia poſſit ſupponi amicus, & fieri colludium, & alia ratione, de qua per eum. Si tamen non habet illas promptas, poteſt ſi vult, ſed non eſt neceſſe, ſufficit enim quod accuſator ſe non offerat. Ego ſemper tamen intellexi dictam concluſionem, Abb. in

delictis, in quibus non conſtat, quod aliqua perſona ſit offenſa ex eis. Aliter enim
bene crederem iudicem Eccleſiaſticum debere illam requirere, an velit accuſare
antequam ex officio, vel ad fiſcalis petitionem procedat. Nam ſi inquiſitionem ex
officio formauerit, vel ad fiſcalis petitionem proceſſerit, non requiſita parte of-
fenſa, & poſtea ſuperueniat accuſator, tunc ſeruanda eſſet diſtinctio Salam. in l.
Ea quidem, verſic. Quia prop. C. de ac. quam refert, & ſequitur Angel. in tract.
maleſi. in parte: hæc eſt quædam Inquiſition. fol. 16. in parua impreſſ. Cuius eti-
am opinionem dicit communiter teneri Felin. in c. Qualiter, & quando, el. 2. in
§. licet. in fin. de accuſa. quam diſtinctionem hic tranſcribere nolo. Vnum tamen
30 non omittam in propoſito, † quod ſi offenſus dixit ſe nolle accuſare, & ideo iudex
formauit Inquiſitionem, vel fiſcalem audiuit, & poſtea offenſus producat accuſa-
tionem, tunc accuſatio illa non debet audiri, nec recipi, quia iudex præuenit eum;
antequam reuocaret voluntatem ſuam, vt notat Bald. in l. accuſationem. C. qui
accuſa. non poſ. quem refert Aug. in addi. ad Angel. in d. fol. 16. & quia poſſet a-
31 liquis dubitare, vtrum † promotor, aut fiſcalis, de quo in huius noſtri operis de-
nunciatione meminimus, poſſit clericum accuſare de quocunque crimine, nul-
la facta diſtinctione, priuatum ſit, an publicum, videtur in hoc dicendum, quod
g ſic: quia de iure canonico omne crimen eſt publicum: g vt not. gloſ. in c. infames.
6. q. 1. & ſequitur Bal. in rubri. C. qui accu. non poſ. in pen. colum. & Rom. in ſin-
gulari dec. 81. Tu audiſti. & talis eſt publici criminis natura, quod ciuis ex popu-
lo competat ius accuſandi, vt probatur in princip. inſt. de publicis iudiciis, quantò
magis competere deberet officiali publico ad accuſandum, vel denunciandum
crimina deputato. & quia in materia huius capituli placet mihi conſtitutio Pro-
uinciæ Cæſarauguſtanæ, quæ habetur in tit. de accuſ. prima in ordine, libuit eam
32 tranſcribere, cuius tenor talis eſt. Procurator † fiſci noſter, ſeu ſuffraganeorum
noſtrorum, nequaquam ad agendum, ſeu denunciandum prætextu officij ſui con-
tra aliquem admittetur: donec propoſita, ſeu denunciata credere eſſe vera, & ſe
poſſe probare firmauerit iuramento. Quod ſi aliquo inſtigante per ſe, vel cum eo
proceſſerit ad prædicta, inſtigator ad expēſas ſe obliget, vel det inde quam poterit
cautionem: reus autem & citatus reſpondere minimè compellatur, donec iura-
tum, & cautum fuerit, vt præfertur. Contra factum ſit irritum ipſo iure. Conſulo-
que omnibus Epiſcopis, vt in omnibus curiis, hoc idem ſeruari præcipiant, iuſta
eſt enim prædicta deciſio, & quæ honori proſpicit ſubditorum, & fiſcales omnes
vigilantiores reddit, eorumque leuitatem in accuſando compeſcit.

## ANNOTATIO.

VIde plurima, quæ de hac denunciationis materia in hoc capit. ſcribit Bart. in l. Diuus. ff de cuſto. reor. vbi plures tetigit quæſtiones huic loco accommodatiſſimas, & in extrau. ad reprimendum in verb. *Denunciationem*. Ang. Aretin. in tract. maleſi. in verbo, *Ad denunciationem*. Ioan. de Anan. in c. ſicut olim, de accuſat. Boſſ. in tract. delictor. tit. de denunciatione. pag. 101. Lod. in pract. crimin. c. 6. pag. 18. Iulius Clar. lib. 5. recep. ſentent. §. final. quæſt. 3. & 7.

A *Criminoſi*: Vide tex. in c. cum oportet cum ſequen. de accuſationib. Hoſt. in ſumm.

Digitized by Google

ſumm. tit. de denun. §. quis poteſt: Anton. in c. cũ dilectus. de accuſatio, Bar. in l. Diuus. num. 7. ff. de cuſt. reor. quo loco ſcribit, quod prohibitus accuſare, cenſetur etiam prohibitus denunciare. Sed opinio iſta authoris noſtri, minimè iam in forenſibus controuerſiis admittitur, nam iſti officiales (quos appellant) quia ad denunciandum conſtituuntur, vt in plurimum ſunt pauperes, & viles, & quandoque infames, ita communiter ſeruatur, teſte Ang. in d. maleficior. tract. in parte. *Nec non ad denunciationem*. num. 4. Marian. c. qualiter & quando. num. 81. de accuſationibus, & ridiculum foret, ſi quis contrarium aſſeueraret. vt ſcribit Iulius Clarus lib. 5. recept. ſentent. §. final. quæſt. 7. verſic. pro intelligentia.

*Denunciari poſſunt*. Adde quod iſtam ſententiam communem eſſe fatetur Card. Alex. in c. de accuſat. verſic. quæro in malitia 2. q. 8. Marian. in d. c. qualiter & quando. n. 179. Mart. Nauar. in c. inter verba. 11. q. 3. concluſ. 6. Corol. 63. num. 188. eamque ſequitur Domin. Soto, vir religione, pietate, & literis inſignis in tra. de ratione tegendi, & detegend. ſecret. memb. 2. q. 6. p. 5. Sed vt benè aduertit author, Stylus curiarum contrarium obſeruat. idem teſtatur practica Conradi, fol. 235. num. 5. in fine. B

*Domin. Soto.*

*Aggrediuntur*. Vide nouiſſimam, & egregiam deciſionem, quæ in Prouinciali Concilio Toletano, anno 1565. ſtatuta fuit act. 2. c. 12. quæ ſic loquitur: *Promotor Fiſcalis apud Eccleſiaſticum iudicem neminem deferat, vt eius delatione inquiſitio fiat, niſi quem legitima ac frequens grauet infamia, nec ex ea delatione iudices inquirere audeant: imo priuſquam ad inquiſitionem procedant, diligenter curent inueſtigare, an ea infamia à maleuolis, an à prouidis, & honeſtis orta fuerit. Quod ſi promotor Fiſcalis quemquam accuſare velit, eo caſu quo iure accuſatio ei ſit permiſſa: accuſatoris officio functus, eas leges ſequatur, quæ publicis accuſatoribus, huve, quibus iuris publici ratione accuſare permittitur, iure vel conſuetudine data fuerint. Sed ſi accuſatus ab accuſatione fuerit abſolutus, nullo modo in expenſis condemnetur. Imo ſi Fiſcalis temerè cum accuſaſſe conſtiterit, non ſolum expenſarum ſolutione, ſed alia pœna, iudicis arbitrio, propter accuſationis temerariæ calumniam, omnino puniatur. Hactenus Toletanum Concilium.* C

*Concilium Prouin. Toletan.*

*Informationem*. Adde Sali. in l. nullus. C. de exhi. reis. vbi ſcribit, iudicem poſſe malefactorem ſtatim capere, modo qualis, qualis informatio interuenerit. Hipo. in l. 1. num. 1. ff. de quæſt. Folleri. in pract. crimin. in part. *Notatus capiat de perſona*, & vide quæ ſcribit author infra, cap. 116. num. 5. & quæ ibi ſcripſi, vbi dixit, quod hoc caſu ſufficit, quod de crimine præſumptiuè conſtet. Ac ſi crimen graue fuerit, prout noſter author probè cenſet ad capturam abſque ſufficienti informatione, procedi non debet, vt de crimine hæreſeos ſcribit Iacob. Septimacenſis, meritiſſimus Pacenſis Epiſcopus in Catholicis illis, & eruditiſſimis inſtitutionibus, capit. 17. numer. 2. & vide quæ nouiſſimè ſcribit Licenciatus Rojas quondam Valentinus Inquiſitor, nunc verò Epiſcopus Pacenſis Reuerendiſſimus in ſing. & egregio tract. de hæreti. 2. part. aſſertio. 1. D

*Iacob Septimacenſ.*

*Super accuſatis*. Vide Bartho. idem tenentem in l. Diuus. col. 3. ff. de cuſtod. reor. & in l. ſi cui. §. eiſdem. ff. de accuſa. E

*Statuere terminum*. Adde Bal. in l. quamuis in 2. huius initii. col. 1. C. de adult. F

*L. diffamari. C. de ingen. & manumiſ.* & eſt text. egregius, qui paſſim allegatur in l. diffamari. C. de ingen. & manumiſ. qui licet in diffamante, ſtatum libertatis loquatur, locum habet in qualibet cauſa, ciuili vel criminali, vt Doctores ibi cõmuni conſenſu profitentur, & ſentit Bartol. in l. Titia. ff. de accuſatio. & in auth. ad hæc. C. de vſur. Cinus. Bart. & Bald. in l. ſi eo tẽpore. C. de remiſſ. pign. Alber. & Bald. in l. Papiniã. §. ſi quis. ff. de inoffic. teſta. & eſt gloſ. not. in l. ſed etſi per prætorem. §. ait Prætor. ff. ex quibus cauſ. maior. Innocen. in c. conquærente. col. 1. de offic. ord. Abb. & Doctores in c. licet. de accuſ. quod latiſſime tractat & reſoluit Anton. Gabr. lib. 2. com. opinio. tit. de action. concluſ. 6. Dom. Epiſcopus Couarr. lib. 1. variar. reſolut. c. 18. Deciſion. Pedemont. 151. per totam. & circa intellectum d. l. diffamari. vide nouiſſimè Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Præſulem D. Franciſc. Sarmiento in libr. 1. ſelect. interpreta. cap. 2. quo loco argutè ſatis à Doctorum traditionib. recedit. Sed in practica non dubito, quin communis & recepta ſententia ſit ſeruanda prout paſſim in controuerſiis forenſibus receptam vidi: & poſt hæc ſcripta legi doctiſſimum Doctorem Ludouicum à Molina, lib. 3. de primogenit. Hiſpaniæ, c. 14. num. 23. cum ſequentib. qui communem opinionem ſequutus, à noua opinione ſupradicta aliquibus rationibus innixus recedit.

Nota tamen ſingulariter, quod ad hoc, vt accuſator monitus, vt intra certum temporis ſpacium accuſationem proponat, vt eo lapſo non audiatur, oportet quòd iudex interlocutoriam ſententiam proferat, qua pronunciet, eum vlterius non eſſe audiendum. Ita deducitur ex tex. in d. l. Titia. vbi ſcribentes. Innoc. in c. cum in tua. qui matrim. accuſar. poſſ. vbi Card. Anch. & Abb. Bald. in d. auth. ad hæc. col. pen. Paul. de Caſtr. & Dd. in l. quamdiu. in 3. ff. de acquir. hered. Sufficeret tamen, ſi iudex in primi termini aſſignatione, ſententiam proferat, qua accuſatorem ab accuſatione longè repellat, vt eleganter docet Bart. in l. mancipiorum. ff. de opt. legat. Bald. in l. ſi ea. C. de accuſat. & in l. ſi eo tempore. C. de remiſ. pignor. Angel. in d. l. Titia. & in d. l. quamdiu. Salicet. in l. ſi ea. num. 9. C. qui accuſ. non poſſ. Securior tamen opinio eſt, vt lapſo termino, ſententia proferatur, qua is, qui diffamatus eſt, abſoluatur, perpetuumque ſilentium aduerſario imponatur. Ita probare videtur Regia l. 46. tit. 2. part. 3. vbi noſter Gregor. in verbo, *Deue dar por quito*, dicit in practica id eſſe ſeruandum. Et an ſufficiat vna monitio, vel duæ deſiderentur prius, quàm dicta ſententia proferatur. Vide gloſſ. not. in auth. de hered, & Fal. §. ſi quis autem non adimplens. in verb. admonitus. quæ ad hoc, vt quis iure ſuo poſſit priuari, duas monitiones neceſſarias eſſe cenſet, & illius gloſſ. authoritate innixus Ang. ibi idem cenſet in caſu d. l. diffamari, & licet ab eius opinione recedat Roman. in l. quamdiu. ff. de acquir. hered. cum tamen ſequitur Greg. in d. l. 46. in verb. *Et ſi; es ventura*, & hoc verius cenſeo.

Si tamen tempus ad accuſandum lapſum fuerit, accuſatio admittitur aduerſario nihil opponente Bart. in l. abſentem in fin. ff. de pœnis. Socin. in l. 1. §. ſublata. colum. 22. ff. ad Trebell. Crauet. conſil. 272. num. 9. Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 46. num. 27.

*Eſt publicum.* Adde quod hanc opinionem communem eſſe fatetur Anan. in c.
G ſtatuimus. num. 19. de maledi. Iul. Clar. lib. 5. recept. ſentent. § 1. verſ. hæc tamen.



Digitized by Google

*Quod Coluberius & Serpelio.*

## CAPVT VII.

1 *Turpis nominis effectus aliquot remiſſiuè traduntur.*
2 *Vno eodemque libello accuſari plures poſſunt.*

CVM in hac ficta denunciatione tot ſcelera aliquibus imponenda eſſent, qui ex
illis inculparentur, placuit etiam hæc nomina fingere, quæ à Colubro, & ſer-
pente deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irriteti eſſent, non hominum qui-
dem, nec quorumuis animalium, ſed deteriorum nomen promereri par eſt, illorum
præcipuè, cuius effigiem Dæmon aſſumens (qui author eſt malorum omnium) pa-
rentes primos decepiſſe, ac viciſſe comperimus: libuit hoc etiam, & † ea ratione, 1
qua & noſtri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quod quis
malum nomen *a* habeat, vt per Franc. Bru. in tract. de iud. & tor. 12. car. in 3. col. & a
per Hippol. in l. 1. in princip. col. 16. ff. de quæſt. quamuis ego ſemper credidi Docto-
res prædictos intelligendos eſſe de malo nomine malis moribus acquiſito, non ve-
rò de eo, quod licet ſit malum, qui habet illud non elegit, ſed ſuſcepit tempore quo
non fuit in eius arbitrio, vel poteſtate repellere. Duo præterea Clerici, † & non vnus 2
in hac denunciatione poſiti ſunt, vt per hoc compertum habeat iudex Eccleſiaſti-
cus, plures eodem libello accuſari poſſe de eiſdem criminibus, vt in l. 1. & ibi Bal. C.
ſi reus vel accuſat. mort. fuer. & in l. vim paſſam. §. inceſt. ff. de adult. Et notat Specul.
in tit. de accuſatore, in princ. in verſ. item quod non poteſt.

M*Alum nomen.* Vide text. in c. 1. verſ. Belial. & quæ per eum not. Barba. Imo. & A
Ioann. de Anan. num. 2. de depoſi. Mari. Soci. in c. cum dilect. de exceſſib. præ-
lato. Propterea Plutarchus de liberis educandis inquit: Primum debere curare pa-
rentes, vt filij bonis nominibus nuncupentur. Oritur ſanè ex bono nomine bona
præſumptio, ex prauo autem & turpi, nonnunquam oritur ſiniſtra, vt inquit Abb.
in procem. Gregoriano in parte, Gregorius num. 7. vnde refert Ioann. Andr. in cap.
cum ſecundum Apoſtolum. de præbend. vxorem ſuam, ſæpiſſimè dixiſſe, quòd ſi
nomina venderentur, etiam magno precio, bona nomina emi deberent. Quam vt B
doctam ſe aliquando conſuluiſſe teſtatur idem Ioann. And. in c. qui prior. col. pen.
de regu. jur. li. 6. in Mercur. Ioan. Calder. (vir apud nos non vulgaris antiquæ erudi-
tionis) cap. vltim. de renunci. idem feciſſe teſtatur, de quo per Colle. in capi. crepu-
la, & vita, & honeſta cler. Bald. in procemi. Gregor. colum. 5. verſi. Quæro quidam
ſcholaris. Nec iniuria quidem, etenim mulieres acerrimum ingenium, & maturam
prudentiam ſolent ſæpiſſime obtinere, vt text. inſinuat in l. cum prætor. ff. de iudi.
tex. in c. viduas, ibi: *Maturioris ſapientia, & conſilij exiſtunt*, 27. q. 1. & in c. ſi aliquid.
22. q. 4. & probat illud Salomon. (alioquin muliebrium vitiorum cēſoris acerrimi.) D Pretolina
Prou. c. 14. *Sapiens mulier ædificauit domum ſuam*, & Prou. cap. 19. *Domus, & diuitiæ dã-* Ordonnex
*tur a parentibus, a domino propriè vxor prudens* Quod ſanè ipſe merito teſtari poſſum, au. horis, v-
duxi equidem Dominam Pretolinam Ordonnex, chariſſimam & dilectiſſimam xoris dilectiſ-
coniugem, conciuemq; meam ciuitatis de Guadalajara, cuius mirabile ingenium, ſima morte deploratur.



Digitized by Google

prudentiſſimum conſilium: non in domeſticis, & familiaribus tantum cauſis, ſed in grauioribus, cumulatiſſimè expertus ſum. Sed, proh dolor, poſt triginta, & tres annos, ſummo amore, & incredibili pace, & tranquillitate tranſactis, ad cœleſtes migrauit manſiones, prout eius in Deum Optimum Maximum ſumma religio, & in liberis chriſtianè educandis charitas, in eleemoſynis aliiſque pietatis operibus elargiendis pietas, nobis dilectiſſimiſque filiis noſtris diuina miſericordia fauente tutiſſimam ſpem tribuunt. Quod in tanto mœrore vnicum ſolatium manet, vtinam eius ſpirituali conſortio in cœlis vtamur. Amen. Obiit Compluti anno Domini 1593. Die verò ſancti Bartholomæi, quæ 25. dies eſt menſis Auguſti, ætatis ſuæ 47. cuius cadauer ſummo honore, multis nominibus debito ſepultum fuit in inſigni ſanctorum Iuſti, & Paſtoris Eccleſia honorabiliſſimo ſepulchro, iuxta maiorem capellam (intra enim ipſam nulli ſepeliri licet) ſed ad rem redeamus. A Arguunt ſane multi (quamuis hoc ſit argumentum plerunque fallax) ex nomine ad probitatem, vel malos mores hominum. Vnde Claudius Mumertus: *Nomen dici putant, quod rem notam faciat, ſitque veluti rerum imago.* Arguunt item ſacræ literæ à nomine perſonarum, vt Abigail Reg. 1. cap. 25. improbat maritum à nomine, quod Nabal dicebatur, Nabal equidem ſtultum ſignificat. Et ſecundum aliquam proprietatem putantur impoſita nomina Patriarcharum, vt Iſaac à riſu, Iacob ſupplantator, ſic de aliis: de quibus percurrit Euſebius Pamphil. libr. 11. de præpa. Euangel. capit. 4. Vnde Martianus iuriſconſultus remittit heredi conditionem à teſtatore impoſitam vt ferret nomen inhoneſtum, veluti Veſpilionis, cum ſit habenda cura honeſti nominis, & dignitatis, vt in l. ſed ſciendum. ff. ad Trebel. Et qui effectus ex malo, & in quo nomine oriuntur, ſcriptos reperies apud Gerara. ſing. 75. Nico. Euerar. in locis legalib. loco ab Ethymolo. fol. 1. Hyppol. in pract. §. Expedita. numer. 52. Caſſan. in conſuetudin. Burg. rubric. 1. §. 6. numer. 53. Ioann. Mont. de Bigamia iud. 2. num. 2.

B *De eiſdem criminibus.* Adde quod opinionem iſtam communem eſſe profitetur Marian. in c. 1. num. 143. de libelli oblatione Iul. Clar. l. 5. recep. ſent. §. fin. q. 13. verſi. quæro nunc, quam ſequitur literis & prudentia inſignis, Gregor. Lop. in l. 2. tit. 1. par. 7. verſi. *La tercera.* (Gregor. Lopez.)

*Huius diœceſis originarij.*

## CAPVT VIII.

1 *Originis propriæ ratione quis forum ſortitur.*

2 *Iudex originis procedere poteſt contra ſubditum, ratione delicti alibi commiſſi.*

1 ORiginis propriæ † ratione ſortitur quis forum, vt probatur in l. 2. C. de munic. & orig. lib. 10. iuncta gloſſ. ibi, eodem tit. & in lib. 1. in princip. & notatur in lib. aſſumptio. ff. ad municip. Specul. in tit. de comp. iudi. abdi. in verſic. 42. & ibi Bart. in d. l. Aſſumptio. §. filius quaſi. ad fin. vbi poſt Iacobum de Aret. quem refert, concludit, quod poteſt quis conueniri in loco originis propriæ vel paternæ, per lib. incola. ff. eod. ſi ibi inueniatur, & ita tenet Bald. in rubr. C. Si non à comp. iudi. in fin. loquendo ſimpliciter de loco originis, & quòd ratione originis ſuæ

ſortiatur

ſortiatur quis forum. notat Bal.in l.fin.col.1.C.ſi nō à cõpe.iudi. Allegat.text.in c. ex parte.de for.compet.& talis dicitur ſubditus ſecundũ eum, ratione perſonę tantũ,& vide Alexand.in d.l.Aſſumpt.in addit. ad Bart. qui dicit hanc eſſe communem ſententiam, videlicet, quod ſi ibi inueniatur, non poteſt conueniri, niſi quo ad finem diſtribuendi bona ibi ſita. In criminalibus † autem cauſis, Bal.in ſua margarita, in verſic.iudex.in 5. col. dicit, quòd iudex originis poteſt procedere contra ſuum ſubditum de delicto alibi commiſſo, *a* vt in lib. 3. cum lib. ſequent. ff. de interd.& relegat.Bart.in l. ſepulchri. ff. de ſepulc. violat. & gloſ. ſing. in l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interd. & relega. Idem voluit Bart.in l.ſi cui. §. fin.ff.de accuſat.per l.1.C. vbi de crim. agi opor. Vide etiam Alc. in capit. 1. de offic. ord. ſuper gloſ. in verbo, iudicare, in princ. vbi dicit, quòd communis opinio eſt, quòd ſi quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis ſecundum formam ſtatutorum loci, *b* in quo deliquit, per l. ſæcularij. §. ſunt quidam. ff. de extraordina. crim. Et per notata per Moder. in l. cunctos populos. C. de ſumma Trinitate, & fid. cathol. Ex quo videtur inferri poſſe, quod iudex Eccleſiaſticus originis propriæ, vel paternæ poteſt procedere contra clericum originarium, ſi ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commiſſi. Pro quo etiam facit text. in c. Cum nullus. de temp. ordi. lib. 6. vbi probatur, quod Epiſcopus loci originis, dicitur proprius, vt quis poſſit ab illo ordines recipere. Quod procederet ſiue per viam accuſationis, ſiue Inquiſitionis agatur contra clericum, per ea, quæ infra dicentur in ſeq. §.

1 a b

A *Libi commiſſo.* Adde Bar.in l.cunctos populos.num.47.C.de ſumma Trin.Cyn. & Bal.idem Bald.in l.fin.ff.de iuriſd.om.iud.& conſ.313.l.5.Ant. & Abb.n.8.in c.cum contingat.de foro comp.Carol.Ruin.conſil. 84. numer. 9. lib.4.quæ opinio communis eſt, teſte Bolog.conſi.54.idem fatetur Aug. Arimen. in add. ad Angel.in tract.malef.in §.hæc eſt quædam Inquiſitio. verſ. quæro an de delictis. And.Alciat. in c.1.num.67.de offic.ordin.Boſſi.in tract.delict.tit.de foro comp.n.182. quo loco ſcribit opinionem iſtam vſu forenſi comprobatam eſſe.Sylua.conſ.103.Marcus deciſ. 989. numer. 6. Bob. conſ. 8. num. 11. Cagn.in l.fin.num.153.ff.de iuriſ.omn.iud. Iul. Clar. lib. 5. recep.ſent.§.fin.quæſtion.39. verſic. ſed quæro. Contrariam tamen ſententiam quod de iure ciuili, nec iudex originis, nec domicilij poſſit crimina extra territorium commiſſa punire, tenuit Ioann. Andr. in addit. ad Spec. tit. de comp.iudi.Sali.in l.ſeruos.C.ad leg.Iuli.de vi.pub. quam eſſe communem ſententiam aſſeuerat Hip.in pract.crim. §. conſtante. num. 90. Tho.Gram.deciſ.Neapol. 26. & noſter Ioannes Bernard.infra capit. proxim. quam ſequitur Bolog. male ſibi conſtans conſil. 8. verſi. Capio igitur: quo loco ſcribit, quod ſecundum magis communem opinionem, etiamſi ſubditus ratione originis delinquat in alieno territorio, non poteſt iudex inquirere, nec procedere contra talem delinquentem. Hanc etiam communem appellat egregius, & magnus ſui temporis aduocatus, Petrus Auendan.in reſponſ.40.numer.3.Pau.Pariſ.conſ.159.numer.8. volum.4.Ioan. de Ami.conſi.60.num.10.Roland.Vall.conſi.19.num.20.lib.2.Et generali conſuetudine receptum eſt, vt nullo modo iudex de crimine extra territorium commiſſo, inqui-

*Petrus Auendanus.*

ſo inquirere poſſit. Vt fatetur Riminaldus vir doctiſſimus, conſil. 32. n. 20. & conſ. 471. num. 10. & conſil. 484. num. 1. vol. 1. Primam tamen opinionem magis communem, & veriorem cenſeo, quam pro eius inſigni eruditione defendit D. Præſul. Didac. Couarr. vir vtique doctiſſimus, ſed vna præſertim ingenij caſtitate mirabilis in practica. q. c. 11. n. 6.

*D. Præſul. Didacus Couarr.*

B *Statutorum loci.* Quando crimẽ aliquod extra territorium commiſſum ſit, an puniatur ſecundum ſtatuta municipalia loci, vbi quis delinquit, an ſecundum patriæ ſtatuta, vel ſecundum ius commune. Vide pulchram diſtinctionem traditam à Bar. in l. cunctos populos, numer. 74. C. de ſumma Trin. vbi Iaſ. num. 30. primæ lectionis, & num. 67. ſecund. Abb. Felin. & Doct. in ca. licet de foro compet. idem Abb. in c. contingat. num. 30. eo. tit. Alex. conſil. 11. col. 3. lib. 1. Boſ. in tract. delictor. tit. de pœnis. nume. 19. Iulius Clar. lib. 5. recep. ſent. §. fin. quæſt. 85.

*In ea domicilium habentes.*

## CAPVT IX.

1 *Iudex domicilii de delictis ſuorum clericorum, alibi commiſsis, cognoſcit.*

2 *Quando de domicilio fit mentio, de domicilio habitationis indubio intelligitur.*

a DOMICILII forus generalior *a* eſt omnibus aliis. Vnde † Cardinal. Anton. &
1 Abb. in cap. cum contingat. de foro compet. concludunt, quòd iudex domicilij poteſt cognoſcere de delictis ſuorum clericorum, etiam alibi commiſſis, & idem tenet Ioann. Calde. in repet. c. de illis de rapto, in col. 6. in quæſt. 6. qui reſpondet ad fundamenta, quæ in contrarium videbantur vigere, & vide Bart. in l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interd. & releg. qui notat ex text. quòd iudex loci vnde quis eſt,
b incola, poteſt quem puniri de delicto alibi commiſſo, *b* quod dicit eſſe notandum, & vide Abb. in c. in fin. de foro comp. in colum. 13. verſic. Sed circa prima. Vbi concludit, quòd iudex domicilij poteſt exercere omnimodam iuriſdictionem in ſibi ſubditum ratione domicilij, ſi ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commiſſis. Et vide Ioan. Andr. in cap. vt animarum, de conſtit. in 6. qui dicit, quòd ſiue ſubditus delinquit extra diœceſim, ſiue in loco exempto diœceſis, poteſt ratione fori conueniri coram iudice ſuo: & idem tenet Ioann. de Ligna. in Clem. paſtoralis, de re iud. quod refert Andr. Siculus in d. cap. cum contingat. in col. 5. vbi reſpondet ad d. capit. Vt animarum, qui huic ſententiæ videtur aliqualiter aduerſari. Et tandem refert Ioann. And. poſt. Odofr. in add. ad Specul. tenentem, quòd hęc ſententia procedat, quando proceditur per viam accuſationis, ſecus ſi per viam Inquiſitionis, quia tunc iudex agit ad vindictam, & ſua non intereſt, ex quo non deliquit in ſuo territorio, & hoc attento iuri ciuili. Secundum verò iura canonica vtraque via iudex procedere poterit, & poſtea refert Ant. Cyn. & Bart. volentes, quòd etiam de iure ciuili hoc procederet. & Abb. in conſi. 24. volum. 1. incipien. Rodulphus. numer. 1. qui in contingentia facti ita conſuluit fieri poſſe, & vide Abb. in column. 2. in diſt. capit. Cum contingat. qui tenet opinionem Anto. & Bart. & tandem Barba. ibi, in column. 7. & 8. ſuſtinet opinionem Ioann. Andr. & Odofr. contra Cynum. & Bart. & reſidet in eorum opinione, & credit quòd in practica ſua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Gandin.

de Gandin. in tractatu maleficiorum. in fin. vbi hanc quæſtion. diſputat, & tandem concludit, quod iudex domicilij non poteſt procedere per Inquiſitionem contra delinquẽtem propter delictum alibi commiſſum, & in final. colũma dicit, quòd licet aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure ciuili, & ſic videtur tenere opinionem Ioann. And. de qua ſupra in addit. ad Specul. licet eum non referat. Et vide Hippol. in ſua practica criminali. in §. Conſtante. in column. 14. vbi mouet hanc quæſt. & dicit, quòd Doctores in ea ſunt varij, & pro vtraque parte remiſſiuè refert plures Doctores, & tandem dicit: quòd magis communis opinio eſt, quòd iudex originis non poſſit inquirere: & ſic opinio Ioann. Andr. de qua ſupra, quem ipſe allegat in primo loco pro iſta ſententia. Et aduerte quod † quando fit mentio de domicilio, in dubio intelligitur de domi- 2.
cilio habitationis, *c* per gloſſ. notab. in capi. Statutum. §. cum vero. in verbo, c
vnam diætam. de reſcript. lib. *6.* Notant Doctores in capit. fin. de foro. competent. Bald. in l. fin. colum. 11. de edict. diui. Adria. Iaſon. in l. cunctos populos. C. de ſumma Trinitat. & fide Catholic. l. in colum. *6.* Si tamen Clericus eſt va-
gabundus, tunc videtur, quod vbicunque fuerit repertus, poterit puniri, † iu- d
xta gloſſ. in l. 1. C. Vbi de crim. agi opor. quam allegat Gandi. in tractat. maleficiorum. in rubri. vbi puniatur delinquens circa principium.

G*Eneraliter.* Et ſic Ang. ſententia exploditur, qui conſ. 40. col. 2. domicilium A
originis, potentius quouis alio domicilio exiſtimabat.

*A[illegible].* V[illegible] & quæ ibi ſcripſi, addit. 1. capit. ſuper. B

*Habitationis.* Vide Domin. & Franc. in c. ſtatutum. §. cum verò de reſcrip. lib. *6.* C
vbi gloſſ. quam hic alleg. it author, valde commendant: quam, hanc opinionem ſequutus, notat & dicit ſing. Anton. conſ. 21. in fine Alex. in l. cum quædam, colum. 2. vbi Socin. ead. col. ff. de iuriſd. om. iud. Idem Alex. dicens eam valde notandam, cõſil. 101. col. 2. lib. 3. & in addi. ad Bart. in l. aſſumptio. ff. ad municip. Anton. Imol. & alij in c. vlt. de foro compet. Felin. in ca. 1. in fin. de ſponſa. Iaſ. in l. cunctos populos. num. 25. C. de ſum. Trin. Decius in l. ſi eadem. num. 2. ff. de offic. aſſeſſo. Stephan. Bertran. conſil. 100. lib. 2. Matth. de afflict. deciſ. Neapol. 384. n. 7. cui cõmuni, & receptæ ſententiæ ſuffragatur gloſſ. quam vbique Doctores ſummis laudibus celebrant. in Clemen. 1. in verbo, ſubditos, in fine de foro comp. quæ voluit quem propriè ſubditum dici ratione habitationis: quam approbat ibi Imo. qui ad hoc multa allegat. & Petrus de Anchar. in c. Romana. §. contrahentes. de foro comp. in *6.* Bald in l. omnes. §. ſi non apparitor. C. de Epiſco. & Cler. Abb. in cap. 1. in fin. vbi Felin. de foro compet. Petrus de Anchar. conſi. 437. num. 2. Paul. de Caſt. conſ. 44. numer. 5. lib. 1. Barba. in proœm. Clem. §. ſane. Corn. conſ. 323. col. 2. lib. 4. eam fatetur eſſe ſing. Alex. in addi. ad Bar. in d. l. aſſumptio. & eſt communiter ab omnibus recepta, quæ contradictorem non habet (quod ego ſciam.) Et quod plus eſt, iura etiam exorbitantia loquentia de domicilio originis, locum obtinent in habitationis domicilio, vt tenuit gloſſ. not. in cap. præſenti. in verſ. Sane. verb. originarius, vbi Dom. & Franc. de præbend. lib. *6.*

*Puniri.* Adde Bar. in l. heres abſens. §. proinde. num. 4. vbi Cur. Iu. ff. de iudi. Cor- D

*Vagabundus vtrum ad delicti locum remitti debeat.*

ſet.in repe. Abbas in verbo, vagabundus. Caſſan. in cõſuetu.Burg.titu. *Des aduenz.* §. vnic. num.12. Boſſi. in tract. delicta titu. de foro comp. num. 69. Nec in hoc caſu,ad locum commiſſi criminis remiſſio facienda eſt, vt tradiderunt Calderi. & Ioan. Anania. in cap 1. de raptoribus. Guid.Pap. q.202. num. 2. quam eſſe communem ſententiam, fatetur Bellam. conſil.11. col.1. quem refert Probus in addit. ad Ioan. Monach. in c. Inquiſitionis. num. 5. de ſent. excommun. Boſſ.d. num.69. & nouiſſimè diligentiſſimus Doctor Didacus Perez Salamantinus, in l. 2. tit. 14. verſi. quæro vlterius. lib. 8. ord. Quam magis communem opinionem appellat Canull. Borrel. in anno. ad Pet.Bell. in Spec. Pri. de Propoſitio. &c. §.ex quo prædiximus Rubric.11. fol.47. Iul. Clar.lib.5.recep. ſentẽn.§.fina.q.39.verſic.Cæterum ſi reus. Quam quidem opinionem falſam eſſe exiſtimo, & ideo iuris eſſe certiſſimi cenſeo, vagabundum ad delicti locum remittendum eſſe, vt in eo condignis pœnis puniatur. Sequor in hoc Innoc. quem in ſacro Iure Pontific. veluti terreſtre numen veneramur, in cap.1.de raptori. vbi Abb. & Cardina. idem Abb. poſt Anton. in c.vltim.num. 21.de foro comp. Mari. Socinus in capit. poſtulaſti.n. 15.de foro comp.D. Couar.in pract. quæſt capit. 11. numer.7.Boni.de Vitali.in tracta. maleſi. in rub. de Inquiſi. num. 56. Montal.in l. 32. tit.11. part.3.idem.in l.1.tit. 1. lib 2.foro leg. Nam vt eleganter ſcribit Abb. d.num.21. fortiori ratione vagabundus ad delicti locum remittendus eſt, quam non vagabundus, cum talis remiſſio, ſine alicuius iudicis iniuria fiat, & hoc manifeſtè probat Regia lex 1. titul. 29. part. 7. dum dicit. *Acuſado ſiyendo algun home de yerro que vuieſſe, en algunas maneras, que diximos en los titulos deſta ſetena partida, &c.* In quibus quidem titulis mentio fit de his criminibus, quæ à vagabundis perpetrantur, idem probat l.15.tit.1.partit.7.ibi. *Por yerro que todo home faga.* Et ſic generaliter loquitur tam de vagabundis, quam de alijs hominibus.

*D. Didacus Perez.*

Bene tamen hæ controuerſæ opiniones diſtinctionis ſede poſſunt componi, vt prima tunc locum obtineat, quando offenſus accuſat reum vagabundum coram iudice loci, vbi eum inuenit: tunc iudex loci delicti ex officio nullo modo procedere poteſt. Secunda verò opinio vera eſt, quando iudex loci delicti, parte poſtulante, remiſſionem petierit, quod probare videtur egregia Par. lex 15. ſupra allegata, quam ad hoc refert Auenda. reſponſ.40.num.9. Et nota, quòd vagabundus dicitur, qui per mundum vagatur. Bartol. in l. quarta. §.Prætor ait. numer.2.ff. de damn. infect. & eſt communis, teſte Marian. in capit.fin.num.57.de foro comp. & qui nõ habet certum domicilium. gloſſ.in d. § Prætor ait, Quam ſequitur Guid. Pap. deciſ.202. num.2.

## *Et beneficia.*

## CAPVT X.

1 *Clericus ratione Eccleſiaſtici beneficij reſidentiam requirentis in loco illius domicilium ſortitur.*

2 *Habens plura beneficia reſidentiam requirentia, totidem habet domicilia.*

3 *Prælatus ſubditum Clericum ratione beneficij, pro delicto alibi commiſſo in propria diœceſi inuentum, punire poteſt.*



Digitized by Google

AN Clericus, † ratione beneficij, quod habet, dicatur habere domicilium 1.
in loco illius? *a* Sufficiat referre breuiter, quæ tradit latè Felin. in capit. dile- a
ctus, el 2. de reſcriptio. in 1. columna, vbi materiam iſtam more ſuo, per concluſiones reſoluit, videlicet, quòd ſi Clericus habet beneficium, non requirens reſidentiam, non cenſetur illic habere domicilium, ſecundum Innocen. Anton. & Abb. in capit. ex ore. de priuilegiis. Si verò requirit reſidentiam, ſortitur ibi domicilium, ſecundum omnes Doctores. ibi. & in d. capit. Ex ore. & alios, quos ibi refert: quod procedit, licet ibi non reſideat, ſi ſecum non eſt diſpenſatum ſuper reſidentia, vt per eundem Felin. ibi. in 2. colum. in 4. concluſione. Qui poſt multa concludit, quòd talis de facto non reſidens, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in oneroſis. Vnde † habens plura beneficia requirentia reſidentiam, dici- 2.
tur habere plura domicilia, ſecundum eum, ibi, in 3. concluſio. allegando gloſſ. in capit. Primus. 71. diſtinction. & in capit. quoniam 21. quæſt. 2. Et in capit. quia in tantum. de præbend. quod intelligit, quando quaſi æqualiter in vtroque reſidet: ſecus tamen ſi in altero ſeruit Vicarius eius, quia tunc habet domicilium tantum, vbi reſidet, & hoc etiam tenet Abb. in capit. Poſtulaſti. de foro competen. colum. 1. Imò plus dicit idem Felin. vbi ſupra, in 3. colum. in 6. concluſion. quod licet Clericus poſſit habere domicilium alibi, tamen principale dicitur eſſe in loco beneficij, pro quo refert Innocent. in d. cap. Ex ore, & alios: & idem not. ipſe in d. capit. poſtulaſti. in princip. Ex quibus omnibus † ſic breuiter collectis, & ſi diffuſius illa 3.
prædictus Doctor ſcripſerit, videtur, quod poſſit inferri ad noſtrum propoſitum, quod prælatus diœceſis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur reſidere, licet non reſideat) poteſt punire *b* talem Clericum inuentum in ſua diœceſi, de b
delicto alibi commiſſo, tanquam ſibi ſubditum ratione domicilij, quamuis nullum aliud domicilium in ſua diœceſi habeat. Et in materia huius capituli. vide Decium in capit. quia in tantum. de præben. circa fin. vbi inter alia ponderat text. in capit. 3. de tempor. ordinatio. in 6. contra communem concluſionem, & tandem in fine reſpondet.

IN *loco illius.* Vide gloſſ. not. in capite. quia in tantum. in verbo, plures. in fine, vbi A
Abb. de præbend. Archi. in capit. ſtatutum. colum. 5. Ioann. Andr. column. penultim. & Domi. & Franch. in §. cum verò. de præbend. in 6. Archi. in ſumma. 3. quæſt. 6. & in ca. ſi clericus. 11. q. 1. Specula. in tit. de accu. §. 1. verſicul. Sed nunc quid ſufficit. & in §. ſequent. Abb. Barb. & Marian. in capit. poſtulaſti. de foro competen. Bald. in l. omnes. in 2. not. C. de Epiſc. & Cleri. Ant. & Abb. in capit. cum cauſam. de dolo, & contuma. Cardin. in Clem. cauſam. §. quod ſi forſan. not. 3 de elect. Fab. in §. vlt. col. penul. Inſt. de pœna temerè litig. Felin. in cap. dilectus. in 2. huius initij col. 1. de reſcrip. Bertran. conſil. 101. lib. 3. Bober. in ſing. incip. Fortis.

*Poteſt puniri.* Adde quod hæc auctoris opinio intelligenda eſt, quando non B
petitur remiſſio à iudice loci, vbi delictum fuit commiſſum, ſi enim peteretur, teneretur quidem prælatus diœceſis, in qua clericus beneficium habet, & in quo reſidere tenetur, clericū petenti iudici remittere. Sicuti eam facere tenerentur alij iu-



Digitized by Google

dices, qui ratione originis, vel domicilij, alterius cauſæ in ipſum delinquentem iuriſdictionem habent. Ita Ant. de Butrio. num. 10. Arch. col. penul. Felin. num. 9. in cap. nu. ſi. de foro comp. D. Epiſcopus Couar. in pract. q. c. 11. n. 6. & hanc opinionem communem eſſe teſtantur eam ſequuti Cæp. conſil crimi. 59. verſi. Primum eſt, an de iure. Curt. Iun. in l. heres abſens. §. 1. num. 5. vbi Sapia. nu. 10. ff. de iuriſd. omn. iud. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 38. verſi. Eſt autem, & vide text. in §. ſi vero quis comprehenſorum, in auth. vt nulli iudicum.

*Grauia, & plura perpetrata facinora.*

## CAPVT XI.

1 *Delicta leuia, grauia, grauiora, ſeu grauiſſima, quæ dicantur, breuiter & dilucidè, per totum caput explicatur.*

QVia ex qualitate delictorum in diſpoſitione ſacrorum canonum pœnæ minuuntur, vel augentur, & in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur, pari modo aggrauari vel moderari debent: ideo de clericorum delictis tractaturi, opportunum eſt, vt aperiamus, quæ leuia, grauia, grauiora ſeu grauiſſima iudicentur. Et † in
1
a hoc Panor. in c. duæ de pœnis, ſcripſit, quod leuia *a* dicuntur, vbi dolus non requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam, vel culpam ſine dolo: vel quando dolus interuenit circa rem modicam. Cui adde Ang in l. non ſolum. §. Si mandato. §. de iniur. & in l. leuia. ff. de accuſat. ad hoc videlicet quæ dicantur crimina leuia, vel non. Et vide Auguſt. in addi. ad Angel. de Aret. in verbo, hæc eſt quædam Inquiſitio. in addi. 5. in fin. quæ per glo. in c. cum illorum, de ſentent. excommunic. dicit,
b quod hoc relinquitur arbitrio iudicis: *b* & q. ſecundum vulgi opinionem iſta veniũt in conſideratione. Item quod grauia ſunt in quibus exigitur dolus, & tendunt in
c graue præiudicium alterius, ſeu reipublicæ: & magna pœna imponitur, *c* vt in furto, periurio, & ſimilib. Grauiora ſunt publica, & quando non imponitur pœna mortis. Grauiſſima vbi imponitur pœna mortis. Pro leuibus ſecundum eundem Panorm. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio, ſed poterit ad tempus ſuſpēdi, vel aliter corripi ad arbitrium ſuperioris. Pro grauibus poteſt deponi. & adde Felin. in capit. At ſi clerici. de iudi. in princ. in col. pen. qui dicit, quod quæ dicantur crimina grauia, ſtatur arbitrio iudicis, & refert ad hoc Abb. vbi ſupra. Pro grauioribus quanquam non ſint publica, poterit vltra depoſitionem detrudi in monaſterium. Pro grauiſſimis, vbi de iure ciuili puniretur pœna mortis poteſt deponi, & damnari ad perpetuum carcerem. Et quia qualitas cuiuſcunque criminis latius in quolibet eorum infra declarabitur, iſta ſufficiant pro commento huius particulæ.

A LEuia. Quæ dicantur leuia, grauia, grauiſſimaque delicta: Explicat eleganter Bart. in l. non ſolum. §. ſi mandato meo. num. 7. ff. de iniur. & in l. leuia. ff. de accuſat. gloſſ. in l. auxilium. ff. de minori. Sali. in l. 1. C. de requi. reis. Felin. in c. cum illorum. de ſent. excom. Angel. Aret. in tractat. malefic. in prin. col. 3. Abb. in c. tuæ. de pœnit. Petrus Foller. in pract. crim. in parte audiantur excuſatores. num. 49. pag. 70. Iul. Clar. lib. 5. recept. ſentent. §. 1. verſi. Sunt etiam. Qui ſcribit ſereniſſimum.

mum, & inuictiſſimum Regem, & Dominum noſtrũ Philippum II. Hiſpaniarum Regem, à ſuo ſupremo Senatu interrogaſſe, quæ eſſent delicta atrocia: cui Senatus reſpondit, attrocia eſſe delicta ſequentia Rebellionis læſæ Maieſtatis homicidij ex propoſito commiſſi, falſæ monetæ, tertij homicidij, ſcilicet commiſſi ab eo, qui alia duo commiſerat, etiamſi pro his condemnatus non fuiſſet, vulneris illati proditoriè, etiamſi mors ſequuta non fuerit, tertiæ tonſationis monetæ, raptus virginis honeſtis parentibus ortæ, etiamſi copula ſequuta non fuerit: vſus venereus cum ſacra virgine in habitu, & intra monaſterium de gente Sodomia, famoſorum latronum in viis groſſatio, falſificatio Sigilli Principis, aut Senatus, quod reſponſum Regi noſtro placuit.

*Reſponſio Regi Senatus Hiſpani declaratur, quæ crimina atrocia iudicari debeant.*

*Arbitrio iudicis.* Vide Bald. in cap. propoſuit. de appella. Felin. poſt alios, in c. at ſi clerici. de iudic. num. 13. And. Tiraq. in repet. l. ſi vnquam, in verb. omnia, num. 31. pag. 177. C. de reuoc. donat. Bermo. Chrouer. tit. de publ. concubinar. c. de Sod. crimin. num. 30. & latius eod. tract. in parte fuerit diſpenſatum, num. 1. fol. 206. & hanc opinionem communem eſſe fatentur eam ſequuti Andr. Alciat. in c. cum non ab homine, num. 28. de iudic. Villa. Hiſpan. in lib. commun. opin. litera D. num. 56. Iul. Clar. lib. 5. recept. ſent. §. 1. verſic. Sunt etiam: eamque ſequitur vir noſtra ætate in iure conſummatiſſimus Iacob. Menoch. in lib. illo omni eruditione pleno, de arbitr. iud. quæſt. lib. inquam. 2. cent. 3. caſu 266. num. 3. B

*Iacob. Menoch.*

*Magna pœna imponitur.* Et ideo delictum tanto grauius iudicari debet, quanto pro eo grauior pœna imponitur, hæc fuit Batt. opinio in l. leuia. circa princip. ff. de accuſat. & hanc dicit communem regulam, & theoricam. Socinus conſil. 157. num. 5. lib. 2. & vide Barbat. conſil. 48. lib. 2. deciſ. conſ. 65. C

*Cum laici eſſent ſine ordinibus, miniſtrare ac celebrare ſunt auſi.*

## CAPVT XII.

1 *Clericus huius criminis reus, iudicis arbitrio eſt puniendus.*
2 *Ingerens ſe in actibus clericorum, cum non ſit, eſt falſarius.*
3 *Clericus in ordine quem non habet miniſtrans, deponendus eſt.*
4 *Clericus non ordinatus miniſtrans in aliquo ordine in apparatu, irregularitatem detrahit, cum quo Papa ſolus diſpenſat.*

QVæ pœna ſit imponenda laicis Miſſam vel aliud ſacrum miniſteriũ celebrantibus, hucuſq; canonica iura non ſtatuerunt: forſan enim antiqui illi Patres non crediderunt tantam futuram eſſe aliquorum hominum temeritatem, vt tantum nefas (quale eſt ſine ordinibus Miſſam celebrare) committerẽt, & ſi iam hodie dignum eſſet ſpeciali ſanctione punire, cum temporibus iſtis hoc aliquando accidiſſe comperimus. 1 Cum ergo caſus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit conſiderare ea, quæ in arbitriis inferius ſuo loco conſideranda deſcribimus. Bald. tamen in l. Qui ſub prætextu. C. de ſacroſanct. Eccleſ. notat, quod dicens ſe clericum, & gerens ſe actibus clericorum, cum non ſit, eſt falſarius, quem refert Felin. in c. Tertio loco, de prop. in princ. vide etiam Felin. in pro- 2

œmio decret.in num.37.vbi dicit,quod mentiens ſe clericum punitur arbitrio iu-
b dicis, & vltra hoc faciens actus clericales punitur pœna falſi. *b* Et vide Præpoſ. in
3 cap.Quod interrogaſti. 27.diſt. Clericus autem † miniſtrans in ordine quẽ non ha-
c bet, deponendus eſt, *c* & amplius non ordinandus. Text.in cap.[illegible] de cler. non or-
din.miniſt.qui ſic ſumatur. Diaconus miſſam celebrans ad ſacerdotium non po-
4 teſt promoueri, à diaconatu ſuſpenditur biennio, vel triennio, vt in cap. 2. eodem
titul. Clericus præterea, qui cum non eſſet ordinatus miniſtrauit in aliquo ordi-
ne in apparatu, incurrit irregularitatem, cum quo ſolus Papa diſpenſat: tenet La-
pus in allegatione 29.incip. An diſpenſet. Si celebrat, de cler.excom. Idem tenent
Hoſtienſ. & Gofred. vt ad maiores ordines aſcendat, ſed in ſuſceptis diſpenſat Epi-
ſcopus, vt notant Angel.in ſumma, in §.38.incip. Duodecimo incurritur, in verb.
irregularitas, & Syluester in eodem verbo, in §.duodecimo quæritur.

A *Factum memorabile.* C*Omperimus.*] Id ſane contingit in hac celeberrima totius Archiepiſcopatus Tolet. Complutenſi curia quidam ciuitatis de Baeça (de quo ipſe oculatus ſum teſtis) Anno Domini 1569. cum laicus eſſet, nec aliquo ordine ſacro eſſet inſignitus; duas miſſas celebrauit, alteram in religioſiſſimo D.Bernardi Collegio, alteram verò in piiſſimo Collegio ſocietatis IESV: ſed quia dementia laborabat, & ob iuſtas alias cauſas pœna detruſionis perpetuæ in monaſterium fuit punitus à Licentiato Martino Lopez de Salas, tunc dictæ curiæ vicario generali integerrimo, & incorruptiſſimo, à quo ipſe tanquam huius Complutenſis Academiæ Cancellario, Doctorali laurea ſacrorum Canonum (licet immeritus) fui inſignitus, anno Domini 1570. die vero 6.menſis Iulij. Et niſi me mea fallit ſententia, exiſtimo præclaros, & in omni laude digniſſimos hæreticæ prauitatis cenſores, poſſe ad tanti criminis punitionem procedere, reumque tanquam male ſentientem de ſacramento ordinis, condignis pœnis punire.

B *Pœna falſi.* Adde expreſſam Regiam l.2.tit.fin.7.part.vbi Gregor.Lopez.

C *Deponendus.* Vide authorem in regul.& fallent.regul.357.& doctum & diligentiſſimum Ioan.Gracian.in reg.& fallen. reg.61. Hoſt.in ſumma tit.de cleric.non ordin.miniſt.§.qualiter, & Regiam l.29.tit.6. part.1. & hoc ſex modis limitat Sylu. in ſumma in verbo irregularit. verb. Duodecimo, Angel. in ſumma d. verb.quæſtio. 38. & Nauarr.in manuali, cap. 27.num. 242. Imò ſi nundum ſacerdos auſus fuerit Miſſam celebrare, curiæ ſæculari tradẽdus eſt, vt ſtatuit, fælicis recordationis, Paulus IV. vt refert Iudit.Inquiſit.die 17. Feb.ann.1559.decret. 7. & die 20.Maij, anno 1559. & Simon Maiol. de irregul, lib.4.cap. 13.numer. 1. qui pro totius capitis huius materia legendus eſt.

## *Excommunicati.*

## CAPVT XIII.

1 *Clericus excommunicatus ordinem recipiens, illo ordine eſt deponendus, cum quo tantum ſolus Papa diſpenſat.*

2 *Epiſcopus quando cum irregulari poteſt diſpenſare.*

3 *Pœna huius capitis afficitur clericus, qui cum eſſet ſuſpenſus vel interdictus, ſacris ordinibus fuit inſignitus.*

Pœna

POEna † clerici ſæcularis recipientis ordinem, dum exiſtit in excommunicatione, eſt quod doponatur ab illo ordine. Not. Abb. ex tex. in c. cum illorum. in 2. nota. de ſent. excom. cum quo ſolus Papa diſpenſat, vt ibi. Quod procedit, etiamſi ab excommunicatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo inferiori citra Papam abſolui, vt concludit Abb. poſt Ioan. And. vbi ſupra, ex ratione, quia fuit effectus irregularis, & cum irregularibus ſolus Papa diſpenſat. *a* Et idem voluit Angel licet Abb. non referat, in ſua ſumma, in verbo irregularis, in §. 22. incip. Secundo contrahitur †, & Syluest. in eodem verbo, in ver Secundò quæritur. Hoſtien. verò in ſua ſumma. tit. de cleric. excom. miniſt. dicit, quòd videtur ſibi, quòd quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia ſententiam eius violauit poſſet ordinarius ſecum diſpenſare: dicit tamen quòd conſuetudo refragatur. Et aduerte quòd idem eſt in clerico, qui ſuſpenſus vel interdictus ordines recepit, vt firmant Angel. & Syluest. vbi ſupra, referendo Rai. 1 2 3

DIſpenſat. Adde quòd præſertim hoc procedit, ſi detur in recipiente certa ſcientia, vt in cap. 1. de ordin. ad Epiſc. qui renun. epiſc. vbi idem conſtat, ſi craſſa, vel ſupina daretur ignorantia, vt in cap. illorum. de ſentent. excom. Quod ſi quis probabili affectus ignorantia, vel excommunicatus, vel ab excommunicato ſacris fuerit ordinibus inſignitus, ab epiſcopo proprio, qui in eo actu minimè deliquerit, diſpenſationem poterit obtinere vt in cap. vltim. ordin. ab epiſc. qui renun. *vbi* omnes Doctores not. traditur etiam à Doctoribus in d. c. cum illo*rum*. Quamuis huic vltimæ opinioni refragetur Innoc. qui in capit. 1. de ſchiſmat. ſcribit collationem ordinis factam ab excommunicato, probabili tamen ignorantia excommunicationis, ita firmam eſſe, vt abſque aliqua diſpenſatione, eius executio permiſſa ſit: quam opinionem tenuit Hugo Doctor antiquitatis venerādæ, ſi credimus gloſſ. quę illum refert in cap. ab excommunicatis. 9. quæſt. 1. Col. lect in cap. vltim. de ord. ab epiſc. Abb. num. 46. in capit. veritatis. de dolo, & contumac. idem in cap. ad probandum. vbi Felin. colum. penult. de re iudic. Alphonſ. à Caſtro Zamorenſis, acris & ſubtilis ingenij, & diuini verbi Orator celeberrimus, in lib. 2. de poteſt. leg. pœna. capit. 15. Quam opinionem falſam eſſe cenſeo, & iuris eſſe apertiſſimi exiſtimo diſpenſationem ſemper neceſſariam eſſe, ſiue adſit ſcientia, ſiue probabilis ignorantia. Sequor equidem in hoc gloſ. in d. c. ab excommunicatis, & in capit. 1. de ſchiſmat. & in c. 2. de ord. ab Epiſcop. & in cap. ſi qui à ſimoniacis. 1. q. 1. quam communem eſſe ſententiam fatetur Abb. in d. capit. veritatis. num. 46. D. Epiſcopus Couar. in capit. alma mat. 1. partit. relect. §. 6. num. 6. de ſent. excom. lib. 6. & eſt tutior opinio ſecundum Anani. in d. cap. 1. de ſchiſmat. num. 2. Selua. de benefic. 2. part. q. 11. colum. 3. A *Alphonſus à Castro.*

Hodie verò ſiue detur ſcientia ſiue ignorantia, Epiſcopus iure poterit in hac irregularitate diſpenſare, ex ſacro Concilio Tridenṫ. ſeſſion. 24. c. 6. vbi Epiſcopis noua conceditur facultas diſpenſandi, ſuper quacunque irregularitate deſcendente ex quocunque delicto occulto, excepto homicidio voluntario. Erit equidem in propoſito caſu occultum delictum, ſi excommunicatio occulta eſt, licet celebratio ipſa publica ſit. arg. text. in l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxali: nam *Concil. Trident. innouatio.*



Digitized by Google

quamuis actus celebrandi publicus ſit, eius verò malitia, quæ ex communicatione emanat, occulta eſt, ita in ſacræ pœnitentiariæ ſummo Prætorio definitum eſſe teſtatur vir egregius Martinus Nauar. in manu. confeſſo, cap. 27. num. 241.

## *Illegitimi.*

## CAPVT XIV.

*1 Filij illegitimi apud Ethnicos honoribus, & dignitatibus indigni iudicabantur.*
*2 Illegitimus non poteſt ſacris ordinibus inſigniri.*
*3 Si tamen de facto fuerit ordinatus, licet recipiat characterē, ordinis tamē executione caret.*
*4 Celebrans verò non obtenta diſpenſatione irregularis non eſt.*

1. VT ab illicita † copula retraherentur, ſeque iuſtis nuptijs alligarent homines, ex quibus prolem legitimam ſuſciperent, meritò etiam apud Ethnicos ſancitum, ac obſeruatum eſt, vt filij illegitimi nati, quantumcunque ſine ſua culpa labem ipſam contraxiſſent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarentur. *a*
a Quod nempe & conſideratione prædicta, vt ſic fiat, non reputetur iniquum, licet filijs ipſis (quibus natura negauit ortum ſuum eligere poſſe) crudele quodammodo ac durū videatur. Cū illis tamen illegitimè natis viris, qui propria virtute ac bonis actibus paternam culpam in ſe ipſis abſtergūt, pluresq; legitimè natos moribus ac meritis antecellunt, *b* ac reipublicæ ſeipſos reddunt vtiliores, talis iuris aſperitas liberaliter, & ſine pecuniarum exactione temperāda eſſet, vt ſicut parentes ab illicita copula retrahit (ſi forſan retrahit) filiorum damnū futurum, ſic illegitimè natos contra leges filios, ſpes recuperandi honores, ad virtutem ſequer [illegible] Iuſtum eſt enim, vt quos aliena culpa honore deſtituit, propria [illegible]ma ſit (vt ferè ſemper eſſe ſolet) ad honores reſtituat. Quid enim [illegible], aut iniuſtius, quā quod naturalis quidam parentum exceſſus, virtute ſola quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non valeat, in diuitibus tamen, qui patrum ſuorum reatui plura propria addiderunt ſcelera, hoc facilimè deleat ſola præſtatio
2. pecuniæ? Prædicta igitur † conſideratione, etiam ſacri canones, quibus maxima cura eſt ſancto fauere inſtituto matrimonij, ſic ſi illicita punire connubia, illegitimos quoſque à clericali tonſura, cæteriſq; Eccleſiaſticis ordinibus arcet, prohi-
c betque, *c* vt in c. 1. de fil. præsb. Et in cap. 1. & 2. 56. diſtin. & hoc per ſex rationes, quas deſcribit Præpo. in d. c. 2. licet Hoſtien. in ſumma de fil. præsb. in §. quæ eſt
3. cauſa. ſolùm tres ſcripſerit. Si quis autem † illegitimè natus promotus fuerit, licet recipiat characterem, non habet tamen executionem ordinis, probat text. in c. fin 56. diſtin. Ex quo notant ibi Dominic. & Præpo. quod licet illegitimitas non inficiat habitum ordinis, ſed executionem: ſed talis ordinatus recipit characterem.
d Et aduerte quod tales illegitimi ordinati non incurrunt nouam irregularitatem, *d*
e ſi ante obtentam diſpenſationem *e* celebrant, vt notat Nicolaus Plouius in tractatu de irregularitate, in 40. regula, referendo Guliel. & Archidi. & hoc dicit ſeruare curiam.

A

*Andr. Tiraq.* INdigni *indicantur*. Adde latiſſimè Andr. Tiraq. virum ſanè variæ & indefeſſæ lectionis, & de vtroque iure bene meritiſſimum, nec pro meritis ſatis laudatum in tract.

in tract. de nob. ca. 15. numer. 10. cum ſeque. Gab. Paleotum Cardi. in tract. de not. & ſpur. ca. 55. & vide Regiam l. 2. titul. 13. part. 4. & l. 3. tit. 15. ead. partit. & ibi multis nominibus magnus Gregor. in verbo, *Dignidades y honras*. Alber. Troti. li. 2. de vero & perfecto cleri. ca. 1. & 2. *Gregor. Lopez.*

*Antecellunt.* Quæ ſane in locis iam citatis, longa manu traduntur in filiorum illegitimorum execrationem, minimè intelligas de his, qui virtutum ſuarum ſplendore natalium tenebras effuderunt, eos enim apud bonos, & probos viros, nec vllo contemptui eſſe, nec legitimis inferiores iudicari cenſet Hippol. ſing. 273. & vt bene inquit Sophocles. B.

*Legitima eſt natura viris, quibus optima mens eſt.*

Imo ſepiſſimè, vt in hoc loco inqt author, legitimè natos antecellūt. Hinc Stati⁹:

*Vidi ego tranſertos, in alieno robore, ramos,*
*Altius ire ſuis.*

Et Euripides præclarè inquit:

*Ex nobis ſpurios naſci, non turpe putandum eſt.*
*Fac namque ingenio valeant, fac moribus, ipſum*
*Haud vnquam poterit natura inuertere nomen.*

Et plures viros præclaros, qui illegitimi fuerunt, commemorat Doctiſſimus pariterque Illuſtriſſimus Card. Palæ. in d. tract. ad finem, & fuerunt, & noſtra tempeſtate ſunt multi viri clariſſimi, qui natalium defectum paſſi ſunt, inter quos non infimum locum obtinet, noſter D. Epiſcopus Bernardus Diaz de Luco, qui vt compertum habui multorum integræ fidei teſtimonio, illegitimus fuit. quod præter alios teſtatur D. Epiſcopus Ioan. à Rojas in tractat. de ſucceſ. ab inteſt. cap. 15. n. 19. *Card. Pala.* *Ioann. Bernardus fuit illegitimus.*

c *Prohibentq́;.* Adde quòd Deus Opti. Maximus prohibitionem hanc induxit Deuter. cap. 23. vbi ſcribitur. *Non ingredietur Manzer* (hoc eſt) *de ſcorto natus in Eccleſia Domini vſque ad decimam generationem.* text. in capit. innotuit. de elect. cap. per venerabilem, qui filij ſunt leg. Sed hoc in cap. niſi cum pridem de renun. declaratur, quòd illos quos paterna vitia non ſequuntur, poſſunt ſuffragari virtutes, quæ ſummum præſulem Romanum inducent, vt cum eis diſpenſet ſi morum honeſtas eos commendabiles reddat, text. in capit. presbiterorum. 56. diſtinct. nam vndecunque homines naſcantur, ſi parentum vitia non ſequantur, honeſti, & ſalui erunt. capit. vndecunque. ea diſtin. nullum equidem parentis delictum, innocenti filio pœna eſſe debet. l. 2. §. nullum. ff. de decurion. Si contrarium diceres, maximum abſurdum ſequeretur. Vnde Bion philoſophus non minus ridiculum hoc eſſe affirmabat, quam ſi medicus quiſpiam ob aui, aut patris morbum, nepoti vel filio medicamentum adhiberet. Huius verò prohibitionis ne illegitimi ſacris donentur ordinibus, plures rationes ſcripſit Pet. Rebuff. in benefi. pract. in part. de diſpen. ſuper defect. natali. fo. 407. & vide Regiam l. 12. titu. 6. part. 1. vbi Greg. in verbo, *orden.* Et notat quòd impedimentū, de quo in hoc capit. locum obtinet, etiamſi defectus natalium ſit occultus, & qui eum patiuntur, pro legitimis, habiti ſunt, quales ſunt multi, quos coniugatæ ex adulterio habuerunt, vt egregiè ſcribit Nauar. in manu. confeſſio. cap. 27. nu. 201. Filius verò matri hoc aſſeueranti credere non tenetur. l. 1. §. ſi quis ab aliquo, ibi. *Si teſtator eum negauerit*, vbi c

*uerit*, vbi Bart.& Doct.not.ff.de carb.edict.l.1.§.mulier.ibi. *Spurium in actis profeſſa eſt.* Iuncta gloſſ.fin.ibi, ff.de probat gloſſ.in l.ſi vicinis.C.de nupt.& in l.ſi poſthumos.§.fui. verb.probetur.ff.de lib.& poſthum. Regia l.9.tit.14. part.3. vbi Gregor. & opinio hæc communis eſt, vt conſtat ex multis authoribus congeſtis, qui eam ſequuntur à Ioan.Rojas, tractat. de ſucceſ. c. 2.num. 28. & ita quoad ſacrorum ordinum promotionem tenet Mart.Nauar.in loco iam allegato. Tamen (quod ſalua tanti viri pace dicam) in promouendo tutius eſſe credo, propter animæ periculum, vt ab ordine ſuſcipiendo abſtineat. In eo verò qui iam eſt ordinibus inſignitus, propria eius conſcientia inſpicienda eſt: nam ſi in intimo conſcientiæ motu pendeat, ad credulitatem aſſertionis maternæ præſumes ſe eſſe illegitimum, abſtinere debet à ſacri ordinis miniſterio, & ad cautelam diſpenſationem oportet impetrare. *Si verò* internus conſcientię motus, ad credulitatem non pendeat, ſed potius firmiſſimè credat, ſe legitimum eſſe, nec abſtinere tenetur, nec diſpenſationem impetrare ex Abb. ſententia in c.1.de fil.prob.& hæc eſt communis Summiſtarum ſententia, vt fatetur Simon Maiol.de irreg.lib.1 c.7. num.3. Hinc illud mihi dubium eſt, quod ſcribit vir doctiſſimus Alphonſ.à Caſt.lib.2.de poteſt l.pœna.c.vlt.3. concl. aſſeuerans, filium presbyteri ex coniugata, ita occultè genitum, vt non poſſit alium deprobari, quam per parentum aſſertionem promoueri poſſe. Cuius contrarium tenet Anton.in c.1.de fil.presb.& de hoc dubitat Couar.in Clem.ſi furioſus.2.part.§.3.num.4.de homicidio. Sequitur tamen Ant.Nauar.in manual. c.27.num.193.

Notabis tamen vtiliter, non eſſe Epiſcopis permiſſam diſpenſationem, vt qui defectum natalium patitur, ad ſacros ordines poſſit aſpirare, etiam hodie authoritate SS. Concilii Tridentini ſeſſ.24. can.6 Nam quamuis nouiſſima illa conſtitutione detur epiſcopis facultas diſpenſandi in omni irregularitate, deſcendente ex delicto occulto, non deducta in iudicium, excepta ea quæ prouenit ex homicidio voluntario, exceptis alijs deductis ad forum contentioſum, ex hac verò huius capitis irregularitate, quæ aliunde & non ex proprio delicto oritur, diſpenſandi facultas conceſſa non eſt, quod non vulgariter notari debet, pro illius decreti interpretatione. Ita tenet inſignis Mart.Nauarr. in manual.confeſſ. cap.27.num.194.

Si tamen illegitimus quiſpiam monaſticam profiteatur diſciplinam, vitam ſuam dicitur innouaſſe, & eo ipſo, quibuſcunq; ſacris ordinibus poteſt inſigniri. text. in c.156. diſtinct.& in c.1.de filiis presbyt. gloſſ.in ſum. 56. diſtin. Regia l.12.6. partit.1. ibi. *Pero aun ay otra razo, porque puede recebir eſtas ordenes ſobredichas el que no fueſſe legitimo. Eſto ſeria ſi entraſſe en orden de religion primeramente.* Tradit Bald. in l. 1. in lectura.num.5.C de ſacroſanct.eccleſ.Rom.in Auth.ſi mulier.7.priuileg.C.ad l.Fal. Fel. in cap.teſtimonium.num.31.de teſtibus. Hipp.ſing.273.& in rub.ff.de fideiuſſ. & in ſingul.501. Anton. de Roſel.de legit.lib. 3. in fin. vbi id limitat, procedere tantùm in filio naturali, non verò in ſpurio. quod falſum eſt, & meritò eum reprehendit Ioan.Rojas in tract.de ſucceſ. cap. 23. de num. 109. Quod notandum eſt ad interpretationem text.in c.dilectus.de filiis presbyt.& in c.1.eod.tit.in 6. Aboletur ſanè omnis illicita macula per religionis ingreſſum, vt in auth. de monachis. in princip. c.non liceat.19.q.3. quod tantum quoad ordines ſacros intelligendum eſt, quoad dignitates, & grauiora munera, is qui Spurius natus eſt, promoueri nullo modo poteſt

teſt

reſt abſque Summi Præſulis indulgentia, gloſſ. not. in c. fin. de filijs presb. Abb. in c. 1. in fine eod tit. Felin. in c. meminimus. not. 6. de accuſat.

Nimis tamen inter Doctores controuerſum eſt, vtrum ingreſſus religionis operetur legitimationem, quo ad ſucceſſionem bonorum parentum. Siquidem Guil. de Cæno. qui huius quæſtionis fuit anteſignanus, in l. 1. C. de ſacroſanct. Eccl. in ea fuit ſententia, vt cenſeret filium illegitimum monaſticam vitam profeſſum, poſſe ſuccedere in bonis parentis. Idem ſequitur Bald. in d. l. 1. in lect. col. 5. Fel. in c. cum deputati. de iud. colum. 2. Rom. in Auth. ſimiliter. C. ad leg. Fal. 7. Speci. Alex. Roman. & Archid. colum. 2. in l. neceſſariis. ff. de acquirend. hered. Barbat. in cap. quia nos. de teſtamen. colum. 1. Iaſ. in l. 1. num. 30. C. quand. non peten. part. Anton. de Roſc. in tractat. de legitim. ad finem; in qua fluctuat Roderic. Suar. allegat. 25. ita vt in caſu, de quo fuit interrogatus, conſuluit concordiam faciendam eſſe tandem religionis fauore. Guil. ſequitur, & de ea nimis dubitat Gregor. Lup. in d. l. 21. in verbo, *en orden*, & tueri eam conatur duobus caſibus. Primò, quando filius eſt naturalis, non ſpurius. Secundò, quando parentis conſenſu religioni offertur, tandem in fine illius gloſſ. dicit, valde dubiam eſſe quæſtionem hanc, & quod in pract. vix reciperetur Guil. opinio, eam verò communem eſſe teſtatur inſignis Couarru. in 4. decret. 2. part. capit. 8. §. 7. in fin. Quæ ea ſolùm ratione innititur, quia ſicut filius naturalis patris conſenſu Curiæ Principis oblatus, fit legitimus ipſi offerenti, etiamſi filios legitimos habeat. l. 3. C. de naturalibus, & in Authentic. quibus modis natur. effic. ſui. §. 1. 2. & 3. Reg. l. 5. tit. 15. part. 4. multo magis per oblationem curiæ cœleſti. Sed propter id hæc legitimatio ab aula iam receſſit, teſte Ang. conſil. 17. & in d. authentic. §. quod verò. Roſel. de legit. cap. fin. Oblatus equidem Curiæ Cæſaris, ideò legitimus fiebat, quòd præſumebatur à Cæſare ipſe legitimus fieri, quod non conuenit oblationi Curiæ cœleſti: & ideò contrariam ſententiam tenet Fab. in auth. ex complexu. C. de inceſt. nupt. Præpoſitus in cap. tanta. colum. 2. qui filij ſint legit. Flor. in 3. part. tit. 1. c. 27. §. 2. Couar. d. §. 7. Et hæc opinio verior eſt, & Forenſi vſu recepta.

*Expoſitus an poſſit ad ordines promoueri.*

Sed huic loco accommodatiſſimum illud non omittam, an expoſitus, cuius parentes adeò latent, vt prorſus incertum ſit, an legitimis conceptus ſit nuptiis, poſſit ad ſacros ordines promoueri. Qua in re dubius, & anceps eſt Anchar. in c. 1. de infan. expoſit. cuius dubitationis ratio eſt, quia nemo legitimus præſumitur, & qui legitimum dicit, probare debet. Angel. per illum text. in l. liberorum. ff. de his, qui not. infam. Deci. conſil. 54. Iaſ. in l. nec poſſeſſio. C. de teſtib. idem conſil. 102. volum. 4. Andr. Alciat. de præſumpt. regul. 3. præſum. 1. num. 12. D. Couar. in 4 Decretali. 2. part. c 8. § 3. num. 1. Et opinionem hanc nouiſſimè ſequitur Doctiſſimus & diligentiſſimus Simon Maiolus Epiſcopus Vultuarien. de irregul. lib. 1. c. 11. num. 1. vbi plures viros egregios commemorat, qui expoſiti fuerunt: contrariam tamen ſententiam tenet Anan. in d. c. 1. de infan. expoſi. num. 11. vbi concludit nullam diſpenſationem neceſſariam eſſe, vt expoſitus poſſit promoueri. Sequitur Bermond. Cho. in tract. de publ. concubina. in verbo, qui etiam filias. num. 90. column. 363. quam opinionem communem eſſe teſtatur eruditiſſimus Cardin. Paleo. in d tractat. capit. 63. num. 3. Nam vt ipſe, cap. 20. eiuſdem tractatus probare contendit à

ſupradicta ſententia recedens vnuſquiſque legitimis natalibus ortus præſumitur, quod latius apud eum legendum erit. Sed quod ad noſtram ſpectat propoſitam cõtrouerſiam, D. Præſul Couar. in Clem. ſi furioſus. 1. part. relect. in princ. num. 9. de homic. à communi opinione videtur recedere, ea innixus ratione, quòd non ſoleãt filij ex legitimo nati matrimonio exponi, ſed potius qui ex furtiuis, & illicitis fornicationibus: congreſſibusque naſcuntur. Sed hæc ratio concludens non eſt. Siquidem veteris exemplis conſtat, multos filios expoſuiſſe, qui tamen ex matrimonio nati ſunt, vt de Semirami, Paride, Cyro, & de aliis pluribus hiſtoriæ teſtantur. Nos equidem quotidiano vſu id experimur, quàm plurimos rei familiaris inopiâ oppreſſos, qui cum liberis alimenta non poſſunt ſuppeditare, ſolere eos exponere, ea potius ſpe, vt commodius ab aliis educantur, quàm quòd paterna erga illos pietate ſint deſtituti. Opinio tamen dicti Domini Epiſcopi ſummè mihi placet, qui cenſet expoſitos ad Eccleſiaſticos ordines non eſſe promouendos abſque diſpenſatione, quòd ſi promoti fuerint, ordinum vſu prohibendi non ſunt, propter communis ſententiæ authoritatem, quamuis indiſtinctè communem ſententiam ſequatur, vir noſtro ſæculo in iure conſummatiſſimus, & perſpicacis, & acris ingenij,
*Iac. Menoch.* Iacob. Menoch. de arbit. iud. quæſt. lib. 2. cent. 4. caſu 396.

☞ Expoſitus tamen in illa patri natus præſumitur, qua expoſitus eſt. Batt. in l. 1. col. fin. ff. ad municip. & in l. ſi qui ſemper. ff. de in ius vocand: Plati. in l. ciues. in fin. C. de incol. Greg. in l. 4. titul. 20. part. 4. Ori. ad nota. quia multa iura competunt ſolis oriundis.

☞ D *Irregularitatem.* Vide Abb. in c. ſi celebrat. de cler. excom. miniſt. Gonſal. à Villadiego, de irregul. c. de ſuſp. col. 1. Petrum Rebuff. in pract. benefic. in parte de diſpen. ſuper defectu natali. num. 13. quam opinionem communem eſſe fatetur D. Epiſcop. Couar. in Clemen. ſi furioſus. §. 1. num. 3. de hom. Petr. Rauen. in Alpha. aureo, fol. 186. col. 2. Mart. Nauar. probitatis & eruditionis vnicum exemplar, in cap. ſi quando, exceptione 11. de reſcript.

E *Diſpenſationem.* Vide multa de hac illegitimorum diſpenſatione, tam circa ordines, quàm beneficia, quæ ſcribit Alber. Trot. lib. 2. de vero & perfecto cleric. cap. 2. per totum.

### *Rebaptizati.*

## CAPVT XV.

1 *Rebaptizatus non poteſt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri.*
2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, qua pœna puniatur.*

1 REbaptizati in tantum † odio habentur ab Eccleſia, *a* quòd qui non ignari re-
2 baptizantur, dicuntur quaſi iterum crucifigere Chriſtum, vt in capit. qui bis.
b de conſecr. diſtinct. 4. & ideo non ſunt ordinandi *b* ad clericatum, vt in capit. confirmandum. 50. diſtinct. & habetur in Concilio Carthag. V. Can. 11. quod adeò eſt
c verum, quod dicit text. in d. c. qui bis. quòd etiamſi ignoranter *c* rebaptizati fuerint, ordinari non poſſunt, vbi gloſſ. hoc intelligit de ignorantia iuris, quæ non excuſat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non impediret promotionem.

Digitized by Google

tionem. Qui autem ex rebaptizatis ad ſacerdotij † gradum indignus aſpirare con- 2 tenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit. Ita diſponit Concilium Toletanum IV. de quo in cap. fin. 51. diſtinct. quamuis ille text. non intelligatur de ordinatione ad ſacerdotium, ſed ad Epiſcopatum, ſecundum Archid. ibi, quem vide notantem, quod tales ſcienter rebaptizati cenſentur perpetuo irregulares, qui reſpondet ad argumentum, quod poteſt obiici, qualiter actus, qui non habet effectum, ſicut rebaptizatio, inducat irregularitatem, & vide gloſſ. in d. c. qui bis.

Ecleſia. Quæ non ſemel definiuit, Sacramentum Baptiſmi, non eſſe repetendum, nec iterandum, quemadmodum Diuus Auguſtinus lib. de vnico Baptiſmo, & aduerſus Donatiſtas docet. Et in lib. de vera, & falſa pœnitentia. cap. 3. Paulus ſanè ad Hebræos cap. 6. contra quoſdam rebaptizari volentes, ait: *Rurſus crucifigentes ſibimetipſis filium Dei.* Et iterum ad Epheſios cap. 4. ait: *Vna fides, vnum baptiſma.* Eſt equidem à Catholica diſciplina alienum rebaptizari, vt oſtendit Clemens Papa VI. cap. 15. Conſtitutionum Apoſtolicarum, Act. inter cætera: *Eodem modo contenti ſint vno ſolo Baptiſmo, qui in Domini mortem traditur, non miniſterio abominandorum hæreticorum, ſed probatur Sacerdotem in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, &c.* Et paucis verbis interpoſitis ſubdit: *Veruntamen initiatos iterum baptizare tentantes, crucifigunt Dominum, & iterum eum interimunt: deridunt diuina, eludunt ſancta: inſultant ſpiritui, ſanguinem ſanctum, veluti communem contemnunt, &c.* Idem docet Damaſcenus lib. 4. de fide orthodoxa, cap. 1. Leo Papa ad Ruſticum Epiſcopum, epiſtol. 70. cap. ſi nullo. de conſecrat. diſtinct. 4. Diuus Thom. in 3. part. quæſtion. 66. artic. 9. idem tenent Theologi omnes in 4. ſentent. diſtinct. 6. Alphon. à Caſtro, libr. 2. de hæreſi. cap. de Baptiſmo, hæreſ. 5. Quod nouiſſimè hodie Sacroſanctum Concilium Tridentinum docuit ſeſſion. 7. cap. 11. *Si quis* (inquit) *dixerit, verum & ritè collatum Baptiſmum, iterandum eſſe, illi qui apud infideles fidem Chriſti negauerit, cum ad pœnitentiam conuertitur, anathema ſit:* & ſeſſ. 14. c. 2. & tradiderunt latiſſimè Ioan. Fab. & alij Catholici viri, qui ætate noſtra, aduerſus Anabaptiſtas Germanos ſcripſerunt, qui quidem multis magniſq; teſtimoniis impiam hæreſim illorum improbaunt. A

*Ordinandi.* Adde Alber. Trot. lib. 2. de vero, & perfecto cler. cap. 14. requiſit. 9. & Regiam l. 9. tit. 6. part. 1. Et iſta irregularitatis labe afficitur is, qui miniſtrauit hoc Baptiſmi Sacramentum, ſciens iterum illud repetens. capit. 2. de Apoſt. l. 1. C. ne ſanct. Baptiſm. reite. & is mirè ſuffragatur canon. 47. ex Concilio Lugdun. apud Burchard. lib. 4. decret. 56. *Epiſcopus, inquit, aut preſbyter, ſi eum, qui ſecundū veritatem habuerit Baptiſma denuo baptizauerit, aut ſi pollutum ab impiis, & non rectè baptizatum, non baptizauerit, deponatur, tanquam deridens crucem & mortem Domini.* Hactenus canon. B

Et alias pœnas contra crimen hoc perpetrantes ſtatutas ex decretis Felic. Papæ lege apud eundem Burchard. lib. 4. c. 99. D

Et non ſolum à principio rebaptizatus irregularitatem contrahit, ſed etiam, poſtquam ſciret, ratam habuerit rebaptizationem, in ſe factam, ita tenet Syluest. in ſumma in verb. irregularitas. quæſt. 4. Tab. in verb. diſpenſatio. num. 13. verſicul. 14. D

Imò & ſi quis metu etiam cadenti in conſtantem virum compulſus rebaptizatus fuerit, irregularis efficitur capit. eos, quos, vbi gloſſ. de conſecratio. diſtinctio. 4. Sylueſt. in verbo, irregularitas. quæſtion. 4. At non ita erit, ſi per vim coactiuam, vt narratur de quodam Epiſcopo cui nomen impoſitum fuit, habet Deum, quem Ariani ligatis manibus, & pedibus inuitum rebaptizarunt, non equidem illi dicta rebaptizatio nocuit, vt eleganter ſcribit Victor Epiſcopus Videnſis de perſecut. Vandal. libr. 3. qui contrarium tenentes merito reprehendit: ſequitur Simon Maiolus de irregul. lib. 3. cap. 14. efficiuntur etiam ſimiliter irregulares, qui rebaptizanti miniſtrant Acolyti, Subdiaconi, vel Diaconi officio fungentes. text. in. 2. de apoſtat. gloſſ. in l. 1. C. ne ſanct. baptiſm. Pari etiam ratione idem dicendum videtur de compatribus ſcientibus: ſunt equidem iſti rebaptizationis participes. cap. vos autem. de conſecrat. diſtin. 4. & tenet expreſſe. Maiolus d. capit. 14. num. 6. Iſtorum autem omnium diſpenſatio ad ſolum Romanum Pontificem ſpectat, qui vix illos diſpenſabit vt religionem ingrediantur tex. in d. c. 2. de apoſta. Tabi. in verb. diſpenſatio. numer. 13. verſi. 14.

*Egreg. Martini Nauarri opinio confutatur.*

A qua quidem irregularitate immunis erit, qui hac interpoſita conditione baptizauerit, dicens, ſi eſt baptizatus, &c. Nam cum conditio, vel de præſenti, vel de futuro, & talis falſa, faciat ceſſare actum. l. cum ad præſens. ff. de rebus dubiis, & ex interpoſitione huius conditionis manifeſtè conſtat, iſtum nouiſſe iterate baptiſmum, & actus agentium, non operatur vltra eorum intentionem. l. non omnis. ff. eo. ita ſing. tenet Martin. Nauar. in manu. confeſſor. cap. 27. numer. 246. licet aſſeueret iſtum à mortali crimine minimè excuſari, qui non adhibita debita diligentia id fecerit. Eum tamen cenſet in vtroque foro irregularem non eſſe: ſed labitur in hoc vir egregius, ſolum ſanè inculpabilis ignorantia ab irregularitatis labe hoc caſu excuſare poteſt capit. 2. de baptiſm. & ita tenet Domi. Soto. in 4. ſentent. diſtin. 3. quæſtio. art. 9. quam eſſe veram, & communem opinionem contra Nauar. teſtatur Fr. Anton. Cordoua, in ſuis quæſtionibus vernaculo ſermone editis. q. 37. Nam licet veriſſimum ſit, quod ſi legitimus preceſſit baptiſmus nihil ſecundum eum conditionale miniſterium operetur, hoc tamen à notabili culpa clericum immunem minimè reddit, qui in re tam graui ſupinè nimis ſe geſſit. Propter quam culpam ſacris canonibus irregularitatis pœna iuſtiſſimè fuit ſtatuta. Nec aliquid dicta clauſula operatur, quia adhibenda non eſt, niſi quando eſt magnum dubium, an quis fuerit baptizatus, vt ſcribit Syluest. in tractat. de ſtrigima lib. 3. capit. vltim. in fin. propterea ſacerdos ſciens puerum neceſſitatis cauſa fuiſſe domi baptizatum, ſi ille poſtea deferatur ad Eccleſiam, vt ritus ſolemnes ſeruentur: non poteſt cum eadem clauſula eum baptizare: aliàs efficeretur irregularis, vt expreſſim traditur in Catechiſmo Sanctiſſimi Pij Pontificis Maximi, in tracta. de baptiſ. capit. de fructibus baptiſmi. in fin.

*Qui bis Sacramentum confirmationis ſuſceperit vel contulerit, an ſit irregularis.*

Quæſtionis etiam eſt, vtrum is qui bis Sacramentum Confirmationis ſuſceperit, vel contulerit, hac irregularitatis labe notetur? Qua propoſita quæſtione, gloſſ. in cap. dictum. de conſecration. dicti. 5. cenſet irregularitatem contrahi, quam ſequitur Archid. primo. 68. diſtin. Albert. Trot. de veto, & pfecto. cleric. lib. 2. c. 14. requiſi. 9. in princ. Ioan. Maior. in 4 ſent. diſt 7. qui omnes id probari cēſent in d. c.

dictum, quo loco apertiſſima eſt deciſio, Sacramenti Baptiſmi, & confirmationis iterari prohibens, pœnam debitam transgreſſoribus imponens: vnde cum ibi æqualiter iterari prohibeantur, Baptiſmatis, & Confirmationis Sacramentum, mirum non eſt, ſi quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio. Idque Regia lex Partitarum comprobat, lex inquam. 20, tit. 6. part. 1. qua definitum ſtat, eum qui bis Sacramentum Confirmationis ſuſceperit, irregularem eſſe, ſi ſcienter id fecerit. Contraria tamen ſententia placuit Scoto, qui in d. diſtinction. 7. q. 5 exiſtimat, non eſſe illum irregularem, qui bis etiam ſcienter Sacramentum Confirmationis ſuſceperit, aut contulerit: cum id iure Pontificio expreſſum non ſit, & irregularitas nullo caſu conſtituenda eſt, niſi expreſſa reperiatur. cap. is qui. de ſentent. excommunicat. lib. 6. quem Fran. ibi ſing. eſſe fatetur. idem in c. dilectus. col. 4. de apellation. Bertachi. in tractat de Epiſcopo. cap vltim. num. 8. Nam cum hoc irregularitatis vitium iure tantum humano Pontificio inductum ſit ex Innoc. ſententia. in c. niſi cum pridem. columm. 3. de renun. vbi Anton. n. 29. & Doctores. Imo. in Clem. ſi furioſus. de homi. Palud. in 4. ſentent. diſt. 25. q. 3. Flore. in 3. part. titul. 28. c. 2. §. 6. quam opinionem communem eſſe fatentur eam ſequuti Villad. de irregular. in princip. Sylu. in ſumma. in verbo, irregular in fin Couarr. in d. Clem. ſi furioſus in 1. part. in princip. numer. 2. ex hoc manifeſtè ſequitur, nunquam vitium hoc contingere, niſi eodem iure expreſſum reperiatur: ſupradictamque Scoti opinionem ſequitur Palud. in 4. ſentent. diſt. 7 quæſtio. 2. col 1. Alphonſ. à Caſtro, lib. 2. de poteſt. leg. pœna. capit. 7. docum. 3. verſi. ex ratione Cardi à Turrecrema in d. c. dictum, ad finem. Couar. in d. princip. num. 8. quam opinionem communem eſſe fatetur D Mart Nauar. in Manu. confeſſ. cap. 27. Quæ hæc vltima opinio ſummè mihi placet: nam nihil vrget inductio text. in d. c. dictum, quia licet ibi Sacramentum Baptiſmi, & Confirmationis, iterari prohibeantur: non tamen inde ſequitur, quod eadem pœna imponatur confirmationem iteranti, quæ baptiſmum repetenti infligitur, & licet doctiſſimi viri, qui in Partitarum legibus condendis interfuerunt priorem probauerint, in hac tamen irregularitatis materia Sacri Iuris Pontificij Sanctionibus ſtandum erit. Sic licet de iure hoc veriſſimum videatur, conſuetudo tamen contrariam amplexa eſt ſententiam, cui ſtare debet, vt aſſeuerat Nauar. vbi paulò ante allegaui (cuius authoritate ſalua) ſi mihi caſus occurreret, non auderem à Scoti, & aliorum communi, & veriſſima opinione recedere, cum hæc irregularitatis materia grauiſſima, & pœnalis ſit, ideò non ſolum iura extendenda non ſunt, ſed ſtrictiſſimè interpretanda, vt vulgatiſſimis iuribus cautum eſt.

*Ignoranter*. Vide Card. à Turrecre. in capit. qui bis. de conſecr. diſt. 4. quo loco C
num. 7. probat rebaptizatum, aut rebaptizantem, ex iuſta ignorantia irregularem non eſſe, eandem ſententiam ſequi videtur Henri. in cap. 2. de apoſt. Scotus in 4. ſentent. diſt. 6. & hanc ſequitur illuſtriſſimus Couar. in loco iam allegato. num. 8. qui eam probabiliorem dicit text. authoritate in d. c. 2. de apoſta. Soto in 4. ſentent. diſt. 6 q. 8. Martin. Nauarr. in Manuali c. 27. num. 246. Fr. Antonius Cordoua, in ſumm. caſuum conſcientiæ quæſt. 37. Nec refragatur tex. in d. cap. qui bis. quia reſponſio illa non eſt Summi Romani Præſidis, nec generalis, nec prouincialis concilij, nec facta fuit ab aliquo, qui legis condendæ authoritatem haberet. Iure

*Text. in c. qui bis de conſ. diſt. 4. interpretatur.*

tamen

tamen interpretari poteſt, vt procedat, quando rebaptizatus ignoranter, poſt ſcientiam ratam habet Sacramenti reiterationem. Ita tenet. Floren. in 3. part. titul. 28. c. 6. §. 3. quæ interpretatio mera diuinatio eſt, & ea ratione longe repellanda, vel intelligi poteſt, quando craſſa, & ſupina ignorantia, quis fuerit rebaptizatus. Sed Archid. in d. c. qui bis. vt rem in tuto conſtituat, cenſet, quòd rebaptizatus etiã iuſta ignorantia, ab Epiſcopo diſpenſationem impertret. idem ſentit Aluer. Troti. d. c. 14. n. 1. licet de iure abſque aliqua diſpenſatione iſtum ad ſacros ordines promoueri poſſe cenſeat: quod verius ipſe exiſtimo. Erit equidem in rebaptizante iuſta ignorantia, vt ab irregularitate excuſetur, ſi filios infidelium rebaptizet, nam iuſte ignorare potuit, eos fuiſſe baptizatos. text. in cap. placuit, de conſecra. diſt. 4. habetur in Concilio Carthaginenſi, cap. 6. Idem eſſe cenſeo de infantibus expoſitis, ſine vllo ſigno aut ſcripto atteſtante, de Baptiſmo. tenet Maiolus, d. c. 24. numer. 4.

*Bigami.*

## CAPVT XVI.

1 *Bigamia octo modis contrahitur, remiſſiuè hic traditur.*
2 *Bigamus non poteſt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri.*
3 *Maritus poſt adulterium vxorem carnaliter cognoſcens non poteſt ordinari.*

1 PRÆMISSO prius † quòd bigamia pluribus modis contrahitur *a* vt per Archi-
a diac. Florent. in 3. part. titul. 28. capit. 3. vbi octo modos illius ſcripſit, quos hic
referre non curo, tranſcripſit enim illos Syluest. in ſua ſumma, in verbo, bigamia,
2 in princip. Bigamos ordinari † non poſſe *b* ex pluribus capitulis, in diſtinct. 34. à
b Gratiano collectis comprobatur, præcipuè in cap. curandum, & in capit. præcipimus, & in capit. ſi quis viduam el 1. cum duobus ſequentibus. Si verò de facto fuerint aliqui ad ſacros ordines promoti, illis priuandi ſunt, quia in bigamia con-
c tra Apoſtolum diſpenſare non licet, *c* vt in capit. ſuper eo, de bigamis, ex quo pa-
d tet, quod bigami recipiunt characterem *d* ordinis, quod etiam probat text. & ibi notat Præpo. ex eo in cap 3. ſi quis viduam. l. diſtinct. Et inter alios caſus biga-
3 miæ † aduerte ad vnum quod pluries contingit, quod ſi maritus adulteræ poſt ad-
e ulterium illam cognouit, non poteſt ordinari. *e* Ita probat text. in can. 8. Concilij Neocæſarienſis in 2. editione. & eſt tex. & illum ſic ſummat Præpo. in c. ſi cuius. 34. diſtin. Cuius ibi bonam diſtinctionem vide, videlicet, quod cognoſcens ad-
f ulteram ſcienter, ſiue ignoranter *f* repellitur à ſuſcipiendis ordinibus: ab executione verò ſuſceptorum non repellitur, ſi ignoranter cognouerit: dum tamen poſſit vxorem de adulterio conuincere, & eam dimittere. Imò fortiorem affirmat ſententiam, ibi Præpoſi. poſt Bart. Brixi. Ioann. de Fan. & Hoſtien. quod li-
g cet maritus cognoſcat adulteram ad mandatum iudicis, ſibi præiudicat, *g* licet Innocent in capit. inquiſitioni, de ſentent. excommunicat. in hoc aliter diſtinguat.

A *Contrahitur.* De quibuſdam modis, quib⁹ bigamia contrahitur, vltra Doctores quos hoc in loco allegat author vide latè S. Tho. & Theologos in 4. ſent. diſtin. quæſtio.

Digitized by Google

quæſtio. 3. Ioann. Mont. in tract. de irregular. bigamiæ in princ. D. Couar. in Clement. ſi furioſus. 1. part. electíon. §. 2. de homi. Aluer. Trot. lib. 2. de vero perfect. clericorum. capit. 11. requi. 9. & vide Regiam l. 5. tit. 5. partit. 1. Nauar. in Manuali c. 27. n. 195.

*Ordinari non poſſe.* Quæ ſane irregularitas, à veteris teſtamenti legibus originem habuit. Leuitici namque ſcriptum eſt. c. 21. de Sacerdote. *Scortum, & vile proſtibulum non ducet vxorem, nec eam quæ repudiata eſt à marito.* Poſt legem verò Euangelicam, ſtatim bigamia ab Apoſtolis inſtituta fuit, quod ſacris ordinibus eſſet impedimento. Scribit equidem D. Paul. ad Timoth. 3. *Oportere Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe & vnius vxoris virum.* Quem locum elegantiſſimè pro eius ſingulari eruditione declarat Domi. Soto de iuſt. & iur. libr. 7. quæſtion. 6. articul. 2. Quod in principio naſcentis Eccleſiæ ſemper fuit obſeruatum, vt fatetur Ioan. Driedo. de libert. Chriſt. lib. 3. c. 3. fol. 126. verſicul. quod vltra in argumento. Idque patet in canonibus Apoſtolorum, cano. 18. Quod verò apud Ethnicos circa hoc obſeruabatur, lege Aulum Gel. lib. 3. noct. Atticar. artic. 10. c. 15. Tertul. lib. de exhortatione ad caſtitatem, & in lib. de monogamia ad finem Ludouic. Cel. libr. lectio. antiquar. 15. c. 22. Primus verò qui contraxit bigamiam, fuit Lamech, vt conſtat Geneſ. cap. 4. quo loco idem adnotauit Nicol. de Lyra, & Tertul. in lib. de exhortatione ad caſtitatem refert ex noſtris Couarr. in d. §. 2. num. 1. B

*Diſpenſare non licet.* Adde quod cum hæc bigamiæ irregularitas, ab Apoſtolis, & antiquiſſimis vniuerſalis Eccleſiæ conciliis, originem habuerit, vt ſuperiori annotatione ſcripſimus, Epiſcopus cum bigamo, vt ſacris donetur ordinibus, diſpenſare non poteſt, quam opinionem receptam fatetur Præpo. in cap. lector. 50. diſt. idem fatetur Ioann. Monta. in d. tracta. de bigam. quæſt. 7. D. Couarr. vbi paulò ante allegaui. num. 4. quam ſequitur Angel. in ſumma. in verbo, bigamus. Gonſal. à Villad. de irregular. q. vltim. Quamuis Card. à Turrecrema. in d. c. lector. poſt Diuum Thomam in 4. ſent. diſtin. 27. q. 3. probare contendit, Epiſcopum poſſe cum bigamo, in minoribus ordinibus diſpenſare, quod Sylueſt. ſequitur in ſumma, in verbo bigamus. q. 7. & Domi. Soto in 4. ſent. diſt. 27. q. 3. artic. 3. nam, vt ille inquit, per minores ordines quis non ſimpliciter ſacris emancipatur, & ea ratione non eſt cur non liceat Epiſcopis diſpenſare, qui ordinariâ pollent poteſtate. Quæ opinio forte admitti poterit, quando maxima diſpenſandi cauſa interueniret, vt ſcribit Ludouic. Gom. in tract. breuium. numer. 20. vel quando quis bigamiam contraxit, erat merè laicus. Henri. in c. 1. in fine de biga. Sed in contrarium eſt communis omnium ſententia; nempe minimè licere Epiſcopo, vt cum bigamo etiam in minoribus ordinibus diſpenſet. ita fatetur inſignis Gregor. in l. 5. in verbo, *dos mugeres*, in fin. tit. 5. part. 1. & Marti. Nauarr. in Manuali confeſſo. c. 27. nu. 197. quo loco admittit S. Thom. & aliorum opinionem, quoad vſum ordinum ſuſceptorum, non verò, vt nouis ordinibus poſſit inſigniri. C

Summus tamen Eccleſiæ Præſul, iure poteſt cum bigamo diſpenſare, vt tradit Thom. in d. q. 3. & eſt text. in c. lector. 34. diſt. vbi Martin. Papa cum bigamo, vt ſubdiaconus fieret diſpenſauit. & ibi not. Præp. Cardi. à Turrecrema. gloſſ. &



Digitized by Google

D. Ioan. à Medina. Doct. in cap. ſuper eo. de bigam. Floren. 3. part. tit. 28. cap. 3. Petr. de Anch. conſ. 124. Ioan. à Medina, huius celeberrimæ Complutenſis Academiæ, imò totius Hiſpaniæ decus & ornamentum, in tractat. de ieiunio. fol. 135. & opinionem iſtam communem eſſe fatentur Ioan. Montan. d. q. 7. Alber. Trotin. de vero & perfect. cler. lib. 2. cap. 11. Greg. Lup. in d. l. 5. tit. 5. par. 1. Mart. in d. ca. 27. n. 197. Huic. d. in tract. de incomp. benefic. 1. part. c. 23. num. 117. Flami. par. de reſig. benefi. lib. 5. quæſt. 3. numer. 197. & communem eſſe Theologorum ſententiam teſtatur Fran. Vargas Hiſpanus (vir alioqui inſignis) in tract. de Epiſcopi iuriſdictione fol. 32. Quæ quidem diſpenſandi facultas de iure ordinario permiſſa eſt, non verò de abſoluta (quod aiunt) poteſtate, vt exiſtimat Henri. in cap. 1. colum. 5. de bigam. Ioann. Staphyl. de liter. gratiæ & iuſtit. colum. vltim. quos merito reprehendit inſignis Couarr. in Clem. furioſus. de homi. 1. par. relect. §. 2. num. 4. & manifeſtè probat d. Regia l. 5. tit. 5. part. 1. cũ dicit. *E otro ſi el puede diſpenſar que reciba ordenes ſagradas, com aquel que vuieſſe auido dos mugeres virgines de bendicion, o vna viuda.* Quæ verba ad poteſtatem ordinariam Summi Pontificis referenda ſunt. Fatetur tamen Staphyl. d. col. vltim. Summum Præſulem maxima cum difficultate, in hoc bigamiæ vitio diſpenſare: idem aſſeuerat Nauarr. tanquam teſtis huius rei integerrimus, dicens in loco nouiſſimè allegato, non ſolere Romanum Pontificem, ſine magna cauſa de ordinaria poteſtate diſpenſare in bigamia vera, & propria, ſed in ſimilitudinaria ſolere & poſſe cum iuſta cauſa.

D *Recipiunt characterem.* Adde tex. in c. quicunque in 2. 59. diſtin. & in cap. pœnitentes ead. diſt. Hoſt. in ſumm. tit. de bigam. §. vltim. Anton. in cap. debitum. de bigam Albert. Troti. de vero & perfecto cleri. lib. 2. cap. 11. quam dicit communem eſſe opinionem & Theologorum, & Canoniſtarum D. Couarr. d. §. 2. num. 4.

E *Ordinari.* Adde Abb. Anani. & Doct. in c. 3. de adult. Imò irregularis eſt, qui ad vxorem adulteram poſt pœnitentiam reconciliatam cognouerit. ita ſentit Anc. conſ. 124. Felin. in c. ius generale col. 6. 1. diſt. Anani. in d. c. 3.

F *Siue ignoranter.* Adde Hoſti. in ſumm. titu. de bigam. verſi. quot ſunt ſpecies, qui indiſtinctè intelligit text. in c. ſi cuius vxorem. 34. diſt. quod bigamus efficiatur vir, qui vxorem adulteram ignoranter cognouerit, ſequitur Ioan. And. poſt antiquiores in d. c. 2. de biga. Præpoſi. in ſumma. 50. diſt. col. 5. ſentit Abb. in d. c. 2. de adult. Alber. Tro. lib. 2. de vero, & prefecto cleri. capit. 11. num. 2. & eſſe communem ſententiam teſtatur Gregor. Lopez in l. 35. titul. 5. partit. 1. in verbo *que ver.* Quam probabiliorem & tenendam eſſe ſcribit Domi. Soto. in 4. ſentent. diſtinct. 27. quæſt. 3. artic. 1. Nam hæc irregularitas, non contrahitur in hoc caſu, propter pœnam culpæ, quæ nulla eſt: ſed propter defectum ſignificationis Sacramenti, veluti ſi corruptam duxiſſet, & hac ratione, irregularitas hæc præter voluntatem contrahi poteſt. Æquior tamen eſt contraria opinio, quam nonnulli ex antiquioribus tenuerunt, & eam ſequuta eſt Regia Partitarum l. 35. ſupra allegata, ibi. *Eſſo miſmo ſerie ſi alguno caſaſſe com muger que cuydaſſe que era virgẽ y nolo era o ſeyendo caſado con aquella que vuieſſe virgen, fizieſſ. ella adulterio, e deſpues ouieſſ. que ver con ella, ſabiendolo* Sed cum in hac irregularitatis materia, Sacri Iuris Pontificii ſanctionibus,

nibus, & receptiſſimis opinionibus, ſit ſtandum, à communi, & veriſſima Theologorum, & Canoniſtarum opinione recedendum non eſt.

*Sibi præiudicat.* Adde gloſſ. & Doctores in capit. ſi cuius vxorem. 34. diſtinct. ſanctus Thom. & Palud. in 4. ſentent. diſtinct. 27 quæſt. 4. Floren. in d. capit. 3. Capel. Tholoſa. quæſtio. 255. & horum opinio tutior eſt, ſi credimus Henri. in d. cap. 1. column. 4. de bigam. & eſt magis communis, vt aſſerunt Sylu. in verbo, bigamia. quæſt. 1. Alber. Troti. d. cap. 11. num. 2. Non tamen maritus, mandato iudicis compelli poteſt, vxori adulteræ occultè debitum reddere: quoniam ſi iudex id compertum haberet, non præciperet in præiudicium mariti, qui ſic adulteram cognoſcens bigamiæ nota inficitur. Quod ſi in eo caſu iudex vellet virum eſſe obligatum, iniuſtum eſſet eius præceptum tanquam contra ius marito debitum factum, ita optimè cenſet Ioann. Dried. lib. 1. de liber. chriſt. §. ex ſupradictis pag. 234. quo loco verè iudicio meo ſcribit, quod quamuis maritus non poſſit occultè vxorem adulteram à domo repellere, poteſt tamen à coniugali thoro eiicere. C

*Corpore vitiati.*

## CAPVT XVII.

quod nouè editum eſt.

1 *Corpore vitiatus, ad Eccleſiaſticos ordines admittendus non eſt.*
2 *Huius capitis irregularitas, ab antiquiſſimis diuinis legibus originem habuit.*
3 *Apud Ethnicos, qui corporis labem patiebantur, à ſuis ſacerdotiis longè repellebantur.*
4 *Traditur c. huius germana ratio.*
5 *Corpore vitiatus, ſi de facto ſacris fuerit ordinib. inſignitus, characterem ordinis recipit.*
6 *Hodie non tam exacte deformitatis ratio habetur, ſicut antiquitus. Leuit. cap. 21.*
7 *Deformitas, vel corporis vitium quo ad ſuſceptos ordines quãdo impedimentum præſtet.*
8 *Qui membrum ſibi propria culpa abſciderit, irregularis eſt, licet ex eius defectu, ad ſacri ordinis miniſterium minime impediatur.*
9 *Matthæi locus. c. 19. explicatur.*
10 *Manus in ſe ipſum inicere, nec religionis. nec caſtitatis cauſa licet, imo acerrimis pœnis interdictum eſt. Quid vero apud Ethnicos.*
11 *Seipſum interficiens non eſt ſepultura Eccleſiaſtica ſepeliendus, traditurque ibi locus egregius ex Platonicis legibus.*
12 *Mortuus qui in puteo, vel alio ſimili loco reperitur, non ex eo ſi aliud non probetur, priuandus eſt Eccleſiaſtica ſepultura.*
13 *Qui mẽbro aliquo caret, cuius defectus irregularitatẽ nõ inducit, ſe: ũ portare nõ tenetur.*
14 *Monoculus irregularis eſt. Vbi de intellectu text. in c. ſi euangelica. 55. diſt.*
15 *In irregularitatis labe, quæ ex corporis vitio procedit, ſolus Romanus Præſul diſpenſationem poterit indulgere.*
16 *Quæ deformitas irregularitatem producat: iudicio Epiſcopi relinquitur.*
17 *Corpore vitiatus contra Clericum in criminalibus cauſis, teſtis eſſe non poteſt.*

MEritò quidam † Sacri Canones, non omnes paſſim ad presbyteratus dignitatem, nec ad eius miniſteria, nec ad alios, ei ſubſeruientes ordines, abſq; delectu admiſerunt, imò ab iiſdem inſtitutum eſt, non ſolum ab ordine repellendos

F 2 eſſe,

Digitized by Google

eſſe, qui moribus iacturam aliquam fecerint, ſed eos qui eorum culpa, labem aliquam corporis contraxerint. cap. 2. & toto tit. de corpo. vitia. cap. 2. & ibi. Abb. de cler. ægrotan. capit. ſi Euangelica. 55. diſtinct. not. Hoſtien. in ſum. tit. de corpor. vitia. Albe. Troti. lib. 2. de vero, & perfect. cleric. c. 16. Cardi. & Docto. in d. c. 2. de corpor. vitia. Recar. in. 4. ſent. diſt. 25. q. 5. artic. 5. & Palud. ibi. q. 3. ad finem, Villad. de irregu. c. de corpor. vitia. D. Epiſcopus Couar. in Clement. ſi furioſus de homi. in 1. Ioan. Corraſius, de ſacerd. 3. part. c. 6. quam receptam ſen-
2 tentiam comprobat Regia l. 25. titul. 6. part. 1. Quæ quidem irregularitas † à lege antiqua, & à beatiſſimis Saluatoris noſtri Apoſtolis originem habuit. Legitur enim Leuit. c. 21. Dominum ad Moyſen dixiſſe: *Homo de ſemine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offerat panes Deo ſuo, nec accedat ad miniſterium eius ſi cæcus fuerit, ſi claudus, vel paruo vel grandi, vel torto naſo. ſi fracto pede, ſi manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi iugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel hernioſus.* Cuius ſeriem ſanctiſſimè & doctiſſimè explicat Diuus Gregor. cap. 11 primæ partis paſtoralis, vt refertur in c. hinc etenim 49. diſtinct. cuius etiam ſententiæ fuit Diuus
3 Hieron. ad Fabiolam, de veſte ſacerdotali. Et apud Ethnicos, † idem obſeruabatur, teſte Plinio lib. 7. natural. hiſtoria. idem profeſſus fuit Senec. lib. 4. declama. 2. declam. Gentiles eandem legem obtinuiſſe, vt ſacerdos integer eſſet, quaſi ſacerdotes ſacrorum miniſtri corpore integri eſſent, vt apud Romanos inuiolabiliter à tempore Romuli obſeruatum fuit, qui ſacerdotes elegit genere excellentes, nec corpore vlla ex parte trunco, vt teſtatur Dionyſ. Halicarna. lib. 2. Roman. antiqui. & inibi laudat Romulum Romanorum legumlatorem, qui Sacerdotes non venalia, nec ſorte diuidenda fecit, ſed cuiuſque curiæ bonos creauit, ſupra annum quinquageſimum natos, excellentes genere ſimul, & virtute præſtantes, nec tamen inopes aut corpore vlla ex parte truncato. Et Plinius lib. 7. capit. 28. de Sergio loquens. *Quæ omnia*, inquit, *ex oratione eius apparent habita cum in prætorio* (aut vt alii legunt in prætura) *ſacris arcerentur à collegiis. vt debilis* (id eſt) *vt mancus & mutilus nam primum dixerat illam dexterã manum perdidiſſe*. Quib. conſonat vetus mos Roman. apud quos virginẽ veſtalem capi fas non erat, q̃ aliqua corporis labe maculata eſſet, vt Auſtiti Labeon authoritate prodidit Gelli. li. noct. attic. 1. c. 12. Feneſte. de magiſt. Romanorum capit. 7. idem apud Perſas vſu receptum fuiſſe tradit Alexand. ab Alexandro lib. 6. dierum geni. capit. 14. ſecundum quam ſententiam Diuus Hieronym. vbi paulò ante allegaui, parentes arguit, qui deformes filias virginitati conſecrant. idem Hieronym. ad Demetriadem ita ſcribit. *Solent miſeri parentes. & non plena fidei Chriſtiani deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniant, virginitati conſecrant.* Et plurima lectu non indigna de more. Circa hoc ſcribit doctiſſimus, nunquam promeritis ſatis laudatus Andreas Tiraquel. in l. 2. connu. numer. 59. Diuus Couarru. in d. princip. d. Clement. ſi furioſus. n. 5. Petrus Placa. lib. 1. Epit. delictor. cap. 25. numer. 2. Iacob Menoch. de arbit. iudi. quæſtion. lib. 2. centu. 5. caſu 226. Hieronym. Magius lib. 4. Miſcel. cap. 4.

4 Et huius irregularitatis, † potiſſima ratio eſt, quia incompoſitio corporis inæqualitatem inducit mentis, teſtimonio D. Aug. quod habetur §. vltim. 41. diſtin.

*Ratn-*

Digitized by Google

*Rarenter .n.in corpore deformi nobilis,formoſuſque animus inſidet.*vt ſcribit Abb. in c.quia diuerſitatem 1.not.per illum text.de conceſ.præben.& Bald.in l.obſeruare.col.3.C. quor.appel.non recip. ſcribit, turpem corporis habitudinem declarare, procliuem eſſè hominem ad ſcelera,pulchram verò ad virtutes.Sequitur Hip. in l.1.in prin.col. pen.ff. de quæſt. Vnde Galenus lib.de tempera.2.capit.6.ſcribit,naturam membra componere, prout moribus animæ conuenit, idemque ipſe affirmat lib.1. & 11.de vſu partium. Et cuius facies eſt deformis, vix poteſt habere bonos mores: vt ſcribit Raſis medicus ſui temporis celeberrimus, libr. ad Almanſor.2.c.33. & iterum cap. 54.faciem fœdam malos mores ſignificare ait.Et qualis forma talis eſt anima, vt eſt apud Planudem in vita Æſopi,quod antiquiſſimis Gothorum legibus cautum erat his Hiſpanorum verbis:*Ca home de mala catadura no puede haZer buenas obras*:vt habetur in ordinationibus militum,*de la vanda*.Idque manifeſtè oſtendit Cornelius Tacitus lib.12.*Iulius, inquit, Pelignus ignaui animi. & de reticulo corporis iuxta conſpiciendus.* Quod etiam pulchrâ ſcribit Echorus Poeta Græcus apud Stobæum ratione, ſermon.88.

*Faciem aſpectu deformem poſſides:*
*Mores etiam huiuſmodi habes.*
*Ex malo enim natura malum producit:*
*Vt ex vipera rurſum vipera naſcitur.*

Et illud Græcum Epigramma Latinitati donatum.

*Clauda tibi mens eſt,vt pes natura notasque.*
*Exterior certas interioris habet.*

Quin.& Valerius Martialis lib.12.Epigrammat. Zoilum quendam ex oris deformitate malum eſſe ſuſpicatur:

*Crine ruber,niger ore,breuis pede,lumine luſcus,*
*Rem magnam praſtas,Zoile,ſi bonus es.*

Circa quam huius capitis irregularitatem aliqua notatu digna ,illa quæ ſelectiora,notare conſtitui.

Primò, quod licet corpore vitiatus, non poſſit † ſacris ordinibus inſigniri, ſi ta-
men de facto fuerit ordinatus, verè recipit ordinis characterem ,licet non eius exe- 5
cutionem.Hæc enim eſt communis,& Theologorum,& Canoniſtarum ſententia,
quæ contradictorem non habet,vt patet ex Doctorum traditionibus ,quos in capi-
tis huius principio allegauimus.

Secundò, quod † hodie non tam exacta deformitatis ratio habetur, vt antiqui- 6
tus, Leuit.d. ca. 21. ſed ſola deformitas repellit homines ſacris inſigniri, quæ ſacra
miniſteria tractare impedit,vt ſi cœcus quis ſit,vel mancus,vel quid aliud ſimile pa-
tiatur:nam modica deformitas non repellit.text.in cap.2.de corpor.vitiat.vbi Anto.
de Butri.& Card.Corrad.de ſacerdot.3.part.cap.6.numer.5.

Tertiò, quod † dictum deformitatis vitium impedimentum præſtat quoad or- 7
dines ſuſcipiendos, quia quoad ſuſceptos tantum inducitur irregularitas in illo a-
ctu ordinis qui ob inſignem deformitatem,vel defectum impeditur corporis vitio,
ita colligitur ex tex.vbi Abb.in capit.2.de cler.ęgrotan.Mari.Soci.in cap.ad audien-

tiam.n.2.de hom.Gonſal.à Villadiego,de irregul.capit.de corp.vitia. Qua ratione, qui patitur vitium corporis celebrationem impediens, nempe in his digitis, qui ad conſecrationem, & eleuationem neceſſarij ſunt, ſolum à Miſſarum celebratione abſtinebit:non verò à diaconatus vel ſubdiaconatus miniſterio: parique ratione is qui ob maximam deformitatem quam patitur, longè ab altari arcendus eſt, minimè impeditur abſolutionis Sacramentum miniſtrare. Iſta eſt communis omnium ſententia, teſte.D.Epiſcopo Couar.vbi ſupra.

8 Quartò, nec illud † ſilentio prætermittendum eſt, quod ſi quis membrum ſibi propria culpa abſciderit, irregularitatis labe inficitur, etiamſi ea abſciſſio nullum ordini impedimentum præſtet, nec inſignem deformitatem inducat, quæ aſſertio ad eos referri debet, qui propria voluntate pudenda ſibi execuerunt. capit. pœnitentes.55.diſtin.cap.ſi quis abſciderit.cap.qui partem.ea.diſt.capit.maritum.33.diſt. capit. vltim. 87. diſtinct. & habetur in Canonibus Apoſtolorum capit. 23. & eſt Regia l.25.titu.6. part.1. Idem quidem erit, quamuis quis ſibi non abſcindat, ſed alius ſua culpa, quia iuſſit, aut rogauit, aut quia rei illicitæ dans operam tale membrum caſu perdidit arg. text. in capit. presbyterum, & in capit. continebatur de homicid.aut ſi fortè in pœnam alicuius ſceleris ab inimicis fuit illi abſciſſum. Ita tenet.Hoſt.in ſum.titul.de corp. vitiat. 5. Et quæ, & in capit. ex parte eod.tit.vbi Ioann.Andr, idem ſcripſit de eo, cui maritus ob adulterium pudenda abſcinderet: idemque ſequitur Villadiego de irregula.cap. de corpore. vitia. column. 2. & communem eſſe teſtantur eam ſequuti D. Couar. vbi ſupra, & Nauar. in Manuali confeſſo. capit. 27. numer. 98. Id ſanè ſæpiſſimè contingere ſolet, & ætate noſtra: nam anno milleſimo quingenteſimo trigeſimoſeptimo, tribus in locis, nempè de Villanubla, & de Ciguuuela, ac de Laguna (quæ non longè diſtant ab inſigni populo Valliſoleti) vbi tunc temporis regia curia aderat, in octo ferè menſium ſpatio filius viduæ cuiusdam, & duo mariti, in tres ſacerdotes ſæuierunt, de inimicis membris ſe vindicantes: & acta iudiciaria ſuper his confecta vidiſſe teſtatur D. Epiſcopus Ioann. Bernard. infra capit. 79. numer. 8. Fortiori etiam ratione idem erit aſſeuerandum, quando pudenda iure abſciſſa fuerunt, arg.text. in capit.fin. de tempore ordinan. At verò ſi membri imbecillitas, aut eius defectus contingit abſque propria culpa, ſed à medicis caſu, vel per vim, vel hoſtium inſidias, promoueri poterit, & promotus cum is caſus euenerit, in ſuſceptis ordinibus miniſtrare. capit. ex parte. 2. de corpo. vitiat.capit. ſi quis infirmitate. capit.lator.55. diſtinct.cap.Eunuchus.ibi.Id etiam habetur in Canonibus Apoſtolorum cap.21.

9 Nec enim his refragatur † Matthæi locus, cap. 19. Eunuchos eſſe dicens, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cœlorum, &c.& hi ſummè laudantur. Nam de his accipiendus non eſt, qui verenda ſibi ipſis amputant: maledictum enim hoc, ſed de his, qui continentes ſunt ob amorem Chriſti. De quibus loquitur Eſaias capit. 56. *Hæc dicit* (inquit Dominus) *Eunuchis, id eſt, continentibus, qui cuſtodierint Sabbatha mea, & tenuerint fœdus meum, dabo eis locum in domo mea.* Sicuti eleganter Euangelij locum explicat Diuus Aug. lib. vni. de ſancta virgin.cap.23. & 24 Baſi. Mag. libr. vni. de virgi. Diuus Hieron. & gloſ.ord. ind. capit. 56. Eſaiæ, in quo deceptus fuit Origenes, qui illud diuinum teſtimonium, vt narrat Nicephorus Caliſtus libr. 3.

Hiſtoriæ

Hiſtoriæ. Eccl. cap. 8. ad literam intelligit, & ex noſtris Coroſ. de ſacerdo. 2. par. cap.
6. Grauiſſimeque aberrauit ipſemet Orig. qui virilia ſibi amputauit, vt ſine calu-
mnia Verbum Dei prædicare poſſit, eaque ratione, cùm ad ſacerdotium promotus
fuiſſet, orientalis Eccleſia grauiſſimum ſcandalum paſſa eſt, vt Demetrius Alexan-
drinæ Eccleſiæ Epiſcopus Dionyſium perquam ſeuerè redarguit, eò quod Orige-
nem promouiſſet, vt ſcribit Euſeb. lib. 6. hiſtor. Eccleſiaſtica. Et ideò ſicut ciuiles le-
ges homicidij pœna puniendos cenſent, qui alteri virilia amputauerint. libr. 3. §.
qui hominem, & in l. 4. §. idem Diuus. ff. de Sicar. l. 1. & 2. C. de Eunuchis. lib. 13. tit.
8. par. 7. eadem pœnâ afficitur qui ſe caſtrandum præbuerit. d. l. 4. ad finem. Semper
equidem ipſa virilium abſciſſio, etiam apud Gentiles turpis fuit iudicata, vt author
eſt Valerius Maximus libr. 7. capit. 7. Scribitque Baſil. epiſtol. 87. Eunuchorum
genus ignominioſum eſſe, nimirum, quia neque fœmineum, neque maſculinum
ſit, amore inſaniunt citra fructum, propter propriam turpitudinem, quo loco mul-
tis conuitiis eos inſectatur.

Nulla vnquam † cauſa etiam caſtitatis, vel religionis, licuit ſibi ipſi quenquam 10
manus iniicere ad occiſionem, vel alicuius membri mutilationem, nullus ſanè li-
berum arbitrium circa vitam, vel eius membra habet. Vt Iuriſconſultus probat in
l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. capit. contingit. in 1. de ſententia excommun. capit.
diſplicit. verſic. *Noli ergo iam dicere.* 23. quæſtion. 4. c. ſi non licet. cap. tu dixiſti. capit.
non eſt noſtrum. capit. placuit. 23. quæſtion. 5. factum verò aduerſus hanc pro-
hibitionem leges noſtræ acerrimæ reprehendunt, lib. qui rei. §. ſic autem diſtin-
guendum. ff. de bonis eorum, qui ſibi mortem conſciuer. vbi ita ad verbum ſcri-
bitur. *Meritò qui ſine cauſa ſibi manus intulit, puniendus eſt, qui enim ſibi non pepercit,
multò minus alijs parcet.* Et alibi in lib. ſi quis filio. §. eius qui. ff. de iniuſt. teſtam.
Vlpianus clanculum veluti deridet quoſdam qui iactationis cauſa mortem ſibi
conſciuerunt. Et ex Theologis id planè damnant Origenes in 2. tract. in comment.
in Iob, enarrans illius ipſius Iob. capit. 2. *Benedic, & morere.* & Diuus Chryſoſto-
mus in Epiſtola Pauli ad Galatas, vbi inter alia egregiè ibi tradita ſcribit,
Deum illos, qui laqueo aut alia violenta morte vitam ſibi abrumpunt, atrocius
punire, quam cæteros homicidas, & Diuus Auguſtinus in libr. 1. de ciuitate
DEI, capit. 17. & multis ſequentibus vſque ad capit. 24. & Lactantius in lib. 3. qui eſt
de falſa ſapientia. cap. 18. Diuus Hieron. in Epiſtola ad Paulum ſuper obitu Bleſil-
læ eiuſdem Pauli filiæ, vbi inter cætera ſcribit, quod tales habet ſtulta philoſophia
martyres, & tradit S. Thom. in 2. 2. quæſtion. 64. art. 5. Ex Ethnicis verò Socrates a-
pud Platonem in Phædrone exhortatur, pieque monet, ne quiſquam audeat mor-
tem ſibi inferre. Ariſtoteles autem libr. Ethicorum 3. capit. 7. in fine. *Mor-
tem* (inquit) *ſibi conſciſcere ad fugiendum paupertatem, vel mærorem aliud ve huius ge-
neris, non fortis eſt hominis, ſed potius timidi,* & libr. 5. cap. 11. *Qui ſe occidit* (inquit) *ſibi in-
iuriam non facit, quia ſponte iniuriam patitur nemo, ſed facit contra legem, quæ prohibet
quenquam interfici, ideo ciuitati iniuriam facit. Quapropter, & ciuitas mulctat, &
inſtituta eſt ignominia quædam aduerſus eum, qui ſibi mortem conſciuit, vt ciuitati iniu-
riam facientem.* Et eiuſdem ſententiæ fuit totius eloquentiæ parens, Cicero libr. 1.



Digitized by Google

Tuſcula.quæſt.Idem in Somnio Scipionis. *Tibi*(inquit) *Publi,& pijs omnibus retinendus eſt animus in cuſtodia corporis, nec iniuſſu eius à quo ille eſt nobis datus, ex hominum vita migrandum eſt, ne munus humanum aſſignatum à Deo defuiſſe videamini.* Et videndus etiam eſt de hac re Ægeſyppus l. 3. c.17. vbi prudenter aſſeuerat ingrati hominis eſſe, citius diſcedere quàm velit qui vitam donauerit, nec licet animam ſoluere, niſi ei qui ligauit, & Heliodorus Emiſſenus lib.2.hiſtoriæ Æthyopicæ tradit, illum crimen læſæ maieſtatis diuinæ committere, qui ſibi ipſi vitam abrumpit: & conducit etiam illud Martialis lib.10 .Epigra.47.

*Summum nec metuas diem nec optes.*

Idem d.lib.10.

*Optima mors parca quæ venit apta die.*

Et ideo meritò improbanda eſt Ceorum lex de ſenibus, quâ ſenes ſe delirare incipere cognoſcentes, & ob ætatem patriæ inutiles eſſe, coronati cicutam bibebant, vt teſtatur Ælia.lib.3.variæ hiſtoriæ.cap.26. Nam impia & abominanda fuit lex Sardea, vt filij parentes ſenio confectos fuſtibus cæderent, & interemptos ſepelirent: abſurdum arbitrantes, ſi delirus ſenex vlterius viueret. Idem Ælianus libr.4. variæ hiſtoriæ.cap.1.

Et circa hoc argumentum legendus eſt inſignis Diuus Epiſcopus Couarruu.in d. Clement.ſi furioſus.in princip.de homil.numer.6.& in lib.1. variarum reſolut.cap. 2.numer.8.& lib.2.cap.1.numer. 11. & omnium latiſſimè & elegantiſſimè Andr.Tiraquel.de nobilit.capit.3.numer.475.& numer.520.Andr. Alciat. lib. 6. part. capit. 27.Petrus Greg.quem poſt hæc ſcripta legi 3.part.Synt.lib.36.cap.22.

11. Illud verò † prætermittendum non eſt, quod ſeipſum occidens, Eccleſiaſtica nō eſt ſepeliendus ſepultura. text. in c. placuit. 23. q.5. quem dicit eſſe ſingularem Roman.ſing.264.gloſ.not.in c.ex parte de ſepult. Quamuis licitum ſit priuatim pro eo orare, & illud licet ei qui pia mente crediderit, in vltimo vitæ ſpiritu condignam criminis contritionem habuiſſe, tenet Palud. in 4. ſentent. diſt. 20. q. 1. column. 1. Mart.Nauarr.in cap.1.de pœnit. diſtinct. 7. legibus autem Platonicis, minimè hoc attociſſimum crimen perpetranti, ſepultura denegabatur, ſed potius inſolita conſtituebatur, vbi alius nemo condebatur, inquit enim ipſe lib. 9. de leg. *Qui ſeipſum, vita & ſorte fatorum vt ſcelerata priuauerit, nec iudicio ciuitatis, nec triſti, & ineuitabili fortuna caſu coactus, neque extremo aliquo pudore compulſus, ſed ignauia, & formidoloſi animi imbecillitate.iniuſtè ſibi mortem conſciuerit, ei ſepultura fiat ſolitaria, vbi alius nemo condatur: deinde his locis ſepeliatur, quæ de duodecim partibus vltima deſerta innominataque ſit, ſic obſcurus vt nec ſtatua, nec inſcriptione ſepulchrum notetur.* Hactenus Plato. Quod ſi fortè indiciis, & coniecturis liqueret, cum furore, aut mentis alienatione ſeipſum occidiſſe, tunc non priuaretur ſepultura Eccleſiaſtica, vt egregiè ſcribit Ioann.Gallus in quæſtion.Parla.127.& hoc iure vtimur.

12 Nec equidem ex eo, quod † aliquis mortuus in puteo, vel in alio ſimili loco reperitur, priuari debet ſepultura Eccleſiaſtica, quia minimè credendum eſt, ſeipſum præcipitaſſe. Quod ex eo manifeſtiſſimè probatur, quia criminis ſuſpicio longè ſemper repellenda eſt.ff.pro ſocio.cum ſimilib.potuit enim is ab alio in puteum eijci, & non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. l.nam hoc. C. vnde legi. l.

neque

neque natales l. ad probationem. C. de probat. & ita in proprio caſu, in facti contingentia interrogatus conſuluit excellentiſſimus, & magni nominis Iuriſconſultus Marian. Soci. Iun. conſil. 51. num. 1. volum. 2. quem ſequitur D. Epiſc. Couar. lib. 2. var. reſol. c. 1. num. 11. & non ſemel in controuerſiis Forenſibus obtinui, quod pluri- mum eſt notandum. Marian. Socin. Iun.

Quod mirum in modum confirmat egregium doctiſſimi Martin. Nauarri. reſponſum. 6. tit. de ſepult. quo in facti contingentia interrogatus, reſpondit, quendam monachum non fuiſſe ſepultura Eccleſiaſtica probandum, qui cubiculo ſuo inuentus fuit mortuus flexis genibus cum laqueo ex collo pendente. Vide per eum ibi, quia eiſdem ferè fundamentis innititur.

Quintò, vt ad inſtitutum ſermonem redeam, prætermittẽdum non eſt, † quod ſi quis membro aliquo careat, cuius defectus eum irregularem minimè conſtituit, nõ tenetur illud abſciſſum membrum, vel aliquam eius partem ſecum portare. Ridiculum enim eſſet hoc glo. not. in c. ſi Eunuch. 55. diſt. Abb. in d. c. 2. & Henr. in c. vlti. de corp. vitiat. Gonſal. à Villadiego, vbi ſupra allegaui. Albertus Troti. lib. 2. de vero & perfecto cleric. c. 16. n. 8. quam glo. dicit ſing. & communiter receptam Nauarr. in manuali. c. 27. num. 20. 13

Sextò, illud † eſt animaduerſione digniſſimum, quod quamuis monoculus ad ſacros ordines promoueri non poſſit: eſt enim is irregularis. texr. not. in capit. ſi Euangelica. 55. diſtin. tamen qui caret vſu oculi dextri, qui ſanus videtur, & ſiniſtro probè cernit, irregularis non eſt. Ita contra alios defendit Mart. Nauar. in d. capit. 27. n. 199. ſcribit ſe non ſemel ita reſpondiſſe; & eſt egregius & nouus intellectus ad tex. in d. ca. ſi Euangelica diſponens ne carentia oculi, quæ magnam deformitatem inducit, quod non extendatur ad viſus carentiam, quæ illam non inducit. arg. tex. in reg. odia. cum ſimilib. de regul. iur. lib. 6. 14

Septimò, quod † in hac irregularitate à ſolo Romano Pontifice diſpenſatio impetranda eſt, nullus autem inferior eam poteſt indulgere, ex celebri Innocent. ſententia in capitul. ſignificauit. de corpor. vitiat. cuius opinio communis eſt, vt ita Cardin. teſtatur & Villad. de irregula. c. vltim. D. Epiſc. Couar. in. d. Clem. ſi furioſus. num. 7. licet contrariam ſententiam tenuerit glo. in d. c. ſignificauit. illius text. malè intellecti authoritate, qui longè aliter intelligendus eſt, quam gloſ. intellexerit, nam loquitur, & procedit de Epiſcopi diſpenſatione Apoſtolica authoritate ſibi delegata, & præſtita, & ideò non epiſcopus ibi diſpenſationis gratiam conceſſit, ſed ſummus Præſul: & iſte eſt germanus illius text. intellectus, vt Abb. & Doctores ibi intellexerunt, & ideò à communi, & veriſſima ſententia recedendum non eſt, quamuis opinionem glo. ſequantur. Villadiego in loco iam allegato. & Sylueſt. in ſum. in verbo, corpore vitiatus, q. final. Imò, quod memoratu dignum eſt, & difficiliorem hanc diſpenſationem reddit, ſcribit Ioann. Staphi. de literis gratiæ, & iuſti. 2. partit. fol. 193. non conſueuiſſe Pontificem Romanum diſpenſare, circa irregularitatem, quæ ex corporis vitio oritur, quando horrenda eſt deformitas: & ſi is qui eam pateretur ſacris donaretur ordinibus, ſcãdalum maximum apud Chriſtianam plebem generaret, quod in his diſpenſationibus concedendis præcauendum eſt. 15

16 Octauò, quòd omne impedimentum † vel deformitas, an irregularitatem inducat, Epiſcopi iudicio relinquitur, cum nulla certa regula in hoc conſtitui poteſt. Ita tenet Archi. in princip. 55. diſt. text. in capit. 2. vbi Cardin. Anton. & Doct. de corpore vitiat. Innocen. in c. 1. eod. titul. quam opinionem communem eſſe teſtatur illuſtriſſimus Couar. in d. prin. Clement. Si furioſus. num. 5. eamque ex nonioribus ſequitur Plaza. lib. 1. epitom. delictor. c. 25. num. 4. Iacob. Menoch. lib. 2. de arbit. iud. Centur. 3. caſu 226. numer. 8. vbi dicit, quòd prudens Epiſcopus modicum vitium iudicauit, ſi quis caret vno digito: ita tamen quòd adminiſtrare, & celebrare non impediatur, vt in cap. 1. de corpore vitiat. vel ſi maculam habet in oculo, capit. 2. illo tit. vel ſi vngulâ pollicis caret, cum tamen in pollice ita fortis ſit, vt frangere poſſit. cap. vlt. illo tit. Non verò Prælati regularium in promouendis ſuis ſubditis in his arbitrium habent. Syluest. in ſumm. in verbo, corpore vitiati. q. 1. ſequitur Martin. Nauarr. in manu. confeſſo. capit. 27. numer. 200. licet contrarium, & malè tenuerit Tabi. in ſumm. in verbo, corpore vitiati, quem ſequitur Simon Maiolus in tracta. de irregularitat. lib. 1. c. 2. in prin.

17 Nonò, vt iam † vltimam manum huic capiti imponam, vſque adeò corpore vitiati ſacris canonibus ſunt infeſti, quod non ſolum à ſacris ordinibus repelluntur, ſed etiam à teſtimonio ferendo in criminalibus cauſis contra clericum. Ita colligitur ex tex. in cap. 1. de exception. ſecundum communem intellectum, vt ait Felinus ibi, in primis verbis. & Deci. n. 13. Hipp. Sing. 98. Did. Perez in l. 1. tit. 1. D. Epiſcop. Ioã. Bern. infra cap. 20. n. 4. & ibi aliqua ipſe tradidi. & hanc opinionem communem eſſe teſtantur Iul. Clar. lib. 5. recep. ſentent. §. fin. q. 24. verſi. Præterea quæro, D. Couar. in pract. q. c. 18. nu. 2. quam tamen dicit non omnino veram eſſe, vel non ita intelligendum, vt ex aliquo corporis vitio, abſque aliqua animi labe fides alicui non negetur.

*Et ſine titulo.*

## CAPVT XVIII.

### Quod nouè editum eſt.

1 *Sine titulo nullus ad ſacros ordines poteſt promoueri.*

2 *Declarantur duæ Pontificiæ conſtitutiones, altera Pij V. altera vero Gregorij XIII. in fauorem religioſorum Societatis I E S V.*

3 *Traditur huius capitis germana ratio.*

4 *Beneficium adeò tenue, quod non ſufficeret ad humanæ vitæ ſuſtentationem nihil prodeſt, vt eius titulo quis poſſit ordinari contra D. Martinum Nauarram.*

5 *Titulus non requiritur, vt quis minoribus ordinibus poſſit inſigniri.*

6 *Titulus præſens ad ſacros ordines neceſſarius eſt, nec ſufficit futurus, conuinciturque opinio Abb. Card.*

7 *Titulus coadiutoriæ, an legitimus ſit iudicandus?*

8 *Titulus perpetuus eſſe debet, & hac ratione vicariæ temporalis, vel beneficia manualia (vt appellant) ad ſacrorum ordinum promotionem non ſufficerent.*

9 *Qui capellaniam obtinet, an dicatur titulum obtinere, vt poſſit ordinari?*

10 *Qui præſtimonium habet, titulum iuſtum habere dicitur ad ordinum perceptionem.*

11 *Quid*

Digitized by Google

11 *Quid verò de eo iudicandum qui penſionem hab:t.*
12 *Qui cũ titulo ficti patrimonij ad ſacros ordines promouetur, nõ ſuſpenſus, ſed irregularis eſt.*
13 *Clericus qui poſt ſacros ſuſceptos ordines ius patrimonij remittit, nullo pacto ante ordinationem conuento, nec irregularis, nec ſuſpenſus eſt contra Fratrem Bartholomaeum à Medina, licet arbitraria pœna ſit mulctandus.*
14 *Patrimonium ad cuius titulum Epiſcopus aliquem ordinauit, vtrum obtineat priuilegia bonorum Eccleſiaſticorum.*
15 *Donatio vel melioratio facta filio, vt iure meliorationis poſſit ſacris ordinibus donari, vtrũ reuocari poſſit ad intellectum Regiæ legis primæ titulo ſexto, lib. 5. non ordina.*
16 *Donatio vel melioratio dicto modo facta in legitima filij imputanda eſt, cum doctiſſimo Didaco Couarr. & aliis contra Tellium Ferd.*

CLERICVS qui ad ſacros † ordines abſque titulo promouetur, vacuam manuũ impoſitionem accipit: & ideò ordinis executionem non recipit. Ita definitum fuit in Concilio Calced. 6. habetur in capit. neminem. 70. diſtinct. & in Concilio Vrbani habito Placentiæ, quod refertur in c. Sanctorum, ead. diſt. *Sanctorum* (inquit) *Canonum ſtatutis conſona ſanctione decernimus, vt ſine titulo facto ordinatio irrita habeatur.* Quorum canonum pœna innouata eſt. Hodie ex Sacro Concilio Triden. ſeſſ. 22. c. 2. de refor. Fuit ſanè pœna hæc antiquis temporibus in vſu, & ſucceſſiuis temporibus obſeruata, teſte Abb. in cap. cum contingat, de ætate, & quali. Idem Abb. in cap. veniens in 2. notab. de filiis presbyt. & in capit. cum ſecundum. de præbend. Qua ratione qui abſque titulo ſacris fuit ordinibus inſignitus ſuſpenſionem contrahit, & celebrans efficitur irregularis. Ita tenet Simon Maiol. de irregularitat. lib. 4. cap. 15. in princip. inſignis Martin. Nauar. in manual. confeſſ. capit. 27 numer. 158. idem nouiſſimè conſil. 16. titul. de conſtitut. eiuſdem ſententiæ fuit Magiſter Bartolà Medina quoniam in inclyta Salamanticenſi Academia ſacratiſſimæ Theologiæ primarius profeſſor (vir multis nominibus inſignis) non tamen ex eo libello Hiſpano ſermone edito, (cui titulum fecit.) *inſtruction de confeſſores.* §. 8. de ſuſpẽ. fol. 49. Nihil tamen allegat, ſed ſua innititur authoritate, quod peculiare vitium illi eſſe ſolet. 1 *Magiſt. Bernard. Medina.*

Sed tamen viri non vulgaris authoritatis exiſtimantes, dictum ſacri Tridentini decretum non innouare pœnas dictorum antiquiſſimorum Canonum, nempe tex. in d. cap. Sanctorum. 4. & cap. neminem, ſed pœnas, cap. cum ſecundum Apoſtolũ de præbend. definitas ea ratione ordinatum contra prædicti decreti formam ſine beneficio, vel patrimonio, eſſe ſuſpenſum, nec aliqua pœna puniendum, ſed ordinarium ſolum cogendum eſſe, vt neceſſaria miniſtret. ita cenſuit ſacra Concilij cõgregatio, vt teſtatur Flami. Pari. de reſig. benefic. l. 2. q. 6. quem poſt ſecundam operis huius editionem legimus, qui noſtram opinionem tanquam veriorem amplectitur, cenſens Concilium Trident. innouare pœnas d. c. neminem, & c. Sanctorum ſtatutus, & idem reſpondit egregius Nauar. conſ. 14. n. 4. tit. de temp. ord. & conſi. 11. 16. 18. 47. n. 3. eod. tit. Quod mirum in modum cenſeo eſſe notandum. 2 *Declaratur quædam Pij V. Pont. Max conſtitutio.*

Hodie tamen ſtat nouiſſima Pij V. Pontificis Maximi egregia conſtitutio, anno ſui Pontificatus tertio, milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, pridie Idus

 Octobris

Octobris edita, qua ſancitum eſt, quòd non ſolum clerici ſæculares, ſed regulares ante profeſſionem emiſſam, ordinari ſine titulo non poſſint, & tranſgreſſores inhabiles efficit ad ordines exequendos, & exequentes reddit irregulares, cum aliis pœnis ibi conſtitutis, quæ plurimum eſt notāda. Sed illa Pij V. Sanctio non comprehendit religioſos Societatis I E S V, qui poſt tria vota emiſſa ante ſolennem profeſſionem abſque titulo poſſunt ad omnes etiam ſacros ordines, & presbyteratus promoueri, dummodo ſui præpoſiti generalis facultas interueniat, de quo ſtant Apoſtolicæ literæ dictæ Societati conceſſæ, à Sanctiſſimo Domino noſtro Gregorio XIII. die vltima Februarij, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Pontificatus ſui, anno primo.

3 Huius vero prohibitionis † potiſſima ratio eſt, ne clerici diuini cultus miniſtri, cum maximo totius ordinis ſacerdotalis dedecore mendicare cogantur. Ita tenuit gloſſ. à Doctoribus ibi ſequuta in d. capit. 1. 70. diſt. cap. diacon. 93. diſtinct. circa medium. Concil. Trid. d. cap. 2. cum dicit: *Cum non deceat eos qui diuino miniſterio aſcripti ſunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere.* Turpis equidem in clero viſa eſt mendicitas. Deuteron. capit. 15. ibi. *Non ſit omnino mendicus inter vos.* Etiamſi ſemper dilecta fuit paupertas voluntaria, & diuitiarum contemptus. Miſeria enim ſumma eſt, eſſe mendicum, authore Bald. in lib. final. C. qui bon. cedere poſſ. & Eſdras libr. 4. capit. 15. paupertatem inter ingentia mala enumerat. *Immittat* (inquit) *tibi mala, viduitatem, paupertatem, & famem.* Et Dominus Malachiæ cap. 2. minatur ſe egeſtatem improbis daturum. Et paupertas ipſa vtilitas eſt, vt inquit Imperator in 2. C. quando & quibus quarta pars debeatur. lib. 10. vbi appellat paupertatis vilitatem veluti quod paupertas vilis ſit. Imò etiamſi pauper aliàs ſit nobilis, omnibus ludibrio, & contemptu eſt, vt aſſerit ex noſtris Iacob. de ſancto Gregorio in tracta. Feud. fol. 29. Et nobilitas ſine diuitiis, admodum manca eſt & mutila, teſte Bo. Curt. in tract. de nobili. col. 2. verſi. tertius, & vltimus.

His congruit, quod nobilis ſi inops eſt, non poteſt nobiliter viuere. Nobilis autem qui non poteſt nobiliter viuere, priuilegiis nobilitatis non gaudet, vt author eſt Iſernia in cōſtit. Sicel. incip. vt dignitatum, poſt gloſ. ibi. & ſequitur Afflict. 1. not. & apud Stobæum ſerm. 68. ex traductione Geſſic. legimus:

*Sciſne quod nobiles quidam mortalium,*
*Dum pauperes ſunt, non amplius clari exſiſtant.*

Etenim paupertate vileſcunt, ac penè ludibrio habentur de facto qui titulo tantum ſunt Epiſcopi, ſi aliunde non habeant beneficium, vel bona, ex quibus ſecundum dignitatem (quæ maxima eſt) alimenta ſuſcipiant: ſimiliter, & mercenarij clerici, è contrario autem diuites atque potentes omnibus ſunt venerabiles. Paupertas enim, vt ille ait.

*Ridiculos homines facit, & vbique iacere.* Vnde Iſidorus cap. 63. plus, ait, venerantur homines pro temporali potentia, quàm pro reuerentia ſanctitatis. Præterea conſulto, quæ in eandem ſententiam retulerunt Ioan. Stobæus ſerm. 89. cum ſequent. Lucas de Penna. in l. fin. C. de his qui num. lib. 10. Seneca de vita beata ad Galionē Circa quod plurima de more diligentiſſimè ſcribit Andr. Tiraquel. in tract. de nobil. c. 2. & 24.

Digitized by Google

2. & 24. Hæc non de paupertate ex animi ſententia, ſed de paupertate ex fortuna intelligenda ſunt. Veritas enim ipſa dixit: *Beati pauperes, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum*. Matthæi capit. 5. Quæ ſane paupertas perfectiores diſcipulos Chriſti facit Matthæi capit. 19. & Lucæ 14. & Seneca Ethnicus. *Beatiſſima* (inquit) *res eſt paupertas*. Et alibi. *Nullum maius lucrum, quam carere his quæ poſſides.*

4 Nec quidem ſufficeret, † pro legitimo titulo quale beneficium eccleſiaſticum obtinere: ſed requiritur, quod is, qui ad ſacros ordines promouendus eſt, beneficium habeat, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat. Ita decretum eſt in d. Triden. Concil. ſeſ. 2.. capit. 2. de refor. Quod verò dicatur beneficium ſufficiens, prudens ordinarius arbitrabitur per regulam illam quæ definiuit, quod determinato eorum, quæ indeterminatè à iure ſtatuuntur, prudenti viro, nempe iudici relinquũtur. l. prima. ff. de iur. delib. c. de cauſis. de offic. delegari. is pro eius prudentia circumſpicere debet ordinandorum conditiones, & qualitates, quia beneficium quod ignobili ſufficeret, ſufficiens non erit nobili & egregiè literato. Ideoque labitur meâ ſententiâ vir egregius Martin. Nauarr. in tract. de oratione. cap. 21. nu. 11. qui in ea fuit ſententia, vt exiſtimet beneficium etiam exiguum ſufficere, vt quis abſque patrimonio poſſit ad ordines ſacros promoueri. Eſt equidem eius doctrina contra expreſſam dicti Concilii deciſionem. Nec antiqua iura, quæ ipſe allegat, probãt, quod ipſe intendit. Sed potius oppoſitum maximè text. in capit. Epiſcopus: de præbendis, ibi. *Donec in aliqua Eccleſia ei conuenientia ſtipendia militiæ clericalis aſſignet*. Semper igitur neceſſarium eſt, vt beneficium, ſiue patrimonium ſufficiens ſit ad humanæ vitæ ſuſtentationem, vel poteſt Nauarri opinio intelligi, quando beneficium non tam tenue, vt exiguum eſt, quod ad id non ſufficiat.

*Titulus ad ſacros ordines quis legitimus dicatur.*

*contra Martin. Nauarr.*

5 Titulus verò, qui † vt prædiximus, neceſſarius eſt, vt Canonica ſit ordinatio, tantum deſideratur, cum quis ad ſacros ordines promouetur, non verò ſi minoribus initiatur. Ita colligo ex d. Sacroſancto Trid. Conc. ibi: *Statuit ſancta ſynodus, ne quis deinceps clericus ſecularis, quamuis alias ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate, ad ſacros ordines promoueatur, niſi prius legitime conſtet, eum beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere.* Minores quidem ordines ſacri non ſũt, ſed ſolum miniſterium ad ſacros, ita tenet Sanctus Thomas contra Gentes, lib. 4. cap. 75. Caietan in tract. de modo tit. ord. ſuſcip. Mart. Nauarr. in manuali confeſ. cap. 22. num. 27. liter. A. vbi increpat Canoniſtarum opinionem contrarium tenentium, & hoc expreſſe ſancitum eſt in Catechiſmo ad Parochos in tract. de ſacra. ordi. pag. 365. & multis probat Simon Maiolus de irreg. lib. 3. c. 21. num. 7. & ita tenendum eſt, ex communi opinione praxi recepta paſſim obſeruata teſtatur Flami. Pari. de reſig. benefi. lib. 2. q. 6. n. 4. licet contrarium tenuerit. gloſ. in d. c. 1. in verbo, neminem. 70. diſtin.

6 Rurſus, illud † maximè notandum eſt, quod titulum accipere debemus, non ſolum eum qui præſens habetur, ſed qui habendus eſt poſtea. Et ideò quando ad dignitatem aliquam obtinendam ſacri ordines neceſſarii ſunt, ſi aliquis ad eam fuerit nominatus, vel poſtulatus, promoueri poteſt ad eum titulum; quem habiturus eſt, & ſic ſufficit titulus de futuro. Eſt enim de hoc gloſ. inſignis in c. Oſius. in gloſ. magna. 61. diſtin. quam ſequitur Maiolus de irregular. lib. 4. c. 15. nu. 3. Mul-

tum tamen huic ſententiæ refragantur verba Concilii Tridentini ſupra relata, quibus conſtat quod ad conſequendos ordines ſacros futurus titulus beneficii minimè ſufficit, imo nec præſens titulus, niſi pacifica poſſeſſio interfuerit. Quomodo igitur poſtulatus promoueri poteſt, cum non ſolum poſſeſſionem beneficii vel dignitatis non habet, ſed nec circa tituli proprietatem ius obtinet, & ideo alterius electio teneret text. in cap. bonæ. in 2. & in cap. poſtulatione de electio. & vtrobique Doctores longa manu id tradiderunt, & ea ratione cum Catholicum Concilium poſſeſſionem pacificam hoc caſu requirat, minimè ſufficere poſtulatio vel nominatio Sed collatio, & Canonica inſtitutio neceſſaria eſt, cum abſque ea beneficium Eccleſiaſticum, neque obtineri nec poſſideri poſſit: vt in regul. beneficium de irregul. iur. libr. 6. cum ſimil. Quapropter opinionem iſtam veriorem hodie eſſe cenſeo, licet neminem legerim, qui eam tenuerit.

7 Ex quo † videtur aſſeuerandum ad titulum coadiutoriæ, ſacros ordines cõferendos non eſſe. Is equidem qui eam obtinet, non dicitur habere beneficium eccleſiaſticum, cum eius definitio, de qua per noſtrates in rubr. de præb. ei non competat.

Sed in hoc verius contrarium cenſeo, non tamen ratione beneficii poſſeſſi, quia is nullum habet, ſed alterius iuris, quo ſuſtentari poteſt, quod iam cum poſſeſſione obtineat, ſufficit ad ordines ſuſcipiendos. Ita tenet inſignis Nauarr. in tractatu illo ſing. omni pietate, & eruditione refeito de oratione. capit. 20. num. 18.

Quibus quidem conuincitur error. Fr. Antonii de Cordoua in ſumma caſuum conſcientiæ. q. 36. aſſeuerantis, eum qui in aliqua vniuerſitate ſacræ Theologiæ operam dat, ita vt breui tempore, ad doctoratus apicem eſt promouendus, poſſe abſque beneficio, & patrimonio ſacris ordinibus inſigniri ſola ſpecie conſequendi beneficium.

Vnum tamen vel alterum, circa dictum Concilii decretum egregiè notandum eſt. Primum quod iure antiquo ad ſacrorum ordinum promotionem, ius tituli beneficii, vel patrimonii deſiderabatur, non verò poſſeſſio erat neceſſaria, prout nũc ſtante Concilio, quod antiquas pœnas innouat, ſed circa poſſeſſionem cum nulla erat antiqua conſtitutione, pœna ideò ad caſum iſtum Concilium extendi non debet, eaque ratione ſuſpenſus non erit qui habens beneficium vel patrimonium ad eius titulum ordinatur, quamuis pacificam poſſeſſionem non fuerit adeptus, vt egregiè conſuluit Marti. Nauarr. licet in citato conſil. 15. num. 3. de temp. ordi. ſequitur Flami. Pari. de reſig. benefici. lib. 2. q. 6. num. 7. fateor tamen iſtum peccare, & arbitraria pœna pro modo culpæ puniendum eſſe. Secundum illud manifeſtiſſimi iuris eſſe cenſeo, illum nullam pœnam incurrere, qui legitimo impedimento minimè potuit poſſeſſionem adipiſci. Neque quando bona fide & candido animo ſolo titulo ſine poſſeſſione fuit ordinatus, vt Nauar. d. conſil. 15. doctè ſcribit.

8 Præterea animaduerti oportet, quod titulus † qui ad ſacros ordines recipiendos neceſſarius eſt, perpetuus eſſe debet. Ita colligitur ex iuribus in huius capitis principio allegatis potiſſimum ex præcitati Conc. Trid. deciſione vbi ad tituli perpetuitatem deciſum eſt, vt nullo modo liceat ei qui ad titulum alicuius Eccleſiaſtici beneficii fuerit promotus, illud reſignare, neque ea reſignatio admittenda eſt, niſi conſtitutio, quod aliundè viuere commode poſſit, & reſignatio aliter facta nulli-

us memen-

Digitized by Google

us momenti eſt. Ea ratione, vicaria temporalis, & omnia alia beneficia manualia,
pro titulo non ſufficerent. Perpetua autem vicaria legitimum titulum induci text.
& ibi not. Abb. in c. conſtitutus, & in c. Michael. de fil. presb. c. poſtulaſti de reſcr.
cap. ad hæc de offic. vicarii. Clement. vnic. eod. tit. Anton de But. conſ. 3. n. 2. Ro-
man. conſ. 356. n. 5. Bellam. deciſ. 702. Petrus Rebuff. in tractat. congruæ portion.
num. 110. & 112. Quint. Mand. in reg. Cancel. 34. de annalib. q. 13. n. 3.

Sed vtrum is † qui capellaniam obtinet, poſſit ad eius titulũ ſacris inſigniri or- 9
dinibus, quod ex eo permiſſum eſſe videtur, quia capellania, ſi appellatione bene-
ficii comprehenditur, gloſ. celebris in Clem. ſi beneficiorum, in gloſſa magna, cir-
ca finem de decim. quam ſequitur Felin. in c. ex parte 5. n. 2. de reſcript. Deci conſ.
210. nu. 4. Guid. Pap. deciſ. Grati. quæſtion. 187. numer. 1. Quintil. Mand. in reg.
Cancel. de annali. q. 17. nu. 1. Bermon. in comm. in tit. de pub. concub. in verbo,
Papa, num. 5. quæ opinio communis eſt, & veriſſima quæ contradictorem non ha-
bet, quando ab initio in fundatione interuenit authoritas Epiſcopi, & datur in tit.
perpetuum, aliâs non reputatur beneficium Eccleſiaſticum, ita Rota Romana ob-
ſeruat teſte Bermondo docto. num. 5.

Illud verò iure defendi poteſt, quod licet in primęua capellaniæ fundatione, nõ
interuenerit ordinarii authoritas, ſi tamen non reluctante fundatoris voluntate,
poſtea capellania in Eccleſiaſticum beneficium fuerit erecta, nempe per collatio-
nem, & Canonicam inſtitutionem fundatoris, conſanguineus, vel alius qui ad eã
vocatus eſt, eius nomine & titulo poterit ordinari. Et ita receptum eſt abſque con-
trouerſia.

Et ex ſupra traditis infertur, quod aliquando in facti contingentia interrogatus
reſpondi, quod licet apud nos quam plurima ſint ſacella, ſiue oratoria, quæ obti-
nent collegia diſciplinatorum, ſeu Societates Sacramenti, vel Diui Rochi, vel ali-
orum Diuorum, de quibus per Bartholum in l. Sodales. numer. 6. C. de colleg. il-
lici. Bald. in conſil. numer. 4. volum. 5. Card. conſi. 11. Decius conſi. 148. Pariſ.
conſi. 34. num. 27. volum. 4. quæ ad celebrationem diuinorum capellanias anne-
xas habere ſolent, quæ iuxta diſtinctionem ſupra traditam, dicentur Eccleſiaſtica
beneficia, vt illarum gratia, ſacri ordines conferantur, ſcilicet ſi authoritate ordi-
narii in perpetuum titulum conferantur.

Poterit ſimiliter quis ordinari ad titulum ſeminarii, cauſa inſeruiendi beneficio
vnito ſeminario, vel ſeruiendi in aliqua Eccleſia cui adſcribitur, & ſeruire tenetur
in ordine ſuſcepto, Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 16. de reforma. Moral. de irreg. lib. 4.
cap. 15. n. 2. & ita definiuit ſacra congregatio Conc. Trid. vt refert Flami. Pari. de
relig. benefi. lib. 2. q. 6. num. 33.

Qui verò † præſtimonium obtinet, ad eius titulum, ad ſacros ordines iuſtè po- 10
teſt promoueri ex eleganti deciſione text. iñ cap. final. poſt princip. de conceſ. prę-
ben. lib. 6. vbi præſtimonia inter beneficia Eccleſiaſtica connumerantur, & facta
mentione præſtimonii, Canonicatuum, Parochialium, &c. Subiicitur clauſula, &
aliis quibuſcunque beneficiis: illa dictio aliis implicat, & deſignat ſimilitudinem.
*l. ſi* fugitiui. iuncta gloſſ. fin. C. de ſeru. fug. capit. cũ nõ ab homine. ibi, *ſeu alio cri-
mine*. De iud. c. ſedes. de reſcr. Quæ opinio tũc procedit, quãdo præſtimoniũ datur



Digitized by Google

in titulum perpetuum,& habet annexum obſequium ſpirituale, ſecus ſi in ſola temporalitate conſiſtat, & non detur in titulum. Ita intelligenda eſt opinio Ioannis And. qui præſtimonium beneficium non eſſe affirmat. in capit. vni. numer. 3. de rerum permu. lib. 6. & Abb. conſil. 74. libr. 1. numer. 4. quæ diſtinctio colligitur ex Oldrad. conſil. 81. & 140. Gemi. conſil. 89. Rebuff. de pacifi. poſſeſ. numer. 90. Ioann. Staph. de litteris gratiæ de forma creationis, in Cano. numer. 5. Sed hodie nulla diſtinctione opus eſt, præſertim in Hiſpania: quia ſemper præſtimonium in titulum datur, & habet annexum onus ſpirituale, ita teſtatur Maudoſi. d. reg. Cano. quæſt. 12. num. 3.

11 Si verò is † qui ad ſacros ordines affectat promoueri, beneficio Eccleſiaſtico caret, ſi penſionem, vel patrimonium obtinet, ab ordinibus repellendus non eſt, hac enim lege vt condignè viuere poſſit, ſed id paſſim non omnibus concedi debet, ſed ſolum ij titulo penſionis, vel patrimonio promoueri debent, quos neceſſitas, vel Eccleſiæ vtilitas ordinari ſuaſerit. Patrimonium verò vel penſio deinceps ſine Epiſcopi licentia alienari, aut extingui, vel remitti nullo modo poteſt, donec beneficium Eccleſiaſticum fuerint conſequuti, vel aliunde habeant id quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat. Ita in maximam Chriſtianæ reipublicæ vtilitatem ſtatutum fuit in decreto Concil. Sacroſan. Trid. ſupra allegati. Qua in re longè cauendum eſt, ne in conſignatione patrimonij loco tituli vllum pactum fiat, inter ordinatorem & ordinatum, quo promittat ordinatus, ſe nullo tempore ab Epiſcopo victum petiturum, nam talis conuentio ſimoniaca eſt, & ob id qui ordines contulit triennio collatione ordinum eſt ſuſpenſus, ordinatus verò, in determinato tēpore, & ideò perpetuo ſuſpenſus manet, vt in cap. penultim. de ſimo. Nec tale pactum firmitatem poterit obtinere. gloſſ. not. in d. c. penult. in gloſ. 1. quam communiter Doctores ſequuntur, teſte Ana. ibi. numer. 1. qui contra Abb. in d. c. dicit, id procedere, etiamſi iuramentum interuenerit, idem ſequitur Felin. ibi.

Hoc verò patrimonium, vt quis iuſtè ſacris † ordinibus donetur, vt prædixit, de-
12 bet eſſe ſufficiens ad humanæ vitæ ſuſtentationem, cap. Epiſcopus, de præbend. cap. tuis. capit. cum ſecundum, eod. tit. Ex quo fit, quòd ſi de titulo conſtituto quantitas notabilis, & magna deficeret ordines ſuſcipiens perperam eſſet ordinatus, ſecus verò ſi parua deficeret, quod arbitrio boni viri relinquendum eſt, vt prudenter conſuluit Mar. Nauarr. conſil. 17. num. 5. tit. de temp. ordi.

Illud verò circa noſtrum inſtitutum notatu dignum cenſeo, quod ſi quis ſacris ordinibus initiatur patrimonio conſtituto, vel alimentis promiſſis, vel donatis, eo pacto interpoſito quo poſtquam ordinatus fuerit, ſe non petiturum id quod ſibi donatum, vel promiſſum eſt, vel ſi donatum & traditum fuerit, reſtituturum promiſerit, is abſque dubio ſine titulo ordinatur, proptereaque in huius capitis pœnam ſupra conſtitutam incurrit. Ita tenet Mar. Nau. Azpilicueta, in. d. c. 27. num. 158. idem Nauar. conſ. 17. num. 5. t. de temp. ordinationum.

Sed nec eſt omittendū, quod qui poſt ſacros ſuſceptos remitit, ius patrimonij, q ſibi donatum fuerat, nullo pacto ante ordinationem conuento, pœnam ſupradictam non incurrit. arg gloſ. ſing. in cap. tuis de præb. & in cap. fi. Epiſc. eod. tit. in 6. quod ſequitur Nauarr. in d. num. 158. Quare cauendum eſt, à Fratre Bart. à Medi. in d.

di, in d. tractat. §. 8. fol. 49. qui clericum hoc facientem ſuſpenſum eſſe iudicauit. Non tamen diffiteor, quod vltra actus annullationem, arbitraria pœna pro modo culpæ tanquam ſacratiſſimam legem violantem puniendum eſſe. 13

Vide tamen † poſt huius operis ſecundam editionem controuerſum apud viros doctiſſimos, vtrum ordinatus ſacris ordinibus ad titulum patrimonii, ſi illo renunciato ad maiores ordines fuit promotus, cenſetur ſuſpenſus, & affirmatiuam ſententiam ex eo amplectendam videtur, quia hæc iure æquiparantur titulum nullum obtinere, vel illud renunciaſſe arg. text. in c. quam periculoſum. 7. quæſt. 1. & ſuas remittentibus actiones nullus regreſſus datur, l. quæritur ſi venditori. ff. de ædili. edict. Mihi tamen opinio contraria verior cenſetur, iſtum non eſſe ſuſpenſum, nec in huius cap. pœnas incidere, equidem non debet reſtare impedimentum, quod de iure nullum ſortitur effectum reg. non præſtat de reg. n. 15. lib. 5. ſed Cõcilii Tridentini prohibitione dicta renunciati. Nulla eſt, & pro non facta habetur, ergo nullum poteſt effectum ſortiri, etenim is facta c. renuntiatione poterit bona illa recuperare, & ea ratione non dicitur ſine titulo ordinatus, meritò igitur in illam pœnã non incidit, quamuis mortaliter peccat, & extraordinariâ pœnâ poſſit puniri, vt tradit egregiè Nauarr. conſ. 16. tit. de tempor. ord.

Hoc verò patrimonium, cuius ratione † abſque titulo beneficii eccleſiaſtici Epi-
ſcopus aliquem ordinauit, habere priuilegia bonis Eccleſiarum à iure conceſſa. tenent gloſſ. not. in cap. Epiſcopus. de præbend. & ex ea ita colligit Baldus in tit. de pace conſt. colum. 5. Decius in d. cap. Epiſcopus, idem in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſti. num. 18. à qua quidem opinione, ipſe libenter diſſentio, authoritate gloſſ. in capit. tuis. de præben. quam Abbas, & Imo. ibi ſequuntur, & Felinus in d. capit. Eccleſia. numer. 10. aſſerentes, quod ea aſſignatio patrimonii, vt quis ſacris ordinibus initietur, nihil aliud operatur, quam per eam ſatisfiat Canonicis conſtitutionibus, circa hoc loquentibus, vnde ex hac aſſignatione patrimonium non efficitur Eccleſiaſticum: & vltra ſupra allegatos opinionem iſtam amplectuntur Ioann. à Selua de benefi. 1. part. quæſt. 3. numer. 10. & numer. 29. D. Couarr. in lib. 1. var. reſol. cap. 4. num. 4. & ſentit idem in capit. Raynaldus. §. 2. numer. 7. de teſtament. Ferdinand. Vaſq. de ſucceſſ. creati. §. 32. numer. 53. Quam opinionem communem eſſe teſtatur inſignis Nauarr. loco infra allegando. Nec refragatur gloſſ. authoritas in d. capit. Epiſcopus de præben. quæ ſolum dicit iſtum, ad ſacros ordines promotum, in perſona, & in rebus priuilegio clerici gaudere: quod nemo negauit, quoad ea priuilegia, quæ clericis eorumque patrimonio à iure conceſſa ſunt. Quo fit clericum iſtum minimè teneri ex huiuſmodi bonis laicorum, collectas ſoluere, vt in facti contingentia interrogatus conſuluit Martin. Nauarr. conſil. 12. tit. de cenſib. & iuxta ſuperiorem ſententiam interpretanda ſunt, quæ doctiſſimus ille vir ibi ſcribit: non tamen ex hoc ſequitur clericum in hoc patrimonio habere priuilegium Eccleſiarum. Vnde in præſcriptione talium bonorum, non eſt tantum tempus neceſſarium, ſicut in præſcribendis bonis Eccleſiæ. gloſſ. inſig. & ibi. Abb. in capit. Sanctorum. de præſcrip. & in capit. 1. de conſue. Franc. Balb. qui alios allegat in tract. præſcrip. 5. part. prin. q. 5. Pari ratione reſtitutio, quæ iure minoris Eccleſiis competit, minimè conceditur clericis ra-

tione patrimonii. gloſſ. celebris. in Cle. 1. in gloſ. 2. de in integ. reſt. quam fatentur eſſe communiter approbatam, Domin. Couarr. & Ferdin. Mencha in locis ſupra allegatis: & opinionem iſtam veriorem cenſeo, licet contrariè tenuerit Lara. in l. ſi quis à lib. §. ſolet, num. 36. ff de lib. agno.

25 Occurrit tamen † diſceptatio huic loco accommodatiſſima, quid ſi parentes donauerint filio, vt iure meliorationis ad titulum patrimonii ad ordines ſacros poſſit promoueri, an poſt promotionem ab eis poſſit reuocari, iuxta Regiam conſtitutionem primam tit. 6. lib. 5. Regii. ordin. noui. Et dubium facit, nam licet ob onerosam cauſam donatio facta ſit, non tamen iuncta eſt cum tertio, vt Regia lex, vt irreuocabilis efficiatur, melioratio ſanciuit. Sed veriſſimum eſſe cenſeo, prædictam meliorationem nullo modo poſt ſacros ſuſceptos ordines, à parentibus poſſe reuocari. Nam vt ſupra tradidimus, nullus abſq; Eccleſiaſtico beneficio, vel ſaltem ſine patrimonio ordinari poteſt. Imò ſi Epiſcopus abſque titulo ordines contulerit, tenetur ordinato neceſſaria miniſtrare, donec in aliqua Eccleſia condigna ſtipendia clericalis militiæ aſſignet, vt ex Lateranenſi Concil. probat Summus Pontifex in cap. Epiſcopus. & in cap. tuis quæſtionibus de præbendis. & ideo non tantum donatio hæc ob onerosam cauſam fit, nempe vt ſpirituale matrimonium celebretur, ſed etiam tertium reſpicit, ſcilicet Epiſcopum, qui cum nō ordinaſſet, niſi ſub ſpe veræ donationis ordinando facta fuiſſet: quare iniquum, & captioſum eſſet huiuſmodi donationem reuocari poſſe, vt in terminis dictæ Regiæ conſtitutionis aſſeuerat Michael Ciſontanus eruditi vir ingenii, in l. 17. Tauri. columm. 2. verſic. Idem in donatione. D. Epiſcopus Couarruu. in capit. Raynald. §. 2. numer. 7. de teſtamen. Petrus Auendan. reſp. 17. in fin. Ioann. Mat. in d. l. 1. tit. 6. lib. 8. ord. noui. & doctiſſimus Tellius Ferdin. in d. l. 17. numer. 81. & 82. & de communi idem tradiderunt multi, qui à præcitatis doctoribus allegantur.

Michael. Ciſon.

26 Ex quo ſuboritur † anceps quæſtio in forenſibus tamen controuerſiis frequentiſſima, an donatio facta à patre filio ad titulum patrimonii, vt ordines ſuſcipiat, imputetur ei in legitima, vel præcipuam habebit: quam primus omnium quos ego legi tetigit Ioann. Fab: in l. ſi emancipati. C. de colla. verſic. ideò credo. & in ea eſt ſententia, vt exiſtimet talem donationem conferendam non eſſe, idem in §. fin. Iuſti. de inoffi. teſtament. Ioan. Igneus in l. 3. §. ſubuenitur. n. 177. ff. ad Sylan. Barb. Chaſ. in conſue. Burg. Rub. 7. §. 5. fol. 246. & omnium latiſſimè Aymon. conſi. 136. per totum. & ex noſtris Aaron. Gom. (obiter tamen & veluti per tranſennam) in l. 26. Tauri. num. 24. Sed ab hac opinione redit D. Epiſcopus Couarr. in cap. Raynaldus. de teſtib. §. 2. numer. 7. quo loco cenſet donationem iſtam imputandam eſſe in legitima, eò quod ſit donatio ob cauſam quaſi propter nuptias, cui accedit Petrus Auend. reſp. 17. Ferdinand. Mench. de ſucceſ. creati. 1. part. lib. 3. §. 22. num. 44. nouiſſimè verò Tellius Ferdinand. in l. 29. Tauri. num. 16. primam Fabri opinionem contra D. Couarr. amplectitur, quam veram, & communem eſſe teſtatur. Idem fatetur Ioann. Matien. in l. tit. 8. lib. 5. ordi. noui. gloſſ. 2. num 14. quam Tellius ea ratione corroborat, quia ſecundum leges noſtras (vt ille inquit) omne quod non eſt ob cauſam conceſſum, ad quod parentes poterant cō-

pelli

Digitized by Google

pelli iudicis officio, vel in iure expreſſum non eſt, non imputatur in legitima, nec confertur. Sed Pater compelli minimè poteſt, vt hanc donationem filio faciat, vt Aymon d. conſi. latiſſimè diſſerit, nec in hoc iure ſancitum eſt, ergo donatio hæc ſimplex erit, & ideo in legitima filii non imputabitur. Ego tamen (vt meum quale quale ſit iudicium interponam) D. Epiſcopi Couarr. opinionem veriorem cenſeo quam ipſe & Doctores, qui ei accedunt ſupra allegati, multis rationibus eam corroberant, ſolum enim ſupereſt, vt ſatisfaciamus fundamento Tellii Ferdinandi. contra D. Epiſcopi opinionem adducto. Nam reſpondetur, quod non eſt neceſſarium, vt ex neceſſitate præciſa proficiſcatur donatio ob cauſam, vt in legitima imputanda ſit: imputabitur quidem etiamſi donatio ob cauſam ex neceſſitate tantũ cauſatiua proficiſcatur, quod probat text. optimus in l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffic. teſtam. vbi pater filio ad officium vel militiam emendam, pecuniam ſubminiſtrauit, nullo quidem iure, nec præciſa neceſſitate impellebatur, quia aliter is filius non poſſet, vel non ſic facilè eam militiam, vel officium adipiſci, & illa pecunia in legitima eſt imputanda. Sic & in quæſtione noſtra cum is filius non poſſet, vel non ſic facile ad ſacerdotium promoueri, niſi à patre dictam donationem receperint, iuri conſonum eſt, vt in ſua legitima præfacta donatio imputetur. Et ita ſæpiſſimè in facti contingentia interrogatus, cum peritiſſimis conſului & obtinui.

*Defenditur opinio D. Couarr. contra Tellium Ferd. & communem.*

## *Serui ſine Dominorum licentia.*

## CAPVT XIX.

1 *Seruus ordinari non poteſt.*

2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, vere ſuſcipit ordinis Sacramentum.*

3 *Epiſcopus, qui ſciens ſeruum ordinauit, qua pœna puniatur.*

QVod nulli de ſeruili conditione † ad ſacros ordines promoueãtur. *a* niſi prius à propriis dominis libertatem conſequantur, cautum eſt Conciliis Triburienſi & Toletano, de quibus in capit. nulli, & in cap. de ſeruorum. 54. diſtinct. & in capit. 1. & 2. de ſeruis non ordinandis. Eſt enim irreligioſum obligatos exiſtere ſeruituti, qui ſacri ordinis ſuſcipiunt dignitatem, & ſunt verba Concil. 4. Toleta. in Cano. 73. Adeò prætera Eccleſia olim abhorruit promouendos ad Clerum alicui ſubeſſe ſeruitutis ſpeciei, vt etiam liberto *b* ſæcularium promoueri vetuerit, vt in Concilio Elibertino, Con. 70. ſub his verbis: *Prohibendum vt liberti, quorum patroni in ſæculo fuerint, ad Clerum non proueh antur.* Et nota quod in hac materia, appellatione ſacrorum ordinum, comprehenduntur etiam minores, vt firmat Præpo. in d. cap. Nulli. Aduerte † quod ſeruitus non impedit ordinis ſuſceptionem de facto: quia ſi ſeruus ordinetur, verè ordinem ſuſcipit. *c* iſtam concluſionem ponit Præpo. in ſumma. 54. diſtinct. poſt Cardin. ibi. Attamen ſi ſeruus aliquis fugiens Dominum ſuum qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit Eccleſiaſticos, decretum eſt, vt deponatur & eius Dominus eum recipiat, vt in capit. 2. de ſeruis non ordinand. Vbi vide bonam diſtinctionem, quam deſcripſit Abb. poſt gloſ. quam nec in ſubſtantia referre libet, nec tranſcribere decet, quia temporibus iſtis caſus hic rariſſimè contingit. Qua autem pœna puniatur Epiſcopus qui ſciens

1 a b 2 c 3



Digitized by Google

ſeruum ordinauit, aut qui illi neſcienti teſtimonium perhibuit de eo, vide Concil. Aurelia. 1 in Cano 10. vbi illa deſcribitur in hæc verba. Si ſeruus abſente vel neſciente Domino, Epiſcopo ſciente, quod ſeruus diaconus aut presbyter fuerit ordinatus. ipſo in clericatus officio permanente Epiſcopus eum Domino duplici ſatisfactione compenſet. Si verò Epiſcopus eum ſeruum neſcierit, qui teſtimonium perhibent, aut ſupplicauerint ordinari, ſimili rehibitioni teneantur obnoxii. Quod Concilium tranſcripſit Gratianus in cap. Si ſeruus. 54. diſtin.

A Ne *obſcuretur*. Serui quidem nullo modo ad ſacros ordines promoueri poſſunt, ne obſcuretur maxima ſacerdotii dignitas & authoritas minuatur, vt deplorat Baſil. in Epiſt. 8. ad Euſebium Epiſcopum Samoſaten. Licet enim libertas non ſit de ſubſtantia Sacramenti, ſicut nec membrorum integritas, eſt tamen ad ordinum vſum neceſſaria: nam cum per ordinum ſuſceptionem homo diuinis officiis mancipetur, debet eſſe ſui iuris, vt liberè miniſterio Eccleſiæ poſſit vacare. Et ea ratione non licet ordinibus inſignito, ſaltem in ſacris ſeſe in ſeruitutem tradere, niſi inſignis aliqua pietas interceſſerit, vt de Paulino Nolanæ Epiſcopo refert Gregor. li. 3. dialog. capit. 1. ſeipſum Tyrannis vendidit, vt ſubditos redimeret. Et circa huius capitis materiam, vide Regiam l. 6. titul. 22. partit. 4 qua definitum eſt, ſeruũ, qui ad ſubdiaconatus ordinem fuerit promotus, domino reſtituendum eſſe, ſi intra annum ab eo poſtuletur, de cuius legis ſanctione miratur ibi doctiſſimus Gregorius in gloſſ. in verbo, *ſubdiacono*, cum aduerſetur text. in capit. miramur. de ſeruis non ord. vbi idem in ſubdiacono quod in diacono eſt ſtatutum. Idem diſponit Regia. l. 18. titul. 6. partit. 1. qua in re Sacri Iuris Canonici deciſionibus ſtandum eſt, vt prudenter ſcribit Gregor. in d. gloſſ. dicta tamen. l. 6. procedebat de iure antiquo, ſecundum ſtatum promitiuæ Eccleſiæ, quando ſubdiaconatus non erat ſacer ordo. Ita etiam interpretatur Gregor. in d. l. 18. in ver *Epiſtola*: Et vide etiam Hoſti. in ſumm. tit. de ſerui. non ord. Sylueſt. in ſumm. in verb. ſeruitus. q. 9. & latiſſimè examinat, & reſoluit Aluer. Troti. libr. 2. de vero & perfecto cleri. cap. 4. per totum, & melius Simon Maiolus de irregulari. capit. 35. vbi num. 4. ſcribit, quibus modis irregularitas, quæ ex ſeruitute contrahitur, deleatur.

*Egregiè declaratur regia lex Hiſpanorum 6 tit. 22. par. 4*

B *Etiam libertos*. Vide omnium latiſſimè Simo. Maiol. de irregula. dict. lib. 1. c. 36.

C *Ordinem ſuſcipit*. Vide Fr. Domin. Soto in 7. ſentent. diſt. 25. quæſt. 1. art. 1.

*Ad Ratiocinia obligati.*

## CAPVT XX.

Quod nouè editum eſt.

1 *Obligati ad ratiocinia, minime poſſunt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri.*

2 *Tutores dolo vel culpa, vel ſi publicam Principis tutelam geſſerint, vel patrimonium eius tanquam curatores fuerint adminiſtrati à ſacris ordinibus ſuſcipiendis repellũtur.*

3 *Aſtrictus ad priuata, & non ad publica ratiocinia, a ſacris ordinibus non arcetur.*

4 *Huius capitis irregularitas perpetua non eſt, quia finita adminiſtratione, & ratiocinibus redditis, funditus euaneſcit.*

5 *Adminiſtratores rerum Eccleſiaſticarum, vel miſerabilium perſonarum, pendente adminiſtratione ad ordines promoueri prohibentur.*

6 *Ad ratiocinia publica obligati, præſtita fideiuſſione, ſacris poſſunt ordinib. inſigniri.*

7. Non-

7 *Nouiter interpretatur ſanctiſſimi Sixti Quinti conſtitutio, condita contra reddendis rationibus obnoxios.*

RAtiociniis implicati † nullo modo ad ſacros ordines promoueri poſſunt, nam qui tot curis diſtrahuntur, & tot inuoluti negotiis, ſacrorum ordinum miniſte- 1
rio vacare non poſſunt. Tum quia in reddendis rationibus, doli crimine forſan redargui poſſent, & multis magniſque litibus vexari, quod frequentiſſimum eſt. Ita fuit definitum in Concilio Carthaginẽ. 2. cap. 8. & habetur in cap. magnus. 54. diſt. capit. præterea, ſi dict. capit. vni de obliga. ad ratioci. l. Officiales. C. de epiſcop. & cleric. Regia l. 23. titul. 6. part. 1. Nec mirum hoc eſſe debet, cum ius ciuile iſtos ad honores, & publica munera promoueri prohibuerit. l. reſcripto. §. debitores ff. de munerib. & honorib. & facit l. 1. C. de debit. bono ciuit. lib. 10 & in l. his oneribus. §. 1. & §. fin. ff. de vacat. mune. & in l. ſemper. §. conductores. ff. de iure immu Et tanti habetur iſta irregularitas, vt quaſi ad exemplum actionis popularis omnis Eccleſiaſtica perſona excipere poteſt, ne iſti ordinibus ſacris initientur, & dominus cui rationes reddendæ ſunt, multò magis id efficere poterit, & quilibet alius qui ſua intereſſe putauerat. Ita ſing. tenet Abbas in d. capit. vni. quæſt. vltim. Simon Maiolus in tracta. de irregula. lib. 2. q. 11. numer. 2. Imò ſi totum vnum collegium, ob publicam adminiſtrationem rationem reddere teneatur, nullus de illo collegio adminiſtratione pendente poteſt ad ordines promoueri. Hæc eſt celebris Archi. ſententia in cap. tantis. 81. diſtin.

Tutores quoque, ſi † de dolo conueniatur, vel ſi publicam Principis tutelam, 2
vel curam adminiſtrauerint, ad ſacros ordines aſcendere prohibentur, ſicuti reliqui ad publica ratiocinia obnoxij text. in d. capit. vni not. Specul. tit. de obliga. ad ratiocinia poſt princi. Quod intelligendum eſt, niſi compulſi adminiſtrationem ſuſcepiſſent, vel pro miſerabilibus perſonis, præſertim ſi Epiſcopi conſenſus acceſſiſſet. Ita expreſsè not. Sylueſt. & Tab. in ſuis ſum. in verbo, ratiocinia, & ſicut promoueri poſſunt, ita & promoti ſuſceptos ordines exercere promittetur. tex. in capit. monachi. 16. quæſt. 1. cap. peruenit. 86. diſtin. & eſt optima l. 48. titul. 6. part. 1. ibi: *O clerigo que ouieſſe en guarda bienes de huerfanos.* Et licet Diuus Cyprianus. lib. 1. epiſt. 9. negat, Sacrificium offerendum eſſe pro eo qui moriens, clericum ad tutelam vel curam minorum adminiſtrandam nominaſſet, quaſi quod clericus huiuſmodi adminiſtratione, eiuſque ratiociniis inuolutus, à ſacrorum ordinum miniſterio impiè arceretur: vt probatur in capit. Cyprianus 21. quæſt. 3. Eſt tamen teſtimonium illud Cypriani interpretandum, quando tutela, vel adminiſtratio alicuius magnatis eſſet, vel alterius qui ampliſſimum patrimonium haberet, ita vt clericum illud adminiſtrantem, veluti oppreſſum, & ſacris exercendis, ſegregatum haberet: alioqui ſi pauperum tutela foret, non ſolùm eam ſuſcipere clericis permiſſum eſt, ſed pium eſt opus. Leo enim Summus Pontifex maximus huius nominis primus, in ſermon. 2. de Ieiunio decimi menſis: *Studeamus* (inquit) *viduarum defenſioni, pupillorum vtilitati, lugentium conſolatione, diſſidentium pa i.*

Huius tamen capitis † irregularitatis, dumtaxat locum obtinet, quando quis ob 3
publicam aliquam adminiſtrationem ratiociniis adſtrictus eſſet. At ſi priuata fo-



Digitized by Google

tet adminiſtratio, nullum ad ſacros ordines impedimentum præſtat, niſi tantum in duobus caſibus. Primò, ſi de dolo in adminiſtratione perpetrato, lis aliqua mota eſſet. Secundò, ſi in procinctu eſſet vt moueatur, ante litis exitum, promoueri non poteſt, imò ſi de facto promoueretur, dignus eſſet depoſitione, etiãſi poſtea in cauſa vinceret. glo. ſing. in d. cap. tantis. 81. diſt. per illum text. & ibi not. Archi. & dict. Regia lex. 23. & 24. tit. 6. part. 1. & ibi Gregor. Lup. quæ opinio veriſſima eſt, & communis, licet antiqui nonnulli, quos allegat Inno. in d. c. vni. nullam differentiam inter publica vel priuata ratiocinia conſtituerunt, an quis conuincatur dolo vel culpa, cum talis diſtinctio ſecundum illum nullo iure probetur.

4 Nec irregularitas hæc † perpetua eſt indicanda, imò adminiſtratione finita rationibuſque redditis, prorſus extinguitur. Ita tenet gloſſ. Hoſtië. & omnes in d. cap. vni gloſſ. in cap. priſcis. 55. diſtinct. idem ſequitur Archi. in princ. 51. diſt. & in d. c. pręterea. ead. diſtin. multi tamen venerandæ antiquitatis viri, perpetuam eſſe iudicãrunt. Sed manifeſtiſſimè hallucinantur, & in contrarium eſt recepta noſtrorum ſententia. Quæ ita demum recipienda eſt, ſi publicam adminiſtrationem nullo dolo malòve exercuerunt, at ſi dolus interuenerit, & Epiſcopus nouerit, nullo petente ex proprio eius munere, poteſt eum tanquam criminoſum repellere, text. in cap. infames. 9. q. 1. gloſſ. not. in c. alieni. 2. q. 7. & in d. c. vni. & d. Regia lex 24. Alber. Trot. lib. 2. de veto, & perf. cler. c. 6. n. 3.

Inter hos verò qui publicis ratiociniis ſunt obnoxij, minimè aſcribuntur ij, qui Reipublicæ ſunt debitores: ex debito tamen ſine aliqua adminiſtratione contracto, forte ex mutuo, locatione, vel emptione, vel ſimilibus aliis contractibus, nam obligatione, vel lite pendente ab ordinibus ſacris minimè arcentur. gloſ. not. in d. c. propterea. vbi Archid. Abb. in. d. c. vni. q. antepenult. Sylueſt. & Taur. in ſummis. in verbo, Ratiocinia. pet. l. quiſquis emenſis. C. de Epiſcop. & cler. & d. l. reſcript. §. debitores, ad municipal.

5 Item nec † ordinibus initiari prohibentur, adminiſtratores rerum Eccleſiaſticarum aut miſerabilium perſonarum, aut cuiuſlibet alterius piæ cauſæ publicæ, vel priuatæ, etiam adminiſtratione pendente. tex. in c. 1. ne clerici vel monach. tex. in d. c. peruenit. 86. diſtin. c. iudicatum 89. diſtin. & d. Regia. l. 23. & not. Calagur Epiſcopus infra. c. 60. in principio.

6 Tollitur etiam † dictum Canonicum impedimentum, ſi is qui publicis ratiociniis aſtrictus eſt, fideiuſſores præſtiterit. Ita ſing. tener. Vincen. in d. c. vni. quem ibi refert & ſequitur Abb. Panor. quæſtion. antepen. & noſter Gregor. in d. l. 23. in verb. *No ſe puede ordenar.* Et quo ad publica munera ita deciſum eſt, in d. §. debitores. Quod ita demum verum eſſe intelligo quando tales fideiuſſores ita obligarentur, vt poſſent ante principalem debitorem conueniri, aliàs ſimplex fideiuſſio, ſufficere non videtur, cum creditor ipſe non vulgare detrimentum pateretur, ſi prius diſcutiendus eſſet principalis, antequam fideiuſſores poſſent conueniri, vt in auth. de fideiuſſor. & mandato. §. 1. col. 1. vbi gloſſ. Iacob. de Veloui. Bar. & Ang. & in auth. præſente. C. de fideiuſſot. Regia l. 9. titul. 12. parr. 5. & ita in terminis tenent Maiolus in dict. tract. de irregul. lib. 2. capit. 11. num. 14. Quod ad dictum §. debitores mulctarum notari debet.

Hodie

Digitized by Google

Hodie verò ex ſanctiſſimi Sixti V. conſtitutione Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octogeſimo ſexto, Calen. Decemb. Pontificatus ſui anno tertio reddendis ratiociniis obligatus: minimè poteſt monaſticam vitam profiteri, ibi, vel *reddendis ratiocinijs ita obnoxios, vt ex huiuſmodi cauſulis, vel moleſtia eis illata, vel timendum ſit ne inferatur, &c.* Nec conſtitutio illa diſcrimen aliquod conſtituit inter publica, vel priuata ratiocinia, qua ratione generaliter interpretanda, vt l. de pretio. ff. de publica. Quod ſi patrimonium illius qui profiteri vult, longa adminiſtratione ſuperat, nec rationes ita inuolutæ ſunt, vt moleſtia aliqua quouis quæſito colore inferri non poſſit, non præſtaret hoc impedimentum, ad religionem profitendam, ita ex mente, & verbis ſupradictæ conſtitutionis colligitur. Quæ nec locum obtineret quando ante religionis ingreſſum, ſufficiens cautio præſtaretur, qua fideiuſſores ſe ad reddendas rationes obligarent ſicut principales debitores, pro qua interpretatione mirè conducit Vincen. ſententia in cap. vni. de obligat. ad ratio. de qua ſupra num. 6.

*Noua conſtitutio, Sixti V. Pontific. Maxi. declaratur.*

*Illiterati.*

## CAPVT XXI.

1 *Illiteratus non poteſt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri.*
2 *Cum omnino illiteratis, vt promoueantur ad ordines, non poteſt diſpenſari.*
3 *Clericus ignarus, qui de facto ſacris fuit ordinibus inſignitus, arbitrio iudicis eſt puniendus.*
4 *Clericus illiteratus priuari debet ſuo beneficio.*
5 *Papa etiam ex certa ſcientia ſcribenti pro illiterato obtemperandum non eſt.*
6 *Collatio beneficij, illiterato facta eſt nulla ipſo iure.*
7 *Illiterati penitus qui dicantur.*

POSTEAQVAM † almus ille Paracletus Apoſtolos ac omnes alios, qui primum mundo orthodoxam fidem noſtram annunciaturi erant, doctrina ſacra perdocuit, ac diuinis imbuit myſteriis, aliosque Eccleſiæ Doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inſpiratam futuris temporibus pro ſalute fidelium in ſcriptis redigerent, iam non ſic in quacunque ſæculi ætate, nouos edocet Apoſtolos, aut Doctores illuminat. Vnde Eccleſiam ſanctam gubernatoris onus cernitur iniunctum, vt proprio diſcant labore, quæ populis valeant prædicare, quòve ignorantes in fide inſtruant, ac omnes ad Chriſtianos mores obſeruandos perſuadeant, pieque conſtitutum eſt, vt qui ad diſcendi laborem non ſunt perpeſſi, gubernandi, miniſtrandique in Eccleſia Dei, honore non fruantur, præmaximè quidem ad ſui regimen viris literatis Eccleſia noſcitur indigere, *a* vt inquit tex. in cap. cum ex eo de elect. in 6. 1
Vnde meritò Gregorius prohibuit ignorantem literas ordinari, vt in cap. Præcipimus. 34. diſtin. & idem cenſuit de illiteratis Gelaſius, vt habetur in capit. illiteratos. 36. diſtinct. & in capit. 1. 55. diſtinct. & Hilarius Papa in capit. pœnitentes. ead. diſt. Præterea Iuſtinianus Imperator in authen. de Sanctis Epiſcopis. §. Clericos. colum. 9. niſi literas ſcirent, non permiſit clericos ordinari, *b* & hodie etiam neque ad 2

c primam tonſuram illiterati viri promoueri poſſunt, *c* vt in capit. fin. de tempor. or-
din. in 6. quod ibi intelligunt Domin. & Philip. in penitus illiterato, pro text. iun-
2 ctis gloſſ. in d. cap. præcipimus, & in d. c. illiteratos, cum quo non † poſſunt diſpen-
d ſare Epiſcopi, *d* vt fiat clericus, vt notat Inno. in cap. Dilect. de tempor. ordin. cui aſ-
ſentiuntur Domi. & Philip. vbi ſupra, & Phil. in cap. per tuam, de Simon. num. 3. &
vide Cardi. de Turrecremata, in cap. ſi in laicis 48. diſtin. vbi facit firmam conclu-
ſionem, quod ſuper omnimoda ignorantia in ſacerdote, nulla poteſt cadere diſ-
penſatio: quia de iure diuino eſt, quod ſacerdos habeat ſcientiam, vt habetur Oſeæ
e 4. cap. Si autem carens literis omninò fuerit ordinatus, recipit characterem, *e* vt fir-
mant Inno. & Ioann. And in cap. cum in cunctis, de elect. quod refert Car. Turre-
crema. in d. cap. illiteratos, & idem tenet Cardin. poſt Laurent. in Clement. 1. in fin.
verbis, de ætat. & qualitat. qui aſſerit, quod etiam puer vnius diei baptizatus, ſi or-
3 dinetur, recipit characterem. Pœna autem illiterati, qui † ad ſacros ordines fuerit
f promotus, cum in iure non ſit ſtatuta, expreſsè arbitrio iudicis relinquitur, *f* quæ vi-
detur eſſe conueniens, vt ab ordinibus ſuſpendatur, donec ſufficientiam tali ordini
requiſitam habuerit. Practica prætereà prælatorum, & ſuorum officialium, qua ſo-
lent ignorantes clericos ſemipromotos, pœnis condignis, vt ſtudio vacent, compel-
lere: fundamentum habere poteſt ex his, quæ diſpoſita ſunt in Concilio Toleta-
no 8. in Cano. 8. ſub his verbis: Illi ſanè qui iam honore dignitatum funguntur, hu-
iuſce tamen ignorantiæ cæcitate vexantur, aut ſpontè ſumant intentionem neceſ-
ſariam perdiſcendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Abſur-
dum ſiquidem eſt eos, qui cæteros ſimpliciores, & laicos habent docere, quibus &
diſciplinæ, & vitæ debent eſſe veluti quoddam ſpeculum, ad alicuius ordinis pro-
moueri ſtatum, qui legem Dei ignorant, nec literarum ſaltem mediocritate ſunt in-
4 ſigniti. Si verò omnino illiterato vltra prædictos ordines beneficium fuerit colla-
g tum, eo dignè priuari poteſt: *g* quia collatio beneficij facta tali non tenet: vt notat
Philip. in d. cap. fina. de tempo. ordin. in 6. referendo Inno. & Ioann. Andr. in capit.
cum noſtris, de conceſ. præben. æquiparat enim Innoc. ibi, illiteratum mulieri ac
infanti. Et facit quod Felin. tenet in capit. inquiſitioni de ſententia excommun.
vbi dici, quod ſi Papa ſcribat, etiam ex certa ſcientia pro illiterato, credit, quod non
eſt ei obediendum: quia vitium illiteraturæ eſt de iure diuino cap. niſi cum pridem.
5 de renuncia. capit. literaturæ. 38. diſtin. Et confirmat hoc, quia ius canonicum magis
abhorret illiteratum, quam homicidam, quia collatio facta homicidæ tenet: ſecus
h ſi fiat illiterato, quia eſt ipſo iure nulla, *h* & refert ita tenere expreſsè Imol. in d. cap.
cum noſtris. Per quæ verba dicit etiam idem Fel. in cap. ſi quando col. 10. nu. 3 c. de
reſcrip. quod omninò illiteratus eſt incapax dignitatis ipſo iure, ſicut infans, furio-
ſus, & ſimiles. Et paulò inferius tractando de ſufficientia requiſita in prælatis, dicit,
quod vbi concurrit totalis illiteratura, credit quod ſi Papa diſpenſaret, eſſet diſpen-
i ſare directè contra ius diuinum. *i* Penitus autem illiterati illi dicuntur, qui neſciunt
facere officium ad quod tenetur, vt dicit Domin. in capit. ſedulo. 38. diſt. column. 2.

A INdigere. Vide Ioan. Monachum. in capit. cum ex eo, de electio. lib. 6. Felin. in cap.
ſi quando. column. 4. de reſcrip. & latiſſimè Albert. Troti. lib. 2. de vero, & perfe-
cto cleri. c. 32. cum multis ſequentibus.

*Ordinari*

Digitized by Google

*Ordinari.* Vide Petrum Rebuff.in pract. benefi.in parte de cleric. & à quibus, & quomod. creent.num.25 fol.12.Domin.Soto,in 4.ſent.diſt.25.q.1. artic. 4. Et quod illiteratus ſit irregularis,tenet expreſsè Innoc.in capit.cum in noſtris, column. 1.de conceſ.præb.Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ lib. 1. articul. 48. & latiſſimè diſſerit Simon Maiolus de irregular.lib.1. capit. 32. Quæ ſententia communis eſt,vt fatetur Martin.Nauarr.in capit.ſi quando de reſcript. excep.11. in princip. Quæ verò ſcientia in promouendis ad ſacros ordines deſideretur: iudicandum eſt pro ratione ordinum, ac oneris ſuſcepti, capit. cum in Eccleſia. de elect. capit.quod ipſis.38.diſt. Innoc. in d.capit.cum in cunctis, vbi eleganter ſcribit,quod is dicetur idoneam, & ſufficientem ſcientiam habere quæ ſufficiens eſt attenta illius dignitate, loco, & ordine: cuius opinionem communi ſuffragio Doctores approbant, ibi, Cardin. Imol. & Bonif. in Clement. 1. de ætate, & qualitat. & tenet Sanct. Thom. in 1.2.q. 76.art.2.qui ſic ait: *Omnes tenentur ſcire communiter ea quæ ſunt fidei, & vniuerſalia iuris præcepta: ſinguli autem ea quæ ad eorum ſtatum vel officium ſpectant.* Et ideo quæ ſcientia ſufficiens ſit, iudicis arbitrio relictum eſt,vt ſcribit Bonif. in d. Clement. 1. Martin. Nauar. in d.except. 11. Hodie autem ex Sacro Concilio Trident. per ſingulos ordines melius explicatum ac definitum eſt. Tonſura etenim non niſi chriſmate confirmatis,& fidei rudimenta,& legere ac ſcribere ſcientibus confertur, vt diſpoſitum eſt ſeſſion.23.capit.4.de refor. Minores verò, vſque ad acolycatum,non conferuntur, niſi Latinam linguam intelligentibus, ibidem capit. 11. & poſt redditum teſtimonium de literis ac moribus per parochum,& ſcholæ magiſtrum.ibi.cap.5. Maiores autem ſacri, non conferuntur niſi iis qui probè verſati ſunt in minoribus, ac de his bene inſtructi ſint,quæ exercendo ordini,quem ſuſcipiunt conueniunt. ibidem capit.13.Presbyteratus ei ſoli conceditur,qui docere poſſit populos,ea quæ ad ſalutem ſcire neceſſe eſt.ibi capit.14.Epiſcopatus verò ei ſolùm conceditur,qui vtrumque teſtamentum ſcit.diuinis literis,& ſuos poſſit docere,& alienos confutare.cap. omnes.38.diſtin.cum iudex ſit animarum.c.de perſona.11. q. 1. & ea ratione in Tridentino Concilio,ſeſſ.22.c.2.de refor.vt quis ad epiſcopatus dignitatem poſſit promoueri,Doctor aut Licentiatus in Theologia, vel iure Pontificio eſſe oportet, aut publicæ alicuius Academiæ teſtimonio idoneus, ad alios docendos apparuerit. B

Illud autem circa huius capit.argumentum notatu dignum eſt, quod in tantum ſcientia, & morum integritas, in ad ordines promouendis deſiderantur, quod clericus abſque ſui ordinarij examine literis commendaritiis ab alieno examinatus, & promotus:ſi tamen poſtea ad diuina munera celebranda, vel ſacramenta miniſtranda, incapax & minus idoneus fuerit repertus, iure poterit ſui ordinarij arbitrio, ab ordinum exercitio, & ab alterius miniſterio ad tempus ſuſpendi, Concil. Trident. ſeſſ.14 c.3.de reforma. Verum tamen eſt quod idem Concil. ſeſſ. 23. c. 3.de ref.Epiſcopis interdixit,ne ſubditos ſuos,aliter quàm probatos,& examinatos ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant. D

Mea tamen ſententia,illud decretum dictæ ſeſſ. 14. cap.3.procedet,quando propter abſentiam, vel aliud legitimum impedimentum examen ab ordinario fieri inquit.Semper tamen ordinibus initiandus morum integritate, & vitæ probitate or-



Digitized by Google

dinarij teſtimonio laudandus, & cõmendandus eſt: quod ſi aliter ab alieno Epiſcopo fuerit ordinatus, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus. Concil. Trid. d. ſeſſ. 23. c. 8. de ref.

B Aliquando tamen, ad conſequendum Sacerdotium, tam ardens in homine charitas eſſe poteſt, vt ſcientiæ defectum ſupplere poſſit, ſi non ſit penitus inſcius & illiteratus, ſic text. in c. niſi cum pridem. de renun. ibi. *Scientia inflat, charitas autem edificat: & ideo imperfectum ſcientia poteſt ſupplere perfectio charitatis.* Antiquis enim temporibus quandoque permiſſum fuit, vt charitas ſcientiæ præponderaret, maxima tunc ſpes erat, vt qui plurimum dirigeret, etiam in ſcientiis plurimum proficere poſſet. gloſ. in cap. ſolicitudo, 52. diſt. Sanctus quidem Flauianus Epiſcopus Macedonicum Anachoretam ad ſacerdotium promouit, virum cuiuſuis diſciplinæ expertem in locis agreſtibus, & in verticibus montium educatum, ſimplicem, ſacrarumque literarum imperitiſſimum, ſed quia in eo ſumma charitas vigebat, ob id eũ promouit, vt teſtatur Theodoret. in Philotheo in vita Macedonij, & Lipom. Vit. S. Thom. ſecundo. Nonne etiam Sacerdotio dignus fuit S. Antonius Anachoreta, ob eius incredibilem charitatem, quem fuiſſe indoctum probat Auguſtin. libr. 1. de doctrina Chriſti, in prologo, de quo multa ſcribit Caſſiodo. hiſtoriæ tripar. l. 1. c. 10.

C *Promoueri poſſunt.* Vide ſacroſanctum Concilium Tridentinum ſupra allegatum, ſeſſ. 21. cap. 4. de reformat. Mart. Nauar. in manuali confeſſ. c. 27. n. 205.

D *Diſpenſare Epiſcopi.* Adde quod hęc authoris ſententia procedit in viris iam ætate graueſcentibus, ſed in iuuene ſeptem annorum, poteſt Epiſcopus cum modica ſcientia ei primam tonſuram conferre, habita ætatis ratione, & ſub ſpe futuri ſtudij. Ita authorem noſtrum interpretatur Petrus Rebuff. in pract. benefi. tit. de clericis, & à quibus, & quomodo. creen. numer. 29. Hodie tamen præcedens Concilij deciſio ad vnguem reſeranda eſt.

E *Recipit characterem.* Vide Domin. Soto in 4. ſententia. diſtin. 25. quæſt. 1 articul. 2. 8. imò Maior. de irregularit. lib. 1. cap. 32. num. 11.

F *Relinquitur.* Adde text. in l. 1. §. expilatores. ff. de effractor. vbi Bart. tradit Deci. in cap. de cauſis. de officio. delegat. & in l. ſi fugitiui. n. 84. C. de ſeru. fug.

*Priuari poteſt.* Adde Concil. Trid ſeſſ. 21. c 6. quo ſancitum eſt, quod ſi illiterati,

G & imperiti clerici Rectores Eccleſiarum ſteterint, priuandi non ſunt: ſi aliàs honeſtæ, & probæ vitæ fuerint, ſed ab Epiſcopis illis coadiutores deputandi ſunt. Quæ deciſio procedit, in iam promotis, alioqui nondum promoti prætextu idonei vicarij admittendi non ſunt. Ita declarat Marolus de irregul. libr. 1. capit. 32. numer. 13. Et nota quod is qui illiterato beneficium contulit, à pœna non eſt immunis: nam omne damnum ab eo illatum reſarcire tenetur. Ita expreſsè docent Anchar. & Cardin. in Clem. 1. column. vltim. de ætate, & qualit. Angel. de Claua. ſi. in ſum. in verbo, reſtitutio. Felin. ca. ſi quando numer. 7. de reſcri. Coſmas in pragmat. Gall. in verbo, indignorum, quam doctrinam tanquam mirabilem, & ſtupendam, refert & ſequitur Martin. Nouar. in d. exception. 11. Ioan. Lup. in capit. per veſtras. §. 26. n. 11. de don. inter vir. & vxo. ſuffragatur. text. in l. 1. & 2. C. de peri. nom. libr. 11. capit. Valentianus. 63. diſtin. ad medium, cum dicit. *Super vos eſt talis electio.* Et mortalem

culp-ma.

culpam contrahit, quia miniſterio Dei indignos, & immeritos eligit. text. in capit. monaſterij. 19. capit. 15. quæſtion. 3. gloſſ. penult. in capit. ad Apoſtolicam de regul. & tranſgreditur Decreta Canonica ſtatuentia optimum eligendum eſſe. capit. Metropolitano. 63. diſtinct. & ea ratione etiam mortaliter peccat, capit. quia eadem. 1. diſt. capit. quæ in Eccleſiarum de conſtitut. capit. fin. eod. titul. in 6. Et duodecim pœnas, quibus afficitur, qui indigno beneficium Eccleſiaſticum contulit, diligenter congeſſit Petrus Rebuff. in practicis bene. de pœnis contra Collaro. indi. conf.

*Nulla*. Adde Martin. Nauar. in d. cap. ſi quando. excep. 11. de reſcrip. qui opinionem iſtam communem eſſe teſtatur, quam tenuerunt Inno. & Panor. in capit. cum in noſtris. de conceſ. præben. Felin. in capit. per tuas de Simon. Ioann. Cora. in tract. de ſacerd. 3. part. capit. 5. numer. 3. cui communi, & veriſſimæ ſententiæ ſuffragatur text. not. in cap. cum in cunctis. §. fin. de elect. qui probat, eum qui confert beneficium, vel ad illud ſcienter eligit indignum, ob ætatis, morum, ſcientiæ, vel natalium defectum, pro ea vice priuari, eligendi vel conferendi facultate: collationem vel electionem ipſam ad alium deuolui. Ex quo quidem text. ponderandum eſt, collationem vel electionem factam, patienti aliquem ex illis quatuor defectibus, ad alium deuolui: igitur collatio nulla fuit, quia aliàs non deuolueretur facienda, ſi iā facta teneret. Deinde conducit text. optimus in c. dudum. de electión. quo diſpoſitum eſt, electionem eius, qui tempore quo eligebatur defectum ætatis, vel *ſcientiæ patiebatur*, inutilem eſſe ipſo iure: cuius ratione Abb. ibi. n. 11. not. collationem neſcienti factam ipſo iure nullam eſſe, & vide text. glo. & Doctores in Clē. de ætate, & qualitate. Quæ communis ſententia procedit in tantum, vt ea collatio quę literarum inſcio facta fuerit, coloratum titulum poſſidenti non pręſtet. Ita colliges ex doctiſſimo, & omnibus numeris conſummatiſſimo Petro Rebuffo in tract. de pacifi. poſſe. numer. 213. Si iunges ea quæ ipſe dixit, ibi. nu. 172. verſ. quando non procedit. Hæc tamen opinio vera eſt, in penitus illiterato, qui Latini ſermonis apud Latinos eſt ignarus, & Gręci apud Gręcos, non verò procedit, quando quis qualem ſcientiam habet, licet non idoneam, licet equidem collatio ei facta firmitatē de iure non obtineat, coloratum titulum prębet. Ita ſing. interpretatur Nau. de excep. 11. verſi. Et ideò fol. 47. quod probat ex his quæ Abb. & Doctores tradiderunt in d. c. cum in noſtris. de conceſ. præben. Coſmas in prag tit. de pacific. poſſe. verbo, coloratum. Imò amplius exiſtimat ipſemet Rebuff. in loco nouiſſimè allegato clericum illiteratum, qui beneficiū triennio poſſidet, non gaudere beneficio regulę de triennali poſſeſſore Sed hoc iure improbat in dicto loco. Ex cuius dictis, limitanda eſt authoris noſtri, & aliorum recepta ſententia dupliciter. Primò, vt ſolum procedat in eo qui nunquam literas didicit: ſecus verò ſi eas ſemel didiciſſet, & poſteà ob infirmitatem, vel ob aliam cauſam, lapſus fuiſſet memoria: ita vt prorſus literas ignoraret, quia quoad habilitatem impetrantis, tempus acquiſitionis beneficij attendi debet, text. in capit. ei cui de præbend. in 6. & in capit. cum de beneficio. & in capit. is cui, eod. tit. & lib. & in Clē. ſi beneficio. eod. tit. Secūdò ſingulariter limita, nā licet collatio beneficij illiterato facta, nulla ſit principio, ſi ita tamen literas ille addiſcat, & cū qui contulit, non pœniteat, priſtina collatio tacita qu idā collatione reuiuiſcit,

H
*Collatio beneficij illiterato facta, an firmitatē obtineat.*



Digitized by Google

quod multis confirmari poteſt, maximè ex his, quæ ſcribit Abbas in capit. cum ex offic. de præſcriptionibus, vbi Felin. num. 36.

1 *Contra ius diuinum*. Adde Inno. in c. dilectus de temp. ordi. Cardi. à Turrectem. in c. ſi in laicis 38. diſt. vide latiſſimè circa hoc necnon totius huius capitis argumentum, Iacob. Menoch. de arb. iud. q. lib. 2. Anchar. 5. caſu 425. quę poſt hęc ſcripta legi.

*Neophyti.*

## CAPVT XXII.

Quod nouè editum eſt.

1 *Neophytus, quis propriè nuncupatur.*

2 *Neophytus minimè ſacris ordinibus poteſt inſigniri.*

3 *Munera, ſiue officia ſæcularia Neophytis ſunt interdicta, ibique de interpretatione Toletani Concilii. 3. cap. 4.*

4 *Iudæus Chriſtiani tutor, vel adminiſtrator eſſe prohibetur, ibi interpretatur l. Spadonem. §. iam autem. ff. de excuſa. tutor.*

5 *Neophytus contra Chriſtianum teſtimonium proferre prohibetur.*

6 *Nouiter conuerſi, quos vulgo (moriſcos appellamus) non ſunt teſtes idonei.*

7 *Neophytus quando ordinibus Eccleſiaſticis poßit inſigniri.*

8 *Neophytus, qui impropriè ſic appellatur, an a Sacris ordinibus ſit arcendus.*

9 *Iudæi Hiſpaniam coluerunt, à qua multis iuſtiſsimiſque cauſis fuerunt expulſi.*

10 *Nullus Iudæus, vel alterius ſectæ, poteſt in Hiſpaniarum regnis incolatum habere.*

11 *Deſcendentes à Iudæis, vel ex alia infecta familia, à Collegiis & Confraternitatibus, iuſtiſsimè poſſunt repelli, quod multis magniſque rationibus oſtenditur.*

12 *Qui ex Iudaica vel ex alia infecta familia deſcendunt, ſolent malis corruptis moribus coinquinari.*

13 *Apud Hebræos, & Ethnicos nullus ad ſacerdotium promouebatur, qui labem generis pateretur.*

14 *Defenduntur conſtitutiones collegiorum, excludentes ab ipſorum domicilio eos qui generis labem patiuntur:*

15 *A domo ampliſſima Regum Hiſpaniarum, ſanguine infecti repelluntur.*

16 *Mutanda non ſunt, quæ certam interpretationem habuerunt.*

17 *Licet generis labe infecti, virtutibus & literis polleant, minimè ad dicta collegia admittendi ſunt, & vtrum his diſpenſatio indulgeatur.*

18 *Refertur Alphonſi a Montaluo Hiſpani opinio, quæ poſteà refutatur.*

19 *Defenditur contra apologiam Henrici Mauroi Franciſcani, ſtatutum Sanctiſſimæ Toletanæ Eccleſiæ, nec non Genenſis.*

20 *Generis macula, ſiue nota in antiquis, indiciis, & fama probatur, & teſtibus de auditu deponentibus fides adhibenda eſt.*

21 *Teſtes qui circa generis qualitatem teſtimonium protulerunt pro militari dignitate conſequenda, vel pro ingreſſu collegiorum, vel adipiſcendis beneficiis publicandi non ſunt.*

22 *Hæreticorum filii, an ad ſacros ordines poßint promoueri.*

23 *Summariæ probationes, circa generis qualitatem quæ fieri ſolent, ab illis qui ordinibus ſunt decorandi, quem effectum contineant.*

24 *Conſi-*

24 *Concilium Tridentinum ſeſ. 23. cap. 7. de reforma. interpretatur.*

25 *Neophytus is dicitur, qui nuper religionem ingreſſus eſt, & quo tempore ad dignitatē religionis poſſit aſpirare.*

NEophytæ † propriè hi appellantur, qui ex Iudaica lege, aut Mahumetica, vel Ethnica, nuper Chriſti legem ſacroſanctam profeſſi ſunt, quaſi nouiter in Chriſtiana religione plantati: teſtimonio Diui Gregorii lib. 7. epiſt. c. 111. ad Siagrum Epiſcopum. Habetur in cap. vlt. 48. diſtin. Non verò propriè Neophytæ dicentur, qui à primis incunabulis Chriſtianam militiam profeſſi fuerunt, etiam ſi à Iudæis Ethnicisve originem habuerint. Primos † verò (quos proprio vocabulo Neophytos appellamus) à ſacris ordinibus arcendos eſſe pluribus antiquiorum patrum decretis inſtitutum fuit. Primò ſane Apoſtolica authoritate Diui Pauli 1. ad Timoth. c. 3. ibi. *Non Neophytum*. Præterea Nicæno Concilio his verbis decretum eſt: *Tempore opus eſt, vt catechumenus quiſq; fiat, & poſt baptiſmum multa probatione indiget: euidens namque eſt Apoſtolicum præceptum non Neophytum*. Retulit Gratianus in c. quoniam. 48. diſtin. Concilium Arelatenſe ſecundum ſub Sylueſtro Pontifice primo huius nominis celebratum, canone primo definiui, eos ad Diaconatus vel Subdiaconatus miniſterium promouendos non eſſe. Hoc item prohibuit Concilium Laodicenſe celebratum ſub Liberio Pontifice Romano. cap. 3. apud Laodiceam Phrygiæ vrbem, & licet Prouinciale fuerit, poſtea confirmatum fuit ſexta Synodo generali. Ideoque qui in ægritudine baptizatus fuit ad ſacrum ſuſcipiendum ordinem non admittitur: text. in c. 1. 57. diſt. quem ſingularem eſſe teſtatur Roman. ſing. 46. & videndus eſt Euſebius lib. 6. hiſtoriæ eccleſiaſ. c. 33. qui teſtatur olim minimè licuiſſe clericum fieri, qui maxima preſſus neceſſitate morboque grauatus baptizatus fuiſſet. Præterea Summorumque Pontificum decretis Neophyti à ſacris ordinibus arcentur. Sozinus ſummus Eccleſiæ Præſul hoc ita ſanciuit in cap. qui Eccleſiaſticis. 59. diſtin. & Vrbanus Papa in cap. ſi officia. eadem diſtinct. Gregor. in cap. ſicut. 48. diſtinct. & in capit. hoc ad nos. 59. diſtinct. & in cap. ſi ſacerdotale. 61. diſtinct. Celeſtinus in cap. ordinatos 59. diſti. Hormiſda. in capit. in ſacerdotibus. 61. diſtinct. & in cap. non negamus. ibi. Leo Papa in cap. miramur. 61. diſtinct. Syrus Pontifex huius nominis primus, hoc ipſum prohibuit in Epiſtola tertia ad vniuerſos orthodoxos, Diuus etiam Ambroſius in cap. Neophyteis. d. diſtinct. 61. Cuius quidem prohibitionis ratio adducitur à Diuo Paulo d. c. 3. ibi. *Ne forte eleuatus in ſuperbiam, in iudicium incidat, & in laqueum diaboli (hoc eſt, in arrogantiam quæ eſt diaboli ruina.)* Tum quia is alios edocere non poteſt, quæ nunquā ipſe didicit. Tum etiam quia aliis ſe conformare non poterit, cum nunquam ipſe ſtatum Eccleſiæ regendo, expertus eſt (vt vtar verbis gloſſ.) in principio, 48. diſtinct. in verbo, *Probentur*. De quo argumento vltra ordinarios interpretes, latè eligendus eſt inſignis D. Couarru. in Clem. ſi furioſus. 1. parte, relicti. §. ſecundo. numer. 7. de homi. Alber. Troti. libr. 2. de vero & perfect. cler. c. 12. Simon Maiolus de irregula. lib. 1. cap. 31.

Nec mirum eſt † Neophytos ad ſacros ordines admittendos non eſſe, cum officia publica ſecularia munera eis interdicta ſint: vt ſtatutum fuit in Concilio Toletano 3. cap. 14. quod continetur, in cap. nulla 54. diſt. penult. de iud. Quod idem 3



Digitized by Google

obſeruandum eſt in his qui ex Iudæis ſunt, qui apud Christianos publicis muneribus fungi non poſſunt, vt in d. Toletano Concilio continetur, & in d. cap. conſtituit. tenet Roman. ſing. 672. Iaſ. in rubr. ff. de iuſti. & iure. colum. 1. Couarru. in loco nouiſſimè allegato. Montal. in l. 2. titul. 3. libr. 4. Fori. vbi multis probare contendit, Toletanum Concilium non eſſe intelligendum de his qui ex Iudæorum gente fidem Catholicam ſuſceperunt, quia à ſecularibus muneribus iſti arcendi non ſunt. Hoc idem not. Felin. in Ripa, numer. 31. in d. c. eam te. de reſcriptis. idem Felin. in c. cum ſit, de Iudæis, & eſt egregia l. 6. titul. 24. part. 7. Sed quod tantum Concilium procedat in ipſiſmet Iudæis, qui fidem noſtram nunquam profeſſi ſunt, qui ad publicos magiſtratus, vel munera recipiendi non ſunt. l. vltim. C. de iud. l. 3. titul 24. part. 7. Quibus minimè refragatur. l. generaliter §. fin. ff. de Decurion. quæ ad honores admittit eos, qui Iudaicam ſuperſtitionem ſequuntur. Quoniam non de Iudæis intelligitur ſed de Chriſtianis, qui in Iudæa primum fuerant: ideoq́ue Iudaicam ſuperſtitionem ſequi dicuntur à Iureconſulto, vt eruditè, eleganter & copioſè oſtendit Andr. Alciat. lib. diſpunction. 3. capit. 8. & in l. quidam ignauiæ. C. de Decurion. lib. 10. Sequitur Andr. Tiraquell. de iure primogen. quæſtion. 66. numer. 40. Qui quidem intellectus minimè placet Doct. Couarruu. in loco nouiſſimè allegato, numer. fin. qui quibuſdam rationibus in medium adductis teſtatur, receptam eſſe ſententiam. d. §. fin. d. l. generaliter, antiquatum, & correptum eſſe, per d. l. vlt. de Iudæis.

4 Pariq́ue ratione † Iudæus Chriſtiani tutor, vel adminiſtrator eſſe nullo modo poteſt, nec eum prauis & iniquis moribus, & Iudaicis ſuperſtitionibus erudiat, ita Bart. & Iaſ. in rub. ff. de iuſt. & iure. Ana. in rub. de Iudæis numer. 7. Felin. in cap. cum ſit, colum. 1. eod. tit. Roma. in l. pactum numer. 11. C. de colla. Socin. conſil. 70. colum. vltim. lib. 1. Imò nec mater Iudæa filiorum ſuorum tutrix eſſe poteſt, vt tenuit Angel. Aretin. in §. præterea, colum. 25. verb. *Ex iſto text.* inſtit. de excep. vbi aſſeuerat, ita tenuiſſe & conſuluiſſe, licet (vt ille inquit) quidam Doctor Bononiæ non guſtauerit, & fortaſſe intelligit de Barba. qui contrarium conſuluit, conſilio 15. in 1. dubio lib. 1. & Barba. opinionem vltra ſupra allegatos ſequuti ſunt And. Tiraquell. d. quæſtion. 66. numer. 17. Couarruu. d. §. 2. nec dubito communem eſſe, licet contrariam tenuerit Fulgo. & Mart. Laud. in d. rubric. ff. de iuſtitia & iure, authoritate textus in l. ſpadonem. §. iam autem. ff. de excuſat. tutor. vbi Modeſtinus ait. *Iam autem Iudæi quoque non Iudæorum tutores erunt, quemadmodum cætera munera ſubeunt. Namque eos Conſtitutiones ſolutos eſſe volunt ſolis illis rebus, per quas ſuperſtitio eorum pollui videatur*: Nam vel illa lex eſt correcta, vel ſi in viridi obſeruantia, locum obtinebit in municipio, quod Iudæos incolas, vel Gentiles habet, non de eo quod Chriſtianorum legem obſeruet, & eorum iuriſdictioni ſubditur, ita interpretatur Diuus Couarruuias, vbi ſupra.

5 Et non ſolum † Neophytus à ſacris ordinibus, publicisq́ue officiis arcendus eſt, ſed ex ſententia ſapientiſſimorum virorum is ad teſtimonium ferendum contra Chriſtianum, admitendus non eſt: ita tenet ſingu. Felin. in d. c. cum ſit & in c. Iudæi de Iudæis, qui allegat pro hac ſententia, textus in cap. non poteſt. 1. quæſtion. 7. ex Concilio Toletano 4. cap. 62. qui minimè id probat. nam Concilium ſolum

tractat

tractat de eo, qui cum Iudæus eſſet, ad Chriſti fidem conuerſus, eam impie deſeruit, non autem de eo, qui nouiter fidem noſtram profitetur, & ea ratione Felini opinio non placet. D. Couarruu. in d. §. 2. non tamen prorſus ab ea recedit, prudenterque iudices admonet, vt ea opinione ad praxim recipienda cautiſſimè vtantur: eam tamen indiſtinctè ſequitur Franciſc. de Ripa in d. c. eam text. numer. 30. Tamen ab hinc annis plus mille, antiqua lex de hoc edita ſeruabatur, vt nullus de Iudæorum progenie, etiam iam baptizatus contra Chriſtianum teſtis eſſe poterat. *Ita* inter alias Gothorum leges ſancitum erat in l. 10. libr. 12. Sed cum lex illa antiquata iam ſit, iudicis prudentiæ relinquendum cenſeo, qui perpenſa qualitate rei, ipſorumque teſtium, ex dicta cauſa fidem adhibeat, vel deneget.

Illud verò † ex ſuperioribus certiſſimum eſſe cenſeo, quod nouiter conuerſi qui ad nos peruenerunt ex Granatenſi rebellione, anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, (*quos Moriſcos* appellamus) licet baptizati ſint cum tamen contra eos plurimum vrgeat ſiniſtra ſuſpicio, quod fidem Chriſti non pio animi candore profiteantur, & multi in ea præuaricati ſunt, & malis impiiſque moribus ſint imbuti teſtes idonei non ſunt, nec integra fides ei dabitur: pro quo plurimum conducit textus egregius, in d. cap. non poteſt, quod in Forenſibus controuerſiis vtiliſſimum. 6

Poterit tamen Neophytus (vt ad inſtitutum ſermonem redeamus) tunc ad ſacros ordines, & beneficia Eccleſiaſtica promoueri, cum Chriſtianis moribus ſatis fuerit inſtructus, & grandes iam progreſſus in fide noſtra feciſſet, ita vt veteranus Chriſti miles dici poſſit text. in cap. 1. & 57. diſtinct. quem ad hoc notat Roma. ſing. 416. Deci. in capit. eam te. de reſcrip. colum. 3. Felin. in d. ca. cum iam ſit de Iudæis. Non quidem breui tranſacto tempore antiquos mores mutaſſe credendū eſt, vt elegantiſſimè ſcribit Seneca, lib. 2. de ira. Propterea Marcus Tullius omnium doctrinarum ne dicam horarum homo, & is conſummatiſſimus in ea oratione, quam pro Publio Sylla elegantiſſimè recitauit. *Omnibus* (inquit) *in rebus iudices, quæ grauiores maioreſquè ſunt, quam quod quiſquè voluerit, cogitauerit, admiſerit, non ex crimine, ſed ex moribus eius, qui arguitur, eſt ponderandum, nequè enim poteſt quiſquam noſtrum ſubitò fingi: nequè cuiuſquè repente vita mutari, aut natura conuerti nemo repente fit ſummus, nemo repente turpiſſimus.* Quæ poſteriora verba ſuppreſſo Ciceronis nomine vſurpauit Gratianus in §. charitas hæc, quæ de charitate. & in §. exordia. de pœnitent. diſt. 2. vbi gloſſ. in eam ſententiam citat illud Satyrici poëtæ, Sat. 2. 7

*Nemo repente fuit turpiſſimus, accipient te*
*Paulatim, qui longa domi redimicula ſumunt.*

Neque ſatis eſt, vt ſemel quis aut vnico actu bonus vir probatus ſit, ſed vt ſæpiſſimè & in pluribus diuerſiſque actibus perſpectus exploratuſque ſit neceſſe eſt. Nā ſicut veteri prouerbio apud Ariſt. libr. Ethi. 1. cap. 7. vna hirundo ver non facit, quod refert Bald. in l. iura. conſtit. in princ. ff. de legibus, quam ſententiam Poëticis numeris eleganter complexus eſt Baptiſta Mantuanus.

*Ver non vna dies, non vna reducit hirundo.*



Digitized by Google

Sic neque vnus actus ſatis eſt ad probationem conſummatæ & abſolutæ virtutis, vt ſatis innuit textus in procem. inſtitut. §. cumque hoc Deo propitio. in illis verbis. *Iam ex multis rerum argumentis accipimus.* Quibus mirè concinit, quod doctiſſimè ſcribit Euſebius de præparatione Euangelica, lib. 4. cap. 1. *Non arcu* ( inquit) *aut funda artificioſè eum vti dicemus, qui cum ſæpius, atque ſæpius telum proiecerit ſemel aut ad ſummum bis, vel ter ad ſignum peruenerit, cum penè infinities longiſſimè à ſigno abfuerit, nec ille certè medicinam tenet, qui cum multos interemerit, vix tandem vnum à morte liberauit.*

8 Secundi autem † quos in huius capitis limine impropriè Neophytos appellari, ex communi & recepta ſententia tradidimus, nec à ſacris ordinibus, nec ab Eccleſiaſticis beneficiis ſecularibusque officiis excluduntur. Si enim à natiuitatis tempore fidem Chriſti coluerunt, nullum ſibi impedimentum præſtat, quod à Iudæis Sarraceniſve originem habeant: licet apud Hiſpanos hi ignominiæ cauſa Cõuerſi vel Mariani nuncupentur, ita Singu. tenet Diuus Couarruuias. dict. §. 2. num. 8. & tradit latiſſimè Ioann. Otalora de nobilitate. 2. part. 3. part. principali cap. 7. per totum. Licet Ioann. Staphy. in tract. de liter. gratiæ, & iuſt. verſic. fin. numer. 30. aſſeueret, conſuetudine receptum eſſe, vt iſtis diſpenſatio indulgeatur. Sed certe verius eſt, quod nulla diſpenſatio neceſſaria ſit cum nullo canonico impedimento aſtricti ſint. Quod teſtimonio D. Pauli ſupra allegato manifeſtiſſimè probatur qui non appellat Neophytum, eum qui ex gente Iudæorum, iam pridem Chriſti legem fuerit profeſſus.

9 Si hoc quidem caſu † Canonicum conſtitueretur impedimentum, propè infiniti eſſent, qui ad ordines ſacros promoueri non poſſent, in multis orbis prouinciis, atque in Hiſpania noſtra, quæ licet maximis Illuſtriſſimiſque familiis exſplendeſcat, magnaque nobilitate ſit decorata, cum tamen antiquis temporibus Iudæi & Sarraceni incolatum in ea habuerint: multi ſunt qui ex his originem habent. Sed ne Iudaicæ prauitatis labes diutius ſerperet, vel perfidia ſua Chriſtianis noceret, quia Iudæi eam retributionem impendere ſolent, quam mus in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu. ſicut Innoc. 3. Archiepiſc. Senenſis ſcitè admodum ſcripſit. Iuſtiſſimè Iudæi à tota Hiſpania, lege lata à Catholicis Regibus, & ſempiterna memoria dignis Ferdinando & Eliſabeth, expulſi fuerunt, longa ſapientiſſimorum virorum conſultatione præmiſſa: conceſſum fuit tamen quadrimeſtre tempus, quo ad Catholicam fidem conuerti poſſent, quo tempore elapſo, qui in ſua perfidia contumaciter perſtiterunt, bonis ſuis venditis, ab Hiſpania cum vxoribus, liberis, familiaribus, rebuſque ſuis recedere ſunt coacti. Prohibitumque illis fuit, ſub pœna vltimi ſupplicii, bonorumque publicatione, ne vnquam redirent, ſancitum etiam fuit, vt nullus Iudæus ingrediatur Hiſpaniam quouis quæſito colore, eadem pœna mortis, & confiſcationis bonorum in eos exequenda. ita vt nihil eis proſit, ſi forte dixerint ſe velle ad fidem conuerti, niſi in limine primi Regni id fuerint publicè proteſtati. Si verò quiſpiam Chriſtianorum temerè Iudæos receptare auſus fuerit, in bonorum publicationis pœnam incurrit, ſic ſtatutum fuit pragmat. 5. data Granatæ anno Domini 1492. & pragmat. 6. ibidem lata anno Domini 1499. Cuius legis Catholicæ, quæ ſanctionis meminit Ioannes Picus Mirandulæ

*Hiſpania nobilitate exſplendeſcit*

dulæ comes, lib. 5. aduerſus Aſtrologos, qui de hac eiectione his verbis loquitur: *Non minoribus vere poſt ea tempora calamitatibus gens Hebræorum obruta eſt, quam aut ſub Tito, aut ſub Adriano pulſis nuper Iudæis omnibus ex tota Hiſpania à Chriſtianiſſimo illo Rege nunquam certe ſatis laudato: vbi & numero, & diuitiis, & authoritate plurimum poterant. Qua eiectione nihil vnquam fere vel triſtius, vel acerbius paſſos ipſi ſe non diffiterentur. Ita multi naufragio, peſtilentia, quam plurimi fame maxima pars eorum abſumpti: vt nobis etiam Chriſtianis in tanta calamitate, in qua diuina iuſtitiæ gloria delectabat, homines tamen extrema adeò patientes, commiſerationem facerent.* Hactenus Ioann. Picus capit. 12. Fuerunt tunc ab Hiſpania expulſi Iudæi numer. quadraginta mille: vt allegans alios teſtatur Dominus Epiſcopus Iacob. Septim. in Catho. inſtit. tit. 35. numer. 9. Qui ſi in ea vſque ad hæc tempora permanſiſſent, dubitandum non eſt, quin ferè totam ſua perfidia infeciſſent, & vſuris ſpoliaſſent.

Ideoque in Hiſpania, † quæ in cæteras prouincias religione, & pietate floret, 10
maximè nunc regnante Philippo. II. huius nominis Chriſtianiſſimo, & ſummæ potentiæ, & felicitatis, Hiſpaniarum Rege inuictiſſimo: nullus Iudæus vel Mahumentanus, vel alterius cuiuslibet ſectæ commorari poteſt. Quod iam pridem in Toletano Concilio Canon. 3. maiores noſtri decreuerant, hoc verborum tenori: *Sanctum Concilium ſimul, & cum conſenſu Chriſtianiſſimi Principis ſuorumq́ optimatum, illuſtriumq́ virorum hanc promulgamus Deo placituram ſententiam, vt quiſquis ſuccedentium temporum Regni ſortitus fuerit apicem, non ante conſcendat Regiam ſedem quam inter reliqua conditionum Sacramenta pollicitus fuerit, nullum non Catholicum permittere, in ſuo Regno degere. Si verò poſtquam ad regni gubernacula acceſſerit, ipſe temerator huius ſteterit promiſſi, ſit Anathema Maranatha, in conſpectu ſempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni, ſimiliter & omnes qui cum eo conſenſerint.* Sic Iuſtinianus in tertio imperij ſui anno legem promulgauit, vt in iuriſdictione ſua non eſſent pagani, neque hæretici, niſi ſoli orthodoxi Chriſtiani, datis illis indiciis vſque ad tres menſes ad conuerſionem. Auctor eſt Paul. Diaconus lib. rerum Romanarum.

Et licet † qui originem à Iudæis Sarracenisvè ab ordinibus ſacris publicisque 11
functionibus minimè repellantur, licitum tamen eſt legitimâ authoritate interueniente, eos expellere ab aliquibus congregationibus literarumque collegiis aliisque muneribus vel officiis. Quia licitum & permiſſum eſt, cuilibet communitati honorem, & vtilitatem quærere, quæſitam modis omnibus tueri, & oppoſita incommoda euitare, eoſque eiicere, ex quibus vel ignominia, vel aliud incommodum iuſtè timeatur, obſtante eorum dedecore, vel incommodo, per accidens, ex hoc illis proueniente, quia cæteris paribus plus nobis communitatiq; noſtræ tenemur, & licitè poſſumus prouidere, pro quo conducit text. elegans, in l. 1. §. denique. ff. de aqua pluu. arcen. vnde eleganter ſcribit Caietanus in quodlibet. 5. in reſpiciat. ad 4. dub quod non ſolùm propter honorem Societatis tuendum, ſed etiam quia tales, vel de tali genere non bene in moribus vel conſuetudine, cum aliis conueniunt, poſſunt à Societatibus repelli, vel non admitti. Tum quia † tales 12
homines, qui hac nota laborant, maximè qui ſunt in gradibus propinquis vel notis, vt in plurimum inconſtantes ſunt, infidi, & iniquis corrupti moribus, tar-



Digitized by Google

di, & rudes ad diuina multa exercenda. Sunt equidem inquieti, ambitioſi, ſeditioſi, & propter parentum ſuorum infamiam dignitatibus, & honorib. indigni, & collegiis honeſtioribus minus idonei. Nec negari poteſt iſtorũ maiores perfidos fuiſſe Iudæos, & ore Saluatoris noſtri vocatos fuiſſe, progeniem viperarũ, generationem prauam, & adulteram. Matth. c. 12. Et maximè hoc verum eſt in illis, qui ex progenie Mahometanorum originem habent, quia eorũ ſecta nihil habet præclarum, vel ſublime, nihil de puritate cordis attingit, ſed tota in terrenis delitiis, & in obſcœnis corporis voluptatibus conſtituta eſt, cuius veſtigia in eis liquidò apparent, vt experientia docemur in nuper cõuerſis Sarracenis ex Regno Granatæ, Valentiæ, Aragoniæ. Non igitur idonei ſunt, ad conſortium cum aliis probis, vel integerrimis habendum, nec ad officia honorifica, & Eccleſiaſticas adminiſtrationes, tum quia deſcendentes ex Iudæis, vel Sarracenis non vulgarem ignominiæ notam ſaltem de facto patiuntur: ita vt apud Hiſpanos nullum magis conuitium excogitari poteſt, q̃ dicere alicui: tu es Iudæus, Maranus, Conuerſus, vel Mahumetanus, & ideo dignitatis portæ in eis patere non debent, ſed propter infamiam dignitatibus, & honoribus priuari debent, text. in l. 1. C. vbi ſenato. vel claiſſ. l. ſi qua, C. de ſecund. nupt l. 2. l. quoties l. iudices. C. de dign. lib. 2. reg. infamib. de reg. iur. in 6. c. nobilis. 2. q. 5. c. 1. vbi gloſſ. & Dd. de purg. canon. cum aliis. Tum quia iſti ad malum ſunt procliues, & natura eſt, vt ramus, id eſt, proles frequentiſſimè ſuam originem ſapiat, eamq́; ſequatur, quod D. Paul. ad Rom. 11 inſinuare videtur, cum dicit: *Si radix ſancta, & rami*, & infra: *Si tu ex naturali exciſus oleaſtro, & contra naturam inſertus in bonam oliuam.* Quod eleganter ille cecinit:

*Qui viret in foliis venit à radicibus humor:*
*Et patrum in filios abeunt cum ſemine mores.*

Quo fit vt ſæpenumero oblata occaſione ad generis infecti vitia redeãt, tex. in c. Iudæi. 4. diſt. vbi ſcriptum eſt, q. Iudęorũ perfidia multoties ad vomitũ redit. Nullus ferè ad Iudæorũ ritus tranſit, niſi qui à Iudæis parẽtibus deſcendit, & ab eis Iudaicã ſuperſtitionem didicerit, q. ante multa ſæcula Iuuenalis Satyr. 14. his verſib. ꝓdidit:

*Quidam ſortiti metuentem Sabbatha patrem,*
*Nihil præter nubes, & cœli numen adorant,*
*Nec diſtare putant humana carne ſuillam,*
*Qua pater abſtinuit: mox & præputia ponunt.*
*Romanas autem ſoliti contemnere leges,*
*Iudaicum ediſcunt, & ſeruant ac metuunt ius,*
*Tradidit arcano quodcunq; volumine Moſes.*

Non quidem in prædictis ſtatutis, vel priuatis legibus condendis, ſola ratio generis perpenditur, ſed delictum relapſus dedecus, & plura alia quæ his hominibus contingere ſolent, iuſtè timentur, & ideò iuſtum eſt eos expellere, ne mundos & candidos contaminent. Et quamuis ſæpenumero hæc præſumptio, & timor deficiat, quia multi qui hanc generis labem patiuntur, probi ſunt, & integerrimi: ſtatutum verò vel lex quæ in commune fertur, quæ frequentiora ſunt prudenter attendit. l. nam ad ea. ff. de legib. Tum ſuffragatur D. Thomæ ſententia in 1. 2. q. 105. art. 3. in reſponſ. ad ſecundum atq; artic. 1. ad quartum, vbi ſcribit, quod ſpurij propter generis

generis vilitatem excludebantur à Collegiis populi Hebræorum vſque ad decimã
generationem. Deuteron. cap. 23. Nec ſacerdotes de qualibet familia, vel tribu
creabantur, vt maiori honore, & faſtigio dignitatis haberentur.

Hebræi namque † antiquiſſimi diligenter prouiderunt, vt genus ſacerdotum ſi- 13
ne permiſtione purum immaculatumque conſiſteret. Oportebat ſanè vt is qui ad
ſacerdotalis dignitatis faſtigium erat promouendus, ex eiuſdem gentis muliere
naſci, & genus per antiquam lineam multis teſtibus probare, vt author eſt Ioſephus
lib. 1. contra Apionem. Plato etiam dialogo de legibus conſtituit, vt in ſacerdotum
creatione illa comprobetur, qui integer ſit atque legitimus: deinde à domo quam
maximè munda, expers quoque cædis omniumque huiuſmodi, quæ aduerſus di-
uinam rem committuntur: cuius & pater, & mater quæ ſimiliter vixerint. Theſeus
quoque vt Plutarchus in Theſeo refert nobilibus tantum rem diuinam tractandi
magiſtratus ex ſuo ordine creandi, adminiſtrandique leges, tum pia religioſaq; in-
terpretandi, definiendique poteſtatem tribuit.

Sic, & propter eandem rationem iſti, de quibus loquimur in caſu ſupra conſti-
tuto, excludi poſſunt. Tum quia proprij patrimonij quilibet eſt moderator, & ar-
biter. l. in re mandata. C. mand. l. etiam. §. licet. ff. ſolu. matr. Si ergo poteſt quis,
cùm Colligium Societatemque ex propriis bonis inſtituit, eam legem in fundatio-
ne ſtatuere, vt tantum admittantur, qui ex familia ſua originem habuerint, vel de
tali genere, ſiue patria, vel natione nullus ſanè id increpauit. Imò in Compluten-
ſi Achademia noſtra, bonorum ſanctorumque ſtudiorum parente, receptum eſſe
vidimus: potiſſimum in celeberrimo, & Illuſtri Collegio quod ſub titulo Diui
Iacobi Hiſpaniarum patroni Apoſtolica authoritate erexit: atque fundauit Illu-
ſtris vir, & omni laude digniſſimus D. Garſias Manrique, & inter alias leges, quas
inuiolabiliter obſeruari præcepit, ea potiſſimum id continet, vt tantum in ſuo Col-
legio admittantur, qui ex familia ſua originem habuerint, inſignique nobilitate
fuerint condecorati, non vulgares pœnas tranſgreſſoribus imponens, prout in fun-
datione ipſa, & in literis Apoſtolicis latius continetur, quas multoties legi ab ipſo
fundatore rogatus, vt debitæ executioni traderentur: Ergo ſimiliter eademque
cauſa generis ratione excludi poſſunt, qui ab Hebræis, & ab aliis infidelibus origi-
nem trahunt: imò à fortiori cum ex aliis rationibus iam dictis repellantur.

Quare iuſtiſſimè † in noſtra Hiſpania Collegiorum conſtitutionibus, qui no- 14
tam generis patiuntur, ab ipſis excluduntur. Quæ conſtitutiones Regia authorita-
te ſunt confirmatæ, nempe l. 22. tit. 7. lib. 1. ordin. noui. his verbis: *Porque en algu-
nos Collegios de las Vniuerſidades de eſtos nueſtros Reynos ay conſtituciones, en que los dichos
Collegios no reciban por Collegiales Chriſtianos nueuos, mandamos que ſobre ello ſe guar-
den las conſtituciones ſobre ello fechas por los fundadores de los dichos Collegios*: quod non
ſine ſumma publica vtilitate conſtitutum eſt. Sunt quidem collegia mundiſſimi
fontes, ex quibus ad rempublicam gubernandam ſcatent flumina, & deriuantur
riuuli perſonarum ſanctitate, virtutibus, & omnigena doctrina inſignes, quorum
prudentiâ, diuina & publica munera iuſtè adminiſtrantur, inter quos tam difficile
eſt aliquem à virtute deficere, quam facile eſt inter iudaicæ ſectæ, & originis ſucceſ-
ſores, de quibus ceciniſſe illud Naſo Poeta videtur:

*Nec facile inuenies, multis in millibus vnum,*
*Virtutem pretium qui putet eſſe ſui.*
*Ipſe decor recti facti ſi præmia deſint,*
*Non mouet, & gratis pœnitet eſſe probum.*
*Nil niſi quod prodeſt charum eſt, en detrahe menti*
*Spem fructus, auide nemo petendus erit.*

De his diuina veritas loquitur à fructibus eorum (inquit) cognoſcetis eos. Et rurſum, non poteſt arbor bona fructus malos facere, nec arbor mala bonos, Matth. cap. 7.

15 Tum quia vidimus† quod in ampliſſima Hiſpaniarum Regum domo minimè admittuntur, qui huiuſmodi labe infecti ſunt, & hac ratione ferè in omnibus legib. tit. 9. part. 2. quę loquuntur de officiis, & muneribus obtinẽdis illud in primis expoſcunt, vt qui ea munera obtinere debẽt ſint ſanguine mundi, & nobiles, quos *Hijoſdalgo*, vulgo appellamus, vt in l. 24. §. 11. & in aliis: ſolùm quidẽ in medicis, & in illis, qui ea tempeſtate appellabantur, *Almojarifes*, non requirebatur, quòd nobilitate eſſent condecorati, ſed quòd eſſent ſapientes, acuti, ac longâ experientiâ exercitati, vt in l. 10. 25. d. tit. 9. Hodie verò minimè admittuntur in Regia domo medici qui generis macula notentur, quòd in cæteris muneribus obtentum eſt, quod ſi quando alij ſunt admiſſi, vel admittantur, id maximo fit conſilio ob inſignem prudentiam, & ſingularem virtutem, vel propter aliquod bonum publicum, quod inde ſucceſſurum eſt. Ita ſcribit Otalora de nobilitat. 2. part. 3. part.

16 Tum quia † opinio iſta antiquiſſimâ conſuetudine eſt recepta, à qua non licet recedere, quia in opinionum conflictis tenenda ea eſt, quam vſus comprobauit, l. minimè. l. ſi de interpretatione, ff. de legibus. & vera interpretatio à practica ſumitur teſte Bald. in c. 1. in princ. de feud. ſine culpa non amit. Sic Iuriſconſulti noſtri in eorum reſponſis illud crebrò inculcant, hoc iure vtimur: quaſi in populo, & multitudinis conſenſu magna interpretandi vis reſideat. l. eſt receptum, eoque iure vtimur ff. de iuriſdict. omn. iudic. l. hoc iure vtimur. ff. de aqua quotid. & æſti. l. hoc iure vtimur. ff. de verb. oblig. & alibi ſæpè, & conducit text. in l. illud vſitatiſſimum. ff. de excuſ. tut. Sunt ſane in Hiſpania inſtituta ſancta collegia militarium ordinum, aliaq; bonarum literarum collegia, & diuerſæ aliæ ſocietates, in quibus minimè recipiuntur ſpurij, ſeu illegitimi, vel ignobiles: ſed qui generis nobilitate polleant, aliiſq; animi dotibus ſint inſigniti, prout in ſuis piis inſtitutis ſancitum eſt, quæ inſtituta reprehendere, temerariũ, impij, & inſani hominis eſſet. Quia cum Summi Pręſidis Regumq; Catholicorum authoritate cõfirmata ſint, iuſta iudicanda ſunt: nec credendũ eſt, tantos Monarchas circa hoc errare, eaq; iuſta eſſe cenſet Simmach. in cha. inſtit. tit. 47. num. 28.

17 Imò quamuis quis† morum ſanctitate inſigniq; eruditione decoratus ſit, ſi tamẽ generis labe infectus ſit, admitti nõ debet. Quamuis in hoc caſu contrariũ profeſſus fuerit vir alioquin doctiſſimus, & religioſiſſimus Fr. Antonius à Cordoua minoris claſſis ſodalis, in lib. 1. quęſtionarij. q. 54. concl. 3. fol. 438. Non quidem decet, vt quotidie hoc quęſito colore iuſtiſſimæ ſanctiones violentur, nec propter probos mores alicuius iura ſunt violanda, vt eleganter inquit Bald. vlt. not. per illum text. in cap. 1. vt lite

Digitized by Google

vt lite penden. quod ſequitur, & ſing. eſſe teſtatur Barb. conſil. 18. col. 10. lib. 2. Iaſ. in l. qui iuriſdictioni. col. vlt. ff. de iuriſdict. omn. iud. Dec. in capit. poſtremo, in fine, de appella. Et vbi quærimus de ſimplici iuſtitia non curamus merita perſonarum, vt egregie ab eodem Bald. proditum eſt in cap. ſedes, paulò ante fin. de reſcrip. per l. cum pater. §. rogo. ff. de leg. 2. & conducit bonus text. in capit. mulier. in verbo, ſancta. 23. diſt. & plura pro vtraque parte tradit Andr. Titaquel. in tract. de pœnis. cauſa. 51. Si illud tamen fateor quod tanta poteſt eſſe morum integritas, & alia præclara opera: vt diſpēſatio à ſuperiore indulgeri poſſit. Ita expreſſe not. Cardi. à Turrecrem. in ca. 1. 48. diſtin. quem ſequitur Cordaua in loco iam allegato, quod multis poteſt comprobari, quæ congerit Andr. Tiraquel. d. tractat. cau. ſupra dicta. n. 150. & hoc rariſſimè, & cum magna cauſa faciendum eſt, & talis cauſa in diſpenſatione exprimenda eſt, ita ſcribit Ioan. Otalora in tract. de nobilitate. 2. par. 3. part. capit. 7. n. 23. his verbis. *Tan ſi las vezes que à perſonas deſte linage ſe hā dado encomiēdas, ò priuilegios de hidalguias, ſe han expreſſado las cauſas y pueſto en la eſcriptura la diſpenſation de la falta.* Quo quidem caſu iſti, qui talia priuilegia conſequuntur, non poſſunt verè nobiles appellari, & nobilitas, quam conſequuntur, datiua eſt nuncupanda, cum non habeat materiam præexiſtentem, ex qua oriatur, vt aliàs de actionibus inquit Bar. & Doctores in l. iuriſgentium. ff. de pact. & in l. 1. ff. de cond. inde quia nō poteſt ius iſtud ſanguinis priuilegio dari, vt allegato loco tradit Otalora. Et hæc diſpenſatio circa generis maculam in ſpecie facienda eſt. Nec ſufficeret quem priuilegio nobilem fieri, vt ad Collegia admitti poſſit, vt in terminis propriis ſcribit Pelaez in tracta. de maiora, 1. part. quæſt. 51. num. 30.

Sed cùm † ferè, præſertim in iure noſtro, nihil ſit quod controuerſia careat, opinionem contrariam, nempe non valere huiuſmodi ſtatuta, multis rationibus defendere conatur Alphonſus à Montaluo (vir prout ſua ferebant tempora doctus, & bene eruditus) in l. 2. in verbo, *Tornadizo*. tit. 3. libr. 4 for. leg. vbi audacter nimis ſcribit ea hæreticam prauitatem continere, inuehitque contra Toletanum ſtatutum, priuilegio Alphonſi Regis munitum, quo continetur, quòd nullo modo Iudæi, nec illi qui ab eis originem habuerint, publicis muneribus fungi poſſint, & cōtra ciuitatem Toletanam, his verbis prorumpit: *O glorioſa ciuitas Toletana propter ciuium tuorum malitiam, tua gloria redditur ſine gloria, tua ſtabilitas vocatur inſtabilis, tuaque conſtantia antiqua ſoliditas linguis hominum vocatur infirma.* Quem refert D. Perez in l. 8. tit. 1. lib. ordin. in verbo, *en offenſa*, lapſus tamen fuit Montal. Non quidem ciuitas illa Regia dicti ſtatuti, vel priuilegij ratione antiquam gloriam, & maieſtatem perdidit: ſed potius diutius conſeruauit incolumem (dixi Toletanam vrbem Regiam ciuitatem) quia Gothi ſic eam appellabant, quod ibi eſſet ſedes regni perpetua, prout euidenter ex Conciliis Toletanis, Diuo Iſidoro Roderico, & Luca Tudenſi comprehenditur. Adducit etiam pro hac opinione contraria aliquas rationes Fr. Anton. Cordaua in loco iam allegato, primam tamen ipſe amplectitur, & dicit eam procedere in his, qui in gradibus propinquis, & notis originem habent à Iudæorum, vel Sarracenorum gentibus, non verò in eis, qui in remotiſſimis gradibus, & ignotis ſunt conſtituti. Ego verò rationibus iam adductis, ea ſtatuta, potiſſimum quæ ſuperioris authoritate confirmata ſunt ad vnguem ſeruanda eſſe cenſeo. 18.

19. Et poſt hæc † incidi in apologiã quandam cuiuſdam Henrici Mauroy Frãciſcani, qua licentioſe nimis inuehitur in Archiepiſcopum Toletanum & eius aſſeclas multiſque fucatis, fallacibus, & importunis argumentis, temerè conatur euertere Sanctiſſimæ Toletanæ Eccleſiæ ſtatutum, magno conſilio decretum, quo cautum eſt, vt qui ex Iudæorum, Sarracenorumque progenie ex infectaque familia procedunt, & originem habent, ad illius præbendas non recipiantur, ſed illi dumtaxat qui vltra virtutum, & morum integritatem, ſint genere candidi. Sed iuſtiſſimum eſſe ex ſuperioribus apparet: & ita non ſine maxima illius Eccleſiæ (quæ Hiſpaniarum eſt prima) vtilitate ſeruatur. Longè itaque repellenda eſt Mauroy apologia, non tamen me præterit nonnullos (quos forte vehementer tangit iſte dolor) perperam de huiuſmodi ſtatutis, & decretis ſentire. Fuit quidem ſtatutum illud Toletanum ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Ioan. Martinez de Siliceo Toletano Archiepiſcopo conditum, quod iuſtiſſimum viſum fuit Pontifici Maximo, grauiſſimumque Regi, & Domino noſtro, & ab vtroque libentiſſimè perpetua firmitate fuit confirmatum, & ad ipſius exemplum in ſanctiſſima Genenſi Eccleſia, aliàs Menteſane, ſimile ſtatutum in lucem promulgatum fuit, opera & diligentia Illuſtriſſimi, pariterque Reuerendiſſimi D. Petri Pachequi Cardinalis ipſiuſque Eccleſiæ meritiſſimi Præſidis: & quod in cæteris Hiſpaniæ Eccleſijs Cathedralibus, & Collegialibus id fieret vehementer in maximam Chriſtianæ Reipublicæ vtilitatem deſiderabat vir doctiſſimus Ioann. Oralora in tract. de nobilitate. 2. part 3. part. cap. 7. num. 26.

20. Circa quæ ſtatuta † non eſt omittendum, quod dicta labes, & generis macula, vt qui eam patiuntur, longè repellantur, per indicia & famam probari poteſt, quia in antiquis fama pro plena probatione habetur, & teſtes de auditu ſi aliter veritas probare non poſſit fidem faciant. l. ſi arbiter. ff. de proba. l. 1. §. fin. l. in ſumma. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arce. & in hoc proprio caſu tenet Petr. Auend. in ſuo dictionario, in verbo, *Audio*.

21. Nec illorum teſtium † depoſitiones, quæ fieri ſolent in Inquiſitionibus de qualitatibus generis, & nobilitate pro militari dignitate, vel collegiorum ingreſſu, vel pro adipiſcendis beneficiis Eccleſiaſticis publicandæ ſunt, ita ſcribit D. Redin. de Maieſtate Principis, in verbo, ſed etiam per legitimos, numer. 199 Olan. Anti. litera T. numer. 26. & inueterata Hiſpaniæ conſuetudo iam pridem iſtam opinionem cœpit, à qua recedendum non eſt.

22. Dubitari etiam ſolet † circa huius capitis propoſitum argumentum, an hæreticorum filij Catholici ad ſacros ordines poſſint promoueri, & licet nonnulli illis permiſſum eſſe crediderint: quia (vt aiunt) non reperitur in iure prohibitum. Sed contrariam ſententiam ſequuti ſunt partes in 3. Inſtructione Hiſpalen. in cap. 11. quod ſanè verius eſt, quia hi minimè admittuntur ad Eccleſiaſtica beneficia, nec ad publica officia adipiſcenda text. in cap. 2. §. hæretici. de hæret. libr. 6. & Regia l. 3. & 4. tit 3. libr. 8. ordin. noui: ordines aũt ſacri ad maxima officia miniſtrãda inſtituti ſunt. Tũ q̃a filij hæreticorũ infamia notãtur, & alijs etiã inferioribus honorib⁹ priuantur text. in d. §. hæretici cap. cleros. 21. diſtinct. c. fœlices. §. nulli de pœnis. lib. 6.

Id tamen benigniſſima interpretatione legumlatoribus placuit, vt illi tantum hæreti-

Digitized by Google

hæreticorum filij ab honoribus, & publicis muneribus repellantur, quorum pa-
rentes Eccleſiæ vnitati non fuerunt reſtituti, & vſque ad ſecundum gradum per
generationem maſculinam, per lineam verò fœmineam, vſque ad primum gra-
dum, dicta infamiæ nota extendatur. Cuius diſcriminis ratio ea potiſſima eſſe po-
teſt, quia deterior eſt infectio viri, quam fœminæ, maiori enim bono maius ma-
lum opponitur. Sicuti Ariſtot. docet lib. 8. Ethicorum. Præſtantior quidem eſt mas
quàm fœmina, & primæ cauſæ efficienti propinquior. vt ait Philo. lib. de victimis.
Nam quidquid fœmineum eſt, cenſetur eſſe imperfectum, vt quod patiatur ma-
gis quàm agat, vel poteſt eſſe non incongrua ratio, nam ſicut nobilitas, dignitas, &
familiæ honores deſcendunt in poſteros à ſexu virili, ſic ex contrario maiorem ia-
cturam ex paterno crimine ſoboles, quod iuſtiſſimum eſt, patiatur, ita rectè per-
pendit D. Iacob. Septim. in Cathol. inſtit. tit. 29. n. 15.

Et licet in hoc † Archiepiſcopatu Toletano, & frequentiſſimè in aliis diœceſi- 23.
bus, qui ad ſacros ordines promouentur iuſtiſſimo quidem inſtituto ſummaria ſal-
tem informatione probare teneantur, quod nec generis notã, nec maculam patiuntur,
non tamen repellendi ſunt, niſi qui ſecundũ iuris Pontificij ſanctiones iuxta ea quę
prædiximus à ſacrorum ordinum perceptione arceantur.

Sicque cenſeo interpretandum eſſe † Sacroſanctum Tridentini Concilij decre- 24.
tum, ſeſſ. 23. cap. 7. de refor. quo Epiſcopis iniungitur, vt antequam ad ſacrorum or-
dinum miniſterium accedant, ſumma diligentia inter alia inquirant, ea quæ ad ge-
nus ordinandorum ſpectant, non tamen Concilium Catholicum nouum ordi-
nis impedimentum induxit, ſed dumtaxat quæ antiquo iure ſtatuta erant ſeruari
ad vnguem præcepit, quod ex eius exordio apertiſſime conſtat, cùm dicit: *Sancta*
*Synodus antiquorum canonum veſtigijs inhærendo decernit, &c.* Quod non vulgariter
notandum cenſeo, quia multi circa hoc hallucinantur.

Nouiſſimè verò Pauli IV. Pontificis Maxi. conſtitutione definitum eſt, deſcen-
dentes, hæreticorum, & Iudæorum vſque ad quartum gradum non poſſe ad ſacros
ordines promoueri, quæ conſtitutio peculiari extra Gregor. XIII. confirmata eſt,
qua eadem prohibitio ad Maurorum deſcendentes extenditur, de quibus nouiſſi-
mus ſanctionib9 deputat inſignis Martin. Nauar. cõſ. 1. tit. de Iudæis. ad quẽ diligẽ-
tẽ lectorẽ mittimus, ibi, & enim. n. 7. diſputat verũ morib9, & cõſuetudine receptæ
ſint quo ad prædicandum diuinum Euangelium à quo munere excludentes ibi.

Sed vt iam huic capiti finem imponam † notandum eſt, illum etiam Neophy-
tum dici, qui nuper religionem ingreſſus eſt, qui in anno probationis ad dignitates 25.
aſpirare non valet, nec etiam ad ordines minores. c. monaſteriis. 19. q. 3. Abbatiam
igitur vel quamcunque præfecturam in religione obtinere non poteſt, niſi poſt
profeſſionem. tex. in cap. nullus de elect. lib. 6. tradit vltra ordinarios interpretes
Syluester. in ſua ſum. in verb. Abb. Quod in monialibus nouitiis eodem iure, &
ratione ꝓcedere debet. text. in cap. indẽnitatib9. de electiõ. lib 6. Et ideò Abbatiſſa,
vel pfecta ꝓfeſſa eligi debet nõ minor annis quadraginta, & q̃ octo añis poſt ꝓfeſ-
ſionẽ laudabiliter vixit. Cõcil. Trid. ſeſſ. 25. cã. 7. de refor. Bene tñ poteſt nouiter re-
ligionẽ ingreſſus in Epiſcopũ eligi, vt in d. c. nullus, & ratio eſt, quia ad Epiſcopatũ
fortè inſtruct9 iã erat a. ad regularũ ꝓlaturas nõ ſic q a recens ad clauſtrũ acceſſerat.

*Poſt peractam pœnitentiam ſolennem.*

## CAPVT XXIII.

1 *Qui ſolennem egerit pænitentiam irregularis eſt, & ideo minime ordinibus Eccleſiaſticis donari poteſt.*

2 *Epiſcopus illum, qui ſolennem pænitentiam fecerit, ſciens ordinauerit, qua pæna puniatur.*

3 *Epiſcopus, an in irregularitate propoſita, poſſit diſpenſare.*

a SOlennis pœnitentia *a* ab antiquis Patribus inducta eſt, vt grauia, & ſcandaloſa
b in populis crimina euitarentur, quæ quidem ætate noſtra in vſu non eſt, *b* non peccatorum defectu, ſed prælatorum incuria. Quia tamen futuris ſæculis Eccleſia ad priſtinum decorem reſtituta, & ipſa pœnitentia ſolennis reſtituenda erit, placuit effectum, quem operatur in noſtra materia, in præſenti deſcribere, qui talis eſt: vt
1. qui † ſic ſolennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum, vt diſponit Siricius Papa in capit. illud 1. diſt. & ſtatutũ fuit in Conc. Toletano 1. in Canon. 2. de quo in cap. placuit. ead. diſtinct. Si tamen neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ exegerit, tunc deputari poſſunt inter oſtiarios, vel lectores, ita quod Epiſtolam vel Euangelium non legant, vt in d. cap. placuit. Quod ideó ſancitum eſt propter quatuor ra-
c tiones. *c* Primò, propter dignitatem ſacrorum ordinum. Secundò, propter timorẽ recidiui. Tertiò ob ſcandalum vitandum, quod poſſet oriri ex memoria præcedentium peccatorum. Quartò, quia ille, qui ſic ſolennem pœnitentiam egit, non haberet frontem alios corrigendi, cum peccatum eius fuerit publicum, quas ſcripſit Archi. in d. c. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit, Epiſcopo ignorante, á clero deponendus eſt, quia ordinationis tempore non prodidit ſe feciſſe pœnitentiam, vt in Concilio Carthagin. 4. Canon. 68. de quo in cap. ex pœnitentibus, ead. diſt.
2. Epiſcopus autem, † qui ſciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiam ipſe in Epiſcopatu ſuo ordinandi dumtaxat poteſtate priuatur, vt ibi. Quod intellige, quando ordinauit ſcienter abſque diſpenſatione, vel cum indiſcretè diſpen-
3. ſauit ſecundum Archid. in d. c. placuit. Poterit tamen Epiſcopus diſpenſare cum prædictis ad minores, non autem ad ſacros: vt notat Syłueſt. in ſum. in verbo, pœnitentia, verſic. Tertiò quæritur, per text. in d. c. Placuit, qui tex. de Epiſcopo nihil dicit. Videtur tamen probare opinionem Syłueſt. dum dicit, quod propter neceſſitatem, vel vtilitatem poſſunt inter lectores, vel oſtiarios deputari. Ex quibus verbis poſſet etiam dici, quod Epiſcopus pro libito voluntatis ſuæ non poterit diſpenſare extra dict. duos caſus. Et quod in tali caſu poſſet diſpenſare, notat Archi. in d. cap. Placuit, referendo Laurent. & Rai. licet ipſe hoc ſimpliciter dicat, non diſtinguendo inter maiores, vel minores ordines. In materia inſuper huius capituli, vt melius appareat, quantum impediebat antiquis illis, & ſanctis temporibus, quenquam promoueri ad claricatum, quod publicam receperit pœnitentiam, conſideranda ſunt verba notanda Concilij Toletani 4. in Can. 53. Quæ ſunt tenoris ſequentis. Si qui in diſcrimine conſtituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifeſta ſcelera confitentes, ſed tantum ſe peccatores eſſe prædicantes, huiuſmodi ſi reuelauerint, poſſunt etiam per morum probitatem ad gradus Eccleſiaſticos peruenI-

peruenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetraſſe publicè fateantur, ad clerum vel honores Eccleſiaſticos peruenire, nullatenus poterunt: quia ſe confeſſione propria notauerunt.

S*Olennis pænitentia.* De qua ſolenni pœnitentia, vide latè Hoſt. in ſumma. tit. de pœni. & remiſ. S. Thom. in 4. ſentent. diſtinct. 14. q. 1. artic. 5. & ibi Palud. 6. quæſtion. Floren. in 3. par. tit. 14. cap. 17. §. vltim. D. Epiſco. Couarruu in Clement. ſi furioſus, de homicid. in initio 1. part. numer. 10. Albertum Trot. de vero, & perfect. cleric. lib. 2. cap. 14. & bene, & eleganter Simon Maiol. de irregul. libr. 3. capit. 2. Quæ quidem ſolennis pœnitentia, antiquitus in quadrageſimæ principio certis ſtatutis ſolennitatibus fieri ſolebat, text. in cap. 50. diſtinct. Nec ab alio quàm ab Epiſcopo imponi poterat. gloſſ. nota. ibi, & in capit. conquerente, vbi Abb. columm. 3. de offici ordin. Quæ non pro quibuſcunque criminibus, ſed pro illis quæ grauiſſima, & atrociſſima forent, poterat iniungi. Clerici verò propter maximam eorum dignitatem, etiam ab Epiſcopo, hac ſolenni pœnitentia cum in vſu erat, puniri non poterant vt manifeſtè patet in dict. cap. in capite, & in capit. confirmandum, & in capit. illud, & in capit. alia. 50. diſt. A

*Solennis vel publica pœnitentia an moribus recepta ſit.*

*In vſu non eſt.* Adde quod huius ſolennis pœnitentiæ veſtigia, quædā apud Saxones reperiuntur: in vrbe namque Alberſtadienſi in eo templo, quod virgini matri ſacrum eſt, is homo ex plebe elegitur, qui hominum opinione nequiſſimus ſit, hūc velato capite, pulla veſte, cinerum die ſacris admouent, & ſacris iam peractis, templo eijcitur: eiectus toto ieiuniorum tempore, nudis calcibus pererrat, & diuinas ædes ingredi ei fas non eſt, ſacerdotesque ei victum ſuggerunt, neminem alloquitur, non indulget ſomno, niſi poſt concubiam noctem mox in Dominica cœna, iterum in templum inductus poſt olei conſecrationem, à ſacerdote quibuſdam ſolennibus ceremoniis de more abſoluitur, oblataque illi pecunia, quam piè templo offert, & hunc Adamum vocant, quem omni ſcelere mundatum exiſtimant, ac per eum creditur expiata ciuitas, iſta teſtatur Ioan. Bohemus Aubanus lib. 3. de moribus omnium gentium. cap. 13. quem retulit inſignis Nauarrus in capit. ſi. quis. numer. 2. de pœniten. diſtinct. 5. D. Couarru. lib. 2. varia. reſolutio. cap. 10. numer. 3. idem recenſet Æneas Syluius, poſtmodum Summus Eccleſiæ præſul. Pius huius nominis ſecundus in Europæ deſcriptione. cap. 31. Rapha. Volaterranus Geographiæ lib. 7. Andr. Alciat. lib. 9. parerg. cap. 22. B

Publica verò pœnitentia moribus apud nos recepta eſt, quæ ad reipublicæ tranquillitatem mirum in modum neceſſaria eſt, cum Apoſtolus 1. ad Timoth. capit. 5. moneat, publicè peccātes palam corripiendos eſſe, capit. ſed illud 45. diſtinct. cap. ſi peccauerit. verſic. ergo. 2. quæſtio. Quæ quando imponenda ſit, definitum eſt hodie Sacro Concilio Tridentino, ſeſſ. 24. cap. 8. de reform. his verbis: *Quando igitur ab aliquo publicè, & in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit, vnde alios ſcandalo offenſos commotosq́ue fuiſſe, non ſit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pænitentiā publicè iniungi oportet, vt quos exemplo ſuo ad malos mores prouocauit ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam reuocet vitā. Epiſcopus tamē publicè hoc pænitētiæ genus in aliud ſecretū poterit cōmutare, quādo ita magis iudicauerit expedire.* Hactenus Sacrum Concilium.

*Rationes.* Adde quod huius irregularitatis germana ratio eſt, quam Hormiſda C



Digitized by Google

Papa in Epiſtola ad vniuerſos Epiſcopos Hiſpaniæ exponit, & retulit Gratianus in cap. non negamus. 61. diſtinct. & multas alias rationes congerit Alber. Troti. dict. cap. 14. & quatuor rationes conſtituit Regia Part. l. 19. titul. 6. partit. 1.

## *Per ſaltum.*

## CAPVT XXIIII.

1 *Clericus per ſaltum non poteſt ordinari.*
2 *Clericus per ſaltum ordinatus, ordinis executione caret.*
3 *Epiſcopus, an poſſit cum clerico per ſaltum promoto diſpenſare.*

1. a CLericis † prohibitum eſt, per ſaltū ordines recipere, *a* vt in cap. Solicit. 52. diſt. & in c. vno de cle. per ſal. prom. tenet tamen collatio ordinū præpoſterè facta licet fieri non debeat, vt notat Abb in d. c. vno ex textu. ibi in i nota. & vide Hoſt. in ſumm. eiuſd. tit. in. §. 1. aſſerentem, quod qualiſcunque ordo conferatur ſiue gradatim, ſiue per ſaltum character confertur, *b* non tamen executio. Quod tamen omiſſum fuit, eſt cautè ſupplendum, vt probatur in dd. iuribus. Pœna autem, quam 2. patitur † recipiens ordines per ſaltum, eſt, quod interdicitur ſibi executio ordinis, quem ſuſcepit donec omiſſum ſuppleatur, probat text. in d. c. Solicitudo, & ibi notant Domi. & Præpo. in 1. nota. Imò plus dicit Domi. ibi, in vltimo nota. quod eſt ibi arg. quod recipiens ordinem per ſaltum videtur eſſe inhabilis, vt non poſſit ad maiores ordines promoueri, etiam poſt ſuppletionem ordinis omiſſi, niſi ſecū diſpenſetur, etiam vt maiores poſſit ſuſcipere. Et vide poſteà eundem Domi. ibi, in 1. q. vbi concludit poſt Archie. quod talis non eſt ipſo iure ſuſpenſus ab ordine ſic recepto, ſed per ſententiam ſuſpendendus, *c* quod ibi etiam ſequitur Præpo. vide tamen eoſdem Dom. & Præpo. ibi, qui poſt Hugo. & Archi. tenent, quod ſi quis ſe faceret ordinare ſcienter per ſaltum, vel ambitionem, vel ſuperbiam, debet omninò deponi, nec ſecum diſpenſaretur, vel ſaltem nō de facili. Nec poteſt inſuper per ſaltum promotus in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare ſine diſpenſatione, vt probat text. 3. in d. cap. Vno, & ibi not. Abb. in vlt. not. Quæ diſpenſatio † poteſt fieri per Epiſcopum, quando ſcienter fuit promotus per ſaltum, & non miniſtrauit, iniuncta ſibi pœnitentia, & facta cauta ſuppletione eius, quod omiſſum eſt, vt not. Hoſt. vbi ſupra. in §. final. & ſequitur Domi. vbi ſupra, poſt Archi. Domi. tamen refert ibi eundem Hoſti. in d. c. Vno. tenentem in hoc contrarium, imò quod ſcienter recipiens ordinem per ſaltum, quia doloſe offendit mentem tituli, de cleri. non ordi. miniſ. & de eo qui fur. ordi. rece. dato quod in illo non adminiſtret, cum tali ſolus Papa diſpenſat. Et vide Præpo. ibi, qui eadem verba Hoſtienſ. refert, & addit quod non poteſt adminiſtrare in ordine ſic ſuſcepto, & eſt deponendus. Sed ſi miniſtrauerit, credens ſe promotum fore gradatim, licet vicini contrarium aſſerat, cùm talis fuerit promotus in minori ætate diſpenſat Epiſcopus ſecundum Hoſti. in d. ſumma. Si tamen ſcienter promotus per ſaltum miniſtrauerit, in ordine non gradatim recepto, non poteſt cum eo, niſi per ſedem Apoſtolicam diſpenſari, vt per eundem d Hoſtien. ibi, quia incidit in pœnam tituli de cleric. non ordi. miniſ. quod ſequitur. Domi. vbi ſupra. Et vide Syluest. in ſumma, in verbo, irregularitas in §. Vndecimò quæritur,

quæritur, vbi facit bonam diſtinctionem, ſequendo. Hoſt Bonauen. Raymun. & ſupplemen. & tenent contra ſummas Angelicam, & Roſellam.

ORd nes recipere. Vide egregiam l. 18. tirul. 6. part. 1. & ibi Greg. Lopez. Et not quod is etiam promotus per ſaltum cenſendus eſt, qui ſine Baptiſmo ſacris ordinibus initiatur: ita vt hoc caſu nullus character imprimi poteſt, cum Baptiſmus omnium Sacramentorum ſit ianua. text. in cap. veniens de presby. non bap. cum aliis. At ſi quis non ſuſcepto Sacramento Confirmationis, ad ordines promoueatur, nullam cenſuram incurrit, quia iure expreſſum non reperitur. Nec Sacroſanctum Trident. Conc. ſeſſ. 23. cap. 4 de refor. pœnam aliquam imponit, quàm quòd ante confirmationem nullus ad primam tonſuram admittatur. Quin & Dom. Soto in 4. ſent. diſt. 24. q. 1. art. 4. ad finem, in ea eſt ſententia, vt exiſtimet, mortalem culpam non incurrere, qui ſuſcepit ordines Sacros, vel in eiſdem miniſtrauit, ante confirmationem, quem ſequitur inſignis Nauar. in Manuali confeſ. c. 12. num. 9. Sed opinio hæc hodie defendi non poteſt, nam cum dictum Concilium præceptũ contineat, & in materia graui Sacramentorum Eccleſiæ, eius transgreſſores ad peccatum mortale obligat, vt latè colligitur ex Diuo Tho. 1. 2. q. 69. ar. 4. & 2. 2. q. 60. art. 5. art 1. Archiepiſ. Flo. in 1 part. tit. 18. c. vni. §. 2. Sylueſt. in verb. lex. q. 8. Baptiſta Trouamala in verb. lex. q. 17. Fr. Alphon. à Caſt. in lib. 1. de poteſt. l. pœna. c. 4. Ioan. à Methi. de reſt. q 36. verb. Quo præmiſſo. tex. in l. 16. tit. 1. par. 1. ibi: *Y meterſe hian en la carrera de la muerte.* Et ita ipſe Nauar ſibi aduerſatur palinodiamq́ue recantat in eodem manua. cap. 25. num. 69. in princip. tantum eum excuſari cenſeo, qui legitima ignorantia ductus id fecerit. A

***Nullus ad ordines non ſuſcepto ſacramento confirmationis abſque mortali crimine poteſt promoueri.***

***Mar Nauarr. recantat palinodiam.***

Inter promotos autem per ſaltum is annumerari poteſt, quia miſſo ſubdiaconatu, vel diaconatu, ſacerdos, & Epiſcopus conſecratur, ſuſcepit tamen characterem ordinis, ſed non eius executionem, quia ordines illos conferre non poterit quos non accepit, ex Diui Thom. ſententia, in 4. ſenten. diſt. 25. & eſt gloſ. not. in cap. 1. de cleri. per ſal. promo. Fundamentum ſanè potiſſimum Epiſcopalis poteſtatis ſacerdotium eſt. Sylueſt. in ſum. in verbo, ordo. 2. q. 1. Ray. in tit. de form. conſecra. verſi. Quid ſi clericus, quam ſententiam communem eſſe Theologorum, fatetur Piſa. in ſum. in verbo, ordinatus. 2. in princ. & ibi ſupplementum, & Simo. Maiolus de irregul. lib. 4. cap. 12. n. 3. Nec noſtrorũ opinio recipiẽda eſt, qui abſq; ſacerdotio Epiſcopalis conſecratio firmitatem habere cenſebant: nempe Hoſt. & Abb in d. cap. 1.

Dicitur etiam is per ſaltum promotus, qui neceſſarios ordines ad dignitatem conſequendam nondum obtinuit, puta, ſi ad Cathedralem Eccleſiam aſſumatur, nondum Sacro ordine inſignitus. Nam ſicut quando antiquitus ſubdiaconatus non annumerabatur inter Sacros ordines, ſcilicet ante Beatum Gregor. in cap. nullum. 28. diſt. vel ante Siritij tempora, vt in cap. quicunq́ue. 77. diſt. c. à multis de ætate, & quaſi nullus ſubdiaconus poterat ad Epiſcopatum promoueri, abſque Summi Præſidis indulgentia cap. nullus Epiſcopum. 60. diſt. & ita quando ſubdiaconatus inter ſacros haberi cœpit, Epiſcopus creari nõ poterit niſi ſubdiaconus, vt in d. c multis. Quod innouatum eſt in Sac. Conc. Trid ſeſ. 22. can 2 de refor ſc. vt ſubdiaconatus præcedere debeat in obtinendis Epiſcopatibus, & quia illius decreti verba, cum dicit: *Quicunque poſthac ad Eccleſias Cathedrales erit aſſumendus, &c.*

Generalia ſunt. Idem videtur dicendum eſſe, in Archiepiſcopis, Patriarchis, & Primatibus.

Illud verò circa capitis huius propoſitum argumentum notãdum cenſeo, quod ſi quis oſtendit titulum quo conſtat in ſacerdotio eſſe conſtitutum, præſumitur præcedentibus ordinibus fuiſſe inſignitum, & non per ſaltum: ſicut ſi titulum & doctoratus oſtendo, iam ex eo probo baccalaureum & deſignatum eſſe, nec credendum eſt, quod non oſtenſis his titulis fuerim laurea doctorali condecoratus. Ita optimè tenet D. Dida. Perez, in l. 1. tit. 5. lib. 8. ord. fol. 177. Et licet ipſe non alleget, vide Inn. & Ant. in cap. 1. de cleri pereg vbi ſcribunt quod ſi quis fuerit ſacris ordinibus inſignitus, à perſona prouida, & honeſta (vt illorum verbis vtar) non tenetur oſtendere literas aliorum ordinum. Abb. in c. niſi in 1. not. de præbend. Pet. Rebuff. in concord. tit. de colla. §. Præfati litera. A. de quo legendus eſt ipſe in pract. benefi. de forma literarum tonſuræ. num. 28. quo loco ſcribit temporis antiquitatem plurimum in hoc operari, & Fel. conſ. 2 num. 29. & 32 Quia poſito ſubſequenti ſupponitur antecedens. Ita ſcribit Bald. in l. 2 C. de dot. promiſſi per text. illum, vbi ex ſolutione vſurarum debitum principale ſortis probatur, quam opinionem multis ornat Maſcardus in tract. de proba. 3. par. concluſi. 1140 incip. ordinatum. & non dubito communiter eſſe receptam. Et ita tenendum cenſeo licet opinionẽ contrariam tenuerit Corra. in tract. de ſacerdotio. 3. part. capit. 1. n. 6. quo loco cẽſet, nõ eſſe ſatis ſacerdotij ſeu presbyteratus literas ꝓducere, niſi teſtimoniales literæ cæterorum ordinum ſimul producantur: cuius non meminit D. Perez.

B *Character confertur.* Et ea ſanè cauſa ſi merè laicus, non ſuſceptis aliis ordinib', de facto ad ſacerdotiũ promouetur, verè ordinis character ei cõfertur, gloſ not. in cap. ſolicitudo. 52. diſt. & in cap. 1. de cleri per ſal. promo. tradit D. Thõ. & omnes Theologi in 4. ſent. diſtin. 24. Abb. & Doctores in d. cap. 1. Sylueſt. in verbo, ordo. 5 q. 5.

C *Suſpendendus* Adde ꝙ in contrarium plurimum vrget Regia l. 28 tit. 6. part. 1. cum dicit: *Que deſpues no deue vſar de aquella ordẽ que anſi recibio.* Et ibi eã ad hoc notat inſignis Gregor. in verbo, *No deue:* quo loco cẽſet Archid. Domi. & Prępoſi. & authoris noſtri opinionẽ ꝓcedere, qñ per negligentiã ſiue incuriam, quis fuit ꝑ ſaltũ ordinatus, tunc non ſit ipſo iure ſuſpenſus. ſi verò ſcienter fuit promotus, per ambitionem, vel ſuperbiam: tunc quia doloſe offendit mentem tituli de clerico non ordinato miniſtranti, quia idem videtur non eſſe ordinatum, vel non debito modo, tunc ipſo iure ſuſpenſus eſt, & celebrans efficitur irregularis, ſiue celebret in ordine ſuſcepto, ſiue in ordine prætermiſſo, & ita procedat, quod voluit Sylueſt. in ſumma, in verbo, irregularitas, ver. Vndecimò quæritur.

D *Diſpenſari.* Adde Mart. Nauar. in manuali confeſſ. c. 35. num. 71. Gregor. Lup. in l. 63. in verbo. *Otras en medio.* tit. 5. part. 1. vbi dicit, authorem noſtrum nimis confuſe hoc capite fuiſſe loquutum. At hodie omnis quæſtio circa iſtam irregularitatem ſubdita eſt ex Concilio Trident. ſeſſ. 23. capit 14. de reforma. his verbis: *Cum promotis per ſaltum ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.* Ex quibus manifeſtè conſtat, non licere Epiſcopo diſpenſare, quando per ſaltum promotus miniſtrauerit, nec ibi vlla diſtinctio conſtituitur, de adminiſtrante ſcienter, vel ignoranter. Et ita hodie iure defendi poteſt, quod indiſtinctè promotus, per

ſaltum,

ſaltum, de facto celebrans, ſemper diſpenſatione Summi Pontificis egeat, quod eſt notandum.

### *Furtiuè.*

## CAPVT XXV.

1 *Furtiuè ordinari quis dicatur.*

2 *Furtiuè ordinatus non poteſt in ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere.*

FVrtiuè † dicitur quis ordinem recipere quando ſine ordinatione, & ſententia 1
ſuperioris, & ſine examinatione *a* quis ingerit ſe cum multitudine ordinan- a
dorum, ignorante ordinatore, & ſic ordines recipit, vt per glo. in cap. 1. in verbo, furtiuè eiuſdem tit. & per Hoſtienſ. in ſumm. §. 1. & latius per Abb. in rubr. eiuſdem tit. Qui autem † tali modo receperit, ſi erat lata excommunicatio *b* contra illud fa- 2
cientes, non poteſt in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere b
ſine diſpenſatione Papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat, Epiſcopus, & Abb. poterunt diſpenſare, vt patet in capit. cum duobus ſequentibus eiuſdem tit. de quo per Ang. in ſumma, in verbo, irregularitatis, in §. 23. & per Syluest. in ſumma, in eo verbo, in §. Tertiò quæritur. Item nota quod dicitur quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines, & ſubdiaconatum in vna eadem die *c* vel quando recipit duos ordines ſacros ſimul, *d* vt probatur in c. 2. & fin. de eo, c
qui ord. furtiu. ſuſcepit, & notat Hoſt. d. §. 1. d

*SIne examinatione.* Adde quod examen, & ſcrutinium ideò in promouendis ad A
ſacros ordines deſiderantur, vt virtus, morum honeſtas, & illorum ſcientia apparere poſſint, nec aliter ſint admittendi. Ita in Carthaginenſi Concilio his verbis fuit ſtatutum: *Nullus ordinetur clericus niſi probatus, vel examine Epiſcoporum, aut populari teſtimonio. Et ſi quis præsbiter, aut diaconus ſine aliquo examine fuerint ordinati, à clero ſunt repellendi*, Text. in cap. fin. 24. diſtinct. & in capit. ſi quando. ibi tradit latè Gofred. in ſumma. tit. de temp. ordina. §. reſt. videre Petrus Rebuff. in pract. beneſic. tit. de clericis, ad Sacros ordines malè promo gloſ. quarta, num. 11.

*De examine ſiue ſcrutinio faciendo in promouendis ad Eccleſiaſticos ordines.*

Nec ſolum hoc neceſſarium eſt in Clericis ſæcularibus, ſed etiam in regularibus, quos ab Epiſcopo examinari, & approbari iuſſit Concilium Tridentinum, ſeſſ. 23. capit. 12. de reforma. Nec ſufficeret ſuorum ſuperiorum fides, aut atteſtatio meritorum priuilegiis quibuſcunque, quoad hoc penitus excluſis. At ſi ad Epiſcopatum promouerentur prælatorum ſuorum atteſtatio, perinde valeret, acſi alicuius Academiæ publicum adduceretur teſtimonium, vt in d. Tridentin. Conc. ſeſſ. 22. cap. 2. de refor.

Hoc autem examen, ſeu ſcrutinium circa multa verſatur, nam per menſem ante ordinationem nomina ordinandorum ſcribenda, & publicanda ſunt, vt conſtare poſſit de natalibus, moribus, ætate, & genere: vt in Concilio Tridentino, ſeſſio. 23. cap. 5. de reformat. Aliud verò ſcrutinium habetur feria quarta ante ipſam ordinationem, vel quando Epiſcopo videbitur, & in eo agitur de approbandis, vel reprobandis iis, qui ad miniſterium ſacrum accedere voluerint, ad id vocatis peritis, & probis viris, & in Eccleſiaſticis ſanctionibus exercitatis, qui ſumma diligentia ordi-

nandorum genus, perſonas, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem inueſtigare, & examinare debent. Qui quidem examinatores ad vnguem ſeruare debent egregiam illam ſanctionem Concil. Naonaten. quod habetur in d. cap. quando. 24. diſt. quæ his verbis decreta fuit: *Ipſi autem, quibus cura committitur, cauere debent. ne aut fauoris gratia, aut cuiuſcunque muneris cupiditate illecti, à vero deuient, vt indignum, & minus idoneum ad ſacros gradus ſuſcipiendos Epiſcopi manibus applicent. Quod ſi aliter fecerint, & ille qui indigne acceſſerit, ab altari remouebitur, & illi qui donum Sancti Spiritus vendere conati ſunt, coram Deo iam condemnati, Eccleſiaſtica dignitate carebunt.* Quod quidem examen in clericis ſæcularibus faciendum eſt ab Epiſcopo, qui dimiſſorias literas concedit, ſi ordinandus ſit præſens: ſi verò abſens, ab Epiſcopo, qui ſacros ordines confert: vt colligitur ex Concilio Tridentino, ſeſſio. 23. cap. 5 & 7. de reformat. & ex cap. ſi Epiſcopus, de præbend. lib. 6. Tertium autem ſcrutinium eſt, quod fit ipſa hora qua ordines conferuntur, quando Epiſcopus Archidiaconum interrogat, an aſſiſtant promouendi, & vtrum ſint idonei. De qua formula peculiare decretum habetur in lib. Pont. ibi videndum erit à lectore.

Poſſent quidem quæ dicta ſunt, aliquando ab ipſo rigore laxari, quando promouendus, adeò ſpectatæ virtutis, & probitatis eſt, vt notus ab omnibus habeatur, & populari teſtimonio dignus habeatur: nam tunc examen omitti poſſe, ſine peccato ſentit Concil. Carthag. 3. capit 22. habetur in capit. nullus ordinetur, & ibi gl. 24. diſtinct. capit. de Petro. 28. diſtinct. cap. valde. 24. diſt. not. Syueſt. in ſumma, in ver. ordo. 2. q. 2 Pet. Rebuff. in d. pract. tit. de Clericis, ad Sacros ordin. malè promo. gloſſ. 4 num. 11. Quia notoriè doctus examinari non debet. gloſſ. in Clemen. vna, de iureiuran. vbi Bart. not.

Et non ſolum in promouendis ad clericatum, examen & ſcrutinium modo & forma, vt iam ſcripſimus, neceſſarium eſt, ſed in illis qui Epiſcopali dignitate ſunt condecorandi prius examinari debent, iure veteri, vt in Concilio Carthaginenſi 4. c. 1. & retulit Gratianus in c qui Epiſcopus, 23. diſtin. & iure nouiſſimo diligenti examine inquiri debet, an ea nouerint, quæ ad munus ſuum ſpectent, & an eligendus ſit in vniuerſitate ſtudiorum Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus, in Sacra Theologia, vel Iure Canonico: vel Teſtimonio alicuius publicæ Academiæ idoneus iudicetur, vel ſi irregularis ipſe ſit, publico prælati ſui teſtimonio idoneus iudicetur. Deinde diſcutiendum eſt, quibus natalibus, quibus honoribus, qua ætate quis ſit: & an ſit in Sacris ſaltem per ſex menſes, antequàm eligatur, vt decretum eſt Sacro Concil. Triden. ſeſſ. 22. can. 2. de reformat & pro ratione, & opportunitate Prouinciarum examina hæc fient, & de his publica conficiuntur inſtrumenta, ſeruatis omnibus aliis ſancitis ab eodem Concil. Trident. ſeſſ. 24. c 1. de reform. Quo loco in Cardinalibus eligendis idem fieri ſtatuit, quo ad vitam, ætatem, ac doctrinam illorum inueſtigandam, ſicut in ipſis Epiſcopis promouendis.

B *Latæ excommunicatio.* Adde quòd iam de more conſueuerunt Epiſcopi in ordinibus conferendis ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna prohibere, ne quis audeat ſe ingerere, qui non fuerit approbatus, & tunc is ordinatus non poterit in ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere, ſine Romani Pontificis diſpen-

Digitized by Google

diſpenſatione. Et vide de hoc vltra ordinarios interpretes ſummam confeſ. tit. de ætate ordinan. q.13.& ſequent. Symo. Maiolum, de irregula.lib. 4. capit. & vide Regiam l.18.tit.6.partit.1. & ibi Gregor. Lopez. Hodie verò, ſi crimen hoc occultum ſit, & non deductum ad forum contentioſum, Epiſcopus poteſt indulgere diſpenſationem, authoritate Concilij Trid. ſeſ. 24. cap. 7. Si tamen Epiſcopus eo tempore quo confert ordines, his verbis vtatur: *Non intendimus ordinare non examinatos, & approbatos.* Tunc qui ſe ingeſſit, non erit ordinatus, ideò oportet denuo ordinari, iniungendaque prius illi erit pœnitentia, quia valde delinquit ſe ingerendo ſuſceptioni ordinũ ante approbationẽ, ita tenet Petrus Rebuff. in d. gloſſ. 4. num. 18.

*Vna eadem die.* Adde quòd opinio iſta procedit etiam hodie ſtante Sacroſancto Conc. Trid. ſeſſ. 23. can. 11. de reforma. vbi decretum eſt minores ordines non vna die, ſed diuerſis conferendos, niſi aliud Epiſcopo expedire videatur, & quod ſuſceptis minoribus annus interponendus ſit, priuſquam ad primum ſacrum, qui ſubdiaconatus eſt, quis aſcendat, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas, iudicio Epiſcopi aliud expoſcat. Quod quidem arbitrium, vt ex mente concilij dignoſcitur, Epiſcopo conceſſum eſt, ad hoc vt hæc interſtitia abbreuiari poſſint, non autem vt eadem die ſacros ordines duos conferre poſſit, vel vltimum minorem cum primo ex ſacris: quod adeò verum eſt, quòd ſi ſabbatho vnum ſacrum ordinem conferat alicui, & continuato ieiunio, alterum eidem cõferat in Dominica, ſuſpenſus eſſet Epiſcopus à collatione ordinum, & ordinatus ab executione, donec Apoſtolica ſedes diſpenſationem indulgeat, text. in cap. literas. de temp. ord. In locis autem in quibus conſuetudine obtentum eſt, vt minores ordines cum ſubdiaconatu conferantur, id ſeruari debet: nam talem conſuetudinem validam eſſe ſcribit Anto. in 3. par. tit. 14. c. 16. §. 16. quem ſequitur inſignis Naua. in manua. confeſſ. c. 25. num. 71. dicens eam à dicto concilio minimè derogari. Sed verius contrarium eſſe cenſeo quòd ex Trid. Conc. decreto omnis contraria conſuetudo circa ordines conferendos derogetur, cum omnes tam minores, quàm maiores ſeruatis certis temporum interſtitiis conferri præcipiat, conſulitur ſane hoc modo ipſorum ordinum maieſtati, & Eccleſiæ vtilitati, & eorum qui ordinandi ſunt commodo, vt in his cum ætate vitę meritum, & doctrina maior accreſcat. Vnde contraria conſuetudo, ſi qua erat ante Concilium tanquam bono publico contraria, firmitatem non obtinebit. Et opinionem iſtã ſequi videtur Symon Maiol. de irreg. lib. 4. ca. 11.

C *Declaratur Conci. Tri-dent. ſeſſ. 23. c. 11. de reſor.*

Opportunè tamen hoc loco quęri poteſt, an Epiſcopus qui facultatem habet diſpenſandi in iſtis temporum interſtitiis, authoritate dicti Conc. Trid. ſi tacitè eum promoueat, qui non expectauit tempora annua, quæ de vno ordine ad alium deſiderantur, cenſeatur diſpenſare, & cum in facti contingentia eſſem interrogatus, cõſului, quòd ſi Epiſcopus ignorans fecerit, nullo modo diſpẽſare cenſetur. At ſi ſciens ordines contulit, credendum diſpenſare voluiſſe glo. notabilis. in c. qui aliquando, in verbo, qui concubina. 51. diſt. Abb. not. in c. veniens de filiis presby. Fel. in c. præterea. n. 7. 8. 9. de teſtib. cogend. Sym. Maiol. de irregul. lib. 3. c. 24, n. 14. Idemq; iudicandum eſt, ſi ipſe non conferat ordinem, ſed dimiſſorias literas concedat, quia hæc à pari procedunt. Sylueſt. in verbo: irregularitas, in fine, quod ad dictum Trid. Conc. decretum ſummè notandum eſt. D

L 4. Duos.

Digitized by Google

D *Duos ordines ſacros ſimul.* Vide Concil. Triden. ſeſs. 23. c. 13. vbi decretum eſt, ne eodem die duo ſacri ordines conferantur, etiam regularibus non obſtantibus eorum priuilegiis, vel indultis.

☞ Hodie verò ſtat celebris Sixti V. Pontificis Maximi conſtitutio, cõtra Prælatos ordinantes, vel clericos ordinatos, non obſeruatis temporũ interſtitiis, vel aliàs malè promotos, quam, quia locus iſte ſuo iure expoſcere videtur, ſcribere conſtitui.

# ☞ S. D. N. D. SIXTI PAPÆ V. CONSTITVTIO.

## *Contra Clericos malè promotos, ac Epiſcopos in ordinum collatione peccantes.*

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum DEI, ad perpetuam rei memoriam.

SAnctum, & ſalutare ſacri ordinis Sacramentum ab ipſo Domino, & Saluatore noſtro IESV Chriſto inſtitutum, beatiſque Apoſtolis, & eorum legitimis ſucceſſoribus ſingulari diuinæ bonitatis munere traditum, ita ad Dei Omnipotentis gloriam ſalutemq; animarum ſanctè, ac religiosè adminiſtrari decet, vt quæ vel ex typo, & figura veteris legis, vel aliàs ex multa ſanctorum Patrum prouidentia, circa ordinandorum natales, ętatem, vitę ac morum probitatem, ſanctitatem, ſcientiam, & alias qualitates in ſacris ordinationibus requiſitas per ſacros Canones, vel Apoſtolicas conſtitutiones, aut generalium Conciliorum decreta ſalubriter ſtatuta fuerunt, ea inuiolare obſeruentur. Nam ſi ex veteri teſtamento tam multa de integritate, & munditia Sacerdotum, & miniſtrorum altaris, deque eorum præſtantia, & dignitate legimus, de quibus dixit Dominus per Malachiam Prophetam: Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum eſt. Certè multo maior ratio, & diligentia adhibenda erit, in promouendis tam inferiorum graduum Clericis, quàm etiam preſbyteris, qui ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti conſtituũtur: prout de his ipſis, & diuino verbo, & Beatorum Apoſtolorum præceptis, ac ſimul ſanctorum Patrum ſtatutis ſæpiſſimè traditum eſt. Quare nos pro ea, quæ nobis à Domino iniuncta eſt cunctarum Eccleſiarum cura, & ſolicitudine ipſos Paſtores, & Prçſules Eccleſiarum, quorum proprium munus eſt perſonas idoneas clericali militiæ aſſcribere, & ad minores maioreſq; ordines ritè promouere, authoritate noſtra duximus admonendos, vt in exequendo, hac in parte, ſuo Paſtorali officio, attentiùs poſthac inuigilent, canonicas ſanctiones, vt par eſt, obſeruent, ac vt nemini detur offenſionis occaſio, nevé eorum miniſterium vituperetur, ſtudeant vitare ea omnia ſcandala & abſurda, quæ ex vitioſa, & minus canonica clericorum ordinatione cernimus cum magno animi noſtri dolore frequentius exoriri.

Cùm enim multi, etiam interdum inhabiles, & indigni, non vocata ſancta Dei vocatione, ſed potius Sathanæ dolis decepti, ꝑtextu deuotionis, & pietatis, rẽ quidẽ ſacram,

ſacram & diuinum munus, intempeſtiuè tamen & inordinatè affectantes, ſeu temporale aliquod commodum, aut lucrum ſibi proponentes vel nimia ſimplicitate, & imperitia, malitiaue aut fraude ad ſuſcipiendum Clericalem characterem aliosque ordines ante ætatem legitimam, vel à non ſuo Epiſcopo aut non præuio debito examine & approbatione, ſiue aliâs minus ritè vel etiam temerè ſe ingerant. Debent ſane Epiſcopi paterna charitate & prudentia, eorum ſaluti, qui ſæpe neſciunt, quid petant, melius etiam quam ipſimet poſtulant & ſalubrius conſulere nec tam quid flagitent, quam quid expediat conſiderare, ſumma verò diligentia prouidere, tum in alienæ diœceſis ſubditis ordinandis, ne quenquam promoueant ſine eorum ordinarii literis dimiſſoriis, tum in recognoſcendis ipſis literis, ne falſò, aut ab aliquo, qui authoritatem illas concedendi non habeat, confectæ ſint, tum denique in examinandis natalibus, ætate, vitâ, moribus, ſcientia, idoneitate, titulo, & reliquis qualitatibus, ne quid in ſua vel aliena diœceſi perſonis ad clericalem honorem, & Eccleſiaſticos ordines promouendis deſideretur eorum, quæ ex præſcripto ſacrorum Canonum requiruntur.

Vt igitur Præſules Eccleſiarum intelligant, ſi in re tam graui, & tanti momenti culpa, aut negligentia peccauerint, ſe non modo in tremendo Dei iudicio, verum in hoc quoque ſæculo Rom. Pontifici ſuæ villicationis rationem fore reddituros: præſenti conſtitutione perpetuò ſtatuimus, & ordinamus, vt in poſterum Antiſtes aliquis *Epiſcopali*, *Archiepiſcopali*, *Primatiali*, vel etiam Patriarchali dignitate præfulgens: aut Abbas ad primam tonſuram, minoresque ordines ſuis ſubditis cōferendos à Sede Apoſtolica authoritatem habens, quemcunq; ſæcularem vel cuiuſuis ordinis, aut militiæ regularem, ex aliquo crimine, vitio, aut defectu, ſeu aliâs inhabilem, vel irregularem exiſtentem, vel extra tempora à iure ſtatuta vel abſque veris dimiſſoriis ſui ordinarii literis, aut per ſaltum, vel furtiuè, aut quo ad ſæculares ſine titulo ſufficientis beneficii, vel patrimonii, aut ante ætatem per ſacri generalis Tridentini Concilii decreta primæ tonſuræ aut cuique ordini præſcriptam, aut non ſeruatis temporum interſtitiis, ita vt aliquis vnico die, ſeu continuatis diebus ad plures ordines ſacros, vel poſt vnum ordinem ſuſceptum ſine cauſa rationabili antequam tempus ab eodem Concil. Tridentino præfixum elabatur, ad alium ordinem promoueatur, ſine diſpenſatione, aut indulto Apoſtolico clericali charactere non legitimè inſigniuerit aut ad ordines minores, vel ſacros, vel præfertur, vel aliâs malè promouerit, ſiue id ſcienter, ſine ignoranter fecerit, niſi debita diligentia adhibita iuſtus error, & probabilis facti ignorantia eum excuſet, vt in quo delinquit in eo puniatur, à collatione quorumcunque ordinum atque adeò ipſius tonſuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus exiſtat, aliiſque grauioribus pœnis noſtro & pro tempore exiſtentis Rom. Pont. arbitrio puniatur.

Quod ſi ſpreta huiuſmodi ſuſpenſione, & interdicto in præmiſſis ſe temerè ingeſſerit, etiam à regimine, & adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, ſeu monaſterii, & à perceptione fructuum menſæ eiuſdem, ac quorumcunque beneficiorum per eum in titulum vel commendam, ſeu aliâs obtentorum ſuſpenſionem eo ipſo incurrat,

M eiuſ-

eiuſque interdicti, aut ſuſpenſionis relaxationem, aut pœnarum remiſſionem ab alio quàm à Roman. Pont. pro tempore exiſtente nequeat obtinere.

Et nihilominus fel. rec. Pii. II. & aliorum Rom. Pont. noſtrorum prædeceſſorum, qui per ſuas conſtitutiones, aut in Cancellaria Apoſtolica publica . . s regulas contra huiuſmodi clericos malè promotos, diuerſas pœnas inflixerunt veſtigiis inhærentes, eoſdem Clericos poſthac malè promotos ab executione, miniſterio, & exercitio ordinum ſuſceptorum, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores, perpetuò ſuſpenſos declaramus, & ſi in eis miniſtrare præſumpſerint, illos ſic irregulares effectos, omnibus & quibuscunque per eos in titulum cõmendam, aut aliàs obtentis dignitatibus, officiis & beneficiis eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura, quomodocunque qualificatis ſæcularibus, vel cuiusvis ordinis aut militiæ regularibus, ac etiamſi ipſi Clerici regulares fuerint, actiua & paſſiua voce, ipſo facto priuamus, & ijs priuatos atque ad illa & alia ſimilia vel diſſimilia in poſterum obtinenda in perpetuum inhabiles, & incapaces eſſe decernimus, & declaramus, dignitatum, officiorum & beneficiorum huiusmodi, ſic pro tempore vacãtium diſpoſitionem nobis & Apoſtolicæ Sedi perpetuò reſeruantes.

Vt autem homines, qui nimia indulgentia & ſpe impunitatis, ac veniæ facultate hactenus fuerunt ad huiuſmodi facinora procliuiores, eâ ſublatâ & ꝓcluſa, ab his abſtineant, & caueant in futurum tam abſoluendi, quàm diſpenſandi facultatem in caſibus ſuperius expreſſis, etiam in foro conſcientiæ, nobis & ſucceſſoribus noſtris duntaxat authoritate & tenore præmiſſis, perpetuò reſeruamus, inhibentes, ne à quoquam ſæculari vel cuiusvis ordinis regularis presbytero, vel prælato, quauis authoritate fungente, nec per quæcunque Iubilæa, & Indulgentias, etiam pleniſſimas & extraordinarias, per noſtros prædeceſſores, aut noſmetipſos vel ſucceſſores noſtros, anno Iubilæi, aut alio quouis tempore, & Cruciatæ ſanctæ, vel quocũque alio titulo, modo & forma: Motu proprio, & conſiſtorialiter, ſeu ad quorumcunque Principum, Regum, aut Imperatoris inſtantiam, eorumvè cõtemplatione, & intuitu, cum quibusvis ampliſſimis, in genere vel in ſpecie, derogatorijs clauſulis conceſſa, vel in poſterum concedenda, nec vigore, aut prætextu facultatum, aut priuilegiorum, Maremagnum, aut aliàs quomodolibet nuncupatorum quibuſuis ordinibus, Congregationibus, aut perſonis regularibus, aut Epiſcopis per decreta Conclij Tridentini, aut officio ſacræ Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, vel minoribus, aut etiam Maiori, Pœnitentiariis noſtris, & Rom. Pontif. pro tempore exiſtentis, vel alias quomodolibet pro tempore conceſſorum, perſonæ ſic vt præfertur delinquentes, tam ſcilicet Antiſtites, ſeu Abbates promouentes, quam Clerici malè inſigniti ſeu ordinati à reatibus, & exceſſibus præfatis abſolui, præterquam in mortis articulo, poſſint aut debeant, nec cum ijs ſuper irregularitate propter præmiſſa contracta, etiamſi crimen penitus occultum fuerit, quouis modo valeat diſpenſari.

Verum enim verò, quia grauioribus morbis, fortiora ſunt adhibenda remedia, & iuxta perſonarum, locorum, ac temporum qualitates, leges ſunt immutãdæ, pœnæque aggrauandæ. & emolliendæ, cum huiuſmodi peccatum ſuggerente Sathana hominumque fragilitate aſſentiente, videatur iam ad culmen vitiorum aſcendiſſe, & in

ſe,& in præcipiti eſſe: ideo vt homines ſaltem pœnæ timore,&proprii honoris confuſione à peccato terreantur, nouum huic veneno antidotum cogimur præparare: ac proptereà volumus, vt, qui abſolutionem & diſpenſationem huiuſmodi petent, ſemper, quamuis delictum adhuc occultum extiterit, non per officium ſacræ pœnitentiariæ, ſed à nobis, & pro tempore exiſtente Rom. Pont. in vtroque foro abſolutionem petere teneãtur: alioquin ipſæ cõceſſiones & abſolutiones, etiam cum clauſula, quod pſentis conſtitutionis tenor, & alia prædicta habeantur pro expreſſis, prorſus nullæ, irritæ & inualidæ exiſtant, ac nemini penitus ſuffragentur.

Cæterum ſi quis Antiſtes vel Abbas, ſeruatis quidem cunctis præmiſſis, & cæteris omnibus, quæ in ipſius tonſuræ, & ordinum collatione obſeruari debent, perſonas habiles & idoneas, ſed tamen recepta ab iis, quibus tonſuram aut ordines cõferet pecuniã pretio vel præmio ſimoniacè in futurũ inſigniuerit vel promouerit: volumus vt præter alias cenſuras & pœnas contra ſimoniacè ordinantes & ordinatos à ſacris Canonibus & Conſtitutionibus Apoſtolicis aliàs inflictas & irrogatas, quibus nequaq̃ derogare intendimus, etiam omnia & ſingula ſupradicta in ſic promouentibus & promotis, locum habeant. Decernentes præſentes literas, ſub quibuſuis conceſſionibus, facultatibus & gratiis, etiam in caſibus quibuſcunque Sedi Apoſtolicæ, quomodo libet, etiam in Bulla Cœnæ Domini reſeruatis etiam ſub nomine Iubilæi plenarii, vel Cruciatæ ſanctæ, abſoluendi facultatem quibuſuis perſonaliter, generaliter vel ſpecialiter tribuentibus minimè comprehendi: ſed ſemper ab illis exceptas eſſe & cenſeri, ſicque in præmiſſis vniuerſis & ſingulis, per quoſcunque Iudices & Commiſſarios, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & S. R. E. Cardinales ſublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, in quauis cauſa & inſtantia iudicari & definiri debere, ac irritum & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac in Conciliis etiam generalibus editis cæteriſque contrariis quibuſcunque. Vt aut præſentes literæ omnibus innoteſcant, mandamus illas ad Valuas S. Ioannis Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe Baſilicarum, & in acie Campi Floræ affigi, & publicari & poſt quindecim dies qui in Vrbe ſunt, qui verò extra eam, & circa montes intra quatuor menſes, qui denum vltra Montes erunt, intra octo menſes à die publicationis huiuſmodi computandos perĩnde afficere, & arctare, ac ſi eorum cuique perſonaliter intimatæ fuiſſe, ac earundem literarum exemplis etiam impreſſis Notarii publici manu ſubſcriptis & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ obſignantis, eandem fidem in iudicio, & extra illud adhiberi, quæ ipſis præſentibus adhibetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri ſtatuti, ordinationis declarationum, priuationis reſeruationum, inhibitionis voluntatum decretorum, & mandati infringere, vel ei auſu temerario contradicere: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ, apud S. Petrum, Anno Domini. 1588.

## *Extra tempora, & ante ætatem legitimam, & ab alieno Epiſcopo.*

## CAPVT XXVI.

1 *Ordinatus extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel ab Epiſcopo ordinis executione eſt ſuſpendendus.*

2 *Hodie ex nouiſſima Pii II. conſtitutione, ordinatus aliquo de prædictis tribus modis, ipſo iure ſuſpenſus eſt: & celebrans irregularis efficitur.*

3 *Suſpenſus propter crimen, ſi de facto celebrat, irregularitatis nota afficitur.*

4 *Promotus ad ſacros ordines ante 14. annum, ſi poſtquam peruenerit ad ætatem legitimã cogatur continere.*

1 ORdinatus † extra tempora *a* ſuſpenditur, donec diſpenditur, vt in c. cum qui-
a dam, de tempo. ordi. Item ordinatus ante legitimam ætatem *b* ſuſpenditur
b vſque ad eius aduentum, vt in cap. Vel non eſt compos. eod. tit. Non tamen eſt i-
pſo iure ſuſpenſus, vt notat. Bernar. Ray. Guliel. Archid. Ant. Paul. de Eleazar, &
Zabel. in variis locis relatis per Archiepiſcopum Floren. in 3. part. tit. 28. cap. 1. in
c fin. Ordinato inſuper ſine licentia ſui præſulis *c* ab alieno Epiſcopo interdicitur or-
d dinis executio, *d* vt in cap. Quod tranſlationem eod. tit. Hodie verò † ordinatus
2 aliquo de prædictis tribus modis ſuſpenſus ipſo iure, & celebrans efficitur irregula-
ris, à ſolo Papa abſoluendus, & beneficiis poteſt iure priuari: vt habetur in extrauag.
e Pii II. *e* quæ incip. Cum ad ſacrorum ordin. de qua ad iſtud propoſitum meminit
celebris memoriæ Doctor Hiſpanus Didacus de Villad. in tract. de irregular. in c.
de ſuſpenſione, 2. colum. & refert etiam eam ad hoc Syluest. in ſua ſumma. in ver-
bo, irregularitas, & in §. Decimò quæritur, qui allegat regulas Innoc. 8. Alex. 6.
Roman. Pontificum, quam extrauagantem ſeruari præcipit Leo X. in ſuis regulis
Cancellariæ, in regul. 22. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paulus Papa III.
in ſuis regulis, in regula, quæ etiam incip. Item de clericis, quæ eſt 24. in ordine. Vt
autem illius extrauagantis plena notitia habeatur, libuit illam inſerere: maximè
cum ſoleat ab aliquibus referri, additis quibuſdam verbis, quæ in ea non ſunt: cu-
ius tenor talis eſt: Pius, &c. Ad futuram rei memoriam. Cum ex ſacrorum ordi-
num collatione character inuiſibilis animæ imprimitur, ſacra miſteria diſpẽſantur,
vt ipſarum cura tribuatur animarum in eorum ſuſceptione exceſſus, grauius tantò
magis plectendi ſunt, quantò ex illis maiora in mentibus fidelium ſcandala gene-
rantur. Cum itaque ſicut fide dignorum relatione non niſi moleſtè accipi-
mus, nonnulli clerici extra tempora à iure ſtatuta quidam ante ætatem legi-
timam: aliqui verò ſine dimiſſoriis litteris, contra ſanctiones canonicas, ſe fa-
ciant ad Sacros ordines promoueri. Nos eorundem temeritatem tali caſtiga-
tione reprimentes, vt aliis in poſterum committendi ſimilia aditus præcludatur,
aut Apoſto. præſenti conſtitutione perpetuo valitura ſtatuimus, & ordinamus,
quòd omnes, & ſinguli, qui abſque diſpenſatione canonica, aut legitima
licentia, ſiue extra tempora à iure ſtatuta, ſiue ante ætatem legitimam, vel
abſque

abſque dimiſſoriis literis, etiam citramontani à citramontanis, præterquam ſi in hoc vltimo caſu per cameram Apoſtolicam, iuxta ipſius ſtylum ordinati fuerint ad aliquam ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint: & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante, in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant, propter quam vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas beneficiis Eccleſiaſticis, quæ obtinent, poſſunt iure priuari. Volumus autem quòd præſens noſtra conſtitutio in Romana curia exiſtentes poſt quindecim dies, abſentes verò, Italicos poſt duos, alios autem etiam vltramontanos poſt ſex menſes ab ipſius in audientia contradicti, & cancellaria Apoſtolicâ publicatione, ac afflixione, ligare incipiat. Nulli ergo ſi quis, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ 1461. quintodecimo Kal. Decembris. Anno quarto. Aduertendum præterea eſt, quòd cùm nouiſſimè in Concilio Tridentino (cui ego, etſi indignus, Epiſcopus Calagurritanus interfui) fuerit inhibitum capitulis Cathedralium Eccleſiarum, ne ſede vacante licentiam recipiendi ordines concedant infra annum aliquibus, ſub pœna inibi contrafacientibus impoſita, vt habetur in ſeptima ſeſſione illius Concilij, in Can. 10. tenoris ſequentis. Non liceat capitulis Eccleſiarum ſede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimiſſorias ſeu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris communis diſpoſitione, quàm etiam cuiuſuis priuilegij, aut conſuetudinis vigore, alicui, qui beneficij Eccleſiaſtici recepti, ſiue recipiendi occaſione arctatus non fuerit, concedere: ſi ſecus fiat, capitulum contraueniens Eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto: & ſic ordinati, ſi in minoribus ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio, clericali præſertim, in criminalibus gaudeant: in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati ſint ipſo iure ſuſpenſi. Si quis eſſet promotus ad aliquem ſacrum ordinem contra diſpoſitionem Concilij, cùm ex hoc fuerit ipſo iure ſuſpenſus ad beneplacitum futuri prælati, ſi poſtea celebraret ante obtentum illius beneplacitum, eſſet irregularis: quamuis ſuſpenſionis pœna fuerit ad beneplacitum eligendi Epiſcopi, & ab illo poſſet relaxari. Cum enim ſuſpenſio hæc ſit impoſita † propter delictum (propter inobedientiam videlicet factam decreto Concilij) tunc concluſio communis, quòd celebrans eſt irregularis, ſecundum Panor. in cap. ſi celebrat. de cleric. excommunic. in col. fin. per text. in cap. 1. de ſenten. excommun. in 6. & in cap. cum æterni. de re iudic. eod. lib. licet quidam contra tenuerint ſecundum eum. Facit quod notat Felin. in cap. Apoſtolicæ. de excep. col. 3. & melius in column. 7. numer. 17. vbi ſcripſit quòd ſuſpenſus ab officio celebrans eſt irregularis, ſiue ſuſpenſus ſit à Canone, ſiue ab homine: allegat gloſſ. 2. & 3. & ibi Paul. col. 4. in c. is cui. de ſentent. excommu. lib. 6. & deciſ. Rotæ. 3. in antiquis. eod. tit. An autem † promotus ad ſacros ordines ante 14. annum cogatur continere, ſi poſtquam peruenerit ad ætatem legitimam vult contrahere matrimonium, vide Hoſtien. in ſumma, de cleri. per ſal. promo. in §. 1. in fin. qui mouet quæſtionem, refert opiniones contrarias, & in ea, quam in vltimo loco ſcripſit, videtur tenere, quod talis non cogitur continere. Contrarium tamen videtur tenere gloſ. in capit. Vno. de cle. per ſal. promo. in verbo, diſcretionis, quæ mouet iſtam quæſtionem, vbi tamen Abb. refert. Archi. poſt Hugo. in cap. pueri. 1.

M 3 quæſt.

quæſt. 1. tenentem quod ſi ordinatus ante pubertatem illa adueniente vult tenere Clericatum, & gaudere priuilegio clericali. tunc tenetur continere, aliàs ſecus: quam opinionem approbat, & dicit hoc fuiſſe de mente Inno. & Hoſt. & vide Præpo. in cap. Subdiaconus 77. diſtinct. tenentem quod Docto. communiter in d. c. 1. notant quòd ſi factus maior contradicit non acceptans ordinem non tenetur continere, ex quo dicit ipſe quòd reſultat monſtrum, videlicet quòd minor recipit characterem ordinis Sacri, & tamen ſi contradicat maior factus non tenetur continere, licet Cardin. in Clem. fin. de ætate, & qualitate. in 1. q. teneat, quòd ſi talis erat doli capax, tenetur continere, per gloſſ. in d. cap. pueri. 1. quæſtion. 1. Et idem dicit, ſi quam primum peruenit ac doli capacitatem non reclamauit, quia tunc incipit obligari. Et vide in hoc propoſito, quod notat Nicolaus de Millis in ſuo repertorio, in verbo, Clericus promotus, vbi referendo Hoſti. & Innoc. in capit. vel non eſt compos. de tempor. ordin. Et Compoſtell. & Ioan. Andr. in cap. vnico de Cler. per ſal. promo. Et in d. cap. vel non eſt compos, & Arch. in cap. pueri. 1. quæſtion. 1. dicit quod promotus infra pubertatem inuitus, & coactus poteſt contrahere matrimonium, per gloſ. in d. cap. vnico, & quod idem eſt, ſi non fuerit coactus, dum tamen infra pubertatem contradicat, & perſeuerat in contradictione vſque ad pubertatẽ vel ſi infra pubertatem non contradicit, & ſtatim dum cœperit peruenire ad pubertatem contradicat: & quod illud ſtatim intelligitur intra triduum, & quod aliàs non auditur, licet gloſſ. in d. c. vnico, & in d. c. vel non eſt compos, aliter teneat ſecundum eundem.

A *Ordines Ecclesiastici quibus diebus ſint conferendi.*

*Extra tempora.* Adde quod prima tonſura quolibet die conferri poteſt, cum iura certum diem ad eã conferendam non præfigant, & ſic de conſuetudine generali ſeruari teſtantur Hoſtien. Ioan. Andre. & Cardina in c. pen. de tempo. ordi. per cap. cum contingat de ætate, & qualitat. Et tam in diœceſi, quam extra poteſt epiſcopus ſubditis ſuis tonſuram conferre. Barba. in cap. nouit. de offic. delega. quem ſequitur Petrus Rebuff. in practica. benefi. tit. de clericis ad ſacros ordines malè promo. gloſſ. 1. num. 4. idem in tractat. nominationum q. 14. num. 29. & 65. Hodie tamen ex ſacro Concilio Tridentino, ſeſſ. 6. cap. 5. de reformat. non licet Epiſcopo extra ſuam diœceſim cuiuſuis priuilegij prætexta Pontificalia exercere, ſine ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem ordinario ſubiectas tantum, quod ſi aliter factum fuerit, Epiſcopus ipſe ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab excutione ordinum, ipſo iure ſuſpenſi ſunt.

Minores verò ordines, quando Epiſcopo, & vbi ſibi videbitur, dari poſſunt, licet Dominicis, & aliis feſtiuis diebus conferri debeant, capit. de eod. de tempo. ordin. Sacri verò ordines, nunquam niſi in publica ordinatione conferuntur cap. quando. 75. diſt. & in maiori Eccleſia. gloſſa. not. in c. ordinationes. d. diſt. Concil. Trident. ſeſ. 23. c. 8. de refor. vbi decretum eſt ſacros ordines in cathedrali Eccleſia conferendos eſſe, præſentibuſque ad id Eccleſiæ canonicis: ſi autem in alio diœceſis loco celebrentur, ſemper in Eccleſia, & clero præſenti fieri debet. Vnde non erit valida ea conſuetudo, cuius ratione Epiſcopi hos ordines, vbi eis placebat, conferebãt. Quam validam eſſe ſcripſit Floren. in 3. part. cap. 14. §. 17.

Item

Digitized by Google

Item Sacri ordines, nempe ſubdiaconatus, & diaconatus, & presbyteratus, nõ niſi in Sabbathis quatuor temporum, aut Sabbatho ſancto, vel Sabbatho ante Dominicam de Paſſione ſunt miniſtrandi text. in c. 3. de tempor. ordin. c. fin. 75. diſt.

*D. Ignat. Apoſtolorũ coætaneus.*

Hos quidem Sacros ordines & alios nominat D. Ignatius. Epiſtola ad Antiochẽſes, ibi: *Saluto ſanctum præsbyterium veſtrum; ſaluto ſanctos diaconos, ſaluto ſubdiaconos, lectores, cantores, oſtiarios, laborantes, exorciſtas, atque confeſſores.* Vt non dubium ſit hos ordines Apoſtolorum tempore, quo vixit D. Ignatius, fuiſſe.

*Conſtituitur ratio, propter quam ſtatutis temporibus, & non in aliis ſacri ordines miniſtrentur.*

Ratio verò propter quam his temporibus ſtatutis, potius quam aliis, ordines ſacri miniſtrentur, ea adducitur à Præpo. in c. quoniam. §. cæterum. 75. diſt nempè quia ſacerdotes, & alij clerici cum in Sacroſancta Eccleſia locum obtinent, quem olim Leuitæ apud Iſraeliticum populum obtinuerunt: vt legitur libro Numer. Dominus ꝓprimogenitis recipit eos, & in Ægypto, dum primogenita Ægyptiorum interficerentur, cuſtodiuit, cum qua, ſi primitiæ ſint, quidem quaſi primitias Deo ſummè gratas offerimus, cùm aliquos ſacris ordinibus donamus, vnde conſentaneum eſt, vt pro primitiis temporum ſcilicet quatuor temporibus, hominum primitias afferamus. Item hoc ita ſtabilitum fuit, vt ordinati ſub quatuor Euangeliis, Deo & Eccleſiæ ſeruire firmiſſimis animis concipiant. Vere, vt virtutibus floreant, in æſtate, vt fructus afferant, in Autumno, vt fructus operum metant, in Hyeme, vt iam collectos fructus in horreo conſeruent, vt eis in Domino fruantur. Hanc rationem tradit Petrus Rebuff. in d. gl. 1. n. 9. Nouiſſimè autem Catechiſmus ad Parochos Pij huius nominis V. Pontificis Maximi iuſſu editus, in titulo de Sacramento ordinis. verſ. Sequitur nunc. egregiam rationem his verbis ſcribit: *Ex quo factum eſſe intelligimus, vt ſtatutis tantummodo diebus, quibus & iam ſolennia ieiunia ex vetuſtiſſimo Catholicæ Eccleſiæ more inducuntur, ordinationes fiant: vt ſcilicet, fidelis populus eiuſmodi Sacrarum rerum miniſtros, pijs, & ſanctis precationibus à Deo impetrent, qui ad tanti miniſterij poteſtatem rectè, & cum Eccleſiæ vtilitate gerendam aptiores eſſe videantur.*

Nec ea conſuetudo firmitatem obtinebit, qua introductum fuerit, quod Sacri ordines extra tempora miniſtrentur. c. 2. de tempore ordi. Imò tam ordinans quàm ordinatus grauiſſimè peccat, tanquam Sacrorum Canonum violator à Spiritu ſancto, cui us inſtinctu conditi ſunt, condemnatur. c. violatores. 25. q. 1. Floren. in 3. p. tit. 14. c. 16. §. 16.

In Sabbatho ſanè potius quàm aliis diebus ordines conferri debent, quia dies illa Spiritui ſancto conſecrata eſt, cuius bona in ordinibus longa manu recipiuntur, c. quod à patribus. 75. diſt. notant Rebuff. d. gloſſ. 1. num. 9.

Iſta autem Sabbathorum tempora duobus caſibus transferri poſſunt in ſequentes dies Dominicos. Primò ſi ab ordinatis, & ordinandis ieiunium ſeruetur: vſque ad ſequentem diem Dominicum: tunc quidem ipſo Dominico die miniſtrari ordines poſſunt. text. in d. c. quod à patribus. Sed quia tale ieiuniũ indiſcretũ, & maximè periculoſum eſſe cenſetur, vt benè not. Inno. Hoſtien. & omnes in c. literas de tẽpo. ordi. minimè decet, vt tanta dicti ieiunij productio fiat. Secundò ſi die Sabbathi tãta eſſet ordinandorum multitudo, vt non poſſent omnes ordinibus inſigniri: tunc equidẽ in diẽ Dominicã ordinũ collatio differri poteſt. Ex Inno. ſententia in d. c. literas. quem ſequitur Syluest. in ſumm. in verbo, ordo. 2. q. 6.

*Conſecratio Epiſcoporũ quibus diebus facienda ſit.*

Epiſcoporum verò conſecratio, ſolis Dominicis, & feſtiuis diebus facienda eſt, à ſummo mane, à ieiuniis ſaltem circa horam tertiam.c ordinationes.1.75.diſt.nota.Sylueſt.in ſumma,in verbo,conſecratio.1.q.3. Quæ ſanè conſecratio Epiſcoporum, aliud tempus à iure ſtatutum habet, intra quod fieri debet:nam quiſquis Epiſcopus fuerit pronunciatus intra trium menſium ſpatium conſecrari debet, ſub pœna amiſſionis perceptorum fructuum, quòd ſi per aliud trimiſtre diſtulerit, ipſo iure ipſa Eccleſia Epiſcopi priuatur.Conc.Trident.ſeſſ.23.c.2.de refor.Quando verò trimeſtre currere incipiat, an à die electionis vel à die confirmationis tradunt Doctores in c.quoniam quidam.75.diſt.Sylue.in d.q.3.

Virginum etiam conſecratio ſolis feſtis facienda eſt, cap.1.de tempor.ordin.vbi gloſ. & Doctores late de hoc diſſerunt. Eccleſiarum autem conſecratio quibuslibet etiam feriatis diebus fieri iure poteſt, quia ſic ſuadet neceſſitas, & cultus diuini augendi cauſa.c.2.cum glo.de conſecrat.Eccleſiæ, vel altar.

• Et licet ad ordines conferendos præfixa, & definita certa tempora ſint, vt iam oſtendimus: ſummus tamen Romanæ Eccleſiæ præſul quolibet tempore ordines etiam ſacros conferre poteſt.cap.1.de tempo.ordin. Quia prohibitio hæc à iure poſitiuo originem habuit, à quo ipſe ſolutus eſt. c. propoſuit.de conceſ.præben. Imò ſcribit Ang.in l.1.C. de ſent. paſſis. poſſe Antiſtitem Romanum ſolo verbo Epiſcopum vel prælatum creare, licet hoc facere non ſit ſolitus, ſed formam debitam ſeruat, vt alij ita ſeruent. Et hanc ipſam gratiam ordinandi extra tempora concedere poteſt Epiſcopis in ordinandorum fauorem.Tradunt Doctores in d.c.1.Rebuff.in d.pract.d.glo.1.num.12.& hoc Romanæ curiæ ſtylus obſeruat: prout teſtatur Simõ Maiolus in tract. de irreg. lib.3. cap.14. numer. 9.Is verò qui extra tempora abſque Romani Pontificis indulgentia temerè fuit ordinatus, characterem recipit: non verò ordinis executionem.c.cum quidam.de temp. ordin. Imò ſic promotus inter irregulares aſcribitur à Specula.in tit. de diſpenſat. §. iuxta. verſic. Item ordinatus extra tempora, de quo latius infra agendum erit. Quinimò Epiſcopus qui ordines contulit, graui pœna plectendus eſt, cap.cum quidam, cap.2. de tempo. ordin.& ordinandi poteſtate priuatur, c.Subdiaconus. 77. diſt. Hodie verò ex ſacro Concilio Triden. ſeſſ.23. cap. 8. de reform. ab ordinum collatione per annum ſuſpenſus eſt.

Diſpenſatio autem cum eo, qui extra tempora ordinibus fuit initiatus ab Epiſcopo qui in nulla fuit culpa, obtineri poteſt, vt poſt condignam pœnitentiam ſuſceptos ordines poſſit exercere.capit.conſultationi.de temp.ordi. Sed vt ad altiores promoueatur, à ſolo Romano Antiſtite impetrari poteſt. not. Syluest.in ſumma.in verbo, irregularitas.q.10.Tabi.in verbo, irregularitas.4.num. 6.Summa confeſſor. de ætate ordin.q.35.

*Ciceronis elegantiſſima verba de humana ætate.*

B *Ante legitimam ætatem.* Adde quod natura (vt libro de Senectute ſcribit Cicero.) *Vnicuiq; ſuam tempeſtiuitatem dedit, infantium, puerorum & adoleſcẽtium infirmitas eſt, ferocitas iuuenum, grauitas iam conſtantis ætatis, maturitas Senectutis, Senis autem labor, & dolor; atque inter illas ætatis quadam conſiliorum experta ſunt, vt infantia pueritia, decrepita ætas. Quædam conſilia habent, ſed ea fragilia, & infirma, vt adoleſcentes; quædam firma quidem, ſed nondum vſu, & experientia corroborata, vt iuuentus: quædam matura & ſolida,*

*ſolida, multaque rerum cognitione, vſu & exercitatione confirmata, vt media ætas, & ſenectus.* Hac itaque ratione fit vt clericis pro ætatis qualitate ordines, & beneficia conferantur. Et ideo ſunt quidem ſingulis ordinibus præſcriptæ ætates, quamuis pro varietate temporum diuerſis menſuris ſtatutæ. Tonſura etenim ferè ſemper in ſeptennio obſeruata eſt text. cum gloſſ. in c. nullus. de tempor. ordin. in 6. qui annus debet eſſe completus. c. in ſingulis. 77. diſt. Regia l. 27. tit. 6. part. 1. Reliquorum verò ordinum varij fuerunt termini, vt conſtat in d. c. in ſingulis, & in cap. placuit. ead. diſt. 77. Poſtea autem in Concilio Viennnenſi, Sacris ordinibus certus ſtatutus eſt terminus, nempè ſubdiaconatui annus decimus octauus, diaconatui vigeſimus, ſacerdotio vigeſimus quintus, vt in Clem. generalem, de ætate, & qualitate. Epiſcopatui ſemper annus trigeſimus neceſſarius fuit cap. cum in cunctis, de elect. At Cõcilium Tridentin. ſeſſio. 23. capit. 12. ſumma conſideratione huic rei prouidit: nam ſubdiaconatum permittit exiſtenti in vigeſimo tertio, præsbyteratum vigeſimo quinto. Reliquis verò minoribus ordinibus nullum tempus præfixit, quaſi plus momenti habendum ſit in literis, & moribus, quàm in ætate: ad quod mirè cõgruit ſententia Diui Tho. in 4. ſentent. diſtin. 25. Hi autem anni omnes, in ordinibus recipiendis neceſſarij non exacti, ſed cœpti ſufficiunt, vt in d. Clem. generalem, vbi glo. & Doctores & notanter noſter Greg. in d. l. 27. part.

*Quæ ætate ſinguli ordines ſint conferendi.*

Is verò, qui ante legitimam ætatem ſacris ordinibus fuit inſignitus, non poteſt eoſdem ordines exercere, donec legitima ætas acceſſerit: qua quidem accedente, ceſſat omne impedimentum, & ea ratione liberè poterit in ſuſceptis miniſtrare cap. non eſt compos. de tempo. ordin. not. Arch. & præpoſi. in c. placuit. 77. diſtin. Henr. in c. conſultationi. de temp. ordi. & hanc opinionem communem eſſe fatetur inſignis D. Couar. in Clemen. ſi furioſus, de homi. 1. part. §. 1. num. 4. Nec ante legitimã ætatem ordinatus, eſt ipſo iure ſuſpenſus ſed ſuſpendendus, vt in d. c. non eſt compos. Quem ita interpretantur Archi. Præpo. Cardi. à Turrecrema. in d. c. placuit. Florent. in 3. part. titul. 14. cap. 16. §. 15. Alber. Trot. de vero, & perfecto cler. lib. 2. c. 17. quam opinionem communem eſſe teſtantur Card. in d. c. vel non eſt compos. ad finem Præpo. in d. c. placuit. Gonſal. à Villadiego de irregul. c. de ſuſpen. col. 2. Mart. Nauar. in manuali confeſſ. cap. 25. num. 70. & eam ſequitur Maio. in 4. ſenten. diſt. 24. q. 5. Fuerunt tamen multi (maximæ authoritatis viri) qui expreſſim tenuerunt ante legitimam ætatem ad ordines promotum, ipſo iure ſuſpenſum eſſe. At ſi communem ſententiam amplectimur omni prorſus difficultate caret in ordinibus miniſtrante ante ætatem à iure definitam minimè irregularitatem contrahere, cum nec à iure vel ab homine ſuſpenſio impoſita fuerit. Quòd ſi quis contrariam ſequi maluerit, idem aſſeuerare neceſſe erit, cum ſuſpenſio hæc non ob crimen, ſed ob defectum à iure fuerit ſtatutum. Ita tenuerunt Cardi. in d. Clem. generalem. 5. & 6. q. Domini. in c. eos de tempo. ordi. in 6. Cardin. in c. ſi celebrat. de cler. excom. Villadiego in d. c. de ſuſpenſione, column. 2. quam opinionem communem eſſe fatentur eam ſequuti, Floren. in 3. par. tit. 28. c. 1. §. 1. col. 2. D. Couar. d. §. 1. num. 4. hoc de iure vetere, quid autem de iure nouo in hoc decretum ſit infra docebimus.

*Ordinatus ante legitimam ætatē ea ſuperueniente, an impedimentum declaretur.*

C

*Sine licentia ſui Præſulis.* Adde quòd facultas hæc per literas (quas dimiſſorias appellamus) concedi ſolet, illarumque vſus etiam S. Auguſtini temporibus ſeruari

*Traduntur multa ſcitu non indigna de literis dimiſſoriis.*

N conſue-

conſueuerat: vt ipſe teſtatur in Epiſt. ad C'erum Hip. Epiſt. 117. verſ. *Cum enim iſta mea cauſa*. Et aliquando literæ iſtæ ſunt ſpeciales, nempe vt poſſit quis à tali Epiſcopo ordinibus inſigniri, & tunc ſi ab alio ordinatur ordinibus collatis minimè iuuabitur, cùm nullam ad hoc facultatem habuerit, & vnius conceſſio alterius cenſetur excluſio. l. ſic prætor. ff. de iudi. cap. nonne de præſump. Solent etiam literæ generales concedi, vt poſſit quis ordinari à quocunque Antiſtite, gratiam & communionem Sedis Apoſtolicæ habente. cap. pen. de præſcrip. notat Petr. Rebuff. in pract. benefi. de literis dimiſſoriis. num. 3. Quibus quidem literis oportet vt exprimatur, qui ordines illarum ratione ſunt miniſtrandi, quia concedendo ſolùm recipi minores, vel ordines tantum, maiores ordines minimè comprehenduntur. capit. 1. de temp. ord. Oportet etiam quod dictæ literæ contineant excuſationis cauſam, ob quam ipſe proprius Epiſcopus non poteſt ordines conferre. capit. 1. de temp. ordin. lib. 6. ibi: *Per eius Epiſcopi patentes literas cauſam rationabilem continentes, quare ipſum noluit, aut nequeat ordinare*. Conſuetudine tamen in multis prouinciis receptum eſt, vt nulla cauſa aſſignetur: quam conſuetudinem validam eſſe ſcribit Petrus Rebuff. in loco iam allegato. num. 28. Nec dimiſſoriæ literæ concedi debent, ante legitimum examen, & approbationem, vt in Concilio Trident. ſeſſ. 23. cap. 3. Has autem dimiſſorias ab Epiſcopo originis, dummodo ſit electus, & confirmatus, licet non conſecratus, concedi oportet. c. nullus, de temp. ordi. libr. 6. vbi decretum eſt etiam concedi ab Epiſcopo domicilij, vel beneficij, & à Vicario generali Epiſcopi, ac capitulo ſede vacante, inferiores nullo modo eas concedere poſſunt, vt ibi, niſi hoc faceret ex legitima conſuetudine, vt gloſ. & Doctores, ibi notat. & Aufre. in Capella. Toloſa. deciſ. 450. Hodie verò ſecundum Concilij Tridentini decretum, ſeſſ. 23. c. 10. ſolus Epiſcopus eas concedit. Et ideo nec Abbatibus, nec aliis Prælatis exemptis prætextu priuilegiorum, aut immemorialis conſuetudinis, nec capitulo ſede vacante id iam licebit, nec illis permittitur, qui in Epiſcopi iuriſdictione ſuccedunt, qui verò ſanctiſſimam illam ſanctionem violauerint, ab officio & beneficio per annum ipſo iure ſuſpẽſi ſunt, capitulum autem ipſo facto ſubiacet Eccleſiaſtico interdicto Concil. Trid. ſeſ. 7. c. 10. de reformat. Ordinati autem prætextu dictarum literarum (quas capitulum miſit) ſi in minoribus conſtituti fuerint nullo clericali priuilegio, præſertim in criminalibus gaudent maioribus, etenim inſigniti eorum executione ad beneplacitum futurum, Prælati ſunt ipſo iure ſuſpenſi, vt ibi.

Poterit tamen capitulum has dimiſſorias literas indulgere, quando Epiſcopalis ſedes vltra annum vacauerit, ita colligitur manifeſtè ex dicto Sacroſancto Tridentino Concilio, d. c. 10. ſeſſion. 7. cum tantum capitulo, vacante ſede, prohibeat dimiſſorias literas indulgere infra annum, à die vocationis: lapſo vero anno ius antiquum non mutatur: & ideó in viridi obſeruantia manet l. præcipimus. C. de appella. cum aliis. Alter & ſecundus caſus eſt, quando quis ratione obtenti vel obtinendi beneficij, arctatus ſit ad Sacros ordines ſuſcipiendos, tunc capitulum, vacante ſede, dimiſſorias literas poterit concedere Concil. Trid. allegato can. 10. ibi: *Alicui qui beneficij Eccleſiaſtici recepti ſiue recipiendi occaſione arctatus non fuerit*. Tertius caſus erit, Sede Apoſtolica vacante, tunc ſacro Collegio eas literas dare prohibitum non videtur,

detur, quia illius vacantis ſedis iuriſdictionem, non apparet in hoc à Tridentino Concilio fuiſſe limitatam, & ideò ea vti permiſſum eſſe cenſetur, ita tenet Symon Maiolus de irregulari.lib.4.c.5.num.5.

Non tamen poterit Epiſcopi ſuperior, nempe Archiepiſcopus iure Metropolitano, ſubditis ſuffraganeorum ſuorum, vt prima initientur tonſura, vel ad ordines promoueantur, dimiſſorias literas tribuere, ita tenet Peruſi. & eſt communis ſententia ſcribentium in d.c.nullus, de temp. ordi. in 6. At Summus Eccleſiæ Præſul Chriſtianis omnibus eas poteſt indulgere.c.1.de tempo.ord.quia eſt generalis Epiſcopus totius mundi.c.fraternitatem.81.diſt.c.cuncta per mundum.9.q.3.

Poſtquam verò dimiſſoriæ literæ ab Epiſcopo fuerint conceſſæ minimè ſpirant concedentis morte. Ita ſingulariter tenet Cardi.in Clemen. fin.quæſt.5. de elect.& ſuffragatur caſus notabilis in extrauag.inter cunctas.§.duos. de priuileg. & hanc opinionem ſequi videtur Petrus Rebuff. in pract.benefi.de formula dimiſſariarum. num.40.& eam fatetur communem inſignis Mart.Nauarr in c.placuit. numer. 35. & num.161. de pœnit. diſtinct.6. Pari ratione idem videtur aſſeuerandum in dimiſſoriis literis, à capitulo conceſſis, ſede vacante, in caſibus ſupra expreſſis, & à Sacro Concilio permiſſis,& hoc docet expreſsè Ioan. Imo. in cap. 2. in fin. ne ſede vacante. Nam conceſſa à capitulo, effectum ſortiuntur finita capituli poteſtate. c. his quæ de maiori.& obi.c.vnico.tit.lib.6.Anchar.in c.1.in fin.ne ſede vacan. Federi.de cen.conſi.16. Quibus plurimum conducit, quia licet mandatum de aliquid faciendo, morte mandantis ſpiret:non tamen gratia, text.in c.ſi cui.de præben.in 6. & in c.ſi ſuper gratia,de offic.delega eod.lib. vnde dixit gloſſ.celeberrima in c. cum ex eo, de elect lib.6. in verbo, ſeptennium, quod diſpenſatio parocho ab Epiſcopo conceſſa,de non reſidendo,vt literis vacare poſſit,non ſolum morte eius non finiri, ſed & quod plus eſt, nec ab eo poſſit reuocari, quam dicit eſſe ſing. Roman. ſing. 517. His etiam conſonum eſt, quòd facultas cuipiam conceſſa de celebrando in domo ſua, morte concedentis non extinguitur. Ita Rota in antiquis deciſ.580. incip. Camerarius. Nec ab hoc alienum eſt, quod pulchrè ſcribit Inno.in cap.quod tranſlationem de offic. delega. nempè indulgentias à Legato conceſſas, eius legatione finita durare, cuius opinionem communē eſſe teſtatur Nauar.in d. c. placuit. d.num.164.quo loco ipſe iuri conſonum eſſe cenſet facultatem eligendi confeſſarium minimè concedentis morte finiri.

Tribus tamen caſibus ſingularibus poteſt qui ab alieno Epiſcopo abſque literis dimiſſoriis ordinibus inſigniri. Primus eſt, ſi Epiſcopus proprius fuerit ſuſpenſus, eò quòd alienos ſuos ordinare poterit, text. not. in c. 2. de temporibus ordin. libr. 6. Sed ordinati probare tenentur Epiſcopi ſuſpenſionem, per Metropolitani declarationem, alioquin non crederetur ordinario: vt optimè ſcribit Petrus Rebuff. vbi ſupra num.19.

Secundus, quando Epiſcopus ſibi non ſubdito ordines confert, cum ſpe ratihabitionis proprij Epiſcopi, quæ poſteà ſequuta eſt, tunc ſanè nullæ dimiſſoriæ literæ neceſſariæ ſunt,& abſque pœnæ metu id fieri poteſt, text.not.in cap. Lugdunenſis 9.quæſt.2. Sic tenent Raymund. qui fuit opinionis huius anteſignanus in ſumm. tit.de form.conſecra.verſic.In ſumma. Nota quòd ordinati. & ſentit gloſ. in c. nullus al- *Eleganter interpretatur textus in c. Lugdunenſis 9. q. 2.*

lus alterius, in fin. gloſ. mag. 9. quæſt. 2. Sequitur Maiolus de irregularitate. lib. 4. c. 2. numer. 7. & à ſenſu contrario probari opinio hæc videtur in Concilio Tridentino, ſeſſio. 14. cap. 3. de reforma. Contrarium tamen innuit gloſ. in c. eos. de tempor. ord. in 6. & opinionem iſtam ſequitur Rebuff. vbi paulò ante allegaui. num. 11. Pariſ. conſil. 136. column. 1. volum. 4. ſum. confeſſ. tit. de ætate ord. quæſt. 38. Quæ opinio ea ratione fulcitur, quia proprius Epiſcopus eam ordinum collationem ratam habere non poteſt, cum ſuo nomine celebrata non ſit, vt in reg. ratum, de regul. iur. lib. 6. c. cum quis. de ſenten. excom. lib. 6. Et cum talis ordinatio ſacris canonum decretis irrita ſit, rata haberi minimè poteſt l. quod ab initio. ff. de reg. iur. quæ ſententia mihi verior videtur, contraria namque anſam præſtaret Epiſcopis, vt hoc quæſito colore alienos ad ordines promouerent, inde innumerabilia damna orientur. Fateor tamen quòd plurimum refragatur, text. in d. c. Lugdunenſis, de cuius intellectu nimis inter Doctores controuerſum, & ea ratione pariter diuerſos intellectus. Primò, quòd illius text. deciſio iuribus nouioribus ſit antiquata, vt ſentire videtur Archid. ibi. ad finem. verſ. Sed contra, qui allegat plura iura contrarium diſponentia, quorum pleraque emanârunt, poſt illius ſanctionem. Secundò interpretari poteſt, vt tantum procedat in collatione primæ tonſuræ, ſeu minorum ordinum, non verò in ſacris minoribus ordinibus: quem intellectum ſcribit Quinti. Mando. vir ſanè doctiſſimus in regul. Cancel. regul. 24. quæſtion. 4. num. 12. Tertiò, poteſt aſſeuerari, quòd ideò admiſſa fuit ratificatio, quia ille ordinatus notus erat, prout ibi ponderat Archi. num. 3. erat quidem ſaltem ſecundum antiqua iura maxima differentia, inter ordinatum cognitum, vel incognitum. Quartò, ex eo quidem procedere, text. ille videtur, quòd ordinatio facta fuit idoneo, & habili, & non in contemptum proprij Epiſcopi, ſed quia crediderit ei placere, non veró liceret alias, ita ſentit gloſ. ibi. & glo. mag. in c. nullus alterius, ead. cauſa, & q. & in c. Epiſcopus in diœceſi. 7. quæſt. 1. ſequitur Mando. d. q. 4. ſed mihi primus intellectus magis arridet. Nec quintò diſplicet intellectus aſſignatus à Petro Rebuff. in pract. benefi. 1. part. de formula dimiſſoriarum literarum. num. 14. qui aſſeuerat eod. text. non probari, quod per ratihabitionem Epiſcopi confirmetur ordinatio, ſed Epiſcopus relaxat iniuriam ſibi ab ordinato illatam, ibi, miſerationis intuitu in ſuo quoque honore recipias.

Tertius caſus eſt, quando quis triennio commoratus fuerit cum aliquo Epiſcopo, tunc ab eo poteſt ordinibus inſigniri, ſi ſtatim cum ordinibus, illi beneficium Eccleſiaſticum conferat, ita definitum eſt in Concilio Tridentino, ſeſſio. 23. capit. 9. de reform. quod tantum locum obtinet, vt ex eius verbis deducitur in illis familiaribus, qui cum Epiſcopo commorantur, & præſentes ſuis obſequiis aſſiſtant, alioqui ſi abſentes fuerint in regione remota, etiamſi illorum ſumptibus viuant, ſine dimiſſoriis literis ordinari non poſſunt, nam Epiſcopus hoc caſu minimè potuit illius mores noſſe, quandoquidem hoc triennium ad hoc præfixum eſt. Et conducit etiam eiuſdem Concilij Tridentini decretum, ſeſſ. 14. c. 2. de reform. ibi: *Etiam prætextu familiaritatis cõtinuæ commenſalitatis ſuæ*. Et cum poteſtas hæc limitata ſit, non debet excedere limites l. diligenter. ff. mand. tradunt latiſſimè Moderni in c. cum ordinẽ, & in c. ſi quando, de reſcrip. Quæ qualitas neceſſariò probãda ei it-

not-

not. in Lap. alleg. 59. Bellamera deciſ. 747. Nec verbis narratiuis Epiſcopi hoc aſſeuerantis fides adhibenda eſt, vt multis adductis probat doctiſſimus Paul. Pariſié. conſ. 137. numer 31. volum. 4. Non tamen poterit huiuſmodi Epiſcopus in interſtitiis temporum, vt illis non ſeruatis familiaris ſuus ordinetur, quia cum facultas ordinandi non ſubditum familiaritatis ratione à ſacro Concilio conceſſa, odioſa ſit, diuerſa eſt, & plurimum differat à poteſtate diſpenſandi, ad illam non debet extendi, ita nouiſſimè conſuluit Martinus Nauarr. cap. 11. ſi. 16. numer. 2. tit. de tempor. ordi. Epiſcopi tamen titulares familiares ſuos nullo modo ordinibus conſecrare poſſunt, nec primam tonſuram conferre, abſque ſui proprii prælati expreſſo conſenſu, vel litteris dimiſſoriis: contra facientes ab exercitio Pontificalium per annum, taliter verò permoti ab executione ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo prælatui viſum fuerit, ipſo iure ſuſpenſi ſunt, vt in dicto Concilii decreto. D

*Ordinis exſecutio.* Adde quod de iure antiquo ad ſacros ordines litteris dimiſſoriis promoti ab alieno Epiſcopo ſuſpenſi ſunt ab ordinum executione, quo ad ſe tamen, non quo ad alios: & ideo ſi in ſuſceptis ordinibus miniſtrauerint, nullam irregularitatis labem contrahebant. ita gloſ. Domi. & Doctores in cap. eos de tempo. ordin. lib. 6. Ioann. Andr. in cap. quod tranſlatus eod. tit. in volum. Et ea ratione in diſpenſatione obtinenda contractæ ſuſpenſionis ſat erat, quod exprimeretur, quod non obſtante tali ſuſpenſione poſſent vti clericali charactere & in ſuſceptis miniſtrare, ita Angel. in ſum. in verbo irregularis. §. 32. Sed hodie aliter ſtatutum eſt, vt infra latius deſcribimus.

Et non ſolum minores, vel alii Sacri ordines miniſtrari non poſſunt ab Epiſcopo alieno abſque dicta ſuſpenſionis pœna, ſed ſi prima tantum conferatur tonſura, talis ordinatio nulla eſt: quia Epiſcopus Sacrorum Canonum ſtatuta violat, quia nititur huiuſmodi initiatum ab aliena plebe vſurpare. cap. primatus. 71. diſt. & ibi not. in d. c. eos de tempor. ordi. in 6. & ibi not. in gloſ. in verbo ordinare & Doctores ibi communiter ſequuntur, text. in cap. fin. & ibi gloſ. fin. eod. titul. & libr. Et ea ratione gaudere non poteſt, qui tonſura ſic initiatus eſt, priuilegio clericali, prout ſe ita vidiſſe iudicatum teſtatur Bartho. Caſſa. in conſuetud. Burg. rubr. *Des iuſtices.* §. gloſ. *Sen creux.* in fin. Quod ſequitur Petrus Rebuff. in tract. nominati. quæſtio. 14. numer. 24. & hoc verius cenſeo, licet contrarium tenuerit. Guid. Pap. deciſ. 449. incip. laicus.

Ex quo manifeſtè ſequitur, quod ſic promotus non poterit Eccleſiaſtica obtinere beneficia, ſicut ſi tonſura non eſſet initiatus cap. fin. de clerico excommun. miniſtran. Paria namque ſunt, nullam obtinere tonſuram, & habere inutilem, quoties vitioſe cautum eſt, pro non cauto haberi debet. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cogant. Et ideò impetrans à ſummo Romano Præſide aliquod beneficium, ſi non exprimit ſe ab alieno Epiſcopo fuiſſe promotũ, illius impetratio ſubreptitia eſt iudicanda: quia ſi Pontifex compertum habuiſſet, tonſuram nullam eſſe, ei non contuliſſet, vel ſaltem non ita de leui. cap. poſtulaſti. in fin. de reſcript. tradit Oldrad. conſil. 115. column. penultim. Nam cum iſte, quoad ſe ſuſpenſus ſit, priuatus eſt omni actu ſpirituali, tendente ad ſui commodum: vt ſcribit Anton. in d. c. fin. & ob eam cauſam redditur inhabilis ad obtinenda beneficia. cap. cum bonæ

de ætate,& qualitate. Ita ſingulariter multis adductis rationibus, & fundamentis conſuluit Ioann. Cepha. conſil. 682. per totum, vol. 5. quem vide.

Et ea ratione optimum erit conſilium, vt is à Pontifice Summo litteras impetret (*quas perinde valere vocant*) vt impetrantis ordinatio perinde valeat, ſi à proprio Epiſcopo collata fuiſſet, & ſufficeret ſola ſignatura, & tunc nihil ei opponi poterit, antequam beneficium acceptet: poſtea verò in præiudicium alterius non valeret. Ita ſcribit Petrus Rebuff. in tract. nominationum quæſtion. 14. numer. 42.

E *Extrauagans conſtitutio Pii II. Pontifi. Max. quæ incip. Cum ad ſacros ord. latiſſimè interpretatur.*

*Extrauagans Pii II.* De qua extrauaganti conſtitutione vltra Doctores hoc capite ab authore allegatos meminerunt Petrus Rebuff. qui ad literam eam refert in practic. benefic. in titul. de clericis ad ſacros ordines malè promot. gloſſ. 4. Didac. Couarruu. in Clement. ſi furioſus. 1. part. relecti. §. 1. numer. 4. de homi. Domin. Soto in 4. diſtinction. 25 quæſt. 1. artic. 3. Gregor. Lopez in l. 28. tit. 6. part. 1. in verbo, *El beneficio*, Mart. Nauarr. in cap. accepta oppoſition. 8. numer. 34. de reſti. ſpoli. & in manua. confeſſ. c. 25. numer. 70: Quæ hodie confirmata eſt nouiſſima Pii V. Pontificis Maximi conſtitutione, vt habetur inter ſuas Apoſtolicas ſanctiones (quas motus proprios appellamus) ſanctione inquam 22. fol. 14. Circa quam conſtitutionem, aliqua ſunt conſideratione digniſſima, & vſu frequentia, à canditis lectoribus notanda.

Primò, quod eius diſpoſitio minima eum comprehendit, quoad forum enim conſcientiæ, qui bona fide, & probabili ductus ignorantia (puta ætatis) ordinibus fuit inſignitus. Ita optime ſcribit Martin. Nauarr. in d. c. accepta oppoſi. 8. num. 32. Quia illa Pontificia conſtitutio his verbis vtitur. *Præſumpſerit, &c.* Quæ dolum ſignificant, ex Cardin. ſententia in Clement. 1. q. 38. de priuileg. Idem ſequitur ipſe Nauar. in manual. confeſſ. c. 27. n. 155. & ſecundum iſtam opinionem ipſe cõſuluit conſ. 50. tit. de temp. ord. fol. 642.

Secundò, quod is qui temerariè ſuſpenſionem illam contraxit, poſtea verò peccato iam per pœnitentiam purgato, bona & cãdida fide, exiſtimans ſibi licere, celebrauit, irregularis non eſt. Ita Nauarr. in d. c. accepta. numer. 34. hoc ipſum intelligens, quoad forum interius & exterius, modo probabilis ignorantia interuenerit. Idem Nauarr. in d. c. 27. quod ipſe probat ex his, quæ in ſimili voluit gloſ. in c. ſolent, de ſent. excommunic. in 6. in gloſſ. penult. Quæ probat frequenter bonam fidem ab irregularitate excuſare, quam gloſſ. Doctores ibi communiter amplectuntur, & eam nonnullis rationibus confirmat Nauarr. in c. cum contingat remed. 3. de reſcript. fol. 261. verſi. Secunda deciſio. Pro quo etiam iterum ſunt ponderanda verba dictæ conſtitutionis: *Præterea ſumpſerit, &c.* Quæ, vt dixi, dolum ſingnificant, vt tenet gloſſ. inſignis in extrauagan. iniuncti. de elec. in verbo, præſumat. ita etiam dictam extrauagantem interpretatur D. Couarruu. in d. §. 1. num. 4.

Tertiò erit egregia illa conſtitutio interpretanda, quando quis ſacris ordinibus fuerit inſignitus, ſecus ſi ad minores tantum ordines fuerit promotus, tunc quidem pœnam illam ſuſpenſionis ipſo iure minimè incurrit. Ita ſcribit Nauarr. in manua, confeſſo. c. 15. numer. 70. Idem Nauarrus conſil. 31. numer. 2. titul. de tempor. ord.

por. ord. & vltra eum. idem ſcribit Petrus Rebuff. in benefi. pract. tit. de clericis, ad ſacros ordines malè promo. gloſſ. 3. n. 1. Quod ex d. extraua. manifeſtiſſimè deducitur, quæ tantum loquitur de ſacris ordinibus, & non de aliis, & vnum exprimendo, alterum negare videtur. c. nonne de præſum. l. cum prætor. ff. de iudi. & ſi voluiſſet intelligere de omnibus ordinibus dixiſſet c. ad audientiam, de decim. Maximè quia decretum illud odioſum & pœnale eſt, & ea ratione reſtringendum reg. odia. de irregul. iur. in 9. cum aliis. Nec refragatur text. in cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6. Siquidem in ſuo caſu intelligitur, vt vbi Doctores not. & ita tenendum eſt, licet contrarium tenuerit Syluester in ſumma, in verbo, irregularitas. q. 9. Peccauit tamen mortiferè is qui male ordinatus fuit, nec abſque peccato poteſt prædictis minoribus ordinibus vti, donec, quandò ordinatio fuit ab alieno Epiſcopo facta, à proprio ratificetur, vt ſcribit Nauarr. d. conſi. 31.

Quartò, nec illud eſt prætermittendum, quod ſuſpenſio illa quæ inducitur ex collatione Sacrorum ordinum ſi fieri contigerit ab alieno Epiſcopo vel extra tempora ordinarii proprii arbitrio relicta eſt, ipſe quidem eam tollere poteſt, cum expedire iudicauerit. Ita ſancitum eſt in Concilio Tridentino, ſeſ. 23. c. 8. de reforma. Ex quo etiam colliges, ſuſpenſionem hanc ipſo iure impoſitam eſſe, cum per verba præſentis temporis infligatur gloſſ. not. in l ſi quis maior. in verbo, notatur. C. de tranſact. vbi Bar. Bald. Salicet. & Paulus de Caſtro & alii recentiores notant gloſſ. in l. ſi quis in tantam. in gloſſ. magna, verſicul. Quartò quæro, C. vnde vi. vbi Bar. & Angel. colum. final. & in l. ſicuti in verbo, mimimè. C. de teſtament. mili. & in l. 5. afficerentur. C. ne liceat poten. Anton. in c. accedentibus. columm. penult. C. de priuileg. Dom. in c. 1. in fin. de iniur. lib. 6. Abbas in c. cæterum. columm. 1. de reſcript. Deci. in authen. Caſſa. columm. 1. C. de ſacro Eccleſ. quam fatetur communem & receptam ſententiam And. Tiraquel. in repet. l. ſi vnquam in verbo, reuertatur. num. 21. C. de reuocand. dona. cui ſuffragatur text. in cap. excommunicamus de hæret. & tradit etiam Feli. in cap. Rodolphus. numer. 28. & 30. de reſcrip. & ſentit gloſſ. in regula, in pœnis, de regul. iur. lib. 6. quam eſſe cōmunem teſtatur Nauarr. in manu. c. 27. numer. 249.

Quintò, non incongrue controuerti poteſt, an is iudicandus ſit irregularis qui contracta iam ſuſpenſione, de qua in dicta conſtitutione, ſi in eodem ordinis miniſterio, in quo eam contraxit ſimul cum Epiſcopo (prout eſt de more) celebret: & verius eſſe prima facie ex eo videtur, cum ab irregularitate eſſe immunem. Tum quia actus ille non eſt diuerſus, nec diſtinctus, ab ipſis Sacris ordinibus, & ex vno eodemque actu non debet ſuſpenſionem & irregularitatem incurrere. Tum quia ille non tam celebrat, quam concelebrat cum Epiſcopo, nec Eccleſia miniſterium hoc Sacroſanctum ordinati, miſſam conſueuit iudicare: ſed eam quam ipſe ſolus debita ſolennitate celebrat. Tum conducit, nam ſi iſte poſtquam fuerit presbyteratus, inde recederet, abſque eo quod tunc concelebraret, non vulgare ſcandalum generaretur, & maximam notam contraheret, & ea ad hoc ſubirregularitatis pœna compellere, nimis durum, ne dicam inhumanum foret, & ideo cenſendum

N 4 eſt le-

eſt legem cum tantæ ſui honoris iactura noluiſſe obligare. Tum hoc corroborat, q̄ extrauagans illa noua eſt deciſio, & pœnalis, vt ſupra dictum eſt, meritò igitur reſtringenda. Tum ne grauiſſimorum virorum teſtimonio & authoritate careamus, ita Pontificam illam ſanctionem interpretatur Fr. Bartholomęus, à Medina, in ſumma. §. ſeptimo fo. 49. non tamen ſuperioribus noſtris rationibus innixus, ſed vna vel altera ratione frigidè tacta.

Sed verius contrarium ex eo cenſeo, quia cum is ſimul cum Epiſcopo concelebret, atque ideò actum exequatur certo conuenientem ordini, id eſt, Euchariſtiæ conſecrationi, non eſt ab irregularitatis labe immunis, ſicut notat S. Thom. in 4. diſtinct. 13. quæſt. 1. art. 2. part. q. 82. art. 2. D. Couar. in c. Alma mater. 2. par. §. 3. num. fi. de ſent. excom. lib. 6. cui doctrinæ non vulgariter ſuffragatur, quia is qui furtim ſine licentia epiſcopi vel approbatione examinatoris ſuſcipit ordinem, ſi prolata erat excommunicatio contra hoc facientes, prout de more fit, irregularitatis labe afficitur. gloſ. celebris in c. fin. de eo qui ord. ſuſce. Abb. numer. 4. Car. num. 1. in c. coti. Nauar. conſi. 61. tit. de Simo. vno quidem, & eodem actu contrahitur ſuſpenſio & irregularitas, ſicut ex vno contractu naſcitur obligatio, & actio. l. licet. §. ea obligatio. de procurat. not. §. inſti. de action. & opinionem iſtam in propoſita quæſtione tenuerunt viri grauiſſimi, cum de diſputatione hac inter nos ſermo eſſet, nempe religioſiſſimus pariterque doctiſſimus Magiſter Deca, ſacræ Theologiæ profeſſor inſignis, & ſanctiſſimæ Societatis Ieſu decus & ornamentum, nec non Pater Gabriel Vazquez ipſius Societatis Sodalis, ſanctimonia, & litteris præclarus, & pro ætate nemini ſecundus, q̄ nūc Romæ ſacratiſſimam Theologiā magno cum nomine publicè docet.

*Magiſter Deca, & P. Gabriel Vazquez, Societatis Ieſu.*

Sextò prædictæ conſtitutioni adaptari poteſt, alia interpretatio, vtrum irregularitas quæ ibi iniungitur deleri poſſit à ſacerdote, qui authoritate literarum Apoſtolicam facultatem habet abſoluendi, à qualicunque cenſura, & iuris eſſe certiſſimi exiſtimo ei prohibitum eſſe. quod ex eo oſtenditur, quia irregularitas non eſt cenſura, neque eius diſpenſatio neceſſaria eſt ad peccatorum abſolutionem, & facultas illa abſoluendi à cenſuris, & pœnis, quæ imponi conſueuit in Apoſtolicis Bullis, & Iubilæis: ſolum quidem comprehendere videtur illas cenſuras, & pœnas quæ peccatorum abſolutionem impediunt, quia in illum finem datur, vt ex Bullarū manifeſtiſſimis verbis apparet. Nunquā ſane poteſtas abſoluendi à peccatis extendi debet, ad irregularitatis diſpenſationem. Ita ſcribit Domi. & Ale. per illum text. in cap. miror. 50. diſtinct. Martin. Nauarr. in manual. confeſſor. cap. 27. numer. 194. & latius numer. 250. vbi fatetur ita in Romana curia ſeruari: & hoc tenendum eſt, licet contrariam opinionem tenuerit Domi. Soto de iuſt. & iure, libr. 5. quæſti. 1. artic. 4. & in 4. ſentent. diſtinct. 22. q. 3. art. 1. Quem ſequitur Anton. Cordoua, in ſuis quæſtionibus. quæſt. 144.

Septimò illud eſt animaduertendum, quod ſtante hodie Sacroſancto Concil. Trid. ſeſ. irregularitatem contractam in caſibus dictæ conſtitutionis, ſi occulta ſit ab Epiſcopo obtenta diſpenſatione modo ad forum exterius deducta non ſit, deleri poteſt, ita ſancitum eſt in ſeſ. 24. c. de reform.

Octauò, nec illud prætermittā, q̄ ſi in actionib. & publ. Eccl. Tribunalib. obiiciatur ad-

tur aduerſus eum, qui Sacris fuit ordinibus inſignitus, crimen aliquod ex eis, quæ dicta extrauaganti conſtitutione continentur, per temporis antiquitatem, vel per integritatem ordinantis, vel ordinati omnia rectè, & legitimè facta eſſe præſumuntur, & onus probandi contrarium tranſit in opponentem: ita Inno. & Hoſt. in c. innotuit, de eo qui furti. ordi. ſuſcep. vbi Anton. col. 3. Petrus Fol. in pract. crimi. can. 2. part. cap. 7. num. 10.

*Cogatur continere.* Vide Calderi. conſi. vni. incip. quidam presbyter. tit. qui clerici, vel vouen. Domi. Soto in 4. ſent. diſt. 25. q. 1. art. 2. Petrum Rebuff. in pract. benefi. tit. de clericis, ad Sacros ordin. malè prom gloſſ. 2. num. 10. F

## *Ac ſimoniaco.*

## CAPVT XXVII.

1 *Ordinatus à ſimoniaco, non recipit ordinis executionem.*

Recipiens ordines ab eo qui ſit ſimoniacus; non recipit executionem, *a* cum ordinator non habeat, nec etiam ſi ignoranter, niſi diſpenſetur ab eo, ita dicit gloſ. in c. Per tuas, 10. de ſimo. in gloſ. fin. in fin. Et notat Hoſtien. in ſumma, de temp. ord. §. A quo, verſic. quid ſi Epiſcopum. Et tenent etiam Angelus, & Sylueſt. in ſuis ſummis. in verbo, irregularitas, in verſi. Septimo quæritur. Tu verò vide notabilem diſtinctionem, quam facit Præpo. in c. ſtatuimus. 10. 1. in fin. 1. quæſt. 1. vbi ſecundum eum multum refert, † an quis ordinetur à ſimoniaco tolerato, quia tunc non eſt quod imputetur illi, licet ſciat eum ſimoniacum, debet Sacramenta ab eo recipere, niſi eſſet notorium, vel teſtibus hoc poſſet probari. An à ſimoniaco præciſo, quia ſi ignoranter, ex pietate Eccleſiæ habetur rata. Si ſcienter, & ſpontaneè, irrita eſt eius ordinatio. Si coactè, reus erit vſurpatæ dignitatis: ſi intra menſem, cum poterit, ad Eccleſiam non redierit. Et vide Hoſtienſ. in d. §. A quo. tenentem, quod ſi credo, vel ſcio Epiſcopum ſimoniacum, non in ſuo ordine, ſed in collatione ordinis ſeu beneficiorum, ſi poſſum obtinere, quod ab alio ordinet, hoc debeo facere, alioquin quamdiu toleratur ab Eccleſia, & eſt occultus, ſecurè recipio, ſi compellat me, non obſtante conſcientia repugnante. a 1 A

*Executionem.* Non tamen vtiliter, quod ſi Epiſcopus non ſit publicus ſimoniacus, ſi aliquis inſcio illo, qui Sacris ordinibus eſt initiandus, vel ſciente, & contradicente aliquid illi dedit, vel promiſit, non ſolum is qui ordinatur, recipit ordinis characterem, ſed eius executionem. Ita tenet Bella. quem refert, & ſequitur Cardin. Alexander in c. ſtatuimus, ibi. quidquid reclamet. glo. in d. c. ſi quis. Imò nec ſoluendo poſtea illud, quod ſe inſcio promiſſum eſt, ſuſpenſionem aut excommunicationem incurrit. Ita Sylu. in ſumma, in verbo, Simonia, quæſtion. 7. §. 5. quem ſequitur vir perpetua memoria dignus Mart. Nauarr. in manu. confeſſ. cap. 25. num. 68.

Et vide hodie egregiam deciſionem Sacroſancti Concil. Trid. ſeſſ. 21. c. 1. de reformat. vbi prohibitum eſt aliquid pro collatione quorumcunque ordinum recipi, nec etiam pro prima tonſura vel literis dimiſſoriis aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, etiamſi ſponte detur, recipi poteſt ab Epiſcopis, vel ab aliis ordinum collatoribus, *Declaratur Conc. Trid. ſeſſ. 21. c. 1 de reforma.*

O

toribus, vel eorum miniſtris: qui verò ſanctionem illam violauerint, tam dantes quam accipientes, vltra diuinam vltionem pœnas à iure impoſitas incurrunt. Notari verò in illis tantum locis in quibus laudabilis conſuetudo non viget, nihil accipiendi: pro ſingulis tantum literis dimiſſoriis teſtimonialibus, decimam tantum vnius aurei partem accipere poſſunt, hac lege, vt nullum ſalarium pro ſuo munere exercendo, ſit conſtitutum: tunc operam ſuam gratis præſtare tenentur, quod ſi aliter fecerint, ſupradictas iuris pœnas ipſo iure incurrunt.

Poterit tamen notarius ſiue Tabellio poſt inſtrumenta confecta, & poſt ordinum collationem ab ordinato, nulla promiſſione præcedente ſponte oblata recipere, quia talis oblatio ex ambientis petitione non proceſſit. c. ſicut Epiſcoporum. 1. q. 2. & vbi cauſa non adeſt, vitium non imputatur. c. Neophytus. 61. diſt. nam vbi ceſſat cauſa prohibitionis, ceſſat prohibitio. l. 1. C. ſi rector prouin. tex. in c. non debet. de conſan. & affini. Ita nouiſſimè tenet Balta. Altamir. in tracta. de viſitatione, in verbis, concilij qualitercunque, num. 26.

Idem iure ſancitum eſt in medico, qui publicum ſtipendium conſtitutum habet, ne quid ab ægrotis recipiat, poteſt ab eis, poſt ſanitatem reſtitutam, ſponte oblata recipere, vt ſingulariter ſcribit Ripa in tract. de peſt. par. vlt. de remediis ad curandam peſtem. §. medicorum num. 114.

Iudex verò, an poſt ſententiam poſſit aliquid à litigatoribus recipere. Vide Petrum de Anchar. conſil. 271. num. 2. vbi in facti contingentia interrogatus conſuluit, non vitiari ex hoc eius iudicium, nec crimen repetendarum contraxiſſe, ſequitur Gem. in c. ſtatutum. §. inſuper de reſcrip. li. 6. Felinus in c. tua nos. in fin. verſic. limita. de Simoni.

## *Excommunicato.*

## CAPVT XXVIII.

1 *Excommunicati vera conferunt Sacramenta.*
2 *Ordinatus ab excommunicato recipit characterem ordinis, non verò exſecutionem.*
3 *Cum ordinato ignoranter ab excommunicato, diſpenſat Epiſcopus: ſi verò ſcienter, ſolus Papa.*

1 EXcommunicati† vera conferunt Sacramenta, *a* dummodo in forma Eccleſiæ
a gerant quod agunt, notat Hoſt. in ſumma, de temp. ordinamentis. §. A quo,
2 verſic. Hæc igitur: & ordinationes †, factæ ab eis, ſi in forma Eccleſiæ fiant ratæ ſunt
b quo ad characterem, irritæ vero, quo ad executionem *b* ſecundum eum. Et vide eundem, in ſumma de ordinamentis, ab Epiſcopo, qui renũc. §. fin. vbi notat, quod ſi ſcienter quis recipit ordines ab Epiſcopo excommunicato, indignus eſt diſpenſatione. Vide gloſſam in c. fin. de ordinamentis, ab Epiſcopo, qui renunc. Epiſc. Si ignoranter poteſt cum eo per proprium Epiſcopum diſpenſari quo ad executionẽ
3 quam in eum † non tranſtulit Epiſcopus excommunicatus. Et vide Ang. in ſua ſumma in verbo, irregularitas, verſ. 30. incip. Septimò quæritur, & Sylu. in ſua ſumma, in eodem verbo, in §. Septimò quæritur, vbi tenent, quòd ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & quòd ſi fuerit ordinatus ignoranter, diſpenſat Epiſcopus *c* tam in ſuſceptis, quam in ſuſcipiendis. Si veró ſcienter, ſolus Papa: &
c idem

idem dicunt de ordinatis à ſchiſmaticis. Aduerte tamen, quòd ſi proprius Epiſcopus fuit ordinator, tunc videtur, quòd etiam cum ignorante non poſſet ipſe diſpenſare, quia diſpenſaret ſuper defectu proprio, & ideo etiam tunc videtur eſſe recurrendum ad Papam.

S*Acramenta*. Vide Fr. Domin. Soto in 4. ſent. diſtin. 25. q. 1. art. 1. Symon. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 25. A

*Executionem*. Adde text. in c. præter hoc. §. verum. 32. diſt. & in c. 1. & 2. de ſchiſmat. & in c. cum illorum, de ſenten. excom. & in c. 1. & vlt. de eo, qui furti. ord. rece. & in c. 1. & 2. de ordin. ab Epiſcop. qui renunc. Epiſc. quam eſſe communem ſententiam fatetur D. Couar. in c. Alma mater. 1. part. relicti. §. 6. num. 6. de ſentent. excom. lib. 6. B

*Diſpenſat. Epiſcopus*. Vide Hoſt. in ſum. tit. de ordina. ab Epiſcop. qui renunc. Epiſc. in fin. Doctores in c. 1. de ſchiſma. præſertim Henri. & in d. c. cum illorum. Vbi Doctores commu. tradiderunt, qui eos excipiunt, qui poſt ordinem ita ſuſceptum, religionem profitentur: his ſanè, etiam ſcienter ordinationi, & ordinum ſuſceptioni operam dantibus, à propriis Prælatis diſpenſatio poteſt indulgeri. Idemque eſt, ſi poſt religionis ingreſſum id contingat. Quamuis Innocent. in d. c. 1. de ſchiſmat. ſcribit, collationem ordinum factam ab excommunicato, probabili ignorantia excommunicationis, ita firmam eſſe, vt abſque vlla diſpenſatione, eius ſit executio permiſſa, quæ opinio communi Doctorum ſuffragio reprobata eſt, vt dixi ſupra. C

## *Hæretico.*

## CAPVT XXIX.

1 *Ordinatus ab hæretico Epiſcopo Eccleſiæ forma ſeruata, characterem ordinis recipit, non verò executionem.*

ORdinatus † ab Epiſcopo hæretico, forma Eccleſiæ ſeruata, licet recipiat ordinis characterem, a non tamen executionem, neq; Sacramenti gratiam recipit. Vnde tales non ſunt ordinandi de nouo, ſed habita diſpenſatione poſſunt in ordinibus miniſtrare, niſi quis ignoranter ordinetur. Si verò forma Eccleſiæ non ſeruatur, neq; ipſum characterem recipit. Probantur iſta ex tex. & glo. quæ ibi notat Prępoſ. in c. qui perfectionem. 1. q. 1. Et vide Hoſtien in §. A quo, ſupra allegato, in c. proxim. in quo etiam idem poteris colligere. Et vide Innoc. in c. 1. de ſchiſmat, & in c. fraternitatis, de hæret. num. 2. & 4. 1 a

C*Haracterem*. Vide ſing. Hoſtien. in ſumm. tit. de ſchiſmat. §. quid iuris. num. 4. Dom. Soto in 4. ſentent. diſtinct. 25. q. 1. art. 1. Maiolum de irregularit. lib. 4. c. 22 per totum. A

## *Et à collatione ordinum ſuſpenſo.*

## CAPVT XXX.

1 *Ordinatus à ſuſpenſo non recipit executionem ordinis, licet verè Sacramentum conferatur, Eccleſiæ forma ſeruata.*

1 ORdinatus † à ſuſpenſo non recipit executionem ordinis, *a* licet verè ille det or-
2 dines, ſi ſeruat formam Eccleſiæ, ita voluit Hoſt. in ſum. de temp. ord. in d. §. A quo. in d. verſ. Hæc igitur. & Innoc. in c. fraternitatis. num. 4. de hæret. & Angel. in ſua ſum. in verb. irregularit. in §. 30 incip. Septimò quæritur, quod tranſſcripſit Syl-ueſt. in ſua ſumma, in eod. verb. in §. 7. quæritur.

A. E*Xecutionem ordinis.* Vide quæ in præcedentibus tribus capitibus dicta ſunt. Et latiſſimè Dom. Soto in 4 ſentent. diſtinct. 25. q. 1. artic. Maiolum de irregularit. lib 4. cap. 24.

*Et qui Epiſcopatui renunciauerat.*

## CAPVT XXXI.

1 *Ordinatus ab Epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renunciauit, non recipit ordinis executionem.*

2 *Cum quo tamen Epiſcopus poterit diſpenſare, niſi craſſa & ſupina præceſſerit ignorantia quia hoc caſu Papa ſolus diſpenſat.*

3 *Ignorantia probabilis quæ ſit, vt Epiſcopus in hac ſuſpenſione poſſit diſpenſare.*

1 SVſcipiens † ſcienter Sacros ordines ab eo, qui loco ſimul, & dignitati Epiſcopali
a. renunciauit, executionem officij non habet, *a* vt in c. 1. de ordin. ab Epiſcopo,
2 qui renuncia Epiſcop. Quando verò non ſcienter † id fecerit, diſcretus Pontifex poterit diſpenſare, niſi craſſa, & ſupina fuerit ignorantia, vt ibi. quia tunc ſi talis ignorantia præceſſerit, vel ſcientia, ſolus Papa diſpenſat, ſecundum Abba. ibi. Si verò ignorantia eſt probabilis, inferior poteſt diſpenſare, ſecundum eum. Eſt autem
3 probabilis † ignorantia in ordinato, quando Epiſcopus renunciauit in curia, & veniens dixit, quòd non renunciauit dignitati vel omninò tacuit renunciationem, vt not. Hoſtien in ſumma de ordin. ab Epiſcop. qui renunc in §. 1. verſicul. quid ſi tali. per quem etiam vide, quid iudicabitur in dubio, quando ſimpliciter renunciauit, de quo etiam per Abb. in d. c. 1. propè fin. qui referendo Philip. & Hoſtien. concludit, quod tunc in dubio præſumitur renunciaſſe loco tantum, & non dignitati. Et vide Angel. & Sylueſt. in ſuis ſummis, in verbo, irregularitas, in verſic. Octauò quæritur.

A. N*On habet* Vide Hoſtien. in ſumm. titul. de ſchiſmat. §. quid iuris. num. 4. & Regiam l. 22. tit. 6. part. 1.

*Interdictique tempore ad ordines ſunt promoti.*

## CAPVT XXXII.

Quod nouè editum eſt.

1 *Sacramentum ordinis interdicti tempore miniſtrare poteſt.*

2 *Epiſcopus conferens ordines tempore interdicti, præſertim maiores, irregularis efficitur.*

3 *Quid ſi minores ordines conferat.*

4. Diaconi

4 *Diaconi, & Subdiaconi aſſiſtentes ordinum celebrationi dicto tempore, an irregularitatem contrahant.*

5 *Epiſcopus, qui interdictũ decreuit, ſi nõ ſeruat, ſed eo ordines confert, irregularis efficitur.*

6 *Qui ad ſacerdotium promouetur tempore interdicti, irregularitatis labe efficitur.*

SAcramentum † ſanè ordinis nullo modo interdicti tempore miniſtrari permittitur: quod tenuerunt Inno. & Doctores in c. non eſt. de ſponſali. Anchar c. Alma mater. col. anrepen. de ſent. excomm. lib 6 Calderi. de Eccleſ. interdi. fol. 12 colum. 3. & tenuerunt ex Theologis Floren. in 3. part. tit. 26. c. 4. Palud. in 4. ſent. diſt. 18. q. 8 art. 2. concl. 6. Sylueſt. in ver. interdictum. 5. q. 7. quam opinionem communem eſſe fatetur D. Couar. in d. c. Alma mater. 2 part. relecti §. 2. num. 4. eamque ſequitur latiſſimè Mart. Nauar. in manuali confeſſ. cap. 27. num. 17. Quæ communis ſententia procedit, etiamſi immineat neceſſitas ordinandi Præsbyteros, Diaconos, aut Subdiaconos, aliosvè Eccleſiaſticos miniſtros: vt ſcribit Syluest. in loco præcitato contra Abb. in d. c. non eſt vobis, col. fin. 1.

Ex qua iuris prohibitione † procedit, Epiſcopum interdicti tempore ordines cõferentem, ſaltem maiores & ſacros, irregularem eſſe. Tum quia celebrat Miſſarum ſolennia, vt cap. ſequenti poſt autliorem diſſeruimus. Tum quia actum exercet, ordini Eccleſiaſtico competentem tempore prohibito, vt in eod. cap. tradenius, cum ad Epiſcopalem ordinem miniſterium Sacrorum ordinum pertineat, præſertim propter Epiſcopalem poteſtatem, neceſſarius eſt in ipſo Epiſcopo ſacer ordo, vt verè Epiſcopus ſit, & poteſtatem indelebilem acquirat. gloſ. not. in c. 1 de cleri. per ſal. promot. & in c. ex literis. de exceſſibus Præla. vbi Abb. Quamuis opinio contraria verior multis videatur ex eo, quod Epiſcopalis poteſtas indelebilis ſit, & ab aliis officiis diſtincta, tametſi eam exercere non poſſit, qui presbyter non ſit, ſecundum Ioan Andr. & Doctores in d. c. 1. Sequitur Iacob. de concilio, lib 10. artic. 7. & eſſe hanc communem opinionem fatetur Abbas in d. c. 1. Couarr. libr. 1. vari reſolut. c. 10. n. 15. Quo ad irregularitatem tamen incurrendam, in ſpecie propoſita nulli dubium eſſe poteſt. 2.

Imò eandem irregularitatis † labem Epiſcopus contraheret, ſi tantum tempore interdicti, minores ordines, aut primam tonſuram conferret, vt egregiè probat D. Epiſcopus Couarr. in d. c. Alma mater 2. par. relecti. §. 3 n. 4. 3.

Sicut nec irregularis eſt, qui cũ ſit excomunicatus prima tonſura, vel aliis minoribus ordinibus initiatur, vt egregiè ſcribit Naua. conſ. 28. tit. de ſent. excom.

Et non tantum Epiſcopus † irregularitate afficitur, ordines interdicti tempore conferens, ſed etiam Diaconi, vel Subdiaconi, qui veſtibus ſacris induti huic ordinum celebrationi coadiutores exiſtunt, & ea munera miniſtrant, quæ in libro Pontificali continentur. Exercent quidem iſti tempore prohibito, quæ certo ordini Eccleſiaſtico conueniunt, & ideo manifeſtiſſimum eſt, irregularitatem effugere non poſſe. 4.

Erit quidem † Epiſcop⁹ irregularis, qui interdicti tẽpore ordines confert, etiãſi ipſe interdictum decreuerit, nã illud ſeruare debet, vel tollere, aut ſuſpẽdere, text. in c. vltim. de priuilegi lib. 6. notat expreſſe Calderi. de Eccleſ. interdict. memb. 5. 5.

O 3 Nec

Nec etiam ab irregularitate immunis erit Epiſcopus, qui Sacros aut alios Eccleſiaſticos ordines contulerit in illis diebus feſtiuis, qui ſpeciali iure ad diuina munera celebranda excipiuntur in c. Alma mater. §. in feſtiuitatibus. de ſententia excommunic. lib. 6. ita ſcribit Palud. in 4. ſent. diſt. 18. q. articul. 2. in princip. concl. 6. quem multi ſequuntur, quos refert inſignis D. Epiſcopus Couar. vbi paulò ante allegaui.

Qua ſane irregularitatis labe is etiam afficitur, qui interdicti tempore ad ſacerdotij ordinem fuerit promotus, ea quidem ratione potiſſima, quia ſimul cnm Epiſcopo concelebrat: exequitur quidem is actum certo ordini Eccleſiaſtico competentem, nempè ſacratiſſimæ Euchariſtiæ conſecrationem, vt ſcribit S. Thom. in 4. ſentent. diſt. 13. q 1. art. 2. q. 2 idem in 3. par. quæſt. 82 art. 1. Palud in 4. ſent. diſt. 23. q. 4. art. 2. Quibus placet permiſſum eſſe ordinatis cum Epiſcopo ordinante corpus Chriſti conficere, & ita apud quaſdam Eccleſias vſu obtentum eſt. Nec hoc alicui mirum eſſe debet: nam Inno. III. de officio miſſæ, par. 3. c. 9. ſcribit, conſueuiſſe Presbyteros, Cardinales, Romanum Pontificem circumſtare, & cum eo ſimul celebrare, & corpus Sacroſanctum Saluatoris noſtri conficere, & poſtea Euchariſtiã à ſummo Præſide accipere, Apoſtolos Domini referentes, qui cum eo pariter diſcumbentes ab ipſo Euchariſtiam receperunt.

*Suſpenſionis, excommunicationis, ac interdicti cenſura nodati.*

## CAPVT XXXIII.

1 *Excommunicatus maiori excommunicatione, vel interdictus, aut ſuſpenſus ab homine, celebrans eſt degradandus.*

2 *Crimen omne irregularitatem inducens meretur depoſitionem.*

3 *Excommunicatus minori excommunicatione, vel à beneficiis ſuſpenſus, ſi celebrat, irregularis non eſt.*

4 *Irregularitas licet contrahatur in caſibus ipſo iure, pœna tamen depoſitionis, qua irregulares puniuntur, imponitur per ſententiam.*

1 a EXcommunicatus maiori † excomunicatione, *a* vel interdictus, *b* aut ſuſpẽſus *c*
b ab homine, diuina officia celebrans, in ordine ſuo degradandus eſt. Hanc con-
c cluſionem ponit Hoſt. in ſua ſumm. in tit. de cleric. excom. miniſt. in col. 1. alleg. text. in c. Latores. eod. tit. ex quo text. ibi Abb. in 2. nota colligit argumentum,
2 quod omne † crimen inducens irregularitatem eſt depoſitione dignum, de quo ſe remittit ad notata in c. Dum non ab homine, & in c. At ſi clerici. de iudi. Suſpenſi
3 veró à canone, puta minori † excommunicatione nodati, vel ſuſpenſi à beneficiis,
d & non ab officiis celebrantes † non incurrunt irregularitatem, *d* & ſi grauiter de-
e linquant. *e* Idem Hoſt. vbi ſupra. columñ. 2. Et quia ſuſpenſio ſe habet multipliciter, vide bonam diſtinctionem. Abb. in c. fin. de clerici. commu. depoſi. miniſt. Ex qua colliges, quando ſuſpenſus celebrans ſit irregularis, vel non. Et vide etiam Ar-
4 chi. Floren. in 3. part. tit. 28. c. 1. §. 1. vbi hoc bene examinat. Et nota, quod licet † irregularitas contrahatur in caſibus ipſo iure, tamen pœna depoſitionis, qua punitur irregularis, infligitur per ſententiam, vt not. Ioan. Andr. in cap. 3. de cleric. excommu-

communicat. miniſtr. quem ſequitur Turrecremat. in capitul. ſi quis Epiſcop. 11. quæſt. 3.

*Maiori excommunicatione.* Adde veram huius rei rationem eſſe, quia excommunicatus maiori excommunicatione ligatus ordine Sacro prædi‹c›tus, quo ad ſe, & quo ad alios ipſo iure ſuſpenſus eſt. Et ideo ſi de facto celebrauerit, ex vulgatiſſima iuris regula, irregularitatis vitio notatur. tex. in c. 1. de ſent. & re iudi. lib. 6. c. 1. c. is cui. de ſent. excom. eod. libr. c. illud. c. fraternitati. c. vlt. de cleri. excomm. miniſt. A

Et non ſolum, quando excommunicatus maiori excommunicatione affectus celebrat, irregularis eſt: verùm etiam ſi celebrationi authoritatem præſtat quia epiſcopus eſt, & audit miſſarum ſolennia, textus optimus in cap. illud, de cleri. excom. miniſt. gloſ. in Clem. 2. in verbo, celebrari, de priuileg. quam commendat Abb. in d. cap. illud. Franc in d. cap. 1. de re iud. lib. 6. Card. Imo. & Doctores, in d. Clem. 2. Gonſa. à Villadiego, de irregular. cap. 2. col. 3. D. Couar. in capitul. Alma mater. 1. par. rela. §. 6. num. 9. Quam opinionem communem eſſe fatetur egregius vir Marti. Nauar. in manu confeſſo cap. 27. numero. 244. Dicetur quidem hoc caſu authoritas præſtari, quando epiſcopus excommunicatus facit, & iubet, coram ſe ipſo Miſſam celebrari, idem notauit Hoſt. & Doctores in c. tanta. de exceſſib. Prælato. Socin. in c. ad audientiam. n. 25. de homi.

Quibus illud addendum eſt, excommunicatum celebrantem irregularem eſſe, etiamſi nondum fuerit denunciatus, ea potiſſima ratione, quia conſtitutio pontificia incip. ad euitanda ſcandala, nullam vtilitatem, vel commodum affert ipſis excommunicatis, & ideo ipſius ſanctione iuuari non poſſunt, vt ſcribit egregiè D. Couar. in d. c. Alma mater. d. §. 6. n. 9 & § 2. n. 11.

*Coram excommunicato celebrans non efficitur irregularis, niſi in caſu notabili.*

Clericus verò, qui nulla affectus excommunicatione, coram excommunicatis ſciens celebrauerit, irregularis non eſt: quamuis grauiter delinquat, text. in d. c. is cui. de ſent. excommu. in 6. quod longa manu pertractauit D. Couar. d. §. 6.

Vno tamen caſu ſingulari, clericus efficeretur irregularis, quando coram epiſcopo nominatim excommunicato celebraret, & in benedictionibus illi annuat, vt de more fieri ſolet, ex gloſ. in c. ecce. 95. diſt. Vnde talis Epiſcopus & Sacerdos, irregularitatis nota afficiuntur, cum eiuſdem criminis participes ſint, vide gloſ. not. in Clem. in Archiepiſcopatu, in verbo, celebrari, de priuil. Abb. in fin. de exceſ. præ. Maiolum de irreg. lib. 3. c. 21. num. 20.

Procedit etiam præcedens ſententia in tantum, quod etſi excõmunicatio iniuſta ſit, ſi is in quem prolata fuerit celebrauerit, irregularitatis labem contrahit. glo. not. in c. poſtulatis, in verbo, ſpoliandi, vbi Abb. & Doct. de cleri. excomm. Abb. in cap. 1. not. 1. de Simo. S. Tho. & alij Theolog. in 4. ſenten. diſtinct. 18. q. 2. art. 1. ad quar. quæſt. Sylueſt. in ſumm. in verb. excõmunic. § 9. ſi tamen iniuſtè excommunicatus abſque ſcandalo celebrauerit, in animæ iudicio pœnam nullam incurrit. Ita tenet Caiet. in 2. 2. quæſt. 70. artic. 4 Adria. in quodlib. 6. artic. 1. columna. 1 & in 4. ſenten. 4. quæſt de confeſſ. Ioann. Drod. de lib. Chriſti. pag. 235. D. Couar. d. §. 7. Domin. Soto in 4 diſtin. 22. quæſt. 1. art. 1.

Eſt tamen circa hoc mirum in modum aduertendum, ꝙ tũc is innodatus eſt excommu-

communicatione, & celebrat, vel alium actum exercet, irregularitatem contrahit: quando talis actus, alicui ordini Eccleſiaſtico competit, quem is qui exercet, habet, à cuius vſus exercitio ſuſpenſus eſt. Sic tradiderunt Inno. & Doctores in ca. vlt. de exceſ. prælat. gloſ. in verbo, præſumpſerit in c. 2. de cleri. excommu. mini. vbi Ioan. Andre. Card. Anchar. & Abb. in c. illud. vbi gloſſ. in verbo officia. eod. tit. Henri. in c. vlt. eod. etiam tit. Nicol. Ploui. in tract. de interdict. regu. 29. & in tractat. de irregul. 45. & ſequen. Syluest. in verbo, interdictum 5. q. 4. Ioan. in ſumma confeſſ. 3. libr. tit. 33. Calderi. de Eccleſ. interdict. memb. 6. Gonſa. à Villadiego de irreg. cap. 2. idem etiam ſcripſit Inno. c. 1. de ſenten. excom. lib. 6. quam opinionem communem eſſe fatetur D. Couarru. in d. c. Alma mater 2. par. relecti. §. 2. num. 3. cui ſuffragatur tex. in c. is cui: ibi: in ſuo officio & in c. is qui. §. vlt. ibi, *Celebrat*. de ſent. excom. lib. 6. ex qua quidem veriſſima & communiſſima regula, aliqua pro eius ornatu animaduerti poſſunt.

Primò non eſſe irregulares eos, qui maiori excommunicatione innodati, recitāt aliquas horas etiam canonicas, & reſponſoria ad mortuorum ſepulchra, aut Pſalmos in choro cantant, eo modo quo laici facere conſueuerunt. Ita poſt Sanctum Thomam & Anton. tenet inſignis Martin. Nauarr. in manua. cōfeſſ. c. 27. n. 244.

Secundò, non ſufficere ad irregularitatis labem incurrendam, quod actus Eccleſiaſtico ordini competens ab excommunicato, qui eo ordine prædictus eſt, celebretur, ſed neceſſarium eſſe, talem actum ſolenniter fieri, & ea ratione qui Epiſtolam, aut Euangelium dicit, ſine apparatu ſolito, non eſt iudicandus irregularis. Ita bene aſſeuerat, Martinus Nauarr. in loco nouiſſimè allegato.

Tertiò, non eſſe laicum, vel fœminam irregularem, ſi poſt excommunicationis ſententiam alicuius Eccleſiaſtici officij munus exercuerint, laicus quidem Eccleſiaſtico ordine caret, fœmina verò ordinis incapax eſt, & ideò verè irregularitas hoc caſu conſtitui nullo modo poteſt. Ita not. inſignis Couarr. in Clem. ſi furioſus 1. par. relecti. § 1. num. 1. licet ipſe in ſuſpenſione loquatur, eadem tamen ratione in excommunicatione hoc erit aſſeuerandum.

Quartò, clericum excommunicatum, & ob eam cauſam à Sacramentorum collatione ſuſpenſum, irregularem non eſſe, ſi ea contulerit, ea ſolennitate & forma, qua laici conferre potuiſſent, nempe ſi aliquem baptizent, ſecundum ritum quo laici quandoque ſolent Baptiſmi Sacramentum conferre, ſecundum Inno. in d. c. 1. de ſent. excomm. libr. 6. ſecus tamen erit, ſi ſolenniter eo modo, quo clerici ſolent, baptizent. Ita Henri. in c. vlt. Nicola. Ploui. de irregu. reg 48.

Quintò, non eſſe irregularem eum qui maiori excommunicatione affectus, iudicat, viſitat, caſtigat, præſentat, eligit, & confirmat, quemadmodum ex prænotata concluſione deducitur, hæc quidem ad diuina munera non ſpectant, & nullibi cauetur quod ex his actionibus irregularitatis labes incurratur, & non eſt ideò dicendum, c. legatur. 24. q. 2. c. is cui. de ſent. excom. lib. 6. Nauar. d. c. 27. n. 244.

Sextò, ex præſcripta regula, & ex eius ratione deducitur, clericum excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum irregularem non eſſe, etiamſi Sacramenta percipiat. Nam ipſa Sacramentorum perceptio, non pertinet ſpeciali iure ad aliquem ordinis Eccleſiaſtici actum, quandoquidem laicis competit. Hæc eſt omnium cōmunis

Digitized by Google

munis ſententia, vt teſtatur Couar.d. §. 1. n. 1. Fateor tamen clericum iſtum, grauiſſimè arbitraria pœna ab Eccleſiaſtico iudice puniendum eſſe.

Excuſabitur tamen clericus excommunicatus celebrans, ab irregularitatis pœna, quando legitima ignorantia excommunicationis id fecerit. text. not. in c. Apoſtolicæ. de cler. excommu. miniſt. Regia l. 21. tit. 9. part. 1. Collatio tamen Eccleſiaſtici beneficij excommunicato facta, etiam ignaro excommunicationis, nulla eſt. gloſſ. not & ibi Abb & Cardinal. in c. pen. de cleric. excommu. miniſt. Doctores in c. paſtoralis. §. verum. de appella. quam opinionem communem eſſe fatentur Martin. Naua. in manuali confeſſ. c. 27. num. 271. D. Couarr. in d. c. Alma mater. 2. par. relecti. §. 7 num 3. Nam licet ignorantia excuſet à pœnis à iure ſtatutis, aduerſus excommunicatos aliquid prohibitum facientes, non tamen efficit eos acquiſitionis capaces, contra iuris prohibitionem de qua in c. Poſtulaſtis. de cleri. excomm miniſ. cum aliis. Nec ſufficeret probari ad beneficium obtinendum, teſtimonio confeſſoris abſolutionem ab excommunicatione fuiſſe impartitam. Ita ſing. tenet Calderi. conſil. 2. incip. an ſi opponatur. tit. de teſt. Sequitur Petrus Rebuff. in concordia. in forma manda. Apoſto. verbo, abſoluentes. fol. 551. Quod nota, quia vidi hoc controuerſum in cauſa maximi ponderis. Ad fugiendas tamen controuerſias, quæ circa hoc ſolent contingere in Romana curia, moribus receptum eſt, vt quoties fit alicuius beneficij collatio, aut dantur literæ ad beneficia, datur etiam abſolutio impetranti ab excommunicatione, ad illum tantum effectum, vt teſtantur Ioann. Staphil. de literis gratiæ, & iuſti. fol. 82. Felin. in c. Apoſtolicæ col. 1. de excep. Hierony. Gig. de penoſini. q. 14. Petrus Rebuff. in concor. tit. de excom. non euitandis. Nauarr. d. c. 27. n. 271.

*Abſolutio ab excommunicatione, ſolo teſtimonio cõfeſſoris minime probatur.*

Eſt etiam ab irregularitate immunis, qui poſt excommunicationem quæ nulla eſt celebrat, tex. not. in c. non debet. 11. q. 3. *Non debet* (inquit) *is pœnam ſuſtinere canonicam, in cuius damnationem non eſt canonica prælata ſententia.* Excommunicatio ſanè quæ nulla eſt, non debet timeri. c. cui 11. q 3. Nec debet ea ſententia appellari, quæ nulla eſt, quia ſententiæ effectus non perit. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. & ſicut caret iuris effectu, ſic authoritate & nomine rei iudicatæ carere debet. Cleme. Paſtoralis §. vt igitur. de re iudic. ea ratione iudex, qui ſententiam nullam protulit, litem ſuam non facit. glo. ſing. in l. fin. in glo. 1. ff. de vari. & extraordi. cogni. & hanc ſententiam tenuerunt in ſpecie propoſita. glo. Hugo. Domi. & vterque Cardi. in c. 1. 11. q 3. Hoſti. in ſumma tit. de ſent. excommu. §. quis ſit effectus. verſic. hæc vera, & in tit. de clerico excomm. §. qualiter excuſetur Abb. in c. per tuas. de ſenten. excomm. S. Thom. & Theolog. in 4. ſenten. diſtin. 18. q. 2. art. 4. quæſt. 4. Diuus Anton. 3. partit. 24. c. 37 ad finem. Et hanc opinionem communem eſſe aſſeuerat Martin. Nauar. in d. c. cum contingat, remed. 3. D. Couar. in d. c. Alma mater 1. par. §. 7. num. 7. Et plures caſus in quibus ſententia excommunicationis nulla eſt ipſo iure, congeſſit glo. in c. præſenti de ſenten. excommun. lib. 6. & in c. reprehenſibilis. de apella. Nauarr. in manu. confeſſ. cap. 27. n. 4.

*Celebrans poſt excommunicationem, quæ nulla eſt non contrahit irregularitatẽ.*

Illud verò certiſſimum eſſe cenſeo: clericum, contra quem lata fuit excommunicatio quæ nulla eſt, cum maximo populi ſcandalo celebrantẽ, mortalem culpam

ob ſcandalum contrahere, & ab ordinario arbitria pœna puniendum eſſe. Ita tenet Palud. in d. diſt. 18. q. 1. col. 3. vbi Gab. q. 2. colu. 11. quod ſæpenumero in controuerſijs forenſibus receptum vidi.

*Celebrans poſt appellationem irregularis iudicandus non eſt.*

Nec etiam clericus irregularis eſt cenſendus, qui poſt appellationem etiam illegitimam, ab excommunicationis ſententia, contra ſe latam exiſtimans validam eſſe eius appellationem, ante abſolutionem celebrauerit, etiamſi poſtea pronunciatum fuerit, eam apellationem firmitatem non habuiſſe. glo. ſing. in c. ſolet. in verbo, in officijs. de ſent. excom. lib. 6. vbi Peruſi. & Probus & communiter omnes ſequuntur eam, & valde commendat inſig. Nauar. in d. c. cum contingat. d. remed. 3. col. 2. Couarr. d. §. 7. & meritò ab omnibus Doctoribus approbata & recepta eſt Quamnis in animæ iudicio ſi quis noſſet vel noſſe deberet, eius appellationem minus iuſtam eſſe coram Deo, non eſſet immunis, teſte Nauar. ibi.

*Nota caſum ſing. ad liberandum pēſionarium ab excommunicatione quando ſtatuta die non ſoluit.*

Erit ſimiliter ab irregularitatis labe liber penſionarius, contra quem excommunicatio lata eſt ipſo iure, in caſu, quo certo tempore penſionem conſtitutam non ſolueret, nam ſi lapſo termino, ante ſolutionem celebraret, irregularis non eſt antequam ille, cui debetur, declaret ſe velle illam eſſe incurſam: illo verò lapſo menſe vel anno, declarante, incurſa cenſetur excommunicatio à termino elapſo, quamuis ſi antequam declaret, penſionem recipiat, vel moriatur, vel concordia fiat, vel penſionarius extremū diem clauſerit, non cēſetur incurſa. Ita tenet Caſſiodo. deci. 2. n. 3. tit. de locato, vbi fatetur ſeruari in Rom. curiæ Sumō Prætorio. Idē tenet ipſe deciſ. 3. eod. tit. n. 4. & deciſ. 4. n. 1. & 9. ibi ſeqtur Mart. Nauar. in manu. c. 23. n. 103.

*Clericus maiori excommunicatione innodatus in mortis articulo poteſt abſolutionem indulgere.*

Excuſabitur etiam ab irregularitate clericus, qui excommunicatione maiori innodatus, conſtitutum in mortis articulo abſoluerit, maximè hodie authoritate Concilij Tridentini, ſeſ. 14. cap. 7. in hæc verba: *In articulo mortis, omnis ſacerdos quoslibet pænitentes a quibuslibet peccatis, & cenſuris, abſoluere poteſt.* Probabiliter quidem credi poteſt, piam matrem Eccleſiam non auferre illi, nec ſuſpendere iuriſdictionem à peccatis abſoluendi, quoad talis articuli tempus. Fateor tamen quod ante concilij contraria opinio recepta erat quàm tenuerat, gloſ. not. in c. præterea §. per manus. 32. diſtinct. ibi communiter Doctores ſequuntur Abb. & Præp in c. non eſt, de ſponſal. & communem eſſe teſtatur Nauarr. in Manu. confeſſ. c. 26. numero. 27 & in c. 1 num. 87. de pœn. diſtinct. 6 ipſe verò in d. Manuali. c. 27. numero. 272. noſtram amplectitur opinionem dicens, contrariam tenuiſſe. d. c. 26. immemor deciſionis dicti Sacroſancti Concilij, quæ ſingularis eſt, & interpretatio, & ſummè notanda.

*Caſus notandus.*

Sed vtrùm Parochus excommunicatus, occultè tamen poſſit paræcis ſuis Sacramenta conferre, vide Domi. Sot. in 4 ſent. diſt. 22. art. c. 4. col. 4. tenentem, ei licere, ea ratione innixus quod creditor poteſt ab excommunicato debitum ſuum petere: & hic ille ſine peccato ſoluere c. intelligimus, de iudi. c. ſi verò, de ſen. excommun. ſicut non peccat celebrando ille, qui homicidium occultiſſimum perpetrauit, præmiſſa iuſta contritione & confeſſione, ante irregularitatis diſpenſationem: vt optimè ſcribit Martin. Nauarr. in Manu, confeſſ. capitul. 27. numero. 239. Et licet multis viris doctiſſimis periculoſa opinio hæc videatur, quia noua & à nullo Theologo, nec Sacræ Canonicæ legis perito aſſerta: eam tamen

veriſſi-

veriſſimam eſſe cenſeo, de qua latius legendus eſt idem Nauar. in tract. de oratione & horis cano. c. 22. n 7.

*Interdictus.* Interdictum quidem Eccleſiaſticum, non tantum in locum, ſed in perſonam, quoad certum actum, aut quoad certam & particularem actionem ordinis imponi poſſe, manifeſti iuris eſt, vt ſi quis à celebratione miſſarum, Eccleſiæ ingreſſu, aut à Sacramenti pœnitentiæ collatione interdicatur. tex. & ibi traditur in c ſignificabit, de corp. viti. not latè Calderi. in tract. de Eccleſiaſtico interdi. fol. 5. col. 2 Deci. in c. ſane. num 4. de offici. delega. Marti. Nauar. in manual. confeſſ. c. 27. num. 164. Domi. Soto, in 4. ſent. diſt. 22. q. 3. art. 1. Vnde dubium non eſt, quod is qui à Miſſarum celebratione interdicitur, ſi de facto celebrauerit, irregularitatis nota afficitur, vt cum aliis hoc loco tenet author, idem eſt ſi Eccleſiæ ingreſſus alicui fuerit interdictus, nam ſi intra illam diuina ſolennia celebrauerit irregularis eſt. Nec poteſt in Eccleſia ſepeliri, niſi pœnituerit, & cum ſignis contritionis & pœnitentiæ deceſſerit, tex. not. in c. is cui de ſen excom. lib. 6. ibi Ioann. And. Fran. & Doctores not. Poterit tamen is abſque irregularitatis metu extra Eccleſiam diuina officia celebrare glo. not. in d. c. is cui. & in capitul. vlt. de offic. ordi. l. 6. Inno. Henri. Abb. Felin. numero. 8. in capitul. ſacro. de ſent. excommuni. eamque ſequitur (vir ætate inferior, literis tamen & eruditione antiquis æquandus) Mart. Nauarr. in manu. confeſ. cap. 27. numero. 170. D. Couarr. in c. Alma mater 2. par. relecti §. 1. num. 3. de ſenten. excom li. 6. quæ communis & veriſſima opinio probatur in c. *præſenti.* 5. q. 2. Eſt etiam ei permiſſum Eccleſiaſticam iuriſdictionem exercere, ſi quidem ea ſuſpenſus non eſt. glo. in verbo, interdictum, in d c. ſacro, quam Doctores ibi communi conſenſu ſequuntur Abb. in c. ab excommunicato. col. 4. de reſcrip. Ioan. Miles in repertorio, in verbo, ſuſpenſus. Eſt ei licitum Eccleſiam introire & orare, quando diuina munera non celebrantur. glo. ſing. quæ loquitur in excommu. in c. qui ſtudet. 1. quæſt. 1. Inno. in cap. nuper, de ſent. excommu. non tamen poteſt ſacra audire. Ita Domi. in d. cap. is cui. quam opinionem communem eſſe teſtatur eam ſequutus Nauar. vbi ſupra allegaui.

Notabis etiam circa hoc, quòd generaliter per quodcunque interdictum prohibita ſunt diuina ſolennia, ſacramenta, nec non Eccleſiaſtica ſepultura (his exceptis) quæ iure permittuntur Ita colligitur ex cap. fin. de exceſſib. præla. cap. non eſt de ſponſali. c. quod in te de pœniten. & remiſ. c. reſponſo. de ſen. excommun. c. quoniam. c. fin. de ſen excommu. lib. 6.

Ex quo manifeſtè ſequitur, violantem Eccleſiaſticum interdictum irregularem eſſe. text. not. in cap 1. de re iudi. lib. 6. cap. 1. c. Is cui §. vltim. de ſenten. excom. eod. li. Regia lex. 18. tit. 9. parti. 1. & ibi noſter Gregori in glo. *Irregulari.* Non tamen irregularitas contrahitur, per quemcunque actum, niſi per alicui ordini competentem, quem is qui exercet habet. Ita ſingulariter tenet Innocent. in c. vlt. de exceſ. prælato. quam ſupra multis comprobauimus.

Sed quæſtionis eſt, vtrum qui tempore ceſſationis à diuinis celebrauerit, irregularis iudicari debet, in qua glo. not. & communiter à Doctoribus recepta in c. ſi canonici. de offic. ordi. in 6. in ea eſt opinione, vt exiſtimet, eum irregularem non eſſe. Idem in ceſſatione generali reſpondendum eſt, etiamſi ab eo decreta ſit, *Celebrans tepore ceſſationis à diuinis an ſit irregularis.*



Digitized by Google

qui interdicti ſententiam iure poterat pronunciare. Innocen. num. 3. vbi Abb. Anton. Præpo. Fran. & communiter omnes in c. dilectis. de appellati. Idem Innocen. num. 4. in c. irrefragabili. de offi. ordin. Syluest. in ſumma, in verbo, ceſſatio. §. vlt. & in verbo, interdictum. 1. §. 1. Cardinal. & Imol. in Clement 1. §. 1. ceſſationis. de ſenten. excommu. vbi Bon. num. 9. Mart. Nauarr. in manu. confeſſ. c. 27. num. 188. Contrariam tamen opinionem in ceſſatione generali ab eo impoſita, qui poterat interdicere, tenet Ioan. And. in c. ſi canonici. de officio ord. in 6. Idem vbi Inno. in c. non eſt vobis, de ſponſali. vbi Præpo. col. 4. Feli. in c. irrefragabilis. §. cæterum. de offici. ordi. Ang. in ſumma, in verbo, ceſſatio Floren. in 3. part. tit. 26. cap. 3. colum. 2. Primam tamen ſententiam magis communem & benigniorem eſſe profitetur D. Couar. in d. capitul. Alma mater. 2. part. relection. §. 2. numero. 3. Licet aſſeneret fortaſſis poſteriorem eſſe veriorem, conſiderata & perpenſa mente Sacrorum canonum, prohibentium Eccleſiaſticæ cenſuræ violationem. *Ipſe* verò non auderem à prima opinione recedere, quæ vt communior, ita & verior eſt, cui ſuffragatur tex. in d. c. is cui. de ſen. excomm. lib. 6. quod ſancitum eſt, non eſſe quenquam irregularem cenſendum, niſi in caſibus iure Pontificio definitis, nullus tamen locus Sacrorum canonum expreſſus reperitur, quo irregularitas in hoc caſu infligatur, igitur ſtatuenda non erit. Nam licet in Clem. 1. de ſenten. excommun. ceſſatio generalis Eccleſiaſtico interdicto, quo ad eius obſeruationem & violationem comparetur, illud in vniuerſum non eſt, ſed quo ad illam excommunicationem tantum.

C *Suſpenſus.* Vide authorem noſtrum infra c. 121. n. 4. & quæ poſt eum ſcripſi.

D *Irregularitatem.* Vide tex. in c. ſi celebrat, de cleri. excom miniſt. l. 5. tit. 9. par. 1. & ſpen. eod. tit. Et ratio huius deciſionis eſt, quia excommunicatus minori excommunicatione, non eſt ab aliquo actu ordinis Eccleſiaſtici ſuſpenſus, quia Sacramentorum perceptio non pertinet ad aliquem actum ordinis, & hac ratione prohibitus Sacramenta percipere, minimè ab aliquo actu ordinis ſuſpenſus eſt. Et ea potiſſima ratione irregularis non eſt iudicandus: tametſi Sacramenta percipiat: eſt quidem neceſſariũ, vt quis efficiatur irregularis q̃ ſit ſuſpenſus ab aliquo actu ordinis, quẽ is qui illum exercet habet. Quæ opinio communis eſt, vt ſupra oſtẽdimus.

E *Delinquat.* Vide tex. in d. c. ſi celebrat, ex quo cum vtatur dictione *Grauiter*, manifeſtè colligitur clericum minori excommunicationis vinculo innodatum, ante obtentam abſolutionem, diuina celebrantem ſolennia, mortalem culpam contrahere, quod ibi Doctores communi conſenſu notant, & probat Regia lex 6. tit. 9. partit. 1. Caietan. in ſumma, in verb. excommunicatio minor. Syluest. in verbo, excommunicatio 4. in prin. not. 3. Cuius ratio manifeſta eſt, quia excommunicatus, qui ſic celebrat, contrauenit ſpeciali præcepto, quo prohibetur Sacramentum percipere: ſi verò talis excommunicatus Sacramenta non percipiat, ſed ſolùm conferat, veniali tantum peccato afficitur, quod inſinuare videtur text. in 2. ſui parte in d. cap. ſi celebrat, qui omiſſa dictione, *Grauiter*, impliciter hunc peccare aſſerit, ſentire videtur: hoc veniale peccatum eſſe, non mortale, & ita illum tex. ad hoc perpendunt Anchar. ibi, & Caietan. in dicto verbo, excommunicatio minor, Syluest. d. nota 3. Cauarruuias in d. c. Alma mater. 1. part. §.

*Tex. celebris in c. ſi celebrat, de cleri. excom. vel depoſ. miniſ. interpretatur.*

Digitized by Google

part.§.8.n.2. Domin.Soto in 4.ſentent.diſt. 22. quæſt. 1. art. 1. Quamuis Sylu in d. ſumma, in verbo, Excommunicatio, 4. in princ. aſſeueret, mortale crimen hoc caſu committi, & d. Regia lex 6. & opinionem iſtam ſequi videtur Doctiſſimus Couarr. in d.num.2. Tamen egregius Mart. Naua. in manua. confeſſ. c. 27. num. 24. Cæteris melius hanc controuerſiam reſoluit exiſtimans, nullum peccatum committi, quod ea neruoſa ratione probat: nam cùm Sacris Canonibus excommunicatus minori excommunicarionis vinculo ligatus, tantum ſeperatus ſit à Sacramentorum participatione paſſiua, manifeſtè ſequitur, poſſe abſque alicuius criminis reatu, Sacramenta miniſtrare, ſi dando non ſuſcipiat. Et ea ratione à peccatis poteſt abſoluere, quia id dare eſt, non verò accipere, & poterit infirmis Sacramentum conferre, abſque Miſſæ celebratione, nec non ab excommunicatione abſoluere.

Nec his refragatur text. in d. c. ſi celebrat, in d. 2. parte, qua quatenus dicit, excommunicatum minori excommunicatione conferentem Sacramenra peccare, intelligi debet de illa collatione quæ fit vna cum participatione, nam alias text. ille eſſet ſibi contrarius, cum expreſſe ibi definitum ſit talem excommunicatum, à ſola Sacramentorum participatione eſſe ſeparatum. Et iſte eſt germanus intellectus illius text. qui ex mente Hoſt. & Anchar. colligitur. Qua ratione clericum minoris excommunicationis vinculo ligatum, qui Sacramenta contulerit, ſi ea minime ſuſceperit, nullum crimen commiſiſſe iudicandum eſt. Et ideò in publicis Eccleſiaſticis tribunalibus accuſari non poteſt, & ita non ſemel obtinuiſſe in publicis cauſarum actionibus ſum memor.

*Non ieiuni.*

## CAPVT XXXIIII.

1 *Sacramenta altaris non debent, niſi à ieiunis hominibus celebrari.*
2 *Clericus non ieiunus celebrans, cui pœna ſit obnoxius.*
3 *Somnus non eſt de ſubſtantia digeſtionis.*

SAcramenta † altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrari *a* à Catthaginenſi Concilio prohibitum eſt, quod fuit tranſcriptum à Gratiano in c. Sacramenta, de conſe. diſt. 1. Contra facienti autem nulla ibi pœna ſtatuta fuit. Qui autem poſt cibum & potum etiam minimum diuina celebrauerit, excommunicationi ſubiacebit: vt in Concilio Toletano 7. in canon. 2. quem retulit Gratian. in c. nihil. 7. q. 1. in §. nullus poſt cibum. Conciliũ tamen Bracharenſe 2. in canon. 10. ſeuerius animaduertit: diſponens quòd preſbyter in hoc delinquens continuò ab officio ſuo priuatus à proprio deponatur Epiſcopo. Item talis † celebrans niſi præmiſſa dormitione, priuandus eſt beneficio ſuo, vt in c. Si conſtiterit, de accuſat. ſecundum Hoſtien. in ſumma, in tit. de conſec. Eccleſi. vel alta. in §. Et qualiter ieiuno. Vide tamen Card. in c. ex parte. de celebra. Miſ. in 4. q. vbi dicit, quod celebrans poſt cibum vel potum poteſt deponi, allegat. d. c. ſi conſtiterit. Et quia in illo textu nulla fit mentio de depoſitione, intelligenda ſunt verba Cardin. iuxta id quod notat Areti. in d. c. ſi conſtiterit in 3. nota dum dicit: Tertiò tene menti hunc text. quòd ſi preſbyter celebrat poſt cibum ſumptum ante dormitationem, iſtud dicitur crimen

[Right margin: 1 (beside line 1), a (beside line 2), 2 (beside line 8)]

graue,& dignum depoſitione à beneficio. Sed aduerte quòd ego credo, quod per illum textum non poſſet dari pœna priuationis beneficij,clerico non ieiuno celebranti,quia ſecundum Abbat.ibi,poſt Hoſt vera cauſa priuationis fuit, quia ebrioſus celebrauit,quod præſumitur, quia per totam noctem ſtetit in potatione,& manè in continenti celebrauit. Iudex, ergo attenta perſonæ & exceſſus qualitate, ac facti publicitate,pœna carceris aut ſuſpenſionis in delinquentem circa hoc poterit
3 animaduertere. Quia hodie † ſeruari Concilium illud Bracharenſe, eſſet nimis rigidum. Vnum tamen nota in iſto propoſito, quòd ſomnus non eſt de ſubſtantia
b digeſtionis, vt quis dicatur ieiunus, *b* ſed ſatis eſt,quòd ſit perfecta digeſtio, vt notat Abbas in d.c ſi conſtiterit.circa finem. Vide Cardinal. in d.c. ex parte. qui dicit ſufficere digeſtionem ſecundum qualitatem cibi ſumpti: & quod dicunt Phyſici, quòd digeſtio perficitur in ſeptem horis. Credo tamen, quòd iſtæ ſeptem horæ computandæ ſunt ab hora duodecima media noctis,aliàs autem qui cœnaſſet hora prima, vel ſecunda poſt duodecimam, non poſſet celebrare, etiam in vndecima ante meridiem, quia licet cibus ſit digeſtus, ille tamen non dicitur illo die ieiunus,
c *c* & vide gloſſ.in d.c. Nihil.in gloſſ. final. volentem, quòd aliquis comederet ante mediam noctem, & ſentiret adhuc eructationes, quia nondum eſt cibus digeſtus, & quamdiu ſentit cibum, abſtinebit.

A *Celebrare.* Vide text.in c.ex parte de celebrat. Miſſ vbi Doctores, Bertach. in tractat.de Epiſcop.2.part. lib.4. quæſtion.42. & latiſſimè Cardin.à Turrecremat.in c.Sacramenta, de conſecration.diſtinct.1. Nicola. Boer. deciſion. 4. per totum. Sed quid teneatur facere ſacerdos, qui poſt rem diuinam inceptam memoriæ illius ſubuenit non eſſe ieiunum. Lege Domin. Soto.in 4.diſtinct. 13. quæſt. 2. artic.6.qui poſt S.Thom.cenſet: quod ſi id poſt conſecrationem contigerit, debet ſacramentum ſumere, ſi verò ante inceptam Miſſam relinquere tenetur, niſi grande ſcandalum timeretur. Idem ſequitur Angel.in ſumma, in verbo, Euchariſtia. 2. §.6.Syluest.in verbo,Euchariſtiæ.2.§.7.

Notabis tamen vtiliter circa capitulum hoc,quod ſi poſt conſecrationem Sacerdos morte,vel alia graui infirmitate præoccupetur, cum hoc caſu Miſſæ celebritas per alium ſupplere debeat, ſi non reperiatur clericus, niſi qui non ſit ieiunus, is iure poterit diuinam rem perficere, & ſacramentum ſumere, abſque alicuius pœnæ metu: nam cum duo præcepta hoc conſtituto caſu contraria ſint, in eam partem eſt declinandum, quæ magis referat, at præſtantius præceptum eſt, quod Sacramentum perficiatur (quod diuinum eſt) aut diuino proximum c. comperimus. c. relatum.de conſecratione. diſtin.2 quam prohibitio ne ſumatur niſi à ieiuno,quæ humana eſt.c liquido ead. diſt. Ita tenet Dom Soto.4.ſent.d 12.q.1.art.8.

B *Animaduertere.* Adde quòd,licet author non meminerit, opinionem iſtam amplectitur Ioan.de Ana.in c.ſi conſtiterit.de accuſat.Sequitur Petrus Foller.in pract. crim.can.in vltimis verbis.

C *Ieiunus.* Vide Dominic.Soto.d.artic.8. vbi authoris noſtri opinionem amplectitur.

Ac in

*Ac in die ſæpius.*

## CAPVT XXXV.

1 *Clericus in die non debet niſi vnam celebrare Miſſam.*

2 *Quod ſi plures in die Miſſas celebrauerit, cum pœna in re expreſſa non ſit, iudicis arbitrio eſt puniendus.*

CLERICIS in die ſæpius celebrantibus nulla pœna in ſacris ſanctionibus conſtituta eſt, ſed nec illis hoc expreſsè prohibetur, imò potius in Concilio celebrato per Archiepiſcopum Maguntinum, & aliquos Epiſcopos, anno Domin. 1023. in loco Salegunſtat. in canon 5. decretum fuit, vt vnusquiſque presbyter in die non amplius quam tres Miſſas celebrare præſumat, vnde vſque ad illum numerum licitum erat illo tempore in partibus illis: Quod Concilium habes, in fine libri Decretorum diui Burchardi Epiſcopi Wormacienſis, qui interfuit in illo. Iura namque † Canonica, ſufficere Sacerdoti vnam Miſſam celebrare *a* ſolum affirmant, vt 1
in c. Sufficit. de conſecr. diſt 1 & in c. Conſuluiſti. & in c. te referente. de celebrat. a
Miſſar. non tamen plures dicentibus, pœnam aliquam comminantur, licet text. in d. c. ſufficit in fin. verſic. dicat, quod pro pecuniis, aut ſæcularium adulationibus plures celebrans vna die † non exiſtimat euadere damnationem, quod magis æternam, quam temporalem pœnam videtur reſpicere. Sed quia tale facinus in conſpectu populi graue ſolet iudicari, idque aliquando auaritiæ cauſa à pauperculis, & parum doctis ſacerdotibus perpetratur, non debent Eccleſiaſtici iudices illud leue reputare, ſed attenta facti notorietate, populique ſcandalo, perſonaque perpetrantis moribus & qualitatibus conſideratis ſic in hoc errantes corrigere, vt cæteri pœna, metu à ſimilibus cohibeantur. Adeo enim amor viuendi in otio, clericorum bonam partem inuaſit, vt hac tempeſtate, vt laborem fugere poſſint, Sacri ordines ſuſcipiantur, euenit inſuper, vt iam pauperculi Sacerdotes, eo ſolo tempore, quo ſacrificio Miſſæ vacant, totius diei ſumptus neceſſarios promereri, ac deberi ſibi contendunt, atque ob id vna ſola celebratione, pluribus, qui plures eleemoſynas præſtiterunt, ſatisfeciſſe arbitrantur: quod mihi ſemper iniquum viſum *b* eſt. b
Nullo enim iure, nullaque ratione aſtrictus eſt, qui ſacerdotem occupat per ſpacium vnius Miſſæ ad eum in ocio alendum per totam illam diem, quin potius hoc aduerſari videtur antiquis illis ſanctorum Patrum decretis, quibus ſtatuerunt, clericos quantumuis verbo Dei eruditos artificio ſibi victum & veſtitum quærere, artificioloquè præter offenſam ſuæ profeſſionis debere ſibi parare veſtimentum. Vt notanter inuenies in Concilio Carthaginenſi 4. in c. 51. 52. 53. & in cap. Clericus victum, cum c ſeq. 51. diſt.

CElebrare. Vide vndecim caſus, quibus eodem die iterum celebrare licet, quos A
refert Syluest. in ſumma, in verbo. Miſſa. 1. § 7. & ſeptem ſcribit Martin. Nauarr in Manual. confeſſ. c 25. num 27. & alios commemorat Domin. Soto in 4 ſent. diſtinct. 13. quæſt. 2. artic. 2. & Regia l 50 titul 4. part. 1. Qui quidem caſus antiquitus cum Eccleſia Sacerdotum inopia laborabat, erant frequentiſſimi: hodie verò rariſſimè contingunt, præter diem natiuitatis, & cum clericus ob inopiam duarum Eccleſiarum curam habet. Id verò notandum cenſeo, quòd in dictis

caſibus,

caſibus, quibus clericis iterum celebrare permittitur, procedit ſi ieiuni fuerint: vnde ſi in prima celebratione lotionem ſumpſerint, amplius celebrare non licet, c.ex parte, de celebrat.Miſſar. d.Regia l.50. not. Abb.& Doctores in cap. conſuluiſti, de celebrat. Miſſ. tradunt Dd. in d.c.ex parte. quo loco dicit Hoſtienſ. magnos viros vidiſſe in hoc errare.

B *Viſum eſt.* Adde latiſſimè Scotum quodlib. 20. Palud. in 4. ſenten. diſt. 45.q.2. Dom. Soto lib. 9.de iuſt.& iur. quæſt.art. 2.& in 4. diſt. 13. quæſt.2. artic.2. Quibus in locis egregiè pro eius ſingulari eruditione rem hanc explicat, & authoris noſtri opinio ſequitur à Nauarr. in manual. confeſſ. c. 25. num. 92. vbi dicit, quod Eccleſiæ vſu recepta ſit.

### *Et ſine aqua & igne, vel in pane fermentato, & in calice ligneo.*

### CAPVT XXXVI.

1 *Clericus iſtorum criminum reus, ab officio & beneficio eſt deponendus.*

1 POENA ſic celebrantis *a* eſt, quod † deponatur ab officio & beneficio, & in c.fi.
2 de celebr.miſſ.vbi Abb. dicit, ꝙ Doctores non exprimunt, an debeant concurrere omnia ſupradicta ad hoc, vt presbyter deponatur, & quod credit ipſe procedendum ſecundum qualitatem loci, & contemptum presbyteri cõſiderandum, an habuerit illud in conſuetudine.

A CElebrantis. Vide Regiam l.52.tit.4.part.1.& l.56.ibi.& circa huius capitis argumentum de forma & debito more miniſtrandi Euchariſtiæ Sacramentum, vide latiſſimè Mag.ſent.& Theologos in 4.ſenten, diſt.9. vbi Domin.Soto.art.1.cum multis ſequent.

### *Et ſuper altari non conſecrato.*

### CAPVT XXXVII.

1 *Clericus ſuper altari non conſecrato celebrans, arbitrio iudicis qualiter puniendus ſit.*

2 *Sacerdos erigens aliud altare, niſi quod ab Epiſcopo ſanctificatum fuerit, degradãdus eſt.*

1 PIè quidem † ab eccleſia conſtitutum eſt, quòd Euchariſtiæ Sacramentum non
2 niſi ſuper conſecratum altare celebraretur, *a* non autem cõtra facienti ſacerdoti pœna deſcripta reperitur: vnde Card.in d.c.fin.de celebra. Miſſa. meritò quæſtionẽ mouet: Si quis celebrat ſuper altari non conſecrato, qua pœna ſit puniendus? & dicit, quòd ſi ex malitia, vel nimia deſipientia, punitur pœna illius text. quam in capitulo præcedenti deſcripſimus, & hoc propter identitatem rationis, & vlterius procedendo dicit, quod idem videtur in omnibus aliis exceſſibus commiſſis circa cultum Sacramentorum. Poſtremò tamen dicit, quòd quia pœnæ ſunt reſtringendæ locus erit pœnæ arbitrariæ, & hoc credit verius, niſi tanta eſſet identitas rationis, quod poſſet eſſe locus pœnæ illius text. & in propoſito huius capituli vide text. in cap. Nullus presbyter. lo 2. de conſecrat. diſtinct.1. qui dicit, quòd nullus presbyter in Eccleſia cõſecrata aliud altare erigat, niſi ꝙ ab Epiſcopo loci fuerit ſanctificatum, vel permiſſum: & ſi clericus cõtrarium fecerit, degradetur, quod ego intelligerem

rem, quando Clericos erigeret, illud tanquam conſecratum, & vt in eo celebraretur ſine aliqua ara conſecrata.

*Celebraretur.* Vide latè Dom. Sot. in 4. ſent. diſt. 13. quæſt. 2. art. 3.

### *Sine Orario, ſeu Stola, & alijs veſtibus ſacris.*

### CAPVT XXXVIII.

3 *Sacerdos ad Miſſarum ſolennia non aliter accedere debet, quam orario vtroq; humero circumſeptus, quod ſi aliter fecerit, excommunicandus eſt.*

2 *Sacerdos ſine caſula & alijs veſtibus ſacris celebrans, arbitrio iudicis eſt puniendus.*

SACERDOS cum ad ſolennia † Miſſarum accedit, non aliter accedere debet, q̃ orario vtroque humero circumſeptus, a ſicut tempore ordinationis ſuæ dignoſcitur conſecratus, ita vt de vno eodemque orario, ceruicē pariter & vtrumque humerum premens, ſignum in ſuo appareat pectore crucis: ita deponit Concil. Bracharenſe 3. in Can. 3. quod tranſcriptum eſt in c. Eccleſiaſtica. 23. diſt. Si quis autem aliter egerit; excommunicationi debitæ ſubiacebit, b vt ibi, de quo text. meminit Duran. in rationali diuinorum officiorum. c. de ſtola, vbi dicit quod forte quis diceret illud decretum eſſe abrogatum per contrariam generalis Eccleſiæ conſuetudinem: nam non vbique partes ſtolæ reducuntur ante pectus in modum crucis. In his tamen regnis conſuetudo ſeruat decretum illius Concilii. & licet ille text. ſolum de orario ſiue de ſtola diſponat. † Si Clericus ſine caſula, aut aliis veſtibus ſacris celebraret, nihilominus puniendum, credo ſuperioris arbitrio. Et aduerte, quod dum text. in d. c. Eccleſiaſtica. dicit, quod clericus propter hoc excommunicationi ſubiaceat, exponit ibi Archidia. dupliciter. Primò, ſi admonitus non vult ceſſare. Secundò, excommunicationis, id eſt, ſuſpenſionis ad tempus pro arbitrio iudicis, cum ibi non determinetur tempus: & hanc ſecundam expoſitionem credo veriorem.

A *Sacrarum veſtium antiquiſſimus vſus.*

CIrcumſeptus. Nota circa huius capitis argumentum quod, ad diuini muneris maieſtatem maximè expedit Sacris veſtibus in Sacris miniſteriis vti. Sunt quidem veſtes ſacræ ſacris miniſtris deſignatæ, diuerſæ hæ plures aut pauciores pro diuerſitate graduum & miniſteriorum, quarum vſus antiquiſſimus eſt in Dei Eccleſia tam in ipſorum miniſtrorum veſtibus, quàm in altaris ornatu. Meminit quidem horum Clemens in ſuis epiſtolis: meminerunt etiam alii venerandæ antiquitatis patres. Quamquam non eſt dubitandum paulatim aliqua eſſe addita aut mutata: & ita refertur Dalmaticarum vſum incœpiſſe à Syluestro, quarum frequenter Gregorius in Epiſtolis meminit. Oraria verò quæ frequentiſſimè ſtolæ nuncupantur in antiquioribus Conciliis tanquam presbyterorum, & Diaconorum propria ornamenta conſtituuntur, vtcunque ſit, illud eſt aſſeuerandum; hanc eſſe Apoſtolorum vel vniuerſalium conciliorum antiquiſſimorum traditionem. c Et vide multa lectu non indigna, quæ de Sacerdotalibus indumentis (huic loco accommodatiſſimis) vltra alios diligenter ſcripſit Domi. Sot. in 4. ſentent. diſtinct. 13. quæſt. 2. artic. 4. Et de ſingulorum ornamentorum ſignificatione, ratione ac compa-



ratio-

paratione illorum ad veteris legis ornamenta, de quibus vltra alios diſſerit eleganter Rabanus lib. 1. de iuſt. cleri. cap. 14. & ſequentibus. Et Hugo de ſancto Victore, lib. de myſteriis Chriſtianæ fidei. 4. & lib. de myſteriis Eccleſiæ c. 6. Et vide Onuffrium Pan. virum ſane doctiſſimum & variæ & indefeſſæ lectionis in tractat. interpreta. vocum obſcura Eccleſiaſt. Concil. Tridentin. ſeſſ. 22. cap. 5. & Can. 7. ead. ſeſſ. *Si quis* (inquit) *dixerit caeremonias, veſtes & externa ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Eccleſia Catholica vtitur irritabula impietatis eſſe magis, quam officia pietatis, anathema ſit.*

*Onuffr. Pan.*

*Contra impium Carolum Molinæum & alios Hæreticos.*

Ex quo meritò exterminanda & releganda eſt impii Caroli Molinæi opinio in 2. part. extricati. Laberen. num. 53. ad finem, aſſeuerantis, Pontificios ritus, non ab Apoſtolis emanaſſe: ſed poſteà partim ab Ethnicis, partim à Iudæis proceſſiſſe, & miror ſanè locum illum non fuiſſe caſtigatum in nouiſſimo libro expurgatorio, edito hoc anno 1584. Cogantur ſanè impii homines has ſanctiſſimas cæremonias increpare, & de medio tollere, vt iis adiumentis deſtituti, peccatis noſtris depreſſi, perpetuo ſomno ſepulti, Dei noſtri obliuiſcamur, ſi hæc nobis adempta eſſent, forte peiores eſſemus Sodomæis & Gomorrhæis.

B *Subiacebat.* Ex qua ſanè excommunicationis pœnæ manifeſtè ſequitur Clericum ſine Sacris veſtibus celebrantem mortalem culpam contrahere, nam aliter excommunicationis pœna non imponeretur, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3. tradiderunt Theologi, præſertim Thom. in 4. diſt. 18. q. 2. ad. 3. quæſt. Felin. & Doctor. in rub. de ſent. excom. quam eſſe communem ſententiam teſtatur Domin. Soto in 4. diſt. 22. quæſt. 1. art. 2. D. Couar. in c. Alma mater. 1. part. relect. §. 8. num. 1. de ſentent. excom. lib. 6. cui ſuffragatur Concilium Triden. ſeſſio. 15. cap. 3. & hanc ſententiam tenet in ſpecie Anton. 3. part. tit. 13. c. 6. §. Nec à tali crimine excuſaretur clericus, ſine ſacris veſtibus celebrans. ſi aliter mortem vitare nequeat ſecundum Caietan. 2. ſecundæ q. 69. art. 4. Quæ opinio nimis dura videtur egregio Nauarro. in manuali confeſſ. c. 25. n. 84.

*Ac in priuatis locis ſine Epiſcopi licentia celebrarunt.*

## CAPVT XXXIX.

1 *Miſſarum ſolennia, non niſi in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit, celebranda ſunt.*

2 *Clericus, qui flagitium hoc commiſerit, qua pœna puniatur.*

3 *Epiſcopis in domibus nullo modo celebrare licet.*

Sicut non alii quam ſacrati Deo Sacerdotes debent Miſſas celebrare, nec ſacrificia ſuper altare offerre, ſic non in aliis, quam in Domino conſecratis locis, id
2 eſt, in tabernaculis diuinis precibus à Pontificibus delibatis, Miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licet, niſi ſumma coëgerit neceſſitas. Verba ſunt ſingularia. text.
1 c. ſicut de conſec. diſtinct. 1. Et in Concil. Tributienſi de quo in c. ſequent. diſponitur, quod Miſſarum ſolennia ✝ non niſi in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe

ipſe

ipſe permiſerit celebranda ſunt: idem etiam diſponitur in c. hic ergo. ead. diſtinct. quæ iura Sacerdotibus contrarium facientibus pœnam non ſtatuunt. text. autem in c. nullus presbyter. el ead. diſt. idem prohibet illis, qui de cætero participes voluerint eſſe ſacerdotii. Per quæ verba videtur comminata talibus pœna amittendi participationem Sacerdotii. Facit etiam Concilium Carthagi. 2. in Cano. 9. vbi ita diſponit. Quiſquis presbyter inconſulto Epiſcopo agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipſe honori ſuo ſibi contrarius exiſtit. Sexta autem Synodus, de qua in c. clericos. ead. diſtinct. dicit, clericos, qui miniſtrant in oratoriis, quæ intra domum ſunt, cum conſenſu Epiſcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis verò † hoc non obſeruauerit, deponatur. Vnde forte ſumpta occaſione acerrimam pœnam talibus imponendam ſcripſit lex noſtri regni, videlicet quod clerici, qui taliter celebrant deponantur, & in perpetuum carcerem damnentur. Ita diſponit lex 4. tit. 10. part. 1. De qua nempe grauitate pœnæ ſummè mirandum eſt, cum hoc iure canonico non ſit expreſſum, parque per hoc fiat delictum hoc pluribus aliis grauiſſimis, pro quibus pœna ſimilis imponitur. At ne quiſquam ſibi ſuadeat hoc non eſſe tam graue iudicandum, ex eo quod pium & chriſtianum videatur, vbilibet velle videre corpus Redemptoris noſtri. & quia plures propter hoc ſæpius audiunt Miſſam, qui aliàs non audirent: nam contrarium apertè dicit textus in d. c. ſicut per hæc verba: Satius eſt enim Miſſam non cantare, vel audire, quam in his locis, vbi fieri non oportet, niſi pro ſumma neceſſitate contingat. Quis enim dubitat antiquos illos ſanctiſſimos Eccleſiæ Patres plus dilexiſſe, quam nos Redemptorem noſtrum, eiuſque aſpectu delectari magis, & flagrare deſiderio, & tamen non niſi in Eccleſiis illũ videre, ſed ſi Sacerdotes erant in eis tantummodo de cœlo illum ad manus proprias admirandis illis conſecrationis verbis aduocare audebãt. Nos verò ad cubicula ſeu cœnacula noſtra, illum quotidie trahimus nulla neceſſitate vrgente, ſed aut deſidia quadã ad Eccleſiam eundi, aut ſuperbo quodam faſtu, quaſi iam parum ſit ſolis hominum obſequiis coram hominibus venerari, niſi etiam inter noſtram mundi pompam connumerari liceat, quod adhuc ipſe filius Dei ad noſtras domos nobis miniſtraturus accedit. Ad domos, inquam, ludis blaſphemiis, ebrietatibus, ac luxuriæ actibus obſcœnis ſæpiſſimè violatas, cum Eccleſias ſanctas Dei ſola vnius coniugalis actus pollutio ſine peccato facta contaminet, vt per Syluest. in ſumma, in verbo, Conſecratio. lo 2. §. quinto quæritur, verſic. Tertius caſus. Si honorabilior nobis aliquis ad nos accedere vult, ſummum dedecus arbitramur, ſi non præueniamus eundem, ad eius oſtium euntes. At quem credimus Deum, quem confitemur Redemptorem, quem tremendum iudicem expectamus, angelicis conſtipatum choris, ad ſordida noſtra receptacula non modo venire permittimus, ſed ſi fas eſt dicere, compellimus. Aduertant quæſo vniuerſi Chriſtiani, & tempeſtatis huius calamitatem conſiderent, & aliqua Germaniæ oppida tam cœleſti hoc munere, corpore, videlicet, filii Dei, orbata cognoſcant, cum in omnibus retroactis ſæculis nuſquam id contigiſſe legamus, quamuis Deus ipſe ſummus plures hæreſes in ſui offenſa prædicari & recipi permiſerit, & quod hoc miſerrima noſtra ætate

ſucceſſerit, ad irreuerentiam erga Dominicum corpus referamus. Conſtat enim nuſquam Sacerdotes maiori habitos contemptui, & Euchariſtiæ donum maiori ingratitudine ſuſceptum & irreuerentia tractatum fuiſſe. Timeantque qui talia contemnunt, tam graue Dei ſubire iudicium, tantiquè muneris priuationem ſibi & poſteris promereri. Satis enim ſecuri viuebant paucis elapſis annis, qui talem nunc patiuntur animæ morbum, & ſalutis æternæ diſcendium. Vt autem magis pudeat Chriſtianos hanc redemptori ſuo irreuerentiam facere, legant obſecro Æmilium Probum in vita Alciabiadis ſcribentem, aſperſum fuiſſe infamia, quod in domo ſua facere myſteria dicebatur, quod nefas erat more Athenienſium. Et ſi inter Ethnicos, qui lapidibus & dæmonibus imolabant pecudes, nefas eſſe hoc domi agere perpenderint, quam ſit indecens intelligant omnipotenti Deo Patri & Creatori omnium vnigeniti Filii ſui Saluatoris noſtri corpus & ſanguinem virginis viſceribus compactum, cum ipſa diuinitate vnitum in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum oporteret Epiſcopos omnes deprecari ſummum Pontificem, vt altaris portatilis facultates nullatenus concederet, & conceſſas reuocaret ac interim in ſuis diœceſibus prohiberet, ne quiſquam Sacerdos in priuata domo celebraret, niſi prius dicentia loci per eos, aut ſuos vicarios examinata fuerit, dum tamen hoc in iudicum ſeu notariorum lucrum non cedat. Prohibere inſuper, ne ornamenta Eccleſiarum alicui extra illas com-
5 modentur. Deceret inſuper ipſoſque † Præſules ad aliorũ exemplũ nunquam niſi in Eccleſiis celebrare, aut Miſſam audire: nam ipſis etiam Epiſcopis in domibus nullatenus licere celebrare, diſponit textus prædictus, in c. ſicut, quod ante diſpoſuerat Concilio Laodicenſ. Can. 8. in hæc verba, videlicet non oportet in domibus oblationes ab Epiſcopis ſiue presbyteris fieri.

A *Conſecratis locis*. Eſt quidem animæ noſtræ natura rationalis inſita, à cuius lumine ea quæ facienda, quæve ſequenda ſunt, doceamur: & vt ſingulari notione diſcamus ea, quæ ad diuini numinis cultum & ſacrificium pertinent, nam vt Regius Vates præclarè cecinit, Pſal. 4. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine*. Omnibus namque innatum eſt eſſe Deum, vt ſcribit Cicero 2. de natura deorum. Nec vlla gens tam immanſueta, tam ferrea vnquam fuit, quæ Deum eſſe negârit, licet, qualem habere deceat, ignoret, teſte eodem Cicerone, lib. 1. de legib. iuris naturæ, quippe eſt erga Deum religio, vt in l. veluti. ff. de iuſt. & iur. Et Dei cultus à natura inductus eſt, quamuis colendi modus à lege inſtitutus ſit, author eſt Ariſt. 5. Ethicor. Et ea ratione primum firmiſſimè credendum eſt, Deum eſſe: eumque omnipotentem bonorum largitorem, malorum auerſorem, & ſacrificia ab hominibus, quamuis diuerſo modo, tamen aliquo omni ſæculo exhibita fuiſſe, dubitandum non erit. Vide latè Vbaldenſem tom. 5. de Sacramentalibus, tit. 4. c. 29. & latius tit. 17. c. 143. Domi. Soto in 4. ſentent. diſtinct. 13. quæſt. 2. artic. 3. Quibus in locis multa doctè ac piè circa locum iſtum aduerſus Lutherum, & Wicleff., & impiorum hæreticorum dogmata ſcribunt. Eſt etiam religio & Catholica veritas, credere, deſtinandum eſſe locum, in quo Deum Optimum Maximum ſacrificiis & orationibus propitium nobis faciamus. Semper quidem mortalium animis inſitum fuit, Deum in cæteris locis colendum eſſe, vt falſiſſimæ religiones id cre-

Digitized by Google

id crediderint. Quamobrem ꝑ diuinarum rerum veneratione, operę pretium ſemper fuit, vt eſſent qui eas curarent, qui templa conſtruerent, & ſacrificia ex regula facerent, vt ſcribit Ariſtotel. 6. Poli. cap. fin. & 3. Poli. c. 10. Sed vt Ethnicos taceamus, Sacra hiſtoria tradit ante legem ſcriptam in lege naturæ iuſtos viros, altaria quibus Deo ſacrificarent dedicaſſe: vt Geneſ. 8. legitur de Noë, & 13. de Abraham, & 28. de Iacob: qui cum à ſomno, quo viſionem viderat, euigilans cognouiſſet, verè Dominum eſſe in eo loco, lapidem in titulum erexit. Vnde Deutero. 12. ſic ſancitum eſt. *Caue ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris, ſed in eo quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum offerens hoſtias.* Nec in peregrinatione deſerti, voluit Dominus populum ſacrificia, niſi in tabernaculo, facere, vt legitur Exodi. c. 26. Hoc ſanè Dominus in veteri, & nouo teſtamento docuit, vt ex decretis Clemētis Papæ c. 22. tradit D. Burchar. de Eccleſiæ decret. lib. 3. c. 59. ibi. *Aliter enim non ſunt hæc agenda, nec rite celebranda, docente nos nouo & veteri teſtamento. Hæc à Domino Apoſtoli acceperunt, & nobis tradiderunt:* & vltra innumera Iuris Pontificij decreta, quibus hæc veritas probatur, quorum aliqua author hic allegat. Idem fuit definitum in Sacro Concilio Tridentino, ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ, Vnde poſt dictum Concilium, nec Summus Pontifex, facultatē concedit celebrādi, extra locum ſacrum, etiam Epiſcopis in vrbe morantibus, ſed tantum Cardinalibus: vt teſtatur Mart. Nauar. in manu. confeſſ. c. 25. n. 80. licet ſingulari beneficio *Decretum* ſibi datam fuiſſe dicat. Caſu verò, quo detur faultas celebrandi rem Sacram in ali- *Cardi. qui* quo oratorio, ſeu Eccleſia de nouo ædificata concedenda eſt, cum clauſula ſaluo *præſunt.* iure, & ſine præiudicio parochialis Eccleſiæ, vt à ſacra Cardinalium congregatione *Conc. Tri-* ſtatutum eſt; nec ſemel data ſine cauſa reuocari debet. Ita peculiari decreto dictæ *dent. inter-* Sacræ congregationis definitum vidi. *pretationi.*

Hodie verò prædictorum Illuſtriſſimorum Cardinalium declaratione 28. ſimiliter prohibitum eſt, priuatis domibus ſacra facere, niſi neceſſitas ſuberit, & tunc id fieri permittitur in ſacello ſine oratorio ad diuinum tantum cultum deſtinato cum ordinarij approbatione.

*Contaminet.* Adde gloſ. not. dictam opinionem tenentem in c. vni. de conſecrati. Eccleſiæ, vel altar. lib. 6. quam ſequitur Specul. lib. rationa. diuin. offic. titu. de dedi- B ca. Eccleſiæ. Ioan. à Selua. in tract. de benefici. 1. par. q. 5. requiſi. 7. quam eſſe communem teſtatur D. Epiſ. Couar. in 4. decretal. 2. part. cap. 7. §. 2. num. 3. Aug. in ſum. in verbo, conſecratio. 2. q. 7. Et grauiſſimus, & maturi iudicij vir Gregor. Lup. qui in *Gregor.* gloſſandis, elimandiſque Partitarum legibus, ſingularis & incredibilis eruditionis *Lup.* ampliſſimum teſtimonium præſtitit, quem certò ſcio, proximum venturum ſæculum apud nos Hiſpanos Bar. non inferiorem iudicauit. Is, inquam, in lib. 20. tit. 10. par. 1. in verbo. *Fornicatio.* Quamuis gloſſ. in c. in Eccleſiis, de conſecratio. diſt. 1. teneat Eccleſiam minimè pollui, ex coniugali concubitu. Quam ſequitur Henri. in c. fin. de conſecrat. Eccleſiæ vel alta. Mar. Nauar. in manu. confeſſ. c. 27. n. 252. Domi. Soto. in 4. ſent. diſt. 13. q. 2. art. 3. Alfonſus à Caſtro Zamorenſis, ſubtilis & acuti ingenij, & verbi Domini orator celeberrimus, lib. 1. de poteſt. legis pœna. c. 7. docum. 2. idem diſponit Regia l. 20. tit. 10. part. 1. Quæ opinio procedere poteſt, quando cōiuges longo tempore in Eccleſia habitarent. Ita cenſet Sylueſt. in ſumma, in verbo,

Conſecratio.2.q.5 & in verbo debitum.quæſt.3. D. Couarru. & Greg. in locis nouiſſimè allegatis.

Non tamen coniuges à mortali crimine excuſarentur, ſi carnale commertium habuerint in loco Sacro ſiue conſecrato vel benedicto, ſiue eam habuerint, vt voluntate fruantur, ſiue vt fornicationem euitent, ſiue multo, ſiue paruo tempore in Eccleſia extiterint. Ita Palud.in 4.diſtinct.32.q.2.art.3. Antonin.in 3.part.tit.1.c.20. §.2. Cardin.à Turrecrema.in §.ſed cum naturale.arg.4.diſtinct.5. Martin.Nauar.in manuali confeſſ.c.16.num.33. Caietan.in ſumma,in verbo,matrimonialis vſus peccata.§.6 Licet contrarium tenuerit Ang.in ſumma, in verbo debitum. §.32. & alij per eum relati, & Caſt.dict.docum.2.

C *Commodentur.* Adde, quòd iam hodie in hoc ampliſſimo Toletano Archiepiſcopatu, nouiſſimo Synodali decreto prohibitum eſt, ne ornamenta, & alia Eccleſiarum bona, ad earum decorem & ornatum neceſſaria, alicui commodentur: niſi tãtum alteri Eccleſiæ annexæ. Clericus verò OEconomus vel Sacriſta, illius conſtitutionis tranſgreſſores, pœna duorum aureorum ſunt mulctandi. Ita ſancitum fuit libr.3.dictarum conſti. ſub.tit. de rebus Eccleſiæ non alienan.c.4. Antiquitus ſanè ſeuerior pœna infligebatur. Nam in Concil. Toletan. ſub Flauio Egica Rege celebrato, anno eiuſdem regni.7. Idibus Nouemb. Aëra 732.c.4. decretum fuit, eum qui vaſa Sacra, aut ornamenta Eccleſiæ in vſum proprium profanauerit, honoris proprij ordinem amittere, & Sacræ communionis perceptione perpetuo (niſi in mortis articulo) priuatum remanere: nec non dictorum bonorum reſtitutioni eſſe obnoxium.

*Miſſamque pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.*

## CAPVT XL.

1 *Sacerdos, qui hoc crimen commiſerit à proprio ordine depoſitus, in perpetuum exilium mittitur.*

1 POENA huius † criminis eſt, vt talia perpetrantes à proprio ordinis gradu depo-
2 nantur, & exilij perpetui ergaſtulo relegentur, *a* vt cautum eſt in Concilio Toletano, quod refertur in c.quicunq; ſacerdotum.26.q.5. de quo tex. meminit Hoſt. in c.fin.de ſortile.& ibi Ioan.de Ana.in fin. meminit etiam Paul. Grilan.in tract.de ſortilegiis, in 4.q.& in 17.& habetur ille tractatus & alij ſui in 4.vol.tractatuum huius nouæ impreſſionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decem. & quia Gratian. refert breuiter verba illius Concilij Toletani: Si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in ſynodo 17. Toletana celebrata, Aëra 732. in c. 6. ſub
tub. de his qui Miſſam defunctorum audent pro viuis maleuole celebrare. Quæ
b ſynodus hucuſque non eſt impreſſa. *b*

A *Relegantur.* Vide doctiſſimum, & noſtra ætate celeberrimum Iureconſultum Iacob. Meno. in lib. illo variæ & indefeſſæ lectionis, de arbi. iudi. quæſt. libro, inquam. 2. cent. 4. caſu 388. n. 15.

*Non*

*Non eſt impreſſa.* Adde quòd decretum dicti Toletani Concilij nouiſſimè refert B
Frater Bartholomæus Carranca de Miranda Archiepiſcopus Toletanus in epitome conciliorum Concil. Tolet. 17. c. 5. cuius verba hæc ſunt: *Qui fallaci voto miſſam pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis ſtudent celebrare hominibus, non ob aliud niſi vt is qui, pro quo offertur ſacrificium ipſius Sacroſancti libaminis, interuentu mortis, ac perditionis incurrat periculū, tam ipſe Sacerdos qui celebrauerit, modo dicto, quam ille, qui ob talia peragenda incitauerit, exilij perpetui ergaſtulo relegetur, & (niſi in mortis articulo) Sacra communionis perceptio denegetur, & Sacerdos inſuper à proprij deponatur ordinis gradu.* Hactenus Concilium.

*Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt.*

## CAPVT XLI.

1 *Sacerdos, qui delictum hoc commiſerit quadraginta diebus debet pœnitere.*
2 *Species Sacramentales quamdiu in ſuo vero eſſe remanent, ſub eis conſiſtit inſeparabiliter corpus Christi.*
3 *Si Sacramenti ſpecies, quæ diſcerni poſſunt, euomitæ fuerint, quid faciendum eſt.*

CLERICI vel Monachi, ſeu Diaconi, presbyteri, quibus tale contigerit, 70. diebus debent pœnitere, *a* vt in c. ſi quis per ebrietatem. de conſec. diſt. 2 vbi vide Card. de Turrecre. qui dicit, quòd conſiderata cauſa vomitus, quæ ponitur in text. ſcilicet, ebrietate, & voracitate, & circumſtantijs, non videtur quod pœna taxata excedat, & ideò ſecurè iniungenda eſt. Cum autem text. non aperiat qualitatem pœnitentiæ, quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta arbitrio iudicis. Ratio huius † pœnæ eſt, quia ſecundum veriorem, & ſecuriorem opinionem, quamdiu ſpecies Sacramentales remanent in ſuo vero eſſe, ſub eis conſiſtit inſeparabiliter corpus Christi, & ſic ſi prædictæ † ſpecies eiiciuntur per vomitum, ipſum corpus ſimiliter eiicitur: quem ſequitur Card. vbi ſupra, quem etiam vide in §. fin. dicentem quod tunc ſi ſpecies euomitæ diſcerni poſſunt, & ſunt ſumptibiles, debent exſiccari, & ſumi per ſe ſi poteſt fieri, vel cum vino, vel alio liquore. Si non ſunt ſumptibiles tunc reponatur in aliquo honeſto loco iuxta altare. Si ſpecies non poſſunt diſcerni, præſumuntur digeſtæ, niſi ſtatim ſint euomitæ, quo caſu reponuntur in aliquo honeſto loco. De quo etiam vi. per Syluest. in ſumma. verbo, Euchariſtia. 1o 2. §. Nonò quæritur, verſic, quartum. [1] [2] [2] [3]

P*OEnitere.* Nota quod Epiſcopus, cui hoc contigerit, nonaginta diebus pœnitere tenetur, ſi autem infirmitatis cauſa euenerit, ſeptem diebus tantum: vt in cap. ſi quis per ebrietatem, hic allegato, de quo vide Hoſti. in ſum. in tit. de cuſtodia Euchariſt. §. quæ pœna. num. 4. Steph. Auf. in addi. ad Capel. Toloſ. q. 218.



Digitized by Google

*Ac ob negligentiam ipſorum aliquid ſanguinis ſtillauit in terra, & in altari.*

## CAPVT XLII.

1 *Pœna huius criminis quæ ſit.*

1 POENA huius † exceſſus ponitur in c. ſi per negligentiam, de conſec. diſt. 2. per hæc verba. Si per negligentiam aliquid de ſanguine ſtillauerit in terram linguâ lambatur, tabula radatur, ſi non fuerit tabula vt non conculcetur, locus corradetur, & igne conſumetur, & cinis intra altare condatur, & Sacerdos 40. diebus pœniteat: ſi ſuper altare ſtillauerit calix, ſorbeat miniſter ſtillam, & tribus diebus pœniteat. Si ſuper linteum altaris, & ad aliud ſtilla peruenerit, quatuor diebus pœniteat, ſi vſque ad tertium, 9 diebus, ſi vſque ad quartum, 20 diebus pœniteat, & linteamina, quæ tetigerit ſtilla, tribus vicibus miniſter abluat calice ſuppoſito, & aqua ablutionis ſumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cum ſit Canonis antiqui, & quæ magis videtur pœnitentię foro quâm iudiciali prouidere, ſi caſus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenta facti qualitate, & aſtantis populi notitia vel ſcandalo; & ſacerdotis culpa vel negligentia, pœna moderabitur vel augebitur, prout æquius ſibi viſum fuerit.

### ANNOTATIO.

ADDE circa huius capitis materiam Cape. Toloſ. & Steph. Auf. in addi. dec. 218. incip. Item fuit quæſitum qua pœna.

*Aliquoties inſuper celebrando corpus & ſanguinem Domini non percipiebant.*

## CAPVT XLIII.

1 *Sacerdos, qui crimen hoc commiſerit, qua pœna puniendus eſt.*

1 HOc enim † licet temporibus noſtris rarò accidat, quia ſemper qui celebrat ſaltem publicè, ſumit corpus, & ſanguinem Domini, Concilio tamen Toletano 12. quod habetur de conſe. diſt. 2. cap. relatum, cautum eſt, quod quicunque Sacerdos diuino altari ſacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe à communione ſuſpenderit, ab ipſa, qua ſe indecenter priuauit, gratia communionis, anno vno repulſum ſe nouerit.

*Super rebus aptis ad faciendum ſortilegia, & ad illum effectum vnam vel plures Miſſas ſcienter celebrarunt, adhibitis nefariis precibus & verbis ſuperſtitioſis.*

## CAPVT XLIV.

1 *Sacerdos, qui hoc immane ſcelus commiſerit, eſt deponendus.*
2 *Pœna huius ſceleris, aliquando iudicio arbitri eſt infligenda.*

Quam

QVAM graue ſit rebus ſacris vti † ad committenda ſcelera,nemo non nouit:& 1
ſi hoc in quocunque grauiter puniendum eſt, quanto magis id faciendum erit, ſi talia perpetrans, cultu ac miniſterio ſacrarum rerum eſt ordinatus? Vnde Sacerdos, qui in hoc deliquerit, deponi debet ex ſententia Pauli Grillan. in tract. de ſortilegiis,quod eſt vol.5.tract.diuerſor. doct. in q.14. qui etiã deſcribit aliquas res, ſuper quibus ſolent prædictæ Miſſæ celebrari ad dictũ effectum. Mouetur per text. in c.ſi quis Epiſcopus. 26. q. 5. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit pœnam depoſitionis. Mouetur etiam argumento text. in c. quicunq; eadem cauſ. & quæſt. qui leuius crimen graui pœna caſtigat. Et dicit tandem quod quidam dixerunt eſſe pœnam arbitrariam: quod dicit tolerari poſſe, quando factũ non eſſet valdè turpe, vel perſona Sacerdotis ſimplex. Et vide Abb. in c. quidam, ad finem. De celebra. Miſſar. vbi dicit quod Sacerdos Miſſam celebrans, vt Deus perdat aliquem, licet conficiat, debet hoc comperto deponi: quia abutitur tanto Sacramento: Superſtitioſum autem clericum deponendum, & in monaſterio detrudendum, dicit Syluest. poſt Hoſtien. in locis per eum relatis in ſua ſumma, in verbo, Superſtitio.§.Vndecimò quæritur.

## ANNOTATIO.

ADDE Paul.Grillan. vltra locum, quem hic author allegat in tract. de ſortile. q. 16.& 17. Iacob.Meno.de arb.iud.q.lib.2.cent.4.caſu 388.n.14.

*In cuſtodia Euchariſtiæ deſides.*

## CAPVT XLV.

1 *Clericus iſtius criminis perpetrator qua ſit pœna animaduertendus.*
2 *Sacramentum Euchariſtiæ ſumma decentia cuſtodiendum eſt.*

HVIVS deſidiæ † pœna ex diſpoſitione Concilij Arelaten. de quo in cap. qui 1
bene. de conſec.diſt. 2. talis eſt, quod qui benè non cuſtodierit ſacrificium, & mus, vel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in Eccleſia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta diebus pœniteat. Nouiſſimè autem taliter delinquentes ab officio tribus menſibus ſuſpenduntur, vt c. 1. de cuſt.Euchar. Grauiori pœna puniendi, ſi aliquod nefandum inde contigerit, quæ videtur relicta iudicis arbitrio, argumento
text. in c.de cauſ.offic.deleg. Quali autem † decentia ſeruari debeat Euchariſtia, be- 2
nè ordinauit Honorius III. in ca.ſane.de celebra. Miſſa. ſub talibus, & notandis verbis: Ne propter incuriam Sacerdotum diuina indignatio grauius exardeſcat, diſtinctè præcipiendo. Mandamus quatenus à ſacerdotibus Euchariſtia in loco ſingulari, mundo, & ſignato ſemper honorificè collocata, deuotè ac fideliter conſeruetur.



Digitized by Google

## ANNOTATIO.

VIDE circa huius capitis argumentum Capellam Toloſanam, deciſion. 182. vbi Auf. in addi. & vide in hoc Archiepiſcopum Toleta. cap. 1. ſub titul. de cuſtod. Euchar. lib. 3. Synod. conſtituti.

Illud verò notabis, quòd propter negligentiam in ſacrificiis admiſſam vindictam Dei Optimi Maximi proximam eſſe, exempla Nadabi & Abiu fidem faciunt, vt habetur Leui. c. 10. cum aliis. 1. Reg. c. 2. 3. & 4. Atque Herodotus lib. 2. piaculum fuiſſe apud Ægyptios tradit, immolaſſe hoſtiam non notam à ſacerdote, qui priuſquam immolaret, explorabat diligentiſſimè an munda eſſet: deinde allegato Canauo cornibus, applicataque terra ſigillari annulo impreſſa, mundam eſſe notabat.

*Pœna parochi, cuius negligentia infirmus nõ receptis ſacramentis deceſſit.*

Hinc procedit, parochum, cuius deſidia vel negligentia infirmus abſque Sacramentali confeſſione, & Sacra communione moritur, à ſuo officio remouendum eſſe, cum reus ſit animæ illius, vt dicit gloſ. in c. officium, in verbo, ſine confeſſione, de offic. Archipresbyt. pro qua mirè conducit, text. in c. presbyter. 16. q. 6. Idem eſſet aſſeuerandum de alio quocunque Sacerdote qui puerum in neceſſitate noluerit baptizare: nam ſi abſque Baptiſmi Sacramento decidat, Sacerdos huius criminis reus deponitur, c. quicunque, de conſecra. diſt. 4. Ego quidem ſemper vidi pro his criminibus ſuſuſpenſionis pœnã cum recluſione ad tempus imponi.

Et in effectu opinionem iſtam nempe arbitrariam pœnam iniungendam eſſe tenet Mart. Nauar. conſi. 13. ſub tit. de pœnis.

*Miſſamquè Sacram inceptam reliquerunt. Et ſine cooperatore ipſi ſoli celebrarunt.*

## CAPVT XLVI.

### Quod nouè editum eſt.

1 *Clericus qui Miſſe ſacrificium captum relinquit, qua pœna puniatur.*
2 *Clericus qui rem Sacram captam relinquit, grauiſſimè peccat.*
3 *Cauſa aliqua traduntur, quibus excuſatur clericus, qui Miſſam ſacram non perficit.*
4 *Clericus qui rem Sacram propter impedimentum non perficit; impedimento ceſſante poteſt finire.*
5 *Clericus ſolus celebrans deponitur.*

1 CLERICVS qui † abſque rationabili, & vrgentiſſima cauſa Sacram Miſſam inceptam relinquit, à Sacro corpore, & ſanguine Domini noſtri ſuſpenſus eſt: iuxta Macarij Summi Pontificis decretum, in c. nullus, de conſecratione. diſt. 1. cuius text. authoritate Archid. in c. nullus. 7. q. 1. ſcribit, eum minoris excommunicationis ſententiã incurrere. Imò ſunt qui putant, eum maioris excommunicationis ſententiam incurrere: quibus ſuffragari videtur Toletanum Conc. in d. c. nihil, quo ſancitum eſt, quod huiuſmodi deſertor, excommunicationis ſententiam obtinebit. Sed

bit. Sed verius eſt in nullam excommunicationem incidere, non maiorem, quia nullibi cautum reperitur, iuxta gloſ. ſing. in c. fin. de iure patro. Nec verba Concilij Tolerani aliquid vrgent, ibi. *Sententiam excommunicationis obtinebit.* Quia ſunt verba futuri temporis, quæ non inducunt pœnam ipſo iure impoſitam, niſi alia verba id ſignificantia iniungantur, gloſ. not. in reg. in pœnis, de regul. iuris. lib. 6. gloſ. Bar. & Bal. in l. iubemus nulli. C. de Sacroſanct. Eccleſ. gloſſ. in l. 1. C. ne liceat potentior, cum prope infinitis allegatis ab Andr. Tiraquel. in elegantiſſima illa relectione l. ſi vnquam, in verbo, *Reuertantur*, num. 59. C. de reuocand. donation. Non minorem, quia illud Macharij reſponſum, quod anſam præbuit Archidia. vt hoc aſſeueraret, nullam de excommunicatione mentionem facit, ſed tantum de ſuſpenſione à corpore & ſanguine Domini. Ita nouiſſimè tenet Mart. Nauar. in Miſcellaneis de oratione Miſcella. 42.

Peccat ſanè † grauiſſimè clericus, qui inceptam Miſſam non perficit. Tum quia iure prohibitum eſt, vt dixi, tum etiam quia præſtat anſam audientium diſtractioni, vt in ſuſcepta deuotione frigeſcant, quod ipſum dicendum cenſeo, de omnibus alijs horis canonicis, vt inſinuat dictum Concilium Toleranum in d. c. nihil, quatenus loquitur, de omni officio, in quo Domino pſallitur, vt ponderat egregius Nauar. in tracta. de oratione c. 16. num. 45. a

Si tamen † legitima interfuerit cauſa, permiſſum eſt diuina munera incepta relinquere: vt tenet S. Thom. in 3. part. quæſt. 53. art. 6. Palud. in 4. diſtin. 11. quæſt. 1. concl. 2. *Iuſta* cauſa illa iudicanda eſt, quæ prouenit ex impotentia facti: quia clericus qui Miſſam incepit, repentino morbo afficitur, ita vt eam perficere non poſſit. *Alia* eſt iuris impotentia, quia forte ea incepta meminit comediſſe, vel quod erat ſuſpenſus, vel excommunicatus, irregularis, vel in peccato mortali. Ita tenet Diuus Thom. in d. 3. part. q. 58. art. 6, ad ſecundum. Quam doctrinam communiter receptam eſſe aſſeuerat Mart. Nauat. in d. c. 16. n. 57. Ex quorum tamen ſententia liceret, cui hoc contigerit, condigna facta pœnitentia, Sacram rem finire, etiamſi ante conſecrationem illius memoriæ hoc ſuperueniat. Si alias ſcandalum oriretur quicquid reclamet Palud. in 4, ſent. diſt. 13 quæſtio. 2. column. 2. Si tamen abſque vllo ſcandalo poſſet à Sacra re incepta deſiſtere, id omninò facere tenetur, in tribus caſibus ſupra enumeratis, nempè comeſtionis, irregularitatis, vel excommunicationis, ſed in quarto ſi meminit, ſe in mortali peccato eſſe conſtitutum, perficere poteſt, modo condignè pœniteat. Sed illud memoria digniſſimum eſt clericum Miſſam dictis tribus caſibus finiendo non affici irregularitate. Ita tenet Ang. in ſuma, in verbo, Euchariſtia. 2. §. 2. & ſequen. Syueſt. in eodem verbo q. 7. col. fin. Quam opinionem amplectitur Nauarr. in d. cap. 16. dices eam iuſtiorem eſſe, licet ab ea recedat Palud. in 4. diſtinct. 11. quæſt. 1. col. 2. Ego verò in animæ iudicio libenter Angel Syueſt. & Nauar. opinionem, quæ ſumma nititur æquitate ſequor, ſed in exteriori foro clericum iſtum à iuris Pontificij pœnis, immunem non iudicarem. Tertia cauſa erit ingreſſus excommunicati, & denũciati, qui pertinaci impioque animo ab Eccleſia exire nolit, ſi antequam Sacer Canon incipiatur, id contingat, Miſſa incepta relinqui poteſt, vt in Clemen grauis, iuncta glo. de ſenten. excommun. Si verò canone incepto eueniat finienda eſt, ex dictæ gloſſæ ſententia, b

quæ communis eſt, teſte Nauarro in d.c.16. qui ſingulariter eam declarat, vt procedat, quando peruentum eſt ad verba conſecratoria: nam ſi canone incepto antequam ad dicta verba fuerit peruentum, medio illo tempore, excommunicatus denunciatus Eccleſiam fuerit ingreſſus, nolitque recedere, miſſa finienda non eſt. Quarta cauſa erit, ſi incepta Miſſa, interdictum ſuperueniat ſpeciale, vel huiuſmodi ceſſatio, vt neque valuis apertis, vel clauſis celebrari poſſit, vel interdictum generale, & non permitteretur valuæ occludi: in his ſanè caſibus Miſſa finienda non eſt, intelligendo tamen, vt ſupra ſcripſimus, an deuentum fuerit ad verba conſecratoria vel ne.

4 Nec illud eſt omittendum, † quòd ſicut iuſta ſubſiſtente cauſa, diuina ſolennia finienda non ſunt, fortiori ratione, tali interueniente legitima cauſa, qui Miſſam inchoauit, poteſt iterato eam inchoare, licitũ nempè eſt, imò laudabile nimis verbum Domini eadem oratione repetere, vt ſacris Euangeliis paſſim legimus. Ioann. 6. ibi, *Amen amen dico vobis*. Et in Pſalm. *Fiat, fiat*, vt habetur Pſa. 40. & 105. & apud Diuum Paul. ad Rom. 8. & ad Gala. 4. Et iuſta cauſa ea iudicabitur, ſi magnus Princeps magna comitatus familia, Eccleſiam ingrediatur, eo tempore quo veriſimile non ſit, quòd aliam Miſſam audire poſſit. Ita piè feciſſe fatetur Mart. Nauarr. cum iam ad Epiſtolam Miſſam celebrando perueniſſet, regreſſumque fuiſſe ad introitũ (ut inquam) in d. cap. 16. numer. 56. qui etiam legendus eſt in dictis Miſcellaneis de oratione Miſcellan. 43. num. 219. quo loco ſcribit hoc licere, etiam dicta Epiſtola, & aliquando Sacro Euangelio, cenſetque eſſe iuſtam hoc faciendi cauſam, ſi multi ſuperuenerint operarij, ſolicitatores, & cauſarum actores, quibus rogantibus, vt Sacerdos Miſſam denuo inchoaret, poſſet morem gerere, ne operarum ſuarum iacturam faceret, vel illorum deuotio alterius Miſſæ tarditate frigeſceret. At cum hodie tanta ſit Sacerdotum copia, rariſſimè hoc eueniet. Et vt liberè dicam quod ſentio, caſus iſte vltimo loco adductus ab egregio Nauarro mihi nullo modo placet, imputandum quidem eſt his hominibus, qui ſuis ſæcularibus negocijs inuoluti, congruo tempore ad ſacram rem audiendam minimè acceſſerit. Nec iuſtum, nec decens eſt, diuina munera ita pertractari, vt iſtorum voluntate repetantur, inde ſanè ſcandalum generaretur, & qui à principio his audiendis interfuerunt, moleſtè ferent. Et ideò clericus qui in hoc deliquerit, pro modo culpæ arbitraria pœna ab ordinario erit plectendus.

*Mart. Nauar. opinio confutatur.*

☞ Iuſtiſſimè ſanè ab Eccleſia inſtitutum eſt, ne Sacerdos ſine cooperante celebret, & nam cui dicet, *Dominus vobiſcum*, aut, *ſurſum corda*, aut, *gratias agamus Domino Deo noſtro*. Cum nullus ſit qui reſpondeat. Aut in canone, *Et omnium circumaſtantium*, cũ nemo ſit. Aut quem ad orationem inuitat cum dicit, *Oremus*. Quod ſi clericus, aut monachus præceptum hoc tam pium, iuſtum, & ſaluberrimum fuerit tranſgreſſus. Periculoſam ſuperſtitionem & longè relegandam eſſe, ex Concil. Hanetenſi c. 30. docet D. Burchar. lib. 5. de Eccleſi. decre. c. 68. vbi ſuſpenſionis pœna pro crimine hoc fuit ſtatuta. Quæ hodie, ſi caſus contigerit, ad tempus pro iudicis arbitrio imponetur. Ideò iuſtiſſimè definitum eſt in c. hoc quoque de conſecra. diſt. 1. miſſas ☞ non niſi duobus præſentibus celebrandas eſſe, retulit Conc. Coloni. de offi. & vita cler. c. 18.

Horis

Digitized by Google

*Horis prohibitis celebrare ſunt auſi, & quibuſdam miſſis certarum candelarum numerum ſuperſtitioſe aſſignantes.*

## CAPVT XLVII.

Quod nouè editum eſt.

1 *Clericus qui horis prohibitis celebrauit, qua pœna plectendus ſit.*
2 *Clericus qui noctu celebrat, à peccato non excuſatur.*
3 *Epiſcopus, an poſſit dicto caſu facultatem indulgere.*
4 *Clericus vtrum poſſit poſt meridiem celebrare.*
5 *Priuilegia magnatibus conceſſa, vt poſt meridiẽ res ſacra poſſit eis miniſtrari, an ſint iuri communi conſentanea.*
6 *Quibuſdam miſſis certarum candelarum numerus ſuperſtitioſe aſſignantes, arbitrariis pœnis plectendi.*

SAcri Tridentini Concilii decreto † ſtabilitum eſt, vt Epiſcopi, (ne impiæ ſuperſtitioni detur locus) edictis pœnis quæ impoſitis caueant, ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent: vt habetur, ſeſſione 22. in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ. Erunt igitur puniendi ſi in hoc deliquerint, illis pœnis quæ ſynodalibus conſtitutionibus, vel edictis fuerint decretæ, & ſi nullæ fuerint ſtatutæ arbitraria pœna pro modo culpæ ſunt plectendi, cum iure definita non ſit c. de cauſis. §. de illis. de offic. delega. l. 1. ff. de iure deliberan. 1

Vnde poſt dictum concilium, antiquata eſt ea conſuetudo, quæ in aliquibus locis vigebat, vt longe ante lucem Miſſa celebraretur, ea ratione, vt operarii famuli & domeſtici eam audirent, vt operibus ſuis melius poſtea vacare poſſent. Similiter ea conſuetudo cenſetur ſublata, quæ recepta erat, vt Miſſæ nuptiarum (præſertim nobilium) eo tempore dicerentur. Caueant igitur clerici, ne prætextu talis conſuetudinis, decretum illud tranſgrediantur, quia à pœnis debitis non excuſarentur.

Peccat quidem † clericus qui noctu, & ante diem celebrat, vt eſt commune omnium Doctorum placitum, teſte Nauarro in manuali confeſſor. cap. 25. numer. 85. Epiſcopis autem hoc interdictum non eſt, ex gloſ. ſententia in cap. fin. in verbo, *Indulgemus*, de priuileg. lib. 6. tenet Palud, in 4. ſentent. diſt, 13. q. 2. concluſ. 2. art. 2. & licet nullo iure fulciatur, cum ea conſuetudo receperit amplectenda eſt. 2

Poterit verò clericus † abſque alicuius pœnæ metu ante diem celebrare ſi Epiſcopi, vel ſui ſuperioris facultas interuenerit, quæ tribuenda eſt propter neceſſitatem communicandi infirmum morti proximum & defectum Euchariſtiæ, vt tenet Archiepiſcopus Florent. in 3. part. tit. 13. c. 6. §. 4. quem ſequuntur Ang. Syluest. & recentiores, quos allegat Mart. Nauar. d. c. 25. qui cenſet propria authoritate id fieri poſſe, ſi ſuperior ſit abſens. Is ſane qui in culpa fuit, non ſeruandi ſacratiſſimam Euchariſtiam in Eccleſia infirmis miniſtrandam, grauiſſimè punietur. 3

4 Delinquit etiam † Clericus, quo ad huius capitis punitionem ( prout nonnulli arbitrantur) qui poſt præteritam maximam partem horæ ſextæ( quæ meridie finitur) celebrare audet, vt ſcribit Ioan. And. in c. 1. de celebrat. Miſſar. cuius opinionem communem eſſe fatetur Nauar. in tractat. de oratione c. 21. num. 31. & in d. c. 25. à qua ipſe iure optimo recedit, aſſeuerans non eſſe prohibitum ( ſcandalo ceſſante) poſt meridiem vſque ad nonam horam celebrare: quia nullo iure nec congrua ratione prohibitum eſt, imò permiſſum, ſi recte perpendamus quod ſacrificium incruentum à Sacerdote in perſona Chriſti oblatum, idem eſt quod ea hora ab ipſomet Chriſto oblatum fuit cruentum, quod quædam Miſſa fuit, quod ipſe ſæpiſſimè feciſſe & conſuluiſſe teſtatur.

5 Ex quibus colliges, † quod ea priuilegia, quæ magnatibus conceſſa ſunt, vt eis poſſit res ſacra poſt meridiem vſque ad nonam horam celebrari, iuri communi eſſe conſona, & id tantum operari, vt aliquorum ſcandalum ſedetur. Quibus non refragatur Tridentinum Concilium, quatenus prohibet, ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, quia intelligendum eſt de horis ante lucem vel poſt nonam.

Imò antiquitus hac perpéſa ratione ante horam tertiam diei minimè celebrare licebat, vt ex Epiſt. Teleſphori Papæ adducit D. Burch. de Eccleſi. decre. lib. 3. c. 64. *Miſſarum*, inquit, *celebrationes ante horam diei tertiam, minime ſunt celebrandæ, quia eadem hora Dominus crucifixus, & ſuper Apoſtolos Spiritus ſanctus deſcendiſſe legitur.* Excepta nocte ſanctæ Natiuitatis. Eodem Sacroſancti Concilii Tridentini decreto, ad impiam quorundam ſuperſtitionem radicitus extirpandam, prohibitum fuit, ne in Sacratiſſimo Miſſæ ſacrificio, certarum candelarum numerus obſeruaretur: impiè exiſtimantes, ſacrificium illud longe ab aliis differre, quaſi numerus ille aliquid ad virtutem Sacramenti conduceret, quod exiſtimare impium, & nefandum eſſet. Quod enim candelæ, in diuinis celebrandis luceant, conſentaneum eſt Chriſtianæ religioni, nec non diuinorum maieſtati, quod verò in his ſuperſtitioſus conſtitutus ſit numerus, à ſacrorum puritate longe alienum puto. Clerici verò, qui in hoc deliquerint, cenſuris, & pœnis, Epiſcopi arbitrio, plectendi ſunt, vt Tridentino decreto ſupra allegato probatur.

*Commendatumque ſibi infirmum baptiZari noluerunt.*

## CAPVT LVIII.

1 *Clericus qui crimen hoc perpetrauerit, depoſitionem meretur.*

1 PResbyter † qui in prouincia propria, vel alia, vel vbicunque inuentus fuerit, commendatum ſibi infirmum baptizare noluerit, pro intentione itineris vel aliqua excuſatione, ſi ſine baptiſmo moritur, deponendus eſt ex decreto Martini Papæ, in cap. Quicunque de conſe. diſtinctio. quarta.

*Bene-*

*Beneficia plura poſſident.*

## CAPVT XLIX.

1 *Plura habere beneficia, rationi naturali aduerſum eſſe eleganter oſtenditur.*
2 *Pluralitas etiam beneficiorum canonicis ſanctionibus obuiat.*
3 *Beneficiorum pluralitas multis magniſque ſanctorum virorum teſtimoniis damnatur.*
4 *Habens multa beneficia etiam cum diſpenſatione, ſine cauſa tamen conceſſa in anima iudicio ſecurus non eſt, & ibi traditur an Papa poſſit in pluralitate beneficiorum diſpenſare.*
5 *Plura habens beneficia etiam ſimplicia, quorum alterum ad commode viuendum ſufficiens eſt, altero priuari poteſt.*
6 *Recipiens beneficium aliquod, curam habens animarum annexam, ſi prius tale beneficium habeat, eo ipſo iure priuatus eſt, & ſi illud habere contendit, alio etiam priuandus eſt.*
7 *Si duo ſimul & ſemel alicui curata beneficia conferantur, tunc datur optio.*
8 *Beneficii ſecundi acceptatio facta vi iracundia, non facit primum vacare, ſi incontinenti acceptas pænituerit.*
9 *Pæna vacationis primi beneficii ſibi non vendicat locum, niſi adepta ſecundi beneficii pacifica poſſeſſione.*
10 *Pæna cap. de multa. per extrauagantem conſtitutionem incipit execrabilis. Ioann. XXII. aucta eſt.*

HAbere plura beneficia *a* inter crimina referre volui:† quia licet in noſtris temporibus non modo non iudicetur crimino ſum, verum etiam is ſapientior habeatur maioriq̀ue dignus honore qui plura beneficia aggregate, & acquirere ſciuerit, hoc pernitioſiſſimum Chriſtianæ Reipublicæ, Eccleſiæq́ue vniuerſalis ſtatui, animarumq́ue ſaluti fore cenſeo. Idq́ue rationi naturali obuiare ac ſanctis Eccleſiæ conſtitutionibus, pluriumq́ue ſanctorum Doctorum opinionibus contradicere. Quid enim rationi naturali aduerſum magis, quàm quod vnus, & idem homo varia Eccleſiæ ſtipendia in variis & diſtantibus ſæpe locis, & quibus varia incumbunt onera in ſe ipſo ſuſcipiat? Quæ eſt enim Romana reſpublica, quæ ſuos iudices, rectores, tabelliones, & alios officiarios ſtipendiis in abſentia frui, & vagari permittat? Quis in ſua, quantumuis ampla & ditiſſima domo vni miniſtro ab-ci ſalaria plurium miniſtrorum perſoluit, ac ab eo quoſcunque ſuo nomine ſubatos admittit. Sola domus Dei Eccleſia ſancta tali inordinatione ſuo priuatur iſterio, ac debitis fraudatur obſequiis. Vnde veriſſima ſunt beati Bernardi veri declamatione ſuper Euangelio. Dixit Symon Petrus ad Ieſum, in column. 51. dum dicit quod ſola bona Domini ex omnibus hodie inueniuntur expoſita. Quid debet Eccleſia Dei plurium nobilium vanitati, vt patrimonio Ieſu Chriſti dilectiſſimi ſponſi ſui, quod flagellis, alapis, ſanguinis effuſione quæſiuit, eorum alat accipitres, educat canes, ſaginet equos, nutriat Leones ac ſeditioſos homines, qui paſſim rempublicam turbent, Quid nempe debere poteſt pluribus alis ruſticorum filiis, ac ſuis parentibus indoctioribus, à quibus ſolum

a 1

(imò

(imò vix) aratra & boues in ſucceſſionem habere potuerunt, qui illicitis mediis plura occupabant beneficia, vt cum illis amplam ſibi parent ſuppellectilem, varios aptent cibos, ac pro pluribus illicitis ſumptibus pecuniam habeant. Quid deniq́ue Eccleſia eadem, quantumuis peritiſſimis ac literatiſſimis viris debere iudicabimus, vt beneficiorum congerie, ſuæ ambitionis inſatiabilem ſitim extinguere debeat, præcipue his qui doctrina ſua nunquam Eccleſiæ Catholicæ profuerunt nec prodeſſe curant? dic mihi quicunque es, quantacunque polleas eruditione, an eo ſolo quod vigilias ſuſtinueris, ſtudio vacâris, tibi aſtricta eſt Eccleſia Dei, vt te in ſtatu grandi ac pompa magna ſuſtineat? Vidiſtinè aliquando artificem aliquem eo ſolo quod artem didicerit optimè à Republ. alimenta ſuſcipere? An ex eo quod arte ſua Reipubli. vtilis eſt? Quid igitur tibi ſuades, eoq́ue ſtudueris licere tibi plura Eccleſiæ beneficia retinere, cum nec vnius eorum onera ſubeas. Aduerte quæſo quod literatis viris non plura beneficia, ſed maiora concedi ſanxerunt Canonica iura. Si quando verò vt plura habeant beneficia cum peritis diſpenſare conceditur ob Eccleſiarum vtilitatem, non eorum, id effici debet. Quid enim prodeſt ſtudium Eccleſiæ ſanctæ, ſi id ſolum operatur, vt plura occupes loca, in quibus plures poſſent eidem deſeruire, qui ſufficienti peritia, & maiori charitate, ſeu virtute iniuncta onera ſubirent? Quid prodeſt illi doctrina tua, ſi oues Chriſti tibi commiſſas, imperito mercenario contemni ſalario paſcendas committis? Quis ergo inficiabitur hoc aduerſari naturali rationi, ſi eadem ratione non caret? Quod nempe apertiſſimè comprobant leges antiquæ gentilium, qui ſolum naturali lumine regebantur, in quibus prohibitum erat expreſſe, vt apud eos non eſſet vir duplex, aut multiplex, ſed quod ſinguli ſingula facerent, vt in Socraticis legibus cauebatur. Confirmant hoc etiam notanda verba Iuſtiniani in l. Nemo. C. de aſſeſſo. dum dicit, neque enim facilè credendum eſt duabus neceſſariis rebus vnum ſufficere. Quodq́ue id ſanctis obueniet canonicis inſtitutis, apertè monſtratur. Primò quidem contrarium diſpoſitum eſt in 7. Synodo: vt refert Gratianus in c. 1. 21. q. 1. vbi dicitur, Clericus ab inſtanti tempore non connumeretur in duabus Eccleſiis, negotiationis enim hoc eſt, & turpis lucri proprium commodum. Statuit etiam hoc ſancta vniuerſalis Eccleſia à Spiritu ſancto congregata in Concilio illo Chalcedonen. celeberrimo, à ſexcentis & triginta Epiſcopis celebrato, in capit. 10. illius concilii, vbi definitum eſt, non licere clericis in Eccleſiis duarum ciuitatum ordinari. Siquis verò iam tranſlatus eſt ab alia in aliam Eccleſiam, nihil habeat commune cum priore. Illos verò qui auſi fuerint poſt ordinationem illius vniuerſalis ſynodi agere contrarium, ſtatuit ſancta ſynodus cadere à proprio gradu. De qua deciſione concilii breuiter meminit Gratianus, non referendo dictæ pœnæ appoſitionem, in cap. clericum. 21. quæſt. 1. Hoc præterea aduerſatur deciſioni Concilii Placentini per Vrbanum Papam celebrati de quo in cap. Sanctorum 70. diſtinction. vbi hæc pluralitas beneficiorum prohibita eſt, per hæc verba: *Omnino autem in duabus Eccleſiis aliquem intitulari non liceat.* Hoc etiam improbat Toletanum Concilium de quo meminit Gratianus in capit. vnio. 10. quæſtion. 3. in verſic. Sed & hoc, per hæc verba, videlicet: *Sed & hoc neceſſarium inſtituere duximus, vt plures Eccleſiæ vni nequaquam committantur*

*tantur presbytero, quia ſolus per totas Eccleſias, nec officium valet perſoluere, nec rebus earum neceſſariam curam impendere.* Cuius Concilij verba originaliter legere deſiderans inueniet in Concilio Toletano 16. celebrato ſub principe Flauuio Egicano anno 6. ſui regni à ſexaginta, & vno Epiſcopis, in capit. de reparat. Eccleſ. præcipuè quia paucula etiam verba, & vtilia in hoc propoſito transſcribere neglexit Gratianus, quod tamen Concilium hucuſque non habetur impreſſum. Celebrè etiam illud Lateranenſe Concilium, cui Alexand. III. interfuit, de quo in cap. Qua in tantum, de præb. Præbendarum multitudinem canonibus inimicam, materiam deuolutionis & euagationis inducere, ac certum periculum animarum cõtinere expreſſe atteſtatur. Prohibuit hoc etiam Alex. II. qui diſpoſuit, quod nullus presbyter habeat duas Eccleſias, vt in c. per laicos. 26. q. 5. Vnde dicit Abb. in c. conquerente. de cler. non reſid. in 3. not. allegando gloſſ. in c. Dudum. el 2. de elect. in verb. intitulatam, quod ſine peccato mortali non poteſt quis habere plura beneficia, quando alterum per ſe ſufficit. Et vide etiam Ioan. de Lignano in tractatu de pluralitate beneficiorum, maximè in colum. 2. vbi concludit, quod de iure communi vnus non poteſt habere duos titulos beneficiales Eccleſiaſticos extra caſus in iure expreſſos, & adducit optima fundamenta in propoſito. Extant † inſuper ſanctorum ac grauium 3
virorum commentaria, quibus hanc pluralitatem beneficiorum damnant, eamq; animabus periculoſiſſimam eſſe demonſtrant optimis ac vrgentibus rationibus, quas transſcribere nolo: patent enim volentibus legere eas in tractat. contra pluralitatem beneficiorum, quem edidit ſingularis vitæ, ac magnæ doctrinæ vir Dionyſ. Carthuſ. præ. maximè in 7. art. poſtquam ad totum. 11 Poſuit etiam aliqua notanda in propoſito alter Carth. antiquor. Dionyſ. in lib. ſuo de vita Chriſti, in cap. 78. de amb. & quibuſdam aliis defectibus clericorum. Firmat hæc etiam apertè diuus Bernard. in Epiſt. 271. ad Comitem Theobaldum, vbi tradit honores, & dignitates Eccleſiaſticas debere dari iis, qui eas dignè ac ſecundum DEVM adminiſtrare velint & poſſint. Neque licere cuiquam habere plures in pluribus Eccleſiis, † niſi 4
diſpenſatione ob magnam vel Eccleſiarum neceſſitatem, vel perſonarum vtilitatem. Et vide in propoſito Beatum Thomam, in quodlibet. 11. in articul. 15. 10. Maioris in 4 diſtinct. 24. in quæſt. 6. & 7. vbi inter alia concludit, quod tenens plura beneficia cum diſpenſatione, in qua non eſt rationabilis cauſa diſpenſandi, non eſt in ſtatu ſalutis. Et vide Felin. in c. 1. num. 30. de conſtitut. vbi dicit, quod licet Papa habeat poteſtatem diſpenſandi in omnibus ſtatutis Eccleſiæ, ſola voluntate tamen illud intelligitur, niſi lex poſitiua habeat in ſe quandam rationem diuinam, vel naturalem, vt eſt lex prohibens pluralitatem beneficiorum, illic Abbas, & alij. Scripſit etiam aliqua Gabriel in expoſitione Canonis, in lect. 28. in duabus vltim. colum. vbi etiam oſtendit, quomodo diſpenſatio Papæ in hoc non ſuffragetur *b* niſi fiat ob neceſſitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ. Et vltra opiniones grauium & ſingularium Doctorum in iſta materia miracula quædam referuntur per ſupradictos Doctores Carthuſ. per quę periculum habentium plura beneficia dignoſcitur, quę quidem à Chriſtiano viro contemnenda non ſunt. Nec enim æterna ſalus propter delicatiorem victum, & ornatiorem veſtitum, ſeu ampliorem familiam, in dubio ponenda eſt, eſſetq; conſentaneum, vt ſicut patimur ob ſolam opinionem eorum,

*Dionyſ. Carthuſian.*

b

S qui

qui medicinam ſcripſerunt, ſanguinem minui, pluraq; alia nobis inſipida, & ſatis faſtidioſa propinari, ne ſalus corporis periclitetur (cum ſæpius eueniat ipſis medicis ſcriptoribus aut aliis viris, qui ipſorum opinionem in nobis experiuntur, errantibus, non ſolùm non liberari à morbo, ſed eadem phlebotomia, qua ſanari credebant, mori ac periclitari infirmos) ſic ſequendo opinionem ſanctorum, vel inſignium Doctorum ob ſalutem animæ pecunias minui, alia quæq;, & ſi corpori moleſta, toleráta. Cum ex hoc nullum nobis corpori, nec animæ timeri poſſit periculum, ſed animæ poſt obitum, & corpori poſt reſurrectionem certior, & ſecurior ſa-
5 lus æterna promittatur. Relicta igitur animæ † pœna ſupremo illi mortuorum, ac viuorum iudici, qui ſolus intelligit delicta cunctorum: prima pœnarum, quæ ſe offert in huius ſæculi contentioſo foro, eſt, quòd habens plura beneficia, quamuis
c ſimplicia, quorum *c* alterum ſufficit per ſe ad vitam beneficiati, poteſt legitimè altero priuari. Hoc probat text. in cap. Conquerente, de cleric. non reſid. ſecundum Abb. ibi, in 3. not. quod dicit valde notabile, & nunquam obliuioni tradendum, & dicit eſſe caſum ſolennem priuandi aliquem beneficio ſuo, licet velit in eo reſidere. Iuſtiſſima quidem eſt pœna iſta, licet his temporibus infelicibus inuſitata, non quia vires amiſerit, ſed ex negligentia aut auaritia ſuperiorum, quorum aliqui in Sacrorum Canonum executione torpeſcunt, reliqui verò cùm plures Eccleſias Epiſcopales ſimul aliquando, aut cum vna Epiſcopali plura alia beneficia retineant, ſuiq; officiales, aut habeant, aut ambiant plures dignitates ſiue beneficia, auaritia cæci aliorum cupidinem (etſi Eccleſiis, clero ac diuino cultui pernitioſam) refrenare non
6 ſatagunt. Secunda eſt, quæ † in Concilio generali ſtatuta fuit, vt habetur in cap. de mulcta, de præb. cuius verba ſunt: Quicunq; receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, ſi prius tale beneficium habebat, eo ſit ipſo iure priua-
d tus: *d* & ſi forte illud retinere contenderit, etiam alio ſpolietur: is quoque ad quem prioris ſpectat donatio, illud poſt receptionem alterius liberè conferat, cui meritò viderit conferendum. Et vlterius decernit text. idem eſſe obſeruandum in perſonalibus. Fuit etiam extenſa pœna iſta per iura Sexti, & Clementin. Primò ad regulares dignitates, vt in capit. cum ſingula, de præb. lib. 6. Secundò ad prioratus, vt in Clementin. 1. de ſupplenda neglig. præla. Tertiò ad vicarias perpetuas Eccleſia-
7 rum parochialium, vt in Clemen. vnic. de offic. vicar. Aduerte tamen, quod † ſi alicui conferantur duo curata ſimul, & ſemel, tunc datur ſibi optio ſecundum Abb. ibi, colum. 3. verſic. In ea gloſſ. licet alij ſecundum eum tenuerint, quod non valet
8 collatio. Quando † verò aliquis calore iracundiæ reciperet ſecundum beneficium
e curatum, non vacaret primum, *e* ſi in continenti pœnituit eum, ſecundum eun-
9 dem, ibi. d. colum. 3. verſic. Extra cauſam. Pœna † verò iſta vacationis primi beneficij, non vendicat ſibi locum, niſi poſt habitam poſſeſſionem pacificam ſecundi beneficij, ita credit Abb. indiſtinctè, vbi ſupr. col. 4. ver. in ea gloſſ. Sed hæc qui-
10 dem † pœna, de qua in d. c. de mulcta, nouiſſimè, & ſingulari zelo adducta eſt per
f Ioan. 22. in ſua Extrauaganti execrabilis: *f* quæ ſub tit. de præb. collocata eſt, in §. qui verò. vbi cauetur, quod qui receperint deinceps dignitatem, vel perſonatum, ſeu officiũ, aut aliud beneficium, animarũ curam habẽs annexam, ſi antea habebat aliud ſimile beneficiũ, illud primũ quo noſcitur eſſe priuatus ipſo iure, poſtquam

habuerit

habuerit poſſeſſionem ſecundi, vel per eum ſteterit quo minus habeat, omni fraude, & dolo ceſſantibus, non dimiſerit in manibus ordinarij abſque more, diſpendio, verbo & facto ſine fraude, & ſub publico teſtimonio, ipſo iure, & ex tunc eſt priuatus dicto ſecundo beneficio quod recipit, & quod durius eſt, reputatur inhabilis ad ſacros ordines ſuſcipiendos, & ad habendum quodcunq; beneficium Eccleſiaſticum, quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines ſacros, & beneficium incurrit etiam ipſo facto: vt voluit ibi gloſ. Zenze. in verbo, *ipſo iure*, in fin. verbis: Et vide quatuor requiſita, vt procedat pœna dictorum iurium, videlicet: c. de multa. & extrauagantis execrabilis, per Staphileum in tractat. de gratiis expectatiuis. in tit. de qualitate & ſtatu benefici. in §. 4. requiritur. vſque ad §. 4. & vltim. & habes nunc illum tractatum in tomo 4. ſexdecim voluminum impreſſorum Venetiis.

*Plura beneficia.* Adde quod cum huius capitis argumentum latius pateat quam vt breuibus poſſim illud concludere, ſatis erit ſi legentibus veluti manibus dixerim ea loca, in quibus pingui Minerua tractatum reperient. Legant igitur Ioan. de Lign. in tractat. de pluralit. benefi. numer. 1. Curt. in eod. tract. per totum, Ioann. Nicol. Simon in ipſomet tractatu, numer. 1. vſque ad numer. 22. Lamb. in tractat iuris patron. 1. part. 2. libr. 7. quæſtion. articul. Paul. Pariſi. in cap. Eccleſiaſtica. numer. 5. de excel. prælato. Auguſt. in quæſtion. ſuis quæſtion. 8. num. 1. Aluar. Pelagi. de planctu Eccleſiæ, artic. 9. in fin. Domi. Soto libr. 3. de iuſtit. & iure, quæſtion. 6. articul. 3. Petrum Rebuff. in practic. benefic. titul. de diſpenſati. ad plura beneficia, pag. 366. vbi decem rationes congeſſit, propter quas prohibita eſt beneficiorum pluralitas Er vide egregiam l. 3. titul. 16. part. 1. vbi. latè Gregor. in verbo, *Otro*. & nouiſſimè Conc. Trident, ſeſſ. 7. c. 4. & ſeſſ. 24. c. 7. A

*Non ſuffragetur.* Vide latiſſime Domi. Soto, & Petrum Rebuff in locis nouiſſimè allegatis, & Martin. Nauar. in manu. confeſſ. c. 25. num. 129. & in tractat. de oratione c. 22 num. 75. B

*Quamuis ſimplicia.* Adde gloſ. ſing. e. dudum. in 2. de elect. quæ ſcribit etiam ſimplicium beneficiorum pluralitatem eſſe prohibitam, quam Abb. & Scribentes ibi ſequuntur, & communem eſſe fatetur Martin. Nauar. in manu. confeſſor. cap. 25 num. 115. & probatur in c. conquerente. de cleri. non reſiden. tradit S. Thom. quodlibet. 8. art. 19. & quodlib. 9. art. 9. quæ opinio canonizata eſt hodie in Concil. Trid ſeſſ. 24 c. 17. de refor. Et Cardinalium Sacræ congregationis fulcita teſtimonio his verbis aſſeuerantes: *Plura beneficia poſſunt obtineri licet ſint ſimplicia ſine diſpenſatione Papæ.* Circa quod admonendi ſunt impetrantes, qui aduerſus Sacrorum Canonum inſtituta plura beneficia etiam ſimplicia conſequi affectant, non quidem ſecuri ſunt, etiamſi in ſupplicationibus ſuis Pontifici Maximo oblatis, alia beneficia habere fateantur, & ipſe petita beneficia conferat, minimè quidem cum ipſis diſpenſare cenſetur. Nam aliorum beneficiorum expreſſio, ſolum operatur, quòd gratia ſubreptitia non cenſeatur tex. inſignis in c. non poteſt. de præbend. in 6. quod multis rationibus probat Martin Nauarr. in tracta de oratione, c. 22. num. 64. vbi num. 67. latè diſputat, quòd beneficium dicatur ſufficiens, ne aliud habenti illud conferatur. C

**Decretum Cardinalium.**

D *Ipſo iure priuatus.* Vide Concilium Tridentinum. ſeſſion. 24. c. 17. cuius verba ponderans Martin. Nauar. in manuali confeſſor. c. 25. num. 129. *Qui uenus dicit, cogantur omnino, &c.* dicit neutram Eccleſiam ipſo iure vacare. Sed fallitur in hoc vir egregius, cum à iure antiquo ſine nouo expreſſo recedere non liceat. l. præcipimus. C. de appellati. & loquitur expreſſe contra alind decretum eiuſdem Concilij ſeſſion. 7. c. 4. *Quicunq;* (inquit) *de cætero plura curata, aut alia incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſiue per viam vnionis ad vitam, ſiue commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formam Sacrorum Canonum & præſertim Innocentij III. quæ incipit de multa recipere, aut ſimul retinere præſumpſerit, beneficiis ipſis, iuxta ipſius conſtitutionis diſpoſitionem ipſo iure, etiam præſentis canonis vigore, priuatus exiſtat.* Nec verba d. c. Nauarro his ſuffragantur, quia Concilium Sacrum ibi loquitur, ante lapſum ſex menſium, de ea coactione, quæ intra tempus illud à iudice facienda eſt, quo elapſo, locus eſt dictæ pœnæ, vt ibi etiam definitur.

Concil. Tri. ſeſſ. 24. ca. 17. de refor, contra Mart. Nauar. opinionem interpretatur.

E *Non vacare primum.* Vide Cardinalem in Clement. 1. oppoſit. 1. de offic. Vicarij Felinus in c. ſicut ex literis, numer. 4. de iureiurando. Deci. l. quidquid calore. ff. de regul. iur. Andr. Tiraquel. in tractat. de pœnis. cauſ. 1. num. 29.

F *Extrauagans execrabilis.* De qua conſtitutione meminit Petrus Rebuff. in d. pract. de forma ſignaturæ ſimp. prouiſi. verſicul. aut per conſtitutionem, pag. 144. vbi dicit, quod ſi dicta extrauagans conſtitutio ad vnguem ſeruaretur, non eſſent tot in beneficiis plurales.

## *Quorum aliqua patres eorum nullo mediante poſſederunt.*

## CAPVT L.

1 *Beneficia Eccleſiaſtica hæreditario iure non deferuntur.*
2 *Si Sacerdos inſtituatur in Eccleſia, in qua pater eius miniſtrauit, ab ea eſt amouendus.*
3 *Filius etiam legitimus non poteſt in beneficium patris ſuccedere.*
4 *Differentia egregia inter filium legitimum, & illegitimum circa iſtius materiam conſtituitur.*

1 ADeò enim Sacrorum Canonum conditores † ſucceſſionem ſeu hæreditarium ius in Eccleſiis Dei abhorruerunt, vt Innoc. Papa II. Apoſtolica authoritate prohibuerit, ne quis Eccleſias præbendas, præpoſituras, capellanias aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expoſtulare præſumat, ſtatuens quod ſi quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præſumpſerit. & debita pœna mulctaretur, & poſtulatis careret, vt habetur in c. Apoſtolica. 8. q. 1. ſi verò aliquis
2 iſta contemnens adhuc in Eccleſia, † in qua pater eius miniſtrauit, inſtituatur, pœ-
a na eius eſt, vt ab ea amoueantur, a vt ſtatuit. Alex. in c. ad præſentiam. cum duobus ſequent. & in c. quoniam. & in c. ad extirpandas de fil. presbyt. niſi media interceſſerit perſona, vt in d. c. ad extirpandas. & in c. ex tranſmiſſa. eo tit. Aduertendum
3 præterea eſt, † quod licet iſti clerici, contra quos hæc denunciatio facta eſt, dicantur eſſe illegitimi, tamen quo ad noſtrum propoſitum, etiamſi quis ſit legitimus non poteſt ſuccedere patri in beneficio, quod ipſe poſſedit nulla perſona mediante, vt

te,vt per gloſ. Archi. Domi. & Præpo, in d. c. Apoſtolica. Et probat etiam text. quem ibi dicit ad hoc caſum expreſſum Anton. in 5. not. in d. c. extirpandas. & not. Ant. poſt. Hoſt. in c. ad hæc. eod. tit. & Dec. in c. inter cæteras. col. 2. num. 4. de reſcript. vbi in hac materia bene loquitur. Differunt tamen † in hoc propoſito quo ad alium articulum: quod illegitimus filius non poteſt præfici in Eccleſia in qua præeſt pater de præſenti, vt habeat alium canonicatum vel præbendam, licet poſſit eo mortuo habere, dum non ſuccedat in beneficio paterno, legitimus verò poteſt inſtitui in Eccleſia, in qua pater præeſt, etiam eo viuo, in diuerſo beneficio, *b* vt not. in d. glo. & per Domi. & Præpo. ibi. Si autem iſti immediatè ſuccederent in beneficiis filiorum ſuorum, non priuarentur eis, cum non reperiatur prohibitum, patrem filio ſuccedere *c* in hoc caſu, prout communiter in hoc reſidet Docto. in d. c. ex tranſmiſſa. vt Præpo. aſſerit. in d. c. Apoſtolica, licet contrarium tenuerint Hoſt & Archid. 4 b c

A *B ea amoueatur.* Adde Concil. Trident. ſeſſ. 25. c. 15. cuius ſingularia verba hæc ſunt. *Vt paternæ incontinentiæ memoria, locis Deo conſecratis, quos maximè puritas ſanctitaſquè decet, longiſſime arceatur, non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſiis, vbi eorum parentes beneficium habent, aut habuerunt quodcunque etiam diſſimile beneficium obtinere, neque in dictis Eccleſiis, quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt habere. Quodſi in præſenti pater & filius in eadem Eccleſia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius beneficium reſignare, aut cum alio permutare inter Eccleſiam intra trium menſium ſpatium, alias ipſo iure eo priuatus exiſtat: & ſuper iis quæcunque diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur. Ad hæc reciprocæ reſignationes, ſi quæ poſthac à parentibus clericis, in fauorem filiorum, vt alter alterius beneficium conſequatur, in fraudem huius decreti, & canonicarum ſanctionum factæ omnino cenſeantur, nec collationes ſecutæ vigore huiuſmodi reſignationum ſeu aliarum quarumcunque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipſis clericorum filiis ſuffragentur.* Hactenus ſacroſancti Concilij decretum. A *Declaratur Conci. Trid. ſeſſ. 25. cap. 61 dereſore*

Circa quod decretum, nonnulla ſunt animaduertenda, primò ex ipſo colligi filium clerici inhabilem eſſe ad obtinendum illud beneficium quod parens in illa Eccleſia obtinuit vel aliud diſſimile, & ea ratione collationem ei factam nullam eſſe probat in verbis illis, *non liceat*, iunctus, *illis quodſi in præſenti, &c.* Ita interpretatur Mart. Nauar. conſi. 18. tit. de conſti. Secundò non licere ei in ea Eccleſia ſacra facere priuatim quamuis nullum beneficium obtineat vt memoria paternæ incontinentiæ ſepeliatur, quæ potiſſima fuit Concilij ratio ſic in facti contingentia interrogatus conſuluit Nau. conſ. 17. d. titul. Tertiò, illud animaduerti oportet, quod non tantum filius clerici, ſed nec nepos obtinere poteſt beneficium in quo auus fuit præfectus, ſiue (vt cum noſtris loquar) miniſtrauit. gloſ. not. in c. ad extirpandas, de filiis presbyt. & in c. presbyterorum. 86. diſt. Abb & Doctor. in c. 2. de arbit. & in c. accedens de accuſa. Guil. Benedi. in c. Raynutius, in verbo, Et vxorem n. 693. de teſtam. Fieret quidem manifeſta fraus Concilio, aliiſque canonicis decretis, nã qui non poſſet filio dare, minimo negotio nepoti concederet. Quod procedit in nepote legitimo nato ex ſpurio vel ſpuria: quia is etiam excluditur: vt in d. c. ad

 extir-

exſtirpandas, quod ita interpretatur Petrus Rebuff. in pract. benefi. de diſpenſa. ſuper defect. nota. num. 27. dicens Toloſanum Senatum ita iudicaſſe. Si verò pater in Eccleſia facto miniſtrauit, huic prohibitioni locus non eſt.

Eſt tamen ſingulariter notandum, Sacroſanctũ Concilium non procedere, quando pater deceſſit, ante eius publicationem, vt declaratum fuit à Cardinalibus, qui Concilij Tridentini interpretationi præſunt his verbis: *Filij preſbyteri, decreto Concilij Tridentini c. 15. ſeſſ. 25. non prohibentur retinere beneficium legitime obtentum, in eadem Eccleſia, in qua fuit Beneficiatus eorum pater, qui ante publicationem eiuſdem Concilij Tridentini è vita migrauit.*

B *Diuerſo beneficio.* Adde quod opinio iſta practica ſeruatur, vt teſtatur Rebuff. in loco nouiſſimè allegato num. 39. pag. 411. quo loco ſcribit, nunquam vidiſſe per diſpenſationem ad obtinendum canonicatum à filio legitimo in ea Eccleſia, in qua pater aliud habet. Et ideo filij legitimi Cononici eſſe poſſunt, in ea Eccleſia, in qua pater Epiſcopus eſt vel Canonicus. Quæ opinio veriſſima eſt dic ſtante dicto decreto Trid. Conc. quia illud tantum loquitur, de illis clericorum filis, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, circa legitimos verò, nihil ex iuris communis ſanctionibus immutatum eſt. Et ideò ab eo iure recedendum non eſt. l. præcipimus, in fin. C. d. appel.

*Filio ſuccedere.* Vide Petrum Rebuff. in d. tit. de diſpen. ſuper defect. natali. num. 29.

*In pluribus eorum intruſi.*

## CAPVT LI.

1 *Intruſus in beneficio, quis dicatur.*
2 *Clericus, qui ſcienter ſe in beneficio curato intrudit, qua pœna puniatur.*

A INtruſus † in beneficio ille dicitur, qui obtinet illud ſine authoritate eius, ad quẽ
1 de iure ſpectat collatio. notat. Abb. ex tex. ibi, in c. quia diuerſitatem, in 2. not. de conceſ. præben. Et allegat text. ad idem, in c. ex frequentibus, de inſti. & ponit Felin. in c. in noſtra. in 2. corrollario. de reſcript. qui idem dicit in ea, qui intrat cum titulo habito à ſuperiore excommunicato vel interdicto, vel publice ſuſpenſo, allegat tex. in c. Tanta. de exceſſi prælat. Et allegat Domin. in c. propter vlt. colum.
a 19. diſtinct. ponentẽ ſex modos *a* quibus quis dicitur intruſus in beneficio. & vide
2 eundem Fel. ponentem ſeptem, in c. Veniens, n. 3. de accuſat. Clericus † autem, qui ſcienter, iniuſte intrudit ſe in beneficio habente curam animarum, ipſo iure
b priuatus eſt beneficio *b* ſimili cũ cura quod habebat, vt in c. cũ qui. de præben. in 6.

A *Sex modos.* Adde Fel. qui octo modos narrat, in c. veniens, in 2. not. do accuſat. quos refert Ioann. à Selua in tractat. de benefi. 11. q. 3. part. Ludou. Gom. in regal. Cancel. de ſubrog. collitigan gloſſ. 4. pag. 330

B *Priuatus eſt beneficio.* Adde quod ſi is illud impetrauit, non facta mentione intruſionis, non valebit impetratio, vt firmat Felin. in c. poſtulaſti. in fin. de reſcript.

Sequi-

Sequitur Ioann. à Selua in d. tract. de benefi. d. q. 11. & Malc. in tract. de elect. in fin. Et nota, quod in pœnam, & huius criminis deteſtationem intruſus, non ſubrogatur in ius alterius habentis in beneficio ius legitimum c. cum iam dudum, & ibi Doct. de præbend. Sed pœnam hanc effugiet, qui poſſeſſionem beneficij dimittit antequam petat, ſe in alterius ius ſubrogari, vt bene ſcribit Rebuff. in d. reg. de ſubrog. collitig. num. 25.

*Viuis poſſeſſoribus eorum.*

## CAPVT LII.

1 *Impetrans beneficium viuentis eſt ab Eccleſiaſtica communione pellendus.*
2 *Deponitur qui viuentis beneficium impetrat.*
3 *Impetrans viuentis beneficium eſt infamis.*
4 *Cum impetrante beneficium viuentis, ſolus Papa diſpenſat.*
5 *Occupans beneficium viuentis, ſi poſtea vacante beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuaſione præterita, non valet collatio.*

QVi viuorum † Sacerdotum loco ponuntur, hoc ipſo ſunt Eccleſiaſtica com- 1
munione pellendi, *a* qui ſe paſſi ſunt ſucceſſores viuis Sacerdotibus adhiberi. a
verba ſunt text. in c. 1. de conceſ. præb. Vbi vide gloſ. tenentem quod † vltra hoc de- 2
bet poni, allegat text in c. in primis. 2. q. 1. ſequitur Abb. ibi per eundem text. qui tamen loquitur in eo, qui in locum viuentis Epiſcopi procurauit ſubrogari, vnde non videtur generaliter inducendus contra quemlibet clericum, qui viuentis obtinuit beneficium. Longe enim grauius delinquit, qui Epiſcopatum, quàm qui beneficium viuentis ambit & vſurpat. Allegat præterea gloſſ. in d. c. 1. ad hoc, text. in c. non furem. & in c. Eum qui 7. q. ſed text. in d. c. non furem, nihil probat de depoſitione. Et text. in c. Eum qui, ſolum dicit, quòd qui recipit Archidiaconatum viuentis, eiuſdem Archidiaconatus honore deponitur, & ſi vlterius in loco eodem miniſtrare præſumit, priuatus eſt participatione ſacræ comunionis. Vnde nõ pro-
bat quod deponatur niſi à beneficio *b* quod recipit: non ergo intelligat iudex dum b
gloſ. & Abb. ſimpliciter dicunt, quod eſt deponendus, quod deponatur ab officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo. Patitur præterea & aliam pœnam occu-
pans viuentis beneficiũ, † quod afficitur infamia. Ita Abb. vbi ſupra, per text. in c. Audiui- 3
mus. 3. q. 2. Sed ſalua eius authoritate, ille etiam tex. loquitur in eo, qui inuaſit Epi-
ſcopatum viuentis, non verò in caſu noſtro. Et ſubdit præterea Abb. ibi, quod † ta- 4
lis clericus non poteſt amplius illud beneficium obtinere, & quòd credit quòd ſo-
lus † Papa poteſt cum eo diſpenſare. Imò plus dicit notandum, quod taliter occu- 5
pans beneficium viuentis, ſcienter faciendo ſe inſtitui, ſi poſtea vacante tali beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuaſione præterita, non valet
collatio *c* tanquã ſubreptitia, ad quod etiam facit, quod dicit Fel. in c. in noſtra. 2. c
corollario. n. 26. de reſcrip. Et videtur Hiſpan. l. 13. titul. 16. partit. 1. quæ diſponit quod recipiens beneficium viuentis perdit illud, & nunquam debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & reſtituit viuenti, poteſt pronunciare illum infamẽ. Et poſtea ponit duos caſus in quibus impune recipit quis beneficium viuentis.

Commu-

Digitized by Google

A *Communione pellendi*. Adde quòd ratio huius probitionis ea eſt potiſſima, quia Eccleſiaſtica beneficia perpetua eſſe debent apud poſſeſſorem capitul. ſatis. 56. diſt. nec quis ſine cauſa beneficij priuari debet, capitul. inuentum. 16. quæſtion. 7. vnde illa poſſeſſore viuente impetranda non ſunt. Alioquin apud poſſeſſorem minimè eſſent perpetua. Et ea ratione collatio beneficij viuentis ab ordinario facta non tenet text. in c. poſt electionem, de conceſſ. præbend. vbi Abb. not. 3. nec acceptatio talis beneficij. c. nec captandæ, de conceſſi præbend. lib. 6. Clem. vni, eod. titul. tradit Guid. Pap. conſil. 107. Nec firmitatem obtinet præſentatio talis beneficij c. illud, de iure patrona. glo. in c. fin. de elect. lib. 6. tradit Petrus, Paul. Pari. conſil. 112. column. 1. volumin. 4. Rochus de Cur. in tractat. iuris patronat. in verbo, Honorificum. q. 53. Paul. de Citodi. eod. tract. 6. par. art. 3. q. 41. Petrus Rebuff. in tract. benefi. de reprob. benefi. viuen. impetra. glo. 7. num. 26. vbi diſſerit, quid iudicandum erit quando præſentationis tempore beneficium non vacat, ſed tempore prouiſionis: an ea prouiſio valida ſit iudicanda. Et huiuſmodi prohibitio extenditur ad commendam, nempe vt beneficium viuentis non poſſit alteri commendari, quando commenda à Summo Præſule facta eſt, vt ſcribit Caſſador. deci. 3. ſub tit. de præbend. & ratio eſt, quia talis commenda quæ fit ad vitam pro legitimo titulo habetur. glo. in pragma. Sancti rub. de pacifi. poſſeſſo. in verbo, titu. facit tex. in c. dudum. in. 2. de elect. Petrus Rebuff. in tract. de pacif. poſſeſ. in concord. 5. Amplia. numero. 35. ſecus verò ſi commenda ab ordinario facta eſſet, ad ſex menſes, quia ordinarius bene poteſt conferre beneficium illud, cum lapſo illo tempore, commendatarius nullum ius in eo habeat. cap. nemo. deinceps de elect. lib. 6. Nec beneficij viuentis collatio conualeſcit, ſi poſtea is, cuius beneficium collatum eſt, moriatur. Quia temporis tractatu minimè firmatur quod nullum eſt ab initio. reg. non firmatur, de reg iur. libr. 6. reg. quod in initio. ff. eo. Sic not. Barba. in c. conſultationibus. 1. not. per illud tex. de donationi. Nec firmatur talis collatio, etiamſi conſuetudo ſit, in contrarium, quia talis conſuetudo non valeret cum bonis moribus ſit contraria. Ita tenet Ioan. Imo. in c. 2. de conceſ. præb. Gome. in reg. Cancel. 20. quæſt. 3. in fin. Rebuff. in d. gloſ. 7. num. 42. & ea ratione mirandum eſſe dicit, tot homines (maximè curiales (viuentium beneficia ambire.

B *A beneficio*. Adde Petrum Rebuff. in loco nouiſſimè allegato. numero. 12. vbi authorem noſtrum allegat, & ſequitur. Nec ab huiuſmodi pœna excuſabitur ignorantiæ prætextu is, qui tale beneficium viuentis impetrauit. Nam licet ob ignorantiam excuſetur ab alijs pœnis, nempe Eccleſiaſticæ excommunicationis incurſu, infamiæ nota, & cæteris iure ſtatutis, quoad firmitatem tamen impetrationis, & nouæ prouiſionis, nunquam ignorans excuſatur. Ita ſing. tenet Deci in l. fin. num. 17. C. de pact. qui allegat Abb. in c. 1 de conceſ. præben. Ponderando verbum maximè appoſitum ab eo, quo loco fatetur Deci. ita fuiſſe iudicatum in conſilio Delphinatus Franciæ. cum ipſe ibi adeſſet. Et ita in facti contingentia interrogatus conſuluit. conſ. 398. num. 2. Sequitur Ludo. Gome. in regu. Cancellariæ, de impetra. benefi. viuen. quæſt. 3. in princ. Gregor. Lup. in l. 13. titul. 16. in verbo, *Otro*. part. 1. & ita tenendum eſt, quidquid inuoluat Rebuff. vbi ſupra. n. 51.

Erit etiam dictæ pœnæ obnoxius, qui non viuentis, ſed potius mortui beneficium

Digitized by Google

eium impetrauit, quando tantum tempus non effluxerit, intra quod potuerit veriſimilis notitia mortis haberi, vt expreſſe definitum eſt in Reg. can. 28. condita primum à Ioan. XXIII deinde à ſucceſſoribus eius confirmata. Sed quid ſi eadem die, qua quis moritur, beneficium impetretur, an præſumatur, vt non ſit locus pœnæ huius capitis poſt mortem impetratum fuiſſe. Qui quidem caſus Bonifacij VIII. Pontificis Maximi extrauaganti conſtitutione deciſus eſt, quæ habetur in li. Bullarum Rothe. c. 152. & ea eſt definitum, quòd omnes interpretationes factæ vel poſterum faciendæ, etiam motu proprio, quarum data ſit eiuſdem diei obitus, nullius ſint momenti, & omnes effectus, qui ex eis ſequuntur. Quod tamen Bonifacius limitat in beneficiis extra curiam vacantibus: ſecus verò in beneficiis, quæ in Romana curia, vel in locis vltra duas legales dietas è dicta curia non ſtantibus vacauerint, in quibus tales impetrationes valere voluit: quam conſtitutionem refert Gomez. vbi paulò ante allegaui. quæſt 7.

Is verò qui ſcienter viuentis beneficium contulerit, à pœna minimè eſt immunis, quia amplius illud conferre minimè poterit, cum delinquat, & delinquens priuatur collatione. c. cum in cunctis. c. ſuper eo. de electio. & conducit text. in l. quidam, in fin. cum lege ſequen. ff. de dona. vbi donans bona proxima viuentis, priuatur illis bonis, tanquam indignus. Sed cum pœna hæc in iure expreſſa minimè reperiatur, quæ cum priuationis ſit, nunquam imponenda eſt. gloſſ. & Doct. in c. fin. de iure patrona. opinio contraria verior videtur, quam tenuerunt Innoc. & Panor. in c. bonæ, in 2 in fin de elect.

Excuſabitur quidem multis caſibus, à dicta pœna, qui viuentis beneficium impetrauit, nempe ſi beneficium vacat per non promotionem, vt in caſu text. in c. licet canon. de elect. libr. 6. vel per hæreſim. vt in c. ad abolendam de hæreti. c. excõmunicamus. §. credentes. ibidem. Aut per ſimoniæ labem, cum beneficium ipſo iure vacet. vt in extraua. cum deteſtabile. de Simo. in communi. vel ſi beneficium poſt profeſſionem impetretur. c. beneficium, de irregul. lib. 6. vel in aliis. Non ſane in his videtur viuentis beneficium conferri, cum is qui illud obtineat ſit ipſo iure priuatus, licet ex aliqua cauſa ius habeat illud retinendi: valet tamen illius collatio. c. licet Epiſcopus, de præb. lib. 6. c. 1. de hom. ibi Ab. & alias excuſationis cauſas cõgerit Rebuff. in d. gloſ. 7. & Fran. Mart. deciſ. 481. part. 1.

*Impetrans viuentis beneficii multis caſibus excuſatur.*

*Collario.* Adde Reg. Cancel. 20. idemque peculiari alia Cancellaria regula ſancitum fuit à Pio V. Pontifice Maximo, in hæc verba. *Item ſi quis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunque tanquam per obitum alicuius, licet tunc viuentis vacante prouideri, & poſtea per obitum eius vacet, prouiſio, & quæuis alia diſpoſitio dicto ſupplicanti, per obitum huiuſmodi denuo facienda, nullius ſit roboris vel momenti.* Idem ſcribit Deci. in l. fin. n. 17. C. de pact. & conſil. 398. n. 2 Inſignis Greg. Lopez in d. l. par. C

*Et occaſione laicæ recognitionis, non requiſita Epiſcopi audientia, beneficia Eccleſiaſtica ſibi præſumpſerunt vendicare.*

## CAPVT LIII.

1 *Clericus huius criminis reus ab officio & beneficio eſt remouendus.*

2 *Hodie autem ex Lateranenſi Concilio, quæ pœna in hoc crimine imponatur.*

T Clerici

1 CLerici taliter † habentes beneficia, ſi commoniti illa non reſignauerint, ab
a officio & beneficio reddendi ſunt alieni, *a* vt ſancitum eſt in c. Relatum, de iure patronatus. Olim præterea, erat hoc per antiquos canones inhibitum, vt patet ex
tex. in c. per laicos. 16. quæſt. 7. vbi Alexander II. diſpoſuit, quod per laicos nullo
modo quilibet clericus vel presbyter obtineat Eccleſiam. Gregorius præterea VII.
& Paſchalis Romani Pontifices hoc ipſum etiam damnauerunt diſponentes, quod
qui contrarium faceret, excommunicationi ſubiaceret, præter id, quòd talis inueſtitura irrita eſſet, vt Gregorius idem decreuit, & habetur in c. quoniam, & in c. ſi
2 quis clericus, eadem cauſa, & quæſt. Hodie verò in † Concilio Lateranēſi ſub Leone X celebrato in ſeſſion. 10. in bulla, cōtra exemptos edita in §. Et quia ſæpius diſpoſitum eſt, quod collationes beneficiorum factæ à domicilijs, principibus, & nobilibus ſub colore iuris patronatus, quod habere confingunt in beneficiis Eccleſiaſticis nullo priuilegio Apoſtolico ſuffulti, ſine ordinariorum collationibus, & literis, & abſque aliquo ſaltem colorato titulo nullæ & irretæ eſſe decernuntur, &
quod illis vtentes reddantur inhabiles, ad alia beneficia Eccleſiaſtica obtinenda,
donec cum eis ſuper hoc per ſedem Apoſtolicam fuerit diſpenſatum.

A *SVnt alieni* Adde Abb. in c. preterea. in 2. de iure patronat. quo loco ſcribit, quod ſi quis beneficium aliquod impetrauit, ſi in ſupplicatione non exprimit, ſe prius à laico habuiſſe non tenet impetratio, quia ſi Summus Eccleſiæ Preſul hoc compertum haberet, non ita conceſſiſſet, cum propter crimen ab eo commiſſum, condignis pœnis eſſet plectendus, quod circa caput hoc ſummè notandum eſt.

Illud tamen ſingulariter notabis non eſſe locum pœnis hoc capite definitis quādo clericus de manu laici patroni capellaniam non colatibam ſuſcipit, quia hoc nō confertur vt beneficium, ſed vt ſeruitium manuale temporale, vt quotidie fit: ita conſuluit egregius Martin. Nauarr. conſi. 6. tit. de offic. ordi. n. 7.

*In nullo beneficio reſident.*

## CAPVT LIV.

1 *Beneficia omnia perſonalem reſidentiam requirunt.*
2 *Conſuetudo an valeat excuſare quem à reſidentia.*
3 *Beneficium Clerici vagabundi alteri conferri poteſt.*

1 BEneficia † omnia tam ratione naturali (quæ dictat homines illis obſequia preſtare, à quibus ob id ſtipendia recipiunt) quam communis iuris diſpoſitione
a reſidentiam requirunt, de his enim quæ animarum curam exigunt, *a* planum eſt.
De beneficiis verò ſimplicibus idem eſſe firmat Panorm. in c. quia nonnulli de cle-
2 ri. non reſidentibus, per text. in c. ſuper inordinata. de præben. Conſuetudo autem, † quæ ferè ſemper bona opera minuit, & ſocordiam ac inertiam in hominibus alit (cum à maiori parte eorum, quæ non ſemper iuſtior eſt, oriri ac foueri ſoleat) iam inualuit, vt hæc ſimplicia beneficia reſidentiam non requirant, quam in his
Docto-

Digitized by Google

Doctores admittendam ſcribunt, *b* ab illaque excuſari beneficiatos tradunt, cùm b
per alios Eccleſijs debita præſtentur obſequia. Generaliter autem vide quinque
caſus, in quibus nulla conſuetudo † excuſat non reſidentem per Felin. in c. Cum 3
omnes. column. 17. & 18. de conue. numer. 54. Pœna autem clerici non reſidentis
in beneficio (etiam modicæ æſtimationis) eſt, quod illo priuetur, *c* vt in c. conque- c
rente, de clericis non reſidentibus. Et ibi Innoc. & Abb. notant ex eo, quod proce-
dit etiam in caſu quo abeſſet clericus ex iuſta cauſa, quia poſſet priuari, ſi monitus
pro neceſſitatibus, vel vtilitatibus Eccleſiæ ſuæ venire recuſaret. Notat Inn. in c.
Ex tuæ de cleri. non reſi. argumento text in capitul. ſicut autem in capitul. Ab-
ſit. 11. q. 3. Quando vero beneficia † non requirunt reſidentiam, ſi clerici vagantur, 4
ſufficit delictum vagationis ad priuationem, notat Innoc. in d. c. Ex tuæ, allegat
tex. in capitul non oportet. cum ſequenti. 7. q. 1. Pro quo facit gloſſ in cap. non o-
portet. de conſe. diſt. vlt. quam dicit ſingularem, & alibi non repertam Corſ. in
ſing. in verbo, vagabundus, ad hoc quod ſi beneficiatus eſt vagabundus, & tam-
diu abſit, & dubitetur an viuat, an mortuus ſit, poterit beneficium eius conferri
alteri, quod corroborat plurbus notandis concluſionibus, quæ procedũt in vaga-
bundis. Modum autem procedendi ad priuationem *d* in hoc caſu breuitatis affe- d
ctu hic tradere prætermiſſi, facile erit requirentibus inuenire.

Q*Væ animarum curam exigunt.* Vide de hac perſonali reſidentia multa lectu non A
indigna per Caiet. 2. 2. q. 185. art. 5. Ioan. à Driod. de libert. chriſti. pag. 204.
Bart. Carran de Miranda, Archiepiſcopum Toletanum in controuer. de neceſſar.
reſiden. Epiſc aliorumque inferiorum paſtorum, quam apud Tridentinum Con-
cilium habuit Domi. Soto in calce eius operis, cui titulum fecit de natura & gratia,
& latiſſimè lib. 10. de iuſt. & iur. q. 3. art. 1. cum multis ſequentibus, qui magnis ra-
tionibus probat hanc perſonalem reſidentiam diuino iure inſtitutam eſſe. Quod
veriſſimum cenſeo, quia diuinis legibus Prælati nec non alij inferiores paſtores te-
nentur paſcere commiſſum ſibi gregem: nam decimæ ideò illis dantur, vt ſpiri-
tualia miniſtrent, & ſint in hac Domini vinea, operarij digni mercede, vt probatur
Matthæi & Lucæ c. 10. quod eis minimè conueniet, ſi per vicarios eas operas exhi-
buerint. Quod hodie manifeſtiſſimè probatum eſt in Sacroſancto Concilio
Tridentino. ſeſſio. 33. c. 1. ita vt iam nullæ controuerſiæ locus ſit.

*Admittendas ſcribunt.* Vide tex. cum gloſ. in capitul. cum omnes de conſti. glo. B
in cap. dudum. in 2. in verbo, *Retinere* de electione. & in capitul gratia. in verbo,
*De iure*, de reſcrip. lib. 6. & in c. conquerente. in verbo, *Seruat.* de cleri. non reſiden.
& in cap. vltim. in verbo, *Fructus*, de reſcrip. lib. 6 tradit Abb. in c extirpandæ §. quia
verò num. 15. & num. 31. de præbend. & conſil. 96. num. 2. vol. 2. Ioann. Imo. in cap.
quia nonnulli. num 6. de clerici. non reſiden. Rochus de Cur. in c. vltim. numer.
500. de conſuet. Fel. in c. dilectus. in 2. col. 1. de reſcrip. Alex. conſil 1. numer. 2.
lib. 7. Nicola. Mil. in reper. in verbo, beneficium. quæſt 33. Petr Paul. Pariſ. conſil.
32. lib. 4 Ioan. de Selua in tractat. de benefic. 4. part. q. 2. numer. 1. qui ampliſſi-
mè materiam iſtam diſſerunt, & examinant.



Digitized by Google

C *Illo priuetur.* Vide egregiam l. 16. & 17. tit. 6 part. Hodie autem in Concilio Tridentino nouiſſimæ pœnæ contra non reſidentes ſtatutæ ſunt: nam ſeſſio. 6. c 1. de reform. ſancitum eſt, quod Patriarchæ Primates Archiepiſcopi, Epiſcopi, ſiue qui, quocunque titulo vel cauſa cathedralibus Eccleſijs fuerint præfecti, quacunque præfulgeant præeminentia, legitimo impedimento, ſeu iuſtis & rationabilibus cauſis ceſſantibus, ſi ſex continuis menſibus extra ſuam diœceſim morando abfuerint, quartæ partis fructum vnius anni, fabricæ Eccleſiæ pauperibusque loci per ſuperiorem Eccleſiaſticum applicandorum, pœnam ipſo iure incurrunt. Si tamen per alios ſex menſes in abſentia perſeuerauerint, aliam quartam fructuum ſimiliter applicandorum amittunt. Quòd ſi vlterius pertinaci animo in eadem abſentia perſeuerauerint, vt ſeueriobus pœnis coerceantur & puniantur, Metropolitanus ſuffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanum verò abſentem Epiſcopus antiquior reſidens ſub pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ ipſo iure incurrenda, infra tres menſes per literas, ſeu Nuncium, Romano Præſuli Sanctiſſimo nunciare tenetur.

*Conc. Tri- ſeſ. 6 c. 1. de refor.*

Illi verò qui beneficia inferiora, ſiue de iure vel conſuetudine reſidentiam requirentia obtinuerint, ſiue in titulum, ſiue commendam, oportunis iuris remedijs, ab ordinariis, vt reſideant, ſunt compellendi: neque eis priuilegium, vel indultum perpetuum, de non reſidendo, ſuffragari debet. Ita Conc. Trid. d. ſeſſ. 6. c. 2. de refor. ſub Paulo III. Pontif. Max.

Sed cum ſummæ ſaluti Dominici gregis, paſtoris reſidentia conueniat, dictum Sacrum Concilium, ſub ſanctiſſimo Pio V. celebrato, ſeſſ. 23. c. 1. de reforma. ſeueriori conſtitutione, grauiores pœnas aduerſus non reſidentes infligit. Nam Sacrorum Canonum & Conciliorum decretis inhærendo declarat. præfatos omnes Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopos, etiamſi Cardinalatus dignitate ſint condecorati, obligari ad perſonalem reſidentiam, in ſuis Eccleſijs, vel diœceſibus, vt iniuncto ſibi munere fungi teneantur: neque poſſe abeſſe niſi ex cauſis, & modis ibi definitis. Si verò tam Sacroſanctam tam ſalutarem conſtitutionem violauerint (quam nec tranſuerſo, quod aiunt, vngue tranſgredi licet, mortalem culpam contrahunt & pro rata temporis, fructus ſuos non faciunt, nec tuta conſcientia, etiam abſque aliqua declaratione, eos ſibi ipſis poſſunt detinere, quod ſi indurato animo, eos retinuerint, ſuperior Eccleſiaſticus debet Eccleſiarum fabricis aut pauperibus loci erogare, omni conuentione vel expoſitione prohibita. Quæ quidem pœnæ omnes, aduerſus curatos inferioresque paſtores, beneficia Eccleſiaſticam curam animarum obtinentia habentes, ſimiliter dicto decreto ſtatuuntur. Ita tamen, vt ſi quando ex iuſta cauſa, ab ordinario cognita, & probata, abeſſe contingeret, Vicarium idoneum ab ipſo ordinario approbatum, cum debita mercedis aſſignatione relinquant. Diſcedendi autem facultas, in ſcriptis chartiſque concedenda ſit, nec vltra bimeſtre tempus, niſi grauis, & vrgentiſſima cauſa contigerit Quod ſi abſentes per edictum citati, minimè comparuerint, liberum eſt & per miſſum ordinariis (imò tenentur) ſeuerè per Eccleſiaſticas cenſuras, & ſequeſtrationem fructuum, & illorum ſubtractionem aliiſque iuris remediis, vſque ad priuationem contra eos procedere. Ita vt minime à dicta reſidentia, & ab illius canonis

*Cōc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. de reform. enucleatur.*

Digitized by Google

nonis excuſſione,priuilegio,licentia,familiaritate, exemptione,etiam ratione cuiuſcunque beneficij, pactione, ſtatuto,etiam iuramento, vel alia authoritate confirmato,conſuetudine etiam inmemoriali excuſantur. Quæ quidem Concilij decreta, duabus nouiſſimis conſtitutionibus Apoſtolicis ſeruari præceptum eſt: altera ſub data Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1564. ſeptimo Kal.Decembr. Altera verò impreſſa eſt vnà cum Tridentino Concilio,quæ publicè circumfertur.

Illud verò circa dictum decretum notandum cenſeo, nempè parochum impune abeſſe poſſe, abſque aliqua licentia, duos menſes ex cauſa, quæ ſibi iuſta videatur, quia antiquo iure licebat, à quo non eſt recedendum, ſine nouo iure expreſſo. l. præcipimus, in fin. c de appellat. Tum qui Epiſcopo,qui fortiori vinculo reſidere tenetur, permittitur, & Concilio cautum eſt, vt in curatis,& inferioribus eadem omnino ſeruentur quæ in Epiſcopis. Ita tenet inſignis Martin.Nauarr.in Manual. confeſſor.cap.25 num.221.& ita non ſemel conſului & obtinui,licet quidam imperitus Iudex,ex capite quidem(prout illi de more erat) contrarium iudicauit. Is autem,qui reſidere tenetur, viginti & quatuor caſibus à reſidentia excuſatur, quos pleniſſima manu congerit Ioan.à Selua,in tract.de benefic 4 part.quæſt.6. qui ferè omnes his comprehenduntur. *Parochus ex cauſa iuſta abeſſe poteſt a beneficio abſq;ordinarij licentia.* *A reſidentia in beneficiis Eccleſiaſtic. 24. caſibus quis excuſatur.*

Primus, ſi quis ſacratiſſimam Theologiam publicè profiteatur, vel ei operam det,ad quinquennium. text in c.fin.de magiſt Nec Epiſcopi licentia neceſſaria eſt, quia ius eam concedit Ita ſcribit Petrus Rebuff.in practica benefic titul.de diſpenſat.de non reſiden num.25. Mart.Nauar.in Manual. confeſſ cap.25. num. 120. quibus ſuffragatur text. in c relatum. de cleric non reſid. vbi alternatiuè loquitur, de licentia ſuorum prælatorum,vel ſtudio literarum. Nec vltra dictum tempus licentia poteſt concedi, nec aliquid operari, ſic ſancitum eſt à Cardinalibus ſacræ congregationis his verbis aſſeuerantis: *Licentia,vt quis abeſſe poſſit, cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui canonicatus, non ſuffragatur, vltra quinquennium impetrata à die quo cæpit ſtudere.* Idemq; cenſendum eſt in prælectione vel profeſſione ſacrorum canonum: ita ſing.tenet Archid.in c.2.de priuileg.lib.6. ſequitur Abb in d. c.fin. ſi verò alias ſcientias profiteatur,Epiſcopi facultas neceſſaria eſt, in locis vbi conſuetudo non eſt in contrarium: vt traditur à Dd in d.c.tuæ. *Decretum Card. ſacræ congregationis.*

Secundus caſus,qui legitimum abſentiæ impedimentum præſtat, eſt Epiſcopi obſequium, quoad duos canonicos,& etiam alios,ſi id intendant,quòd in ſuæ cathedralis Eccleſiæ vtilitate conuertantur.c.ad audientiam,vbi Abb.num. 8. de cleric.non reſid. Excuſabitur etiam is qui eſt in ſeruitio legati vel Archiepiſcopi, vt in d.c.ad audientiam.c.cum dilectus.c.de cætero.vbi Dd.de cleric. non reſid. Id tamen,quod Archiepiſcopo dicitur,intelligendum eſt, quoad clericos ſuæ diœceſis, non autem ſuffraganeorum.arg.text.in c.paſtoralis,de offic.ord.c.vn.de foro compet.lib.6.

Tertius caſus,in quo à fortiori quis à reſidentia excuſatur, ſi cõtingeret aliquem à Summo Põtifice euocari,tunc is optimo iure,per Vicarium poterit ſeruire. c.cum dilectus,de cler.non reſid. Quod quidem verũ eſt, quando principaliter abſens eſt ad ſeruiendũ,non verò ad beneficia conſequenda: ita tenet Ang.in ſumm.in verb.

clericus.7.§.2.minus tamen principalis intentio minimè nocet, vt fatetur ſing. Nauar. vbi ſupra. Ex quo ſequitur quòd ſcriptor bullarum, aut procurator in Romanæ curiæ ſummo prætorio reſidens minimè à reſidentia excuſatur, cum ea abſentia lucri ſui cauſa contingat. tex. in l.ſcriniarios, vbi Alexander, & Iaſ. C de teſtam Reipublicæ enim cauſa eos abeſſe ſolum intelligimus, qui non ſui commodi cauſa, ſed coacti abſunt. l. Reipublicæ. l. non verè. ff. ex quibus cauſ. maior.

Quartus caſus, quando abſentia contingit generalis concilij gratia, nam qui Concilio interfuerint omnes fructus ſuos faciunt atque quotidianas diſtributiones quæ præſentibus dantur, quia præſentes cenſentur, & pro reſidentibus iudicantur. Etiamſi eccleſiarum ſtatuta ſunt in contrarium. Ita deciſum fuit in Conc. Conſtan. ſeſſ. 19 Itemque pari ratione defendi poteſt, ſi interfuerint Concilio prouinciali, vel Synodali, Synodo eadem quidem publica Eccleſiæ vtilitas verſatur, nec non neceſſitas parendi, Sacrorum Canonum Decretis, maximi nouiſſimi Tridentini Concilij ſeſſio. 24. c. 2. de reformatione, non quidem qui intereſſe tenentur, proprium munus debet eis eſſe damnoſum. l. videlicet ff. ex quibus cauſ. maior. l. ſi ſeruus communis. §. idemque euidentius. ff. detur. Quod nota pro prælatis, alijsque reſidentibus in Concilio prouicial. quod celebratur Toleti decreto Reuerendiſſimi Gaſpar. à Quiroga Cardinalis, & Toletani Archiepiſcopi. Sunt quidem ad id congregati Epiſcopi omnes huius ampliſſimæ prouinciæ, hac die ſanctiſſimæ Natiuitatis beatiſſimæ Virginis Mariæ (quæ octaua eſt menſis Septembris) ann. Domini 1582. qua hæc ſcribimus opus hoc ad ſecundã editionẽ parantes.

*Concilium Prouinciale Toletan ſub Reuerendiſſ. Gaſpar Quiroga Cardin. Archiepiſ. Toletan.*

Quintus caſus eſt, ob neceſſitatem maximam perſonæ, vtpote ſi valetudine afficiatur curatus, nam tunc per ſubſtitutum poterit deſeruire. c. ad audientiam, de cleri non reſident. c. 1. & per totum de clerico. ægro. c. vni illo. titul. in 6. facit l. ſi cui. § final. ff. ex quibus cauſ. maior. l. aut ſi valitudine ff. de procura.

Sextus propter neceſſitatem Eccleſiæ, nam clericus, qui propter neceſſitatem Eccleſiæ abſens eſt, poterit vicarium conſtituere. Etiamſi reſidere iurauit. c. ex parte in 2. de cleric. non reſiden.

Septimus, ſi interuenit licentia legitima. gloſſ. not in c. inter quatuor, de cleric. non reſidenti. & legitima cauſa ea dicitur, quæ datur ab eo, ad quem de iure competit, ex cauſa, boni viri arbitrio. Ita ſcribit Nauar. vbi paulò ante allegaui. Alij autem caſus iure conſtituuntur, ſed quos ſupra ſcripſi ſunt potiſſimi, & frequentius contingunt.

Octauus caſus eſt, quando graues ſuperueniunt inimicitiæ, ita vt ſine vitæ diſcrimine, parochus non poteſt in ſuo beneficio reſidere, habita Epiſcopi licentia abeſſe poterit, pro eo tempore quo inimicitiæ permanſerint, ſed idoneus Vicarius interim Eccleſiæ prouidendus erit, ſic decretum eſt à Sacra congregatione Cardinalium his verbis. *Habens canonicatum, & parochialem in qua non poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere non eſt cogendus, donec ſubeſt cauſa inimicitiarum in ea reſidere, ſed ei eſt permittendum vt in canonicatu reſideat.* Et alio decreto ſic dicitur: *Habens graues inimicitias in ſua parochia, durantibus his, poteſt de licentia Epiſcopi ab ea per annum abeſſe, & interim debet ordinarius conſtituere Vicarium mercede congruenti, ex eius fructibus assignata, qui inſeruiat dictæ parochiali Eccleſiæ.*

*Decretum Card. Sacra Cong.*

AD

*Ad priuationem.* Not.ſing.quod ad procedendum contra clericum ratione abſentiæ à beneficio, non eſt neceſſaria ſolennis citatio, neque ſolennis priuatio, ſed ſufficit requiſitio, & ſpoliatio de facto, text.in c.ex part.in 1. vbi not. Abb. de cleric. non reſid. ſequitur Gregor in l.16.tit.16. in verbo, *Toller la igleſia*, part 1 Et quæ forma debet ſeruari, circa hanc priuationem: vide text & Dd.in d.c. ex tunc, de cleric. non reſid.& l.17.tit.16.part.1.& Concil. Trident. ſupra alleg. D

*Cum parochiales Eccleſias habeant intra annum, non fuerunt promoti.*

## CAPVT L.

1 *Habens Eccleſiam Parochialem intra annum promoueri tenetur, alias ipſo iure ea priuatus erit.*
2 *Annus, de quo in præſenti agitur, quando currere incipiat.*
3 *Clericus, qui legitima cauſa ſubſtinente, non potuit intra annum promoueri, iſtius capitis pœnam non patitur.*
4 *Epiſcopus monere poteſt promotum, vt ordines intra annum ſuſcipiat.*
5 *Capellaniam obtinens intra annum promoueri non tenetur.*

TALES ſunt † priuati ipſo iure nulla præmiſſa monitione, Eccleſia vel benefi- 1
cio parochiali, vt in c.licet can.de elect in 6. quod adeò procedit, quòd non a
poteſt mora purgari anno elapſo, quia pœna infligitur ipſo iure: vt not. gloſ. ante-
pen. ibi, quam dicit notabilem Anchar.1 colum.& poſtea in colum.fin verſicul.4.
quæro,& voluit ante eum Ioan.Mo.ibi. verſic. Sed nunquid.& idem tenet ibi Phi-
lip.colum.2. Annus præterea, † de quo in præſenti incipit ab eo tempore quo ipſius 2
Eccleſiæ regimen commiſſum extitit,& poſſeſſionem eius pacificam *b* habuit pro- b
uiſus, vel per eum ſtetit quo minus habuiſſet, probat text.in c.Commiſſa, eod.tit. Si
autem iuſto † impedimento non potuit clericus intra annum promoueri, non pa- 3
titur iſtam pœnam, *c* vt ibi, per text.& vide Ioan.Mona in d.c.licet canon.verſ.Sed c
quid. vbi notat eſſe legitima impedimenta ad excuſandam pœnam priuationis,
quòd Epiſcopus fuerit impeditus, vel non fuerit qui ordinaret eum, vel ſi Epiſco-
pus noluit eum ordinare. Crederem tamen, quòd ſi Epiſcopus proprius, qui non
potuit vel noluit ipſum ordinare, dabat ei facultatem vt ordinaretur ab Epiſcopo a-
lieno, quòd eſſet in culpa ſi non promoueretur. Conſulerem præterea clericis in
caſibus huiuſmodi, quando impedimenta proueniunt ex perſona Epiſcopi, quòd
proteſtarentur *d* ſe eſſe paratos ad ordines ſuſcipiendos, vt euitemus doctrinas & d
opiniones Doctorum in ſimilibus traditas, de quibus per Fel in c Ex tranſmiſſa de
præſcript. in col.1.& 3. Alex.& Iaſ. in lib.2 § quod diximus.ff. Si quis cautio. Et vide
etiam notabiliter per Ioan. Mona. vbi ſupra, qui diſtinguit quando quis incurrit ir-
regularitatẽ, propter quam non poteſt promoueri, an debeat priuari, quia ſi hoc eſt
ſine culpa ſua non priuatur, vtpote ſi amittat oculum vel manum. Si autem culpa
ſua, debet beneficium amittere, allegat text.in c.1. de ætat.& qualit.

Aduerte præterea † quod Anch.in d.c licet canon.col fin.verſic.5 quæro. notat 4
poſt gl.antep ibi, quòd etiam ſtante diſpoſitione d.text. poteſt Epiſcopus monere
promo-

Digitized by Google

promotum, vt ordines ſuſcipiat etiam intra annum: quia illa conſtitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionem: vnde ſi voluntate ſola tenuit clericus ordinari nihil prætendens, niſi quia non vult debet compelli appellatione remota per ſubtractionem beneficij, & officij, ſecundum gloſſ. ibi.

5 Nota tamen, quia † ſi quis habeat capellaniam requirentem ordinem ſacerdotalem, non eſt priuatus illa, ſi non fuit monitus vt promoueretur, ita firmarunt Domini de Rota in deci. antiquis. DXX. incip. Nota, quòd tenens capellaniam, ex ratione, quia diſpoſitio illius capit. Licet canon. tanquam pœnalis non debet extendi

*Decretum Cardinalium qui Concilij Trident. præſunt interpretationi*

A *PRiuati ipſo iure.* Erit ſanè parochus à dicta pœna immunis in caſu definito à Cardinalibus ſacræ congregationis, his verbis: *Pœna canonis praeſcripta eis qui intra annum ſacerdotium non ſuſceperunt, non habet locum in rectore, qui intra annum à die adepta poſſeſſionis pacificæ, vel infra tempus comparauit, & ſe promoueri petijt, offerens quantum in eo ſeparatum ad ſuſcipiendum ſacerdotium, ſed ordinarius noluit eum propter illiteraturam vel aliam cauſam promouere.* Et vide latiſſimè, Petrum Rebuffum, in excellentiſſima illa beneficiorum practic. tit. de non promotis intra annum. pag. 443. vbi multis ampliationibus, & limitationibus huius capitis materiam declarat. Et vltra illum notandum eſſe cenſeo, quod is qui parochialem Eccleſiam habet ſi intra annum non fuit promotus ad preſbyterium cum ipſo iure, ſit beneficio priuatus, tenetur in animæ iudicio vniuerſos fructus reſtituere, quos elapſo anno percepit, vt optimè cenſet Martin. Nauarr. in manu. confeſſ. c. 25. num. 117. *idem* in tractat. de oratione. c. 22. num. 49. Nec refragatur quòd pœna temporalis ipſo iure incurſa in dicto foro non debeatur, quia id non procedit cum ex legiſlatoris mẽte contrarium conſtat, vel cum non imponitur propriè vt pœna, ſed vt quædam conditio vel modus rei traditæ, quod hoc caſu ex Pontificis mente verificatur, & ex hoc ſequitur grauiter peccare, qui prædictum beneficium retinet, & illius fructus non reſtituit.

Deinde animaduerte, quod licet antiquis temporibus dicta priuationis pœna locum non obtinebat in Epiſcopatibus, & Abbatiis, quia in his non erat hoc ſtatutum, quorum quidem expreſſa mentio erat in neceſſaria. Ex gloſ. not. & ſingul. in c. 2. de præbend. in. 6. vnde colliges allucinatum fuiſſe R. P. Fratrem Dominicum Soto lib. 10. de iuſtit. & iure. quæſt. 5. artic. 6. col. 1. exiſtimantem, decretum Bonifa. VIII. Pontific. Maxim. in c. commiſſa. de electione. lib. 6. quoad fructuum reſtitutionem, comprehendere Epiſcopos, quod quidem ante eius tempora nemo dixit, nec dicere potuit cum legem illam pœnalem, repugnantibus omnibus iuribus extendat contra c. pœnæ. de pœn. diſt. 1. l. ſi de interpretatione. l. præſens. ff. de pœnis. Maximè quòd ipſemet ipſi aduerſatur, cum approbet gloſſ. dicti canonis, quæ cenſet non eſſe locum eius pœnę in Eccleſia collegiata. Nec ſane mirandũ eſt, quod vir Theologus doctiſſimus, & in his quæ pertinent ad forum interius verſatiſſimus, in illis autem, quæ ad exterius, & ad iudiciarium ordinem, cùm mittat falcem in alienam meſſem, ſæpiſſimè labitur. Hodie verò Sacri Concilij Tridentini decreto Seſſion. 23. c. 2. de ref. definitum eſt, quod Epiſcopi, nec non illorum ſuperiores, etiam Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui cathedralibus ſeu ſuperiori-

Digitized by Google

perioribus Eccleſiis præfecti fuerint, ſi intra tres menſes conſecrationis munus nō ſuſceperint ad fructuum perceptorum reſtitutionem tenentur, & ſi intra totidem menſes poſtea id non fecerint, ipſo iure ſuis Eccleſiis ſunt priuati.

Prædicta verò priuationis pœna, quæ hoc capite infligitur, minimè incurritur, donec annus elapſus ſit, & ea ratione ſi clericus in vltima anni die extremum diem clauſerit, beneficium vacauit per mortem. Ita tenuit eleganter Petrus Paul. Pariſi. conſi. 19. num. 28. volum. 4. poteritque eadem vltimi anni die beneficium permutare, vel reſignare, cum adhuc ius in beneficio habeat. Vt ſcribit Petrus Rebuff. in pract. benefic. tit. de non promot. intra annum. num. 48.

*Poſſeſſionem eius pacificam.* Vide Bella. deciſ. 153. & deciſ. 83. quo loco ſcribit, probari deberi à non promoto litem habuiſſe, vel habere, aliter verò ſecurum non eſſe, quod etiam fatetur Domi. conſil. 82. col. 3. Et cum annus hic minimè computetur niſi à die pacificæ poſſeſſionis, & in regno Franciæ, non dicitur quis eam habere ante annum, ob eam cauſam, in illo regno iuſtiſſimè mea ſententia poſt annum pacificæ poſſeſſionis promotus integrum annum habebit. Cuius rei meminit Petrus Rebuff. vbi paulo ante allegaui, num. 45. B

*Pœnam:* Sed vtrum ſufficiat, quod impedimentum in fine anni ſuperueniat. Vide Bella. deciſi. 83. quo loco cenſet, tale impedimentum minimè excuſare, quādo intra tempus illud non poterat promoueri, ſed contrarium verius credo cum Petro Rebuff. vbi ſupra. num. 48. C

*Quod proteſtetur.* Not. quod licet proteſtatio vtiliſſima ſit, non tamen eſt neceſſaria, quia iuſtitia excuſandi, non in verbis proteſtantis, ſed in cauſa impedimenti conſiſtit, quia verba non addunt nec minuunt rei veritatem. l. ſicut. C. ad leg. Cornel. de fal. quam opinionem & iuribus & grauiſſimorum authorum teſtimoniis tanquam firmiſſimam regulam conſtitui ſuperioribus annis, in annotationibus ad regulas, & fallentias iſtius Domini Epiſcopi. regul. 615. incip. proteſtationem. D

*Extendi.* Vide Roma. conſ. 325. incip. quo ad primum. Hoc tamen minimè procedit ſi in capellaniæ inſtitutione contrarium ab inſtitutore fuerit diſpoſitum, quia iure poteſt inſtituere quod in tali Capellania locum habeat diſpoſitio text. in d. c. licet canon. vt ſcribit Petrus Rebuff. in d. tit. de non promotis intra annum num. 17. & quod ita diſponatur ſemper mihi viſum fuit optimum conſilium. E

***Cum alienigenæ ſint, in his Caſtellæ, & Legionis Regnis, vel in aliis quibus legibus, moribus, vel conſuetudine, prohibitum, dignitates Eccleſiaſticas, beneficia, praſtimonia, vel penſiones, impetrare ſunt auſi.***

## CAPVT LVI.

Quod nouè editum eſt.

1 *In Hiſpaniarum Regnis Sixti Pontificis Maximi conceſſione, nullus exterus beneficium Eccleſiaſticum impetrare poteſt.*

2 *Franciæ regno nec non in multis orbis Prouinciis idem receptum eſt.*

V *Gratia*

3 *Gratia illa, ſubreptitia eſt iudicanda, ſi beneficium ab alienigena fuerit impetratum, originis mentione minime facta.*

4 *Iuri communi conſonum eſt, exterum vel alienigenam non poſſe Eccleſiaſticum beneficium obtinere.*

5 *Seditiones illæ grauiſſimæ, quas vulgo* Communitates, *appellant, quæ regna iſta ab anno Domini 1446. ſunt perturbata, inde proceſſerunt, quia exteris beneficia conferebantur.*

6 *Gloſſa in regu. Cancel. Romana decimanona reprobatur.*

7 *Conſuleretur nimis Chriſtianæ Reipublicæ, ſi beneficia, præſertim curam animarum habentia, patrimonialia efficerentur.*

8 *Regula Cancellariæ Romanæ decima nona, iuri communi conſentanea eſt.*

9 *In beneficiorum impetratione, oriundus non oriundo, præferendus eſt,*

10 *Diæceſani, & non alienigenæ, ſunt in beneficiis à patronis præſentandi.*

11 *Iuſtiſſime in diæceſibus Burgenſi Palentina, & Calagurritana filiis patrimonialibus, tantum beneficia Eccleſiaſtica conferuntur.*

12 *Praſtimoniæ neque penſiones, ab exteris in his regnis poſſunt obtineri.*

13 *Literæ naturalitatis, quas appellant, Regiis conſtitutionibus ſunt reuocatæ:*

14 *Is cui literæ naturalitatis conceduntur, licet poſſit regnorum priuilegiis vti, non tamen obtinere poterit beneficium Eccleſiaſticum, niſi ſpecialiter, dictis literis contineantur.*

15 *Literis naturalitatis conceſſis, ſeruata forma regiarum conſtitutionum, exterus apud nos, Eccleſiaſticum beneficium poteſt obtinere.*

16 *Extero ſi beneficium conferatur, an illud poſſit permutare.*

17 *Literæ quibus extero beneficium confertur, minime executioni tradendæ ſunt.*

18 *Pœna amiſſionis naturalitatis & bonorum temporalium, contra clericos, & Eccleſiaſticas perſonas apud Hiſpanos legibus & moribus recepta eſt.*

19 *Literæ legatorum Apoſtolicæ Sedis ante illarum executionem, à ſummis Senatoribus Regis & Domini noſtri, examinantur.*

20 *Literæ Apoſtolicæ, in derogationem regii iuris patronatus, vel laicorum, exequendæ non ſunt: Quouſque Pontifex Summus conſulatur, ſeruata in hoc forma præſcripta in regiis conſtitutionibus.*

21 *Regias leges 26. tit. 3. lib. 1. ord. noui. & lex 5. tit. 6 eod. lib. iuſtiſſimas eſſe oſtenditur.*

22 *Non ſolum Chriſtianiſſimi Hiſpaniarum Reges, dicto iure regiis legibus definito vtuntur, ſed alii Chriſtiani orbis Principes, referunturque verba ſingularia Ioann. Dried.*

23 *Regni exterus quis dicatur, & ibi de intellectu regiæ conſtitutionis. 19. tit. 3. lib. 1 ord. noui.*

24 *Nati Regno Arragoniæ, vel Nauarræ, an dicantur exteri horum Regnorum.*

25 *Exterus an is iudicandus ſit, qui naſcitur ex matre alienigena, ſi pater fuit naturalis.*

26 *Late interpretatur, quædam Henrici huius nominis tertii Hiſpaniarum Regis conſtitutio.*

27 Qui

27 *Qui extra Regnum in tranſitu naſcitur, a parentibus horum Regnorum naturalibus an ſit naturalis iudicandus.*

28 *Natus alibi in tranſitu, natus cenſetur in eo loco, vbi mater incolatum habet, & ideo non repellitur a collegiis, quorum ſtatutis naturales tantum in illis cooptandi ſunt.*

29 *Declaratur conſtitutio ſeptima conſtitutionum Academia Complutenſis.*

30 *Interpretatur Regia l. 25. tit. 7. lib. 1. ord. noui.*

31 *Animalia alicuius parochia, ſi propter bellum, vel tempeſtatem, vel aliam cauſam, fugiant ad alienam parochiam, ibique pariant: decima ſoluenda ſunt in illa parochia à qua receſſerunt.*

32 *Abſens qui ex legitima cauſa receſſit, cito reuerſurus: quoad iuris effectus non eſt abſens iudicandus.*

33 *Per decennii habitationem, quis naturalis cenſetur.*

34 *Proxeneta, ſeu cambiorum interuentor, non poteſt eſſe horum regnorum alienigena.*

35 *Qua deſiderantur, vt quis dicatur naturalis, quoad obtinenda beneficia in his regnis qui admiſſus eſt tanquam naturalis ad beneficium in iis regnis, & poſtea ad aliud regnum confugiat, ibique larem conſtituat, naturalitatis priuilegiis priuatur.*

36 *L. penult. ff. de ſenato. interpretatur.*

37 *Vt filius ſit naturalis iſtorum regnorum, an requiratur, quod natiuitatis tempore, pater domilium contraxerit, & per decennium vixerit.*

EST quidem Romanorum Pontificum † decretis iuſtiſſimisque Catholicorum Principum conſtitutionibus, nec non immemoriali laudatiſſimæ conſuetudini cōtrarium, alienigenas in his regnis eccleſiaſtica beneficia impetrare, & cum ſæpiſſimè in controuerſiis forenſib. hoc contingat, huius Practicæ argumento dignū iudicauimus, ad iſtius rei cognitionem tantiſper de hoc diſſerere. 1

Et vt rem hanc à principio petamus, præfari oportet, quod Sixtus Summus Eccleſiæ Præſul, Potentiſſimis & Catholiciſſimis Hiſpaniarum Regibus iuſtiſſimis cauſis ductus motu proprio, peculiarem gratiam indulſit, vt nullus exterus in dictis regnis abſque ipſius conſenſu, poſſit beneficium Eccleſiaſticum obtinere, præſertim dignitates electiuas Pontificiales & Cathedrales, qua cōſtitutione caſſantur gratiæ, & expectatiuæ impetrationes in contrarium obtentæ, vt teſtatur gloſſ. in regul. Cancel, 19. refert Guil. Benedict. in repet. c. Raynu. de teſtam. in verbo: Et vxorem nomine Adelaſiam. n. 482. de teſtam. cuius conſtitutionis meminit Regia lex 16. tit. 3. lib. 1. ord. nou. ibi. *Mandamos que acerca deſto ſe guarde la Bulla del Papa Sixto concedida a los naturales deſtos Reynos.* Et ſunt circa hoc multæ ll. illo tit.

Idem in Regno † Franciæ, & Sum̄orum Pontificum diplomatibus, & regiis legib. obtentum eſt, ſi credimus gloſſ. Coſmo. in pragmat. Sancti §. nam Eccleſiarum, in verbo Exterorum, de quo ſtat Ludouici XII. Conſtitutio, rubr. *Des letres de Naturalite.* Tradit Guilhelm. Benedict. vbi ſupra allegaui. Petrus Rebuffus in tractat. de litera natur. gloſ. 2. n. 2. Tho. 2. conſ. Fran. & in pract. benefic. de reſcriptis mixtis, 2

V 2 gloſ.

gloſſ. 1. & in tract. de pacifi. poſſeſ num. 216. Nicol. Boeri. deciſ. 31. num. 18. Quod etiam ſtylo Perlamenti cautum eſt ſub rub. de præbend. ordinat. 3. Et apud Venetos ſeruare affirmat Addi. ad Abb. in c. ſi proponente. de reſcrip. Et Bononiæ de hoc eſt peculiare ſtatutum, vt refert Barb. conſi. 23. num. 1. volum. 1. In regno Aragoniæ, perpetuo foro hoc ſtabilitum eſt, nempè quod alienigenæ, in dicto Regno beneficia minimè poſſint obtinere, vt cautum eſt. libr. 1. foro Arragon. titul. de prælaturis, & aliis beneficiis, ab alienigenis non poſſidendis. Et in Regno Nauarræ idem eſt definitum per regias pragmatic. 2. & 3. lib. 1. ordinamen. illius regni. & in Britannia hoc idem cautum eſt his verbis. *Sacerdos Gallicus, Sacerdotium in Britannia ne occupato.* Vt refert Petrus Greg. 2. part. Synta. iuris, lib. 27. c. 6. numer. 42. Et in Hungaria, ſeu Sannonia ſeruatur, vt in c. bonæ. §. fin. de poſtula. præla. Et Veronenſi ſtatuto decretum eſt, ſi credimus Bald. conſ. 46. volum. 1. & multis aliis Prouinciis ſeruari audio.

3 Quod ſi exterus † beneficium impetrauit, non facta originis mentione gratia ſubreptitia eſt iudicanda, tenet gloſſ. celeberrima in c. ſi proponente. de reſcript. cuius meminit Corſe. in ſing. in verbo, ſubreptio. Felin. in c. ſicut tuis, columnn. 2. de ſimon. Roman. in l. ſi verò. fallen. 14. ff. ſolut. matrimonial Barba. conſil. column. 5. volum. 1. & conſil. 57. eod. volumin. Selua. de benefic. 3. part. quæſt. 26. D. Couar. in practic. quæſtion. cap. 35. num. 5. Petrus Rebuff. in d. tract. de pacifi. poſſeſ. d. num. 216. dicens ita conſuluiſſe in fauorem cuiuſdam Scholaſtici.

4 Et quod exterus in aliena patria beneficium Eccleſiaſticum minimè poſſit obtinere, iuri communi conſentaneum eſt, vt colligitur ex text. in capitulo bonæ in 2. de poſt. prælato. & in c. neminem. 80. & in c. Aphros. 98. diſtinct. & in c. vltim. de cleric. peregri. De iure Cæſarum. l. in Eccleſiis. C. de Epiſcop. & cleric. l. vni. C. non licere habita. Metropoli. lib. 11. leg. 2. C. de anno. ciuitat. eod. lib. tradunt latè Guil. & Rebuff. in locis nouiſſimè allegatis Ludoui. Gome. in reg. cancel. de idiomate. quæſt. 1. Ioann. Daim. in promi. Pragma. Sancti incipien. Franciſcus, in verbo, vindicabant. fol. 60. Selua. de benefic. 2. part. quæſtion. vlt. & in 3. part. q. 26. Carol. de Graſſal. lib. 2. Reg. Franc. iure. 8. Couar. d. c. 55. Vnde Sacri Can. iuſtiſſimè decreuerunt, vt electio facienda nō ſit, niſi de perſonis eiuſdem Eccleſiæ dummodo digni ibi inueniantur, etiamſi alibi foris digniores reperiantur, c. nullus 61. diſtinct. cap. Metropolitano. 73. diſtinctio. Quin verò gloſſ. in cap. cum inter canonicos de electione, aſſerit non valere poſtulationem ex aliena Eccleſia, niſi duabus partibus conſentientibus, & facienda eſt à Pontifice Maximo, vt latè patet in toto titulo, de poſtula. prælat.

Quibus ſuffragatur Deuteronom. cap. 18. *Prophetam,* inquit, *de gente tua, & de fratribus tuis ſuſcitauit Dominus Deus tuus ipſum audies.* Tum fulcitur, quia in Eccleſiarum fundatione exteri, nec ipſorum maiores nihil præſtiterint, meritò regnicolæ præferendi eis ſunt, argum. text. in capit. cum in offic. de teſtamentis. Tum ne exteri beneficiis apud nos fruentes Regni ſecreta, in maximam perniciem eius reuelent. Tum quia regni incolæ qui tot, tan-

tiſque

tiſque animi dotibus ingenuis diſciplinis ſplendeſcunt, maxima afficerentur iniuria, ſi exteri forte omnibus numeris inferiores ad hos Eccleſiaſticos honores admitterentur, virtus quidem & honeſtæ diſciplinæ ſine præmio quandoque langueſcũt. Tum quia propter idiomatis diuerſitatem nequeunt (quod tamen maximè intereſt) commiſſum ſibi populum docere, vt in c. quoniam, de officio ordinarij. Et inter Dei Optimi Maximi maledictiones illa non inferior eſt, hominem ex aliena natione habere, qui non intelligatur, vt habetur in Deuteronomio, c. 28. ibi: *Adducet Dominus ſuper te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus in ſimilitudinem Aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non poſſis*. Et Hierem. c. 5. idem ſcribitur. Nec voluit Deus ſeuerius punire ſuperbiam ædificantium turrim Babelis, quam per linguæ confuſionem, vt quid vellent mutuo non intelligerent, vt habetur Geneſeos 11. Tum quia hæc potiſſima erit cauſa, propter quam homines facilius inuitentur ad reſidendum, non enim paruo æſtimandus eſt ingenitus amor, quem quis adnatiuum ſolum habet. Eſt enim cuilibet dulciſſima patria. l. qui habebat, in principio. ff. de legatis 3. & hac ratione impius iudicandus eſt, qui nulla cauſa cogente patriam ſuam relinquit: gloſ. in libr. vnica. C. ſi curialis, relicta ciuitate, rus habitare maluerit, lib. 10. & ibi nota. Rebuff. & Petrus Rebuff. in concorda. titul. de collat. §. volumus. pag. 457. aſſeuerans, hanc eſſe potiſſimam rationem, vt beneficium in propria patria magis optetur, quàm in aliena. Tum quia is diligentiſſimè, quæ ad munus ſuum ſpectant, præſtabit cum melius patriæ mores, quam exterus cognoſcat, iudicat quidem quis facile de his quæ nouit, vt habetur 1. Ethicorum, & plures alias rationes congeſſit Regia l. 14. tit. 3. lib. 1. ordinamen. noui.

Quæ inter alia dicit † maximos tumultus excitatos fuiſſe in Hiſpania, ob eam cauſam, quod beneficia Eccleſiaſtica exteris conferebantur, ibi: *Eſpecialmente del anno de ſeſenta y quatro à eſta parte que ſe comencaron los mouimientos y turbaciones en nueſtros Reynos.* Circa quod legendus eſt Doctor Illeſcas Hiſpanus Hiſtoriographus diligentiſſimus, & non vulgaris eruditionis in ſua Hiſtoria Pontificali. *Enel capitulo dela guerra final del Rey de Francia, para cobrar el ducado de Milam.* §. 10. fol. 225. & lib. 6. eiuſdem Hiſtoriæ. cap. 27. §. 17. fol. 228. & fol. 338. vbi teſtatur Paulum III. Pontificem Maximum ſtatuiſſe, vt beneficia, & penſiones alienigenis non conferantur. 5

Quæ non temerè † adduximus, ſed vt conuincamus maximum errorem, gloſ. in d. reg. Cancel. aſſeuerantis in quadam cauſa Toletana in tertia inſtantia productam fuiſſe dictam Sixti Romani Præſidis conſtitutionem, quam dicit non nocere Epiſcopo Vintomilienſi actori, cùm moribus recepta non fuerit, nec (vt ille inquit) Toleti regnum, cum à Caſtellæ, & Legionis Regnis ſeparatum ſit, eo priuilegio vti poteſt, & alia refert temeraria, & poſtquam animi ſui votum expreſſit, tacere oportere inquit, cùm lis pendeat, inſani profectò hominis, manifeſtiſſimum teſtimonium. Fuit quidem Apoſtolica illa conceſſio cum maxima regiminis ſpiritualis Eccleſiaſtici vtilitate, ita vt ex contrario vſu plures contingerent incalamitates, & innumerabilia mala, quæ veluti præ oculis habens Summus CHRISTI Vicarius pro illius ampliſſima dignitate, quam vt Summus Catholicæ 6

Romanæ Eccleſiæ paſtor, & rector obtinebat ſua integritate, & iuſtitiæ amore incenſus nec non diuini cultus zelo, tantis & tot malis medelam adhibuit.

7 Ideoque cenſeo † quod Chriſtianæ Reipublicæ conſultiſſimũ foret quod Summus Eccleſiæ Pontifex aut œcumenica ſynodus, vniuerſali lege ſanciret, vt omnia ſacerdotia præſertim curam animarum habentia, patrimonialia efficerentur, ita vt ad ea minimè admitterentur, niſi ciues vel qui inde eſſent oriundi, quod in ſacro Concilio Tridentino ſummo omnium patrum conſenſu conſulatum fuiſſe teſtatur, teſtis integerrimus Domi. Soto de iuſti. & iur. lib. 3. artic. 2. fol. 237. verſ. enaſcitur. Idē fieri ſummè deſiderabat D. Didac. ab Alua de Eſquiuel Abul. Epiſ. in tract. de Conc. 2. par. § 36. fol. 92. Flami. Pari de reſig. benefi. lib. 4. quæſt. 7. num. 3.

8 Ex quibus iuſtificatur † nimis Regula Cancel. Apoſtolicæ. 19. qua cautum eſt, quod prouiſio de parochiali Eccleſia facta alicui qui neſciat idioma loci, vbi Eccleſia conſtituta eſt, nullius roboris, & momenti iudicari debet, habet quidem Pontificia illa ſanctio Symbolum, & affinitatem cum diuino, & poſitiuo iure. Nam rector Eccleſiæ prædicandi officium in ea habere dignoſcitur c. Eccleſi. 85. diſt. c. inter cætera, de offic. ordina. & eſt gloſſ. not. in Clem. 2. de ſepultur. & in c. ex cum cuncto. de hære. & in c. addicimus. 16. q. 2. Debet ſanè confeſſiones audire, & cætera Sacramenta miniſtrare. c. omnis vtriuſque ſexus, de pœn. & remiſſi. Item debet viſitare, & vultum gregis ſui agnoſcere, vt legitur Prouer. 27. & Eccleſi. 32. de quo eſt egregia extrauagans conſtitutio Ioann. XXII. conſtitut. in tit. de præbend. incip. Sedes Apoſtolica. Sed iſta omnia, & alia quæ ad hoc munus ſpectant, præſtare non poteſt rector alienigena, qui non intelligit, nec loquitur idioma. Quia vt Diuus Paul. 1. ad Corin. c. 14. inquit. *Data eſt nobis lingua ad interpretandum, & diſtinguendum ea quæ loquimur. Nam ſi neſciero virtutē vocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus.* Et vide latius Gom. & Mando. in d. Reg. Cancel. de idiomate Bellen. in tract. de chari. ſubſi. q. 66. col. 5. Petrum Paul. Pariſi. conſi. 88. vol. 4. Hoied. de incomp. benefi. 1. par. c. vltim. num. 43. vſque ad num. 71.

9 Hinc etiam emanat † alterius regulæ cancel. nempe, 15. egregia conſtitutio, qua decretum eſt, quód in beneficiorum collationibus, oriundus non oriundo præferatur: eſt certe ſupradictis iuribus, & rationibus conſentanea.

10 Nec ab hoc inſtituto † alienum eſt, quod elegantiſſimè multis adductis in medio probat Cæſar Lamb. in locupletiſſimo illo de iuris patronatus tract. 1. part. 2. lib. quæſt. 7. artic. 24. aſſerens, quod diœceſiani, & non alienigenæ ſunt in beneficiis à patronis præſentandi.

11 Ex dicto etiam fonte † emanat iuſtiſſimè Apoſtolicis conceſſionibus decretum eſſe, vt beneficia patrimonialia in diœceſibus Palentina, Burgenſi, ac Calagurritana, ſolum conferantur filiis patrimonialibus, ſecundum eorum mores, doctrinam, & eruditionem, de quibus conſtitutionibus meminit Regia lex. 21. tit. 3. lib. 1. ordi. noui. ſi verò Apoſtolicæ literæ in contrarium fuerint obtentæ, eis nullo modo vti licet, ſed ad Regis noſtri ſummum iuſtitiæ Senatum mitti debent, vt quid circa hoc faciendum ſit, maturiori conſilio conſulatur: quod ſi forma illa lege præſcripta fuerit prætermiſſa, grauiſſimis pœnis ibi decretis tranſgreſſores plectendi ſunt, idemque ſeruari debet in omnibus aliis prouinciis, in quibus beneficia Eccleſiaſtica patri-

cæ patrimonialibus filiis conferri conſueuerunt, vt iuſtè definiuit lex 23. illo titul. & lib. Quod vtinam vbique obſeruaretur, vt ſanctius ac diligentius diuinum munus illuſtraretur.

Idem obſeruandum eſt, quotieſcunque Apoſtolicæ literæ impetrantur in derogationem illius iuris, quod ex conceſſione Romanæ Eccleſiæ obtinent, collegia, & capitula Cathedralium Eccleſiarum ad promouendos in canonicos in Theologia, vel iure Pontificio, vt decreuit Carolus huius nominis Quintus Summæ potentiæ, & fœlicitatis Imperator, & Primus Hiſpani. Rex Madriti Anno 1543. de quo videnda eſt Regia lex 25. d. titul. 3. lib. 1. ordi noui. *Carol. V.*

12 Et non ſolum exteri † apud nos prohibentur habere dignitates Eccleſiaſticas, & beneficia, ſed etiam præſtimonia, vt in l. 14. tit. 3. d. lib. 3. ordi. noui. atque etiam penſiones. lib. 25. ibi. quod ſi regnicolæ conſenſum præſtiterint penſionis conſtitutioni aut ſemel conſtitutam redemerint, vel aliquod emolumentum præſtiterint, vt ab exteris beneficia conſequantur, omnibus priuilegiis naturalitatis priuantur: nec nō fructibus beneficiorum in quibus dicta penſio fuit conſtituta: qui quidem fructus expenſis belli contra Chriſtianæ religionis hoſtes initi applicantur, vt probat Regia 18. d. tit. & libro.

13 Habet quidem † locum in tantum dicta prohibitio, vt exteri beneficia Eccleſiaſtica minimè obtineant: quod iuſtiſſimè Regiis conſtitutionibus reuocatæ ſunt literæ (quas naturalitatis appellant) quibus obtentis alienigenæ beneficia iuſtè impetrabant. Imò deinceps concedendæ non ſunt, niſi vrgente magna & legitima cauſa quæ publicam Regis noſtri vel ſuorum regnorum vtilitatem concernant: quod ſi ob aliam cauſam impetrentur, minimè ſunt obſeruandæ: vt in l. 14. 15. & 16. d. tit. 3. lib. 1. ordinæ. noui. de quibus ſanè literis meminit Bal. conſi. 223. vol. 3. appellans eas ciuitatis literas: idem aſſeuerat And. Alcia. libr. 2. diſpu. c. 22. Nicol. Boeri. deciſ. 13. num. 20.

14 Circa quod illud † conſideratione digniſſimum eſſe cenſeo, quod licet is qui naturalitatis literas impetrauit horum Regnorum priuilegiis ac immunitatibus fruatur, quibus ipſi ciues originarij, ita ſcribit Bar. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap. 3. prin. q. & in l. ſi. maritus. §. Iuliæ. ff. de adul. & eſt bonus text. in l. ſed ſi accepto. ff. de iure fiſ. tradit Rom. conſ. 62. col. 2. verſi. quod autem ceſat, Cuma. conſi. 178. col. 3. verſic. quintò probatur. Deci. conſil. 185. n. 10. Hipo. de Marſi. conſil. 127. num. 2. vol. 2. Ruy. conſ. 200, num. 19. & 20. lib. 2. Boër. deciſ. 260. num. 17. Iacob. Menoch. conſi. 166. vol. 2. num. 15. Cateli. Cotta, in memor. iuris in memori. incip. Ciuium. Quia ex priuilegio poteſt quis conſequi Ius naturalitatis regni, vt habetur in d. l. ciues. C. de incolis. lib. 10. vbi gloſ. & Ioan. de Platea. & Lucas de Penna. & tales ſunt veri ciues vt in l. 1. ff. ad muni. not. Bal. in l. penu. §. q in filio. ff. de adop. & in l. in vrbe. ff. de ſta. homi. Hinc deducitur, quod licet exteri, qui apud nos negotiandi cauſa verſantur, non poſſint habere eos annuos redditus, quos vulgo, *Iuros*, appellamus, obtinere tamen poſſunt, ſi habuerint Principis reſcriptum, quod Hiſpani, *Cartas de naturaleza*, nuncupamus. Ex hoc quoque emanat, quod cum Hiſpali non poſſint eſſe iudices forenſes, ſed tantum illius ciuitatis originarij. Illud verò iudicandi munus habere poterit, qui principis conceſſione factus eſt originatius ciuis.

Nec ad

Nec ad hoc alienum eſt, quod ſi in literam Collegiis eorum ſtatutis cautum ſit, vt nullus exterus admittatur, vt cautum eſt in Collegio celeberrimo D. Iaco. Zebedæi Salmanticenſis, qui dictum reſcriptum habet, excludi non debet, ſic tenet Ferd. Mench. de teſta. lib. 3. 1. part. §. 3. nam. 295. Ex ſimplici tamen conceſſione naturalitatis alienigena non poterit beneficium conſequi, niſi expreſſe hoc ſibi fuerit indultum: ita ſcribit Gregor. Lup. in l. 2. in verbo. *Muger ſea natural de otra* tit. 4. part. 4. Nam cum in hoc caſu peculiari, grauiſſima & publica cauſa deſideratur, & dictæ literæ nullius ſunt momenti, niſi forma Regiis legibus præſcripta fuerit obſeruata, quæ ſi non interuenerit obſeruandæ literæ non ſunt: non igitur debet generalis Principis conceſſio ad ſpecialiſſimum caſum extendi. Pro quo mirè facit, quod eleganti ſſimè de more ſcribit Bald. in d. l. in vrbe ff. de ſtatu homi. ſcribens ad optimum ciuem (nempè qui ex priuilegio receptus fuit) admittendum non eſſe ad honores, ad quos non conſueuere admitti, niſi ciues naturales. Quamuis hæc Bal. opinio difficultate non careat, ex his quæ prædixi.

15 Quibus quidem literis † naturalitatis ſeruata forma Regiarum legum alienigenæ impetrare, & obtinere poſſunt in iis Regnis dignitates Eccleſiaſticas, & alia beneficia, hac lege, vt intra octo menſium tempus, dictis beneficiis reſideant, aliàs literarum commodo ipſo iure priuantur, nec eas dignitates aut beneficia obtinere poſſunt, vt diſponit l. 20. tit. 3. lib. 1. ordi.

16 Dubitaui tamen † circa hoc non ſemel, ſi quando exterus cum Principis indulgentia dignitatem aliquam Eccleſiaſticam, vel beneficium conſequitur, an poſſit illud cum alio permutare: & veriſſimum credo ei non licere, quod aliquibus rationibus innixus probat Did. Perez in libr. 3. in verbo, *Saluo el Rey*. tit 7. libr. 1. ordin.

17 Quod ſi exterus † aduerſus horum regnorum iura & leges, beneficium etiam à Romano Pontifice impetrauit, Apoſtolicæ literæ minimè executioni tradendæ ſunt, ſed ad Summum Regis Senatum mitti debent, vt ab integerrimis, & prudentiſſimis eius Senatoribus pro illorum prudentia examinentur, & quid faciendum ſit ipſi decernant. Habet quidem Summus Senatus formam, & modum præſcriptũ, quo vti debet in his negotiis examinandis, & expediendis. Quod ſi iudices Eccleſiaſtici eas literas Regio Senatu inconſulto, & legis forma prætermiſſa executioni tradiderint, eo ipſo omnibus priuilegiis naturalibus horum regnorum priuantur, vt tanquam alienigenæ nullum beneficium poſſint obtinere: imò ab iſtis regnis expellendi ſunt. Laici verò iſtius criminis rei, ſi tanquam tabelliones, vel notarij, aut procuratores, auxilium & opem præſtiterint in impetratione, vel executione, vel alio quocunque modo pœna capitis cum bonorum omnium amiſſione plectuntur. Alij verò confiſcationis pœnam bonorum ſuorum fiſco applicandam incurrunt, vt in l. 26. tit. 3. lib. 1. Regij noui ordinamen. circa quam aliqua notatu digna à nobis erunt annotanda.

18 Primò quidem, quod † in his Hiſpaniarum Regnis vſitatiſſima eſt comminatio dictæ pœnæ aduerſus clericos, & Eccleſiaſticos iudices, quæ fit ad amiſſionem rerum temporalium, quas in his regnis obtinent: deinde quòd tanquam extranei habeantur, de qua dicta Regia conſtitutio loquitur, cuius meminit Guilel. Benedi. in c. Ray-

in capit. Raynutius. de teſtamen. in verbo: Et vxorem, nomine, Adelaſiam. 2. deciſ. num. 460. Caro, de Graſſa. lib. 2. Regali. Fran. iure. 7. col. penult. D. Didac. Couar. in practi. quæſt. c. 35. num. 3.

Secundò quod † non ſolùm in caſu dicta lege Regia expreſſo, ſed in aliis multis Apoſtolicæ literæ ad ſummum ſenatum deferuntur, ſic apud Hiſpanos poteſtas ſeu facultas legatorum à ſummis Senatoribus ante earum vſum pro negocij magnitudine examinantur, vt Pontifex ſummus conſulatur, quibus facultatibus in his regnis vti conueniat, quæ autem ſint relegandæ, cùm etiam Nuncij ipſi exteri ſint, oportet vt intelligant, quæ ab illis ſint præcauenda, ne falſis aut importunis precibus decipiantur, vt teſtatur D. Couar. in pract. q. c. 35. num. 4. quod in Gallia, & Flandria frequentiſſimum eſſe refert Carol. Molin. in regul. Cancel. de infirmis reſig. num. 139. 19

Tertiò, idem ad vnguem † obſeruandum eſt ſub eiſdem pœnis & comminationibus, quotieſcunque Apoſtolicæ literæ impetrantur, in derogationem Regij iuris patronatus, vel cæterorum Laycorum horum regnorum, vt dicta Regia lex definiuit, & lex 5. tit. 6. lib. 1. noui Regij ordina. circa quas Regias conſtitutiones multa lectu non indigna pro eius ſingulari eruditione congerit D. Couar. in pract. quęſtion. cap. 36. Eſt ſanè remedium hoc vtiliſſimum, ne dicam neceſſarium, vt regia authoritate Summi ſenatores literas Apoſtolicas, quibus iuri patronatus Laycorum derogatur, diligenter examinent, earum executionem ſuſpendentes quouſque Pontifex Summus conſulatur, certiorque fiat, quàm graue ſcandalum ex his derogationibus oriatur, quantaque mala inde ſequantur: quorum illud potiſſimum videtur quod Layci à pietatis operibus, nempè donatione, conſtructione, & dotatione Eccleſiarum cum maximo Reipublicæ Chriſtianæ damno abſtinebunt. Sunt quidem apud nos quàm plurima ſacerdotia ſiue beneficia ad ius patronatus expectantia, quorum veſtigia apud antiquos idolis ſeruientes fuerunt dicta gentilitia, id eſt, generis ſeu familiæ certæ: quæ redditus annuos ſacrificulis ſuis præbebant. De quibus meminit Cicero de Aruſpicum reſponſis. Sic Micheas vir in monte Ephraim idolum ſibi fecit, & eis exſtruxit ædiculam, conſtituitque ibi Sacerdotem, cum certis reditibus percipiendis, vt habetur lib. Iudicum Iſraelis. c. 17. & 18. 20

*Apud Ethnicos veſtigio fuerunt ſacerdotia ad ius patronatus expectantia.*

Quartò mittendæ ſunt ad Regium Summum Senatum Apoſtolicæ literæ aliis caſibus dictis Regijs legibus expreſſis, quos ſupra num. 18. & 19. tradimus.

Quintò, nec à nobis erit † omittendum iuſtiſſimas eſſe ſæpè iam allegatas Regias conſtitutiones, non ſanè eis aliquid continetur quod ſummi Præſulis maieſtatem lædat, vel puriſſimas eius aures offendat, hoc alienum eſt à Catholicis Regibus noſtris, qui Pontificum decreta, Sacroſanctaſque eorum ſanctiones pro ipſorum pietate, & in Deum religione, colunt & venerantur, ſed ideò literarum executio ſuſpenditur, vt Pontifex ſummus certior factus intelligat, quot quantiſque in calamitatibus, & ærumnis iſta Hiſpaniarum regna afficiantur, quando falſis precibus, & ſuggeſtionibus gratiæ Apoſtolicæ impetrantur, quas Sanctiſſimus Antiſtes minimè concederet, ſi ea damna, & incommoda, quæ maximè aduerſantur ſpirituali Eccleſiaſtico, & temporali regimini præ oculis haberet, iuri igitur conſona eſt ſuſpenſio executionis dictarum literarum, vt in c. ſi quando. de reſcrip. vbi Alexan- 21

der III. *Patienter* (inquit) *ſuſtinebimus ſi non feceris quod praua nobis ſuggeſtione fuerat inſinuatum.* Et conducit text. in l. ſi vendicare. C. de pœnis, & in c. cū apud Theſſalonicam. 11. p. 3. c. ſunt quidam 25. quæſt. 1. & in c. 1. 40. diſtin. & in c. manet. 24. q. 1. & in c. ſi quis non recto. 24. quæſt. 3. glo. in auth. de menda. prin. §. deinde competens. in verbo, nuncians, & in auth. vt determinatus ſit numerus clericorum. §. vltim. in verbo, contradicere. colla. 1. tradit latiſſimè Fel. in c. nihil de præſcrip. & faciunt, quę ſcribit Thom. 2. 2. q. 69. art. 4. verſic. Secundò reſpondeo, & Caietan. 2. 2. quæſt. 39. art. 2. verſi. in reſponſione ad ſecundum, idem Caieta. in tracta. de authoritate Papæ, & concilij. c. 27. verſi. ad ſecundam rationem, Turrecrem. libr. 2. de Eccleſia, c. 106. Cardi. Iacob in tractat. de Conciliis. libr. 8. art. 3. verſi. quintum remedium.

22 *Ioann. Driedon.* Sextò, vt quæ præcedenti † verſiculo dicta ſunt magis eluceſcant ſcire oportet, quod non ſolum Hiſpaniæ Reges dicto iure vtuntur, ſed alij Chriſtiani orbis Principes, vt teſtatur Ioan. Driedon. vir piiſſimus pariterque doctiſſimus in lib. 1. de libertate Chriſtiana pag. 183. Ipſeque elegantiſſimis verbis hoc corroborat, quæ in lectorum gratiam hic referre conſtitui. *Hic ſciendum eſt quod aliud eſt poteſtatem ſecularem abſolute mandare aut conſtituere, ne quiſquam pareat vllis literis Apoſtolicis iuſtitiam aut gratiam concernentibus, aut ne executioni mandet eaſdem. Aliud verò eſt poteſtatem ſecularem mandare aut conſtituere, vt ſine ſuo beneplacito, & examine nemo pareat huiuſmodi literis neque executioni mandet eaſdem. Nam primum cum ſit directè contra poteſtatem, ſeu libertatem Eccleſiaſticam, eſt eam prorſus tollere, & extinguere neque poteſt fieri abſque contemptu Eccleſiaſticæ poteſtatis, neque poteſt ex ipſius Pontificis priuilegio conuenire Regi aut ſeculari poteſtati. Secundum autem videtur poſſe fieri abſque contemptu poteſtatis Eccleſiaſticæ, & abſque iniuria, aut odio, aut grauamine ſeu præiudicio Eccleſiaſticæ libertatis, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, vel literarum eiuſdem. Poteſt enim contingere, quod Princeps quiſpiam aut ex priuilegio ſeu commiſſione Papæ, hoc faciat: ſicuti Carolus Imperator habuit ex priuilegio ſynodi, ne ſine ſuo conſenſu inueſtiretur, vel conſecraretur Epiſcopus, aut ex cauſa rationabili ſecundum congruentiam loci, & temporis, ad ſic ſtatuendum atque mandandum moueantur propter abuſus tollendos ne proficiantur, aut inidonei, qui vel per nimiam importunitatem, falſaſque ſuggeſtiones literas Apoſtolicas impetrarunt, vel: impetratis abuti volunt: ad oppreſſiones pauperum qui alioqui ſub prætextu literarum Apoſtolicarum longis litibus grauibuſque ſumptibus vexari poſſent, non quòd poteſtas ſecularis velit ſibi aut iudicium eccleſiaſticarum rerum vſurpare, aut viros idoneos authoritate Apoſtolica inſtitutos impedire, aut ſuper illorum idoneitate iudicium ſumere, ſed quod velit ad ædificationem reipublicæ, ſtatum eccleſiaſticum promouere. Vnde quotidie cernimus Prælatos, & alios diſputare de mandatis de reſcriptis ac literis Papæ, quæ tangunt eccleſiaſtica negotia, collationes beneficiorum, prębendorum, & dignitatum. De omnibus literis, & mandatis Papæ præſumendum quidem eſt, quod eis oporteat obedire, modo conſtet, aut conſtare debeat, tales reuera eſſe literas a Sede Apoſtolica emanatas, ſubſtantiuis etiam rationibus, & cauſis, quibus ipſe Papa veriſimiliter motus inductus eſt ad præcipiendum. Et ideo non debet iſta præſumptio tam violenta eſſe, vt non liceat huiuſmodi mandata*

*etiam*

*etiam veriſſimè emanata à Sede Apoſtolica examinare & inueſtigare ſolicite an eis oportea: obedire, tametſi hoc maxime pertineat ad iudices eccleſiaſticos quibus huiuſmodi literæ mãdatorum Apoſtolicorum diriguntur.* Hæc Driedonius. Supereſt tunc pro † huius materiæ, exacta cognitione inquirere quis exterus, quiſuè regnorũ naturalis, dicatur, quod. 23
apud ſuos Gallos declarat Petrus Rebuff. in tract. de literis naturali. ad fin. num. 20. 2. Thom. conſti. Fran. apud nos verò eſt Regia conſtitutio 19. tit. 3. lib. 1. ordin. noui, quæ hoc egregiè his verbis definiuit. *Ordenamos y mandamos, que aquel ſe diga natural, que fuere nacido en eſtos Reynos, y hijo de padres, que ambos a dos, o alomenos el padre nacido y natural en eſtos Reynos: haya contraydo domicilio en ellos: y demas deſto aya viuido por tiempo de diez anos, con que ſi los padres ſiendo ambos, o alomenos el padre nacido y natural en eſtos Reynos eſtando fuera dellos en ſeruicio nueſtro, o por nueſtro mandado, o de paſſo, y ſin contraher domicilio fuera deſtos Reynos, ouieren algun hijo fuera dellos, eſte tal ſea auido por natural deſtos Reynos. Y eſto ſe entienda en los hijos legitimos y naturales ſolamente: pero en los ſpurios diſponemos y mandamos, que las qualidades que conforme a lo ſuſodicho, ſe requieren en los padres ayan de concurrir y concurran en las madres.*

*Singularis et interpretatur regia cõſtitutio 19 tit. 3. lib. 1. noui ord.*

Circa quam Regiam ſanctionem aliqua à nobis erunt annotanda, in actionibus forenſibus frequentiſſima.

Primò, quatenus ea lex dicit: *Que aquel ſe diga natural, que fuere nacido en eſtos Reynos*: Loquitur quidem de his Regnis Caſtellæ, & Legionis. Ex quo ſequitur quòd nati in Regno Arragoniæ, & Nauarræ, exteri ſunt, neque apud nos poſſunt beneficia Eccleſiaſtica obtinere, ita in propriis terminis ſcribit Doctor Didacus Perez in lib. 18. titul. 3. lib. 1. ordin. veteris. in gloſ. incip. *Que ningun eſtrangero.* Aſſeuerans ſic ætate noſtra fuiſſe iudicatum. Nam cum quidam Martinus Vicentius Sacræ Theologiæ, & artium magiſter, poſtquam fuit electus Canonicus Zamorenſis, poſtea verò eo fuit priuatus, quia Tarraconenſis erat. Et potiſſima ratio eſt, quia licet dicta regna fuerunt adiuncta regiæ coronæ, non tamen hoc in modum ſubmiſſionis factum eſt. Sed priſtino robore remanſerunt: qua ratione, regna ipſa ſuis propriis legibus, & moribus regenda ſunt: argum. lib. ſi quando. C. de appel. tradit. Bart. & nouiſſimi in l ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pignor. acti. idem Bart. in tract. de alluui. ſub. rub. de inſula. column. 3. Doctores in capit. translatio. de conſtit. Iaſ. in §. in perſonam, col. 3. Inſti. de acti. tradit Marthæus de Afflict. in conſtit. Neapoli. lib. 3. Rub. 23. numer. 3. Aymon Crauetta. de antiquitat. tempor. 4. p. numer. 27. Ioann. Fran. de Ripa, in libr. ff. de legibus numer. 19. & libr. *1.* reſpon. de legi. & conſ. 21. Ioann. Go. in lib. omnes populi. col. 3. ff. de iuſt. & iure. Brun. in tracta de augmen. fol. 8. Barthol. Caſſa. in conſuetudin. Burg. tit. de ſucceſſion. *Deſbaster.* rub. 8. numer. 41. Burg. de Paz in libr. 1. Tauri, numer. 451. Quo loco teſtatur quòd iam peculiari conceſſione indultum eſt, originariis Regni Nauarræ, vt quoad beneficia reputentur, naturales horum Regnorum, vt regia ſanctione decretum fuit. 28. menſis Aprilis, anno 1553. condita in loco vulgariter nuncupato, *El pardo.* De qua etiam meminit Ioan. Olan. in antonomia iuris commun. & Regij in præfa. num. 20. Sic aliquando fuiſſe pronunciatum re[illegible] Burgos, in preçitato loco. Et ea ratione vidimus iã in his Regnis plures originarios Regni Nauarræ 24

*Nati in Regnis Arragoniæ, vel Nauarræ an exteri horum regnorum quo ad beneficia obtinenda iudicentur.*

viros doctiſſimos, quibus regnum illud floret beneficiis Eccleſiaſticis, & dignitatibus frui.

25 Secundò, ex dicta Regia † conſtitutione iā definitum eſt, quod olim apud Hiſpanos fuit nimis controuerſum, vtrùm ſufficeret vt quis horum regnorum naturalis cenſeretur, natum eſſe ex matre alienigena, ſi pater fuerit naturalis, probat quidem ea lex hoc ſufficere, ibi: *O alomenos el padre ſea aſsi meſmo nacido en eſtos Reynos.* Quod iuri communi conſonum eſt, cum filius paternam originem, non verò maternam ſequatur. l. aſſumptio. §. filius. ff. ad municip. l. filios. C. de municip. & orig. lib. 10. tradit Fel. in c. Rodulphus. de reſcrip. num. 4. & latiſſimè Boëri. deciſion. 13. & in conſuetudi. Bitur. §. vltim. tit. de teſtamen. columm. fina. Bart. Caſſa. in conſuetud. Burg. tit. de confiſc. §. 1. numer. 37. Guil. Bene. in rep. capit. Raynutius. de teſtamen. in verbo. Et vxorem, nomine, Adelaſiam. numer. 10. 42. cum ſequent.

26 In contrarium tamen erat † Regia lex Henrici Regis huius nominis tertij condita anno 1396. his verbis inter alia. *Ordeno y eſtablezco duradero por ſiempre, que perſona, o perſonas del mundo, aun que ſean Cardenales, ni ayan Arco biſpados, ni otras dignidades, ni Calongias, ni preſtamos, ni otros beneficios algunos en todos mis Reynos y ſennorios en lugar, o parte alguna dellos, ſaluo aquel o aquellos que fueren vedarderos naturales de padre y madre y nacidos en ellos.*

*Late interpretatur Regia Hiſpanorum lex condita ab Henrico Rege huius nominis tertio anno 1396.*

Fuerunt tamen multi non pœnitendæ authoritatis viri, qui aſſeuerarunt illam Henrici Regis ſanctionem non habuiſſe legis generalis authoritatem, quia nec publicata, nec recepta fuit, quod quidem in cauſa fuit, vt cum caſus iſte quondam accidiſſet in Regio Senatu, nempè quòd quidam ex patre naturali genitus, & ex matre alienigena beneficium Eccleſiaſticum poſſediſſet, controuerſum fuit, an hoc ei liceret, tandem Cæſare conſulto is poſſeſſor, vſque ad mortem beneficium retinuit. Et cum poſtea ſimilis caſus contigiſſet eodem Cæſare Maximo conſulto bis in eo diſſenſerunt Regij Senatores, & cauſa, vt anceps, & ambigua, aliis iudicibus terminanda remiſſa fuit, ita auditu percepiſſe à quodam aduocato teſtatur Doctor Burgenſis in libr. 3. Tauri. 1. par. numer. 377. ad finem. Sed iam hodie placatæ ſunt hæ controuerſiæ ex d. lib. 19. deciſion. ideoque Doctoris Burgenſis opinio, qui contrarium aſſeuerabat, ex d. lege Henrici amplectenda non eſt.

27 Tertiò, Regia illa † conſtitutione deciſa eſt grandis illa quæſtio, in qua fluctuauit inſignis Greg. Lup. in libr. 2. in verbo, *Maguer*, titul. 24. partit. 4. nec auſus eſt eam decidere, ſed poſteris decidendam reliquit, videlicet an is, qui ex parentibus naturalibus horum regnorum natus fuit extra regnum in tranſitu, videlicet, quando parentes non habebant animum conſtituendi ibi domicilium, dicatur naturalis, definit lex illa eum naturalem, idem iure communi probari videtur in libr. filios. C. de muni. ex orig. libr. 10. cuius verba ſunt: *Filios apud originem patris, non materna ciuitate, & ſi ibi nati ſunt, ſi modo non domicilijs retineantur, ad honores ſeu munera poſſet compelli, explorati iuris eſt.* Et ibi ad hoc notat Ioann. de Platea. ad idem etiam conducit text. in libr. ciues, in fin. C. de incol. ibi: *Vnde cum profectus eſt, peregrinari videtur.* Ex quo enim quis habet animum ſe transferendi in alium locum, fingitur nō eſſe in eo loco, vbi habitat de præſenti. l. quæſitū. in fin. ff. de lega. 3. facit

facit l. hæres abſens. ff. de rud. capi. Romana. de foro comp. lib. 6. l. ſi quispoſthac C. de ædific. priua. & opinionem iſtam amplectitur Bart. in d. l. filios. Abb. in c. Rodulphus, de reſcrip. vbi Felin. & Barba. n. 97. & conſil. 52. volum. 2. Bal. Angel. Alber. & Paul. de Caſtro in lectura Bononienſi poſt Cyn. Petrum, & Nicol. de Neapo. in l. huiuſmod. §. legatum. ff. de lega. 1. vbi Ang. ſcribit hoc audiuiſſe à quodam magno Doctore Alberi. per illum text. in l. Titius. ff. de actionibus emp. Deci. in d. l. hæres abſens. §. proinde. column. 2. Iacob. de Sancto Georgio. in §. ſi quis tutelam. numer. 35. eiuſdem legis. Iaſ. conſi. 117. volum. 3. quam eſſe veriorem ſententiam, & ſecundum eam vidiſſe in regio conſilio pronunciatum, teſtatur Gregor. in d. l. 2. Matthæ. de Afflict. deciſi. 384. num. 3. eandem communem appellat Nicolaus Boeti. deciſi. 13. num. 52.

In contrariam tamen ſententiam itum eſt à pleriſque, qui arbitrantur, quod quomodocunque quis naſcatur, effici ciuem originarium loci, in quo naſcitur, licet naſcatur in tranſitu, ita tenet Paul. de Caſtro ſecum palam in eadem lege deſidens, nempè in lectura Patauina, d. §. legatum, quem ibi ſequitur Ioan. de Imo. Rapha. & Alexan. qui dicit hoc ſibi in puncto iuris placere. Angel. illius text. authoritate innixus. §. ſi quis igitur, in auth. quib. mod. natur. effici. ſui. Hier. Cag. in rubr. de orig. iur. colum. vltim. Lud. Bologni. de priuileg. Scholar. in verbo, nec ſuos. ciues. Qui leuiſſimis fundamentis mouetur, ſed tenenda eſt communis ſententia quæ in terminis iuris ſcripti veriſſima eſt, & ideo ſeruanda, etiamſi non haberemus Regiam legem ei conſonam, quam vltra ſupra allegatos dicit communem, Ripa in tract. de peſt. tit. de priuileg. contract. num. 82.

Quæ communis opinio procedit, etiamſi pater vltra decennium extra regnum extiterit, adhuc ſi filium ibi procreet, & legitimum vel naturalem, modo animum redeundi ad hæc regna habuerit, talis filius naturalis huius regni iudicandus eſt, quod ea neruoſa, & efficaci ratione comprobatur, quia quando quis receſſit ab aliquo loco animo redeundi non dicitur ciuis illius loci, ad quem ire deſtinauit, etiamſi vltra decennium abſens fuerit, vt ſupra dictum eſt, & ſuffragatur textus in l. ex facto in 2. verſic. *Rerum autem*, cum ſequenti. ff. de hæredi. inſti. etiamſi per mille annos ibidem ſteterit, vt inquit Bart. in d. l. 2. C. de incolis lib. 10. quam opinionem poſt hæc ſcripta legi tenere D. Azeuedo in l. 9. tit. 3. lib. 1. ordi. noui. Qui animus redeundi, proteſtatione tempore abſentiæ facta, & aliis coniecturis probari poteſt, ſi licet, quia in hoc regno domum, vel immobilia bona ſemper habuit, & in cæteris regnis nulla immobilia emit, & aliis probabilibus coniecturis pro iudicis arbitrio.

Ex quo eleganter † ſcribit Paul. de Caſtro in d. §. legatum, num. 3. quod ſi ſtatuto caueatur, prout Bononiæ, quod nullus Doctor poſſit eſſe, de collegio Iuriſcõſultorum vel Medicorum, niſi ſit originarius ciuis, quod ſi mater caſualiter abeſt, & ibi parit, certè fingitur filius natus in ciuitate, in qua mater incolatum habet, & aſſeuerat Paul. ſe hoc vidiſſe in facti contingentia in filiis quorundam Doctorum ſuæ ciuitatis, natis alibi, vbi parentes conducti erant ad legendum, qui filii paternam originem retinuerunt. Quæ ſententia comprobari poteſt ex his quæ eleganter ſcribit Mart. Nauar. conſ. 41. tit. de præbend. 28

29 Hinc etiam obiter † declarari poteſt conſtitutio 7. noſtræ complutenſis Academiæ lib. ſuarum conſtitutionum, qua ſancitum eſt, vt nullus ex domiciliariis ſeu incolis huius populi Complutenſis poſſit eligi, in collegialem, vel capellaniam inſignis, & maximi collegii toto terrarum orbe celebratiſſimi Diui Illefonſi, certè ſi mulier aliqua ciuis Complutenſis alibi in tranſitu pareret, filius ſic natus minimè in dicto collegio eligi poteſt, quod ſcio aliquando fuiſſe diſputatum.

30 Ex quo ſequitur egregia interpretatio ad l. 25. tit. 7. lib. 1. noui ord. qua ſtabilitum eſt, non licere horum regnorum naturalibus, extra regna iſta in alienis Academiis Regia lege prohibitis, litteris incumbere ſub pœnis ibi definitis. Non quidem eius ſanctio nec pœnarum conſtitutio locum obtinebit, quando aliquis naturalis iſtorum regnorum in gradu extra Academiam, ad aliquem gradum in alia Academia promouetur, in tranſitu tamen, tum quia hoc caſu conſtituto, ceſſat ratio illius conſtitutionis, quæ continetur in prooemio. Tum quia expreſſe loquitur aduerſus eos, qui in dictis Academiis reſident ſtudiorum gratia, ibi: *Que en tales Viniuerſitades, eſtudiando, y reſidiendo en ellas.*

31 Nec ab hoc eſt alienum † quod tradiderunt Bald. Alberic. & Paul in d. §. legatum, quod ſi propter bellum vel ob aliam cauſam animalia ciuium alicuius parochiæ fugiant ad aliam, & ibi parturiant quod decima ſoluenda eſt parochiæ à qua receſſerunt, ſequitur Boeri. deciſ. 15. num. 54. qui eſt videndus. Stat tamen apud nos circa hoc egregia conſtitutio in l. 9. tit. 20. part. 1. qua cautum eſt, non deberi decimæ animalium Eccleſiæ in cuius parochia in tranſitu parturiunt, niſi per integrum menſem ibi permanſiſſet.

32 Quibus finitum eſt, † quod ſcribit Roman. conſ. 263. & ſeq. quod abſens ille iudicandus non eſt, qui ex legitima cauſa receſſit citò reuerſurus, quod multis iuribus & rationibus corroborat, quibus innixus ipſe conſuluit, quod ille qui iurabit cõtinuè ſtetiſſe in ciuitate Lucana, non eſt periurii reus, licet probetur quod aliquo tempore abſens fuerit peſtis cauſa.

33 Quartò, ex etiam dicta † lege colligendum eſt, quod quamuis is, qui in aliquo populo decem annis habitauerit, habendus ſit pro naturali, & priuilegio naturalium gaudere debet, ad quod eſt optima lex p. 2. tit. 24. p. 4. ibi: *La dezena por morança de diez annos, que fagan en la tierra, maguer, ſea natural de otra.* Et probatur in d. l. 2. C. de incol. & eſt videnda lex 32. tit. 2. part. 3.

34 Et ideò licet Regiis conſtitutionibus ſit decretum, neminem niſi ex his regnis naturalem proxenetam ſeu cambiorum interuentorem creari poſſe, tamen alienigenæ, qui per decennium in hiſce regnis ſunt commorati, ad prædicta officia poſſunt admitti, vt à ſummis conſiliariis iudicatum fuiſſe teſtatur Doct. Burg. de Pax in l. 1. Taur. 3. concil. num. 373.

35 Sed quoad obtinenda † beneficia ſpeciali iure ſtabilitum eſt, quod pater illius qui vult in his regnis beneficium obtinere, contrahat in eis domicilium, & per decennium habitet, ita illa lex definit, ibi: *Oaya contraydo domicilio en ellos y demas de eſto, aya viuido por tiempo diez annos.* Itaque minimè ſufficit ei habitatio decennialis niſi aliâs domicilium contraxerit, quod contingere poteſt, quando quis ſe ſuamque familiam alendo, negotiando, animo perpetuo permanendi larem ſibi con-

ſtituit

ſtituit. l. Labeo iuncta gloſſ. 1. ff. ad Municip. facit lex poſtliminii. §. fi. ibi: *Siue animus*. ff. de conu. & poſtlim. reuerſis, & eſt text. in d. l. ciues. iuncta gloſſ. in verbo, *Larem*. C. de incolum. vel quando tranſtulit maiorem partem fortunarum ſuarum, vt in d. l. ciues & in l. 2. C. vbi ſenato. vel clar. tradunt hos caſus, & alios Iacob. Rebuff. in d. l. ciues Bertran. conſil. 75. col. 2. vol. 2. Mar. Soc. Iuni. conſil. 7. num. 6. volum. 2. Item neceſſarium eſt, quod dicta habitatio non fiat animo redeundi ad patriam, nam quando quis ad tempus determinatum eſt in aliquo loco de eo diſceſſurus, non dicitur incola etiam vltra decennium. l. ex facto. ff. de hæred. inſtit. notat. Bart. & Angel. in d. l. 2. C. de incol. Angel. in l. hæres abſens. §. 1. ff. de iud. Gregor. in d. l. part.

36 Quintò, quod is † qui ſecundum deciſionem dictæ legis, ſit iudicandus naturalis iſtorum regnorum, vt admitti poſſit ad beneficia Eccleſiaſtica, ſi tamen regna iſta reliquerit, & ſe in aliam prouinciam non transfert ſubditam Regi & Domino noſtro, vbi domicilium conſtituit, iuribus naturalitatis priuatur, vt voluit gloſſ. ſecundum vnam expoſitionem in l. in adoptionem. C. de adopti. tenet Bal. in authent. ſed omnino. C. ne vxor pro marito. Et hac ratione ſi naturalis regni huius ſe confert in regnum Franciæ animo perpetuo ibi permanendi, non poterit apud nos beneficium, vel Eccleſiaſticam dignitatem poſſidere, ita tenet inſignis Greg. in l. 5. tit. 24. part. 4. dicens hoc eſſe notandum.

37 Nec refragatur huic † ſententiæ text. in l. penul. ff. de ſena. quo diſpoſitum eſt, ꝙ licet ſenatores in vrbe domicilium habere videantur, tamen & ibi, vnde oriundi ſunt, domicilium habere intelliguntur, quia domicilium quod venit ex accedenti minimè mutat cauſam originis, quod etiam probatur, in l. fin. de muni. & orig. lib. 10. Vbi translatio domicilii de loco originis in alium locum, vbi quis vult facere incolatum non facit locum originis perdere, imò in vtroque loco ſubdit munera: cuius legis authoritate Bartho. aſſumptio. §. 1. ff. ad Municip. reprobat. gloſſ. ibi aſſerentem quod in loco orginis, poſt translationem domicilij non ſubeat quis munera vel honores. Nec refragatur l. filios. C. de municip. orig. lib. 10. qua dicta gloſſ. fundamentum ſuſcepit, quia loquitur reſpectu originis filii eius qui mutauit domicilium originis, non verò loquitur de loco originalis ipſius patris, qui mutauit domicilium. Et dictæ legi penult. ff. de ſenatori. poteſt reſpondere, vt procedat quando locus domicilii, & locus originis ſunt ſub eodem Rege, vel Regno, ſecus ſi locus domicilii, in alio regno conſtituatur, quia is videtur renunciare priuilegiis, & fauoribus conceſſis naturalibus regni, transferendo domicilium extra regnum, ita Greg in l. 5. tit. 24. p. 4.

38 Sextò perpendi etiam † circa dictam conſtitutionem poteſt, vtrum tempore natiuitatis filii deſideretur, quod pater in his regnis domicilium contraxerit, & per decennium vixerit, vel ſufficiat, quod medio tempore filius naſcatur, & poſtea ꝙ deficit ad vnguem adimpleatur, itaque quod tempore beneficii conferendi nihil deſideretur, ex his quæ Regia lex deſiderat, & niſi me mea non fallit opinio, cenſeo id ſufficere, cum ſatis ſit illius diſpoſitio, hoc modo ſeruari, ꝙ eius menti conſonũ eſt, ſicetiã eã declarat. D. Aze. vbi paulò ante allegaui. n. 9.

Officium

*Officium inſuper diuinum, vt tenentur, non recitarunt.*

## CAPVT LVII.

1 *Clericus officium diuinum non recitans, qua hodie pœna puniatur:*

1 EX diſpoſitione † Leteranenſis Conc. tempore Leonis X. celebrat. in ſeſſione
a nona *a* in c. de reformationibus curiæ, & aliorum, delictum hoc tali pœna punitur: videlicet quilibet habens beneficium cum cura, vel ſine cura, ſi poſt ſex mẽſes ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento ceſſante, beneficiorum ſuorum fructus ſuos non faciat pro rata omiſſionis recitationis officii, & temporis, ſed eos tanquam iniuſtè perceptos in fabricas huiuſmodi beneficiorum vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Si verò vltra dictũ tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipſo priuetur, cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere quoad hoc beneficio priuari poſſit, qui per quindecim dies illud bis ſaltem non dixerit. Deo tamen vltra præmiſſa de dicta omiſſione reddituri rationem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit, quoties contrafacere conuincatur: Hæc ſunt verba Concilii. An autem ante eius declarationem clericus non recitans officium diuinum teneretur ad reſtitu-
b tionem fructuum, *b* vide Docto. in c. 1. de celebr. miſſa. Dom. & Phili. in c. fin. de reſc. lib. *6*. *Syluest.* in verbo, clericus. Io. 4. in 23. q. Phil. in c. poſtulaſti. col. 9. n. 33. De reſcrip.

A S*Eſſione nona*. Adde quod huius celeberrimi Concilii meminit Mart. Nau. in c. quan. de conſecratione diſt. 1. not. 7. n. 31. & nouiſſimè in tract. de orat. c. 21. num. 58. & in manuali confeſſo. c. 25. nu. 121. Do. Soto. lib. 10. de iuſti. & iure. q. 5. art. 6. & doctiſſimus Greg. in l. 34. tit. *6*. in verbo, *La ygleſia*, part. 1. Et dicti Cõcilii conſtitutionem credendum eſt ſpiritu diuĩno fuiſſe promulgatam, vt aſſeuerat doctiſſimus Iacob. Menoc. de arbi. iud, q. lib. 2. cent. 5. caſu 429. num. 11. quẽ poſt huius practicæ ſecundam editionem legi. Quamuis Car. Mol. in conſ. part. tit. 1. §. 30. num. 49. ſecundum nouiſſimam editionem aſſeueret, non conſtare, nec apperere, ita in Concilio Lateranenſi ſtatutum, nec moribus Gentium receptũ fuiſſe. Imò nequaquam Reipublicæ Chriſtianæ, quod ita ſtatuatur conuenire, nec laqueus multitudini iniiciatur, quod in legibus condendis, & maxime periculum animæ concernentibus, ſummoperè vitandum eſt, cap. de viduis, in 2. 27. quæſt. 1. & latè per Ioann. Gerſ. in tractat. de reg. mor. col. 4. non tamen negat Mol. ibi, quod clericus, qui horarias preces omiſerit, iudicis arbitrio puniendus non ſit. Imò & beneficio Eccleſiaſtico vltra fructuum perceptorum reſtitutionem: vt communem eſſe noſtrotum ſententiam fatetur Bello. conſ. *56*. num. 3. Iul. Cla. in pract. crim. §. fin. q. 73. verſic. Item clericus, qui non dicit. Sed quod ad Lateran. Conc. attinet, egregius Nauar. d. c. 25. num. 124. conſtanter aſſeuerat, illius conſtitutionem diuino iuri conſonam eſſe, & ea ratione ſeruandam, prout ipſe eam in *practica* receptam vidiſſe teſtatur. Sed Domin. Soto. d. art. *6*. etiamſi meminerit Latera.

Concil.

Concil. admonet tñ non omnino receptũ eſſe huiuſmodi decretũ, atq; ideo cautè, & ſecluſo omni rigore eſſe interpretandũ, vt ad omiſſionem quãlibet horarum, nempè vnius aut duorum dierum fieri non debeat reſtitutio. Vide tamen multa, quæ circa conſtitutionem d. Concilij ſcribit Mart. Nauarr. in d. tract. de oratione. c. 21. Quod quidem Concilium in hoc Archiepiſcopatu Toletano obſeruari debet, vt Synod. conſtit ſancitum eſt, tit. de celebr. Miſſ. c. 14. quod capitulum arbitrariam pœnam imponit clericis, qui beneficium Eccleſiaſticum non habent, & horarias preces omiſerint recitare. Eſt tamen de hoc nouiſſima Sanctio Pij V. Pont. Max. quæ *vulgo* circumfertur.

Quam quidem egregiam conſtitutionem multis declarationibus egregiè de more ornat inſignis Mart. Nauar. in Manual. confeſ. c. 25. num. 124. & in tract de oratione. c. 7. n. 33. qui in d. c. 25. n. 10. & in d tract. de oratione. c. 21. n. 11. cum ſeq. plures caſus recenſet, in quibus quis excuſatur à recitatione horarum canonicarum, & Dom. Soto lib 10. de iuſt. & iur. quæſt. 5. art. 3.

*Ad reſtitutionem fructuum.* Vide Dec. in c. cum omnes. in 2. lectura. col. 2. de con- B
*ſtit.* Adr. in 4. ſent. in tract. de reſt. in quæſt. An clericus teneatur reſtituere quidquid vltra victũ de redditibus beneficij cõſumpſerit verſ. reſponſione Iaſ. in l Scriniarios. num 6. C de teſtam. milit. Ripa in l. vlt. q 66. C. de reuoc. donat. quam opinionem cenſet eſſe communem gloſſ. in pragm. ſanct. tit. qualiter horæ canonicæ ſint dicendæ. colum 2. Angel. de *Clauaſio in ſumma*, in verb. horæ cano. §. 5 qui omnes commu ni *conſenſu* affirmant clericum horarias preces omittentem ad fructuum reſtitutionem teneri. *Licet* opinionem contrariam probare conatur Abb. & Card. *in c. 1.* de celebrat Miſſ. Præp. in ſumm. 44 diſtinct. Fel. in c. poſtulaſti. num 7. de *reſcript.* quam opinionem communem eſſe fatetur D. Epiſcopus Couarru lib 3. variar. reſolut. c. 13 num. 10. ſed hodie iam dictis nouiſſimi Pontificis conſtitutionibus ſtandum eſt.

Hæc ſanè, quę de horis canonicis ſcripſimus, locum obtinent etiam in clericis, qui ſunt Gymnaſiis ſtudiorum gratia. Nam & ij horas canonicas dicere tenentur: *ita* ſcribunt multi, quos diligenter refert Hor. Luti. Calli. de priuilegiis Schola. priuil. 100. vbi alios qui ab hac opinione recedunt, commemorat, & opinionem ſupradictam ſequitur Menoch. vbi ſup. num. 12. 27. Sunt verò nonnulli caſus, in quibus clericus à reſtitutione horarum canonicarum excuſatur, quos poſt alios refert *inſignis* Nauar. in locis nouiſſimè allegatis.

Excuſatur quidem Clericus ab huius capitis pœnis, quamuis horarias preces di- C
xerit exiſtens extra charitatem, ita vt Eccleſiæ præcepto ſatisfaciat, ita vt minimè teneatur iterum eas ſoluere, nec ad fructuum reſtitutionem, de qua loquitur prædictum Concil. Lateran. ſit aſtrictus, tenet Abb. in c. quod quidam, de pœnit. & remiſs. Matt. Nauar. in c. inter verba. 11. q. 3. num. 188. Choſm. in pragmat. ſanction. tit. qualiter horæ canonicæ ſint dicendæ. in verbo, debent, D. Couar in c. Alma mater. 1. part. relect. §. 5. num. 2. de ſent. excom. lib. 6. Eſt ſanè opinio hæc iuri, & æquitati *conſentanea* ad multorum ſcrupulos ſedandos. Quamuis non me latet cõtrariam *opinionem* in Clerico publicè concubinario tenuiſſe Abulen. in tractat. concubin. concluſ. 9. & in omnibus exiſtentibus extra charitatem idem inſinuat Adrian. ſum-

mus Eccleſiæ Præſul. in 4. tract. de teſti. c. pro clariori, ver. pro reſponſione Ioann. Briart. Quodlib. 22. propo. 1. & ſequent. poſt Adria. Quodlib. Illud tamen apud omnes commune, & receptum eſt, plus valoris & meriti eſſe illius orationem qui eſt in gratia, quam eius, qui in mortali peccato conſtitutus exiſtit.

*Negotiatores, ac alienæ rei conductores.*

## CAPVT LVIII.

1 *Clericus qui aliquod iſtorum criminum commiſerit, qua pœna animaduertatur.*

2 *Quæſita per Clericum ex illicita negociatione in vſu pauperum ſunt eroganda.*

1 Negotiari † lucri cauſa prohibitum eſt Clericis, *a* vt in c. ſecundum, ne Cler.
a vel mona. Vnde in Conc. Carth. 6. c 17. ſancitum eſt, quòd Clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia, abiiciatur à clero, ac communione alienus ſit. Eiſdem præterea prohibitum fuit inter alia Conc. Chalc. in Can. 3. conducere poſ-
b ſeſſiones. *b* Qui verò hoc fuiſſet tranſgreſſus, correctioni Eccleſiaſticæ ſubiacere decreuit. Poſtea etiam in Conc. Carth. 3. in Can. 15. clericis fuit prohibitum, vt non eſſent conductores. nec turpi vllo lucro vel inhoneſto negotio victum quærant, nulla etiam alia inflicta pœna. Tandem in Conc. Arelatenſi 2 in c. 14. diſpoſitum eſt, quòd ſi clericus conductor alienæ rei voluerit eſſe, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat, depoſitus à clero à communione alienus habeatur. Facit etiam in propoſito materiæ huius c. Conc. Tarrac. Can. 2. Cuius verba ſunt. Canonum ſtatutis firmatum eſt, vt quicunque in clero eſſe voluerit, emendi vilius vel vendendi carius ſtudio non vtatur. Certe ſi voluerit exercere cohibeatur à clero, cuius Concilij diſpoſitio à Gratiano refertur in cano. 14. quæſtion. 4. vbi etiam vide bonum tex. Iulij Papæ. in c. quicunque in hoc propoſito.
2 Aduertendum eſt præterea, † quòd quæſita per clericum ex illicit. negociatione danda ſunt pauperibus, vt notat Matthæus, quem ibi refert Card. in clem. 1. in fin. de vit. & honeſt. cleric. Et nota Zanze. & Rai. ibi. quos refert Imo. ibi, in 2. col. Si tamen totum non reddiderint non ſunt in ſtatu damnationis, vt notat Card. vbi ſupra, referendo fratrem Aluarum, & Zenze. & tenet etiam Imo. ibi referendo ſolum Zenze. Et vide Archid. Floren. in ſua ſumma, in 3 part. tit 13. c 2. §. fin. vbi ſcripſit quòd in foro pœnali debet clericis iniungi, vel ſaltem conſuli, quòd ea, quæ taliter lucrati ſunt, ſtudeant pauperibus erogare, qui ſolum allegat ad hoc tex. in c. Qui habetis. 14. q. 5. Ex quo videtur velle, quod non tenentur clerici ad reſtitu-
c tionem *c* taliter acquiſitorum.

A PRohibitum eſt clericu. Adde Reglam 16. titul. 6. p. 1. vbi Greg. Lop. & à clerico negociatore, tanquam à peſte cauendum eſſe admonet tex. in c. negociatorem. 88. diſtin. cuius prohibitionis tres potiſſimæ rationes conſiderari poſſunt. Prima, quia finis eius lucrum eſt temporale, quod clerici contemnere debent & habentes alimenta, & quibus tegantur contenti eſſe debent, ait Pau. 1. ad Tim c. 6. Secunda, quia rariſſime hæ profanæ. & ſæculares negociationes abſque peccati labe exercentur, vnde periculoſæ ſunt valde. Ait enim ſapiens Eccleſ 27. duæ ſpecies difficiles, & periculoſæ mihi apparuerunt. Difficile exuitur negocians à negligentia, &

*Negotiatio clericis interdicta eiuſque rationes conſtituuntur.*

nam

Digitized by Google

non iuſtificabitur caupo à peccatis labiorum. Quapropter noſtræ religionis ſcriptores, mercatores improbãt, aſpernantur, vituperãt veluti à virtute, & à bonis moribus alienos. Dauid equidem Pſal. 70. aut ex aliorum computatione 71. *Quoniam* (inquit) *non cognoui negociationem, introibo in potentias Domini*. Ita enim locum illum D. Auguſt. interpretatur, vt patet in eius commentariis in eum locum, vbi multa congerit circa mendacia, periuria, & innumera alia crimina huiuſmodi negociatorum. Et D. Chryſ. in 2. part. Homiliarum in Matthæũ enarrans illud ipſius Matthæi c. 12. *Eiiciebat vendentes, & ementes de templo* Significauit (inquit) quia homo mercator vix aut nunquam poteſt placere Deo, & multa contra mercatores congeſſit Lucas de Pen. in l. nec ipſi circa medium. C de incolis, lib. 10. in Rubr. C. de eroga. mil. lib. 12. Andr. Tiraq. in tract. de nobilit. c. 33. Tertia ratio eſt, quia huiuſmodi negocia homines extrahunt à ſpiritualibus, quibus incumbere peculiare eſt clericorum munus, iuxta Diui Pauli ſententiam: *Nemo militans Deo implicat ſe negociis ſæcularibus*. Ad Corinth 2. in princ.

Et ex pœna ſuſpenſionis, & excommunicationis pœnis, quæ clericis prohibitas negociationes exercentibus imponitur, facilè intelliges, eos mortalem culpam cõtrahere. c nemo. c. nullus. 1. q. 3. quod verum eſt, ſi in ſacris fuerint cõſtituti, ſi autem in minoribus, & beneficia Eccleſiaſtica non obtinuerint, non prohibentur eas negociationes exercere, quas poſſunt ſæculares, quia in his iura benignius ſunt interpretanda, ita not. Abb. in c. ſecundum inſtituta, & in c. ſed nec clerici vel monachi, not. Alber. Trotius lib. 2. de vero & perfecto clerico. c. 52. num. 6. Ioan. à Medina in codi. de rebus reſtit. q. 31. verſ. not. tamen, fol. 91. col. 3 *Clerici an poſſint per alios negociationes exercere.*

Sed vtrum illas negociationes quas clerici per ſe ipſos facere nõ poſſunt, poſſint per alios exercere. Quod ſanè eis permiſſum videtur, ex tex. in Clemen. 1. de vita & honeſt. cler. Vbi clericis interdictum eſt officium tabernarij, aut macellarij, perſonaliter exercere, nec enim abſque cauſa dicitur perſonaliter, niſi vt intelligamus id clericis per alios facere non prohiberi. Deinde vrget text. in Clem. 1 §. porrò. de ſtatu. monach. Vbi ſtatutum eſt, quod monachi, quibus per ſeipſos venari prohibitũ eſt, poſſunt tamen opera aliorum facere. Vnde dixit not. Alber in l. humilem. C. de inceſt nupt. clericum per alium tabernam exercentem, non amittere priuilegium clericale. Et ita quidem vt audio multa monaſteria, quæ ea quæ ſuperſunt ex prouentibus ſuorum redditũum, mercatoribus tradũt, vt iuſtam aliquam negociationem exerceant. Quod ſanè mihi nunquam placuit, cum maximam temporalium bonorum cupiditatem præ ſe ferat.

Neceſſitatis tamen cauſa, minimè clericis ꝓhibitũ eſt, victum & neceſſaria quærere ex aliquo honeſto munere, c. vlt. de vita, & honeſt. cler. hac lege, vt in illis diuinis muneribus, quibus incumbere debent, impedimẽto non ſit, vt habetur 91. diſt. per totum, maximè in c. clericus victum, & c. nunq̃, de conſecrar. diſt. 5. Qua ratione poſſunt locare animalia, vt oues, & boues, & ſimilia, ad certum fructũ, dummodo per contractum aliàs permiſſum. Illis etiã permittitur rem emere, vt melioritatẽ cariori pretio vendant, vel aliq̃ rudem materiam, & ex ea aliquid fabricare, vt inde cõmodum, & vtilitatẽ reportent, vt tenet gl not in ſum. 14. q 3. in fin non quidem lucrum acquiritur ex negociatione, ſed ex artificio, & eam ſequitur Alber. Trotius d. c. 52. num. 5. *Clericis neceſſitatis cauſa minimè prohibita eſt iuſta negociatio.*

*Clericus negociator qualis conſendus ſit.*

Et vt huius capitis pœnis locus ſit, notandum eſt, eum clericum negociatorem non dici per vnius rei emptionem vel venditionem: nam negociator is dicitur, qui plures negociationes exercet l. 1. §. licet, & ibi glo. in verbo, omne, ff. de tribul. & in procem. Inſtit. §. cumque hoc Deo. l. ſemper. §. Diuus Adrian. cum leg ſequent. ff. de iure immun. Bart. in procem. ff. num. 10. idem Bald. in l. legatis ſeruis. ff de legat. 3. idem Bart. in l. maritum §. qui quæſtum ff. de adult. Felin. in procem. Gregor. col. vltim. verſicul. Quartò limita. Par. de Puteo in tract. Syndi. in part. officiales. fol 87. Auiles in c. prætor. c in verbo, *De mercatura*. Petrus Rebuff. in tractat. de mercat. minu. artic. 1. gloſſ. 1. num. 10. Tom. 2. conſtitut. Franciſc. Gregor. Lopez in l. 1. titul. 7 part. 7 in verbo, *Mercaderes*. Dicitur etiam is mercator, vel negociator, qui rem emit, & non mutata forma illam vendit, vt aliquid inde lucretur, text. in c. eiiciens, & in c. quid eſt aliud, 88. diſtinct. not. Archid in c. quanquam, de cenſib. lib. 6. Roman. in l. ſi Publicanus. §. 1. ff. de public. Bertrand. conſil. 214. colum. 2. volum. nouæ edit. Et negociator vel mercator appellatur, qui negociationem quæſtuariam exercet, de quo eſt optima lex 1. tit. 7. part. 5. & tenet S. Thom. 2. 2 quæſt. 77. art. 4.

*Clericus negociator iudicandus nõ eſt, qui ex proprijs fundis vel beneficiis fructus vendit.*

Ex quibus ſequitur, non dici clericum negociatorem: qui vendit vinum, granum, aut oleum, ex propriis fundis. Ita ſing. tenet Abb. conſil. 6. dubio 2. volum. 1. Deci. in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ. de conſtit. colum. penultim. Aymon Crauet. conſil. 163. colum. 1. num. 3. Andr. Tiraquel. de nobilitat. c. 28. num. 10 doctiſſimus, & magni nominis Aduocatus Doctor Petrus Auen de exequen. mand. Reg. c. 19. n. 34. Roland. à Valle conſil. 71. num. 10. vol 4. Imò non obſtante prohibitione de non vendendo vinum (vt noſtri dicunt) ad groſſum, vel minutum, poſſunt clerici pro ſua voluntate quæ dicta ſunt vendere, abſque gabellæ ſolutione. Ita tenet Bertachin. in tractat. de gab. in 7. part princ q. 7. col 4. dicens ita fuiſſe iudicatum, per inſignem Doctorem Hieron. Zanetinum Bononienſem. Nec dicetur clericus negociator, vel mercator, licet id quod ſupereſt, de eo quod vilius ad ſuam vel ſuorũ ſuſtentationem emit, iuſto pretio tunc currenti, charius vendat, quàm emit, ita egregiè tenet inſignis Mart. Nauar. in Manual. confeſ c. 25. num. 110. vnde nec puniri poteſt, nec ex ea venditione gabellam ſoluere tenetur, quod in practica eſt notatu dignum, licet id male audiant gabellarij rigidiſſimi exactores, à quibus interrogatus ſæpiſſimè ita reſpond.

*Clericus ſi in negociatione delinquit à iudice Eccleſiaſtico, puniri debet contra Caſſa. Mexi. & alios.*

Si tamen clericus in hoc delinquit (puta) quia falſa menſura triticum, vinum, vel oleum vendiderit, cõdignis pœnis ab Eccleſiaſtico iudice puniri debet, non verò à iudice laico, nec pœnis Regiarum conſtitutionum, quamuis contrarium in facti contingentia, interrogatus conſuluit perperam Barthol. Chaſſan. in conſuetud. Burg Rub. 1. §. 5. in gloſſ. *Silnam graca*. num 90 quem ſequitur vir doctus, & diligens Licen. Mexia. in pragm. taxæ pan. concl. 5. num. 29. Sed opinio hæc omni iure & ratione deſtituta eſt, nullibi ſanè locus aliquis Sacrorum Canonum reperitur, quo cautum ſit clericos in hoc delinquentes priuilegium fori amittere, vnde receptiſſimis iuris regulis eſt ſtandum.

*Pœna à ſeculari. ge cõtra*

Pro quo etiam mirè facit Ioan. de Platea opinio in §. item lege Iulia. col. 4. Inſtit. de publ. iud. quo loco exiſtimat pœnam lege ſæculari ſtatutam cõtra vtentes armis vetitis,

vetitis, minimè peti poſſe contra clericum, coram ſæculari iudice, etiamſi ea pecunaria ſit: quē ſequitur magnus vir apud Hiſpanos Ioan. Lup. in repeti. c. per veſtras, de dona. inter vir. & vxor. 2. not. §. 1. num 13. D. Couar. in practi. quæſt. c 33. n. 7. *arma prohibita geſtantes clericos minimè comprehendit.*

Quamuis ab hac opinione nouiſſimè recedat D. Doctor. Ioan. Redin. quōdam meritiſſimus Regius conſiliarius, nunc præſul integerrimus in libro quem de maieſtate Principis inſcripſit, in verbo, *Non armis ſolum decoratam*. 2. par. num. 166. qui in ea eſt ſententia vt exiſtimet, vtramque pœnam, nempe, & pecuniariam, & armorū priuationem, coram ſæculari iudice contra clericum peti poſſe, & ante eum tenuerunt Ioan. Fab. in l. addictos, ex text. ibi, in verbo, *Vltra procedat*. C. de Epiſc. audi. Aufrer. in rep. Clem. 1. de offic. ordin. fol. 31. num. 21. ver. 13. fallit in ver. portu armorum, in reg. 1. fallen. de poteſtate ſæcul. ſuper Eccleſias perſo. Bened. in rep. c. Raynu. in verbo. & vxorem nomine Adelaſiam fol. 87. num. 436. Mouetur quidem doctiſſimus Redin. ea ratione, nam ſi ſæculari iudici licet clericum prohibitis armis ſpoliare, pari etiam ratione, & pecunia mulctare licebit, nihil inter vtramq; pœnam intereſt. Certè ſi ſolum rem ipſam attēdimus, non videtur à veritate opinio hæc aliena. Cùm pecuniæ verbum generale ſit omnia comprehendens, ſed ſi modum exequendi attentè conſideremus, in quo huius rei vis conſiſtit, magnam differentiam inueniemus. Nam aliud eſt, armatum clericum facto ipſo armis ſpoliare, aliud iuris ordine ſeruato pecuniam exigere, non quod inter arma, & pecuniam aliquid interſit, ſed quia pecuniam cùm exit exportaret. lege prohibenti, poſſet ſæcularis iudex, vel eius executor, propria authoritate clericum ſpoliare, ſicut & armis, ſi ipſo facto exportantem inueniſſet, non tamen liceret iuris ordine ſeruato, in armis, nec in pecunia eum condemnare, & huius rei diſcrimen clariſſimè conſtat, quia alterum facti eſt, quod nudum factum reſpicit, alterum verò iuriſdictionis eſt, quod eſt maius: vnde iure permiſſum eſt creditori, fugientem debitorem apprehendere, vt in l. ait prætor. §. ſi debitorem. ff. quæ in fraudem credi. tradit latiſſimè Suar. in l. 2. titul. *De los emplazamientos*. Verſi. fin lib. 2. for. ll. quam eſſe communem fatetur Ripa. in c. 1. num. 88. de iudi. & multis iuris locis facti executio permittitur, vt per Iaſ. in prin. inſtit. de act. num. 6. & ibi Gomezi. Non tamen creditori citare eum liceret, abſque iudicis præcepto, quia hoc iuris executionem, illud autem factum continet. Vt probatur in l. neminem. Quæ in criminalibus loquitur, & in ciuilibus, vt in l. ad peremptorium, cum leg. ſeq. ff. de iud. Parique ratione, maritus adulterum in fragrāti crimine inuentum impune occidere poteſt. l. 1. l. marito quoque. ff. de adult. Regia. l. 13. tit. 17. par. non verò poſſet in adulterum ius dicere, iuriſdictionem exercendo, & in terminis hanc opinionem contra præfatos authores tenet doctiſſimus D. Franc. Sarmiento ſelecta interpretat. lib. 7. c. 8. n. 2. quæ apud nos ſeruatur. *Confutatur opinio quædā doctiſſimi D. Ioan. Red.*

Sic apud Hiſpanos frequentiſſimus vſus obtinuit, vt clerici cum armis deprehēſi, ab executoribus, & miniſtris ſæcularis iuriſdictionis, armis ſpolientur, vt teſtatur inſignis D. Couar. lib. 2 variarum reſolu. c. fin. ad finem, Petrus Placa lib. 1. epito. delicto. c. 8. n. 26. Quod Reipublicæ tranquillitati conſentaneum eſſe exiſtimo, ne clerici armis abutentes innumera crimina committant. Minimè tamen ex ſuperiori traditione, ab ipſis ſæcularibus iudicibus poſſent puniri, ſcribit tamen Mart. Na-

uar.conſ.44.tit.de ſent.excom.miniſtros, vel apparitores ſæculares, grauiter coram Deo peccare, capiendo clericos ea mente, vt captis armis eos dimittant, cùm ſine iuſto titulo capiant, cùm minimè deducant eos ad ſuos iudices, ob quam cauſam facultatem ea arma capiendi obtinuerunt. Minimè tamen in animæ iudicio, condemnationis ad reſtitutionem tenentur, quia ad turpem, & illicitam cauſam, data & accepta fuerunt, nempe ne ad iudices competentes deducerentur, quo caſu ceſſat reſtitutionis obligatio. Nauar. in Manuali. c. 17. num. 30. ſcribit etenim egregiè Nauarr. d. conſil. numer.fin. ſæcularem iudicem competentem eſſe, ad reſtitutionem armorum clericis faciẽdam, non verò Epiſcopus: ſi verò clericus armis ſpolietur diuerſum exiſtimandum cenſeo ſacrilegij ratione c. cum ſit, de foro cõp.

*Apud Gallo[s] [R]egij iud[ic]es clericos arma pro[hibit]a deferentes puniunt.*

Apud Gallos tamen ſæculares iudices puniunt clericos, arma vetita deferentes, ſiue quod Regij iudices vſurparunt, vt inquit Petrus Rebuff. in l.armorum.verſi. Primo armorum.ff. de verbo.ſigni. ſiue Romanorum Pontificum priuilegio, vt teſtantur Bened.Fab.Caſſa & Aufrer.in locis nouiſſimè allega.& Caro de Graſ.lib.2. Regal. Franc. iur. 17. Quo priuilegio vti poſſunt, donec per vniuerſale concilium fuerit reuocatum, ſecundum Guil. Benedi ibi. Quod reuocatum iam videtur, vt patet in caſu 15. Bull. cœnæ, vbi Cancellarij, Vicecancellarij, vel executores omnes excommunicantur, ſi in cauſis criminalibus contra clericos proceſſerint, etiam prætextu quorumcunque priuilegiorum, à ſede Apoſtolica conceſſorum quibuſcunque Regibus, quæ ibi reuocantur. Egregius tamen Mart. Nauar. in manuali confeſſor. c.27. n 70. aſſeuerat difficile Gallos à dicto priuilegio abſtenſuros, ſiue quod intendant ea priuilegia eſſe remuneratoria, ſiue immemorialia ſuper leuibus criminibus conceſſa, argum. eorum quæ not. ab Innocen. Abb. & Felin in c. nouit. de iud. Sed hoc Summi Præſulis arbitrio relinquendum cenſeo, prout prudenter cenſet Nauar.in d.n.70.

Itaque veriſſima opinio cenſenda eſt, clericum propter armorum vſum à ſuo Eccleſiaſtico iudice eſſe puniendum, non tamen pœnas ſæcularibus legibus impoſitas aduerſus eum exequi tenetur, ſed poterit iuris canonici pœnis, & pecuniaria mulcta eius arbitrio punire, ita cenſet D. Couar. in pract. quæſtio c 33. num.7 cuius opinio mihi ſummè placet. Licet opinionem contrariam, ſcilicet iudicem Eccleſiaſticum teneri, eandem pœnam pecuniariam imponere, quæ ſæculari lege ſtatuta eſt, teneat Iul. Clar. in pract.crim.§.fin.q.36. verſic. vlterius, ſed eius opinio tenenda non eſt, licet aliquando eam ſeruatam fuiſſe in Mediolanenſi dominio aſſeueret Bartho. Caſſa. in conſuet. Burg. fol. 52. num.79. dicens, quòd dum eſſet vicarius iuſtitiæ Mediolani, captum fuiſſe quendam clericum de nocte cum armis, qui fuit punitus pœna pecuniaria, & eualit corporalem.

Circa quam opinionem miſerè labitur. Iac. Menoch. de arb. iud q.lib.2. cent.4. caſu 394. num. 33 qui ſtatuta Brixiæ Papiæ nec non Vincentiæ de armis vetitis loquentia pœnis quibuſdam impoſitis contra clericos exequenda eſſe arbitratur.

*Clerici [t]er[ra]e [n]o[n] tenentur Regiam legem 9 tit. 2. lib. 5 nou ordi.*

Ex quibus nonnulla ad hanc criminalem practicam ſummè neceſſaria colligam (nec extra chorum ſaltabo.) Primò ſequitur, quod ſæpiſſimè vidi controuerſum, & huic capiti eſt accommodatiſſimum: Vtrùm clericus, qui negociationis cauſa triticum, hordeum, vel granum aliud emit, deindeque reuendit, contra Regiam

ſanctio-

ſanctionem latam Madriti, ann.1530 quæ hodie eſt l.19.tit.11.lib.5.noui Regij ord. poſſit puniri pœnis ibi ſtatutis, tanquam legis iuſtę transgreſſor. Qua in re illud prius conſideratione dignum eſt, clericos teneri ad obſeruantiam dictæ Regiæ conſtitutionis, ex Bart. ſententia in l. cunctos populos, num.29. C. de ſumma Trini.& fide cath. quo loco ſcribit: ſtatuta generalia laicorum, in quibus clericorum aut Eccleſiarum nulla fit mentio, ſed tamen tendunt aduerſus ea quæ illis competunt, non tanquam præuilegiaris, ſed vt cuilibet de populo, illos ligare, dummodo honeſta ſint. Idem Bart. in l. de quibus, colum. fin ff. de legib. Lap. alleg. 81. column.1. Barb in rub. de reb. Eccleſi. non alien. Quæ quidem ſtatuta ob propinquam, & totius Reipublicæ vtilitatem iure defendi poſſunt, vt tradit D.Epiſc.Couar.in regul. poſſeſſo.2. par.§.4. num.8. de regul.iur.lib.6.Hiero.Grat.conſ.162.text.optimus in c.1.de iureiur. lib.6.

Deinde huic opinioni ſuffragatur, quia lex ciuilis ſancita à non recognoſcente ſuperiorem, ſi non tractat de materia ſpirituali, nec ſacris canonibus aduerſatur, ſeruari debet, in foro Eccleſiaſtico contra clericos, gloſſ. in c. cum ad verum, in verbo, temporalium.96. diſtin. gloſ. in c. cæterum, de donationi. & in c.1. vbi Abbas. & Docto.de noui.oper.nunci.tradunt Docto.in l.priuilegia.C.de Sacr.Eccleſi.

Rurſus non vulgariter conducit, quia cum dicta pragmatica circa temporalia bona diſponat, quæ quidem ſunt de Principis ſæcularis territorio, ſecundum illius Regias conſtitutiones, ſunt circa hoc iudicanda, Bald. in c. cum veniſſent, columm. 2. de eo qui mitt. in poſſeſſi. Barb. in rubr. de reb. Eccleſiæ non alienand. num.112.Barthol. Caſſa.in conſuet. Burg.Rub. *Des iuſtices*.§.4 gloſ. *Le droict de in. d.re.* in fin. Petr. Bellug. in Specul. Princ rub. de admoritiſa.§. nunc videndum: in fine tradit Petrus Rebuff.in 1. Tom. conſt. Fran. in proœm.gloſſ.1. n.17.

Præterea rem hanc comprobat, nam cùm Regia illa conſtitutio præiudicium clericis non inferat, ab illis ſeruari debet. Vt multis comprobat Felin. in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ. num. 88. & 90. de conſtitu. maximè quia ob vtilitatem publicam condita fuit, quæ publica vtilitas bono Eccleſiarum æquiparatur. l.fin. C. de Sacr. Eccleſ.not.Calderi conſil.21.de conſti.

Ad idem facit ratio minimè vilipendenda, ſi enim clericis liceret triticum, vel aliud frumenti genus reuendere, inde maximum abſurdum ſequeretur, nempe, quod ea negociatio, quæ laycis eſt interdicta, clericis licita foret, à qua eos Sacra canonica decreta longè repellunt.

Vlterius idem fulcit, nam ad prohibendam hanc reuenditionem, non minorem vim habere debet publica authoritas, & inſtitutio, quàm communis, & recepta populi conſuetudo, ſed clerici adſtricti ſunt ad obſeruandas laudabiles populi conſuetudines, vt omnium recepta eſt ſententia in d.c. Eccleſia Sanctæ Mariæ, & in auth. Caſſa, & irrita. C. de ſacr. Eccleſi. tradit latè Bartho Caſſan. in conſuetudi. Burg. rub. 9. § 10. in prin num.53 quam eſſe communem ſententiam fatetur Bar. in rub. de rebus Eccleſi. non alien. colum 25. ergo ſimiliter iuſtam principis legem obſeruare tenentur.

Non tamen intelligis clericos ſeu alias Eccleſiaſticas perſonas, deciſione dictæ pragma-

pragmaticæ teneri obſeruare, ratione ciuilis legis, & quatenus lata eſt per ſæcularem poteſtatē, ſed ex vi naturalis rationis, ſuper qua fundatur argum. cap. paſtoralis, de fide inſtrum. & tradit Matth. de Afflict in prælud. conſti. Neopol. q. 7. num. 2. Ex quibus circa dictam pragmaticam tria ſunt colligenda, vt propoſita diluatur quæſtio.

Primò, clericos qui illam tranſgreſſi fuerint mortalem culpam contrahere, ita not. Ferdin. Menoch. lib. 1. de ſucceſſ. creati. §. 15. num. 648. quem ſequitur Mexia n. 41. vbi ſupra.

Secundò, clericos qui eam violando deliquerint, per ſuos Eccleſiaſticos iudices competentes eſſe annaduertendos. Nam licet illa prohibitio reuenditionis frumenti, à Principe ſæculari facta ſit. non inde ſequitur, clericos illius tranſgreſſores, per ſæcularem poteſtatem puniendos eſſe, ita cenſet Menoch. vbi ſupra.

Tertiò, nimimè teneri iudicem Eccleſiaſticum, eadem pœna dictæ regiæ conſtitutionis clericos mulctare, nam cum illa ex vi tantum naturalis rationis, vt dixi, adſtricti ſint, quæ quidem naturalis ratio non magis vnam, quam alteram pœnam tranſgreſſoribus infligit. Pœna verò quæ ibi imponitur, procedit ex ciuili poteſtate, & iuriſdictione, à qua clerici immunes ſunt: Et ideo arbitraria pœna puniri debent, cum iure Pontificio ſtatuta non ſit. Non tamen diffiteor, pro modo culpæ Eccleſiaſticum iudicem poſſe aliquo modo pœnam ibi ſtatutam imitari. Et ita ſæpiſſimè vidi iudicatū à iudicibus integerrimis, maximè à D. Didaco de la Calcada Epiſcopo Salonēſi, huius Complutenſis curiæ Vicario generali, viro omnibus numeris abſolutiſſimo, & nunquam ſatis pro meritis laudato, qui ſua incredibili prudentia, & animi candore, dictam curiam antiquo nitori reſtituit, & ita tenendum eſt, quicquid in contrarium voluerit Licent. Mexia. d. concl. 5. n. 41.

*D. Didacus Calcada Epiſcopus Salonenſis*

*Clerici obſeruare tenentur Regiam l. 1. ti. 24. li. 5. nou. or.*

Secundò, deducitur quoad principale à nobis propoſitum argumentum, teneri clericos obſeruare Regiam legem 1. tit. 24. lib. 5. ordin. noui. quæ iuſtiſſimum pretium ſtatuit, quo triticum vel aliud genus frumenti vendi poſſit, ita Frater Dō. Soto in lib. 1. de iuſti. & iure. quæſt. 6. Martin. Nauar. in manu. confeſſo. c. 23 num. 84. Præcipit tamen illa lex, quod ſi clerici illam fuerint tranſgreſſi, pœna ſtatuta ibi mulctentur. Nec ad nos pertinet diſputare, an Regia illa conſtitutio fieri ita potuit, prudentibus iudicandum relinquo, eſt ſane inſtar Sacrilegij, de Principis poteſtate diſputare. l. Sacrilegij C. de diuer. reſcrip. ita animaduertit doctiſſimus & diligentiſſimus Ioan. Marti. in d. l. 1. gloſ. 1. numero. 4. Illud autem certiſſimum eſt, quòd eo caſu, quo dicta pœna eſſet imponenda id fieri debet à iudice Eccleſiaſtico.

*Statuta prohibentia, ne extra locum vel territorium vinum deferatur an Clericos comprehendat. Ciuitas vulgariter dicta Guadala.*

Tertiò, his finitimum eſt, an ea ſtatuta qualia multa ſunt in quamplurimis Hiſpaniæ oppidis prohibentia, ne in vrbem, extra territorium, vel forte loca confinia vinum aſportetur, Eccleſias vel Eccleſiaſticas perſonas comprehendat. Et ſane in hoc Complutenſi populo de hoc peculiare ſtatutum ſupremi Regij ſenatus authoritate comprobatum, quo quidem non vulgares pœnę tranſgreſſoribus imponuntur, ſecundum quod eius rigorem moliens, ſæpiſſimè iudicaui cum anno Domini 1564 eſſem dicti populi moderator. Et in ciuitate de *Guadalaiara* (quæ mea patria eſt) antiquiſſimum, & inuiolabile de hoc ſtatutum eſt. Qua propoſita quæſtione

Thom.

Thom. Gramma. ( non vulgaris authoritatis vir ) præſentem diſputationem dili- *iara patria*
genter examinat, deciſ. 100. incip in cauſa vniuerſitatis, & multis hinc inde addu- *authoris.*
ctis contendit, iuſtiſſimè in Regio Neapolitano prætorio definitum fuiſſe, orta cōtrouerſia inter Salerni ciuitatem, & Abbatem ſancti Benedicti ſtatutum illius ciuitatis, quo prohibitum eſt, in eam vrbem adduci vinum extra ipſius fines, & territorium, minimè comprehendere vina, quę ex Eccleſiarum vineis colliguntur Quem refert & ſequitur D. Præſul Couar. in regul. poſſeſſor. 2. part. §. 4. num. 8. idemque Gramma. d. deciſ. num. 15. cenſet eſſe obſeruandum in vino percepto ex clericorum vineis, allegans Ripam, quem vide.

Ex eodem fonte profluit, quod ſcribit Thom. Grammat. deciſio. Neapolit 100. aſſeuerans illud ſtatutum quod diſponit triticum molendum deferendum eſſe ad molendinum Principis ſæcularis, perſonas Eccleſiaſticas minime comprehendere, Boer. deciſ. 125. Ripa. lib 3. reſponſorum c. 15 D Couar. d. §. 4. quam opinionem cōmunem eſſe fatetur Fran. Burſatus conſi. 93. n. 26. vol. 1.

Sed vt liberè dicam, quod ſentio, opinio hæc mihi nullo modo placet, & meritò conſuetudo in his Hiſpaniarum regnis frequentiſſima, nunquam eam recepit. Nam cùm dictum ſtatutum propter bonum publicum conſtitutum ſit, licet de re vera habeat ſe quo ad commodum, & incommodum, fauorabile dicitur, & à clericis ſeruari debet. Vt in ſimili caſu conſuluit Federi. de *Sen.* conſil. 35. incip. ſtatuto ciuitatis. Cardin. conſi. 144 incip. ſuper rhema. tradit Felin. in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ. numer. 81. de conſtit. Aymon Crauet. de antiquit tempo. 4. part. verſic. Circa præmiſſa. num. 4. *Ioann.* Crot. in l. filius familias. §. D. & ibi Ferdi. numer. 424. ff. de leg. 1. Folleri. in conſtit. Regni de magni. offic. ver. ſtatuimus vt magnæ. num. 67. Pedemontana deciſion. 17. in fin. Burſa. d. conſil. 93. qui multa congerit. Clericus quidem in hoc tanquam ciuis, & populi pars iudicatur, nam Prælati & Clerici de temporali diſtrictu dicuntur c. fin. de offic. delega lib. 6. & ea ratione priuilegijs libertatibuſque patriæ gaudent ex Ioan. Andr. ſententia, ibi in nouellis, & ciuium appellatione comprehenduntur, vt ſcribit Bald. in l. 1. §. huius ſtudij. ff. de iuſtit. & iure. quem ſequitur Marcus deciſ. Delphin. 1. part. deciſ. 456. num. 9 Et cum tanquam ciues priuilegijs gaudeant, commodumque inde reportent, vt damnum pariter ſentiant, æquum eſt. l. ſecundum naturam. ff. de regu. iur regu. qui ſentit. de regu. iuris lib. 6. Maxime quia vt in plurimum ſtatuta hæc, immemoriali conſuetudine ſunt approbata, in qua conſuetudine promiſcuus conſenſus Clericorum, & laycorum ſaltem tacitus interuenit, quod maximi momenti eſt, vt aduertit D. Couar. d. §. 4. num. 8. ea namque ſtatuta ſiue conſuetudines, quæ mixtæ ſunt laycorum & Clericorum, adſtricti ſunt Clerici, ad illorum obſeruantiam. Vt communis eſt omnium ſententia, teſte Barba. in rubr. de rebus Eccleſi. non alienan. tradit Bar. Caſſa. in conſuetu. Burg. rubr. 9. §. 10. num. 53 & opinionem iſtam, quod ſtatuta iſta vel conſuetudines, Eccleſias Clericoſq; comprehendant, tenent Ferdinand. Menoch. lib. 1. controuer. vſu frequen. c. 4. num. 18. Mexia d. conclu. 5. num. 17.

Nec refragatur illa Neapolitana deciſio, ( cuius celeberrimi Senatus authoritas *Neapolita*
apud doctos eſt maxima ) nam vt ibi ex Gramm. conſtat num. 26. non fuit articu- *ni ſenatus*

Z latum,

*maxima eſt autheritas.*

latum, nec probatum ſtatutum illud, propter publicam vtilitatem emanaſſe. Deinde quod præcedente titulo priuilegiorum Principis ſancitum eſſe allegabatur, quæ quidem priuilegia nunquam exhibita fuerunt; quibus & alijs quæ ibi interuenerunt, potuit in illo caſu aliquo modo ſententia illa iuſtificari.

*Statuto ſæcularis ſanciri poteſt quod vermes locuſtæ aut alia animalia nociua à prædiis clericorum eijciantur.*

Quartò, nec ab hoc alienum eſt, quod eam publica inſpecta vtilitate, cuius ratione reſpublica liberam ſtatuendi facultatem habet. l. 1. l. ambitioſa. ff. de decretis ab ordine facien. tradunt Bar. & omnes in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. ſi vermes, vel locuſtæ aut alia animalia nociua in clericorum prædijs naſcantur, per ſtatutum municipale compelli poſſunt, vt ſuis expenſis capiant aut occidant, ne aliis nociua ſint, Argum. eorum quæ de infectione Doctores notant, in l. nullus. C. de ſumã Trin. & fide catho. & in l. ædiles. §. Pedius. ff. de ædili. edict. & multa congerit Ripa in tract. de peſte vltim. par. in remed. ad curã. peſt. fol. 30. in magnis, quẽ vide.

*Clerici compelli poſſunt viam publicam propriis expenſis mundare.*

Quintò, hinc emanat, clericos cæteraſque Eccleſiaſticas perſonas cogi poſſe, pro bono publico viam ante domum reparare, eamque ſuis expenſis mundare, non tamen per ea quæ iam dicta ſunt, per poteſtatem ſæcularem ad id cogi, nec puniri poſſunt. Licet in hoc vltimo contrarium teneat Bart. Cæpola in tract. de ſerui. ruſti. prædi. quem ſequitur Licen. Mexia d. conclu. 5. num. 70. quæ opinio nullo iure fulcitur, ſatis enim eſt clericos his decretis, & ciuitatis conſtitutionibus, pro eius ornatu, & munditia latis ligari, vt per ſuos Eccleſiaſticos iudices ad id compelli poſſint.

Sextò his conſentaneum eſt quòd ſtatuta, ſiue conſuetudines circa montium, nemorum, prædiorum cuſtodiam, clericos religioſoſque ligare poſſint, propter communem vtilitatem. Quod tradunt Doctores in c. quod clericis. de foro comp. & plures ſequentes allegat Barth. Caſſà. in conſuetu. Burg. rubr. 13. §. 5. fol. 331. quam cõmunem eſſe ſentẽtiam fatetur Petrus Auenda. de exequen. mand 1. part. 13 n. 7.

*Statuto layco rũ punientia damna illata ab animalibus ancõprehendant clericorum animalia.*

Septimò, his etiam ſinitimum eſt, ſtatuta punientia damna illata ab animalibus, in agris alienis clericorum animalia comprehendere, & quia hoc latiſſimè patet vide Ioan. Andr. Abb. Feli. & doct. in d. c. Eccleſia Sanctæ Mariæ, Gregorius Lopez, in l. 24. titul. 15. part. 7. qui poſt alios ſcribit, clericos per ſuos iudices eſſe condemnandos ad ſoluenda huiuſmodi damna, quia mala paſtorum electio in culpa fuit, Sequitur, D. Caſtillo, in l. 70. Tauri. num. 18. Franc. Auiles in c. prætorum. c. 17. glo. 1. num. 12. fol. 159. Quod verum eſt, & procedit quando damnum illatum ab animalibus petendum eſt, ab ipſo clerico, quia cum lis & controuerſia interuenire debeat, ea agitanda eſt, in Eccleſiaſtico tribunali. Secus verò ſi pœna exigenda eſſet, de plano, abſque aliqua iudiciali controuerſia, ſecundum loci conſuetudinem, quæ frequentiſſima eſt, quod illato damno, & facta denunciatione à cuſtodibus, ſcribi ſolet in libro ad hoc deſtinato, & ſtatim exigitur. Vel ſi forte aliquid ſoluendum eſſet à clerico, pro ſuorum animalium paſtura quod diſtributum eſt, per homines ad hoc electos, tunc quidem iudex ſæcularis præcipere poteſt, vt prædicta ex bonis clerici aut de fructibus ipſorum ſoluantur, etiamſi oportuerit pignora capiendo, quod pro cautela tutiſſima tradit Bal. in auth. ſed periculum. C. ſine cenſu vel reliqui. quem refert ad hoc Auenda. de mandatis Regum 2. par. c. 14. num. 13. & vide Gregor. in l. 51. titul. 6. in verbo. *Porrazon*, 1. Vbi ſcribit quod nulla hoc caſu ex-

commu-

communicatio incurritur, quia authoritate iuris fit, & opinionem iſtam nouiſſimè amplectitur D. Azeuedo in l. 12. tit. 3. libr. 1. ordin. noui numer. 2. dicens ſe in facti contingentia ita vidiſſe declaratum à Regiis ſenatoribus Granatenſis prætorij. Et ſecundum hanc diſt. ſupradicta à nobis ſunt interpretanda.

Securius tamen eſt, quod paſtores conueniantur, qui ad ſolutionem damni propter malam adminiſtrationem tenentur, vt egregiè ſcribunt Ioan. And. Cardin. & Anchar. in c. grauem, de ſent. excommu. Petrus Auend. in c. prætorum. 1. part. c. 4. n. 30. verſi. Item in propoſito, & ita pluries fieri conſului.

*Publici montium vel prædiorum cuſtodes damnulata denunciantes contra Clericos fidē faciunt.*

Ex quo ſubinfertur, idque notatu dignum eſt, quod ſcribit Gandi. in tract. malefici. tit. quomodo de crimine per viam denuncia. cognoſca. quòd cuſtodes, à ciuitatibus populiſque conſtituti ad cuſtodiam montium, prædiorum, bonorumque publicorum non ſolùm fidem faciunt contra laycos, ſed contra clericos. Sequitur Petrus Auendanus in loco nouiſſimè allegato.

Quod plurimum notari debet ad intellectum, & ampliationem Regiæ pragmaticæ Madri. latæ 19. die menſis Nouembris ann. 1566. ſuper conſeruatione herbarum huius regni, vt etiam in Eccleſiis clericis religioſis procedat.

Imò eadem perpenſa ratione tenentur clerici pro rata eam collectam ſoluere, quæ imponitur pro cuſtodiendis vineis, pratis, vel agris, vt ſcribit idem Petrus Auenda. in d. c. 14. prætor. numer 31. in 1. part. & Mexia in pragma. taſſæ panis. concluſi. 5. num. 43. Et quod plus eſt, iudex ſæcularis poteſt præcipere, vt collecta iſta, ex fructibus bonorum clericorum ſoluatur, Bald. in l. de his. C. de Epiſcop. & cleric. & in d. auth. ſed periculum. Gregor. in l. 51. titu. 16. part. 1. Deciſio Pedemontana. 68. num. 16. & 30. Erit tamen ſaluberrimum conſilium, vt iudex Eccleſiaſticus prius circa hoc conſulatur, quòd ſi negligens fuerit, ſæcularis iudex propria authoritate faciat, circa quod vide nouiſſimè D. Azeuedo in l. 11. tit. 3. lib. 1. ord. noui. num. 5.

*Clericus ſi in prohibita negociatione delinquit à iudice Eccleſiaſtico plectendus.*

Notabis etiam vtiliter circa caput hoc, quòd clericus qui negociationem, vel prohibitum aliquod commercium, vel munus exercuerit, ſi circa hoc deliquerit, iudicari, & puniri debet ab eo iudice, cui ratione muneris ſubiicitur. Vt tenet ſingu. Bald. in addi. ad Specul. tit. de reo. verſ. Quid ſi Scholaris. Greg. in l. 49. in verbo, *Las franquezas*. titul. 6. p. 1. Ioan. Gall. in ſuis queſt. per Arreſta. queſt. 168. & in tract. arreſtorum. c. 159. Steph. Aufre. in rep. Clement. 1. de offi. ordi. in magna addit. 1. regu. fallen. 17. qui vltima teſtantur, in Gallia ſæcularem curiam conſueuiſſe punire clericos ciuiliter, ſi in officio deliquerint, & ita ſeruari vidiſſe in clerico negociatore, vel artifice qui ſi in officio delinquit, qui punitur per collegium, vel primates illius Per text. in l. fin. ff. de iuriſdict. omni. iudi. c. ſacerdotibus ne clerici vel monach. cuius tex. authoritate fatetur, laycum iudicem, clericum ita delinquentem punire poſſe. Idem ſequitur Bartho. Caſſa. in conſuetud. Burg. rubric. 1. §. 5. gloſ. *Sil na graca*. num. 89. quo loco per arreſtum Pariſienſis Parlamenti iudicatum fuiſſe aſſeuerat, quod clericus delinquens in officio Chirurgiæ coram ſæculari iudice poſſit conueniri, idem voluit Petrus Rebuff. in tracta. de mercatori. minu. vend. gloſ. 13. in tom. 2. conſti. Franc. qui ſcribit ita ſenatum conſuluiſſe contra quendā Io-



Digitized by Google

annem Dauuergne clericum juniorem, qui animalia emetar, &ad illorum precium conueniebatur, anno 1431. die 5. Aprilis. Quod verum exiſtimo, vt iuſte fieri poſſit, quando trina præceſſit monitio, non verò alias iuxta text. in c. fin. de vita, & honeſt. cleri. l. 49. tit. 9. part. 1.

*Clericus negotiationem exercens gabellam ſoluere tenetur.*

Præterea nec illud omittendum duxi, quod adeò iura clericum negociatorem abhorrent, vt ſtatuerint eum, qui immiſcuerit ſe ſecularibus negotiis, aut commerciis, gabellarum ſolutioni eſſe aſtrictum, à qua cæteri clerici ſunt immunes, c. quanquam de cenſibus cib. 6. Clementin. præſenti. eod. tit. Regia lex 3. in quat. gabella. quæ hodie eſt l. 6. & 7. titul. 18. libr. 9. ordi. noui. tradunt latè Felin. num. 104. Deci. num 57. in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit. Bartachi, in tract. de gabell. 7. par. num. 10. Petrus de Anribol. in tractat. de muneribus. 6. quæſt. num. 21. Cardin. in Clement. 1. de vita & honeſtate cleri. num 16.

*Eleganter interpretatur l. 5 ti. 7. par. 5.*

Sic quidem intelligenda eſt Regia Par. l. 5. tit. 7. part. 5. quæ definiuit octauam partem mercium, quæ ad regnum iſtud deferuntur, à Clericis Regi ſoluendam eſſe, procedit ſane conſtitutio illa quando dictæ merces negotiationis cauſa afferuntur, non verò aliàs, vt egregiè animaduertit ibi Gregor Lopez. in verbo, *Clerigo*. Et hoc caſu iuramento clerici ſtandum eſt, an portet, velne eas merces negotiationis cauſa, niſi aliud probaretur, glo. not. in Clement. pręſenti. de cenſib. in verbo, non negociandi. Illud tamen obiter notandum cenſeo, quòd iam hodie non octaua, ſed decima pars æſtimationis rei ſoluenda eſt. l. 18 tit. 9. lib. 6. ordi. In aliquibus tamen locis tributa iſta minora ſunt, vt Hiſpali, & in aliis prouinciis, in quibus tributum hoc vocatur *Almoxarifadgo*. De quo meminit l. 25. titul. 9. part. 2. & l. 13. tit. 18 p 3 & l. 7. tit. 14. p. 7. & l. 13. tit. 10. lib. 6 ordin. Et in ſolutione horum tributorum conſuetudo ſeruanda eſt. l. ſi publicanus. §. fin. vbi gloſſ. ff. de pub. & vecti. Bal. in l 3. C. priuil fiſci.

*Trina monitio, an neceſſaria ſit vt Clerici negociatores gabellam ſoluant.*

Sed an hoc caſu neceſſaria ſit, alia trina monitio, quam text. in d. c. fina de vita, & honeſt. cleric. & d l. Partitæ exigunt, vt clericus qui negotiationem exercet, gabellam ſoluere teneatur quidem, videtur neceſſariam eſſe ex Abba. ſentent in d. c. fin. nota vltim. Vbi clarius Antoni. qui expreſſe aſſeuerat clericum non teneri gabellam ex commerciis ſoluere, niſi ter monitus non deſiſtat, ſed cum magna ſit reſtrictio hæc ad dictam Regiam l. 7. cum dicit. *Lo contenido en la ley antes deſta: mandamos que no aya lugar en lo que los Clerigos, e ygleſias vendieren, por via de mercaderia, trato, y negociacion. Ca de eſto tal mandamos que paguen alcauala como ſi fueſſen legos.* Si quidē trina monitio neceſſaria foret, minime dicta lex debitum effectum ſequeretur, qua ratione clericum negotiatorem, abſque aliqua monitione gabellam ſoluere teneri affirmat Gregor. Lopez in verbo, *Las franquezas*. Sed opinio hæc nullo modo placet, nam priuilegium hoc diuinis ſaltem canonicis conſtitutionibus clericis conceſſum ſit, ad Romanum Pontificem eorum ſpectat interpretatio, vt in c. nouit. de iudi. vbi latè interpretes. Non quidem exemptio hæc adimi, nec limitari poteſt, niſi quatenus expreſſum ſit eodem canonico iure, cui in hoc ſtandum eſt. Nec aliquid ratio Gregorij vrget, nam hæc non eſt iudicanda reſtrictio addictam Regiam conſtitutionem, ſed vere interpretatio, ex dictis iuribus deprompta. Nec minus dici poteſt, quod ex hoc illuſoria abſque effectu reddatur dicta Regia lex

Digitized by Google

gia lex,cum minimo negotio monitio trina fieri à Prælatis poteſt, & creſcente contumacia clerici nolentis ab inceptis negotiis deſiſtere ſtatim poſſint ad gabellæ ſolutionem condemnari, & poſt hæc ſcripta legi opinionem iſtam tenere Ioann. Yannez Parla. in lib. rerum quotidian. c. 3. fol. 89. & licet opinio iſta in puncto iuris vera videatur, contraria tamen fortè in practica ſeruabitur, propter maximam Gregorij authoritatem.

Erit tamen hæc gabella petenda à publicanis contra clericos, coram iudice Eccleſiaſtico, teſte Cardi in d. clementin. præſenti. 6. quæſt. per illum text. ibi in principio. *Ratorum Diœceſani* iuncto fine ibi. *Poſtquam de his conſtiterit.* Sequitur idem Bald. in l. de his. C. de Epiſ. & cleri. Abb. c. qualiter. in fin. de iudi. Petrus Iacob. in titul. de duello. colum. 5. ver. quidam tamen dixerunt. Vbi latè diſputat Mar. Socin. in c. ſane. colum. 6. declara. 6. de foro compet. Greg in d. l. par. Bertachi. in tract. gabella. 7. par. quæſt. 7. column 5. verſi nec prætereo Iuli. Ferret. eod. tracta. numer. 433. eruditiſſimus Roland. à Valle conſil. 71 numer. 21. volum. 4. *Gabella à Clericis petenda eſt, coram iudice Eccleſiaſtico.*

Quamuis opinionem contrariam tenuerit Guil. Cun. d. l de his, & in authent. iubemus eod. tit. quæ opinio Franciæ conſuetudine ſeruari teſtatur, Andr Tiraquel, in lib. 1. de retract. c. 32. gloſſ. 1. num. 81 Anſ. qui nuncupatim loquitur de vectigalibus ſcribit in Pariſienſi ſenatu, ita fuiſſe iudicatum in Clementin. 1. de offici. ordina 4. fallen 2. reg Guiller. Benedic. in rep. c. Raynutius, in verbo, Et vxorem nomine Adelaſiam, *num. 322. de teſta.* & opinionem iſtam ſequi videtur. Gregor. *in l 5. titul 7. parti. 5. in verbo, Clerigo.* Sed à prima opinione, quæ verior eſt, non eſt recedendum, nec in Hiſpania, vllo tempore contraria recepta fuit Quamuis eam nouiſſimè ſequatur, ita dictam regiam l. intelligens Mexia in d. concluſion. num. 23.

Si tamen publicani, extra caſum ſupra conſtitutum gabellam indebitam à clericis aliiſq; Eccleſiaſticis perſonis exegerint, ſunt excommunicati, & ad reſtitutionē tenentur, & ad cōpetentem ſatiſfactionē, propter tranſgreſſionē, vt in d. c. quanquā. & in d Clement. præſenti, in fin. tradit Cardi. conſil 12. & hoc propter iniuriam illatam Deo, & homini, vt in c. ſi res. 14 quæſtio. 6. Quæ ſatiſfactio arbitraria eſt, ſecundum eundem Cardi. in d Clemen. præſenti. not. 12. Qua ratione multum cauere debent publicani, ne gabellas indebitas, à clericis exigant, ne incidant in capitalem excommunicationis pœnam, & ciuitates in interdicti ſententiam, vt docet Card. d. conſil 12. in fin. quem ſequitur Roland. à Valle conſi. ſupra allega 71. in fin. dicens, ſe exiſtimare gabellarios dictis pœnis, vt in plurimum innodatos eſſe. Sed nonnulli ex ipſis, parum de his cenſuris curant, quia ad malum ſunt audaciſſimi, vt de ipſis loquens inquit Vlpianus in l. quantæ. ff. de public. vecti. cuius hæc ſunt verba. *Quantæ audaciæ quantæq; temeritatis ſunt publicanorum factiones, nemo eſt, qui neſciat.* Sunt Deo, & hominibus odioſi, vt ſcribit Lucas de Penna in tracta. de priuileg. fiſci, quæſt. vlt Et opponuntur charitati, quæ non quærit, quæ ſua ſunt: vidi tamen multos, qui ſua, & aliena quærunt, olim quidem dum puras manus habebant, in honore erant conſtituti, vt Cicero teſtatur in oratione pro Cn. Planco. tradit Rebuff. in l. cum qui. de ver. ſig. *Publicani indebitam gabellam à clericis extorquentes quibus pœnis afficiantur.* *Contra publicanos.*

*Conducere poſſeſſiones,* Vide tex. in auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis. §. illud, & Regiā l. 45. tit. B

l.45. tit.6. par.1. Quod autem fallit quando propria prædia ad clericorum ſuſtentationem non ſufficerent, quia tunc aliena, iure optimo poſſunt conducere, tex. iuncta gloſſ. in c. dilecti de decim. vbi Abb. n.3. multum not. fructuum.

C *Ad reſtitutionem.* Vide Greg. Lop. in l.46. tit.6. part.1. in verb. *Con voluntad* Didac. Perez in l.5. tit.1. in verbo, *Mandamiento.* lib.1. ordina.

## *Proxenetæ illicitorum contractuum.*

## CAPVT LIX.

1 *Clericus proxeneta illicitorum contractuum, quæ ſit pœna puniendus.*

2 *Mediator criminis dicitur eiuſdem criminis perpetrator.*

1 Clericus † proxeneta illicitorum contractuum à proprio gradu debet deponi: hæc eſt ſententia Rom. in ſingu. DCCXXIJ. incip. Proxeneta, allegat text. in c. Si quis Epiſcopus. 1. q. 1. Sed ex illo text. iudicio meo non poteſt elici tam generalis propoſitio, quia ſolum diſponit in mediatore ordinum proprio ſuſceptorum, quo caſu præcipit tex. ille, quòd clericus mediator à proprio gradu decidat, & ſic deponatur, ſecundum Doctores, ibi. Vnde ego non auderem pœnam inflictam clerico mediatori in crimine ſimoniæ per illud Concilium Chalcedonenſe extendere ad proxenetam, ſeu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta diſtinctione: ſed crederem pœnam illius text. in ſuo caſu practicandam, & clericum alterius a contractus illiciti mediatorem pœna arbitraria *a* puniendum, attenta contractus initi grauitate, & participatione lucri per clericum facta, & exemplo, vel ſcan-2 dalo inde ſuborto. Poſſet † tamen corroborari opinio Roma. de qua ſupra per tex. in c. 1. de teſtibus, in 6. vbi probatur, quod etiam mediator criminis dicitur ipſum delictum committere, ex quo ibi hoc notant Ancha. & Philipp. & inferunt ad ſtatuta imponentia pœnam committentibus delictum, quod videtur includere etiam mediatores, facit gloſ. notabilis in l. Si ſcienter. ff. de parri. quæ probat, quòd proxeneta in contractibus vſurariis poteſt dici vſurarius, dum dicit, quòd proxe-b netæ in talibus contractibus tenentur reddere vſuras, *b* acſi ipſi accepiſſent, quam allegat Philip. in d. c. 1.

A *Pœna arbitraria.* Adde quod idem etiam tenet additionator Rom. ſing. 730.

B *Reddere vſuras.* Adde Roman. ſing. 276. qui opinionem illam ſequutus dictam gloſ. ſing. eſſe fatetur, & vide aliam gloſ in l. in ord. §. vlt. in verbo, miniſter. ff. ad municipat. Bar. in l. 1. § incidit. ff. ad Turp. Lap. allega. 93. numer. 4. Alexand. in l. ſi quis iniquum. §. ſi procurator. col. 3. ff. quod quiſque iur. Ang. Aretin. in tract. maleficior. in verbo, Sempronium mandatorem. Sal. in l. non ideo minus. col. antepenul. C. de accuſationibus Hipp. in l. ſi ſciente. ff. ad leg. Pomp. de parri. & ſing. 181. Ioann. Arn. problem. 2.

## *Miniſtri laicorum, ac in rebus eorum procuratores exiſtentes.*

## CAPVT LX.

1 *Clerici qui aliquod iſtorum criminum perpetrauerint ab Eccleſia ſubueniendi non ſunt.*

2 Clerici

2 *Clerici non poſſunt eſſe generales procuratores laicorum, ſecus in vna cauſa tantum.*

3 *Quomodo olim prohibitum fuit clericis ſecularibus officiis vacare, ex Carthaginenſi Concilio oſtenditur.*

CLericis,qui † talia agunt,& occaſione huiuſcemodi adminiſtrationis, propter 1
pecuniariam cauſam deprehenduntur in fraude non ſubuenitur ab Eccleſia,
vt diſponit tex.in c.Sacerdotibus,ne cleri.vel monach. q intellige de clericis con-
ſtitutis in ſacris,vel beneficiatis,ſecundum Abb.ibi,per ea,quæ ipſe notat in c.1.eo.
tit. vbi in fin.verbis concludit,quod clericis in minoribus nõ beneficiatis non pro-
hibentur negotia ſæcularia aliàs licita. Et nota † ſecundum eundem Abb. poſt li.- 2
no.quod ille tex.in c.Sacerdotibus dum prohibet clericos eſſe procuratores rerum
laicorum,intelligitur in procuratore generali: nam procurare vel adminiſtrare vnũ
negocium laicorum, non eſt clericis prohibitum, *a* quod dicit menti tenendum,& a
idem tenet Abb.poſt Innoc.& Ioan.And.in c.Sed nec.in col.1. eod. tit. idem tenet
Innoc.in c.1.de oblig.ad ratio.quem ſequũtur plures Dd.relati per Philip.in c.cum.
I.& A.col.6.n.17.de re iud. quod tamen limitat,niſi illud vnicum negociũ ita mul-
tum eſſet arduum, & diffuſum, quod haberet diſtrahere clericũ, ſicut multa nego-
cia ſecũdum Philip.in c.2.de iud.col.2.n.4. Item limita.vt infra in c.55. Item aduer-
te quod in quantum dicitur in d.c.Sacerdotibus, quòd talibus clericis non ſubue-
nitur ab Eccleſia,intelligunt Dd. communiter ſecundum Abb. ibi. quòd non per
hoc datur authoritas iudici layco capiendi eos. Sed dicit, quòd clerici non debent
eis ſubuenire,dando illis pecuniam ad ſatisfaciendum de fraude,vel dando fauorẽ
eis vel auxilium,quo minus debeant reſpondere in loco,in quo geſſerunt admini-
ſtrationem. Quomodo † autem fuerit olim clericis prohibitum ſimilibus vacare, 3
vide *b* in Concilio Chartaginenſi 1.can.6. Cuius verba ſunt: Nicaſius Epiſcopus b
Caluſtitanus dixit: Credo placere ſuggeſtionem meam ſanctitati veſtræ, & diſpli-
cere vobis,vt qui ſeruiunt Deo, & annexi ſunt clero, non accedent ad actiones ſeu
adminiſtrationem, vel procurationem dominorum. Gratianus Epiſcopus dixit: Et
Apoſtolorum ſtatuta ſunt, quæ dicunt: Nemo militans Deo, implicat ſe negociis
ſecularibus,proinde aut clerici ſint ſine actionibus dominorũ,aut actores ſine offi-
cio clericorum. Vniuerſi dixerunt: Hoc obſeruemus: cuius canonis verba referun-
tur in c.credo.21.q.3. licet eius ſupraſcriptio corrupta ſit.

P*Rohibitum*. Adde Arch.in c.peruenit.86.diſtinct.Federi. conſ.270. Abb.& Dd. A
in c.cum I.& A.de re iudic.& in c.noſtra.de procura.Imo. in c.accedens,de pre-
bend. Felin.in c.cum eſſet,de Simon.Deci.in c.conſtitutus.de appellat.& in c. de-
cernimus.colum.7.in princip.vbi Ripa colum.14.de iudic.Angel.Aretin.in §. præ-
terea.colum.3.inſt.de except.Capell.Tholoſan.quæſtion.pro qua quidem opinio.
allego text.optimum.in c.per venerabilem, qui filij ſint legit. Et an finita illa cau-
ſa poſſit clericus aliam aſſumere, tradunt Deci.in d.capit.cum I. & A. & ſic habet
notabilem cauſam, in quo clericus impunè poteſt procuratoris munus exercere.
Secundus caſus eſt in cauſa Eccleſiæ. Tertius in cauſa ſui Prælati. Quartus in cau-
ſa Principis, vel Regis quos congeſſit Regia lex 5.titul.5.part.1. Quintus in foro

Eccleſia-

Digitized by Google

Eccleſiaſtico,vt probari videtur in c. 1. de poſtul. & tradit latè Card. in c.fin. in prin. in 2.quæſtion.de poſtu. not. Greg. in d l. 5.in verbo, *Otro ſi el clerigo*. Quod Romana curia obſeruat,vt fatetur Cæpol.conſil.21.num. 7. in ciuilibus. Sextus pro miſerabilibus perſonis c.1. & c. fin. de poſtul. Septimus pro coniunctis, vt in d. c. fin. vbi Doctor. Octauus pro omnibus perſonis numeratis in l. 1. §. vlt. cum quinque leg ſequen. ff. de poſtul. ita tenet Inno. in c. 1. in fin. de poſt. Card. in d. c. fin. q. 5. Nonus quando vellet eſſe procurator neceſſitatis, vel charitatis cauſa, tradit Cæpol.d. conſil.21.n. 4. vbi declarat quomodo hoc intelligendum ſit. Decimus pro amico, quia hoc caſu monachis permiſſum eſt, pro amicis monaſterij procuratores eſſe, ita Innocen. in d c. cum I &A Roma.ſing.278 incip. monachus non poteſt, quam opinionem communem eſſe fatetur, eam ſequutus Mart. Nauar. in c. non dicatis. n.99 .11.q. 1.

B *Similibus vacare*. Vide hodie nouiſſimam diciſionem, quæ habetur in Conc. Prouin. Tolet. celebrato ann. 1565 cap .18. cuius verba hic referam, cum capiti noſtro mirè conueniant. *Qui in ſortem domini vocati ſunt, & diuinarum rerum miniſterio, ac ſpirituali additi militiæ: meminerint iuxta D. Paulum ſe Deo, cuius ſignis militare decreuerunt, placere non poſſe, ſi quod propter ſui ducis militiam agant, & ſæcularibus negotijs vacauerint, quæ a diuinis ac ſpiritualibus diſtrahere ferquentiſſime ſolent, prohibet igitur Sancta ſynodus clericos in ſacris, & eos qui beneficium Eccleſiaſticum obtinent, laicorum eſſe œconomos ac ſæcularium rerum diſpenſatores, nec non foro ciuili procuratores: exceptis his negotiis, quibus iuxta canonicas ſanctiones, pietatis cauſa vacare iuſtè poßint; alioquin ab ordinario pœna ſuſpenſionis ab officio, & beneficio ad ſex menſes puniuntur.*

## *Tabellionatus officium exercentes.*

## CAPVT LXI.

1 *Clerico in ſacris conſtituto Tabellionatus officium per beneficiorum ſuorum ſubtractionem, eſt interdicendum.*

2 *Clerici etiam in minoribus conſtituti, habentes Eccleſiaſtica beneficia, non poſſunt vti tabellionatus officio.*

3 *Clerici, licet non poſſint nouas rogationes tanquam tabelliones recipere, veteres tamen poterunt compiere.*

4 *Clerici per ſuperuenientiam tabellionatus, clericatum, vel beneficium non admittunt.*

5 *Clericus tabellio ſi per Epiſcopum pœna falſi fuerit condemnatus, & poſtea per eundem reſtituatur, & conficiat inſtrumenta, an valeant.*

1 CLerici in ſacris † ordinibus conſtituti tabellionatus officium exercere non de-
a bent, *a* & ſi aliter fecerint, prælati debēt hoc illis interdicere per beneficiorum
ſubtractionem Ita diſpoſuit tex. in c. ſicut ne clerici, vel monachi. Aſſignat Abb. ibi
b duas rationes, ſcilicet quod officium eſt vile, *b* & ſæculare. In cauſis verò ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, clericos indigentes ad id officium admittendos eſſe arbi-
c tratur *c* Abb. ibi, colum.3. Et aduerte quòd hoc † etiam habet locum in clericis
2 minoribus beneficiatis, *d* ſecundum Anton. ibi. cui aſſentitur. Abb. d. colum.3. *poſt*
d Hoſti. Clerici verò in ſacris non beneficiati, poſſent vti iſto officio, voluit Hoſt. ibi,

quem

quem ſequitur Abb. de quo vide latè per Iaſ. vbi hoc limitat nouem modis, in l. 1. §. huius ſtudii. ff. de iuſti. & iure, numer. 8. Vnum eſt præterea aduertendum † in 3
hac materia quod licet clerici non poſſint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, veteres tamen non poterunt complere e probatur ex gloſſ. in cap. Vt e
officium in verbo, præmiſſa. de hæreti. in 6. quæ hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit ſingularem & menti tenendam Philip. qui dicit, quod ratio huius eſt, quia complere veteres rogationes, non eſt originale officium ſed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro, acſi à principio fuiſſent extenſæ: dicit tamen vlterius vnum, quod eſt notandum, quod non debent hoc facere ſine licentia ſuperioris, ſecundum Ioannem de Ligano, & Domi. Item † nota quod clericatum, vel 4
beneficium non perdunt clerici per ſuperuenientiam tabellionatus, ita concludit Abb. ibi, columm. 2. licet Vincent. voluerit, quod clericus in minoribus, ſuſcipiendo tabellionatum cedit clericatui, & beneficio: quod ibi intelligit Ioann. And. & placet Abb. quando tale officium reciperetur à principe, & deputaret eum ad publica & criminalia officia. Quod ego adhuc ſubintelligerem, quando talis cœpiſſet vti officio in criminalibus, ante verò non. Quæri præterea † poteſt 5
non abs re in materia huius capituli: Si clericus tabellio fuit condemnatus de falſo per Epiſcopum ſuum, & poſtea per eundem reſtitutus in integrum, & conficiat inſtrumenta tanquam publicus notarius, an valeant? Quam quæſtionem mouet Bald. in 1. vol. conſ. 350. proponitur, quod quidam, & concludit quod non, f
quia f Epiſcopus non poteſt reſtituere infamem, cum hoc ſit reſeruatum g Principi, g
vt per Innocen. & alios in c. Cum tit. de re iudi.

N*On debent.* Vide Regiam. l. 15, tit. 18. lib. 2. ordina. & l. 40. cap. 36. in pragma. A
antiquis huius regni *y que no ſean Clerigos*, & in l. 12. tit. 3. lib. 1. ordin. Ægid. de Bellame. conſi. 42. Barto. in l. vniuerſos. C. de Decuri. lib. 10. & in l. ſeruus, vbi Doctores ff. de teſtament. Deci. conſi. 20. column. 1. Petrum Rebuff. in tractat. de literis oblig. art. artic. 2. gloſſ. 1. num. 42. Ludouic. Gom. in cap. ſi annum. §. ſi verò, numer. 15. de iudi. libr. 6. Barthol. Caſſa. in conſuetu. Burg. rub. 1. §. 6. in gloſſ. Meſſiers & Sergens, numer. 42. & latiſſimè Franc. Mart. deciſio. 194. in 2. partit. per totam D. Ioan. Bernar in regul. & fallen. reg. 657.

*Offi ium eſt vile.* Vide latè And. Tiraq. in tract. de nobilitate. c. 30 B

*Arbitratur.* Adde quod ante Abb. idem tradiderunt Hoſti. & Anton. ibi. tenet C
etiam Florent. in 3. part. titul. 13. c. 2. §. pen. text. optimum in c. 2. de poſtulan. & hanc dicit communem & receptam ſententiam Dominus Præſul Couatru. in practic. quæſtionib. c. 19. num. 8. quam intelligit vt locum habeat in clericis nondum in ſacris ordinibus inſignitis, nam vt ipſe arbitratur, clericus in ſacris ordinibus conſtitutus, nullo modo poterit extra Romanam curiam, in Eccleſiaſticis publicis tribunalibus Tabellionis officium exercere, etiamſi beneficium Eccleſiaſticum non habeat. Vt colligitur ex Cardi. in cap. ſicut ne clerici vel monach. Alber. Troti. de vero, & perfecto cleric. lib. 2. c. 54. n. 9. quod latius Dominus Præſul d. loco explicat.



Digitized by Google

*Beneficiatis*. Vide Florentin. in 3.part. tit.15. c.2. §.2. authorem noſtrum, d. reg. 657. Didac. Perez in l. 12. tit. 3. lib.1. ordin. quam opinionem communem eſſe teſtatur D. Couarr. d.c.19.

E *Poſſunt complere*. Vide Abb. & Felin. in c. fraternitatis, de hæret. Bald. in l.2. col. vltim. C. de ſentent. inter. omni. iudic. Flor. in l. repetita ff. de fide inſtr. Iaſ. in l. 1 §. huius ſtudii, num. 8. ff. de iuſt. & iure. Deci. in cap. 2. num. 8. de iudi. Gregor. Lopez in l. 45. in verbo, *Tirandole el beneficio*. tit. 6. part. 1.

F *Quod non*. Adde quod idem tenet Bermon. Cho. in tract. de publi. concubi. pagin. 230. num. 5.

G *Reſeruatum Principi*, Vide Domi. conſil. 77. colum. fin. D. Couarru. libr. vari. reſolut. c. 5. numer. 5.

*Ac leges & Phyſicam audientes.*

## CAPVT LXII.

1 *Archidiaconi, Plebani, Præpoſiti, Cantores & alii clerici perſonatus habentes, nec non Presbyteri, audientes, ſeu ſtudentes addiſcendo leges, ſiue medicinam poſt duos menſes computandos à die quo audire ceperunt, quatuor pœnis illaqueantur.*

1 Archidiaconi, † plebani, præpoſiti, cantores, & alii clerici perſonatus habentes, necnon presbyteri audientes ſeu ſtudentes, addiſcendo leges, vel Phyſicam poſt duos menſes à tempore quo audire incœperint cõputandos quatuor pœnis ſequentibus ſubiacent: videlicet, quod ſunt ipſo facto excommunicati, *a* ac in nulla cauſa ſi patrocinium præſtare voluerint audiantur. Et reuerſi in choro, menſa, & capitulo, & cæteris, vltimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia, ſpem amittant, niſi ex miſericordia Apoſtolicæ ſedis. Ita colligitur ex text. & quæ ibi notant Doctor. maximè Abb. in cap. non magnoperè, & c. fin. ne cleri. vel mona. Similibus etiam pœnis puniuntur obtinentes parochiales Eccleſias, quæ ſunt plebaniæ, habentes ſub ſe capellas in quibus inſtituuntur clerici perpetui, nequeuntes ab ipſis abſque cauſa rationabili amoueri, ſi leges vel Phyſicam audiunt, vt habetur in c. 1. eod. tit. li. 6.

A EXcommunicati. Vide latè Doctores in cap. ſuper pecul. ne cleri. vel monach. Alber. Troti. de vero & perfe. cler. lib. 2. c. 35. quo loco differit, quibus ſtudijs clericis cæteriſque religioſis vacare licet, Epiſcopus quidem benè poteſt, huius criminis reus, ante lapſum duorum menſium excommunicare, vt ſcribit Rebuff. in tract. num. q. 5. num. 32.

Solus tamen Romanus Pontifex clericis religioſisve diſpenſationem poterit indulgere, vt iura Cæſarum audiant, vt ſcribit Archidiac. in c. non dicatis. 12. quæſt. 1. Peruſin. in c. 2. ne cleri. vel monach. quæ opinio communis eſt, & ſtylus Romanæ Curiæ eam recepit teſte Petro Rebuff. in dict. quæſtion. 5. numer 33.

Prędictæ

Digitized by Google

Prædicta tamen pœna, quæ hoc capite infligitur, ſolum illaqueantur Archidiaconi, plebani & alii qui hic numerantur, non verò cæteri, vt ſcribunt Doctores in d. c. ſuper pecul. & Trotius in d. c. 35.

Nec ea Archidiaconi, Presbyteri, nec cæteri afficiuntur, ſi priuatim iuri Cæſareo operam dant vt melius canonica decreta intelligant vt ſcribit Abb. in d. c. ſuper pecul. & Albe. Troti. d. libr. 2. cap. 36 vbi dicit hoc mirum in modum eſſe notandum ad defendendum prelatos & religioſos, qui ſtudium libris legalibus refertum habent. Vnde ſing. ſcribit Abb. in cap. non magno column. 3. ne clerici vel monachi, quod licet monachis interdictum ſit legibus operam dare, illud procedit ſi principaliter id faciunt, ſecus autem ſi prius addiſcunt ius canonicum, ad cuius cognitionem iuri ciuili incumbunt, quia ex eo quod hoc prouenit ſecundario, & per occaſionem prohibitio non extenditur ſequitur Gome. in Regu. chan. reg. de non tollendo iure quæſi. quæſtio. 3. in fin. fin. Maior. de irregulari. libro 2. ca. 1. numer. 13. Sunt quidem canones magna ex parte iuri ciuili coniuncti. cap. 2. de priuilegi. lib. vnde dicebat Barba. in cap. conqueſtus column. 3. de foro comp. quod ius Pontificium ſine legibus non poteſt intelligi, cum ſit medulla legum. Et dicit Bald. in cap. cum cauſam. column. de probation. quod niſi quis ſciat canones cum legibus, non poteſt practicam iudiciorum cognoſcere. Vnde facetè Ro. ſingul. 654. inquit, *Legiſta ſenza capitoli val poco, ma Canoniſta ſenza legi val niente.* Quod quidem optime Ciceronis authoritate comprobatur, 3. de Oratore dum conqueritur, ea ætate neminem ediſcere ius Pontificium, cum iuri ciuili coniunctum ſit. Ciceronis verba hæc ſunt, ibi: *Aut iuris ſcientiam (nec eius quidem vniuerſi, nam Pontificium quod eſt coniunctum, nemo diſcit) aut eloquentiam, quam in clamore & in verborum curſu poſitam putant.* Hactenus Cicero.

*Ius canonicum iuri ciuili coniunctum eſt.*

Illud verò circa huius capitis materiam notandum cenſeo, quod is qui ante clericatum iuri ciuili operam dedit, poſt clericatum ad Doctoratus gradum eodem iure promoueri poteſt. Eaque ratione presbyteri beneficiatus ad doctoratus gradum in iure ciuili poteſt promoueri abſque alicuius pœnæ metu. Nauarru. conſil. 2. ne clerici vel monachi, & quod magis eſt, monachis hoc permiſſum eſt. Ita not. ſcribit Calde. conſil. 2. de magiſt. quem refert, & ſequitur Martin. Nauarrus in cap. non dicatis. 12. quæſtion. 1. numer 33. Vnde meritò reprehendendus eſt Petrus Rebuff. in excellentiſſima illa benefic. practic. titul. de diſpenſation. cum irregular. numer 27. quo loco ſcribit titulum doctoratus in Theologia, aut iure canonico non deberi nec tribui de ſtylo curiæ religioſis, quia contrarium verius eſt, nempè quia magiſter Sacri Palatii ſemper eſt dominicanus, doctoratu, vel magiſterio inſignitus. Vnde à tota curia magiſter appellatur, vt teſtatur Martin. Nauarr. dict. loco.

*Qui ante clericatum iur. ci. operam dedit eo inſignitus ad gradum doctoratus poteſt promoueri.*

Nec pro huius capitis coronide prætermittendum eſt hoc capite tantum legum auditio clerico prohiberi, non tamen ipſarum prælectio vt egregiè poſt Inno. ſcribit Nauarr. in manual. c. 22. n. 14. Non quidem clericus qui publicè ius ciuile profitetur, timere debet irregularitatem propter prælectionem legum etiam criminalium, vel propter commentaria, vel tractatus ab ipſo compoſitos, ſed tantum pro-



Digitized by Google

pter homicidium, vel mutilationem membri eius conſilio factam, vt nouiſſimè reſpondit ipſe Nauar. conſ. 1. ne clerici vel monachi, num. 2.

*Villarum procuratores ſuſcipientes.*

## CAPVT LXIII.

1 *Clerici licet non poſſint eſſe generales procuratores laicorum ſub depoſitionis pœna, ſecus autem in vna cauſa tantum.*

1 SAcroſancta † illa Chalcedonenſis Synodus, in Can. 3. Clericos miſceri ſecularibus procurationibus prohibuit, niſi forte qui legibus ad minorum tutelas, ſiue curationes inexcuſabiles attrahuntur, aut quibus ipſius ciuitatis Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum commiſerit gubernacula, vel orphanorum, aut viduarum, quæ indefeſſa ſunt, aut earum perſonarum, quæ maximè Eccleſiaſtico indigent adminiculo. Tranſgreſſori autem nullam aliam pœnam irrogat, niſi quod correctioni Eccleſiaſticæ ſubiaceat. Concilium præterea Carthaginenſe tertium eos eſſe procuratores, ſimpliciter prohibuit Can on 15. Poſtea verò Alexand. III. in Concilio Lateran. inhibuit clericis procurationes villarum exercere, pœna contra facienti poſita, quod ab Eccleſiaſtico miniſterio fiat alienus. Vnde colligitur quod clericus generalis procurator deponendus eſt, vt in c. Sed nec. ne cle. vel mona. Et licet ille textus ſimpliciter prohibeat clericis procurationes: Inno. tamen, quem ibi ſequitur Abb. intelligit de procuratione generali, quaſi ſentiat, quod poſſit clericus
2 vnum negotium procurare † etiam laici: quod latius ſequitur idem Abb. in c. 2. eod. tit. dummodo clericus non ſuſcipiat illud negotium ex cupiditate: quia tunc vnum negotium licet clerico procurare, ſecundum eum. Et ſic intelligit ſententiam Collectarii in locis per eum relatis, quæ aduerſabatur doctrinæ Inno. Intellige etiam dummodo illud vnum negotium non ita multum ſit arduum ac diffuſum, quod haberet diſtrahere clericum ſicut multa negotia, vt tenet Philip. in cap. 2. de iudi. column. 2. n. 4. & dixi ſupra in c. 3. quantum verò ad pœnam depoſitionis, de qua hic vide quod dicam in c. ſeq.

A PRocurare. Vide Authorem, & quæ ipſe ibi ſcripſi ſupra ca. incip. Miniſtri laicorum.

*Ac Principum & Sæcularium virorum iuſtitiarij.*

## CAPVT LXIV.

1 *Clerici, qui hæc ſecularia officia miniſtrati fuerint, qua ſunt pœna puniendi.*
2 *Clericus, licet non poſſit eſſe Vicerex, vel Vicecomes Principis ſæcularis, poteſt tamen in eius ſummo prætorio Senatoris munere fungi.*
3 *Clerici ſine metu irregularitatis poſſunt in condenda lege interuenire, per quam pœna mortis*

*mortis imponitur: quando non imminet caſus propter quem efficitur l. & ſi poſtea caſus occurrat, ab irregularitatis labe immunes erunt.*

4 *Papa poteſt pœnam mortis imponere ſtatuendo, non tamen exequendo.*

HVIVS † exceſſus eſt eadem pœna, *a* de qua in caſu præcedenti, & per eundẽ text. Aduerte tunc, quod Abb. in c. Sed nec. verſ. Sed quæritur. dicit quòd ſibi videtur valde graue quòd clericus deponatur propter exercitium iſtorum officiorum, ſcilicet procuratoris, de quo in c. præcedenti, & Iuſtitiarij, de quo hic, maximè hodie, cum non ita acerbè debeant puniri delicta, vt in c. fraternitatis. 34. diſtinct. Vnde plus ſibi placet quod tales clerici debeant excõmunicari, & non deponi, niſi eſſent incorrigibiles, quia textus ſolum dicit quod delinquens in hoc ab Eccleſiaſtico fiat miniſterio alienus & per excõmunicationẽ ſatisfit alienus, licet Ioã. Andr. intelligat de pœna depoſitionis. Pro cuius opinione videtur facere decretum Concilij Toletani 4 cuius verba ſunt: Sæpe Principes contra quoslibet maieſtati obnoxios ſacerdotibus negocia ſua committunt. Et quia ſacerdotes à Chriſto ad miniſterium ſalutis electi ſunt, ibi conſentiant regibus fieri Iudices, vbi iureiurando ſupplicij indulgentia promittitur, non vbi diſcriminis ſententia præparatur. Si quis ergo ſacerdotum contra hoc commune conſultum diſcuſſor in alienis periculis extiterit, ſi reus effuſi ſanguinis apud Chriſtum, & apud Eccleſiam perdat propriũ gradum: eſt Can. 30. dicti Concilij, & habetur 23. q. 8. c. ſæpe principes. An autem clericis in iſto caſu ſit prohibitum quodlibet officium iuſtitiæ exercendæ. Abb. in d. c. Sed nec. credit quòd ſit, quia verba text. ſunt generaliſſima, quia nemo militans Deo, &c. Vnde dicit per illum text. quod clericus † non poſſet eſſe Vicerex, vel Vicecomes, vel locum tenens alicuius Principis ſæcularis, nec habere ſub ſua cura aliquam ciuitatem ſeu locum temporalem, pro quo allegat textum magis ſpecificum in c. clericis. §. 1. eod. tit. Videtur tamen ſibi quòd clerici poſſunt eſſe conſiliarij principis: *b* quod dicit etiam ſentire Ioan. Andr. in d. c. clericus, quod notat etiam Bald. ex tex. ibi. in auth. habita. in princip. C. ne filius pro patre. Et vide Abb. in d. c. clericis. vbi notat quòd prælatus poteſt eſſe conſiliarius principis ſæcularis, licet non debeat eſſe officialis iuſtitiæ exercendæ. Debent tamen cauere ſecundum eum, ne cõſulant in criminali cauſa etiam reum abſoluendum, quando ex hoc imminerer actori pœna mortis, vel mutilationis membri in pœnam talionis. Poſſunt † præterea clerici ſine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quam pœna mortis imponitur, quando non imminet caſus, propter quem efficitur lex, ſed ſit generaliter, licet poſtea caſus occurrat, vt quiſquis interficiatur: quia tunc clericus conſulens non animaduertit in certam perſonã, ſed prouidet, vt homines ſe abſtineant à delicto: vt notat Dom. in c. fin. 3. diſtinct. Vbi dicit hanc eſſe concluſionem Archi. in c. officia. 23. quæſtion. 5. licet reuera Archi. ibi nihil ſcripſerit de clerico, ſed ſolùm aſſerit, quòd princeps, qui legem condidit, cuius authoritate homines ſunt traditi morti, non eſt factus irregularis: & non inſertur princeps, ad cuius officium ſpectat, tales leges condere, non efficitur irregularis, ergo, nec clericus qui conſuluit ei vt illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. vbi ſupra. expreſſe tenentem quod clerici poſſunt dare conſilium in legibus condendis: & licet ex hoc ſequatur per

1 a 2 3

accidens mors alicuius, non ſunt irregulares, quem refert Ioan. de Ana. in c. Ad audientiam in 3. col. verſic. Tertiò quæritur. de hami. Pro quo etiam facit quod not.
4 Bald. in c. 2. in fi. de maio. & obed. poſt Innoc. quod Papa † poteſt imponere pœnam mortis ſtatuendo, ſed non exequēdo, quia ſi proprijs manibus occideret aliquem, fieret ſtatim irregularis.

A *Eadem pœna.* Clericus igitur, qui delictum de quo in hoc capite commiſerit, incidit in excommunicationis pœnā, de qua in c. clericis, ne clerici, vel monach. Quam quidem pœnam minimè incurrit clericus minorum ordinum, iuxta Abb. ſententiam in d. c. clericis. Licet reclamet Syluest. in ſumma. in verbo: Excommunicatio. 9. caſ. 7. nec eam incurrit Prælatus, qui huiuſmodi munus annexum habet ſuæ dignitati, aut patrimonio. Hæc eſt communis ſententia, vt fatetur Martin. Nauarr. in manuali confeſſo. c. 27. num. 117.

*Clerici Conſiliarii principis ſæcularis eſſe poſſunt.*

B *Conſiliarij Principis.* Vide Abb. in c. non eſt. num. 4. de voto, vbi Doctores, & in c. in Archiepiſcopatu. de raptori. Deci. in c. 2. de iudi. num. 7. gloſſ. *in pragma.* Sancti. Galli. titul. de colla. Eccleſiæ. Galliæ. §. præmiſſis, verſ. concilio, Nicola. Boeri. deciſ. 17. in prin. Gregor. Lopez, in l. 46. tit. 9. in verbo, *El Rey.* parti. 1. Alberi. Trot. lib. 2. de vero, & perfe. cleri. c. 54. num. 2. quod apud Hiſpanos moribus, & conſuetudine receptum eſt.

*Clerici Conſiliarii principis in officio delinquētes, à quo debeant puniri.*

Si tamen clericus in officio deliquerit, an poſſit ab ipſo Principe puniri, videtur, quòd nullo modo poſſit, etiamſi in minoribus ordinibus tantum conſtitutus ſit. Et hanc eſſe communem ſententiam fatetur Aufrer. in Clementin. 1. de offici. ordinat. numer. 25. quem refert. D. Epiſcopus. Couarr. in pract. quæſt. *c. 33. numer. 6.* Iuli. Clar. lib. 5. recep. ſent. §. fin. quæſt. 26. verſic. Quæro pone. *vbi dicit*, minimè id conſuetudine ſeruari, quia quotidie Principes ſæculares tales clericos in ſacris conſtitutos officiis priuant, nec non pecuniariis pœnis mulctant, licet male de iure ſecundum illum ſuſtineri poſſit. Nec in Gallia communis opinio ſeruatur, vt fatetur Aufrer. vbi ſupra, idem profitetur Guillel. Benedict. in c. Rainutius, in verbo, & vxorem. 2. deciſ. num. 155. de teſtamen. fol. 95. & vide Barthol. Caſſa. in conſuetud. Burgun. rubric. 1. ſi. in gloſ. *Sil n'a grace.* n. 71. vbi teſtatur, ſe vidiſſe quendam clericum Regis conſiliarium, punitum fuiſſe à iudice ſæculari, priuatione officij, nec non pecuniaria pœna, quia in officio deliquerat.

Poſſunt etiam clerici abſque alicuius pœnæ metu, cauſas ex compromiſſaria à partibus tributa poteſtate iudicare. l. non diſtinguemus. §. Sacerdotali. ff. de arbit. l. ſi qui ex conſenſu. cum lege ſequen. C. de Epiſcop. audi. l. 48. tit. 6. par. 1. Eſt quidem pium & ſacerdotale munus ancipites controuerſias componere, vt inquit Ioan. And. in addi. ad ſpecu. titul. de arb. §. poteſt, in fin. quem refert Greg. Lup. in d. l. 48. in verbo, *Por ſu aluedrio.*

* *
* .

Coram

*Coram ſæcularibus Magiſtratibus clericos inuitos conuenire ſunt auſi.*

## CAPVT. LXV.

1 *Clerici, à ſæculari iurisdictione exempti ſunt.*
2 *Clerici poſt ſententiam, in eius executione opponere exceptionem fori declinatoriam, minimè prohibentur.*
3 *Conſenſus clerici, nullum in hoc impedimentum præſtat.*
4 *Clericus qui coram ſæculari magiſtratu, laycum eſſe fingit, ab Epiſcopo poteſt vendicari.*
5 *Reprobatur quoddam arreſtum Regni Franciæ.*
6 *Clericus qui exceptionem fori declinatoriam opponere diſtulit, expenſis mulctari debet.*
7 *Pœna pecuniaria quantumcunque leuiſſima, à iudice ſæculari contra clericum abſentem illatam ſoluenda non eſt, contra Fran. Auiles.*
8 *Prælatus, qui negligens eſt, in reuindicando clericum, à ſæculari poteſtate, grauiſſimè punitur.*
9 *Clericus prima tonſura initiatus immunitate fori Eccleſiaſtici frui poteſt.*
10 *Clericus qui penſionem Eccleſiaſticam obtinet, vtrum dicatur habere beneficium.*
11 *Quid iudicandum ſit, ſi præſtimonium obtinuerit.*
12 *Quid verò iudicandum eſt de capellania.*
13 *Clerici coniugati, vtrum fruantur foro eccleſiaſtico.*
14 *Controuerſia quæ circa clericatũ emerſerit, per Eccleſiaſticum iudicem, & non ſæcularem dirimenda eſt.*
15 *Iudex Eccleſiaſticus, abſque præuia cauſæ cognitione circa clericatum, ſæcularem inhibere non debet.*
16 *Clericatus ſcriptura probari debet.*
17 *Prima tonſura vnius teſtimonio non probatur, contra Petrum Rebuff. & Matth. de Afflict.*
18 *Clericatus an probetur ex ſola poſſeſſione habitus, & tonſura.*
19 *Lite pendente circa clericatum reus in publicis Eccleſiaſticis carceribus detinendus eſt.*
20 *Interpretatur Regia lex 7. tit. 4. lib. 1. ordin. noui, contra inſignem D. Couarr. & doctum D. Paz.*
21 *Iudex Eccleſiaſticus inhibere poteſt ſæcularem, lite pendente, ne contra clericum procedat.*
22 *Clericus qui alium inuitum coram ſæculari iudice conuenit, quibus pœnis plectendus ſit.*
23 *Pœna amiſſionis cauſæ, quæ ad dicti criminis punitionem ſtatuta eſt, non infligitur ipſo iure.*
24 *Prædictæ pœnæ non eſt locus, quando clericus voluntarius ad iudicem acceſſit.*

25 Na

25 *Nec quando ante litis conteſtationem Clericus à lite receſſit.*
26 *Nec quando clericus citatus, non comparuit.*
27 *Laicus qui coram ſæculari iudice clericum conuenit, cauſam perdit, & iudex officio eſt deponendus.*

*Caput hoc nouè editum eſt.*

1 ARGVMENTVM quidem huius criminalis practicæ vehementer expoſcit, vt de clericorum exceptione, quoad forum ſæculare, tantiſper diſſeramus: ideo non grauabor, huius capitis ſumpta occaſione, breuem & dilucidam de illa diſputationem ſubire. Et vt rem aggrediamur, præfari oportet hanc exemptionem, & immunitatem clericorum, multis in locis probari: ſed potiſſimè in c. at ſi clerici. & in c. qualiter, de iudi. c. 2. c. ſi diligenti, de foro comp. c. continua, cum multis illius cauſæ. q. 11. q. 1. l. vltim. tit. 2. lib. 16. Cod. Theodoſiani, & pleriſque illius tituli conſtitutionibus ante Iuſtinianum latis. l. 57. tit. 6. par. 1. l. 6. tit. 3. lib. 1. ordina. antiq. lib. 5. tit. 3. lib. 1. ordina. noui. de qua re longè lateque tractauerunt Iuris Pontificij interpretes in dictis locis, & præter eos Aufreri. in relectione Clementin. 1. de officio ordin. Guil. Benedict. in c. Raynutius, de teſtamentis in verbo, *Et vxorem*, 2. n. 322. Nicola. Boer. deciſ. 96. Rupellanus libr. 1. forenſium inſtitu. c. 34. Barthol. Caſſa. in conſuet Burgund. Rub. 1. §. 15. Char. de Graſſal. lib. 2. Reg. Franc. c. 17. D. Couar. lib. pract. q. cap. 31.

2 Et cum exemptio hæc, in fauorem totius † ordinis ſacerdotalis conceſſa ſit, poterit iure optimo clericus conuentus à ſæculari iudice, & ab eo condemnatus, poſt illius ſententiam exceptionem fori declinatoriam proponere, non quidem ei licet ſæculari iuriſdictioni conſentiri, ſaltem in criminalibus cauſis, quibus agitur de coertione, & punitione perſonali c. diligenti. cap. ſignificaſti, de foro. compet. cap. at ſi clerici. in princip. de iudi. & in hac ſpecie notat. Caſſa. in d. rub. 1. §. 5. verſi. *Archidiacono*. numer. 45. Ioann. Rupella. d. lib. 4. forenſium inſtu. c. 6. Nicol. Boer. in conſuetudi. Bitur. titul. de iuriſdict. §. 21. in fin. D. Couar. practi. quæſtion. c. 33. numer. 5. & ita iudicatum fuiſſe fatetur Deci. conſi. 241. Et potiſſima ratio eſt, quia exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium nullum ab initio, quod iudicium, nec prorogari poteſt, nec prorogatum eſſe cenſetur, quandocunque etiam poſt ſententiam, ad eius executionem impediendam opponi poteſt, & oppoſita eius executionem impedit. Ita tradiderunt Anton. Abb. Imo. & Felin. num. 28. in c. exceptionem. de exception. & eſt tex. egregius ſecundum vnam interpretationem in c. ad petitionem. de accuſati.

3 Idemque pari ratione † iudicandum eſt, ſi ſententia à iudice ſæculari contra clericum lata fuerit, cui ipſe conſenſum præſtitit, à dicto fori priuilegio minimè excluditur: vt in facti contingentia interrogatus conſuluit doctiſſimus Socinus conſil. 22. col. 7. libr. 2. quem ſequitur Petrus Auendan. de exequend. mand. libr. 1. capit. 22. num. 2.

4 Imò quòd ſummè † notandum eſt, ſi clericus ab inceptis deſiſtere noluerit, ſed temere, & impiè coram ſæculari iudice litigare, coram quo vt ab ipſo puniri poſſit, ſe lucum

Digitized by Google

ſe laicum eſſe ſponte fuerit confeſſus, veritate comperta, iudex Eccleſiaſticus ad
quem cauſæ cognitio ſpectat, poteſt illum à ſæculari magiſtratu vindicare, ne detur
locus, vt his dolis, & fallaciis, Eccleſiaſtica iuriſdictio & in clericos poteſtas defrau-
detur. Sic viſum fuit Bal. in l. ſi qua per calumniam. column. 2. C. de Epiſcop. & cle-
ri. Domi. & Franc. in c. ſi iudex laicus, de ſenten. excommu. lib. 6. quæ opinio veriſ-
ſima eſt, & probatur perpenſa ratione tex. in d. c. ſi diligenti.

Vnde iuri † conſentaneum minimè fuit Arreſtum illud, cuius meminit Petrus 5
Rebuff. ſuper regias leges Galliæ 1. part. in tract. de ſenten. exequen. artic. 3. gloſſ. 2.
vbi fatetur, à ſenatu definitum fuiſſe, quod clericus a ſæculari iudice condemnatus
ad honorabilem emendam (ſic ille loquitur) non poterit ſententiæ executioni op-
ponere exceptionem primæ tonſuræ, quod meritò reprobat inſignis Couarr. d. c.
33.

Id tamen † ab omnibus receptum eſt, illum clericum qui vſque ad ſententiam, 6
vel executionem omiſit, exceptionem fori declinatoriam, iuſtiſſimè in expenſis eſ-
ſe mulctandum. Vt tenuerunt Deci. Boeri. & Rupella in locis nouiſſimè allegatis
Feli. col. 1. poſt alios in d. c. exceptionem Aufr. in d. Clem. 1. de officio ordinar. regu.
2. num. 33. Bellamera. deciſ. 226. Quæ expenſarum condemnatio, per ſæcularem iu-
dicem facienda eſt, vt cenſet Boeri. d. §. 21. & opinio hæc apud Gallos moribus, &
conſuetudine recepta eſt, ſi credimus Rupella. leg2 & conſuetudinum Gallicarum
ſcientiſſimo d. c. 6. qui contrarium de iure verius eſſe agnoſcit, nec non Deci. d. cõſ.
241. D. Couar. d. c. 33. Atque ideò iudex tantum Eccleſiaſticus, hanc expẽſarum cõ-
demnationem facere debet, non ſæcularis, qui ſicut quoad principalem cauſæ co-
gnitionem, nullam iuriſdictionem obtinet, ſic neque quoad mulctam nec quoad
expenſas, vt conſtat ex Bald. traditione in l. 2. C. de Epiſcopo. rudi. & in l. ſi ex aliena.
colum. 1. ff. de iud. Abb. in c. ſi diligenti. de foro. comp. col. pen.

*Rupellanus Gallus.*

Pœna verò pecuniaria † quantumcunque leuiſſima ſit, qua clericus à ſæculari 7
iudice ſuæ iuriſdictioni acquieſcens, vel abſens fuerit condemnatus, ab Eccleſiaſti-
co exequenda non eſt, tanquam nulla ob notorium iuriſdictionis defectum, quod
ita in comperto eſt, vt nulla indigeat probatione. Circa quod tamen grauiſſima cẽ-
ſura dignus eſt Franciſc. Auiles (vir alioqui doctus) in c. prętorum. c. 15. in verbo, *Ho-
meZillos*, num. 33. aſſeuerans quòd cùm iudicandi munere fungeretur, quẽdam cle-
ricum in abſentia condemnauit pœnis Regiis conſtitutionibus definitis, (quas vul-
go, *Del deſprez y homeZillo*. Hiſpali appellamus) de quibus loquitur Regia lex 3. titul.
10. libr. 4. noui ordin. quas pœnas à clerico exegiſſe fatetur, pręcepto iudicis Eccle-
ſiaſtici, poſtquam coram ipſo poſt longam abſentiam comparuit, ſed non iuſtè mea
ſentẽtia, cùm dicta pecuniaria mulcta pœna ſit contumaciæ, quæ ab expenſis lon-
ge diſtat, & ideò expenſarum nomine minimè comprehẽditur, quod dicta lex cla-
rè inſinuat, cum dicit: *Y pague. l del deſprez y homezillo y coſtas.* In expenſis quidẽ quibus
ob clerici abſentiam aduerſa pars cæſa fuit, iuſtum eſt clericum cõdemnari, non ve-
rò illis pœnis, quæ meram lucrum fiſci, vel iudicis ſæcularis ſapiunt. Et ideo iniquiſ-
ſimè, & contra Sacras Iuris Pontificij conſtitutiones iudicatum fuiſſe ceuſeo ab il-
lo iudice Eccleſiaſtico de quo ibi meminit Auiles. Quòd ſi verò caſus hic aliquan-
do contigerit, iudices Eccleſiaſtici ab huiuſmodi errore caueant.

*Confutatur opinio D. Auil.*

Bb Tenen-

8 Tenentur quidem † Epiſcopi, & cæteri ordinarij, & hoc veluti Sacroſanctum clericorum priuilegium intactum, & incolume ſeruare, Deo Optim. Max. aliàs ſtrictiſſimam rationem daturi, & ideo ſtatim ſine mora, poſtquã compertum habuerint, clericum ſubditum à ſæculari iudice carceribus detineri, illum pœnis adhibitis cenſuriſque prolatis, repetere tenentur, quòd ſi pro debito munere non fecerint, tanquam negligentes ab adminiſtratione deponi, & fortè criminaliter puniri (ſi qualitas cauſæ exegerit) debent, vt multis rationibus innixus conſuluit Caſſaneus conſ. 38. quem ſequitur Iuli. Clar. in practi. crimi. § fin. quæſt. 36. verſi. debet autem.

9 Nec tantum hoc † fruuntur priuilegio Presbyteri, & clerici alij, in ſacris & maioribus ordinibus conſtituti, ſed clerici prima tonſura initiati c. cum non ab homine, c. clerici, de iudi. cap. 2. de foro compe. glo. celebris in verbo, Clericus in c. vni. de cleri. coniuga. libr. 6. ſed hæc fori exemptio limitata eſt nouiſſima Trident. Conci. Sanctione. ſeſſ. 23. capit. 6. de reform. qua decretum, & definitum fuit, clericos hos non coniugatos, nec in ciuilibus, nec criminalibus cauſis, immunitate fori gaudere, niſi Eccleſiaſticum beneficium obtinuerint, aut clericales veſtes cum tonſura deferentes, alicui Eccleſiæ Epiſcopi iuſſu inſeruiant, vel in ſchola literalia ipſius Epiſcopi præcepto, ad maiores ordines anhelantes verſentur, quam conſtitutionem ſeruari apud Hiſpanos præcepit Regia l. 1. tit. 4. lib. 1. noui ordinam. & iuſtiſſimè quidem, fuit quidem maturiſſimo conſilio, & ſumma prudentia edita: indecentiſſimum quippe erat in Dei Eccleſia meros cerdones, pelliones, coriarios, fullones, aut ignauos nebulones, nudæ tonſuræ prætextu, immunitatibus frui, quæ in clericorum fauorem, diuino muneri miniſtrantium, conceſſæ fuerant.

☞ Si tamen clericus prima tonſura initiatus beneficium Eccleſiaſticum obtinuerit, quamuis non deferat veſtes clericales, gaudere debet priuilegio fori Eccleſiaſtici, vt conſtat ex dicto decreto Tridentini Concilij, ibi: *Is etiam fori priuilegio non gaudeat niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum, & tonſuram*. Nec huic interpretationi refragatur ſupra allegata Regia conſtitutio cum dicit: *Y iuntamente conqualquiera de eſtas qualidades traxere habito, y tonſura clerical.* Quia interpretanda eſt, vt procedat iuxta formam ſtatutam in concilio, ſcilicet, quando clericus Eccleſiæ inſeruiret, vel quando cum facultate Epiſcopi in aliqua vniuerſitate daret operam literis, iſtæ duæ qualitates proximiores ſunt ad quas lex referri debet, non verò ad aliam remotiorem, ſcilicet, ad beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, & ita nõ ſemel conſului, & poſt huius operis ſecundam editionem tenentem legi D. Ioan. Gutierrez lib. 1. pract. quæſtionum. quæſt. 7.

Eſt tamen oportunè, circa ſuperiora inueſtigandum, † vtrum clericus prima tõ-
☞ ſura, & minoribus ordinibus initiatus, qui penſionem Eccleſiaſticam obtinet, fori
10 immunitate gaudeat, & rem dubiam, & ancipitem facit, quia penſio non dicitur beneficium c. quamuis. in 1. de præ. in 6. & ibi Doctores tradiderunt, & in c. ad audientiam, in 2. de reſcrip. diſſerunt latiſſimè Gom. in tract. de expecta. num. 92. & regul. de infirm. reſigna. q. 16. & in regul. de annali. poſſeſſo. q. 21. Ioan. Selua de beneficiis. 1. part. q. 1. n. 7. & q. 3. n. 11. Anto. Capi. deciſ. Neapoli. 220. quæ opinio communis eſt, & probari videtur in Sacro Concilio Tridentin. ſeſſio. 21. c. 2. de reforma. in illis verbis: *Patrimonium, vel penſionem obtinentes, ordinari poſt hac non poſſunt*. Et ſic apertiſ-

apertiſſimum ibi eſt teſtimonium, quod ad ordinum promotionem, qui penſionem habet, non dicitur Eccleſiaſticum obtinere. Procedit tamen ſuperior communis ſententia, quando ſtricto modo, naturam, & proprietatem beneficij Eccleſiaſtici metimur, ſecus autem ſi amplo, & fauorabili nomine beneficium capiatur, quia tunc eius appellatione beneficium comprehenditur, vt optimè animaduertit Gomez in Reg. Cancel. Reg. de trienna. poſſeſ. quæſt. 50. litera C Nec ſuperior recepta opinio firmitatem obtinet, quando penſio in titulum confertur, vt frequentiſſimè iam concedi ſolet, teſte Petro Rebuf. in tract. de pacifi. poſſeſſ. 18. ampli. & in tract. nomina. q. 9. n. 39. Cap. Toloſa. q. 472. Maximè hodie ſtante motu proprio Sanctiſſimi Quinti Pontificis Maximi, quem ſupra retuli c. incip. officium, &c. vbi penſionario iniungitur onus ſingulis diebus recitandi officium beatæ Mariæ, & ſic penſio onus ſpirituale annexum habet, quod non parui momenti eſt, vt beneficium poſſit optimo iure appellari. Qua ratione iuris eſſe certiſſimi cenſeo, clericum prim. tonſura vel minoribus ordinibus initiatum penſionem in titulum conceſſam obtinentem, frui debere priuilegio fori eccleſiaſtici. Et cùm caſus iſte in hac Complutẽſi Academia contigiſſet, anno Domini 1584. ita conſului, & ſic poſtea in ſupremo conſilio Regis, & Domini noſtri fuit iudicatum. Scio tamen illuſtriſſimos Cardinales ſacræ congregationis die 19. menſis Iunij, Anno 1587. contrarium iudicaſſe, exiſtimantes dictum c. 6. ſeſſ. 23. Concilij Triden. non comprehẽdere quoad fori immunitatem eum, cui fuit reſeruata penſio in fructibus alicuius beneficij, prout teſtatur Flami. Pari. ne reſig. bene. l. 2. q. 15. n. 15. *ſuperior tamen opinio æquior eſt & iuribus apud nos recepta.*

Idemq; pari ratione, † de præſtimonio exiſtimo iudicandum nam licet non dicatur beneficiũ, nec eius cõprehendatur appellatione, vt ſcribit Ioan. Andr. in c. vni. de rerum permuta. l. 6. Domi. conſi. 89. & ideò layco conferri poteſt, vt ſcribit Petr. Rebuf. in tract. de pacifi. poſſeſ. n. 150. & 151. ſi verò in titulum eccleſiaſticum confertur, beneficiũ iudicandum eſt: Vt tradit Rebuff. in eod. tract. 17. ampli. n. 105 Capella. Toloſa. 472. Ioan. Staphi. in tract. de literis gratiæ & iuſti. tit. de qualita. & ſta. benefi. n. 2. Calderi. conſ. 6. tit. de pręben. Iacob. Menochi. de arbi. iudi. q. l. 2. centur. 3. caſu 201. n 58. ſed hæc diſt. ſaltem in Hiſpania neceſſaria non erat, cùm ſemper in ea præſtimonia in titulum dentur, & ſpirituale onus annexum obtineant, teſte doctiſſimo Quin. Manda. regul. Cance. 34. q. 12. & ideò qui præſtimoniam habet, beneficium eccleſiaſticum obtinere cenſetur. 11

Quid verò de clerico † primæ tonſuræ vel minorũ ordinũ, ſi capellaniã obtinet 12 ſit iudicandũ, an is dicatur beneficiũ eccleſiaſticũ habere, vt fori eccleſiaſtici immunitate frui poſſit. Et aſſeuerandũ cenſeo, quòd ſi capellania ſit collatiua, & in perpetuũ titulũ conferatur, eccleſiaſticum beneficium debet iudicari, gloſſa celebris quæ cõmuni Doctorũ ſuffragio recepta eſt in Clementina final. in gloſ. 1. de decim. & in extrauagan. Execrabilis, in verbo, quæ aliàs, de præben. inter communes ſequitur. Deci. conſi. 210. n. 4. Gomez. regul. de infirmo. reſig. q. 23. Guid. Papæ deciſ. 187. & alij ſequũtur, quos retuli ſupra c 18. n. 9. Quod verũ eſt quãdo capellania p Summũ Pontificẽ, vel Epiſcopũ confertur, ſecus autem ſi per Epiſcopi inferiorẽ glo. in d. extrauagã. execraui. tradit Ioan. de Imo. in c. in noſtra. col. 3. verſ. quomodo. de reſcrip.



Digitized by Google

13 Sunt ſimiliter, fori † priuilegio muniti clerici coniugati, primæ tonſuræ hac lege, vt cum vnica & virgine matrimonium contraxerint, & clericales veſtes & tõſuram detulerint text. egregius in c. vni. de clericis coniuga. l. 6. quem latè interpretantur D. Couarr. in pract. quæſt. c. 31. Petrus Auend. de manda. Reg. 1. p. c. 22. de quo meminit Sacroſanctũ Tridenti. concil. ſeſ. 23. capit. 6. de reforma. quod vltra ea quæ in d. c. vni. continentur requirit, quod dicti clerici coniugati ab Epiſcopo alicuius eccleſiæ miniſterio deputati ſint, & quod actualiter ſeruiant. Forma autem quæ in his controuerſiis ſeruari debeat, præſcripta eſt in d. l. 1. ordin. noui.

14 Non tamen circa ſuperiora ſilentio † prætermittendum eſt, quòd quotieſcunq; controuertitur, vtrum reus per iudicem ſæcularem captus clericus ſit primæ tonſuræ, & minorum ordinum, & illas qualitates obtineat, quæ iuris communis ſanctionibus, & Concilij Tridentini decreto, deſiderantur: controuerſia hæc per iudicem eccleſiaſticum & non ſæcularem dirimenda eſt. De quo eſt elegans conſtitutio in c. ſi iudex laicus. de ſenten. excommun. lib. 6. cuius authoritate opinionem iſtam cõmunem eſſe profitetur Ripa. in c. decernimus. num. 4. de iudi. D. Couarru. in pract. quæſtion. c. 33. numer. 1. aſſeuerans in Hiſpania ſic ſeruari. Eandem communem eſſe profitetur Iuli. Clarus in pract. crimin. §. fin. q. 33. verſic. regulariter autem: quãuis teſtatur in dominio Mediolanenſi aliter ſeruari, & apud Gallos, huius controuerſię cognitio ad iudicem ſæcularem pertinet, cũ apud eos minimè recepta ſit Bonifacij VIII. deciſio in d. c. ſi iudex laycus: prout refert Gui. Papæ. q. 183. Ioann. Gall. quæſt. 38. ſed Galliæ forenſis vſus iuri contrarius eſt, vt egregiè probat D. Couarr. d. c. 33. num. 1. Nec in Luſitanorum regno Pontificia illa conſtitutio ſeruatur, vt in illius
15 regni legibus continetur, libro enim ſecundo titul. 1. Ante tamen quod Eccleſiaſticus iudex † aduerſus iudicem laycum, clericum in carceribus detinentem inhibitoris literis vtatur, præuia cauſæ cognitione ei liquere debet, clericum illum eſſe, & eas omnes qualitates obtinere, quæ à iure deſiderantur, & apud Hiſpanos forma certa ſtatuta eſt in l. 7. tit. 4. l. 1. ordi. noui. & in fine illius tituli.

16 In qua forma obſeruanda, † attendere debet iudex, quod clericatus regulariter per ſcripturam probari debet. Quod colligi videtur ex l. ſi qua per calumniam. C. de Epiſcop. & clericis. vbi Iacob. Butri. c. legum. 2. quæſtion. 1. tradit egregiè Petrus Rebuff. in practi. benefi. titu. de forma literar. tonſuræ. num. 22. Felin. in c. poſt ceſſionem. numer. 3. de proba. Thom. Gram. deciſio. 81. Literæ enim Epiſcopi oſtendendæ ſunt, quibus ſe ordines contuliſſe teſtetur, ita quòd minimè ſufficeret, quòd Summus eccleſiæ Præſul in literis collationis beneficij, nominet ipſum aſſertum clericum ſimpliciter hac nominatione, clericatus non probatur. Tenet Anchar. in d. c. ſi iudex laycus. & ibi Phili. Fran. §. non ſic. Ioan. Andr. in Mercur. in regul. non licet. de regul. iur. lib. Bald. in d. l. ſi qua per calumniam. Alexand. in l. ſi prius num. 38. ff. de noui. oper quam opinionem communem eſſe teſtatur Thom. Gramma. d. deciſio. 81. num. 4.

Nec per indicia, aut coniecturas, clericatus probari poteſt vt in c. inter quatuor, & ibi glo. in verbo, argumenta. de cleri. peregrina. Nicolao. Boer. deciſio. 117. num. 25.

Sunt

Sunt tamen qui cenſeant, clericatum partis confeſſione poſſe probari. Rot. deciſ. 433. in antiqui. Francus in cap. 1. column. 4. de eo qui mit. in poſſeſſ. lib. 6. & ibi Aymon column. 2. idem in conſil. 93. num. 4. Sed opinio hæc, defendi poteſt in beneficialibus cauſis, quando poſſeſſorio agitur cum leuiores probationes ſufficiant, ſecus ſi petitorio ageretur, quo quis peteret, quod ſibi beneficium adiudicaretur, ita Rot. deciſ. 408. incip. fuit dubitatum in nobis Bella. deciſio. 183. Capell. Tholoſana quæſt. 423. Cauer. in locis iam allegat. Felin. in cap. olim nu. 10. de reſcrip. ſi verò ea ſcriptura clericatus perdita ſit, teſtibus poteſt probari. cap. 2. de cleri. peregr. l. ſi ſolennibus. C. de fide inſtr. l. teſtium. C. de teſtib. gloſſ. not. in d. c. ſi iudex. in verbo, fecerit, Alexand. conſi. 107. num. 7. volum. 7. Matth. de Afflict. in conſt. Neapo. lib. 1. rub. 3. num. 12. not. Gui. Pap. quæſtio. 474. & communiter receptam fuiſſe fatetur D. Couarru. in pract. q. ca. 33. num. 3.

Notandum tamen eſt, † quod Bald. in c. licet vniuerſis, de teſtib. in ea opinione eſt, vt cenſeat, primam tonſuram probari poſſe vnius teſtis teſtimonio, quando de alterius præiudicio non tractatur, quem Feli. ibi ſequitur, & Gerar. ſing. 49. Iaſ. in l. admonendi numer. 198. ff. de iure iur. Hippo. 1. §. idem Cornelio. in fin. ff. de quæſtio. Barth. Caſſa. in conſuetud. Burgun. Rub. 1. §. 6. verſic. Ponderanda numer. 11. Ex quo fit vt ea opinio non poſſit adaptari ad caſum quo tractatur de declinanda ſæculari iuriſdictione, cum res ſit grauiſſimi præiudicii. Ideoque clericus ſecundum iuris communis ſanctiones plenè clericatum probare debet, aliter à cauſa cadet, vt prudenter D. Couarru. ſuperiori cap. ſcribit, licet male contrarium tenuerit Petrus Rebuff. in d. titu. de forma literarum tonſuræ. numer 24. & Matth. de afflictis in conſti. Neapoli. tit. 3. num. 12. exiſtimantes Baldi doctrinam hoc caſu poſſe procedere, ſed longè aberrarunt. 17

Probaretur tamen † clericatus ſufficienter ex ſola poſſeſſione habitus & clericatus tonſuræ, ſic nouiſſimè tenet Ioſeph. Maſchardus vir ſanè doctiſſimus in libro variæ & indefeſſæ lectionis nouiſſimè edito de probat. volum. 1. concluſ. 302. numer 14. dicens ita multoties in praxi ab eo ſeruatum. Ex huiuſmodi quidem actibus clericatus probatur, donec contrarium probetur, ſcribit Petrus de Anchar. & Francus colum. 3. in c. ſi iudex laycus de ſentent. excommun. lib. 6. Inno. in cap. ſuper his. numer. 10. de accuſati. & in c. innotuit, de eo qui furtiuè ordin. ſuſcep. Ioann. And. Bald. in c. dudum 1. numer. 3. de electi. Thom. Gramma. deciſio. 81. Boeri. deciſ. 171. num. 12. Sed opinionem iſtam dubiam eſſe cenſeo, ne dicam falſam. Nam cum graue ex hoc præiudicium Regiæ & ſæculari iuriſdictioni generetur, minimè quaſi poſſeſſio clericatus ad illam elidendam ſufficeret, ſed verus titulus eſt probandus. Qui enim clericum eſſe dicit ad iuriſdictionem ſæcularem declinandam, licet habitum & tonſuram gerat, titulum docere debet, vt deciſum eſt in d. c. ſi iudex laycus, vbi gloſſ. in verbo, clericali. de ſentent. excommun. lib. 6. tradit Ang. quem ſequitur ibi Alexand. in l. ſi prius. ff. de noui. oper. nunci. num. 38. Alcia. in tracta. de præſum. præſu. 4. regul. 2. gloſſ. in ca. presbyteri. 68. diſti. Nicola. Boer. deciſio. 171. num. 12. And. de præſcrip. §. 1. gloſſ. 4. verſic. 17. huc pertinet, & ita interpretandum eſſe cenſeo decretum Sacri Concilii Tridentini. 18 Ioſeph. Maſc.

ſeſſio. 23. cap. 6. de reformati. licet Maſcardus in præcitato loco ſecundum ſuperiorem doctrinam fuit interpretatus dicens in praxi obſeruari. Quicquid verò ſit de iure communi apud Hiſpanos, noſtra opinio controuerſia caret, quia ſecundum formam Regiæ conſtitutionis in his rebus ſeruandæ exemplum ipſius tituli ſcribendum eſt, in ipſis literis exhibitoriis ſæculari iudici ab Eccleſiaſtico mittendis, nec aliter ſunt obtemperandæ, vt ſtatutum eſt in fin. titul. 4. lib. 1. ordin. ibi: *En las cartas, o cenſuras que dieren los iueZes eccleſiaſticos, para inhibir los ſeglares, de las cauſas de los de primera corona y ordenes han de yr autendicada mente los titulos, licencias, y informacion.*

19 Interim tamen, quòd ſi cauſa circa clericatum † pendet, reus detinendus eſt à Iudice eccleſiaſtico in publicis carceribus, non verò in Eccleſia aut monaſterio, nec ſub fideiuſſoribus eſt relaxandus, vt tenet D. Epiſc. Ioan. Bern. infra c. incip. incarcerati, quod Regia lege decretum ſtat, l. inquam 7. tit. 4. lib. 1. ord. de qua meminit Couar. in pract. q. c. 33. num. 4. doctus & diligens D. Paz. in pract. 2. tom. prælud. 2. numer. 14.

20 Circa quam Regiam conſtitutionem obſeruandum eſt, quod eius deciſio tunc locum obtinet, quando lis tantum verſatur circa clericatum, non verò poſtquam lata ſententia conſtat, inearceratum clericum eſſe, quia tunc iudex Eccleſiaſticus, ſi qualitas cauſæ, & illius innocentia locum dederit, poterit à carceribus remittere quod manifeſtè præcitata lex probat, cum dicit: *Y mandamos a los dichos iuezes eccleſiaſticos, que en el entretanto que lo ſuſodicho à cerca del clericato ſe determina, los tengan preſos, como dicho es en la carcel.* Et paulo inferius: *Que los perdan y tengan preſos en la carcel ſeglar haſta que la dicha cauſa de el clericato ſe determine.* Nihil clarius mea ſententia dici potuit, quod ea non vulgari ratione fulcitur. quia cum relaxandi poteſtas ad certum & præfinitum tempus ſit limitata, illo lapſo tranſgredi non debet l. pater filium. §. fundum quem. Bart. not. in ſummario. ff. de legat. 3. gloſſ. & Bart. in l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2 l. in hoc iudicio. §. ſi conueniat. ff. comm. diui. l. Impetrator. ff. de poſtul. tradit poſt alios eleganter Petrus Paul. Pari. conſi. 14. numer. 13. & conſil. 21. num. 36. vol. 2. Deinde regia lege ſanciri hoc potuit à principe ſæculari ante clericatus probationem, quia hac qualitate excluſa, contra illum iuriſdictionem obtinet & in dubio circa hoc pro Principe præſumitur, cum quilibet laycus præſumatur, niſi ſe clericum eſſe probet Ioann. Andr. in regul. ſcient. columm. penult. de regul. iur. in mercutiali. Sequitur Lucas de Pena in l. quicunque in 62. præſumpti. C. de apoch. pub. lib. 10. Bald. in cap. fin. numer. 4. de præſum. Aufreri. in Clement. 1. de officio ordinum. 5. ad quod confert text. in cap. legum. 2. quæſtion. 1. Quia clericum eſſe à natura non ineſt. Natura enim non creat artem ſed ad eam diſponit, vt colligitur ex reſponſo iuriſconſulti in l. Stich. ff. de leg. 3. & ex cap. ex ſtudiis de præſump. & hoc expreſſe definitum eſt, in inſtructione quæ continetur in fin. titul. 4. lib. 1. ordinam. noui, ibi: *y no ſe guardando la dicha orden. ſu mageſtad, pues eſta fundata ſu intention y de la ſu iuriſdiction Real, no conſtando legitimamente de lo ſuſo dicho.* &c. At ſi ille clericum eſſe probet, cum immunis ſit à ſæculari iuriſdictione, ſæcularibus legibus comprimi minimè poteſt, cap. quæ in Eccleſiarum. de conſtitut. auth. Caſſan. & irrita. C. de Sacroſanct. Eccle. Fulciturque o-

Digitized by Google

que opinio hæc, quia ſicut clerici iam qualificati, clericatus probatione, à iudicibus Eccleſiaſticis puniri debent, vt iuris communis Sanctionibus eſt conſentaneum: vt præfata lex probat, ibi: *y ſi hallaren, que deuen goZar del dicho priuilegio clerical conforme alo ſuſodicho les den pena condigna.* Pari ratione incarceratio, aut relaxatio ſuo arbitrio eſt diſcernenda. Maximè quia hoc ad augendam, vel minuendam pœnam non vulgaris conſiderationis eſſe ſolet, & ita non ſemel in controuerſiis forenſibus receptum vidi, & veriſſimam hanc opinionem cenſeo, quamuis contrariam ſequatur D. Couarr. & Doct. Paz. vbi ſupra allegaui.

Si verò clericus † ſæcularibus carceribus eſt mancipatus, prædicta iuris & legũ Regiarum forma ſeruata, ab eccleſiaſtico iudice ad ſæcularem magiſtratum inhibendum, procedendum eſt. Interim verò, quod cauſa clericatus definitur, ſæcularis iudex cenſuris, & iuris Pontificii remediis, compelli poteſt: ne vlterius in cauſa procedat, quouſque in Eccleſiaſtico tribunali fuerit definita, ita apud Hiſpanos moribus receptum eſt, & expreſſe colligitur, ex text. in d. c. ſi iudex laycus, ibi. *Contra eum tamen interim, quiuis proceſſus iudicis penitus conquieſcat.* Et ſic non ſolum non poteſt cauſam iudicare, ſed nec in ea procedere, vt notat gloſſ. vlti. ibi, quam Doctores communiter ſequuntur. 21

Quibus ſanè † perpenſis iuſtiſſimè quidem ſacrorum conciliorum & canonum conſtitutionib⁹ definitum eſt clericum, qui alium coram ſæculari iudice pertraxerit, ſeueris pœnis plectendum eſſe, vt Mileui & Cart. conciliis decretum fuit cap. placuit. c. inolita. 11. q. 1. pœna quidem eſt quod cauſam perdat, & à communione ſit alienus, de qua etiam meminit. Innocent. III. Sum. Eccl. Præſul in c. ſi diligenti. de foro comp. illa autem pœna quæ communionis priuationem concernit intelligi poteſt, vel à ſacris, quæ ad certum tempus infligitur, vt in c. catholicus. 2. q. 8. vel à communione officii, vel beneficii, vt ab ipſis deponatur. Vel à communione hominum per excommunicationem, quouſque clerico in iudicium vocato, & Eccleſiæ cui iniuria illata eſt, plena ſit facta ſatisfactio. cap. 2. de foro comp. quæ iura ita interpretatur Car. à Turrecr. in d. c. inolita. numer. 1. & hanc poſteriorem interpretationem tenet gloſſ. d. c. ſi diligenti. quem ibi Hoſtienſ. Ioan. And. & Abb. ſunt ſecuti. 22

Quod verò attinet † ad cauſæ amiſſionem, procedit, quamuis iuſtiſſimam cauſam habeat, quæ non attenditur, ſed ſolum crimen, ad cuius punitionem prædicta pœna imponitur. Et non ipſo iure, ſed per ſententiam, vt cenſet gloſſ. in d c. ſi diligenti. iuribus & rationibus ab ipſa allegatis, quam ibi ſequitur Abb Antic. col. 2. ver. & perdat eam eſſe cõmunem teſtatur Collecta ibi. nu. 8. & Benedict⁹ de Capra. col. 7. cuius doctiſſima commentaria ſuper Decreta manu ſcripta habemus, eandem receptam profitetur Mart. Soci. numer. 26. & ferè doctores omnes ibi, & in l. in criminali. C. de iuriſd. omni. iudi. 23

Non tamen locus erit † prædictæ pœnæ, quando clericus non inuitus ad iudicem ſæcularem acceſſit, quod colligitur ex verbo illo, *Pertrahant*: quo vtitur Mileui. conc. & ex verbis, *Voluntarii*, quibus vtitur Cartha. conci. vt perpendit gl. d. 24

c. ſi

c. ſi diligenti. communiter à doctoribus ſequuta quamuis alâs à ſuo iudice ordinario puniendus ſit. c. non liceat. 3. quæſt. 6. quem ad hoc allegat Cardi. à Turrecre. d. c. inolita, num. 1. Similiter clericus à dicta pœna eſt immunis, quando ante litis conteſtationem ab incepta cauſa receſſit, poſt conteſtationem verò factam recedere ab ipſa non licet in præiudicium partis, cui iam ius quæſitum eſt. Quæ opinio mihi verior & communior videtur, ſed quia in ea iuris vtriuſque Doct. fluctuant poſt gloſſ. in d. c ſi diligenti, & in d. l. in criminali videnda ſunt quæ peculiari cõmentario breuiter edendo ſcripſimus ſuper text. in d. c. ſi diligenti. quem hoc anno 1587. in noſtra primaria iuris Pontificii Cathedra ſumus hac florentiſſima Academia Complutenſi innumeris auditoribus interpretati, multa quæ ibi ad c. iſtud ſpectantia tradidimus.

25 Nec profana pœna † imponenda eſt, quando clericus citatus ad iudicium ſæculare non comparuit arg. legis quamuis. ff. de in ius vocand. & in l. 1. ff. ne quis eum. tenet gloſſ. & doctores in d. l. in criminali.

Et vtrum clerici rei, qui conueniuntur coram ſæcularibus magiſtratibus prædictis pœnis ſint coercendi, egregiè diſputat & abſoluit poſt alios Mari. Soci. in d. cap. ſi diligenti. num. 35. cum ſequentibus.

26 Habet quidem locum † prædicta pœna amiſſionis cauſæ, quando laycus conuenit clericum coram iudice ſæculari, vt in auth. ſtatuimus. C. de Epiſcop. & cleric. Iudex verò ipſe proprio officio priuandus eſt, vt ibi definitur, & ab Eccleſiæ communione arcetur. c. 2. & ibi gloſſ. de foro compet. quod ſi cauſa fuerit criminalis incidit in excommunicationem cœnæ, vt in 18. caſu Bullæ.

## *Contra Eccleſias, à quibus beneficia obtinent aduocati vel procuratores, extiterunt.*

## CAPVT LXVII.

1 *Clericus, qui crimen hoc commiſerit, proprio beneficio eſt priuandus.*

2 *Clericus qui non poteſt contra Eccleſiam, in qua beneficium habet aduocare, an prohibeatur contra eam conſulere.*

1 POEna huius criminis eſt, quod tanquam ingratus poteſt eiuſdem Eccleſiæ beneficio ſpoliari: vt in c. fin. de poſtula. in fin. Notat hoc etiam gloſſ. in c. Nulli. 5. quæſt. 1. Tradit etiam Lucas de Penna. in l. milites in fin. de re mili. libro 12. Quod adeò procedit, quod ſi quis eſt beneficiatus in duabus Eccleſiis, non poteſt præſtare patrocinium vni contra aliam, not. gloſ. in c. Si qui ſunt presbyteri. 1. q. 7. quod limitat eadem gloſſ. niſi habeat adminiſtrationem altera earum. Si verò neceſſitas officii quo fungitur cogat illum ad aduocandum Eccleſiam, vt quia tutor eſt vel prælatus, excuſatur ſecundum Innocen. ibi: Vel ſi hoc agat pro ſtrictè coniunctis, vel miſerabilibus perſonis, ſecundum Abb. ibi. poſt Hoſti. An autem clericus in iſto caſu, qui prohibetur aduocare contra Eccleſiam, ſi in Camera

2 conſulit † contra eam, incurrat pœnam, a de qua ſupra. Videtur dicendum quod non, ſi ſequimur doctrinam Bar. in l. §. poſtulare. ff. de poſtulation. vbi tenet quod

quòd Doct. promittentes non aduocare, poſſunt in camera conſulere, quod ibi ſequitur Alexand. in addit. & quod not. idem Bart. in l. Paulus. §. 1. ff. de legat. videlicet quòd Doct. qui non poſſunt eſſe aduocati, non dicuntur aduocare ſi mittunt vnam ſchedulam iudici, vel ſi ei loquuntur: quod refert & ſequitur Præpo. in ſolicitudinem, de appell. column. 19. qui etiam allegat. Aug. in d. §. poſtulare, tenentem quòd prohibitus poſtulare, non prohibetur allegare in camera, vel in ſcriptis, not. etiam Iaſ. in l. prima. in prin. in 3. colum. ff. de verbo. oblig. referendo Bart. vbi ſupra. Et Deci in l. fœminæ. numer. 11. ff. de re. in. Sed prædictis doctrinis non refragantibus (ſaluo meliori iudicio) contrarium crederem *b* in caſu noſtro, imò quòd clericus conſulendo in camera, vel faciendo in ſcriptis allegationes iuris contra Eccleſiam incurrat pœnam: quia tex. in d. c. eam. impotens fundatur in ingratitudine, quę reſultat ex eo quòd clericus ſit aduocatus, vel procurator contra Eccleſiam in qua habet beneficium: quæ quidem ingratitudo ita conſiſtit in conſulendo in camera, vt ſcribendo in iure contra eam, ſicut ſi eſſet aduocatus, quia pari modo poſſunt nocere Eccleſiæ conſilia clerici in camera vel allegationes iuris ab eo ſcriptæ: ſicut ſi contra illam aduocatus exiſteret, quæ paritas rationis non ſic procedit in doctrinis Doctorum ſuprà relatis. b

## ANNOTATIO.

NOta quòd non ſolum in caſu huius capitis prohibitum eſt clericis, aduocati munus exercere, ſed regulariter aduocationis officium illis interdictum eſt, c. 1. de poſtulan. c. 1. vbi Abb. not. 5. ne clerici vel monach. l. 48. titul. 6. part. 1. hoc tamen limita nonnullis modis. A

Primò, vt minimè procedat pro viduis & orphanis, text. in d. c. 1. & in c. fin. de poſtul.

Secundò, pro Eccleſia text. in d. c. 1. Imò quòd plus eſt, hoc religioſis licet. Pro aliis tamen minimè liceret regulari poſtulare pro ſtipendio, etiam cum ſui Abbatis, vel prælati facultate, ita Ioan. And. in c. argumentum de regu. in lib. 6. quo loco ſcribit, non poſſe monachum etiam doctum poſtulare, qui ante ingreſſum fuit aduocatus egregius, etiam cum licentia Abbatis, etiam ad ſoluendum debita monaſterij magno ære alieno grauari, nec ſecundum illum refragatur, tex. in c. monachi. in 2. 16. q. 1. Qui diſponit poſſe monachum, pro ſui monaſterij vtilitate (præſtita à ſuo Abbate facultate) poſtulare, quia Ioan. And. in præcitato loco interpretatur illud eſſe verum de vtilitate immediata vt ſi poſtularet pro monaſterio, in litibus quas aduerſus aliquos habet, non verò de vtilitate, quæ mediatè prouenit monaſterio, quale eſt honoratium aduocati. Quæ quidem interpretatio recipienda non eſt. Tum quia iuribus ſuprà adductis manifeſtè repugnat. Tum quia ſi monaſterij vtilitas eſt in cauſa, vt monachis poſtulare liceat, frequenter maior vtilitas contingere poteſt, ex patrocinio alicuius viri in iure conſummatiſſimi, quã ex patrocinio alicuius cauſæ modicæ ipſius monaſterij. Sic Lap. Abb. relatus à Car. & Abb. in d. c. 2. monachos ſuos ex ſuæ aduocationis lucro alleuat. Deinde Ioan. And. opinioni aduerſatur communis & recepta omnium ſententia in c. cum I. & A. de iudi. vbi inter noſtros receptum eſt, monachos cum abbatis ſui licentia poſſe

pro patrono, vel amico monaſterij aduocati, vel procuratoris munus exercere, quo caſu vtilitas non tangit immediatè monaſterio. Vnde verius videtur permiſſum eſſe monacho, in cauſis ciuilibus pro alio, coram ſæculari poſtulare, dummodo Prælati ſui facultas interueniat, quæ tunc concedenda eſt, cum magna monaſterij neceſſitas, vel grandis eius commoditas, vel miſeria alicuius, vel gratitudo ei debita, vel alia iuſtiſſima cauſa, arbitrio Prælati iudicanda interueniat, non verò cum auaritia, vel ambitio id ſuaſerit vt tenet nouiſſimè inſignis Mart. Nau. in d. c. non dicatis. num. 99.

Tertiò, licet clericis poſtulare, quando non lucri cupiditate, ſed ex charitate, & zelo defendendæ iuſtitiæ id fecerint, vt probatur à contrario ſenſu in c. peruenit. 86. diſtinct. not. Abb. in d. c. 2. ne clerici vel monach. & hoc caſu fieri debet, abſque ſtipendio, vt eſt Hoſt. ſententia ibi, quam Abb. amplectitur.

Quartò prohibitum eſt clericis poſtulare, quando generaliter, & abſque delectu facerent, vnam verò, vel alteram cauſam defendere, minimè prohibentur, ita Inno. c. vni de obligat. ad ratio. ſequitur Abb. in d. c. 2. ne cler. vel monach. Alc. reſp. 91. num. 4. Alb. Trut. lib. 2. de vero & perfe. cleri. c. 54. num. 3.

Quintò limita in foro canonico ſaltem in cauſis Eccleſiaſticis, vt in c. 2. de poſt. & in c. in noſtra de procur.

Sextò, limita, nam licet non poſſint poſtulare, poſſunt tamen domi allegationes iuris conficere, & conſilium petentibus dare, quia hoc opus meritorium eſt, quod maximè clericis conuenit, vt in c. 1. 39. diſt. tradit. Ripa. in c. decernimus de iudi. ver. tertio. & faciunt quæ author hoc c. num. 2. ſcribit.

Septimò quòd quamuis clericus dictum munus exercere non debeat, ſi tamen faciat actus tenet licet à parte exceptionis ope poſſit repelli. tex. in d. c. 2. de poſtu. & in c. dilecti, de arbi. & not. Abb. in d. c. 2. & probatur in. c non magnopere. eod. tit. ver. *Et in nulla cauſa.* vbi iure ſpeciali in religioſis diſpoſitum eſt, quòd iudex ex officio eius non audiat, ſed quòd expellere teneatur.

Octauò, limita in clerico qui non habet beneficium, nec ſacrum ordinem, quia is perinde eſt ac laicus, & poſtulare poteſt in cauſis ciuilibus gloſ. in ſumma 15. quæſt. 2. & in c. 1. de poſt. tradit Mar. Nauarr. in manu. confeſſ. c. 25. num. 100. idemque cenſendum exiſtimo, in cauſis criminalibus, quia ſi rectè perpendatur eadem verſatur ratio. Nec obſtat irregularitatis periculum, quia ſicut non tenetur ad ordinem ſacrum vel beneficium ſuſcipiendum, ita videtur nec teneri ad ſe abſtinendum ab illo periculo, alioqui ſane dicere oporteret, nullos iudices, aduocatos, procuratores, criminales cauſas tractantes, qui prima ſunt initiati tonſura (qui ſunt innumeri) abſolui poſſe, in ſacramentalibus confeſſionibus, niſi ab huiuſmodi muneribus abſtinuerit, ita egregiè tenet idem Nauar. in d. c. non dicatis. num. 99. vbi dolet hoc non addidiſſe in ſuo manuali, cenſet tamen eos grauiter peccare ſi dicta munera exercuerint, deferendo publicè tonſuram clericalem.

Nonò, limita in Romana curia in qua conſuetudine receptum eſt, vt non ſolum ſuo nomine quiſque clericus litiget, ſed alieno, quinimò procuratoris, & aduocati munus clerici exercent, ad omnes lites, quantumlibet profanas, pretio ad id conducti, ita teſtatur Simon Maiol. de irregu. lib. 5. c. 19. numer. 4.

Decimò

Digitized by Google

Decimò limita ſiue declara ſuperiorem regulam, vt non procedat quoad irregularitatem contrahendam, nam licet clericus in ſacris, vel beneficium obtinens non poſſit patrocinari niſi in caſibus à iure expreſſis, ſi tamen patrocinetur etiam in criminalibus cauſis quamuis mortale crimen contrahat & puniendus ſit, non tamen irregularitatis labe contrariatur, niſi ex illo patrocinio pœna mortis vel membri immutilatio ſequatur, tenet nouiſſimè Nauarr. conſil. 5. tit ne clerici, vel monachi.

Illud verò notatu dignum eſt, quod ſi clericus in officio aduocationis coram ſeculari iudice deliquerit, nec incarcerari, nec ab eo puniri poteſt, quia cum id directè ex cõſenſu eius fieri non poſſit, nec indirectè delinquendo. l. cum quid vna via. de regul. iur. in 6. ita tenet in terminis D. Perez in l. 1. titul. 6. lib. 8. ordin fol. 189. variis & extraordin. cogni. Abb. in rubr de poſthum. num. 2. & hanc opinionem magis communem eſſe fatetur Andr. Alciat. conſ. 91. num. 4.

*Contrarium crederem*. Adde quòd iſte dominus Præſul, ſolus non fuit in hac opinione, quia autem eum idem tenuerunt Angel. in l. 1. §. poſtulare. ff. de poſtul. Anna. in Rubri. de magiſtris. & Felin. in rubr. de fide inſtrum. quos vide. B

## *Inſtituti heredes, rogati de reſtituendo hereditatem, incapaci tacitam fidem dederunt.*

## CAPVT LXVIII.

1 *Clericus, qui fidem tacitam præſtitit de reſtituendo hereditatem incapaci, omni hereditatis commodo eſt priuandus. Hereditasq; fiſco applicatur.*

2 *Clericus heres quomodo dicatur accommodare teſtatori tacitam fidem de reſtituendo hereditatem incapaci, & quibus caſibus videatur inductum tacitum fideicommiſſum.*

3 *An aliquis teneatur poſitioni reſpondere, ſi rogatus fuerit de reſtituendo incapaci.*

4 *Heres ſcriptus in [illegible], an teneatur data tacita fide reſtituendi bonis incapaci illa bona eidem reſtituere vel ad fiſcum deferre.*

5 *Heres, qui hanc fidem dedit teſtatori iuramento præſtito de non reuelando, an teneatur vocatus à iudice, eam rem ipſam exprimere.*

Clericus, qui in hoc † deliquerit, perdit hereditatem, quæ auffertur ab eo tan- 1
quam ab indigno, & applicatur Eccleſiæ, vt notat Bald. in l. ſi quis presbyt. C. de 2
epiſc. & cleric. quod confirmari poteſt ex his, quæ not Felin. poſt Abb. in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ d. conſtit. col. 25. verſi. Sequuntur etiam, vbi dicit, quòd in caſibus, in quibus quis priuatur, vt indignus hereditate priuabitur & clericus: & quòd ſi clericus heres non adimplet voluntatem defuncti, priuabitur hereditate iuxta auth. hoc amplius. C. de fideicom. & quòd ſi non petit tutorem pupillo, priuabitur ſucceſſione per l. Sciant. C. de leg. her. Quæ etiam refert Barba. in conſ. 28. in c. Scripſit belliſſimè in 1. vol. in col. pen. referendo Anch. in c. 1. de conſt. in 6. char. vel. Primò principaliter quæritur, facit etiam quòd tradit. Ioan. Baptiſt. in repetit. l. Cunctos



Digitized by Google

populos. C. de ſumma Trin. & fide cathol. in col. antep.num.175.dum ex concluſionibus per eum præmiſſis dicit inferri, quòd clerici priuantur vt indigni, iuxta tit. ff. & C. de his, qui vt indig. Auferuntur præterea à tali clerico, qui tacitam fidem dedit, fructus, quos percepit ante litem motam, vt in l. eum qui tacitã. ff. de his qui-
2 bus vt indig. Dicitur autem † tacitam fidem accõmodaſſe, ſiue chirographum eo nomine dederit, ſiue nuda repromiſerit pollicitatione. vt in l. in fraudem. in prin. ff. de his quib. vt indig. Idem etiam eſt ſi fiat inſtrumentum coram notario & teſtibus, in quorum fide ponitur, vt hoc habeant in ſecreto. ita Barth. ibi, & in l. non intelligitur. §. tacita. ff. de iure fiſc. Et vide gloſſ. in d. §. tacita, in verbo, probationibus, quæ vult, quòd per confeſſionem rogati probatur tacitum fideicommiſſum, quam
3 ibi ſequitur Bart. ex qua notat † vnum quod eſt in hac materia ſingulare, quod tenetur quis reſpondere poſitioni, an fuerit rogatus de reſtituendo incapaci: quod ſcripſit etiam Bartol. altius in l. final. colum. 3. ff. de his, quib. vt indig. Et in iſta materia taciti fideicommiſſi, vltra ea, quæ tradunt Dd. in locis communibus, vide bonum conſilium Barbat. 46. incip. Præclarè ſcribitur in 1. volum. Poſſet etiam dici
4 in hoc propoſito, quòd cum Bartol. in d. 3. colum. d. l. fin. tradiderit, quòd † taliter
b rogatus debet ſecundum conſcientiam fiſco dare *b* talem hæreditatem, & non poteſt dare incapaci nec ſibi retinere, quem refert, & ſequitur Roſella in verbo, filius. in 4. colum. verſic. quæro quod debet, & Segura in repet. §. cum filiæ. l. Cohæred. ff. de vulgar. & pupil. 45. colum. verſic. Tertium eſt notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur reſtituere eccleſiæ bona illa: quod eſt non parui momenti. Et
5 an iuramentum præſtitum à rogato † & teſtibus de nunquam id reuelando valeat,
c vide conſilium elegans Card. 38. qui concludit quòd non, *c* & eum refert & ſequitur Felin. in c. intimauit. num. 5. de teſti.

A E*ccl. fie.* Vide Paulum de Caſtr. in l. ſi quis preſbyter. C. de Epiſcop. & cler. Ioan. Lup. in rep. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 39. num. 9. Didac. de Segura. in l. 3. §. final. num. 545. ff. de lib. & poſth. Anton. Gomez. in l. 9. Tauri. num. 29. D. Antoni. de Padilla. in rubr. C. de fideicommiſſo. num. 18. Barthol. Caſſan in conſuetu. Burg. rubr. 8. §. 5. num. 8. D. Couarru. lib. 4. decret. 2. part. c. 8. §. 5. num. 10. Did. Perez in l. 21. verſicul. quæritur, vlterius. tit. 13. lib. 1. ord. Bermon. Co. de publ. concubinar. in verbo, qui etiam filios ex tali concubinatu. num. 25. pag. 321. Greg. Lup. in l. 37. tit. 7. part. 7. in gloſ. pen. quem vide. Ioan. Roxas in Epitom. ſucceſſio. c. 20. n. 161. quæ opinio communis eſt & veriſſima. Licet contrarium, quòd huiuſmodi bona ad fiſcum Principis ſęcularis pertineant, tenuit Velluga in ſpeculo Princip. rub. 14. §. nec videamus. num. 24. à quo cauendum eſt.

B *Fiſco dare.* Adde quod hanc opinionem ſequutus eſt magnus apud Hiſpanos Greg. Lopez. in l. 13. tit. 7. part. 6. Dom. Soto lib. 4. de iuſtit. & iure. quæſt. 2. art. 1. ad quartum, arg. col. 2. & nouiſſimè Roxas vbi ſuprà, cui opinioni manifeſtiſſima ratio ſuffragatur: nam nemini licet abſq; veri domini voluntate alienum retinere. l. nunquam nuda. l. ſeruus. ff. de acquir. rerum domin. l. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acqui. poſſeſ. Sed in caſu ſupra conſtituto non ſolum non interuenit domini conſenſus, ex quo cauſatur dominium, ſed potius expreſſa interfuit voluntas, quòd rogatus

bona

bona minimè retineat, ſed potius ſpurio reſtituat,& ea ratione cum omni dominio ſit deſtitutus,inde ſequitur,vt in animæ iudicio reſtitutioni ſit obnoxius.

Contrariam tamen opinionem tenet inſignis Couar. in 4. de re tali. 2. par.c.8.§. 5.num. 9. quo loco affirmat, quód hæres ſcriptos qui teſtatore promiſerat hæreditatem ſpurio filio reſtituere, minimè tenetur in conſcientiæ foro ad reſtitutionem, ptius quā à iudice fuerit condemnatus, eum ſequitur diligentiſſimus D. Perez in l. 2. circa finem tit 3.libr.1. ordina.& nouiſſimè idem in l.2 tit. 15.lib.8.ordin.fol.307. verſicul. ex prædictis Ioan. Mar. in l.6 gloſ.8. tit.8.lib.5.ordinamēti noui. vbi dicit, opinionem iſtam & veriorem & humaniorem receptioremq; eſſe. Qui ea ratione mouentur,quia is qui teſtanti promiſerat incapaci hæreditatem reſtituere, verus eſt hæres, & in pœnam leges hæreditatem fiſco deferunt, pœna autem ante ſententiām in animæ iudicio non debetur, iuxta gloſ. ſententiam in c.fraternitatis.12.q.2. quam Doctores commendant in c.1. de conſt. maxime Abb.& Fel.idem in c.cum cauſam.& in c. audiuimus, de ſimoni. vbi Fel. & in c. cum cauſam, de teſt.& in c. Reynal. col. 6. de reſtament.& in c. dilect.col.3. de arbi.& in capitul. ſi egreſſus de iniur. Antoni. de Burri.in c.1. col.2.de dolo & contu. Petrus de Anchar.in reg.poſſeſſor. colum.13.de regul. iur.lib.6.Bald.in l.qui duabus.§.dominus.ff.de condi.& demonſtrationibus & in l.iubemus.§ ſane.C de Sacro.Eccleſi.& in l.id quod pauperibus.col.4 C. de Epiſc.& cleri. Ioan. Imo. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri ff. de verbo. oblig. Corne. conſi. 119.lib.2. Fortun. de vltimo fine illa.18. Sanct.Thom.& Caietan. 2.2. q. 62.art.3. Gab.in 4.ſenten. diſt.15.q.4.Ioan. Driedo. lib. 1. de liber. chriſt. c. 2. artic. 3. Iacob. ſeptim. in illis eruditiſſimis Cath.inſtitut.capitul.9.num. 31.& in glo. illam dicit ſing. Corſet. in ſing.in verbo, pœna. Anton. Gomez. inſignis præceptor noſter. lib. 3. variarum reſolu. capitul. 2. num. 5. Dida. Segura in l. filius, dum in ciuitate. n.15. ff. de verbo. obliga. Marti. Nauar.in capitul. ſacerdos. numer. 148. de pœnit. diſtinct. 6. quam eſſe communem omnium doctorum ſuffragio receptam ſententiam fatetur Couar. in epito. lib. 4. decretali. 2. part. c. 6.§. 8.num.10. Ioan. à Medina.in codi.de rebus reſtitu.rubri.de rerum diuiſi.quęſtion. 1.fol.4.col.4.Didac. Perez in l.2.tit.9.libr.2.ord.

Et licet in prima huius operis editione, prædictam domini Epiſcopi Couarru. opinionem contra authorem noſtrum ſecutus fuerim, nunc tamen maturiori conſilio contrariam cum noſtro D. Præſule Ioann.Bernar. amplector, innixus ratione, quam ſupra adduxi & aliis quas conſulto prætermitto, nec de hoc mirandum eſt. Nam vt præclarè Tullius in Philippicis ſcribit, poſteriores cogitationes ſolent eſſe ſapientiores.Nec refragatur d.gloſ.quam communis ſententia iam pridem recepit, quia procedit in legibus illis pœnalibus, quæ iudicis executionem requirunt,non verò quando nullum iudicis actum exigunt, ſed quempiam inhabilem & incapacem reddunt, quo ſane caſu cum talis inhabilis & incapax ſit,abſque aliqua iudicis ſententia, abſtinere debet ab illo actu, vt in caſu noſtro contingit. Vel aliter & ſecundo reſponderi poteſt, quòd prædictæ leges non ſolùm pœnales ſunt, ſed impeditinæ translationem domini, vt ſi ſimoniacus, vel vſurarius aliquid cum ſimonia vel vſura ſuſciperet. c.dilectus. capitul. ſicut. de ſimoni.c. cum tu.capitul. conſuluit. capitul. quia fruſtra de vſur.qui quidem ſimoniaci,& vſurarij in foro animę,

abſque iudicis declaratione, res per ſimoniacam, vel vſurariam prauitatem acquiſitas reſtituere tenentur.

Et non ſolum talis rogatus, caſu ſupra conſtituto, tenetur hæreditaria bona reſtituere, ſed etiam fructus perceptos & percipiendos.l. eum, qui tacitam.ff.de his quib. vt indig ibi: *Fructus quos ante litem motam percep erit reſtituere* l. prædonis.ff.de peti. hæredi.ibi: *Prædonis loco habetur qui fidem ſuam interpoſuit, vt reſtitueret hæredi tacitem incapaci.* Prædo verò tenetur reſtituere fructus perceptos, & percipiendos.l.ſed & ſi lege.§.quod autem ait.ff.de peti. hæredi.l.ſi de poſſeſſione.C.vnde vi.c.grauis. de reſti.ſpoli.l.39.ti.28.p.3.Et ſic ea ratione, ille qui prædonis loco habetur, ſicuti ad rei reſtitutionem tenetur, eodem modo ad fructus, qui ſunt pars rei. l. 4. ff. de vſufruct.

Illud verò circa hoc ſummè notandum cenſeo, quod ſi abſque aliqua lege nulla conditione interpoſita, bona ſua teſtator alicui amico reliquiſſet, eo animo ductus vt filio ſpurio reſtitueret, aliàs nihil ei relicturus, is iure poteſt ea bona retinere, ita tenet egregius Domi. Soto, vbi paulo ante allegaui, ſequitur D.Perez in l.2. tit.15. li.8. ordina. fo.306. Rojas in d.c.20. num.154. Et ratio eſt, quia voluntas illa in animo retenta nec verbis, nec alio modo expreſſa, nihil operatur.l. ſi repeden d.C.de cond. ob cau.l. ſi mater.C. de don.ante nup.l. dedit tibi.§.ſi quis quaſi.ff.de condi. cauſ.data non ſecu. Tum etiam quia in tali inſtitutione, ſolum interuenit quædam præſumptio, quod ob id bona amico relicta fuerint, vt ſpurio filio reſtitueret, quæ præſumptio in animæ iudicio non oblig. c tua de ſpon. Innoc. in c. quia plerique, in prin. de imm. Eccleſ. Bald. in l.cum quis. num.14. C.de iur. & facti igno.& in l. ea quæ, num 2. C.de cond. indebi. Abb in c. is qui fidem de ſponſa. Dec.in c.1. num 18. in prima lecti. & in 2. num. 10. de conſt.,& in c. nouit n.10. de iudi. & in Rubri. ff. de hæredi. inſtit.num. 25 Forus equidem conſcientiæ eſt forus boni, & æqui coniuncti, tribunal veritatis & non fictionis, vt ſcribit Bal.in l vni. num.6.C. de confeſſ. & in c. mulieri. de iureiuran. vbi ſcribit quod conſcientia eſt quædam conſonantia animæ ad Deum, ex concordia ſpiritus & voluntatis. Et plures alias conſcientiæ definitiones tradit. Iaſ. in rub. ff. de acqui. poſſeſſ. n.20. & in §. ſed iſte quidem. n. 101. inſti. de actionibus.

Horum quidem bonorum reſtitutio tam in animæ iudicio, quam in foro conſcientiæ, ita facienda eſt, nam ſi bona publicè contra legis prohibitionem, teſtator alicui relinquit, vt incapaci reſtituat, hoc caſu venientibus ab inteſtato reſtitutio facienda eſt. Si verò clam & occultè, fiſco reſtitui bona debent.l.non intelligitur.§. ſi quis palam.ff.de iure fiſci.l in tacitis.l. Lucius.§.in teſtaméto.ff.de lega.1.l ſi quis in fraude. ff. de his quibus. vt indig.l.etiam C.ad leg.Falc.tradit Bart.in l.fina.num. 8.de his quib. vt indig & in l. 1. C.de natu.lib glo.Bart. & docto.in l.ſi pater C.de hæredi. inſti. tradit Decius conſil. 311. num.5. Card. Paleot.in tract.de nothis.c.43. Fran.Mart.deciſio.256.

C *Quod non.* Adde quòd hanc Car. opinionem refert, & ſequitur Martin.Nauarr. in c.inter verba.11. qu.3.ſt.3. part.fin. cor.65. Quæ procedit quando quis à iudice interrogatur, vel teſtimonium eius exigitur, præcedente infamia contra ipſum tacitæ fidei, alioqui ſi crimen occultum ſit, & de pœna tantum ſoluenda tractatetur, non ve-

non verò de damni illati reſtitutione, non cogitur quis dicere teſtimonium, nulla præcedente infamia, quod ſi reſponderit caſu quo minimè teſtimonium dicere teneatur, oportet reſpondere, vt verum dixiſſe conſtet: ſic opinionem iſtam interpretatur inſignis Couarr. lib. 4. Decretali. 2. par. c. 8. §. 5. n. 10. ſequitur Ioan. Mari. vbi ſupra, qui vltiſſimas quæſtiones circa huius capitul. argumentum diligenter ſcribit.

## *Calumniatores.*

## CAPVT LXIX.

1 *Calumniator dicitur qui falſa crimina obijcit.*
2 *Succumbens in cauſa, punitur eadem pœna, qua puniendus erat accuſatus.*
3 *Clericus calumniator qua pœna puniendus ſit.*
4 *Cauſa iuſta, excuſantes aliquem à calumnia. quæ ſint.*
5 *Corporalis pœna, non ſolum infligitur de iure canonico propter veram calumniam, ſed etiam propter præſumptam.*

PRæmiſſo † prius quòd ille dicitur calumniator qui falſa crimina *a* proponit, vt 1
in c. ſi quem. §. notandum 3. q. 3. & per Ant. in rub. eiuſdem ti. Et quod † regula- 2
riter, ſi ſuccumbit in cauſa, punitur eadem pœna, *b* qua veniebat puniendus accu- 2
ſatus, vt in c. 2 eadem cauſa & q. & in c. 2. 5. q. 6. Et per Anton. & Abb. in d. rubri. b
Clericus calumnioſus † accuſator priuatur officio & verberatus publicè in exi- 3
lium mittitur. vt in c. 1. de calum. facit etiam tex. in c. quia iuxta 5. q. 6. Aduerte tamen quod hæc non eſt ordinaria pœna clerici calumniatoris, ſed illa eadem qua puniendus erat accuſatus, & ideo in d. c. 1. fuit impoſita illa verberum & exilij, quia non erat proportionabilis accuſatori pœna qua erat puniendus accuſatus, ſecundum Antoni. & Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hanc eſſe ordinariam pœnam calumniatoris. Sed ſequendo doctrinam Antonij, ibi, in 4. nota. quatenus pœna accuſati congruit accuſatori, eatenus eſt imponenda, & quatenus ei non proportionatur, alia corporalis loco eius ſubrogatur. Clericus tamen denunciator criminis, & in probatione deficiens ab officio & beneficio ſuſpenditur, donec innocentiam ſuam purget, vt in c. fin. eod. tit. Et hoc ex ratione quia denũciator dicitur impropriè calumniator, qui aliâs ſimilitudine ſupplicij puniretur ſecundum gloſ. & Anton. ibi, per quos etiam vide qualiter tunc innocentia denunciatoris purgari debeat. Et procedit dicta pœna ſuſpenſionis, etiamſi denuncians intenderet pœnitentiam tantum, & non pœnam imponendam eſſe, vt per Abb. ibi, in fi. Dicitur præterea, & alio tertio modo clericus calumniator, quandò in perſonam electi, vel poſtulati aliqua obijcit, & deficit in probatione, vt probat tex. in capitul. 1. de elect. in 6. ex quo notat ibi gloſſ. in verbo calumniæ, quòd in excipiendo, accuſando & denunciando dicitur quis calumniari: pœnam verò eius, qui calumniatur, hoc modo deſcripſit text. ibi, videlicet quod à beneficiis eccleſiaſticis triennio ſe nouerit eſſe ſuſpenſum, ad quæ ſi intra illud tempus propria temeritate ſe ingreſſerit, eis ipſo iure perpetuo ſit priuatus, niſi manifeſtiſſimis conſtiterit documentis, quod ipſum à calumniæ vitio cauſa probabilis & ſufficiens excuſaret. Aduertendum autem eſt, quod cum ille tex. imponat pœnã calũ-

niatori

Digitized by Google

niatori obijcienti in perſonam electi, non videretur extendenda ad quemcunque clericum calumniam committetem in excipiendo contra alium in alia materia, ſed tunc arbitrare puniendum exiſtimo, eo præcipue, quia crimina in modum exceptionis probata non ſic nocent criminoſo, iuxta not. in capitul. 1. de exceptio. Qua autem pœna punierint antiqui Canones falſa crimina obijcientes, vide concilium Arelatenſe 2. in Canon. 24. vbi diſponitur eos, qui falſa fratribus obiecisſe conuicti fuerint, placuit vſque ad exitum non communicare, ſicut magna Synodus ante conſtituit, niſi in digna ſatisfactione pœnituerint.

4 Quæ ſint verò cauſæ iuſtæ *c* excuſantes aliquem à calumnia, vide glo. in d. c. 1.
c de elect. in 6. in verbo, ſufficiens, quæ ponit duo exempla. & vide Bartho. in l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquirend. hæred. vbi per illum text. dicit, quod
d quando eſſet publica fama, excuſatur *d* qui fuit credulus, & accuſauit vel denunciauit aliquem de maleficio, de quo erat publica fama, & non poteſt puniri pœna, quę imponitur proponenti falſas accuſationes, & dicit ſe prius fuiſſe de facto obtētum. Idem voluit Bal. in l. fina. C. ſi ſeruus aut liber. li. 10. quos refert Iaſ. in prædictis & aliis locis, in l. in prin. ff. de eo, per quem factum erit. An autem præſentatio vnius teſtis releuet à pœna calumnię, vide Anan. in 2. de cal. in 4. col. ex quo colliges, q̄ releuat, niſi aliâs eſſet conſuetus calumniari, & in alio caſu quando reus nihil probat, pro quo allegat Anto. ibi, & Bald in l. final. C. de probat. Et nota quod eadem ſen-
e tentia eſt condemnandus calumniator, qua reus abſoluendus, *e* vt notat idem Anto. in d. c. in 3. nota. & Abba. in 2. nota. qui etiam addit, quod ſi calumniator non eſt puniēdus tempore ſuo & reus fuit abſolutus, poteſt poſtea puniri ex nobili officio iudicis, quod not. ex tex. ibi, regulariter autem præſumitur calumniari, qui nullas probationes producit niſi in caſibus not. per Anto in d. c. 1. quos tranſcripſit Panormita. ibi: Vnū præterea quod eſt notabile aduertat iudex in hac materia, quòd non ſolum propter veram calūniam commiſſam in cauſa criminali poteſt imponi pœna corporalis de iure canonico, ſed etiam propter præſumptam calumniam in cauſa ciuili. Probat hoc ſingulariter tex. iuncta gloſſa final. in c. fin. de dol. & contumacia, qui non eſt alibi, ſecundum Inno. vt refert Ioann. de Ana. in c. 1. de calumnia, in columm 3. Crederem tamen quòd quamuis hoc verum ſit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus eſt calumniator in ciuili, quàm in criminali cauſa.

A F*alſa crimina proponit.* Adde l. 1. §. 1. ff. ad Sen. conſ. Turpi. ſic M. Cicero cōtra Saluſtium inquit: *Sed eſt quædam calumnia quam vnuſquiſque noſtrum teſtante animo ſuo fert de eo, qui falſum crimen honoris obiectat.* Laurentius Valla 6. lib. elegan. c. 50. *Calumniari* (inquit) *nihil aliud eſſe quam cauillari.* Cuius opinionem falſam eſſe cenſet Andr. Alciat. lib. 4. de verbo. ſignif. Sed hęc tractent Grammatici, apud nos verò illud ſcire oportet, quod accuſator eo ipſo quo propoſitam accuſationem non probauit, præſumitur calumniari. glo. in c. 2. in verbo, calumniandi. de calumnia, quam eſſe communem ſententiam fatentur ſcribentes ibi, maximè Abb. num. 5. Mari. num. 7. Anani. num. 19. Felin. num. 6. Aretin. in c. ſuper his. num. 27. in fin. de accuſa. apoſt. ad Angel. in tract. malefi. in verbo: Et ad quærelam. numer. 7. *Villal. in* ſua collect. comp. opini. litera. capitul. numer. 2. Boſſi. in tit. de accuſationi. num. 19.

Digitized by Google

num.19. Iul. Clar.libr.5. recep.ſent.§.fin. quæſtio.62.verſi.dixit ſupra:& eruditiſſimus Iacob.Menoch.de arbi.iud. quæſt.lib.2.centu.4. caſu.321. numer.4.multaque congerit Maſcard. de proba.volum.1.concluſi.25. Et calumniator dicitur qui ſemel tantum calumnioſè accuſauit.ex Ripæ ſententia.c.1.num 96.de iudi.

Nec ab hac præſumpta calumnia quis excuſabitur, etiamſi tempore propoſitæ accuſationis iurabit de calumnia. Ita communiter tenetur, vt fatetur Ab. in c. calumniam. num.4. de calumniat. eandemq́ue opinionem communem eſſe fatetur Alexand.in l. properandum.§.ſin autem vtraque.n. 21. C.de iudi.Cardin. Alexan. in c.in primis.§ de Epiſcop. colum.3. 2. quæſtion.1.& communis practica eam obſeruat, vt fatetur Salicet.in l.qui crimen.num.14.C. qui accuſat.non poſſ.

*Eadem pœna.* Adde quòd cùm talionis pœna antiquata ſit, hodie calumniator extra ordinem, iudicis arbitrio punitur. Bald.in l. Athletas.§.calumniator.numer.6. ff.de his qui not.infam Abb.in c.1. in fin. vbi Feli. num.1.de calumnia. Hippol.in l.quæſtionis modum. numer.52. ff. de quæſtio. Boſſi.in tract. delictor.tit.de accuſationi.num.17.& titu. de calumniato. num.8. D.Præſul.Couarr.lib.2.vari.reſolu. c.9.num 1. Andr. Alcia. li.9. parerg.iur.c.8. ſic hodie concilio prouinciali Tole.celebrato anno Domini 1565. act. 2. capitul. 12. definitum eſt, quòd ſi fiſcalis apud iudicem eccleſiaſticum temerè aliquem accuſaſſe conſtiterit, non ſolum expenſarum ſolutione, ſed alia pœna iudicis arbitrio propter accuſationis temerariæ calumniam puniendus eſt. Et de variis calumniantium pœnis lege Iacob. Menoch. *dict. lib.* de arbitrio. iudic. quæſtion. quæſt. 2. centur. 4. caſu. 322. & Regiam Legé 5. titu.1.part.7.& ibi Gregor.in verbo. *Tal malicia.* & l.27.&l. fin. titu.17. part 3.& ibi eundem Gregor. B *Not. de varijs calumni. pœnis.*

Illud autem non eſt prætermittendum, quod ſcribit. Domin. Soto. lib 5. de iuſti.& iur. quæſtio. 5.artic.4. hanc talionis pœnam contra calumniatores diuino iure probari, Exod.1.& Deuter.20. quod eleganter ipſe de more explicat. Ariſtoteles verò libr.6. Polit. capit.5.aſſeuerat, in benè inſtituta repub. grauiter calumniatores puniendos eſſe, quoniam non populares in iudicium vocare conſueuerunt, ſed nobiles. Vnde Demoſthenes in oratione contra Aſtrolog. calumniatores crudeles appellat, ipſos quoque veluti viperinam habentes naturam, puniendos eſſe, & vſque ad radices eſſe penitus extirpandum ex republica hoc genus hominum calumniatorum veluti hoſtium naturæ, prudenter admonet. Erat quidem olim Lex Memmia contra calumniatores inuenta, vt ait Cicero, pro Sexto Roſcio, ne liceret in iudicio legibus aut Maieſtate populari abuti ad quæſtum & libidinem, & ita accuſare, vel id obijcere, quod planum facere, non modo non poſſis, verùm ne coneris, ſunt quidem calumniatores ſeueriſſimis pœnis plectendi. Et ideo non immeritò Ageſilaus ſeuerius calumniantes quam fures proſequebatur, quod annotauit doctiſſimus Nicol.Anto. Grau. in annot. ad practi. Octauiani Veſtr.lib.6. capitul. vltim. num. 22. Apud Romanos verò aliquando calumniatores ab vrbe eijciebantur, vt author eſt Cornelius Tacitus lib.5. annali. Et lex antiqua Vviſigothorum aduerſus calumniatores talionis pœnam ſtatuit, vt qui accuſauit innocentem, pœnam ſuſcipiat, quam pateretur accuſatus, ſi de cri-

Dd mine

Digitized by Google

mine fuiſſet conuictus, vt in l.5.ti. de iudi.furti.lib.7. C. Vviſigothorum. Ex lege verò Charundæ in calumniam deprehenſi myrto coronati per vrbem circumferebantur, erat ſane apud eos ignominioſa pœna myrto coronari, vt refert Diodorus Siculus lib.12. Biblio. Cùm Iulius Cæſar puniret ſeditionem iuxta Placentiam ab exercitu ſuo commiſſam & cùm inter ſeditioſos quidam, qui nihil peccaſſet, ductus ad eum fuiſſet, Cæſar ductorem, quòd illum accuſaſſet, eius loco interfici mãdauit, vt refert Appi. Alexand. lib.2. de bello ciui. Et in huius tanti criminis deteſtationem, non vulgariter conducit quod legitur Eſther c.8. Aman calumniatorem laqueo fuiſſe ſuſpenſum, ob eam cauſam quia Mardochæum innocentem ſuſpendi calumnioſe totis viribus intenderat.

C *Cauſæ iuſtæ.* Vide decem cauſas propter quas accuſator excuſatur à calumnia, quas diligentiſſimè de more ſcribit Iacob. Menochi. de arbitrar. iudi. quæſtioni. libr. 2. cent. 4. Circa quod prætermittendum non eſt, quòd licet calumniator ob dictas cauſas excuſetur, vt non teneatur ſimilitudine ſupplicij, vel alia pœna, quæ in locum illius ſit ſubrogata, non tamen excuſatur, quin iniuriarum actione poſſit conueniri, ita multis probat Soci. Senenſ. conſi. 118. column. 5. Item. lib.1. Menoch. qui alios allegat d. num. 33. ſicut nec excuſatur ab expenſarum condemnatione, vt ſcribit Abb. conſi. 78. in fin. libr.1. Boſſ. in tract. cauſ. crimi. titu. de accuſa. num. 28. qui hoc declarat, niſi magna & pluſquam iuſta eſſet cauſa.

D *Excuſatur.* Adde Guid. Pap. deciſio. 446. numer.1. Matth. de Afflict. in 1. par. conſti. rub. 23. num. 11. quam opinionem communem eſſe fatentur, eam ſequuntur Abb. d. conſi 78. n.1. Practic. Conradi. fo. 231. num.17. Iul. Clar. lib.5. recepta. ſenten. §. fina. quæſtion. 62. verſi. ſed pone.

*Pœna calumniæ.* Adde Specul. tit. de calumni. in fin. Felin. in c.2. not.3. de calumn. Iacob. Menoch. vbi paulò ante allegaui, quem vide.

E *Qua reus abſoluendus.* Nota tamen vtiliter, ne in practica erres, quod licet calumniator poſſit eadem ſententia condemnari, qua reus abſolui, in ordine tamen procedendi, ſententia abſolutoria procedere debet, & poſtea ſucceſſiuè, non diuertendo ad alia, accuſator de calumnia condemnandus eſt, ita communiter receptum eſt, vt fatetur Sali. in l.1. num.3. C. de calumni. Et receptiſſima practica eſt, quòd iudex priuſquam accuſatori terminum ſtatuat, vt ſe defendat, alleget, & probet cauſas, propter quas non debeat de calumnia condemnari, quando verò nihil allegauerit & probauerit, eadem ſententia debet condemnari, ita Bart. in l. Athletas. §. calumniator. num.6. ff. de his qui not. infam. ſi veró iudex non ſtatuto dicto termino, accuſatorem condemnauerit, in ſyndicatu tenetur, & condignis pœnis eſt plectendus, vt ſcribit Ang. in tracta. malefic. in verbo: Et ad querelam numer.7. quem refert & ſequitur Iuli. Clarus, multis nominibus clariſſimus d. quæſtion. 62. verſi. ſed quæro.

## *Maledici.*

## CAPVT LXX.

*1 Clericus Maledicus veniam poſtulare cogitur.*

*2 Cleri-*

Digitized by Google

2 *Clericus qui in Romanum Pontificem linguam laxauerit, iudicis arbitrio eſt puniendus.*
3 *Pœna tex. in capit. fœlicis, de pœnis. lib. 6. num locum habeat contra illum, qui contumelioſa verba contra Cardinalem protulerit.*
4 *Religioſi, qui ſermonibus ſuis prælatis eccleſiarum detrahunt, qua pœna ſint puniendi.*
5 *Clericus murmurans qua pœna ſit puniendus.*
6 *Contra Clericum, qui aliquem diffamauit, iniuriarum actione agitur: qui ſi condemnatus fuit, infamis efficitur.*
7 *Clericus iniurius an palinodiam recantare teneatur.*

Clericus maledicus maximè in ſacerdotibus † cogatur ad poſtulandum veniã, 1 & ſi noluerit, degradetur, nec vnquam abſque ſatisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthag. Concilij 4. vt habetur in c. clericus maledicus. 46. di. Si † autem clericus verba aliqua in depreſſione officij & beneficij Romani 2 Pontificis protulerit, tunc tex. in c. 1. de maledi. præcepit illum à temeritate tali cõpeſcendum per iudicem nulla pœna declarata, ex quo videtur illum reliquiſſe arbitrio ſuo: cum enim verba, quæ maledici dicere poſſent in detrimentum Romani Pontificis & ſedis Apoſtolicæ eſſent varia, & non æqualis grauitatis & culpæ, meritò non poterit certa pœna declarari. Iudex ergo conſideratis qualitatibus perſonæ, verborum, & loci, & aliis quæ in arbitrariis conſideranda veniunt, clericum in hoc delinquentem punire debet, dum tamen aduertat, quod ſi verba clerici cõtra Romanam ſedem probata habent in ſe ſpeciem hæreſis, puta ſi dixerit, Papam non poſſe concedere canones, tunc punire debet illum tanquam hæreticum, vt notat Ioan. de Anan. ibi. in colum. 2. in prin. allegando gloſ. nota. in c. generali. in verſi. Inhibemus. de elect. lib. 6. quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentum. Pro quo faciunt notata per Felin. in c. 1. de conſti. colum. 3. Et quamuis idem Ioan. de Anan. vbi ſupra in 3. columm. audeat † affirmare, quòd pœna text. 3 in c. fœlicis, de pœnis. libr. 6. habeat locum contra illum, qui contra Cardinalem verba iniurioſa protulit, *a* motus principaliter quia dictus tex. punit pecutientem Cardinalem: & verbum percuſſio, comprehendit verbalem percuſſionem, ſecundum Bartol. in loco per eum allegato. Et motus etiam ex eo quòd diſpoſitio dicti textus eſt inducta principaliter fauore Eccleſiæ Romanæ, & pro ipſius quiete, & ideo poteſt extendi, licet ſit facta in odium delinquentium. Hoc tamen non videtur mihi, ſalua eius authoritate, poſſe iure ſuſtineri: nam licet verum ſit, quod verbum percutere comprehendat verbalem iniuriam: quis audebit ex hoc inferre, quod pœna grauis impoſita percutienti comprehendat verbis iniuriam inferentẽ? Quantó minus credendum eſt, Romanum Pontificem, qui tot & tam graues pœnas inflixerit in ſequentibus hoſtiliter, vel percutientibus Cardinalem, voluiſſe eas omnes pati illum, qui ſolum verbis, quantumuis contumelioſis, Cardinalem offenderit: cùm verbalis iniuria quantumuis grauis Cardinalibus illata, mitioribus pœnis & ſatis condignis poſſit ſufficienter emendari.

Religioſi autem † qui in ſermonibus ſuis Prælatis Eccleſiarum detrahunt, 4



Digitized by Google

per duos menſes ſubiacere debent illis pœnis, quæ ſecundum eorum regulam vel ſtatuta pro grauibus criminibus ſeu culpis eis conſueuerunt imponi: ſuper quibus abſque manifeſta neceſſitate cum eis non valet diſpenſari, vt ſtatutum eſt in Con-
5 cilio Viennenſi, de quo in Clement. *1.* in §. quibus, de priuileg. Clericus vero, † qui murmurat, alienus ſit à fratrum vnitate, & opus eius obijciatur, itaque iuxta menſuram operis in hoc peccans ſacerdotis iudicio pœniteat. ita cautum eſt in 8. ſyno-
6 do, Gratiano referente in capitul. Alienus. 90. diſtinct. Si tamen clericus † aliquem iniurioſis verbis diffamauit, poterit ille contra ipſum clericum agere actione iniuriarum, & ſi fuerit condemnatus, efficitur infamis, vt probat text. & ibi notat Abb. in capitul. Cum. titu. de re iudic. qui dicit illum text. procedere etiam in clerico, ſecundum vnum intellectum: quod procedit ſiue agatur contra eum criminaliter, ſiue ciuiliter, quia vtroque modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiam, vt concludit. Abb. ibi. in 1. colum. poſt gloſſ. ibi, licet gloſſa. contrarium ſenſerit in c. At ſi clerici de iudi. Et ſiue verum dixerit, ſiue falſum, quando id facit animo iniuriandi & ſine cauſa, nihilominus tenetur actione iniuria-
b rum, *b* concludit Abb. in d. c. Cum. tit. in fin column. poſt plures per eum relatas opiniones, & ponit etiam addi. Bart. quæ plures doctores refert. in l. 3. in princip. ff. de liber. & poſthum. in addi. incip. Pro ſtatuto. Crederem præterea in his
7 regnis Caſtellæ & Legionis, poſſe clericum † condemnari ad petitionem iniu-
c riati, ad hoc vt in præſentia iudicis & bonorum hominum dicat ſe *c* mentitum fuiſſe, cùm ita cautum ſit, & ſeruari ſoleat in laycis, per l. titul. 3. lib. 4. fol. 50. quæ lex etſi poſſet dici clericos non comprehendere: tamen ex æquitate quadam videtur, quòd Iudex eccleſiaſticus poſſit imitari illam, cuius arbitrio pœna in hoc caſu relicta eſt, præcipuè attenta doctrina Doctoris de Pala. Ruui. in repe. rub. de donat. inter vir. & vxor. in column. 5. vbi poſt Didacum de Villadiego Doctorem etiam Hiſpanum in loco per eum relato tradidit, quod deficiente iure canonico recurrendum eſt ad iura & conſuetudines regni, non autem ad iura Imperatorum, vel Iuriſconſultorum. Et licet Præpoſ. in c. Conſuetudo. 1. diſt. in 3. column. & Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo, in allegationibus in materia conſuetudinum, in prin. in 5. column. ad finem. teneant contrarium, & ſic quòd in Hiſpania iudex eccleſiaſticus potius debeat iudicare ſecundum leges Imperiales, quam ſecundum leges Regni: tamen hanc meam concluſionem corroborat opinio Præpoſ. ibi, dum tenet, quòd deficientibus iure canonico & ciuili recurrendum eſt ad ius municipale, vel ad particularem loci conſuetudinem, vt accidit in caſu noſtro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc caſu, prout eſt ſpecialiter prouiſum per legem regni: pro qua etiam opinione mea, facit doctrina Abb. in capitul. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. colum. 5. videlicet, quòd vbi lex eſſet fundata ſuper ratione naturali, poteſt Iudex eccleſiaſticus illam ſeruare non ratione legis, ſed ratione naturali. Sed quis dubitat quòd iuſtum ſit *d*, & ratione naturali congruum, quod clericus, qui falſum crimen alicui impoſuit, ex quo læſa eſt fama illius, dicat, ſe mentitum eſſe vt per hoc fama illi reſtituatur, maximè cùm ad hoc teneatur tanquam Chriſtianus, & ad id à confeſſore, etiam non petente iniuriato, cogendus ſit. Quod tamen procedere

poſſet,

poſſet, quando conuitium eſſet falſum, quia tunc verum eſſe conuiciantem mentitum fuiſſe, & tali caſu illa eſt prior ſatisfactio, quæ præſtari poteſt iniuriato, neque ex eo refutanda eſt: quia videtur illam ſatisfactionẽ facientem infamem effici, cùm iam ex ipſa condemnatione, etiamſi non damnetur ad verborum retractationem, infamis remaneat. Neque enim Iudex vt pius ſit iniurianti, crudelis debet eſſe iniuriato, qui tali modo honori ſuo ſatisfieri petit, cùm aliàs ſi in ſola pecuniarum pœna, vel alia condemnaretur, ſemper crederent aut ſaltem ſuſpicarentur illi, qui verba iniurioſa audierunt, illum dixiſſe verum, niſi eum ſe retractantem & palinodiam decantantem audierint.

P*Rotulit*. Adde Felin. qui hanc Ananiæ opinionem approbat in c. non dubium. de ſenten. excom. eam tamen reprehendit, authorem noſtrum ſequutus inſignis D. Didacus Couarru. lib. 1. variar. reſolut. c. 11. num. 5. vbi ſcribit, quòd cùm anno Domini 1543. Salmanticæ interpretaretur tex. in c. nuper de ſenten. excommun. Ananiæ opinionem publicè impugnauit, prout ibi falſum eſſe demonſtrat, & Petrus Plaça lib. 1. Epitom. delictor. c. 2. num. 28. Et contra Ananiæ opinionem adſtipulatur quod ſcribit Aymon. conſil. 6. colum. 2. minimè eſſe crimen læſæ maieſtatis in Principem verba iniurioſa dicere, diuerſa quidem hæc ſunt, cum à Iuſtiniano Imperatore diuerſis titulis explicentur. C. ad legem Iul. Maieſtat. & C. ſi qui Imperato. maledixer. quo quidem argumento Doctores ſæpè vti ſolent, Oldrad. conſil. 210. colum. 1. Abb. conſil. 57. colum. 3. lib. 1. Hieronym. Gig. in tract. de crimin. læſæ maieſt. pag. 28. quæſtio. 4. Didac. Perez in l. 3. titul. 8. lib. 8. ordin. in verbo, *Tales coſas*. A

*Efficitur infamis*. Adde quòd hanc opinionem communem eſſe fatentur eam ſecuti Felin. in cap. cùm te. num. 9. de re indic. Corſet. in tractat. de minimis. 2. part. verſic. 26. Pract. Conradi. fol. 408. num. 21. Iul. Clar. lib. 5. recep. ſent. §. iniuriam. verſic. Item cõdemnatus. Nouiſſimè Ioan. Martinez de Olano (vir admodum diligẽs) in concordi. antinomi. iuris commu. & Regij in litera L. n. 9. qui omnes fatentur inter doctores receptum eſſe, iniuriarum actione de iure communi condemnatum infamiæ nota affici, etiamſi iniuria ſit leuis, qua in re lapſi ſunt Villalo. Hiſpanus in lib. commun. opin. in parte iniuriarum actione. & Petr. Auenda. in dictiona. ll. regni in verbo, *Atroces*. & dictæ communi ſententiæ ſuffragatur Regia l. 5. tit. 6. part. 7. l. 1. titul. 9. ead. part. B

*Tenetur actione iniuriarum*. Adde quòd opinionem iſtam communem eſſe fatetur Curt. Iunio. in l. fin. num. 30. ff. quod quiſque iur. Tum verò dic, quòd ſi delictum quod detegitur, Reipublicæ expedit quòd detegatur, tunc nulli pœnæ locus eſt, ſi verò non expediat reipublicæ, tunc qui crimen reuelat, vel defectum obiicit, pro modo culpæ eſt animaduertendus, ita Bart. in l. eum qui nocentem. in princip. ff. de iniur. quam opinionem communem eſſe fatetur Alexand. in l. 3. in princ. num. 6. ff. de liber. & poſthum. Villalo. in collect. comm. opin. litera A. num. 29. Plaça in Epitom. delictor. c. 1. num. 3. Iul. Clar. lib. 5. recept. ſentent. §. iniuriam. verſic. Item quæro. Regia tamen l. 1. tit. 9. part. 7. nullo modo admittere videtur ſupradictam diſtinctionem, nam expreſſe definiuit, quòd ſi quis veram iniuriam alteri intulerit, licet non interſit Reipublicæ notam fieri, & licet nocendi & iniuriandi ani- C

*Interpretatur Regia lex 1. tit. 9. par. 7.*

mo obiecerit, actione iniuriarum non tenetur. Sic quidem ex lege illa colligitur, cum dicit: *Pero ſi aquel que dehonraſſe a otro por tales palabras o por otras ſemejantes de aquellas ſe otorgaſſe, y quiſieſſe demoſtrar que es verdad aquel mal que le dixo del no cae en pena ninguna ſi lo probaſe.* Idemquè melius ex illius legis ratione deducitur, cum dicit: *Eſto es por dos razones, la primera es porque dixo verdad, la ſegunda es porque los fazedores del mal ſe recelen de lo fazer por el afrenta y por el eſcarnio que reſcibiram del.* Sic legem illam interpretatur noſter Gregor. integritate vitæ, & bonis omnibus commendandus. ibi in gloſſ. incipien. *Que es verdad.* Verum D. Præſul Couarru. libr. 1. variarum reſolut. c. 11. núm. 6. exiſtimat ab iniuriarum actione illum liberum non eſſe, qui in iudicio, vel extra iudicium, propriæ vindictæ cauſa, conuitium aliquod alicui dixerit, non vt ei vel Reipublicæ conſulat, licet verum crimen obiiciat, & Reipublicæ manifeſtum fieri interſit. Idem ſequitur Petrus Plaça vbi paulò ante allegaui num. 7. Didac. Perez, qui expreſsè reprehendit Gregor. in rubric. tit. 9. lib. 8. ordin. verſic. aut delictum, & hæc opinio in controuerſiis forenſibus recepta eſt, & merito vt auſa obiiciendi crimina, iniquo animo omnino tollatur. Licet Regia d. lex plurimum refragetur.

Illud quidem expeditiſſimum eſt iure Pontificio, ſupradictam communem diſtinctionem non eſſe admittendam, cùm eo iure minimè excuſetur, qui iniurioſa verba in alium protulerit, licet vera ſint: cùm prius charitatiua monitio præcedere debeat. Ita Doctores communi conſenſu receptum fatentur, Alexand. de Nouo, conſil. 82. num. 5. in fin. Iul. Clar. in lib. 5. recept. ſent. §. iniuriam. verſ. Item quæro. in fin. quæ doctrina celebris eſt, & in tribunalibus Eccleſiaſticis non vulgariter noranda. Vide etiam aliqua lectu non indigna, quæ circa Bartol. diſtinctionem ſcripſi in meis annotationibus ad iſtum dominum Epiſcopum in regu. & fallen. reg. 784. incip. veritas conuitij.

D *Se mentitum.* Adde quòd opinionem contrariam tenuit Boëri. conſil. 4. num. 40. Didac. Perez in l. 1. titul. 3. lib. 1. ordina. in l. 3. verſic. de maledico. titul. 8. lib. 8. ordina. Petrus Plaça in Epitom. delict. lib. 1. capit. 1. num. 24. D. Anton. de Padilla in l. quamuis. num. 9. C. de iuris & facti ignoran. qui omnes authorem noſtrum reprehendunt, & meritò mea ſententia, quia clericus ob tale crimen habet à iure Canonico pœnam ſtatutam, vt veniam ab aduerſario petere cogatur, vt in c. clericus maledicus. 46. diſtinct. igitur illa pœna clerici à ſuis prælatis puniri debet, non quidem oportet, vt ex alienis trbunalibus extraordinarias & crudeles nimis pœnas reportent. Quam etiam ſententiam non mediocriter adiuuat, quia ſicut nobilis non tenetur palinodiam recantare pari ratione, nec ſacris ordinibus inſignitus, quia priuilegium militis ſæcularis ad militem cœleſtis militiæ extenditur iuxta glo. ſententiam in l. miles. ff. de re iudic. & quamuis Oldrad. & Alberic. illius opinioni contradicant, nec ſeruari eam Paul. de Caſtro affirmet: eam tamen ſequitur ibi Bart. num. 3. & communem eſſe teſtantur eam ſequuti Alexand. num. 3. Ripa num. 5. idem quoque voluit gloſſ. in c. ſtudeat. 50. diſtinctio. & harum gloſſarum opinionem præter ordinarios interpretes, communem eſſe teſtantur Ioan. Lup. in repet. rubric. de donation. inter virum & vxor. §. 37. numer. 16. Gul. Mainer. in l. in omnibus cauſis id obſeruatur. num. 13. ff. de regul. iur. Gomez. in princip. Inſtit. de actionib.

*Clericus, an teneatur palinodiam recantare.*

nib.num.65. Bello. in Rubric.Inſtit.de teſtam.num.4. Couarru. rubr.lib. 2. variar. reſolut. c. 1. num. 9. atque iuxta eorum opinionem iudicauit olim Capel. Tholoſan. deciſ. 245. eſſet ſanè ſatis iniquum, quòd miles ſæcularis militiæ, hoc priuilegio frueretur, non verò miles cœleſtis militiæ, cùm non ſolùm huius dignitas illius dignitatem ſuperet, verùm Regalem quoque peruincat. c. duo ſunt quippe. 96. diſtinct. & quanta differentia eſt inter Solem & Lunam, tanta eſt aut certè maior, inter Imperium & Sacerdotium, c. ſolite. de maiorit. & obedien. idque latiſſimè probaui in mea adoleſcentia in illius text. relectione, quam de huius Complutenſis Academiæ more publicè feci, prò obtinendo gradu licentiæ in ſacro iure Canonico, anno Domini 1559. & ætatis noſtræ vigeſimo primo, quo ſacratiſſimorum decretorum cathedram obtinui, die verò vndecima menſis Februarij. Quamuis non deſunt multi viri noſtræ claſſis, & non infimi nominis, qui conſtanter aſſerant, quòd nobilis, quem vulgò, *Hijodalgo*, appellamus, teneatur etiam iure Regio recantare palinodiam, inter quos non infimum locum obtinet egregius Aduocatus Petrus Nun. de Auendan. de manda. Reg. Hiſpan. 1. part. c. 20. num. 6. & Otalora in tractat. de nobilit. 5. part. c. vltim. Tameſi in his regnis longè aliter receptum ſit, cùm nobilis minimè teneatur obiectum conuicium retractare, ſed ſoluendo quingentos ſolidos liberatur, vt teſtatur Otalora vbi ſupra, quæ praxis ea ratione fulcitur, quia pœna l. 2. titul. 3. lib. 4. for. & l. 2. titul. 9. lib. 8. ordin. & l. 70. in curiis Segouiæ celebratis anno 1532. quòd qui intulit iniuriam, teneatur palinodiam recantare: ignominioſa pœna eſt, qua quidem nobiles puniendi non ſunt ſecundum Fulgoſ. conſil. 167. quem refert, & ſequitur Couarru. lib. 2. variarum reſolut. c. 9. num. 4. Thom. Grammat. deciſion. 32. numer. 1. & lege de hoc latiſſimè Andr. Tiraquel. in tractat. de nobilitat. c. 20. & in tractat. de pœnis. cauſ. 31. Hodie verò ceſſat omnis diſputatio, cum Regia conſtitutione hoc ſit definitum, nempè l. 2. titul. 10. lib. 8. ordina. noui, ibi: *Y ſi fuere hijodalgo, no ſea condenado à que ſe deſdiga por ello, y pague quinientos ſueldos, y por ellos dos mil marauedis, la mitad para nueſtra camera, y la otra mitad para el querelloſo: y demas diſto el juez le ponga la mas pena que le pareciere ſegun la qualidad de las perſonas, y de las palabras.*

*Nobilis non recantat palinodiam.*

Ex quibus manifeſtè conſtat, authorem noſtrum fuiſſe allucinatum, cùm tenuerit, clericum pœna d. l. Fori. & ordin. puniendum eſſe, ſequor equidem illorum authorum ſententiam, quos in huius annotationis principio allegaui, quam ſemper in controuerſiis forenſibus receptam vidi, eamque primus omnium Salamanticæ publicè olim legendo, ſequutus fuit inſignis, & magni nominis præceptor meus Doctor Gutierrez Diaz de Sandoual & Nogerol, Sacrorum canonum profeſſor primarius, cuius anima iam ad ſuperos euolauit.

*D. Sandoual laudatur.*

*Venatores.*

## CAPVT LXXI.

1 *Presbyter vel diaconus, qui venationem ſæpius exercuerint, qua pœna puniantur.*
2 *Subdiaconus autem, hoc delictum perpetrans, qua pœna dignus ſit.*
3 *Quid autem ſi alij clerici in minoribus conſtituti in hoc deliquerint.*



Digitized by Google

4 *Monitio an requiratur ad incurrendam pœnam, in hoc crimine iure Pontificio ſtatutam.*

5 *Clericis adeò venatio prohibita eſt, quòd huic prohibitioni per contrariam conſuetudinem non poteſt præſcribi.*

6 *Clerici ſanitatis, vel recreationis cauſa, venationibus vti non prohibentur.*

1 PReſbyter in voluntate † venandi ſæpius detentus ſuſpenditur duobus menſi-
a bus: Diaconus verò ab omni officio ſuſpenditur: *a* vt in c. 1. cleri. vena. quæ pœna habuit originem à Concilio Aurelian. de quo in c. Epiſcopum. 34. diſt. Qui tamen text. eſt in Concilio Agathen. Canon. 55. qui incipit. Epiſcopis, & non inuenitur in Concilio Aurelianenſi. Et aduerte quòd dicta ſuſpenſio preſbyteri debet eſſe ab omni officio, ſicut & ſuſpenſio diaconi, ſecundum Abb. in d. c. 1. in fin. poſt Ioan. Andr. licet text. hoc ita clarè non dicat. Et nota magnam differentiam inter pœnam preſbyteri, & diaconi, de qua hic: nam cum preſbytero (cùm ſit præfinitum tempus ſuſpenſionis) non diſpenſabitur, cum diacono autem intra duos dies, vel tres, vel quando placuerit, poterit Epiſcopus diſpenſare, ſecundum Henric. in d. c. 1. circa fin. & Ioan. de Ana. in 4. colum. ad fin. poſt. Hoſtië. in ſumma, eod. titul.
2 §. fin. Subdiaconus præterea hoc delictum perpetrans † eadem pœna, quæ & diaconus, puniendus eſt, ſecundum gloſſ. in d. c. 1. quod etiam tenent Hoſtien & Henr.
3 vbi ſupra. Quid † autem ſi alij clerici in minoribus conſtituti in hoc delinquerent?
b Ioan. And. poſt Hoſtien. in d. c. 1. dicit, quòd puniuntur arbitrariè, *b* ex quo pœna non eſt ſtatuta per text. in c. de cauſis, de offic. delegat. quod ſequitur Henric ibi & voluit Hoſtien in ſumma eiuſdem titul. in §. fin. quorum opinionem videtur magis ſequi Ana in d. c. 1. in fin. verbis, dum dicit. Conſiderandum quòd venatio eſt prohibita clericis in minoribus, per c. 2. eod. tit. Anton. tamen in d. c. 1. credit, quòd hoc non ſit clericis in minoribus prohibitum, per quod videtur tenere quòd propter hoc non ſunt puniendi. vnde Abb ibi, pro concordia dicit, quòd aut omiſerunt tonſuram, & tenentur, aliàs ſecus. Et allegat Cle. 2. de vit. & hon. cle. in verbo: Et ſi tonſuram. Sed ego credo quòd opinio Hoſtien. Ioann. Andr. & Henr. ſit verior, & quòd concordia Abb. quam ſubditis breuibus verbis tradit, non procedat, nam videtur velle, quòd ſi dicti clerici in minoribus tonſuram omiſerunt, & in hoc venationis delicto deliquerunt, quòd tunc puniendi ſunt: aliàs, hoc eſt, ſi non dimiſſa tonſura ſunt, quòd tunc non tenentur aliqua pœna. In hoc ſecundo membro videtur aſſentiri opinioni Anton. Sed ſalua eius authoritate hæc concordia non videtur bona: quia ſi actus venationis clericis in minoribus eſt licitus, omiſſio tonſuræ non debet eum facere illicitum: & tunc magis puniendus eſt talis clericus propter omiſſam tonſuram, quam propter venandi delictum: & tex. in Clement. 2. per eum adductus non ſuffragatur eius opinioni, quin potius videtur contra illam vrgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur ſi ſimul cum tonſura deferant veſtes virgatas vel partitas, quaſi magis delinquat clericus, qui tonſuram deferens, rem facit indecentem clericali ordini, quam ſi illam facit tonſura neglecta. Vnde ſi in caſu noſtro de tonſura eſſet habenda ratio, magis puniendus eſſet, argumento d. Clem. clericus tonſuram deferens, & venationi vacans, q̃ ſi illa depoſita hoc ageret: cuius forte ratio poſſet eſſe, quia clericus tonſuram deferens

deferens & prohibitis veſtibus vtens, vel venationi intendens magis offendit cle-
ricalem ordinem, quam ſi vt laycus incedens hoc amittat. Quippe cum clericus,
qui cunctis apparet clericus, magis populum ſcandalizat, ſi rem illicitam faciat,
quam aliâs: quia tunc qui illum non cognoſcunt, eum laycum, & non clericum
reputant, & ſic non iudicant illum facere rem prohibitam nec inhoneſtam. Præ-
terea † in hoc propoſito notant vnum, quod eſſet magni effectus, ſi verum Hoſti- 4
en. in d. §. fina. & Henric. & Ana. in d. c. 1. quod in omnibus ſupra dictis moni-
tio trina debet præcedere vindictam, per text. in c. Indigne. 12 quæſt. 2. qui tamen
text. iudicio meo hoc non probat, quia nihil de trina monitione dicit: & licet in
caſu quo loquitur, diſponat, quod debet eſſe tanta prouiſio, quod vindictam ad-
monitio præcedat non ſequitur quod debet monitio præcedere in caſu noſtro, &
trina. Præterea, eorum opinioni in hoc aduerſatur aurea illa doctrina Innoc. in c.
Exurpandæ. ante fin. de præbend. quam celebrant Docto. plures à me relati in re-
gula mea 298. inci. Monitio, in qua tradidi, quod quando lex loquitur affirmati-
uè, non requiritur monitio ad incurrendam pœnam. Cum ergo text. in d. cap. 1.
loquatur affirmatiuè, & ſtatuat presbyterum, vel diaconum ſæpius detentum in
voluntate venandi ſuſpendendum, ergo non requiritur monitio (ſalua dictorum
patrum authoritate) eo maximè, quia ſi hoc ſcirent clerici, attendentes, niſi mo-
nitione præmiſſa, non eſſe puniendos, deſiſterent à venationibus, illam expe-
ctantes. Fateor tamen quod in iſto propoſito multum operaretur monitio, nam
ſi clericus monitu ceſſare noluerit à venatione poterit deponi, non propter vena-
tionem, ſed propter inobedientiam, vt expreſſe firmat Arch. per text. ibi in cap.
quorundam. 34. diſt. quem refert, & ſequitur Ana. in d. cap. 1. Et notat etiam
Præp. ſequendo Archi. in d. cap. quorundam. Præterea † in hoc aduertendum eſt, 5
quod adeò clericis eſt prohibita venatio, quod huic prohibitioni non poteſt præ-
ſcribi per contrariam conſuetudinem, vt per Hoſtien. quem alii ſequuntur in cap.
2. de cleri. vena. vt refert & ſequitur Ana. ibi in 2. columm. & vide Abb. in d. cap.
1. & Præpo. in d. cap. Epiſcopum, qui ponderant illa verba: *Sapius detentus*: & di-
cunt quod ſi rariſſimè cauſa ſanitatis, recreationis, recuperandi appetitum, vena-
tionibus vteretur clericus, non eſſet prohibitum, nec quando neceſſitatis hoc fe-
ciſſet, puta pro carnibus vel pellibus habendis, quas de facili habere non poſſet,
vel quando fructus ſui conſiſterent in venationibus, prout dicitur eſſe in Gallia.
Aliqua etiam ex prædictis tenet Ana. in d. cap. 1. columm. 3. de cleric. vena. Et
vide Archid. in ſumma. 34. d. & melius in cap. qui venatoribus. 86. diſtinct. v-
bi recreationis & neceſſitatis cauſa licitam dicit clericis venationem, quod etiam
tenet Syluest. in ſua ſumma, in verbo, Venatio. De cauſa verò † neceſſitatis po- 6
teſt poni optimum exemplum quod ponunt Hoſtienſ. & Ana. in d. cap. 1. vide
licet, ſi apri, vrſi, vel aliæ feræ veniunt vaſtare ſegetes & vineas clericorum. Et
vide Card. in Clem. Ne in agro. §. porro. 2. de ſtat. monac. vbi referendo Innoc
in c. dudum. el 2. de ele. Idem dicit de cauſa recreat. c qui prius aſſerit, ꝙ ponere la- c
queos, & retia ſine ſtrepitu, & clamore, & canib. licet clericis allegatur tex. in c. Nun-
quã, de conſec. diſt. 5. & idem tenet Ana. in Rub. clerici. vena. in 1. colum. referendo

Ec Paul.

Paul. in d. §. Porro, quod etiam notat Præp. in cap. 1. 34. diſtinct. & Platea in l. Venatoribus C. de excuſa. mune. lib. 10. Nota tamen quod venationem in dubio debemus interpretari, recreationis cauſa, *d* vt per Alexand. in conſil. 72. volum. final. columnn. quod etiam notat Ana. in d. cap. 12. columnn. ad fin. Et Lucas de Penna in d. l. Venatoribus.

d

A SVſpenditur. Vide Regiā l. 46. titul. 6. partita. 1. quæ eandem pœnam imponit. Nec clericos à prædicta pœna prætextu conſuetudinis excuſaret, eſſet enim nutritiua peccati. argum. text. in cap. Eſai. 86. diſtinct. & eſt Eccleſiæ præiudicialis cap. fin. cum ibi not. de conſuet. tenet Hoſt. in cap. 2. de cleri. venato. ſequitur Albert. Troti. de vero & perfecto cleric. lib. 2. cap. 56. numer. 4. Didac. Perez in l. 1. titul. 22. libr. 2. ordinam. verſicul. habemus iam, & circa huius capitis materiam vide latiſſimè Iacob Menochi. de arbi. iudi. quæſtio. libr. 2. centu. 5. caſu 413. & vide Concilii Tridenti. Seſſio. 24. cap. 12. de reforma. Vbi ſeuerè clericis præcipitur, vt ab illicitis venationibus & aucupiis ſe abſtineant, atque ea morum integritate polleant, vt Eccleſiæ ſenatus meritò dici poſſint.

Sed an Epiſcopis prohibita ſit venatio, qua in re Hoſt. in ſumm. tit. de cleri. venator: indiſtinctè cenſet eis prohibitam eſſe ex text. in cap. 1. de cleri. vena. & cap. 1. 34. diſt. idemque ſequitur Ioan. de Ana. in d. cap. 1. in quo gloſſa. & Doctores potiſſimum fundamentum fecerunt. Archi. verò in d cap. qui venatoribus 86. diſtinctio. in ea eſt ſententia, vt cenſeat recreationis cauſa Epiſcopis venationem eſſe permiſſam. Regia tamen parti. lex 57. titul. 5. partit. 1. tunc eis interdicit venationem cum propriis manibus venantur, ſecus verò ſi alii ipſis præſentibus venentur, vt amœnitati, vel eorum ſaluti conſulatur, & ſic ſecundum hanc diſtinctionem dicta canonica decreta ſunt interpretanda, in caſu verò text. in d. cap. 1. 24. diſtinct. Epiſcopus non huius venationis cauſa, ſed quia aliis irretitus criminibus meritò fuit condemnatus, ita eum interpretatur Albertus Trotius d. lib. 2. cap. 55. num. 5.

Piſcatio verò clericis permiſſa eſt. Tum quia ceſſant rationes omnes propter quas eis venatio prohibita eſt. Tum etiam quia piſcatio exempla habet Apoſtolorum, quos peccatores Deus Optim. Maxim. ad ſe vocauit, & retia tendi iuſſit. Lucæ cap. 10. & cap. vltim. ita tenet Menoch. vbi paulò ante allegaui num. fin.

*Clerici obſeruare tenentur Regias leges circa venatione vel piſcationem, loquentes.*

Sed quid ſi clerici venati fuerint, vel piſcationem exercuerint, illis temporibus quibus Regiis conſtitutionibus venatio vel piſcatio eſt interdicta, vel ſi vſi fuerint commodioris venationis, vel piſcationis cauſa, retiis, aliiſque inſtrumentis vetitis, an poſſint à ſuis eccleſiaſticis iudicibus puniri. Nec enim de hoc dubito, quin iuſtiſſimè fieri poſſit & debeat: cum dictæ ſæculares leges publicam vtilitatem reſpiciant. quia venationem & piſcationem illis temporibus interdicant, quando animalia, aues & piſces pariunt aut oua ponunt aut nutriunt, vt fœtus edantur & educentur, ideó à clericis ad vnguem ſeruari debent, vt multis rationibus probaui ſupra cap. 55. Deinde quia abſurdum eſſet maximum, quod ea venatio, & piſcatio quæ laycis prohibita eſt, eſſet clericis permiſſa. Tum quia dictarum legum deciſio prorſus eſſet inanis. Quid enim prodeſſet aues & animalia intacta ſeruari iuberi, ſi à cleri-

ſi à clericis minimo negocio venarentur. Tum quia animalia & volucres cœli non ſolum mortalium neceſſitatibus deſeruiunt, ſed ſunt ornamento & decori reipublicæ, vnde dictorum animalium, vel auium venatio iuſtiſſimè à ſæculari Principe poteſt interdici, vt egregiè probat ( vir multis nominibus venerandus) Dom. Soto. lib. 4. de iuſt. & iure, quæſt. 6. articu. 4. pag. 353. Cardi. à Turrecrem. in cap. qui venatoribus. 86. diſt. Caiet. in tract. 17. q. 12. & tradunt ex noſtris tom. Gramm. deciſi. 67. numer. 9. Andr. Tira. de nobili. cap. 37. numer. 140. Mar. Nauar. in manu. confeſſo. cap. 17. numer. 120. D. Couar. in regu. peccatum. 2. part. §. 8. numer. 1. de regul. iur. lib. 6. Præterea vrget, quia cum dictæ Regiæ ſanctiones, conditæ ſunt à Principe, non recognoſcente, ſuperiorem in temporalibus, cum non tractent, de materia ſpirituali, nec ſacris canonibus aduerſentur, in foro eccleſiaſtico contra clericos obſeruari debent. gloſſ. in c. cum ad verum. in verbo. temperalium. 96. diſtinct. & in cap. cæterum. de donationi. & in c. 1. vbi Abb. & doctores de noui. ope. nuncia. latè doctores in l. priuilegia. C. de ſacroſ. Eccleſ.

Non tamen poterit clericus mulctari, pœnis dictis legibus ſæcularibus aduerſus laycos ſtatutis, ſed pro modo culpæ iuris canonici pœnis, & pecuniaria mulcta pro arbitrio ſui eccleſiaſtici iudicis imponenda, puniri debet. Nam cum pœnæ illæ, ſacris canonicis conſtitutionibus approbatæ non ſint, iudex eccleſiaſticus eas infligere non tenetur, ita in ſimili lege probat Gregori. Lup. in l. 57. in verbo. *Por tres annos.* tit. 5. part. 1. & ſuffragantur quæ ſcripſi ſupra cap. incip. negociatores annot. prima.

Illud autem nouè, ſed verè affirmare audeo, quod licet clericus dictarum legũ pœnis non poſſit mulctari, ſi tamen exercuerit prohibitam venationem, vel piſcationem, & repertus fuerit à iudice ſæculari vel à miniſtris laycę iuriſdictionis, priuari poteſt auibus, canibus, aliiſque inſtrumentis prohibitis, ſunt quidem hæc omnia reipublicæ nociua, & ideo per ſæcularem poteſtatem aufferri poſſunt. Sicuti de armis vetitis quæ à clericis portantur, ſcribit D. Couarr. in practic. quæſtio. c. 33. num. fin. dixi ſupra d. c. 55.

*Clerici operam dantes prohibitæ piſcationi, vel venationi à iudice ſæculari & eius miniſtris, auibus, canibus & alijs prohibitis instrumentis priuari poſſunt.*

Non tamen circa huius capitis materiam eſt prætermittendum, quod ſi clericus aliquid ex illicita venatione, vel piſcatione acquiſiuerit, in animæ iudicio non tenetur ad reſtitutionem, ita Couarr. in regul. peccatum. in 2. part. relection. §. 8. n. 3. de regul. iur. lib. 6. Marti. Nauarr. in manu. confeſſo. c. 17. num. 124. qui allegans alios teſtatur, id procedere ante iudicis condemnationem, non verò poſt.

*Puniuntur arbitrariè.* Adde quod opinio hæc approbari videtur. l. 47. tit. 6. p. 1. cum dicit: *Venadores ni caçadores, non deuen ſer los clerigos de qualquier orden quier que ſean:* Vnde cum illis prohibita ſit venatio, nec iure pœna ſtatuta ſit, iudicis arbitrio puniri debent, ſed hoc intelligendum eſt in clericis minoribus conſtitutis ordinibus qui beneficia eccleſiaſtica obtinuerint, non verò aliàs ita ex d. l. Patri. colligitur, cum dicit: *Ca deguiſada coſa es deſpender en eſto lo que ſon tenudos de dar a los pobres.* Et ſic loquitur de clerico beneficiato, ita ad conciliandas doctorum controuerſias eam not. Greg. ibi in verbo, *Venadores.* B

*Recreationis.* Adde quod monachis nec recreationis cauſa venatio licet, etiam ſi
C proprios redditus in venatione habeant, vt eſt communis opinio, teſte D. Didaco Perez in l. 1. tit. 22. lib. 2. ordina. qui in materia venationis plura lectu non indigna congerit.

*Recreationis cauſa.* Adde veram rationem eſſe, quia in dubio delictum non præ-
D ſumitur. l. mero. ff. pro ſocio. cum aliis.

*Ioculatores, Goliardi, ſeu Buffones.*

## CAPVT LXXII.

1 *Horum nominum germana ſignificatio oſtenditur.*
2 *Clerici hiſtriones qua pœna ſunt puniendi.*
3 *Ioan. Monachi opinio quædam exploditur.*

IOculatores † dicuntur latores ioci in publicum, facientes ſpectaculum proprii corporis, vt per Ioan. Monac. in c. 1. de vit. & honeſt. cleri. in 6. per text. in cap. cum decorem, eod. tit. & per l. 2. ff. de his qui not. infa. & gloſſ. in d. c. 1. Hoc verò vocabulum Goliardos, vulgare eſt Gallorum: & Buffones, vulgare eſt Tuſcorum, ſecundum Ioan. Mona. & gloſſ. ibi. hos tamen alibi appellat canon hiſtriones, 4. q. 1. cap. 1. de conſecra. diſtinctio. 2. Pro dilectione, ſecundum Ioan. And. & Domi. ibi tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, ſed ſolum de hiſtrione. Ex quo videntur dicti doctores intelligere, quod idem ſignificat hæc dictio hiſtrio, quod tres dictiones prædictæ. Et clerici, qui tales ſe faciunt, ſi per annum illam artem ignominioſam exercuerint, ipſo iure carent omni priuilegio clericali. Si autem breuiori tempore, , tunc ſi tertio moniti non reſpuerint, carent etiam omni priuilegio clericali, ita diſponit text. in d c. 1. & facit in propoſito decretum Concilii Carthagi. 4. à Gratiano tranſcriptum in q. Clericum. 46. diſt. vbi diſponitur, Clericum ſcurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio eſſe retrahendum. Annus autem, de quo ſupra, continuus de-
2 bet eſſe, † vt pœnam prædictam quis incurrat, vt not. Ioan. Mona. ibi, & Archidiac. Ioan. Andr. & Domini. vnde ſi in diuerſis menſibus diuerſorum annorum, qui ſimul iuncti vnum facerent integrum annum, quis vteretur prædicta arte, non haberet locum iſta pœna ſecundum Anchar. & Domini. ibi. Aduerte † præterea
3 quod licet Ioan. Mona. in d. c. 1. teneat quod clerici in ſacris non amittant priuilegium in iſto caſu, contrarium tamen tenet Arch. Ioan. And. Anch. Domin. & Philip. ibi, poſſunt tamen recuperare ipſum priuilegium per diſpenſationem epiſcopi, quando in hoc delinquens eſſet pœnitens & verè contritus, ſecundum Ioannem An. & Anch. ibi. & Domi. Et vide Barth. de Caſſaneo in conſuetudinibus Burgundiæ, fol. 1. in §. Septimò fallitur: vbi limitando regulam, quod clerici non poſſunt de crimine coram ſæculari Iudice conueniri, dicit quod hoc fallit in clerico Goliardo, Buffone vel ioculatore, qui tertiò monitus non deſiuit, quia talis eſt ipſo iure priuatus omni priuilegio clericali. Ex quo videtur velle, quod propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis ſæcularis. Pro quo etiam vide Stephan.

Digitized by Google

phanum. Aufrer. in Clemen.1.de offic.ordin. Et licet, vt ſupra dictum eſt, Doctores teneant contra Ioan. Mon. & ſic, quòd hæc pœna procedat in clericis etiam in ſacris, dicit Bart. Caſſ. vbi ſupra, quod tutius eſt tenere opinionem Ioan. Mon. contra Arch. & ſequaces propter actualem degradationem, quæ in hoc caſu ſecundum eum videtur neceſſaria, cuius opinionem videtur ſequi Phili. Probus in addi. ad Ioan. Mona. Ego tamen credo, quòd opinio Archi. & aliorum contra Ioan. Mona. ſit vera. Nec obſtat illud de degradatione, quòd Bartho. de Caſſaneo vbi ſupra dicit, quia non ſequitur, eſt neceſſariò degradatio in caſu iſto, ergo benedicit Ioan. Mona. dum aſſerit, quòd pœna iſta non procedit in clericis in ſacris, quia Doctores contrarium tenentes non negant degradationem eſſe neceſſariam, licet de ea non faciant mentionem: & ſi neceſſaria eſt in caſu noſtro, etiam facienda eſſet in clerico in minoribus, quia ille etiam capax eſt degradationis, vt videbis infra ſuper verbo degradari, neque conſtat ex verbis Ioan. Mon. quod ideò dicat, quòd clerici in minoribus amittunt priuilegium, iuxta formam tex. in d. c. 1. quia in eis non eſt neceſſaria degradatio.

D*Ebet eſſe.* Adde quòd in dubio tempus à lege præfixum continuum eſſe debet. gloſ. ſing. in rubr. ff. de diuerſ. & tempor. præſcrip. quam reputat. ſing. & vnicam Ioan. de Imo. in Clemen. 1. column. 4. de in integ. reſtitu. idem tenet gloſ. in c. 1. in verbo, per annum. de tempor. ordin. libr. 6. vbi doctores tradiderunt Ang. in l. ſi idem cum eodem, vbi Dec. num. 5. ff. de iuriſd. omn. iudi. Ang. in l. vltim. §. quoties. ff. de publ. & vectig. & in l. quoties in ſtipulationibus. ff. de ver. obl. quæ opinio ab omnibus approbata eſt. A

*Carnificum ſeu macellariorum aut tabernariorum officium publicè, perſonaliter exercentes.*

## CAPVT LXXIII.

1 *Clerici aliquod iſtorum officiorum publicè exercētes ſi tertiò nominatim moniti non deſtiterint aut reſpuerint, ſi coniugati ſunt, perdunt omne priuilegium clericale, ſi verò non coniugati & omninò, vt layci incedant, quamdiu præmiſsis inſtiterint, eo ipſo perdunt priuilegium clericale.*

2 *Clerici an debeant moneri nominatim, vel in genere, vt deſiſtant à vilibus exercitijs, & an ſufficiat monitio peremptoria.*

3 *Epiſcopi in his monitionibus terminum liberè poſſunt ſtatuere.*

4 *Clericus ſi infra terminum monitionis dimiſit turpem vitam, & demum reaſſumpſit, & vltimatè infra eundem terminum dimiſit, an tunc locus ſit pœnæ.*

5 *Clerici ſi alijs ſordidiſsimis officijs, in huius capitis fronte non expreſsis vtantur, an pœna Clemen: 1. de vita & honeſta. cleri. puniantur.*

CLERICI † nominatim & tertiò moniti, vt ab huiuſmodi officiis deſiſtant, ſi non fecerint, aut officia illa reſumpſerint, coniugati omninò, non coniugati verò in rebus, & ſi omninò incedunt vt layci in perſonis, priuilegiū clericale, quam- 1

diu præmiſſis inſtiterint, eo ipſo admittant. Ita diſpoſitum eſt per Conc. Vienn. in Clement. 1. de vi. & honeſt. cleric. Et aduerte quod pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro vtilitate dominorum, quibus ſeruiunt, quia in hoc non habetur reſpectus ad eum cuius intereſt, ſed ſolùm ad eum qui talia of-
a ficia exercet per ſe & publicè, *a* ſecundum Bonifacium ibi, prope finem, poſt Paul. & Guliel. Quem etiam ibi vide prius tenentem póſt Paul. quòd clerici puniuntur prædicta pœna, quamuis non exerceant continue dicta officia, ſed per dilucida interualla, dum tamẽ eo tempore quo non exercent deſiſtant propter aliam cauſam,
2 & non cauſa honeſtatis ordinis clericalis. Vt † autem pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expreſſo in monitione illis facienda, per
b gloſſ. ibi, *b* in verbo nominatim. quæ quidem monitio debet fieri publicè in Eccleſiis per præsbyterũ, vel præconẽ in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, vel in locis aliis publicis ſecundum Guiliel. de Monte Lau. ibi, ꝙ tamen videtur intelligere Bonifacius ibi prope fi. quando non poſſunt clerici apprehendi, nã ſi poſſent, monitio debet fieri in perſonis monitorũ, quem etiam vide dicentem, quòd forſan ſufficeret, ſi fieret monitio in loco habitationis, & vide Card. ibi, in 7. q. concludentẽ, quòd quando monitio fieret per circumlocutiones omninò ſpecificas: tunc æque fit certificatio, ſicut per nomen proprium: & in caſu noſtro talis monitio ſufficeret, dum clarè cõſtet de quibus fiat mentio, & idem tenet Zenze. & Petrus de Anchar. & Bonif. & Imo. ibi, quos ſequitur etiam Ioan. de Vanchel. in ſuo breuiario, ſuper d. clement. licet Paul. & Ioan. de Lig. teneãt contrarium, ſecundum eum debet etiam eſſe monitio trina, adeò quòd non ſufficeret vnum peremptorium pro omnibus vt notat etiã gloſſ. ibi, in verbo, Tertio. Et tenet Guliel. & Bonifacius ibi. Card. autem in 8. quæſtion. cõcludit vnam monitionem cum tribus interuallis æquiparari in iſto caſu tribus monitionibus, & ſic intelligit opinionem Zenze. ne contradicat Ste-
3 phano: & ſic videtur, quòd † poſſit intelligi opinio Anchar. & Ioan. de Imo. ibi, qui videntur ſimpliciter tenere opi. gloſſ. & Ioan. de Ligna. & Zenze. In arbitrio præterea eſt epiſcopi in his monitionibus ſtatuere terminum quem voluerit, ſed poſtquam ſtatuerit, non licebit immutare prius quàm lapſus fuerit, ſed cum durat, prorogare poterit ex cauſa. ita Cardi. ibi poſt Lau. in 6. quæſtion. in fin. Et aduerte
4 quòd in † quantum ſupra dictum eſt, quòd reaſſumens officium prohibitum, ex prædictis poſtquam dimiſit incurrit pœnam: limitandum eſt niſi reaſſumens dimittat illud durante termino monitionum, vt declarat gloſſ. ibi, in verbo, reſumpſerint, quam ſequitur Cardin ibi poſt Laud. & Paul. in 10. quæſtion. Et idem ſequitur Imo. ibi ſuper eadem gloſ. Quod tamen optimè ſublimitat & declarat Bonif. ibi. in col. 4. verſic. Sed iſtud. Vbi dicit quòd prædictam limitationem putat veram, quando primò dimiſſio fuit facta ſimpliciter, nam tunc quia conſtat de cauſa dimiſſionis, & ſumus in materia pœnali, intelligendum eſt prout placet ipſi monitio, ſecus autem vbi conſtat de dimiſſione propter monitionem præcedentem: tunc enim monitio fuit ſortita ſuum effectum, & ſic amplius non poteſt dici quòd durat terminus monitionis & ideò reaſſumptio per eum facta nocebit ei: tanquam facta, expirata iam monitione, licet poſtea ductus pœnitentiâ, quia reaſſumpſit,
5 dimittat intra terminum ſibi datum in monitione. Item † nota, quòd ſi clericus

vtatur

vtatur aliis vilibus officiis, vt puta aptare pelles, ſi ſint lenones, vel balneorũ publici cuſtodes, non incurrunt prædictam pœnam, c licet videatur in talibus eſſe identitas rationis, & in aliquibus eorum maior ratio, vt colligitur ex gloſ. 4. in d. Clement. & ex his quæ no. ibi. Cardi. quamuis contrarium teneat Zenz. ibi. quem videtur ſequi Bonifa. ibi in column. 2. vel concluſ. qui etiam addit, quòd ſi clericus exerceret officium mundandi cloacas, forſan haberet locum pœna d. Clementi. quod ego non opinor verum, ſequendo dictam opinionem Car. poſt gloſſ. quia ſi lenones non comprehenduntur ſub ea, quia non ſunt expreſſi, multò minus mundantes cloacas. Crederem tamen quod etſi tales non comprehenduntur, quia ille tex. videtur ſpecialiter prohibere illa officia ibi expreſſa, ex eo forte, quòd in illa ætate frequentius peccabatur in illis, ſecundum Car. ibi. Si clericus vteretur aliquo ex prædictis officiis, vel ſimilibus vilibus, vel inhoneſtis, ſi monitus non deſiſteret, puniendus eſſet ſuperioris ſui arbitrio, attenta officij, & perſonæ qualitate, & temporis diuturnitate, & aliis quæ infra in arbitrariis conſideranda tradimus.

PEr ſe & publicè. Adde. glo. not. hoc tenentem in verbo. publicè & perſonaliter. in Clemen. 1. de vita & honeſt. cleric. quam ibi ſequitur Petrus de Anchar. not. 3. Card. Flo. not. 5. Ioan. de Imo. colum. 3. Vnde dixit egregiè Archi. in c. nulli. 44. diſt. quod clericus qui non per ſe, ſed per alium tabernam exerceret, non dicitur tabernarius, idem ſequitur Domi. in capit. 1. column. 2. verſi. nota iſtam gloſ. de vita & honeſt. clerici. in 6. & ad hoc allegat text. in c. ſignificante. de appella. vbi canonici quidam ius habebant vendendi carnes, & ſcribit Domi. ſe aliquando defendiſſe clericum, qui domibus Eccleſiæ tabernam tenuerat vendendo vinum, quod ex ſuis vineis collegerat, non tamen propria perſona adminiſtrauerat, ſed per alium, & ſequitur ibi Philip. Fran. column. 2. & vide Abb. conſi. 6. inci. caſus ſuper quo. lib. 1. qui loquitur de clerico vendente vinum, & cæteros fructus ex ſuis prædiis, ſunt etiam videnda quæ ſcripſi ſupra c. incip. negociatores. annota. prima. Quibus ſuffragatur text. in c. vltim. ne de cler. vel mona. in 6. vbi clerici criminalem iuriſdictionem poſſunt exercere per alios, licet per ſe ipſos facere non ſit eis permiſſum, text. in clement. in agro. §. porro. in fin. in verbo. *Perſonalem*, de ſtatu monach. A

Et conducit tex. à ſenſu contrario in l. in honorib. §. 1. ff. de vacati. mun. vbi ſcriptum eſt, non alios fiſci vectigalium redemptores à muneribus excuſari, quàm eos qui præſentes negocium exercent: quaſi ſcilicet illi exercere non cenſeantur, niſi ipſi præſentes exerceant. Et ſimilis eſt propemodum tex. in l. vltim. ff. de excuſation. tutor. vbi qui in collegio paſtorum ſunt, à tutela excuſantur, ſi modò per ſemetipſos munus illud exerceant, ex quo not. Bald. quod Doctor non debet habere ſalarium, niſi per ſe legat, non verò per ſubſtitutum, quem etiam ad hoc not. Roma. in rep. l. ſi verò. §. de viro ſal. 24. ff. ſolu. matrimo. & in ſing. 64.

Sed his refragari videtur text. in l. 2. §. 1. ff. de admin. rerum ad vſum ciui. perti. vbi quod quis ſuo nomine exercere prohibetur, id nec per ſubiectam perſonam facere debet, ideò ſi Decurio ſubiectis aliorum nominibus prædia publicè colat, quæ decurionibus conducere non licet, ſecundum legem vſurpata reuocantur, & ibi not.

not.glo.quòd illud quod non poſſum per me,nec per alium poſſum, vbi gloſ.multos tex.concordantes allegat. Sed quamuis hoc verum ſit,minimè procedit, quando lex vel ſtatutum conſiderat actum ipſius perſonæ exercentis, vt in viliſſimis, & ſordidis officiis,hoc c.expreſſis,in quibus vilitas in eorum vſu perpenditur,ita ſing. Andr.Alciat.in tract.præſu.regul.1.præſ.48.num.10. Sed ſi verum eſt clericum,qui dicta ſordida munera interpoſita perſona exercet, puniendum fore non quidem pœna ordinaria,d. Clement. 1. de vita & honeſt.cleric.non tamen à culpa vacet,etiamſi per alium exercet, vt tenet glo. præcitata, quam doctores ibi ſequuntur,idcò arbitraria pœna puniri debet, pro modo culpæ.

Poterit etiam Iudex Eccleſiaſticus contra laycos merces vendentes procedere, ſi in his aliquid turpe, vel illicitum commiſerint, veluti ſi merces mixtas cũ alia ſpecie ignorante emptore vendiderint, quod notatu dignum eſt,ita ſcribit Abb.in c.1. de empt.& vendi.quem ſequitur Anton. Burgen.ibi Roman. ſing. 526. & ante hos opinionem iſtam tenet Abb. Antiquus in d.c.1.de emp. & vend. quem originaliter legimus,ſcribit etenim ibi magiſtrum ſuum illius textus autoritate conſuluiſſe,iudicem Eccleſiaſticum debitis pœnis punire poſſe laicos aromatarios immiſcentes fabarum farinam in cera venali,quem ibi Andr.Siculus ſecutus fuit & Aufrer. in rep. Clemen. 1.de offic.ordina.poſt regul. 4 .de poteſtate Eccleſiæ ſuper laycis & rebus eor. verſicul. tertio. Nec iſta puniendi facultas tolli poteſt à iudicibus Eccleſiaſticis, per ſæcularem poteſtatem ex tranſcurſu cuiuſcunque temporis quia contraria conſuetudo eſſet nutritiua peccati & in reipublicæ pernitiem, ita Hoſti. Ioann. Andr. Abb.Cardi.Barba.in d.cap. 1. quam opinionem communem eſſe profitetur Nicol. Boeri.deciſio.69.num.21.& inſignis D.Couarru.lib.3.vari.reſolu.c.14.num. 5. ſcribit tamen Boeri. d. deciſ. quòd in regno Franciæ contrarium ſeruatur ex generali conſuetudine, qua poteſtas hæc tantum tributa eſt ſæcularibus magiſtratibus abrogata ab Epiſcoporum clericorumquè iudicum iuriſdictione, quod etiam apud Hiſpanos antiquiſſima conſuetudine receptum eſt,teſte D. Couar.in d.c.14.quam conſuetudinem validam eſſe ſcribit glo.in d.c.1.

*Iudex Eccleſiaſticus cõtra laycos merces deprauatas vendentes procedit de iure non verò in Hiſpania.*

B *Gloſſ.ibi.* Adde Abb.qui hanc ſententiam ſequutus dictam gl. ſing. eſſe fatetur in c.ex tuæ. numer.4.de cleri. non reſiden.& vide Abb.& docto.in c.vltim.de vita & honeſt.cleri.Alexan.in l.contumacia.ff.de re iudi. Deci.in c. conſuluit. num. 11.de offici.deleg.Bartho.Caſſ.in conſuetud.Burgun.Rub.4.§. 23. in gloſ. *Sera ſeuſſiſumment.*n.18.Verum tamen eſt, quòd ſi Epiſcopus publicè denunciet in Synodo, ſeu Synodalem conſtitutionem faciat, qua præcipiat, ne clerici dicta ſordida munera exerceant,tale præceptum vim habet trinæ monitionis.ita Hoſti.in ſumma.ne clerici.vel monach. §. quæ ſunt permiſſa.in fin.ver.ego intelligo.quem ſequitur Gregorius Lup.in l.49.tit.6.in verbo, *Amoneſtar tres vezes*, par.1.

C *Prædictam pœnam.* Adde Barthol.Caſſa.idem tenent.in conſuetud.Burgund.Rub. 1.in gloſ.*Stlnagrace*.num.62.

## *Aleatores,*

## CAPVT LXXIV.

1 *Ludere ad taxillos,clericis prohibitum eſt.*

2 *Clericus*

Digitized by Google

2 *Clericus publicus aleator qua pœna puniendus ſit, ſerioſe traditur.*
3 *Seculares iudices, licet non poſſint ex huius regni legibus inquirere contra luſores poſt duos menſes, neque contra eos qui duos tantum argenteos luſerint, iudices tamen eccleſiaſtici non debent, etiam in his caſibus, clericos impunitos relinquere,*
4 *Clericus compelli poteſt parte petente ad reſtitutionem eorum, quæ lucratus eſt in ludo: licet terminus, de iure regio præfixus, fuerit lapſus.*
5 *Clerici luſores non ſolum puniendi ſunt, ſed etiam ludi participes.*

ALEA † quidem (ſi Calepino credimus) ludus tabulæ eſt, & omnis ludus in va- 1
rietate fortunæ conſiſtens. Vnde aleator dicitur qui ſæpè alea ludit: ludere au-
tem ad aleas & taxillos clericis prohibitum eſt, *a* vt in c. Cleri de vita & honeſta cle- a
ri. quod ideò prohibitum videtur, propter plura crimina quę in talibus ludis perpe-
trati ſolent, *b* quorum 16. refert Hoſti. in ſua ſumma, in tit. de exceſſi. Præl. in §. Cle- b
ticus, & vide Florent. in 2. p. tit. 1. c. 23. §. 6. col. 1. & duabus ſeq. vbi dicit, quòd quot
ſunt puncta in taxillis, tot ſunt ſcelera in ludo, & ponit 21. peccata quæ in illo inter-
ueniunt, quę omnia ad literam tranſcripſit Petrus de Rauen. in ſuo Alphe. aureo, in
verbo, ludus. Pœna autem clerici † publici aleatoris eſt vt repellatur ab obtinendo 2
beneficio, *c* etiamſi nunquam fuerit monitus vt deſiſtat à ludo, probatur in c. inter c
dilectos. de exceſ. præla. iuncta glo. in d. c. Cleric. in verbo, ad aleas, vnde dicit Abb.
in d. c. inter dilectos, quod collatio facta tali eſt nulla. ſi de hoc conſtabat, tanquam
facta vili & indigno: *d* & ſi non conſtabat, quia erat occultus, debet irritari, quæ vl- d
tima verba Abb. diſplicent. Nam ſi hæc eſt pœna aleatoris publici quomodo oc-
cultus aleator illa punietur? beneficio autem obtento, non priuatur propter lu-
dum, ſecundum eum, ſed mitiori pœna plecti debet, ex quo videtur quod eſt pœ-
na arbitraria. Si autem monitus non ſe correxerit, tunc poteſt beneficio priuari ſe-
cundum eum, qui allegat tex. in c. l. 56. diſtin. quæ aliàs eſt 35. qui tex. hoc expreſſe
non dicit, ſed quò l clericus deſeruiens aleæ, aut deſinat, aut damnetur, & non ape-
rit quæ ſit pœna. Vnde magis mirandum eſt quòd Domin. & Præpo. ibi ſummando
text. eundem, videntur tenere, quôd per illum textum imponitur pœna depoſitio-
nis, quod etiam videtur tenere. Sylueſ. in ſumma. in verbo, lupus, in verſi. Quartò
quæritur, dum dicit, quòd pateat eſſe peccatum mortale ludere in clericis, ex pœ-
na, quæ eſt excommunicatio, vel depoſitio, vt diſt. 35. Epiſcopus qui eſt idem text.
de quo ſupra, quia omnes Doctores ſolum ad hoc moueri poſsūt propter illud ver-
bum, *Damnetur.* Et prædictam tamen opinionem Abb. ſequitur ſimpliciter Ioan.
Bap. Caccialupi in tracta. de ludo in 12. quæſt. licet non referat Abb. ſed allegat ſo-
lum Doctores in d. c. inter dilectos, & idem fere ad literam facit Paris de Puteo in
tract. de ludo, in column. 11. numer. 44. licet de Dominico & Præpo. nullus eorum
meminerit. Ego verò in pœna huius delicti non facile opinor quod poſſet deſcribi
certa doctrina, quippe peccatum variari debeat ex circumſtantiis occurrentibus
quæ ad aggrauandam vel minuendam eam animum iudicis inclinabunt, ideoque
arbitrari eum oportebit, quanta ſit conſuetudo ludentis, & quæ quantitas pretij, &
qualitas perſonarum, qualiſuè exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occa-
ſione ludi diuina deſeruerint officia, quibus intereſſe tenebantur, aut ſi ſacramenta

deſierint miniſtrare. Et prout hæc omnia accidiſſe compererit: ſic delinquentes in hoc punire debebit. Vnum præterea ſemper aduertat Iudex, quòd cum in his præ-
e cipue Regnis longè grauius puniant eorum leges ludentes ad taxillos *e*, quos idioma Hiſpanum *Dados* appellat, & hoc genus ludi in oculis omniũ deteſtabilius ſit, ſic debet ipſe arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si verò clericus proprio ludo id adiunxerit, quod aliis ludere volentibus menſam paratam habet, in qua alios ad ludendum prouocat ac recipit, tunc quidẽ grauiori pœna quã in
3 prædictis caſibus plectẽdus eſt. Admonitos prẹterea † velim in hoc artificio omnes Iudices, horum præcipue Regnorum, quod licet ex eorum legibus ſancitum ſit,
f quòd poſt duos menſes non poſſint iudices inquirere contra luſores, *f* nec contra
g eos qui duos tantum argenteos luſerint procedere: *g* ipſi tamen contra clericos, & poſt dictum terminum, & infra prædictam quantitatem poterunt, & debebunt procedere, ex ratione, quia cùm longe inhoneſtius, & magis prohibitum ſit clericis quam laycis vacare ludis, non videtur decens eſſe dictarum legum ſanctiones in
4 clericorum ludentium patrocinium admittere. Atque ex ea crederem † ratione poſſe firmari, quòd licet eædem leges patriæ breuem terminum præfixerint ad repetitionem amiſſorum in ludo, etiam eo lapſo damnari poterit clericus ad reſtitutionem eorum quæ lucratus eſt, eo qui amiſerit repetente. Et quòd in hoc attendendum ſit tempus à iure communi præfinitum ad repetitionem prædictorum, de quo in d.auth. Alearum vſus. Et per Abb. in d.c. Clerici de vi. & honeſt. cleric. Non
5 ſolum † autem Iudices Eccleſiaſtici in puniendis clericis luſoribus debent eſſe
h peruigiles, ſed & inſpicientes, & participes *h* tantum etiam punire debent pœna, quæ ipſis condigna videbitur, Imperatoriarum legum zelum imitantes, qui clericos ad tabulas ludentes, vel participes ludentium, aut inſpectores tribus annis à miniſterio prohiberi iubent & in monaſterio redigi, vt in auth. Interdicimus. C. de Epiſcop. & cleric. & in §. Interdicimus. in auth. de ſanctiſ. Epiſcop. colum. 9.

A *Clerici & religioſi à quibus ludis repellantur.*

PRohibitum eſt. Adde Concilium Tridentin. Seſſion. 22.c.1. de reformat. & Seſſion. 24.c.12. & Regiam l.57.tit.5.part.1. cùm dicit: *Otroſi no deuen iugar dados, nin tablas, nin pelota, nin inelo, nin otros iuegos ſeme iantes deſtos: porque ayan de ſalir del aſſoſſegamiento, nin parar ſe à verlos, nin à tenerſe con los que iuegan.* Et ea ratione verè iudicio meo ſcribit Domi. Soto de iuſt. & iure. lib. 4. q. 5. art. 2. quòd ſacerdotibus vix circa mortale peccatum vti licet ludis vetitis, ac præſertim religioſis, & Præſulibus, quia ludus illis non qua ratione ſæcularibus , ſed quia contra eorum eſt honeſtatem, prohibitus eſt, quòd autem autor noſter hic numer. 2. ſequitur. Poſſunt ſanè clerici vel monachi ſine vlla culpa etiam veniali chartis luſoriis ludere ob honeſtam cauſam (puta) ad excitandum vel recreandum ſocium ea re indigentem, dum modo non frangant legem vllam, ad mortale peccatum obligantem, ita Nauarr. in manual. c.19. num. 3.

Sed an clerico ad Schacos ludere liceat, vide Ioan. Andr. in c. clerici. de vita & honeſt. cleric. qui tenet quòd ſic, idem tenet gloſ. in §. interdicimus. in auth. de ſanctiſſ. Epiſc. col. 9. & in auth. interdicimus. C. de Epiſcop. & cleri. vbi Odofr. & Alber. idẽ ſequuntur Archi. & Præpoſi. in c. Epiſcopus. 35. diſtinct. Innoc. in c. lator. de homi. quam

Digitized by Google

mi.quam opinionem communem eſſe fatetur Abb.n. 4.in d. c. clerici. Bertachi.in tract.de Epiſcop.1.cauſ.fi.par.q.7.Aug.ad Ange.in tract.maleſi.in parte, *Mattdore de maledat*. numer. 3. Iuli. Clar. lib. 5. recep. ſenten. §. ludus. verſi.quæro,numquid. Gregor.in d.l.par.in glo.incip. *Te iuelo.* Quæ communis,& recepta ſententia limitari debet,niſi clericus luderet ad Schacos auaritiæ cauſa, ita Archi. in d. c. Epiſcopus,& Imo.in d.c.clerici.column.9.& alij ex prææallegatis.

*Perpetrari ſolent.* Quibusdam vulgatis carminibus, quæ carmina refert Hoſt.in ſumma,tit.de exceſſio. præla. §. clericus. Plato quidem rectè videtur annotaſſe aleam & reliquas pernitioſas artes à Dæmone quem nominat *Theuth* inuentas eſſe, ita Plato in Phædro, & aliquas rationes luculentas prohibitionis aleæ ſcribit Ioan. Sales Betienſis lib.1.Polycrati.c. 5. B

Et qui plura alia de taxillorum & alearum pernicie, & deteſtatione videre deſiderat, legat Paridem de Puteo Ioan.Baptiſt.Caccialup.Steph.Conſt.in ſuis tracta. de ludo editis, Troilum Malueti.in ſuo vtili tractat. de Sordi. ludo. in pract. crim. can.126. Tho.Gramma.deciſ.11.num.7.& nouiſſimè Fra. Franc.Alcocer.in tractat. de ludo.& egregiam additionem ad Doctor.Didac.Perez in l.37.tit.16.libr.8.ordi. cuius auctorem ideò non nomino,quia mihi incertus eſt,quis is fuerit, cùm in toto illo opere non appareat.

*Ab obtinendo beneficio.* Vide nouiſſimè Iacob. Menoch. libr. 2. de arbitra. iudi. quæſtio.centur. 4. caſu 399. numer. 3. Iure verò ciuili ea pœna ſtatuta erat, quòd ſi clericus poſt monitionem Prælati aleæ indulgeret, per triennium proprio munere ſuſpendendus erat,text.in d.authenti.interdicimus,& in d. libr. 57. Quæ quidem pœna cum iure canonico approbata non reperiatur, eccleſiaſtici iudices eam clericis infligere non debent, ſed eas pœnas quæ ſacris canonibus ſunt approbatæ, vel aliam arbitrariam pro modo culpæ,& conſuetudine ludentis, ita declarat Grego.in d. l. parti. in gloſſ. incip. *Por tres annos.* Qui noſtri auctoris hoc capite meminit. C *Clericus qui ludo indulget qua pœna plectendus ſit.*

Hoc de clericis,ſed cum crimen hoc ſit mixti fori, vt annotarunt Ang. Areti. in tracta.maleſi.in verbo, *Mentitore de falſi dari*.numer. 12. Pari. de Puteo in tract. de ludo.numer. 43. Petrus Auenda. neminem tamen allegans de exequend. manda.Reg.2.part.c. 9. num. fin. Ideoque laycus luſor punitur inprimis, pœna priuationis communionis, vt ſancitum fuit in ſacroſancta Elibertina ſynodo. cap. 79.& refert Eſpec. in tract. de modo generalis Concilij ſub rub.62. Deinde pœna arbitrio Epiſcopi iniungitur,ita Amodeus de Caſtello in tractat.Syndicatus.n.93.Iacob.Menoch.vbi paulò ante allegaui,ſed in forenſibus actionibus, apud Hiſpanos hoc receptum non eſt,nec vidi vnquam iudices eccleſiaſticos huius criminis ratione,contra laycos procedere. *Iudex eccleſiaſticus an laycos luſores poſſit debitis pœnis punire.*

In hoc tamen ampliſſimo Archiepiſcopatu Toletano, nouiſſimæ pœnæ contra clericos huius criminis reos, ſunt ſtatutæ in lib. 3. conſti. de vita & honeſt. cleri. c. 7.in hæc verba: *Eſtatuymos y mandamos, à todos los Clerigos conſtituy dos in ſacris, ò beneficiados de qual quiera dignidad, ò preheminencia que ſean, en eſte Arçobiſpado, no iue guen en* *Synodalis Toletana conſtitutio interpretatur.*



Digitized by Google

*guen en publico ni en ſecreto, à iuegos prohibidos de derecho, eſpecialmente à las tablas, dados, è naypes, dineros ni ioyas, ni preſeas, ni preſten dineros à otro para iugar. Ni aſſiſt ampara atenerſe à algunos que ieuganni conſientam qua otros ieuguen en ſus caſas. Y ſi lo contrario hizieren reſtituyan lo que anſi ganaron, è incurra cada vno en pena de dos ducados la primera vez para la fabrica de la yglesia donde fueren parrochianos denunciador, y probres, por yguales partes. Y por la ſegunda vez la pena doblada. Y por la tercera demas y aliende de las dichas penas, que de la pugnacion à el aluedrio de los iuezes que de ello conocieren, ſegun la calidad del exceſſe, y los clerigos que conſintieren que ſe iuegue en ſus caſas ſean obligados à pagar todo el intereſſe que ſe perdiere, y ſe lo puedan pedir y los iuezes condenar en ello. Y ſi dentro de nueue dias, no vuiere quien lo pida, que el nueſtro fiſcal, o alguazil lo pueda pedir. Y ſea la mitad pera el, y la otra mitad para los probres que el iuez por bien tuniere de lo aplicar.* Hactenus Synodalis Toletana conſtitutio, circa quam illud notandum exiſtimo quòd ad hoc, vt clericus condemnari poſſit, grauioribus pœnis quæ ibi imponuntur. Si ſecundo, vel tertio luſerint, oportet quòd primo ſit condemnatus, vt poſſit pœna ſecundi criminis mulctari, & ſecundo vt tertia pœna imponi poſſit ita ex dicta conſtitutione colligitur, & ſic ſimiles Regias conſtitutiones interpretatur doctiſſimus Auenda. de manda. Reg. 2. part. cap. 9 num. 9.

Poſſunt tamen in hoc Archiepiſcopatu clerici impunè ludere, ita vt ludus ſex argenteos non excedat, & ſic cauſa alicuius prandij, & hoc raro & non publicè, ne inde ſcandalum generetur laycis, vt in c. 8. dictarum conſtitutionum lib. 3. tit. de vita & honeſt. cleri.

D *Vili & indigno.* Adde quod ego quidem opinor non omninò verum eſſe, quod collatio beneficij facta infami, ſit nulla, nam eam validam fore ante ſententiam tenuerunt Federi. conſil. 50. Cardin. & Felin. in c. querellam. de iure iurand. text. vbi Inno. in c. inter dilectos. de exceſſi. præla. & præmittit Calderi. conſil. 20. tit. de præbend. Felin. in c. 2. col. 3. de reſcrip. Niſi ea collatio facta ſit infami notorio, infamia quidem iuris, tunc enim collatio eſt nulla ipſo iure, quemadmodum explicat Abb. in c. inter dilectos. numer. 6. & in c. ſuper eo. de electione. Felin. in d. c. 2. numer. 4. Selua. in tracta. de benefi. 3. part. quæſtion. 3. column. 5. Hęc de infamia iuris, nam de infamia facti tradit Calderi. d. conſi. 20. & Marti. Nauarr. in c. ſi quando. colum. 52. de reſcript.

E *Ad taxillos.* Qua hodie pœna ludentes ad taxillos in hoc regno puniantur, vide l. 1. titul. 10 libr. 8. ordina. & pragmaticam regni conditam à Ioanna Regina Caroli Cæſaris matre Burgis anno 1528. quæ nouiſſimè collocata eſt libr. 8. ordina. noui. titu. 7. l. 7. & vide nouiſſimas alias pœnas contra luſores conſtitutas in l. 5. tit. 26. lib. 8. de noui. ordi.

F *Contra luſores.* Vide l. 116. in Madritiis conuentionibus celebratis ann. 1528. quæ hodie eſt. l. 10. titu. 7. lib. 8. ordina. noui. Et not. quòd licet iure Regio limitatum ſit tempus, ſcilicet, octo dierum, ad repetendum amiſſum in ludo & ad procedendum per inquiſitionem ſint duo menſes ſtatuti, in clericis, (vt autor noſter hoc cap. ſcribit) dicta Regia conſtitutio ſeruanda non eſt, eodem modo nec in ſcholaribus, quibus lapſo illo termino amiſſorum in ludo ſit reſtitutio, & hoc caſu incorrupta eſt l. vltim.

Digitized by Google

vltim. C. de relig. & ſumptibus funer. ita in celeberrima illa, totoque orbe celebratiſſima Salmanticenſi Academia ſeruari teſtatur Addi. ad Did. Perez in l.37. tit. 19. lib. 8. ord. Et iuſtiſſimum eſt, quod noſtra Complutenſis Academia idem obſeruet.

*Procedere.* Vide l. 63. in Madritiis conuentionibus, celebratis anno 1534. quæ eſt hodie 11. tit. 7. lib. 8. ordin. noui. G

*Participes.* Adde Cyn & Bald. in auth. interdicimus. C. de Epiſcop. & cleric. qui eleganter ſcribunt, quod ſi ſtatuta pœna ludenti imponatur, eadem ludi particeps mulctandus eſt: quam opinionem ſequutus fuit Angelus, & ibi Aug. Arim. vbi ſupra numer. 7. quod pro multis legibus huius Regni eſt notandum. Vnde ſcribit Fulgen. in d. authen. interdicimus, quod ſi quis iurauit ſe non ludere, & det alteri pecuniam, vt ſuo nomine ludat, à periurio minimè excuſatur, cuius opinioni aſſẽtitur Aug. Arim. in d. loco, num. 11. quod multum notandum eſt. H

## *Bona Eccleſiæ dilapidantes.*

## CAPVT LXXV.

1 *Dilapidator bonorum Eccleſiæ, à dignitate eſt remouendus.*
2 *Clericus patronus, qui res Eccleſiæ alienat, vel in illis damnum infert, qua pœna ſit coercendus.*
3 *In hoc delicto dilapidationis bonorum Eccleſiæ, tria ſpecialia reperiuntur.*
4 *Elegans traditur forma procedendi in hoc dilapidationis crimine.*
5 *Exploditur quædam Anto. opinio, & poſtea in quodam caſu recipitur.*
6 *Poteſtas alienandi, licet pendente lite à iure interdicta ſit, ſuper ſuſpitione tamen dilapidationis factum iudicis requiritur.*

SI quis dilapidator eſt bonorum Eccleſiæ, hæc eſt manifeſta & rationabilis cauſa quare poteſt à dignitate remoueri, probat text. in c. 2. de ſtat. mona. circa fi. & vide text. in c. Si quis presbyt. L diſt. quem ſic ſummat Præpo. Presbyt. vel diaconus vendens ſacra vaſa Eccleſiæ deponendus eſt, poterit tamen epiſcopus cum eo diſpenſare. qui text. etiam probat quod clericus in hoc committit ſacrilegium. Patronus verò clericus, qui res † Eccleſiæ alienat, vel illis damnum infert, ſi requiſitus non reſtituit, ſuſpenditur ab officio & beneficio donec emendet, & ſi adhuc noluerit emendare debet deponi, ita etiam diſponit text. in l. 3. tit. 15. part. 1. Et nota † quod in iſto caſu dilapidationis tria ſpecialiter reperiuntur ſecundum Ant. poſt Hoſtien. in cap. Licet, Heli. de ſimon. pen. col. Primum, quod abſens & contumax condemnatur, etiam lite non conteſtata. Secundum, quod propter ſolam ſuſpicionem ſuſpenditur ab adminiſtratione is, contra quem fit inquiſitio. Tertium, quod quilibet auditur accuſans: quæ etiam tria ſpecialia refert & ſequitur A-r.a. ibi. iu column. 6. Prius tamen admittendi ſunt quorum intereſt. 16. quæſtion. 7. cap. Filiis. & 2. quæſtion. 7. quapropter. Forma verò procedendi contra † dilapidantem eſt, quod formentur duo pro ceſſus, primus de ſuſpicione dilapidationis in qua ſummariè procedi debet: quia timetur, ne is, contra quem eſt inquirendum

1 (line 1 of paragraph) · 2 (Patronus line) · 3 (Et nota line) · 4 (Forma verò line)



Digitized by Google

de veritate, officiales corrumpat, & inquiſitionem veritatis impediat, in qua procedi poteſt ſummatim & ſine ſcriptura ad effectum, vt probata ſuſpicione detur ſibi coadiutor & interdicatur vtrique omne genus alienandi, & tunc probata ſuſpicione licet leui, & per coniecturas debet ſuſpendi ab adminiſtratione, quæ ſuſpenſio operatur effectum, quod ſolum perdet poteſtatem adminiſtrandi in temporalibus, non verò in ſpiritualibus. Secundus proceſſus de veritate dilapidationis, in quo proceditur plenariè, & inuenta veritate deponitur ab adminiſtratione in perpetuum, taliter quod quo ad actum, & quo ad ius remoueatur ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium, licet non degradetur ab ordine, & ſic eiicietur dilapidator ab Eccleſia, & aliis præficietur, & eiectus remanebit in ordine, ſed non habet ordinis executionem, cum ſit effectus infamis per ſententiam. Quæ omnia colliguntur ex Archi. in cap. Vobis & in cap. Vulteranæ. 12. quæſt. 2. & Anto. in cap. Venerabili de offic. delega. & in cap. Licet Heli. de ſimoni. & ex Ioan. de Ana. ibi, column. 5. & ex Abb. in d. cap. Venerabili. complectendo ſubſtantiam dictorum ſuorum: Abb. tamen vbi ſupra, in hoc ſecundo proceſſu quando de veritate agitur quo ad pœnam imponendam conuicto de dilapidatione diſtinguit, quod aut fuit actum criminaliter, & debet deponi, allegat text. in c. Apoſtolicos, & c. Monemus 12. quæſtion. 2. cuius opinionem ſequitur in hoc Præpoſ. in d. c. Vobis, propè fi. Aut fuit actum ciuiliter, & debet ſolum remoueri à beneficio, & alius eſt ad aliud promouendus, allegat text. in d. c. Licet Heli. quam diſtinctionem habuit ab Anton. ibi, licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quod debet deponi etiam ab ordine, & vide eundem ibi, & in d. cap. Licet Heli. tenentem quod ſi prælatus non poteſt conuinci de dilapidatione, & eſt infamatus, debet ſe purgare. Et aduerte quod Abb. in d. c. Venerabili. dicit quod hic proceſſus de quo ſupra habet locum, quando procedit per viam inquiſitionis ſeu denunciationis, ſed ſi accuſatur quis de dilapidatione, non eſt neceſſe vt prius inquiratur, an ſit ſuſpectus ſed poteſt procedi ſuper veritate. Cum autem totus hic noſter libellus in denunciatione fiſcalis, & non in accuſatione fundetur, per hoc conſtat quod debebit in noſtro propoſito formari duplex proceſſus. Crederem prætera quod licet verum ſit quod Abb. dicit, quod accuſationem non eſt neceſſe præcedere inquiſitionem de ſuſpicione. Si tamen accuſator peteret pendente accuſatione accuſatum ſuſpendi ab adminiſtratione, tunc neceſſe eſſet ſaltem ſummariè de tali ſuſpicione cognoſci, & illa probata poſſe procedi ad ſuſpenſionem, vt ſupra, quia ſola pendentia accuſationis de dilapidatione non ſufficeret ad ſuſpendendum reum ab adminiſtratione, vt notat Anton. in d. c. Licet Heli. col. penult. & Præpoſ. in d. c. Vobis. 12. quæſt. 2. Sed in materia huius noſtri c. vide Abb. in d. cap. Licet Heli. penult. col. vbi dicit quod in veritate ſuper modo procedendi contra dilapidatores iura loquuntur vario modo, quia principaliter habemus text. in iſta materia ibi. in d. c. Licet. Heli. in d. c. Venerabili. & in c. Vobis & in c. Vulteranæ. 12. quæſt. 2. cum aliis, & videtur quod non poſſint recte reduci ad concordiam, niſi vnum ſuppleatur per aliud. Vnde putat ipſe propter hanc iurium varietatem eſſe committendam iudicis arbitrio, quam viam debeat accipere, & ideo

re, & ideo conſiderata qualitate denunciantium & denunciati, & fama, ſi quæ habetur, quandoque iudex à principio interdicit à poteſtate alienandi, prout factum fuit in d cap. final. de accuſation. quandoque interdictione non facta procedit ſuper ſuſpicione, vt ibi: & probata ſuſpicione poterit ſecundum eius qualitatem & quantitatem in partem vel in totum ſuſpendere, vt ibi, vel dare ſibi coadiutorem, vt in d. cap. Venerabili. & quod ſic poſſunt reduci ad concordiam iuta, & opiniones plures quæ verſantur in hoc. Cuius opinionem videtur quodammodo ſequi Fel. in d. c. Venerabi. dum in noſtro propoſito, & in materia dilapidationis videtur ſe remittere ad doctores, ibi, maximè ad Imol. ibi, & ad Abb. in d. in d. capit. Licet Heli.

Et nota, quod dicit Antonius in dict. cap. Licet Heli. in penultim. colum. 5
quod dicitur probari ſuſpicio † dilapidationis ſi Eccleſia habeat magnos redditus: & nihilominus prælatus eſt magnis debitis obligatus, & quod non poterit ſe excuſare obtentu nobilitatis, quia quantumcunque ſit nobilis, debet ſe ſtringere & temperare, ſecundum Eccleſiæ facultatem. Quod non videtur ſimpliciter tenendum, quia ſi prælatus dilapidat redditus annuos Eccleſiæ ad ſuam tantum menſam pertinentes, non dicitur tunc dilapidare bona eccleſiæ, ſed redditus ſuos. Propter quod non videtur eſſe procedendum contra eum tanquam contra dilapidantem bona eccleſiæ, niſi intelligat Anton. quando debita, quibus erat obligatus prælatus, eſſent contracta ratione eccleſiæ: nam cum ad illa etiam teneatur ſucceſſor iuxta text. in c. 1. de ſolu. dicetur tunc dilapidare bona dignitatis, quum per ſuperfluitatem ſuorum ſumptuum obligat ſucceſſorem ſuum in ea. Inſuper Barba. in d. c. Venerabili lib. in 6. & 7. columm. ſimpliciter refert plures & varias opiniones in iſta materia, & poſt earum relationem dicit quod magna moleſtia eſt ſibi in inferendis tot opinionibus, & quod veritas non habetur ex illis, & quod eſſet neceſſaria Papalis deciſio, vt tot iura varia & diuerſa reducerentur ad concordiam, & poſtea in columm. ſeq. refert opinionem Legiſtarum in propoſito, & dicit, quod etiam ex dictis eorum non apparet veritas, ſicut neque ex dictis Canoniſtarum, & quod abſoluat Apollo. Et tandem ipſe pro veritate dilucidanda in iſto paſſu ſuſcepit duos caſus examinandos. Primum, an pendente lite per ſuſpitionem dilapidationis ſit interdicta ipſo iure poteſtas alienandi, an ſit interdicenda à iudice. Secundum, an ſit interdicenda adminiſtratio, an debeat dari coadiutor, quos duos caſus proſequitur per duas columm. ſequentes, & tandem ex eis elicit tres concluſiones. Quarum prima eſt, † quod licet à iure ſit poteſtas alienandi 6
interdicta pendente lite ſuper ſuſpicione dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit eſſe contra Hoſtienſ. & ſequaces de quo articulo vide Aretin. in d. c. fin de accuſa. reliquas duas referre non curo, quia primam earum dicit eſſe contra gloſſas Decreti Decretalium & contra omnes Docto. vſque ad ſuos dies. Secundam dicit eſſe contra ſcribentes, propter quod ſatis videntur paruipendendæ à doctoribus, qui magis veritatem, quam ſuperfluam ſubtilitatem quærunt & referre ſtudent. In tanta igitur Doctorum varietate, nimirum ſi nos quid verum ſit non facilè poſſimus eligere. Vnde videtur poſſe teneri forma duplicis pro-

cis proceſſus, de qua ſupra cum temperamento opinionis Abb. in d. ca. Licet Heli. in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

## ANNOTATIO.

ADDE quod huius capitis argumentum vehementer expoſcit, vt hoc loco ſcribantur potiſſimæ pœnæ, quibus bonorum Eccleſiæ, monaſteriorum, & aliorum piorum locorum, & alienatores vſurpatoreſque puniantur. Hoc ſanè canonicæ noſtræ practicæ accommodatiſſimum eſt, nec alibi opportunius tractari poteſt.

Prima igitur pœna eſt, quod qui bona Eccleſiæ alienat deponi debet. cap. diaconi. 12. quæſtion. 2. cap. ſi quis de reb. Ecclſię non alienand. Regia l. 11. titul. 14. part. 1. Si tamen clericus, ad rem alienatam conuenitur, ſtatim reſtituerit, vel damnum Eccleſiæ reſarcit, à dicta pœna eſt immunis, ita ſcribit Hoſtienſis in ſumma titul. de aliena. rerum Eccleſiæ. §. & quæ ſit pœna: idem tenuit gloſſa. in cap. 1. 17. quæſtion. 4. idemque ſequuti fuerunt venerandæ antiquitatis viri, nempe Tancre. Vincen. & Gofredo. in cap. ſicut. de electíon. Contrariam tamen ſententiam tenet gloſſ. in d. c. ſicut, in verſicul. final. illius text. authoritate innixa, quæ videtur probare, quod ſit neceſſarium, quod gratioſe ad pœnam euitandam cum alienatore diſpenſetur. gloſſ. in c. Apoſtolicis. 12. quæſtion. 2. & hanc probat Hoſtien. Ioann. Andr. Abb. in d. cap. ſicut. & in c. ſi quis de reb. Eccleſi. non alien. & negari non poteſt opinionem iſtam communem eſſe, & forte veriorem, licet prima maxima innitatur æquitate, eamque approbat dicta egregia Parti. lex & ibi not. Gregor. in verb. *Eſtas penas.*

Secunda pœna eſt excommunicatio. text. in d. cap. ſi quis presbyterorum, & in cap. omnes Eccleſiæ. 17. quæſt. 4. Reg. lex ſupradicta.

Tertia pœna eſt ſacrilegii. text. in d. c. omnes Eccleſiæ. quem ad hoc perpendit Petrus Rebuff. in comp. aliena. bono. Eccleſiæ. num 108.

Quarta pœna eſt periurii, eo quod beneficiati omnes ſe ipſos iuramenti vinculo aſtringunt, non alienaturos bona Eccleſiarum, promittuntque ea non diminuere. text. in c. prohibemus. de cenſibus text. in d. cap. ſi quis presbyterorum.

Quinta pœna eſt quod qui vendit, vel indebitè alienat bona Eccleſiarum ſimoniæ crimine illaqueatur, ita Archidiac. in c. Saluator. in fin. 1. quæſtion. 13. qui hoc tenet per text. illum in verſicul. quiſquis, & in c. ſi fortè. 17. queſt. 4. quæ pœna tunc locum obtineret, quando res ſacra venderetur, ita intelligit Rebuff. in dict. compendio num. 113.

Sexta pœna eſt quod talis alienatio eſt nulla. text. in cap. ſine exceptione. 12. q. 2. & hoc ipſo iure, idque verba illius cap. inſinuant, cum dicit. *Irrita enim Epiſcoporum venditio.* De quo eſt text. iuncta gloſſ. in auth. ex cauſa C. de liber. præteri. cum aliis, quæ breuitati conſulens omitto. Et hæc venditionis annullario pœna eſt gloſſ. in cap. cognoſcentes. de conſti. vbi Docto. Ex quo ſequitur, quod emptor rei Eccleſiæ, vel alius qui ex contractu nullo rem

Digitized by Google

lorem poſſidet, eam cum fructibus reſtituere tenetur. tex. in d. c. ſi quis preſbyterorum. & in c. grauis, de reſti. ſpoli.

Septima pœna eſt, quòd res alienata ad Eccleſiam reſtituitur nullo dato pretio. text. in c. 1. de Schiſma. vbi Anchar. Emptor verò recurſum habet contra venditorem ad pretium, non vero poterit vti retentione rei Eccleſiæ, vt not. in d. c. fin. Rebuff. in d comp. num. 115. ſed vtrum emptor malæ fidei poſſit repetere pretium ab alienante, glo in authen. qui res. C. de ſacro. Eccleſi. tenet quòd ſic, quam ibi ſequitur Cyn. & Bald. gloſ. in c. hocius. 10. q. 2. Ant. de Butri. in c. ad audientiam, de reb. Eccleſiæ non ali. Hoſtien. in d. §. & quæ ſit pœna. Quamuis contrariam opinionem, imò quòd nec pretium repeti poſſit à prælato malè alienante, tenet glo. in l. iubemus. C. de ſacroſ. Eccleſi. & in l. quemadmodum. C. de agricolis & cenſi. libr. 11. & in auth. de non alien. & emphyt. §. ſi quis igitur coll. 2. & in d. c. ad audientiam. Bar. in d. auth. qui res. Abb. in d. c. ſi quis preſbyterorum in fin. Imol. in d. c. ad audientiam. colu. 3. & 4. vbi hanc opinionem communem eſſe fatetur, & dicit, quod ſaltem in foro eccleſiaſtico difficile foret in practica contra eam obtinere. Prima tamen opinio approbata eſt d. Regia. l. Patri, in verbo, *Mas contra*. Et eam intelligit ibi Gregorius reſpectu pretij quod emptor dedit, nō verò alterius intereſſe.

Octaua pœna eſt, quæ cum aliis colligitur ex Extrauagan. conſtit. Pauli Pontificis Maximi quæ eſt prima titul. de reb. eccleſi. non alienand. inter extrauag. com. vbi contra eos qui alienant, vel locant, vltra triennium bona immobilia, vel mobilia pretioſa eccleſiarum, extra caſus à iure permiſſos, excommunicationis pœna infliguntur, & ſi Epiſcopi vel Abbates fuerint, Eccleſiæ ingreſſus illis interdicitur, quod ſi lapſis ſex menſibus, indurato animo perſeuerarint, à regimine ſuarum eccleſiarum, & adminiſtratione monaſteriorum, quibus præſunt, in ſpiritualibus & temporalibus eo ipſo ſunt priuati. Inferiores verò prælati, ſeu Priores, vel quicunque alij habentes beneficia curata, vel ſimplicia, ſeu dignitates, & adminiſtrationes, vel officia eccleſiaſtica regularia, vel ſæcularia, ſunt priuati: eo ipſo, quòd alienant, ſuis beneficiis, quorum res vel bona alienarunt, vel dignitatibus, illaque vacare cenſentur, abſque aliqua declaratione, quæ quidem beneficia poſſunt conferri liberè, per ordinarios, ad quos de iure collatio ſpectat.

*Interpretatur Extra. conſtitutio Pau. II. quæ prima eſt, tit. de reb. Eccl. non ali. inter communes.*

Circa quam conſtitutionem illud notandum cenſeo, controuerſum eſſe inter Doctores, an ea ſit vſu recepta. Siquidem Bertachi. in tracta. de Epiſco. in 36. quæſtion 2. volumin. tracta. diuerſor. doctor. vbique ſeruari affirmat. & Anton. de Prato. in tracta. de iuriſdict. Epiſco. c. 5. eod 2. volumin. eam vſu receptam eſſe fatetur Doctor. Petrus Auenda. in lib. 1. de exequen. manda Regum c. 4. num. 5. vbi dicit quòd quotidie emanant literæ Apoſtolicæ ad eius obſeruationem, & inuehitur in eos qui eam vel non eſſe receptam, vel contra eam validam eſſe conſuetudinem ſcripſerunt, dicens inaduertenter fuiſſe locutos. Caiet. autem in ſumma, in verbo, excommunicatio, caſu 75. in aliquibus locis quo ad nihil, in aliquibus quo ad aliquid receptam eſſe atteſtatur, & Doctor. Præſul Couarru. lib. 2. variar. reſolutio. c. 16. numer. 6. ſcribit apud Hiſpanos, ſæpe in forenſibus controuerſiis vidiſſe eam adduci & quandoque admiſſam fuiſſe, & quandoque neglectam, proinde iudicis examinationi rem hanc dimittit, & de eius vſu dubitat etiam ſumma Ar-



Digitized by Google

ma Armil. in part. locatio, eam tamen in ſupremo celeberrimoque Luſitano Senatu receptam fuiſſe teſtatur celeberrimus, & doctiſſimus illius conſiliarius Anton. à Gama. deciſion. Luſitan. 156. numer. 2. egregius verò Martin. Nauarr. in Manuali confeſſ. cap. 27 num. 150. hanc controuerſiam ita definiuit, nempè, vt exiſtimet nullibi receptam eſſe quoad pœnas illas extrinſecas, priuationis beneficiorum, & alias. Secus verò quoad pœnam intrinſecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures quàm in tres annos, itaque teſtatur Salmanticæ ſententiam tuliſſe, qua irritam & nullam quandam bonorum Eccleſiæ locationem vltra triennium iudicauit, non tamen clericum celebrantem qui eam fecit, & illius decreti cenſuris irregularem eſſe exiſtimauit, quod veriſſimum & mirum in modum notandum eſſe cenſeo, & ita quidem ſupradictæ opiniones conciliantur.

*Ant. à Gam. Luſitan. laudatur.*

Aduerſus verò illos, qui bona Eccleſiarum vel piorum locorum occupauerint tam clericos quam laicos, nouiſſimæ pœnæ ſtatutæ ſunt in ſacro Concilio Trident. ſeſſion. 22. c. 11. de reformat. Et duodecim pœnas ſtatutas contra perperam alienãtes bona Eccleſiarum ſcripſit Guilhel. Rodoan. in tractat. de rebus Eccleſiæ non alienand. quæſt. 21. fol. 447.

## *Publicis ſpectaculis.*

## CAPVT LXXVI.

1 *Clerici in publicis ſpectaculis intereſſe non debent.*

2 *Clerici huius criminis perpetratores, de iure Cæſarum tribus annis ab altaris miniſterio ſuſpenſi, in monaſterio rediguntur, de iure verò Pontificio, condigna pœna, iudicis arbitrio ſunt puniendi.*

3 *Clerici intereſſe non debent ludis, oſtentationibus, executionibus damnatorum ad mortem, tauricidiis, ſeu aliis voluptuoſis humanis delectationibus.*

SI enim hominibus cunctis obeſſe plurimum, moreſq; corrumpere ſpectacula Lactantius oſtendit, ob idque fugienda conſuluit in lib. 6. diuinarum inſtitut. c. 20. in fin. maximè ſub his verbis. Vitanda ergo ſpectacula omnia, non ſolùm ne quid vitiorum pectoribus inſideat, quæ ſedata & pacifica eſſe debent, ſed ne huius nos voluptatis conſuetudo deliniat, & à Deo atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere poteſt, quam indecens ſit eccleſiarum obſequiis mancipatos viros illius delectari? Vnde meritò miniſtris altaris, ac † quibuſlibet clericis prohibitum fuit in Concilio Laodicen. in canon. 54. de quo in c. non oportet, lo 2. de conſecr. diſtinct. 5. ſpectaculis aliquibus, quæ in nuptiis, aut in ſcenis exhibentur intereſſe, & ſancitum fuit eos debere fugere, & abire de conuiuio, antequam themelici ingrediantur, vt ibi. Quodque non debeant ſpectaculis intereſſe ſcripſit Iſidorus, vt in c. his igitur. 23. diſtinctio. & quæ etiam turpia ſpectacula illis inhibeantur, habetur in c. Preſbyteri. 34. diſtinct. quod eſt Concilium Agathenſ. in canon. 39. & inſuper in antiqua illa & felici Eccleſiæ ætate, non ſolum Pontifices Maximi, & cæteri Prælati eorum coadiutores, ſed etiam Imperatores ipſi quantumuis

vincerẽ

vniuerſi fere orbis regimine præpediti, clericorum honeſtati ac ſuorum morum reformationi vacauit, non ignari quidem, quantum officiat à ſacerdotibus & clericis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatum, adeòque huiuſce honeſtatis etiam ſolliciti, vt plura clericis omnibus interdicerent, quæ infelici hac tempeſtate noſtra, leuiſſima fore videntur. Cuius rei † exemplum eſt quòd Iuſtinia- 2
nus Imperator non ſolum Epiſcopis, ſed etiam preſbyteris, diaconis, ſubdiaconis, & lectoribus, ac omnibus aliis cuiuſlibet venerandi collegij ad quodlibet ſpectaculorum ſpectandi gratia venire prohibuit.

In hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili miniſterio prohiberentur, & in monaſterio redigerentur ſtatuit, vt in auth. de ſanct. Epiſcop. §. interdicimus. colla. 9. quæ quidem pœna, & ſi vti ab Imperatore clericis inflicta videatur, non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, vt ſimilia clericis prohibeant, ac contemptores, pœna digna caſtigent. Et † vide Cardina. in Clemen. Ne 3
agros. 5. Porro. colum. 2. de ſtat. monach. referentem Lau. qui per tex. ibi, & in d. §. Interdicimus, & per text. in c. Sententiam ſanguinis, ne cleric. vel monachi, dicit quòd clerici non debent intereſſe ludis, oſtentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandeſtinis matrimoniis, & aliis voluptuoſis, ſeu aliis inhumanis actibus laycorum, ex quibus probabilis videtur aſſerentium opinio, ſcilicet non licere clericis, maximè ſacerdotibus, tauricidiis intereſſe. a Quippe a
cum inficiari nemo valeat quòd ille actus inhumanus ſit, & antiquam redolens barbariem, & in quo plures exinde hominum ſequantur interitus. tantoquè ſolebant iucundiora reputari ſimilia ſpectacula, quando ſæuior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis laceſſita. Vt autem ab hoc abſtinerent clerici in ſacris ſaltem conſtituti, honeſtum & æquum ducerem, vt hoc ſynodali decreto per omnes diœceſes prohiberetur pœna condigna contra facientibus impoſita.

T*Auricidiis intereſſe*. Adde egregiam l. 58. titul. 5. part. 1. & miror non eſſe allegatam à noſtro auctore, inquit enim lex illa: *Cuerdamente deuen los Perlados traer ſus faciendas, como homes de quien los otros toman exemplo, aſſi como de ſuſo es dicho, è por ende no deuen yr a ver los iuegos, aſſi como à lançar, ò bohordar ò lidiar los toros: ò otras beſtias brauas nin yr a ver los que lidian. Otroſi non deuen iugar dados, nin tablas, nin pelota, nin teiuelos, nin otros iuegos ſemeiantes de eſtos.* Item decretum eſt in conci. Bracharen. 4. act. 5. capit. 8. in vltima part & in concilio Cæſarauguſtano anno 1566. capit. 1. & in Synodo Valenti. act. 1. & Concil. Prouintial. Toletan anno 1565. *Tauros agitare an abſq; peccato liceat.*
act. 3. c. 26. in dicta tamen partita lege in verbo, *Lidiar los toros*, Gregorius examinat an taurorum agitatio permiſſa ſit: quam licitam eſſe iudicauit Ioannes à Medina in C. de rebus reſtituendis quæſtion. 2. verſicul. corollariè ſequitur, quo loco ſcribit eos qui rempublicam moderantur à peccato immunes eſſe, ſi adhibita diligentia neceſſaria ne mors aut damnum ſequatur tauros agitari permiſerint. Illi verò qui in plateis tauros agitant, ſi id temere non fecerint, ſed ſolum propinquum, vel receptaculum habuerint, ad quod poſſint confugere, vt incolumes reddantur, pari ratione excuſantur, alioqui peccarēt temere, & improuide tauros agitātes, ſuis viribus & induſtriæ cōfidentes. Quod verò attinet ad illos qui dictis ludis aſſiſtunt,



Digitized by Google

dummodo non de peccato aut negligentia ſi qua in rectoribus fuit, nec decurrentium temeritate, nec de damno alicui ex taurorum agitatione eueniente lætentur, à peccato excuſantur: doctiſſimus tamen Gregor. in d. gloſſ. d. legis Partitæ taurorum ludum maximè noxium arbitratur, in quo nulla diligentia (vt ille inquit) ſufficiens eſt ad præcauendas mortes, percuſſiones, damna, quæ frequentiſſima ibi contingunt. Et ea ratione Martin. Nauar. in Manual. confeſſor. Latin. c. 15. num. 18. quibuſdam rationibus adductis ibi teſtatur olim renuiſſe hanc taurorum agitationem, abſque mortali peccato fieri non poſſe, poſtea tamen mutato conſilio affirmare hoc non audet, dummodo fiat cum moderamine, & adhibita cautela, ſed quia id rarò continget iuſtiſſimam fore legem qua taurorum agitatio prohiberetur, quam ſanctiſſimus Pius. V. Pontifex Maximus ſanciuit, quæ vulgo circumfertur.

Sed dictæ conſtitutionis pœnæ & cenſuræ in his Hiſpaniarum regnis, quoad laycos nec non milites quarumcunque militiarum, reuocatæ ſunt iam à ſanctiſſimo domino noſtro Gregorio XIII. Pontifice Maximo: qui nunc feliciter Catholicæ Eccleſiæ præeſt. Cuius decretum in ſtudiorum gratiam, quia vulgo non patet, hoc loco ſcribere decreui.

## *Ad futuram rei memoriam.*

*EXponi nobis nuper fecit chariſſimus in Chriſto filius noſter, Philippus Hiſpaniarum Rex Catholicus quòd felicis recordationis Pius Papa prædeceſſor noſter, periculis fidelium occurrere volens, per ſuam conſtitutionem, omnibus Principibus Chriſtianis, cæteriſq́; perſonis in ea expreſſis, ſub excommunicationibus, & anathematibus, & aliis cenſuris & pœnis, prohibuerit, ne in eorum locis, ſpectacula, vbi taurorum aliarumq́; ferarum beſtiarum agitationes exercentur fieri permitterent: aut illi quomodolibet intereſſe, prout in eadem conſtitutione latius continetur. Nihilominus idem Philippus Rex regnorum ſuorum Hiſpanorum vtilitate motus, quæ ex agitationibus taurorum huiuſmodi prouenire ſolita erat, nobis humiliter ſupplicari fecit, vt in præmiſſis oportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos ipſius Philippi Regis, nobis in hac parte humiliter pro rectis ſupplicationibus inclinati, excommunicationis, anathematis, & interdicti aliarumque eccleſiaſticarum ſententiarum & cenſurarum, in ipſius Pij prædeceſſoris conſtitutione contentas pænas in eiſdem Hiſpaniarum Regnis, quo ad laycos ac fratres milites tantum, quantumcunque militiarum etiam præceptorias, & beneficia ipſarum militiarum pro tempore obtinentes, dummodo dicti fratres milites ſacris ordinibus initiati non fuerint & agitationes taurorum feſtis diebus non fiant, authoritate Apoſtolica tenore præſentium tollimus & amouemus præmiſſis aliiſque in contrarium facientibus non obſtantibus; quibuſcunque (prouiſo tamen per eos ad quos expectauit) quod exinde alicuius mors quoad fieri poterit ſequi non poſſit. Datis Romæ apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris die 25. Auguſti, 1575. Pontificatus noſtri anno quarto.*

*Clerici taurorum agitationib interessentes, grauiter peccāt.*

Et ideo taurorum agitationes, quæ metu cenſurarum aliarumve pœnarum extrauagant. Pij V. relegatæ erant in Hiſpania, iam ſunt frequentiſſimæ. Clerici verò eis aſſiſtere nō poſſunt, cum eccleſiaſtico ordini indecorum ſit, eius miniſtros hiſce ſpectaculis intereſſe, licet multi ſalutis æternæ prorſus immemores, & grauiter ac

mortali-

Digitized by Google

mortaliter peccantes, temere non obſeruent. In dicto Concilio verò Prouinciali Toletan. celebrato anno. 1566. act.3.c.26. clerici qui in hoc deliquerint, prout ibi definitur ordinarij arbitrio puniri debent.

## *Clandeſtinis nuptiis intereſſentes.*

## CAPVT LXXVII.

1 *Clericus, qui interfuit coniugio clandeſtino, qualiter puniatur.*
2 *Suſpenſus ab officio an ſit ſuſpenſus à beneficio.*
3 *Epiſcopus vel parochialis ſacerdos an huius c. ſuſpenſionem poſſit propria abſolutione tollere.*
4 *Hodie in pluribus locis conſuetudo viget, vt prælati diſpenſent quod ſine bannis contrahere poſſint qui nubere volunt.*

PArochialis ſacerdos contemnens † prohibere tales nuptias, *a* aut quilibet alius 1
etiam regularis, qui præſumit illis intereſſe, ſuſpenditur ab officio per trieñium, a
*b* & punitur grauius ſi culpæ qualitas poſtulauerit, vt in c. fin. de clandeſt. deſpon. b
Et licet tex. ibi ſolum † dicat quod in hoc delinquens ſuſpenditur ab officio, in- 2
telligendum eſt, quod talis ſuſpenſio inducit etiam ſuſpenſionem à beneficio, cum hoc ſit regulare, vt not. glo. in clement. cupientes. de pœn. in glo. magna verſi. Et not. & in c. latores, de cler. excommun. miniſt. & doct. in c. Paſtoralis. de appella. vbi etiam glo. fi. & ita tenet Cardin. in d. c. fin. quem refert & ſequitur Præpo. ibi in fin. colum. Tempus autem trieñij poterit minui vel augeri ex cauſa vt not. *Hoſt.* ibi, quem ſequitur idem Præpoſ. in d. fin. columm. qui pro eius opinione ponderat tex. ibi, dum dicit, grauius puniendus, &c. Imò plus dicit Hoſtien. ſecundum eum quod ab hac ſuſpenſione † poterit abſolui ab ordinario, vel ſuo parochiano, 3
ex quo non reſeruatur ſedi apoſt. arg. tex. in c. nuper. de ſenten. excom. niſi per conſtitutionem legati in prouincia de conſenſu ſynodali fuerit abſolutio reſeruata, nam tunc etiam epiſcopus non poſſet abſoluere. Ego tamen dubito in quantum Doct. dicunt quod abſolui poterit à ſuo parochiano, arg. d. c. nuper, quod hoc ſit verum in iſto caſu: quia ille tex. loquitur in excommunicatione, in qua vertitur periculum animæ, quod quis ſit, vel moriatur excommunicatus, quod non eſt in ſuſpenſione. Item loquitur quando difficile eſt ex aliqua iuſta cauſa, quod ad ipſum excommunicatorem abſoluendus accedat. Item ludibrio eſſet pœna iſta ſuſpenſionis per triennium, ſi ſtatim poſt illam incurſam poſſet ſacerdos abſolui à ſuo parochiano. Præterea pœna iſta imponitur presbytero parochiali, quomodo ergo poterit iſte habere alium presbyterum parochialem ſuum, qui illum tanquam parochialis & proprius ſacerdos abſoluat. Imò quòd nec ab Epiſcopo poſſit abſolui ſacerdos, qui hanc pœnam incurrit, magis in ſpecie probat glo. in c. cupientes in §. cæterum, in verbo, ſuſpenſos. de elect. lib. 6. dum dicit, quod tex. in d. c. nuper non habet locum in ſuſpenſione: & licet ſequamur opi. glo. in clem. 1. de hæret. in §. verum. in verbo. excommunicationis, quæ videtur extendere. d. c. nuper. ad ſuſpenſionem, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit non habere locum quando tempus determinatum, adhuc non poteſt procedere opin.

Hoſti. & Cardi. in caſu noſtro. Quum hic ſuſpenſio ſit limitata ad triennium: nec etiam procedere poteſt eorum opi. ſi omiſſis glo. prædictis ſequamur opinionem Pauli, in clem 1. de reb. Eccleſi. nõ alie. quam videtur ſequi Domi. ſuper d. gl. in verbo, ſuſpenſos, dum vult quod aut lex ponit ſuſpenſionem propter pœnam, aut propter contumaciam, primo caſu, inferior non poteſt abſoluere, niſi eſſet cauſa vrgẽs, ſecundo, inferior abſoluit, & ſic procedit d. c. nuper. Nam etiam ſecundum iſtam diſtinctionem non poteſt procedere dicta opinio Hoſt. & Card. quia apertè conſtat quòd in caſu noſtro ſuſpenſio non in cõtumaciam, ſed in pœnam impoſita eſt,
c & ſic per ſupradicta videtur, quod non ſit *c* vera opinio dictorum Doctorum, quo ad caſum noſtrum, quam nuſquam ab alio impugnatam legi. Cùm autem hodie in
4 pluribus locis † conſuetudo inualuerit, vt prælati diſpenſent *d* quod ſine bannis
d præcedentibus contrahere poſſint qui nubere volunt, vt facile eſt videre in aliquibus diœceſibus, & vt de conſuetudine eadem atteſtatur Petrus de Palude in 4. ſententiarum diſt. 28. quæſt. 2. art. 3. conclu. 3. eodem modo videtur quod ex tali diſpenſatione celebrandis nuptijs poſſint intereſſe.

A *Tales nuptias.* Adde quòd ad hoc vt huius capitis pœna imponatur, matrimonium clandeſtinum dupliciter conſiderari poteſt (alijs omiſſis.) Primò quoties matrimonium abſque teſtibus contrahitur. Secundò quoties teſtibus præſentibus, prætermiſſis tamen denunciationibus Eccleſiæ, gloſ. not. in c. cum inhibitio. de clandeſti. diſpenſationi. tradit Deni. in l. quo tutela. § clam. ff. de reg. iur. Domi. Soto in 4. ſenten. diſt. 28. q. 1. artic. 1. Specul. coniugior. 1. part. arti. 10. in princip. Regia l. 1. ti. 3. par. 4 Marti. Nauarr. in manuali. confeſſio c. 22. num 7. Didac. Perez in l. 1 *tit. 1.* lib. 5. ordi. verſic. plura tamen ſe offerunt.

B *Suſpenditur ab officio per triennium.* Adde Regiã l. 4. tit. 3. parti. 4. D. Couarru. in 4. Decretali. 2 part c. 6. num. 13. quo loco ſcribit ſuſpenſionem iſtam ad beneficium etiam extendi poſſe. Florent. in 3 p. titu. 1. c. 16. Hæc tamen ſuſpenſio ipſo iure non imponitur, ſed iudicis ſententia deſideratur, quod manifeſtè colligitur ex d. c. cum inhibitio. §. fin. ibi. *Suſpendantur.* Et ſic per ſententiam cum illud verbum, *Suſpendantur*, actum iudicis in futurum exigat, & ea ratione eſt canon ferendæ, non latæ ſententiæ glo. in l. in criminali. in verbo, habeatur. C. de iuriſdi. omni. iudi. tradit Felin in c. Rodulphus. num. 24 de reſcrip. Roman. ſing. 2. Hierony. Gig. in tract. de penſioni. quæſt. 8. Syluest. in ſumm. in verbo, excommunicatio. 1. quæſt 9. Mattheſ. ſingu. 112. & nouiſſimè D. Perez in l. 1. titul. 1. lib. 5. ordinament. fol. 32. verſi. circa præmiſſa.

*Clericus qui matrimonio clandeſtino interfuit, qua pœna plectendus ſit.*

Hodie verò ex ſacroſancti Concilij Tridentini deciſione Seſſion. 24. capitul 1. de reforma. Parochus, vel alius ſacerdos, qui cum minori teſtium numero, quàm ibi ſtatuto, & teſtes qui ſine parocho, vel alio ſacerdote, de ordinarij ſeu parochi licentia, in his clandeſtinis matrimonijs interfuerint, nec non contrahẽtes ipſi grauiter pro arbitrio ordinarij puniuntur. Circa quod decretum quatenus huius capitis argumento conuenit, nonnulla cenſeo conſideratione digniſſima.

*8 verum cõcilij Trid.*

8 Primò ante omnia ſciri oportet, quòd in dicto decreto quædã ſolẽnitates ſtatutæ ſunt, quæ pro maiori matrimonij ſolennitate deſiderantur: quędã verò ſtatuũtur, quia

Digitized by Google

*ſeſſi. 24. c. 1. de reform. circa illa quæ formã & ſolennitatem matrimonij concernunt interpretatur.*

quia ſunt de neceſſitate Sacramenti: de ſolennitate enim ſunt banna, edicta, publicationes in eccleſiis, vt maiori ſolennitate tantum Sacramentum celebretur, de ſubſtantia matrimonij eſt, quod coram parocho, & duobus vel tribus teſtibus fiat, quòd ſi hoc omittatur nullum eſt matrimonium. Quod ex dict. Concilio manifeſtè colligitur, quia clauſula decreti irritantis non refertur ad eam denunciationum ſolennitatem, ſed ad aliam, nempe vt matrimonij contractus ſubſtantiali forma ibi ſtatuta contrahatur, & ita inquit: *Qui aliter quàm præſente parocho, vel alio ſacerdote, de ipſius parochi. ſeu ordinarij licentia, & duobus vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabunt, eos ſancta ſinodus ad ſic contrahendum, omnino inhabiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit & annullat.* Si enim catholicum concilium voluiſſet matrimonium nullum reddi, ex defectu denunciationum hoc expreſſiſſet prout expreſſit deficientibus parocho & teſtibus, prout in ſimili diſpoſuit tex. in c. inter corporalia poſt medium de tranſla. Epiſ. vel electi, ibi: *Vnde ſi circa translationem fieri voluiſſet, quod de conceßione dixerit, & de translatione poterat expreßiſſe.* Quod etiam ex eo fulcitur, nam ſine denuntiatione deſiderentur pro forma matrimonij, minime ſane Catholicum concilium facultatem concederet ordinariis, vt ex cauſis poſſent eas omittere, arg. eorum quæ tradit Barto. in l. fin. in lege. ff. locat. Paul. de Caſtro in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verbo. obliga. vbi latiſſimè Alexand. num. 8. Feli. in c. cum dilecta. num. 6. de reſcrip. Deinde hanc rem comprobat, qui iure antiquo matrimonium contractum abſque monitionibus, firmitatem obtinebat. c. cum inhibitio. de cland. deſpon. Sacrum verò concilium minime corrigit, ſed innouat dictum ius antiquum Concilij Lateranenſis, cum dicit: *Sacri Lateranenſis Concilij ſub Inno. celebrati veſtigiis inhærendo præcipit.* Et ſic in nullo corrigit, ideo mutandum non eſt ex l. præcipim⁹. C. de appellat. & caſus iſte omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis l. commodiſſime. ff. de liberis, & poſthum. quia ſi voluiſſet annullare, expreſſiſſet. l. item apud labeonem §. ait Prætor. ff. de iniu. c. ad audientiam. de rerum. Iſtum dicit germanum intellectum d. Concilij Ioannes à Roias in ſuo epit. de ſucceſſio. c. 2. num. 22. 23. & 24. dicens ita pluries à ſe fuiſſe iudicatum ſequitur Ioannes Gutierrius vir doctus & diligens in tract. de iura. confirma. 2. part. c. 51. numer. 25. Ioannes. Marienico in Rubri. tit. 2. lib. 5. noui. ordin. in glo. 1. num. 34. & 35. Et ita decretum eſt à Cardinalibus qui ſacri Concilij Tridentini interpretationi præſunt, quorum decretum infra referam & ita tenendum eſt, licet contrariam opinionem, nempe matrimonium vitari denunciationum defectu, tenuit Iacob. Menochi. conſil. 69. num. 70. volum. 1. à quo in hoc cauendum erit. Eodem errore labitur idem Menochius. conſi. 398. volum. 4. & ibi Domi. Bonſ. & Ioan. Cephalum Menochij conſilio ſe ſubſcripſerant.

P[illegible]et tamen grauiter parochus, qui matrimonium prætermiſſis denunciati[illegible] celebrauerit, atque contrahentes ipſi, nec non teſtes, qui ſcienter in his ma[illegible] interuenerint, & in exteriori iudicio cõdignis pœnis ab ordinario ſunt pun[illegible] ero parochus non inito conſilio, nec data opera, ſed ex ignorantia, [illegible] prætermiſſe, ea omiſit iuxta qualitatem ignorantiæ leuiori pœna pu[illegible] vero contrahentes, ſi modo bona fide habuerint, puniendi non ſunt.

Digitized by Google

ſunt, nulla ſanè eis culpa imputari poteſt, qui parocho aſſeueranti facta fuiſſe iam banna fide præſtiterunt (prout tenebantur) nec ſuſpicari debebant in huius muneris miniſterio fuiſſe defidem, ita ſcribit optimè meo iudicio Doctor. Ioannes Segura in direct. iudi. Eccleſi. 2. part. c. 15. numer. 40.

Secundò illud etiam perpendi debet, quòd licet parochi præſentia, vel alterius ſacerdotis interuenientis, ſua vel ordinarij licentia ſit de ſubſtantia matrimonialis vinculi, non tamen pro eius forma deſideratur: quod ipſe ſacerdos verbis dicti concilii vel aliis de more regionis vtatur, ita multis rationibus, & arg. adductis probat Illephon. à Veracruce in appendi. ad Specul. matrimon. dub. 4. Non tamen excuſaretur clericus à mortali crimine, & à pœna à ſuo ordinario imponenda, ſi dictis verbis in matrimoniis contrahendis non vtatur, vt ipſe ibi latè ſcribit.

*Matrimonium coram teſtibus & parocho etiam reluctante contractum validum eſt*

Tertiò (licet hoc à multis in controuerſiam adduci poterat) veriſſimum & iuri conſonum cenſeo, quòd licet parochus inuitus, renuens, vel doloſe ad matrimonium celebrandum à contrahentibus, vel aliis ſuo nomine fuerit adductus, dummodo contrahentium verba audiat, & probe intelligat, tale matrimonium firmitatem obtinuit. Id ſane in dicto decreto præciſe pro matrimoniali vinculo expoſcitur, quòd præſens ſit, vt tanquam teſtis qualificatus, cum alijs qui ibi interfuerint teſtimonium proferre poſſit, & ideò quomodocunque id fieri poſſit, minimè viciatur matrimonium, de quo eſt text. inſignis in l. coram Titio. ff. de verbo, ſig. vbi Florentinus Iureconſultus inquit: *Coram Titio aliquid facere iuſſus non videtur præſente eo feciſſe, niſi is intelligat. Itaque ſi furioſus, aut infans ſit, aut dormiat, non videtur coram eo feciſſe. Scire autem, non etiam velle, is debet: nam etiam inuito eo recte fit quod iuſſum eſt.* Vnde ſi ſtatutum prohibebat, aliquid fieri ſine præſentia alicuius, ſatis eſt illum eſſe præſentem quamuis nec conſentiat, nec conſulat id fieri, vt eleganter voluit Bald. in c. ex parte Epiſcopi. col. 1. de reſcrip. Aretin. in l. ſi quis mihi bona. §. ſi coram. 1. not. ff. de acqui. hæredi. per id quod voluit Bat. in. l. Modeſtinus. columm. 1. ff. de dona. quòd cum in inſinuatione ſola præſentia iudicis ſufficiat per l. omnium. C. de teſtam. ſatis eſt quod donatio coram iudice fiat, abſque eo quòd ipſe aliquid faciat, aut decretum interponat. ſequitur Bald. in l. iſtud. colum. 2. 1. quæſtion. C. de ſacroſ. Eccleſi. vbi ad hoc allegat text. quem dicit meliorem de iure, in l. vltim. C. de prædi. curi. lib. 10. Alexan. in d. l. omnium. colum. 1. And. Tiraquell. poſt. leges connubiales gloſſ. 7. num. 32. Rurſus hoc fulcitur quod præcipuus finis & epiſcopus Concilij Tridentini fuit prohibere matrimonia clandeſtina, & mederi malo quod ex eiſdem ortum habeat, eorum videlicet, qui priore vxore cum qua clam contraxerant relicta, cum alia palam contrahebant. Et ſic in perpetuo adulterio viuebant, vt ex procemio dicti decreti conſtat, ex quo finalis ratio deduci ſolet, vt in l. fin. ff. de hæred. inſti. cui malo ſatis medetur, ex parochi præſentia abſque aliquo ipſius miniſterio, vel conſenſu. Præterea hoc ex dicto ſacroſancto Concilio corroboratur, quòd parochi præſentiam & teſtium ad firmitatem matrimonij æquiparat, copula quidem illa & caſus, ſimiles coniũgit. l. Seiæ Caio. ff. de fundo inſtruct. Sed præſentia teſtium ſufficit quocunque modo contingat, & quod ſit caſualis & moralis, ita Bald. per illum text in l. teſtium. numer. 6 C. de teſtibus tradit Felinus poſt alios in procem. Decretal. n. 29. ergo & parochi præſentia

dicto

dicto modo ſufficit. Ita ab hinc pluribus annis ſtatim poſt concilium Tridentinum, cum de hac quæſtione interrogatus fuiſſem (dictis rationibus innixus) reſpondi. Et cum caſus ſimilis Salmanticæ contigiſſet, conſulti de eo fuerunt Cardinales, qui pontificia authoritate Concilij Tridentini interpretationi præſunt. qui D. Hieronymo Manriquez Salaman. Epiſcopo, ita reſponſum præſtiterunt.

*Reuerendiſſimo domino vti Fratri domino Epiſcopo Salamantino.*

*Reuerendiſſime domine, libellus hic amplitudinis tuæ nomine porrectus, in quo nonnulla continentur quæſita ad contractum matrimonij ſpectantia, propoſitus fuit in ſacra congregatione Cardinalium, interpretationi Tridentini Concilij præfectorum, quorum hæc fuit ſententia.*

*Non pertinere ad ſubſtantiam matrimonij, vt parochus aliqua verba proferat, ideoq; valere matrimoniū quamuis verba exprimentia conſenſum prolata ſint à contrahentibus tantum, dummodo parochus adhibitus à contrahētibus ſit præſens, & intelligat id quod agitur, licet diſſentiat, & contradicat, parochum verò intelligi adhibitum, etiamſi ex alia cauſa vocatus ſit: dummodo ad illum actum adhibeatur. De parocho autem, qui omiſsis tribus denunciationibus ſine ordinarij licentia, aliquos deſponſauerit, an matrimonium teneat, congregatio cenſuit matrimonium quidem valere, ſed parochum ab ordinario puniri poſſe. Hæc ſunt quæ ſacræ congregationi viſa ſunt, amplitudini tuæ reſcribenda, cui bonam valetudinem, & omnia fauſta à Deo precamur. Romæ die 6. Ianuar. 1582. amplitudinis tuæ vti frater Philippus Boncomp. Cardinalis Sancti Sixti.*

Erit ita in cauſa illa de qua fuerat controuerſia, dictus Dominus Epiſcopus iudicauit, conſilio doctiſſimi Doctoris Buſtos Salmanticenſis Academiæ ſacrorum decretorum Profeſſoris inſignis. Fateor tamen contrahentes ipſos & teſtes, qui inito cōſilio interfuerunt, cæteroſque huius criminis reos, grauiter ab ordinario eſſe plectendos. Tum ne tantum ſcelus impunitum remaneat. Tum ne detur anſa paſſim violandi illam Tridentini Concilij ſanctionem. *D. Buſtos laudatur.*

Poſt hæc verò ſcripta, peruenerūt ad manus meas, aliæ cōſultationes factæ dictis Cardinalibus & datæ fuerunt D. Cardin. Garraff. in quadam matrimoniali cauſa, quę contigit inter quendam Aluarum & Catharinam, in ciuitate Gieneſ. anno 1585. quarum aliquæ ſunt inſtituto noſtro accommodatiſſimæ, & ideo in Studioſorum gratiam hoc loco referendas duxi.

Primum igitur dubium propoſitum fuit, vtrum prohibitione facta ab ordinario ne parochus aliquos deſponſet, ita tollatur iuriſdictio parochi, vt ad contrahendū matrimonium, contra talem prohibitionem, non ſit legitimus parochus, cum poſſit ordinarius in totum vel in partem auferre à parocho, ex cauſa iuriſdictionem, ſicut fit quando reſeruantur aliqui caſus, & in propoſita quæſtione maiorem vim habet, quia prædictus Sacerdos non erat principalis parochus, nec rector proprietarius, ſed annuus vicarius, qui ad nutum ordinarij poterat remoueri.

RESPONSIO.

*Congregatio Concilij reſpondit, valere matrimonium contractum coram parocho, cui interdictum eſt ab Epiſcopo, ne interueniat.*



Digitized by Google

Ex quo ſecundum dubium controuertitur, vtrum in propoſito caſu interuenit parochus, non inuitus, ſed volens contra prohibitionem ordinarij, matrimonium validum ſit, vel potius nullum, quia non interuenit ſacerdos habens iuriſdictionem, cùm ſit ſublata ab ordinario.

RESPONSIO.

*Congregatio concilij reſpondit eſſe validum.*

Tertium dubium eſt, quod ſi inuitus, & compulſus per vim adſit ſacerdos, cùm contrahitur matrimonium, præcedente vel non præcedente dicta prohibitione, vel tali interdictione, vtrum tale matrimonium ſubſiſtat?

RESPONSIO.

*Congregatio concilij cenſuit ſubſiſtere.*

Quartum dubium, ſi ſacerdos adfuit, nihil tamen eorum, quæ agebantur vidit, neque audiuit, vtrum tale matrimonium validum ſit ſic contractum, vel potius tanquam ſine ſacerdote nullius ſit ponderis ſeu momenti.

RESPONSIO.

*Congregatio concilij cenſuit non valere ſi ſacerdos non intellexit, niſi tamen affectatum eſſet non intelligere.*

Quintum dubium, ſi adſit ſacerdos, dum contrahitur matrimonium caſu, non cogitans, ſe ad id vocatum, ſed aliud agens audiuit duos inter ſe contrahentes matrimonium, vtrum ſit validum tale matrimonium, in quo fuit præſens, non tamen certioratus neque ad id expreſſè vocatus: neque interponens ſuam authoritatem dicto vel facto, vel potius ſit nullum, quaſi aſſiſtentia authoritatoria, per concilium requiratur, non nuda vel caſũalis præſentia.

RESPONSIO.

*Congregatio concilij cenſuit valere, etiamſi parochus aliam ob cauſam adbibitus ſit ad illum actum.*

Quæ deciſiones ſingulares ſunt, & ideo non vulgariter notandæ. Quarum vltimam ſecutus fuit conſulendo egregius Martin. Nauarr. conſi. 20. tit. de ſponſalib.

*Matrimonium nullũ, propter ſolẽnitatis defectũ. an poſſit valide contrahi. Contra Simon. Maiolum.*

Quartò, eſt etiam memoratu dignum quòd ſtante hodie dicto decreto concilij, ſi quis temere audeat contrahere abſque parocho, & teſtibus, non ſolum tale matrimonium vt clandeſtinum nullum eſt, ſed nec poterit poſtea parochus, huic poſtea contrahenti authoritatem præſtare: ſaltem abſque ordinarij ſui facultate, quod ſi fecerit, incidit in pœnam tex. in d. c. fin. de cland. deſpon. ita in terminis ſcribit Simon Maiolus in tracta. de irregulari. lib. 3. c. 25. verſic. circa crimina. fol. 306. ſed miſerè labitur in hoc vir doctus, nam ſi, prout ipſe fatetur verum eſt, quòd inhabilitas dicto Concilio ſtatuta eſt ad ſic contrahendum, quando forma prætermittitur, vt bene etiam ſcribit D. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordina. verſic. vlterius dubitatur: ſequitur Ioan. Matienco in rub. illius titul. numer. 39. Nullum poteſt impedimentum conſiderari, cuius ratione qui ſic contraxerunt, ſeruata forma Eccleſiæ non poſſint poſtea contrahere, & ideo fruſtra deſideratur ordinarij facultas. Quod iam de-

*Decretum Card. ſacræ congregationis.*

Digitized by Google

iam definitum eſt Cardinalium, qui præſunt interpretationi Concilij Tridentini Decreto, his verbis: *Qui matrimonium ſine parocho clandeſtinè contraxerunt atq; conſummauerunt, poſſunt, ſi nullum aliud impedimentum adeſt, ſine diſpenſatione de nouo in facie Eccleſiæ matrimonium contrahere.*

Illud tamen non diffiteor, quod ſi ex Synodali conſtitutione, contrahentes ob matrimonium clandeſtinum excommunicationis ſententiam incurriſſent, vel tale matrimonium publicum eſſet, male faceret parochus, ſaltem ratione ſcandali, qui non primo declarato nullo matrimonio clandeſtino ab ordinario, eos ſecundo matrimonio coniungeret, eritque propter hoc arbitraria pœna plectendus, nó verò erit locus pœnæ text. in d. c. fin. prout perperam Maiolus ſcribit.

Quando verò ſcandalum ceſſaret, poſſunt quidem contrahentes qui ſine parocho contraxerunt abſque ordinarij licentia, propria authoritate reſcindere, & ad legitimum matrimonium conuolare. Non ſane præſtare debet impedimentum, quod de iure nullum effectum ſortitur. reg. non præſtat. de regu. iur. libr. 6. equidē cum notoriè matrimonium nullam vim obtineat, iudicem ad eius diſſolutionem adiri ſuperuacaneum eſſe conſtat ex text. in c. ad diſſoluendum de deſponſ. impu. tradit egregius Martinus Nauarr. conſil. 1. titu. de ſponſa.

Vnde pariter colliges matrimonium clandeſtinum nullum ſponſaliorum de futuro effectum operari, cum ſic contrahentes inhabiles, & legitimi ſint. Nec me in contrarium mouet, celebris illa iuris Pontificij reſponſio in c. 1. de ſponſ. impu. lib. 6. quia matrimonium de præſenti, inter impuberes contractum, vim ſponſaliorum de futuro obtinere, ſtabilitum eſt. Nam huiuſmodi contractus non tantum malitiam, & iniquitatem obtinet quantum matrimonium dant contractum, quod inter illegitimas perſonas celebratur. Illa quidem deciſio ſpecialiſſima eſt, quapropter ad alios caſus, quibus diuerſa ratio verſatur nec extendi nec ampliari debet, ſemperquè mihi Fr. Alphonſ. de Vera Cruce viri alioquin doctiſſimi contrarium aſſeuerantis opinionum appendice de matrimonio fol. 42. Et ita non ſemel cum iuris vtriuſque eruditiſſimis profeſſoribus cõſului, & obtinui, eamque publicè docui gaudeoque opinionem noſtram poſt ſecundam huius operis editionem approbatam fuiſſe ab egregio Martin. Nauarr. d. conſil. 1.

*Contrauenientes ſacro Triden. Concilii decreto mortalem culpam contrahunt.*

Quintò eſt etiam firmiſſimè circa hoc inſtitutum aſſeuerandum, eos omnes qui contraueniunt dicto decreto, mortalem culpam contrahere, cùm Eccleſiæ iuſtiſſimo præcepto in re grauiſſima contraueniunt, quod manifeſtiſſimum eſt ita vt nulla probatione indigeat, & probat Alfonſ. à Vera Cruce in append. ad Specul. coniugio. dubio. 11. Et in exteriori iudicio grauiter ordinarij arbitrio plectendi ſunt vt in d. concilio decretum eſt.

*Sententia excommunicationis iuſtiſſima imponitur contra contrahentes clandeſtinum matrimontum.*

Circa quod tamen iudices Eccleſiaſtici animaduertere debent, quód ſi non tantum matrimonium clandeſtinum contractum fuerit, ſed contrahentes carnali copula conſummauerint grauiori ſupplicio immane hoc crimen ab ipſis puniri oportet, ita fertur decretum eſſe à Cardin. quibus à Summo Romanæ Eccleſiæ Præſule Concilium Tridentinum interpretandi cura, ampliſſima poteſtate damandata eſt.

Sextò ratione huiuſmodi mortalis criminis ſequitur, iuſtiſſimè per ſynodales



Digitized by Google

conſtitutiones ſtatui poteſt excommunicationis ſententia, nec non aliæ pœnæ contra clericos, & laycos tranſgreſſores dicti decreti, id enim fit, vt melius ſuperioris lex ſeruetur, vt in capitul. animarum. de conſtit. in 6 gloſſ. in Clemen. ne Romani. in verbo, tolli. de electi. vnde iuſtificatur apud nos Synodalis Toletana conſtitutio qua excommunicationis pœna ipſo iure, & aliæ pœnæ imponuntur, in

*Toletan. Synodales conſtitutio*

hæc verba: *Y mandamos que no guardandoſe la dicha forma, que el cura, ò clerigo que celebrare eſte Sacramento, ſea deſcomulgado por el miſmo hecho, cuya abſolucion en nos reſeruamos, y demas y aliende de las otras penas conſtituydas enderecho le ſuſpendemos por medio anno y ſiendo beneficiado le priuamos de la mitad de los fructos de ſu beneficio, aplicados para la fabrica de la ygleſia donde fuere beneficiado, y no ſiendo beneficiado demas de la dicha ſuſpenſion, y excomunion a rioa dicha caya en pena de tres mil marauedis aplicados a la dicha fabrica. En la qual dicha excõmunion caygan è incurram las partes contrahentes, y los teſtigos ipſo facto, como cae è incurre el cura ò clerigo que hiziere el dicho matrimonio ſegũ dicho es.*

Et cum ſuſpenſionis pœna, dicta conſtitutione per verba præſentis temporis infligatur, ipſo iure impoſita cenſetur, gloſſ in l. ſi quis maior. in verbo. infamia. iũcto tex. in verbo, *Notatur*. C. de tranſactioni. vbi Bart. Bal. & Paul. & alij recentiores notant glo. in l. ſi quis in tantam. in glo. magna. in verſicul. *Quarto quæro*. C. vnde vi, quam opinionem communem eſſe teſtantur plures, quos refert And. Tiraquell. in repeti. l. ſi vnquam. in verſic. *Reuertatur*. n. 21. C de reuocan. donat.

*Salamantina conſtitutio ſynodalis interpretatur*

Similis excommunicationis pœna ipſo iure impoſita eſt conſtitutione Synodali Salamantina c. 42. quam refert Doctor Didac. Perez in l. 1. titul. 1 lib. 5 ordi. verſi. *Item ſolet pena*. Quę amplius habet, nempe eos qui ea excommunicantur euitandos eſſe, abſque aliqua denunciatione, quod ſane manifeſtè repugnare videtur Martini V. conſtitutioni, quæ incipit: *Ad euitanda ſcandala*. Quæ ſtatuit, neminem teneri excommunicatum euitare, etiam à iure donec nominatim denuncietur, & ea ratione cùm lata ſit, contra ius ſuperioris non poterit firmitatem obtinere, vt in c. cum inferior. de maiori. & obed. & hac ratione de eius valore dubitat D. Couarru. in 4. decretal. 2. par. c. 6. num. 9. Sed poteſt iure defendi quando matrimonium clandeſtinum, propter quod incurritur excommunicatio, eſt notorium, tali modo, quòd nullo pacto celari poteſt, ita eam defendere conatur Didac. Perez d. ver. item ſolet. fol. 30.

Non tamen prætermittendum eſt, quod circa prædictas Synodales conſtitutiones ſcribit Domi. Soto in 4. ſent. diſtinct. 28. quæſtio. 1. artic. 2. vbi contra eas inuehitur dicens, quòd melius eſſet quòd iuris communis pœnæ tantum imponerentur. Nam ſi Summi Pontifices ſacraque concilia dictas cenſuras neceſſarias iudicarent, eas infligerent, ſuſpicatur (vt ille inquit) quod propter ſubſidium potius fabricarum quàm animarum imponuntur. Illi autem qui dictas cenſuras ignorant, eas minimè incurrunt, etiamſi aliqua ſua culpa vincibiliter (vt aiunt) ignorent. Quia licet à iuris communis cenſuris nulla ignorantia excuſet, tamen ab aliorum inferiorum prælatorum excuſat, dummodo craſſa & ſupina non fuerit, vt in c. vt animarum. de conſtit. lib. 6. Craſſa verò & ſupina ignorantia illa dicitur quæ ex malitia vel nimia negligentia procedit.

Septimò ex verbis dicti ſancti concilij colligitur, quod ordinarius ex illo precepto tenetur

tenetur tranſgreſſores debitis pœnis punire in illis verbis: *Arbitrio ordinarij puniri præcipit*. Et ea ratione peccat ordinarius, vel eius vicarius, qui neglexerit huius criminis reos punire, ita tenet Fridericus à Vera Cruce in appendice, dubio. 11.

Octauò non eſt oblinioni tradendum, quod per impoſitionem pœnæ illius decreti non cenſetur excluſa pœna text. in d. c. cùm inhibitio. §. fin. imò vltra illam parochus, vel alius ſacerdos, qui in hoc deliquerit, pœna arbitraria plectendus eſt, prout in dicto decreto concilij continetur. Tum quia iuri antiquo in hoc derogatum non eſt, à quo ſine noua & expreſſa deciſione recedere non licet. l. præcipimus. C. de appel. cum ſimilibus. Tum quia in d. fin. c. inhibitio, vltra ſuſpenſionem triennalem grauior pœna iubetur imponi, ſi delicti qualitas poſtulauerit, & ſic vltra ſuſpenſionem locus eſt pœnæ arbitrariæ, & ideò ſacrum Concilium antiquo iuri videtur conforme. Tum quia clandeſtinum matrimonium, magis odioſum. & prohibitum hodie eſt, quam olim, cùm antea iuris prohibitione non obſtante, ratum erat: nunc verò inualidum eſt. Qua ratione, qui dicto decreto contraueniunt, magis delinquunt quàm olim, iuri antiquo contraueniendo, & ſic melius hodie quàm antiquitus verificari poſſunt verba d. §. ibi, *Grauius puniendus ſi culpæ qualitas poſtulauerit*.

*Rex in c. cùm inhibitio § final. cland deſp. declaratur.*

Nonò illud eſt etiam obſeruandum quod concilij prohibitio, nec non ſtatuta ibi pœna ſolùm in contrahentibus, vel interuenientibus in matrimoniis clandeſtinis verificari debet, non autem ſi ſponſalia de futuro contraherentur. Hoc namque caſu, nec contrahentes parochus, vel alius ſacerdos, teſteſvè aliqua pœna ſunt puniendi. Tum quia concilium tantùm loquitur in matrimoniali contractu, nec verbum in eo continetur, quod ad ſponſalia de futuro referri poſſit, vt patet ex eius verbis, ibi: *In poſterum antequàm matrimonium contrahatur*. Et ibi: *Ad celebrationem matrimonij procedatur*. Et ibi: *Matrimonium malitioſe impedire poſſit*. Et ibi: *Matrimonium contrahere attentabant*. Sequitur ſtatim & facit: *Inſuper parochum, vel alium ſacerdotem, qui cum minori teſtium numero. & teſtes qui ſine parocho vel ſacerdote huiuſmodi contractui interfuerint*. &c. Et ſic manifeſtè de matrimonio tantum agit. Tum quia ratio Concilij quæ ex eius deciſione percipitur, ſolùm in matrimonio militat, non verò in ſponſalibus de futuro, quod manifeſte patet. Nam ob eam cauſam clandeſtina matrimonia annullantur, vt peccata perpetua de medio tollantur, quæ ſæpenumero ex dictis matrimoniis oriebantur, quod minimè contingit in ſponſalibus de futuro: nam ſi illis contractis, ſponſus cum alia de præſenti contrahat, licet peccet violando fidem, non tamen in perpetuo peccato manet, & ideo Concilij decretum nullo modo in ſponſalibus de futuro procedit. Tum quia Concilij ſacri deciſio, noua & correctoria, & vltra caſum ibi expreſſum extendi non permittitur. l. præcipimus. C. de appellat. Tum quia, qui ſi contrahunt, non faciunt contra Eccleſiæ præceptum, quia nec antiquo nec nouo iure prohibitum eſt ſic contrahere. Imò iure veteri (quod intactum in hoc remanet) licebat, & hac ratione poſt ſacrum Tridentinum concilium ſponſalia de futuro valida ſunt & firma & naturali iure adimplenda. Tum etiam fulcitur, quia ſponſalia de futuro contrahens non incidit in pœnam excommunicationis, vel aliam quæ impoſita eſt à lege propter canonicum impedimentum, gloſſa memorabilis in.

*Prohibitio matrimonij clandeſtini ſponſalia de futuro minimè conprehendit.*

lis in Clement. vni in verbo, contrahere. in verſicul. *Non puro*, de conſang. & affini. quam dicit eſſe ſing. Abb. in c. 1. colum. penult. de poſt. Prælator. Collect. in c. non debet nnmer. 5. de conſang. & affini. Deci. in capite. ad hæc in beato. num. 43. de poſtu. Præla. Nicola. Mil. in repe. in verbo, lex. Felinus. in rubri. de ſponſali. & in c. tertio. loco num. 2. de præſump. Iaſon in l. cum quidam. num. 13. ff. de liber. & poſt. & in l quo minus. num. 18. ff. de flumi. & in l. ſi ſtipuler. num. 5. ff. de verbo. oblig: Cur. Iunior num. 58. Oroſcius. num. 24. in l. 2. ff. de iuriſd. omnium iudic. Boeri. deciſio. 173. num. 30. Angel. in ſumm. in verbo, pœna. And. Tiraquell. in l. 10. connu. gloſſ. 2. num. 18. Nauarr. in. c. ſi quando. excep. 6. pag. 20. de reſcrip. & eam eſſe communem teſtatur Ripa in tracta. de peſte. rubr. de remedio ad conſeruand. vber. num. 65. Præpoſi. in c. 1. num. 9. de ſponſali. Nauar. in manuali confeſſo. c. 22. numer. 43.

Ex quibus facile repellitur Ioannis Andreæ. Abb. & aliorum opinio in d. c. cùm inhibitio. qui ſcripſerunt, illius tex. prohibitionem locum in ſponſalibus de futuro obtinere quos ſecutus fuit noſter Greg. in l. 1. in verbo: *Que los deſpoſen.* titul. 3. partit. 4. quam opinionem multis rationibus defendit Caſtillo. in l. 49. Tauri, verſic. matrimonium.

*Lex oratio. ff. de ſponſa. interpretatur.*

Nec ſuperioribus refragatur. l. oratio. ff. de ſponſalibus quæ vulgo circumfertur ad probandum, quòd prohibito matrimonio ſponſalia prohibita cenſentur, quia illa non procedit, quando datur diuerſa ratio quæ ſupra iam tradita eſt ita legem illam interpretatur Bald. & Salic. in l. C. 1. ſi rect. prouin. Dec. in c. iurauit. num. 4 de proba. & in c. nam & concupiſcentiam. 2. lectur. num. 4. de conſtitut. Iacob. Philipp. Porti. lib. 5. reg. concluſ. 35. lim. 1. Ioannes. Oroſ. in d. l. 2. num. 24. vbi Cur. Iun. 58. teſtatur iſtum intellectum & limitationem eſſe communem, quam probat text. in l. ſi quis officium. ff. de ritu nupti. Vel ſecundò reſponderi non incongruè poteſt, dictam l. oratio, tunc procedere, quando impedimentum perpetuum eſt, & non temporale, quale eſt quod in clandeſtino matrimonio, quia qui ſic contraxerunt, poſſunt poſtea ſeruata forma Eccleſiæ contrahere, ita interpretatur Deci. poſt Dynum in l 2. ff. de iuriſd. omni. iudi. Nauarr. conſi. 3. tit. de conſang. & affinita.

*Auctor in Academia Complutenſi ſacrorum Decretorum cathedram per duodecim annos fuit moderatus.*

Et memoria quidem teneo, quod anno Domini 1564. eo tempore quo non ſine ſumma totius Chriſtiani orbis vtilitate, dictum decretum ſacri Concilij in lucem prodidit, cum Sacrorum Decretorum huius Complutenſis celeberrimæ Academiæ publicus eſſem Profeſſor (eamque functionem per duodecim annos non ſine laude geſſi, poſteaque ad primaria dona perueni) cuius publici muneris ratione, materiam ſacramenti matrimonij legens, primus omnium in dicta Academia Concilium catholicum ſum interpretatus, hanc opinionem publicè docui, cæteris ſacrorum canonum profeſſoribus (qui tunc erant doctiſſimi) refragantibus. Primus etiam cauſarum forenſium patronus, in publicis actionibus ad forum ſpectantib. defendi, & obtinui in cauſa, quæ in hac ampliſſima eccleſiaſtica Complutẽſi curia ſtatim agitata fuit corã Licentiato Mart. Lop. de Salas Vicario generali integerrimo, gaudeoq́; opinionem noſtrã in ſcholis & eccleſiaſticis

tribu-

Digitized by Google

tribunalibus ita receptam eſſe, vt nullus dubitanti locus relictus ſit. Et eam multis annis lapſis tenentem lege Illephon. à Vera Cruce in appen.ad Specul. coniugi. quæſtion.9.per totam. pag. 40. & iterum pag. 113. & 117. Fra. Anton. Cordouæ in tract. *De caſos de concientia*, quæſtio.52.& nouiſſimè eam tenet Ioan. Gut. in tractat. de iuramento confirma. c.51. 1.part.num.6. Sicque Catholicum Concilium interpretandum eſt, licet contrarium, quod in ſponſalibus de futuro obtinere debeat locum, ſomniauit (prout illi de more fuit) quidam Albornoz in libro eius præcipiti ingenio digno nuncupato: *Arte de contractos*.lib.4.tit.1. Et à ſacra congregatione Cardinalium ita ſancitum eſt, his verbis: *Decretum Concilij, Seßion 24.cap.1.de reformat. annullat tantummodo contractus matrimonij per verba de præſenti clandeſtina facti, ſponſalia autem per verba de futuro relinquit in terminis iuris communis. Præterquàm quòd per copulam prædicta ſponſalia, non tranſibunt in matrimonium.* Ex quo ſequitur interpretatio ad huius Toletani Archiepiſcopatus Synodalem conſtitutionem, quæ quarta eſt tit.4.lib.4.dictarum conſtit. quæ pœnam clericis interuenientibus in ſponſalibus de futuro prohibitis imponit, quæ in hunc modum loquitur: *Otroſi conſiderando de quantos inconuenientes ſon cauſa los clerigos que ſe atreuen a interuenir en los deſpoſorios, o matrimonios prohibidos: mandamos que ningun clerigo interuenga en ellos, aunque ſean de futuro y que por el miſmo caſo ſi los hiziere o interueniere en ellos, o los ſolenizare, pierda los frutos de vn anno del beneficio, o beneficios que en eſta dioceſi tuuiere, y ſi no fuere beneficiado cayga en pena de dos mil marauedis, la mitad para la igleſia donde fuere beneficiado, o ſiruiere, o perochia donde ſe hiziere, y la otra mitad para el acuſador, y pobres y demas deſto mandamos que los vicarios generales, los caſtiguẽ en las otras penas de priſion, o ſuſpenſion, ſegun la calidad del caſo lo requiere.*

*Contra ſcholaſticū nuncupatum Albornoz.*

*Interpretatur ſynodalis conſtitutio Toletan.*

Eſt ſanè conſtitutio illa ſynodalis interpretanda, vt procedat quando ſponſalia de futuro ſunt prohibita, propter canonicum aliquod impedimentum, conſanguinitatis, vel affinitatis, vel propter aliud, cuius ratione ſacra canonica iura prohibitionem induxerunt: non verò quando talia ſponſalia contrahuntur, inter eos quibus matrimonium interdictum non eſt.

Decimò, ex dicti Concilij decreto animaduerti debet, clericum ſiue ſæcularem, ſiue regularem, qui non ſibi ſubditos matrimonio coniunxerit, vel poſt contractũ benedixerit, ſine licentia proprij parochi illorum qui ſunt coniungendi, vel benedicendi, ipſo iure ſuſpenſum eſſe, quouſq; ab ordinario abſoluatur, quæ ſuſpenſionis pœna non ſolum incurritur, ſi ſacerdos non ſibi ſubditos coniunxerit, aut benedixerit, ſed ſi alterum eorum fecerit, ita clarè colligitur ex verbis diſiunctiuis illius decreti ibi: *Coniungere, aut benedicere auſus fuerit.*

*Clericus matrimonio copulans vel benedicens non ſubditos ipſo iure ſuſpenſus eſt.*

Vndecimò prætermittendum non eſt, an parochus à pœna liberetur, qui ſubditos ſuos in alieno loco extra parochiam exiſtentes matrimonio coram teſtibus coniungit, abſque proprij ſacerdotis conſenſu: Et præfari oportet, vtrum matrimonium eo modo contractum legitimum iudicandum ſit, & licet neminem inuenerim, de hoc argumento diſputantem, quouſque tamen ſacroſancta Romana Eccleſia contrarium iudicauerit, cenſeo tale matrimonium non ex eo vitiari, quòd extra parochiam contractum ſit. Tum quia forma Eccleſiæ, quæ in matrimoniis contrahendis deſideratur, interuenit, cùm coram parocho

*Parochus an ſubditos extra parochiā poſſit matrimonio copulare.*

rocho & teſtibus contractum ſit, ergo matrimonium iudicandum eſt. Tum quia ſacrum Tridentinum Concilium, nec pro matrimonij ſubſtantia, nec pro eius ſolennitate requirit, quòd intra propriæ parochiæ limites celebretur, & cùm eius deciſio noua & correctoria ſit potius reſtringenda, quàm amplianda eſt, vt ſæpè dictum eſt. Tum quia ratio potiſſima quæ anſam dedit dicto decreto, ea fuit, vt longè clandeſtinitas repelleretur, & matrimonium legitimè probaretur, quæ ratio verificatur etiamſi extra parochiam, & in alia Concilij forma ſeruata contrahatur. Tum quia matrimonij vinculum mutuo conſenſu in quo contractus continetur, perficitur, nihilque obtinet, quod ad iuriſdictionem concernat, vt inde eſſet aſſeuerandum, extra parochiam contrahi non poſſe. l. final ff. de iuriſdiction. omnium iudicum. contractus verò niſi ſpecialiter iure interdictus ſit, vbique poteſt celebrari. Tum quia ſi in matrimonij celebratione aliquis actus conſiſteret, iuriſdictionis (quod prorſus negamus) eſſet voluntariæ & non contentioſæ, quæ extra territorium poteſt exerceri. l. emancipati. ff. de adoption. gloſſ. in l. final. ff. de iur. omni. iudic. quam Doctores ibi ſequuntur, maximè Iaſon. num. 6. Tum quia huic opinioni egregiè ſuffragatur celebris Hoſtien. doctrin. in ſumma. tit. de pœnitent. & remiſſio. §. cui confitendum, verſic. nunquid extra territorum, aſſeuerantis quòd ſacerdos parochialis extra ſuę parochię territorium exiſtens, poteſt vbiq; parochianũ ſuum confiteri, & abſoluere, ſequitur Iaſon d. num. 6. Et vt propoſitam difficultatem abſoluam, aſſeuerandum cenſeo, non eſſe parochum à pœna immunem, qui extra oppidum in aliena parochia abſque licentia proprij illius parochi, ſibi ſubditos matrimonio copulauit, & cum certa pœna ſtatuta non ſit iudicis arbitrio imponetur. l. 1. §. 1 ff. de iure delib. c. de cauſis. §. illis. de offic. deleg. Quæ quidem pœna maior vel minor erit, perpenſa malitia cauſæ, quæ cauſam præſtitit dicti matrimonij celebrationi. Non ſanè parochus criminis ſuſpicione caret, qui nulla ſubſiſtente cauſa extra oppidum in aliena parochia propria authoritate matrimonium celebrat, & ita tenendum cenſeo, licet ferè octo annis elapſis poſt hæc ſcripta contrarium tenentem legerim Doctorem Ioan. Seguram in directo. iudic. Eccleſiaſt. 2. part. ca. 5. num. 49. Nec refert, quod in oppidis in quibus diuerſæ parochiæ conſtitutæ ſunt contrarium apud nos moribus receptum eſt. Quia id contingit, cùm parochi ſaltem tacitè alternis vicibus ſibi ipſis hoc facere permittunt, quòd ſi contradicerent, nullo modo liceret.

*Expreſſa licentia proprij ſacerdotis requiritur vt alienus poſſit aliquos matrimonio copulare.*

Duodecimò, quòd ad hoc, quod vt ſacerdos impunè ſibi non ſubditos *poſſit* coniungere, vel benedicere, requiritur, quòd proprij ſacerdotis expreſſam facultatem habeat, nec tacita ſufficeret, id quidem ſignificat illud verbum, *Licentia*, poſitum in Concilio, ita ſcribit Lap. allegat. 86. & ibi nouiſſimi Apoſtillantes, Andr. Tiraquel. latiſſimè in l. connubial. gloſſ. 7. num. 8. & ita in terminis declararunt ſapientiſſimi Cardinal. interpretes ſacroſancti Concilij Tridentini anno 1573. die 13. Nouembris, dum Venetiis quæſtio circa hoc eſſet, inter quoſdam Grinanum & Paulam de Alueuo, quæ ſe deſponſatam aſſeuerabat, à quodam Ioanne Baptiſta Grinano Veneto, vt teſtatur Iacob. Menoch. de arbit. iud. quæſtio. lib. 2. cent. 5. caſu 453 num 14. idem in conſil. 188. num. 7. volum. 2.

Illud autem notatu dignum eſt, quòd ſacerdos ex generali facultate ſibi à parocho

Digitized by Google

rochę conceſſa, vt intra ſuam parochiam poſſit omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, poteſt matrimonii celebrationi aſſiſtere, quia cum poſſit ſacramenta miniſtrare, quod longè maius eſt, à fortiori hoc quod eſt minus licebit, ita egregiè defendit egregius Martinus Nauarrus conſil. 27. titul. de ſponſa. qui eleganter probat, minimè requiri, quod licentia hæc ſpecialiter concedatur. Nec ea facultas ſiue licentia deſideratur, quod ſit in ſcriptis, ſufficit quod ſit verbalis, à teſtibus probari poſſit, teſte Martino Nauarr. conſil. 41. dict. titul. de ſponſalibus.

Decimo tertiò, non eſt obliuioni tradendum, quod ad hoc, vt matrimonium coram alieno ſacerdote celebratum, firmitatem obtineat: & ipſe à pœna ſit immunis licentia proprii ſacerdotis præcedere debet, nec ſufficit, quod poſtea ſequatur. Vbi enim in aliquo actu licentia deſideratur ea præcedere debet, authent. licentia. C. de Epiſcop. & clerici. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquirend. hæredit. l. vlt. §. neceſſitate. C. de boni. liber. cap. omnis vtriuſque ſecu. de pœni. & remiſſion. facit 13. tit. 9. part. 6. vbi Gregori. in verbo, *Con otorgamento.* & l. 3. tit. 7. lib. 5. noui Regii ordin. vbi ſancitum eſt, primogenitum non confirmari ex Regia licentia, quæ poſt eius inſtitutionem ſequitur, niſi hoc in ea expreſſe cautum fuerit, tradit Innocent. in cap. dudum. de rebus Eccleſiæ non alien. Battholus in l. ſi autem plures. ff. de aqua plu. arcenda. Marcus Antonius Bauer. in §. ſi alienus ſeruus. Inſtitu. de hæredibus inſtitut. Barthol. Socin. conſil. 222. numer. 5. lib. 2. Cornel. conſil. 89. numer. 10. lib. 3. Caſſaneus in conſue. Burg. rubri. 4. §. 7. num. 38. Antonius Gomez. in l. 42. Tauri. Et licentia multipliciter accipitur, vt per Bald. conſi. 290. numer. 6. libr. 3.

*Dicta licentia à parocho preſtando matrimonium debet procedere*

Decimoquartò non eſt ab hoc inſtituto alienum diſputare, quis proprius ſit cenſendus parochus, vt matrimonio poſſit intereſſe, aſſeuerandum eſt quod ſua diœceſi Epiſcopus, cum ea ſit ordinarius nec non eius generalis vicarius, ſi clericus ſit, vt ex d. concilio colligitur, ibi: *vel alio ſacerdote.* Si verò ſacerdos non eſt, minimè aſſiſtere poteſt, ita in ſacra congreg. Card. definitum eſt, vt citatur Marti. Nauarr. conſi. 1. tit. de offi. ordi. quamuis (vt ille inquit) de iuris rigore contrarium poſſit defendi. Erit ſimiliter quilibet contrahentium parochis, quando diuerſarum parochiarum ſunt, nam cum vnus ſine altero matrimonii vinculo coniungi non poſſit, vterque contrahens vtriuſque parochi ſubditus efficitur. l. ſi communem. ff. comprædi. cap. per tuas. de arbitriis & in praxi ita receptum eſſe teſtatur Doct. Segura in director. iudi. Eccleſi. 2. part. cap. 15. numer. 47. ſcribit tamen eruditiſſimus Nauarrus in manuali confeſſor. cap. 25. numer. 144. Illuſtriſſimorum Cardinalium congregationem ſub Pio V. Ponti. Maxi. peculiari decreto declaraſſe, parochum mulieris ſufficere, quando in eius parochia matrimonium celebratur, ſicut ſub ſanctiſſimo Gregorio decimo tertio eadem ſacra congregatio finiuit, viri parochum ſufficere, ſi in eius parochia matrimonium celebratum fuerit. Ipſe verò Martinus Nauarrus conſi. 52. titul. de ſponſali. teſtatur, auditu percepiſſe eodem Cardinalis, poſtea iudicaſſe præſentiam parochi, ſiue viri, ſiue mulieris ſufficere, in quacunque parochia matrimonium contrahatur. Mirum profectò in re alioqui grauiſſima, itum in diuerſas ſententias fuiſſe, humanæ tamen fragilitati id tribuendum cenſeo, ſed vt noſtrum quale quale ſit iudicium

Ii inter-

Digitized by Google

interponamus, id magis iuri conſentaneum exiſtimamus, legitimum eſſe illum parochum, in cuius parochia matrimonium fit. Equidem is duplici titulo parochus eſt, cum ratione habitationis, tum ratione contractus matrimonialis, & hęc duo vincula, vno fortiora ſunt, auth. itaque C. comm. de ſucceſſ. c. 1. de tre & pace. ita tenendum exiſtimo, ſalua Romanæ Eccleſiæ cenſura, circa quod conſulendus eſt idem Nauarr. conſil. 1. tit. de ſponſal.

Decimoquintò ſilentio prætermittendum non eſt, ne Iudices Eccleſiaſtici in proferendis ſententiis contra ſacrum concilium contractis errent (vt aliquando vidi) quod matrimonia quæ clandeſtina ſunt, non debent ab eis irritari, cum ab eodem Concilio irrita ſint, ſed tantum declarare debent, irrita & nulla à principio fuiſſe, ſic cenſuit ſacra Cardinalium Congregatio in hunc modum. *Matrimonium contractum coram ſacerdote qui non habet licentiam ab ordinario neque à proprio contrahentium parocho non debet per ordinarium irritari, ſed tantum declarari irritum eſſe, quia cum concilium Tridentinum illud irritum fecerit non eſt alias irritandum ſed opus eſt ſola declaratione quod irritum ſit.*

*Not. contra malitioſe impedientes matrimonium.*

Decimoſextò, non eſt prætermittendum, circa huius capitis propoſitum argumentum, clericum qui matrimonium, quod ſeruata Concilii Tridentini forma contrahi intenditur, malitioſè impedierit pœna text. in d. c. cum inhibitio. §. fin. puniendum eſſe. ita gloſſ. notat. ibi in verbo, malitioſe. Si verò laicus in hoc deliquerit, ab eccleſiaſtico iudice arbitraria pœna eſt puniendus ex gloſſa. ſententia ibi: Regia l. 4. titul. 3. partit. 4. inſuper damnum parti illatum reſarcire tenetur, ita Vincent. Ioan. Andr. in d. §. fin. Gregor. Lopez in d. l. 4. in verbo. *Deuen auer pena.* Didacus Perez in l. 1. titul. 1. lib. 5. ordina. fol. 33. quod not. quia ſæpiſſimè contingit in practica.

*Quod non ſit vera.* Adde quod hanc noſtri auctoris opinionem contra alios ſequitur D. Præſul Couarr. in 2. part. Decreta. cap. 6. numer. 14. & nouiſſimè D. Didac. Perez, vbi paulò ante allegaui.

*Diſpenſet.* Adde quod iam hodie nouiſſimo Concilio Tridenti. Seſſion. 24. cap. 1. de reformat. matri multoties iam allegato licet ordinariis ſi legitima cauſa interfuerit, in his monitionibus diſpenſare. Nec ante concilium licebat hoc fieri, niſi tantum in locis in quibus conſuetudo inualuerat, vt ſcribit Martin. Nauar. *in manual.* confeſſ. c. 22. num. 70. Erit quidem iuſta diſpenſandi cauſa ſi nobilis cum ignobili, diues cum paupere, ſenex cum adoleſcentula contrahere velit: & ea ratione conſanguineos timeat, ita Palud. in 4. Sentent. diſt. 28. quæſtion. 2. colum. 4. Ant. in 3. part. tit. 1. c. 16. §. 5. Mart. Nauar. in d. num. 70. Erit legitima cauſa ob vicinitatem temporis, quo prohibitæ ſunt nuptiæ, vt cautum eſt decreto Car. Sacr. Congregationis.

*Vicarii generales Epiſcoporum num poſſint diſpenſare. vt monitionibus non*

Sed dubium egregium circa prædicta verſatur, vtrum vicarii generales Epiſcoporum Concilii Tridentini authoritate, diſpenſare poſſint, vt non factis monitionibus matrimonium celebretur, qua propoſita quæſtione Iacob Menoch. conſi. 69. numer. 15. volum. 1. cenſet hoc eis non licere, imò prorſus prohibitum eſſe.

Digitized by Google

eſſe. Nam (vt ille inquit) cum hoc munus à Sacroſancto Cócilio, Epiſcopi arbitrio relictum ſit, non poterit vices ſuas alteri demandare. ex his quæ ipſe latè ſcripſit li. 1. de arbitr. iudic. quæſt. 54. numer. 1. & 2. Deinde quia ex eo perſonæ induſtria electa cenſetur, cum grauia & ardua ſunt, quæ mandantur. Dec. in l. 1. numer. 28. vbi nouiſſimi. ff. de offic. eius Iaſ. in l. more. numer. 65. ff. de iur. omni. iudi. & in l. à iudice numer. 13. C. de iudi. Aymon conſil. 503. numer. 3. At cauſa coniungendi matrimonium, maximi ponderis eſt, vt tradit Dec. conſil. 311. column. 1. Pariſi. conſil. 1. numer. 13. libr. 2. Socin. Iunior conſil. 86. numer. 6. libr. 2. Hier. Gratia. conſi. 2. num. 32. libr. 2. *facile, matrimonium celebretur.*

Sed meo iudicio lapſus eſt Iacobus Menochius, qui fuit huius opinionis anteſignanus, cuius opinionem eo non allegato, nouiſſimè amplectitur Doctor Suarez de Paez in ſua practica quam non ſine maxima diligentia elucubrauit. 2. tom. 3. numer. 1. Qui ea innititur ratione, quod in generali commiſſione ab Epiſcopo ſuo vicario facta, minimè comprehenditur diſpenſandi facultas, vt in cap. quod tranſlationem de offici. leg. gloſſ. in cap. quæ de cauſa 2. quæſtion. 4. *Opinio quondam Iacob Menoch. repellitur.*

Et contrariam ſententiam veriorem eſſe ſemper iudicaui. Tum quia poteſtas relaxandi has monitiones, non maioris momenti eſt, quam matrimoniales controuerſias, beneficiales cauſas, criminales querelas, & ceteras alias grauiſſimas concertationes, ad eccleſiaſtica tribunalia ſpectantes iudicare, & dirimere: cur igitur vicariis generalibus hanc poteſtatem negauimus? Tum quia ſi Iacobi Menoch. vera eſſet opinio, ex eius ratione idem aſſcuerandum foret, in dicti Concilii deciſione, de qua in ſuperioribus actum eſt, quæ pœnam parocho, contrahentibus & teſtibus, qui clandeſtino matrimonio interfuerunt, imponit, quos arbitrio ordinarii puniendos eſſe præcipit, & innumeris aliis iuris locis, quibus certa pœna non ſtatuitur, ſed ordinarii prudentiæ & arbitrio committitur, quod nullus vel mediocriter doctus affirmare audet. Tum quia Epiſcopus iudiciales omnes controuerſias, quarum iuriſdictio ordinario iure ſibi competit ſicut iudicare per ſe ipſum poteſt, ita per vicarium ab eo conſtitutum cap. cum Epiſcopus. de officio ordin. libr. cui etiam poteſt delegatas cauſas præſentes terminandas committere, vt latè per Rebuff. in practic. benefi. in forma vicariatus. numer. 159. Tum quia ſanctum concilium quatenus iudicio ordinarii dictam facultatem committit, non tantum Epiſcopo, ſed ei qui vices illius gerit committere cenſetur, quia is ordinarius dicitur, gloſſ. in cap. 2. in verbo, officialem. de offic. vicar. in 6. & in cap. perlectis. in verbo, iurgia. 25. diſtinct. & in cap. Roma. in verbo, generaliter. de appella. in 6. tradit Fel. in rub. de offici. delega. numer. 4. D. Epiſcop. Couarr. lib. 3. reſol. cap. 20. numer. 4. Et eadem eſt Epiſcopi, & eius poteſtas, & idem eſt amborum tribunal. cap. 2. de conſuetudi. lib 6. cap. Romana. in princip. de appella. eod. lib. & inter Epiſcopum, & eius vicarium non eſt dare medium, vt ſcribit Abb. conſil. 21. lib. 1. in fin. dicitque ibi, vicarium Epiſcopi ipſius radiis illuſtrari, & hac ratione vnum ex potiſſimis Iacobi. Menochii fundamentum longè repellitur. Tum quia non ſemper verum eſt, quod idem Menoch. aſſeuerat, nempè perſonę induſtriam ex eo electam cen-

ſeri, quod ardua aliqua cauſa committitur, nam matrimoniales controuerſiæ magni ponderis & momenti ſunt, ideoque illarum cognitio Epiſcopis competit ex literis de in integ. reſtitu. cap. accedentibus, de exceſſibus prælator. nihilominus tamen generales vicarii poteſtate vicaria eas iudicant. Tum quia à tempore publicationis Concilii praxis forenſis totius( vt cenſeo ) Chriſtiani orbis præſertim Hiſpaniæ, ita concilium interpretata eſt, non igitur ab ea recedi licet, quia mutanda non ſunt, quæ certam interpretationem habuerunt. l. minimè ſi de interpretatione, ff. de legi. & vera legis interpretatio à practica ſumitur. Bald. in cap. 1. in princip. de feudo ſine culpa non amittendo. Et poſt hæc ſcripta legi Illeph. à Vera Cruce hanc opinionem tenentem nullis corroboratam fundamentis, in append. ad Specul. coniugiorum. fol. 4.

Nec ratio bene eruditi Doctoris Paez me in contrarium mouet, nam hæc diſpenſandi facultas non ab Epiſcopis ſuis vicariis generalib. ſpeciali poteſtate ac veluti per manus cenſetur conceſſa, ſed eo ipſo quod vicarii creantur ab ipſo ſacroſancto Concilio conceſſa cenſetur. Audio tamen quod nouiſſimè, in concilio Prouinciali Toletano anno Domini 1583. celebrato à Patribus & Præſulibus qui ibi interfuerunt, quadam deciſione nondum in publicum emiſſa, decretum fuiſſe, poteſtatem remittendi has denunciationes, Epiſcopis competere, non verò vicariis generalibus. Quod eis licuiſſe prædictam conſtitutionem ſic definiri nullus in diſputationem adducere poterit.

## *Nuptias ſecundas, vel temporibus prohibitis benedicentes.*

## CAPVT LXXVIII.

1 *Vir ſiue mulier ſi alias coniugalem benedictionem receperit, benedictio recitari non debet*
2 *Sacerdos huius criminis reus qualiter puniatur.*

1 a VIr & mulier † ad bigamiam tranſiens non debet à presbytero benedici, quia cum alia vice benedicti ſunt, eorum benedictio iterari non debet, verba ſunt text. Vir autem de ſecundis nuptiis, & ſic ſiue vir ſiue mulier aliâs receperit benedictionem, non debet benedictio iterari, *b* quia communis eſt vtrique, neque vnus ſine altero eam recipere poteſt, vt notat Hoſtienſ. in ſumma. eiuſdem tit. in § an li-
2 citum ſit, verſ. in aliquibus, qui etiam notat, quòd ſi duo ad bigamiam, † qui nunquam fuerunt benedicti, poterunt benedici. Sacerdos autem contrarium faciens, ab officio & beneficio ſuſpenſus cum teſtimonio literarum proprii Epiſcopi deſtinandus eſt ad ſedem Apoſtolicam, *c* vt in c. 1. eod. tit. Ex quo videtur ſecundũ Hoſtienſ. vbi ſupra, quod alius diſpenſare non poteſt. Quam pœnam cum tam grauẽ conſideret Ant. in d. c. 1. pro tam leui delicto dicit, quòd fortè clericus, de quo ibi, benedixit ſecundas nuptias, contractas viuente prima coniuge, quod etiam *d* ante cum ſuſpicatur Ioan. Andre. qui tamen dicit, hoc non patere in decretali antiqua: vt refert Abb. ibi, qui credit hodie imponendam eſſe pœnam arbitrariam attentis circumſtantiis, ac conſuetudine loci. Et licet quidam dixerunt, quod talis ſacerdos eſt ſuſpenſus ipſo facto, tamen Hoſtienſis tenet contrarium, quem videtur ſequi Antoonius ibi, dum refert eiuſo pinionem vltimo loco. Et ſequ-

tur

Digitized by Google

tur eum etiam expreſſe Abb. licet de Ant. non faciat mentionem. Vnde in hoc delicto cùm pœna non ſit impoſita ipſo iure ſecundum communem *e* opinionem, & delictum non ſit tam graue, arbitrio iudicis erit puniendus clericus in hoc delinquens. *f* e f

**B**ENEDICTI. Vide rationem huius prohibitionis per egregium Mar. Na. in manu. c. 22. n. 83. A

*Iterari.* Vide ſing. Syluest. in ſumma, in verbo, nuptiæ. quo loco ſcribit tex. in c. 1. de ſecund. nup. locum habere etiam priore matrimonio ſoluto, & quòd ſi alter coniugum iam ſemel benedictus fuerit vel ſaltem mulier ipſa, non debet benedictio iterari. Quòd ſi fœmina nondum fuiſſet benedicta, poteſt tunc benedictio ſolenniter fieri, & hæc fuit Sancti Thom. ſententia in 4. Senten. diſtinct. 42. quæſtio. 3. ad finem, quæ in praxi ſeruatur vt fatetur Henri. in c. vir autem de ſecund. nup. vbi glo. idem not. & frequentior vſus eam recepit, vt teſtatur D. Couar. in 4. Decretali. 2. part. c. 8. §. 11. num. 2. quam nouiſſimè ſequitur Grego. in l. 2. tit. 11. par. 4. in verbo, *No deuen ſer vedados.* F. Alphon. à Vera Cruce in pecul. coniugi. 1. par. arti. 13. & ita tenendum cenſeo, licet hoc firmare nō audeat Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quęſt. lib. 2. centu. 5. caſu 417. num. 10. B

*Ad ſedem Apoſtolicam.* Hodie verò ſtat quædam Ioan. XXII. extrauagans conſtitutio, qua miſſio ſacerdotis ſecundas nuptias benedicentis ad Romanam curiam omninò tollitur, de qua meminit Domi. Præſul Couarru. vbi paulo ante allegaui. C

*Viuente prima coniuge.* Adde quòd hanc opinionē ſequuta eſt Regia l. 2. tit. 4. par. 4. cùm dicit: *Mas los que dieſſen bendiciones à los que caſaſſen dos begadas, o mas ſiendo el matrimonio de parti do por embargo de derecho, ò por muerte, ſegun ſobredicho es, no cairan en pena*, Ex qua Greg. ibi colligit quòd iura ſecundas nuptias benedici prohibentia, procedunt, primo matrimonio non diſſoluto, non tamen reſpectu pœnæ de qua in d. c. 1. de ſecund. nup. ſed reſpectu ipſius dationis, cuius contrarium videtur diſponi, in d. c. vir. auth. ex ratione ibi conſtituta cum dicit: *Alia vice benedicti ſunt*, à cuius tex. deciſione, & à receptis Theologorum & Canoniſtarum opinionibus, de quibus ſupra minimè auderem recedere, cùm in hac ſpirituali materia illis meritò ſit ſtandum. D *Regia l. 2. tit. 4. par. 4. interpretatur.*

*Secundum communem.* Adde quòd iſtam opinionem communem eſſe teſtantur eam ſequuti Martin. Nauarr. in manu. confeſſor. c. 25. num. 137. pag. 595. Iuli. Clari. libr. 5. recep. ſenten. §. final. quæſt. 75. ver. ſacerdos. Couarru. d. §. 11. n. 2. E

*In hoc delinquens.* Adde quòd eandem opinionem communem eſſe teſtatur Iacob. Meno. d. caſu. 417. num. 8. Et eadem arbitraria pœna puniendum eſſe cenſeo clericum, qui temporibus à iure prohibitis, nuptiales benedictiones indulſerit, de quibus in c. Capellanus. de feriis, & in c. non oportet 33. q. 4. l. 18. tit. 2 part. 4. & nouiſſimè in Concilio Tridentin. Seſſio. 24 c. 10. de reforma. vbi ab aduentu Domini vſque ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta cinerum vſque ad octauam paſchatis, incluſiuè, ſancta Synodus antiquas ſolennium nuptiarum prohibitiones ſeruari ab omnibus præcipit, aliis autem temporibus nuptias ſolenniter celebrari permittit. F *Clericus temporibus prohibitis, benedictiones nuptiales indulgens, qua pœna puniatur.*



Digitized by Google

Cum enim ibi ſtatuta non ſit pœna iudicis arbitrio relinquitur, text. in c. de cauſis. de offi. delega. 1. §. 1. ff. de iure deliberand. In hoc verò Toletano Archiepiſcopatu duorum millium dipondiorum pœna ſtatuta eſt: quæ Eccleſiæ denunciatori, pauperibus æquis portionibus eſt applicanda, vt habetur lib. 3. dictarum conſtit. tit. de ſponſa. lib. c. 5.

Pari etiam ratione coniuges, qui dictis prohibitis temporibus fuerũt benedicti, à iudice eccleſiaſtico arbitraria pœna puniendos cenſeo. Qui verò dictam nuptiarum ſolennium prohibitionem ſtatutis temporibus, ſuperſtitionem eſſe tyrannicam, ab Ethnicorum ſuperſtitione profectam, aut benedictiones, & alias ceremonias, quibus Eccleſia in illis vtitur, damnauerit, anathema eſt, vt in concilio Triden. Seſſ. 24. canon. 11.

## *Virgata & partita veſte publicè vtentes.*

## CAPVT LXXIXI.

1 *Virgata vel partita veſtis quæ dicatur.*
2 *Sacerdos, qui virgata vel partita veſte vtitur, qua pœna puniatur.*
3 *Clericus ſi vtitur aliqua ex veſtibus ſibi prohibitis, ſecretò tamen, à pœna eſt immunis.*
4 *Clericus, qui paupertatis cauſa, aliqua ex dictis veſtibus vtitur, à pœna liberatur.*
5 *Quæ veſtes clericis ſunt interdictæ, ex Conſtantienſi & Martiſconenſi Concilijs oſtenditur.*

1 ANtequam huius † exceſſus pœnam deſcribamus, ſciendum eſt, quòd virgata veſtis dicitur illa, quæ eſt ſtipata per diuerſos colores, vel cum pannus de ſe eſt planus, aliquid ſupraponitur per modum virgæ vel literaturæ. Partita verò eſt quæ fit ex diuerſis coloribus, vel quæ eſt ſciſſa, vel diuiſa per ferrum, vt per ſupradicta verba declarat Ioan. Vanchel. in breuiario Clementinarum, Clemen. 2. de vi. &
2 hone. cleri. Clericus verò tali vtens veſte, beneficiatus † per ſex menſes à perceptione fructuum eſt eo ipſo ſuſpenſus: ſi non beneficiatus, ſed in ſacris citra ſacerdotiũ per idem tempus redditur eo ipſo inhabilis ad beneficium eccleſiaſticum. Habens verò dignitatem, perſonatum, ſeu aliud beneficium, cui cura animarum imminet, ac alij in ſacerdotio conſtituti tali vtentes veſte publicè, aut infulam, ſeu pileum lineum publicè portantes in capite, ſunt eo ipſo beneficiati à perceptione fructuum per annum ſuſpenſi. Sacerdotes verò per idem tempus inhabiles ad beneficium, vt in Clement. 2. ſupra allegata, de vi. & hone. cleric. vbi etiam vide alias veſtes clericis
3 prohibitas, & pœnas deferentium illas. Nota tamen † quòd ſi clericus vtitur aliqua ex veſtibus, ſibi prohibitis *a* ſecretò, & ſubtus alias veſtes, ita quòd in publicum non apparet, non incurrit hanc pœnam: idem eſt ſi vtitur talibus veſtibus domeſticè, puta in ſtudio, vel loco ſimili, vel ſi non continue portet, ſed ad momentum propter feſtum ſocij ſui, qui doctoratur, vel fit rector aut miles, aut ducit vxorem. ita notat
4 Anchar. ibi, ſecundo notare, ferendo † ad hoc Zenze. & tenet hoc etiam Imo. ibi. 2. column. verſi. Quæro quid? Qui præterea notat poſt Zenze. quòd ſi clericus pro-
5 pter † paupertatem defert veſtes prohibitas, non incurrit pœnam illius text. Et vide et-

de etiam Ioan. de Ana. in rub. de apoſta. vbi aliqua ex prædictis refert & ſequitur, & deciſiones capellæ Toloſanæ in q. 52. Item fuit dubitatum ſi clericus, cum ſua additione Stephani Aufrerij. Et vide Concilium Conſtantienſe in ſeſſion. 14. in tit. de vi. & honeſt. cleri. vbi penitus decernit abolendum quòd clerici & perſonæ eccleſiaſticæ deſerant manicas ad cubitum pendentes, & veſtes longas cum magna & ſumptuoſa ſuperfluitate, maximè fiſſas retro, & in lateribus cum foderaturis vltra oram excedentibus in fiſſuris, & quod cum talibus interſit in eccleſiis cum ſuperpliciis, ac aliis veſtibus ad cultum & officium eccleſiaſticum ordinatis, maximè intra eccleſias, in quibus beneficiati exiſtunt: & quod contrarium facientes, vt tráſgreſſores Canonum puniantur: & ſpecialiter ſtatuit, vt quicunque beneficiatus aut officium in eccleſia gerens in habitu huiuſmodi diuinis officiis præſumpſerit intereſſe, pro qualibet vice à participatione prouentuum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpenſum, ac tales fructus fabricæ illius eccleſiæ applicentur. Vt autem apertius intelligatur quàm diſpar fuit antiquorum patrum zelus in procuranda clericorum etiam in veſtibus honeſtate, non prætermittendum duxi quod in concilio Martiſconenſi. 1. c. 5. ſancitum fuit per hæc verba, vt nullus clericus ſagum aut veſtimenta, aut calceamenta ſæcularia, niſi quod religionem deceat, induere præſumat: quod ſi poſt hanc definitionem clericus aut cum indecenti veſte, aut cum armis inuentus fuerit, à ſeniori ita coerceatur, vt triginta dierum incluſione detentus aqua tantum & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. Pudeat ergo hodiernos iudices eccleſiaſticos delicta grauia ſub prætextu cuiuſdam pernitioſæ pietatis leui coertione punire, cum patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint correxiſſe.

A

Veſtes honeſtæ & veræ clericales quæ ſint.

S*ibi prohibitis.* Eſt quidem & religioni & clericorum honeſtati contrarium diuinos miniſtros profanis vti veſtibus quæ morum manifeſtiſſima ſolent eſſe ſigna, laudandus quidem eſt decor, & competens ornamentum Doct. quidem Ambroſi. libr. 1. off. *Decor* (inquit) *corporis non ſit affectatus, ſed naturaliter ſimplex neglectus magis quàm exquiſitus, non præciſis, aut albentibus indutus veſtimentis, ſed communibus & honeſtati & neceſſitati nihil deſit, nihil accedat nitoris.* Vti enim in veſtitus nimio cultu peccatum eſt, teſte diuo Tho. 2. 2. q. 169. art. 1. & ante ipſum ſcripſerat D. Greg. Homil. vlt. ex quadra. his verbis: *ſunt nonnulli, qui cultum ſubtilium precioſarumque veſtium non putant eſſe peccatum, quod ſi videlicet culpa non eſſet nequaquam ſermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod diues qui torquetur apud inferos, byſſo & purpura indutus fuiſſet.*

Quod peccatum à clericis multis modis committi poteſt, tradit Tabian. in ſum. in verbo, clericus. 2 ver. Quæritur qualis: & nota quòd licet in hoc capite quædam veſtes clericis ſint interdictæ, non tamen eſt ſatis cautum, nec omninò definitum quæ veſtes ſint honeſtę & verè clericales, idcirco gloſ. in c. penul. verſi. *Auratis* de vita & honeſt. cleric. reſpondit, eas cenſeri clericis veſtes honeſtas, quę communi vſu fuerint admiſſæ, in ea prouincia, & ea ratione non dicetur clericus veſtibus indecoris indutus qui iuxta regionis conſuetudinem, vſum, & morem, veſtitus incedat, ita tenet inſignis Couarru. in practi. quæſtion. cap. 31. numer. 8. cuius conſilio iſtam & multas alias annotationes quæ in prima huius operis editione in margine collocaueram, in corpore operis cum aliis additionibus, ne diuerſi authoris viderentur, collocan-

*Inſignis. D. Didaci Couar. mors.* collocandas conſtitui. Obiit verò dictus Dominus Præſul cum maxima bonarum literarum iactura anno 1577. die verò 27. menſis Septembris, cuius opera eius memoriam in æternum prędicabunt nec temporis iniuria peribunt, vtinam etiam ipſe perpetua beatitudine fruatur. Et vt ad rem redeam dictam opinionem tenuit Alexan. conſi. 149. num. 12. lib. 6. & conſi. 8. colum. vltim. lib. 1. not. gloſ. in c. ſi quis virorum. 30. diſtinct. & in ſumm. 24. quæſtion. 1. & in Clemen. 1. in verbo, *Secularis*, de electi. not. Cardi. in Clement. 2. de vita & honeſt. cleri. Abba. in c. 1. de apoſta. Caſſa. in conſuetudi. Burg. rub. 1. §. 5. *Sil nagrace*, numer. 8. Boch. de Cur. in cap. vltim. de conſuetud. fol. paruo. 18. column. 2. & 50. quam opinionem communem eſſe fatetur. D. Couarru. vbi ſupra, & vide text. egregium in c. Ioannes. de cleri. coniuga. & vide etiam plura lectu non indigna quæ de prohibitione clericorum veſtium ſcribit Menochi. de arbi. iudi. quæſtion. libr. 2. centu. 4. caſu 392. & Concil. Conſt. Seſſi. ☞ 14. tit. de vita & hon. cleric. vbi certa veſtiendi norma præſcribitur, grauiſſimis pœnis contra tranſgreſſores impoſitis. Conc. Triden. Seſſ. 14. c. 6. vbi beneficiarius ☞ etiam exemptus ab Epiſcopo ſuo monitus, habitum clericalem non geſtans, ab ordinibus & beneficiis ſuſpenditur, quòd ſi id non ſufficeret, ſed contumaciter permanſerit, in celeri his priuabitur. Et Seſſion. 22. c. 1. Statuit ſeruari quæ de clericorum vita, honeſtate, cultu, luxu, commeſſationibus, choreis, luſibus, nec non ſæcu- ☞ laribus negociis fugiendis ſacris canonibus ſancita ſunt. Et concilij Trid. Seſſ. 24. c. 12. de reforma. ſtatutum eſt, clericos tam in Eccleſia quam extra decenti veſtitu vti aſſidue debere, decens cenſendus eſt habitus oblongus vſque ad talos, nam quamnis talares, manicas, tunicas habere, erat olim apud Romanos non vulgare flagitium, quia nimiam mollitiem redolebat. Poſt illa tempora huiuſmodi veſtitus chriſtianæ grauitati vſus eſt, vt conſtat ex D. Auguſti. de doctrina chriſt. lib. 3. c. 12. *Aliquando* tamen ob temporis oportunitatem aut perſonę coram qua clericus aſſiſtere debet poſſet abſque pœnæ metu venuſtiore forma veſtiendi, Cape. Tolo. quæſtion 52. vbi Aufer. Syluef. in verbo, apoſtaſia, quæſt. 2. & vide circa prædicta concilij decreta Mart. Nauar. in c. ſtatuimus. 19. quæſt. 3. numer. 27. nouiſſimè verò ſanctiſſimus Pontifex Sixtus V. extrauagantem conſtitutionem edidit de habitu à tõſura per clericos ſeu milites beneficia vel penſiones obtinentes deferendis, qua aduerſus tranſgreſſores grauiſſimæ pœnæ ſunt ſtatutæ.

*Ac comam nutrientes ſiue relaxantes.*

## CAPVT LXXX.

1 *Clerici nutrientes, ſiue relaxantes comam, qualiter puniantur.*

a CLericos nutrire comam Anicetus Papa prohibuit, *a* vt in c. Prohibere. 23. diſt.
1 Et præcepit caput radere deſuper in modum ſphærę: & idẽ etiam † prohibuit Concilium Carthaginen. in c. Clericus. de vit. & honeſt. cler. Idem etiam Cõcilium Agathenſe ſtatuit, vt clerici, qui comam nutriunt, ab Archidiacono detondeantur inuiti, vt in c. Clerici, ea diſt. Poſtremò verò Grego. ix. ſtatuit quod ſi quis ex clericis comam relaxauerit, anathema ſit, vt in c. ſi quis, ead. diſt. vbi glo. dicit, exponendum

ſit, id

Digitized by Google

ſit, id eſt, fiat. *b* Et eſt etiam text. in c. ſi quis. de vi. & honeſt. cleric. vbi gloſſ. idem dicit, & vide Abb. ibi, qui notat ex text. quòd clericus non deferens tonſuram, peccat mortaliter, quia eſt dignus anathemate. *c.* b c

P*Rohibuit.* Adde quòd illius decreti meminit Platina in vita Aniceti ſummi Præſulis. Comam quidem nutrire, apud antiquos inter mollia & delicata numerabatur, quæ viris præſertim ſacerdotibus minimè conuenit. Ita apud Romanos ſeruis comam nutrire non licebat, vt teſtatur Gellius libr. 3. noct. Atti. Cælius libr. 7. lectu antiqui. c. vltim. Alexand. ab Alexand. l. 5. dierum geni. c. 15. Ariſtoph. in Auib. & Sidonius Appollinar. l. 2. epiſtol. 1. A

*Comam nutrire vel radere apud antiquos quod ſymbolum erat.*

Et hoc fuit in cauſa aliquibus monachis, capita radendi ſymbolum, quòd contemnerent lautitiam & ornatum, quorum gratia ante nutriebantur capilli. ita arbitratur D. Auguſti. libr. de operi. monach. Idcirco pro præſtanti remedio legitur, in poſtremis libris Hiſtoriæ Francorum Gregorij Turonenſis eis fuiſſe, qui metu principum ſibi mortem inſtare putabant, capillos tondere, & in monaſteria vel ad clerúm tranſire, tumque Principes quieſcebãt à concepta ira. Sic Iulianus Apoſtata metu Cæſaris, cui infeſtus erat, comam totondit, vt teſtatur Cyrillus Alexand. in prol. libr. contra Iuli. epiſto. ad Theodoſium. Capillum equidem tondere, ſignum erat mœroris & triſtitiæ, de quo eſt manifeſtum Ieremiæ teſtimonium, c. 7. *Tonde* (inquit) *capillum tuum & proijce, ſume in directum planctum.* Dixit & Micheas. *Decaluare & detondere ſuper filios deliciarum tuarũ, dilata caluitium tuum ſicut aquila, quoniã captiui ducti ſunt ex te.* Scribunt prętcrea Plutarchus in vita Alexandr. & Arrianus de geſtis Alexand. idem quoque Ælian. lib. 7. de varia hiſtor. cap. 8. Alexandrum Magnum, mortuo Epheſtione amico propugnacula vrbium dirupiſſe, equos, & mulos tondere iuſſiſſe, in ſignum mœſtitiæ, & luctus. Scribit etiam Suetonius in Calig. c. 5. mortuo Germanico patre Cæſaris regulos quoſdam barbam tondiſſe, & vxorum capita raſiſſe. Et ea de cauſa rei criminum apud Romanos ſubmittebant capillum, author eſt Plinius Iunior l. 7. epiſtolarum, epiſto. ſcire ſuo, &c.

*Clericorum tonſura antiquiſſima eſt in Dei eccleſia contra impios Hæreticos.*

Quòd verò ad clericorum tonſuram attinet, circa quam verſatur huius capitis argumentum, illud cenſeo conſideratione dignum, quod licet Wiclef vt conſtat ex Walden. tom. 5. de ſaccu. ſub tit. 9. cap. 80. quem impij Lutherani ſequuti ſunt, irridebant clericorum tonſuram, & hac ratione, ac ſi ignominioſum eſſet, clericos raſos, & tonſos appellabant. Tenendum tamẽ eſt, nimis ſacerdotali dignitati conuenire, quòd ſacri miniſtri tonſura condecorentur. Tum ob eius antiquitatem, nam veterĩ teſtamento eius ſimilitudine ſacerdotes tondebantur, vt refert Caſſiodorus ſuper illud Pſalm. 39. *Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei* &c. *non fruſtra* (inquit) *in comparatione delictorum capilli adducti ſunt, nam in teſtamento veteri ſacerdotes ipſa ſimilitudine radebantur vt tali emendatione purgati, carnis vitia depoſuiſſe viderentur.* Tum quia clerici tonſura ſignantur in memoriam Spineæ Coronæ, quam Iudæi Chriſti redemptoris noſtri capiti impoſuerunt. Et hac de cauſa Petrus Apoſtolus fertur, quod eadem fuit inſignitus, vt memoriæ prodidit Beda lib. 5. de geſtis angelorum, nec à Catholicis viris dubitari poteſt, quod ab Apoſtolorum temporibus, vſque ad nos clerici corona initiantur. Vnde Dionyſius lib. 5. de eccleſiaſtica Hier-

archia c. 6. part. 2. ait: *Epiſcopus dum quemlibet ſacris initiat, conſignans eum cruci ſigno tondet.* De hac etiam corona meminit Diuus Hieronym. in quadam breui epiſto. ad Auguſtinum. Hug. lib. 2. de ſacrament. 3. part. cap. 5. Tum quia corona Regiam maieſtatem deſignat quæ eccleſiæ miniſtris competit, vt diuus Hieronymus ait, & habetur in c. duo ſunt. 12. q. 1. Tum ratione figuræ, quæ cum circularis ſit, imaginem perfectionis ſignificat, quam diuini miniſtri profitentur, & ideò ſecundum ordinis dignitatem, maior vel minor corona tenditur, ſic maiori corona Epiſcopi, necnon monachi tondentur, qui eorum munus ad maiorem perfectionem expectat, vt egregiè inquit Albertus Troti. lib. 2. de vero, & perfecto clerico. c. 39. num. 3. vbi num. 4. inuehitur contra clericos, qui coronam prout tenentur non geſtant, his verbis: *Licet male obſeruetur hodiernis temporibus maximè hoc vltimum, quia vidimus nedum clericos ſimplices, imò ſacerdotes, & communiter nunc omnes prelatos Eccleſiæ Dei portare crines longos vſque ad coopermentum aurium totaliter, & fere etiam oculorum. Ideò nimirum ſi propter huiuſmodi deſerre aures, & oculos ſic occupatos, & obtruſos deficiunt in ſignificatu illo ſanctiſſimo, de quo ſupra. Cum tanquam obturati aures, & oculos, audienda non audiant, & videnda non videant. Merito ergo videntur tales mereri hic coronam, & illam amittere in alio ſeculo, quam abiecerunt a ſe in iſto.*

*Epiſcopi & monachi quare maiori tonſura quam clerici tondantur.*

Tum quia hic mos omnibus ferè temporibus, in omni religione obtinuit, vt capillos ſuccinderent, qui Deo ſe dicarent ex voto ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus ſe ſanctificarent, vt fecit hoc Priſcilla Aquila Actorum c. 18. Et olim Nazareni poſtquam ſanctificati erant, & votum impleuerant, peracto ſacrificio radebant ante oſtium tabernaculi fœderis cæſariem conſecrationis ſuæ, iniiciebanturque capilli in ignem, qui erat ſuppoſitus ſacrificio pacificorum, vt habetur numer. 21. Refert etiã Horodotus in Euterp. libr. 2. Sacerdos vnoquoque die, totum corpus eradere, ne quid eis, inter ſuorum Deorum cultum, aut pediculi, aut alterius ſordis crearetur. Plinius quoque libr. 16. hiſtoriæ naturalis c. 44. tradit, Veſtalibus capillum ademptum, & ad Loton quandam arborem in Lucinæ arca delatum. Nec his refragatur quod Deus Optimus Max. Leuit. cap. 19. prohibuerit ſacerdotibus, ne raderent caput vel barbam, id ſanè peculiari ratione factum fuit, ne viderentur imitari paganorum, & idololatrarum ſacerdotum ritum, qui vt ait Baruch. 6. c. ſedebant habentes tunicas ſciſſas, capita & barbam raſam. Voluit autem quantum fieri poſſet Deus populum ſuum (qui duræ erat ceruicis & pronus ad idololatriam) à ceremoniis ſimilibus, quæ idolorum poſſent referre cultum, auocare. Deinde reſponderi non incongruè poteſt, quòd quamuis Leuit. videatur depilatio prohibita, non tamen vetita tonſio, vel raſio, remanentibus radicibus pilorum. Non ibi raſio capitis ſuperior intactis illis angulis inferioris comæ ſed inferioris partis prohibita erat: vel ex integro prohibita raſio. Noſtri quidem ſacerdotes non inferiores partes nec omninò caput radunt, vnde non eſt eis vetita. Detulit quidem barbam & capillos Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quia nihil in eo radendum vel amputandum fuit, nobis autem qui vocati ex gentilitate ſumus, cum penitus infecti fuiſſemus, omnia ſuperflua amputanda fuerunt Deo ſeruituri, vt ſcribit Franciſc. Venetus libr. problem. Sacræ ſcripturæ tom. 6. ſect. 9 problema. 397.

*Antiquiſſimus mos fuit vt qui Deo ſe conſecrarent capillos ſuccinderent.*

Et non ſolum clericis comam nutrire prohibitum eſt, ſed nec barbam iure communi

muni inſpecto, vt in c. clericus. & in c. cleri. de vita & honeſt. cleri. ſecundum verò ius Concilij Carthaginenſis vnde profectum fuit, dictum c. clericis barbas radere prohibitum eſt. Nam vt ſcribit Ant. Abb. ex ea. in rub. de conſt. num. 62. in Codice Conciliorum ſic legi. *Clericus neque comam nutriat neque barbam radat, & rectè. Nam lege antiqua ſic præcepit Dominus populo ſuo.* Leuit. c. 19. ibi, *Nec radetis barbam.* Idem etiam præcepit c. 22. ad ſacerdotes Aaron verba faciens. Romæ verò & multis orbis partibus cõſuetudine receptum eſt, vt barba clericis ſit promiſſa, modo labium ſuperius radatur, vt teſtatur Mar. Nauar. in manu. confeſſo. c. 25. numer. 110. apud nos verò ius commune obſeruatur.

*Id eſt, fiat.* Adde Hippoli. qui hanc interpretationem approbat in rub. ff. de val. num. 31. Domi. Soto. in 4. Senten. diſtinct. 24. quæſt. 2. art. 2. vbi optimè ſcribit, quòd dicta pœna tantum illaqueantur clerici, qui priuilegio clericali gaudent, ideò clerici initiati prima tonſura, vel in minoribus conſtituti ordinibus, niſi beneficium eccleſiaſticum habuerint, non tenentur coronam apertam habere: imò ſecundum illum malè facerent, ſi illam aperuerint, cùm in cõtemptum ordinis cederet. Nam his permiſſum eſt arma portare, & omnia alia quæ merè laycis licent, ita tenet Abb. in c. 1. 2. de poſtul. & in c. 1. & in c. clerici. 2. de vita & honeſt. clericor. quam opinionionem & vſu receptam, & in theoria communiter approbatam teſtatur Nauar. d. num. 110. B

Sed hæc huius capitis pœna, quæ contra clericos iſtius criminis reos imponitur, rariſſimè infligitur: quia fere in omnibus Epiſcopatibus conſtitutæ ſunt pecuniariæ vel aliæ pœnæ pro modo culpæ, prout in hoc Toletano Archiepiſcopatu conſtituta eſt pœna duorum aureorum, quæ quidem pœna Eccleſiæ, denunciatori, pauperibusquè æquis portionibus applicatur, vt habetur in cap. 1. tit. 2. libr. 3. dictarum conſtitutionum.

*Anathemate.* Et ſic obiter nota quòd excommunicatio non niſi pro graui culpa, quæ mortalis ſit, infligenda eſt c. nemo. c. nullus. 11. quæſtion. 3. docuerunt Theologi præſertim Sanct. Thom. in 4. ſenten. diſt. 18. quæſt. 2. ad 3. quæſt. Feli. poſt alios in rubr. de ſent. excommuni. Couarru. in c. Alma mater. 1. part. relect. §. 9. numer. 1. de ſenten. excommu. lib. 6. Ioan. Lup. in c. per veſtras. de dona. inter vir. & vxor. §. 18. numer. 13. C

*Ebrij.*

## CAPVT LXXXI.

1 *Ebrietas inter grauia delicta numeratur.*
2 *Clerici, qui immoderatè potionibus incumbunt, qualiter puniantur.*
3 *Tabernarum ingreſſus clericis eſt interdictus, niſi itineris vel peregrinationis cauſa compulſis & huius prohibitionis transgreſſores iudicis arbitrio ſunt puniendi.*

QVi enim † ebrietatis crimen paruum eſſe exiſtimat, audiat Apoſtolũ Paulũ dicentem. Neq; fornicarij, neq; idolis ſeruientes, neq; molles, neq; maſculorũ concubitores, neq; auari, neq; adulteri, neq; ebrioſi regnũ Dei poſſidebunt. Cumq; 1

inter tam grauia delicta ebrietas annumeretur, quanta ſit eius grauitas apertè perpendat, videatque beatum Auguſtinum in ſermone de ebrietate, qui inter ſua opuſcula impreſſus habetur. Et Iſidorum in tract. de ſummo bono, in libr. 2. cap. 43. de ebrietate. Et præcipuè legat obſecro elegantiſſimam, & mirabilem homiliam Baſilij, in 1. tom. in homil. 14. de ebrietate & luxu. Vnde quia ebrietas omnium vitio-
a rum fomes ac nutrix eſt: *a* ideò placuit Agathenſis Concilij † venerandis patribus,
2 vt clericus, de quo fuiſſe ebrium conſtiterit, aut triginta dierum ſpatio à communione ſubmoueatur, aut corporali ſupplicio ſubdatur, vt habetur in c. fin. 35. diſtinct. quæ pœnæ ſic fuerunt diſiunctiuè deſcriptæ, vt diſcretus iudex quem huic vitio deditum animaduerteret, & quod à communione priuetur, parui pendere corporali potius ſupplicio caſtiget. Et vide Hoſt. in ſumma, titu. de tempo. ordin. in §. Et cui, verſi. pœna autem. vbi dicit, quód epiſcopus præsbyter vel diaconus deſeruiens ebrietati, ſi non deſinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior ſiue clericus, ſiue laycus communione priuatur, allegat text in c. Si epiſcopus. 35. diſtinct. 1. Si verò ſemel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum pœna text. in d. c. fin. Poſterius autem Innocent. in Concilio generali ac celeberrimo Lateranenſ. *diſpoſuit* clericum à crapula & ebrietate non abſtinentem, & qui à ſuperiore commonitus
b non ſatisfecerit, ab officio & beneficio ſuſpendendum, *b* vt habetur in c. à crapula.
3 de vit. & honeſt. cleri. Vnde vt clerici ab hoc vitio † cauerent, eorumque honeſtati conſuleretur, antiqua illa concilia tabernarum etiam ingreſſum illis inhi-
c buerunt, niſi peregrinationis, vel itineris neceſſitate compulſis, *c* vt in Concilio Laodicenſi, & in Sexta Synodo, & in Concilio Carthaginenſ. 3. & in concilio generali ſub Inno. III. celebrato, de quibus in c. non oportet, & in c. nulli clerico. & in c. clerici. 44. diſt. & in c. clerici. de vita & honeſta. clericor. Pœna autem contrarium facienti, in illis Canonibus ſtatuta non eſt, vnde hoc ſuperioribus videtur relictum, vt conſideratis frequentatione actuum, & perſonæ qualitate, & videntium ſcandalo, ab ipſis puniri debeat. Ex quo videtur parum aduertenter ſcripſiſſe Bertachinum in tracta. de Epiſcopo. in 2. part. in materia degradationis. in §. vltim. ſcias. in 2. tom. tract. diuerſ. Docto. fol. 237. numer. 20. quòd deponi debet Epiſcopus vel clericus, qui retinet, vel frequentat tabernas, motus per text. in c. nulli. ſupra allega. qui tamen tex. pœnam depoſitionis non imponit clerico frequentanti tabernam ſed habenti eam, & inibi alijs miniſtranti. Quin potius & tunc non ſimpliciter clericum deponendum dicit, ſed diſiunctiue diſponit, *quòd* aut ceſſet, aut deponetur. Nec etiam illud probat text. in c. pen. de vi. & hone. cleric. quem etiam allegat Bertachin. vbi ſupra, pro ſua concluſione.

A NVtrix eſt. Quod ſanè cognouit Homer. Iliados 6. dum eleganter ſcribit, potum maximè noxium eſſe & corpori & animæ. Multum enim & immoderatũ bibere multorum malorum cauſa eſt, vt habetur Eccleſ. 31. Salomon quidem paucis verbis hanc bibendi aſſiduitatem ſic deteſtatur. *Cui væ, cuius patri væ, cui rixa, cui fouea, cui ſine cauſa vulnera, cui ſuffuſio oculorum, nonne his qui commorantur in vino, & ſtudent calicibus epotandis.* Quod refert noſter Accurſi. in l. adulterum. in verbo, intem-

peran-

perantiæ. C. de adulteri. & habetur Prouer. 20. Et dubio procul ex Ouidio conſtat, dum ait:

*Vina parant animos Veneri,*
*In vinum confertur plerumque culpa:*
*Quod ſi loqui poſſit, ſe defenderet.*

Et acies rationis hebetatur ex immoderato potu. Gregori. 31. morali. & Sanct. Thom. 22. quæſtion. 148. quam de incommodis vini longa manu ſcribit And. Tiraquel. de nobilitate. c. 31. num. 165.

Vnde conſuetus inebriare minimè poteſt ſacris ordinibus inſigniri cap. Epiſcopus aut presbyter. 53. diſtinct. iuncto text. in ſumma. ibi tradit Petrus Rebuff. in benefic. practi. 2. part. tit. de eleric. ad ſacros ordin. malè promo. gloſſ. 4. nu. 8.

Illud tamen memoria repetere libet, ad presbyteratum promouendum minimè eſſe, qui abſtemius ſit, vinumque non bibat, ſiquidem ex quo horret, poſſet ſacramentum euomere, tenet gloſſ. memorabilis in cap. ipſi Apoſtoli. in gloſſ. mag. iuxta medium. 2. q. ſequitur Abb. in cap. ex parte. numer. 1. de celeb. Miſſa. Ioan. Saiſon. in conſuetu. Turron. cap. de droit. artic. fol. 239. Mar. Nauar. in manu. confeſſ. cap. 27 numer. 204. Simon Maio. in tract. de irregul. lib. 2. cap. 25. num. 2. & hanc opinionem communem eſſe fatetur Franc. Beceius conſi. 61. numer. 1. bene tamen ad minores ordines poteſt promoueri ex ſententia Nauarr. in d. loco. *Abſtemius non poteſt Sacris ordinibus inſigniri.*

*Suſpendendum.* Vide Regiam l. 36. tit. 5. part. 1. Albert. Trot. libr. de vero & perfecto cleri. cap. 59. Apud Moſcouitas ſacerdotes ebrii publicè verberabantur, vt teſtatur Sigiſmundus Baro, in commen. rerum Moſcouit. Eſt tamen circa hoc notatu dignum quod ebrietas probatione difficilis eſt, ex Inno. ſententia in c. cum cauſam de teſtib. Bald. in cap. à crapul. numer. 1. de vita & honeſt. clericor. Dec. conſil. 112. numer. 1. Vnde ſatis eſt indiciis & præſumptionibus probari eò quod nullo corporis ſenſu poteſt apprehēdi, ſed oculis mētis (id eſt) ratione. Inno. in d. cap. cum cauſam. num. 3. Ex quo fit ad huius capitis argumentum, ſi teſtis clericum ebrium fuiſſe teſtetur, nihil ſanè probat niſi probabiles rationes ſui teſtimonii oſtendat Specula. tit. de teſte. §. 7. numer. 28. Bart. in tract. de teſte. §. 5. cuius ſententiæ auctor eſt Inno. in d. cap. cum cauſam. ſequitur cap. deciſio. 159. num. 36. Nec teſti crederetur, niſi rationem redderet, etiam non interrogato, ita Anto. Abb. & Felin. in d. cap. cum cauſam Ripa in l. ſi vnquam num. 8. C. de reuo. donа. Solet tamen ebrietas ex aſpectu probari. Lucas de Penna in l. 1. nnmer. 7. C. de erog. mili. anno. & tradit Maſcardus de prob. volum. 2. conclu. 574. & probatur in cap. Eccleſiæ Princeps. 35. diſt. & alios modos probandi ebrietatem adduxit Lucas de Penna in d. l. 1. quos Maſcardus retulit. B *Ebrietas quomodo probatur.*

*Neceſſitate compulſis.* Vide quod antiquitus circa hoc decretum erat in canonibus Apoſtolorum cano. 55. his verbis: *Si quis clericus in caupona cibum capere deprehenſus fuerit, à communione excluditur, excepto tamen eo qui neceſſariò in itinere in commune diuertit hoſpitium.* Fuit equidem etiam apud Ethnicos tabernarum ingreſſus nimis ignominioſus, vt conſtat ex Iſocra. in areopag. oratio. his verbis: *In caupona vel bibere vel edere ex antiquis nullus audebat, vel domeſticus familiaris, nam dabant operam, vt graues eſſe viderentur, non autem ſcurræ.* C



Digitized by Google

*Fornicarii.*

## CAPVT LXXXII.

1 *Clerici pro ſimplici fornicatione non debent deponi, ſed alias debent puniri arbitrio iudicis.*

CVM iuxta diui Hieronymi ſententiã à Gratiano deſcriptam 35. diſtinct. in ſumma, Véter mero æſtuans ſpumat in libidinem. Merito ergo poſt ebrietatis delictum, carnis vitia collocauimus: at cum fornicatio ſimplex minus ſit punibilis inter illa, ideò de eius pœna primitus diſſerere libuit. Et in hoc omiſſis opinionibus dicendum eſt, quod pro fornicatione clericis, & in ſacris conſtitutis non imponitur pœna depoſitionis. *a* allegantur ad hoc duæ gloſſæ ſingulares in cap. Maximinianus. 81. diſtinct. & in cap. lator. 2. quæſtion. 7. quibus dat ſociam Corſetus in ſuis ſingularibus, in verbo, fornicatio. in cap. Presbyter. 32. diſtinct. pro quibus dicit eſſe caſum in d. cap. presbyter. ſed pœna arbitrio iudicis relinquitur, & iſtam concluſionem elicit Decius ex dictis per Abb. in cap. at ſi cleric. in *column.* 19. verſic. de ſecundo. de iudi. quam dicit eſſe communem ſecundum Modernos ibi, qui allegant gloſſ. in d. cap. Lator. 2. quæſtion. 7. & ibi Ioan. de Fanru. & Imo. in cap. vt clericorum. de vit. & hone. cleric. Et hanc opinionem tanquam communem ſequitur Ana. in cap. ſignificaſti. column. 2. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communem Felin. in d. cap. At ſi clerici in princi. in penultim. colum. in fin. Et Ioan. de Selua in tract. de beneficio, in 3. part. in quæſtion. 3. qui plura refert in propoſito. Et Corſetus in d. verbo, fornicatio, vbi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quod opinio tenentium contrarium forte poſſet procedere in Epiſcopis & Prælatis, qui cum dicuntur contrahere matrimonium cum eccleſia, non committunt ſimplicem fornicationem, ſed adulterium, & quod iſto modo poſſent reduci ad concordiam opiniones contrariæ, ſed randem dicit quod in facti contingentia indiſtinctè ſequetur communem opinionem in iudicando & conſulendo, licet Aretin. in cap. Cum non ab homine, de iudi. 10. columm. teneat opinionem Butri. quam dicit eſſe communem, ſcilicet quod deponatur clericus in ſacris, ad cuius fundamenta reſpondet Decius, vbi ſupra. Et quamuis Felin. vbi ſupra, in prima limitatione poſt Abb. in cap. fin. in 3. *colu.* de purga. Cano. dixerit, in Epiſcopo eſſe crimen graue, & ſic dignum *depoſitione* fornicatio, in fine tamen concludit, quod dubitat de hoc propter duas gloſſ. quas ibi allegat.

A POEna *depoſitionis.* Vide Abb. Antiqui. in cap. at ſi clerici, column. de iudi. & nor. Cæſar. Lan. de iure patrona. 1. partit. 2 libr. articul. 20. quæſtion. 9. princip. numer. 14. Paul. Grillan. in tractar. de pœnis omniſa. coitus quæſtion. 9. numer. 3. quam opinionem communem eſſe teſtantur eam ſequuti Berm. Chouer. in tractat. de public. concubinar. pag. 251. numer. 30. Nauar. in cap. conſideret. 121. de pœni. diſtinct. 5. Petrus Duennas in regul. & fallen. reg. 101. vbi eam limitat. 7.

Digitized by Google

tat 7. & nouiſſimè Doct. Didac. Perez in l. 23. titul. 91. lib. 8. ordin. verſi. *Vtrum autem*. Franc. Viui. in lib. 3. com. opi. in verbo, *Clericus per ſimplicem*. Et eam veriorem & magis communem eſſe & in practica ab ea non eſſe recedendum fatetur Iul. Clar. lib 5. recept. ſentent. 5. fornicatio. ver. ſed quæro. idem profitetur Ferdinand. Mencha. lib. 3. de teſta. §. 22. numer. 47. tit. 6. pag. 1. in verbo, *Toller el beneficio*.

Clericus autem qui mulierem matrimonii ineundi cum aliquo cauſa rapuerit, vel auxilium, conſilium vel fauorem præſtiterit, de proprio gradu deiiciendus eſt, vt ſtatutum eſt in Concilio Trident. Seſſion. 24. cap. 6. de reformat. Nec ad excuſandum clericum ſufficeret voluntas puellæ vt raperetur, quia vt dicitur rapta, ſat eſt quod contra patris voluntatem ab eius domo abſtracta ſit, vt tenet D. Thomas 1. 2. quæſtio. 154. art. 6. quam doctrinam receptam teſtatur Martin. Nauarr. conſil. 32. titul. de ſponſalibus. Si verò non ob matrimonium ineundum, ſed alia cauſa ductus rapuerit, pœna illa non illaqueatur, ſed alia pœna pro modo culpæ plectendus eſt. Prout nec layci incidunt in excommunicationem ipſo iure ibi impoſitam, niſi raptus matrimonii cauſa fuerit perpetratus: ſic ſane ex illius capitis principio colliges, quod de matrimonio contrahendo inter raptorem, & raptam loquitur, poſteaque pœnas ſubiicit contra tranſgreſſores imponendas, ſuffraganturque manifeſtè verba illa: *Et nihilominus raptor ac omnes, &c.* Loquitur ſanè de raptore, de quo in principio verba fecerat. Et caput illud in Decreto de reformatione matrimonii continetur, iuxta quod eius propoſitum argumentum eſt interpretandum. Et ita tenendum cenſeo, quamuis opinionem contrariam non rectè perpendens verba concilii teneat Illeph. à Vera Cruce in appendice, de imped. raptus. fol. 81.

*Nouiter declaratur Conci. Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. de refor.*

### *Concubinarii.*

## CAPVT LXXXIII.

1 *Clericus concubinarius quis propriè dicatur.*

2 *A clerico publico, & manifeſto concubinario miſſarum ſolennia audienda non ſunt, quia etiam ſine monitione eſt ſuſpenſus ab officio & beneficio, & celebrans efficitur irregularis.*

3 *Clericus concubinarius qualiter puniatur.*

4 *Prælatus qui cognoſcit quod clericus concubinarius efficeretur deterior, ſi præciſè compelleretur dimittere concubinam, poterit ad tempus, ſine peccato tolerare.*

CLericus † concubinarius, is propriè dici poteſt, qui ſolutam mulierem & corruptam nulloque ſibi ſpiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniunctam domi retinet, cum qua conſueuit carnaliter commiſceri. Si verò illa nupta, virgo, aut coniuncta eſſet tunc grauioris delicti nomen ſortiretur acceſſus ad illam habitus, ac ſeueriori pœna purgandus, vt infra latius explanabimus. Conſuetudinem verò commiſcendi, ideò ad faciendum clericum concubinarium requirimus, quia aliàs vnicus tantum concubitus fornicarium eum ſolum faceret, nec damnandus eſſet pœnis concubinariorum. Nec præterea hoc diſtinguerem, ſolane reti- 1

Digitized by Google

ne retineatur domi concubina per clericum, an ſub velamento, quod pediſſequa ſit matris, ſororis, amicæ, vel alterius, cuius cohabitatio clericis non inhibetur, dum tamen conſtare poſſit, quod eam habet in concubinam. Concubinarium inſuper cenſerem clericum, qui etiam in aliena domo notam fœminam habet, cui ſolet carnaliter commiſceri, ſi de conſuetudine conſtat, & diffamatus eſt in ſua vel ipſius fœminæ vicinia: licet ad effectum concubinatus de iure ciuili aliqui requirant quod concubina ſit retenta in domo, vt per Bald. in auth. licet. C. de nat. lib. per gloſſ. Bart. poſt Dynum in l. concubinam. ff. de concubi. & Præp. in rub. de ſponſa. colum. 3. numer. 5. Populus enim, ſiue domi, ſiue extra habeat clericus concubinam, vocat eum & reputat concubinarium. Quando autem dicatur clericus publicus concubinarius, vide Decretum concilii Baſilien. in *Seſſ.* 20. in *princi.* vbi hoc declarat per hæc verba, videlicet, publici concubinarii intelligendi ſunt nō ſolum hi quorum concubinatus per ſententiam aut confeſſionem in iure factam, ſeu per rei euidentiam, quæ nulla poſſit tergiuerſatione cælari, notorius eſt, ſed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, & infamatam tenet, & per ſuum ſuperiorem admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Aduerte tamen, quod
2 quando clericus † tenet publicè concubinam ſicut vxorem, & publicè nutrit filios, ita quod etiam ipſe non audet diffiteri: tunc omnino eſt abſtinendum ab eo, i-
a ta quod non eſt licitum audiri diuina *a* ab eo, etiam ſine aliqua monitione ſuperio-
b ris: quia talis eſt ſuſpenſus ab officio & beneficio, *b* ita quod ſi celebrat incurrit irregularitatem. Iſta colliguntur ex doctrina Abb. in cap. Veſtra. in 3. column. in 2. 3. 4. quæſt. de cohabitatione cleric. & muli. *Si* verò fornicatio non habet operis euidentiam, ſed poteſt probabiliter tergiuerſari: quia concubina habitat cum matre clerici, & dicit eſſe pediſſequam matris, vel quid ſimile: tunc non procedunt prædicta, ſed debet exſpectari monitio, & eius contemptus ſecundum eum. Cuius opinionem refert & ſequitur Sylue. in ſua ſumma, in verbo clericus el 2. in §. octauo debet. in 2. quæſtion Et in verbo, concubinarius. in §. 4. & hanc ſententiam in ſubſtantia ſaltem videtur tenere Floren. in 3. part. in 3. c. tit. 26. vbi etiam addit notabile verbum, quòd non ſolùm ſacerdos, ſed etiam in quocunque ordine conſtitutus, etiam in minori eſt ſuſpēſus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, & tamdiu eſt ſuſpenſus, quamdiu perſeuerat in vitio, & ſi interim
c exequitur officia ſua, etiam ſemel, efficitur irregularis, *c* & indiget diſpenſatione Papæ, ad quod allegat Innoc. Hoſtien. Archi. & Anton. quod etiam *ſequitur Syl*ueſt. in d. verb. Concubinarius, quam quidem ſententiam multum *timere* deberent vniuerſi clerici in quocunque ordine conſtituti, & ne illam ignorent, eſſe omnibus illis prædicanda. Quod enim, proh dolor, ſacerdotes, diaconi, ſubdiaconi, publicè concubinas retinent ea notorietate facti, de qua Abb. in ſua opinione facit mentionem, & eodem concubinatu durante, non ſemel, ſed pluries Miſſam celebrant, Euangelium, vel Epiſtolam ſolenniter decantant, & quod irregulares ex hoc fiant, non aduertunt, non in minimum animarum ſuarum diſpendium, & prælatorum ſuorum periculum, qui eos patiuntur in publico concubinatu diutius immorari ac ſordeſcere. Præterea circa pœnam
3 huius delicti † vide Abb. in capit. At ſi clerici, column. 12. de iudi. qui dicit quod cum iu-

Digitized by Google

cum iura in hoc vario modo diſponant, quandoque apponendo pœnam acerbam, quandoque mitem, & quandoque mitius procedendo mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus per eum allegatis, relinquitur arbitrio ſuperioris, vt conſideratis circumſtantiis & ſcandalo inde ſurgente, & conſuetudine patriæ apponat pœnam, quandoque ſuſpenſionis, & quandoque priuationis à beneficiis, quandoque ſine monitione priuet, ex quo conſtat de delicto. Sibi enim videtur data optio, *d* ex quo varias pœnas & modos procedendi à iure reperimus traditos, iuxta not. per gl. in c. fraternitatis 34 diſtinct. & in c. à crapula. de vit. & honeſt. cler. & 11. quæſt. 2. in ſumma, & quod notat Hoſtien. in c. 2 de cler. non reſiden. in ſimili quæſt. Ita tamen quod ſemper in iſto delicto Iudex declinet ad mitiorem *e* partem, quia pauci, vt dicit Gregorius, ſine vitio incontinentiæ reperiuntur. 1. diſt. c. quia ſanctitas tua. in fin. Et quia ætas noſtri temporis, &c. & melius eſt à Deo redargui de miſericordia, quàm de ſeueritate. 26. q. vltim. allegant. Et vide prædictum decretum Concilij Baſilien. in d. ſeſſion. 20. vbi contra publicos concubinarios ſtatutum fuit, quod quicunque clericus cuiuſcunque ſtatus, conditionis, religionis, dignitatis, etiamſi pontificalis vel alterius præeminentiæ exiſtat, qui publicus fuerit concubinarius à perceptione fructuum omnium beneficiorum ſuorum trium menſium ſpacio ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus ſuperior conuertat in fabricam vel aliam euidentem eccleſiarum vtilitatem, ex quibus fructus percipiuntur. Nec non quod huiuſmodi publicum concubinarium teneatur mox ſuus ſuperior monere, quàm primum nouerit illum eſſe talem, vt intra breuiſſimum terminum cōcubinam dimittat, quàm ſi non dimiſerit, vel dimiſſam aut aliam publicè reſumpſerit, ipſum omnibus ſuis beneficiis omnino priuet. Et nihilominus ſtatuit dictum Concilium, quod tales publici concubinarij vſque quo cum eis per ſuos ſuperiores fuerit diſpenſatum, poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamque vitæ emendationem ſint inhabiles ad ſuſceptionem quorumcunque bonorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum. Si autem poſt diſpenſationem, vomitu recidiuo ad huiuſmodi concubinatum publicum redierint, quod ſine ſpe alcuius diſpenſationis ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant. Et ne quis contemnat illud decretum Concilij, ex eo, quòd Concilium Baſilienſe non fuit in omnibus ab eccleſia receptum, aduertat, quòd ordinata in eodem Concilio ante ſciſſuram in eo factam recipiuntur, & allegantur à Doctoribus, vt par eſt videre per Flor. in 3. part. tit. 25. c. 2. § fin. Et per Fel. in c. Rodul. de reſcr. in colum. 8. ver. ſed re vera & prædicta. Seſſ. 20 d. Concilij fuit facta ante eius ſciſſuram, vt potes colligere ex dd. Doctoribus, dum allegant conſtitutionem illam, quæ incipit: Inſuper ad euitandum ſcandalum, quæ fuit facta in d. 20. ſeſſ. poſt dictum decretum contra concubinarios promulgatum. Et iſtud decretum Concilij Baſilienſis de concubinariis inuenies inſertum concordantiis inter Leonem X. & Regem Franciæ, nouiſſimè commentatum per Petrum Rebuff in interpretationibus per eum ſatis ad dicta concordata, per quem vide in principio ſui commenti ad illud Decretum triginta pœnas, quas patiuntur concubinarij, annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex Concilio, quarum plures potius damna ſunt & incommoda concubinatus, quàm pœnæ, quæ poſſint irrogari per iudicem. Vnde quæ huiuſcemodi ſunt, pari modo comprehendunt laycos concubinarios,



Digitized by Google

ſicut & clericos. Vide tamen Præpo. in c. Nullus. 32. diſtinct. qui refert Innocent. in c. ſi autem de cohabit. cleric. in mulier. tenentem, quod quamcunque viam eligat Iudex, ſiue ſuſpenſionis, ſiue priuationis, debet præmitti monitio: nec Iudex ſine illa ad alterum præmiſſorum procedere debet, cum clericus non ſit notorius concubinarius: per quem vide poſt Innoc. vbi ſupra, vſque ad quantum tempus debet clericus monitus expectari, & an poſſit purgari mora. Vt autem prælati excuſentur à monitionibus faciendis clericis ſuæ diœceſis, in hac materia prudenter faciunt, f quando in ſuis conſtitutionibus Synodalibus monent omnes f ne concubinarij ſint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb. præterea in c. vt clericorum.
4 de † vita & honeſtate clericorum ponderando verba illius text. arbitratur. quòd ſi clericus concubinarius efficeretur deterior, ſi compelleretur præciſe ad mittendam concubinam, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus, peccatum non incurrit:
g quod g dicit notandum Stephan. Aufrer. in repet. clemen. 1. de offic. ordin. in col. 15. Aduertant autem prælati omnes, & eorum vices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpeſcant: ſed cùm talis toleratio facienda fuerit, certiſſimæ adſint coniecturæ deteriorationis. Nam aliàs facilè illis perſuadebunt libidinoſi grauiora, imò nefanda admiſſuros, ſi cogantur continere.

A *Audire diuina.* Vide text. in c. nullus. & in c. præter. 32. diſtinct. vbi Doctores, & in c. veſtra. de cohabit. cleric. & mulie. Regiam l. 43. titul. 16. pag. 2. gloſſ. in c. de homine. de celebrat. Miſſar. Theol. in 4. ſentent. diſtinct. 13. & quomodo hoc ſit intelligendum, docet eleganter Coſmas in pragma. tit. de excommun. non vitand. verbo, *Suſpenſionis.* Ioan. Maior. in 4. ſentent. diſtinct. 9. dubio vltim. Florent. in 2. part. titul. 9. c. 10. §. vltim. Adrian. in 4. ſent. in tractat. de Euchariſt. quæſtio. pen. & in tract. de confeſſ. quæſtio. 9. Syluest. in ſumma, in verbo, Miſſa. 2. quæſt. 3. Martin. Nauarr. in c. 1. §. laboret. 2. colum. de pœn. 6. & in Manual. confeſſo. c. 25. num. 87. D. Couarr. in c. Alma mater. 1. part. relect. §. 2. num. 10. de ſenten. excommun. lib. 6. Gregor. in d. l. 43. tit. 6. part. 1. in verbo, *Algun hijo de ella.* Non quidem publicus & notorius crimino ſus permitti debet ab Epiſcopo ſacro altari miniſtrare aut ſacris intereſſe, vt in Concilio Tridentino, ſeſſ. 22. de obſeruand. & euitand. in celebrat. Miſſæ. Imò fortius cenſeo, quòd quicunq; committit ſacerdoti, quem ſcit in mortali crimine eſſe conſtitutum, aliquem actum eccleſiaſticum faciendum, ſi exequatur talem actum, is qui committit mortalem culpam detrahit, vt ait Diuus *Hieronym.* in epiſtola beati Euſebij ad Damaſium Epiſcopum Portuenſem, ſic dicens: *Qui iura ſcit, & vitam preſbyteri agnoſcit, & eum pro ſe celebrare facit, ſit eiuſdem peccati conſcius, nec non & pœnæ particeps.* Idem ſentit Abb. in d. c. veſtra, & Theod. d. diſt. 9. & Card. à Turrecrem. in d. c. nullus. S. Thom. in quodli. 11. art. 8. quam eſſe communem ſententiam, & Theologorum & Canoniſtarum fatetur inſignis Martin. Nauar. in d c. 25. num. 79. quæ amplectenda eſt, quidquid cenſeat Gabr. in 4. diſt. 19. quæſt. 1. dubio 4. Maior. d. diſtinct. 9. Adrianus ſummus Eccleſiæ Præſul de ſacramento Euchariſtiæ, colum 3. à quo quidem peccato excuſatur, qui probabiliter dictam legem ignorat, quia probabilis iuris poſitiui ignorantia excuſat, c. 2. de conſtitu. Nauarr. vbi paulò ante allegaui.

*Ab officio*

B

*Ab officio & beneficio.* Adde Hoſtien. in ſumma. titul. de cohab. cleri. & mulier. §. qualiter imponatur. Guid. Pap. quæſt. 558. & latiſſimè Bermon. Chouer. de publi. concu. for. 61. quo loco opinionem iſtam communem eſſe fatetur, & vide Regiam l. 43. tit. 6. par. 1. circa quam communem ſententiam lege nouiſſimè Iacob. Menoch. de arbitrar. iud. quæſtionibus libr. 2. cent. 5. caſu 418. qui num. 6. dicit quòd contra clericos concubinarios ſeueri iudices eſſe debent, quandoquidem non vnum ſed plura ſcelera hi committunt. Nam adulterij crimen perpetrant, cùm in ſacrorum ordinum aſſumptione ſuſcipere dicuntur Eccleſiam in ſponſam, cui implicitè ſaltem promittunt continentiam ſeruare. Secundò committunt ſacrilegium, cùm Deo dicati & ſacrati ſunt, & per carnalem copulam à Deo ſeparantur. Tertiò committunt crimen ſtupri. Quartò inceſtum. Quintò (vt ille inquit poſt Bermondum) committunt crimen contra naturam, & vide Docto. Fran. Sarm. libr. 1. ſelect. c. 5. Hodie verò qua pœna clerici concubinarij puniendi ſint, vide Concilium Tridenti. Seſſ. 25. c. 14. de refor. vbi clerici prohibentur, concubinas aliaſque mulierculas, de quibus ſiniſtra ſuſpicio haberi poſſit, in domo vel extra detinere, alioquin iuris pœnis ſunt puniendi. Quòd ſi moniti ab inceptis non deſtiterint, tertia parte fructuum, obuentionum, ac prouentuum, beneficiorum, & quarumcunque penſionum ipſo iure ſunt priuati, quæ fructuum pars, fabricæ Eccleſiæ, vel pio loco, pro arbitrio Epiſcopi eſt adiudicanda: Quòd ſi in eodem delicto, cum eadem fœmina pertinaciter permanſerint, vel cum alia ſimile ſcelus perpetrauerint, non ſolum fructus omnes, ac prouentus ſuorum beneficiorum, nec non penſiones eo ipſo amittunt, vt dictis locis applicentur: ſed ſuorum beneficiorum adminiſtratione, pro ordinarij arbitrio, tanquam Apoſtolicę ſedis delegati ſuſpendi debent. Si verò in tam profundum malorum pelagus inciderint, vt his pœnis à fœdiſſimo concubinato non arceantur, tunc beneficiis, portionibus, ac officiis, & penſionibus quibuſcunque eccleſiaſticis, perpetuo priuandi ſunt. Inhabileſque iudicantur, ne ad dignitates, beneficia, ac officia deinceps poſſint aſpirare, donec ſuperiorib. ex vitę ante actę emendatione, viſum fuerit diſpenſare. Si verò poſtquam ſemel concubinas dimiſerint, poſteaque eas, aut alias ſibi adiungere auſi fuerint, præter ſupra dictas pœnas excommunicationis vinculo innodati ſunt. At ſi clerici huius criminis rei beneficia eccleſiaſtica non obtinuerint nec penſiones, iuxta delicti & contumaciæ perſeuerantiam & qualitatem, pœna carceris, ſuſpenſione ab ordine ac inhabilitatis pœna ad obtinenda beneficia, aliiſque modis & pœnis iuxta canonica decreta plectendi ſunt. Quòd ſi Epiſcopi in huiuſmodi ſcelus incidere auſi fuerint, & à Prouinciali ſynodo admoniti, in tali fœditate ſordeſcerent, ipſo facto ſuſpenſi ſunt, & ſi in crimine perſeuerauerint ad ſanctiſſimum Pontificem ab eadem ſynodo ſunt deferendi, à quo pro culpæ qualitate plectendi ſunt, & ſi opus fuerit, priuationem patientur.

*Clericus concubinarius quibus pœnis puniatur.*

*Clerici concubinarij multa crimina cõmittũt.*

*Clerici cõcubinarij quibus pœnis puniantur.*

Nec huic clerico concubinario, qui ob crimen fructibus ſuorum beneficiorum priuatur, fructus aliqui relinquendi ſunt, ex quib. alimenta ſuſcipiat, quia male meriti egeſtate laborare debent, l. bona fides. ff. depoſiti. Quòd verum eſſe cenſeo niſi cler. egenus eſſet, & ſumma laboraret paupertate, vt nõ haberet aliũde bona ex quibus poſſet alimenta percipere, tunc iuſt. & æquitati cõgruit vt ei ex dict. fructib. ſubueniatur,

*Clerico concubinario alimenta ſuorũ beneficiorũ relinquẽda non ſunt niſi egenus fuerit.*

ueniatur, quia clerico ſuſpenſo à beneficio alimenta ex eo miniſtranda ſunt ad vitæ ſubſidium c. præter. vbi Præpo. colum. 2. 32. diſt. tradit Rebuff. in tract. de ſent. proui. in præfa. num. 110. tom. 2. conſt. Franciſ. Tum quia clerico etiam depoſito prouidetur c. ſtudeat. 50. diſt. Tum ne cogatur mendicare in ignominiam & opprobrium ordinis ſacerdotalis, c. diaconi. 93. diſtinct. Tum quia ſemper habenda eſt ratio ne egeat, arg. l. inter eos. ff. de re iudi. Tum quia iſtam opinionem amplectitur glo. in c. paſtoralis. §. verum, in verbo, ſubtrahuntur. de appella. Bermond. in tract. de publi. conc. in verbo, à perceptione fructuum. num. 11. quæ declaratio notanda eſt ad ſacroſancti Concilij decretum, & vide Felinum in c. ex parte. num. 1. de accuſa. & in c. Apoſtolicæ. num. 9. de recep. D. Epiſcop. Iacob. ſepti. in inſtitu. Catho. c. 9. num. 114. & nouiſſimè doctiſſimum Antonium Corduba de Lara in l. ſi quis à liberis. §. vel parens. num. 26. ff. de lib. agnoſcend. & gloſſ. illius ſententia communiter recepta eſt vt conſtat ex Matt. Nauarr. in manu. latino. c. 25. num. 124. F. Ludoui. Lopez in ſuo inſtructo conſcien. 2. p. c. 97. Borga. de irregular. 6. part. tit. quot ſint effectus excommu. num. 13. Doctor. Couar. lib. 3. vari. reſol. c. 13. num. 8. Procedit quidem ſuperior communis ſententia in clerico verbaliter tantum depoſito, ſecus autem ſi ſolenniter ſacerdotali militia depoſitus fuerit, tunc quidem alimenta de fructibus beneficiorum exhibenda non ſunt, ſicut nec excommunicato. Imol. poſt alios in c. ad ſupplicationem. col. 2. de renunciat. Feli. in c. ex parte. num. 1. de accuſationi.

*Clerici minime poſſunt illegitimos filios domi retinere.*

Quòd ſi clerici ex concubina filios habuerint, ad maiorem gradum & dignitatem tranſire non poſſunt, ſed in ſtatu, gradu, & dignitate, in qua ſunt, permanere perpetuò debent. Ita definitũ fuit à ſanctiſſimo domino noſtro Pio V. Pontifice Maximo peculiari motu proprio prout referr Roias in epitome ſucceſſionũ c. 27. n. 16.

Nec poſſunt clerici illegitimos filios intra proprios lares habere, vt incontinentiæ labes ac memoria omnino aboleri valeat, ita decretum fuit in concilio Toleta. prouinciali celebrato anno. 1595. act. c. 19.

*Concubina clerici a iudice eccleſiaſtico punitur.*

Concubina clerici etiam coniugata, ſi modo publica fuerit, pro modo culpæ ab eccleſiaſticis iudicibus eſt punienda, vt ſtatutum eſt in Conc. Tridenr. ſeſſiò. 24 c. 8.

Sunt quidem multi ex noſtris, qui tenuerunt mulierem, quæ cum clerico in ſacris conſtituto, carnale commercium habuerit, inceſtum cõmittere, ita tenuit gloſ. in l. 2. in verbo, filij. C. de Epiſco. & cleri, vbi Bald. num. 2. ſcribit quòd cum hoc in facto contigiſſet, ita fuit iudicatum, & opinio iſta communiter recepta eſt, ſi credimus Grilland. de diuerſis crimi. libr. 3. quæſt. vltim. Practica Conrad. 341. num. 13. Sed verior contraria opinio quibuſdam & non pœnitendę authoritatis viris viſa eſt, quòd nec inceſtus nec ſacrilegium committatur, quam dicit eſſe Caccial. in auth. ſi qua illuſtris. numer. 31. C. ad Orfici. Boſſi. in pract. titul. de coitu damnato. num. 15. Mencha. li. 3. de teſtamen. §. 22. Iul. Clar. in practi. crimi. §. fornicatio. ver. Preſbyter. Ex quo ſequitur improprie fuiſſe locutam gloſ. in c. per venerabilẽ. in ver adulterinus, qui filij ſint legi. quæ coitũ hũc adulterinũ eſſe cenſebat, licet cõmuniter receptam eſſe ſcribat Abb. ibi. numer. 32. & Petrus Plaça libr. 1. delictorum, c. 41. num. 31. mea tamen ſententia, licet talis carnalis copula inceſtus non ſit, eſt tamen ſacrilegium & adulterium ſpirituale. Abb. in cap. vt clericorum. numer. 6. de vita

de vita & hone. cleric. ſequitur Reuerend. & doctiſ. D. Franc. Sarmiēto. lib. 1. elect. interp. c. 5. num. 9.

Et non ſolum talis concubina clerici, à iudice eccleſiaſtico puniri debet pœnis à iure ſtatutis, verùm ſi crimen ſit publicum poterit à ſæculari iudice puniri: ſecus ſi ſit occultum, ita tenet Petrus de Anchar. conſi. 196. num. 5. Fel. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ. num. 102. de conſti. Boēri. latiſſimè deciſ. 72. Zaſius libr. 2. reſponſ. c. 17. Lup. in rep. c. per veſtras. §. 21. num. 13. de dona. inter vir. & vxor. Mon. in 2. lecti. fori in part. concubinæ. Steph. Auf. de poteſt. ſæculari ſuper eccl. perſ. reg. 2. num. 34. Berm. Cho. de publ. concu. in part. penitus arcere, fo. 303. col. 2. num. 3. cum ſequen. qui dicit communem opinionem eſſe Anton. Gome. in l. 80. Taur. numer. 21. & ita in facti contingentia interrogatus conſuluit Euerar. conſi. 202. eandem dicit communem Iuli. Cla. in practi. crimi. §. 5. quæſt. 37. verſi. Quæro etiam. vbi dicit quòd quicquid ſit de iure, iudices tam eccleſiaſtici quam ſæculares parum curant de cōcubinatus punitione, quod (ille inquit) fortè faciunt, ne in aliis puniant in quo ipſimet delinquunt, eandem opinionem ſequitur Auenda. de exequend. mandat. 2. par. c. 26. num. 7. Dida. Perez in l. 21. titul. 3. lib. 1. ordi. Et eſt apud nos expreſſa lex hoc definiens, pœnam contra tales concubinas imponens, lex inquam 3. tit. 19. lib. 8. ordi. noui, circa quam legendus Auenda. d. c. 26. qui pro eius inſigni eruditione multa congerit, & Ioan. Mati. in l. 6. glo. tit. 8. lib. 5. ordi.

Laycus verò concubinarius, quibus pœnis hodie à iudicibus Eccleſiaſticis ſit plectendus, vide in Concilio Trid. ſeſſi. 24. c. 8. vbi ſancitum eſt concubinarios, tam ſolutos quam vxoratos, cuiuſcunque dignitatis, vel conditionis ſint, ſi ter moniti ab ordinario, concubinas non dimiſerint, excommunicatione eſſe illaqueandos, nec ea abſoluendos eſſe, donec præceptis paruerint. Si verò indurato animo in peccato permanſerint, contra eos diris pœnis procedi debet. Ad quas quidem pœnas infligendas Epiſcopus ex proprio officio procedere poteſt, vt tradit egreg. Naua. conſil. 2. de offici. ordi. *Laycus concubinarii quib. pœn. ab eccleſiaſtico iudice plectendus ſit.*

Nec enim mulieres coniugatæ matrimonij prætextu excuſari poſſunt, quin debitis pœnis ab ordinario puniantur, ſi ter monitæ publicè in peccato indurato animo permanſerint, vt ſacrum concilium ibi definiuit, & iuſtiſſimè, eſt quidem frequentiſſimum quibuſdam impudicis mulierculis, vt libidini vacēt cum illis hominibus matrimonium contrahere qui ſuis criminis ſocij ſint, ſacro matrimonio abutentes, & vbi grauior pœna infligēda eſt, ibi veniam & criminis impunitatem quærunt. Eſt tamen notatu dignum, quòd quamuis Regis Hiſpaniæ legibus de quibus c. 85. infra diſputatum eſt, ad ſolum maritum accuſatio & vindicta criminis adulterij ſpectet, eis non aduerſatur concilium, quod loquitur quando non in modum accuſationis, ſed ex proprio officio ordinarius procedit, præmiſſis prædictis monitionibus, & quando crimen adulterij publicum fuerit, tunc Regia ſæcularis lex nec tollit, nec tollere poteſt ſpiritualem iuriſdictionem, quæ ad coercenda hæc crimina peccati in foro Eccleſiæ obtinet c. nouit. de iudi. cum ſimil.

Sed hoc ea prudentia & iudicij maturitate ita faciendum eſt, niſi fieri poſſit ad maritorum aures perueniat, quod fieri nequit ſacra illa conſtitutio ſeruetur, quicquid inde contingat timendum non eſt.



Digitized by Google

*Nouiſſimè interpretatur concil. Trid. ſeſſio 25. c. 10. de reform. & ſeſſio. 24. c. 10.*

Eſt tamen circa ſuperiora ſummè notandum, quòd quando Epiſcopi vel Eccleſiaſtici iudices procedunt ad punitionem concubinatus, vel circa viſitationem, aut morum correctionem, non debet eorum ſententia retardari prætextu appellationis, vel inhibitionis: ſeu querelæ ad ſanctam Apoſtolicam ſedem delatæ. Vt decretum eſt d. Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. capitul. 10. de reforma. & ſeſſ. 24. capitul. 10. Quæ decreta ſingulariter ſunt interpretanda, vt procedant quando iudex ſuperior, non iuſtificata appellatione, nec viſis actis proceſſus, inferiorem inhibere contendit. Sed ſi poſtquam appellatio iuſtificata fuerit ex proceſſu, iam ad tribunal appellationis delatæ inhibitio conceſſa fuerit, erit obtemperanda, nec poterit inferior iudex ad ſuæ ſententiæ executionem procedere. Aliter quidem ſuperiorum iudicum authoritas & poteſtas non vulgarem iacturam pateretur, dareturque cauſa inferioribus iudicibus, vt prohibito iudicarent, & multis cauſis appellationis auxilium nihil proficeret, & alia multa incommoda ſequerentur, quæ prorſus aliena ſunt à mente ſacroſancti Concilij.

C *Irregularis.* Adde quod huius ſententiæ authores ſunt Coſmas in Pragm. ſancti. tit. de concubinari. in verbo, inhabilis. Henri. in capitul. ſi celebrat. de cleri. excom. colum. penul. Palud. in. 4. ſentent. diſtinct. 27. quæſt. 4. colum. 2. & ſcientiarum omnium Oceanus Toſtatus in tracta. contra cleri. concubi. concluſi. 3. Albar. Pelag. de plan. Eccleſiæ, fol. 27. colum. 4. Anton. in capitul. 1. numer. 32 de iudi. Anani. col. 1. & Feli. colum. 2. in capitul. cum dilectus. de accuſa. Guid. Pap. q. 558. Ioan. in ſum. confeſſor. lib. 3. titu. 29. q. 5. Didacus Perez in l. 23. tit. 3. libr. 1. ordi. col. 170. & hanc opinionem communem eſſe teſtantur Mar. Nauar. Azpili. in c. ſi quādo. excep. 11. col. 53. de reſcri. D. Couarr. in Cle. ſi furioſus. 2. part. relection §. 1 num. 5. de homi. & nouiſſimè eam ſequitur Ioan. Mat. in l. 6. glo. 2. num. 23. tit 8. li. 5. *ordi noui*. Contrariam tamen ſententiam de iure veriorem eſſe cenſeo, quam teneo ſequutus Inno. Ioan. And. in capitul. ſi celebrat. de cle. excom. min. Cardi. in capitul. veſtra & in c. quæſitum. de cohabi. cleri. & muli. Archi. in c. præter §. ad hæc verò. 32. diſtinctio. Specul. in titul. de diſpenſa. §. iuxta propoſitionis. numer 20. Imo. in capitul. 1. colum. 4. de iudi. Nicola. Pioui. de irregu. reg. 4. Nauarr. in dict. excep. 11. D. Couar. d. §. 1. qui vrgentiſſima argumentatione veram eſſe oſtendit, quamuis conſulat, quòd abſolutio, ſiue diſpenſatio hoc caſu à Romano Pontifice impetretur.

D *Data optio.* Vide text. optimum in l. 1. C. de his, qui latrones, ibi. *Supplicio corporali, aut diſpenſatione facultatū pro qualitate perſonæ & iudicis exiſtimatione plectetur.* Tenet gloſ. in c. ſicut. de Iudæis, tradunt Hoſtien. Ioan. Andr. & docto. in c. 1. de offi. vicar. Petrus de Anchar. & Ioan. de Imo. ibi Bald. in l. cunctos populos 1. lect. colum. 9. verſicul. ſeptimò oppono. C. de ſumm. Trini. & in l. data. 7. columna. C. qui accuſa. Ang. in l. nunquam. ff. de priua. delict. Sali. in l. quæcunque. C. de ſeruis fugi. quam opinionem communem eſſe fatentur. Ana. in dict. capitul. ſicut, num. 17 Iuli. Clar. in practi crimi. §. final. quæſtio. 85. verſi. ſolet etiam, & tradit latiſſimè Felin. in c. inter cæteras. colu. 2. de reſcrip. vbi opinionem hanc decem modis limitat. Et ratio eſt quia pœna eſt ſemper commenſuranda delicto, vt in c. non afferamus. 24. quæſti. 1. & hanc commenſurationem nunquam reus faceret, quia ſemper minorem eligeret, & ideo fruſtra lex alternatiuè loqueretur.

*Mitio-*

Digitized by Google

*Mitiorem partem.* Adde gloſ. memorabilem in c. de cauſis. in verbo, certa, de offi-ci. delega. & in c. hoc ipſum in gloſ. 1. 33. quæſti. & in reg. in pœnis. de reg. iuris. lib. 6. & in capitul. ſicut de homi. vbi Ana. & doctores not. facit l. ſi præſes. ff. de pœnis. E

*Monent omnes.* Adde quod ita communiter in Synodis obſeruatur, ſecundum Ioan. And. in capitul. propoſuit. de cleri. excommu. Bermõ. Chro. in tract. de publ. concubi. pag. 185. numer. 6. Et hæc monitio in Synodo habet vim trinæ monitionis. gloſſ. in capitul. ſi Epiſcopus. in verbo, præceptione. 18. diſtin. quam ſequitur Abb. in c. ex literis. de conſtit. Felin. in c. Romana. de Apella. Rip. in c. 1. de iudi. Nota tamen quod prædicta intelligo procedere contra eos clericos, qui ex lege diœceſiana tenentur in ſynodo comparere, aliàs quacunque via iudex procedat, monitio præmitti debet, nec ſine ea iudex eccleſiaſticus procedere poteſt, ad imponendas dictas pœnas, niſi talis clericus eſſet manifeſtè notorius concubinarius & incorrigibilis, de quo lege Bermon. d. n. 6. F

*Non incurrit.* Vide text. in c. requiſiuit. de ſponſali. Ioan. Lup. in c. per veſtras de dona. inter vir. & vxor. §. 18 n. 16. G

## *Matrimonium de facto contrahentes.*

## CAPVT LXXXIV.

*1 Sacer ordo matrimonium impedit omnino, & irritum facit.*
*2 Clericus, qui de facto matrimonium contraxerit, qualiter puniatur.*
*3 Clericus huius criminis reus, ipſo iure excommunicatus eſt.*
*4 Clericus, qui ſub figura matrimonij virginem violauit, pœna ſtupri puniendus eſt.*
*5 Clericus beneficiatus in minoribus conſtitutus, eo ipſo matrimonio contracto, amittit beneficia Eccleſiaſtica.*
*6 Quando autem cum minore duodecim annorum, per verba de præſenti contraxit, an beneficia eccleſiaſtica amittat.*

CAlixtus Papa interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconis, & ſub- 1
diaconis, & ab illis contracta debere deſiungi & ad pœnitentiam redigi, iuxta ſacrorum Canonũ definitionem, *a* præcepit, vt habetur in capitul. presbyteris. 27. a
diſtin. hinc eſt quod clericus in ſacris, vxorem ducens, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum, notat Abb. ex text. ibi in c. 2. qui cler. vel vo. qui nihil aliud allegat, & ibi omiſi tex. expreſſum ponentẽ pœnã delinquentibus in hoc, in c. decernimus. 28. diſtinct. cuius verba ſunt: Decernimus vt hi, qui in ordinẽ ſubdiaconatus & ſupra, vxores duxerint, officio atq; eccleſiaſtico beneficio careant, & faciunt verba tex. in c. de his etiam eadem diſtin. vbi tractãdo de ſubdiaconis & diaconis, dicit. Cauendũ eſt rñ his, ne quando ſuæ ſponſionis immemores ad terrenas vltro cõcurrant, qꝫ ſi fecerint, vt ſacrilegij rei ab eccleſia habeantur extranei. De presbyteris verò videndus eſt textus in capitul. presbyter, eadem diſtin. cuius verba ſunt: presbyter ſi vxorẽ duxerit, ab ordine deponi debere *b* oportet. Itẽ efficitur irregularis, vt neq; in ſuſceptis ordinibus miniſtrare poſſit b
nec ad

nec ad maiores ſuſcipiendos admittitur, vt notat idem Abb. in capit. 1. in 2. not. eod. titu. ex quo venit quòd tanquam irregularis priuabitur beneficijs. An autem ſit pri-
c uandus per ſententiam c vel ipſo facto priuetur, ſunt opin. quas refert Stepha. in deciſion. 239. Capellæ Toloſanæ, in addition. Aduerte tamen, quod ipſemet Panormit. in c. at ſi cleri. de iudi. col. 2. videtur eſſe in opinione, quod clericus, qui ſolutam non virginem, de facto duxit in vxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi, pro quo allegat iura in c. fraternitatis. 34. diſtin. & in c. ſi quis amodo. 8. diſtinct. & in d. c. 2. qui cle. vel vo. quæ iura (ſalua tanti patris reuerentia) hoc non probant, imò text. in d. c. Si quis amodo, qui plus videbatur vrgere, dicit à proprio gradu decidat, vſque dum ad ſatisfactionem veniat, vnde per talia verba videtur impoſita magis pœna ſuſpenſionis temporalis, quam depoſitionis. Sed pro opinione ſua poſſet Abb. allegare text. in capitul. presbyter. 28. diſtinctio. quem decerpſit Gratianus ex capitul. 1. Concilij Neocæſarienſis, cuius verba ſunt. Presbyter ſi vxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. vbi Archi. exponit, ab ordine, id eſt, ab officio & beneficio, quod etiam ibi tenent Domi. & Præpo. licet eum non referant, quamuis gloſſ. exponat ab ordine, id eſt, ab officio, & non be-
3 neficio. Clericus † præterea taliter contrahens eſt excommunicatus ipſo iure, vt in clem. vna, de conſanguin. & affini. cuius abſolutio Epiſcopo eſt reſeruata, vt per
d gloſſ. ibi, in verbo, obtinere. Redditur præterea ſuſpectus de hæreſi, d vt procedatur per inquiſitores contra eum, vt notat Ioan. Lupus in repe. rub. & capitul. per veſtras. de dona. inter virum & vxorem. fol. 67. colum. 3. verſicul. ex quo meo iudicio, vbi hoc infert ex his quæ notant Butri. & Bald. in l. 3. C. de ſumma Trinit. &
4 fide catho. loquendo † de monacho matrimonium contrahente. Debent preterea in hoc aduertere iudices quod præter pœnas ſupra dictas debet in ſacris conſtitutus pari pœnas ſtupri, ſi virginem violauit ſub figura matrimonij. Neque ex hoc quod verba de præſenti ſeu benedictiones præceſſerint, ab illa excuſandus eſt, quin potius grauius puniendus, eò quod virginem ſub ſacramenti dolere deceperit, & corruperit, quæ velut vxor conſenſit in copulam, vnde propter talem dolum vltra ordinariam pœnam depoſitionis, arctiori carcere vel monaſterio detrudi debet, quam pro alio ſimplici ſtupro. Mulier inſuper ab ipſo ſic ſeducta rantæ poſſet eſſe nobilitatis & honoris, tantumuè populi ſcandalum, vt meritò clericus in hoc delinquens publicis verberibus, vel alia publica correctione puniendus eſſet, quando ſuæ perſonæ qualitas hoc non impediret, argumento eorum *quæ notat* Præpo. in c. 2 de ſponſa. duo referendo Anto. quod iudex attenta qualitate perſonarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum, qui viuēte prima vxore contrahit cum ſecunda, puta ſi ignobilis vxorem habens, contrahit cum nobili, & illudit illam. De qua tamen doctrina Anto. vide Auguſti. in addi. ad Ang. de male. in
5 part. *Che mai adulterato*. fol. 152. numer. 65. Clericus † verò beneficiatus in minoribus ordinibus conſtitutus, ſi contrahit matrimonium, eo ipſo vacant beneficia, vt tenet Collec. in c. 1. de cleric. coniu. & deciſio. Capellæ Toloſa. ſupra allegata. & Syluester. verbo, clericus. lo 2. §. 4. Et hoc, etiamſi non ſequitur copula, notant docto. in d. c. 1. Nec recuperant beneficia, ſponſa ingrediente monaſterium, vt per eos ibi: & not. etiam. Ioan. de Imo. in clemen. gratiæ. de reſcrip. in col. ſuper gloſ. reſignaueris.

ſignaueris. Præpo. in c Placuit.32.diſtinct. prope fin. Quod inſuper procedit etiamſi matrimonium contractum ſit nullum, vt notat Ioan. And. in c. Ioannes de cle. coniug. Roma.conſil.483. dubitatur primo, column.3. Hippol.conſil.70.volum.1. colum.3. incipiente: Scientiarum omnium. Stepha. in addi. ad d. deciſion. Toloſanam qui ſolùm allegat Bart. Brixien. & Ange. de Clauaſio. Confirmatur iſta ſententia doctrina mea magiſtrali 181. incipienti: Pœna etiam faciendo, vbi de iſta concluſione fit mentio, quam vide, quia aliqua referuntur in contrarium remiſſiuè. Et vide Decium in conſil 166. volum.1. Ego Philippus Mecius, vbi refert Barth. Brixien. in quæſt. 10. Et Cardin. Imol.& Abb. in d. capitul.1. & Roma. in d. conſi. tenentes quod clericus in minoribus conſtitutus, ſi contrahit matrimonium cum conſanguinea, nunquam admittitur ad beneficium, quia illi factuoſo renunciauit. Et quia ipſe in principio illius conſilij tenet quòd talis clericus non ſit ipſo iure priuatus beneficiis, reſpondet ad dictam doctrinam Brixienſis & aliorum, quòd non habeat locum quando clericus in minoribus contraxit ſcienter in gradu prohibito, qui tali caſu ex quo ſciebat matrimonium non valere, non videtur habere animum abdicandi beneficium à ſe, quod dicit tenuiſſe Imo. in cle. gratiæ. de reſcrip. Et ſic quòd dicta concluſio. doctorum reſtringatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium: & dicit ibi, quòd in dubio præſumitur ſcientia in coniuncto quòd ſciat coniunctionem, quam habet cum alio. Et licet Decius ibi poſtea in fin. det aliam & vltimam reſponſionem ad dictam concluſionem Doctorum, videlicet, quòd non ſit vera in hoc ſaltem, quòd talis non perdat ipſo iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen plus placet diſtinctio præcedens, & ſic quod quando probaretur, quòd ignorans conſanguinitatem contraxit, tunc ipſo iure perdat beneficium, quia viſus eſt facto ſuo illi renunciare. Si verò contraxit ſcienter, tunc quòd priuetur eo per ſententiam, quia licet videatur confidere in nullitate matrimonij, vt non perdat beneficium ipſo iure, ſufficit quod facit actum incompatibilem cum beneficio, vt eſt matrimonium contrahere. Imo. tamen in dict. clemen. gratiæ, videtur tenere contrarium, videlicet quòd quando impedimentum conſanguinitatis erat notum vtrique, vel ſaltem clerico, quòd non perdit beneficium, niſi proceſſiſſet ad copulam, quia tunc propter affectum cum opere ſubſecuto ſaltem eſſet priuandus, argum. capitul. nuper. de bigamis. Effectus enim huius diſtinctionis maximus eſt, nam in primo membro non poterit ſic contrahens renunciare beneficio in fauorem alterius. Secundò verò ſic antequam deponatur ex doctrina illa magiſtrali: Innoce. in capitul. cum noſtris. de conceſ. præbendis. quam ego latius ornaui in meis doctrinis. numer. 120. incip. Homicida. Vide præterea in hoc articulo notabilem dictionem Præpoſi. in dict. capitul. Placuit videlicet quod ſi matrimonium non tenet propter conſanguinitatem, vel aliud ſimile impedimentum, quod tunc clericus perdit beneficia. Si verò non tenet ex defectu conſenſus, tunc non. Conſidera tamen quod hoc poſſet intelligi quando defectus conſenſus fuit in ipſo clerico. Si tamen fuit in muliere, puta quia per vim fuit compulſa contrahere, ipſo clerico purè & liberè conſentiente, vel quia mulier non erat ſanæ mẽtis, non video quare non perdat beneficia, ſicut quando contrahit cum conſangui-



Digitized by Google

nea, quod apertè colligitur ex diſtinct quam fecit Imo. in d. clemen. gratiæ, quem non refert Præpo. Quando autem contraheret cum minore † duodecim annorum, licet per verba de præſenti cum illa reſoluantur in ſponſalia de futuro, videtur dicendum quòd non perdit clericus propter illa ſua beneficia. g niſi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimonium ſic contractum ratificaretur, modis de quibus per tex. gloſſ. & docto. in c. vnico. de ſponſa. impu. lib. 6 Sed contrarium fuit deciſum per dominos de Rota in antiquis, deciſio. 103. incipien. Nota, quòd vbi clericus. Et vide Ioannem Staphileum in tractatu de gratiis expectatiuis. fo 74. verſi. quapropter vt ſaluetur. Vbi dicit quod illa deciſio Rotæ procedit in terminis in quibus loquitur, videlicet quod tunc demum clericus perdit beneficium, quando minor, cum qua contrahit, peruenerit ad pubertatem, vel quod intelligatur de impubere proxima pubertati, quem etiam vide in ſequenti fol. verſicu. poſſe tamen, vbi dicit, quod clericus cõtrahens de facto cum minore non proxima pubertati ſiue cum furioſa, aut conſanguinea, perdit beneficium mero iure, neque illud poteſt retinere abſque diſpenſatione, ſaltem epiſcopi.

*Clericis à principio nascentis Eccleſia matrimonium contrahere fuit prohibitum.*

A D *cognitionem.* Vide text. in c. ſi quis. & in capit. erubeſcant. 32 diſtinct. Nec vnquam ſanè in Dei Eccleſia licuit ſacris ordinibus initiatis matrimonium contrahere, imò ab initio naſcentis Eccleſiæ hoc illis prohibitum fuit, quod conſtat ex canonibus Apoſtolorum capitul. 15. cuius verba hæc ſunt ex Haloandri translatione. *Ex his qui cælibes ad clerum peruenerunt, iubemus lectores tantum & cantores, ſi velint, vxores contrahere.* Hactenus canon. Græcis quidem ſolis licuit, vti coniugio contracto ante ſacrum ſuſceptum ordinem, non autem poſt ſacrum ordinem cõtrahere. cap. cum olim. de cleri. coniug. cap. Syracuſanæ. 18. diſtinct. tradit Ioan. Maior. in 4. ſenten. diſtinct. 24. q. 2. & diſt. in. 27. quæſtion. 1 Ioan. Enchius contra Lutherum capitul. 16. Alphon. de Caſtro. lib. 2 de hæreſi. in verbo. ſacerdotium. D. Couarru. li 4. decretali. 2. par. c. 6. §. 3. Alphon. Viru aduerſus Buceri dogmata Philippica. 19. de cœlibatu cleric. pag. 244. Faber in malleo contra Lutherum tracta. 4. Tho. Vualden. lib. de ſacramento ordinis agens, & lib. de ſacramen. c. 128. & cap. 129. de ſacramentalibus. capitul. 66. & 67. Petrus Soto de inſt. ſacerd. de matrimonio, lection 6. & elegantiſſimè Michael à Medina Franciſcanus vir doctiſſimus peculiari libro de hoc argumento in lucem miſſo, nempe de cœlibatu. Albert. Pighius controuer. 15. Bartholo. Latomus aduerſus Bucerum, contro. de cœlib. ſacerdo. Mart. Ayala de diui. Eccleſiæ tradit. tit. de cœlib. Robertus arbori. in tracta. de ſacerdotum cœlibatu, qui hanc catholicã veritatẽ multis magniſq; rationibus aduerſus impuri Lutheri dogmata probant. Nec hoc mirum eſt cùm apud barbaros legibus & moribus idem ſit receptum. In regione quidem Palmaria in nouo orbe detecta ſacerdotes viuunt cœlibes & incorrupti, vt teſtatur Petrus Martyr. libr. de noui orbis, in ſuis nuper repertis. Et apud Eſſæos qui contemplationi, & cultui aſſiduo Dei dediti erant, vxoribus carebant vt teſtatur Euſebius libr. 8. de præpar. Euange. c. 4. Nec nubebant Veſtales apud Ethnicos niſi cum religioni erant inutiles, ſicut Prudentius commemorat libr. 2. cõtra Symmach. Nec ijs mores vel corruptelæ aliquarum nationum, vt Moſcouitarum, & Græcorum refragantur quia

tur, quia longè aberrarunt, vt docet eleganter Sygiſmundus Varro. libr. commentariorum de rebus Moſcouitarum Et vide nouiſſimam ſacroſancti Tridentini Cōcilij deciſionem. Seſſ. 24. cano. 9. in hæc verba: *Si quis dixerit clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, vel regulares caſtitatem ſolenniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe non obſtante lege eccleſiaſtica, vel voto, & oppoſitum nil aliud eſſe, quàm damnare matrimonium, poſſeque omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt ſe caſtitatis, etiamſi eam vouerint, habere donum, anathema ſit. Cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur nos ſupra id, quod poſſumus tentari.* Verùm qui minoribus ſunt ordinibus conſtituti, non prohibentur ibi ante ſubdiaconatum, matrimonium contrahere: imò hoc illis permiſſum eſt capitul 1. & ibi not. de cleri. coniug. l. 16. titul. 2. part. 4. vbi Grego. tradit Syluеſ. in ſumma in verbo, matrimonium. 8. impedi. quæſtio. 12. Martin. Nauarr. in manu. c. 22. n. 52.

Scribit tamen Hierony. Paul. in prouinciali fol. 18. ex Card. Alex. conſi. datam fuiſſe facultatem contrahendi matrimonium cuidam ſubdiacono, qui ordine illo ante pubertatem & priusquam eſſet doli capax, fuerat inſignitus.

De monachis verò illud prætermittendum non eſt, quod in Concilio Turon. ſecundo ſub Pelagio I. Ponti. Maxim. cano. 16. eo tempore celebrato, quo licebat clericis iuxta vſum Orientalis Eccleſiæ vxores habere: ita decretum eſt: *Si qui in monaſterio conuerſi ſunt, nullatenus exinde habeant licentiam egrediendi: neque (quod abſit) vllus eorum coniugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam ſi vxorem duxerit, excommunicetur, & de vxore male ſociata conſortio etiam iudicis auxilio ſeparetur: & infelix monachus tali coniunctione fœdatus ab Eccleſia ſegregetur, donec reuertatur ad ſepta monaſterij, & indictam ab Abbate, quamdiu præceptum ei fuerit, agat pœnitentiam*, Hactenus Concilij ſanctio.

Religioſi etiam ſanctiſſimæ ſocietatis Ieſu, qui bienno peracto tria vota tametſi ſimplicia ſecundum conſtitutiones dictæ religionis emiſerint, quamdiu in ea fuerint, inhabiles ſunt ad matrimonium contrahendum, quòd ſi de facto contraxerint nullum & irritum eſt, vt decretum eſt à ſanctiſſimo Domino noſtro Gregorio XIII. Pontifice Maximo peculiari motu proprio hoc anno 1584. quod nouum eſt, matrimonij impedimētum dirimens, ſunt ſane huiuſmodi vota emittentes verè & propriè religioſi, quòd ſi quis deinceps contrarium auſus firmare vel aliquid contra pium inſtitutum dictæ ſacræ religionis aſſeuerauerit (vt quidam proximis diebus temerario auſu facere non erubuit) pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, nec non inhabilitatis ad quæuis officia, & beneficia ſæcularia & quamuis ordinum regularia, eo ipſo abſque alia declaratione incurrit, quarum cenſurarum abſolutio Apoſtolicæ ſedi eſt reſeruata, vt latius in dicto motu proprio continetur. Eſt quidem Chriſtianæ reipublicæ vtiliſſimum, imò ſummè neceſſarium præfatam ſocietatem à ſummis Pontificibus maximis fauoribus & ampliſſimis priuilegiis amplecti, cum propugnaculum ſit fidei, lumen Eccleſiæ, religionis amplificatrix, peccatorum medela, piorumque virorum tutiſſimum aſylum.

*Religioſi ſanctiſſimæ ſocietatis Ieſu poſt tria vota matrimonium contrahere prohibentur.*

*Depoſi deuere.* Adde quòd durius decretum ſtat in 8. Concilio Toletano c. 7. in hunc modum: *Quicunque etiam minus, ad eccleſiaſticarum officia dignitatum aſſumuntur, reijcere quam ſemel receperant gratia donum, nequaquam audeant. Si vero ad coniu-* B

*gium moreſque ſaculi redire attentauerint, omni Eccleſiaſtica dignitate priuentur, & apoſtata habeantur, & in monaſterio donec vixerint, ſub pœnitentia retrudantur.* Solent tamen ad tempus in monaſterio collocari, vt illic ieiuniis & orationibus vacent & prædictas iuris pœnas patiantur, & vide Regiam l.41.titul.6.part.1.& ibi Greg. Lup. & Extrauag. antiquæ concertationi. de voto. & vltra ſupradictas canonicas pœnas pecunia quoque mulctantur, c.1.de cler.coniug.c.decernimus. c. presbyter. c. presbyterium.28. diſt.

*Laycus qui dimiſſa vxore ſacris ordinibus fuit inſignitus qua pœna plectendus ſit*

Sed qua pœna puniatur laycus qui vxore dimiſſa, ſine iuſto illius conſenſu, ſacris fuit ordinibus inſignitus: iure quidem nulla alia pœna reperitur definita, præter eam quæ dicta extrauaganti conſtitutione, quæ Ioannis eſt XXII. continetur, *quæ* quidem ea eſt, vt nec matrimonio ſoluto, in ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiores ordines promoueri poſſit, nec aliquod eccleſiaſticum beneficium obtinere valeat. Sed quia in illa conſtitutione non tam de tanti criminis debita punitione, quàm de effectu ſacrorum ordinum agitur, ne tam graue ſcelus inultum remaneat, in Hiſpania iuſtiſſimè receptum eſt, vt huiuſmodi crimen perpetrantes, eaſdem patiantur pœnas, quas qui poſt ſacri ordinis ſumptionem vxorem ducunt, de quibus in hoc capite diſſeritur. Nec enim refert, an matrimonium antecedat vel ſequatur, cum vtroque caſu & matrimonij ſacramento & cœlibatui ordinis ſacramenti, æqualis iniuria fiat: Et cùm caſus is contigiſſet in ſacro inquiſitionis ſanatu reus ſuſpenſus fuit ab officiis & beneficiis eccleſiaſticis, & præter publicam pœnitentiam, qualis blaſphemis iniungi ſolet, mulcta pecuniaria impoſita in monaſterium ad certum tempus ſimiliter fuit detruſus, ita teſtatur D. Iacob. Septim. in Cath. inſti.c. 40.num. 14.

Nec illud hoc loco accommadatiſſimum prætermitti debet, laycum etiam ſecundum matrimonium, viua coniuge, ab hæreticæ prauitatis inquiſitoribus poſſe puniri, is equidem qui ſic contrahit, perperam videtur ſentire de ſacramento matrimonij, & de eius vinculo, ita tenet Domi. & Fran. in c. accuſatus. §. ſane. num. 6. de hæret. in 6. Felin. in c. ad abolendum. in princi. de hæreti. Alphon. à Caſtro, de iuſta hæreti. puni. lib. 1. c. 1. Summa Roſela in verbo, *Hæreticus*. num. 6 Ludo. Car. de hæreti. §. circa ſecundum. num. 60. in fin. Reper. inquiſitorum, in verbo, hæreticus. in verſi. ex quibus ſupra traditis. Conrad Brunus de hæreti. lib. 1. c. 2. Alberti. de agnoſcẽd. aſſertioni. quæſt. 23. per totam. Iacob. Septim. in Enchi. titul. 12. Ioan. Lup. in repeti. c. per veſtras. de donati. inter vir. & vxor. §. 12 numer. 25. Roias. in tract. de hæreti. 1. part. numer. 540. Doctor. Cauarruu. in 4. Decreta. 2. part. c. 7. §. 3. numer. 6. & eſt communis & veriſſima opinio quæ contradictorem non habet, & procedit nulla conſtituta differentia, an matrimonium publicè, vel ſecretè fuerit contractum, & opinio contraria egregiè fuit confutata à Iacob. Septim. in Catholi. inſt. c. 40. num. 3.

Receptum tamen eſt inter doctores, crimen hoc grauiſſimum mixti eſſe fori, & ea ratione inter inquiſitores Epiſcopum & iudicem ſæcularem locum eſſe præuentioni, ita Abb. per text. ibi, in c. 1. de offici. ordi. & in c. cum haberet. num. 3. de eo qui duxit in matri. Alber. de agnoſcend. aſſertioni. quæſt. 25. num. 76. Coua. d. §. 3. num. 6.

Et pœna

Et pœna quæ à iudicibus eccleſiaſticis ordinariis pro crimine iſto imponitur, eſt publica ignominia, text.in c.de benedicto.32.quæſt.1.vbi gloſſ.in verbo,& caluos. text.in c.Epiſcopi 26.quæſt.1. c.nuper de bigam. Abb.in d.c.cum haberet. num.3. Frequentiſſima tamen horum regnorum praxis recepit huius criminis reos, ante portas Eccleſiæ in ſcala ignominioſe collocari.

Nec deſunt ex noſtris, qui exiſtimét pro crimine iſto impoſitam eſſe excommunicationem, quæ eo ipſo incurritur, vt tenet Paul. Grill. in tract. de pœnis omniſa. coitus, quæſt.14. cuius opinio falſa eſt, vt manifeſtè apparet ex gl. in Clemen.vni.de conſang. & affin. quam Card.Imol.& alij ibi ſequuntur.

Ab inquiſitoribus autem, hoc crimen perpetrantes fuſtibus cædi ſolent cum relegatione ad tempus, vt teſtatur Iacob.Septiman.in Cathol.inſtitutionib. cap. 4. num.1. in fin. in enchir.tamen titul.12. num.6. aſſeuerat, quòd plebei flagellis cæſ, ad triremes condemnantur. Si verò nobiles fuerint, aliæ iuſtæ pœnæ imponuntur, & quòd ad triremes facienda ſit condemnatio, decretum fuit à ſupremis ſacræ Inquiſitionis Senatoribus, vt refert Rojas vbi ſupra, num.546.

Punitur deinde, qui viuente prima coniuge aliam duxerit, pœna infamiæ.c. nuper.de bigam. l.eum qui duas, cum gloſſ.C.de adulter. pœnaque ſtupri iniungitur. Pœna verò ſtupri eſt in perſonis honeſtis, amiſſio dimidiæ partis bonorum, in vilibus verberatio cum quinquennij relegatione tex.in §.2. Inſtit. de publ. iudi. Regia l.2.tit.19.part.7.tradit Alexand.conſil.165.volum. 7. vbi Carol. Molin. in addit. ex quo ſequitur lapſum fuiſſe Romanum ſing.531. aſſeuerantem, mortis pœnam contrahentibus ſecundas nuptias imponi. In his verò regnis in hoc crimine variæ pœnæ priſtinis temporibus impoſitæ fuerunt, vt videre licet in l.final. titul.17. part. 7. & in l.2.tit.7.lib.4.fori, & in l.7.tit.15.lib.8. & in l.6 titul.7 & in l.8.tit. fin. eodem lib. Nouiſſimè verò, qui crimen hoc commiſerit, vltra id quod ignominioſè per vias publicas trahendus eſt, mitti debet ad Regias triremes per decem annorum tempus, vt probat l.8.tit.2.lib.8. ordin.noui, quæ indiſtinctè practicatur nulla perſonarum conſtituta differentia, vt ſcribit D.Didac.Perez in l.3.in gloſ.1. lib. 5. ordi. veteris. Quod tamen verum non cenſeo, ſed quòd cum nobilibus illius legis rigor moderetur, & ita praxis, quæ vera eſt legum interpres, recepit.

*Per ſententiam.* Vide gloſſ. Anton. Ioan. de Imol.Abb.in c.1 de cleric.coniugat. Deci.conſil.166.D.Couar.in 4.Decretali.2.part.c.6.§. 8. num.8. Eſt quidem circa hoc communis Doctorum ſententia aſſeuerantium, clericum in maioribus ordinibus conſtitutum per matrimonialem contractum, non eſſe ipſo iure beneficio priuatum ſed priuandum eſſe. Secus verò ſi clericus in minorib.ordinibus fuiſſet conſtitutus, quia ipſo iure priuatus eſt:& opinionem iſtam dicit tutiorem & in practica ſeruandam Benedict.de Capra in c.1. de clericis coniugat. vide quæ infra dicam in verbo, Beneficia. C

*De hæreſi.* Vide Bermon.Cho.in tract.de public.concub.pag.248.num.4.Iacob. Septim.d.c.40.num.13.qui cenſet hoc procedere, quocunq; modo ſiue publicè, ſiue ſecretè, matrimonium fuerit contractum. D

*Beneficia.* Vide text.optimum in c.de cleric.coniug. Et iſtam opinionem magis communem eſſe teſtatur Ioſeph. Maſcard. in tract. de probatio.vol.1. concluſ.182. E

 num.6.

num. *6*. Circa quam illud eſt conſideratione digniſſimum, quòd licet clericus in minoribus ordinibus conſtitutus matrimonium contrahens, ſit ipſo iure beneficiis priuatus, is qui ob eam cauſam ea beneficia à Romano Pontifice impetrat, præciſe tenetur probare matrimonium, nec ſponſaliorum probatio ſufficeret, cum dubia probatio contra ipſum ſit interpretanda, vt in c. præſentia. de probati. de quo eſt celebratiſſimum conſilium Anchar. 20. c. quem ſequitur Maſcar. d. concluſ. 182. Procedit ſanè dicta magis cõmunis opinio, etiamſi matrimonium carnali copula minimè fuerit conſummatum, vt tenet gloſ. Ioannis Andrææ. Abb. Imo. Collecta. in c. 1. de cleri. coniuga. vbi Benedict. de Capra communem eſſe fatetur. Et locum obtinet quamuis vxor ante copulam religionem ingrediatur ex Abb. ſententia *in* d. c. 1. Aufrer. ad Capell. Tholo. quæſtione. 239.

*Clericus in minoribus pro contracto matrimonio omnibus Eccleſiaſticis priuatur.*

Amittit etiam clericus in minoribus conſtitutus, per coniugalem contractum, regreſſus, acceſſus, atque alia quælibet iura, ad beneficia eccleſiaſtica ipſi contrahenti competentia. gloſ. in c. de cler. coniug. lib. 6. verſic. clericalis, quam ſequuti ſunt Paulus & Alexand. in l. ſi à primo. ff. de lib. & poſt. Martin. Nauar. in c. ſi quando. excep. 5. de reſcrip. & opinionem iſtam communem eſſe fatetur Doctor Cauarru. d. §. 3. num. 5. vbi idem de eccleſiaſticis penſionibus affirmat, de quo vide Hiero Gigan. in tracta. de penſioni. quæſtio. 54. Et ea ratione vſus Romanæ curiæ iam pridem obtinuit, vt per matrimonij contractum, penſiones vacẽt, etiamſi ſimpliciter, nullo ſpirituali onere adiecto, conſtitutæ fuerint, vt ſcribit Nauar. in tract. de oratione. c. 21. num. 53. Præterquam, ſi à Romano Pontifice alicui layco, pro rẽ geſta in Eccleſiæ vtilitatem conſtitutæ fuerint. Vel aliunde ex eius mente colligatur velle penſiones, ob matrimonium nõ extingui, vt refert Ioan. Baptiſta in tracta. de penſi. quæſt. 30.

*Sit nullum.* Vide Petrum de Anchar. conſil. 34. num. 10. Ioan. Andre. Anchar. & doctores in c. 1. de cleric. coniug. lib. 6. Aymonem Crauet. in tract. de antiqui. tempor. 4 part. §. videamus. fol. 131. num. 14 Sebaſti. Van. in tracta. nulli. tiul quoties & intra quod tempus. num. 60. Andr. Tiraquel. in tract. de vtroque retract. libr. 1. §. 26. glo. 2. num. 9. Ioan. Staphi. in tracta. de liter. gratiæ & iuſtitiæ. foli. 75. quam opinionem communem eſſe teſtatur Ferdi. Loazes de matrimonio Regis Angliæ dubi. 11. num. 13. Doctor. Couarru. d. §. 3. num. 4. Grego. Lup. in l. 41. tit. 6. partit. 1. in verbo. *El beneficio.* Ferdinand. Mencha. de teſta. §. 22. num. 64. Iuli. Clar. lib. 5. recep. ſenten. 5. final. quæſtio. 37. verſic. cleric. beneficiatus, & nouiſſimè Didac. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. verſicul. Item quia, foli. 5. *Quæ conſuetudine recepta eſt, vt* fatetur Petrus Rebuff. in tracta. de pacifi. poſſeſſor. num. 187. in quo cauendum eſt ab Imo. qui contrarium tenuit in Clemen. gratiæ de reſcri. Loazes in rep. l. filiusfamilias. num. 285. ff. de leg. 1. Et ſecundum hanc receptam ſententiam. ſæpiſſime Rota Romana iudicauit, vt teſtatur Flami. Pariſius. 1. part. de reſigna benefi. lib. 1. in princ. num. 15. Quam quidem communem & receptam ſententiam admittit Deci. con 166 quando ignoranter matrimonium contractum eſt, ſecus ſi ſcienter, quia hoc caſu (vt ille inquit) non priuatur qui ſic contraxit ipſo iure. Sed Decium merito reprehendit inſignis Greg. vbi paulo ante allegam. eſſet quidem omni iuri & rationi contrarium, vt magis peccans melioris eſſet conditionis, quã qui leuius delinquit.

qua

*Sua beneficia.* Adde quod opinionem iſtam tenuerunt Ioan. Andr. Cardin. Ar. G char. Imol. in c. Ioannes, de cleric. coniugat. Hen. in c. diuerſis. eod titul. quorum opinionem communem eſſe teſtatur Couarru. vbi ſupra. num. 4. quam ipſe ſequitur contra Rotam & Staphyl. ab authore noſtro allegatos, quorum opinio procedere poteſt, quando clericus minoris ordinis beneficia eccleſiaſtica obtinens, cum impubere contraxit per verba de præſenti, ignorans fortè eam impuberem eſſe, quia tunc beneficio priuatur, non aliter, quàm ſi cum pubere contraxiſſet, cum qua foret canonicum impedimentũ, conſanguinitatis vel affinitatis. Si autem ſciebat eam eſſe impuberem, tunc procedit communis opinio. Qua diſtinctione, has contrarias opiniones componit Ferd. Menoch. de teſtam. d. §. 22. num. 47.

*Monialibus.*

## CAPVT LXXXV.

1 *Clericus monialem carnaliter cognoſcens, in vno inſtanti tria delicta committit: ſacrilegium, adulterium & inceſtum.*

2 *Clericus monialem cognoſcens, qua pœna debeat puniri.*

CLericus tale facinus perpetrans † ſponſam Chriſti corrumpit, & committit 1
tria peccata: *a* ſacrilegium, adulteriũ & inceſtum, quo ad accuſationem, quia a
de omnibus his poteſt accuſari, vt per gloſſ. not. in c Virginib. 27. quæſt. 1. quam ſequitur † Abb. in c. at ſi clerici. de iud. col. 12. & in c. pen. 3. not. de purg. canon. & in c. 2
vt clericorum. num. 6. de vita & honeſt. clericor. cuius pœna eſt vt deponatur, *b* ex b
diſpoſitione text. in c. Si quis Epiſcopus. 27. quæſt. 1. ab officio & beneficio, vt per gloſſam primam, dum allegat c. ſi quis ſacerdos. Et vide Anan. conſil. 1. colum. 2. verſicul. ſecundo, quod fama, vbi per dictum cap. ſi quis Epiſcopus, tenet, quòd iſtud delictum eſt de maioribus merentibus perpetuam depoſitionem, dato, quòd talis fornicario cum moniali non ſit notoriè ſcandaloſa, vel diu continuata, vt dicit hoc ita declarare pulchrè Anton. in d. c. at ſi clerici. Et vide Hippolyt. in repetit. l. vnicæ. C de rapt. virginum. num. 41. vbi tenet, quòd clericus in hoc delinquens debet priuari officio ſuo, & detrudi in monaſterium, per tex. in c. ſi qua monacharum. 27. quæſt. 1. & per d. c. ſi quis, per quem textum, vide quod dicit Abb. in cap. clericus, num. 2. de vita & honeſtate clericorum. Et vide Paul. Griland. in tractat. de pœnis omnifarij coitus, in 1. quæſtion. circa finem. verſicul. Secundo verò caſu, vbi per eadem iura dicit, quòd clericus cuiuſcunque gradus vel dignitatis deponitur, propter hoc delictum ab omni ordine ſacro, & priuatur omnibus beneficiis, & detruditur in arctum monaſterium ad agẽdam perpetuam pœnitentiam, quem vide prius per duas colum. præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur, & an poſſit reus de vnoquoque pariter accuſari & puniri: & quæ vtilitas reſultet, quòd quis poſſit accuſari & puniri de pluribus delictis differentibus ſpecie, & deſcendentibus ex eodem facto. Card. tamen de Turrecremata in d. c. ſi quis Epiſcopus. dicit, quòd tũc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenerit, aliàs ſecus, per id quod notatur in c. non debet. 30. quæſtio. 1. Et dicit hoc velle gloſſ. ibi poſitam in eod. c. ſi quis Epiſcopus.

Qua

Quæ tamen ſi bene conſideretur, non probat: quia nihil aliud dicit, niſi allegaret c.ſi quis 30.quæſt.1. & ideo contrarium credo verum, cùm d. c. ſi quis Epiſcopus, ſimpliciter imponat pœnam depoſitionis, & delictum in ſe tam graue ſit, in quo tria, vt prædiximus, committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioan. de Anan. vbi ſupra, referendo Anton. Nec obſtat quod dicitur in d.c. non debet, quia cum ille text. imponat pœnam delicto longè diuerſo, & quod eſt grauius in conſideratione populi, quàm in ſeipſo, videlicet, quòd clericus commiſceatur mulieribus, quæ ei peccata confeſſæ ſunt, nimirum ſi conſiderat, an populus id intellexerit. Notum eſt enim, quòd ex confeſſione non contrahitur cognatio ſpiritualis, & ſic non poteſt dici inceſtus, & ſi confitens fœmina non eſt nupta, nec virgo, non eſt adulterium, nec ſtuprum, eſt igitur ſola fornicatio qualificata, tanto grauior, quãto maius ſcandalum affert in populo. Abhorret namque populus ſimile facinus, & merito: quia ſi non ſic punirentur in hoc delinquentes, difficillimè præſtarent homines licentiam filiabus, ſeu conſanguineis accedendi ad ſacramentum pœnitentiæ: Vel poteſt aliter intelligi text. ille, vt in c. ſequen. tractabimus, vbi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto ſacerdotem coniunctum de acceſſu ad monialem, nullo diſcrimine habito deponendum cenſeo, & deponerem ſi caſus ſe offerret, & ad monaſterium ſeu carcerem ad tempus aliquod, iuxta perſonæ qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commenſurandam, detruderem.

A *Habens carnalem copulam cũ moniali, multis crimin. b. illaqueatur.*

TRia peccata. Vide Abb. in c. fin. num. 6. de immun. Eccleſ. & in c. pen. not. 3. de purga. canon. Ioan. in tractat. de benefic. 3. part. quæſtion. 3. num. 6. Montal. in l. 4. titul. 10. lib. 4 fori. Gregor. in l. 1. tit. 19. part. 7. in verbo, *Religioſas*, quam opinionem ſequuti ſunt omnes, vt per Decium conſil. 338. num. 1. & conſil. 611. num. 2. eandem fatetur communem ſententiam doctiſſimus Iacobus Menoch. de arbitr. iud. quæſtion. lib. 3. centu. 4. caſu 389. num. 23. deciſio. Pede. 103. eamque ſequitur Didacus Perez. in l. 5. titul. 15. lib. 8. ordinamen. Paul. Grill. in tractat. de pœnis omniſa. coitus. quæſtion. 1. num. 10. qui dicit, quatuor ſcelera committi, ſacrilegium inceſtus, adulterium, & ſtuprum, & vide Regiam legem 7. titul. 20. lib. 8. ordin. noui. aſſeuerantem, cum moniali inceſtum ex carnali coitu committi.

Sed an clericus poſſit, de vnoquoque iſtorum criminum accuſari, pariterque puniri, & pœna ex vno ſequuta, alterum non impediat, acſi ex diuerſis factis, cum diuerſis perſonis facta fuiſſet, vide gloſſ. notab. in c. virginibus. 27. *quæſtio. 1.* quæ in ea eſt ſententia, vt cenſeat, quod ſupradicta dicuntur plura crimina nomine tantum, non autem effectualiter in ſubſtantia, & ea ratione licet reſpectu accuſationis ſint diuerſa, quo ad actum punitionis vnum eſt, quia in veritate non fuit niſi vnicum factum, licet propter tanti ſceleris qualitates, grauior pœna iniungenda ſit, quam pro quolibet dictorum quatuor delictorum, de quo vide Barthol. in l. Senatus. ff. de accuſ. & in l. qui de crimine. C. de accuſat. Paul. Grill. d. q. 1. num. 12.

B *Deponatur.* Vide Regiam l. 6. tit. 18. p. 1. Bermond. Cho. in tit. de publ. concu. rub. de ſacrilegio, pag. 67. D. Couar. in Clem. ſi furioſus. in init. 2. p. num. 8. de hom. Petr. Duen.

Digitized by Google

Duen. regul.& Fall.reg.101.D.Perez in d.l.5.Iac.Menoch.de arbit.iud.q.lib.2.cent. 4.caſu 300.num.57.

Laycus verò in foro canonico propter crimen hoc excommunicatur.c.ſi quis Epiſcopus. c.ſi qua 37.q.1.d Regia l.6.ibi: *E ſi fuere lego deuenle deſcomulgar*. Et in animæ iudicio ad ſimplicem ſacerdotem, huius criminis abſolutio non ſpectat ad Epiſcopum iuxta gloſſ.ſententiam in c.ſi Epiſc.de pœn.&remiſs.lib.6.In foro verò ſeculari, laycus qui crimen hoc perpetrauerit, pœna vltimi ſupplicij plectendus eſt,bonaq; ſua monaſterio ſunt adiudicanda. Monialis verò ipſa huius criminis rea, à ſuo monaſterio extrahenda eſt,& in alio recludi debet, vt diligentius ſeruetur,ne fortè deinceps in tale ſcelus incidat.tex.in §.pen.in auth.de ſanctiſſimis Epiſc.coll. 9.c.ſi quis rapuerit.27.q.1.vide tamen Regiam l.2.tit.19.p.7.quę ſimplicem coitum cum moniali,non pœna mortis,ſed pœna ſimplicis ſtupri puniendum eſſe ſanciuit. Nec nō de iure Regio qui ſic delinquit pœna medietatis bonorum Regio fiſco applicandorum mulctatur.l.7.tit 20.lib.8.ord.noui.

*Laycus huius capitis delictū committens,quib. pœnis ab eccleſiaſtico iudice ſit plectendus.*

Mediolani verò legibus, & Papiæ ſtatutis, qui grauiſſimum crimen hoc perpetrauerint,pœna mortis puniuntur,vt refert Iacob.Menoch.de arb.quęſt lib.2.cent. 4.caſu 384.num. Idem etiam communiter ſtatutum eſt priuatis conſtitutionibus,&ſtatutis Italiæ, vt refert Hippolyt.in l.vnic.num.4.& ſequent.C. de rapt. virgin. Iul.Clar.in pract.crimin.§.fornicatio.verſ.cum moniali. Antiquitus verò Veſtales quæ Diis virginitatem vouerant, iſtius criminis reæ, virgis cædebantur, ferè vſq; ad necem,deinde viuas defodi,lege ſancitum fuit.Vt memorię prodidit Pomponius Lætus de ſacerdotio Roman. vbi de Veſtalibus agit Plutarch. prob.96. & multa de ſuppliciis harum Veſtalium lectu non indigna ſcribit Liuius lib.2.4.8.decad. 1.& decad. 4. Dionyſ Halicarnaſ. lib. 8. & 9.Plin. Iun. lib. 4. epiſtol.Et de hac pœna meminit Iuuenalis Satyr.4.dum ait:

*Veſtales libidini vacātes, quib. pœnis plectebātur.*

*Nemo malus felix minimè corruptor & idem*
*Inceſtus, cum quo nuper vittata iacebat,*
*Sanguine ad huc viuo terram ſubitura ſacerdos.*

Imò tanta in his religio obſeruabatur,quod Minutia Veſtalis virgo propter mundiorem iuſto cultum libidinis fuit ſuſpecta viuaque defoſſa,vt refert Liuius lib. 8. 1. decad.

*Contrarium credo verum*. Adde quòd hanc authoris opinionem contra Card. à Turrecr.in d.c.ſi quis Epiſcopus: ſequitur Gregor.in d.l.6.in verb.*Deponer.*

## *Spiritualibus filiabus ſe commiſcentes.*

## CAPVT LXXXVI.

1 *Clericus propter crimen inceſtus qua pœna puniendus ſit.*
2 *Pœna depoſitionis an puniendus ſit clericus,qui carnaliter cognouerit illam,quam tenuit in ſacramento confirmationis.*
3 *Proprius ſacerdos,qui filiam ſuæ parochiæ, nullo vinculo ſpirituali coniunctam,carnaliter cognouerit, non eſt deponendus,quamuis ſeuerè ſit puniendus.*
4 *Clericus,qui cognouit ſuam commatrem,depoſitionem meretur.*

1 SAcerdos,qui cum filiabus † ſpiritualibus fornicatur graue adulterium commit-
a tit,& qui malum exemplum dant hominibus,ab omni officio deponuntur,a & peregrinando per duodecim annos pœnitere debent,& tandem ad monaſterium vadunt,vbi per totum tempus vitæ Deo ſeruient. ita diſponit text. in c. ſi quis ſacerdos.30. quæſt. 1. & licet ille text. videatur loqui de filia ſpirituali ſimpliciter, idem eſt ſi fornicatur cum ea,quæ propter ſacramentum pœnitentiæ fuit filia ſpiritualis effecta,vt probatur in c.Omnes,qui eſt text.præcedens d. c. ſi quis. qui dicit omnes,quos in pœnitentia accipimus, ita filij noſtri ſunt, vt in baptiſmate ſuſcepti. & ſubdit,quòd qui hoc ſcelus perpetrauerit,non ſolùm dignitatis honorem amittat,verum etiam vſque ad exitum vitæ ſuæ iugo pœnitentiæ ſe ſubdat,quòd *glo.ibi* finalis intelligit de pœnitentia interiori. Sed poſtea text. in fin.ead. cau.& quæſt.dicit,quòd preſbyter,qui cum mulieribus,quæ ei fuerint ſua peccata cõfeſſæ, ſe commiſcuerit,ſic pœniteat quomodo de filia ſpirituali,&declarat,quòd pœniteat duodecim annos,&quòd deponatur, in quo videtur declarare text.in d.c.Omnes.dum determinat tempus pœnitentiæ,&quòd amiſſio dignitatis,de qua ibi fit *depoſitio*. Addit tamen verba quædam,quæ nimium reſtringunt pœnam huius delicti, videlicet ſi in cõſcientia populi deuenerit,quod ego intelligo,id eſt, ſi hoc teſtibus probatum fuerit, ſatis enim in notitiam populi venit delictum,quod teſtibus comprobatur,quaſi velit tex.mitiori pœna puniendum ſacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur ſuperiori. Vnde ego conuictum clericum de hoc delicto,indiſtinctè deponerem, imò & tempeſtate hac,carceri alicui per aliquos & non paucos annos mancíparem.

Oportet namque in his diebus, quibus(peccatis noſtris id promerentibus )admirabile hoc ſacramentum pœnitentiæ ſpiritualium omnium infirmitatum ſingularis & vnica medicina,ab hæreticis impugnari, ac euerti curatur,ſacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri, ne ex eorum delictis anſa præſtetur hæreticis, ne refrigeſcente charitate ac timore Dei, occaſio detur maritis ac patribus, vxores ac filias ab hoc ſacramento retrahendi:& vt rarius ad illud accedant,procurandi. Quo zelo religionis & honeſtatis accenſus bonæ memoriæ præſul ille digniſſimus Ioannes Matthæus Epiſcopus Veronenſis, ſcelus hoc tanquam grauiſſimum graui animaduerſione puniendum ſtatuit, cuius ciuitatem & diœceſim, dum ego tranſirem, Concilij Tridentini gratia in Italiam accerſitus, multa mihi admiranda eius opera, & omni imitatione digna, & quæ paſtorum illorum ſanctorum, quos *antiquitas* habuit eccleſia, dum fœlix erat, ſanctitatem redolebant, relata ſunt. *Ille inquam* bonus Epiſcopus in tit.9. c.3. ſuarum conſtitut.ita diſpoſuit. Si quis cum ea, cuius confeſſionem audiuit,quicquam inhoneſtè turpiterue egerit, aut eius pudicitiam attentauerit, aut eam ad laſciuia & inhoneſta perpetranda ſuaſerit,ſi nõ eſt deuentum ad actum,temporanea pœna acriter puniatur. Si verò ad actum turpitudinis deuentum eſt,beneficiis officiisq; ipſum ſuſpenſum, priuatum, perpetuisq; addictũ
2 vinculis volumus & declaramus. Et eadẽ depoſitionis pœna puniendũ † crederem clericum cognoſcentem illã quam tenuit in ſacramento confirmationis, cũ eodem modo ſit effecta eius ſpiritualis filia,& ideo cognatio contracta ex tali ſacramento impedit matrimonium,& dirimit contractum, vt in c.1.§.final.de cognat. ſpiritual. in 6.

Digitized by Google

in 6. quia textus in d. c. ſi quis, indiſtinctè loquitur de filia ſpirituali. Fateor tamen quòd cum hoc delictum non ſit ita graue in oculis hominum, nec in eo adſit inconueniens, quod in caſu præcedenti deſcripſimus, in aliis pœnis vltra depoſitionem iniungendis, mitior poterit eſſe iudex. Et quòd ſacerdos cognoſcens filiam ſpiritualem deponatur, notat Abb. in c. final. de purg. cau. & tenet etiam Ioan. de Ana. per ſupradicta iura, in c. cum dilectus, de accuſat. colum. 2. & in c. ſignificauit, de adul. colum. penulti. Felinus in c. at ſi clerici. in princi. colum. fin. de iudi. & ibi etiam hoc ſequitur Decius column. 12. verſi. Secundò limitatur. Et ſequitur † hoc etiam Ioannes de Selua, in tract. de beneficio, in 3. part. in quæſt. 3. in fin. 3
Et aduerte, quòd filia dicitur quæ ſit de parochia eius, vt ponit idem Decius ibi, allegando Abbat. vbi ſupra. Et ſequitur etiam Ioannes de Selua vbi ſupra. Crederem tamen quod licet vera ſit hæc concluſio Doct. iſtorum, quòd ſi ſacerdos cognoſceret filiam parochiæ ſuæ nullo alio ſibi vinculo ſpirituali coniunctam, quòd non propter hoc eſſet deponendus, ſicut in aliis præcedentibus caſibus, cum eſſet magna extenſio iurium pœnalium, & eſt non minima diſparitas delictorum quamuis tale facinus committens non leuiter puniendus eſt, de cuius quidem delicti grauitate nos omnes præſules idem, bonus verò nihil admonuit, dum in ſupra dicto tit. 9. c. 2. in committentem illud ita ſeuerè ſub hiſce verbis inſurgit ſacerdotem illum, qui ſe cum parochiana ſua commiſcuerit, in 25. ducatos condemnamus, eum perpetuo ab exercitio curæ ſuſpendentes, poſtquam per annum in carceribus corpus ſuum ieiuniis & abſtinentiis maceraturus permanſerit, & à ciuitate, & diœceſi per decennium ſit exul. An autem eadem † pœna puniatur, qui cognouit 4
commatrem ſuam, videtur, quòd ſic per ſupra dicta, & quia magis eſt abſtinendum à cognatione ſpirituali, quàm carnali, quia à venerabiliori parte procedit, *b* vt notat b
Abb. in d. c. fin. colum. penul. de purga. cano. Vnde dicit ipſe quòd nunquam legitur eccleſiam Romanam diſpenſaſſe in cognatione ſpirituali. Cùm enim pœna inceſtus ſit depoſitio, vt infra habes in part. inceſtus, à fortiori erit in hoc caſu, & ſimili vbi quis cognoſcit cognatam ſpiritualem, & præcipue quia delicta huiuſcemodi etiam in opinione populi grauia iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere Felin. in d. c. at ſi clerici. colum. fin. de iudi. facit etiam in huius opinionis fauorem. L. 13. tit. 2. partit. 4. quæ enumerat inter exempla inceſtus, quòd quis coit cum commatre ſua.

D*Eponatur.* Vide Abb. in c. vltim. de purg. cano. Anani. in c. cum dilectus. de accuſat. Felin. in c. ſi clerici. num. 15. vbi Deci. num. 36. de iudi. Berin. Cho. de pub. concup. Rubric. de inceſtu. num. 3. Mar. Nauarr. conſi. 1. tit. de hære. multis rationibus probantem minime potuiſſe inquiſitores hæreticæ prauitatis cognoſcere contra quendam religioſum, qui carnaliter cognouit duas mulieres, quas in ſacra confeſſione audiuit. A

Hodie verò in tanti criminis deteſtationem, egregia nouiſſima conſtitutione decretum eſt, quòd contra clericos, qui in ſacris confeſſionibus mulieres ad carnale cõmertium prouocauerint, hæreticæ prauitatis inquiſitores ſeuerè procedant, & iuſtiſſimè ſane: cũ male de ſanctiſſimo ſacramento pœnitentiæ ſentire videatur, eo abutentes: nam cum medela ſpiritualis ſit, venenum tamen nefandũ ad perpetuam mortem

*Clerici qui in ſacris confeſſionibus mulieres ad libidinē prouocauerint ab inquiſitoribus puniri poſſũt.*

mortem eo præparare contendunt, & ita ſcio obſeruari, in ſacroſanctæ inquiſitionis incorruptiſſimis tribunalibus. Idem fortiori ratione procedit quando ſacerdos, vel religioſus virum aliquem ad nefandam venerem prouocat, quod in caſu grauiſſimo receptum fuiſſe ſcio.

B *Procedit*. Adde quòd huc reſpicit, quòd voluit glo. celeberrima in c. Pytacum. in verbo, multo magis. 30. q. 3. quæ aſſeuerat argumento iſtius, patrem ſpiritualem magis diligendum quam carnalem, quam dicit eſſe ſing. Barb. in l. 2 colum. 7. ff. de verb. obliga. & in rep. l. cùm acutiſſimi. colu. 117. C. de fidei commi. licet huic ſit affinis & alia glo in c. qui dormierit. 27. q. 2. tradens affinitatem ſpiritualem maiorem eſſe quàm carnalem. Præterea etiam dicit alibi gloſ. in c. aut factam. in verbo, parentem de pœniten. diſtinct. 1. non minus puniendem eſſe, qui interimit parentem ſpiritualem, quàm qui carnalem, quam ſequitur Alexand. in addi. ad Barth. in l Diuus. vbi Hippol. de Marſi. in fin. ff. de parri. & hanc opinionem Abb. quam hic adducit author in ſpecie, ſequutus fuit Decius, conſil. 462. colum. 1. & in c. at ſi clerici. num. 38. de iudi.

## *Stupri.*

## CAPVT LXXXVII.

1 *Traditur germana ſtupri definitio.*
2 *Clericus virginem ſtuprans, eſt deponendus.*
3 *Vt corrumpens virginē grauiori pœna eſt puniendus, quā ſi ſponat aneè eam cognouiſſet.*
4 *Clericus, qui corrupit & defloraiut virginem ſponte, & ſic ea volente & conſentiente, an teneatur aliqua pœna.*
5 *Deflorans virginem voluntariam non tenetur ei in animæ iudicio ſatisfacere.*
6 *Voluntas corruptæ virginis patri non præiudicat.*
7 *Clericus an a dotis præſtatione liberetur ſi probauerit quòd mulier ab eo corrupta inuenit virum eiuſdem conditionis & qualitatis acſi eſſet virgo.*
8 *Iudex qualiter debeat arbitrari dotis æſtimationem corruptæ virgini præſtandam.*
9 *Remiſſo puellæ an clericum à dotis ſolutione liberet.*
10 *Clericus, qui mulierem grauidam ſine virginitatis tamen corruptione effecerit, an ordinariæ huius criminis pœna ſit puniendus.*

1 STuprum propriè eſt † virginum illicita defloratio, ſic enim definit tex. in c. Lex illa. 36. quæſtio. 1. licet aliàs ſtuprum aliquando comprehendat alia crimina, vt dicit glo. ibi, in verbo. propriæ, & gloſſ in c. nemo. 32 quæſtion. 4. in verbo, ſtu-
2 prum, & † clericus virginem ſtuprans deponitur, notat. Abb in c. at ſi clerici. colum. 12. de indi. allegat tex. in c. ſi quis clericus. 81 diſtinctio. & in c. Lator. 2. quæſtion. 7. illi tamen text. non diſponunt in ſtupro commiſſo cum virgine, vt ex eis patet: & quòd iſtud delictum ſit depoſitione dignum, placuit eidem Abb in c. 2. de adulter. qui etiam credit clericum poſſe cogi ad dotandam virginem ab eo corruptam, & refert etiam idem Abb. ibi, Ioannes Andræ. referentem magiſtrum ſuum, qui dicebat quòd in hoc caſu, cum clericus non poſſit ducere eam in vxorem, debe-
a ret corporaliter fuſtigari. Et quòd pœna ſtupri in clerico ſit depoſito, *a* eſt communis opinio ſecundum Paulum Grilland. in tractat. de pœnis omnium ij ceius. in

c. Septimo

cap. Septimò videndum, qui etiam ſequitur doctrinam Abb. in c. vt clericorum. de vit. & hone. cleri. vbi tenet quòd iudex eccleſiaſticus poteſt imponere pœnam pecuniariam clerico pro arbitrio ſuo, vltra alias pœnas ſpirituales, quando illæ non ſufficerent, quia illas non timeret, quas ſi non ſolueret, luet in corpus, quia non ſufficit dotare mulierem ſtupratam, nam vltra dotem tenetur ſoluere pecuniariam, vel corporalem pœnam, ſecundum eum poſt Abb. in c. 2. num. 3. de adult. Vnum autem in hoc crimine ego opinor † obſeruandum, quod cum iura Cæſarea grauiori pœnæ ſubiiciant vi corrumpentem virginem, quam ſpontaneè, ac illum ſine temporis præfinitione puniant, vt in §. item lex Iulia, de adulteriis, iuncto §. Item lex Iulia, de vi. verſicu. ſin autem per vim. inſtitu. de publi. iudi. & in l. mariti. §. fin. ff. de adult. quod eodem modo iudex eccleſiaſticus ſeuerius punire debebit vi perpetrantem tale facinus, vt ſic vltra depoſitionem in arctum monaſterium vel carcerem trudat delinquentem. Et pro † pleniori declaratione huius capituli operæ 4 precium eſt de aliquibus quæſtionibus dubitare. Et primò quid ſi clericus de ſtupro virginis accuſatus exciperet & probaret apertè ipſam ſponte conſenſiſſe. puta ſi teſtes iurant eam attraxiſſe illum ad concubitum, veniendo ſæpius ad lectum eius, eo repellente illam, vel aliud ſimile. In qua quæſtione videtur dicendum quod non obſtante puellæ conſenſu, propter ſtuprum puniri debeat clericus, & ad præſtationem dotis condemnari, *b* per id quod notat Ioan. de Ana in d. c. 1. de adult. in 1. notabil. vbi poſt Docto. dicit quod licet virgo non ſit ſeducta, ſed illa ſpōte acquieuit, adhuc habet locum diſpoſitio illius text. quia virgo præſumitur ſeducta & decepta, per tex. notabilem in d. l. circa fi. C. de rapto. virg qui diſponit quod pœna eius habeat locum, ſiue volētibus ſiue nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipſum velle mulierum ab inſidiis nequiſſimis hominis, qui meditatur rapinam, inducitur. Sed ſalua eius & doctorum authoritate, non videtur ſua concluſio procedere, ſaltem ex ſuis fundamentis. Primò quia ratio eorum non concludit: Virgo præſumitur ſeducta & decepta, ergo etiam, ſi ipſa ſponte ſe obtulit, procedat pœna illius tex. quia illa ratio procedit quando ſumus in dubio, ſed quando conſtat de voluntate ſine ſeductione, aliter videretur dicendum. Secundò non obſtat tex. in d. l. 1. quia non ſequitur pœna contra raptores, de qua ibi, procedit etiam volentibus virginibus, ergo eodem modo procedat pœna de qua in d. c. 1. qui tex. loquitur per verbum ſeduxerit, quod debet aliquid operari. Facit etiam quod tex. in capitul. 2. eod. titul. de adult. in quo imponitur pœna committenti ſtuprum, dicit, virginem ſtupro decepit. Vnde videtur in hoc (ſaluo meliori iudicio) dicendum, quod à pœna ſtupri criminali imponenda clerico non excuſetur, etiam probata puellæ: non enim voluntas conſocij criminis debet excuſare à pœna delicti, quando culpa illius non conſiſtit in ſola violentia actus, ſed in reprobatione ipſius, quantumuis voluntarij, quamuis operari debeat, vt non tanquam violentus ſtuprator puniatur. Quantum autem ad præſtationem dotis, videtur dicendum, quod clericus probata vera voluntate puellæ, ſine ſeductione non debeat condemnari, *c* potuit enim puella in hoc ſibi præiudicare, vt voluntariè & non ſeducta hoc patiendo, perderet ius petendæ dotis, quod voluit Aſtenſis in ſumma, li. 2. ti. 46. in c. incipienti. Sequitur videre de tertio, allegando Rodo-

Nn 3 nenſem,

nenſem, dum dicit quòd ſi defloret quis voluntariam, non tenetur. Ad cuius etiam
5 confirmationem † bene facit ſententia Guilielmi, quem refert Floren. in 2. part. titul. 5. capitul 6 §. 1. quod ſi quis defloràt virginem voluntariam, non tenetur ei ſatisfacere in foro conſcientiæ, quod etiam notat Syluest. in verbo, luxuria, in verſic. Quintò quæritur, & Tabien. in verbo reſtitutio. in §. 22. incip. quidem eo. Et allegat vterque Bonauenturam hoc tenentem. Vnde videtur, quòd ſicut talis clericus in foro conſcientiæ eſt liber à præſtatione dotis ex ſententia dictorum Doctorum, ſic & eodem modo videtur abſoluendus in foro contentioſo per Iudicem eccleſiaſticum, quem decet ſemper ſequi veritatem. *Sed quamuis iſta concluſio poſſit* ſuſtineri, multum debent iudices aduertere antequam illam ad praxim adducant in iſto caſu propter difficultatem ſufficientis probationis, quæ in hoc requirenda eſt, vt vere conſtet virginem non ſeductam, ſed voluntariè fuiſſe defloratam, & facile poſſent decipi per ſtuprantem clericum in probatione voluntatis. Vnum
6 tamen in hoc † videtur eſſe ſine dubio: quod licet voluntas puellæ liberaret clericum, hoc eſſet ſolum verum, quantum ad ius quod aliàs haberet, non tamen liberaretur ab hoc quod ſi pater virginis accuſaret clericum de ſtupro debeatur illi æſtimatio damni ſibi prouenientis, quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ ſibi illata eſt: quod firmat Floren. vbi ſupra, ſic limitando prædictam concluſionem, hoc tamen & pater perderet, ſi etiam ipſe de lenocinio vel conſenſu conuinceretur. Ex quibus etiam inferri poteſt, quod ſi de precio ſtupri conuentum eſſet cum virgine, vel parentibus, quod tunc ſola pretij præſtatione liberaretur ab onere dotandi, accuſatus ab eo, cum quo conuentionem facit, dum tamen conuentio ſolius filiæ parentibus non noceat, nec conuerſio. Secundò quæ-
7 ro † quid ſi clericus in ſui defenſionem exciperet ac probaret, quod poſt corruptionem mulier inuenit virum eiuſdem conditionis & qualitatis, ac ſi eſſet virgo: & in hoc credo, quod licet poſſit damnari clericus propter ſtuprum (niſi conditio mariti proceſſum, & pœnam publicam impediret) nihilominus abſoluendus
d eſſet à præſtatione dotis, *d* cum illa in hoc non eſſet paſſa damnum. Si tamen propter ſtuprum nupſit viro deterioris conditionis, tunc crederem arbitrio iudicis eſſe ſatisfaciendum ei, cum conſtat eam pati damnum ex inæqualitate mariti, puta ſi propter hoc virum pauperiorem ſortita eſt, à quo debiliora alimenta recipit, imò ſi non pauperiorem, ſed ignobiliorem virum ſortiretur, adhuc crederem eſſe ſatisfaciendum ſibi, quia verè paſſa eſt damnum in honore, qui *maiori pre-*
8 cio haberi ſolet quam diuitiæ. Tertiò quæro, † qualiter iudex *arbitrabitur dotis*
e æſtimationem, *e* in hac materia præſtandam. Et in hoc diſtinguo, quod ſi pater puellæ pauper eſt, clericus damnabitur ad integram dotem puellæ, in quo conſiderandа eſt conſuetudo loci, videlicet quantũ ſolet in dotem dari puellæ ſimilis conditionis, & defloratæ: conſiderabuntur etiam facultates clerici condemnandi, vt probatur in d. c. 1. iuncta glo fin. Si verò pater illius diues eſt, non videtur conueniens, quod ex ſtupro clerici ipſe lucretur totam dotem filiæ ſuæ, & ſic quod integram habeat à clerico, ſed quod clericus ſoluat arbitrio iudicis illud plus quod pater eſt conſumpturus in maritando filiam, eò quod eſt deflorata, quia in hoc videtur pati damnum, & quod videbitur iudici ſoluendum ratione iniuriæ ſibi illatæ, ſi

hoc pe-

hoc petierit. Et ex prædictis videtur poſſe inferri, quod ſi puella eſſet parentibus or-
bata & diues, vel ſi ipſis ſuperſtitibus, & pauperibus exiſtentibus, ipſa aliunde ha-
beret ſufficientem dotem, quod tunc clericus non teneretur ad totam dotem, *f* ſed f
ad illud quod plus eſt ſecum in dotem datura propter deflorationẽ. Quartò quæ-
ro, an † liberari poſſit clericus à præſtatione dotis, ſi iudici oſtendat, vel probet libe- 9
rationem, vel remiſſionem eius factam ab ipſa puella? In quo videtur dicendum
quod ſic, quia cum hoc ſit in eius fauorem ſtatutum, poteſt illi renunciare, & ſic cle-
ricum liberare, ſi ſui iuris eſt, quia patre inuito ad quem pertinet filiam dotare hoc
clerico non ſuffragabitur. Debent tamen † iudices in hoc eſſe cauti vt videant, ne 10
liberatio illa facta clerico ſit à puella metu aut dolo extorta, vt poſſet facile contin-
gere. Item etiam ne ſit facta ab ea, vt liberius poſſet luxuriari non nubendo: quia
tunc decens videretur, vt etiam ipſa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa
per iudicem ſuaderetur ad matrimonium, & ſaltem iudex faceret, quod poſſet.
Præterea & quintò libet, & ſic rariſſimam, poſſibilem tamen, & aliquoties contin-
gentem mouere quæſtionem, videlicet, quid ſi mulier, vel mulieris pater conque-
ratur de clerico, quod ipſam ſine violatione pudoris prægnantem effecerit, & pe-
tat clericum de ſtupro puniri, & ad præſtationem dotis cõpelli: cum neceſſe ſit ad-
ueniente partu virginitatem amittere: an clericus poſſit de ſtupro, damnari, & con-
demnari ad dotem. Pro cuius quæſtionis deciſione, ſi ſequamur iura in quibus ca-
uetur, quod delinquens & faciens rem illicitam, punitur non ſolum de actu illici-
to, ſed & de eo quod præter eius intentionem fuit ſequutum, vt in l. 1. §. ex incen-
dio. ff. de incen. rui. naufr. & in l. ſi quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœn. & in *l*. quo-
niam multa. C. ad *l. Iuliam.* de vi. pub. & in l. 3. §. adiecto. ff. ad. l. Corne. de ſicar. &
in c. fina. de homi. in 6. Videtur dicendum quod iſte non ſolum damnabitur pœna
ſtupri, ſed condemnabitur ad præſtationem dotis, præcipue quia debuerat cogitare
cum ad virginem acceſſit, hoc poſſe contingere, & difficulter poſſet probare quod
eius intentio non fuit, quod virgo corrumperetur, nec quod eius extraordinaria
pollutione virgo prægnans efficeretur, imò potius contra ipſum præſumẽdum eſt,
quod non propter eius temperantiam, ſed propter virginis reſiſtentiam ſtupri actũ
non conſummauit. Fateor tamen ꝙ pœna imponenda in hoc caſu propter ſtuprũ,
cùm à principio non fuerit conſummatum, mitior eſſe debebit, etiamſi mulier vio-
lenter oppreſſa vel ſeducta probaretur. Quod autẽ virgo concipere poſſit ſalua vir-
ginitate abſque miraculo, ſcribit beatus Thomas in quodlibet. 6. art. 18.

S*it depoſitio.* Adde quod hanc opinionem communem eſſe fatetur Bermon. Cho. A
in tract. de publi. concub. Rubri. de ſtupro. num. 18. fol. 104. Practi. Conrad. fol. *Clericus pro-*
389. Iuli. Clar. lib. 5. recep. ſenten. §. ſtuprum. verſi. ſed quæro, Iacob. Menoch. de *pter ſtupri*
arbi. iud. quæſt. libro. 2. cent. 3. caſu 288. num 5. Et vltra depoſitionem puniri *crimen de-*
poteſt pecuniaria pœna arbitrio ſui iudicis. Abb. in capitul. vt clericorum, *poſitus.*
de vita & honeſt. clericor. ſequitur Paul. Gril. in tracta. de pœnis omni. coitus.
quæſtion 7. numero. 3. Paul. Lancellottus in inſti. cano. titulo. de adulter. §. ea-
dem. Nec ab hac pœna clericus excuſabitur, ſi virgo ſe obtulerit ei ſponte, non
enim voluntas ſocij criminis, iuſtam excuſationem præſtat, quando culpa illius

non con-

Digitized by Google

non conſiſtit in ſola voluntate, ſed in actus reprobatione. ita Bermon. in d. n. 18. & tenet noſter author infra. n. 4.

*Clericus qui immatura virginem ſtuprauerit ordinaria pœna criminis non punitur.*

Hæc verò pœna ſolum infligenda eſt contra clericum, qui virginem maturam ſtuprauerit, quia hæc verè virginitatem perdit, & delictum ſtupri perfectè committitur, in virgine verò nondum viri potente, diuerſum eſt iudicandum, quia ex quo corrumpi non potuit, nec virginitatem amittere dicitur, ideoque arbitraria pœna puniendus eſt, ita ſingulariter ſcribit Iacob. Menochi. de arbitr. iudi. quæſtio. lib. 2. contu. 3 caſu. 294. num. 6. quo loco ſcribit caſum iſtum contigiſſe anno 1556. Papiæ, menſe Maij contra quendam presbyterum, qui fuit accuſatus coram Epiſcopo Papienſi, quod puellam octo annorum nixus erat carnaliter cognoſcere, cuius cauſæ doctiſſimus Menochius patronus fuit.

*Clericus carnaliter viduam cognoſcens pœna depoſitionis plectendus non eſt.*

Et nota, quòd hæc pœna depoſitionis, ſolum imponitur pro ſtupro contra virginem commiſſo, non verò ſi clericus viduam, etiam honeſtè viuentem carnaliter cognouerit, nam licet ſtuprum committat vt in l. ſtuprum. ff. de adulte. §. item. l. Iulia. Inſti. de publ. iudic. 2. tit. 19. part. 2 cum tamen pœna hæc conſuetudine ſit apud nos abolita, vt fatetur Antoni. Gom. in l. 80. Tauri, num. 14. dicens non vidiſſe pro huiuſmodi ſtupro aliquam pœnam imponi. idem ſcribit Iuli. Clar. in practi. crimi. §. ſtuprum. verſi. cæterum. Et ideo clericum qui crimen hoc commiſerit, arbitraria pœna puniendum cenſeo. Sicut pro crimine fornicationis dictum eſt in peculiari loco, quæ quidem arbitraria pœna augeri poteſt pro qualitate viduæ, & ex aliis circumſtantiis, prout prudentiæ & religioni Eccleſiaſtici iudicis viſum fuerit.

B *Condemnari.* Adde Scotum in 4. ſent. diſt. 30. quæſt. 1. Sanct. Tho. in d. 4. diſtin. 28. Floren. in 2 p. ti. 5. c. 6 §. 1. Mar. Nauarr. in manu. confeſſ. c. 16. n. 16 & 18. & piiſſimum, & ſapientiſſimum F. Anto. à Cordaua. lib. 1. quæſtionarij. q. 13. D. Coua. in reg. peccatum. de regul. iur. lib. 6. 2 part. §. 3. Specul. coniugi 3 part. artic. 19. concluſi. 6. Iuli. Clar. in d. §. ſtuprum. Paul. Gril. de pœnis omni. coitus quæſt. 7. Ant. Gom. in l. 80. Tauri. Bermon. Chou. in d. rub. de ſtupro. Frat. Dom Soto de iuſti. & iure. li. 4. quæſt. 7. & nouiſſimè D. Perez. in prinp. ti. 15. li. 8. ordi. apud quos materiam hanc latiſſimè declaratam reperies.

*Clericus propter ſtupri crimen, reſarcire damnum tenetur, & ad id parte non petente, condemnandus eſt.*

Illud tamen circa hoc notatu dignum cenſeo, quòd ſi de crimine ſtupri iudici ex proceſſu liqueat, poterit clericus ad damni reſtitutionem condemnari, licet petitum non fuerit, ex Aretini ſententia in c. qualiter & quando. §. ad corrigendos. in princi. colum. 2. de accuſationi. Iacob de ſancto Georgi. in l. imperium 1. lectu. columm. 2. ff. de iuriſdi. omni. iudic Felin. in c. cum oporteat. columm. fina. de accuſationi. Probus ad Monach. in reg acceſſorium. n. 3. de reg. iur. lib. 6.

*Puella virgo præſumitur, quouſque contrarium probetur.*

Nec ab huiuſmodi dotis præſtatione, clericus in exteriori foro excuſabitur, ſi allegat corruptam mulierem inueniſſe, etiamſi mulier virginitatem non probet, ſatis quidem ei eſt, quod ipſe contrarium non probet, iure quidem, virginem illam eſſe & deceptã, præſumitur. Ita Anton. & Abb. in c. 1. & 2. de adulter. S. Antoni. in. 2. par. tit. 5. cap. 6. §. 1. & eſt communis opinio, vt fatetur Abb. in d. c 1 n. 5. Bermon. in d. loco, num. 9. Clarus in pract. crimi. § ſtuprum. verſi. ſed pone. Nauarr. in dict. capitul. 16. Didacus Perez in loco nouiſſimè allega. verſi. virginem fuiſſe. Ferdinan. Loazes de matrimo. Regis Angliæ. dub. 15. num. 6. fol. 76. Barthol. Caſſa. in

conſue-

Digitized by Google

conſuetud.Burgund.Rub.1.fol. 16. numer. 42. & eſt vera & communis opinio à qua non licet recedere.

Imo vnum cenſeo perpetua memoria dignum, quod ſi quis blandis precibus& vehementibus perſuaſionibus, puellam iam corruptam, quæ communi æſtimatione virgo reputabatur, ſeduxit, & eam carnaliter cognouit, ex quo non vulgarem infamiam contraxit, quamuis in animæ iudicio ad nihil ratione virginitatis teneatur, non tamen excuſatur, quin teneatur ſatisfacere boni viri arbitrio ad damnum infamiæ ſua culpa contractum, ita Mart. Nauar. in manu.c.16.numer.19.&opinionem iſtam communem eſſe fatetur Ant. Cordu.d. quæſt.13. verſi. quintum. Idemque cenſeo in iudicio exteriori obſeruandum, cum eadẽ verſetur ratio, quæ in interiori: cum in vtroque illatum damnum, iuſtitia poſtulante, ſit reſarciendum,& ita non ſemel in forenſibus actionibus coram iudicibus eccleſiaſticis obtinui. Quę opinio vera eſt & procedit, quando culpa viri mulier hanc infamiæ labem contraxerit, quia ipſa enim occultè conſenſit, vir verò rem manifeſtam fecit iuri conſentaneum eſt, vt qui damnum intulit reſartiat, ſi verò mulier ipſa id patefecit, vel aliâs culpa ſua infamia orta eſt, ab omni ſatisfactione, vir immunis redditur.

C *Clericus vel laycus voluntariã virginem carnaliter cognoſcens dotare non tenetur.*

*Non debeat condemnari.* Adde Martin. Nauarr. in d. manu. cap. 16. numer. 16. Bermon. in d. loco, numer. 18. Antoni. Gome. in l. 80. Tauri, numer. 10. vbi dicit, quod ita per ſe practicaret, licet Bartho. à Medina in ſua ſumma lib. 1. cap. 14. fol. 160. ab hac ſententia recedat, ſcribens, non tantum hoc caſu damnum reſtituendum eſſe, ſed ſtupratorem teneri corruptam in vxorem ducere, etiamſi liberè, imò ipſa rogante, ſtuprum fuiſſet commiſſum, quod nullis fundamentis, vel frigidis (prout illi de more eſt) probat, ſed verior eſt ſuperior opinio, qua multis fulcitur rationibus. Tum quia ſcienti & conſentienti non fit fraus neque iniuria. Regul. ſcienti. de reg. iur. in 6. Tum quia lex quæ obligat ad dotis præſtationem, loquitur de decipiente. cap. 1. de adulter. Exod. 22. vbi verò non datur deceptio, nulla eſt præcepti obligatio. Cum etiam quia quantum ad iuſtitiam attinet quoad actus naturales præcipue occultos, puella cenſetur domina ſuorum membrorum, dum nullum aliud damnum redundat exterius, vt ſcribit Domin. Soto in 4. ſentent. diſtinct. 18. quæſt. 2. artic. 4. licet Caieta. contrarium innuat. Et opinio hæc procedit, etiamſi puella ſit ſub cura parentum, ita tenet inſignis Domin. Soto. lib. 4. de iuſti. & iure. quæſtio. 7. artic. 1. Specul. coniugi. 3. part. articul. 19. Quorum quidem ſententia tunc locum obtinet, quando ita occultè ſtuprata eſt, vt nullam iacturam infamiamque in nuptiis paſſa eſt. Nam ſi damnum aliquod in prædictis pateretur, ſtuprator non liberaretur à condigna ſatisfactione boni viri arbitrio ei præſtanda. Nam puellæ expreſſa remiſſio quando ſub tali cura conſtituta eſt, minimè liberat ſtupratorem à dotis præſtatione ſecundum Sanct. Thõ. 2.2. quæſtion. 54. articul. 6. vbi Caietan. Cordu. d. quæſtion. 13. author noſter hic, numer. 6. Et huius doctrinæ potiſſima ratio eſt, quia tunc iniuria non tantum fit puellæ, ſed ipſius parentibus, & illis qui illius curam habent, & ita tenendum cenſeo, licet nouiſſimè ab hac recedat ſententia Petrus à Nauarra Toletanus vir alioqui pius & doctus lib. 2. de reſti. cap. 3. numer. 438.

At ſi à parentum poteſtate, vel à tutorum vel curatorum adminiſtratione, pu-

ella, quæ ſponte ſtuprum paſſa eſt, libera ſit, etiamſi in fama, rebus & nuptiis, iacturam paſſa ſit, ſtuprator reſarcire non tenetur, quia licet in ſui corporis & membrorum abuſu, contra legem prohibentem, ius non habeat, vt eis abuti ſine peccato poſſit, habet tamen poteſtatem in eis, & in temporalibus, in quibus damnificata eſt, ius politicum & actionem, & ideò cum conſenſum præſtet, omne ius remittere cenſetur.

*Puella importunis precibus rogata cenſetur ſeducta*

Hæc autem noſtri authoris & aliorum ſententia, quæ frequentiſſimo conſenſu & Theologorum & Canoniſtarum recepta eſt, tunc procedit, quando puella leuiter fuit rogata, ſecus ſi importunis precibus fuit adducta, quia ad effectum præſtationis dotis dicitur coacta, argu. l. 1. C. de rap. virg. & gloſſ. in d. regul. ſcienti, vim quidem perſuaſoria verba habere dicuntur. l. 1. §. perſuadere. de ſeruo corrup. Vnde Solon magis puniuit eum qui verbis mulierem compuliſſet, quam qui vi, teſte Plutarc. in Solone, ita in terminis noſtris quoad dotis præſtationem, tenet Abul. ſuper Exod. cap. 22. quæſtio. 12. & ibi Nicol. de Lyra. Abb. in d. cap. 1. de adulter. Sylueſter in ſumm. in verbo, luxuria. quæſtio. 5. Caietanus. 2. 2. quæſt. 154. articul. 6. Nauarr. in manu. confeſſo. cap. 16. numer. 16. quam eſſe communem opinionem fatetur Anton. Cor. d. quæſtion. 13. verſic. ſeptimum dictum. & eſt optima l. 1. titul. 19. part. 7. cum dicit: *Ca ſegun dizen los ſabios antiguos, como en manera fuerca, es ſoſacar, è falagar las mugeres ſobredichas, conprometimientos vanos, faciendoles fazer maldad de ſus cuerpos è aquellos que traen eſta manera, mas yerran, que ſi lo fizieſſen por fuerca.*

Eſt tamen opinio hæc ſingulariter interpretanda, vt tantum procedat quando huiuſmodi importunæ & aſſiduæ preces ab eo fuiſſent factæ, cui puella ſine maximo eius incommodo contradicere non poteſt, vt ſi eius eſſet dominus, princeps aut alius à quo non vulgaria beneficia recepturam ſperat, non verò ſi à quocunque rogaretur. Nam verè nulla mulier quamuis corrupta, niſi rogata Veneri conſentit, non tamen ex eo dicemus violentiam ei illatam eſſe, vt optimè ſcribit Petrus à Nauar. d. cap. 3. num. 445.

D *A præſtatione dotis.* Vide Antoni. Gome. in d. l. 80. Tauri. numer. 11. Martinus Nauarrus in manu. confeſſo. 6. numer. 19. pag. 170. vbi allegat. F. Franciſcum à Victoria Theologum magni nominis, quem vide: opinionem iſtam amplectitur F. Anton. Cordua in quæſtion. 13. lib. 1. quæſt. quæ quidem opinio veriſſima eſt & ea fulcitur ratione, quia cum nullum damnum efficaciter illatum ſit, *nihil ſane* eſt quod reſtitui poſſit. At verò ſi poſtea veritate comperta maritus in *eam ſæuiat* pro prudentis viri arbitrio reſtitutio facienda eſt, vt tenet Cordua. dict. quæſt.

E *Aeſtimationem.* Vide S. Thom. & Caietanum 2. 2. quæſtio. 154. articu. 6. In qua dotis æſtimatione corruptæ puellæ à iudice facienda, illud eſt conſideratione dignum, quod licet text. in d. cap. 1. de adulter. reſponderit, quod virginem corrumpens, ſi eam in vxorem non duxerit, in iudiciali foro tenetur in dotem conſtituere, ſicut dotes ſolent conſtitui virginibus. Tamen Ioan Andr. Abb. & alii. ibi illius text. deciſionem ſupplent, quod corruptor idem dare teneatur illud, quod pluris indiget puella cum corrupta ſit ad inueniendũ virum ſibi æqualem. Quæ quidem interpre-

*Aeſtimatio dotis mulieris propter ſtuprum præſtanda quomodo fieri debeat.*

interpretatio minimè placet Ioan. de Ana. ibi, cum ex ea text. ille non vulgarem violentiam patiatur, qui prout iacet, ſine vlla additione intelligendus eſt, quando corruptor vult matrimonium cum corrupta cõtrahere, ipſa verò vel eius pater nolit, hoc equidem caſu ſufficit ei dotem conſtituere quæ ſufficiens foret, ſi virgo fuiſſet: inſignis tamen D. Couar. in 4. decretali. part. cap. 6. §. 8. numer. 15. veriſſimam iudicat Ananiæ ſententiam, quando corruptor vir eſt eiuſdem qualitatis, vt matrimonio cum puella copuletur, & iniuſtè ab ea vel ipſius parentibus recuſatur: alioquin Ioan. And. & Abb. ſequitur, quorum ſententia veriſſima eſt, & ſeruanda, quia text. in d. cap. 1. interpretatur, vt procedat quando corrupta cum dote conſequitur maritum ſibi æqualem, ſecus verò aliàs.

Hæc equidem dotis æſtimatio facienda eſt, ſecundum dignitatem & facultates ipſius ſtupratoris, nec non perpenſa qualitate, & indigentia ipſius puellæ corruptæ. Nec attendi parua vel ampla dos ab ipſius parentibus conſtitui poterat, ita habetur Exod. cap. 22. & in d. c. 1. Vbi ſancitum eſt, quod ſi quis virginem nondum deſponſatam ſeduxerit, dormieritque cum ea, tenetur ipſam dotare, & habere in vxorem, ſi verò pater virginis dare noluerit, reddet ipſe ſtuprator pecuniam, iuxta modum dotis quam virgines accipere conſueuerunt, qui modus æſtimabitur, ſecundum facultatem illius, nempè ſtupratoris, & dignitatem puellæ, ita interpretatur gloſſ. in d. cap. 1. in verbo, iuxta modum, eſſet equidem maximum abſurdum, ſi ea dos eſſet conſtituenda, ſecundum facultates parentis, vel ipſius puellæ, nam ſi nullas haberent, nulla dos eſſet conſtituenda, cum non entis nullæ ſunt qualitates l. eius qui §. penult. ff. ſi cert. peta. gloſſ. in cap. bonæ memoriæ in primo. in verbo, per rerum naturam. de elect. nec eſſet ſuper quo bonus vir poſſet arbitrari, cum ſuper non ente non verſatur arbitrium. Bald. in l. milites. C. de teſtament. quem refert & ſequitur Card. Cauarrella conſil. 130. column. 9. quo caſu talis ſtuprator impunis abiret, quod eſſet omni iuri diuino naturali, & ciuili repugnans. Item & è contrario reſultaret abſurdum, quia ſi pater puellæ eſſet diues, ipſe verò ſtuprator fuiſſet pauper, nullo modo poſſet condignam dotem, corruptæ puellæ conſtituere, & opinionem iſtam tenet Floren. in ſumma. 2. part. tit. 5. cap. de ſtupro. §. Abb. in d. cap. 1. not. 4. & ita fuiſſe iudicatum in Senatu Pedem. teſtatur doctiſſimus Oſancus deciſ. 107. numer. 11.

*Ad totam dotem.* Adde quod opinionem contrariam, quod virginis ſtuprator nedum teneatur ad illam æſtimationem exiſtentem ſupra dotem à patre conſtituendam, ſi virgo non fuiſſet corrupta, ſed quod integram dotem teneatur de propriis bonis ei conſtituere, tenet Iaſ. in §. omnes. numer. 24. & 25. Inſti. de actioni. ſequitur Oſancus d. deciſ. 107. numer. 10. ſed authoris noſtri doctrinam veriorem eſſe cenſeo, nam non quidem reſarciendum eſt damnum in vtroque foro, niſi quatenus læſio attulit.

* *
*

Oo 2 *Inceſtu*

*Inceſtus.*

## CAPVT LXXXVIII.

1 *Inceſtus definitio.*
2 *Clericus propter crimen inceſtus eſt perpetuo deponendus.*
3 *Clericus, qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & poſtea cum eius conſanguinea intra quartum gradum, an pœna inceſtus puniri debeat.*

1 INceſtus eſt † conſanguineorum, vel affinium abuſus, *a* vt definit text. in c. lex il-
a la.39.quæſt.1.Pœna huius † criminis eſt, quod clericus deponatur, *b* not. gloſſ. in
2 c.non debet.30.quæſt.1. qui text. loquitur in eo, qui cognoſcit filiam ſpiritualem,
b quæ ſibi confeſſa fuit, non autem in cognoſcente conſanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in c. at ſi clerici, in colum. 12. de iudic. allegando nota, in capit. lator. 2.quæſtion.7. vbi gloſſ. 1. iuncta textui, hoc probat etiam in Epiſcopo. Si † autem
3 clericus primo fornicatus [illegible] cum aliqua muliere, & poſtea cum eius conſanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna inceſtus, videtur, quòd non, ex eo quod notat in propoſito Anchar. in conſil 391. Videtur prima facie, verſic. Item aduerte. vbi concludit, quòd pœna, quæ à iure ciuili imponitur pro ince-
c ſtu, non habet locum pro inceſtu poſtea introducto à iure Canonico, *c* de quo à iure Ciuili cogitatum non fuit, quia in pœnis prohibetur extenſio, ex quo dicebat in terminis Hippolyt. in ſingul. 254. incip. Ex illicito coitu, quòd licet affinitas contrahatur ex illicito coitu, iſtud eſt verum quoad impediendum matrimonium, ſecus autem quoad hoc, vt quis puniatur de inceſtu. Et refert Auguſtin. in additionib. ad Angelum de malefic. illam ſententiam Ancharan valde commendare, quam etiam vltra eos ſimpliciter ſequitur Decius conſil. 268. diuino implorato præſidio, colum. final. volum. 2. Contrarium tamen crederem
d in *d* caſu noſtro, imò quòd eſſet deponendus clericus propter hoc genus inceſtus, maximè ſi qualitas illius ſummè grauaret delictum in oculis hominũ: puta ſi cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus ſororibus, aut conſorotinis, quia tunc non ſolum deponendus videtur, ſed detruſione ſiue carceri mancipandus ad tempus, iuxta qualitatem & ſcandalum delicti. Nec obſtat doctrina Ancharan. in d. conſil. & ſequacium, quia contrariam opinionem dicit eſſe communem idem Decius in conſil. 158. in 1. volum. incip. Diuino implorato, & pro tenui, vbi latius & notabilius examinat dictam doctrinam: & reſpondet ad *fundamenta*, quæ illi fauent, & ſequitur opinionem Abbat. Signo. & Modernorum contrarium tenentium, & ſic quod pœna iuris ciuilis habebit locum, vbi nuptiæ ſunt inceſtæ de iure canonico. *e* Et hæc ſententia mea circa punctionem clerici ſecu-
e rè ſequenda eſt in his regnis Caſtellæ & Legionis, vbi expreſsè per legem eorum diſpoſitum eſt, quòd ſi quis fornicatur cum muliere conſanguinea alterius intra quartum gradum, cum qua prius idem fecerat, committit inceſtum. Si ergo laycus reputatur propter hoc inceſtuoſus, & punitur, vt talis, pœnis ciuilibus, quare nõ punietur clericus ob id delictũ pœnis canonicis? Quia licet lex regia ſiue municipalis non liget clericum, operabitur tamen ſemper (meo iudicio) vt iudex eccle-

ſiaſticus

Digitized by Google

ſiaſticus puniat qualitatem delicti, ſecũdum quod illa in laycis qualificauerit, præcipuè in noſtro caſu, vbi lex ciuilis punit actum, iure canonico in tantum reprobatum, quòd decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

A *Buſus*. Vide text. in l. ſi adulterium cum inceſtu. in prin. ff. de adult. Sanct. Tho. 2.2. quæſt. 154. art. 9. Abb. in c. 1. & in c. veniens de eo, qui cogno. conſang. vxor. ſuæ, gloſſ. in rubri. C. de adulter. Regiam l. 1. titul. 18. iuncta l. 2. titul. 19. par. 7. Paul. Gril. de pœnis omni. coitus. quæſt. 3. Bermon. Cho de publi. concub. c. de inceſtu. in prin. l. 15. titul. 15. lib. 6. ordin. veter. & ibi Doctor Dida. Perez, quæ quidem l. hodie conſtituta eſt lib. 8. ordin. noui. tit. 20. l. 7. *A Clericus crimen inceſtus perpetrans qua pœna puniatur.*

*Deponatur*. Vide Paulum Grill. de pœnis omni. coitus. quæſt. 33. Bermon. Choue. in tractatu de publicis concu. quæſt. 3. numer. 3. Didac. Couarru. in 4. Decretali. 2. par. c. 9. §. 8. num. 3. quam eſſe communem opinionẽ fatetur Iuli. Clar. in pract. cri. §. inceſtus. verſi. ſed quæro.

Si verò quis, antequam ad ſacerdotium fuit promotus, cum aliqua matrimonium contraxit & carnalis copula minimè interuenit, & muliere mortua, ſacris fuit ordinibus inſignitus, & poſtea cum ſponſæ conſanguinea carnale commercium habuit, inceſtum non committit, & ideò non pœna depoſitionis, ſed alia arbitraria puniri debet, cum ex impedimento publicæ honeſtatis iuſtitia, ſecuta copula carnali cum ſponſæ conſanguinea, inceſtus non oriatur, ita tenet ſingulariter D. Couarru. in 4. Decretali. 2. par. c. 6. §. 8. num. 4. Et conducit gloſ. not. in Clement. 1. in verbo eos. de conſang. & affin. quam ibi doctores ſequuntur, qui ex ea ſcribunt matrimonium contrahentem cum fœmina, impediente publicæ honeſtatis iuſtitia, non eſſe excommunicatum ex illa conſtitutione quæ conſanguineos, affines, religioſos, moniales, & in ſacris conſtitutos ipſo iure excommunicat. Et licet gloſ. in c. lex illa. 36. quæſt. 1. cenſeat hanc fornicationem inceſtum appellari poſſe, id procedit ex impropria ſignificatione, quæ in pœnis admittenda non eſt. Hodie autem ex ſacroſancti Tridentini concilij deciſio. Seſſion. 24. c. 3. de reforma. dictum canonicum impedimentum publicæ honeſtatis primum gradum non excedit. Quæ deciſio intelligenda eſt in ſponſalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio de præſenti, quia eo contracto hoc impedimẽtum durat in omnibus caſibus & gradibus, ſicut de iure communi, quod in hoc intactum remanet, vt habetur in proprio motu Pij V. Pontificis maximi. Et plures pœnas contra inceſtuoſos iure ſtatutas congerit Berm. Cho. vbi ſupra allegaui, & de pœna inceſtus cum matre, filia, nouerca, ſorore, nutrice, conſule Boeri. deciſion. 318. & de diris pœnis huius ſceleris apud Ethnicos vide Petr. Gregor. Synta. iuris vniuerſi. 3. par. lib. 36. c. 7.

Laycus verò qui crimẽ hoc commiſerit, ita punietur, nam aut fecit ſub prætextu matrimonij, aut in actu fornicationis, & meri peccati. Primo caſu, ſi id fecit ſcienter ipſo iure eſt excommunicatus. Clemen. pri. de conſang. & affini. & matrimonium ſeparatur cap. 1. & 2. c. non debet de conſang. & affini. à qua excommunicatione per Epiſcopum abſolui poteſt. gloſ. in d. Clemen. 1. in verbo, obtinere, quam alios ſequentes allegans fatetur eſſe communem Did. Perez in d. libr. 5. in princ. Si autem ignoranter contraxit benignius arbitrio iudicis puniri debet, vt ibi ipſemet D. Pe- *Laycus propter inceſtũ quibus pœnis de iure Pontificio puniatur.*

rez reſoluit & Paul. Grill. d.quæſt.3. num.4. Secundò autem caſu ſi vir erat coniugatus, priuatur perpetuò, ne poſſit ab vxore, cuius conſanguineam carnaliter cognouit, debitum petere, nec non aliam pœnam patitur, quòd vxore mortua non poteſt amplius cum alia matrimonium contrahere, vt habetur in d.c.1.& 2. c.tranſmiſſ.c.ſi quis cum matre, 35.quæſtion. 2. cum multis iuribus illius cauſæ & quæſtionis tradit latiſſimè Alphonſ.à Vera cruce in Specu. coniug. 1. part. arti. 33. Vitra quas pœnas poterit à iudice eccleſiaſtico excommunicari. de quo per Paul.Grill.d. quæſt.3.

*Ignorantia ab inceſtus pœna excuſat.*

Excuſabitur tamen ab inceſtus pœna, qui ignoranter crimen hoc commiſit, hanc dicit eſſe communem opinionem Bal. nouel. de dote, in 1. par. 11. *par. prin.* num.8. Villa.in ſua collect.comm.opinio.litera. P. num. 68. Iul. Clar. in d. §.inceſtus.verſi.excuſatur. Imò pœna amiſſionis bonorũ, quę iure authenticorum contrahentibus inceſtas nuptias infertur, minimè locum ſibi vendicat, data in ipſis contrahentibus ignorantia iuris vel facti, etiam craſſa, quæ ex lata culpa contingit, ita Barth.in l.ſi adulterium cum inceſtu. in prin.num.11.ff.de adult.ſequitur Anchara. in Clemen. vni. column. 3. de conſangui. & affini. vbi Imo. colum. 2.quorum opinionem communem eſſe fatetur D. Couarru. in 4. Decre. 2.par.c.6.§.8.numer.21. Nam vbi dolus expreſſe ad pœnam requiritur, lata culpa non ſufficit. l.igitur.§.generaliter.ff.de liber.cauſ.not.Bar.in l.1.§.1.ff.ſi quis teſta.liber.eſſe iuſſ.fuer. & eſt optimus tex.in c.ſi verò.in 2.de ſent.excom.iuncto tex.in c.ſi quis ſuadente.15.quęſt. 4.& eſt gloſ.communiter recepta, teſte Iaſ.ibi:num.23. in l.in actionibus.ff.de in litem iur. Ex quo deducitur, excommunicationis pœnam d.Clement.vni.non comprehendere ignorantes etiam ex lata culpa, ita Imola & Boni.ibi.quamuis gloſſ.in verbo, ſcienter.d.Clement.contrarium ſcribat.

C *A iure canonico.* Vide latiſſimè Petrum Antoni. Angul. Placentinum conſi. 8.per totum, vbi opinionem iſtam multis rationibus defendere conatur.

D *Contrarium tamen crederem.* Adde D.Epiſcopum Couarru.d.§.num.3. Quæ opinio ex eo manifeſtè probatur, quòd affinitas ex illicito coitu oriatur, tex.elegans in c.diſcretionem.de eo qui cogno.conſang.vſor.ſuæ. vbi Abb.text. in cap. 2. de conſang.& affini. & in c.in literis.vbi Abb.& Aretin.not.de teſti.quam opinionem communem eſſe fatetur Syluest.in ſumm.in verbo, matrimonium.8.impedi.15.idẽ profitetur D. Couarru. in 4.decreta. 2.par. cap. 6.§. 7.num.3.& eam amplectitur Hiero.Paul.in prouin.fol.38.contra Cora.libr.1.Miſcellan.cap.3. quo loco aſſerit, minimè ex concubinatu affinitatem oriri, nec eius ad nuptias impedimẽtum, cum iure ciuili concubinatus fuerit permiſſus. Quæ ratio fragilis eſt, & ex eo deficit, quod coniugalis coitus licitus & permiſſus eſt, ex eo tamen oritur affinitatis impedimentum.

Hodie verò hæc affinitas ex illicito coitu proueniens, vltra ſecundum gradum non extenditur, vt in Concilio Tridentino Seſſ.24.capit.4. de reformat.& ea ratione inceſtus vltra gradum illum minimè committetur. Et licet decretum illud ſolùm loquatur quoad matrimonium iam contractum dirimendum, idem eſt iudicandum quoad contrahendum, vt nouiſſima conſtitutione Pij V.Pontificis Ma-

*Declarat in Conc. Trid. Seſ.24.c. 4. de reforma.*

ximi

ximi declaratum eſt quæ vulgo circumfertur, & ideo affinitas vltra illum gradum quoad nullum iuris effectum conſiderari poteſt.

*De iure canonico.* Adde quòd hanc opinionem communem eſſe fatetur Bello. conſil.84.num.5.Couarruui.d.§.8.num.18. E

### *Adulteri.*

## CAPVT LXXXIX.

1 *Adulterium graue ſcelus.*
2 *Adulter clericus qua pœna iure pontificio ſit puniendus.*
3 *Clericus damnatus de adulterio infamis efficitur.*
4 *Epiſcopus licet non poßit ad priſtinam famam directè reſtituere, poteſt tamen indirectè.*
5 *Adulterans cum muliere nupta impudica, licet de iure Cæſarum puniendus non ſit, ſecus autem de iure Pontificio.*
6 *Licet hodie de iure regio ſolus maritus poßit adulteros accuſare, clericus tamen adulter, etiam marito non accuſante, impunis dimittendus non eſt.*
7 *Maritus clericum adulterum coram eccleſiaſtico iudice accuſare poteſt, licet vxorem, coram ſæculari iudice non accuſet.*
8 *Conſilium cautißimum à iudicibus eccleſiaſticis, in inquirendis clericorum adulterijs obſeruandum.*

ADulteri criminis grauitatem,*a* clericis omnibus ſufficiunt oſtendere verba pa- a
gani illius † Abimelech regis ad Iſaac directa. Gen.26.c. Dum reprehendens 1
eum quòd vxorem ſuam ſororem eſſe affirmauerit, dixit: Potuit coire quiſpiam de populo cum vxore tua, & induxeras ſuper nos grande peccatum. Si enim in ſola lege naturali viuens homo peccatum grande reputauit adulterium, quale debet eſſe in oculis Chriſtianorum, quos eædem naturales, ſcripturæ & gratiæ leges quotidie inſtruunt, maximè ſacerdotum qui tanquam ſanctiſſimæ Trinitatis menſæ pincernæ angelorum panem virgineo ventre compactum quotidie tractant & intra præcordia recondunt. At ſi quis magis ſpecificè enormitatem huius criminis intelligere velit, & quomodo ſit de grauioribus peccatis, quæ in proximum committuntur, videat Dionyſium Catthuſ. in opuſculo de conuerſione peccatoris, articu.5. vbi
hoc oſtendit per plura quæ in eo concurrunt. Clericus autem adulter † depoſitus 2
ab officio in monaſterium toto tempore vitæ ſuæ detruditur, *b* vt in c. Si quis cle- b
ric.81. diſtinctio. quod eſt concilium Aurelianenſe: & quòd propter adulterium clericus deponatur, voluit gloſ. in c. lator. 2. quæſtion. 7. in gloſſ.1. quam ibi ſequitur Archi. & Hoſt. allegando d.c. Si quis in ſua ſumma, titul. de adul. §. quæ pœna ſit imponenda. Idem tenent etiam Ioan. de Anani. in Rubr. & in c. ſignificaſti. de adulter. Abb. & Moderni. in c. vt clericorum, de vita & honeſt. clerico. & in c. Peruenit, de adulte. Et hanc opinionem tenet Ioan. And. & Io. de Imol. in d. c. vt clericorum. vt refert Anan. in d. c. ſignificaſti. & eſt communis opinio. Vide tamen Paulum Grillandum in tractatu de pœnis omnifarij coitus. incip. Sextò declaranda. Vbi in prima & ſecunda columna nititur ſuſtinere contrarium, videli-

videlicet quòd clericus hodie propter ſimplex adulterium non debet deponi, & reſpondet ad fundamenta contraria, & tandem in colu. 3. dicit, quod nihilominus in conſulendo & iudicando tutius eſt tenere aliam opinionem, quæ eſt communis & dicit hoc notandum contra presbyteros incontinentes, qui alienas vxores ſoli-
3 citant ſæpius & accedunt libenter ad earum concubitum. Incurrit etiam † clericus de adulterio damnatus aliam pœnam, nam ex tali ſententia infamis efficitur, vt notat Abb. in c. at ſi clerici, §. de adulteriis. in colum. 5. verſic. Sed circa, de iudic. Et in c. Cum. titul. de re iud. colum. 4. per tex. in c. Infames. 6. quæſt. 1. & in l. 1. & 2. ff. de his qui not. infa. ſicut etiam efficitur infamis damnatus de aliis criminibus publicis. Eſt
4 tamen † in hoc aduertendum, quod licet Epiſcopus non poſſit directò reſtituere aliquem ad famam, vt concludit. Abb. in d. c. Cum. tit. de re iud. in col. 4. in hoc caſu tamen adulterij, cum liceat ſibi diſpenſare, vt in d. §. de adulteriis, reſtituendo clericum damnatum de adulterio cõtra ſententiam ſuam, tunc reſtitutio famę venit per quandam conſequentiam, poteſt indirectè quòd principaliter non poſſet, ibi notat Abb. ibi, in d. colum. 5. & dicit ibi caſum ſing. ad hoc ſecundum illum intellectum. Et nota ſecundum Paulum Grillan. vbi ſupra, quòd licet de iure ciuili, quando mulier nupta eſt impudica & meretrix, non punitur adulterans cum ea, vt in l. ſi ead. C. de adulte. tamen de iure canonico non euaderet impunitus cum illa
e adulterans, *e* ita dicit in d. colum. 3. Crederem tamen vltra eum, quòd tunc clericus ignorans, & accedens ad eam tanquam ad meretricem, non puniretur ita acriter, ſicut alij adulteri. Si tamen mulier erat honeſta, non excuſaretur clericus ignorãs eam coniugatam, quo minus vt adulter puniatur. Quando autem clericus cognouit mulierem ſolutam, quæ ab ipſo, & communiter reputatur vxorata, tunc eum vti adulterum pœna iuris communis puniendum eſſe, placuit. Ioan. de Ana. in c. nonnullis. fin. column. de Iudæis, referendo fratrem Wertum, qui fuit eiuſdem ſententiæ, licet alij aliter ſenſerint ſecundum eum, per quem etiam vide quid in caſu contrario, quando clericus cognouit vxoratam, quæ credebatur ſoluta. Vnum
5 præterea † aduertendum ſentio in hoc propoſito, quod licet in his Regnis Caſtel-
d læ & Legionis lege regia ſancitum ſit, *d* quòd marito non accuſante vxorem, nullus poſſit eam accuſare de adulterio. Iudex tamen eccleſiaſticus poterit punire clericũ in hoc delinquentem: nec reus valebit opponere quòd maritus non accuſet. Non enim potuit lex illa regia Eccleſiaſticos iudices impedire, ne ad emendam ſuorum clericorum procederent. Aliter enim clerici omnes incontinentes libidinem ſuam potius cum nuptis, quam cum ſolutis mulieribus explerent, cum ſecurius ac impunè id agere cognoſcerent, & ita ego iam aliàs practicaui, dum vicarium agerem generalem Epiſcopi Salamantici, & licet ad id appellatum fuerit, obtinui tandem coram ſuperiore. Veruntamen in hoc magna debet adhiberi cautela, nam ſi adulterium clerici adeò eſt notorium, maritique perſona ita vilis, quòd præſumi poſſit ipſum ſcire & parui pendere, tunc iudex eccleſiaſticus poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si verò delictum non eſt publicum, aut marito ignotum eſſe creditur, periculumque exinde timeri poſſit vxori: tunc conſulerem clericum de hoc delicto conuictum vel confeſſum camerario proceſſu, & familiari diſciplina corrigendum, relegandumque ſine expreſſione cauſæ in ſententia.

*D. Ioan. Ber Vicarius generalis fuit Epiſcopi Salamant.*

Digitized by Google

tentia. Quando verò correctio ſic ſecretè facta fuerit, & relegatio generalis, hortor omnes metropolitanos iudices, vt ab inferioribus ſecretè cauſam requirant, ne ex hoc delictum in publicum veniat: ſufficiat illis, quòd iudex inferior iuſtè proceſſerit, licet propter ſecreti cautelam, aliquas iuris ſolennitates prætermiſit. Aliter enim ſi omnia ſtrictè requirant, nihil aliud efficient, niſi iudices ipſos inferiores cogere ad diſſimulandum vel propolandum adulteria ſimilia, ipſoſquè adulteros reddent inſolentiores, cum intellexerint quòd iudices ſui immediati illos punire recuſant, propter exactam rationem quam ab ipſis requirunt ſui ſuperiores. Marito autem clericum adulterum accuſante, tunc ſeuerius procedendum eſt: tantoquè acrius in aliis pœnis carceris & detruſionis vltra depoſitionem puniendus eſt clericus, quantò honorabilior eſt perſona mariti, aut diuturnius eſt adulterij peccatum maiusuè exinde ſubortum ſcandalum, præcipuè ſi contigerit quòd adultera fuit per iudicem ſæcularem tradita marito, & ab eodem occiſa. Crederem † inſuper 7
in hac materia (meliori ſemper iudicio ſaluo) quod maritus poteſt accuſare clericum coram iudice eccleſiaſtico, licet vxorem coram ſæculari non accuſet, *e* nec e
poterit clericus in hoc aliqua exceptione ſe tueri, cum iura canonica adulteris pœnam imponentia, nullam habeant conſiderationem, nec requirant, quòd vxor pariformiter accuſetur. Generaliter autem † in hoc crimine conſiderent Eccleſiaſtici iudices, ne nimis diligenter de adulteriis occultis inquirant, propter mulierum periculum, vt horum infamiam, & clericorum fragilitatem, quæ tanto multoties ad hoc flagitium illos impellit, quanto ſecretius illud poſſe perpetrare confidunt. Sed vigilantes ſuper gregem ſuum, ſimilia potius præſeruare conentur (cohabitationem & conſeruationem clericorum & nuptarum euitando) quam vſque ad vnguem inuenire & caſtigare ſatagant. In qua quidem adulteriorum prudenti præſeruatione, & cauta correctione eccleſiaſticos omnes iudices deprecor ac obteſtor, vt deſides non ſint, per duriſſimum illud iudicium, quod illis qui præſunt ſcriptura ſancta minatur, ne in eorum incuriam ſeuerius id corrigant, vltore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commotæ, vt ſæpius id eueniſſe perpendimus, *f* & anno ſuperiori milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo pluribus notum fuit accidiſſe. Nam in tribus locis *de Villa nubla*, videlicet, & *de Cigunuela*, ac *de Laguna*, quæ non longè diſtant ab oppido Valliſoleti, vbi tunc Auguſta curia reſidebat in octo fere menſium ſpatio filius viduæ cuiuſdam, & duo mariti in tres ſacerdotes ſæuierunt, de inimicis membris ſe vindicantes, ob iniuriam in matris, & vxorum perſonas ſuſceptam, non ſine plurimorum laycorum applauſu, & quorundam forſan magiſtratuum ciuilium neglectu ob inhoneſtam ſacerdotum vitam, & ſuperiorum deſidiam: quòd hic ſcribere libuit, quia id benè noui, vt qui proceſſus deſuper confectos vidi, non alio animo, niſi vt hoc ad clericorum timorem, & ſuperiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere poſſem.

8 (margin, beside "Generaliter autem †")
f (margin, beside "eueniſſe perpendimus")

GRauitatem. Adde quòd huius criminis grauitatem atteſtantur decreta canonica in c.1.81.diſtinctio. & in c. quid in omnibus. 32. quæſtion. 7. vbi ad verbum ita ſcribitur. *Quid in omnibus peccatu adulterio grauius.* & multis huius criminis deteſtatio-

A *Adulterii crimen grauiſſimum.*

ſtatione probat Dionyſius Carthuſian. libr. de conuerſione peccatorum.articul.5. idemque Doctores profitentur in c. at ſi clerici. §. de adulteriis. de iudi. inter quos Baldus colum.penult. *Adulterium*, ( inquit ) *eſt crimen infeſtum laycis, & bonis viris, & turbat honorem matrimonij. & famam liberorum in qua conſiſtit decus gentium.* Vt not.in auth.de nup.in prin.Angel.autem in §.2.in auth.de monach.ex tex.ibi not. *Peſſimū vitium eſſe vxorem adulterare.* Et Bal.conſil. 246. volu. 4. & Bar. in rub. ff. de adulter. vbi dicit: crimen hoc præter læſæ maieſtatis eſſe maximum, & in hanc ſententiam eſt illud Euphonis apud Stobæum c. 6. *Non eſt adultero maius vllum malum.* Cæterum Chryſoſt. in Euangel. Diui Ioan. Hom.62.docet adulterium grauius eſſe idololatria D. Petr.prout illum retulit D. Clemens. in epiſt. ad Iacobum, firmiter aſſerit, venenum adulterij cunctis malis eſſe pernicioſius. Et huius criminis iniquitas maxima vocatur. Iob. c.31. Et inter cætera facinora quibus maximè Deus iraſcitur adulterium reponitur, vt conſtat ex Lactantio in eo libro, cui titulum fecit de ira Dei,cap. 22. eſt quidem adulterium veluti vitiorum agmen, vt ſcribit Diodorus Siculus libr. 1. Bibliot. Hinc maritorum cædes, vt Candaulis Lydij exemplum ſtat apud Iuſtinianum lib.1.& Herodotum lib.1. Vriæ.lib.2.Regum.c.11. Hinc ipſorum adulterorum pericula, qui paſſim deprehenſi in adulterio occiduntur, quod non ſolum euenit in hominibus tenuis fortunæ,ſed in maximis. Quemadmodum contingit in Rodoaldo Longobardorum Rege, qui in libidine deprehenſus cum matrona interfectus eſt, vt teſtatur Paul. Diaconus de quo lege latiſſimè And. Tiraquel.l.13.connu.num.26.Perez in l.2.titu.15.lib.8.ordin.Nec prætermittendum eſt quod ſcribit benè eruditus Ioan. Cora. in arreſt. Tholo. anno 85. ſacrilegij crimen committi in adulterio cum ſacramentum matrimonij violetur & ob id pœnam ſacrilegij eſſe adulteris indicendam,ſequitur Iacob.Men. de Arbi.iudi. q.cen.4.lib.2. caſu. 289. numer. fin. Et de variis pœnis diuerſarum gentium contra adulteros ſtatutis,vltra ſupra allegatos, vide Sim. Maiolum de irregul.lib.5.c.38.& latiſſimè Iac. Men.de arb.iud.libr.2.cent.5.919.caſu,quem vide,quia de more multa congerit lectu non indigna,& elegantiſſimè Petr.Greg.Thol.3.part.Syntag.iuris.c.6. Et quomodo adulterium probetur,tradit omnium latiſſimè Maſcar. de prob. 1. part.conſil.59.cum ſeq.

*Clericus propter adulterium deponitur.*

B *Detruditur.* Vide Regiam l. 42. tit. 6.part.1.& opinionem iſtam,quòd clericus propter adulterium deponatur,teſtantur eſſe communem Cou. in 4. decr.2. p. c. 7. §.7.n.19.Berm.Cho.in tracta.de pub.concub.rub.de adul.n.26.pag.37.idem teſtatur inſignis & moribus & prudentia vir Greg.Lup.in d.l.42.in verbo, *Adulterio.* Petrus Duen.regul.& fallen.regul.101.limitat.2. Pau Grill. de diuerſis crimin.lib.3.q. 2.num.1 Iuli.Clar.in practic.crimi.§ adulterium. verſicu. ſed quæro. Emanu. Suarez,in theſauro recep.ſenten.verſic clericus adulterij. Villa.in ſua collect. commu. opini.litera C.num.62.Practica Conradi fo. 384. limitat.5.*Dicebat tamen facere And. Alcia. quòd ſi hodie clerici propter adulterium detruderentur in monaſterium pauci eorum ambularent per vias,ita refert Clarus vbi ſupra, qui prout ipſe mihi pluries dixit eius diſcipulus.* Aduerte tamen quòd Hoſt.in ſumma.de cohabi.cleri.& muli.§.qualiter imponatur.ad fin.cum allegauerit tex.in d.c.ſi quis clericum,& in c.Romanus.81.diſtin. ſubdit ad finem iſta verba: Puto quòd ex cauſa iudex poteſt non ſeruare rigorem,

& ex

& ex cauſa remittere, & diſpenſare, & hoc niſi in modum accuſationis, tunc enim ſtandum eſt dicto rigori, & quod de mente Hoſtien. ſit hoc aſſerere, nedum in crimine ſimplicis fornicationis, verùm etiam adulterij, colligitur ex remiſſione eius quam fecit in ſum. tit. de adulteriis. §. quæ pœna ad ea quæ dixit in ſumma. de coha. cler. & muli. quæ opinio tãquam magis æquior & humanior poteſt ſuſtineri, quòd clericus adulter ſuſpenſionis pœna, & non depoſitionis ſit puniendus, quia nimis rigida eſt contraria opinio, ita dicit Bermond. in d. num 16. licet tandem ſcribat abſurdum & temerarium fore à communi opinione recedere.

Layci verò adulteri per eccleſiaſticum iudicem excommunicari poſſunt. text. in c. intelligimus de adulteri. & ibi notat Abb. & doctores, & in c. conſuluit. in 1. de appella. & in c. 1. vbi Abb. de offici. ordina. Bald. in authen. clericos. C. de Epiſcop. & cleric. & Felin. in c. cum ſit. num. 11. de foro compet. Roma. ſing. 267. Auffer. in clementin. 1. de offic. ordin. Regu. 4. fallen. 2. *Laycus adulter qua pœna in foro Eccleſiaſtico puniendus ſit.*

Puniri etiam poſſunt detruſione in monaſterium, vt eſt communis omnium ſententia, teſte Andr. Alci. in d. c. 1. nota. 5. numer. 18. de offici. ordin. & licet contra eam diſputent num. 22. communem amplectitur, eandem communem atteſtatur D. Couar. in 4. decretali. 2. part. c. 7. §. 7. num. 20. Iuli. Clar. in practic. crimin. §. fin. quæſt. 37. verſic. Quæro nunquid, cum enim hoc delictum ſit violatio ſacramenti matrimonij, merito illius punitio pertinet tam ad iudicem eccleſiaſticum, quàm ſecularem, & ideò adulteri ſacrilegi dicuntur. l. quamuis. C. de adulter.

*Cum ea adulterans.* Adde Ang. l. ſi vxor. §. ſed & in c. num. 1. ff. de adulter. vbi dicit, quòd ita communiter obſeruatur, & in l. ſi ea. C. de adulter. Ana. in c. 1. numer. 6. de adulter. Rem. cõſil. 17. numer. 20. & conſi. 439. numer. 23. Et ideò iuſtiſſimè author noſter hoc loco cenſet, non eſſe clericum, qui cum huiuſmodi muliere carnale cõmercium habuerit, ordinaria pœna puniendum, quem ipſe ſequor, contra Bermõd. Choue. de pub. concu. c. de adulterio. num. 26. Ipſa verò mulier adulterij pœna plectenda eſt, ita Amand. de Syndi. num. 74. & in facti contingentia ſenſiſſe videtur Neapolitanum conſilium, vt refert Antoni. deciſion. 44. Sed contraria opinio verior eſt. Quam in effectu ſequitur Amand. in loco præcitato. Iul. Clar. libr. 5. recep. ſent. §. adulterium vet ſed quæro nur. quid. vbi dicit quòd ita iudicaret ſi caſus cõtingeret, & huic opinioni ſuffragatur. l. ſi ea. C de adul. quæ expreſſe definiuit, hoc caſu adulterij crimen ceſſare. C

*Sancitum eſt.* Vide l. 7. tit. 7. l. 4. for. quæ communiter in his regnis recepta eſt, vt fatetur Anto. Gome in l. 80. Tauri. num. 49. idem Tholoſano ſenatu decretum eſt teſte Papo. l. 24. tit. 2. art. 5. D

*Non accuſet.* Adde quòd in dictis Hiſpaniarum regnis tenetur maritus adulterum & adulteram accuſare, aliàs minimè eſt audiendus d. l. 80. quæ hodie eſt l. 2 tit. 20. lib. 8 ordi. noui. E

*Perpendimus.* Adde quòd hoc etiam refert D. Couarru. in Clemen ſi furioſus. 1. part. relecti. in initio numer. 6. F

de homi.

*Ac neſandi criminis rei.*

## CAPVT XC.

*1 Neſandi criminis ſumma deteſtatio.*
*2 Clericus huius criminis reus depoſitus, in monaſterium detruditur.*

1 QVia ſecundum diuum Auguſtinum in 3. lib. Confeſſionum, & habetur in c.
a Flagitia. 32. quæſtio. 7. flagitia, † quæ ſunt contra naturam, vbique ac ſemper deteſtanda *a* atque punienda ſunt, qualia Sodomitarum fuerant. Quæ ſi omnes gentes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerentur, quæ non *ſic fecit homines* vt ſe illo vterentur modo. Violatur quippe ipſa ſocietas, quæ cum *Deo* nobis eſſe debet: cum eadem natura, cuius ille author eſt, libidinis peruerſitate polluitur.
2 Vnde merito † tale crimen committenti pœna ſtatuta eſt, quòd deponatur, ac in
b monaſterium detrudatur, *b* vt in c. Cleri. de exceſſib. prælator. Huius tamen deteſtandi criminis maior eſſe deberet pœna, cum ob illud etiam infantibus ac mulieribus ſubuerſarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit. In his maximè regnis, vbi etiam à facinoroſis alia hominibus ſolet (vti decet) & tale ſcelus promereretur abhorreri, vbi etiam legis patriæ grauius mortis genus quàm ius commune delinquentibus infligunt. Nec enim minus promeritus eſt, vt poſt depoſitionem cu-
c riæ traderetur, *c* qui Deum ipſum ac naturam offendit tali facinore quàm qui ſola motus auaritia & non in Roma. Pontifi. contemptum, neque in fidei ſeu morum pernitiem Apoſtolicas audet literas deprauare. Sed cum ſic placuerit canonum cōditoribus, ſolent eccleſiaſtici iudices tales poſt depoſitionem perpetuis carceribus obſcuriſque includere, in quibus niſi eos liberet fuga, miſerrimam & mortem ipſam exoptantem vitam agunt.

A
*Multa in neſandi criminis deteſtationem lectu non indigna hoc loco traduntur.*

D*Eteſtanda.* Vide multa quæ circa huius criminis deteſtationem traduntur præſertim à Sanct. Thom. 2. 2. quæſtion. 154. artic. 11. multa etiam congeſſit Cæſar Lamber. de iure patron. in 1. part. lib. 2 q. 8. artic. 18. Lucas de Penna in l. 3. colum. 3. C. de exactor. & excep. lib. 12. Mart. de Affli. in conſt. Neap. libr. 3. rub. 12. num. 20. Per. Paul. Pariſi. conſi. 163. libr. 4. Caſſa. in conſuet. Burg. rub. 7. §. 3. in glo. *Faire teſtament.* & vide text. in l. cum vir. C. de adulter. & in c. infames. 3. quæſtion. 7. lib. 1. §. remouet. ff. de poſt. §. 2. Inſt. de pub. iudi. & apud nos Regiam l. 2. tit. 21. parti. 7. l. 2. tit. 9. libr. 4 for. libr. 85. in pragma. Regum Catholi. libr. 1. titu. 21. libr. 8. ordi. noui. Et de variis pœnis diuerſarum nationum contra Sodomitas ſtatutis, vide Iacob Menoch. libr. 2. de arbi. iudi. quæſt. centu. 3. caſu 286. Adeò quidem crimen hoc graue iudicatum fuit, vt ſacris literis nempè Gene. cap. 37. peſſimum crimen appelletur. & cap. 18. ſic legitur. *Et peccatum eorum aggrauatum eſt nimis.* Et alibi: *deſcendam* (inquit Dominus) *& videbo vtrum clamorem opere compleuerint, an nō eſt ita.* (quaſi dicat in admirationis modum) vix poſſum credere tantum neſas reperiri in homine, vnde volo videre clarè hoc malum ſi ita eſt vt puniam. Vnde ad Loth iuſtum & ab infandis Sodomitarum ſtupris abhorrentem ſic Angeli locuti ſunt: *Delebimus locum iſtum*

Digitized by Google

*iſtum, eò quod increuerit clamor eorum coram Domino qui miſit nos vt perdamus illos: igitur Dominus pluet ſuper Sodomam & Gomorrham ſulphur & ignem à Domino de cælo & ſubuertet ciuitates has & omnem circa regionem.* Gen. 19. de merito exclamat Paul. ad Roma. 1. dicens: *Et tradit illos in paſſiones ignominiæ, nam fœminæ eorum mutauerunt naturalem vſum.* Ideoque iſtius criminis rei filii diffidentiæ appellantur, vt in cap. cleric. de exceſſ. prælator. quaſi de eorum ſalute diffidendum ſit, vt voluit ibi glo. Et propter hoc crimen, Deus Optim. Maxi. mittit humano generi peſtes, tempeſtates, & innumeras alias calamitates, vt in auth. vt non luxur. contra natu. §. final. colla. 6. & in nouel. conſtitut. 77. Et tota curia cæleſtis habet iſtos ſceleratos in deteſtationem & abominationem. vt inquit S. Anton. Archie. Florenti. in 2. parte ſuæ ſummæ, tit. 5. verſic. quantum ad ſecundum: & peccatum hoc aliqui vocant mutum, eò quod ſic offendat aures honeſtas, vt de illo nec loqui quidem fas ſit, & ea ratione iuſtiſſimè Hiſpali appellamus illud nefandum, eò quod non eſt fandum nec fari de eo liceat, clamat quidem in cœlum huius ſceleris magnitudo, horroreque concutit naturam, & ſtupere facit circumſtantes parietes, ſaxa, aërem, ſolem contremiſcere, vincens turpitudine omnem munditiem, ſcelere omnem iniquitatem, vt optimè ſcribit Franciſcus Sonnius Theologus celeberrimus lib. 3. demonſtrationum tract. 7. cap. 6. Et memorabile eſt quod ſcribit D. Hieron. ſuper Iſai. & Iaco. de Voragine, de natiuitate Domini, quod illa nocte, qua Chriſtus redemptor noſter natus fuit, omnes Sodomitæ mortui fuerunt. Ideoque Virgilius qui vt fertur illo morbo laborabat, nocte illa deceſſit, vt refert Bermon. Ch. de peccato Sodomi. num. 40. fol. 127.

*Nocte natiuitat. Domini Sodomitæ mortui ſunt: ideoq; Virgil. cũ hoc crimine fuiſſet infectus diſceſſit*

Et vſq; adeo virium hoc abominabile eſt, quod poſtquam Diabolus ad ſic peccandum hominem induxerit, ſtatim fugiat, vt nec poſſit cernere tam horrendum crimen, ita alios allegans ſcribit Matth. de afflic. in conſtit Neap. lib. 3. ru. 42. n. 11.

*Diabolus fugit quãdo nefandũ crimen committetur.*

Et propter hoc ſcelus contra naturã peti iure poteſt matrimonii ſeparatio quoad thorum c. omnes accuſationes. 32. quæſt. 7. ita Calder. Antoni. Abb. & Ana. in cap. mortis adulteri. Syluest. in ſum. in verbo, diuortium. quæſt. 7. Barth. Caſſa. in conſuet. Burg. Rub. 7. §. 3. verſic. primò quæro. num. 7. quæ opinio communis eſt teſte Abb. in d. cap. maritis. & eam magis communem aſſeuerat Lamb. de iure patronatus. 1. part. lib 2. q. 9. artic. 18. in fin. D. Couarru. in 4. Decretali. 2. part. cap. 7. §. 5. numer. 6. Iul. Clar. in practic. crimina. §. Sodomia. verſic. Item propter practic. Conrad. fol. 374. numer. 4. Quæ tenenda eſt. licet Innoc. in cap. 1. de adulter. contrariam opinionem profeſſus fuerit, & gloſſ. in d. cap. omnes. & Alber. Pelag. de plan. Eccleſ. lib. 2. artic. 2. column. 2. & Bald. in marg. Innocenti. in verbo, vxor. verſic. fin. Bermon. vbi ſupra allegaui. numer. 28. Imò & dicta ſeparatio peti poteſt, ſi tantum vxor tentata fuerit à marito ad vſum contra naturam, Et ita in cauſa grauiſſima conſului quod apertè ex Diuo Ambroſio colligitur 1. ad Corinth. cap. 7. dum dicit: *Aut vſum quærat vxoris interuertere.* Quod etiam Barba. aſſerit conſil. 64. volum. 1. Deci. in l. num. 6. C. de ſecund. nup. Iacob. Menoch. d. caſu 286. num. 14.

*Propter nefandũ crimẽ iuſte fit ſeparatio matrimonii quoad thorum.*

Vnde in tanti criminis deteſtationem ſcribit Bald. in aut. ſed nouo iure. C. de ſerui. fugitiui. Sodomitis non eſſe aſſignandos aduocatos, vt defendantur, & cum

*Sodomitis an ſit aduocatus conſtituẽdus.*



Digitized by Google

ſequitur Barb. conſil. penult. column. 2. in fin. lib. 1. Menoc. d. cap. 286. numer. 14. Sed opinio hæc, omni iure & ratione deſtituta eſt, & ideo in forenſibus actionibus nunquam receptam vidi.

Et in Sodomiæ crimine propter eius immanitatem teſtis abſque partis citatione recipi poteſt, vt ſcribit Ioan. Andr. & Archi. in cap. 1. de homi. libr. 6. Petrus Auend. reſpon. 31. numer. 10. D. Paez. in practic. 1. part. tom. 1. octauo temp. n. 55.

*Sodomia crimen pœna vltimi ſupplicii punitur.*

Fuit ſemper crimen hoc punitum pœna vltimi ſupplicii, vt habetur Leui. cap. 20. & Exod. 22. In legibus verò Gothorum Chindaſuildi Regis. l. 8. de inceſtis, hæc adiicitur lex. *Maſculorum concubinatores vel is qui talia perſentientes pertulerunt iſta, ſunt legis huius ſententia feriendi, vt vti ſcilicet mortale nefas admiſſum iudex euidenter inueſtigauerit ipſius, vbi perpetrari contigerit ſequeſtratim ardua mandetur detruſioni, vel inuiti ſaltem luituri commiſſa qui voluntarie perpetrare noſcuntur illicita. Hoc interim horrendum dedecus ſi inferens quiſque vel patiens non voluntarius ſed inuitus explere dignoſcitur, tunc a reatu poterit immunis haberi, ſi nefandi huius ſceleris ipſe detector extiterit.* Et apud veteres ſeueriſſimis pœnis ſcelus hoc perpetrans puniti fuerunt, vt author eſt Val. Maxim. lib. 6. cap. 1. vbi exempla aliqua commemorat, alia etiam refert Aymarus Ryuallius lib. 3. Hiſtor. iuris ciuilis. cap. de lege ſcatina, quæ contra Sodomitas lata fuit, cuius etiam meminit Tertullianus in lib. de monogamia. Huc pertinet egregium C. Marii, qui ſepties conſul fuit, exemplum, cuius meminit Plutarchus in vita illius, is inquam iudicauit C. Lucium nepotem ſuum à Trebonio adoleſcente, quod illius pudicitiam non ſemel attentaſſet, & vim tandem inferre voluiſſet, rectè occiſum, & ab hoc egregium factum Tribonium corona donauit cuius quidem iuſtiſſimi iudicii meminit Marcus Tullius in oratione pro Milone, cuius verba placuit hoc loco ſcribere: *Pudicitiam cum eriperet militi Tribunus militaris in exercitu C. Marii propinquus eius Imperatoris interfectus ab eo eſt, cui vim afferebat, facere enim probus adoleſcens periculoſe quam perpeti turpitudinem malit. Atque hunc ille vir ſummus ſcelere ſolutum periculo liberabit*, Hæc Cicero.

*Sodomitæ igne comburuntur.*

Hæc equidem mortis pœna igne infligebatur etiam ante Iuſtinianum, de quo ſtat egregia ſanctio lib. 9. Codicis Theodoſi. tit. 7. quæ ſic loquitur: *Imp. Valent. Theod. & Archadi. A. A. A. Orontio Vicario Vrbi Romæ. Omnes, quibus flagitii vſus eſt virile corpus muliebriter conſtitutum alieni ſexus damnare patientia: nihil enim diſcretũ videntur habere cũ feminis huiuſmodi ſcelus ſpectante populo flammæ vindices expiabuntur P. P. in foro Traiano octauo idus Aug. Valentiniano A. IIII. & Neotherio Conſ.*

*Propter Sodomiæ crimen bona ipſo iure confiſcantur.*

Quę ſane ignis pœna, cum omnium bonorum confiſcatione ipſo iure, in his Hiſpaniarum regnis contra Sodomitas ſtatuta eſt Regia conſtitutione, quæ prima eſt tit. 21. lib. 8. ordin. noui, quæ etiam quoad bonorum confiſcationem iuri communi conſona eſt gloſſ. in c. cum ſecundum leges, in verbo, naturæ contrarias, de hæreti. libr. 6. quam eſſe communem fatetur, numer. 27. & magis communem appellat Clarus in d. §. Sodomia. verſic. Item Sodomita. Inquitque Regia illa lex illas probationes in crimine iſto eſſe legitimas quæ reciperentur, & eſſent validæ in criminibus læſæ maieſtatis diuinæ vel humanæ. Quantò igitur Hiſpania purior eſt ab hæreſibus, quam aliæ nationes, tantò magis nefandum crimen odit & ſeueriſſimè punit, eiſdem nempè pœnis, quibus hæretici pertinaces: & hoc non ſolum crimi-

nis ma-

nũ magnitudo, ſed connexio quædam quam cum hæreſi videtur habere id efficit, ad quod quam plurimum conducit Regia lex 1. tit. 21. lib. 8. noui ordin. cum in execrationem huius criminis dicit: *Eſpecialmente es el crimen cometido contra orden natural contra el qual las leyes y derechos ſe deuen armar para el caſtigo de eſte nefando delicto no digno de ſe nombrar deſtruydor de la orden natural caſtigado por el iuyzio diuino por el qual la nobleza ſe pierde y el coraçon ſe acouarda y ſe engendra poca firmeza en la fee.* Nam vt Franciſcus Sonnius vbi ſupra allegaui recte ſcribit, hominem non à Deo ſic derelinqui, vt in tam abominabile ſcelus incidat, niſi prius in perfidia & inſipientia cordis ſui, apoſtatare cœperit à Deo, vt ſic ſentiat, ſicque viuat, quaſi non ſit Deus, vbi perfidia, ibi Apoſtaſia, ibi idololatria, vbi regnare ſolet hoc ſcelus, & quo gens longius aberrauit à Deo, eò magis hoc nefando malo inuoluitur. Pro quo mirè facit quod ſcribit Paulus in epiſtola ad Romanos cap. 1. vbi de idololatris loquens inquit: *Propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum in immunditiam, vt contumeliis afficiant corpora ſua in ſemetipſis.* Et paulò poſt: *Propterea tradidit illos Deus in paſſiones ignominiæ, & ſicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobũ ſenſum, vt faciant ea quæ non conueniunt.* Quæ verba explicans D. Chryſoſt. inquit: *Hoc loco Paulus oſtendit, quod & leges naturæ per impietatem tanquam cauſam efficientem peruertantur.* Et rurſus: *Vide quomodo ad fontem huius mali redeat, impietatem videlicet dogmatum, oſtendens turpitudinem hanc eſſe illius iniquitatis præmium.* Hæc ille ſermo. 3. & 4. & ideo cenſeo iuſtiſſimè ſanciri poſſe vniuerſali lege, vt hæreticæ prauitatis inquiſitores de hoc nefando crimine cognoſcant, quod an id fieri expediat ſuperiores iudicabunt. In Regno tamen Arragoniæ iam mandata eſt iuriſdictio inquiſitoribus Apoſtolicis, aduerſus eos, qui muliebria patiuntur, vt teſtatur Dominus Epiſcopus Iacobus ſeptim. in catho. inſti. tit. 50. num. 39. Et idem in regno Valentiæ obſeruatur, vt mihi retulit Doctor Franciſcus Arganda Chonchenſis inquiſitor, qui ob ſingularem virtutem, raram prudentiam, inſignem eruditionem, ad maximos ſanctæ inquiſitionis honores, multis ei nominibus debitos iam pridem fuit promotus, quem olim diſcipulum chariſſimum in vtriuſque iuris diſciplina habuiſſe ſemper gloriabor.

*Nefandum crimen connexionem quandam cum hæreſi habere videtur*

*In Regno Arragoniæ inquiſitores iuriſdictionem habẽt contra eos qui muliebria patiuntur.*

*Doctor Franciſcus Arganda Chonchenſis inquiſitor laudatur.*

Illud autem circa prædictam pœnam confiſcationis bonorum tam à iure communi quam à dicta lege Hiſpanica ſtatutam, notare non prætermittam, quod Sodomita ſolum priuatur bonis, quæ tempore commiſſi criminis obtinebat, non autem priuatur illis bonis, quæ poſtea acquiſiuit, vſq; ad tempus condemnationis. Tum quia dicta Regia conſtitutio & ius commune minimè Sodomitam inhabilem facit, vt comiſſo crimine, poſſit bona acquirere, vnde hæc pœna conſtituenda non eſt, cum iure non reperiatur. l. ſi ſeruum. §. non dixit præto. ff. de acqui. hæredi. & priuatio non habet locum in caſibus à iure expreſſis. auth. de non eligendo §. ſin autem. l. at ſi quis. §. Diuus. ff. de relig. & ſumpt. funer. Tum quia in pœna confiſcation. bonor. non veniunt futura. l. ſi tibi mandauero. §. is cuius. ff. mand. tradit Paul de Caſtro. in conſ. 53. li. 1. Abb. in c. cum aliquibus. n. 4. de re iudi. Alexan. co. 1. 15. n. 12. li. 1 & con 75. n. 12. eod. li. idem in l. ex facto. §. Iulianus n. 8. ff. de fideiuſſo. Dec. in l. ſi quis iniquam. §. illud n. 1. ff. quod quiſque iur. & in conſil. 442. numer. 29. Iaſon. in l. vltim. in princip. nu. 7. ff. ſi cert. peta. Bart. Chaſſ. in conſue.

*Sodomitæ bona poſt crimen acquiſita an ipſo iure confiſcentur.*

Burg.

*D. Petrus Peralta laudatur.*

Burg. Rub. 2. titul. de confiſcati. fol. 97. col. 1. Socin. Iuni. conſi. 51. numer. 8. lib. 1. Doctor Petrus Peralta, olim Salmanticenſi Academia toto terrarum orbe celebratiſſima iuris Cæſarei primarius Profeſſor inſignis & rude donatus, & cum paucis ſua ætate conferendus, is inquam in l. omnia. §. fundum, num. 4. ff. de leg. Acoſta in l. Gallus §. & quid ſi tantum. part. 2. n. 48. ff. de lib. & poſth. Tum quia opinionem iſtam in propriis terminis tenet Tellius Ferdin. in l. 4. Tauri num. 48. quẽ nouiſſimè ſequitur Licentiat. Micr. de maiorat. 1. quæſtion. 1. num. 105.

*Sodomita an teſtamenti faciendi poteſtate priuetur.*

Punitur etiam Sodomita vltra alias pœnas, aliâ non vulgari, nempe teſtamẽti faciendi poteſtate, ita multis rationibus probat Anaſtaſius Platus inter conſil. Barb. conſ. vlt. lib 1. Iacob. de Velonis. in auth. vt non luxuri. contra natur. *in fin. verb.* vbi. Bart. ſi ſua eſt lectura, Guil. Benedict. in cap. Raynu. de teſtament. *in verbo,* mortuo itaque teſtatore. in 1. numer. 134. Deci. in l. 1. C. de ſecund. nupt. numer. 8. Ioan. de Platea. in §. fin. Inſt. quibus non eſt permiſſ. facere teſtam. Socin. in l. quidam relegatus. num. 1. ff. de reb. dub. Bello. conſi. vltim. numer. 2. Plotus in l. ſi quando num. 311. C. vnde vi. Cora. in l. teſtamento. numer. 23. C. de imp. & aliis. Tiraquel. in l. ſi vnquam. in verb. reuertatur. numer. 384. C. de reu. don. Boſſi. in practi. crimi. titul. de ſtupro in maſcu. numer. 2. Fani. Monteleo. in praxi. auri. 3. pag. 4 part. prin. numer. 486. Cott. in memo. iur. in verbo. Pædicones Iul. Clar. in pract. crimi. §. Sodomia. verſic. item Sodomita. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæſt. libr. 2. centu. 3. caſu, 286. numer. 10. Bermon. d. rub. numer. 26. Andre. Alciat. in l. inter ſtuprum. in prin. ff. de verbo. ſignifi. Gregori. in l. 16. titul. 1. part. 6. in verbo, *Deſpues.* D. Couarru. in Clement. ſi furioſus. in princip. rel. §. 2. numer. 6. quæ opinio communis eſt. Sed vt liberè dicam quod ſentio, falſam & iuri contrariam eſſe exiſtimo. Tum quia nullo iure fulcitur, & ſine expreſſa lege tam grauis pœna imponenda non eſt, vt in authent. de trien. & ſemi. §. conſideremus, collo. 3. Tum quia prohibitio teſtamenti faciendi, ſolum infligitur à iure poſt ſententiam tranſactam in rem iudicatam, ita quod ſi condemnatus à condemnatione appellauerit, teſtari iure poterit. l. qui poſt accuſationem. ff. de teſtament. & interim eius ſtatus mutari non debet, l. eius. §. 1. ff. de teſtam. l. qui à latronibus, ibi. Tum quia ſi vera eſſet communis ſententia, idem eſſet aſſeuerandũ in homicida vel alio delinquente in crimine deprehenſo, qui pœna mortis eſſet puniendus, quod falſum eſt, vt dictis iuribus probatur. Tum quia crimen hæreſeos deteſtabilius eſt cæteris criminibus, cap. cum ſecundum leges. §. confiſcationis. hæret. lib. 6. ſed hæreticus poteſt teſtamentum facere, vt in aut. vt cum de appellat. cognoſc. §. ſi quis verò de prædictis. verſi. generalem autem, & eſt egregia l. 6. titul. 1. p. 6. vbi ſolum prohibetur teſtari poſt ſententiam dicit lex: *E aun decimos que los hereges, deſpues que ſon condenados por ſentencia de heregia, non pueden faZer teſtamento.* Ergo à fortiori hoc licet Sodomitæ. Tum quia hanc opinionem videtur tenere Specu. (ſummæ apud nos authoritatis) in titul. de inſtrumen. edi. numer. 6. dicens, quod damnatus de crimine famoſo, nempè de crimine contra naturam, eſt inteſtabilis poſt condemnationem, & ſic condemnationem neceſſariam eſſe cenſet. Et nouiſſimè, opinionem iſtam defendit Telli. Ferdinand. in d. l. 4. Tauri. numer. 35. cum ſequenti. vbi reſpondit quibuſdam rationibus, quæ pro

communi

Digitized by Google

communi opinione adduci poterant & ſequitur doctiſſimus Mied. de maior. q. 1. 1. part. num. 104. qui eſt videndus.

B

*Detrudatur.* Vide Paul. Grill. in tracta. de pœnis omniſa. coitus. quæſt. 2. numer. 2. quæſt. 8. Berm. Chou. in tracta. de publ. concubi. c. de peccato Sodom. num. 37. Pet. Due. reg. 101. limi. vlt. Fabi. Montel. in praxi. arbi. 3. p. 4. par. princ. num. 489. Et licet Bermond. in allegato loco dicat, dietim vidiſſe apud ſuos clericos huius nefandi criminis reos degradari, & tradi ſæculari poteſtati, & ſæcularibus legibus puniri, id nullo iure defendi poteſt, ante nouiſſimam Pij V. conſtitutionem, de qua infra.

*Clericus Sodomita occultus etiam peracta pœnitentia ſuſpenſus eſt.*

Illud tamen huic loco accomodatiſſimum non omittam, inter doctores receptum eſſe. Sodomitam adhuc occultum, etiam pœnitentia peracta ſuſpenſum eſſe ab ordinis executione, ideò interim celebrantem, irregularem eſſe, ea ſanè irregularitate: quæ à ſolo Romano Pontifice delebilis ſit. Quemadmodum eleganter annotauit Anton. & alij in c. niſi cum pridem. §. 1. de renunci. & in c. vlti. de tempori. ordi. in ſpecie propoſita tenet Bele. in apoſti. ad Abb. in c. clerici. de exceſſi. præla. Archi. Dom. & Præpo. in c. de his. in 2. 50. diſt. Mari. Soci. in c. ad audientiam. numer. 27. de homi. quam opinionem communem eſſe teſtantur Bertachi. in tracta. de iure patrona. in 1. par. libr. 2. quæſtion. 9. artic. 18. numer. 4. Couarru. in Clementin. ſi furioſus. in 1. p. relect. §. 1. numer. 6. de homi. Fran. Viui. in commu. opinionibus, in verbo, Sodomita. Iuli. Clar. noſtram annotationem, prout erat in prima editione, allegans, in pract. crim. §. Sodomia. verſic. item clericus. Et licet Aretin. in c. cum non ab homine. de iud. numer. 90. contrarium probare conetur, & Nauar. in manu. confeſſo. capit. 27. numer. 149. dicentes, non poſſe ex iuris rigore communem ſententiam defendi, cùm nullus ſit iuris Pontificij locus, qui hanc irregularitatem inducat, tenenda tamen eſt communis ſententia tantorum virorum authoritate fulcita. Vnde eleganter ſcribit Petrus Rebuff. in tracta. de pacifi. poſſeſſo. numer. 208. Sodomitàm non poſſe eligi ad Eccleſiaſticum beneficium, nec validam eſſe beneficij collationem eidem factam. Hodie verò ſi crimen hoc occultum fuerit Epiſcopi in prædicta ſuſpenſione & irregularitate diſpenſare poſſunt ſacroſancti Concilij Triden. authoritate, ſeſſion. 24. cap. 6. de reformat.

*Sodomita nõ poteſt eligi ad eccleſiaſticum beneficium.*

*Laycus Sodomita ab eccleſiaſtico iudice puniun*

Laycus verò ſi crimen hoc commiſerit, à iudice Eccleſiaſtico puniri poteſt, pœna nempè excommunicationis, & à cœtu fidelium ſeparari debet, quouſque condignam faciat pœnitentiam. c. clerici. vbi Abb. & docto. de exceſſi. præla. Bermond. d. c. num. 37. & eſſe communem ſententiam fatetur Iuli. Clar. in practi. crimini. §. fina. quæſtion. 37. verſic. item quæro. quam ſequitur Iacob. Meno. de arbi. iudi. quęſt. lib. 2. cent. 3. caſu 286. num. 2.

D

Nec Sodomita gaudet Eccleſiæ immunitate ſicut in cæteris atrociſſimis criminibus, vt tradit D. Couar. libr. 2 var. reſol. c. 20. n. 8. & 9. Anend. de exequen. mand. 1. p. c. 22. n. 9. quibus verò probationibus crimẽ hoc probari poſſit, lege Folleri. in practi. cri. part. 2. verſi. cupiat informationem. num. 12. Maſcard. de prob. 3. par. conclu. 1314. ver. Sodomiæ. crimen.

C

*Pii V. conſti-*

*Curia traderetur.* Adde quòd iuſtiſſimè author noſtèr deſiderabat, iam nouiſſima



Digitized by Google

*ratio contra clericos Sodomitas interpretatur.*

conſtitutione ſanctiſſimi Pij V. Pontificis Romani decretum eſt, clericum Sodomitam degradandum eſſe, & iudici ſæculari tradendum, cuius tenor talis eſt.

*Omnes & quoſcunque presbyteros, & alios clericos ſæculares, & regulares cuiuſcunque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas exercentes, omni priuilegio clericali omnique officio, dignitate, & beneficio eccleſiaſtico præſentis canonis authoritate priuamus: Ita quòd per iudicem eccleſiaſticum degradati poteſtati ſtatim ſæculari tradantur.* Hactenus Pij conſtitutio data Romæ apud ſanctum Petrum anno 1569. ſui pontificatus anno tertio. Quod quidem decretum iuſtiſſimum eſt, & in Hiſpania noſtra iam diu deſideratum, nam pœna quæ ſacris antiquis canonibus impoſita erat, non erat tam horrendo crimini condigna. Fuit quidem ita ſancitum ad ſupplicationem D. Epiſcopi *Iacobi Septimacenſis*, vt ipſe teſtatur in libro diſceptationum c. 33. qui ſcribit duabus petitionibus oblatis nihil obtinuiſſe, donec tertia inſtanter ex libello Pont. Maximo oblato adeptus fuit, inquitque quòd ferè ſtatim poſt publicationem illius conſtitutionis quidam clericus Tarroconenſis illius pœnis punitus fuit.

*Navarri opinio quædam reprobatur.*

Vnum tamen, vel alterum circa conſtitutionem illam notare non omittam. *Primò* illam non includere quemcunque clericum Sodomitam, ſed ſolùm exercentem, qui quaſi vſu quotidiano crimen hoc cōmiſerit, argum. l. ſcientium. §. illud. ff. de ædili. edict. & hac ratione poſitum fuit verbum, *Exercentes*, in dicto decreto, ita in terminis tenet inſignis Martin Nauarr. in manu. confeſſo. c. 17. num. 149. dicens, ſibi ita reſpondiſſe ſanctiſſimum Dominum noſtrum Gregorium XIII. Sed ſalua authoritate Martini Nauarri, mihi hæc ſententia nunquam placuit, imò iuris eſſe certiſſimi cenſeo, clericum qui vnicum crimen tantum Sodomiæ cōmiſit, pœna dictæ Extrauagantis Pij V. puniendum eſſe. Tum quia non tanta vis verbo, *Exercentes*, tribuenda eſt, vt huius criminis reiteratio deſideretur. Nec Pontifices noſtri in canonicis decretis condendis, tam exactam & rigidam verborum proprietatem obſeruare ſolent. Tum quia ſi vnicus lapſus non ſufficeret, vt eſſet locus dictæ pœnæ, ſed criminum frequentia deſideraretur, ſic clarè & apertè Pontifex definiret, nec ſub verborum inuolucro, rem alioqui grauem, & maximi ponderis dubiam relinqueret. Tum hæc noſtra ſententia euidentiſſimè probatur alia conſtitutione, à dicto Romano Præſule lata An. incarnationis Domi. 1566. Kalend. Aprilis, Pontificatus ſui anno primo, cum inquit. *Si quis crimen nefandum contra naturam propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ, perpetrauit, curiæ ſæculari puniendus tradatur: & ſi clericus fuerit omnibus ordinibus degradatus ſimili pœnæ ſubijciatur.* Vides quo pacto non verbo *Exercuerit*, ſed verbo, *Perpetrauerit*, vtitur, quod non criminis reiterationem expoſcit. Tum quia quoad ſubeundum ſupplicium propter hoc immune ſcelus clerici & layci æquiparantur prædicta Pontificia conſtitutione, & hac ratione, ſicut in laycis, criminis frequentia minimè deſideratur, par eſt, vt in clericis idem ſit iudicandum, Tum quia dicta extra. qua innititur Nauar. poſterior eſt, cum anno tertio Pōtificatus dicti ſanctiſſimi edita fuerit, quæ meminit conſtitutionis anno primo editæ, & non ſolùm eam confirmat, ſed acrius eodem ſupplicio crimen deteſtatur ibi: *Itaq; quod nos in ipſo Pontificatus noſtri initio de hac re decreuimus plenius nunc, & fortius proſequi intendētes*, &c. Vnde nullo iure, nec ratione defendi poteſt, quòd rigor primæ conſtitutionis, ſi rigor iuſtum ſupplicium appellari poteſt, ex illo verbo, *Exercentes*, temperetur.

Secun-

Digitized by Google

Secundò, quod dicta conſtitutio limitanda eſt, vt minimè comprehendat omnem exercentem luxuriam contra naturam, quæ omnem pollutionem extraordinariam comprehendit ex Diui Thom. ſentent.2 2. quæſtion. 154. artic. 2. nec exercentem omnem Sodomiticum actum, qui includit omnem pollutionem factam extra vas ordinarium. Sed ſolum exercentem copulam ſodomiticam, ita declarat Martin. Nauarr. in loco nouiſſimè allegato, pro quo mirè facit tex. in c. fin. de ſponſa. quo probatur copula minimè conſummari, niſi intra naturale vas ſemen effundatur, nec ex pollutione aliter facta affinitas contrahitur, vt in c. extraordinaria. 35. quæſt. 2.

## *Sacrilegij.*

## CAPVT XCI.

1 *Traditur vera atque germana ſacrilegij definitio.*
2 *Clericus huius criminis reus deponendus eſt.*
3 *Sacrilegij quatuor ſpecies traduntur.*

SAcrilegium † eſt iuxta meliorem definitionem *a* Doctorum, ſacræ rei violatio, 1
vel eiusdem vſurpatio, quód nempè delictum cum & in ipſis laycis deteſtabile a
ſit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quanto magis puniri debent clerici qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laycorum reuerētia in perſonas ſiue res ſacras, ſi in illas clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes ſunt? Huius autem delicti pœna depoſitio † eſt, vt placuit Hoſtien. in ſumma. tit de accuſa. §. quis ſit effe- 2
ctus. verſi. Er gratia exempli, vbi capitalia crimina, & quæ depoſitionem inducunt deſcribendo, primum omnium poſuit ſacrilegium Sed quia hoc ſe habet multipliciter, deueniendum eſt ad eius ſpecies. Quarum † prima eſt, quæ committitur in 3
perſonam, *b* & hæc quia multipliciter etiam variari poteſt, non patitur certam do- b
ctrinam: oportebit enim Iudicem conſiderare qualitatem delicti in perſonam ſacram commiſſi, & ſic in delinquentem animaduertere. Secunda ſpecies eſt quando quis acceſſum habet ad monialem, *c* & quia de hoc particularis mētio facta eſt ſu- c
pra, ſuperuacaneum eſt in hoc aliquid reſcribere. Tertia eſt quando locus ſacer violatur, *d* vel illius cœmiterium: & hæc etiam ſicut variè ſe habere poteſt, ita diuerſa d
erit delinquentis punitio, conſideratis his quæ in arbitrariis conſideranda deſcribemus. Quarta verò huius delicti ſpecies committitur in auferendo rem ſacram, *e* quæ & habet alia membra, & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infra e
de hoc aliquid ſcribimus in ſuo loco, ideò nihil amplius addere libet.

D*Efinitionem*. De qua vide Sanct. Thom. 2. 2. quæſtion. 99. articul. 3. Syluestr. in A
ſumma, in verbo, ſacrilegium, Bald. in l. ſi nondum. numer. 4. C. de furt. Paul. Grill. de pœnis omniſ. coitus. quæſtio. 2. qui pro totius capitis materia legendus eſt. Petr. Folleri. in practic. crimi. cano. 2. part. c. 17. Et nota quod ſacrilegus non poteſt ad eccleſiaſticos ordines promoueri. c. ſi quis presbyter. 50. diſtinct. Et eſt infamis. c. vltim. de furt. not. Abb. & doctor. in c. conqueſtus. de foro compet. Petrus

*Not. multa contra ſacril. leges.*

Rebuff. in pract. beneſi. 2. part. titu. de modis amit. beneſi. numer. 56. pag. 472. Et nõ gaudet Eccleſiæ immunitate. c. frater. 18. quæſtion. 4. tradit Nicola. Boeri. deciſio. 110. num. 3. Car. in practi. crimi. c. 3. num. 16. Et inter laycos iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de hoc crimine, quia eſt mixti fori. Sic tradiderunt Abb. & alij in c. cum ſit. de foro. comp. per illum textũ. Cardi. in Clemen. 1. de pœn. Dom. in c. fœlicis. de pœnis. in 6. Boſſi. de delict. tit. de ſacrileg. num. 7. quam opinionem communem eſſe teſtatur Mantua. conſi. 266. Iul. Clarus. lib. 5. recep. ſentent. §. final. quæſtio. 37. verſi. vlterius quæro. quamuis apud ſuos dicat non ſeruari, ſed quòd iudices layci cognoſcunt de crimine ſacrilegij, non verò eccleſiaſtici, prout etiam ſeruari in regno Franciæ atteſtatur practica Mileij. fo. 74. num. 17. vbi refert ſe feciſſe ſuſpendi quendam, qui ab Eccleſia abſtulerat vas ſacræ Euchariſtiæ.

*Apud Hiſpanos tam iure communi ſanctionibus quam Regiis conſtitutionibus ſacrilegi ab eccleſiaſticis iudicibus puniuntur.*

Apud Hiſpanos verò Regiis conſtitutionibus Epiſcopi, vel alij iudices Eccleſiaſtici ordinarij ſacrilegos laycos punire poſſunt, l. 7. tit. 5. libr. 1. Foro legum & Regia Partitarum lex. 10. titul. 18. part. 1. Quarum legum authoritate Ioan. Lup. in repeti. c. per veſtras. de donati. inter vir. & vxor. 2. not. §. ſed pulchra dubitatio. numer. 24. ſcribit in ſpeciali iure in hoc crimine poſſe laycum propria authoritate à iudice eccleſiaſtico, capite puniri, & in carcerem mitti, quem allegat Franciſcus Auiles in c. prætorum. c. 20. in verbo, *Vſurpans*, n. 14. qui ab eo videtur recedere. Sed fortè Ioan. Lup. ex eo defendi poteſt quòd crimen ſacrilegij licet non verè, ſaltem impropriè & largè ſumpto vocabulo hæreſim ſapit, hæretici verò cap. puniri debent ab Eccleſiaſticis iudicibus, vt in c. accuſatus, de hæreti. in 6. apud Hiſpanos tamen certò ſcio, quòd opinio Ioan. Lup. non ſeruabitur.

*Delictum quamuis committatur in Eccleſia à iudice ſæculari poteſt puniri.*

Illud autem notare non prætermittam, quòd in forenſibus exercitationibus eſt frequentiſſimum, quòd non ex eo quòd crimen aliquod in eccleſia commiſſum eſt, iudicem laycum non poſſe debitis pœnis laycos ſuæ iuriſdictionis punire, nam ſi tales delinquentes ab eccleſia extrahi potuerunt, vt in c. fin. de immun. eccleſ. pari ratione & à iudice layco puniri, ita Abb. in c. vlt. & in c. cum ſit generale, de foro competen. numer. 27. Angel. in tract. malefi. in part. *ſcalis ſancti Petronij*, iudex tamen eccleſiaſticus ob ſacrilegium poſt debitam pœnam impoſitam à ſæculari procedere poteſt, ita Abb. in d. c. vlt. ſequitur Couarru. in libr. 2. vari. reſolut. capit. 29. numer. fin. Nec mirum hoc alicui eſſe debet, quòd pro eodem delicto quis variis pœnis in diuerſis tribunalibus plectatur, quia hoc iuri conſonum eſt, quando ex tali crimine, diuerſæ criminum ſpecies oriuntur, ita Bar. in l. ſenatus. ff. de accuſation ſequitur Aufrer. in tracta. de poteſtate ſęculari ſuper eccleſ. perſo. 4. reg. num. 21.

*In ſacrilegiis crimine iudex ſæcularis non tenetur fidem adhibere proceſſui facto ab Eccleſia.*

Quando verò iudex eccleſiaſticus prius ad huius criminis punitionem proceſſit, minimè tenetur iudex ſæcularis, qui propria iuriſdictione ad imponendas pœnas ſuo foro ſtabilitas procedere vult, ſtare proceſſui facto ab eccleſiaſtico, text. eſt quem crebrior, interpretum opinio ita intelligit in §. ſi verò crimen. in auth. de ſanctiſſi. epiſcop. & huius opinionis authores ſunt Alex. Socin. Iaſ. Deci. Curt. Inn. in l. magiſtratus. ff. de iuriſd. omni. iudi. Doct. Redin. de Maieſt. Principis. in verbo, non armis ſolùm, 2. par. n. 154. quæ opinio communis eſt.

Sunt tamẽ ſupradicta ſingulariter intelligenda procedere, quãdo iudex eccleſiaſticus,

ſticis, cognoſcit de ſacrilegio, & iudex ſæcularis tantum de vulnere, ſecus ſi ſæcularis iudex incepiſſet prius cognoſcere tam de vulnere & ſacrilegio, quia cum ſacrilegium ſit mixti fori, in quo, vt dictum eſt ſæcularis iudex iuriſdictionem habet, tunc locus eſt præuentioni, vt in d. cap. cum ſit generale. de foro competent. per Ioan. Igne. in l. neceſſarios. §. non alias. in verbo, ſed cum à pleriſque. numer. 35. ff. ad Silan. & in ſpecie tradit Socin. in cap. poſtulaſti. numer. 16. de foro comp. Roland. à Valle. conſil. 24. numer. 13. volum. 2. & ea ratione affirmant, quod minimè poterit poſtea iudex eccleſiaſticus contra delinquentem in eccleſia procedere nec illum punire, vide tamen quæ infra ſcribo.

Pœna verò quæ in Hiſpania contra laycos in eccleſiaſticis publicis tribunalibus imponi ſolet, pecuniaria eſt pro modo & conſuetudine regionis, quæ eccleſiis piis operibus, & fiſcalibus ſolet applicari, quod ſi crimen graue fuerit, vltra dictam pœnam alia ſpiritualis imponi ſolet. *Pœna quæ pro hoc crimine contra laycos imponitur.*

*In perſonam.* Vide optime Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæſtion. lib. 2. centur. 4. caſu 289. numer. 15. à qua abſolui non poteſt, niſi à ſummo Præſide, vt in c. ſi quis ſuadente. 17. quæſtion. 4. de quo canone meminit text. in cap. non eſt dubium, cum multis ſequentibus de ſententia excommunicationis, & in cap. religioſo. & cap. eos. & in cap. cum quis de ſententia excommunic. lib. 6. & in l. 4. tit. 9. part. 3. & quia hoc latius patet, videndus eſt vltra ordinarios interpretes Martinus Nauarr. in manu. confeſſo. cap. 27. numer. 26. Dida. Perez in l. 1. titul. 5. lib. 1. ordin. pag. 104. & multa circa hoc congerit Petrus Folleri. in practic. canoni. 2. par. c. 17. B

Ex hac ſane iniuria clerico illata Eccleſia offenditur cap. 2. & ibi gloſ. de foro compe. & crimen hoc publicum reputatur. l. ſi quis hoc genus C. de Epiſc. & cleri. Et remiſſio iniuriæ à clerico facta non nocet Eccleſiæ ex Abb. ſententia in cap. parochianos, de ſentent. excommun. In hoc tamen diſcrimen verſatur quod ante abſolutionem impetratam non tenetur offendens realiter Eccleſiæ ſatisfacere, ſed ſufficit cautionem præſtare. Clerico verò iniuriam paſſo ante abſolutionem obtentam ſatisfacere realiter tenetur, pro illata iniuria & demum præſtare cautio fideiuſſoria de ea pœna ſiue pœnitentia præſtanda, quæ ratione criminis perpetrati imponetur, ita Archi. in cap. ſi quis deinceps 17. quæſt. 4. Et ſic non ſufficeret offendentem flectere genua & miſericordiam petere, niſi ſatisfecerit. cap. olim. de iniuri. Foll. vbi ſup. *Eccleſia offenditur ex iniuria clerico illata.*

Eſt tamen circa hoc ſingul. notandum quod cum hodie clerici percuſſor virtute bullæ cruciatæ facta ſatisfactione parti ab excommunicationis vinculo abſolui poſſit, nequaquam abſolutio deneganda eſt, quando qui iniuriam intulit condignam ſatisfactionem offert quam clericus, non admittit vt aduerſarium vexet, tunc excommunicato celeriter ſubueniendum eſt, ne excommunicatione innodatus decedat, argumento text. in c. Epiſcopis 11. quæſtion. 3. cum ſingulis diebus mori poteſt. l. 1. ff. de condi. & demonſtrat. licet equidem excommunicatus pro manifeſta iniuria ante realem ſatisfactionem non ſit abſoluendus, hoc deficit quãdo ſatisfactio fieri non poteſt, vel facto aduerſarii, vel alio quocunque modo quia tunc præſtita cautione abſolutio præſtanda eſt, gloſſ. in cap. ſolet. verſic. emenda. C

de ſentent. excommu. lib. 6. quam ibi doctores ſequuntur, gloſſ. Innoc. Abb. & omnes. in cap. pro illorum de præbend. text. in cap. ex publico. de conuer. coniu. vbi Abb. opinionem hanc communem eſſe profitetur, & D. Couar. in cap. Alma mater. 1. part. §. 11. num. 11.

*Clerici percuſſor à iudice Eccleſiaſtico punitur.*

Sed vtrum laycus clerici percuſſor, poſſit à iudice Eccleſiaſtico puniri. vide gloſ. not. in auth. item nulla communitas. in verbo, ab Eccleſia. C. de Epiſcop. & cleri. quæ tenet ei à iure permiſſum eſſe, ſequitur Maranta in ſpeculo aduocatorum. 6. part. num. 141. column. 3. voluit Bart. in l. 1. num. 44. C. de ſumm. Trinita. Aufrer. in rep. Clement. de offic. ord. titu. de poteſt. ſæculari. ſuper eccleſi. perſo. regu. 4 fallen. 26. numer. 37. Didacus Perez in l. 1. titul. 3. lib. 1. ordin. Quod verum eſt quando iniuria eſt realis, ſecus ſi verbalis, quia cum tunc nullum ſacrilegium committitur ſecundum Syluestrum in ſumma. in verbo, ſacrilegium. in fin. verb. merito. qui verbalem tantum iniuriam aduerſus clericum intulit coram Eccleſiaſtico iudice conueniri non poteſt, niſi aliud de conſuetudine receptum fuerit. gloſſ. in cap. parochianos. de ſenten. excommunica. Quia nec tunc habet locum pœna impoſita in d. cap. ſi quis ſuadente, latè diſſerit inſignis D. Couarru. in lib. 1. vari. reſolu. cap. 11. numer. 5. & tenet gloſſ. cum in caſu ſpeciali loquatur in cap. fælicis in verbo, in executione. de pœnis. lib. 6. vbi additio ampliat hoc procedere etiamſi qui contumeliam intulit, clericum fugientem ſequatur abſque manuum impoſitione, quod Ioan. And. ibi amplectitur & Ange. in verbo, excommunicatio. 5. numer. 29. Innoc. & communis in cap. nuper, de ſenten. excommuni. reprobata gloſſ. contrarium tenente in cap. ſi quis pulſatus de pœni. diſtinct. 1. & Abb. in d. c. parochianos.

Et hæc iniuria clericis illata teſtibus laycis probari poteſt, qui ad hoc cenſuris eccleſiaſticis poſſunt compelli. licet in criminalibus cauſis de iure Pontificio teſtimonium proferre minimè compellantur, ita tenet Innoc. Illius text. authoritate innixus. in cap. cæterum. de teſtib. cogend. quem ſequitur ibi Guid. Papa. colu. 2. verſic. & ideo.

*Delictum contra clericum vel in Eccleſia commiſſum an ſit mixti fori.*

Alii verò cenſent crimen hoc mixti fori eſſe, ita vt inter iudicem ſæcularem & eccleſiaſticum locus ſit præuentioni, ſic ſeruari teſtatur Guid. Pap. deciſſo. 592. numer. 3. & ita in Parlamento Gratianop. iudicatum fuiſſe aſſeuerat Papo. lib. 1. titu. 4. arreſto. 6. licet nonnulli cenſeant, quod vterque iudex procedere poſſit, ſiue delictum in Eccleſia, vel contra clericum commiſſum ſit ad condemnationem & executionem pœnarum, quæ in vtroque foro impoſitæ ſunt, vt in facti contingentia obſeruaſſe refert Ama. de ſynd. num. 171. ſequitur Iulius Clar. in practi. crimin. §. final. quæſt. 36. verſic. ſed quæro quid & in controuerſiis forenſibus receptum eſt. Et licet de iuris rigore admittẽda eſſet diſtinctio quã ſupra tradidi. verſ. Sunt tamen ſupradicta: ſed tribunalia eccleſiaſtica minimè eam obſeruant. Nec mihi diſplicet imò congruentiſſimum iudico, quod non obſtante temporali pœna, contra ſacrilegum impoſita puniatur etiam pœna ſpirituali, nempè excommunicationis, vel alia ab iudice eccleſiaſtico, ad condignam criminis punitionem. vt reſipiſcat, nec deinceps audeat rem ſacram offendere, vel in ſacro loco delinquere, Docto. in d. c. cum ſit generale. de foro comp. Octauianus decui. Pedemont. 103. nu. 7.

Ad mo-

Digitized by Google

*Ad monialem.* Vide authorem, & quæ ibi adnotaui ſupra cap. 81.

*Violatur.* Adde illud maximum ſacrilegium eſſe de quo in cap. conqueſtus, de ſentent. excommunic. quod habet excommunicatos eſſe ſacrilegos, qui effringunt & ſpoliant eccleſias, quod quidem caput minimè eos excommunicat, ſed excommunicatos eſſe præſupponit, & ideo iubet vt denuncientur argu. text. in c. paſtoralis. §. verum. de appella. Circa quod eſt conſideratione dignum, quod ad incurrendum illius c. pœnam duo neceſſaria ſunt, alterum effringere, alterum verò rapere vel furari, ſcribit Abb. in cap. fin. de furt. Anton. in 3. part. tit. 24. c. 12. Cai. in ſumm. in verbo, excommunicatio. cap. 21. Martin. Nauar. in manu. confeſſ. cap. 27. numer. 94. qui ex eo aſſeuerat quod qui effringit crucem, ſacrarium, vel alia ſimilia nefanda crimina perpetrat, ſi non furatur, non incurrit pœnam ibi ſtatutam. Deinde animaduerti debet, quod illud, quod in Eccleſia illo c. ſtatuitur, procedit in monaſteriis, hoſpitalibus, & in aliis locis piis, Epiſcopi authoritate cõſecratis, non verò in aliis, ita not. Abb. in d. c. conqueſtus, ſequitur Nauarr. in loco iam allegato. *Text. in c. conqueſtus de ſent. excom interpretatur.*

*Rem ſacram.* Adde latiſſimè Iacobum Menoch. d. caſu 289. per totum. E

## *Vſurarii.*

## CAPVT XCII.

1 *Clericus vſurarius ipſo iure infamia nota afficitur.*
2 *Clericus vſurarius ab officio & beneficio eſt ſuſpendendus.*

PRæmiſſo prius quæ ſit vſura & quando committatur, quod latius digeritur in ordinariis titulis, ac tractatibus huius materiæ. Clericis fuit inhibitum fœnerari & vſuras accipere in Concilio Laodicenſi, in Canon. 5. vbi tamen nulla pœna ob id imponitur, & idem etiam fuit prohibitum in Concilio Carthaginenſi 1. in Canon. 13. Et ſicut clericis non licet exercere fœnus ſuo nomine, ita neque alieno, vt in cap. ſicut ſuo. 47. diſtinctio. vbi vi. in cap. 1. Non licet, Relatum Concilium Laodicenſe, de quo ſupra. Prima ſe offert pœnarum † clerici vſurarii, quod eſt infamis *a* ipſo iure, hoc dicit probari Panor. ex text. ibi in cap. Inter dilectos. in 3. not. de exceſſ. præla. Allegat text. cum gloſ. in l. Improbum fœnus. C. ex quibus cauſis infam. irrog. & in §. Porro. 3. quæſt. 7. Idem ſcripſerat Bald. in d. l. Improbum. qui etiam dicit quod adhuc poſt retiſtutionem vſurarum, & per actam pœnitentiam ſunt infames *b* ad teſtimonia, & dignitates, & hoc præcipit mente tenere. Hinc eſt quod vſurarius repellitur ab obtinendo beneficio, vt notat gloſſ. in c. Præterea, de vſur. & Abb. in d. cap. Inter dilectos, in l. 2. column. diſpenſat tamen Epiſcopus, vt ibi per eum circa beneficium, cum illo qui ſe correxerit. Subeſt etiam vſurariis clericis alia pœna, videlicet quod ab officio ſuſpenduntur, † vt ſtatuit in text. in cap. Præterea de vſu. quoto autem tempore ſuſpendantur, cum text. non aperiat, videtur arbitrio iudicis relictum, ſed textus in cap. 1. eod. titul. dicit quod ſi clericus deteſtandis vſurarum lucris inſiſtat, eccleſiaſtici officii periculum patiatur. ex quibus verbis Abb. ibi. in vltim. not. colligit, quod clericus vſurarius debet deponi ab officio eccleſiaſtico. non tamen meminit d. capit.

(Right margin, beside the lines above: 1, a, b, 2, c)

Præterea

Præterea, qui ſuſpenſionis tantum pœnam imponit Alex. inſuper in conſil. 72. in 1. volum. dicit quod clericus vſurarius venit deponendus, & neminem Doctorum refert, ſed allegat iura in d. cap. Præterea & cap. Inter dilectos. quorum nullo id probatur, cui vix parcendum cenſeo, & ſi ſolum Cæſarei iuris culturæ vacauerit. Hoſtien. tamen (qui breuibus verbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipſi verborum phalera ac garrulitate laxarunt) in ſumma. de vſur. §. fin. verſicul. Alia iudice vnica fere linea. ordin. dictarum pœnarum ſcripſit: Ait enim: *Vſurarius clericus ab officio beneficioque ſuſpenditur, & ſi nec adhuc deſiſtat, degradandus eſt*, vt in d. cap. 1. & 14. quæſt. 4. cap. Canonum, & cap. quoniam & cap. ſi quis oblitus. Itaque ſi clericus deſiſtat à crimine vſurarum, degradationis pœnam euadit, & ſic intelligit dicta iura, pro quo etiam refert Gofred. Et hunc intellectũ bene ſuſtinet litera d. cap. 1. dum dicit, inſiſtat. Facit etiam text. in cap. Epiſcopus 47. diſtinct. Stat ergo ex præmiſſis practica pro iudicibus, vt primò à ſuſpenſione incipiant contra vſurarium clericum. Demum eo ſe non corrigente procedatur ad degradationem contra illum. Et ſic etiam intelligi poteſt Concilium Eliberrinum in Canon. 20. qui clericum vſurarium ſtatuit degradari per hæc verba. *Si quis clericorum detectus fuerit vſuras accipere, placuit degradari, & abſtinere.* Quod eſt relatum in cap. ſi quis 47. diſtinct. vide præterea vndecim pœnas manifeſtorum vſurariorum, quas ponit Sylueſt. in verbo, vſura. 1o 9. §. Quarto quæritur.

A *Quod eſt infamis.* Vide Alb. in l. improbum genus. C. ex quib. cauſ. infa. Matt. ſing. 196. & opinionem hanc communem eſſe teſtatur D. Couarr. lib. 3. var. reſol. c. 3. numer. 2. quam latè & eleganter explicat. Ex quo procedit, quod vſurarius non poteſt ſacris ordinibus inſigniri. cap. maritum 33. diſtinct. cap. ſi ditionarios. 46. diſtinctio. Nec poterit elegi ſeu præſentari ad Eccleſiaſticum beneficium. cap. de Petro. 47. diſtinct. Bertachinus in tractat. de Epiſcopo. libr. 1. part. q. 33. Cæſar Lamb. de iure patrona. 2. lib. 1. part. prin. artic. 21. q. 9. Poterit tamen Epiſcopus hanc infamiæ notam abolere ab eo qui iam pœnitentiam egit ad effectum obtinendi beneficia Eccleſiaſtica. gloſ. celebris in cap. præterea. de vſur. quam eſſe communem aſſeuerat D. Couarr. d. cap. 3. numer. 3. eamque intelligit procedere, quoad beneficia obtenta, non verò quoad obtinenda quæ infames aſſequi non poſſunt.

B *Sunt infames* Adde quod contrariam opinionem tenuit idem Bald. in l. Caſſius ad finem ff. de Sen. & ſcribit, quod ſi vſurarii pœniteant, & vſuras reſtituant de æquitate canonica famam recuperant, quem ſequitur Felin. in cap. 1. columN. 12. verſic. limitat. octau. de prob. Matth. d. ſing. 166.

C *Suſpendatur.* Vide eleganter D. Couarru. d. cap. 3. numer. 3. Et plures alias pœnas contra vſurarios tam clericos, quam laycos infligendas, ſcribit nouiſſimè Didac. Perez in princip. tit. 2. libr. 8. ordin. Et quibus probationibus crimen hoc probari debeat, lege latè Iacob. Menoch, arbi. iudi. quæſtion. lib. 2. centu. 3. caſu 235.

Illud autẽ notandum cenſeo, poſſe iudicem Eccleſiaſticũ ordinarium procedere

contra

*Iudex eccleſiaſticus procedit contra laycos cõtractus prohibitos exercẽtes, quos oppellãt Mohatras.*

contra huius ſæculi impios mercatores, qui merces vendunt longe ſupra iuſtum pretium, prætextu modicæ dilationis, accepto interim idoneo fideiuſſore, vel tuta cautione, & eaſdem merces vicaria manu per interpoſitos ſuæ cupiditatis miniſtros, & ſuæ artis, & fraudis conſortes, mox viliſſimo precio redimunt, deinde aliis cariori precio reuendunt, tripliciter peccantes, & ſuper fœnerantes ſupet eandem mercem, eodem fere tempore, & hanc barbrri deprædationem non vſuram vocant ſed mercantiæ curſum, & fortunam (quæ illis miſerrima eſt) ſed vere ſcelus eſt, & nequitia plus triplo vſura grauior, & deteſtabilior. Nemo ſane in vera, & formali vſura damnificatur, niſi poſt lõgum interuallum, & diutinum pecuniæ vſum, ſed iſta præda, ab iſtis nequiſsimis hominibus inuenta ſtatim abſque remedio pauper damnificatur, & deprædatur. Et quod indignius eſt hanc nequitiã, vt plurimum exercere ſolent, in conſtitutos in aliqna anguſtia, & repentina aliqua clade, aut miſeria afflictos tantoq; audacius, & crudelius, quanto promptæ pecuniolæ ſubſidio pauper magis indiget non minus miſeria, & clade aliena abutentes, quàm barbari illi totius humanitatis hoſtes, qui naufragio eiectos deprædantur, conuicti igitur de hoc crimine propter contractus annullationem, & partis læſæ ſatisfactionem grauiſſimè magis quàm ſimplices vſurarij ſunt mulctandi, quin & grauioribus pœnis pro frequentia, & qualitate commiſſi ſceleris puniri debent, appellantur equidem apud Hiſpanos huiuſmodi contractus, *Mobatras*. Et vtrum dicto moderato rigore poſſint impunè celebrari, & quæ deſiderentur, vt dicti contractus iuſtificentur, vide egregium Nauarr. in Manual. confeſſ. c. 23. n. 91.

*Extrau. Pij V. qua definiat formã conſtituendi annuos redditus iã Hiſpania non ſeruabitur.*

Poterunt etiam iudices Eccleſiaſtici huius vſurarij criminis ratione non ſolùm contra clericos, ſed etiam laycos ſaltem quoad contractus annullationem procedere, qui non ſeruata forma extrauagantis conſtitutionis Pij V. Pontificis Maxim. editæ anno Domini Milleſimo Quingenteſimo, Sexageſimo octauo. Quartodecimo Kal. Februarij, Pontificatus ſui anno quarto, annuos emunt, non interueniente pecunia numerata coram tabellione, & teſtibus inſtrumentariis, ita iudicauit Regius Pintianus Senatus anno Domini 1583. licet poſtea vidi multa decreta in contrarium. Ad ſedandas tamen, & componendas ferè innumerabiles lites, quæ circa extrauag. illam verſabantur, Philippus huius nominis Secundus Chriſtianiſſimus Hiſpaniarum Rex in Madritio conuentu hoc anno 1587. celebrato, ab horũ Regnorum actoribus conſultus fuit, vt quid in iis controuerſiis iudicandum definiendumque eſſet præciperet. Ipſe verò Rex Maximos lege lata, quæ prima eſt, declarauit non eſſe apud nos moribus receptam, & ad ſanctiſſimum Pontificem ab ea Regio nomine eſſe ſupplicatum, ideo iam in actionibus forenſibus adducenda ſupplicatione pendente non erit.

*Conſuetudo fœnerandi teſtibus ſingularibus probatur.*

Nec eſt prætermittendum, quòd quando tractatur de probanda conſuetudine fœnerandi, non verò priuati actus fœnerationis teſtes ſingulares admittuntur, ita tenet Iacob. de Aret. qui fuit huius opinionis anteſignanus in l. teſtium. C. de teſti. ſequitur Bald. conſil. 406. colum. lib. 1. & quod vſura teſtibus ſingularibus probetur tenuit Abb. conſil. 81. colum. 1. & conſil. 113. col. 3. lib. 2. Veron. conſil. 3. colum. 4. Calder. conſil. 5. tit. de teſtib. & opinionem iſtam communem eſſe fatetur Cor. conſil. 91. colum. 13. & conſil. 134. colum. 2. & lib. 1. & conſil. 247. colum. 7. & conſil. 34.

lib.2. & Aymon.conſil.73.num.32.volum.1. quam ibi num. 36. veram eſſe cenſet, quando cum teſtibus ſingularibus concurrent veriſimiles coniecturæ, & cum his conſonet Regia lex 4.tit.6.lib.8. noui ord.ſola itaque conſuetudo fœnerandi teſtibus ſingularibus probatur.

Ex quo ſingulariter conſuluit Federic.conſil.17.non valere conſtitutionem ſynodalem Epiſcopi qua ſancitum fuerit, quòd vſurarij manifeſti teſtibus ſingularibus conuincantur, quem Doctores communiter ſequuntur teſte Abb.in c.Cum in diœceſi de vſur. Folle in pract.can.2.part.c.20.num.17.

## *A manifeſtis vſurariis oblationes recipientes, eoſquè Eccleſiaſticis ſepulturis tradentes.*

## CAPVT XCIII.

1 *Sacerdotes hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.*
2 *Manifeſtus vſurarius quis dicatur.*

1 POena in hoc deliquentium eſt, † quod maneant ſuſpenſi ab executione officij, donec ſatiſfaciant ad arbitrium Epiſcopi, & reſtituant quæ receperunt, vt in c. quia in omnibus.de vſur. Hodie verò ſepelientes manifeſtos vſurarios ſcienter ſententiæ excommunicationis ſubiacent ipſo facto, à qua nullatenus abſoluendi ſunt, niſi prius ad arbitrium diœceſiani Epiſcopi ſatiſfaciant competēter, vt in Clem. 1. de ſepult. Et aduerte, quod pœna illius text. habet locū etiamſi aliquis de mandato
2 prælati ſepeliret talem vſurariū ſecundum Card. ibi, in 3.q. Quis autē dicatur † ma-
a nifeſtus vſurarius, *a* vide Abb. in d.c.quia in omnibus in fin. vbi poſt Ioan. Andr. ibi in d.c.1.eod.tit.lib.6.dicit, quòd ille dicitur manifeſtus, qui eſt notorius de iure, vt
b quia fuit conuictus, & condemnatus *b* de vſuris, eſt vel notorius notorietate facti, vt quia publicè tenet altare paratum, & mutuat omnibus volentibus capere. Et ponit etiam idem Abb. alia exempla, & vide Card. in d. Clem. in 6. colum. 19. quæſt. vbi per vnā fere colum. hoc examinat, vbi inter alia dicit, quòd ſi per reſtitutiones ſynodales eſſet inductus aliquis modus ad hoc, quod conuictus ſecundum illum diceretur manifeſtus vſurarius; ille modus ſufficeret. Ex quo ego cōſulerem omnibus epiſcopis celebrantibus Synodum, quòd præmiſſa matura deliberatione cum Iuriſperitis in vna ſuarum conſtitutionum declararent caſus, in quibus quis eſſet reputandus vſurarius manifeſtus, tum vt clerici apertius hoc intelligerent, & ſic has pœnas iuris propter ignorantiam non incurrerent, tum etiam vt cum tali declaratione facilius homines ab hoc crimine cohiberēt: quod temporibus iſtis (proh dolor) adeò inualuit, vt neminem ferè iam id committere pudeat. Et in hoc articulo, qui dicantur vſurarij manifeſti, vide Sylu.in ſum.§.9.ver. Primò autem quæritur.

A MAnifeſtus vſurarius. Vide latiſſimè Iacob. Menoch. de arbit.iud. quæſt. lib. 2. cent. 3. caſu 233.

B *Et condemnatus.* Adde quòd iudicis condemnatio notorium efficit text. in c. vlt. de cohabit. cleric. & mulier. gloſſ. in hoc communiter recepta in c.de vſur. libr. 6. Nec prius quis vſurarius manifeſtus dicetur, etiamſi teſtibus aut aliis probationbus fuerit

fuerit conuictus, quàm à iudice ſit per ſententiam condemnatus, tradit Feder. de Sen. conſil 64.lib.1. Hoſtien.& Abb.in c.cum diœceſi. de vſur.Iaſ.conſil.78. num. 3.lib.3. D. Couarru. lib. 3. variar.reſolut. c. 3. num. 4. Iacob. Menoch. d. caſu 233. num. final.

### *Fures.*

## CAPVT XCIV.

1 *Clericus huius criminis perpetrator qualiter puniatur, & quibus ex cauſis ſtatuta pœna augeatur.*

2 *Clericus actione furti condemnatus, infamia labe afficitur.*

FVrtum † de maioribus & grauioribus criminibus, vt not. Abb. in capit. cum contingat. colum. 6. de foro competen. text. in cap. cum non ab homine. de iudic. & in §. nunc autem. 26. diſtinct. Et ideo clericus in furto captus deponitur, vt in c.Preſbyter.81.diſtinct.qui textus eſt ex canonibus Apoſtolorum, & gloſſ. ibi, in verbo, captus intelligit & conuictus per ſententiam, confeſſionem, vel euidentiam rei, & ne aliquibus videatur pœna iſta grauis, & tanquam ab Apoſtolis (zelo illo mirabili, quo ſanctam DEI Eccleſiam fundabant) ſtatuta illam etiam innouauit, & inflixit Innocentius Tertius, in capit. Tuæ. de pœnis. vbi cenſuit clericos in latrociniis deprehenſos, degradatos à ſuis ordinibus in arctum monaſterium debere detrudi. Hoſtienſ. inſuper ſcripſit in ſumma titul. de condition. furt. in §. final. clericum de hoc crimine accuſatum confeſſum, vel conuictum, deponi debere, & in monaſterium detrudi, allegando dictum capit. Tuæ, & textus in capitul. at ſi clerici. §. 1. de iudic. qui de hoc crimine in ſpecie nihil diſponit, allegat etiam textum in capit. Cum non ab homine, qui de pœna depoſitionis meminit, etſi de detruſione nihil dicat. Et vide etiam Hoſtienſem in ſumma. titul. de accuſatione. §. quis ſit effectus. verſicul. & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depoſitionem, delictum furti. Et quòd pro furto clericus deponatur, 2 notat Ioannes Andr. in dict. capit. Tuæ. per d. c. cum non ab homine. Hoſtien. tamen ibi, vt ipſe refert, ponderat verbum, *Latrociniis*, quia magis delinquit latro quàm fur, & ſic videtur velle, quòd pœna illius text. non habet locum in ſimplici fure, quod Panormitan. ibi placet, licet Hoſtien. & Ioan. Andr. non referat, & ponderando idem verbum, *Latrociniis*, dicit, quod ille textus non habet locum in ſimplicibus furibus: & ſic, quòd licet clericus pro furto poſſit deponi, quod fortè non fiet detruſio poſt depoſitionem; quia latro dicitur, qui de die & cum violentia quandoque delinquit, fur autem noctu & ſine ea. Eundem intellectum dat Hoſtien. ad d. c. Tuæ, vt refert & ſequitur Cardinal. de Turrecremata. in c. Preſbyter. 81. diſtinct. & ſic ille textus non loquitur de furibus ſimplicibus, qui non ſunt corporaliter puniendi, ſed de maioribus & inſignibus latronibus, & Aretin. in c. cum non ab homine, de iudic. columna 9. verſicul. Aduerte tamen. dicit, quòd text. in dict. capitul. Tuæ, in verbo, *Latrociniis*, poteſt intelligi de famoſo latrone, qui furca ſuſpenditur, vt in l. capitalium.

talium. §. famoſos. ff. de pœna. Ego verò & ſi iſta nominum differentia præter id quòd videatur probari in l. cum duobus. §. damna. ff. pro Soci. Et in l. 1. & quod ibi notant Doct. C. de po. & in Auth. vt nulli. iud. §. final. colla. 9. Authoribus etiam latinæ linguæ corroborari poſſit. Nam vt Calepino placuit latrones dicuntur, viarum obſeſſores, & qui publicè, vel per vim furantur: fures verò qui occulta fraude decipiant, ac nocte furentur, quia tamen ſecundum eum plerunque indifferenter ponuntur, aliter cenſerem conſiderandum, videlicet potius qualitatem & quãtitatem furti, modumque furandi. Quis enim dubitat noctu ſine violentia gratius poſſe perpetrari furtum, quàm in ipſo lumine ſolis, cum aliqua vi? præcipue cum in Hiſpania noſtra iam conſuetudo inualuerit, quòd pro vno magno furto quis
b pœna furcæ plectatur. *b* Nec enim ex eo quod Pontifex in d. c. Tuæ. *post* depoſitionem detruſionis pœnam inflixit, ſola à latronibus, & non à *furibus* commiſſa facinora punire fuit viſus. Poſt depoſitionem namque aſſignari debet monaſterium depoſito, vbi peccata lugeat, & vlterius illa non committat, vt in c. Sacerdos. 81. diſtinctio. Cum ergo nihil nouum ſtatuat quare Pontificis mens ad latrocinia punienda, & non furta adaptari ſeu interpretari debet, præcipue cum in Pontificiis conſtitutionibus, & in ætate illa Innocentij III. qua non ſic florebat eloquium latinæ linguæ, non ita accurate elegans & propria vocabulorum ſignificatio ſeruari ſolebat. Quæ quidem pœna depoſitionis & detruſionis iuſtius irroganda eſt clerico, qui furtum admixtum ſacrilegio perpetrauerit. Summè enim offendit clericus, qui plus cæteris debet ſacra tueri, & reuereri, ſi illa violet, aut offendat in eis. Si aũt contingat clericum in obſequio alicuius degentem, furtum committere, cum hoc delictum inter furta grauiora annumerari ſoleat, adeò quòd Ioan. Faber ſcripſerit in §. Alia. de ind. inſt. de publi. iudi. quòd familiaris, vel ſeruitor, & iuuans illum ſuſpenditur pro primo furto, tunc Iudex eccleſiaſticus grauiori pœna punire debet talem clericum, quam ſi extra domum eius, cui inſeruit, ſimile furtum faceret. Quis enim domeſticos fures valebit effugere, niſi eos ſeuerior pœna quàm alios à tanto facinore retrahat? In his inſuper Hiſpaniæ regnis ab eccleſiaſticis iudicibus obſeruari debere credo ac conſulo, quod ſicut per leges regias in locis deſertis commiſſa furta grauius puniantur, ſic ipſi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduerſione. Res enim eſſet pernitioſi exempli ea in clericis non cenſere grauia, quæ in ipſis laycis pro talibus iudicantur. Aliud præterea furti genus in ſacerdotibus ſuper omnia ſuadeo iudicibus omnibus eccleſiaſticis, vt zelo maximo corrigant, quoties videlicet compertum habuerint, quòd eorum aliqui in ſe detinent, ac habere inficiantur bona, quæ morientes (maxime peregrini) apud ipſos depoſuerunt, vt ſuis hæredibus, vel aliis perſonis, quibus leges illa dari non prohibent, reſtituant. Hoc enim grauiſſimum ſcelus iudicandum eſt, offenditur enim ipſe Deus, violatur defunctorum voluntas, cui tantum deferunt etiam Ethnicorum leges, læduntur etiam perſonæ illæ quibus depoſita dari debebant, Datur præterea ſæpe morientibus occaſio, vt malint impœnitentes mori, quàm ſacerdotibus (quos ſuſpectos habent propter ſimilia) animam cum bonis commendare. Degradationem verò de qua tex. in d. c. Tuæ meminit, verbalem non actualẽ debere eſſe, placuit ibi Ioã. And. & idẽ voluit Abb. in c. at ſi cler. de iud. col. 3. verſi-

verſi.ad tertium. Et Aret.in c.Cum non ab homine.de iudi.colum.11.verſi. Addit etiam. Eſt præterea aduertendum circa pœnam huius criminis, quòd clericus condemnatus actione furti efficitur infamis ſicut laycus condemnatus in foro ſæculari, quia quicunque ſecundum leges eſt infamis, eſt etiam infamis ſecundum canones, niſi reperiatur appoſitum ſtatutum, facit text.in cap.Infames.6.q.1.& in §.Hic colligitur. 2. quæſt. 3. Et tenet generalem concluſionem Felin. in c. qualiter. el 2. §. Ad corrigendos.in 5. colum. de accuſatio. Nota tamen quòd ſi reperiretur clericus condemnatus ad reſtitutionem rei furto ſubtractæ, quod per hoc non fieret infamis, quia poteſt intelligi quod fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat,& non actione furti. Et hoc tenet Ana.in d.c. qualiter. vbi illud refert Feli.in d.§.Ad corrigendos. in col. 3. licet ipſi non ſcribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem ſententiã eſſe tenendam in eis. Vide præterea in materia huius c. Paul.de Caſtro. in Auth. ſed nouo iure. C. de ſeruis fugitiuis,in fin. vbi ſcribit quatuor ſpecies furum.

D*Eponatur.* Adde Simon. Maiolum de irregul. lib. 5. capitul.28.num.1.& Regiam.l.61.tit.6. par.1 quæ idem probat. Hæc tamen depoſitionis pœna imponenda non eſt, quando furtum eſt parui momenti, vt ſcribit Abb. in c.tuæ. de pœnis.ſequitur.Grego.in d.l.61.in verbo, *El furto.* A

B

*Plectatur.* Adde quod conſuetudo hæc iure fulcitur, teſte Bal. in auth. ſed nouo iure.col.1.in fin C.de ſerui.fug.& in capitul.1.§. iniuriam.col.2.num.8. in vſib.feu. ſequitur Ange.in l. quòd ſi nolit. §.qui aſſid.ff. de ædil.edi. Ang.de Are. in §.ex maleficijs, column.2. num.5.Inſti.de actio. & in §.1.Inſti. vi.bonor.raptor. Ang.in tra. maleficiorum.in part. veſtem cœleſtem abſtulit, vbi teſtatur iuxta Bald.opinionem ſententia lata furem animaduertiſſe Abb. in c. inter alia. num. 31. de imm. Eccleſi. Hipp.in l.vnus.§.cognituram. num.79.ff. de quæſt.Montal.in l.6.ti.5.in glo.incip. *Muera por ello.* lib.4. for. Alcia. in c. cum non ab homine. vlti.not.de iudi.quam eſſe magis communem opinionem fatetur egregius Menochius de arbit. ind. q. libr.2. cent.4. caſu 295. n.9. quã vſu receptam eſſe atteſtatur D. Anton.Padilla in l.tranſigere.num.12. C. de tranſactio.& in ſuperioribus Hiſpaniæ tribunalibus, quibus ſeuerius propter publicam vtilitatem, & aliorum terrorem crimina puniuntur, eam admiſſam eſſe audio. Sed Baldi opinio pluribus diſplicet, & contra eam tenuerunt Fulg.Sali. Paul.in d. auth.ſed nouo iure. vbi etiam Cep.& Gui.Pap.colum.fi.& alij quos allegat D. Couarr. li. 2. var.reſolu.capitul.9. num.7.Ioan.de Ana. in capitul. 1. de fur.colum.5. Iaſ.in l.1. col.2.num.4. C. de precib. Imper.offeren. & in §. ex maleficiis. num.12. Inſti de actioni. Auguſti.Arim. in addi. ad Ang.in tracta. malefi.in d.verbo. *Et veſtem cæleſtem abſtulit.* col.5. in fin.Anto.Gom.3.tom.capit.5.num.7.& hanc appellat magis communem opinionem, eam ſequutus Grego. in l.18.tit.14. gloſſ.incip. *Matar.* par.7. pro qua Regiam legem ibi conſiderat, quam opinionem multis comprobat Iaco. Boulene.in l.capitalium. §. famoſos. n. 28. ff. de pœn. Roland. Valle. conſi.51. num.43. volum.1. & ex Theologis Domin.Soto.in libr.5.de iuſti.& iure.quæſtio.3. articul.3. in reſponſ. ad 2. argum.in fin.à qua quidem magis communi & veriori opinione non auderem recedere, niſi vltra magnitudinem rei furatæ, aliæ qualitates crimen aggrauantes interueniſſent.

*Conſuetudine an poſſit obtineri vt pro magno furto poſſit fur ſuſpendi.*

Rr 3 *Puniri*

C *Puniri debet.* Nota quod opinionem iſtam de more reprobat Petrus Folleri. in practi. crim. cano. 2. par. c. 21. num 9. dicens, opinionem iſtam Fabri. quam hoc loco ſequitur authorem eſſe ſine lege. Ipſe tamen libenter authorem ſequor ea innixus ratione, quod magis delinquat is, cui plus credit, cum credita fide abutatur, & ideo maiori ſupplicio dignus, & cùm hæc naturalis ſit ratio, aliam legem quærere, infirmitas ſit intellectus, & opinio iſta moribus & conſuetudine recepta eſt.

*Sanctorum Iuſti & Paſtoris corpora, propter maximam ſiccitatem publica proceſſione geſta fuerunt.*

Libuit ſane antequam huic capiti finem imponam referre & memoriæ mandare, quod hodie 8. die menſis Maij, anno 1578. in hoc celeberrimo Complutenſi populo, quo hæc ſcribimus propter maximam temporis ſiccitatem, ab hinc multis annis inauditam, nam ab vndecimo die menſis Martij, vſque ad præſentem diem totum hoc Tolet. regnum cœleſti pluuia caret, propter quod omnes terræ fructus iam ex ſiccitate pereunt, & vt Deus Opti. Maxim. tot tantiſque malis ſceleribuſq; noſtris iuſte iratus, ſuos in nos miſericordiæ oculos conuertat, Sacratiſſima corpora Diuorum Iuſti & Paſtoris patronorũ noſtrorum, ſolenniſſimo comitatu omniũ ordinum religioſorum, Academiæque noſtræ, nec non vniuerſæ reipublicę, per populum iſtum præcedentibus crucibus, aliorumque Diuorum imaginibus geſta fuerunt.

## *Simoniaci.*

## CAPVT XCV.

1 *Huius criminis atrocitas nec non & pœna, late & serioſe per totum caput explicatur.*

a PRæmiſſa definitione, *a* ſimoniæ, † quam latius examinat Ioan. de Anan. in rub.
1 eod. tit. in 1. column. delictum iſtud computatur inter grauiora crimina, vt eſt text. in capitulo. fin. de purga. canon. de quo quidem terribilia verba Paſchalis Papa deſcripſit in c. ſi 1. q. 7. videlicet, quod omnia etiam crimina ad comparationem ſimoniacæ hæreſis, quaſi pro nihilo reputantur. Vnde Sancti illi Patres Hiſpaniæ, qui in concilio Toletano 8. interfuerunt, videntes quod antiquorum patrum decreta in extirpatione tanti criminis parum profecerint, præmiſſis pulcherrimis verbis, quibus hoc eleganter deplorarunt, huic cancroſo vulneri ignitum, quod ſupererat, ferrum inijcere decreuerunt (vt eorum verbis vtar) & in Canon. 3. ſub his verbis ſtatuerunt: *Vt quicunque deinceps propter accipiendum ſacerdotij dignitatem, quodlibet premium fuerit detectus obtuliße, ex eodem tempore ſe nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atque à participatione Chriſti corporis & ſanguinis alienum, ex quo illum conſtat execrabile Chriſti perpetraße flagitium. Quod ſi aliquis extiterit qui acceſſit, ille qui hunc ordinem munerum fuerit acceptione lucratus, & ſuſcepto honoris gradu prohibetur, & in monaſterio ſub perenni pœnitentia relegatur. Illi verò, qui hac cauſa munerum acceptores extiterint, ſi clerici fuerint, honoris amißione mulctentur. Si verò laici, anathemate perpetuo condemnentur.* Ideo propter eius grauitatem aliqua ſpecialia ſtatuuntur in
b iure, nam in eo proceditur per ſola ſigna: *b* & in eius odium admittuntur præſumptiones, vt notat Abb. ex text. ibi, in capitul. ſicut. de ſimonia. Item admittuntur ad accuſandum ſimoniacum ſerui, meretrices, & criminoſi, vt in capitul. Tanta eod. titul. de quo latius in capitul. Per tuas. el. 1. eod. titul. & per Abb. & Docto. ibi. Vnde ex di-

ex diſpoſitione Alexandri & Inno. III. per noua iura, in eo delinquens perpetuo deponitur ab officio & beneficio, vt in capit. de hoc. de ſimoni. & in c. cum ſuper. de confeſſ. Si tamen crimen eſt occultum, non deponitur, etſi ipſi iudici conſtet, ſed pœnitentiam ſecretam debet iniungere, vt in c. Ex tuæ. de ſimo. In correctione tamen & punitione huius criminis non poteſt dari certa doctrina, ſed ſecundum qualitatem ſimoniæ aliter & aliter punitur. Quia aliquando imponitur pœna excommunicationis, aliquando detruſionis in monaſterium, aliquando ſpoliationis omnium bonorum, aliquando depoſitionis, aliquando eſt pœna centum aureorum & infamiæ, vt probat text. & gloſſ. in d. l. 1. ff. ad legem Iuliam, de ambitu. Aliquando imponitur pœna quadruplex, & deportationis, vt patet in d. l. 1. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideo vide Hoſti. in ſumma eiuſdem titul. in §. qua pœna feriatur, per totum. Et vide Præpo. in c. presbyter. 1. quæſt. 1. in column. fin. verſic. in gloſſ. vbi etiam refert varias pœnas de iure canonico, quem etiam vide notabiliter diſtinguentem, videlicet an ſimonia committatur in ordine, vel in beneficio, vel in vtroque: an paſſiue, vel actiue, & varias etiam pœnas deſcribentem in capit. ſtatuimus. 1. quæſt. 1. column. 1. & 2. Item nota, quod ſimonia commiſſa in ordine ſuſcepto non ſolum non dat executionem *c* illius ordinis, ſed etiam impedit executionem omnium aliorum, notat Innoc. in c. Per tuas. & in capit. tanta eod. titul. Arch. in c. Ordinationes. quæſtio. 1. vbi vide Præpo. qui refert & ſequitur eoſdem in principio, qui ponit vnum caſum in quo fallit iſta concluſio: licet ille caſus non eſt propriè caſus fallentiæ, quia in eo ſimonia non fuit commiſſa in ordine, ſed in conſecutiuo ad ordinem, vt ibi per eum. Et ipſam principalem concluſionem ſequitur ſimpliciter in c. ſtatuimus. ead. cauſ. & quæſt. colum. 1. Hodie tamen per cõſtitutiones modernorum Pontificum deſcriptas in ſupplemento, in verbo, Simonia in fin. Simoniacus eſt priuatus ipſo iure beneficio, vt dicit Felin. in c. In noſtra. in 2. corollario. in fin. de reſcriptis, & idem notat ipſe in capitul. 5. de reſcrip. colum. 4 referendo ad hoc conſil. Anchara. Et vide Extrauagantem Paul. 2. *d* quæ incipit: Cum deteſtabile (quæ habetur inter extrauagantes communes ſub titu. de ſimo.) vbi imponitur pœna excommunicationis ipſo facto, cuius abſolutio reſeruatur Papæ, & quod in beneficiis nullatenus eis ius quæratur, & teneantur ad reſtitutionem fructuum, præter id, quod primò innouat omnes pœnas contra ſimoniacos ſtatutas, & eas incurrere ipſo facto decernit. Et vide. Silue. in ſumã, verbo, Simonia, in verſicu. Decimononò quæritur, vbi deſcribit quatuor pœnas Simoniacorũ & inter eas meminit de extrauagan. Martini. V. in Concilio Conſtantienſi, incipien. Sacroſan. Et ibi plura alia refert in propoſito.

P *Remiſſa definitione.* De qua ſimoniæ definitione vide gloſſ. & Doctores in ſumã. 1. quæſtio. 1. Abb. in cap. memo. num 6. de ſimoni. Sanctum Tho. 2. 2. quæſt. 100. Sylue. & ſummiſtas, in verbo, ſimonia, in principio. Domi. Soto lib. 9. de iuſti. & iure. quæſtio. 5. articul. 1. Franc. Marc. deciſio. 544. in princip. in 2. parte. Iul. Clar. in pract. crimin. §. ſimonia. in prin. & omnium latiſſimè Guilel. Rodean. in tracta. de ſimonia. 1. par. c. 2. Et crimen hoc ſimoniæ, de quo in præſenti cap. diſſerit author, eſt merè eccleſiaſticũ, & ea ratione iudex laic[us] nullã in eo cognitionẽ habet, A

ſentit

ſentit gloſſ. in capitul. cum ſit generale. in gloſ. fina. de foro. comm. quæ opinio cõmunis eſt, vt fatetur compe. Anani. in capitul. 1. num. 9. de Simo. Iuli. Cla. d. § Simonia. verſicu. hoc crimen.

B *Sola ſigna.* Intellige doctrinam hanc de ſignis euidentibus, & reum ipſum de crimine conuincentibus. gloſſ. fin. in capitul. inſinuatum. de Simon. quam Doctores ſequuntur, vt fatetur Alexand. de nouo. con. 64. num. 2. & ſequenti, Clar. in d. § ſimonia. in fin. & vide nouiſſimam conſtitutionem ſanctiſſimi Pij Papæ V. ſancitam Romæ apud ſanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ 1569. fœliciſſimi Põtificatus ſui anno 4.

C *Non dat executionem.* Adde text. in capitul. præter. §. verum. 32. diſti. & in capitulos. 81. diſtin. capitul. reperiuntur. 1. quæſt. 2. Abb. in c. per tuas *in* 2. *num.* 5. & *in c. de* ſimoniaco. de ſimon. tex. & ibi etiam Abb. in c. ſi quis de ſimo. *Hoſt. in* ſumm. titu. de ſimonia. § quæ pœna, Sylue. in ſumm. in verbo, *ſuſpenſio*, quæ opinio communis eſt ſecundum Couarr. in Clemen. ſi furioſus, in 1. part. relection. § 1. numer. 7. de homi. & Franc. Viui. lib. 2. communem opinion. opinion. 254. Quæ intelligenda eſt, in propria ſimonia quia ſi alius dat, aut promittit Epiſcopo inſcio, contradicente illo, qui ab ordines ſacros eſt promouendus, non peccat, & ea ratione ordinis recipit executionem, ita tenet Bellam. quem refert, & ſequitur Cardin. Alexand. in c. ſtatuimus & in c ſi quis 1. quæſt. 1. Martin. Nauarr. in manu. confeſſo. c. 25. num. 68. quicquid dicat glo. in d. c. ſi quis. Quod ſi in beneficio acquirendo ſimonia commiſſa fuerit, idque crimen publicum ſit, ſimoniacus eſt ipſo iure ſuſpenſus, quoad ſeipſum, & quoad alios, tenet Inn. in capitul. tanta. de ſimon. Abb. in capitul. accuſatum. eod. titu. Sanct. Thom. & Caieta. 2. 2. quæſt. 100. art. 6. Dom. Soto. vbi ſupra allegaui. Licet ab hac opinione recedat Martin. Nauarr. in manu. confeſſo. c. 23. num. 110. dicens, nullo iure probari, ſed ſuperiorem ipſe ſententiam amplector, idcirco, ſi ſimoniacus ante peractam huius criminis condignam pœnitentiam celebrauerit, irregularitatem contrahit per ſolum Romanum Pontificem delēdam, de quo lege Villad. de irreg. capitul. de ſimoniaco, Couarr. d. § 1. & de pœnis ſimoniæ tam in ordine, quàm in beneficio multa ſcribit Guillermus Rodoan. in tracta. de Simonia. 4 part c. 11. cum ſequentibus.

D *Extrauagantem Pauli II.* Adde quod dictæ conſtitutiones vltra authorem meminit Feli. in c. de cætero. colum. vlt. de re iudi. & in c. in noſtra. coro. 2. de reſcrip. Floren. in 3. par. ti. 24. c. 65. Roch. de Cur. in tracta. de iure patronat. in verbo, Et vtile, quæſt 3. Extraua. Pij V. quæ incipit, cum primum, per quã inuiolabiliter *obſer*uari præcipitur, circa quam primò notandum cenſeo, quòd nulla Simonia neque mentalis neque conuentionalis, ſi modo alioquin non fuit realis, inducit tituli priuationem ipſo facto, nec excommunicationis ſententiam infligit, nec prædicta extrauag Pauli II. comprehenditur ſecundum Romanæ curię interpretationem, quã Rotæ ſummum prætorium iam pridem ſequi teſtatur Caſſiodo. deciſ. 5. Ludouic. Gome. in reg. de trienna. quæſtio. 12. D. Couarru. in reg. peccatum. 2. par. relect § 8. de regul. iur. lib. 6. Martin. Nauarr. in c. ſi quando. 4. excep. de reſcrip. & in c. vltim. num. 24. de Simo. quicquid reclamat Petrus Rebuff. in practi. benefi. 3. part. tit. de Simo. in reſigna. num. 20. pag. 496. Et licet Petrus à Nauar. in tract. de reſti. lib 2. c. 2. num.

*Interpretatur extra. cõſti. Pauli II. Põt Maxim. quæ incip. cũ deteſtabile.*

2. num. 422. aliquibus rationibus opinionem iſtam euertere contendat, tandem communem, & vſu receptam eſſe agnoſcit, nec ab ipſa audet recedere.

Secundò, quod nec locum obtinet, contra omnes, ſed ſolum eos, qui Simoniam committunt dando, vel accipiendo, & ideo minimè procedit, niſi in ea Simonia in qua ad opus dandi, & accipiendi peruentum ſit, ita quod ſola datio pretij non ſufficeret, niſi eius ratione beneficium conferatur, ita declarat egregius Nauarr. in manu c. 23. n. 103.

Tertiò, quod nullus Simoniacus, præterquam in ordine & beneficio, eſt ipſo iure excommunicatus, notat Syluest. in ſumma. in verbo, Simo. quæſti. 9. Nullo quidem antiquo iure Simoniacus erat ipſo iure excommunicatus, & ius nouum dictæ extrauagan. conſtitutionis tantũ excommunicationis ſententiã ipſo iure imponit, contra Simoniacos in ordine & beneficio, & ea ratione ad alios extendi non debet.

Quartò, quod illa verba dicta in cõſtitutionibus ibi, *In officiis Eccleſiaſticis*, &c. intelligenda & interpretanda ſunt in officijs tantum, quæ ſunt beneficia, vt in c. de mulcta. de præben. c. cum acceſſiſſent. de conſtitu. Vnde qui emit aut conducit vicariam ſpiritualem iuriſdictionem habentem, non eſt ipſo iure excommunicatus, nec inhabilis ad eccleſiaſtica beneficia, cum talis vicaria non ſit beneficium, vt latè congerit Felin in c. poſtulaſti. de reſcript ſecus aũt, ſi vicaria eſſet perpetua, quæ eſt beneficium, vt in Clē. 1. de offic. vic Nauarr. vbi paulo ante allegaui.

Quintò, quod dicta pœna hodie incurritur, ſi aliquid pro collatione quorumcunque ordinũ, et clericalis tonſuræ, aut ꝓ literis dimiſſoriis aut teſtimonialib⁹, vel pro ſigillo, vel alia quacũq; de cauſa Epiſcopi, & alij ordinũ collatores aut eorum miniſtri, et ſponte oblatum recipiant. Sic diſponit SS. Con. Tri. Seſſ 2. c. 1. de refor.

Sextò, quod adhoc vt locus ſit pœnis dictæ conſtitutionis, oportet quod datio præcedat collationem ordinum, vel beneficiorum, non verò ſufficeret ſi ſequeretur argumen. gloſſ. not. in c. emendari. 1. quæſtio. 1. & tradit Nauar. in manuali confeſſ. c. 25. n 68.

Septimò, quod licet emptione, vel venditione penſionis Simonia committatur, non tamen ea excommunicatio inducitur ipſo iure, ſolùm excommunicat Simoniacum in ordine & beneficio, quorum neutrum eſt penſio & ea ratione tanquam pœnalis reſtringenda, & non amplianda eſt. Tenet Martinus Nauar. in manu. d. c. 23. n. 11. & ita hoc anno 1584. conſului.

Nec circa huius capitis pœnas prætermittendum eſt, cum Simoniacis pœnis illaqueari, qui in confidentiam (vt vocant) beneficiorum fructus aut penſionum acceperint, eſt quidem hoc turpiſſimum genus depoſiti: nempe vt ſi quis beneficium, aut pẽſiones alieno nomine recipiat, quod genus criminis cùm ad Simoniacam prauitatem ſpectet, Pius IV. nec non Pius V. ſanctiſſimi Pontifices, per bullas ſuas circa hoc promulgatas, grauiſſimis pœnis puniendũ curarunt. Nimis quidē in Romana curia labes hæc irrepſerat. Ideoque omnes etiam Epiſcopi, Patriarchæ, vel Cardinales hoc crimen committentes, ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur, quàm ſi ingrediantur irregularitatis labe contaminantur, iuxta tex. in c. is cui. de ſenten. excommunic. lib. 6. inferiores verò excommunicationis Papalis ſententiam ipſo facto incurrunt, vt patet ex Bulla Pij IV. ann. 1546. & Pij V. anno 1569. ſunt ſane (vt *Declarantur Bullæ Apoſtolicæ Pij IV. & Pij V. qua circa confidentiam loquentur.*

Ss ibi ſan-

ibi ſancitum eſt) qui ſic delinquunt inhabiles ad omnia alia beneficia, & *ſolis præ*ſumptionibus, teſtibusque ſingularibus, in criminis huius deteſtationem probatio, ad dictam pœnam infligendam, fieri poteſt.

Et non ſolùm dicta Simonia, ex titulo confidentiæ committitur ex parte conferentis, reſignantis, & præſentantis, ſed etiam mediatoris & recipientis eo modo beneficium, vt decretum fuit à Pio V. dicta conſtitutione anno 1569. quæ ab illo anno promulgata eſt.

Perpetratur ſane crimen hoc multis modis, ſcilicet ſi quis reſignet beneficium alicui, paciſcendo, vt penſio ſibi ſoluatur ſine Pontificis conſenſu.

Vel ſi quis nolens ad ordines ſacros promoueri, vt beneficium requirit, vel nolens aſtringi ad reſidentiam, reſignet in alicuius fauorem, ſine prædicto aſſenſu.

Vel ſi criminoſus, aliquo modo irregularis, beneficium reſignet, vt obtenta poſtea diſpenſatione, ab irregularitate idem beneficium recuperet.

Vel ſi quis beneficium vacans impetrauit, eo pacto & lege impoſita, ad mandatum alicuius ſit dimiſſurus, vt aliò conferatur.

Vel ſi quis poteſtatem habens conferendi, præſentandi, aut inſtituendi in beneficio, contulerit, præſentauerit, inſtituerit, vt de fructibus aliquid ſibi vel aliis conferatur.

Vel ſi quis ad effectum litis pendentiæ ſuper beneficio, alicui dignitate vel potentia ſuperiori reſignauerit, vt obtenta victoria alteri reſignetur, aut ſibi reſtituatur, qui caſus ſunt notabiles, & antequam dictæ extrauagantes emanarent, erant frequentiſſimi, circa quos & alios lege Simon. Maiol. de irregu. lib. 5. c. 45.

## *Ac periurii.*

## CAPVT XCVI.

1 *Sacerdos propter hoc crimen periurij ab ordine & beneficio eſt deponendus.*
2 *Qui promiſſionem interpoſitione fidei vallatam fregit, an ordinaria pœna periurij ſit puniendus.*
3 *Clericus propter periurium an ſit ipſo iure beneficio priuatus, vel per ſententiam priuandus.*
4 *Collatio beneficij periuro facta an ſit nulla ipſo iure.*

1 PRopter periurium † poteſt quis deponi ab ordine & beneficio, vt eſt tex. in capitul. presbyter. 81. diſtinct. qui dicit, quod presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur, ita notat Abb. in c. querelam, de iureiurando. in 2. nota. qui hoc dicit probari in capitul. cum non ab homine. de iudi. & dicit facere text. in capitul. ſi quis epiſcopus. 1. diſtinct. Et notat idem Abb. in d. capitul. cum non ab homine. in 4. not. ex quo dicit Cardina. Iacob. in tractat. de concilio. in lib. 2. arti. 5. colum. 3. quod quando vocati ſunt ad concilium generale illi, qui iurauerunt ſecundum formam capitul. Ego enim, de iureiur. ſi non veniunt poſſunt deponi à ſuis dignitatibus, quia ſunt periuri, & periurium inducit pœnam depoſitionis. Et quod propter hoc delictũ remoueatur quis à beneficio, notat idẽ Abb in c. 2. in 1. 2 nota, de reſcriptio. Quod † extende in clerico q fregit pmiſſionẽ vallatã interpoſitione fi-

tione fidei: quia talis eadem pœna punitur, *b* tenet Ioannes Andr. & Hoſtien. in c. b
querelam. ne præla. vices ſu. Abb. in d. c. querelam. de iureiuran. Quos ſequitur Ang. in ſumma, in verbo, periurium. in §. 11. licet Arch. Anton. & Card. teneant contrarium in locis ibi relatis. Et hanc etiam opinionem Hoſti. & Abba. ſequitur Felin. in d. c. querelam. in column. penultim. licet contrariam opinionem dicat benigniorem. Eandem etiam ſequitur Ioannes de Selua, in tract. de beneficio, in 3. part. principali, in quæſt. 3. Vide tamen Ioan. Staphileum, in tracta. de gratiis ſpectatiuis. fo. 28. verſ. Tertio periurus, vbi dicit ꝙ pœna priuationis, non habet locum in eo, qui venit contra fidem promiſſam, qui ſolum allegat Rotam deciſi. 134. incipient. Nota quòd poſito † in antiquis, quòd dicit eſſe notandum. Et ad- 3
uerte quòd periurus non eſt priuatus beneficio ipſo iure, ſed priuandus, *c* vt ſen- c
tit Abb. poſt alios in cap. 2. de reſcrip. vbi vide Felin. in 1. col. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc eſſe communem opinionem. licet Bar. ibi teneat contrarium, imò quòd ſtatim ſit priuatus, cuius fundamenta ipſe refert & ſoluit, & contra eandem communem opinionem tenet idem Barba. in d. c. cum non ab homine. de iud. in colum. 2. per tex. in d. cap. querelam. quem coniungit cum aliis iuribus contra Abb. ibi. Qui tamen ſibi contrarius in rubri. de iureiurando, in Clementin. in colum. 5. ſequitur communem opinionem prædictam ſequendo Cardinal. in d. capit. querelam. vbi illam tenet, & vide eundem Feli. in c. ex parte. lo. 1. de reſcrip. 1. colum. Et hanc etiam opinionem dicit eſſe communem Ioan. de Selua, vbi ſupra & vide Petrum Rebuff. in tracta. de pacificis poſſeſſoribus, in pag. 37. colum. 2. vbi dicit quòd licet opinio, quòd periurus non eſt priuatus ipſo iure, ſit communis: tamen opinio contraria poteſt ſuſtineri in puncto iuris, & reſpondet ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in propoſito tranſcribendo fere dicta per Felin. in. d. c. 2. Item nota, quòd collatio beneficij facta periuro, eſt ipſo facto nulla, notat Abb. in d. capit. querelam, ſequitur Angel. in ſumma, in verbo, periurium. §. 12. Contrariam tamen ſententiam tenet Cardin. in d. c. querelam, cui adhæret Felin. ibi. in colum. 3 quam etiam concluſionem videtur tandem tenere idem Felin. in c. 2. in colum. 3. de reſcriptis. licet prius in column. præcedenti plura retulerit pro contraria opinione, videlicet quòd collatio facta periuro, vel aliàs criminoſo, eſt nulla. Et vide eundem lariſſimè de hoc ſcribentem in capit. ex part. el 1. de reſcrip. column. 2. num. 2. Et vide Ioannem de Selua, vbi ſupra, & vide Petrum Rebuff. vbi ſupra, in pag. 36. colum. 2. vbi tenet † quod collatio facta periuro 4
eſt nulla, *d* & refert aliquos doctores ad hoc, quod tamen intelligit, quando quis d
eſſet per ſententiam condemnatus & declaratus periurus, & poſtea fieret eidem collatio, & dicit quòd Papa non dat priuationem pro periurio, niſi ſit periurium iudiciale, allegat regulam Alexand. Papæ VI. in rubri. de ſignatura gratiæ. Et vide Ioannem Staphileum, in tracta. & loco ſupra allegatis, vbi dicit, quòd ſignatura non dat priuationem beneficiorum pro periurio, niſi ſit iudiciale.

D*Eponitur.* Vide regiam l. 61. titul. 6. part. 1. Nec iniuria quidem clericus periurus tam graui pœna plectendus eſt, cum crimen periurij grauiſſimum & deteſtabile ſit *Non peierabis in nomine meo*, ait Dominus Leu. 19. & Matth. capit. 5. & alibi, A *Nota in periurij deteſtationem.*

*Ero teſtis velox maleficiis & periuriis* Malach.3. & Zachar.c.5. inquit. *Maledictio commorabitur in domo iurantis in nomine meo mendaciter, & commorabitur in medio domus eius, & conſumet eam, & ligna eius, & lapides eius.* Admonet omnium ferè gẽtium, quæ Deum aut aliquam religionem habuerunt, conſenſus, non peierandum ne vindicta Dei ſequatur, vt antiqui etiam Ethnici prodiderunt. *Nemo*, inquit Plato lib.11. de legi. *Deo inuocato mendacium dicat, aut decipiat aut adulterare verbo vel iquicquam audeat, niſi Deo velit odio eſſe, cui quidem primum odio eſt, qui falſo iurans Deum parui pendit.* Quod videtur Ariſtot. voluiſſe in retho. ad Alexan. vbi agit de iureiur. dum ait: *Nemo vellet peierare cum diuini ſupplicij metu, tũ dedecoris apud homines.*

*Eadem pœna.* Vide quæ ſcribit D. Couarru. in c. quamuis pactum, 1 part. relectio. §.2. num.2. de pact. in 6.

*Clericus propter periuriũ non eſt ipſo iure beneficio priuatus.*

*Sed priuandus.* Adde glo. & doctores in c. querelam. de iure iurand. gloſſ. in c. quicunque 6. quæſt.1. & in c. illud de exceſſib. prælato. Abb. in c. 2. de reſcription. quo loco opinionem iſtam communem eſſe fatentur Deci. & Ripa. idem aſſeuerat Cæſar Lamber. de iure patron. 2. par. 2. lib. quæſtion. 9. artic. 15. eandem veram eſſe cenſet Andr. Alciar. in c. cum non ab homine. de iudi. & eſſe magis communem opinionem fatetur Ludo. Gome. in §. Item ſi quis num.28. Inſti. de actioni. Iuli. Clar. in practi. crimin. §. periurium. in prin. ver. Item clericus, & eam ſequitur Franc. Mar. deciſio. 669. numer. 3. in 2. part. Non tamen ſingulariter quòd licet periurus non ſit ipſo iure beneficio priuatus, ſuperior tamen bene poteſt ſuperſedere, & non admittere renunciationem beneficij ab eo factam, donec cauſa criminis definitiuè fuerit iudicata. Dom. conſil. 105. col. 2. ſequitur Probus in addi. ad Ioan. Monach. in c. ad Apoſtolicæ, de re iudi. lib. 6. numer. 12. Quæ quidem opinio (vt libere dicam quod ſentio) mihi nunquam placuit, ſi enim clericus periurus vel homicida, vel alius quouſque priuetur, iure retinet beneficium & fructus ſuos facit, ſicut ſi nullum crimen commiſiſſet, & iuris amiſſio per ſententiam eſt infligenda, cur igitur iuri quod habet non poterit renunciare, certe nulla ratio in contrarium excogitari poteſt. Ideoque ſententia priuationis, poſt renunciationem lata, nullius momenti eſt, cùm iam clericus beneficio careat. Rota in nouis deciſio. 491. Ludoui. Gomez in regul. de ann. quæſt. 42. D. Couarru. in clementin. ſi furioſus. 2. part. §. 3. num.7. de homi. & vide, quæ ſcribo infra c. 94. litera. A.

*Superior an poſſit nõ admittere beneficij renunciationem à periuro factã.*

*Periurium abſque dolo commiſſum non punitur.*

Excuſabitur cleric⁹ ab huiuſmodi pœna ſi ꝓbet periurium, abſq; dolo cõmiſſum fuiſſe Bald. in l. obſeruari §. proficiſci, colu. 3. ff. de offici. proconſu. quam opinionem communem eſſe fatetur. Iaſ. in l. videamus in prin. ff. de in litem iurand. Cagnol. in l. ſi quis maior. num.185. C. d. tranſa. vbi Claud. numer.41. ſequitur Auend. de mand. Reg. 2. par. c. 27. num.10.

*Nec quando propter difficultatẽ iuramẽtũ nequit adimplere.*

Similiter clericus à dicta pœna immunis redderetur, propter difficultatem adimplendi iuramentum gloſſ. nota, per illum tex. in c. breui in gloſſ. 1. de iure iur. quã eſſe communiter receptam fatetur Gom. Ari. Hiſpanus in l. 65. Tauri. num.30. *Iuli.* Clar. in pract. crimi. §. periurium, & plures alios caſus, in quibus quis à reatu periurij excuſatur ſcribit Petrus Auendanus, vbi paulo ante allegaui.

*Laicus periurus ab Ec-*

Nec illud eſt prætermittendum, ꝙ non ſolũ clericus ob crimen periurij, à ſuo eccleſiaſtico iud. cõdignis iuris pœnis puniri debet, ſed etiam laycus cũ crim. hoc mixti

fori ſit

Digitized by Google

fori ſit. ita ſcribit Ioannes Andr. in c.licet.de iureiurand. lib.6.ſequitur Alexand. in addit.ad Barb. in l.omni nouatione.C.de ſacroſ.Eccleſ.Guid. Papa conſil. 29. Couarru. in 4. decretal. 2. part. c. 6. num. 20. & eſt communis opinio forenſi vſu recepta.

*cleſiaſtico iudice punitur.*

D

*Nulla.* Adde textum optimum in c.accedens.de accuſat.Dec.in c.delicti.colum. 2.de except. Nicol.Mill.in repertor.in verb.periurus.Capell.Toloſ.queſt 17.quam opinionem communem eſſe fatentur D.Couarr.in d.c.quamuis pactum.in 1. part. relect.§.7.num.3.Cæſar Lamb.de iure patron.1.part.lib.2.quæſt 9. art. 15.Iul. Clar. d.§.periurum.verſi.item clericus.quam inſignis Couarr. d. §. 7. dupliciter limitat. Primò,quando infamia quę ex periurio oritur eſſet notoria. Secundò,quando collatio beneficij periurio facta fuerit,authoritate literarum Apoſtolicarum ad beneficia, quem vide,quia huius rei rationem adducit.

*Beneficij Eccleſiaſtici Collatio periuro facta, an teneat.*

*Falſi teſtimonij rei.*

## CAPVT XCVII.

1 *Clericus,qui falſum dixerit teſtimonium, punitur depoſitione & detruſione in monaſterium, vbi tanti ſceleris pœnitentiam agat.*

2 *Clericus,qui coram iudice laico falſum dixerit teſtimonium,non poteſt puniri ab eo.*

PResbyter† aut diaconus dicēs falſum teſtimonium ab officij honore depoſitus, 1
in monaſterium detrudatur, *a* ita Concilium Agathenſe, vt Gratianus tradit in a
c.ſi epiſcopus.50.diſtinct.vbi vide Præpoſ.intelligentem illum text. quando clericus eſt de hoc crimine directè accuſatus, & conuictus, vel in iure confeſſus, ſecus autem ſi non conſtat de illa via directa, ſed incidenter, videlicet, quando contra clericum in teſtem productum probatur exceptio falſitatis, quia tunc nō debet deponi, nec etiam propter hoc infamari, ſed tantum repelli à teſtimonio,& vide Hoſtien.in ſumma, de accuſa.in §.quis ſit effectus. verſ. Et gratia exempli, vbi hoc crimen falſi teſtimonij commemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depoſitionem: & hoc procedit ſiue in ciuili, ſiue criminali cauſa clericus dicat falſum teſtimonium, ſecundum Card. de Turrecremata poſt Hugo. in c. Preſbyter, Diaconi. 5.quæſt.6.qui text. eſt §.capit. Qui iuxta eiuſdem cauſæ & quæſtionis,quod etiam voluit Archid. ibi. Ego verò in hoc articulo maximè conſiderandum cenſeo qualitatem cauſæ, in qua clericus falſum teſtimonium dixit, grauius enim eſt puniendus clericus, qui in cauſa criminali falſum teſtimonium dixit, quàm qui in ciuili, & in ipſis criminalibus cauſis grauius ſi damnum fuit ſubſequutum ex ſuo teſtimonio, quàm ſi non,conſiderata qualitate damni,vel iniuriæ illius contra quem
depoſuit. In his præterea regnis, quibus ex lege *b* eorum imponi debet teſti falſum b
deponēti eadem pœna,quę imponeretur accuſato, ſi verum eſſet delictum de quo impetitur. Multum debent iudices eccleſiaſtici aduertere, quòd grauius quàm alibi punire debent clericos in hoc delinquentes, cùm videant tam grauiter puniri laycos in ſimilibus, & iſtud delictum graue ſit in oculis populorum huius regni.
Quando autem clericus † dixit falſum teſtimonium coram iudice ſæculari, verior 2
& communior opinio eſt, quòd non poſſit puniri per eum, *c* neque principaliter, c



Digitized by Google

neque indecenter, vt voluit Hoſtien.cuius opinionem tenet Anton.poſt Innocen. & Ioan.And.in c.verum.de for.comp.vbi vide Barb.col.10.cum duab.ſeq. & Ioan. Andr.in c.at ſi clerici.de iud. & communiter Canoniſtæ in c.dilectus filius,de pœn. & in c 2.crim.fal.vbi per Ana.poſt alios, & hanc opinionem ſequitur Matth. de Afflict.in deciſ.Neapolitana.deciſ.230.incip. Fuit per relatorem.

A *Nota in falſi teſtimonij deteſtationem.*

DEtrudatur. Adde,quòd ſacri Apoſtolorum canones ſacerdotes falſo iuraſſe deprehenſos ſacra dignitate priuant, vt habetur in canon.24.in canon. Apoſt.& vide Abba.in c.1.de crim.fal.D.Couar.in c.quamuis pactum.1.part.relect.§.7.n.6. de pact.lib 6. Quæ quidem pœna iuſtiſſimè ſacris canonibus contra clericum falſi criminis reum inflicta fuit,cùm crimen hoc grauiſſimum ſit, & deteſtabile. Deum enim citare in teſtem mendacij, nefandum ſcelus eſt,vt ait Philo.lib.decalogi,& vt inquit Iſidor. lib.3. de ſummo bono: teſtis falſidicus tribus eſt perſonis obnoxius. Primum Deo,quem pejerando contemnit. Deinde iudici,quem mentiendo fallit. Poſtremò innocenti,qué falſo teſtimonio lędit Hinc Salomon immunitates huius ſceleris demonſtrans ſcribit.Prouer.6.*Teſtem fallacem odit Dominus*.Et huius criminis atrocitas ex eo noſtrorum traditionibus liquet. Nam generalis Principis criminum remiſſio falſitatem non abolet. Bart.in l Lucius.ad fin.ff.ad Sena.conſ.Turpi. Hippol.rubr.ff de fal.num.12.quo loco ſcribit. Quòd licet quando reus alicuius criminis,qui ad ſupplicium ducitur,ſi ei Cardinalis obuius fiat,liberari debeat:non tamen falſarius. Ang.verò in §.iniuriam.in auth. de nupt. ſcribit, falſitatem homicidio deteſtabiliorem eſſe. Luc.de Pen.in l.milites,colum.4.de digni.lib.12. fatetur nobilitatem ex crimine iſto perdi.

*Falſitas, ſi nociua non eſt, pœna ordinaria non punitur.*

Excuſabitur clericus ab huiuſmodi pœna, quando falſitas nociua non eſt; quo caſu in hoc falſi crimine pœna imponi debet. Ita videtur ſentire gloſſ. in l. damus. in verb. priuatas.C.de falſ.& in c.quanto de iureiurand. Bart. in l.1.§. vltim.ff. de falſ. Corn.conſil.182.colum. penult. lib. 4. & eruditiſſimus Roland. à Vall. conſil. 38.num.22.& 44.lib.1.& alios eiuſdem ſententiæ refert Hippol.in l.1. §. præterea, 14.ff.ad legem Cornel.de Sicar. ſed verior eſt contraria opinio, quod ſaltem extraordinaria pœna ſit imponenda, ita Bald. in l.1.num.2. de ſepulch.viol. Vant.in tractat.de nullit.tit. quoties, & intra quod tempus, numer. 62. Afflict. deciſion.21. num.13. quam opinionem communem eſſe fatetur Hippolytus in §.præterea, num.23. Iacob.Menoch. de arbitrar.iudic.quæſt lib.2 centur.4.caſu 306.num.22. eandem magis communem appellat Ludouic.Bologn. conſil.30.colum.pen. Plotus,qui multos eam tenentes allegat in tractat.de in litem iur. §.43. num. 15. & eam communem dicit Iul.Clar. in pract. crim.§.falſum.verſ. Item excuſatur.

*Nec quando falſitas circa accidentalia committitur.*

Secundò excuſabitur clericus, ab huiuſmodi ordinaria pœna, quando falſitas circa accidentalia cauſæ perpetrata fuit, ita ſingul.tenuit Iacob.Butrig. in l. Lucius. vbi Angel.ff.de his,qui not.infam.Bartol.in l.ſi ex falſis.num.10. 2.lect. C.de tranſactio. Speculat.in tit.de teſte.§.1.verſ. Item quòd aliquid, Abdi.Bart.in l.eos.col.2. ff.de falſ. Deci. in l.1.§.creditum. num.7.ff. ſi cert. petat.& in c.licet cauſam. n.22. de probationib. Iaſon in l.2. num.22. C.de bono poſſeſſion. ſecund. tabul. & in l.ſi duo.§.idem.ff.de iureiurand.Hippolyt.ſing 76.& in l.1.§.præterea.ff.ad leg Corn. de Sic.r.

de Sicar. Curt. Iunior. conſi. 122. num. 8. Socin. Iunior conſil. 31. numer. 28. Gramma. deciſio. 43. num. 4. & deciſio. 60. num. 16. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæſtion. lib. 2. centu. 4. caſu 306. & eſt communis, & receptiſſima opinio, vt colligitur ex Hippo. conſi. 70. num. 11. Iul. Clar. in practi. crim. §. falſum. verſic. ſed quid ſi teſtis.

Tertiò ab hac ordinaria pœna clericus erit immunis, quando falſitas ſine dolo commiſſa fuerit, nempe per errorem, quia falſitas non committitur ſine dolo. l. nec exemplum. l. ſi quis decurio. C. de falſ. tradunt omnes. in c. cum Ioannes de fide inſtrumen. Pariſi. conſi. 169. num. 56. & 60. lib 4. Ioannes. Bapt. Plotus. in d. tracta. de in litem iur. §. 43. numer. 15. quam aſſeuerat eſſe communem opinionem Socin. Iun. conſil. 39. num. 83. lib. 2. Et in dubio præſumendum eſt, falſi crimen à clerico commiſſum minimè fuiſſe, quando cauſa aliqua non interueniſſet, vt eleganter reſponderunt Socin. Sen. conſ. 227. col. 1. lib. 2. Aymon. conſi. 75. num. 14. Quod omnibus criminibus commune eſt, ad tollendam, vel inducendam criminis ſuſpicionem, ſi cauſa defecerit, vel ea interuenerit. l. verum. ff. de furt. c. occidit 23. quæſt. 8. Huc pertinet Ciceronis locus in oratione pro Roſcio Amerino, dum illum defendit, quòd parentem non occiderit, cauſam conſiderat, & his verbis vtitur. *Nam vt illud incredibile eſt, mortem oblatam eſſe patri à filio, ſine plurimis & maximis cauſis, ſi hoc veriſimile non eſt, odio fuiſſe parenti filium ſine cauſis multis, & magnis, & neceſſariis.* Et idem Cicero in oratione pro M. Cœlio ita ſcribit: *Quæ fuit cauſa, quamobrem iſti mulieri venenum vellet dare Cœlius.* Et paulo poſt: *Credibile eſt igitur, tantum facinus nullam ob cauſam eſſe commiſſarum.* Accedit etiam egregia eiuſdem Ciceronis ſententia in oratione pro Sexto Roſcio, cuius verba hæc ſunt: *Sic enim vita hominum eſt, vt ad maleficium nemo conetur ſine ſpe atq; emolumento accedere.* Nec ab hoc alienus eſt celebris Ariſtotelis locus li. 2. Rhetori. qui ſic loquitur. *Alius locus eſt à cauſa, vel ſi cauſa extiterit, factum eſſe dicatur, ſi non extiterit, non eſſe factum. Nam ſimul cauſa eſt cum eo cuius eſt cauſa, & ſine cauſa nihil eſt.*

*Falſitas ſine dolo pœna ordinaria non punitur.*

Quartò, pœna ordinaria imponenda eſt, quando iudicio ordinario, & mediante accuſatione proceditur, ſecus ſi per Inquiſitionem procedatur, quia tunc arbitraria pœna eſt infligenda. glo. in l. nullum. C. de teſt. practi. Pap. in forma iura. teſti. in gloſſ. verbo, falſitate. num. 4. D. Couarru. in c. quamuis pactum. 1. part. relection. §. 7. num. 5. de pact. in 6. Iaco. Menoc. d. lib. 2. de arbi iudi. q. Cen. 4. caſu 306.

Quintò minimè locus eſt pœnæ ordinariæ, quando clericus falſum teſtimonium dixit, non interpoſito iuramento ex Bal. ſent. conſi. 106. volu. 1. Ang. conſil. 194. col. 2. in fin. Rober. Maran. in Spec. aduocat. in part. inci. ſextus actus qui emergit in iudicio. num. 21. Plotus d. §. 43. num. 10. ſed opinionem contrariam. quòd falſi pœna imponenda ſit, quando falſum committitur abſque iuramento, tenuit Bar. in l. ſi quis ligatum. num 3 ff de falſ. quam opinionem communem eſſe fatetur Alex. in l. edi. §. cùm autem. num. 6. ff. de eden. Curt. Sen. in tract. de teſti. concluſi. 15. nu. 34. Iul. Clar. libr. 5. recep. ſent § falſum. verſic. tu ſcis. quã ipſe libenter ſequor.

*In crimine hoc cum per Inquiſitionẽ proceditur ordinaria pœna locus non eſt.*

*Nec quando falſum teſtimoniũ abſq; iuramento profertur.*

*Ex lege eorum.* Eſt quidem de hac Regia l. 83. Tauri quod iuri communi conſonum eſt. l. 1. §. præterea vbi latè Hippoly. ff. ad leg. Corn. de Sicar. quam tanquam B

ſing.allegat.Corſet.in ſing.in verbo, teſtis falſus. l.qui falſo.vbi gloſ.ff.de teſtibus. c.ſatis.33.quęſtion.5 c.hæc imago.ibi.Et diuinis legibus prius ſancitum fuit Deuter. c.19. & Dani.13.tradit latiſſime Bald.in l.data opera. num.20.C.qui accuſari non poſſ.Iaſ.in l.& ſi legibus.num.6.C.ſi contra ius vel vtilita.publi.& in l.Diuus.ff. de re iudica.Boſſ.in tracta.tetum crim.tit.de falſ.num.138.& 169.Hippol in l.qui falſam.in fin.ff.de falſ.Sic ſane in ſacris tribunalibus ſanctæ Inquiſitionis falſidicus teſtis talionis pœna punitur Iacob.Septim.in catho.inſtitu.c.62.num.33.vbi allegat inſtructionem 4.Toletanam,idem Enchirid. Inquiſit.titul. 28.vbi num. 3.allegat conſtitutionem Papæ Leonis qua decretum eſt,teſtem falſum, qui innocentem opprimere tanquam hæreticum voluit,curiæ ſæculari relinquendum eſſe. Vrget quidem maior ratio in crimine hæreticæ prauitatis, vt talionis pœna imponatur quàm in aliis criminibus, cum in eo teſtium nomina non publicantur c.fin. de hęreti.in .6. & datur maior anſa ferendi falſum teſtimonium. Quæ pœna locum habet, etiamſi accuſatus non fuit punitus, nam illud præter teſtis intentionem contingit,& eſt veluti per accidens, quòd non mutat naturam ſubiecti.l. naturaliter. §. apium. ff. de acquiren. rer. dom. notat in terminis Ioannes Roias in tract. de hære.2.part.aſſert.num.160.

*Teſtis falſidicus quibus pœnis in ſacroſancta Inquiſitionis tribunalibus punitur.*

In Romana quidem Curia ſupremus, & generalis ſacroſanctæ Inquiſitionis ſenatus,minimè conſueuit teſtes falſos ſæculari curiæ tradere.Sed aliis pœnis eos punit, vt teſtatur Franc.Penna ad directorium Inquiſitorum.3.parti. Scho.128.pag. 252.ex quo ipſe aſſeuerat, quód quando talis caſus euenerit inferiores Inquiſitores inconſulto ſupremo inquiſitionis Senatu, non debent teſtes falſidicos qui grauiter nocuerunt curiæ ſæculari puniendos relinquere. Itaque ſi teſtes falſi de veta,& formali hæreſi,contra aliquem depoſuerunt,qui vt hæreticus negatiuus combuſtus fuit, & eius bona fuerunt publicata, ſi inquiſitores pro tam graui crimine exiſtimauerint, ad condignam punitionem, & criminis vindictam teſtes ſæculari curiæ tradendos:oportet vt conſulant generalem ſenatum Inquiſitionis, quia tam grauis pœna abſque expreſſa lege canonica prætextu cuiuſlibet opinionis huius vel illius doctoris, facilè imponenda non eſt, quia decretum illud Leonis Pontificis Max.non eſt vbique receptum,nec voluens lex vniuerſalis obſeruatur, quod ſi ipſi propria authoritate eos punire decreuerint, aut pœna perpetui carceris,aut cōdemnatio ad triremes erit imponenda, productis prius tanti criminis reis in publicum ſpectaculum, coram quo eius facinus publicetur. Ita Eymericus in 3. part. Director. inquiſitorum in 12.modo, proceſſum fidei terminandi. numer. 209. pag. 339.colum.2.

*Praxis ſupremi ſenatus Inquiſitionis Romana curia.*

Quibus aſſimilari poſſunt illi teſtes,qui licet non de formali hęreſi depoſuerint, grauiſſimum& irreparabile damnum intulerunt,horrendaque facta vel dicta contra aliquem falſo affirmarunt, ex quibus vehemens hæreſis ſuſpicio orta fuit.

Quòd ſi teſtes leuiter nocuerint, mitiori pœna arbitraria plecti ſolent teſte Zanchino in tract.de hære.c.14. Quæ frequentiſſime imponi ſolet, vt infami tegumento inducti, in publicum ſpectaculum, vel fidei actionem producantur, & eorum crimine publicato fuſtibus cæſi,vel in triremes,vel in exilium, prout qualitas commiſſi criminis poſtulauerit, mitti ſolent.Siman.d.titul.62.num.91.

Et quod

Et quod de teſtibus falſis ſcripſimus, locum obtinet in illis, qui donis, precibus, aut pretio teſtes, vt falſum teſtimonium proferant, corrũpunt, imò plus delinquere iſti videntur, quia prius habent nocendi animum. Idem in eo qui mandauit. l. is damnum ff. de reg. iur. vbi Dec. Cag & alij interpretes Siman. d. tit. 62. n. 99.

A *Non poteſt puniri per eum.* Adde Barth. in l. D. Pius. ff. de falſ. Paul. de Caſt. in l. nullum C. de teſt. quam opinionem communem eſſe teſtan. Curt. Iun. in l. 1. n. 23. ff. de iud. Ioan Long. in repet. l. imperium. n. 142. ff. de iuriſd. om. iud. Rol. à Vall. qui multos allegat conſ. 12. n. 48. vol. 2. Capi. deciſ. 2. n. 13. D. Couar. in pract. q. c. 18. n. 8. D. Ant. Pad. in l. tranſigere. n. 112. C. de tranſact. Boſſ. in pract. crim. tit. de falſ. n. 10. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 38. verſ. ſed hic quæro. & hanc opinion. magis communẽ eſſe teſtantur Mar. in ſpec. aur. aduoc. 6. part. in 12. actu. n. 4. & Matth. de Afflict. dicens, eam tutiorẽ eſſe deciſ. Neapol. 230. Ioan. Grat. in reg. & fall. reg. 9. n. 6. Quamuis gl. Cyn. Bal. & Sal. in d. l. nullam contrariam opinionem profeſſi fuerint, & Fed. conſ. 93. eamq́; apud Gallos ſeruari teſtatur Guil. Bened. in c. Raynutius. de teſta. in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam. n. 434. Sed noſtri authoris opinio verior eſt & communior, & ſequenda. Quam vltra ſupra allegatos communiorem opinionem eſſe profitetur, doctiſſ. D. Didac. Sahagun, qui in inclyta Salamanticenſi Academia veſperorum cathedram iuris Pontificij magno cum nomine moderatur, in elegantiſſima illa & omnibus numeris abſolutiſſima relectione, text. in c. fin. de ſequeſtration. num. 91. bene tamen poterit ſæcularis iudex in ciuili cauſa cognoſcere, de falſitate quam coram eo clericus commiſit, non quidem ad effectum puniẽdi ipſum, ſed tantum expediendi cauſam, quæ coram ipſo controuertitur, quòd omnes fatentur, vt aſſeuerat D. Couar. d. c. 18. in vltimis verbis.

*Clericus falſum teſtimonium pferẽs coram iudice ſæculari, ab eo puniri non poteſt.*

*Doctor Didacus Sahagun laudatur.*

Si autem laycus falſum teſtimonium coram iudice eccleſiaſtico protulerit, poterit ab eo, necnon à ſæculari iudice puniri, inter quos locus eſt præuentioni, ita tenet Matth. de Afflict. deciſ. 219. vbi teſtatur, vt in facti contingentia deciſum fuiſſe in ſacro Neapol. Concil. & idem ſequuti ſunt Couar. & Clar. in locis nouiſſimè allegatis, & ſic non ſemel deciſum vidi.

*Laycus falſum teſtimonium coram iudice eccleſiaſtico dicẽs ab ipſo necnõ à ſæculari puniri poteſt.*

Nec illud prætermittendum erit, quòd ſicut iudex Eccleſiaſticus ob offenſam eius dignitatem ex periurio contra laycum cognitionem habet: idem aſſeuerandum cenſeo, ſi à layco contumelia afficiatur, & hæc iniuria procedit ex ea cauſa, quæ coram eo pendet, vt nouiſſimè ſcribit Doctor Segura in director. iud. Eccleſię. 2. p. c. 6. n. 10. Veluti ſi quis iudici irreuerenter loquatur dicendo ei Tu, aut Vos, in locis in quibus non viget talis conſuetudo, vel nimio contemptu coram eo comparet, aut ſi cum arrogantia aut digito erecto tendit ad eius faciem: de quibus & aliis contumeliis diſſerit Puteus in tract. ſynd. diſt. in verb. notorium iudici. n. 11. fol. 182. Quòd ſi clerici in hoc deliquerint abſq; ſacrilegij labe, vel alterius pœnæ motu à ſæcularibus iudicibus capi poſſunt, à ſuis iudicibus ſunt remittendi, tradit Caſſa. in conſuet. Burg. gl. in rubr. *de iuſtices*, circa fin. dicens, quòd clericus qui irreuerenter loquitur coram iudice ſæculari poteſt capi, & in carcerem contrudi.

*Iudex eccleſiaſticus procedit contra laycos cũ contumelia afficiẽtes ratione cauſæ, quæ coram eo pendet.*

B Pari ratione idem iudicandũ exiſtimo, qñ layci litigantes corã iudice Eccleſiaſtico, ſeipſos cõtumeliis & iniuriis afficiunt, vel ſi immoderatè & exceſſiua loquãtur, vel ſint inſolentes, aut corã iudice vociferentur, not. Bart. in l. librarius. ff. de reg. iur.

*Forma quæ ſeruari debet in criminib. irreuerentiæ.* Forma verò procedendi & puniendi ea ex irreuerentiæ qualitate menſuranda erit. Nam aliquãdo expedit, vti verbali correctione, aliquando mulcta ſeu carceris pœna, & hoc frequentius ſummatim in fine proceſſuum faciendum eſt, & procedi debet tanquam in notoriis. Quia crimen omne commiſſum coram iudice pro tribunali ſedente notorium dicitur, & iudiciarium ordinem non requirit, not. Lucas de Penna in l. quoties. C. de dig. lib. 12. Paris de Puteo, vbi iam allegaui. Hoc de actu irreuerentiæ puniendo à iudice Eccleſiaſtico, ſi verò aliud grauius crimen interuenerit, vt ſeueriori pœna plectatur, ſæculari iudici remittendum eſt.

## *Homicida.*

## CAPVT XCVIII.

1 *Clericus homicida qualiter puniatur.*

2 *Priuatio beneficij contra clericum homicidam ipſo iure non infligitur, ſed per ſententiam.*

3 *Clericus homicida in quibus cauſis ab ordinaria criminis pœna excuſetur.*

1 HOmicidium † quidem inter grauiora & horribiliora crimina computatur, vt not. Abb. in c. cum contingat. in colum. 6. de for. comper. per text. in c. quæſitum. de temp. ordin. Et in c. Inquiſitionis. de accuſ. & in c. Mir. 50. diſt. Ideo clericus homicida deponendus eſt, vt in c. preſbyter. 81. diſt. quod eſt ex canonibus Apoſtolorum, & in c. cùm non ab homine, de iudi. & in c. inquiſitionis. in princip. de accuſ. Committitur autem homicidium per clericum, facto præcepto, conſilio, lingua, ſiue adhortatione, & in quocunque iſtorum caſuum deponendus eſt, vt not. gloſ. in c. ſicut dignum, de homicid. in §. Clericos. in verbo, conſilium. per iura de quibus ibi. quam quidem gloſſ. bene nota, quia magiſtra eſt in materia huius c. Et poſt depoſitionem detrudendus in monaſterium, vt probatur in d. c. cùm non ab homine iuncto c. Tuæ. de pœnis. & voluit per eadem iura Ioan. de Ana. in c. 1. penul. colum. de patr. qui filios occid. & probat apertè text. in d. §. Clericos. ex quo inſuper bene colligitur, quòd iſta detruſio non debet eſſe perpetua, nec longi temporis, cum ibi Roman. Pontif. diſponendo contra homicidas, illius ſancti viri Thomæ Archiepiſcopi Cantuarienſ. iubet clericos delinquentes perpetuò depoſitos recludi in monaſterium, vſque ad ſeptennium, vel quinquennium, verum eſt tamen, quòd ille § Clericos. diſponit in clericis, qui conſilio perpetrarunt homicidium, qui licet eadem depoſitionis pœna puniantur, qua & occidentes actu, ſi clerici eſſent: tamen nemo dubitat in recluſione non ita diuturna pœna puniendum conſilium præbentem, ſicut verè occidentem. Intellige tamen ſupradicta, quando iniuſte & voluntarie eſt commiſſum homicidium, ſecundum Hoſtienſ. in
2 ſumma. de homicid. §. qua pœna. verſic. Et hoc intelliges. Item † etiam præter hoc clericus priuandus eſt beneficio per ſententiam: quia homicida non eſt priuatus beneficio ipſo iure, a vt voluit Innoc. in c. cùm noſtris. de conceſ. præben. quod ſequitur Bald. in l. cum fratrem. C. de his, qui vt indig. & Philip in c. ſcitatus. 1. col. de reſcript. & in c. ex parte. lo 1. colum. 1. eod. tit. Philip Decius conſil. 166. in prin. in 1. volum. conſil. incip. Ego Philippus. Et hanc opinionem dicit teneri communiter

niter Ana.& Felin.in c.Inquiſitionis. 1.colum. de accuſa.& eandem etiam opinio-
nem ſequitur Præpo.in c.Studeat 50.diſtinct. in columm. final. poſt Gemin.& re-
ſpondet ad rationes Anchid. ibi, & allegat Ioan.de Imol. in d. c. Cum noſtris. di-
centem, quòd opinio Innocent.contra Archid. tenetur communiter. Et vide et-
iam Anton.Corſet.in ſuis ſingularibus, in verbo, ſententia, el 2. vbi dicit, quod o-
pinio Innocent.communiter tenetur,& reſpondet ad aliqua iura, quæ in contra-
rium videntur vrgere, quamuis Barbat.in c.Cum non ab homine.de iudic.in col.2.
ad fin.teneat,quòd committens homicidium eſt priuatus beneficio ipſo facto, per
text quem dicit ad hoc formalem in c. Ex literis. de exceſ. prælat. iunctis aliis iuri-
bus,de quibus per eum. Et aduerte,quòd licet Epiſcopus poſſit cum homicida et-
iam voluntario miſericorditer diſpenſare, *b* vt ex text. not. in c.2. in fin.de cleric. b
pug. in duel. & in c. ſtudeat 50.diſtinct. per quæ iura. & per ea quæ notat Innocen.
in c.2.de cler. non ord. min. ita tenet Staphileus in tractat. de gratiis expectatiuis.
fol.78.verſic. Poteſt tamen Epiſcopus. Si autem aliquis impetraret beneficium
conferendũ ſibi in euentum priuationis, non poſſet amplius cum eo Epiſcopus diſ-
penſare *c* etiam ante litis pendentiam, ex quo impetranti iam eſt quæſitum ius ad c
rem,prout ſingulariter tenet Domin. conſil.105. in fin. colum. quem ad hoc refert
Staphileus,vbi ſupra. Crederem præterea † in iſta materia clericum in his caſibus 3
excuſari à pœna ordinaria homicidij,in quibus laycus homicida excuſatur à pœna
mortis, *d* quorum viginti & quinque enumerat Hippolyt. in l.1. ff. ad l. Cornel.de d
ſicar. à 1.col.vſque ad 14.& quadraginta quinque ponit Iacob.Boluen.in reper.§.1.
famoſos.l.capitalium ff.de pœn.fol.vſque ad finem.

I*pſo iure.* Adde Cardin.in Clem.conſtitutionem.§ cæterum in fin.de elect.Arch. A
in c.ſcripturis 6.q.1. Abb.in c.vlt. not pen.de exceſſib prælat. Anchar.in reg.pec-
*Clericus homicida non eſt ipſo iure beneficio priuatus.*
catum.1.oppo.de reg.iur.in 6.Feli.in c.ſi citatus.col.1.& in c.2.col 3.de reſcrip. Ca-
pell Toloſ.q.207.quam opinionem communem eſſe fatẽtur inſignis Mar.Nauar.
in Manual.c.27.n 249.& in c.ſi quando .9 except.de reſcri.Alciat.in c.cum non ab
homine.n.16.de iud.Gomez.in c.1 n.7.de reſcrip & in c.2 n.41. de conſtit. lib.6. &
in reg.Cancella.de annal.poſſeſ.q.42.D.Couar.in Clem. ſi furioſus.2.part.relect.§.
3.n.6.de homicid.Celſ.in addit ac Collect.in c.cum dilecti.de accuſ.Petr.Foller.in
pract.crim.fol.276.n.37.Iul.Clar.lib.5.recept.ſentent.§.homicidium.Hippolyt.in
pract.crim.§.poſtquam. num 41.& conſil.52.Thom.Ferra.conſil.44.Nicol.Ploui.
in tractat.de irregular.reg.44.num.30. Auth noſter.in doctri.magiſtrat.doctr.120.
incip. Homicida. Petr.Abiax.in d.election.2.par.c.30 Ludo.Montal.in tractat. de
reprobat.ſentent.Pila.artic.2.num.3. Carol Molin.in reg.Cancel.regul. de infirm.
relig. num.162. Petr.Plaça. lib.1. Epitom.delicto.c.11.num.2.Petrus Rebuff.in pra-
xi. titul.de mod.amittendi benef.num.65. Ioan.à Selua, de benef.3.part.q.2 num.
9. quam opinionem teſtatur eſſe magis communem Burſa.conſil.14. num.18.vol.1.
Et quidem in ſimplici homicida,qui animo deliberato homicidium non perpetra- D
uit,opinio hæc ab omnibus recipitur,vt fatetur Ioan.Igne.in l.neceſſarios.§.non a-
lias. 1.lect.num.13. ff.ad Sillania. Sed in homicida,qui deliberato animo homici-
dium commiſit,multi contrarium tenuerunt, inter quos Anchar. conſil.158.col.3.

Abb.in c.at ſi clerici.colu.3.num. 39.de iud.Felin. in c.inquiſitionis. num. de accuſa.& cæteri multi,quod longum eſſet eos recenſere,dicit tamen Ioan.Igne.in loco nouiſſimè allegato, quòd omnes penè Canoniſtæ & Legiſtæ contrarium tenent, & opinionem contrariam veriorem & communiorem eſſe fatetur Hierony. Gab. 1.conſi.196.num.4.

*Clericus homicida lite pendente ſuo beneficio renunciare nõ prohibetur.*

Qua ratione poterit clericus interim adhuc pendente lite,& accuſatione,eidem beneficio renunciare, priuſquàm condemnetur, glo.celebris in c.2.in verbo, finita vt lite pend.in 6. quam doctores ibi approbant, & Felin.in d.c.inquiſitionis de accuſa.Philip.Probus in addi.ad Ioan. Mona.in c. Alma mater. de ſent.excomm. lib. 6.num. 6. Petrus Rebuf. in tracta. de pacifi. poſſeſſori. num. 261. *Gome.in reg. de anna.poſſeſſi.*quæſt 42.num.3.Ferra.caut.44.Barth.Caſſa.*conſil.44.num.22.* Quæ quidem opinio communis eſt, etſi nouiſſime ab ea recedat Caro. Moli.in Reg. Cancellari. 18. num. 55. quando talis renunciatio fieret in fauorem certæ perſonæ, Cuius meminit Doctor. Cauarru.in d. Clementi ſi furioſus. 2. part. relection. §. 3. num.7.dicens, quòd opinio hæc fortaſſis eſt de iure verior & æquior, ob fraudem, quæ manifeſta videtur, tandem non audet decidere, ſed relinquit cogitandum.

☞ Ego quidem minimè auderem à communi opinione recedere. Secundum quam ſæpiſſime iudicatum eſt in ſupremo Romanæ curiæ prætorio, vt teſtantur Rober. Lance. in tract. de attentatis. 1. part. c. 5. num. 7. Petrus Andr. Gamar. de authori. legati à latere.lib.10.num.537. Flam.Pari.de reſign. benefi.3.part.quæſtio.16.num. 8. & Pariſienſis Senatus ita obſeruauit teſte Roſſiniac. de benefic. c. 20 .num.5. Ex quo fit quòd accuſatus pendente accuſatione poteſt permutare. Nauarrus conſil. 2.tit.de accuſa.& eſt communis opinio, vt refert Pari.de quæſt.16.

☞ De iuris tamen rigore ( prout nonnulli arbitrantur ) non tenetur ſuperior renunciationem hanc admittere, ſed poterit ſuperſedere, donec cauſa fuerit definitiuè iudicata, ex doctrina Barba.conſil.11.num.18.volum.1. Domini. conſil. 205. Boeri. deciſio. 2. num. 5.Petrus Rebuff. in comp. de aliena. bono.Eccleſiæ.pag.2. num.4. Tellius Ferdinand.in l. 4. Tauri.num. 64. vide tamen quæ dixi ſupra c. 92. litera C vbi ab hac opinione receſſi.

Sunt etiam qui cenſent effectum huius renunciationis impediri, ſi quis prius à Summo Pontifice beneficium clerici homicidæ impetrauit, in euentum priuationis, quod tenuit Domi.d. conſi. 105.exiſtimans renunciationem hanc nullam eſſe, nec ex ea impediri, quòd lis agitetur, ita vt ſi priuationis ſententia ſequatur, renunciatio præcedens inutilis ſit, quem ſequitur noſter author hoc c.numer. 3. Contrarium tamen ex d.Glo.in d.c.2.probat gloſ.in reg.Cancellariæ.27.column.4. Barth. Caſſa. conſi. 44. numer. 2. Ioan. Staphi. de liter. gratiæ & iuſtitiæ. fol. 64. Aufr. in Capella. Toloſa. deciſi. 436. quorum opinionem magis communem eſſe teſtatur Cauarru.d.§.3.num.7. quem vide.

Nec deſunt, qui autument hanc beneficij renunciationem inualidam eſſe, quãdo fit data ſcientia prioris impetrationis, ex eo quòd in fraudem facta eſſe cenſeatur, c.2.de renun.in 6. Ant.de Butrio conſi.1.con.43.Sequitur Fel. in c. noſtra. num. 38.de reſcrip. Aufr.d. deciſ. 436. ſed opinio hæc vera non eſt nec iure fulciri poteſt:

nimis

Digitized by Google

nam is qui renunciat iure ſuo vtitur, & ideo nullam fraudem committit, ſibi vel amico conſulens in d. verò c. 2. fraus ex eo colligitur, quod non vt ſibi conſuleret, ſed vt impetranti noceret, beneficio renunciauit, aliiſque non leuibus coniecturis interuenientibus. Ideo merito Antoni. de Butr. opinionem falſam eſſe docet D. Couar. vbi ſupra. Quamuis Antoni. ſequatur Boeri. deciſi 205. num. 8. Lancello. de attenta. capitul. 5. num. 10. Garam. de authori. leg à latere. lib. 10. de diſper. num. 336. q̃ opinionem communem eſſe teſtatur Flam. Pari. titul. de reſigna. benefi. 3. p. li. q. 16. num. 35. fundamenta tamen doctiſſimi D. Couar. neruoſiſſima ſunt, nec auderem ab eius opinione recedere.

Ex quibus omnibus ſequitur, clericum homicidam omnes beneficij ſui fructus ſuos facere, donec per ſententiam priuetur, nec eos reſtituere tenetur, ſicuti Felin. omnium diligentiſſimè explicat in c. de quarta. num. 33. de præſcrip. Nicola. Boeri. deciſ. 87. num. 4. Ioan. Igne. in d. rep. §. non alias. numer. 14. Domi. Couarru. in 4. Decreta. 2. par. c 6. §. 8. n. 7. quicquid in contrarium voluerint Bald. Ang. Paul. de Caſtro in l. prædonis. ff. de peti. hær. & Paul. in d. l. 1. C. de his quib. vt indig. Hipp. ſing. 522. Anton. de Burg. in c. ad noſtram. column. 11. de empti. & vendi. Rip. in l. vltima. quæſtio. 46. C. de reue. dona. *Clericus homicida pendente accuſatione, fructus beneficij ſuos facit.*

Notatu tamen dignum eſt, quod licet clericus homicida prius acquiſita beneficia retineat, donec priuetur, non tamen poterit de nouo beneficium acquirere, ſine diſpenſatione, ita videtur ſentire Inno. in d. c. cum in noſtris, vbi Anton. colum. 7. cenſet, quod per modum collationis homicida poteſt beneficium acquirere, non autem per viam electionis, idemque aſſeuerat tenere Calde. in c. quærelam. de iureiurand. *Miles* in repet. in verbo, irregularis, verſic. irregularis, vt homicida. Pari. conſi. 36. n. 40. volum. 4. Alber. Troti. de vero & perfecto cleri. li. 2. c. 26. n. 9. circa quod vide Martin. Nauarr. in manu. confeſſo. c. 27. n. 149.

Procedit quidem Inno. & communis ſententia in caſu in quo loquitur, nempe in clerico, qui iam beneficium quæſitum habet, ſecus autem ſi ſolum haberet ius ad rem, per expectatiuam gratiam quæſitum, quia huiuſmodi ius expirat, per irregularitatem contractam ex homicidio, vel alia cauſa, quod pingui Mineruа declarat Martin. Nauarr. in d. c. ſi quando. excep 9. fol. 33.

*Diſpenſare.* Adde quod opinio hæc intelligenda eſt, cum homicida voluntario, quo ad ſimplex beneficium obtinendum, vt tradiderunt Feli. & Socin. in d. c. ad audientiam. de homi. Ioan. Staph. de liter. gratiæ & iuſti fol. 78. qui ſecus eſſe exiſtimat, quo ad beneficium curam habens animarum, argum. text. in c. 1. de fil. presb. lib. 6. Quamuis Ioan. de Ana in c. 2. de cleri. pug. in duello. teneat, hoc caſu Epiſcopum poſſe diſpenſare hoc, quo ad beneficia, at quo ad ordinis miniſterium, ad tollendum irregularitatis vitium, ex homicidio contractum, ſolus Romanus Pontifex diſpenſare poterit: ita tenuerunt Inno. Hoſtien. Abb. Soc. num. 95. in capitul. ſicut dignum. §. fin. de homi. Silueſt. in ſumm. in verbo, irregularitas. ad fin. Alber. Troti. lib 2. de vero & perfecto cleri. c. 26. Ferra. cauſ. 44. quorum opinionem communem eſſe fatetur Villad. de irregul. c. fin. Quæ diſpenſatio difficilimè obtineri ſolet, niſi is eam impetrat, qui religioſus eſt, vel eſſe velit in aliquo mendicantium ordine, vt teſtatur Lud. Gomez. in tractat. de expect. num. 88. & Ioan. Staphi. de B *Epiſcopus vtrum poſſit diſpenſare cũ homicida quo ad ordines aut beneficia.*

liter gratiæ.fol. 193. colum. 2. Qui etiam referunt, ſolere Romanum Pontificem cum voluntario homicida etiam publico, quo ad altaris miniſterium diſpenſare, hac quidem lege, quód intra triennium minime altari miniſtret, & deinde extra locum vbi homicidium commiſſum fuit.

Quod locum habet etiamſi homicidium fuerit caſuale, quia cum tali homicida, vt ſacris miniſtret vel ad ſacros ordines promoueatur, ſolus Papa diſpenſat, tenet Abb. in c. continebatur. de homi. doctores vbi latè Socin. num. 95. in d. c. ad audientiam. de homi. Regia l 51. tit. 6. part. 1. Epiſcopus verò bene diſpenſare poteſt, cum quocunque homicida, vt in minoribus ordinibus iam ſuſceptis poſſit miniſtrare. Ita Innocen. Hoſtien. Ioan. And. Cardi. & omnes in d. c. 1. de cleri. *pugna in duello.* hoc ex illo tex. colligentes, quorum opinionem *magis communem eſſe fatetur D.* Couarr. in clem. ſi furioſus. 2. par. §. 3. num. 5. *quæ ſolum procedit in homicida* caſuali, non veró in voluntario. Abb. in d. c. 2. Anan. in c. ad audientiam. vbi Felin. colum. fin. & Soci. n. 95.

*Concil. Triden. Seſ. 14. c. 7. de refor. interpretatur.*

Hodie autem ſacroſanctum Concilium Tridentinum, ſeſſ. 14. c. 7 de reforma. ſancitum eſt, quod is qui homicidium voluntarium commiſit, etiamſi occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros ordines ſit promouẽdus, nec illi aliquod eccleſiaſticum beneficium conferri poterit, etiamſi careat animarum cura. Si verò homicidium caſuale fuerit vel vim vi repellendo perpetretur, caſu quo diſpenſatio concedenda ſit, tam ad ſacrorum ordinum & altaris miniſterium, quam ad beneficia & dignitates, & ea committenda eſt ordinario, aut ex cauſa metropolitano, ſeu viciniori Epiſcopo, qui non niſi cauſa cognita & verificatis precibus diſpenſare poteſt. Et ſic ſacroſanctum concilium tollit facultatem Epiſcopis conceſſam, qua poterant diſpenſare, etiam cum homicida voluntario, quoad miniſterium altaris, in ſuſceptis ordinibus, ſi is omnino occultus eſſet. ita Archi. in capitul. de his 50. diſtin. Anchara. in reg. peccatum. colum. 3. de reg. iu. lib. 6. Federi. conſi. 168. Quibus ſuffragatur tex. in capitul. niſi cum pridem de renun. verſi. *ſi tamen culpa latet*, quam opinionem non ſolum quo ad ſuſceptos, ſed ſuſcipiendos ordines, ſequitur Ang. in ſumm. in verbo homicidium 5 quæſtio 1. eam colligens ex Abb. in capitul. ex tenore, colum. 3. de tempo. ordi. quam ſequitur Alphonſ. à Caſtro religione, pietate & literis inſignis, lib. 2. de poteſt. leg. pœna. c. vltim. Quamuis dom. Couarru. (ſub dubio tamen forte) aſſeneret, concilij decretum illud intelligi poſſe in homicidiis, quæ licet occulta ſint, probari tamen poſſunt, & ea ratione nõ ſunt omnino occulta, & ſic innuit, in omnino occultis, quæ nullis teſtibus probari poſſunt, *nec aliter* quam per propriam confeſſionem, Epiſcopum poſſe diſpenſare, remaneatque in hoc ius commune intactum. Sed quod ſtante Concilio Tridentino etiam in occultiſſimo homicidio, neceſſaria ſit ſummi Præſulis diſpenſatio, tenet Simon Maiolus de irregularitate. lib. c. 48. n. final. quod verius cenſeo.

Et vide concil. Triden. Seſ. 24. c. 6. de reformati. vbi Epiſcopis diſpenſare permittitur in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus, ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quę oritur ex homicidio voluntario, & aliis deductis ad forum contentioſum.

Erit ſane homicidium vt Epiſcopus iuxta formã concilij poſſit diſpenſare quando non

do non animo deliberato nec inito conſilio, ſed ex accidenti, & ſuperuenienti caſu perpetratum eſt, nempe ex rixa, vel inimicitia ex iniurioſis verbis contracta. ex Cardi. Caietan. egregia ſent. 2. 2. quæſt. 65. arti. 8. in reſp. ad tertium cum his verbis inquit. Quantum famam ad authoritatem diſpenſandi in irregularitate multum refert, quia priuilegiati quibus cõceſſum eſt diſpenſare cum irregularibus, niſi ſit ex homicidio voluntario contracta irregularitas, poſſunt diſpenſare cum irregularibus propter homicidium caſuale quamuis culpabile, ſiue dando operam rei licitæ ſiue debita adhibita diligẽtia, ſiue dando operam rei illicitæ. Hactenus Caietanus: ex cuius verbis patet, epiſcopum hoc conſtituto caſu poſſe diſpenſare, & opinionẽ hanc tenet Dominicus Perez, in rubr. tit. 13 *de los homicillos*, lib. 8. ordinamen. 256.

*Epiſcopus diſpenſare.* Adde quod iſtam opinionem Dom. quam author hoc c. refert & ſequitur ſupra reproba. quæ eo caſu vera eſſe poteſt, quando in primis literis impetrationis, ea clauſula apposita eſt, quod renunciatio lite pendente ab ipſo priuando facta, cedat in vtilitatem ipſius impetrantis, cuius clauſulæ meminit Ioan. Staphi. de liter. gratiæ fol. 64. Probus in addi. ad Ioan. Monach. in d. c. Alma mater. quæ clauſula concedi ſolet, poſt primam priuationis ſententiam, non antea, quod in d. loco Stephanus teſtatur. C

*A pæna mortis.* Adde plures alios caſus, in quibus homicida à pœna mortis excuſatur, quos congerit Ioan. Neui. in Silua nup. libr. 1. fol. 18. vſque ad 20. Felin. in c. quærent. el 2. de offi. deleg. Lucas de Penna in l. ſi apparitor. C. de coartali. lib. 12. Iaſ. in l. debitoribus. num. 15. ff. de re iudi. Ioan. Monto. in prõptuar. iur. in verbo, mors, quo loco ſeptẽ caſus ſcribit, & vide Coſm. in pragmatica ſancti Galli. tit. quomodo officium diuin. ſit celeb. §. ſtatuti. in glo. incip. *Inclinet*. fol. 206. Ioan. à Villam. in l. Diuus. n. 104 de ſica. Add. Abb. in c. ſane. de celebr. miſ. Ludou. Car. in pract. crimi. fol. 121. Anton. Gome. in tractat. delictor. c. 3. D *Plures caſus quibus homicida à pœna mortis excuſatur.*

*Venefici.*

## CAPVT XCIX.

1 *Clericus veneficus qualiter iure pontificio puniatur.*
2 *Veneni preparatio, animo occidendi contingens, an ſit punienda morte non ſequuta.*
3. *Huius criminis atrocitas quanta ſit, ſcribitur.*

Clericus qui † veneno quenquam occidit, præter id quod in pœnam homicidij, de qua ſupra, incidit, quia verò grauius delinquit quam ſimplex homicida, dignè poſt depoſitionem grauiori detruſione & longiori puniendus eſt. Plus enim eſt veneno hominem necare, quam gladio, vt in l. 1. C. de male. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bald. in l. nemo. C. de ſumma Tri. & fide catholica. quod qui veneno occidit, dicitur proditoriè occidere: a quod refert Ioan. de Ana. in c. 1. column. 1. de homici. Et idem dicit Bald. in l. cum fratrem. de his, quibus vt indig. vt refert idem Ana. in c. 13. column. in fin. de ſortileg. & Decius in c. quæ in eccleſiarum. colum. 5. num. 14. de conſti. qui alia allegans infert ad ſtatutum. Ex quo dantur aliqua ſpecialia in occidendo † veneno, quæ non militãt in homicida ſimplici, vt ibi per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio credere etiam quod clericus qui venenũ emit. 1 a 2

vt daret

vt daret alicui, tamen parauit,& per eum non ſtetit eadem pœna puniatur, acſi de-
b diſſet, *b* iuxta ſententiam Barth. in text.ibi, in l.1.in fin.ff.ad l. Pópe.de parric.cuius meminit Ioan.de Anani.in rub.de patri.qui fili.occi.circa princip.& Felinus,in tractat. Quando conatus puniatur, column.2.numer.9.verſicu.fallit.5.licet Barto.ibi ſeuerius hoc dicat,& non curet, an ſtet per emptorem veneni, vel non, quo minus occidat. Quod præcipue magis locum ſibi vendicat in his *Hiſpaniæ* regnis: cum
c per l.7.tit.8.part.7. taliter emens venenum vt homicida puniatur, *c* Nec hoc alicui
3 videatur crudele, cum tanta ſit huius facinoris nequitia: † ſufficit namque hominibus inter tot armorum genera natis mortem ipſam formidare, abſque eo quod in ipſo cibo & potu (ſine quibus viuere impoſſibile eſt) mortis timor miſceatur. Quid enim miſerabilius eſt, quam vno eodemque tempore, cum ſpe viuendi, & timore moriendi cibum ſumere? Vnde vt tantum ſcelus ex mentibus hominum euellatur, nulla pœna iniuſtè poteſt ſtatui. In vna præterea huius delicti ſpecie debent iudices ſeuerius animaduertere,ſi quando forſan compertum habuerint, clericum aliquem occidiſſe, vel occidere procuraſſe alterum veneno in calice propi-
d nato:neque arbitretur quiſpiam hoc tam nefandum ſcelus nuſquam accidiſſe:*d* Intellexi ego & temporibus iſtis clericum clerico, & religioſum religioſo in calice, dum ſacra myſteria celebrarent, miſcuiſſe venenum,quamuis diuina miſericordia, aut debilitate veneni neminem mori contigerit. Quis enim in tantum nefas committentes non inuehatur, qui cum ipſo vitæ æternæ poculo ſaluberrimo, temporalem miſcent interitum, qui inſuper cum ipſo redemptoris ſanguine precioſiſſimo,quo cunctorum animæ redemptæ ſunt, necem corporum inuoluunt? Hoc equidē abominabile ſcelus pœna traditionis curiæ ſæculari, ex noua Eccleſiæ, aut
e Roma. Pontifi.declaratione puniendum digniſſimè cenſerem, *e* vbi de dilectione Dei & proximi, mandatum, in quo tota lex pendet, infringitur.Et alicui vnquam iudici citra eccleſiæ declarationem propter criminis enormitatem, opinio Anchara.& Abb.de qua in c.ſeq.latius tractabimus,iuſta & ſequenda videbitur in hoc, tali facinore potius quam in aliquo alio locum habere poterit.

A *Proditorie occidere.* Adde Alexand. conſi.145.numer.6.lib.7.Cudo.Car.in practica crimi.§ homicid.fol 34.Boſſi.in delictorum tracta.titul.de homici.num.14. pag.202. Hipp.in rubr. de Sicar.num.3. Ant.Gom. in 3. tom.c.3.num.7.qui pro hac opinione allegat Regiam l.16. titul 23.par.3.

B *Acſi dediſſet.* Adde vt melius noſtri authoris traditionem, & quod difuſe nimis, doctores diuerſis locis tradiderunt, perfectioris interpretationis cauſa duo à nobis caſus ſunt conſtituendi.

*Tentans aliquem veneno occidere quando ordinaria criminis pœna puniatur.*

Primus cum quis tentauit alium veneno occidere, & ea ratione,venenum emit, ſed non propinauit, quia forte pœnituit, vel fuit impeditus, equidem pœna extraordinaria,iudicis arbitrio plectendus eſt. Bald.conſ.443. lib.3.Ang.in l.1. fit iniuria. ff. de extraordi.crimi Pariſ.cóſ.167.n.13.lib.4.Cré.ſing.49.Grá.deciſi.2.n.7. & cóſi. 36.n.19.D.Coua.in Cle.ſi furios⁹.2.p.relecti.n.11. quo loco ſcribit,hoc caſu intelligendam eſſe eam conſuetudinem, q̄ toto terrarum orbe vigere doctores teſtantur, nempe conatum ad effectum minimè productum non puniri: intelligendum quidem eſt,

Digitized by Google

dem eſt, de conatu remoto, vt is non puniatur ordinaria criminis pœna, ſed extraordinaria.

Secundus caſus eſt, cum quis ad actum proximum acceſſit, vt quia venenum propinauit, ſed venenatus adhibitis medicamentis, mortem effugit, is ordinaria pœna animaduertendus eſt. Ita intelligendus eſt author noſter & Doctores ab eo allegati, & D. Couarr. d.n.11. qui tradiderunt in his atrocioribus criminibus, conatum actui proximum, ordinaria pœna puniri, & ſic interpretatur gloſſ. in cap. 1. in verbo ad mortem, vbi Bald. de præſump. & ſentit Boſſi. in d. titul. de homi. numer. 13. & tit. de mandato ad homicid. num. 14. & in Gallia ſic receptum eſſe teſtatur Pap. lib. 23. Rapſod. arreſto. 1. & 2. Petrus Gregor. in 3. part. ſyntag. iuris vniuerſi. lib. 26. cap. 17. num. 18. qui multa in huius criminis deteſtationem diligentiſſimè ſcribit. Ex quo colliges verba authoris non percepiſſe Petr. Foll. in practi. crimina. canon. 2. part. cap. 23. num. 3. qui paſſim non pro ratione, ſed ad æmulationem carpere conatur.

*Puniatur.* Adde text. in l. 3. ff. de Sicar. vbi Aug. & Hipo. de Marſi. & quo pacto hoc intelligendum ſit, explicat Gregor. in d. l. 7. in verbo, *à ſabiendas*, & Anto. Gome. lib. 3. delictorum cap. 3. numer. 9. C

*Accidiſſe.* Adde Caro. in Molin. in conſuetud. Pari. 1. par. tit. 1. in princip. nume. 99. qui ſcribit Imperatorem Robertum vtriuſque Siciliæ Regem die 15. Augu. anno 1313. ſceleſtiſſimo mortis genere, nempè Euchariſtia intoxicata interfectum fuiſſe. D

*Digniſſimè cenſerem.* Hodie ſanè quod author noſter deſiderauit, ſanctiſſimus Pontifex Sixtus V. nouiſſima conſtitutione definiuit aduerſus clericos qui venenis, medicamentis, potionibus, vel aliis modis abortus maturi ſiue immaturi, animati, ſiue inanimati fœtus eiectionem procurauerint, vel venena aut potiones, ne mulieres concipiant propinauerint, vel conſilium præſtiterint, deponendi, & degradandi ſunt à iudicibus eccleſiaſticis à quibus ſæculari curiæ poſtea tradendi ſunt, vt capitalem pœnam patiantur, aliæ etiam pœnæ contra clericos & laycos dicta conſtitutione continentur, quam quia locus iſte expoſcit, in ſtudioſorum gratiam ſcribere conſtitui. E

* * *



Digitized by Google

# SANCTISSIMI D. N. SIXTI Diuina prouidentia, PP. V.

### *Contra Procurantes, Conſulentes, & Conſentientes quocunque modo Abortum.*

## CONSTITVTIO.

*SIXTVS EPISCOPVS SERVVS SERVOrum Dei, ad perpetuam rei memoriam.*

*S. Auguſt. lib. 1. de nup. & concup. cap. 15. Exod. c. 22.*

EFfrenatam perditiſſimorum hominum contra diuinæ legis præceptum de non occidendo peccandi audaciam atque licentiam, ſanctiſſimis legibus, variiſque conſtitutionibus ſæpius repreſſam animaduertentes, cogimur nos quoque in ſupremo iuſtitiæ throno à Domino conſtituti, iuſtiſſima ratione ſuadente, vetera iura partim innouando, partim ampliando, eorum etiam immanitatem pari pœna propoſita coercere, qui immaturos fœtus intra materna viſcera adhuc latentes crudeliſſimè necare non verentur. Quis enim non deteſtetur tam execrandum facinus, per quod nedum corporum, ſed quod grauius eſt, etiam animarum certa iactura ſequitur? Quis non grauiſſimis ſuppliciis damnet illius impietatem, qui animam Dei imagine inſignitam, pro qua redimenda Chriſtus Dominus noſter pretioſum ſanguinem fudit, æternæ capacem beatitudinis & ad conſortium Angelorum deſtinatam à beata Dei viſione excluſit, reparationem cœleſtium ſedium quantum in ipſo fuit impediuit, Deo ſeruitium ſuæ creaturæ ademit? qui liberos prius vita priuauit, quam illi à natura propriam lucem accipere, aut ſe materni cuſtodia corporis ab efferata ſæuitia tegere potuerint? Quis non abhorreat libidinoſam impiorum hominum crudelitatem, vel crudelem libidinem, quæ euſque proceſſit, vt etiam venena procuret ad conceptos fœtus intra viſcera extinguendos & fundendos etiam ſuam prolem prius interire, quam viuere, aut ſi iam viuebat, occidi antequam naſci nefario ſcelere moliendo? Quis denique non damnet grauiſſimis ſuppliciis illorum ſcelera, qui venenis, potionibus, ac maleficiis mulieribus ſterilitatem inducunt, aut ne concipiant, neuè pariant meleficis medicamentis impediunt? Meleficos, inquit Dominus ad Moyſen, non patieris viuere: nimis enim impudenter contra Dei voluntatem ſe opponunt, qui, vt S. Hieronymus ait, dum natura recepit ſemen, receptum confouet, confotum corporat, corporatum in membra diſtinguit, dum inter ventris anguſtias Dei manus ſemper operatur: idemque corporis creator & animæ eſt, impiè deſpicit bonitatem figuli, id eſt, Dei, qui hominem plaſmauit, fecit & voluit, ſiquidem vt S. teſtatur Ambroſius, vnius eſt Dei dare liberos, propagatores generis, Diuinum donum eſt fœcunditas parientis, eodemque tempore diro hoc flagitio priuantur liberis parentes, qui generauerant, vita filii, qui generati ſunt, matres coniugi, præmiis, terra quæ ab his coleretur, mundus qui ab iiſdem cognoſceretur, Eccleſiæ quæ deuotæ numero plebis aucta gauderet.

*S. Hier. in Epiſt. contra Iouin.*

*S. Amb. in ſerm. ſuper Lucam Euangel. c. 1. de concha compar. Conc. To. 2. fol. Sol. Concil.*

Vnde

Vnde non immerito ſexta Synodo Conſtantinopolitana ſancitum eſt, vt perſonæ quæ dant obortionem facientia medicamenta, & quæ fœtus necantia venena accipiunt, homicidæ pœnis ſubiiciantur: ſed & veteri concilio Ilerdenſi cautum eſt, vt qui conceptos ex adulterio fœtus necare ſtuduerint, vel in ventribus matrum potionibus aliquibus colliſerint, ſi poſtea pœnitentes ad eccleſiæ manſuetudinem recurrant, omni tempore vitæ ſuæ fletibus & humilitati inſiſtant: ſi verò clerici fuerint, officium miniſtrandi eis recuperare non liceat, omneſque tam Eccleſiaſticæ, quam prof næ leges grauibus pœnis afficiunt eos, qui in vtero matris puerperium interimi, aut ne mulieres concipiant, ſiue vt conceptos fœtus eiiciant, nefariè machinantur. Nos igitur poſt repreſſam eorum temeritatem, qui matrimonii iura violare, & quantum in ipſis eſt vinculum indiſſolubile diſſoluere præſumunt, quiue turpioribus quibuſdam inceſtis ſe inquinare non erubeſcunt, hoc quoque malum, quantum viribus nobis à Domino traditis contendere poſſumus, noſtris temporibus exterminare volentes. Omnes & quoſcunque tam viros quam mulieres cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis ac conditionis, etiam Clericos ſæculares, vel cuiuſuis ordinis regulares, quauis dignitate & præeminentia Eccleſiaſtica vel mundana fulgentes, qui de cætero per ſe, aut interpoſitas perſonas abortus, ſeu fœtus immaturi, tam animati, quam etiam inanimati, formati, vel informati eiectionem procurauerint percuſſionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribusque mulieri prægnanti impoſitis, ac aliis etiam incognitis vel maximè exquiſitis rationibus, ita vt re ipſa abortus inde ſecutus fuerit, ac etiam prægnantes ipſas mulieres, quæ ſcienter præmiſſa fecerint, pœnas tam diuino quàm humano iure, ac tam per canonicas ſanctiones, & Apoſtolicas conſtitutiones, quàm ciuilia iura aduerſus veros homicidas, qui homicidium voluntarium actu & re ipſa patrauerint, propoſitas & inflictas (quorum omnium tenores his noſtris literis, pro expreſſis & ad verbum inſertis habemus) eo ipſo incurrere, hac noſtra perpetuò valitura cõſtitutione ſtatuimus & ordinamus, ipſaſque pœnas, leges, & conſtitutiones ad caſus præfatos extendimus. Eos verò qui clerici fuerint, omni priuilegio clericali, officiis, dignitatibus, & beneficiis eccleſiaſticis, quæ ſic vacatura noſtræ & Sedis Apoſtolicæ diſpoſitioni perpetuò reſeruamus ipſo facto priuamus, & in futurum inhabiles ad ea ſuſcipienda decernimus, adeo vt illi, qui hoc delictum commiſerint, non ſecus atque ij, qui ſua voluntate homicidium perpetrauerint, iuxta Concil. Tridentini decreta etiamſi crimen id nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit, ad ſacros ordines promoueri, aut in ſuſceptis ordinibus miniſtrare nullo modo poſſint, nec illis aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curã non habeãt animarũ conferri liceat, ſed omni ordine ac beneficio & officio perpetuo careant, nec non & illos qui clerici non fuerint, & talia perpetrauerint, non ſolum pœnas incurrere ſupra narratas, ſed etiam inhabiles ad ordines, & alia prædicta decernimus & declaramus. Volentes quod hi, qui foro Eccleſiaſtico ſubiecti, vt præfertur, deliquiſſe comperti fuerint, per iudicem Eccleſiaſticum depoſiti & degradati, curiæ & poteſtati ſæculari tradantur, quæ de his illud capiat ſupplicium

*C. ſi aliquis de homici. volunt. vel caſuali.*

quod contra laycos verè homicidas per diuinas leges, ac ciuilia iura eſt diſpoſitum. Prætereà eiſdem pœnis teneri omnino ſtatuimus eos qui ſterilitatis potiones ac venena mulieribus propinauerint, & quo minus fœtum concipiant, impedimentum præſtiterint, ac ea facienda & exequenda curauerint, ſiue quocunque modo in his conſuluerint, ac mulieres ipſas, quæ eadem pocula ſponte ac ſcienter ſumpſerint. Quocirca mandamus vniuerſis & ſingulis iudicibus ordinariis, & delegatis, tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus quibus contra criminum reos etiam quoad cauſas huiuſmodi de iure vel ratione delicti aut perſonarum legitimè competet iuriſdictio, ita tamen vt inter eos præuentionis locus ſit, vt in his delictis quæ vt plurimum in occulto perpetrantur, contra quoſcunque non ſolum per accuſationem & delationem, verum etiam per inquiſitionem, ac ſimplicem denunciationem procedant ac ad illa probanda teſtes, aliàs de iure inhabiles, eorundem tamen Iudicum arbitrio habita ratione perſonarum, cauſarum & qualitatum illarum, ac circumſtantiarum quarumcunque admittant, ac in eos, qui culpabiles fuerint, prout per nos ſancitum eſt, demum animaduertant.

Inſuper vt immaniſſimi huius delicti grauitate non ſolum temporalibus, verum etiam ſpiritualibus pœnis proſpiciamus, ac prouideamus, omnes & ſingulos cuiuſcunque ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtentes, tam laycos, quam clericos, ſæculares & cuiuſcunque ordinis regulares, nec non mulieres ſæculares, vel quæcunque ordinem profeſſas, qui vel quæ vè vti principales, vel vt ſociæ conſciæuè ad tale facinus committendum opem, conſilium, fauorem, potionem, vel alia cuiuſcunque generis medicamenta ſcienter dederint, ac etiam ſcribendo literas priuatas vel apochas, vel aliàs verbis aut ſingnis iuuerint, aut conſuluerint (vltra ſupradictas pœnas) ipſo facto, nunc prout ex tunc excommunicamus, & pro excommunicatis declaramus. Decernentes ac declarantes, quod per quem Iubilæa, & Indulgentias per nos & ſucceſſores noſtros etiam anno Iubilæi, aut alio quouis tempore etiam cruciatæ ſanctæ Iubilæi, vel quouis alio titulo conceſſas & concedendas, nec non per quaſcunque literas Apoſtolicas quibuſuis Principibus, ſeu ad eorum inſtantiam per nos & ſucceſſores noſtros pariter conceſſas & concedendas, ac etiam vigore priuilegiorum, Maremagnum, vel aliàs quomodolibet nuncupatorum quibuſuis Congregationibus Regularium aut Epiſcopis vigore Concilii Tridentini, vel aliàs per nos & prædeceſſores noſtros quomodocunque conceſſorum vel futurum concedendorum, nec perſonæ ſicuti præfertur, delinquentes & excommunicatæ præterquam in mortis articulo abſolui valeant. Nec cum illis clericis qui huiuſmodi delicta perpetrauerint, etiamſi eorum crimen occultum fuerit ſuper irregularitate præmiſſorum occaſione contracta, nec per locorum ordinarios, nec per alios, quamuis authoritate fungentes, quam per nos & per Rom. Pont. noſtros ſucceſſores, & tunc non niſi vrgentiſſimis de cauſis diſpenſari poſſit. Ac tam abſoluendi quam diſpenſandi facultatem huiuſmodi etiam quoad forum cõſciẽtiæ in caſibus ſuperioribus expreſſis nobis & ſucceſſoribus noſtris duntaxat reſeruamus: Statuẽtes ſic in præmiſſis vniuerſis & ſingulis per quoſcunq; Iudices ordinarios & delegatos etiã cauſarũ Pal. Apo. Auditores, & S. R. E. Car. ſublata eis &

eorum

eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & authoritate, in quauis cauſa, & inſtantia iudicari & definiri debere. Irritumque & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, aut aliis legibus aliter forſan circa præmiſſa diſponentibus, aut in caſibus præfatis diſtinguentibus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem vt præſentium literarum exemplis etiam impreſſis manu Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem fides in iudicio & extra adhibeatur, quæ originalibus literis exhibitis adhiberetur. Quodque eadem ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campifloræ de more publicatæ & affixæ dimiſſis inibi earum exemplis poſt quindecim dierum ſpatium à die huiuſce publicationis numerandos, quæcunque afficiant, acſi vnicuique forent intimatæ, cùm non ſit veriſimile quenquam ea poſſe ignorare, quæ palam ac publicè fuerint euulgata. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, ſtatutorum, ordinationis, extenſionis, decretorum, declarationum, voluntatum, & mandati infringere, aut ei auſu temerario contraire. Si quis autem ſecus id attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ in monte Quirinali Anno Incarnationis Dominicæ, Milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo. Quarto Cal. Nouembris. Pontificatus noſtri anno quarto.

Quæ ſanè egregia conſtitutio moderata & limitata fuit à ſanctiſſimo Gregorio XIII. cuius conſtitutionis tenor talis eſt.

# S.D.N.D. GREGORII, DIVINA prouidentia, Papæ XIII.

## CONSTITVTIO MODERATORIA Bullæ feli record. Sixti P P. V. contra Abortum quouis modo procurantes.

### *GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORUM Dei, ad perpetuam rei memoriam.*

SEDES Apoſtolica pia mater aſſidui ſentiens ponderis ſibi incumbentis in procuranda ſalute animarum, pretioſo Chriſti Domini ſanguine redemptarum, grauitatem, & magnitudinem, in re tanti momenti, vt par eſt, magis indies ſolicita, eundemque optimum finem ſemper ante oculos propoſitum habens, nihil vnquam intentatum prætermittit eorum, quæ ad fidelium animas in viam ſalutis dirigendas iudicat pertinere. Quare nemini mirum videri debet, ſi interdum quidem contumacium fidelium audaciam pœnarum ſeueritate deterret. Rurſus eiſdem, ſi ad cor redire velint, & peccati veniam humiliter expoſcere, maternum ape-



Digitized by Google

rit ſinum viamque ad pœnitentiam eis ſternit faciliorem, ac manſuetudine congrua rigorem temperat, prout in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Dudum ſiquidem fel. rec. Sixtus Papa V. prædeceſſor noſter, iuſtitiæ zelo accenſus, contra procurantes abortum fœtus, tam animati, quàm inanimati, eiuſque grauiſſimi ſceleris participes, & adiutores, nec non contra eos, qui mulierum fœcunditatem impedirent, & ſterilitatis potiones, ſeu venena præberent, conſtitutionem edidit, ſub dat. iiij. Kal. Nouembris, Pontificatus ſui anno tertio, per quam vltra diuerſas ſpirituales, & temporales pœnas, etiam inter alia excommunicationis ſententiam contra eos promulgauit, ſibique & ſucceſſoribus ſuis tantam abſoluendi facultatem reſeruauit, prout in eadem conſtitutione plenius continetur. Cùm igitur poſtmodum experientia docuerit, ex remedio huiuſmodi non eam, quæ *ſperabatur, vtili*litatem & fructum proueniſſe, verum potius multis Sathanicæ *malitiæ* ad peccandum inductis, difficiliori ob ſoli Sedi Apoſtolicæ reſeruatam abſoluendi facultatem, reddito ad pœnitentiam aditu, eos, à nefariis huiuſmodi flagiciis perpetrandis, non ſolùm non retraxiſſe, ſed etiam plurimorum ſacrilegiorum, grauiſſimorumque peccatorum, & ſcelerum occaſionem dediſſe. Nos igitur animaduertentes gladium Eccleſiaſticæ diſciplinæ, præſertim quoad cenſuras, & pœnas ſpirituales, ita exercendum eſſe, vt ad medicinam tendat, non ad perniciem animarum, verumque Paſtorem, cuius vices in Terris gerimus, quantum (diuina eius gratia adiutrice) poſſumus, imitari volentes, qui venit animas hominum ſaluare, non perdere, neminique, quantumcunque grauiter, & enormiter deliquerit, viam ſalutis præcluſit, quin potius ad eam aſſequendam copioſe remedia adhibuit, ac nobis reliquit, & ſimul vtilius cenſentes, vbi nec de homicidio, nec de animato fœtu agitur, pœnas non imponere duriores iis, quæ per ſacros Canones, & leges profanas ſunt inflictæ. Habita ſuper hoc cum Venerabilibus fratribus noſtris, S. R. E. Cardinalibus ſuper negociis, & conſultationibus Epiſcoporum deputatis matura deliberatione, de eorum conſilio, conſtitutionem prædictam ſic duximus moderandam, vt à peccato, & excommunicatione contra perſonas ibi expreſſas lata, tam quoad eos, qui hactenus deliquerunt, quàm quoad *illos*, qui poſt noſtram conſtitutionem in eiſdem caſibus deliquerint, quilibet presbyter, tam ſæcularis, quàm cuiuſuis ordinis regularis ad Chriſti fidelium confeſſiones audiendas per loci Ordinarium approbatus, plenam & liberam in foro conſcientiæ tantum abſoluendi habeat facultatem, eandem prorſus, quam idem Sixtus prædeceſſor ſibi, ac ſuis ſucceſſoribus reſeruauit. Quo verò ad pœnas procurantium abortum *fœtus inanimati* aut exhibentium mulieribus, vel ſumentium venena ſterilitatis, *aut quocunque* modo auxilium vel conſilium eis dantium, in prædicta conſtitutione contentas, conſtitutionem præfatam in ea parte, vbi de his agit, ad terminos iuris communis, ac ſacrorum Canonum, & Concilij Tridentini diſpoſitionem, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium, tam quoad præterita, quàm quoad futura, perpetuò reducimus, perinde ac ſi eadem conſtitutio in huiuſmodi parte nunquam emanaſſet. Non obſtantibus eadem prædeceſſoris noſtri conſtitutione, quam quoad alia omnia, præter contenta in hac noſtra conſtitutione in ſuo robore omninò permanere volumus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, vt præſentium

Digitized by Google

ſentium tranſumptis, Notarij publici manu ſubſcriptis, & ſigillo Prælati Eccleſiaſtici munitis, eadem prorſus fides habeatur in iudicio, & extra illud, qui eisdem originalibus haberetur exhibitis vel oſtenſis. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtrarum moderationis, reductionis, & voluntatum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ in Monte Quirinali, anno incarnationis Dominicæ, Milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, prid. Kal. Iunij, Pontificatus Noſtri Anno primo.

*Parricidijque.*

## CAPVT C.

*1 Clerici parricidium vel aliud enorme homicidium perpetrantes, cui pænæ ſint obnoxij.*
*2 Refertur caſus memorabilis, qui contigit in ciuitate Hiſpalenſ. anno Domini 1539. menſe Iu'io.*
*3 Petri Rebuffi opinio quædam confutatur.*

Parricidium † committentes, *a* vel aliàs homicidium enorme perpetrantes, vt ſi Epiſcopum vel presbyterum occiderent, concludit Abb. in c. at ſi clerici in prin. de iudi. column. antepe. poſt Petrum de Ancha. in quadam diſputatione ſua, & in reperi. regulæ, ea quæ. 19. quæſt. de regu. iuris. & in conſil. 158. Ex narratis in facto. colum. 2. debere deponi & tradi ſtatim curiæ ſæculari, non expectata incorrigibilitate, *b* & tradit etiam Abb. in c. cum non ab homine. column. 7. de iudi. & ibi etiam Bald. Idem Abb. in cap. 1. in fin. de homi. & in c. nouimus. de verb. ſignifi. & Barb. conſi. 65. column. 3. libr. 1. Et Feli. in cap. 1. in 16. column. de conſt. vbi in ſimili plura adducit. Idem Felin. in c. inquiſitionis. column. 2. in princip. de accuſa. & iſta opinio videtur habere magnam æquitatem, vt delicta puniantur debita pœna, vt dicit Decius in d. c. at ſi clerici. in column. 23. verſic. Et prædicta. qui dicit vidiſſe illam ſeruari Florentiæ per vnum commiſſarium. Et vide Angelum in tractat. maleficiorum, in part. & ibi, caput à ſpatulis amputetur. 12. column. dicentem, notandam eſſe ſententiam Anchara. quia de facto vidit eam ſeruari in raptore adulterante quandam mulierem. Et vide ibi Auguſtinum in additionibus aſſerentem, quòd ſtringunt rationes Anchara. & Abb. & quòd ita aliàs practicauit, quia multi doctores moderni illam partem tenent, & aliàs fuit cum doctoribus iuris Canonici in maxima diſputatione, qui ſemper volunt defendere clericos. Et vide Floren. in 3. part. titu. 27. cap. 4. in column. fin. in fin. qui refert, temporibus ſuis Papam Martinum tradidiſſe curię ſæculari ſacerdotem quendam degradatum, qui interfecerat Sacriſtam ſancti Petri, vt rapere poſſet bona Sacriſtæ, qui fuit occiſus per iudicem ſæcularem, quamuis Iuriſperiti conſuluerunt, non eſſe tradendum curiæ propter tale delictum. Et vide Guliel. Benedicti. in 3. part. reperi. c. Raynutius. de teſtam. in quæſt. de homicidio. vbi d. opinionem Petri de Anchar. latè

exami-

examinat in caſu occurrenti contra quendam clericum presbyterum, qui commiſit qualificatum homicidium, & in pen. colum. illius quæſtio. dicit, quòd d. opinio, per ea, quę ipſe refert, remaneret communior, & quòd quamuis non eſſet communior videretur magis tenenda quàm alia, ex eo quòd fulcitur teſtibus, & rationibus euidentibus, quæ quidem opinio in caſu illo ita fuit ſeruata. Nam ille presbyter fuit actualiter degradatus & traditus curiæ ſæculari, vt conſtat ex proceſſu ibi ante quæſtionem in ſumma relato. Et ego etiam audiui à fide digno doctore Pariſien. vidiſſe eum anno Domini 1530. Epiſcopum Pariſienſem Franciſcum Poncher degradaſſe quendam ſacerdotem ad valuas eccleſiæ maioris Pariſienſis, & tradidiſſe eum curiæ ſæculari, quem ſuſceptum iudex ſæcularis damnauit primo ad pœnam abſciſſionis manus ante ianuam collegij Eduenſis, & demum vt viuus combureretur in platea ſancti Ioannis Engreua, prout factum fuit ipſo vidente. Quam pœnam paſſus eſt, eo quòd occiderat animo deprædandi, rectorem cuiusdam oppidi non longè diſtantis, habitantē in dicto collegio Eduenſi, cuius ille famulus fuerat, & vices in parochia gerebat. Et vide Atualdum Alber. in c. quoniam. de hæret. libr. 6. column. 124. qui poſtquam retulit hanc opinionem, & eius fundamenta per ſex column. præcedentes, dicit, quòd attenta malignitate modernorum temporum in quibus clerici, & omne genus hominum procliue eſt ad malum, non eſſet ponere eos in cœlum, ſeruare iſtam opinionem in practica, & in hoc conſuleretur pacifico ſtatui Reipub. & multi effrenati clerici à malis retraherentur. Et hæc opinio practicata fuit anno 1536. in menſe Iulio, in celebri illa ciuitate Hiſpalēſ. per Reuerend. Cardin. Archiepiſc. illius iudicem à ſede Apoſtolica delegatum contra quatuor religioſos monaſterij ordinis ſancti Auguſtini ipſius ciuitatis, qui diabolica ſuggeſtione decepti fratrem Ioannem *de las caſas* in ſacra Theologia magiſtrum prouincialem ſuum occiderunt, qui omnes publicè degradati ſtatim traditi fuerunt curiæ ſæculari, & furca ſuſpenſi, quorum vnus vocabatur frater Alphonſus de *Badaioz*, qui erat prior illius monaſterij, alius frater Rodericus *de la Rocha*, & alij duo fratres *de la Cruz*, & frater Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore ſe ipſos accuſantes, poſt damnationis ſententiam delictum fuerunt confeſſi publicè) è furca depoſiti. Poſtea verò, cum maximo honore aſſociantibus fratribus omnium ordinum in proprio monaſterio ſepulti ſunt. Qui autem tanquam iuriſperiti fuerunt ad determinationem cauſę vocati, & quorum conſilio ſententia lata fuit, ſunt ſequentes Dominus Sebaſtianus *Ramirez* Epiſcopus ſancti Dominici, in inſula *Spannola* Licentiatus Ioannes *Suarez de Coruaial*, noſtri regalis conſilij Indiarum vnus, Licentiatus *Brizenno*, eiusdem ciuitatis Hiſpalen. præſes; licentiatus Ioannes *Temino*, eiusdem & totius Archiepiſcopatus prouiſor, licentiatus Petrus *Corral*, illius officialis ac generalis Vicarius, licentiatus *del Corro*, & doctor Petrus *Diaz*, hæreticæ prauitatis inquiſitores, & licentiatus *Otalora*, Iudex audientiæ ſupremæ illius ciuitatis, quam vulgus, *grados*, vocat. Vt autem de tenore Apoſtolicę commiſſionis eidem Archiepiſcopo Cardinali ſuper hoc factę habeatur notitia, tenor literarum in forma breuis ſuper hoc expeditarum talis eſt.

*Dilecto*

Digitized by Google

*Dilecto filio noſtro Alphonſo Baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbytero, Cardinali Hiſpalenſ. nuncupato*
*Paulus Papa III.*

*Dilecte fili noſter, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Exponi nobis feciſti, quod licet alias tu certos fratres domus ſancti Auguſtini extra muros Hiſpalenſ. ordinis fratrũ Eremitarum eiuſdem ſancti, qui diabolica (vt creditur) ſuggeſtione ſeducti, nocturno tempore eorum tunc Prouincialem in lecto requieſcentem appenſata conſpiratione laqueo ſuffocatum vulneratumq́ inhumaniter interfecerant, quibuſdam alijs etiam dicti ordinis fratribus ſibi ad id opem, auxilium, conſilium, & fauorem præſtantibus, ne fugam arriperent, carceribus mãcipari mandaueris & feceris, quia tamen tu in eoſdem malefactores iuxta priuilegia & indulta Apoſtolica dicto ordini conceſſa, nullã iuriſdictionem habere ſciebas, tamdiu in præmiſſis duxiſti ſuperſedendũ, donec nos & Apoſtolicam ſedẽ quid ſuper eo fieri oporteret conſuleres, cõſultationi itaq́ tuæ ſuper hoc nobis porrectæ reſpondentes, circũſpectioni tuæ per præſentes committimus & mandamus, quatenus ſi & poſtquam (aſsiſtentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & ſuper præmiſsis coram te hactenus habitis, vel inpoſterum habendis, tibi legitime conſtiterit ita eſſe, prout ſuperius enarratur (ne ſi tam horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad ſimilia & deteriora perpetranda inuitentur) contra dictos fratres malefactores, ac quoſcũque alios etiam exemptos, quos tanti facinoris inueneris patratores ſeu culpabiles, iuſtitia mediante procedas. Nos enim tam illos qui ad capiendum & detinendum, inquirendumquè & examinandũ dictos malefactores, quam etiam executioni demandandi ſententiam contra ipſos deſuper legitime ferendam, vel alias quomodolibet in eos præmiſſorum occaſione manus iniecerunt violentas, etiamſi ad vltimum ſupplicium deueniendum, excommunicationis ſentẽtiam à canone generaliter promulgatam irregularitatiſque & inhabilitatis, aut alias cenſuras & pœnas eccleſiaſticas minime incurriſſe, neque incurrere, ſicque per quoſcunque iudices iudicari, definiri & interpretari debere, ſublata eis & eorum cuilibet aliter iudicandi definiendi & interpretandi facultate & authoritate decernimus. Teque & eorum ſingulos à ſententia, cenſuris & pœnis prædictis, ſi quas præmiſſorum occaſione ex dicta carceratione forſan incurriſtis, Apoſtolica authoritate tenore præſentium abſoluimus. Volumuſque vt ſi locus ſit degradationi & traditioni curiæ ſæculari, tu vel catholicus Antiſtes per te eligendus vna cum duobus alijs Epiſcopis, aut ſi eorum copia commode haberi non poterit, cum vno Epiſcopo & vno Abbate ad degradationem huiuſmodi procedere valeatis. Non obſtãtibus præmiſsis, ac de certo epiſcoporum numero in degradationibus huiuſmodi adhibendo, nec non quibuſuis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, priuilegiis quoque indultis & literis Apoſtolicis dicto ordini & illius fratribus conceſsis, quibus illorum omnium tenores & formas eiſdem præſentibus pro expreſſis habentes hac vice duntaxat illis alias in ſuo robore permanſuris, harum ſerie ſpecialiter & expreſſe derogamus. Cæteriſque contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, Die 12. Octobris 1535. Pontificatus noſtri anno primo Bloſius.* Vigore cuius commiſſionis dictus Dominicus Cardinalis, vt ſeruaret illius ſeriem, aſſumpſit ſecum duos prouinciales dicti ordinis, qui vnà cum eo in proceſſu & definitione cauſæ aſſiſterent, tamen quod ſæpius ſum miratus, quomodo in prædicta commiſ-



Digitized by Google

ſione Apoſtolica bis conditionaliter dictum fuerit, videlicet, *Etiamſi ad vltimum ſupplicium eſſet deueniendum.* Et iterum: *Si locus ſit degradationi & traditioni curiæ ſecu-lari*: cùm conditio iſta in caſu præſenti potius erat iuris quàm facti, & ideò cõſultores Romani Pontificis, quorum conſilio prædictæ literæ emanarunt, melius noſſe poterant vel debuerant, an narratione prædicta exiſtente vera & probata prædicti fratres eſſent poſt degradationem tradendi curiæ ſæculari, vel non. Niſi forte tacitè voluerunt ſentire, quòd Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali poteſtatem arbitrandi, an attenta probatione & qualitate facinoris, & aliis circumſtantiis, illi eſſent tradendi curiæ ſæculari, vel non. Non obſtante quòd ille caſus non eſſet expreſſus in iure, propter quem poſſit tradi ſacerdos curiæ ſæculari, quamobrem vt quiſque valeat ſuper hoc conſiderare mentem Pontificis, libuit prædictam commiſſionem inſerere. Contrariam tamen opinionem ſequitur & dicit eſſe communem Areti. in c. cum non ab homine, in column. 9. in fin. qui in duabus colum. ſequentibus refert fundamenta Abb. & reſpondet ad ea, & eam dicit de iure veriorem. Decius, vbi ſupra, qui etiam refert fundamenta Abb. & quæ ad ea reſpondet Aret. & dicit, quod pro hac opinione plura adducit etſi leuia And. Siculus ibi, & ponderat pro ea idem Decius tripliciter text. in d. c. cum non ab homine, & hanc dicit eſſe communem opini. glo. & Docto. Arnal. Alber. vbi ſupra, in fin. d. colum. 124. verſicu. Nihilominus tamen. & ſic quòd clericus quantumcunque graue delictum commiſerit etiam qualificatum, non debeat actualiter degradari & tradi curiæ ſæculari, niſi ſequuta incorrigibilitate, aut in caſibus expreſſis in iure, à qua communi opinione dicit non eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo, quem vide per 16. column. ſequentes, vbi refert plura fundamenta huius communis opinionis, & tandem reſpondet ad ea, quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi verò (ſaluo ſemper meliori iudicio) videtur, quòd ſi in aliquibus caſibus ob immanitatem criminis, & magnum ſcandalum populi inde ſequutum viſum fuerit iudicibus delegatis vel ordinariis ſequendam opi. Anchar. & Abb. quòd hoc ſolùm poſſet habere locum in clericis primæ tonſuræ, tantum ſic enormia homicidia perpetrantibus, cùm illi non poſſint ſic appellari Chriſti Domini, illiſquè beneficium (ne per ſæcularem puniantur iudicem) magis ab Eccleſia, quàm à iure diuino conceſſum videatur. Quorum numerus vltra mentem Eccleſiæ tantum excreuit. & quorum malitia tanta eſt, vt grauiora ſemper fere audacius, & frequentius ab illis, quàm ab aliis perpetrentur. In cuius meæ opinionis confirmationem poſſem alia non impertinenter referre, quæ collegit Hiſpanus noſter Ioannes Lupi. in tracta. de libertate eccleſiaſtica, in 2. part. quæſt. 5. quæ tamen tranſcribere nolo, cum volentibus ea legere facilitas adſit. In aliis verò ſacri ordinis clericis, ſacerdotibus maximè, communem opinionem ſequendam cenſeo, tametſi iuſtum iudicarem quòd hodie per Concilium, aut per Roma. Pontifi. aliqui grauiſſimi exceſſus annotarentur, in quibus clericus etiam ſacerdos poſt degradationem traderetur curiæ ſæculari, vt ſaltem timore pœnæ aliquorum clericorum inſolentia temperaretur. Et aduerte, quòd Petrus Rebuf. in tracta. de pacificis poſſeſſoribus, in pag. 48. videtur extendere tex. in c. 1. de homi. in 6. dum imponit pœnam priuationis beneficiorum ipſo iure mandantibus alios interficere per aſſaſſinos, ad illos, qui interficiunt

paren-

Digitized by Google

parẽtes vel alterum eorum, ſeu fratres, aut clericũ, vt tales etiam ipſo iure ſint priuati beneficiis. Pro quo allegat Felin. in c. Inquiſitionis. de accuſatio. & And. in conſ. 63. quamuis ibi Ana. nihil de priuatione beneficiorum ſcripſerit: ſaluo tamen meliori iudicio ego credo, quòd hæc opinio non ſit vera, quia non ſufficit Doctorum authoritas ad iudicandam priuationem beneficiorum ipſo iure, propter quamcunque grauitatem delictorum: hoc eſt enim conditoris canonum, non doctorum ſcribentium. Nec ſufficit, quod Fel. adducit, quia licet ſint plures Doctores aſſerentes, quòd clericus committens delictum qualificatum, poſſit tradi curiæ ſæculari, non ſeruata forma c. cum non ab homine, vt ego ſupra latius ſcripſi, non ſequitur per hoc, quòd talia delicta qualificata inducant priuationem beneficiorum ipſo iure, cum hoc Doctores non dicant, nec ad hoc ſufficeret eorum authoritas.

P*Arricidium committentes.* Vide multa, quæ circa huius criminis grauitatem & punitionem elegantiſſimè ſcribit Doct. Couarru. in Clement. ſi furioſus. 2. part. in initio. numer. 12. de homicidio, Petrus Gregor. 3. part. Syntagma. lib. 26. c. 24. De quo eleganter Plato. 9. de legibus, inquit: *Si poſſibile eſſet ſæpius aliquem mori, iuſtiſſimum eſſet parricidam interfici.* Et Solon, quòd neminem commiſſurum tam graue ſcelus exiſtimaſſet, nihil de eo decreuit, vt Cicero pro Roſcio Amerino refert. A *Nota in huius criminis deteſtationẽ.*

*Non expectata incorrigibilitate.* Adde Alciat. in c. cùm non ab homine. num. 22. de iudi. qui opinionem iſtam ſæpiſſimè in practica receptam fuiſſe teſtatur, eamque communem eſſe fatetur Ludo. Carr. in pract. fol. 240. numer. 5. ſecundum nouiſſimam editionem D. Epiſcop. Couarru. lib. 2. var. reſoluti. c. 20. numer. 7. quamuis ipſe authorem noſtrum ſequutus in hoc c. verſic. *Mihi verò.* contrariam opinionem amplectitur. quam appellat communem Petrus Placa, libr. 1. epito. delicto. cap. 25. num. 43. cui ſuffragatur text. in c. cùm ab homine, qui in principio docet, in omni crimine, quantumcunque graui, ſæcularem iudicem non poſſe clericos punire, eos tamen eſſe deponendos, & ſi incorrigibiles fuerint curiæ ſæculari tradendos fore. Ecce Romani Pontificis apertiſſimum teſtimonium, ex quo manifeſtè conſtat, quòd etiam ob enorme crimen, niſi acceſſerit pertinacia, traditio fieri non debet, & opinionem iſtam veriorem & magis conſentaneam pietati chriſtianæ teſtatur poſt huius operis ſecundam editionem inſignis Marti. Nauar. conſi. 17. tit. de priuileg. vbi tacitis confirmat rationibus contrarium diluens. Circa quam diſputationem vide latè Gregori. in l. 61. in verbo, *Homicidio*, tit. 6. part. 2. Ferdinand. Mencha. de teſtamen. §. 22. fol. 75. B C D

*Per aſſaſſinos alios interfici mandantes.*

## CAPVT CI.

1 *Clericus, huius criminis reus qua pœna afficiatur.*

2 *In hoc aſſaſſinatus crimine propter criminis grauitatem, indicia & argumenta ſuffi ere conſtat.*

3 *Teſtium*

*3 Teſtium dicta, lite non conteſtata & etiam parte abſente, recipi poſſunt.*
*4 Clericus aſſaſſinus nulla degradatione præcedente, per ſecularem iudicem poteſt puniri.*
*5 Pœna tex. in c. 1. de homic. lib. 6. an in interfectoribus, ſeu percuſſoribus locum habeat.*
*6 Pœna etiam d. c. 1. an locum habeat contra mandantem, etiamſi mors ſequuta non fuerit.*

1 ECcleſiaſtica † perſona aliquem Chriſtianorum faciens interfici per aſſaſſinos,
vel mandans, vel eos receptans, vel defendens, ſeu occultans, incurrit ipſo fa-
cto ſententiam excommunicationis & depoſitionis à dignitate, honore, ordine,
officio, & beneficio, & beneficia poſſunt aliis liberè per collatores conferri, vt in
2 c. 1. de homicid. in 6. Et habet vnum † ſpeciale hoc delictum, vt probari poſſit pro-
3 babilibus argumentis, vt ibi, vbi vide Phi. in ri. not. tenentem, quod † in iſto caſu ra-
a tione periculi valerent teſtes recepti lite non conteſtata *a* etiam parte abſente &
non citata: quia text. ibi non dicit teſtibus, ſed probabilibus argumentis. Item a-
4 liud † quòd clericus aſſaſſinus poteſt puniri per ſecularem, ſine eo quòd præce-
b dat degradatio *b* ſecundum Lapum in d. c. 1. & Domi. ibi. in fin. quia ipſo iure viden-
tur degradati: & videtur data vnicuique poteſtas ipſos capiendi, & per ius viden-
tur ſpoliari omni priuilegio clericali, vt per Docto. ibi. Et prædictam concluſionem
Dominici refert & ſequitur Barba. in c. at ſi clerici. de iudi. in colum. 32. num. 129. re-
fert etiam Hippolit. in pract. criminali. in §. Examinãda. in colum. 3. Et hoc etiam te-
nent plures doctores relati in deciſionibus Nicolai Boerij in quæſt. 69. in num. 18.
& vide Ioan. Lup. in tract. de libertate eccleſiaſtica. in quæſt. 9. vbi dicit, quòd datur
à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in d. c. 1. de homi. vbi
clericus delinquens vt ſupra, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, vt
poſſit capi & puniri per ſecularem, de quo vide latius Arnal. Alber. in c. quoniam.
de hæreti. lib. 6. in colum. 147. verſi. 8. & vltimo fallit. cum 11. colum. ſequentib. qui
primò adducit quinque fundamenta contra communem intellectum doct. ad d.
c. 1. qui habet quòd clerici delinquentes in hoc delicto ſunt ipſo facto degradati,
adeò vt iudices ſeculares poſſint procedere contra eos, ſicut contra laycos. Et poſt-
ea benè corroborat hanc communem concluſionem, & reſpondet ad fundamen-
5 ta in contrarium adducta. Et nota vnum quod ipſe † dicit in propoſito, quòd pœ-
c na illius textus non videtur habere locũ in interficiente *c* ſed in mandante, & quòd
forte multi in hoc errarent allegat Aretin. hoc ſic ponderantem in conſi. 165. incip.
Sicut Ioannes dicit, colum. 11. verſi. Tertio allegant. Aduerte præterea quòd pœna
d illius tex. in d. c. 1. habet locum contra mandantem, etiamſi mors non ſit ſecuta *d* vt
probant apertè verba illius, dum dicit, quanquam mors ex hoc forſitan non ſe-
quatur, quòd videtur eſſe ſpeciale in hoc delicto, vt voluit Augu. in additio. ad An-
ge. in parr. Et Sempronium Rodulphi. in 4. additione: quia aliàs mandatarius non
puniretur pœna ordinaria maleficio non ſecuto: niſi dicamus ſecundum eum poſt
Ioan. And. in regula, in pœnis, de regu. iuris. in 6. quod quo ad pœnas, de quibus *in*
d. c. 1. facto mandato delictum eſt perfectum, & ideò nimirũ ſi puniatur pœna *or*di-
naria, acſi delictũ eſſet conſummatum, q etiam videtur ſequi Philip. in d. c. 1. *in col.*
penul. in verſi. in glo. & p prędictũ text. videtur reprobari de iure canonico *opinio*
Dyni. & Ange. in l. Itẽ apud §. ſi curauerit. ff. de iniur. dũ dicunt q in aſſaſſinamẽto,
ſido

Digitized by Google

ſido pecuniam alicui, vt aliquem occidat, homicidio non ſequuto, non punitur mandans, quam deciſionem refert Aug. vbi ſupra, & dicit eos verum dicere, quod mandans non punitur de homicidio, ſed pœna extraordinaria de mandato.

*Lite non conteſtata.* Adde Felin. in cap. quoniam frequenter. pen. col. vt lite non conteſt. Hippo. in practic. §. diligenter & in l. de vnoquoque caſu 50. ff. de re iudic. Gramm. conſil. 40. Car. in practic. in part. & ſi confitebuntur. numer. 44. pag. 345. licet ab hac opinione diſcedat Felin. in cap. in nomine Domini. 5. limi. de teſtib. Gram. voto 11. Ipſe verò teneo primam opinionem authorem ſequutus, quæ ea ratione fulcitur, quia iuxta communem noſtrorum traditionem, aſſaſſinatus crimen læſæ maieſtatis ſceleri æquiparatur, vt tradit latè Hipp. conſi. 19. vo. 2. Thom. Gram. voto. 9. At in læſæ maieſtatis crimine, teſtes adhuc lite non conteſtata fidem faciunt, vt tradit Hipp. in d. l. de vnoquoque Felin. & Car. in locis nouiſſimè allegatis. Sunt quidem multa ſpecialia in hoc crimine propter ipſius atrocitatem ſtatuta, vt inquit Boſſi. in practic. crimin. tit. de mandato ad homicidium num. 46. vbi allegans authorem noſtrum dicit, non guſtaſſe perfectè materiam, quæ fortè noſtris annotationibus elucidabitur. A

*In crimine aſſaſſini lite non conteſtata proceditur.*

*Procedat degradatio.* Adde Hippo. in l. vni. numer. 107. C. de rap. virgin. Ioan. Igne. l. neceſſarios. §. non alias. numer 448. column. 3. fol. 177. ff. ad Syllan. Nicol. Euerard. in locis legalibus, fol. 264. Thom. Gramma. voto. 8. & 11. Carr. in practica. fol. 139. numer. 24. Bartholom. Caſſa. in commentar. in conſuetudi. Burg. rubric. 1. §. in gloſſ. *Silna grace*, numer. 50. Antoni. cap. deciſi. Neapolita. 155. num. 26. quam opinionem communem eſſe teſtatur Stephan. Aufr. in Clementin. 1. de offic. ordina. regul. 1. fallen. 18. D. Epiſcopus Couarrus libr. 2. vari. reſol. cap. 20. num. 10. Cap. Neapolita. deciſi. 112. numer. 21. Remig. Goni. in tractat. de immu. Eccleſiar. fallen. 15. num. 10. B

Notabis tamẽ vtiliter, ꝙ adhoc vt iuſtè aſſaſſinꝰ clericus à iudice ſæculari puniri poſſit, requiritur ſententia declaratoria, quia iudex pronunciet ipſum eſſe aſſaſſinum, iſta eſt communis opinio. teſte Carr. in pract crimin. fol. 289. numer. 11. c. d. deciſion. 112. num. 2. Placa lib. 1. Epitom. delict. cap. 19. num. 27. Qua declaratione facta non requiritur alia ſententia, qua imponatur pœna text. in cap. 1. de homicid. lib. 6. ſed ſtatim illas incurrit, ita frequentiori doctorum ſuffragio receptum eſt, vt ſcribit Alexand. conſi. 166. numer. 5. lib. 7. Et declaratio hæc ad iudicem eccleſiaſticum ſpectat. vt ſcribit Iul. Clar. lib. 5. recep. ſenten. §. fin. quæſtion. 36. verſic. ſed quæro. quamuis apud ſuos hoc non ſeruetur, & contrarium obſeruat Neapolitanum Concilium, vt fatetur Capit. deciſio. 155. numer. 25. Gramma. voto 8 numer. 11.

*Clericus aſſaſſinus vt poſſit puniri à iudice ſæculari, prius debet ab eccleſiaſtico declarari aſſaſſinum commiſiſſe*

*In interficiente.* Adde quod hanc opinionem Aretin. ſequutus, tenuit Alberti in cap. 1. de hæret. lib. 6. quæſtion. 11. ad finem. Sed contrariam opinionem, imò quod dictæ conſtitutionis pœnæ percuſſorem vel interfectorem comprehendant, perſpecta legis ratione tenent, Ang. in tract. maleficior. in part. Sempronium C

 manda-

mandatorem. in princip. Ang. in l. 1. C. de ſepul. viola. Capi. deciſio. 155. Paris de Puteo in tractat. ſyndi. in verb. inquiſitio. Thom. Gramma. voto 9. in fin. D. Couarru. lib. 2. variar. reſolu. cap. 29. numer. 10. quem vide pro iſtius controuerſiæ opinionis reſolutione.

D *Non ſit ſequuta.* Adde Ang. conſil. 14. Bartho. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rub. 1. §. videndum, numer. 7. Ioan. Andr. in reg. in pœnis de regul. iur. libr. 6. Thom. Gramma. d. voto 9. vbi Matth. de Afflict in conſtitu. Neapolita. lib. 1. rubric. 14. numer. 16. idem fatetur Capi. deciſio. 155. & hanc fatetur communem eſſe ſententiam Remigi. de Goni. de immuni. Eccleſię fol. 143 Iuli. Clarus libr. 5. recept. ſentent. §. aſſaſſinum verſicul. ſcias etiam: eandem opinionem amplectitur Carr. in practic. crimin. rubr. de homicid. §. 2. numer. 12. & §. 5. numer. 7. Licet Ang. d. conſil. 14. & in l. Item apud Labeonem. §. ſi curauit. ff. de iniur. exiſtimat, pium eſſe, quod iudex pœnam ordinariam in mitiorem commutet.

Sed quia diffuſe nimis (ne dicam confuſe à noſtratibus articulus iſte diſputatur) pro perfectiori declaratione, tres caſus à nobis conſtituendi ſunt. Primus in caſu textus in dicto cap. 1. de homi. lib. 6. nempe in proprio crimine aſſaſſini, cum tractatur pecunia data, vel promiſſa, de occidendo homine Chriſtiano, per miniſterium alicuius infidelis, ex gente aſſaſſinorum. Erant quidem aſſaſſini populi quidam ex Syria. qui ita à pueritia inſtruebantur, vt Regis inimicos, aut domini ſui cui obtemperabant, eius mandato incautos percutiebant aut occidebant, ita teſtatur Volaterran. libr. 11. cap. de ſectis Syriæ D. Couarru. libr. 2. variar. reſolution. capit. 20. numer. 10. & quamuis de aſſaſſinis multi multa tradiderint, qui tamen ij fuerint, & vnde originem traxerint Paulus Æmylius Veronenſis libr. 5. de rebus geſtis Francorum in Ludoui. Iuni. & in lib. 7. in D. Ludo. vita dilucidè & egregiè explicauit aſſerens, quod ideò Aſſaſſini appellabantur, quia princeps qui illorum factionis ab illis eligebatur Arſacida diceretur, & videndus eſt etiam Polib. Virgi. libr. 16 Hiſtoria. Ang. quidem hoc caſu, punitur mandans homicidium etiam effectu non ſecuto, atque punitur cognatus pœna mortis ordinaria ex d. capit. 1. vbi Francus D. Couarr. in d. Clementi. ſi furioſus 2. part. initio. numer. 9. qui egregiè ſcribit hoc non tantum eſſe cognatum, quantum delictum conſummatum ex mandantis latere, cum per eum non ſteterit, quin homicidium ſequatur. Iacob. Menochius de arbitri. iudic. quæſtion. libr. 2. centur. 4. caſu 360. numer. 41. Petrus Placa libr. 1. epitom. delictorum cap. 10. numer. 9.

*Qui fuerunt aſſaſſini explicatur.*

Secundus caſus quando loquimur de aſſaſſino ex communi & frequentiſſima interpretatione, qua intelligimus aſſaſſinum, qui pecunia accepta, vel promiſſa, aliquem occiderit, iſte igitur aſſaſſinus ſiue Chriſtianus, ſiue infidelis, ſi ad actum occidendi deuenerit, & conatum omnem adhibuerit, ita quod per eum non ſteterit, quin occiderit, pœna ordinaria punitur ex deciſione text. in d. cap. 1. ita ſcribit vltra alios Matt. de Afflict. in conſt. Neapoli lib. 1. rub. 12. numer 16. And. Tiraquel. in tract. de pen. legum. cauſ. 37. numer. 4. Caſſane. in conſuetud. Burg. rub. 1. §. videndum num. 7. qui aſſerit hoc vidiſſe obſeruari Mediol. & aliquando obſeruatum fuiſſe in conſil. Neap. fatetur Gramma. voto 9.

Tertius caſus, quando is mandans tentauit mandatarium, vt pecuniam acciperet &

ret & occideret, & mandatarius recuſauit, hac caſu ſolum mandans, punitur extraordinaria pœna, cum talis conatus remotus ſit ab ipſo effectu. Hæc eſt communis ſententia, vt conſtat ex Doctorum traditionibus quos ſupra allegauimus.

*In Criminalibus capitalibuſque cauſis accuſatores, aduocati, procuratores, teſtes, contra reos in ſæcularibus tribunalibus ſteterunt.*

## CAPVT CII.

Quod nouè editum eſt, lateque eo interpretatur Bonifacii VIII. egregia conſtitutio, quæ ſecunda eſt tit. de hom. lib. 6.

1 *Clerici criminales cauſas agitare prohibentur.*

2 *Clerici præmiſſa iuris proteſtatione coram ſæcularibus iudicibus accuſationem poſſunt proponere.*

3 *Iure poſitiuo ſtatuta eſt irregularitatis pœna cõtra clericos, in cauſis capitalibus accuſãtes.*

4 *Clericus qui non præmiſſa proteſtatione accuſat, mortalem culpam contrãhit.*

5 *Clericis prohibita eſt accuſatio in cauſa ſanguinis.*

6 *Si omiſſa proteſtatione, non imponeretur pœna mortis, vel membri mutilationis, clericus accuſans non eſſet irregularis.*

7 *Clericus tunc facta proteſtatione accuſare poterit, quando ſuam vel ſuorum iniuriam accuſat, non verò alias.*

8 *Clericus ab irregularitatis labe immunis eſt, accuſans in præmiſſa proteſtatione, quibuſcunque verbis vtatur.*

9 *Tacita proteſtatio, in accuſationibus proponendis à clericis non liberat ab irregularitate, ſed expreſſa requiritur.*

10 *Clericus, facta proteſtatione irregularitatem non contrahit, quamuis ea præmiſſa, iudex capitalem pœnam imponat,*

11 *Proteſtatio excuſat ab irregularitate, quamuis euidentiſſimum ſit, quod iudex capitalem pœnam imponat.*

12 *Quando cauſa ciuilis eſt, proteſtatio non requiritur, quamuis ex occidenti contingat mors vel membri mutilatio, clerico quoad irregularitatem non nocet.*

13 *Clericus omittens proteſtationem, irregularitatis nota non afficitur, quando iudex ſæcularis, contra iuris ſanctiones reum condemnauit.*

14 *Proteſtatio neceſſaria non eſt, quando accuſatio coram iudice Eccleſiaſtico proponitur.*

15 *Clericus qui habet animum proteſtationi contrarium, an incidat in irregularitatem.*

16 *Clericus qui omiſit proteſtationem in capitali accuſatione, irregularis efficitur, quamuis animo nequaquam conſentiat, quo capitaliter reus puniatur.*

17 *Clericus qui præmiſſa dicta proteſtatione, criminis reum, quem forte fragranti crimine reperit & iudici ſæculari puniendum tradidit, irregularis non eſt.*

18 *Clerici in criminalibus cauſis, aduocationis munere fungentes, ſequuta morte, vel membri mutilatione, irregulares efficiuntur.*

19 *Nec clerici præcedenti caſu excuſarentur, ſi proteſtati fuerint, quod non intendunt, vt pœna mortis vel mutilationis membri infligatur.*

20 *Clerici vtrum in fauorem rei aduocationis munus poſſint ſine irregularitatis metu exercere.*

21 Cleri-

Digitized by Google

21 *Clerici in criminalibus cauſis coram iudicibus ſæcularibus, teſtes eſſe prohibentur.*

22 *Clerici in reorum fauorem in dictis cauſis teſtimonium proferre poſſunt.*

23 *Clericus non poteſt eſſe teſtis coram iudice ſæculari, abſque ſui iudicis licentia.*

24 *Conſuetudo quædam curiæ Gratianopolitanæ, quæ obſeruabatur in teſtimoniis clericorum coram ſæcularibus iudicibus proferendis reprobatur.*

25 *Teſtimonium clerici, vel regularis abſque ſui iudicis & ſuperioris facultate prolatum, firmitatem obtinet.*

26 *Iudex eccleſiaſticus non debet nec poteſt, in criminalibus controuerſiis clericis facultatem præſtare, vt coram ſæcularibus magiſtratibus teſtimonium proferant, quod ſi præſtiterint, non eſt illi obtemperandum.*

1 MVltis † quidem iuſtiſſimiſque cauſis ſacris conſtitutionibus clericis interdictum eſt, criminales concertationes agitare, denigratur quidem ex hoc ſacerdotalis candor, eiuſque puritas nimis contaminatur. Vnde Concilio Toletano vndecimo, anno Domini ſexcenteſimo ſexageſimo, can. 6. ita decretum fuit. *His à quibus Domini ſacramenta tractanda ſunt, iudicium ſanguinis agitare non liceat, quod ſi quiſquam immemor horum præceptorum aut in eccleſia ſua famulis, aut quibuſlibet perſonis tale aliquid fecerit ordinis honore priuetur. Et loco ſub perpetuo quoque damnationis teneatur relegatus ergaſtulo.* Quem locum Gratianus intexuit in cap. his à quibus 23. quæſtio. 8. Propterea quicquid continetur in cap. clericis. & in cap. ſententiam. clerici vel monachi. ius nouum non continet, ſed ad vetuſtiora iura refertur.

Et ideò nec accuſatores, aduocati, procuratores, teſteſuè eſſe in dictis capitalibus cauſis in ſæcularibus tribunalibus poſſunt. c. poſtulaſti. de homi. c. 1. 50. diſ. text. in dict. cap. ſententiam ſanguinis. cap. ex literis, de exceſſibus præla. cap. aliquantos. cap. ſi quis poſt acceptum. 51. diſtinctio. quod ſi his conſtitutionibus cõtrauenerint, irregularitatis labe afficiuntur.

2 Poſſunt tamen clerici † abſque irregularitatis nota, in dictis cauſis accuſare, dummodo proteſtati fuerint, quod non ad mortem, nec membri mutilationem procedatur, de quo ſtat Bonifacii Pontificis Maximi egregia conſtitutio, quæ ſecunda eſt, tit. de homici. lib. 6. quam hoc loco quia accommodatiſſimus eſt, & mirè conuenit huius practicę argumento, multis adductis, pro virili elucidabo. Eſt quidem materia hæc vtiliſſima, & in forenſibus actionibus frequentiſſima.

3 Primò, iure tantum † humano Pontificio ſtatutum eſſe, quod propter criminalem accuſationem ſimpliciter prolatam, condemnatione ſequuta, clericum irregularitatem contrahere, vt in d. cap. poſtulaſti. de homici. vbi eſt communis ſententia, & in d. cap. 2. Ex quo deducitur poſſe ſummum Pontificem, eam irregularitatem iam contractam diſpenſatione tollere, vel à principio accuſationem licitam facere, vt animaduertit inſignis Couarru. in Clement. ſi furioſus 2. part. rele. §. 5. num. 1. de homicidio.

4 Secundò, clericum † qui abſque dicta proteſtatione accuſationem propoſuerit, mortalem culpam contrahere, cum in materia graui iura ſacra violet, ſcribit Martin. Nauarr. in manu. confeſſor. cap. pen. 27. num. 226.

5 Tertiò prohibitam † eſſe clericis hanc criminalem accuſationem, etiam vbi

cauſa

Digitized by Google

cauſa ſanguinis agitatur. d. c. poſtulaſti. c. accuſaſt. de accu. vbi clericus accuſator pœnitentiam agere compellitur, non tamen ita grauem, ſi pro bono pacis accuſaſſet.

Quartò quòd ſi † proteſtatione omiſſa, nō ſequeretur effectus accuſationis criminalis, nec imponeretur pœna mortis, vel mutilationis membrorum, non eſſet clericus irregularis, etiamſi alia ſanguinis vindicta imponeretur. tenet Abb. in d. c. ſententiam. & in d. c. clericis, ne clerici vel monachi. & in c. ſi aliquis. de homi. ſequitur Syluest. in ſumm. in verb. Homicidium. 3. verſic. ſecundò quæritur. 6

Quintò notatu † dignum eſt, quòd dicta criminalis accuſatio proteſtatione interueniente clericis permiſſa eſt, quando ſuas cauſas iniuriaſque proprias fuerint proſequuti, ſecus verò ſi alienas, colligo ex text. in d. cap. 2. ibi: *Suis malefactoribus*, & ibi: *Petant emendam ſibi fieri*, & ibi: *De ſuis malefactoribus*, & ita poſt alios tenet Fran. ibi, quam eſſe communem ſententiam fatetur Martin. Nauar. in manu. confeſſor. cap. 27. numer. 116. Quæ ſanè ita intelligenda eſt, vt nihilominus clerico permiſſum ſit proteſtatione facta, abſque irregularitatis metu, delictum aliquod præcogitatum, in maximum reipublicæ detrimentum, aut proximi grauiſſimum damnum, in medelam potius, quàm ad criminis punitionem cautè denunciare, quando aliter quam per denunciationem, non poteſt tali malo prouideri, ſic tenet Caietan. in 2. 2. quæſtion. 33. artic. 7. Martinus Nauarrus in c. inter verba. 11. quæſt. 3. Cora. 58. Couarru. in d. Clementin. ſi furioſus. §. 5. numer. 4. Quibus ſuffragatur tex. in d. c. accuſaſti. de accuſa. ibi: *Niſi pro pace*. Quæ ſingularis eſt interpretatio ad tex. in d. c. 2. 7

Sextò, clericus † præmiſſa proteſtatione, immunis eſt ab irregularitate, modò vtatur in accuſatione verbo, conqueror, vel accuſo, nihil ſanè intereſt, tenet Ioan. And. in d. c. 2. ſequitur Ioan. de Anani. in d. c. poſtulaſti. de homi. num. 3. Socin. in d. c. ad audientiam num. 55. 8

Septimò, quòd † ſacerdos non incurrit irregularitatem, ſi expreſſe fuerit proteſtatus, non tamen ſufficit quòd tacitè id faciat, vt colligitur ex d. c. 2. ibi, *Proteſtando expreſſe*, & ibi ad hoc notant doctores maximè glo. in verbo, *Proteſtando*, quæ dicit quod cautè faceret clericus, ſi de hac proteſtatione faceret fieri publicum inſtrumētum, Praxis tamen iam recipit eam ſententiam, quòd proteſtatio in limine querelæ, vel accuſationis fiat. 9

Octauò, nec illud † eſt omittendum, liberum eſſe clericum ab irregularitate, præmiſſa dicta proteſtatione, etianſi ea omiſſa iudex ad pœnam ſanguinis, vel mēbri mutilationis proceſſerit, vt expreſſe in d. cap. 2. probatur, vbi concors eſt noſtrorum ſententia. 10

Nonò, quòd dicta † proteſtatio ſupradictum effectum operatur, etiamſi non ſolùm veriſimile, ſed certum ſit ex qualitate criminis in accuſatione propoſiti ad mortem proceſſurum, ita nor. Ioan. Andr. Abb. & Felin. & omnes in d. c. poſtulaſti. Felinus in d. c. ad audientiam de hom. num. 54. 11

Decimò, eſt † quidem in hac materia obſeruandum, quòd hæc proteſtatio tunc neceſſaria eſt, cum clericus quempiam apud iudicem ſęcularem accuſat ratione ali- 12

cuius ſceleris, vel delicti perpetrati. Secus verò ſi cauſa ciuilis foret, licet ex accidenti contigerit, quòd iudex ſæcularis, vel eius miniſtri clerici aduerſarium, de facto reſiſtentem, interfecerint, vel aliquo membro mutilauerint, non ſanè hoc clerico iuſtè petenti, & nihil de hoc exiſtimanti imputari debet. tex. egregius in d. c. poſtulaſti de homi. vbi Anani. & docto. not. & D. Couar. in d. §. 5.

13 Vndecimò, & quòd † ſingulariter circa illius tex. interpretationum notandum eſt, quod ſcribit Ioan. Ana. in d. c. poſtulaſti. cenſens non imputari clerico accuſatori, etiam non proteſtanti, mortem vel mutilationem membri, reo accuſato contra iuris præcepta illatam. Non quidem fuit in culpa clericus, qui ea ratione proteſtationem omiſit, quod manifeſtè compertum haberet nullam corporalem pœnam à iudice irrogari, & hoc ſequitur Couar. d. §. 5. num. 3.

14 Duodecimò (& quod † libenter prætermiſiſſem, niſi vidiſſem multos in hoc hallucinari) quod nunquam ea proteſtatio facienda eſt, quando accuſatio corã iudice eccleſiaſtico proponitur, etiamſi delictum enormiſſimum ſit, & propter illud clericus, qui de illo accuſatur, pœna realis degradationis ſit puniẽdus: ita deducitur ex d. c. & ex communi doctorum traditione.

15 Decimotertiò illud † præmiſſis aptè conuenit, quod aliquorum calculis probatum eſt, quòd vſque adeò iam ſæpe dicta proteſtatio ab irregularitate clericum proteſtantem liberum reddit, quòd etiam animum habeat proteſtationi contrarium, irregularis non erit iudicandus. Sic tenet Felin. in d. c. poſtulaſti. quem ſequitur D. Couar. d. §. 5. n. 2. Nam per ſolam voluntatem ſine opere exteriori irregularitas non incurritur, vt multis in locis iſtarum annotationum probauimus.

*Opinio quadam inſignis D. Did. Couar. confutatur.*

Sed opinio hæc nullo modo placet, labitur in hoc egregius D. Couarru. ſequor in hoc Ioan. And. Domi. & Peru. in d. c. 2. Ioan. And. in d. c. poſtulaſti. & hanc ſequitur Nauar. in manual. c. 27. num. 226. Nec Ioan. And. contrariam ſententiam amplexus eſt, vt D. Couarru. cenſuit, ſed potius contrariam, vt conſtat ex allegatione Dom. & Peru. in dictis locis & ex ipſius verbis clarè perpenditur, quia ipſe ſe remittit ad Hoſtien. in ſumm. tit. de homi. §. qua pœna. verſi. ſi verum. vbi latiſſimè hoc defendit. Et huic opinioni minimè refragatur, quòd voluntate ſola irregularitas nõ contrahitur, quia in propoſito caſu, cum voluntate concurrit querimonia, & accuſatio exterior, dicta quidem proteſtatio mẽdax & fallax eſt, nec talis eſt, qualem ſacrum ius canonicum requirit ad irregularitatis labem excuſandam, & quibus hoc contigerit, oportet diſpenſationem impetrare, vt non ſemel fatetur conſuluiſſe Martin. Nauar. d. c. 27. num. 226.

16 Decimoquartò nec † erit obliuioni tradendum, non poſſe clericum ab irregularitate excuſari, qui proteſtationem omiſit, eo quòd in animo non habuit, quòd iudex ad mortem, vel membrorum mutilationem procederet, ſed potius cõtrariam voluntatem, quæ voluntas cum in animo retenta fuit, nihil operari poteſt, cùm actus exterius directè contrarius ſit, tenet gloſſ. ſing. in d. c. 2. quam communem eſſe aſſeuerat D. Couarru. d. §. 5. quæ procedit etiam in animæ iudicio, vt ſcribunt Calde. & Franc. ibi, licet Andr. Tiraquell. poſt leges connu. glo. 5. contrarium fuerit opinatus, à quo in hoc cauendum eſt.

17 Decimoquintò ſupradictis † addendum eſt, quòd adeò proteſtatio ab irregularitate libe-

ritate liberat, quod nõ ſolùm locum obtinet circa querelam, vel accuſationem, verùm etiam procedit reſpectu perſonalis capturæ, nam ſi clericus reum, quem in fragranti crimine reperiuit, capiat, & iudici ad debitam punitionem tradiderit, modo dicta proteſtatione vſus fuerit, irregularis non erit, ex quacunque corporali pœna à iudice impoſita. Fran. poſt alios in d.c. 2. Socin. in d.c. ad audientiam, num. 52. & 53.

18 Nec clerici, vt in † huius capitis limine ſcripſi, nec aduocati, nec procuratores in dictis capitalibus cauſis eſſe poſſunt. Sunt ſanè irregulares ſi mors, vel membri mutilatio inde ſequatur: tex. gloſſ. & Doctores in d.c. aliquantos 51. diſtinct. & videtur tex. in c. illud. 23. quæſt. 4. & tradunt vltra ordinarios interpretes, Syluest. in ſumm. in verbo, homicidium. 3. verſi. ſecundò quæritur. Maiolus de irreg lib. 2. c. 9. num. 1. Alber. Troti. lib. 2. de vero & perfecto cleric. c. 23. num. 4.

19 Imò clericus † minimè ab irregularitate liberatur, ſi cauſam accuſatoris tanquam eius patronus vel aduocatus ſequendam ſuſcepiſſet, etiamſi dicta proteſtatione, de qua hoc capite abundè dictum eſt, vteretur: ſingulariter tenet Ioan. Imo. in d. c. poſtulaſti, cuius opinionem communem eſſe teſtatur inſignis D. Couarru. d. §. 5.

20 Sunt etiam qui † cenſent, non eſſe clericis conceſſum, etiam in fauorem rei, aduocati munus exercere, gloſ. in d c. aliquantos. vbi Archid. Spec. in titu. de diſpenſatione. §. iuxta. verſ. Item ſi quis. Idem in tit. de aduocato. §. obiicitur. verſi. in cauſa autem. Albert. Troti. in d.c. 23. prę terea dicebat Hoſti. in c. 1. de poſtulan. quod licet accuſati defenſio clericis aliquando permiſſa ſit, c. reos. 23. quæſt. 5. c. inter alia de immu. eccleſi. eos tamen ab ea abſtinere hortatur, nõ contingere enim poteſt, quòd ipſorum culpa, imperitia, vel negligentia, accuſatus damnetur vel nimiis ſubtilitatibus, aut calumnioſis allegationibus non ſolùm abſoluatur, ſed accuſator talionis pœna puniatur. Vnde ipſe Hoſtien. in d. c. ad audientiam. de homi. commemorat quendam clericum in criminali cauſa ſuſcepiſſe fratris ſui patrocinium, atque adeò ſolerter eam defendiſſe, vt abſolutus fuerit, clericum verò irregularem effectum, quia accuſator fuit decapitatus. Quæ opinio veriſſima eſt, quando non ſolùm clericus reum defendit, ſed petit accuſatorem calumniantem puniri, qui ſi à iudice occidatur vel membro mutiletur, clericus irregularis efficitur. Si autem tantùm reum defendit, iuſtamque operam defenſioni dãs nec petit accuſatorem puniri, licet poſtea à iudice talionis pœna imponatur, non erit clerico ad irregularitatem imputãdum, licet nulla in defenſione rei accuſari, circa accuſatorem vſus ſit proteſtatione, cùm defenſio accuſati de per ſe, non tendit ad accuſatoris mortem, ſed tantùm ad tutelam & licitam accuſati defenſionem. Sic colligo ex Hoſti. Maiol. Couar. in locis iam allegatis.

*Clericus an pro reo in capitali cauſa poſſit patrocinium præſtare.*

Non eſt tamen in hoc ſilentio prætermittendum, quòd licet clericus aduocati, vel procuratoris munere fungens, dictis cauſis ſolùm contrahat irregularitatem, quando ſecuta eſt mors, vel membri mutilatio, grauiter tamen in aliis ſic delinquens, ab ordinario pro facti qualitate plectendus eſt, ſunt quidem munera hæc clericis interdicta, vt præcedentibus capitibus latè probauimus.

21 Eſt etiam clerico † interdictum in dictis criminalibus cauſis teſtimonium proferre gloſ. in c. teſtimonium. 11. quæſtion. 1. & in c. de cætero de teſtib. nemo ſanè e...

qui tantum comperiretur ſanguinis iudicio, quantum ipſe teſtis è quo totius criminis veritas elicitur, & ſuper cuius atteſtatione firmatur ſententia, & ea ratione, ſi ex eius teſtimonio mors fuerit illata, irregularis efficitur, etiam præmiſſa dicta proteſtatione, vt ſcribit Felin. in d. c. poſtulaſti. poſt glo. ibi, & eſt glo. notanda, quę in layco loquitur, in c. 1. 51. diſtin. & in clerico glo. in c. teſtimonium. 11 q. 1. Abb. in c. de cætero. colum. 1. de teſtib. Grottus in tracta. de teſtib. num. 69. quam communem eſſe ſententiam profitetur D. Couar. d. §. 5. num. 5. Iul. Clar. in practic. criminal. §. fina. quæſti. 24. verſi. ſed quid. Nec refragari poteſt reſpectu layci, quòd is inuictus, & coactus & iudicis præcepto compulſus, teſtimonium protulerit, nam etiamſi quis per vim vel metum, qui in virum conſtantem cadit, cogatur delinquentem exhibere & reuelare, ſemper erit irregularis, ſi ille puniatur pœna mortis, vel membri mutilatione, quia licet vis illa excuſet à peccato, non verò ab irregularitate. tenet Tauir. in ſumma, in verbo, irregularitas. 2. num. 22. Maio. de irregulari. lib. 2. cap. 8. num. 2.

Si autem ex tali teſtimonio, dicta pœna non fuerit ſecuta, ſed alia mitior, vel arbitraria, vel quia innocens erat, accuſatus fuit abſolutus, nihilominus clericus pro modo culpæ iudicis arbitrio puniendus eſt, & ſic receptum vidi. Nullam verò clericus pœnam patietur, ſi in ea cauſa criminali, in qua teſtimonium protulit, de pœna ſanguinis non agebatur, Abb. not. 1. in c. de cætero. de teſtib. & ibi doctores, & ita debet intelligi text. in d. c. teſtimonium, quæ ſic intelligit gloſ. in c. 1. 51. diſt. & vide tex. in c. quandoque. 14. quæſt. 2. Saluberrimum tamen conſilium eſt, quod in quacunque criminali cauſa clerici teſtimonium non proferant.

22 Procedunt † quidem quæ prædiximus, quando clericus teſtimonium profert, in laborem accuſatoris, ſecus ſi clericus produceretur in teſtem, in fauorem rei, quia cùm hoc prohibitum non ſit, nullam pœnam incurrit. Imò vnum cenſeo perpetua memoria dignum quod nouum eſt, nec memini me legiſſe apud aliquem, quòd licet ex tali teſtimonio quod directè & principaliter ad probandam rei innocentiam tendit, ex accidenti tamen ex cauſæ proceſſu, accuſatoris calumnia detegitur, ideóque talionis pœna imponitur, non imputabitur clerico ad irregularitatem, ſatis ſanè ei ignoſcendum eſt, cuius teſtimonium non ad mortem accuſatoris, ſed ad tutelam rei accuſati tendit, & id quod præter eius intentionem contingit, eſt veluti per accidens, quod ſubiecti naturam non mutat. l. naturaliter. §. apud. ff. de acquirend. hæredi. Quæ doctrina mirè confirmatur ex ſupra traditis, circa patrocinium clerici pro reo in criminali iudicio.

23 Sed ad hoc † vt clericus iuſtè poſſit ſuum teſtimonium proferre, neceſſaria eſt ſui eccleſiaſtici iudicis facultas, vt ſeruari de conſuetudine affirmat Fran. Marc. deciſi. 877. n. 4. Quod iure conſentaneum eſt, quia nec in cauſa ciuili clericus teſtificari poteſt, niſi dicta facultas præceſſerit, quamuis ſi de facto deponat, licet malè faciat, minimè tamen eius teſtimoniũ viciatur. gl. fin. vbi Abb. & omnes in c. 1. de iuram. calum. Idem in religioſis ſeruandum eſt, gloſ. in auth. de monach. §. cogitandum. col. 9. ſed hoc temperandum eſt, vt procedat in iudiciis, non verò in contractibus, quib. clerici liberè ſine alicuius pœnę metu iurare poſsũt. Deinde nec licẽtia requiritur, quãdo clericus vult teſtificari coram alio iudice eccleſiaſtico, qui non ſit ſuus,
ex Abb.

ex Abb.ſententia in d.cap.1.Quo loco ſcribit,quod non tantum Epiſcopus,ſed alius Prælatus inferior poteſt dictam licentiam concedere; quod verum cenſeo in ciuilibus controuerſiis, non autem in criminalibus cauſis ad tutelam defenſam rei accuſati,quia tunc ab Epiſcopo,vel ab eius Vicario generali, maturo iudicio & præuia cauſæ cognitione concedenda eſt, non verò ab inferioribus iudicibus, qui cauſarum criminalium non habent cognitionem, & hoc iure vtimur.

Vnde nullo † modo iure defendi poteſt conſuetudo,quam ſemper in curia Gratianopolitana & in aliis inferioribus curiis Delphinatus receptam vidiſſe teſtatur Guido. Pap. deciſi. 65. numer. 2. nempè quod ſi clerici nolunt in cauſa ciuili, coram ſæculari iudice dicere teſtimonium, cogi ad id poſſunt modica coertione, ab eodem iudice ſæculari, nec ad id adeundus eſt iudex eccleſiaſticus nec Abbas, vel alius Prælatus reſpectu monachi nolentis teſtificari. Quod ſi cauſa fuerit criminalis ſuorum Prælatorum licentia deſideratur. Eſt tamen illa conſuetudo iniqua, & ſacris canonicis conſtitutionibus contraria,& ideo meritò releganda eſt. 24 *Reprobatur conſuetudo quadam curia Gratian.*

Fateor tamen † iuri conſonum eſſe,quod in dictis curiis ſeruari teſtatur Guid. Pap. præcitata deciſione, in prin. ſi clerici vel monachi abſque ſuorum Superiorum conſenſu teſtimonium protulerint ſiue in cauſa ciuili ſiue criminali, eorum depoſitiones non ex hoc vitiari nec inualidari, quod optima fulcitur authoritate gloſſ. Abb. & aliorum in d. cap. 1. de iuramen. calumn. ſupra allegat. 25

In criminali cauſa † contra reum nec debet nec poteſt Eccleſiaſticus licentiam clericis præſtare, vt ferant teſtimonium, & ſi de facto ea præſtiterint, non eſt obtemperandum; tenet antiquiſſimus Gofredus in ſumma, titu. de teſtibus cogend. Inno. in cap. dilectorum. eod. titu. Imò ſingulariter ſcribit Ioan. And. in nouel. ibi, quod laycus qui ad clericatum aſpirat, etiam in foro ſæculari cogi non poteſt, vt in dictis cauſis teſtificatur, quem ſequitur Addi. Guido. Pap. d. deciſi. quod ſummæ innititur æquitati, ſed praxis forenſis non recepit. 26

### *Truncationes membrorum per ſe facientes, aut faciendas iudicantes.*

## CAPVT CIII.

1 *Clerici membrorum truncationes facientes vel faciendas eſſe iudicantes, ab officio & beneficio ſunt deponendi.*

2 *Quod autem dicatur membrum, remiſſiue traditur.*

CLericis in † ſacris ordinibus conſtitutis ex Concilio Toletano iudicium ſanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus,ne aut per ſe truncationes membrorum faciant aut iudicent faciendas : quod ſi quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco, verba ſunt text. in cap. Clericis. ne cleri. vel monac. Concilium autem illud Toletanum, de quo ſupra mentio fit,duodecimum eſt, in Canon. 6. Vnde pœna delicti huius eſt depoſitio ab officio & beneficio, quia ſecundum expoſitionem Ioan. Andreæ, verbum text. honore exponitur, id eſt, ordine, & verbum loco, id eſt, beneficio: & ſic vult text. quòd priuetur ordine, & beneficio, & per conſequens deponatur, ſecundum Abb, ibi, in 1. notab. qui ſequitur expoſitionem 1

tionem Ioan. Andr. Et aduerte quod cum pœna iſta imponatur facienti vel iudi-
a canti *a* truncationem membrorum, quod etiamſi membrum debilitaretur facto
b vel ſententia clerici non puniretur iſta pœna, quia per id non efficitur *b* irregularis
ita ſentit Abb. item etiam eſt aliud aduertendum, quod videtur text. imponere hanc pœnam clericis per ſolum iudicium, & ſic per ſolam ſententiæ prolationem ſine eo quod ſequatur illius executio. Ego tamen credo quod mens conditoris canonis fuit punire clericum, quando ſuccedit executio, & ſic crederem per ſolam
c ſententiam non ita acerrime puniendum. *c* Quod autem dicatur † membrum
d quia hæc *d* materia in variis locis latè deſcribitur, ſufficiat ad illa lectores remittere quæ quidem inter alios copioſius colligit Corſe. in repet. Abb. in part. membrum.

*Prælatus vel clericus qui iuriſdictionem habet temporalem poteſt alteri criminales cauſas iudicandas remittere.*

*Clericus an ex delegatione principis ſæcularis poſſit in criminibus contra laycos procedere.*

A *IUdicanti*. Adde quod tunc prædicta pœna incurritur quando clericus ipſe perſonaliter pœnam truncationis membrorum inflixerit, ſi verò iuriſdictionem haberet temporalem, vel eſſet prælatus, & proprii muneris ratione committeret alicuius cauſæ cognitionem alteri, vt iuſtitiam faceret, etiamſi talis iudex ordinarius vel delegatus, cuius cauſa commiſſa eſt, accuſatum morti traderet, Prælatus vel clericus habens temporalem iuriſdictionem, qui talem delegationem fecerit, nullam irregularitatem contrahit, text. egregius in cap. vlt. ne cleri. vel monachi. in 6. c. Sed quid ex contrario, an prælatus vel ſacerdos poſſit cognoſcere de cauſis criminalibus ad puniendos laycos ex commiſſione Principis ſæcularis. text. celebris in cap. in Archiepiſcopatu. de raptor. expreſſe probat hanc delegationem firmitatem obtinere, & quod eius ratione iure poterit talis delegatus de his cauſis cognoſcere, & ſententiam proferre hac lege, vt ſententiam ſanguinis minimè proferat, quẽ text. præter alios interpretes dicit ſing. Aretin. conſil. 58. colu. 3. & 5. quo loco ſcribit cenſeri huic delegato commiſſam cauſam quoad ipſam ordinariam irc minis punitionem, nec enim videtur Princeps aliquam remiſſionem facere eo quod cauſam ei delegauerit, qui ſanguinis iudicium non poterit proferre, cũ hoc caſu is delegatus teneatur punitionem dimittere committenti, quem ſequitur Couarru. in Clemen. ſi furioſus. 2. part. relect. §. 5. numer. 8. quo loco aliqua circa hoc notatu digna ſcribit.

*Clericus abſque irregularitatis nota, conſulere poteſt generaliter vt pro aliquo crimine mortis pœna imponatur.*

Item tunc huius capitis pœna imponenda eſt, quando clericus ſuper facto contingenti, & in iudicio iam deducto, iudicat mortis pœnam, vel mutilationis mẽbrorum faciendam eſſe, alioquin ſi extra contingentiam facti, nulla irregularitatis pœna, vel alia incurritur. Nam & clerici de iure reſpondere poſſunt, & opinari quod certis caſibus vltimum ſupplicium , vel membri mutilatio imponatur. Et ea ratione ſcribentes tractatus, commentarios, vel criminalia conſilia, quibus iudices inſtruunt pro futuris criminibus, vt aliquas pœnas corporales inferant, non ſunt irregulares iudicandi. Nam clericis interdictum non eſt leges & ſtatuta facere, quæ criminales controuerſias concernant, aut Principi conſulere, vt committentibus certa delicta irroget mortis pœnam, vel aliam corporalem, gloſſ. not. in cap. ex literis. in verbo conſului. de exceſſi. Præla. vbi Abb. & omnes ſequuntur Inno. in cap. ad audientiam. de homi. Specula. in tit. de diſpenſa. §. iuxta. verſic. Quid ſi iudex. Abb. in cap. 1. de furt. Bald. in auth. habita. C. ne filius pro patre. Sylueſt. in ſumma. in verb. Homicidium 3. quæ. 5. verſic. Quartum. Maiolus de irreg. lib. 2. c. num. 9. & eſt communis ſententia. Præte-

Digitized by Google

Præterea huius capitis pœna limitanda eſt vt locum minimè obtineat in ſacræ Inquiſitionis tribunalibus, nam quiſquis ſiue Cardinalis, ſiue Epiſcopus aut ſacerdos qui interfuit ſacroſanctis Inquiſitorum congregationibus, in quibus tractatur de aliquo delicto, iam in iudicium deducto, in quo pœna ſanguinis imponenda eſt, conſulendo, vel ſuffragium præſtando, nullam irregularitatem incurrit, ex Sũmi Præſidis indulgentia propter fidei fauorem, ita decreuit Paul IV. Pontifex Maxi. die 29. Aprilis anno 157. vt refert iudiciale Inquiſitorum. 4. decreto. Simon Maiolus de irregularitate lib. 2. d. c. 9. num. 8.

*In ſacra Inquiſitionis tribunalibus huius capitis ſanctio locũ non obtinet.*

B *Irregularis.* Adde Calderi. Abb. & Card. in Clement. ſi furioſus. quæſt. 31. de homic. Steph. Aufre. in Capell. Toloſa. quæſt. 207. quam opinionem communem eſſe fatetur D. Couarru. in d. Clement. ſi furioſus. 3. part. in initio. numer. 9. Quæ ſecundum illum procedit. etiamſi membrum corpori adhærens, omnino inutile ſit, adhuc in hoc caſu nulla afficitur percuſſor irregularitate, ſed verior eſt cõtraria opinio, quam tenuerunt Car. Abb. & Præp. in d. cap. 1. Sylueſt. in ſumm. in verbo, homicidium. 3. ver. Tertium, & eam ſequitur rationibus confirmans inſignis Mart. Nauar. in manu. confeſſo. c. 27. num. 207.

*D. Couarr. opinio confutatur.*

C *Puniendum.* Hæc ſane opinio Domini Epiſcopi mihi nunquam placuit. Tum quia eſt contra expreſſa verba text. in d. cap. clericis. ne clerici, vel monachi, ibi. *Aut iudicet inferendas.* Tum quia Speculator, cuius authoritas apud nos eſt maxima, contrariam ſententiam tuetur tit. de diſpenſatione. §. iuxta propoſitiones quem ſequitur Petrus Folleri. in practic. crimina. cano. 2. part. cap. 24. ſic ſola iudicis ſententia damnatum inteſtabilem reddit, & teſtamentum prius factum tollit. l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. ff. de iniuſto rup.

*Ioan. Ber. opinio de qua hoc capite reprobatur.*

*Dicatur membrum.* Adde Bar. in l. publicorum. num. 13. ff. de publ. iudi. vbi Imo. & doctores qui illa propriè membra eſſe cenſent, quibus diuerſo & proprio officio corpus mouetur aut iuuatur, vt oculo ad videndum, pedibus ad progreſſum, auribus ad audiendum, manibus ad palpandum, naribus ad odoratum, lingua ad ſermonem, idem Bald. affirmat in cap. 1. de noua forma. fideli. num. 5. quod maniſeſte Ariſt. authoritate conſtat. lib. 1. de part. anima. cap. 5. text. not. in l. idem Offilius. ff. de ædili. edi. l. non ſunt liberi. ff. de ſtat. homi. Idemque D. Paulus inſinuat ad Roma. cap. 12. dicens: membra in corpore diſtinctam operationem habete: *Omnia autem membra* (inquit) *non eundem effectum habent.* Quod latius explicat D. Couarru. in d. Clement. ſi furioſus. 3. p. in initio. num. 8.

*Membrum quod propriè dicatur.*

Ex quo ſequitur lapſum fuiſſe Caietan. exiſtimantem, abſcindentem digitum irregularem eſſe, quem ſequutus fuit Domi. Soto. lib. 2. de iuſti. & iur. quæſt. 1. eo quod digitus ſit membrum: cuius contrarium maniſeſte docet Bar. & doctores in d. l. publicorum Bald. in d. cap. 1. Felin. in c. cum illorum. de ſentent. excom. & in cap. Ego enim column. 2. de iureiurand. Gonſa. à Villadiego de irregula. cap. de percuſſore. column. 1. Anton. Rubeus conſi. 83. Caſſa. in conſuetud. Burg. rubr. 1. §. 5. quam ſententiam aduerſus Caieta. & Sotum communem eſſe teſtantur Martin. Nauarr. in Manual. confeſſ. c. 27. num. 206. & eius diſcipulus, non pœnitendus D. Couarr. vbi paulò ante allegaui Cui communi ſententiæ ſuffragatur d. l. idem Offilius, vbi deciſum ſtat, quod habens digitum abſciſſum, habet abſciſſum

*Caietani & D. Soto opinio quadam confutatur.*

Digitized by Google

ſciſſam partem membri, non verò membrum, & d. l. non ſunt liberi. de ſtatu homici. ex qua colligitur, habentem æquo plures digitos, non habere æquo plura membra.

*Abſcindens cartilaginē auris non eſt irregularis.*

Deducitur etiam ex ſupra traditis abſcindentem cartilaginem, quæ circa aurem eſt, non incurrere huius capitis pœnam nec irregularitatem, ea ratione, quia licet auris membrum ſit, illa verò cartilago potius ad decorē & membri tutelam, quàm ad peculiare auris obſequium, à natura ipſa ingenita eſt, quod ex Bald. collig. D. Couarr. d. nu. 8.

*Abſcindens mamillam mulieris nō eſt irregularis.*

Nec ab hoc loco alienum eſt inquirere, vtrum ſit vera doctrina Bald. qui in l. data opera. num. 57. C. qui accuſa. non poſſ. ſcribit, mamillam in fœminis membrū eſſe, de qua meritò dubitat inſignis Couarr. in præcitato loco, intelligens veram eſſe quoad latam ſignificationem, non verò quoad germanam & propriam, & ea ratione cenſet non eſſe irregularem, qui mamillam fœminæ abſcinderit, cuius opinio mihi ſummè placet, quia ſumma innititur æquitate, quæ in pœnalibus amplectenda eſt.

*Duellum aliis ſponte offerentes, ſeu oblatum ſuſcipientes*

## CAPVT CIV.

1 *Clericus huius criminis reus eſt deponendus.*

1 POena huius delicti † eſt depoſitio, *a* vt cap. 1. de cleri. pug. in duel. quod procedit ſiue clericus fuerit victor ſiue victus, poterit tamen Epiſcopus cum eo diſpenſare, ſi mors vel mutilatio membri non fuerit inde ſecuta, vt ibi. Et aduerte, quod pœna illius text. procedit, quando talis clericus ſponte iniuit duellum, ſecus autem ſi aliquo facto neceſſitatis, licet neceſſitas fuerit euitabilis, quia tunc neceſſitas alleuiat culpam, & non punietur pœna depoſitionis, ſed mitiori, quia text. ille requirit actum ſpontaneum ad incurrendam pœnam depoſitionis, ſecundum Abbatem ibi.

*Duellorum grauitas nec non & pœna ex Tri. Con. explicatur.*

A DEpoſitionis. Adde Roland. à Valle conſil. 4. numer. 22. volum. 1. Et ex hoc colliges clericum, qui hoc crimen commiſerit, non eſſe ſuſpenſum, vt exiſtimauit Syluester in ſumm. in verbo ſuſpenſio. verſic. 11. Tabi. ibi. verum non eſt, quia text. in cap. 1. de cleri. pugn. in duello, ſolum dicit deponendum fore, & ideo meritò eos reprehendit Martin. Nauar. in manu. confeſſo. cap. 27. numer. 156. Et de materia duelli vide vltra alios And. Alciat. in tract. de ſingulari certamine, Nauarr. in manuali confeſſo. cap. 11. numer. 39. & cap. 15. num. 9. multa congerit Petrus Gregorius Toloſanus. 3. part. Syntag. iuris titu. 48. cap. 15. per totum. Et nota quod duellorum vſus à diabolo fuit inſtitutus, vt cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur. Propterea in tanti criminis deteſtationem nouiſſimæ pœnæ in ſacro Concilio Tridentino ſtatutæ ſunt, Seſſione 25. cap. 10. de reformati. vbi contra Imperatores, Reges, qui in terris ſuis inter Chriſtianos duellum conceſſerint, eo ipſo ſunt excommunicati, & domino ciuitatis, vel caſtri, aut loci, in quo duellum fieri permiſerint, ſi ab Eccleſia obtinēt, priuari ſunt, ſi loca verò feudalia ſunt, directis dominis acquiruntur. Ille verò qui duelli cauſa, in arenam deſcenderint, nec non qui illorum nomine ibi inter ſunt

ter ſunt

terſunt ( quos patronos vocant ) excommunicationis, ac omnium bonorum ſuorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrunt: & vt homicidæ iuxta Sacrorum Canonum ſanctiones ſunt animaduertendi: quòd ſi in ipſo conflictu deceſſerint, ſepultura eccleſiaſtica priuati ſunt. Qui verò conſilium dederint, vel ſuaſerint, vel vt ſpectatores interfuerint excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo ligantur.

Circa verò caput noſtrum, & dictum Tridentini Decretum, illud eſt conſideratione digniſſimum. Minimè locum eſſe pœnis dictis locis ſtatutis, ex quibuſcunque ſingularibus certaminibus, pugnisvè inito etiam conſilio factis, etiamſi percuſſio, vel mors contigerit, dummodo duelli forma non ſeruetur, nempè loci deſtinatio, armorum præfixio, patronorum & ſpectatorum conſtitutio, & alia, quę in his impiis ſpectaculis, à charitate Chriſtiana alienis, adhiberi conſuetum eſt.

*Concil Trid. Seſſ 25. d. 19. de reformat. quod de pœnis duellorũ loquitur explicatur.*

Cùm enim dictæ conſtitutiones pœnales ſint, & de duellis loquantur, non ſunt ad alia ſingularia certamina extendendæ. reg. odia. cum ſimilib. de regul. iur. in 6. Quod manifeſtè, ex dicto ſacro Concilio colliges, quòd tantùm loquitur de duello, antiqua ſolennitate faciendo, & ita pœnam infligit contra locorum dominos, ſi duella ſuis locis permiſerint, necnon contra patronos, quorum ope tam immanè ſcelus perpetratur, & contra eos, qui in cauſa duelli, tàm in iure, quàm in pacto conſilium præſtiterint.

Vides, lector candide, quo pacto loquitur de iure duelli, & ſic de eo duello, quod impiis illius legis ſeruatis efficitur, & ideo cenſeo quòd iudicabitur in caſu grauiſſimo, qui nunc pendet in Curia Regia hoc anno 1579. & poſthęc ſcripta compertum habui, ita fuiſſe iudicatum à ſapientiſſimis viris. Ideoq; nota, quia multoties continget.

Sed quia tanta eſt quorundam hominum malitia, atque verſutia, vt ſanctiſſimam ſacroſancti Concilij Tridentini conſtitutionem, ſicuti iuſtiſſimas alias leges, mille artibus elidere contendunt, aduerſus quos ſanctiſſimus Gregorius Pontifex XIII. hanc edidit conſtitutionem, quam hoc aptiſſimo loco, cum familiaris non ſit, in legentium gratiam ſcribere conſtitui, quæ continetur in ſumma conſtitutionum ſummorum Pontificum, fol. 754. incip.

Ad tollendum quæ ſacrum Concilium tantum de duellis publicis loquens ad priuata duella extendit.



Digitized by Google

# POENA DVELLA, ET MONOmachias committentium.

## *GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM Dei, ad perpetuam rei memoriam, XIII.*

*Duella ſunt prohibita iure canonico & Conc. Trident. ſeſſ. 25. c. 19. & l. ciuili unica C. de gladiatoribus lib. 11.*

AD tollendum deteſtabilem duellorum vſum Concilium Tridentinum excommunicationem,& alias grauiſſimas pœnas in concedentes locum ad Monomachiam ac pariter impugnantes, necnon Patronos,conſulentes,*ſuadentes*, & ſpectatores ſalubriter quidem decreuit,ſed creſcente hominum *malitia facinoroſi* non deſunt,qui,quod publice prohibitum eſt,priuatim exequi non dubitent,dum ſe pœnas prædictas hoc modo eludere poſſe arbitrantur. Nos ad hæc coercenda plenius, euidentiusque prouidendum eſſe rati, conſiderantesque duellum priuatum non minus cruentum & animæ,& corpori noxium eſſe, quàm quod publice perpetratur, authoritate Apoſtolica ſtatuimus illos, qui ex condicto ſtatuto tempore,& in loco conuento, Monomachiam commiſerint,etiamſi nulli Patroni, ſociivè ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita,nullæve prouocatoriæ literæ,aut denunciationis chartulæ præceſſerint,cenſuris, & pœnis omnibus à dicto Concilio propoſitis teneri perinde, acſi publico, & conſueto abuſu ſingulare certamen iniuiſſent. Volentes etiam locorum Dominos,ſi certamen ex condicto huiuſmodi permiſerint, aut quantum in ſe fuerit, non prohibuerint, omneſque illud fieri mandantes, inſtigantes,auxilium,conſilium,vel fauorem dantes,equos, arma, pecuniam, commeatum, & alia ſubſidia ſcienter ſubminiſtrantes, aut ex compoſito ſpectatores, vel ſocios quouis modo ſeſe præbentes,eiſdem cenſuris,& pœnis ſubiacere,etiamſi illi qui ad locum deſtinatum pugnari acceſſerunt,impediti pugnam non commiſerint, ſi per ipſos non ſteterit, quo minus illa committatur. Non obſtantibus priuilegiis,immunitatibus & exemptionibus,cæteriſque contrariis quibuſcunque Conſtitutionibus tamen,& aliis ſanctionibus Apoſtolicis hac de re diſponentibus in ſuo robore duraturis.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo,octuageſimo ſecundo. Nono Decembris, Pontificatus noſtri anno vndecimo.

Ex ea ſanè conſtitutione magis noſtra fulcitur opinio,quæ veriſſima *eſt terminis* Tridentini Concilij,ſed ſtatuta nouiſſima illa conſtitutione diuerſum *erit iudicandum*,& circa quam conſule Martin. Nauarr. conſil. 1. & 2. tit. de pignorib. vulgat. egregiè ibi probantem per ſuperiorem conſtitutionem abſolutionem excommunicationis,tàm publici,quàm priuati duelli Pontif. Maximo eſſe reſeruatam, quamuis Concilio Tridentino minimè reſeruatio definita fuerit.

B *Sed mitiori.* Adde quòd hæc authoris opinio,ex eo vera non videtur, quia ſi loquimur de duello, quod inter nobiles nouiſſimis temporibus fit, nulla neceſſitas clericum compellere poteſt ad hoc ſingulare certamen ſubeundum, cùm maximè à ſuo ſacro inſtituto ſit alienum. Nec iactura honoris neceſſitatem inducit, vt ſcti-

*Ioan. Ber. o. pinio, de qua in hoc capite conſulatur.*

vt ſcribit Præpoſi. in rub. de cleri. pug.in duello,& opinionem iſtam ſequutus eſt Petrus Foll.in pract. crimina.canon.2.par.c.27.num.1. quæ practica opere iſto abſoluto,ad manus meas peruenit.

*Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.*

## CAPVT CV.

1 *Clericus propter hac tria crimina depoſitionem meretur.*

2 *Clericus. qui in bello interfuit, quando efficiatur irregularis.*

PRopter hæc † tria delicta deponendus eſt clericus, vt in c. Quod in dubiis de pœnis: aduerte tamen quod in defenſione bene poſſunt clerici gubernare naues,& alios ad pugnam defenſionis incitare, & in tantum confligere in hoſtes, quod eos dimittant, vt placuit Innoc. ibi. Abb. autem in eo. ca. videtur eius ſententiam reſtringere, videlicet † quòd ſi neceſſitas non erat ineuitabilis, licet clericus interfit bello cauſa defenſionis: ſi ſequitur mors, vel mutilatio membri ex percuſſione ſua, efficitur irregularis, *a* ſecus ſi percuſſione aliorum. Ego tamen crederem quod Innocen.poteſt ſimpliciter intelligi, quoad terminos text. quem declarat: quia ad hoc,vt non patiatur pœnam depoſitionis, de qua ibi, ſufficit quòd clericus prætendat defenſionem, licet cauſa non eſſet ineuitabilis. Quantum verò ad irregularitatem incurrendam,ſeruabitur conſideratio Abba. nec contradicit ſententiæ Innocen.quia ipſe nihil de irregularitate diſponit,iudicio meo *b*. 1 2 a b

A *Irregularis qui in bello iuſto hominem interficit.*

EFficitur irregularis. Adde textum optimum in c. petitio. de homi. quo loco apparet eum eſſe irregularem,ſi adhuc in bello iuſto propria pugnauerit manu, & aliquem occiderit aut membro mutilauerit, idem probat gloſſ. in cap. citatis. 7.q.1.quæ ſententia communis eſt,vt profitetur D.Epiſcopus Couarr. in Clement. ſi furioſus. 2. p.relecti. §.3. num. 2. de homici. Et circa huius capitis materiam vide latiſſime S.Thom.& Caiet. 2.2.q. 40.art. 2. Abb. Card. Hen. Felin. & Doctores in d.cap.petitio.Floren.3.part.tit.18.cap 2.§.6 Martin. Nauarr. in manu. confeſſ. cap. 27. num. 215. Maio. de irreg.lib.5. capit. 49. & optime Greg. Lup. in l. 52.in verbo, *Deuen yr*. titu. 6. part. 1. quo loco alios allegans diſputat. An ſummus Præſul poſſit facultatē clericis concedere, vt abſq; irregularitatis metu poſſint in bello pugnare.

B *Iudicio meo* Vide Petrum Follerium in practi. crim. cano. c. 52. licet immodeſte, & inuerecunde authorem iſtum alioqui doctiſſimum ſomniaſſe dicat.

*Violentiaquè illatores.*

## CAPVT CVI.

1 *Clericus in perſonis,rebus ſeu beneficiis violentiam inſerens, qualiter puniatur, breuiter & dilucide per totum capus explicatur.*

CLerici † violentiam inferre ſolent *a* aut poſſunt in perſonis., rebus, ſeu beneficiis. Primo caſu, quando ab ipſis fuerat vis illata perſonis citra homicidium, tunc pro qualitate iniuriæ, ac damnorum, ac conſideratis his, quæ in arbitrariis 1 a

pœnis conſideranda fore infra trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quando
verò contingit clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui ſententia iudicis
ducebatur ad mortem, vel aliud corporale ſupplicium, tunc quidem diſtinguen-
dum eſt. Nam aut manifeſtè apparebat illum condemnatum iniquè, & tunc vide-
b tur nullam imponendam pœnam *b* propter hoc, vt ſentit Albert. in l. addictos. C.
de epiſcop. audi. per text. in c. hi qui. 14. quæſt. *6*. vbi bona gloſſ. & melior in c. Reos.
23. q. 5. facit, quod not. Archi. in c. cum homo. 23. quæſt. 5. & vide Hippol. in l. lege
Cornelia. colum 10. num. 23. ff. ad l. Cornel. de Sicar. in *practica* cauſarum crimina-
lium, fol. 57. num. 41. in verbo. attingam. vbi refert *dictam* concluſionem *Albert.* &
ponit alia, per quæ poteſt, corroborari. Si tamen in *tali ereptione condemnati*
clerici ſcandalum fecerint, vnde deteriora contingant, quàm in iuſta *hominis occi-*
ſione, tunc bene crederem eos puniendus per ſuum iudicem, iuxta *ſcandali*, & per-
petratorum menſuram. Si verò damnatum iuſtè, eriperent, tunc puniendi ſunt.
Item quando eſſet dubium, iuſte an ne damnaretur, cùm præſumere debent cle-
rici pro iudice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent mul-
tum iudices circa modum eripiendi, an cum armis, & ſcandalo id fiat, an etiam ru-
ptis carceribus. vel non: & alia conſiderare, quæ ſolent ſimilia leuiora, vel grauiora
c facere hæc delicta in laycis. *c* Aduertendum tamen eſt, quòd ſi clericus eximit à
carceribus captum pro debito, tenebitur ad id quod fiſco, & priuato debebatur, per
id quod notat Bart. in l. quoties. de exactoribus tribu. lib. 10 Fabe. in. §. Pœnales.
inſtit. de action. Iaſ. ibi. col. 17. verſi. 3. circa prædicta. quod intelligerem verum pro
illis debitis, pro quibus erar incerceratus, vel recommendatus: non verò tenebi-
tur omnibus creditoribus, licet obſtet generaliter notabilis deciſio Baldi. in d.
l. addictos. dum tenet quòd eximens aliquem de manibus curiæ, tenetur acſi fide-
iuſſiſſet pro eo in omnem caſum. Secundo verò caſu, videlicet quando clerici res
inuaſerint violenter, tunc ſi erat res temporalis propria vel aliena, cuius poſſeſſio
erat apud alium conſtituta, patiuntur pœnam legis. ſi quis in tantam. C. vnde vi.
quæ etiam habet locum in clericis, vt ſentit gloſſ. in c. 1. de dolo, & cont. cui aſſer-
titur ibi Abb. in 6. col. verſi. Quoad tertium. quod confirmabitur ex traditis per
Feli in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitu col. 4. verſ. quæritur primò, videlicet
quòd leges imperatorum. & Regum comprehendunt clericos, & melius eſt quæ
ibi not. in col. 23. verſ. Sequitur etiam. Tertiò autem quando in beneficiis faciunt
violentiam, tunc qui temeritate dignitates, perſonatus, aut alia quæcunque bene-
ficia eccleſiaſtica occupare non verentur, hoc ipſo, ius (ſi quod in *dignitatibus* vel
beneficiis taliter occupatis, vel ad ea competebat) amittunt. Ita diſponitur *in c. cum*
qui. in fi. de præbend. lib. *6*. Si verò beneficium, cui animarum cura imminet. vi oc-
cupat clericus, beneficio ſimili cum cura, quòd primitus obtinebat, eſt ipſo iure pri-
uatus, vt voluit ibi text. in princip.

INferre ſolent Adde ſingulariter circa caput hoc, quòd vltra pœnas eos diſpoſitas,
A ſi clerici vaſallis Regis violentias intulerint, à quibus deſiſtere nolunt, poſſunt à
Regno expelli, & priuari iure originis. text. in l. quicunque. C. de Epiſcop & cleric.
vbi Paulum not. Bartholom. Caſſan. in conſuetudine Burg. rubric. §. 5. in gloſſ.
*Sin la gracia*, numer. 81. Auenda. de manda. Regum. 2. part. c. 7. num. 12. Vnde apud

*Clerici Regu vaſalli, qui regnū illatis violētiis per-*

ſuptema

ſuprema Regia tribunalia receptum eſt, quod ſi Eccleſiaſtici iudices vim intulerint, nec eorum mandatis parere volunt, eis præcipitur, vt à Regno exeant, cuius praxis meminit D. Couarru. in practi. quæſt. capitul. 35. num. 5. Guil. Benedi. in c. Raynutius. de teſtam in verbo: *Et vxorem nomine Adelaſiam*. 2. deciſion. num. 460. de teſtament. Caro. de Graſſa. lib. 2. Reg. Fran. iure. 7. columun. penult. & eius pœnæ mentio fit in l. 5. tit. 1. lib. ordin. antiqui. *Iudices Eccleſiaſtici, ſi vim inferant, à Regno expelli poſſunt.*

Quamuis inſignis vir Martin. Nauarr. in manu. confeſſor. capitul. 27. num. 67. ex caſu. 10. cenſuram cœnæ colligit, imò dicit iam ibi definitum eſſe, vt nullo modo liceat ſæcularibus iudicibus, Epiſcopis, non parentibus ſuis iuſſibus præcipere, vt à Regno exeant, & non ſolum iubentes, ſed & lictores iuſſa exequentes, & opem ad id ferentes, & conſulentes, cenſuris ligantur, ſi verò iuberent curiam Regis exire, vel alium locum, qui non eſſet in eorum diœceſi, non ligantur dictis cenſuris. Ego tamen (ſalua in omnibus Romanæ Eccleſiæ digniſſima cenſura) & interim, quòd ipſa contrarium iudicauerit, & non vltra exiſtimo, dictum decimum caſum cœnæ, nullo modo Regiæ poteſtati derogare, ſed tunc procedere, cùm Epiſcopi, & alij prælati ſuperiores iniuſtè & nulla legitima cauſa ſubſiſtente à Regno expellantur. Ita ex eo colligitur, cùm loquitur contra percutientes, interficientes, vulnerantes, vel verberantes, & hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, & Sedis Apoſtolicæ legatos, & ſic verba quæ ſtatim ſubijciuntur, cum dicit: *Aut Deos deijcientes*, &c. intelligenda ſunt de eiectione violentia, & iniuſta, ſicut ſunt percuſſiones, verbera, & alia de quibus in principio loquitur. *Interpretatur decimus caſus cenſurarum cœna cõtra Mart. Nauarr.*

Pro quorum interpretatione animaduerti oportet, quod apud nos illud eſt frequentiſſimum, & vſitatum, à tempore quod hominum excedit memoriam, quòd potentiſſimi Hiſpanorum Reges eorumque ſuprema tribunalia, iudicibus Eccleſiaſticis obuiant, ne poſt, vel contra appellationem vim vllam faciant appellantibus, imò cogant eos deponere omnia in eum ſtatum, quo tempore appellationis res habebat. Si verò laicus per eccleſiaſticum iudicem grauatur, eo quòd ipſe illius cauſæ, de qua controuertitur, iudex non ſit competens, ſi appellationem interpoſuerit, literæ Regiæ dantur, quibus præcipitur iudici eccleſiaſtico, ne amplius de cauſa illa cognoſcat, ſed potius ad iudicem ſæcularem remittat, vel mittat, proceſſum ad Regiam curiam, quo viſo, ſi cauſa ſpectet ad ſæcularem iudicem, non agitur de appellatione deferenda, ſed inhibetur iudex eccleſiaſticus, cauſa verò ad ſæcularẽ remittitur, ſi aũt ad eccleſiaſticũ pertinet ei remittitur, declaraturq; nullam vim inferre, ita Regiis inſtructionibus miſſis ad ſuprema tribunalia diſpoſitum eſt. Quarũ meminit D. Couar. d. c. 35. de quo ſtat hodie l. 36. tit. 5. lib. 2. Regij ordinã. noui. Et doctiſſimũ Greg. in l. 13. tit. 13. part. 2. in verbo, *Nin fuerca*. Qui quidẽ forenſis vſus non tantũ in his Regnis, ſed ẽt apud Gallos eſt frequentiſſim⁹, prout teſtatur Aufrer. in add. repet Clemẽtin. 1. de offici. ordin. reg. 2. fallẽ. 30. Carol. de Graſſa. lib. 2. Regal. Fan. iure. 7. Et apud Luſitanos idẽ ſeruari aſſeuerat egregi⁹ Martin. Nauarr. in c. cũ contingat. 1. remedio, colũn. 2. de reſcript. dicens non tantũ hoc conceſſum eſſe ſupremis tribunalibus, ſed inferioribus iudicibus, qui cognoſcere poſſunt, de omni vi noua contra clericos, modo intra annum, & diem querela proponatur, iuxta illorum Regiam l. ordin. lib. 2. tit. 1. §. *Ipo idem*. *Suprema Regum Hiſpaniarum tribunalia poteſtatem habent cognoſcẽdi per modum (vt dicunt) violẽtia in cauſis ſpiritualibus*

*Reges eorũq; iudices, an de vi & poſſeſſione beneficiorum, ſemotis priuilegiis poſſint cognoſcere.*

Quæ quidem praxis, ex eo non vulgariter fulcitur, nam licet inter Doctores ſit controuerſum, an ſemotis priuilegijs, vel conſuetudinibus, Reges eorumque iudices de vi, & poſſeſſione beneficiorum, & aliarum ſpiritualium rerum cognoſcere poſſint. Et tamen exploratiſſimi iuris quod ſaltem ex tacita Summi Pontificis approbatione, poſſunt Reges de huiuſmodi vi iudicare, de quo legendus eſt Guido Papa deciſi. Delphi. q. 1. & 71. & 85. Fran. Marchin. q. 190. & 512. Vbi ſcribit curiam ſic ſemper ſeruaſſe. Idem frequentiſſimè obſeruat Curia Burdega vt memoriæ protulit Boeri. quæſt. 69. n. 23. Idem in Curia Neapolit. conſuetudine receptum eſſe fatetur Afflict. deciſion. 2. n. 10. & 11. & deciſion. 24. n. 9. Grammat. deciſion. 78.

Et in Mediolanenſi Senatu, vt teſtatur Andre. Alciatus conſil. 34. num. 1. Quod vniuerſa Gallia idem obſeruat, ſi credimus Petro Rebuff. in commen. conſuetudin. Fran. 3. tom. tit. de poſſeſſion. benefic. 8. articul. gloſſ. 2. Guill. *Benedict.* in capitul. Raynut. de teſtament. 12 part. in verbo: Et vxorem nomine Adelaſiam. num. 39. Similiter in Senatu patriæ Pedemontium, idem receptum eſſe tradit Iacob. Menoch. de recuperand. poſſeſſion. 15. remedio. num. 210. Oſancus quem poſt hæc ſcripta legi deciſion. Pedemon. 30. Et apud Hiſpanos idem refert Martin. Nauarr. in d. capitul. cum contingat. 1. remedio. fol. 3. verſicul. 8 facit Petrus Auendan. de manda. Regum 1. part. capitul. 1. num. 32. quem frequentiſſimum vſum multis probat Ioan. Igne. in l. neceſſario. §. & non alias. 2. p. col. 1. 2 & 3. ff. ad Syllani. Roland. à Valle conſ. 23. col. 1 & 2. li. 1. & hanc dicit communem & veram opinionem. Ripa. in Rub. de iudi. num. 90. circa quam legendus eſt Menoch. vbi ſupra, & Marcus Anton. Natta. conſil. 411. vol. 2. n. 1.

Deinde huic praxi ſuffragatur text. optimus in capitul. filijs 16. quæſt. 7. quod habet Archiepiſcopis, vel Epiſcopis negligentibus obuiare rectoribus, qui Eccleſiarum iuris patronatus bonis abutuntur, Regiam adire poſſe, vbi glo. in verbo, *Reges,* addit hæc verba: *Vt corrigat cum per Eccleſiaſticum iudicem c gi non poteſt.* Et quamuis Abb. in capitul qualiter, & quando in 2 col. de iudi. aliter text. illum interpretetur, dicens, text. illum per iura noua correctum eſſe. Equidem nulla eſt correctio in his, quæ ad vim, & violentiam pertinent. Imò omnium fere Regnorum antiquiſſima conſuetudo probat quæ non contra voluntatem Apoſtolicę ſedis, ſecundum ipſam fuit introducta.

Ruiſus conducit text. egregius in capitul. Regum. 23 quæſt. 5. *Regum* (inquit) *officiũ eſt propriũ facere iudicium, atq; iuſtitiam, & liberare de manu calumniantiũ, vt oppreſſos.* Et habetur Hierẽ. c. 21. & 22. & eſt optima l. 13. tit. 13. par. 2. ibi: *E para defẽderlos, que no recibã mal, ni fuerca*, text. in c. Princeps. 23. q. 5. cuius authoritate ſcribit Guil. Bened. in d. c. Raynutius. in d. verbo, *Nomine Adelaſiã* n. 454. quod vbicunq; eccleſiaſtica poteſtas deficit, aut quia non poteſt, aut quia Prælatorũ diſſimulatione nõ vult, ſæcularis poteſtas ſe intromittit, ne delictorũ atrocitate pax publica turbetur.

Quæ iura quomodo ſint interpretanda, elucidaui ann. Domini 1584. defendens cauſam huius Complutenſis Academiæ a ſeditione, quæ quorundam culpa contigit dicto ann. die verò Sancti Nicolai, quæ ſexta eſt menſis Decembris, vt in noſtra iuris conſultatione, quæ in Archiuo Collegij ſeruatur latius continetur. Cauſa verò illa agitata fuit coram D. Licentiato Ioan. Gomezio Regiæ tunc curiæ iudice integer-

*Licen. Ioan.*

integerrimo, & incorruptiſſimo, qui iam ad Regium ſupremum conſilium, multis etnominibus debitum, eſt promotus.

Idem manifeſta ratione comprobatur, nam ſi remedium hoc, ac veluti fortiſſimum ſcutum, aduerſus eccleſiaſticos iudices, longe à Romana curia iudicantes, nõ adhiberetur, poſſent quidem pro libito ſuo quem vellent excommunicare, & excommunicatum denunciare, & quibus volent locis interdicere, ſine aliquo iuris remedio, quam quod à Romana curia poſt longam vexationem, cum maximiſquè expenſis traderetur.

Præterea rem hanc fulcit, nam ſi res hæc recto animo perpendatur, non ſolùm non afficitur iniuria iudex ad quem eſt appellatum, ex hac violentiæ cognitione, ſed ſummo honore proſequitur, nam Sæculares Principes eorumque Senatores minutia cognoſcunt de iuſtitia, vel iniuſtiſſimæ appellationis ad Summum Præſulem deferendæ, ad hoc, vt ab ipſis ſententia confirmetur, vel reuocetur: ſed ſolum ad finem pronunciandi, an fiat vel ne per iudicem, vis appellanti, qui quidem finis faciliorem cauſæ appellationis exitum parat, cum forte iudex qui appellationi deferre tenetur, iniuſtiſſimè ſententiam exequatur, ſuperiorem vilipendens, & partem grauans, circa quæ omnia videnda ſunt quæ doctiſſime de amore ſcribit Nauarrus in d. capitul cum contingat, 1. remedio, & D. Couarruuias d. c. 35.

Quod vſque adeò procedit, quod in huiuſmodi cognitione, locum habet expenſarum condemnatio, contra vim inferentem, ita tenet Benedict. in loco nouiſſime allegato, num. 320. Gregor. & Auenda. in dictis locis.

Hinc etiam emanat, quod ſi clericus iuſte timet coram ſuo Epiſcopo, vel eius vicario comparere, poteſt Regem eiuſq; conſiliarios ſupremos adire, ab eiſq; literas Regias petere, quæ cõcedi ſolẽt. Quibus præcipitur ne grauetur, ſed ꝙ ſeruato iuris ordine prædicti Eccleſiaſtici iudices procedant, vt aſſeuerat Oſancus d. deciſi. 30.

Quæ ſane non temere adduximus, ſed vt ex hac Regia poteſtate, ſic iure fulcita, intelligamus, poſſe Reges noſtros integerrimos eorumque ſenatores, Epiſcopos, alioſquè eccleſiaſticos iudices violentiam partibus litigantibus inferentes, nolentes ab ea deſiſtere, à Regnis ſuis expellere, & eos priuare amiſſione rerum temporalium, quas in his regnis obtinẽt, nam aliàs inutilis foret dicta regia poteſtas, ſi tranſgreſſores debitis pœnis non punirentur. Sicut quidem Romanus Pontifex, non cenſetur derogare iuri Chriſtianis Principibus, ſiue iure ſiue immemoriali conſuetudine quæſito, ſic per dictum caſum decimum cœnæ, minime credendum eſt; voluiſſe tollere eam poteſtatem, imponendi pœnas, quæ neceſſariæ ſunt ad dicti iuris executionem. Pro quo mirè facit, quod ſcribit, Guido Pap. deciſion. 1. delphi. nempe Martinum Papam (cuius bullæ tenorem ibi ſcribit) declaraſſe ad inſtantiam Caroli Regis Francorum, ſe per illam ſuam ſanctionem qua graues pœnas ſtatuit, aduerſus clericos quoquo modo conuenientes, vel ſe conueniri patientes coram iudicibus ſæcularibus non intellexiſſe in illis caſibus, in quibus Rex à tempore immemoriali cognoſcebat.

Nec etiam ſuperioribus ac Regiæ poteſtati refragatur alius caſus, nempe, 14. Bullæ Cœnæ Domini, ibi: *Vel alias executionẽ literarũ Apoſtolicarũ, vel executorialiũ, ſub prætextu violentiæ prohibenda, vel quo ad nos informando* (vt ipſi aiunt) *ſupplicauerint*,

*Gomez. Regius cõſiliarius laudatur.*

*Suprema Hiſpaniarũ tribunalia in cauſis violẽtiæ expenſis poſſũt mulctare.*

*Clericus qui timet coram ſuo epiſcopo comparere, Regis auxilium poteſt implorare.*

*Hiſpaniarũ Reges poteſtatẽ habent cõtra epiſcopos & Eccleſiaſticos iudices vim inferẽtes expellẽdi à ſuis regnis, & priuandi illos amiſſione rerum temporalium.*

*Sing. interpretatur Decimus quartus caſus cenſurarum cœnæ.*

*uerint, aut ſupplicari fecerint.* Nam verba illa intelligenda ſunt, quando literarum Apoſtolicarum executio, ob eam cauſam impeditur; vt iuriſdictio Eccleſiaſtica perturbetur. Hoc ſanè alienum eſt à Regibus noſtris eorumque ſenatoribus, qui pro ipſorum Religione, Pontificum decreta colunt, & venerantur, ſecus verò quādo ad tollendam vim, & oppreſſionem, dicto ſaluberrimo, & ſummè neceſſario remedio vtuntur, præcitatus caſus minimè denegat. Alienum prorſus eſt à ſummi Præſulis mente, quòd voluerit quenquam opprimi aut grauari, ſic egregiè declarat Martin. Nauar. in manu c.27. num.69.& 70. Frater Anton. Corduba. in ſumm. quæſtion. 35.

† Parique ratione intelligendus eſt locus egregius Concilij Tridentini, *Seſſi.25.c.2.* de reformati. qui cum ſtatuat formam ab Eccleſiaſticis iudicibus in excommunicationibus proferendis ſeruandam, his verbis inquit: *Nefas ſit ſæculari cuilibet magiſtratui prohibere eccleſiaſtico iudici ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, ſub prætextu quòd contenta in præſenti decreto non ſunt obſeruata, cum non ad ſæculares, ſed ad eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat.* Locum enim tunc obtinet, quando ſæculares magiſtratus veluti iudices appellationes tanquam ſpirituali iuriſdictione obtinentes, intenderent excommunicationem reuocare, aut temperare, ſecus autem ſi ad tollendam vim ab eccleſiaſticis iudicibus illa tam dicto remedio vteretur. Quod ſummè notandum eſt.

*In cauſis criminalibus quarum cognitio ad inquiſitores pertinet, nec non in ciuilibus bonorū publicatorū locum non habet auxilium vulgariter dictum.*

† Et licet dictum remedium ſaluberrimum, & præſtantiſſimum ſit, ad propulſandas iniurias iudicū eccleſiaſticorū, tamen ſpeciali iure ſancitū eſt Regiis cōſtitutionibus, ne quiſpiam ſæcularium iudicū, quantūcunq; dignitate, ac poteſtate ſit præditus, cognoſcere vllo modo poſſit, de cauſis ciuilib⁹ aut criminalib⁹, quarū cognitio pertinet ad Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & ad iudices bonorū publicatorū, etiam ſub prætextu ſubleuandi vi oppreſſos. Sed q dictis caſibus appellare voluerit adire tenetur ſacroſanctū ſenatū ſupremū ſanctę Inquiſitionis, de quo ſtat Regium decretū datum Burgen. die 7. Martij, anno 1508. innouatum anno 1553., circa quod legendus eſt D. Epiſcopus Iacob. Septima. in cathol. inſtit. tit. 36. num. 2.

*Pœnam,* vide Prouer. c.24. *Erue eos* (inquit) *qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare nec eſſes.* c. non inferenda 23. quæſt. 3. tex. in l. prohibitum. vbi
B Barto. & docto. & in l. defenſionis facultas. C. de iure fiſ. & in l. quoniam iudices. vbi gloſſa. in verbo, reſiſtere. C. de appellati. gloſſ. & Doctores in ver. denuncietis. in c. ex literis de offi. deleg. vbi Inno. Abb. Deci. & alij tradiderunt gloſ. in l. non videtur data. in verbo, qui iuſſu, ff. de regu. iur. Dyn. in reg. quod quis. de reg. iur. lib. 6. Iaſ. poſt alios in l. vt vim. num.19. ff. de iuſti. & iur. vbi Dec. column. *2. num. 25.* tradit Ange. Areti. in tract. malefic. in verbo, *fama publica,* verſic. ſecundò quæro, & in part. *præſente Gato, & appellante.* verſicu. Quod autem Hippo. in l.1. num. Burg. Rubr. 1. §.7. gloſſ. *de ſimple res conſue.* num.15. cum ſequen. & latiſſi. Carr. in pract. crimi. fol. 173. n. 19. ſecundum nouiſſimam editionem Thom. Gramma. voto. 51.

*Eripiens reū à poteſtate iudicis, vel miniſtris,*

C *In laicis.* Aduerte lector candide quòd ad hanc arbitrariam pœnam clericis, pro hoc crimine clericis imponendam, diligenter iudices eccleſiaſtici perpendere debent, quæ pœnæ iure Cæſarum aduerſus laicos ſtatutæ ſunt, vt inde colligant, an maior vel minor pœna ſit infligenda, vt voluit notanter. Innocen. in c. qualiter, & quando

Digitized by Google

quando de accuſ. & doctores communiter in c. at ſi clerici. & in c. cum non ab homine, de iudi. Petrus Folleri in pract. criminal. can. in verbo. & ſi cõfeſſ. num. 154. Quas quidem pœnas, propoſitis quibuſdam concluſionibus elucidabo.

*aut à carceribus eximẽs quibus pœnis puniatur ſeptẽ aſſertionibus interpretatur.*

Prima concluſio, Eripiens violentum raptorem, nondum confeſſum, conuictum, vel condemnatum, punitur pœna decem librarum auri text. in auth. vt omnes obedi. iudi. §. arripiatur autem nullus. col. 5.

*Cardinalis obuians condemnato, an à morte liberet.*

Secunda concluſio. Eximens confeſſum, & condemnatum de crimine, tenetur crimine leſæ Maieſtatis. tex. in l. cuiuſcunque. vbi Bar. ff. ad leg. Iuli. Maieſta. tradit Bart. in l. adductos. C. de Epiſcop. audi. & in extraua. ad Repri. in verbo, *tangat*. Iaſ. in l. 1. §. Prætor. vbi Alexand. ff. ne quis eum, qui in ius voca. eſt, vi eximat. Aug. Aretin. in tractar. malefic. in verbo, *fama publica*, num. 55. Hippol. in l. 1. in princip. ff. de quæſtionib. & in l. 1. in princi. de Sicar. & in Repeti. rubri. ff. de fideiuſſor. num. 16. & in ſing. 273. Cœpol. in tracta. cautel. 1. Guelſi. Benedict. in c. Raynutius, in verbo, *Mrtuo itaque teſt itore*, el 1. num. 180. Iaſ. in §. pœnales. inſtit. de actionib. 102. & ibi Gome. num. 48. Ioan. Bernar. in regn. & fallen. regul. 97. vbi dixi, Petrus Duen. reg. 28. quæ opinio communis eſt, & iure Regio probatur in l. 5. tit. 12. libr. 8. ordin. veter. & in l. 14. tit. 29. par. 7. & l. 11. tit. 13. lib. 4. For. Ideoque iudex eccleſiaſticus grauiſſimis pœnis clericum condemnauit qui in cauſa huius ſecundæ propoſitæ concluſionis deliquerit.

Eſt tamen circa hoc conſideratione digniſſimum, quod ſine priuilegio, vel conſuetudine Cardinalibus indulrum eſt, quòd ſi damnato ad mortem, & ducto iam ad patibulum obuient, poſſunt eum eximere, & liberare, tenet Bal. & Salicet. in d. l. adductos. Cæpolla. caut. 2. Mari. Socin. in tractat. de citatione, articul. 35. quæſtio. 5. Hippo. in l. 1. col. 3. C. de falſ. & in ſing 237. Barba. in c. quærenti. num. 19. de officio delega. quamuis ipſe in tract. de præſt. Car. 9. quæſt. contrarium teneat.

Tertia concluſio. Eximens reum maleficæ artis ſeu magicæ punitur pœna vltimi ſupplicij. l. fina. C. de malefic.

Quarta concluſio. Eximens incarceratum, vel captum à iudicis familia, in aliis omnibus caſibus quàm ſupra traditis, puniendus eſt eadem pœna, qua reus ipſe qui fuit liberatus l. 1. C. de his qui latro. occulta.

Quinta concluſio. Eximens aliquem violenter de carceribus, qui non eſt reus alicuius criminis, ſed ſolùm incarceratus erat pro debito, ſiue publico, ſiue priuato, tenetur creditoribus ſatiſfacere, ex proprio patrimonio, text. egregius in l. quoties. C. de exactori. trib. libr. 1. not. author. noſter hoc c. & Gom. Arias. in l. 6. nu. 9. Tauri.

Sexta concluſio. Eximens violenter, & de facto aliquem de carceribus, qui nullũ crimen commiſerat, nec pro aliquo debito erat incarceratus, mulctari poteſt pecuniaria mulcta, ſecundum poteſtatem iuriſdictionis. vt in rub. ff. ſi quis ius dic. non obtem. & ibi. Bar. in pen quæſt. tradit Specula. in tit. de ſenr. prola. §. ſpecies. verſi. Nunquid. titul. & puniri debet iudicis arbitrio. l. 1. §. effractores. ff. de effractori. & expil. Iaſ. in l. 1. ff. ne quis eum, qui in ius vocatus eſt, vi exi. Greg. Lup. in d. l. 14. in ver. *Deuiare ſcebir.*

*Iudici, vel eius miniſtris reſiſtens*

Septima & vltima concluſio, reſiſtens iudici, vel eius miniſtris, vel eos offendẽs, grauiſſimis pœnis puniendus eſt: tradit Guid. Papa deciſ. 557. de quo multa ſcripſi in

*quibus pœnis in his Hiſpaniarum regnis punitur*

ſi in iuuentute mea in annota. ad iſtum Dominum Epiſcopum in regul.382. Hodie verò in his Hiſpaniarum Regnis committens crimen reſiſtentiæ, vel iudicem percutiens eo caſu, quo ſecundum criminis qualitatem, erat corporalis pœna imponenda, per vias publicas ignominioſe ferẽdus eſt, & per octo annorum ſpacium ad Regias triremes mittẽdus, niſi delicti grauitas, maiorem, & grauiorem pœnam poſtulet, de quo eſt l.7. tit.22.lib.8.ord.noui.

D *In clericus.* Adde Iac.Men.de recu.poſſ.remed.9.n.101.& 277.

## *Literas ad alios directas aperientes & aduerſariis oſtendentes.*

## CAPVT CVII.

1 *Aperiens litteras, eaſque aduerſario mittentis oſtendens, in falſi pœnam incidit.*
2 *Clericus ſcelus hoc committens, qualiter puniatur.*
3 *Aperiens literas vt legeret, eaſque minime aliis oſtendens extraordinariè punitur.*

1 Aperiens † literas, & aduerſario mittentis oſtendens, incidit in pœnam falſi, *a* ita Bartol.in l. Qui teſtamẽtum ad l.Corn. de falſ.ff. per l.1. §.is qui depoſitã.eod.
a tit & ſequitur Panor.in c.Cum olim.lo 2. de offi. delega. vbi vide gloſ. & Felin.n.2. Syluest.in verbo, falſarius.§.1. in ſumma ſua, & Iaſ.in §.pœnales.num.26.inſtitu.de actio.& Auguſt. in addit. ad Angel.in tract. de maleſi.in verbo, falſario.n.10.& Iaſon.in l. Non dubium. in colum. ante pe.C. de legi. Clericus verò hoc † faciens, in-
2 currit pœnam depoſitionis: ita ſcripſit Roma. conſil. 365. incip. Quæritur primò, qua pœna. circa fin. hoc ſolo fundamento motus, quod de iure Canonico pœna falſi eſt depoſitio in clerico, per tex. in c. ad falſariorum. de crim.fal. ſed ſalua eius authoritate hoc non videtur verum, quia ille textus non imponit pœnam depoſitionis clerico pro qualibet falſitate, ſed quando vtitur falſis literis Papæ: *b* non ergo
b videtur poſſe illud extendi ad hoc delictum. Vnde crederem, clericum in hoc puniendum eſſe arbitrariè, conſideratis his quæ in arbitrariis pœnis conſideranda inferius declarabimus. Si vero aliquis † aperuit literas vt videret, & aliis non oſten-
3 dit, tunc non tenetur pœna falſi, ſed extraordinariè punietur. Ita Bart. & Rom. Panor.& Iaſ. vbi ſupra & idem notat Felinus, poſt Inno.in d.c.cũ olim, qui dicit, quod iſto caſu pœna eſt arbitraria. Vnde idem dicendum eſt in clerico.

A IN *pœnam falſi.* Vide Iaſ.in l.admonendi, in repet.num.150.ff.de iureiur. Martin. Nauarr. in capitul.ſacerdos. num.10. de pœn.diſt.6. Et eadem pœna plectendus eſt, qui de alienis literis ſigillum remouet Bart. in l. Paul.ff.de falſ. Ioan. Bertach.in tract.de Epiſc.1.par. verſ.vlterius quæro. num.36. Hier. Cig.in tract. de crimine leſæ mai.lib.1.q.21.n.12.

*Qui ſigillum renouat de alienis literis pœna falſi punitur.*

Eſt quidem huius capitis pœna tanto crimine condigna. *Nam fraudulenter ambulat* (inqt Sapiens Prou.11.) *quiſquis reuelat arcana.* Idẽ Sapiens 20. c. *Et cũ eo qui reuelat myſteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia ſua, ne commiſcearis.* Et Eccl. c.27. *Denudare.* (inquit) *amici myſteria, deſperatio eſt animæ infelicis.* Reuelare ſanè ſecreta grauiſſimum crimen omni æuo iudicatum fuit. Ferunt apud Ethnicos Siſyphum

Digitized by Google

ſyphum illud ob id quod Deorum arcana hominibus patefecit, apud inferos eam pœnam ſuſtinere, nempe, vt ingens ſaxum ad montis cacumen deferat, à quo proiiciat,& iterum ſtatim repetat,& in huiuſmodi labore perpetuo aſſiduus ſit, author eſt Seruius ad Vir. lib. 6. Æneidos. ſic Tarquinius Romanorum Rex M. Tullium, Duum virum, quòd librum ſecreta ciuilium ſacrorum continentem, cuſtodiæ ſuæ commiſſum, corruptus Petronio Sabino deſcribendum dediſſet, culeo inſutum in mare abiici iuſſit, teſtis eſt Valer. Max. lib. 1. tit. de cultu Deorum. Et apud Ægyptios reuelanti ſecreta hoſtibus lingua abſcinditur: Diod. li. 2.

*Conſiliarius ciuitatis reuelans ſecretum qua pœna puniatur.*

Vnde (mea ſententia) recte de more ſcribit Bald. in l. nullum, num. 5. C. de teſtibus quod ciuitatis conſiliarius, ſiue Decurio, qui ſecreta detexerit, cum ratione iuramenti, & officij tacere debuit, quare periurus cùm ſit ab officio, dignitate amoueri debet, idem Bal. in tit. de pace. Conſtan. in verbo, *Credentia.* Sequitur Cæpo. conſi. crimi. conſi. 39. num. 29. qui Patauij ita deciſum fuiſſe teſtatur Hippo. conſi. 1. n. 9. Villadiego in tractat. de legato. 3. part. quæſt. 1. num. 36. Curia Piſana. in. 3. parte in princ. & magis in ſpecie ſcribit Angel. in l. Athletas. §. calumniator. numer. 4. ff. de his qui not. infa. ſcribens ciuitatis conſiliarios detegentes ſiue reuelantes, ſecreta ſuæ ciuitatis eſſe præuaricatores, & hoſtes. Circa quod multa congerit Quinti. Mando. in tract. ingratitudinem. c. 62. cauſ. 13.

*Canonicus reuelans capituli ſecreta qua pœna plectedus eſt.*

Ex quibus aſſeuerandum cenſeo canonicos, qui capituli ſui ſecreta reuelant, ſi iuramento ab eis præſtito de non reuelando contraueniunt, pœnis Sacrorum Canonum contra periuros clericos ſancitis, de quibus ſuo loco cum authore, ſunt plectendi: ſi verò nullum præſtiterunt iuramentum pro modo culpæ pœna arbitraria puniendi ſunt. Dubitari tamen poteſt circa huius capitis argumentum vtrum clericus à pœna eius excuſetur, ſi ad propriam vitam vel alterius tuendam crimen hoc commiſerit, & verius cenſeo, non licere literas aperire & aduerſariis oſtendere, falſum committendo, non quidem facienda ſunt mala, vt inde bona eueniant, alioqui liceret periurium & falſum committere ad vitam defendendam, quod nullus audet aſſeuerare, ita ſcribit Simõ Maiol. in tractat. de irreg. libr. 5. n. 35. illud verò negari non poteſt, licere huic literas has deferenti eas minime cui mittuntur tradere, & aliis licitis modis contendere, ne ex eis malum aliquod ſibi contingat. Quod ſi hoc tranſgreſſus fuerit, quia qualem excuſationem habet, minime ordinaria criminis pœna plecteretur, ſed benignior iudicis arbitrio imponenda erit.

*Falſis literis Papæ.* Adde. Hoſtien. in ſumm. tit. de ſchiſma. §. qua pœna. num. 10. B

## *Eccleſiaſticos viros, vt ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes.*

## CAPVT CVIII.

1 *Clericus huius criminis reus qualiter puniatur.*

PErſonæ † eccleſiaſticę hoc vt fiat procurãtes, ſi fuerint pręlati inferiores, eo ipſo obtentis beneficiis ſunt priuati. Ita diſponit text. in Clemen. multorum de pœnis: intellige tamen q; per ſolam capturam factam ad finem, quòd quis renunciet, ſi tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiẽs iſtam pœnã. Sic declar. Card. 1

ibi poſt Zenzeli. in 6. q. & idem dicit poſt Paul. ibi. in q. 10. quando liquido poſſet probari quod detentio non fuit cauſa, quod captus non accederet ad curiam, quia tunc capiens non incurrit pœnam.

### ANNOTATIO.

Adde caſum vndecimum cœnæ Domini.

*Incendiarii*

## CAPVT CIX.

1 *Clericus, qui hoc crimen commiſerit, cum certa pœna in iure expreſſa non ſit, arbitrio iudicis eſt puniendus.*

INcendiariorum † malitiam, peſſimam depopulatricem ac horrendam appellat
1 tex. in c. Peſſimam. 23. q. 8. & in eo deſcribitur pœna laicis incendiariis imponenda per Eccleſiam, quæ grauior eſt: & de ea late ſcripſit Auguſt. in addition. ad Angelum de maleficijs. verbo, incendiario. num. 6. Clericis tamen delicti huius pœna infligenda in canonibus ſcripta non reperitur, forſan enim non ſunt arbitrati conditores canonum, aliquem clericorum in tantum ſcelus incurſurum, abſque vlla ſui vtilitate ſeu voluptate, ac magna aliorum iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinquenda, iuxta doli ac loci, & damnorum qualitatem & quantitatem, qui ſemper etiam in hoc attendere debebit, qualiter cuiuſcunque regni leges in hoc animaduertant, vt vbi fuerit legum cenſura grauior, ibi etiam ſit pœna ſeuerior.

### ANNOTATIO.

VIde multa, quæ de huius criminis grauitate & deteſtatione tradit Hoſti. in ſum. iſto tit. §. Et qua pœna. Abb. Fel. & Doct. in c. tua nos. de ſentent. excomm. Ludo. in practic. crimin. c. 103. pag. 352. Iaco. Menoch. de arbi. iudi. quæſtio. lib. 2 centu. 4. caſu 390. & lutiſſimè Petrus Grego. 3. par. ſyntag lib. 36. c. 19. Et nota quod incendiarius loci ſacri vel monaſterij ipſo iure excommunicatus eſt, ſi tamen locus ſacer non eſt, excommunicandus erit, ita Abb. & Doctores in c. conquæſt. & in c. tua. de ſenten. excommuni. quam eſſe communem ſententiam fatetur Martin. Nauarr. in manual. c 17. n. 100.

*Raptorum, & eccleſiarum violatorum non ſatisfacientium, ſepulturis intereſſentes, eorumq; eleemoſynas recipientes, ac de eorum rapina participantes.*

## CAPVT CX.

1 *Raptor manifeſtus vel violator Eccleſiæ niſi ablata reſtituat, firmam, & plenariam ſecuritatem emendandi præſtiterit, beneficium pœnitentiæ ei eſt denegandum.*

2 *Clericus, qui aliquod huius capitis delictum perpetrauerit, eſt deponendus.*

3 *Epiſcopus non poteſt clericum depoſitum propter aliquod iſtorum criminum reſtituere, ſed ſolus ſummus Eccleſiæ Præſul.*

4 *Raptori vel violatori qui in morte pœnituerunt, qui tamen non potuerunt ſatisfacere, licet ſepultura denegetur, non tamen cœmiterium.*

5 *Clericus*

Digitized by Google

5 *Clericus qui prædictos raptores ſeu violatores ad pœnitentiam aliorum criminum admiſit, immunis eſt à pœna.*

MAnifeſtus † raptor vel Eccleſiæ violator, niſi prius ablata reſtituat, ſi poteſt, vel emendandi firmam, & plenam ſecuritatem fecerit, beneficium pœnitentiæ ei penitus denegatur. Qui autem in ſanitate, obſtinata mente, non pœnituerit, vel emendauerit, & in morte ſecuritatem præſtare nequiuerit, ſolennitas pœnitentiæ parum ei prodeſſe videtur. Sed de peccato contrito corde viaticum non negatur. Ita tamen quòd nullus clericorum ſepulturis illius interſit, nec eius eleemoſynam præſumat recipere. Quòd ſi aliqui † clericorum vel preſbyterorum contra hoc in vita vel in morte pœnitentias dare attentauerint, aut ſepulturæ eorum intereſſe, vel eleemoſynas accipere, aut ſi aliqui eorum huius rapinæ participes inuenti fuerint, patiuntur ordinis ſui damnum irrecuperabiliter. Ita diſponit tex. in c. 2. de raptoribus & incend. Et ſic clericus in hoc delinquens debet deponi, & priuari beneficio: vt not. Abb. ibi. In quantum autem ſupra † dicitur quòd damnum ordinis, & ſic depoſitio fit irrecuperabiliter, dicit Abbas ibi poſt Ioan. And. quòd hoc ideo dicitur, ad denotandum, quòd Epiſcopus proprius non poteſt clericum propter hoc depoſitum reſtituere: ſed ſequitur diſpenſatio Papæ, quod etiam notat Antonius, licet eum Abbas non allegat. In beneficio tamen credit Abbas, quòd poterit Epiſcopus diſpenſare, allegat in tex. in c. Salonitan. 63. diſt. & horum text. in c. 2. de cleric. pug. in duel. vbi Epiſcopus diſpenſat cum homicida in beneficio, & ad ibi dicta ſe remittit. Item aduerte † quod licet raptori, vel violatori prædictis, qui pœnituerunt in morte, quando non potuerunt ſatisfacere, denegetur ſepultura in eccleſia, cœmiterium tamen non denegatur, vt per gloſſ. fin. ibi. Clerici tamen etiam in ſepultura cœmiterij non debent intereſſe, vt notat Abb. vbi ſupra, in fina. verbis, quod etiam voluit Ant. ibi. Dum autem ſupra dictum eſt, † quòd talibus non eſt danda pœnitentia in vita, nec in morte ſub pœna ſupra dicta. Intelligant tamen ſacerdotes quod poſſunt admittere dictos raptores, ſeu violatores ad pœnitentiam aliorum criminum ſine metu pœnæ ſi ipſi velint de ipſis pœnitentiam agere, vt per gloſſam, & Doctores ibi, quamuis illa ad vitam æternam non ſit fructuoſa, vt per eos ibi.

Margin: 1, 2, 3, 4, 5

## *Sortilegi.*

## CAPVT CXI

1 *Sortilegi qui dicantur.*

2 *Clericus propter hoc crimen qualiter puniatur.*

SOrtilegi ( vt beato Iſidoro placuit ) illi † ſunt, qui ſub nomine fictæ religionis 1
per quaſdam, quas Sanctorum, ſeu Apoſtolorum vocant, ſortes diuinationis
ſcientiam profitentur, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura pro-
mittunt, *a* vt habetur in c. vno 26. q. 1. Pœna clerici † ſortilegi, *b* ſecundum Antoni- a
um de Butrio in c. at ſi clerici. de iudi. eſt, quòd depoſitus tradatur curiæ ſæculari, pro 2
qua allegat tex. in c. admoneant. 26. q. 7. & ſic addit ipſe quartam cauſam ad gloſſ. b
in c. ab abolēdam, de hæreticis, in quo quis ſtatim poſt depoſitionem traditur curię

 ſæcu-

Digitized by Google

ſæculari, ſed Abb.ibi col.13.credit, quòd Anton. in hoc non bene dicat: *quia illud* c.admoneant.nõ dicit, quòd ſortilegus debet ſæculari curiæ tradi, ſed quòd debeat degradari, ſi clericus eſt, & quòd cùm materia ſit odioſa, & valde exorbitans, debet intelligi de degradatione verbali. Vnde Abbas videtur cõcludere, quòd pœna huius delicti ſit illa, de quo in c.tuæ.de pœnis Et quòd *iſtud* delictum comprehendetur ſub verbis (magnis ſceleribus) in d. c. poſitis, & *ſic* quòd clericus in hoc delinquens, verbaliter degradetur, & in monaſterium detrudatur, & iſtam opinionem Abba.contra Anton.ſequitur Aret. in c.cum non ab homine. col.10 de iud. verſic. Addit etiam. Et ſequitur etiam Dec.in c.at ſi clerici.col.22.de iud.verſ. Quartus caſus. Arnaldus in repetit. c.quoniam.de hæret.in 6.in colum.114.verſ. *Quarto fallit*, & vide eundem Abbat.in c.2.de ſortileg.in gloſ.1.vbi ex ea, & ex tex. *colligit vnum* valde notandum, videlicet quòd in pœna imponenda ſortilegis, *vel eos conſulen*tibus, debet animaduertere iudex ad qualitatem, & quantitatem delicti, & ad animum delinquentis, & ſecundum hoc pœnam imponere, quandoque acerrimam, quandoque grauem, quandoque leuem: ex quo videtur quòd non poteſt dari certa regula, cuius opinionem ſequitur Paul.Grillan.in tract.de ſortilegis, in q.11. in col.2.verſi. Clerici verò.quem vide in illo tract. quia per quindecim folia & amplius, plura colligit in materia ſortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos, quæ quidem transſcribere nolui. Et vide hodie decretum Concilij Lateranenſ.ſub Leone X.celebrati, in 9.ſeſſ.vbi diſponitur, quòd clerici, qui inuenti fuerint culpabiles in ſortilegiis per inuocationem dæmonum, incantationibus, ac diuinationibus, ſuperſtitionibus, arbitrio ſuperiorum infamia notentur. Si verò non deſtiterint, deponantur, atq; in monaſterium ad tempus arbitrio ſuperiorum præfiniendum detrudantur, beneficiiſq; & officiis eccleſiaſticis priuentur. text.autem in canon.68. Concilij Agatenſis, proiiciendos ab Eccleſia iubebat clericos magos, aut incantatores, ſiue facientes philacteria.

A *Sortilegi. & diuinatores acriter confutantur.*

F*Vtura promittunt*. Nulla ferè hodie eſt frequentior diſputatio, quã quæ de ſortilegiis; & diuinationibus ſuſcipitur, ob vanas inanium hominum ſuperſtitiones, & opiniones, qui vt deſideriis ſuis impie ſatisfaciant, minimè verentur, grauiſſima hæc crimina, quæ lex Dei acriter deteſtatur & punit, perpetrare. Sunt quidem, qui per ſortes inquirunt futura contingentia, vel præſentia, & præterita, quæ per naturam cognoſci non poſſunt, vani & falſi, & operam dant illicitæ ac ſuperſtitioſæ rei, quæ non caret ſuggeſtione dæmonum, vt ait Sanct. Thom. & Caietan. 2. 2. quæſt.95.art.8. Sylueſt.in ſum.in verbo, ſuperſtitio.quæſt.9. Et iſti ſunt qui *Dei per*miſſu, elementa concutiunt, & turbant mentes hominum, minus *confidentium* in Deo: ac ſine vllo veneni hauſtu, violentia tantùm carminum interimunt, vt dicit Diuus Auguſtinus lib.10. de ciuitate Dei. habetur in c. nec mirum. §.magi.26. quæſt.5. Præterea non immerito l.vltim C.de malefic. & Matth. communes ſalutis hoſtes hos appellat. Et cum latè pateat de ſortilegis, & diuinatoribus argumentum, vt breui oratione conſequi nequeat, fontes indicabo, vnde copioſè petatur, diſſerunt quidem latiſſimè Paul. Grillan. integro tractat. de ſortilegis. Zanchinus de hæret.c.22.vbi Campegius Alberti.in tractat.de agnoſcend.aſſert. quæſt. 11.num.

Digitized by Google

11. num. 5. Alfonſ. à Caſtro. lib. 1. de iuſta hæreti. puni. c. 15. Sanct. Thom. 2. 2. q. 95. Alexand. de Alex. 2. part. quæſt. 185. Sima. in cath. inſtit. titul. 62. Albert. Pignius lib. 8. de libero homi. c. 4. Locatus in opere iudic. in verbo, *Diuinationes*, Schillacenſis in tractat. de fide Cathol. in c. 1. cum multis ſeqq. Bernardus Commenſis in lucerna Inquiſitorum. in verbo, *Sortilegi*. Vnum tamen vel alterum circa hoc prętermittam. Primò, quòd Chiromantia, quæ per manuum lineas diuinat, non caret ſumma ſuperſtitione, de quo legendi ſunt Paul. Grillan. de ſortilegiis. q. 3. n. 14. Alphon. Caſtr. lib. 1. de iuſta hæret. pun. c. 13. Fran. Caſon. tract. 1. de indiciis, ex perſona. c. 6. n. 4. & hanc elegantiſſimè, & longa manu refutat Petr. Ciruelus lib. peculiari de reprobatione ſuperſtitionum.

*Chiromãtia quæ per manuum lineas diuinat, non caret ſuperſtitione.*

Nec caret ſuperſtitione, vt locus ſit pœnis, de quibus in hoc capite diſſeritur, Aſtrologia iudiciaria, quæ interrogatoria nuncupatur, de qua loquitur Ptolomæus (ſi is eſt) in Centiloquio, ſent. 14. quam grauiter refutauit etiam Petrus Ciruelus lib. 4. fontis ſapientiæ. Picus Mirandula lib. 4. aduerſus Aſtrologos. c. 12. Ex quibus hęc veriſſima aſſertio colligitur, nempè quòd pars hæc Aſtrologiæ iudiciariæ, quæ interrogatoria appellatur, cum nulla nitatur ratione naturali, illicita & ſuperſtitioſa eſt, quæ tunc hæreſim ſapiet, quando certò aliquid pronunciare audebit, ex his rebus, quæ naturaliter ſcire minimè poſſunt.

*Aſtrologia iudiciaria, quæ interrogatoria nuncupatur, ſuperſtitione non caret.*

Et generaliter quando crimen ſortilegij perpetrãtes Inquiſitorum hæreticæ prauitatis iudicio ſubiaceant, vide Alphonſ. à Caſtr. lib. 1. de iuſt. hęret. d. c. 13. Iac. Septimac. in Cathol. illis, & eruditiſſimis inſti. c. 62. Vide extra. conſtitutionem Sixti V. Pontificis Maximi, quam retuli infra, c. 108.

*Pœna clerici ſortilegi.* Pœna verò layci ab Eccleſiaſtico iudice pro hoc crimine imponenda ea quidem eſt, quòd ſi ſeruus fuerit verberetur, ſi verò liber pœna perpetui carceris punitur, text. in c. contra Idolorum. 26. q. 5. notat Roman. ſingul. 660. Felin. in c. cum ſit. num. 20. de foro competenti. Conſuetudo tamen iam recepit, vt publica ignominioſa pœna imponatur. Nempè vt qui ſcelus hoc commiſerint, publice fuſtigentur, ducanturque per vias publicas cum mytra melleque vncti & plumis circumdati, vel circa Eccleſiam, vel domum Epiſcopi in ſcala collocentur, vt ab omnibus deludantur: ita ſcribit Abb. in c. 1. de ſorti. per text. in c. Epiſcopi. 26. quæſt. 5. ibi: *Et ſi aliquem virum aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorem inueniunt turpiter dehoneſtatum, de parochiis ſuis deiiciant.* l. 4. tit. 32. part. 7. ad fin. ibi: *O le ponen en deshonra en la picota, ò le deſnudan haziendole eſtar al ſol vntandola de miel porque le coman las moſcas alguna hora del dia.*

*Layci huius crimĩs committẽtes, qua pœna à iudice Eccleſiaſt. puniantur.*

*Conſulentesq; aruſpices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos, qui artem magicam profitentur.*

## CAPVT CXII.

1 *Clericus, qui hoc crimen commiſerit, qua pœna puniatur.*

PResbyter, diaconus, vel quilibet † de ordinib. clericorum, qui fuerit deprehen- 1
ſus conſuluiſſe prædictos, vel aliquos ipſorum, ab honore dignitatis ſuæ ſuſpenſus, monaſterij curam excipiat, ibiq; pœnitentię perpetuæ deditus, ſcelus admiſſum facile-

Digitized by Google

ſacrilegij ſoluat. Ita ſanxit quartum Concilium Toletanum in canon.28. quod refert Gratian.c.ſi quis Epiſcopus.26.q.5.

Iam verò ad extirpenda crimina grauiſſima, quæ hoc capite continentur, necnon aduerſus exercentes artem Aſtrologiæ iudiciariæ, & alia quæcumque diuinationum genera, libroſque de eis legentes, vel detinentes ſanctiſſimus Pontifex Sixtus V. elegantiſſimam, & vtiliſſimam edidit conſtitutionem, cuius ſeries talis omnibus nota eſt. Sed quia Catholicum illud Concilium nullam pœnam definiuit contra clericos blaſphemos non habentes beneficia Eccleſiaſtica, ideo ſanctiſſimus Pius V. Pontifex Romanus lege lata ſanciuit, quòd clericus blaſphemus non habens beneficium pecuniaria, vel corporali pœna pro iudicis arbitrio puniatur, hoc pro prima vice. Pro ſecunda carceribus mancipetur, pro tertia verbaliter degradatus mittatur ad triremes, fuit conſtitutio edita Romę apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Domini 1566. Kalend. Aprilis, quæ continetur in libro proprio motu.fol.36 vbi decretum eſt, clericum, qui ter hoc crimen commiſerit, ad triremes eſſe condemnandum. Laycus verò licet in tribunalibus Eccleſiaſticis certis pœnis ibi ſtatutis puniendus ſit, hodie verò frequentiſſimè pro modo culpæ arbitraria pœna punitur.

## *Peccatores, qui ſibi confeſſi ſunt, ſignis aut verbis prodentes.*

## CAPVT CXIII.

1 *Sacerdos hoc graue ſcelus committens cui pœnæ ſit obnoxius.*

2 *Confeſſionem ſacramentalem qui nouit, omnibus eam celet.*

3 *Sacerdos dicitur reuelare confeſſionem, ſi diceret, quòd talis habet peccata nominando eum, à quibus non poteſt ipſe eum abſoluere, ſed pœnæ ordinariæ in hoc caſu locus non eſt.*

4 *Sacerdoti dicenti, ſe habuiſſe licentiam pœnitentis ad reuelandum confeſſionem, an credi debeat.*

SIcut enim mortalibus cunctis immortalem illam vitam amantibus expedit, vt quæ non puduit committere ſcelera, fateri non erubeſcant ſacerdotibus, vti veris animarum medicis, & quibus ſolis illis mederi conceſſum eſt. Sic enim ſumme cernitur neceſſarium, ſacerdotibus ipſis, reuelatorum ſibi ſcelerum, ſecretum indicere, vt tanto apertius ſua pandant facinora perpetrantes, quanto ſecurius illa propalare cognouerint, pauci quidem animæ ſuæ ſalutem (cum famæ, rerum ac vitæ diſpendio) quærent. Hinc eſt quod eadem cura, qua in ſacris canonibus confeſſio peccatorum fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac vltra prohibitionem contrarium facientibus, condigna pœna conſcribitur. Vnde Gregorius ſtatuit, quòd peccata ſibi confeſſa reuelans deponatur, & quòd omnibus diebus vitæ ſuæ peregrinando pergat, vt in c. Sacerdos. de pœnit. diſtinct. 6. Eadem etiam de-
1 poſitionis † pœna impoſita fuit per Concilium generale, & vltra id fuit additum, quòd propter hoc depoſitus in arctum monaſterium ad agendum perpetuam pœniten-

pœnitentiam detrudatur, *a* vt in c. Omnis vtriuſque. de pœnit. & remiſ. & ſi timetur a
de fuga, poſſet detrudi in ſtrictum carcerem, vt notat ibi Abbas in 2. colum. 7. nota-
bil. allegando text. in c. vt famæ. de ſententia excommunicationis. quod ſecutus
bonus ille præſul Veronenſis Ioannes Matthæus in Conſtitutionibus. tit. 9. cap. 3.
Clericum hoc facinus perpetrãtem beneficiis officiisq; eo ipſo ſuſpenſum, priuatũ,
perpetuisq; vinculis mancipatũ voluit, ac declarauit. Et nota, quod ad celandum
confeſſionem † non ſolùm tenetur, qui illam audiuit, verùm etiam interpres, & 2
ille qui caſu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis ſacerdos reuelauit, & qui
fingit ſe confeſſorem eſſe, & qui latenter abſconditus confeſſionem audit *b*. Item b
ſacerdos qui dimidiam confeſſionem audiuit, vel qui aliàs poſt auditam confeſſio-
nem non abſoluit, vt notat Florentin. referendo Petrum de Palud. in 3. part. tit. 17.
c. 21. in §. 1. in fin. & in §. 2. Et Syluest. in ſumma, verbo, confeſſio. 3. §. 1. Vnde bene
crederem, quòd ſi aliquis prædictorũ, qui clericus eſſet, reuelaret peccata ſic audi-
ta, puniendus eſſet prædicta ordinaria pœna, *c* quia omnes illi verè dicuntur audi- c
re confeſſionem, licet interpreti & illi, qui caſu audit, vel cui de licentia reuelata eſt
confeſſio, vel qui abſconditus audiuit, non poſſet dici quòd verè fuit pœnitens
confeſſus. Sufficit enim, quòd verum eſt, illos audiſſe peccata in confeſſione dicta,
& quæ ſoli Deo in præſentia hominis dicebantur, quamuis benè verum ſit, quòd
non omnium prædictorum par ſit culpa vel dolus in reuelando, quod operabitur,
vt in detruſione monaſterij, vel carceris mitius ſe habeat Iudex cum vno, quàm
cum alio. Et aduerte quòd dicitur ſacerdos reuelare confeſſionem, ſi diceret, quòd
talis habet † peccata (nominando eum) à quibus ipſe non poteſt eum abſoluere, vt
notat. Florentin. in d. §. 1. referendo Petrum de Palude, qui etiam addit, quod idem 3
eſt ſi ſacerdos dicat, ego audiui talem (nominando eum) in confeſſione, & non ab-
ſolui illum. Crederem tamen, quòd in his duobus caſibus ſacerdos non eſſet pu-
niendus dicta pœna ordinaria, *d* quia nõ poteſt verè dici, quòd reuelauerit peccata d
cõfitentis, licet ſit verũ reuelaſſe confeſſionẽ, & iura in d. c. Sacerdos. & in c. omnis.
imponunt pœnã reuelanti peccata, non verò reuelanti confeſſionẽ, vt patet ex eis,
quis bene crederem, ipſũm aliàs bene puniẽdum iuxta qualitatẽ delicti. Sacerdoti
verò bonæ famæ, † & honeſtæ vitæ, dicente ſe habuiſſe licentiã pœnitentis ad reue- 4
landũ confeſſionem, credi debet: cùm talis actus licẽtiæ ſecretò fieri ſoleat, & nul-
lo interueniente teſte, ad hoc ſaltem vt transferat onus probandi in aſſerentem ſi-
ne licentia reuelaſſe. ita placuit Lapo in allegation. 94. incipien. Quidam preſby-
ter. in colum. 2. qui dicit hoc præſertim procedere, quando tertius accuſat ſacerdo-
tem de reuelatione. Quando verò idem, qui peccata confeſſus eſt, tunc fortè dicit
ſecus eſſe, quem vide declarantem, quomodo poſſit contra ſacerdotem probari,
quòd ſine licentia reuelauerit confeſſionem. Et vide etiam eundem aſſerentem
poſt Hoſtien. quòd ſacerdos affirmet ſe aliter ſciuiſſe illud quàm per confeſſionem,
quòd vt puniatur pœna d. c. omnis. oportet vt probetur, quòd per confeſſionem
illud ſciuerit. & vide Abb. in d. c. omnis. in vltim. quæſtio. vbi referendo Hoſtien.
ſic dicit, quòd niſi ſacerdos doceat aliunde illud habuiſſe, præſumendum eſt illud
habuiſſe in confeſſione, non tamen punitur pœna ordinaria illius text. ſed pœna
arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto. Et illud dictum Hoſtien. dicit

Bbb ſing.

Digitized by Google

ſing.Barba.in 2.volum.conſil.70 incip. Sapienter non fallor.in colum.7.in princ. Et ſic ad euitandam pœnam arbitrariam tenetur ſacerdos probare, quòd aliunde ſciuerit, quod videtur procedere in proprio ſacerdote, vt text.ibi loquitur & Dd. Si verò confeſſor ſit vigore ſpecialis priuilegij aſſumptus, vel de licentia proprij ſacerdotis, non eſſet præſumptio contra eum, niſi peccatum diceretur commiſſum eo anno, quo extraneus ſacerdos inculpatus confeſſionem audiuit. Sed in hoc tamen non poteſt dari certa doctrina: hanc enim præſumptionem qualitas peccati, confeſſoris & pœnitentis, augebit aut minuet.

A

*Sacramentalis confeſſio de crimine committendo facta an poſſit reuelari.*

D*Etradatur.* Vide optimam l.35.tit.4.part.1.& ibi doctiſſimum Gregor.in gloſſ. in verbo, *Encerrado.* Et ſic hodie clerico, qui crimen hoc commiſit, peregrinationis pœna imponenda non eſt, quia peregrinatio clerici per orbem ignominioſa non illi ſoli eſt dedecori, ſed vniuerſo clero.text.in c.diaconi.93.diſtinct. not. Calder.conſil.1.de vita & honeſtat. clericor. Quæ ratio (vt exiſtimo) fuit in cauſa, vt Concilium illud Catholicum, c. omnis vtriuſque ſexus, & pœnit.& rem.peregrinum, in c. Sacerdos. de pœnit. diſtinct. 6. ſtatutam in monaſterij detruſionem commutaret.

Erit tamen clericus (vt multi autumant) ab huiuſmodi pœna immunis, cùm crimen aliquod remittendum in reipublicæ damnum ſibi detegitur: nam cum confeſſio ſit de crimine commiſſo, non verò de committendo, ſacerdos eo modo, quo ſecurius & cautius fieri poſſit, nec tale crimen perpetretur, reuelare debet: cui prodeſſe & non obeſſe poſſit ita Archidiac. in d.c.Sacerdos. Hoſtien.Ioan. Andr. Ancharan.& Abb.in d. c.omnis vtriuſque ſexus. Deci. in c.cum non ab homine. colum 3.de iud. Ripa in tractat.de peſte. §. fin. num. 115. Syluest in ſumm.in verbo, confeſſio.3.quæſtio.5.quam eſſe communem ſententiam fatetur Mart.Nauar.in d. c.Sacerdos. 3.quæſt.num.116. Hieronym.Gig.in tract. crim.læſæ Maieſt. lib.2. c.18. num 11.qui hanc opinionem dicit eſſe communem Canoniſtarum, & eam eſſe magis communem teſtatur Cardin. Albanus in lucubrationibus ad Bart. in l.vt vim. num.22. ff.de iuſtit.& iur. Sed in contrarium eſt communis Theologorum Schola in 4.ſentent.diſtinct.21.vbi Gabr.1.quæſt 3 Adrian.in 4.in tract. de confeſſ. ſigillo Caietan.in opuſcul.27.quæſtion.c.15.Domin.Soto in relectione de ſecret.membr. 3.quæſt.4.concluſion.2 Ioan.à Medi.in tract.de confeſſ.c de confeſſione celanda. quam opinionem tenuerunt ex noſtris viri, & doctrina & antiquitate venerandi, Hoſtien.in ſumma.de pœnit.§.quoniam.Collecta.& Card.col.fin.in d.c.omnis vtriuſque ſexus, & eam ſequitur Martin.Nauarrus nunc feliciter viuens, & *cum his* merito adæquandus in d.c.ſacerdos.num.120.& hanc eſſe frequentiſſimam Theologorum traditionem fatetur D.Epiſcopus Couarru.in 4.lib.decretal.2.part.c.8.§. 12,num.10.quam ipſe libenter ſequor, illud aſſeuerans, teneri ſacerdotem præfato damno publico obuiare, ſi poteſt id efficere aliter, quàm confeſſionem reuelando.

*Confeſſio ſacramentalis, a matrimonij fauore poſſit reletari.*

Sunt etiam ex noſtris, non pœnitendæ authoritatis viri, qui cenſent, clericum eſſe excuſandum ab huiuſmodi crimine, quando ſacramentalem confeſſionem in iudicio patefecerit, vt matrimonium aliq probetur, quia hoc caſu arcanũ ſacramẽtalis

talis confeſſionis reuelari liceat: ita ſcribit Rom. in l. ſi non ſpeciali. pen. col. C. de teſte. dicens ad hoc eſſe gloſſ. ſing. in c. tua nos. in verbo, *Conſtiterit*. de ſponſalibus quam dicit eſſe ſing. Iaſ. in l. 1. § huius ſtudij. colum. 1. ff. de iuſti. & iur. & in l. reprehendenda. C. de inſt. & ſubſti. & in l. patre furioſo. colum. 2. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iur. Cardin. Alban. ad Bart. in d. l. vt vim. num. 23. Cuius opinionis error ex iam dictis conuincitur, nullus quidem fauor, quantumcunque publicus conſiderari poteſt, vt tanti ſacramenti Sigillum, naturali, & diuino iure inductum violetur: & ideo iuſtiſſimè dictam opinionem increpat D. Couarr. d. §. 10. num. 9. & ante eum Fortuni. in l. 1. §. huius ſtudij. num. 21. ff. de iuſti. & iure. Nemo ſanè publicum bonum inquirere debet, aut damnum impedire, per media illicita, vt per mendacium, aut fornicationem, aut aliud huiuſmodi, quale eſt, confeſſionem ſacramentalem reuelare quod ſemper illicitum eſt. Nec prædictæ opinioni repugnat glo. in d. c. tua nos. de ſponſalibus in verbo, qualiter tibi conſtiterit. Nam ſi diligenter inſpiciatur, minimè ſcribit confeſſionem factam in foro pœnitentiali poſſe adduci, vt in foro iudiciali probationem faciat, ſed tantum in eodem foro pœnitentiæ, vt non obſcure inſinuant verba illa: *Hoc ei conf. ſſus fuit pænitentiali iudicio, in quo cuilibet eſt credendum*, exponit verbum, *in quo* (id eſt) *in quo iudicio pæn:.entiali*, & non iudiciali cum de hoc foro nulla mẽtio facta fuerit, & ideò ad illud non poteſt fieri relatio.

Vnus tamen caſus iure permiſſus eſt, quo ſacramentalem confeſſionem impunè ſacerdoti reuelare licet, nec alius excogitari poteſt, & is eſt quando talis reuelatio fit ex proprio confitentis conſenſu, ita tenuit Doctor Tho. in 4. diſ. 21. & ibi Paluda. q. 3. & alij Diuus Antoni. in 3. p. tit. 22. §. 1. Ioan. à Medi. in tract. de confeſſi. c. de licentia confitentis ad reuelandum confeſſionem. Archi. & doctores in c. ipſi Apoſtoli. 2. q. 7. Cardin. Sancti Sixti in d. c. ſacerdos vbi Martin Nauarr. num. 151. Ioan. And. in c. lect. de renun. Abb. & doctores in c. ſignificaſti de adulter. Lap. alleg. 94. Felin. in c. Matth. de Simo. & in c. veniens. in colum. penul. de teſtibus Ripa. in d. tract. de peſte. §. fin. num. 108. Calderi. conſi. 2 de teſtib. Hippoly. in l. 1 §. idem Cornelio. ad fin. ff. de quæſtio. Adri. vbi ſupra allegaui: quam opinionem communem eſſe teſtantur Feli & Ripa in locis iam allegatis & cum eis Couarru. d. §. 10. nu. 11. & non dubito hanc eſſe magis communem opinionem Theologorum & ſacrorum Canonum interpretum, cui ſuffragatur tex. in d. c. lectæ. de renun. & in c. nemo, & in c. Matthæus de Simo. c. ſignificaſti. de adulter. c. officij. de pœni. & remiſſi. & nouiſſimè opinionem iſtam fatetur eſſe communem Ioſeph. Maſcard. quem poſt hæc ſcripta legi in tracta. de probati. volum. 1. concluſi. 377. nu. 10. Et potiſſima ratio eſt, quia hoc caſu ceſſat obligatio celandi confeſſionem, quæ in eo verſatur, ne ex reuelatione eius reddatur nimis odioſa & oneroſa, vbi verò eius ſigillum ex confitentis conſenſu reuelatur, non ſolùm non redditur odioſa, ſed fortè vtilis, & ſic ceſſat occultationis neceſſitas, argum. tex in cap cum ceſſante. de appella. adigere. §. quamuis. ff. de iure patrona. Quæ opinio veriſſima eſt, licet Scotus Duran. Ioannes Maior. & Alma. ad fin. in. 4. ſenten. diſtinct. 21. contrarium tenuerint aſſeuerantes, arcanum ſacramentalis confeſſionis nec expreſſa licentia confitentis detegi poſſe. & ex noſtris ſequitur Collect in d. c. omnis. num. 63. quæ opinio & Chriſtianæ religioni & ſacramento pœnitentię expediret, quòd obſeruaretur, vt ſcribit D. Couarru. in

*Sacramentalis confeſſio cõſenſu proprio confitentis in eius fauorem tendit pate fieri poteſt.*

loco præcitato, licet ipſe primam & communem, & in puncto iuris veriorem eſſe arbitretur, à qua ipſe recedere non auderem. Quæ paſſim admittenda non eſt, ſed tunc tantùm, quando his expreſſus confitentis conſenſus in non vulgarem vtilitatem ſuam, vel alterius tenderet: ita egregiè animaduertit Medina vbi ſupra, & Nauarr. in d. c. ſacerdos. num. 158. Domi. Soto in relectione de ſecret. quæſt. vlti. concluſ. 5. Et tunc quidem ſacerdoti reuelanti confeſſionem integra fides dabitur, vt ex multorum doctorum allegatione reſoluit Anto. Gabriel. li. 1. commun. opinion. ff. de teſtib. concluſio. 1. & tradit. Lap. alleg. 94. in c. teſtimonium. num. 35. de teſtib. quam opinionem fatetur eſſe comm. Fran. Viui. in ſuis commu. opin. in verbo confeſſio.

*Sacerdos an poſſit patefacere ſacramentali confeſſionem illius qui fatetur ſe hæreticum eſſe.*

Non tamen dificiunt, qui exiſtiment poſſe ſacerdotem ſacramentalem confeſſionem reuelare, quando aliquis ſe hæreticum eſſe confitetur, & minimè vult de tam graui crimine pœnitentiam agere, nec alios prodere, quos hæreticos eſſe ſcit, ita tenet Alberic. n. 8. poſt Rainer. in rub. C. de hæreti. Sed opinio hæc falſiſſima eſt, quia hoc caſu ſacerdos obligatur ſigillo ſacramenti, quod ei nullo modo frangere aut aperire licet. Neque poteſt vnquam tam graue periculum hæreſis Eccleſiæ imminere, quod non ſit grauius huius confeſſionis ſecretum reuelare. ſic tenet Hoſtien. in ſum. de pœnit. §. in quo tenentur. Archi. in d. c. ſacerdos. Theologi omnes in 4. diſtin. 21. Nauarr. in d. c. ſacerdos. num. 119. Alber. de agnoſcendis aſſertion. q. Ioan. à Medi. de pœn. ti. de confeſſ. celan. Soto de ſecre. memb. 3. q. & opinionem iſtam communem eſſe teſtatur Iac. Sep. in cath. iuſt. ti. 42. n. 14. qui tamen ſequenti numero aſſeuerat, tunc licere ſacerdoti hæreſim in confeſſione detectam reuelare, cùm hæretici ſimulata confeſſione, hæreſes ſuas perſuadere conantur ipſi ſacerdoti, cui confitentur, quod nonnullos hæreticos Lutheranos tentaſſe dicitur in qua ſola ſpecie, verus eſſe poteſt vulgatus ille verſiculus. *Crimen hæreſis quod neque confeſſio celat.*

*Sacerdoti reuelāti ſacramentalē confeſſionē nulla fides adhibenda eſt.*

Quòd ſi ſacerdos extra caſus ſupra conſtitutos Sacramentalem confeſſionem reuelauerit, vltra id quod grauiſſimas luet pœnas, nulla fides eius teſtimonio adhibenda eſt ex Baldi teſtimonio in l. Archigerontos. C. de Epiſc. aud. vbi Paul. de Caſt. Fel. in c. 1. de excep. Tinda. in tract. de teſtib. fo. 20. quæ ſententia communis eſt & contradictorem non habet: ſcientia quidem, quam ſacerdos ex Sacramentali confeſſione habet, nihil prorſus ad iudicialem controuerſiam ſpectat. c. dilectus. de exceſſibus præl. c. 2. de offic. ord. Et hac ratione ſi ſacerdos in teſtem producatur, iurare tenetur ſe nihil ſcire, quia verè non ſcit, vt homo, ſed tanquam Deus. ita tenet Abb. & communis in d. c. omnis. & in c. ſi ſacerdos. de offic. ord. & in c. qualiter. de accuſa. & in c. cum dilectus. de exceſſ. prælator. Mar. Nauar. in d. c. ſacerdos. num. 141. Iuxta illud Bernardi. *Nil minus ſcio, quod per confeſſionem ſcio.*

*Peccatum illud dicitur detectum q quis Sacramentali confeſſione fuit confeſſus non*

Eſt autem perpetua memoria dignum, quòd ſolùm peccatum illud dicitur detectum in pœnitentia, quando illud quis confitetur quærens ſalutem animæ ſuæ: ſecus autem ſi ſacerdoti patefaciat, dicens illud ſecretum dicere ei in pœnitentia, ita tenent Innoc. doctores in d. c. omnis. quam dicit eſſe communem ſententiam Mat. Naua. in c. inter verba. 11. q. 3. conclu. 6. Corr. 58. n. 55. Vbi dicit, quod in hoc multi decipiuntur, quia huiuſmodi arcanum non magis obligat, quam aliud extra ſacramentalem

Digitized by Google

mentalẽ confeſſionem, idem in c. ſacerdos.n. 39. Imo quod notatu dignum eſt, id procedit, etiamſi quis arcanum aliꝙ reuelauerit, flexis genibus, incipiẽs à ſigno crucis, in forma confeſſionis ita reſoluit Domi. de Soto in d. tract. de ratione regendi. 2. membro. q. 7. pag. pẽ. Caieta. 1. 2 q. 7. artic. 1. qui addit: idem eſſe, etiamſi incepiſſet à generali confeſſione dicens: *Ego peccator.* &c. quia quando quis non confitetur omnia ſua peccata, cum intentione ſe ipſum accuſandi, nullum eſt Sacramentum, atque ideò non interuenit ſigillum Sacramentalis confeſſionis. Vnde ſi clericus huiuſmodi arcanum reuelauerit, licet mortalem culpam contrahat, non tamen in foro exteriori huius capitis pœna puniri debet.

*vero illud, quod aliũde ſecretiſſime ſacerdos nouit vt pœna huius capitis ſit locus vel non.*

Nec ſilentio prætermittendum eſt, ſacerdotem abſque metu pœnę dicere poſſe. imó ſuperiore iubente, teneri ad dicendum quæ per confeſſionem nouit, ſi alia via id compertum habuerit, hac lege vt ita patefaciat, ac ſi nullatenus per cõfeſſionem noſſet, ſiue illa nouerit ante confeſſionem, ſiue poſt. ita tenet S. Th. in d. diſt. 21. quẽ omnes ſequuti ſunt, vt fatetur Nauar. in d. c. ſacerdos, n. 161. & in d. c. inter verba. coro. 66. num. 206.

*Sacerdos iubẽte ſuperiore, detegere debet peccatum quod Sacramentali confeſſione nouit. ſi extra illã comp. rtum habuit.*

Nec erit omittendum, quod minimè dicetur clericus ſigillum confeſſionis ſacramentalis violaſſe, ſi alicui ſacramentalem abſolutionem impendiſſe fatetur, cũ frequentiſſimè publicè præſtari ſoleat ea abſolutio, nec ex hoc peccatum aliquod detegatur. Eſt tamen ſatis controuerſum, an ſacerdoti hoc aſſeueranti, integra fides ſit præſtanda (puta) ſi aſſerat aliquem hæreticum abſoluiſſe, vel teſtificetur de innocentia alicuius viui, vel defuncti. Quod dubium videtur fuiſſe definitum in Cõcilio Tarraconenſi, quod nouiſſimè refert Fran. Pegñ. in annotationibus doctiſſimis ad Director. Inquiſito. 2. par. lib. 2. Scholio 20. ex quo manifeſtè cõſtat ei fidem integram non eſſe denegandam. Nec hoc prorſus à iuris regulis alienum videtur, quia ſicut ratione officij creditur notario, vel alia circa illa quæ ad ſuum munus ſpectant. c ad audientiam. de præſcrip. vbi Abb. num. 5. l. ſi quis. Decurio. C. de falſis §. ſi verò. in authen. de inſtr. cautela & fide. Pari igitur ratione idem in hoc caſu videtur affirmandum. Nec refert quod vnicus ſit teſtis, quia aliquando vnico teſti ſpectatæ vitæ integra fides præſtatur. c. Nobiliſſimus, vbi glo. & Archid. 96. diſtinct. c. 18. q. 3. & ſuffragatur gl. in l. Titio fundus. ff. de condi. & demonſt & in c. expedit. 12. q. 1. circa quod multa tradit Gramma. conſi crimi. 13. num. 13. Quæ opinio ſumma innititur æquitate, & clementia prorogatiua, & innocentiæ fauor hoc poſtulare videntur, cum proniores maximè in his criminibus eſſe debemus ad abſoluẽdum, quam ad condemnandum. Mea tamen ſententia contraria opinio verior eſt, & ideo amplectenda, quæ aperte colligitur ex Narbonenſi concilio, c 28. quod celebratum fuit circa ann. Domini. 1280. quo ita ſcriptum eſt: *Vtrum autem ſoli confeſſori credi debeat de abſolutione, ſeu pænitentia defuncti, ſeu viui licet ſatis videatur quod non, ne quid tamen Eccleſiæ poſſit impingi, Domini Papæ reſponſio expectetur* Hactenus Concilium, cuius deciſione, antiquatum fuit concilium Tarracon. ſupra allegatum. Eſſet quidem nimis difficile, quod propter teſtimonium ſolius confeſſoris, in re tam ardua à iuris regulis, & legitimo procedendi ordine recederetur. Deinde euidentiſſima damna in reipublicæ perniciem ſequerentur. Fateor tamen ꝙ in cauſæ ꝓgreſſu dictũ cõfeſſoris in fauorẽ rei maximi fore momẽti, vt aſſeuerat Frã. Pegñ. Schol. 20.

*Sacerdos qui abſolutionẽ ſacramentalẽ impendiſſe fatetur, minime ſigillum cõfeſſionis violaſſe dicitur & an fides hoc caſu ei adhibenda ſit.*

B *Confeſſionem audit.* Adde S. Th. & Palud. in 4. diſt.21. vbi eſt receptiſſima Theologorum ſententia, quod tam clericus, quam laicus, licite ſiue illicite, ſiue mediate, ſiue immediare, confeſſionem ſacramentalem dixerit, ad celandam illam tenetur, tradit optime Marti. Nauarr. in d.c. ſacerdos. num. 42. Res namque ad quemcunque tranſit, cum onere ſuo tranſit. l. 2. & 3. C. quibus caſib. pig. tacitè contrac. poſt alias. de decim. capitul. ex literis. de pig. vt confeſſio ſimulac facta eſt, ita vt ſacramentalem formam habeat, illud onus annexum habet, quod omnino taceri debeat, ergo ad quemcunque perueniat, cum onere ſuo tranſit.

C *Pœna ordinaria.* Vide Hoſtiē. & collect. in c. omnis vtriuſque ſexus. Mart. Nauar. in d.c. ſacerdos. q.1. num. 41. cum multis ſequentibus, *vbi multa ex his, quæ hoc* capite adducit author, eleganter explicat.

D *Credi debet.* Vide Fran. de Ripa in tract. de peſte vlti. par. num. 108. Catel. Cottã in ſuis memor. iur. in verbo, Iuramentum probat difficultatem, poſt medium, & opinionem iſtam communem eſſe fatetur Fran. Viui. in tract. comm. opini. in verbo, *Confeſſio ſeu ea quæ fuerunt dicta ſacerdoti.* Quem vide, & poſt huius operis ſecundam editionem legi, idem tenere Iacob. Menoch. lib. 1. de præſum. q. 58. n. 15. quam ſequitur Hippo. in practi. §. diligenter. n. 99. Eſt quidem hæc communis ſententia intelligenda quando aliquis tertius ipſum presbyterum accuſaſſet, eo quod reuelaſſet confeſſionem, aliàs quidem ſi ipſe qui confeſſus fuit contra clericum querelam proponeret, dicens ipſo inuito confeſſionem manifeſtam feciſſe, tunc non eſt locus huic præſumptioni, ſed ipſe accuſatus probare tenetur exceptionem propoſitam, quod ſi non fecerit condemnabitur, Inno. & Ioan. Andr. in c. ſuper his. de accuſa. vbi Edi. n. 16. dicendo in addi. ad Lapum allega. 89.

Nec erit circa huius capitis argumentum prætermittendum, quod confeſſionis reuelatio probatur, quando confeſſor alicuius pœnitentis crimen aliis manifeſtum fecit, & confeſſus aſſerat ille ſuam confeſſionem reuelaſſe, ſi ſacerdos non probat aliunde compertum habuiſſe, condemnabitur: ita tradunt Hoſt. Cardi. Abb. in c. omnis. de pœni. & rem. quorum opinionem communem eſſe teſtarur Marti. Nauarr. in c. pen. de pœnit. diſtin. 6. numer. 164. idem teſtatur Maſcard. de proba. 3. par. concluſi. 1289. incip. Sacerdos. num. 5. non tamen hoc caſu pœna criminis ordinarij imponenda eſt, cum crimen ex præſumptione tantum probetur, Inno. in c. quia veriſimile. de præſumpti. Nauarrus, vbi ſupra.

E *Pœna ordinaria.* Vide Grego. Lup. integritate vitæ, & bonis omnibus commendandum, in l. 35. tit. 4. part. Non tamen prætermittam, quod cum huius capitis materiam ad ſecundam editionem pararem, grauiſſima febris me incautum, nihil tale metuentem, arripuit ann. 1579. die verò 23. Auguſti, cuius tanta grauitas fuit, vt iamiam in vltimo vitæ ſpiritu fuerim conſtitutus, & cum medici de mea ſalute deſperarent, Deus Optimus Maximus tanquam verus medicus ſua ineffabili clementia, poſt plures menſes me priſtinæ ſaluti reſtituit, propter quod ſempiternas gratias agam.

*Blaſphemi.*

## CAPVT CXIV.

1 *Vehemens in blaſphemos inuectio.*

2 *Clericus*

*2 Clericus propter blaſphemiæ crimen qualiter puniatur.*

Blaſphemiæ † ſcelus temporibus iſtis ex hoc (vt piè credendum eſt) tot cala mitatibus plenis factis in vſu eſt. Cumque hoc magis quam alia crimina ipſum Deum creatorem omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritiæ ſitis vlla commoueat, nulla denique inſtiget aſtrorum influentia, mitiori plectitur pœna. Sæuiunt humanæ leges communes ac Regiæ in falſam monetam fabricantes, extra regna res vetitas deferentes, inque latrunculorum aures, conſuetudinaria pœna conſurgit, mutilantur manibus, ac pedibus ob leuiora ſæpius homines. Sola blaſphemantium lingua peccat impune, quos Iudæis deteriores vocat Hoſti. in ſumma. de exceſſibus prælator. §. clericus. quia fruſtatim decidunt membra illius, qui eos proprio ſanguine redemit, cuius corpus ſaltem Iudæi integrum reſeruarunt. Qui in lege veteri blaſphemabat nomen Domini, lapidibus opprimebatur *a* ab vniuerſo populo: quæ pœna ab ipſo omnipotente Deo impoſita eſt, quo tempore nondum Deus talia ac tanta conceſſerat hominibus dona. Nunc aútem quando Deus homo factus (vt hominibus amiſſum redderet honorem) vitam & ſanguinem præſtitit, blaſphemiis paſſim ab eiſdem hominibus inhonoratur: nec qui blaſphemat pœnam, ſed qui reprehendit, periculũ ſubit: &, quod deterius eſt, audientes qui ad vindictam, ſeu ad correctionem ſaltem moueri debent, prouocantur ad riſum. Iuſtinianus ille, & ſi non inter omnes Chriſtianos Principes ſanctior, vltimo ſupplicio blaſphemos damnari cenſuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iuſtè quidem. Quid enim magis nefarium, quid enim naturæ ipſi magis aduerſum, quam vt creatura in ſuum inuehatur creatorem? Quid à brutis ipſis alienius, quorum nullum quauis innata feritate vigeat, ſuum offendit benefactòrem, nec in offendendo ſolum ſe gratum oſtendere credit, niſi defendat oportunitate conceſſa, ac membris ferè omnibus ſui corporis ſe debitorem fateri conetur. Cumque lingua id fari natura non dederit, eadem ſaltem benefactoris pedes lambendo fatetur. O ſæculum infelix, ô ætas iam omnino lutea, ô homines Chriſtianorum nomen vſurpantes, ad maiorem in die iudicij confuſionem, & in gehennæ pœnam. Inſurgit quiſque veſtrum ac furit, ſi Principem ſuum terrenum, ſi dominum, amicum, famulum, ſi denique ſeruũ iniuria afficere audit. Si creatorem ac redęmptorem veſtrum, & pręſentis vitę huius, (quę vobis tã dulcis eſt, quia futuram timetis amaram) largitorem & authorem, ac futurum iudicem aſperrimum blaſphemare auditis, obmuteſcitis? Vbi fides, vbi religio? Quid prodeſt Chriſtiani ſanguinis antiqui iactantia, quæ vobis ſolum ad neophytorum improbatum ſeruit contemptum? Dedecus ac infamiæ notam cenſetis, ſi quorum cibis ad tempus nutrimini (etiam cum vitæ iactura) iniuriam linquitis inultam. Nõne maiorem ignominiam oporteret iudicare illius per quem eſtis, quicquid eſtis, blaſphemiam patienter audire, ac tepide reprehendere, & blaſphemantium ſæpius cœtibus admiſceri, ac quo blaſphemi conueniãt fauere ludos? O nobiles (quos ſæpius non parentum virtus, ſed rapinæ, violentiæ aliique ignobiles actus ad diuitias primum, ac inde ad nobilitatẽ euexerunt) qui inimicos amicorũ vſq; ad necẽ ex lege quadam nobilitatis perſequimini, & inimicos Dei & creatoris veſtri intra familiam ali-

liam alitis, defenditis, ſuſtinetiſque. In quo fiduciam cœleſtis regni poſſidendi po-
nitis, ſi inimicos veſtros, quos Deus diligere præcipit, odio habetis, ſuos autem ſuũ
nomen blaſphemantes diligitis. O ignaui, ac infelices iudices, qui poteſtate diuina
in terris vtimini, quorum iuſſis ob id cæteri homines natura pares, & meritis ſæ-
pius meliores obtemperant, quo negotiorum maiori deceret verſari ſolicitudine,
quam vt diuini nominis blaſphemos inſequeremini, captos nullo perſonarum di-
ſcrimine, nulla legalis pœnæ diſpenſatione puniretis? O ſumma pietas, qui ſolus
bonus es, & cuius ſolius omnia opera bona ſunt, non poſſum niſi cum Dauid ſci-
ſcitari: Vſquequo Domine improperabit inimicus, *irritabit* aduerſarius nomen
tuum? ac cum eo deprecari. Vt exurgas Deus & iudices cauſam tuam, & memor ſis
improperiorum tuorum, eorum, quæ ab inſipientibus fiunt tota die. *Maior* qui-
dem erit pietas, ſi tanti criminis perpetratores viuentes paterno affligas amore,
vt reſipiſcant, quàm ſi mortuos eos cruciari iubeas in æternum, vt loquelam dam-
natorum, quam viui fari cœperunt, perpetuo luctu nunquam fari prætermittant,
non in tuæ gloriæ diminutionem, ſed in ſuæ potius miſeriæ calamitatiſque au-
gmentum. His igitur in demonſtrationem huius criminis grauitatis, ſic prælibatis,
ad pœnam clericis illud committentibus infligendam veniamus, quæ quidem tan-
tò grauior in eis eſſe deberet, quantò ab ipſis grauius quàm à laicis in hoc delin-
quitur, ea potiſſimum ratione: Nam præter id quod ſicut & cæteri hominum
2 manu ipſius Dei teneantur, † eius ſtipendijs vnigeniti filij ſui Domini noſtri pa-
trimonio particulariter aluntur. Et tex. in c. ſi quis per capillum. 22. q. 1. contra
clericum ſtatuit in hæc verba: *Si quis per capillum Dei vel caput iurauerit, vel alio
modo contra Deum blaſpemia vſus fuerit, ſi in aliquo ordine eccleſiaſtico eſt, de-
ponatur*, cuius canonis antiqui pœnam tanquam vetuſtate collapſam ceſſare cen-
b ſuit Hoſt. *b* in ſumma de male. in §. blaſpemantes. verſic. grauior etiam. & hodie ar-
bitraria pœna cenſuit puniendum clericum blaſphemantem: cuius ſententiæ vi-
detur adhærere Ioan. And. Ancha. Ant. & Car. in capitul. 2. de maled. vbi Abb. di-
cit, quod ita communiter dicitur: Quamuis contrarium ſcripſerit Bonifacius de
Vitellinis in ſuo tract. maleficiorum. fo. 13. in rubric. de pœnis blaſphemantium
Deum & Sanctos, neminem pro ſua opinione referens. Cum autem clericus re-
bellis fuerit vel ſæpius hoc delictum commiſerit, tunc degradandum eum iuxta
diſpoſitionem dicti canonis ſcripſit Hoſti. vbi ſupra. de quo meminit Guiliel. Be-
nedict. in 3. p. rep. capitul. Raynuti. in q. de homi. num. 39. colum. 16. fol. 48. ex quo
videtur velle ſolum data incorrigibilitate, vel conſuetudine blaſphemandi, cleri-
cum eſſe deponendum pro iſto crimine, cuius in hoc ſententiæ adhæſit Alexand.
in con. 72. in 1. volu. col. 4. verſic. Præterea. dum referendo Hoſtien. vbi ſupra,
dicit, quod clericus propter hoc non poteſt deponi, niſi ſæpius ſit conſuetus,
qui plus audet affirmare, quod non ſufficeret probare, quod bis vel ter blaſphe-
mauit, an hoc vt dicatur conſuetus blaſphemare, pro quo allegat Cynum in l. 2. C.
de re. credi. & quod talis conſuetudo blaſphemandi debet probari per teſtes non
ſingulares, pro quo refert Cynum, Ioan. Andreæ, Paul. de Elea. & Antoni. in varijs
locis Panor. autem in d. c. 2. de male. dicit, quod ita graue poteſt eſſe delictũ, quòd
fieret depoſitio, & allegat text. in d. capitul. Si quis per capillum, & de conſue-
tudine

Digitized by Google

tudine blaſphemandi nihil dicit, ex quo videtur tenere, quod quando grauis eſſet blaſphemia, tunc habeat locum pœna canonis antiqui, de quo ſupra. Pœnam verò in d. cap. 2. de maledic. deſcriptam, clericum non ſubire. *c* Hoſt. tenet in ſumm. c illius titu. & Ioan. Andr. & Panor. ibi. eod. cap. 2. licet Alexand. in d. conſi. referat Hoſt. aliter tenere & corruptè, quia oppoſitum tenuit eius ad quod allegatur ab Alexand. Hodie verò in Concilio Lateranenſi *d* ſub Leone celebrato clericis d blaſphemantibus pœna decreta eſt ſub his verbis: Quicunque Deo palam ſeu publicè maledixerit, contumelioſiſque atque obſcœnis verbis Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vel glorioſam Virginem Mariam eius genitricem expreſſe blaſphemauerit, ſi clericus vel ſacerdos fuerit, eo ipſo, quod delicto huiuſmodi fuerit conuictus etiam beneficiorum, quæcunque habuerit, fructibus ( applicando vt infra) vnius anni mulctetur, & hoc ſit pro prima vice, pro ſecunda verò ſi ita deliquerit, & conuictus, vt præfertur, fuerit, ſi vnicum habuerit beneficium, eo priuetur, ſi autem plura, quod ordinarius maluerit, id amittere cogatur. Quod ſi tertiò eius ſceleris reus agatur & conuincatur dignitatibus & beneficiis omnib⁹, quæcunque habuerit, eo ipſo priuatus exiſtat, ad eaque vlterius retinenda inhabilis reddatur, eaque liberè impetrari, & conferri poſſint. Diſtributio verò prædictorum fructuum (vt ex d. c. Concilii colligi poteſt, in alio caſu quo etiam amiſſionē fructuum imponit) in fabricas beneficiorum huiuſmodi, vel pauperum eleemoſynas facienda eſt.

L *Apidibus opprimebatur*, quàm graue quàm enorme ſit ad blaſphemiæ crimen, nullis verbis poteſt explicari. Impii quidem blaſphemi qui cum Deo Opti. Maxim. ob innumerabilia beneficia illis collata Chriſtiana pietate gratias agere tenerentur, diuinum numen execrantur. Propterea (vt par eſt) multis criminibus contaminantur, quia vt præclarè Propheta inquit, Abyſſus abyſſum inuocat. Et quanta ſit huius criminis grauitas, atque atrocitas, ac certiſſima & varia mortis genera blaſphemis diuinitus illata, exemplo eſſe nobis poſſunt. Ob blaſphemiam, filius mulieris Iſraelitidis, præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blaſphemaſſet. Leuit. cap. 24. Ob blaſphemiam ſeruorum Senach. Regis Aſſyriorum, Angelus Domini 185. millia hominum de exercitu eius percuſſit. 4. Regum. cap. 19. Ob blaſphemiam Holofernes fœminæ manu victus fuit, Iudith. 12. Ob blaſphemiam Hieremiæ populus gladio & fame conſumptus eſt. Hieremiæ cap. 44. Ob blaſphemiam Antiochus inſanabili & inuiſibili plaga percuſſus fuit. 2. Macha. cap. 9. Ob blaſphemiam Nicanor cum armis ſuis ruit. 2. Macha. cap. 15. Ob blaſphemiam, Gygas Iſraëlem blaſphemans à Ionatha occiditur. Regu. 2. cap. 21. Ob blaſphemiam, qui Beelzebub conſuluerunt conſumpti ſunt igne à cœlo demiſſo. Reg. 4. cap. 2. Ob blaſphemiam Coreh, Datan, & Abyron, negantes Moyſen eſſe conſtitutum ducem populi, deuorati à terra fuerunt. Nec omittendum eſt quod in huius criminis deteſtationem dicere ſolebat Arragonum & Siciliæ Rex prudentiſſimus, propterea Deum tantopere in blaſphemos ſæuire, quod cum homines decipiunt, interponant Deum ipſum tanquam criminis mediatorem. Et varias pœnas diuinæ vltionis blaſphemis illatas, diligenter recenſet Boeri. deciſ. 301.

A *Blaſphemiæ grauitas explicatur.*

& multa lectu non indigna circa iſtius criminis punitionem ſcribunt Iul. Clar. lib. 5. recept. ſent. §. blaſphemia. D. Couar. in c. quamuis pactum. 1. part. relect. §. 7. num. 8. cum ſeq. de pact. lib. 6. Rep. inqui. in verbo, Blaſphemus. Contra. Brun. lib. 5. de hæret. c. 20. Franc. Epiſcop. Squillacenſis in tract. de fide Cathol. c. 16. Alber. in tract. de agn. aſſertio. q. 27. per totam, & q. 6. n. 14. & quæſt. 22. n. 63. Alphon. Caſtr. lib. 2. de iuſta hær. pun. c. 12. Simanchas in Cathol. inſt. tit. 8. Iac. Menoch. lib. 2. de arbit. iud. cent. 4. caſu 375. Auiles in c. prætor. c. 25. gl. 1. qui legendi ſunt.

Et multis etiam Pontificum ſtatutis decretæ pœnæ ſunt in blaſphemos: nam vltra decretum Leonis X. in Lateranenſi Concil. ſeſſ. 9. quod hic author allegat Iul. Papa III. ſeuerum reſcriptum in blaſphemos edidit anno Domini 1554. incip. *In multis depravatis*. Et poſtremo Pius V. Pontifex Maxim. in Bulla ſeu motu proprio, incip. *Cum primum Apoſtolatus officium*. Vbi de pœnis tàm clericorum, quàm laycorum agit.

*Blaſphemia crimen eſt mixti fori.*

Eſt quidem noſtro inſtituto notandum, blaſphemiæ crimen mixti fori eſſe, & ea ratione blaſphemantem tam per iudicem eccleſiaſticum, quàm ſæcularem puniri poſſe, text. in c. 2. de maled. quem ad hoc not. eleganter Barth. Socin. conſ. 119. lib. 4. & tenẽt ferè omnes nouiſſimè allegati, ſi verò iudex eccleſiaſticus prius de hoc crimine cognouerit, pœnamq; leuem impoſuerit, iure optimo poterit ſæcularis iudex, de huiuſmodi cauſa iudicare, ſuppleuitq; vſq; ad condignam condemnationem. tenet Bal. in auth. clericos. col. 2. C. de Epiſc. & cler. & in l. 1. col. 6. C. de ſum. Trin. & fide Cath. Matth. de Affl. in conſt. Regn. Siciliæ. tit. de *Paterenis*. lib. 1. n. 28. Itaq; mitior ab eo pœna imponenda eſt, quàm ſi à principio cognouiſſet, vt ſcribit Nic. Boe. deciſ. 289. Rob. Mart. in Spec. Aduocat. 6. part. n. 97. fol. 147. inſignis Couar. lib. 2. var. reſol. c. 10. n. 6. Petr. Auen. in c. prætor. 2. p. c. 5. n. 18. Qua ratione, oportet quòd iudices eccleſiaſtici, in puniendis his criminibus contrà laycos, non benignitate, ſed potius rigore vtantur, ne anſa detur ſæcularibus iudicibus, vt ſeuerius eos puniant, in ignominiam eccleſiaſticorum tribunalium.

Et licet opinio iſta veriſſima ſit & communis, in actionibus tamen forenſibus, nunquam vidi hoc pœnæ ſupplementum, à iudice layco imponi. Tum quia ipſe nõ tenetur ſtare ꝓceſſui iudices eccleſiaſtici ad ſupplẽdam pœnã. Tum propter maximam incertitudinem, quæ verſatur in diſcernendo, quomodo, & quando pœna legitimè ſuppleatur vel nè. Tum quia ad iudicẽ Eccleſiaſticum, tanꝙ digniorem ſpectat hæc declaratio, & ſemper declarauit, condignam pœnam impoſitam fuiſſe.

*Inquiſitores hæreticæ prauitatis in blaſphemia crimine aliquando iuriſdictionem obtinent.*

Quandoq; tamen, hæreticæ prauitatis Inquiſitores in blaſphemiæ nefando crimine, cognitionẽ habent. Nempe quando blaſphemia cum hæreſi connexionem habet, ita Card. in clem. 1. §. ſane. de vſur. Fran. Squillacen. de fide Cathol. c. 16. Alb. de agnoſ. aſſer. q. 6. n. 24. & q. 22. n. 63. & q. 27. & 36. n. 18. Matth. de Affl. in d. conſt. Siciliæ. lib. 3. rub. 54. Nic. Boer. deciſ. 301. Gram. deciſ. 50. D. Couar. vbi ſupra allegat. Alphonſ. à Caſtr. Camorenſ. lib. 1. de iuſt. hæreti. c. 12. & eſt communis & veriſſima opinio, circa quam multa ſcribit Iac. Septiman. in Cathol. inſtit. c. 8.

*Blaſphemiæ hæreticales quæ dicantur.*

Et quia ſæpiſſimè controuerti ſolet, quæ dicuntur blaſphemiæ hæreticales: quædam ſunt, quæ huiuſmodi verbis cõcipiuntur, abnego Deum, non credo in Deum, quæ vernaculo ſermone ſonant: *Deſcreo en Dios, reniego de Dios ò de la fee, ò de la Cruz, ò de*

Digitized by Google

*ò de la chriſma de la frente, ò renigo de la puridad de nueſtra Sennora.* Habent quidem verba hæc nefanda, infidelitatis ſignificationem, & fidei confeſſioni opponuntur. Aliæ verò blaſphemiæ quæ Hiſpanicè ſonant: *Pe e a Dios, por vida de Dios mal grado aya Dios, ò deſpecho de Dios.* Et ſimiles hæreticales non ſunt, quia fidei confeſſioni non opponuntur, quamuis grauiſſimæ blaſphemiæ ſunt, quia negant aliquid in Deo, quod ei conuenit, vel tribuunt Deo, quod minimè ei conuenit & ea ratione earum punitio ad ordinarios iudices pertinet. text. not in cap. 2. de maledi. & tradit San. Thom. 2. 2. quæſt. 13. art. 1. & quodlibet. 9. art. 14. Caſtro. in d. cap. 12. Domi. Soto de iuſti. & iur. lib. 8. quæſt. 2. art. 3. quem vide.

*Pœna quæ ſoleat imponi in blaſphemiæ crimine ab Inquiſitoribus.*

Pœna autem quæ imponi ſolet ab Inquiſitoribus pro his blaſphemis, in quibus cognitionem habent, ea quidem eſt, quod ſi blaſphemus infimæ ſortis fuerit, flagellis cæditur cum publica pœnitentia, in publicoque ſpectaculo, lingua ferro vel ligno comprehenſa cum abiuratione de leui ad triremes Regias pro graui blaſphemia condemnatur. Si verò fuerit nobilis pœna pecuniaria mulctatur, & ad tempus in monaſterium detruditur. ita teſtatur D. Ioan. Roias quondam inquiſitor Talentinus, nunc verò reuerendiſſimus Patenſis Epiſcopus de hær. 2. part. n. 176.

In aliis autem blaſphemiis leuioribus Inquiſitores ſolent condemnare blaſphemum, vt aliquo die feſto in Eccleſia dum diuina munera celebrantur, ſtet nudo capite, ſine chlamyde, nudis pedibus, ſine veſte ſuccinctus, dextera proferens ardentem facem, & ſacris peractis legitur publicè ſententia contra ipſum lata. Inducuntur etiam ieiunia, precationes, & pecuniaria mulcta ſolet imponi, vt refert D. Epiſcopus Siman. in catho. inſtit. tit. 8. num. 11.

*Proferens verba hæreticalia per iocum quæ pœna plectendus ſit.*

Sed locus iſte accommodatiſſimè expoſcit, vt tantiſper de illis qui per iocum hæreticalia verba proferunt diſſeramus. Et illud in primis ſcitu dignum eſt, quod quamuis regulariter dictum vel factum iocoſum pœnam non mereatur. l. ſicut ſemel C. de lib. cauſa. l. 5. Diuus. ff. ad leg. Corne. de Sicar. l. obligationum ſubſtantia. §. vlt. ff. de action. & obligatio. c. 1. de ſentent. excommuni. In crimine tamen hæreſis longe aliter iudicatum eſt, nam ſi quis aliquid in Deum, vel in fidem, vel in Sanctos prorumpit, pœna condigna plectendus eſt: Cardin. in Clemen. 1. §.. hæreti. q. 1. n. 7. Nicol. Arel. in tractat. de hære. not. 28. Fran. Squilla. in tracta. de fide catho. c. 19. n. 3. in fi. Pal. Rub. in allega. hæreſis §. 4. in fin. Siman. de inſti. cath. tit. 17. n. 22. 23. Roi. in ſing. fidei. 103. quia vt recte ſcripſit Gerſ. p. 2. tra. vlt.

*Non patiuntur ludum fama, fides, oculus.*

Sed vtrum qui talia verba proferunt ſunt ab Epiſcopo, vel hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus plectendi, multi, & non infimæ authoritatis viri dubitant. Sed mihi probabilior ea ſententia videtur, vt ab Inquiſitoribus plectantur, nam ex eo quod quis hæreticalia verba profert, ſtatim illorum iuriſdictioni ſe ſubmittit, & ideo ad eos pertinet iudicare, & diſcernere, an ſeriò, vel iocoſè verba prolata fuerint, ita tenet Cardin. & Ioan. Roias in præcitatis locis, quam ſententiam communiorem appellat Fran. Pegna, ad Directorium inqui. 3. part. Scho. 17. Negari certe non poteſt, quod qui hæc nefanda in Deum vel Sanctos proferunt, ſuſpectos fieri, vnde iuri conſonum eſt, quod Inquiſitores contra eos procedant.

Qua verò pœna iſtius criminis rei plectendi ſunt, in iure definitum non eſt, ideo

arbitraria pœna erit iniungenda. Eſt quidem iuris exploratiſſimi, non eſſe eos tanquam hæreticos plectendos, ſed leuius quia minime interueniunt, quæ ad hæreſim conſtituendam neceſſaria ſunt, videlicet error in intellectu, & pertinacia in voluntate. Punientur igitur pœna pecuniaria piis locis eroganda, vt ſcribunt Villadiego, & Rojas, vbi paulo ante allegaui, Quæ quidem pœna augenda, vel minuenda eſt, iuxta perſonæ locantis qualitatem. Perpendi etiam debet locus, ſcandalum, ſi aliquod inde ortum fuit, nec non qualitas perſonarum audientium, & ideo ſi viri Theologi & religioſi, coram laicis hæc dicteria & facetias protulerint, ſeueriſſimè ſunt plectendi.

Eſt igitur circa hoc diligenter præcauendum, non eſſe facile fidem accommodandam illis, qui per iocum hæreticalia verba dixiſſe aſſeuerarent, ſed maturiori conſilio res expedienda erit, ne hac ſumpta occaſione, impii, & ſceleratiſſimi homines, & qui verè hæretici ſunt, condignas tanti criminis pœnas effugiant. Nec debent Inquiſitores faciles eſſe ad credendum talem excuſationem, vt piè ſatis & eleganter ſcribit Cald. in tract. de forma procedendi contra Inquiſitos de hæreſi. in rubr. de hæreti. credenti. num. 6. quem vide.

*Qui verba Sacræ ſcripturæ ad iocoſa trahunt libelloſque componunt quos paſchinos appellant ab Epiſcopis & inquiſitoribus poſſunt puniri.*

Quæ ſane ſunt obſeruanda aduerſus eos, qui verba Sacræ ſcripturæ ad iocoſa, ſcurrilia, & inania trahunt, nec erubeſcunt ſæpenumero ex diuinis verbis impudēter (vt vulgus loquitur) *Paſchinos* componere, ſunt quidem diris & grauiſſimis pœnis coercendi cum Spiritus ſancti verba ſacroſancta, in ludibrium conuertantur, cuius criminis perpetratores ab Epiſcopis puniendos eſſe ſeueriſſimis pœnis, præcepit Concilium Trid. Seſſ. 4. in fin. dicens: *Poſt hæc temeritatem illam repi imere volens, qua ad profana quæque conuertuntur, & torquentur verba, & ſententiæ Sacræ ſcripturæ ad ſcurrilia ſcilicet, fabuloſa, vana, adulationes, detractiones, ſuperſtitiones impias & Diabolicas incantationes, diuinatidnes, ſortes, libellos etiam famoſos, mandat, & præcipit ad tollendam huiuſmodi irreuerentiam & contemptum, ne de cætero quiſquam quomodolibet, verba ſcripturæ Sacræ ad hæc & ſimilia audeat vſurpare, vt omnes huius generis homines temeratores, & violatores verbi Dei, iuris arbitrarii pœnis per Epiſcopos coerceātur.* Hactenus Catholicum Concilium. Et quamuis ibi horum criminum punitio Epiſcopis demandetur, quando verò hæreſim ſapiunt, iure optimo Inquiſitores ad punitionem, & coertionem illorum procedunt, vt iam prædiximus. Nouiſſimè verò dicti libelli famoſi ſiue paſquines, prohibiti ſunt à Reuerendiſſimo Domino Gaſparo Quiroga Cardinali & Archiepiſcopo Toletano. regula 10. in Catalogo librorum prohibitorum edito hoc anno 1583. in princip. inter alias regulas, quas ad hæreticorum labes extirpandas, tanquam generalis horum *regnorum* inquiſitor, prudenter condidit.

Supradictis addendum erit, an qui animo indeliberato, *veluti* per lubricum linguæ, in blaſphemiam, vel hæreſim prorumpit, nec quidem puniendi videntur, quia non facile lubricum linguæ ad pœnam trahendum eſt, l. 1. C. ſi quis Impe. maled. l. famoſi. ff. ad leg. Iul. Maieſtat. quod autem ait. 22. quæſtion. 2. not. Zanchin. in tract. de hæret. cap. 7. numer. 9.

Sed verius eſt crimen hoc non eſſe inultum relinquendum, ſed eos qui per lubricum linguæ deliquerint, extraordinariè puniendos Lap. & Cardin. in d. Clement.

ment.

Digitized by Google

Clementi.vni.de vſur. Campegi.apud Zanchin. c. 7. Albertinus in tract. de agnoſcend.aſſer.quæſtio.3.num.10. Villadiego de hæreti.quæſt.1.num.7.Roias.eod.tractat. 1. part. numer. 66. plectendi quidem erunt pecuniaria pœna in vſus pios eroganda, vel alia arbitraria, conſideratis his qualitatibus, & circumſtantiis, de quibus paulò ante agebamus. Erit tamen magni momenti ad dictam pœnam minuendam vel nullam infligendam, quando qui ea verba dixit, ſtatim palinodiam recantauit, & pœnituit, licet grauiter erit reprehendendus, & ſummè monendus, vt deinceps caueat.

Excuſabitur autem is qui blaſphemiam, vel hæreticalia verba, cum eſſet in ebrietate, protulit, nam perinde de eo iudicandum eſt, ac de furioſo & mente capto.l.recipiendum.§.delinquunt.ff.de pœnis.l.omne delictum.§.per vinum.ff. de re militari.c.à crapula, de vita & honeſt. clerico. Zanchi. de hæreti.cap.7.n.10. ceſſante verò ebrietate grauiter eſt corrigendus.

Erunt etiam à pœna immunes dormientes, cum furioſis æquiparentur.l.1.§.adipiſcuntur.ff.de acquirend.poſ.& ideò non ſunt puniendi Clem.vni.de homi.tradit latiſſimè Tira.de pœnis.cauſa.5.num.1.

Similiter non punientur pœna ordinaria, qui iracundiæ calore incenſi in blaſphemiam prorruperint. Gof. Abb. Antiq. Ioan. Andr Abb. Henri, & omnes, in c.2. de maledi. quorum doctrinam multis ornat Andr. Tiraqu. de pœnis. cauſa.n.14. A

*Cenſuit Hoſt.* Adde optimè Didac. Couarru.in d. c. quamuis pactum. 1. par. §. 7. num. 10. B

*Clericos non ſubire.* Adde Abb.in c.2.de male. vbi author hic allegat, qui num.8. opinionem iſtam communem eſſe fatetur, idem etiam profitetur Iacob. Septim. in catho.inſti.c 8.num.22. Iul. Clar.in d. §.blaſphemia.ver.ſed quæro. Et potiſſima ratio eſt, quia clericus non facit publicam pœnitentiam. tex. in c. 1. de bigami. & in c. de his.50.diſt.& in c.presby.82.diſt. Ne grex fidelium ſcandalum patiatur, neue dignitas ſacerdotalis vileſcat, cui ſumma reuerentia debetur, vt oſtendit Chry.l.3.de ſacer.& Amb.l.de dig.ſacerdotali. C

*Concilio Lateranenſe.* Adde quæ de dicti Sacroſancti concilij conſtitutione emanarunt, & ad literam referunt Mart. Naua. in c. inter verba.11.quæſt.3.corol.57.num. 148. D. Coua. in d. §. 7. D

## *Apoſtata.*

## CAPVT CXV.

1 *Apoſtaſia triplex ſpecies conſtituitur.*
2 *Clericus Apoſtata qualiter puniatur.*

PRæmiſſo prius † quod eſt triplex ſpecies Apoſtaſiæ, vt per gl. in c.1.de Apoſta.& ibi Inn.& per Hoſtien.in ſumm.eiuſdem tit.in § Quot ſpecies ſcilicet perfidiæ, inobedientiæ, & irregularitatis. Omiſſa prima ſpecie, quia magis videtur pertinere ad materiam hæreſis Quæ fuerit pœna antiquorum † canonum, illius, qui religionis profeſſionem apoſtatauit, poſuit Concilium Arelatenſe 2. Canon. fina. in hæc verba: *Si qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant, & ad ſæculum re-* 1 2

deunt, & poſtmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, ſine pœnitentia communionem penitus non accipiant, quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti, & quicunq; ille ſit, poſt pœnitentiam ſæcularem habitum non præſumat, quòd ſi præſumpſerit, ab eccleſia alienus habeatur. Pœna clerici apoſtatæ in ſecunda ſpecie ſcilicet inobedientia, eſt quòd infamis efficitur durante Apoſtaſia, & à teſtimonio repellitur & excommunicatur, vt notat Hoſtien. vbi ſupra, in §. Qualiter puniantur. per tex. in c. Si quis à vero. 3. quæſt. 4. Si autem vobis. 11. quæſt. 3. Et ſi non reſipuerit, degradatur ſecundum eum. Vide tamen Abb. in d. c. 1. vbi aliter diſtinguit, videlicet quòd ſi quis non vult obedire Papæ, ſeu eius canonibus, credendo eum non habere poteſtatem, punitur vt hæreticus. Si verò hoc facit ex contemptu, debet deponi, & ſi fuerit incorrigibilis traditur curię ſæculari, & poterit excommunicari. Si autem inobediens eſt ex aliqua concupiſcentia, tunc mitius punitur. Pœna inſuper apoſtatæ in tertia ſpecie irregularitatis, quæ fit multis modis ſecundum Innocen. in d. c. 1. poſt gl. ibi, ſcilicet quando quis recedit ab ordine ſuo, ſiue ſumptę religionis dimittendo tonſuram, vel coronam, vel accipiendo vxorem, vel abiiciendo religionis veſtem, vel clericalem, redeundo ad ſæculum, eſt quòd illa durãte repellitur ab accuſatione & teſtimonio, & eſt infamis ipſo iure, vt in c. Alieni. 2. q. 7. & in c. Beatus. 3. quæſt. 4. ſecundum Hoſtien. vbi ſupra. Nec poteſt ad dignitatem eligi, vt in c. Legi. 16. quæſt. 1. & clericus admonitus, ſi ſe non correxerit, deponendus eſt, vt in c. Sine ornatu. & in c. Præcipimus. 21. quæſtion. 4. & in c. Sin autem, cũ duob. ſequent. 16. quæſt. 3. ſecundum eum. ibi. Item quòd caret priuilegio clericali, vt in c. 1. eod. tit. vbi tex. dicit, quòd clerici qui relicto ordine clericali, & habitu ſuo in Apoſtaſia tanquam layci conuerſantur, ſi in criminibus comprehenſi teneantur, non liberantur per cenſuram eccleſiaſticam. Quæ pœnæ procedunt, quando conſtat de Apoſtaſia. Si verò de illa fuerint grauiter infamati, deficiente probatione compelluntur per eccleſiaſticam diſtrictionem ad ſe purgandum, vt in c. tuæ eod. tit. Quando autem clericus non poteſt induci ad reſumendum malè dimiſſum habitum, tunc poteſt incarcerari ſub graui cuſtodia, ita quòd ſolùm ſibi vita miſera reſeruetur, donec à ſuæ præſumptionis nequitia reſipiſcat, vt ſunt verba text. in c. à nobis. eod. titul.

## *Schiſmatici.*

## CAPVT CXVI.

1 *Clerici huius tanti criminis rei, qualiter puniantur.*

1 Clerici facientes † ſchiſma contra epiſcopum, puniuntur per Concilium Carthaginenſe 2. in canon. 8. ſub verbis huiuſmodi: Si quis presbyter à præpoſito ſuo excommunicatus, vel correptus fuerit, decet vtique apud vicinos Epiſcopos conqueri, vt ab ipſis eius cauſa poſſit audiri, ac per ipſos ſuo epiſcopo reconciliari. Quòd niſi fecerit, ſed ſuperbia (quod abſit) inflatus, ſecernendum ſe ab Epiſcopi ſui communione duxerit, ac ſeparatim aliquibus ſchiſma faciens ſacrificium Deo obtulerit, loco amiſſo Anathema habeatur, & locum amittat. Nihilominus, & de ciuitate,

uitate,& congregatione,in qua fuerit,longius repellatur. Nunc autem ſchiſmaticus clericus degradatur, & traditur curiæ ſæculari, ita voluit Bonaguida, quem refert Ioannes And.in c. cum non ab homine. de iudi. motus per text in c.de Liguribus.23.quæſtion.5.quod intelligitur de incorrigibili, vt per gloſ.in d.c.cum non ab homine. de iudic. quod etiam ſequitur ibi Ioan. Andr. vt refert Abb. in c. at ſi cleri.de iud.column.12. & probatur in eod.c. de liguribus, dum dicit, ſi contempſerit & permanſerit,per publicas poteſtates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in c.at ſi clerici, in column. 22. verſic. Quintus caſus de iudicio. dicit tamen Ioannes Andreas,vbi ſupra, at refert Abbas dicto loco, quod ſi eſſet ſchiſma contra Eccleſiam Romanam, poſſet procedere dictum illud Bonoguidæ. quia tunc poſſet includi ſchiſma,ſub caſu hæreſis, quod non placet Abba. indiſtinctè,ideò ipſe diſtinguit. Aut enim ſchiſmaticus credit eccleſiam eſſe penes alterum tantum, ex pluribus,qui gerunt pro ſummis Pontificibus, & tunc eſt ſchiſma ſine hæreſi. Aut credit eccleſiam poſſe conſiſtere penes duos in ſolidum,& tunc eſt ſchiſma cum hæreſi,& hoc vltimo caſu poſſit ſaluari opinio Ioan.Andreæ, & idem dicit quando plures erigerent capita contra eccleſiam Romanam, facientes nouam ſectam ,& noua ſtatuta,quia tunc etiam eſt ſchiſma cum hæreſi. Et iſtam diſtinctionem Abb. ſequitur Areti in c.cum non ab homine col. 10. de iudi.

## ANNOTATIO.

ADde quòd Apoſtaſia eſt temerarius à ſtatu fidei & obedientiæ, vel religionis receſſus,ſic tradiderunt Alexand.de Alex.part.2.quæſtio.183.& Sanct.Thom. 2 2.quæſtio.12. artic.1. Et vtrum infidelitas hæretici & apoſtatæ ſint duæ infidelitatis ſpecies diſtinctè tradit Sanct.Thom. 2. 2. quæſt 10. artic.1. & latiſſimè Melchior Canus.lib.12 c. 9. de locis Theologicis. Et vide multa circa huius criminis punitionem vltra ordinarios interpretes, qui tradiderunt Alphon. à Caſtro. libr 1.de iuſta hæretic.puni.c.7.& 23.Iacob.Septim.in catho.inſti.c.7. Arnal.Alber in rep rub.de hæreti lib.6.q.11. Bern. Com. in lucerna,in verb. Apoſtata.Nicol.Arela.in tract.de hæret.not.44 elegantiſſimè Cano.d.c.9.

ADde quod ſchiſma eſt illicita ab vnitate diſceſſio, vel eſt ſciſſura, quæ vnitati opponitur,vt ſcribit Alexand.Ales 2.part.quæſtio.182.& Sanct.Thom.2.2. q. 39 Et nota quòd ſchiſma ſummum malum eſt,& à Deo grauius punitur quam parricidium aut idololatria, vt optimè probat Optatus Epiſcopus Mileuitanus libr.1. contra Parmenium.Irenæus l.3. aduerſus hæreſes, c.64.Schiſma quidem & hæreſis ſunt ſorores,vt explicat Origenes,in Ezechielē, Homelia. 8 cùm nullū ſchiſma ſit, ꝙ non confingat hæreſim,vt in c.inter 24.q.3. Et vt ſcirent homines quàm graue, & deteſtabile ſit hoc crimen,oſtendit Dominus in Datan & Abirō,quos terra viuos abſorbuit,hæc & alia multa ex ſacris literis cōtra ſchiſmaticos referunt Cape.in fine Hierarchiæ Eccleſ.Faber cōtra Lutherū tract.6.tex.8.Brū.l.5.de hær.c 18.& vide latius circa iſtius capitis materiā.Syluecſt.& Caiet.in ſūma.in verbo,ſchiſma, Frā.Picū. *Not. contra ſchiſmaticos.*

lib.de

Digitized by Google

lib.de fide. Theodor.17. Pelag.lib.1.de planctu Eccleſiæ.artic.63. Alphon.à Caſtro lib.1.aduerſus hæreſ.c.9. Iacob. Septimac. in catho.inſtitut.c.56. Petrum Rebuff.in practic.benefi.3 part.de modis amittendi benefi. num.29. & nouiſſimè poſt primā huius operis editionem plura congeſſit Ioan. Roias in tracta. de hæreti.1.par.num. 498. Palat. Rubi. de Regno Nauarræ part. 5. §. 7. Locatus in opere iudi. in verbo, Schiſma.

*Hæretici.*

## CAPVT CXVII.

1 *Hæreticus quis dicatur remiſſiuè traditur.*
2 *Clericus hæreticus ipſo iure eſt beneficio priuatus.*
3 *Clericus hæreticus eſt degradandus, & ſeculari curiæ tradendus.*
4 *Bona hæretici clerici confiſcantur & Eccleſiæ à qua ſtipendia recepit applicantur.*

1 PRæmiſſo † prius quis dicatur hæreticus, cum non ſit præſentis ſpeculationis, quia variis in locis hoc doctores enucleant, præcipuè Hoſtien.in ſumma.de hęret.§.1.& Bonifa.in tract. maleficiorum. rub. de crimine hæreſis. Et doctor noſter Hiſpanus Didacus de Villadiego, in ſuo tract. contra hæreticam prauitatem in 1. quæſt. & Arnal.Alber in repe.Rubric.de hæreti.in 6.fol.in 1. quæſt. Vna pœnarum
2 qua † damnatur clericus hæreticus eſt, quod ipſo iure eſt priuatus beneficio, a vt
a probat text. iuncta gloſ. in c. quo iure. 8. diſtin. & ibi notat Præpo. poſt Domini.& notat Compoſtel. in c. quod ſicut de electio.in colum.11. dum dicit quod crimen hæreſis ipſo facto inducit priuationem. idem etiam notat Anchara.in conſ.288.incip. Vltra alia ſolenniter.vt refert Felin.in c.2.de reſcrip. in 3.colum. Et notat Nicolaus de Milis in ſuo repertorio, in verbo, hæretici, ex quo reſultat primus effectus, quòd non poterit renunciare poſt commiſſum delictum. Secundus quòd agenti petitorio pro beneficio quod ſemel habuit obſtat exceptio, quòd ſit hęreticus. Notat Abb. referendo Inno. in c. inter dilectos de exceſſi. prælat. prope fin. & prædicta concluſio, videlicet quòd hæreticus ſit priuatus ipſo iure beneficio, fuit potiſſimum fundamentum dominorum de Rota, qui tenuerunt quòd regula Cancellariæ.32. quæ diſponit, quòd impetrans, beneficium pacificè poſſeſſum debet exprimere ea, de quibus ibi, non habet locum impetrante beneficium hæretici, vt refert Guiliel.Cador.in deciſ. Rotæ per eum collectis, in deciſ.14 qui ita dicit fuiſſe iudicatum per maiorem partem dominorum de Rota, licet alij quatuor eorū fuerint in contraria opinione, per quē poteris videre fundamenta vtriuſq; opinionis. Et vide Philip.in c. vt commiſſi. prope fin. de hęreti.lib.6. vbi dicit referendo Domi.& Imo. quòd clericus hæreticus rediens ad fidem, ante ſententiam recuperat beneficium,
b ſecus b autem, ſi poſt, quia tunc non niſi ex diſpenſatione. Alia & principalior pœna
3 eſt, quòd † degradatus traditur curiæ ſęculari, c vt in c.ad abolendā de hæret. Quod
c fallit, niſi talis hæreticus velit ſe corrigere, vt in c.pen.de hæret. Et notat Abb.in d. c.ad abolendam. & ibi Ioan. de Anan. quia tunc depoſitus detruditur in carcerem, vt concludit Abb.in c. at ſi clerici. de iudi.column. 12. Idem Abb. & Ana. in d.c.penultim. & Domi.in c. 1. in 5.not. de hære.in 6.& in c. Nec licuit.17. diſtinct.& not.
Philip.

Philip.in c.vt commiſſi.in 4.nota.de hæret.lib.6. Decius.in d.c. At ſi clerici.column.
21.verſic.Et quando.Et nota quod etiamſi non ſit tradendus curiæ ſæculari clericus
hæreticus, ſed perpetuo carceri mancipandus, debet degradari, *d* vt notatur in c.1. d
de hæreti.in 6. maximè per Arnal. ibi. in 6. nota. Si tamen ſemel deliquit, & ſe cor-
rexit, & poſtea iteratò delinquat, nihilominus traditur curiæ ſæculari, ita Domini.
in d.c. nec licuit per text.in c. Super eo. de hære. lib. 6. Sequitur Fęlinus in d.c.at ſi
clerici.column.fin.& voluit ibi Abb. in d.column.12. verſicu. Ad terrium. Vide l.
antepenulti.titul.6.part.1. Quæ videtur ponere tres caſus, in quibus iſta materia hę-
reſis clericus traditur curiæ ſæculari, quando fuerit inuentus in hæreſi, aut abiurabit
eam, *e* & fuerit relapſus, aut quando ſe compurgauit, & reincidit in eam, & degra- e
datio hæretici poteſt fieri per epiſcopum proprium ſolùm, vt in c.1. de hæret.in 6.
vocatis aliis perſonis, de quibus ibi. Eſt alia & † tertia pœna quam clericus hæreti-
cus patitur, quòd bona eius publicantur, & Eccleſiæ à qua ſtipendia receperat ap- 4
plicantur, *f* vt diſponitur in c. Excommunicamus.10 1.§. damnari verò. de hæreti. f
Vbi vide gloſ. in verbo, Stipendia, declarantem, quòd ſi clericus habeat plura ſti-
pendia in variis Eccleſiis, tunc bona diuidentur pro rata inter eas, quam ibi ſequi-
tur. Anto. Et quia ille tex. non aperit, cui applicentur bona clerici hæretici non ha-
bentis Eccleſias, vide ibi Abb.in 1.column.credentem, quòd tunc debeat applicari
epiſcopo loci, qui diſtribuat ea in pios vſus, quod ſequitur Ana.in 2. colum. Quan-
do autem talis clericus habet bona emphyteuticaria à domino temporali, tunc illa
deberent applicari domino rei emphyteuticę, *g* vt videtur velle Oldra. in conſil. g
17. incip. Thema tale eſt. Quidam clericus. Cardin. tamen in Clemen. 2. de hære.
in verſicu. Inquiſitoribus. in 7. quæſtion. poſt bonam huius articuli examinatio-
nem concludit verius eſſe dicendum, quòd emphyteuſis clerici damnati applica-
tur Eccleſiæ, ſicut & alia eius bona, quia non appatet ratio diuerſitatis: erit tamen
talis emphyteuſis obnoxia domino temporali, quoad hoc quòd ei debeatur ſua
penſio, quem vide reſpondentem ad fundamenta Oldrald. quamuis Felinus in d.
c.excommunicamus, in ptin. non benè referat Cardinalem, dum dicit poſt An-
char. & Anan. quòd bona etiam patrimonialia clerici applicantur fiſco eccleſiæ,
niſi in illis recognoſceret dominium vtile à domino ſæculari: quia illud non con-
fiſcabitur, ſed reuertetur ad dominum directè, quia vt ſupra diximus loquendo in
emphyteuſi, in qua clericus ſolùm habet dominium vtile, & dominus ſæcularis di-
rectum, contrarium expreſſè tenet Cardi. Ad quod benè aduerte, ne decipiaris in
prædicta limitatione Felini, quam ſupradictis verbis ſuccinctis ſcripſit: & vide in
hoc quod latius ſcribimus infra in verbo. Bonorum publicatione. Clerici verò cre-
dentes receptatores, defenſores, & fautores hæreticorum, excommunicationi ſub-
iacent, ita vt poſtquam quis eorum fuerit excommunicatione notatus, ſi ſatisface-
re contempſerit intra annum, ab officio & beneficio deponatur, vt in c. Excom-
municamus. §. Credentes, verſi. Si verò clericus. de hæret. Ex ratione, quia in quo
maior eſt culpa, grauior exerceatur vindicta. In quantum autem ſupra dicitur cre-
dentes, intelligendum eſt de credentibus hæreticos eſſe bonos viros, nam aliàs cle-
rici credentes erroribus hæreticorum, cùm ex hoc dicantur hæretici, pœna hæreti-
corum, de qua ſupra, puniendi ſunt, & ita intelligit illud verbum credentes, An-



Digitized by Google

ton. in c. Excommunicamus el 2. eod. titu. quem ſequitur Ioan. de Anan. in d. §. Credentes. quem ibi vide column. penul. & fin. declarantem etiam, qui dicantur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta pœna depoſitionis imponitur clericis vltra alias pœnas impoſitas in text. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Hoſti. ibi, quem refert & ſequitur Anan. Hodie fautores & receptatores hæreticorum ſunt excommunicati ipſo iure, vt patet in bulla quæ legitur in cœna Domini, & ſic etiam erant tempore Hoſtien. prout refert Ana. ibi. Et vide Syluestr. in ſumma. in part. hæreſis. lo 1. verſicul. — Octauò quæritur. qui colligit 14. pœnas hæreticorum, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis ſex, aut ſeptem: quia illæ concernunt hæreticos habentes liberos, & vxores.

A Hæreticus an ſit ipſo iure beneficio priuatus vel per ſententiam priuatur.

P*Riuatus beneficio.* Adde quòd clericus hæreticus non ſit ipſo iure priuatus beneficio, ſed per ſententiam priuandus. tenuit Alphon. à Caſtro libr. 2. de iuſt. hæret. puni. cap. 9. ea potiſſimum ratione motus, quia iura quibus hæc pœna ſtatuitur non imponunt aliqua verba latæ ſententiæ, vt patet in c. ad abolendam. & in c. excommunicamus. §. credentes. de hæreti. cuius quidem opinio benignior eſt & fortaſſis verior, vt aſſerit Iacob. Sept. in catho. inſti. c. 45. numer. 26. & vide D. Epiſcopum Couarru. libr. 2. vari. reſolu. c. 8. numer. 4. Quamuis Petrus Rebuff. in pract. benefic. 3. part. de modis amittendi beneficia. numer. 4. hanc authoris opinionem ſequutus pro ea ponderat text. in d. c. ad abolendam. §. 1. ibi. *Et ſic omni beneficio ſpoliatus.* Quæ quidem verba executionem inducunt, probantque priuationem ipſo iure infligi, ex his quæ adducit Anton. de Butrio in c. vlt. colum. 2. de poſtu. Felin. in c. Rodulphus. quæ opinio mihi verior videtur.

Quæ hodie nouiſſimo iure eſt confirmata, nam Pius V. Pontifex Maxim. reſcripto quodam incip. cùm ex Apoſtolatus. quod habetur in literis Apoſtolicis pro officio ſanctæ Inquiſitionis, fo. 115. vbi definiuit omnia beneficia, cuiuſcunque generis fuerint, vbicunque vacantia propter hæreſis crimen à quocunque commiſſo, ordinationi & diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ eſſe reſeruata, ex qua reſeruatione apertè ſupponit ipſo iure ea beneficia vacare. Et huc pertinet id decretum, de quo meminit Locatus in fine operis iudicialis impreſſi Rom. 1570 pag. 473. quo cautum aſſerit quòd cùm hæreticorum beneficia vacent à die commiſſi criminis, ſi ea reſignentur, nullum ius reſignatariis acquiritur, quia hæretici omne ius ſuum amiſerunt, & ideò ſunt reſeruata ordinationi Apoſtolicæ, quod refert etiam F. Pegn. in director, in qui. lib. 3. Scholio. 155.

Sicque collatio beneficij hæretico facta, eſt ipſo iure nulla, vt multis probat Lamber. de iure patrona. libr. 2. part. articul. 69. quæſt. in princ. in fin. ex quo fit, vt omnes fructus perceptos reſtituere teneatur, cùm ius nullum habuerit, vt ſcribit Alphonſ. à Caſtro. lib. 2. de iuſta hære. puni. c. 9.

Fateor tamen ſententiam declaratoriam neceſſariam eſſe, in qua opinione fuerunt Innoc. in c. cum in noſtris, de conceſſi. præbend. Compoſt. in c. conſiderauimus. de electio. Anchar. conſi. 293. num. 4. Alciatus in c. 1. de iudic. num. 37. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. libr. 2. centu. 5. caſu 416. num. 64.

Quin-

Digitized by Google

Quinimò filij hæreticorum, & eorum receptarores. priuantur ipſo iure, beneficiis obtentis tempore commiſſi criminis, vt eſt communis opinio teſte Ioan. Lup. de Regno Nauarræ.5.part. § 8. quem refert Couar.d. num. 4. & de ea egregiè diſputat Fran. Pegn. ad Director. inquiſi.lib.3.Scho.46.foli.180 Fatetur tamen D. Epiſcopus Siman. in catho. inſtitu.c.29.num. 7. pia & benigna conſideratione receptum eſſe, quòd nec per ſententiam priuentur, & aſſeuerat ita pronunciatum fuiſſe per inquiſitores Valiſoletanos, & opinionem iſtam dicit mitiorem & benigniorem eſſe Iul. Clar. libr.5.recep.ſenten. §. hæreſis. verſi. Item clericus. *Filii Hæreticorum & eorum receptatores. ipſo iure beneficiis priuantur.*

*Recuperat beneficium.* Adde ſeptem requiſita, quæ omninò neceſſaria ſunt, vt hæreticus ſemel lapſus nihilominus retinere poſſit beneficium eccleſiaſticum, quæ congerit Petrus Rebuff in pract. bene.3.part. de modis amittendi benefi.numer.6. cum ſequent. & vide nouiſſimè F. Pegn. ad Direct. inqui.3.par.Scho.155. B

*Traditur curiæ ſæculari.* Adde Iac. Septim. in catho. inſti.c.45.n.25.Paul. Grill. in tract. de heret.q.7.Gund. à Villad. eod. tractat.q 19. Fuit aliquando controuerſum, an in die feſto hæc traditio curiæ ſæculari facienda eſt, & omni pretermiſſa diſputatione, ſemper mihi earum inquiſitionum ritus placuit, in quibus huiuſmodi ſententiæ diebus feſtiuis ſolent pronunciari: nam vt ſcribit Ioan. And. in c. vt commiſſi. de hæretic. libr. 6. expedit multitudinem populi congregari ad videndum reorum cruciatus & pœnas, vt inde diſcant timere homines, & à malo committendo longè repellantur, vnde valdè conueniens videtur, vt hoc publicè & diebus feſtiuis fiat: cùm maior tunc adſit populi confluentis multitudo. Et fortè propter hoc Hiſpania noſtra publico fidei actu diebus feſtiuis ſolet celebrari. de quo ſtat inſtructio facta Mantuæ Carpentanorum ann 1561.c. 77. in hæc verba latinitati donata: *Vbi reorum proceſſus concluſi fuerint, & ordinata ſententia, Inquiſitores diem feriatum in quo fiat publica fidei actio, aſsignabunt, quem diem ſignificabunt capitulis Eccleſiæ, & conſilio ciuitatis, & vbi fuerit Regius Senatus intimabitur etiam præſidi, & auditoribus, qui omnes inuitabuntur, vt fidei actionem comitentur iuxta conſuetudinem cuiuſque loci. Curent autem inquiſitores vt hæc tam commodo tempore fiat, vt executio ſententiarum eorum, qui tradendi ſunt curiæ ſæculari, poßit fieri ob euitanda incommoda.* Hæc ibi celebrat ſanè in Hiſpania, hæc actio fidei tanta authoritate & maieſtate, vt videatur horrendum, ac tremendum ſpectaculum, & ſic veluti imago futuri iudicij, quo nihil eſſe poteſt ad terrorem incutiendum aptius, ex quo plures vtilitates oriuntur. C *Hæreticorum traditio ſæculari curiæ an die feſto fieri poßit.*

*Debet degradari.* Nota quòd apud antiquos valdè dubitatum & controuerſum fuit, an ſacerdos, qui ob crimen hæreſis in perpetuum carcerem erat detrudendus, prius foret à ſuis ordinibus actualiter degradãdus, ſed illam rem definiuit Vrbanus IV. ſummus Eccleſiæ Præſul reſcripto incip. Conſultus. §. quæſtion. vt refert Fran Pegn. ad Directo. inquiſit. Scho.65.fol.185 his verbis: Quæſtioni verò qua queritur vtrum conſtitutus in ſacris deprehenſus in hereſi, & propter hoc immurandus perpetuò, prius ſit ab ordinibus à ſuo Epiſcopo degradandus, anteqnàm tradatur huiuſmodi pœnitentiæ, reſpondemus, quòd talis qui eſt perpetuo immurandus prius debet à ſuis ordinibus degradari, hæc ibi. Quæ ſanè degradatio realis & actualis eſſe debet Director inquiſi. 3. part. in 10. modo terminandi proceſſum fidei. fo. D *Clericus in perpetuum carcerem detrudendus an prius degradari debeat.*



333. Alber-

333.Albertinus in c.quoniam. de hæretic. libr. 6. in princi. num. 55. Campegi.apud Zanchi.in tractat.de hæreti.c.20. verſic.obſerua deniq́ue, & licet hæc de iure veriſſima ſunt,cùm tamen diſpenſari ſoleat cum illis,qui in perpetuum carcerem ſolent condemnari, ideò non realiter,ſed verbaliter tantum degradari ſolent, quod ſancti officij benignitas laudabiliter introduxit,vt teſtatur Franc. Pegna.d.Scholi.65.

E *Antiquiſſimum eſt in Dei eccleſia abiurationis vſus ad repellendas hæreticorum fraudes.*

*Aut adiurabit eam.* Fuit ſanè olim ſalubriter inſtitutus abiurationis vſus,ob continuas frequenteſque hæreticorum fraudes impias, vt abiurationis robore adacti & quaſi firmiſſimo vinculo alligati cogerentur in vnitate & puritate Eccleſiæ permanere, ne eis liberum eſſet impunè quoties vellent recedere, vt grauiter conſtituit Leo huius nominis primus epiſtol.84.vt refert Conrad.Brunus lib.3. de hæret. c.6. & abiuratio res antiquiſſima eſt in Dei eccleſia, de qua fit mentio in prima Nicæna Sonodo, c.8.eiuſdem abiurationis meminit Concilium Epheſinum ſub Celeſtino I.celebratum, & concilium Laodicenum.c.7.

Et ex ſacris conciliis & multorum ſanctorum patrum teſtimoniis hanc catholicam veritatem probat Grati. in c. Saluberrimum, & in c. donatum. 1. quæſt. 7. vbi nullus hæreticus ab Eccleſiæ vnitate recipiendus eſt, niſi prius hæreſim abiuret, & anathematizet, quòd labentibus ſæculis idem ſemper cum hæreticis redeuntibus obſeruatum eſt,vt in Concil. Conſtantienſi.c.19.

De qua abiuratione multa diſſerunt Zanchin.de hære.c.20. num.2.vbi Campegius Bernar.Comen. in lucerna.in verbo,abiuratio. Albe.de agnoſcen.aſſer.quæſt. 30.num.6.Siman.in inſti.Catho.tit.1.& in enchirid.tit.53. Ioan. Roias in ſing.fide. 11.& in tracta.de hæreti.part.aſſer.41.num.331.Et eſt de hac abiuratione ſingularis locus in concilio Toloſano c. 11. & in concilio Narbonenſi. c. 6. & in conci. Viterrenſi.c.29.

*Ioã Bernar. opinio quadam dubia interpretatur.*

Quòd vero author hoc loco ſcribit,clericum tradendum eſſe curiæ ſæculari, ſi relabatur in hæreſim poſt abiurationem, intelligendum eſt quando abiurauit de vehementi,ſecus dicendum eſt, ſi de leui tantum, nam quamuis reincidat in hæreſim, ſiue abiniuratam,ſiue aliam, non putatur relapſus,nec relapſorum pœnis plectendus eſt.c.accuſatus.in prin.de hæreti. lib.6. Siman. d. tit. 1. n. 9. Roias d. ſing.1.licet opinionem contrariam tenuerit. Ancha.d.c.accuſatus. not. 6.Matth.de Aflli.in conſt.Regni Siciliç.ti.1.colum.8.quam egregiè confutauit F.Peg.ad Direct. inquiſi.lib.2.Scho.64.dicens eam eſſe falſam,neque vſu receptam, quia miſericordia Sancti officij eam excludit.

F *Hæreticorũ bona quibus applicantur.*

*Applicantur.* Vide Regiam l. 2. tit. 26.part.7.Bal.in l.ſi quis presbyter. C.de Epiſ. & cler. Petrum de Anchar. in c. cùm ſecundum leges. de hære. libr. 6. Fel. in c. vrgentis.de hær.Bru.lib.5.de hęr.c.6.Lud.Car.in pra.cri.in tra.de hæret.fol.275.num. 13. Bona verò patrimonij clericorum hæreticorum deferuntur Epiſcopis, qui in vſus pios ea diſtribuere tenentur,vt aſſerunt Anch.Abb.Ana Mari.Soci.& Fel in c. excommunicamus.1. §.1.de hære. Ioan. Lup. in rep.rub de don.inter vir.& vxor.§. 39.Sed quòd bona immobilia clerici committentis crimen hæreſeos pertineant ad Principẽ ſæcularẽ,probat Oldra.de conſ.17.Io.And.in addi.ad Specul.ti.de feud.§. pẽ Petr.de Ancha in c.ea quæ.q.22.de re iud.l.6.Guil.Benedi.in c.Raynut de teſta. in par.& vxorẽ.n.242.Iac.Sepr.in catho.inſti.c.9.n.91.Rupella. forenſi. inſti.libr. 3. fol 307.Boſ.titul.de hæreti.num.33. Quibus ſuffragatur quod Fel.in c.irrefragibili. §.cęte-

Digitized by Google

§. cæterum cap. 1. de officio ordin. ſcribit , dicens, ideo ad Principem ſæcularẽ pertinere bona hæreticorum, quia ad eum ſpectat executio confiſcationis pœnæ huius criminis. Quæ quidem opinio in Hiſpania ſeruatur, vbi bona ſiue mobilia, ſiue immobilia, etiam clerici hæreſeos damnati etiam habentis eccleſiaſticum beneficium, ad fiſcum Regium pertinent, atque ita praxis obtinuit, quæ iuri conſona eſt, cum præter Oldrad. & aliorum ſententiam Rex ipſe Catholicus curam non vulgarem habet, conſtituendi ſummum illud prætorium catholicæ fidei propugnaculum, quod in eius curia, & apud ipſum principem totius Hiſpaniæ cauſas ad debitam tanti criminis punitionem ſpectantes tractat, cui præeſt vnus ex Summis Præſulibus qui Regis non vulgaribus expenſis, per totam Hiſpaniam, non ſine Sũma Chriſtianæ reipublicæ vtilitate, conſtituit ac mittit eruditiſſimos, & ſummæ integritatis viros, hæreticæ prauitatis Inquiſitores, ad labem hæreticorum extirpandam. Quo fit, vt mirum non ſit, bona omnia hæreticorum ad Regium fiſcum deferri, ad tot expenſarum ſubminiſtrationem, itaque cautum eſt extrauaganti conſtitutione Bonifacii, vt referunt Boſſi. & Simancas in locis iam allegatis.

*Sancta Inquiſitionis officium quando in Hiſpania initium habuit.*

Fuit quidem, vt hoc obiter recenſeam, ſanctiſſimum inquiſitionis officium primum in Hiſpania Beato Dominico commiſſum, ab eoque prima exordia ſumpſit anno Domini 1200. qui cum eſſet illuſtri( vt fama eſt) Guzmannorum familia ortus, & ſanctitate inſignis, & Theologiæ peritia præclarus, & verbi Dei orator celeberrimus, fidei zelo incenſus, magna omnium admiratione, aduerſus Albigenſium & aliorum hæreſes munus hoc exercuit. Poſtea in Italiam tranſmigrauit & cum Beato Franciſco non vulgarem familiaritatem habuit, & hi ſanctiſſimi viri duas clariſſimas religiones, veluti duo clariſſima ſydera, conſtituerunt, & officium inquiſitionis ſuis filiis exercendum reliquerunt: quod in Italia adhuc, vt audio, exercent. Poſtea veró, vt fideliſſimè Hiſtoriæ noſtræ teſtantur in Hiſpania Ferdinandus Arrogoniæ & Caſtellæ Rex huius nominis quintus anno 1476. munus hoc abſtulit à fratribus Dominicanis, & ſæcularibus clericis tradidit. Qua tempeſtate à Catholico Rege authoritate Apoſtolica conceſſum fuit, hoc munus illuſtriſſimo Cardinali Mendocio, qui conſilio ſapientiſſimorum, & piorum virorum, leges & ordinationes eius compoſuit.

In regno tamen Franciæ, vt ad rem redeam, ex conſuetudine generali inductũ eſt, vt bona immobilia clerici ad degradationem, vel perpetuos carceres condemnati, ad Regem ſpectent, vel ad dominum temporale imperium ibi habentem, mobilia verò Epiſcopo adiudicentur, cuius conſuetudinis meminit Maſuerius in practic. rubr. de pœnis. §. item condemnatio facta ad carceres. Oldrad. conſi. 27 column. 2. Ioan. And. in addi. ad Specul. tit. de feud. §. pen. verſic. Quadrageſimò quæritur. Aufreri. in addi. ad Capellam Toloſa. quæſt. 150. & ita ſeruatur vſu & ſtylo curiarum, vt fatetur Petrus Reb. in proœm. conſt. Franc. 1. tom. gloſſ. 5. numer. 45. & hæc conſuetudo fuit confirmata arreſto magni conſilii, vt habetur in tra. arreſtorum in ſtylo Parlamenti, arreſto. 50. & de hac conſuetudine nouiſſimè meminit Petrus Gregorius Toloſanus, Syntagmat. iuris, 3. partit. lib. 31. c. 31. numer. 7.

*Domino rei emphyteuticæ.* Vide Carr. & Dd. quos ipſe refert d. fol. 275. num. 14.



Digitized by Google

*Hæreticis receptatoribus, defenſoribus, & fautoribus eorum Eccleſiaſtica ſacramenta adhibentes, ac eos Chriſtianæ ſepulturæ tradentes, & eorum eleemoſynas ac oblationes recipientes.*

## CAPVT CXVIII.

1 *Clericus horum criminum reus, cui pœnæ ſit obnoxius.*

1 POena clericorum in hoc delinquentium eſt, † vt ſuo priuētur officio, ad quod nunquam reſtituantur abſque indulto ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, vt in *cap.* excommunicatus. §. Credentes. verſic. Sane clerici. de hæret. Quæ pœna procedit etiam in clericis regularibus, quibus & alia adiungitur, videlicet vt ſua ſibi priuilegia non obſeruentur in illa diœceſi, in qua talia præſumpſerint perpetrare, ibi. Et notat Hoſtien. in ſumma de hæret. in §. Quæ pœna in fin. verſic. Tales etiam. Intellige tamen hoc, quod dictis priuilegiis ſolùm delinquentes in hoc ſpoliantur, non verò tota religio, ſecundum Anton. ibi, quem refert & ſequitur Anan. ibi, penul. column. licet alij Doctores aliter hoc intellexerint ſecundum eum. Item nota, quòd licet text. in d. §. Credentes. imponat pœnas, de quibus ibi credentibus, receptatoribus, & cæteris ſi ſatisfacere cōtempſerint intra annum, Clerici tamen in caſu huius noſtri Capituli, debet abſtinere ab exhibitione ſacramentorum, & traditione ſepulturæ, & receptione eleemoſynarum, poſtquam tales credentes, receptatores & cæteri fuerint denunciati, etiam intra terminum illius anni, qui datur ad alias pœnas incurrendas, ita videtur intelligere verſic. Sanè clerici, prædictum Hoſtien. vbi ſupra, licet text. hoc non dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia poſtquam ſunt denunciati excommunicati propter tale crimen, deneganda ſunt eccleſiaſtica ſacramenta & ſepultura. Item aduerte, quod tales non ſolum non in eccleſia, nec in cœmiterio, nec alibi ad modum chriſtianorum ſunt tumulandi, ſed ſunt iactandi in ſignum damnationis ſecundum Ana. ibi penultim. column. in princip. Ex quo videtur quod clerici incurrent prædictam pœnam, quomodocunque intereſſent ſepulturæ prædictorum, quia text. ibi dicit: nec eos Chriſtiani præſumāt tradere ſepulturæ, pro quo etiam facit quod ſupra diximus, in verbo raptorum, &c. pro fin.

### ANNOTATIO.

VIde multa lectu non indigna, quæ de iis receptatoribus & fautoribus hæreticorum congerit Lud. Card. in practic. crimina. tractat. de hæreticis. 2. vltim. fol. 280. Paul. Grill. in tractat. de hæreti. quæſt. 9. Gund. à Villadiego eod. trac. quæſtion. 16. Ber. Gom. in lucerna. in verbo, defenſor, Locatus in opere iudi. in verbo, Fautores, Zanchin. de Hæreti. cap. 15. & duodecim pœnas contra Fautores hæreticorum congeſſit directorium. 2. par. §. credentes. numer. 5. Pius V. Ponti. Maxim. reſcripto quodam incip. ſi de protegendi, quod continetur in bullario

literarum

Digitized by Google

literarum Apoſtolicarum. fol. 117. grauiſſimas pœnas ſtatuit, contra hæreticorum defenſores, quas ibi vide.

*Excommunicationis maioris vinculo innodati per annum, vel multo tempore contumaciter ſteterunt.*

## CAPVT CXIX.

Quod nouè editum eſt.

1 *Excommunicatio grauiſſima ſemper indicata fuit, cuius veluti imago apud Ethnicos fuit.*

2 *Excommunicati, quibus bonis careant.*

3 *Text. in c. 1. de ſent. excommu. lib. 6. contra impium Lutherum interpretatur.*

4 *Annalis perſeuerantia in excommunicatione operatur, vt excommunicatus, pro confeſſo & conuicto, in criminalibus habeatur.*

5 *Perſeuerantia annalis in excommunicatione, non inducit beneficiorum priuationem.*

6 *Defenduntur Regia Hiſpanorum conſtitutiones, prima & ſecunda, titul. 5. libr. 8. ordin. noui, pœnas aduerſus excommunicatos ſtatuentes.*

7 *Iudices eccleſiaſtici condemnare poſſunt, pecuniaria mulcta excommunicatos laycos, qui pertinaciter in excommunicatione permanent.*

8 *Iudices Eccleſiaſtici, nullum emolumentum percipere poſſunt ex pecuniaria pœna, contra laycos excommunicatos illata, niſi illam, quæ Regiis conſtitutionibus illis competit.*

9 *Perſeuerantia annalis in excommunicatione, ex cauſa ciuili operatur, quod excommunicatus pro confeſſo habeatur.*

10 *Annalis perſeuerantia in excommunicatione, minimè præcludit viam excommunicatis, quin poſſint innocentiam ſuam oſtendere.*

11 *Text. in c. rurſus. 11. quæſt. 3. interpretatur.*

12 *Sacrum Concilium Tridentinum 25. c. 3. de reform. & alia iuris communis loca, ei conſona interpretantur.*

13 *Perſeuerantia in excommunicatione, vltra annum operatur, vt excommunicatus eccleſiaſticis beneficiis priuandus ſit.*

14 *Anno lapſo excommunicationis, quantum tempus à iudice expetendum ſit, antequam ad declarationem & priuationem beneficiorum procedat.*

EXcommunicatio non ſolum † apud Chriſtianæ fidei cultores, ſed apud Ethnicos fuit, veluti eius imago, quæ grauiſſima ſemper iudicata fuit, Plato enim Philoſophus omnium grauiſſimus ad finem lib. 9. de legib. ſic loquitur: *Si quis de vi parentibus illata damnatus fuerit, primum quidem ex vrbe egrediatur, in exilium que perpetuum proficiſcatur, ac ſacris omnibus arceatur. Eum autem qui non ſe arcuerit Agronomi verberibus cædat, & omnino, vt hi quidem voluerint. Reuerſus vero ex exilio morte mulctetur. Si quis vero ex liberis hominibus cum tali viro comederit, vel biberit, vel talia quæcunque cum eo communicauerit, atque* 1 *Excommunicatio grauiſſima ſemper iudicata fuit, cuius veluti imago fuit apud Ethnicos.*

adeo

*adeo ſi ei obuiam factus, eum ſua ſponte tetigerit: neque in templum ingrediatur, neque omnino in vrbem priuſquam purgetur. Putet enim ſe cum homine ſceleſto communicauiße.* Hactenus Plato. Quæ omnino fere ſimilia ſunt noſtræ Chriſtianæ religionis excommunicationi.

*Apud Athenienſes imago quadam fuit noſtra excõmunicationis: Similiter apud Romanos.*

Apud Athenienſes etiam antiquitus publicatæ erant quædam deteſtatianes veluti in eos, qui viam non monſtraſſent erranti, vt teſtatur Tullius lib. 3. officiorum in quarum deteſtationum locum ſucceſſit excommunicatio, vt ſcribit Eraſmus Chiliad. 1. centu. 2. cap. 84.

Romanos etiam his diris execrationibus vſos fuiſſe, vt qui illis eſſet obnoxius grauiſſimas pœnas daret, maximiſque calamitatibus, & ærumnis affici neceſſe erat, vt commemorat Plutarchus in Craſſo, ibi refert Acteium Trib. *Pleb. his diris* execrationibus Craſſum in Parthos proficiſcentem confixiſſe. Ex quo eſt *illud* Luciani lib. 3. Pharſal.

*- - - Craſſumq; in bella ſequutos,*
*Saua Tribunitia vouerunt prælia diræ.*

De his etiam execrationibus meminit Tullius libr. 1. de Diuinatione. *M. Craſſo quid acciderit, videmus dirarum obnunciatione neglecta.* Et de huiuſmodi diris mentio fit à Plinio lib. 28. cap. 2. & à Liuio lib. 6. 3. Decadis, qui ſic loquitur: *Qui victus acie exceſſiſſet, eum ne quis vrbe, tecto, menſaue reciperet, diram execrationem inpopulares obteſtationemque quam ſanctiſſimam potuerunt aduerſus hoſpites compoſuerunt.* Hactenus ille: Cæſar etiam commentariis belli Gallici mores Druidum referens his verbis deſcripſit: *Si quis publicus aut priuatus eorum decreto non ſteterit, ſacrificiis interdicent: hac pana apud eos grauiſſima. Quibus ita eſt interdictum, ii numero impiorum ac ſceleratorum habentur, ab iis omnes decedunt, aditum eorum ſermonemque defugiunt, ne quid contagione incommodi accipiant, neque bonos vllus communicatur.*

2 *Excommunicati quibus bonis & emolumentis careant.*

Hactenus Cæſar, in quibus vitæ noſtræ excommunicationis imaginem. Nam excommunicati † primum ſacrificiis interdicuntur c. ſi quis Epiſcopus. cap. placuit, & aliis multis. 11. quæſt. 3. Deinde excommunicati prohibentur ſermone, mēſa, & conſuetudine, aut alio quouis modo. cap. ſicut. cap. excommunicato. cap. qui communicauerit. 11. quæſtion. 3. Excommunicati etiam proprio & peculiari vocabulo impii appellantur cap. cæterum 24. quæſtion. 3. Excommunicatis etiam petentibus ius denegatur. cap. intelligimus. de iudi. cap. exceptionem. excepti. cap. 1. eod tit. in 6. cap. 1. de reſcrip. eod. libro. Nec ad honores, dignitates vel beneficia admittuntur, cap. poſtulaſtis. cap. ſequenti. de cleric. excommunic. cap. cum bonæ. de ætate & quali. cap. cum dilectus. de conſuetudin. cap. ad probandum de ſenten. & re iudi. Quod etiam in dignitatibus ſæcularibus locum obtinet. cap. per venerabilem. verſi. *Sed nunquid enim*, ibi, *Sacrilegum quemcunque vel excommunicatum.* Et turſus verſi. *Sunt enim notoria.* Vbi etiam not. Abb. Cardi. in c. perpendimus. nu. 40. de ſentent. excommuni. Deci. in cap. dilecti. column. 1. de excep. tradit Andr. Tiraquel. lib. 1. de retracta. §. 1. gloſſ. 9. numer. 171. Sunt quidem excommunicati infames vt dicit gloſſ. in cap. 1. verſi. niſi iuxta. in verbo, infanti. quo tempore miles, & in cap. 1. §. vltim. in gloſſ. vlt. ad fin. tit. per quos fiat inueſt. & eſt text. optimus in cap. infames. 6. quæſtio. 1. quem dicit eſſe ſing.

Roin.

thanæ malignisq; eius Angelis traduntur, c. omnis Chriſtianus. 11. q. 3. Et tanquam membra putrida à Catholica Eccleſia abiiciuntur. c. nihil. ead. cauſa & quæſtion. Et multa in execrationem excõmunicationis vide per Paul. Diaconũ. l. 23. rerum Romanarum Theophylact. 1. ad Timot. c. 1. Lindanum. l. 4. Panopliç Euangelicæ c. 58. Confeſſi. Poloni. de fide & Symbolo. c. 31. Sot. l. 4. ſenten. diſt. 22. Iacob. Septim. in cath. inſt. tit. 26. D. Epiſc. Couar. in c. Alma mater. 1. part. relecti. in ini. Tiraquel. vbi iam allegaui.

Eſt igitur excõmunicatio † horribilis & pertimeſcenda pœna, ſed impius & nefandus Lutherus omnia tentans euertere ex c. 1. de ſenten. excommuni. libr. 6. quo cautũ eſt, medicinalem eſſe excõmnnicationem, argumentatur, & inter impia ſua deliramenta, hoc quoq; tradidit, excommunicationem non priuare bonis ſpiritualibus, nec communionibus, neque ſuffragiis Eccleſiæ, cũ alioquin ſi priuaret, mortalis eſſet, nõ medicinalis, ideò plus diligẽdã eſſe (inquit) quã timendam. Nefanda quidẽ blaſphemia contra Diuũ Paulum Apoſtolum, ſacraq; concilia, & contra catholicæ Eccleſiæ traditionẽ. Et vt hanc argumentationem longè repellamus, animaduertere oportet, quòd excõmunicatio medicinalis ex fine eſſe dicitur, quia ei° finis eſt mederi peccatori morbo peccati laboranti. Ideò nempe excõmunicatio cõtra eum profertur, vt reſipiſcat, pœniteat, & Eccleſię ſatisfaciat, neq; quòd ſpiritualibus bonis priuet lethalis eſt iudicanda. Nam corporales medicinæ, tametſi corpus multis alioquin malis afficiant, mederi tamen dicuntur, eſt igitur medicinalis excõmunicatio, ſi ea innodatus, minimè contempſerit, ſed probe attendẽs quod malè egerit, pœniteat. Iſtum eſſe excommunicationis finem conſtat ex Diuo Paulo 1. ad Timoth. 1. *Tradidi* (inquit) *eos Sathanæ, vt diſcant non blaſphemare.* Et ex eodẽ Paulo 1. ad Corint. c. 5. *Iudicaui eum tradere Sathanæ in interitum carnis, vt ſpiritus eius ſaluus fiat in die Domini.* Sic interpretatur Orig. lib. iudicium. *De Eccleſia* (inquit) *per ſacerdotem pellitur, vt notatus ab omnibus erubeſcat, & conuerſo eueniat ei illud, quod ſequitur, vt ſpiritus ſaluus fiat in die Domini.* Imò etiamſi cor illius induratum ſit, contra quem prolata fuit excommunicatio, ita quòd ei fuerit lethalis, nihilominus tamen dicitur medicinalis reliquis Eccleſiæ membris, & per eam conſulitur incolumitati totius reliquę communionis. Nã vnum pecus morbidum omne pecus inficit, ideò ſeparandũ eſt, ne reliquas oues contactu ſuo inficiat. Nam vt elegantiſſimè ſcribit Diuus Hieron. apud Gratian. in c. reſecandæ. 24. q. 3. *Reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis à caulis repellẽda, ne tota domus, maſſa, corpus & pecora ardeat, corrumpatur, putreſcat, intereant.* Plato enim diuinus lib. 9. de legibus ait: *Quos inſanabiles legislator eſſe ſenſerit, vltimo ſupplicio hos afficiet, non ignorans, ſatius furcis, qui inſanabiles ſunt, mori, quàm viuere, ac ſi vita priuantur dupliciter prodeſſe cæteris. Nam horum exemplo à peccato cæteri deterrentur, & improbis hominibus ciuitas ipſa mundatur.* Et parens eloquentiæ Cicero in Philippica 8. pręclarè inquit. *In corpore ſi quid eiuſmodi eſt quod reliquo corpori noceat, vri ac ſecari patimur, vt membrorum aliquod, potius quam totum corpus intereat. Sic in republica corpore, vt totum ſaluum ſit, quicquid eſt peſtiferum amputatur.* Vt benè ille cecinit. *Prius tentanda, ſed immedicabile vulnus Enſe recidendum eſt, ne pars ſyncera trahatur.* Et ſecundum iſtum germanum intellectum poſt alios interpretatur textũ illum D. Couar. in d. c. Alma mater. 1. part. in ini. n. 9. Vnde igitur perfidè & inſanè

*3 Tex. Inno. 1. de ſen. excõ. l. 6. com nefandum Lutherum interpretatur.*

 Luthe-

Luthere colligis excommunicationem ipſam diligendam eſſe, & non timendam: non aliter quidem diligenda eſt, quàm à ſanis pharmaca, vel ab innocentibus iniquorum hominum pœnæ. Pœna ſanè quæ facinoroſis hominibus imponitur, medicina eſt improbitatis, vt elegantiſſimè docet Plato libr. 9. de legib. ſcribens nullũ ſuppliciũ lege factum ad malum tendit, ſed duorum alterum ferè ſemper ſolet efficere, nã aut melior aut certè minus prauus, qui pœnas dederit, fieri ſolet. Vide etiam circa hoc argumentum Diuum Chryſoſtomum ad populum Antiochenum. Homilia 6.

Non eſt igitur, vt ex ſuperioribus apparet, excommunicatio pœna eradicãs, ſed pœna diſciplinæ, nec eſt pœna vltima delictorum, ſed vexatio quædam, dans probũ iutellectũ, quæ in eum ſcopum dirigitur, vt excommunicatus corrigatur, ſalutemq; ſpiritualem modis omnibus quærat, vt ſic ſatisfaciat eccleſiaſticę diſciplinę, quòd ſi excommunicatus ea induretur, alia maiora pharmaca adhibenda ſunt, c. 1. de ſenten. excom. lib. 6. c. excõmunicamus. §. qui autem. & §. quia verò. de hæret. c. notandum. 24. q. 3. l. placet. & ibi gloſ. Bald. & doctores. C. de ſacroſanct. Eccleſi.

Ideò egregia eſt doctorum noſtrorum diſputatio, quæ huius capitis argumento conuenit, qua pœna plectendus eſt, qui per annum vel vltra, excommunicatione innodatus perſeuerat. Et quia multis difficultatibus eſt inuoluta, propoſitis his aſſertionibus, pro noſtra tenuitate elucidabimus.

*Annalis perſeuerantia in excommunicatione operatur vt excommunicatus pro cõfeſſo & conuicto in criminalibus cauſis habeatur.*

4 Prima aſſertio, † Annalis perſeuerantia in excommunicatione in criminalibus cauſis, ſolùm operatur, vt excõmunicatus habeatur pro confeſſo, & cõuicto, de crimine, cuius cauſa fuit excõmunicatus, atq; ita pœnam non auget, ſcribit Abb. in c. de iudi. n. 25. quam opinionem cõmunem eſſe teſtantur Ripa. ibi. n. 77. Alciat. n. 54. D. Epiſcopus Couarr. in d. c. Alma mater. 1. part. relect. §. 7. n. 10. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. q. lib. 2. centu. 5. caſu. 416. n. 11. eamq; ſequitur Aufreri. ad Capell. Toloſa. q. 366. Ioan. Lup. in c. per veſtras. de dona. inter vir. & vxor. §. 18. n. 24. Paul. Gril. in tractat. de hæret. q. 8. ad finem, quæ manifeſtè probatur in c. rurſus. & in c. quicunque. 11. q. 3. & iuri conſona eſt, nam quamuis ſola contumacia ad cõdemnationem non ſufficiat, vt in c. nullus. de præſump. tamen quia cum tali contumacia concurrit dicta perſeuerantia in excõmunicatione, ſufficit, quia vehemens inducitur præſumptio, quæ ad condemnationẽ ſufficit. c. afferte de præſumpt. & ita tenendum eſt, quicquid contra communem reclamet Decius in d. c. 1. 2. lectura. n. 19. & Ioan. de Selua de benefi. part. q. 4. num. 53.

Ex qua aſſertione duo à nobis ſunt annotanda. Primo pertinacem per annũ in excõmunicatione, priuatum eſſe ipſo iure vel priuandum beneficio eccleſiaſtico, ſi crimen ab ipſo commiſſum ea priuatione dignũ fuit, quod doctores ſupra allegati communi conſenſu profitentur. Secundo non eſſe dictum contumacem excommunicatũ priuatum, vel priuandum eccleſiaſticis beneficiis, ſi crimẽ de quo accuſatus fuit, non eſt ea pœna dignum, quod ſimiliter doctores præcitati fatentur.

*Annalis perſeuerantia in excommunicatione, nõ*

5 Secunda aſſertio, † annalis excõmunicatio, licet nõ inducat beneficiorũ priuationẽ, ſi aliàs pro illo crimine ea priuationis pœna iure ſtatuta non eſt, poterit tamẽ talis excõmunicatus, etiã intra annũ arbitraria pœna puniri. ita ſcribunt Ioan. And. & Feli. in c. poſtulaſti de hom. D. Couar. d. §. 7. & quãuis de ea dubitet Iacob. Menoch.

Digitized by Google

noch.d.caſu 416.dicit tamen ibi,quòd ſi iudex eſſet,Ioan. And. & aliorum opinionem ſequeretur ad coërcendam pertinaciam, & audaciam eorum,qui tanto tempore,excommunicatione innodati fuerunt.

*inducit beneficiorum priuationē.*

6 Hinc ſequitur † iuſtiſſimas eſſe Regias noſtras conſtitutiones,quibus decretum eſt laycos q per mēſem in excōmunicatione permāſerint,à ſęculari iudice eſſe mulctandos,quòd ſi per ſex menſes cōtumaces fuerint grauiori pœna plectātur, quòd ſi per annum inſorduerint,longè acrius puniantur.l.1 & 2.tit.5.l.ordina.noui.Sic etenim ſtat in Neapolitano Regno Synodalis conſtitutio in ordine 51. quæ incipit. Item quòd nonnulli: qua ſancitum eſt, quòd manentes in excommunicatione per menſem ſoluere tenentur vnum auri Florenum ,de qua meminit Petrus Folleri.in pract.crimin.cano.in verbo,non comparentes.n.61.

*Defenduntur Regiæ Hiſpanorum conſtitutiones prima & ſecunda tit. 5.lib.8.noui ordi.*

7 Nec quidem hoc exemplo caret,nam in Concilio Triburienſi antiquitus Patres decreuerunt: *Vt qui poſt excommunicationem non fuerint ad pænitētiam inclinati, per ſæcularem Principem puniantur, vt quos Dei timor non corrigit, ſaltem pœna temporalis corripiat.* ita Concil.Triburi.c.3.

Poſſunt etiam † eccleſiaſtici iudices( imò maiorem ad hoc iuriſdictionē, & poteſtatē habent)punire laycos pecuniaria mulcta, qui per tēpus illud Regiis legibus expreſſum excōmunicatione fuerunt innodati, q̄ ſic clari, & explorati iuris eſt, vt nulla indigeat probatione, & ita forenſi vſu receptū eſt. Sicq; abſolutionis tēpore, poſt Eccleſiæ ſatisfactionē ſolet pecuniaria pœna imponi, quæ iuſtè exigi poteſt, & in pios vſus conuerti, vt præcedentibus annis cœtus Cardinaliū Paulo III. Pontifici maximo reſpondit, vt teſtatur D.Epiſcopus Simanchas,in catho.inſti.tit.27.n.5.

*Eccleſiaſtici iudices condemnare poſſunt pecuniaria mulcta laycos, qui induratis animis, in excommunicatione permanent.*

8 Eſt tamen conſideratione digniſſimum, quòd ſi excommunicatus ſatisfecerit alteri, cuius cauſa fuit excommunicatus, abſoluendus eſt pœna non ſoluta, quæ ab eo poſtea exigi poteſt præſtita abſolutione D.Cou.in 4.decre 2.p.c.6.§.n.17.

Non tamē † licet eccleſiaſticis iudicibus, ex propriis ſententiis contra excōmunicatos cōtumaces latas,cōmodū aliquod extraordinariū reportare,ſed pecuniariā condemnationē in vſus pios Eccleſiæ, vel pauperū conuertere, licet aliquando cōtrariū iniuſtiſſimè vidi iudicari, ſed iā placata fuit illa tēpeſtas, apud nos verò cū dicta Regia cōſtitutione prima, tertia pars pecuniariæ cōdēnationis, q̄ cōtra excōmunicatos cōtumaces profertur, ad Prelatos ſeu alios eccleſiaſticos iudices, q̄ excōmunicationē protulerūt, pertineat, iuſtè ab eis exigi poteſt, ſicuti aliȩ pœnæ, q̄ legibus, vel ſtatutis eis tribuūtur, ita ſcribit D.Præſul Calagurritanus infra, c.140 & ibi dixi.

*Iudices Eccleſiaſtici nullum emolumentum percipere poſſunt, ex pœna cōtra excommunicatos impoſita, niſi illud quod Regiis legibus eis competit.*

9 In hoc autem ampliſſimo Archiepiſcopatu Toletano, qua pœna puniendus ſit clericus, vel laycus in tribunalibus eccleſiaſticis, qui in excommunicatione per annum ſteterit, vide in Synodalibus conſti.c.2.rub.de ſenten.excommu. lib.5.

Tertia aſſertio,† perſeuerātia in excommunicatione per annum, etiam in cauſa ciuili efficit, vt excommunicatus habeatur pro confeſſo, hanc concluſionem ſic conſtitutam tradit D. Epiſcopus Couarru. in d.c. Alma. mater. d. §. 7. licet ad eius probationem nulla authoritate, ſed ſua ( quæ maxima eſt ) innitatur, quinimò aliquos pro ea allegat, qui vel non dicunt, vel contrarium ſcribunt, vt eſt Ripa quem ſtatim allegabo. Veriſſima tamen eſt hæc ſententia, quam ea neruoſa ratione corroboro, nam ſi dicta perſeuerantia in excommunicatione , dictum

*Perſeuerantia annalis in excommunicatione operatur vt excommunicatus, ex cauſa ciuili, pro confeſſo habeatur.*



Digitized by Google

effectum, in cauſa criminali operatur, in quo clariores probationes deſiderantur, vt in l.fi.C.de proba. multò fortius operari eum debet, in cauſa ciuili. vnde labitur Ripa in d.c.iud.n.77. qui hanc opinionem in cauſa ciuili improbauit.

10 Quarta concluſio.† annalis perſeuerantia in excõmunicatione, minimè excommunicato viã recludit, quin poſſit innocentiã ſuã oſtendere, ita egregiè tenet Anto. de Butrio in d.c.1.de iud.vbi Ripa.n.77.gl.nos.in d.c.ruſus.11.q.3.ſentit Inno.in d.c.cũ bonæ.n.3.verſ. *Poſt talem*, de ætate, & qualitate. Prædicta quidẽ perſeuerantia, ſolũ prodeſt accuſatori, fiſco, vel actori, vt ab honore probandi accuſationem, vel propoſitã actionẽ releuetur, cuius probationis loco lex, hanc contumaciã induratam excommunicatione ſubrogauit. vnde poterit reus quæ ad ſuã innocentiã concernunt modis, omnibus probare.l.1.C.de requi.reis, quod multis comprobat Ioã. à Neuiza.conſ.60.n.2.3.& 4. Et innocẽtiæ probatio nunquã excluſa cenſetur, etiãſi iam lata fuerit ſententia, vt optimè probat Dec. in c.ex part.in 2.n.7.de offi.de lega.

*Perſeuerantia annalis in excommunicatione, minimè excommunicato viam præcludit, vt ſuam innocentiam poſſit oſtendere.*

11 Nec huic † aſſertioni refragatur tex.in d. c.ruſus qui probare videtur, hunc perſeuerantẽ in excommunicatione, nullatenus audiendum eſſe, quẽ ad hoc perpendit Barba.in d.c.1.n.134.quia tex. ille loquitur quãdo excommunicatus non ſolùm neglexit ſuam probare innocentiam, & priuatiuè, & impropriè contempſit, ſed poſitiuè, & propriè, vt quia pluries monitus renuit verbis vel facto ſuam innocentiam purgare, ideò mirum nõ eſt quòd lex penitus eum excludat, ita tex. illum interpretatur Iacob. Menoch.de arbi iud.q.lib.2.centu.5.caſu 416.quem vide.

*Tex in c. ruſus.11.q.3.interpretatur.*

12 Quinta aſſertio,† perſeuerantia annalis in excommunicatione reddit excõmunicatũ de hæreſis crimine ſuſpectũ, Conc. Triden.Seſſ.25.c.3. de refor. Præſumitur quidem is perperam de poteſtate clauium Eccleſiæ ſentire, inquit ſacroſanctũ Cõciliũ: *Excõmunicatus verò quidẽ ſi poſt legit imas monitiones, non reſipuerit, non ſolùm ad ſacramenta, & communionẽ fideliũ, ac familiaritatem non recipiatur. Sed ſi indurato animo, cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, etiã contra eũ, tanquam de hæreſi ſuſpectum procedi poſſit.* Hactenus Conciliũ, circa quod aliqua lectu nõ indigna notãda cenſeo.

*Egregiè interpretatur Conci. Trid. Seſſ 25.c.3. de ref.*

Primò, quod non ſolum eius ſanctio procedit, quando excõmunicatio lata fuit ob cauſam criminalẽ, verùm etiã ciuilẽ, nã pertinacia hæc vniformis eſt, nã ſemper & in omni caſu perſeuerando dicitur contẽnere, imò maior videtur contẽptus excõmunicationis ex cauſa ciuili, quã criminali, quæ pro leuiori cauſa lata fuit, & quæ minus eum retardare deberet: quin ad iudicẽ iret, quàm pro criminali quæ ob pœnã corporalẽ fortè imponendã, magis excõmunicatus timeret. Quod ex verbis cõcilij clarè perpenditur, ibi: *Quæcunq;*, quæ verba comprehendunt excommunicatũ, tam ex cauſa criminali, quàm ciuili, cum paulò ante concilium decreuit, *ob vtramque* poſſe excommunicari.

Secundò, quòd quatenus concilium ait: *Per annũ inſorduerit.* Intelligendũ eſſe de anno perfecto.l.vrbana familia. §. pernoctare. ff.de verbor.ſigni.not.Francus.in c. cum contumacia.de hæret.lib.6.not.2.

Tertiò, quòd licet excõmunicatus, qui per annũ integrũ indurato animo ſteterit in excõmunicatione, de hæreſi ſuſpectus ſit, non tamen tanquã hæreticus eſt condemnandus.gloſ.ſing.in c.contingit.de dolo & contumacia, eſt quidẽ ſuſpicio hæc leuis, vt ſcribit author directorij Inquiſitorũ.2.p.q.47.ſequitur inſignis Couar.in d. c. Alma mater.§.7.Iacob.Septim.in catho.inſti.tit.27.n.4. Quar-

Digitized by Google

Quartò, quod licet dicta ſuſpicio leuis ſit, ſufficiens tamen eſt ad purgationem indicendam, quam ſi excommunicatus ſubire noluerit, ſed in excommunicatione permanſerit, tunc veluti hæreticus pertinax eſt condemnandus. c. excommunicamus. §. qui autem de hæreti. c. cum contumacia eod. tit. in 9. tradit Inno. & cæteri in cap. vltim. de pœnis Hoſtien. Henr. Cardin. & Felin. in d. §. qui autem Hoſtien. in ſumm. tit. de hære. colum. 3. Calderi. conſil. 5. tit. de hæreti. Fran. in d. cap. cum contumacia. Ripa. in d. c. 1. de iud. numer. 77. Gonſa. à Villadiego de hæreti. quæſt. 9. Capel. Toloſa. vbi Aufr. deciſio. 361. Albert. .in rub. de hæreti. lib. 6. quæſt. 13. num. 34. Brunnius lib. de hæreti. cap. 4. Ioan. Lup. in cap. per veſtras de dona. inter vir. & vxor. §. 18. num. 24. Carreri. in pract. crimi. in tract. de hære. num. 21.

Quintò, quod ſi cauſa excommunicationis ex eo emanauit, quod de hæreſi ſuſpectus quis ſit, ab hæreticę prauitatis Inquiſitoribus vocatus, ſubterfugiens iudicium, comparere noluit & ob contumaciam, excommunicatione fuit innodatus, in qua integro anno permanſit, hoc ſane caſu, & hæreticus eſt puniendus. text. egregius in d. cum contumacia. de hære. lib. 6. & ad idem in ſimili eſt text. in cap. excommunicamus. §. qui autem de hæret. & in auth. Gazaros. C. eod. tit. 32. tit. 9. part. 1. tradunt vltra ordinarios interpretes direct. Inquiſitorum 3. part. quæſti. 47. Capell. Toloſa. vbi Aufre. quæſt. 365. Ad hoc tamen quod dicta pœna imponenda ſit requiritur, quod is ſit verus contumax, quod ſi fictus contumax fuerit, dicta deciſio locum non habet, vt optime reſoluit Gundi à Villadiego de hæretic. quæſt. 12. Couarru. d. §. 7.

Imò & quod exiſtimo perpetua memoria dignum, quod ſi anno lapſo, ante cõdemnationem qui contumax fuit, compareat in iudicio, ſuamque innocentiam voluerit oſtendere audiendus eſt. Andr. de Iſer. in d. auth. Gazaros. numer. 31. Quod ſi iam condemnatus & captus fuerit, & tanquam verè pœnitens voluerit ſe Eccleſiæ reconciliari audiendus eſt, & ſi oſtendat legitime impeditum fuiſſe, ita contumax non fuerit, omnem pœnam effugiet, quod ſi de legitimo impedimento non docuerit, ſed ſolum innocentiam obiecti criminis docuerit, ſententia reuocabitur quoad corporalem condemnationẽ, & infamiæ notam, non verò quoad bonorum confiſcationem. l. 2. & pen. C. de requi. re. Quod facilius admitti debet, quando contumax ipſe ſponte ſe carceri exhibuit, vt ſanctæ Inquiſitionis decreto definitum eſſe teſtatur D. Epiſcopus Iacob. Septimac. in catho. inſti. 2. nu. 20.

Sextò erit etiam memoriæ commendandum, quod cũ annalis perſeuerantia in excommunicatione ſolum ſuſpicionem hæreſis inducat, & ideo non erit locus bonorum confiſcationi, niſi poſtea verè hæreticus excommunicatus apparuerit, quia quando bona hæreticorum publicantur, locum id obtinet in vero hæretico, non verò in ſuſpecto. c. accuſatus, §. porro de hæreti. tradit vltra interpretes ordinarios 13
Zachinus in tract. de hæreti. c. 25. de confiſ. bono. Baldne. reg. in iudi. Inquiſit. in verb. *Bona hæreticorum* Iacob. Menoch. conſi. 159. num. 16. volum. 2.

*Perſeuerantia excõmunicationis vltra annũ operatur vt*

Sexta & vltima aſſertio, † perſeuerantia in excommunicatione, vltra annum operatur, vt excommunicatus priuandus ſit beneficiis, & dignitatibus, ita tenet



Digitized by Google

*excommunicatus eccleſiaſticis beneficiis priuandus ſit.*

Abb. in d. cap. 1. iud. num. 25. vbi And. Alciat. num. 78. quæ manifeſte probatur in cap. cum bonæ, de ætate, & qualitat. circa cuius interpretationem labitur doctiſſimus Ripa. in d. cap. 1. num. 78. ſcribens quod text. ille loquitur quando Pontifex Maximus de plenitudine procedit, prout in caſu *illius* text. Nam nunquam præſumendum eſt ſic principem velle procedere. Imò nomen hoc abſolutæ poteſtatis, cum iuri contrarium ſit, meritò à iureconſ*ultis* omnino obligandum eſſe, multis rationibus, & clariſſimorũ virorũ teſtimoniis probaui in meis annot. ad iſtũ dominum Epiſcopum in regulis, & fallen. reg. 219. verſic. Quartò amplia. Nec refragatur conſideratio Decii in d. cap. 1. num. 19. in 2. lecti. à communi recedens, aſſeuerans, text. illum requirere perſeuerantiam, & contumaciam *triennalem*, *nam* vt recte reſpondit Alcia. d. c. 1. n. 37. is text. in d. c. cum bonæ. non *inducit diſpo*ſitionem ſuper triennio, ſed ſuper temporis diuturnitate, vltra annum. Vnde videmus, quod ante biennium ſufficeret, vt in cap. vltim. de pœnis, qui text. etſi loquatur de layco, attamen idem in clerico iudicandum eſt, cum vel nulla ſit differentia, vel ſi aliqua eſt, fortius clericus ligatur, cum is magis parere teneatur, vt ſcribit Cardin. Turrecrem. in cap. miſſas totas. nu. 2. de conſecration. diſtin. 1. Marti. Nauar. cap. 1. §. ingratus num. 4. de pœni. diſt. 5.

Quæ quidem aſſertio locum obtinet, etiamſi excommunicatio lata fuit ob cauſam ciuilem: nam vt ſupra ſcripſi pertinacia hæc vniformis eſt, nec quoad hoc inſtitutum attendi debet, an procedat ex cauſa criminali, vel ciuili, ſolum perpendi debet crimen illud, ab illa contumacia, & perſeuerantia proueniens. Hinc conſtat longe erraſſe Abb. in d. c. 1. num. 27. Ripam numer. 77. Roma. ſing. 303. Ang. de Clauaſ. in ſumma, in verbo, Excommunicatio. vltim. num. 17. aſſeuerantes: excommunicatum ex cauſa ciuili, & in ea perſeuerantes etiam mille annos, non poſſe ſuis beneficiis priuari. quos omnes iuſte reprobat Iacob Menoc. de arbi. iudic. quæſt. libr. 2. centu 5. caſu 416. num. 55.

*Anno elapſo excommunicationis quantum tempus à iudice expectandum ſit antequam ad priuationem beneficiorum procedat.*

14 Dubitari tamen ſolet † per quod temporis ſpatium iudex exſpectare debeat excommunicatum lapſo anno, antequam ad declarationem vel priuationem beneficiorum procedat, circa quam controuerſiam Abb. in d. cap. 1. num. 25. de iudi. verſic. fateor. ſentire videtur, per triennium expectandum eſſe, vt in c. cum bonæ, de ætate & qualitate, ſed Abb. non loquitur taxatiue, prout nec taxatiue *ibi* loquitur Andre. Alciatus nu. 37. Quocirca totum hoc iudicis arbitrio relinquendum eſſe cenſeo, ſequor in hoc doctiſſimum Iac. Menoch. de arbi. iudi. q. libr. 2. centu. 5. caſu 416. num. 66.

Prudens quidem eccleſiaſticus iudex, elapſo aliquo tempore poſt *annum*, excommunicatum citari præcipiet, vt coram eo compareat, ad allegandum quas defenſiones habet, vt hæreticus declarari non debeat, cum tam diu excommunicatione fuerit ligatus, quod ſi nullum alleget impedimentum, nec iuſtam cauſam, quæ ei ſuffragari poſſit, hæreticus declarabitur, & priuatum eſſe beneficiis & eccleſiaſticis dignitatibus: hanc praxin docet Gundi à Villadiego in tracta. de hæret. q. 12. in fin. Ioan. Anani. in c. excommunicamus. qui autem in fin. de hæret. Aufreri. ad Capell. Tol. quæſt. 366. ad finem.

*Falſarii,*

*Falſarii.*

## CAPVT CXX.

1 *Clerici falſarii literarum Apoſtolicarum, qualiter puniantur.*
2 *Vitians ſiue falſans literas delegati apoſtolici vel aliorum inferiorum iudicum, qua pœna corripiatur.*
3 *Literarum autem regiarum falſarii cui pœnæ ſint obnoxi.*
4 *Clericus, qui falſis literis apoſtolicis vtitur, officiis & beneficiis priuatur.*
5 *Apponens manum in Apoſtolicis literis, etiam literam vnicam corrigendo, vel punctum, exceptis officialibus quibus commiſſum eſt, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrit, à qua Papa tantum abſoluit.*

CLerici, qui falſarum literarum Apoſtolicarum fuerint deprehenſi, & per ſe 1 falſitatis vitium exercuerint, omnibus eccleſiaſticis officiis & beneficiis priuati & per eccleſiaſticum iudicem degradati ſæculari poteſtati traduntur puniendi, ſecundum legitimas conſtitutiones, per quas layci de falſitate conuicti puniuntur, vt in cap. ad falſariorum de crim. falſid. & pœna laycorum videtur eſſe deportatio & omnium bonorum publicatio in libero homine, vt per gloſſ. ibi allegando text. in l. 1. §. final. ad l. Corneliam, de falſis, licet in l. vbi falſi. C. eod. dicat, quod crimen falſi debet puniri capitali ſupplicio, ſi id exigat magnitudo commiſſi, & licet iure communi in hoc caſu non videatur appoſita pœna mortis expreſſe: in his tamen regnis diſpoſitum eſt, quod falſans epiſtolam, priuilegium vel bullam Papæ, vel qui facit vt alius id efficiat, debet mori, vt in l. 6. tit. 7. part. 6. Vnde non eſt dubium tunc, quod hodie iudex ſæcularis damnabit tunc talem clericū ad pœnam mortis. Et vide Concilium Conſtantienſe in 13. Seſſio. in cap. 3. vbi ſtatutum eſt, quod omnes qui dolum, & fraudem ſeu falſitatem aliquam circa literas bullandas dict. Synodi committerent, & illi etiam qui in hoc conſentirent, aut talia fieri procurarent, vel literis falſis ſcienter vterentur, incurrerent cenſuras illas eccleſiaſticas, & pœnas, quas falſificatores literarum Apoſtolicarum, & qui illis literis ſcienter vtuntur, nec non participes incurrunt iuxta canonicas ſanctiones: & licet prouiſio illius concilii circa literas eius ſolummodo, & non in futurum videatur diſponere, argumento tamen illius videtur idem eſſe iudicandū, ſi pro tempore caſus ſimilis occurreret, cum videatur eſſe eadem ratio, literarum verò Cancellariæ vel pœnitentiarii Papæ falſarii qualiter puniantur, vide Hoſtien. Ioan. Andr. Butri. & alios in cap. ex literis. defin. inſtrument. Vitians † autem ſiue 2 falſans literas Iudicis delegati apoſtolici, non debet ita acriter puniri. Pano. in cap. olim. Et vide Felin. in cap. 2. de reſcrip. col. 9. vbi ſe remittit ad plene dicta per Maria. in d. cap. ad falſariorum. Falſantes autem literas inferiorum Iudicum, ſi criminaliter accuſantur, depoſitionis ab ordine, & priuationis omnium beneficiorum detruſioniſque in monaſterium pœnas ſuſtinere debent: notat idem Panor. vbi ſupra allegans text. in cap. Si Epiſcopus 50. diſt. qui text. ſtatuit contra presbyterum, aut diaconum, qui chartam falſauerit, quod depoſitus ab officii ho-

nore

nore in monaſterium detrudatur, & eundem text. (etſi corruptè alleget) ſic intelligit Hoſtien. in ſumma de crimi. fal. §. fin. in falſario literarum epiſcop. Falſarius autem per modum Inquiſitionis conuictus, tam in literis epiſcopi, quam capituli ab officio & beneficio ſuſpendendus eſt, ſiue ſuſpendendus nunciandus ſecundũ Hoſtien. vbi ſupra, donec indulgentiam Apoſtolicæ ſedis mereatur obtinere, pro
3 quo allegat text. in cap. Tam literis de teſti. Literarum autem † Regiarum falſarii degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exilium mittuntur extra prouinciam, vt in cap ad audientiam, de crim. falſa. Idem tranſcriptum fuit in l. antepe. tit. *6*. part. 1. quæ declarat quod exilium debet eſſe extra regnum vel dominium Regis, in cuius literis deliquit, quod extendit procedere *in falſario cuiuſlibet* Principis ſæcularis. Hoſtien. in ſumma. de cri. falſi. §. fin. verſic. *Si quis autem:* motus ea ſolum ratione, quia de ſimilibus idem eſt iudicium, per iura vulgaria quę
4 ipſe refert. Qui verò † Apoſtolicis literis falſis vtitur, officiis & beneficiis priuatur vt in cap. ad falſariorum. Vnum tamen nota, quod ſi tales velint ſe purgare, allegãtes ignorantiam, audiendi ſunt, ſi ſe purgant, & deceptorem exhibeant, ita tenet Archi. in cap. in memoriam. 19. diſtinct. quod ibi ſequitur Card. de Turrecremata in §. ad quartum. qui reſpondet ad d. cap. Ad falſariorum, dum dicit non excuſare ignorantiam: quod intelligitur de ignorantia ſupina, vel quando non vult exhibere deceptorem. Et vide Hoſtien. in ſumma. in tit. de crimine falſi. §. Porro ver. Sed hodie, vbi dicit, ꝙ hodie præceptũ eſt in literis domini Pap. nec in magno nec in modico audeat quis manũ apponere, etiam literã vnicam vel punctũ vnicũ corrigendo exceptis officialibus, quibus hoc eſt commiſſum, alioquin manum apponens ex canone lato in curia, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrit, quæ non poteſt per aliquem extra ſedem Apoſtolicam relaxari. Cuius verba ad literam refert, & ſequitur Floren. in 3. part. tit. 24. cap. 16. & ſequitur Felin. in cap. 2. §. Stylus de reſcrip. qui etiam dicit, quod tales falſarii excommunicantur in proceſſu annali per Papam in die Iouis ſancti, & allegat conſtit. Martini V. quam ad literam Florenti. ſcribit in d. 3. part. tit. 24. cap. 72. vbi aperte patet, quod excõmunicantur omnes falſantes literas Apoſtolicas, bullas & ſupplicationes Summi Pontificis. ſeu Vicecancellarii, ſeu gerentis officium, vel vices Cancellarii. Et nota quod Floren. in d. cap. 16. referrent. Richar. dicit quod qui ludo & non intentione vtendi literis Papæ, quarum efficacia iam expirauit, aliquam literam in eis formatam reformaret, vel punctum faceret, vel aliquid in ea immutaret, non eſſet excommunicatus ipſo iure. Contra quod tamen arguit ipſe, vt videre poteris, licet Felin. ſimpliciter ſecutus fuerit, vbi ſupra hanc declarationem Richard. & *Floren.* quem ibi corrupte allegat in vtroque loco per eum citato.

A

*Clericus qui falſum literis Apoſtolicis commiſit ſaeculari curia tradendus eſt.*

TRaduntur puniendi. Vide Regiam l. 60. titu. 6. part. 1. & ibi inſignem Gregor. Lup. & eundem in l. 6. tit. 7. part. 7. in gloſſ. *De Papa o de Rey.* Matth. de Affli. deciſio. 22. num. 2. Quam quidem pœnam, præteritis diebus receptam vidimus in Regali curia contra quoſdam clericos qui literas quaſdam falſas confecerant fingentes eſſe Summi Pontificis, quarum literarum ratione, multi in gradibus prohibitis conſtituti, matrimonium contraxerunt. Et huius criminis ratione, poſt tealem

alem degradationem, ſæculari curiæ traditi fuerunt, & publice ſuſpenſi. Vnde apud Hiſpanos inuiolabiliter obſeruari debet deciſio. text. in c. ad falſariorum. de crimine falſi. quamuis regulariter non ſeruari affirmat Ioan. de Anan. in rub. de falſis. circa finem, quem refert Iulius Clar. in practi. cri. §. fin. quæſt. 36. verſi. videmus.

*Deciſio text. in ca. ad falſariorum de Crim. fal. apud Hiſpanos ſeruatur.*

Et nota, quòd huius criminis rei excommunicantur in cœna Domini, in quinto caſu his verbis: *Excommunicamus omnes falſarios bullarum, ſeu literarum Apoſtolicarum, & ſupplicationem, gratiam, vel iuſtitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vice cancellarium, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato eiuſdem Romani Pontificis, ſeu Vice cancellarij, aut gerentium vices prædictorum, ſignantes ſupplicationes eaſdem. Extendentes conſtitutionem fælicis recordationis Innoc. Papæ III. quæ incipit ad falſariorum, cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falſificantes, ſeu mutantes ſupplicationes, per nos ſeu de mandato noſtro ſignatas, & datas, ſine noſtra, aut Datarij noſtri licentia.* Illud autem notandum cenſeo non eſſe locum dictæ pœnæ, ſi literę Epiſcoporum, vel Nuncij falſificantur, vel etiam literæ Pœnitentiariæ, quia hæ non ſunt literæ Papæ, ſed eius commiſſarij conſtituti viuæ vocis oraculo, ita egregie ſcribit Martin. Nauarr. in manu. confeſſ. c. 27. n. 62.

*Pœna tex. in cap ad falſariorum locũ non obtinet in cleric qui falſum committũt in literis Epiſcoporũ Nuncij vel pœnitentiaria.*

Nec incurrit dictam pœnam qui ſubreptitie, vel obreptitie impetrat literas Apoſtolicas, vel poſt impetrationem illis vtitur, quia conſtitutiones Romanorum Pontificum, quę circa impoſitionem dictarum pœnarum diſponunt, loquuntur de falſificantibus: & diuerſum quidem eſt falſum conficere, vel falſis literis vti in d. c. ad falſariorum, de crimine falſi. tradit Nauarr. in d. c. 27.

Erit etiam à dicta pœna ordinaria immunis, qui dictar. literarum Apoſtolicarum mutat punctum, vel corrigit literarum aliquam, quando non mutatur ſubſtantia, vt ſcribit Ioan. Gerſon. in. 2. p. Alph. 32. c. quidam. fol. 118 Mart. Naua. in manu. confeſſo. d. c. 27. contra Hoſtien. in ſumma. de crimine falſi. §. porrò. verſic. ſed hodie. & Caiet. in ſumma, in verbo. Excommunicatio. c. 26. quorum opinionem ſaltem quoad forum conſcientiæ reprobat Nauarr. in d. loco. Idemque ipſe aſſeuerandum cenſeo, quoad iudicium exterius. Nam cùm falſitas hæc nemini ſit nociua, puniri non debet, ſaltem pœna ordinaria. Vt tradit Specul. in tit. de teſte. §. 1. verſi Item quòd aliquid Bar. Paulum & Iaſ. num. 10. in l. ſi ex falſis. C. de tranſactio. Bar. in l. eos. colum. 2. ff. de falſis. Angelus in l. Lucius ff. de his qui not. infam. & conſi. 194. Deci. in l. 1. § credendum. num. 7. ff. ſi cert. peta. & colligitur ex gloſſ. in l. damus. in verbo, *Priuatas*. C. d. falſis, quam communiter Doctores ſequuntur, vt fatetur Alex. conſil. 145. colum. 3. lib. 6. idem fatetur Barba. conſ. 52. num. 4. lib. 3. Socin. conſ. 103. num. 1. & 2. lib. 1. Viui. lib. communi. opinio. in verbo, falſitas. quæ memini, & eſt communis practica, qua aduocati ſæpe vtuntur, vt teſtatur Cur. Iun. de feud. 4 p. in prima cauſa amiſſionis feudi. quæſt. 10. Iul. Clar. in pract. crimi. §. falſum. verſic. item excuſatur. qui plures allegat, qui eam communem eſſe fatentur, & egregie de more eam declarat, & ita interpretari debet opinio D. Epiſcopi. Ioan. Bernardi. de qua in hoc c. n. 5. opinionem tamen noſtram Apoſtolicæ ſedis cenſuræ libenter ſubmittimus.

*Qui mutat punctum vel corrigit literas Apoſtolicas, ſi ſententia nõ mutatur an immunis ſit à pœna.*

Sed an puniatur huius capitis pœna clericus, qui in moneta ſummi Præſidis falſum commiſit. Vide Abb. in c tua. num. 4. de pœnis. aſſeuerantem, cum deponendum, &

*Qui in moneta Summi Põtificis fal-*

*ſum cõmittit an incidat in pœnam tex. in ca. ad falſariorum de crimi. falſi*

dum,& in carcerem mittendum eſſe, negatq; hoc caſu locum habere, traditionem curiæ ſæculari, quia text. in d. c. ad falſariorum. loquitur tantum de falſariis literarum, ideo cùm pœnalis & odioſa ſit illa conſtitutio, ad alios caſus extendenda non eſt. cap. is qui. de ſenten. ex comm. lib. 6. l. penul. ff. de pœnis. Sed cùm hoc falſi crimen quod in moneta Romani Pontificis perpetratur grauiſſimum & atrociſſimum ſit, ab Abb. ſententia recedere videtur Doctor. Didac. Perez. in l. 23. tit. 19. lib. 8. ordin. verſi. Quartò principaliter. Ego tamen Abbatis opinionem libenter ſequor.

*Conſpiratores.*

## CAPVT CXX.

1 *Clerici hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.*

1 Clerici † conſpirantes aut conſpiratores, aut iniurias ponentes Epiſcopis, aut clericis, è gradu ſuo proprio penitus abiiciantur, vt in capit. Si qui clerici. & in c. Si clerici. 11. q. 1. & in c. Coniurationum. ead. cauſ. & quæſt. & habetur ille tex. in concilio Chalcedonenſi in canon. 18. qui contra fidem homagij negat Epiſcopum ſuum dominum eſſe, vel in foro ſæculari diſponit contra eum de rebus ſpiritualibus quæſtionem, aut qui inuaſori ſuo, & ſocij cauſam, & conſilium præſtat, ab officio, & beneficio deponitur, vt in c. grauem. de exceſ. præla. & vide text. in c. Si quis ſacerdotum. 11. quæſtio. 1. qui clericum ſuo Epiſcopo inobedientem aut ei inſidias parantem aut contumeliam, calumniam, ſeu conuitium inferentem, deponi iubet, a & curiæ tradi, Sed aduerte, quòd ille text. de incorrigibili *a*, intelligitur, vt concludit Abb. in c. at ſi clerici. de iudi. colum. 13. ſequendo gloſſ. in c. cùm non ab homine. de iud. & in c. Si quis, & in cap. Si quæ ſunt. 2. q. 7. & in c. nouimus. de verb. ſigni. & dicit, quòd iſta opinio tanquam verior communiter approbatur per Doctor. in cap. fin. de teſti. cogen. & in c. cum non ab homine. de iuri. quem refert & ſequitur Decius, ibi. col. 21. verſic. Tertius caſus, qui reſpondet ad verbum mox poſitum in d. c. Si quis. quandoque intelligitur cum interuallo, vt l. Sed & ſi conditione. §. Seruus. ff. de hæredit. inſti. & in cap. 2. vbi gloſſ. 20. q. 2. & tradit Alexan. in l. 1. §. qui præſens. ff. de verb. oblig. & eam dicit communem ſententiam Aretin. in in d. cap. cum non ab homine de iudi. colum. 2. verſi. Tertius caſus, & vide Præpo. in cap. clericus. 3. quæſt. 4. qui poſt Archi. notat. gloſſ. ibi. ad hoc quòd clericus conſpirationem faciens contra proprium epiſcopum non traditur curiæ ſæculari, niſi ſit incorrigibilis. & vide eundem in cap. Hi qui. ead. cauſ. & quæſt. vbi notat ibi text. pro illa gloſſ. dum text. diſponit, quòd clericus perſecutor epiſcopi ſit infamis, & traditur exilio, non tamen præcipit illum curiæ tradi. Et vide. l. 60. tit. 6. part. 1 vbi ponit iſtum caſum inter eos, quibus clericus traditur curiæ ſæculari, & videtur lex illa ex pluribus caſibus diſiunctiue poſitis in d. c. Si quis ſacerdotum, ſolum ad duos caſus pœnam illam reducere. Primò, *quando el clerigo desh:neſtaſſe aſu Obiſpo, yuo le quiſieſſe obedecer.* Secundò, *ſi le acebaſſe en qualquier manera para le matar.* b Et illa l. nihil dicit de incorrigibilitate, *b* quaſi velit in illis duobus caſibus ſeruare diſpoſitionem illius capit. Si quis ſacerdotum, quæ quidem interpretatio legalis videtur in Hiſpania ſeruanda, cum ſicut Doctorum expoſitionibus accon-

*Regia l. 60. tit 6 p 1 interpretatur.*

Digitized by Google

ac conſuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multo melius videtur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata, & tunc poſſet meritò dubitari, qua pœna eſſet clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur curiæ ſæculari.

ANNOTATIO.

Vide multa quæ circa huius capitis argumenta ſcripſit Hieron. Gig. in tractat. de crimine læſæ Maieſt. lib. 2. Rub. quomodo, & per quæ, &c. quæſt. 22.

*De incorrigili intelligitur.* Adde Syluest. in ſumm. in verbo, degradatio, & opinionem iſtam communem eſſe fatentur Auguſtin. A tim. ad Ang. in tract. maleſ. in verbo, *Et caput.* n. 42. Iul. Clar. lib. 5. recept. ſent. §. fin. q. 35. verſ. Hinc infertur. A

*De incorrigibilitate.* Nota, quòd dicta Regia Partitarum lex intelligenda eſt ſecundum ius Canonicum, & receptam, & communem traditionem, nempè, vt ſit neceſſaria incorrigibilitas. B

*Læſæ Maieſt. rei.*

CAPVT CXXI.

1 *Epiſcopus, preſbyter, vel diaconus, qui læſæ Maieſtatis crimen commiſerint, qualiter puniantur, breuiter, & dilucide per totum caput explicatur.*

Epiſcopus, preſbyter, aut diaconus, qui & domini ſui regnum peruerſe, & doloſe tractauerit, & in mortẽ ipſius aliquo machinamẽto inſidiatur, debet degradari: ita dicit text. in c. ſi quis laycus. 22. q. 5. quem tex. dicit not. Abb. in c. at ſi clerici. in pr. in fin. verbis de iud. ad hoc quod preſbyter, vel alius clericus vel epiſcopus degradatur, pro cõſpiratione facta contra Principem, ſeu dominũ terræ, & allegat Dom. in c. Petit. de iureiur. & dicit poſſe hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatem criminis, arg. l. quiſquis. C. ad l. Iul. Maieſt. Barb. autẽ in d. c. at ſi clerici. in prin. in fin. verbis ſcribit, ꝙ vidit iſtum caſum de facto, & conſuluit contra doct. Abb. & quod d. c. Si quis eſt palea. & intelligitur de degradatione verbali, & ꝙ non habet locũ in clericis, quia non poteſt dici reus maieſt. layci, *a* quia non eſt ſubditus layci, & refert Card. in c. Vergen. de hære. & vt aliquis dicatur reus læſæ Maie. oportet vt ſit ſubditus, *b* per ea quę ipſe allegat. Et reperies illud conſilium ſuum in 3. vol. in conſ. 21. A Ioue prin. Et vide Arn. Alb. in c. quoniam. de hær. in 6. in q. 11. verſ. Septimò fallit, vbi poſtq̃ per quinq; ferè col. tract. de iſto art. dicit concludendũ, clericum nõ teneri crimine læſę Maieſt. temporalis, dicit tñ (ſaluo meliori iudicio, & ſacroſanct. ſedis Apoſtolicæ authoritate) quòd clericus ſiue Epiſcopus tale crimẽ grauiſſimum cõmittens, erit degradandus, & beneficiis ſpoliandus, & conſequenter curiæ ſæculari tradendus, & remittit ſe ad ea, quæ latius dicet in eod. c. in 15 q. vbi in 2. col. d. ver. hinc ſumpta, mouet q. An clericus vel Epiſcopus contra Regem cõmittat crimen læſæ Maieſt. & concludit etiam ꝙ non, & reſpondet ad c. ſi quis laycus (præſuppoſito, ꝙ ille tex. eſſet decretũ authenticum quod non eſt) quòd ille tex. ꝓcedit quando Epiſcopus vel clericus ꝓſtitit iuramentũ fidelitatis, vel homagiũ domino tẽporali, & tandẽ in col 6. ver. Quid ergo dicit ꝙ licet clericus vel Epiſcopus non committat crimen læſæ Maieſtat. per hoc non remanebit impunitus, imò ſi eſt



Digitized by Google

rebellis Regi ſeu domino, degradatus,& ſpoliatus beneficiis, vel epiſcopatu traditur curiæ ſæculari, propter immanitatē criminis, allegat d.c.ſi quis laycus, & Rom. hoc conſulentem per illum conſil.366. Quæritur, qua pœna, & in ſing.701. Dicam tibi dubia. Sed aduerte, ꝙ Rom. in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ ſæculari, ſed vtitur verbo illius text. ſcilicet, degradetur. Vnde miror quod allegauerit pro ſua opinione Rom. niſi ſenſerit hoc voluiſſe Rom. dum dicit, degradetur, ſed hoc non eſt verum: nam non vbicunque in iure dicitur, degradetur, intelligitur, & tradatur curiæ ſæculari. Poſtea verò valde dubitat, quod verbum degradetur in d.c. C poſitum, capiatur proprie pro actuali degradatione, ſed pro verbali, *c* & relinquit cogitandum. Et vide Matth. de Afflict. ſuper 1. lib. conſtitutionum vtriuſque Siciliæ, f.114. in rubr. vbi cler. in maleficiis debeat conueniri, vbi diſputat: *Vtrum clericus* beneficiatus committens crimen rebellionis contra Regem, poſſit puniri ſuis beneficiis per Epiſcopum ſuū, & tādem concludit, quod ex circūſtantiis cōcurrentibus in rebellione tali poterit Epiſcopus arbitrari, & ſententiando declarare clericum in hoc delinquentem, priuandum eſſe ſuis beneficiis eccleſiaſticis, dum tamen procedatur ſeruato ordine iuris. Tu autem vltra prædictos Doctores aduerte, quod in Synodo Toletano 16. à ſexaginta & vno Epiſcopo celebrata, anno Domini 693. ſub Rege, *Flauuio Egica Sibertus*. Toletan. ſedis Epiſcopus loco & honore priuatus fuit, eo quod prædictum Regem non tantùm priuare regno, ſed & cum aliis complicibus interimere definiuit, atque genti eius vel patriæ inferre conturbium, & excidium cogitauit, vt patet in dicta Synodo, in c. de Siſberto Epiſcopo, in quo pœna dicto Epiſcopo propter prædictas cauſas impoſita per hæc verba deſcribitur: *Ipſe verò Sibertus pro ſui iuramenti tranſgreſſione, facinoriſq; tanti machinatione ſecundum antiquorum canonum inſtitutionē, qua præcipitur, vt quiſquis inuentus fuerit alia feciſſe, & viuente Principe in alium attendiſſe pro futura regni ſpe, à conuentu Catholicorum excommunicationis ſententia repellatur, honore ſimul & loco depulſus, omnibuſq; rebus exutus, quibuſque in poteſtatem prædicti Principis redactu, perpetui exilij ergaſtulo maneat relegatus.* Ita nempè vt ſecundum eorundem antiquorum canonum decreta in finem vitæ ſuæ tantum communionem accipiat, excepto ſi Regia eum pietas ante abſoluendum crediderit. Simile quoque & cæteris, qui de religioſis, cuiuslibet ſint ordinis aut honoris, deinceps contra Principem talia egiſſe vel definiiſſe reperti extiterint, cenſura mulctandi ſunt. Ex cuius nempe Synodi diſpoſitione apertè colligitur, qua pœna ſit clericus puniendus, qui contra Regem machinatus fuerit, cùm illius Synodi patres pœnam illi Epiſcopo per eos inflictam ad alios clericos ſimilia perpetrantes in futurum extendi ſanxerunt, in qua viſi ſunt non nouam pœnam ſtatuiſſe ſe, ſed antiquos canones fuiſſe imitatos, qui tamē canones nullibi referuntur. Et mirandum eſt, quod nullus Doctorum quos ipſe in hac materia hucuſque legerim, de prædicta Synodo faciat mentionem, niſi eos excuſare velimus ea ratione, quòd illa 16. Synodus Toletana non omnibus familiaris eſt, vt patet ex eo, quod in omnibus impreſſionibus Conciliorum hucuſque factis ſolùm tredecim Concilia Toletana impreſſa leguntur, quamuis Gratianus aliqua ex dicta Synodo in ſuo opere Decretorum intexere viſus eſt.

*Reus*

Digitized by Google

REus *Maieſtatis læſæ.* Adde latiſſime Hieron. Gigan. in tract. de crimine Læſæ Maieſtatis lib.1.q.63.per totam.fol.111.vbi latiſſime examinat, an clericus coniurationem faciens contra Principem, crimen Læſæ Maieſtatis committat, quem vide. A

*Vt ſit ſubditus.* Adde gloſſ.in Clem. paſtoralis.in gloſ.magna verſi. Nota.de re iudi.Bald.conſi.139.vol.1.& in l.ſi omnes.§.ſi vero. C.de Epiſco.& cleri.& in l.data opera. column.C. qui accuſar.non.poſſ. Ioan.de Imo.in d. Clemen.Paſtoralis.col. 2.Hippo.in l.de minore in prin.col.2.ff.de quæſt.Caro. Rui.conſil.23. colum.2.n. 6.volum.1. Barba. conſi.70. colum.3. volum.4. Cæpol.conſi.17.colum.5. Nicol. Boëri. in tract. de Sedi. §. Præſuppone etiam.num.2. Ioan.Igne. in l.neceſſarios.§. non alias.n. 417.ff. ad Syllani. Gramm. voto 10. num. 32. Martin. Laud.in tract.de crimi.Læſæ Maieſtat. quæſtio.22. Hieron.Giga.eod. tract.lib.1.q.68. num.5.Boſſ. in tract.delictorum de crimine Lęſæ Maieſta.n.86.& vide Iulium Clar.lib.5.recep. ſenten.§.Lęſæ Maieſt.verſi.hinc infertur,& eod.lib.§.fin.q.36.verſi.quęro nũquid. Vbi dicit quod licet clericus proprie non dicatur committere crimen Læſæ Maieſtatis,tamen plures ſæculares Principes ſeruant contrarium, .quia cum in grauiſſimo crimine agatur de ipſorum vita, & ſtatu, non ſolent clericos ad eccleſiaſticos iudices remittere, ſed examinari faciunt, & torqueri, & quandoque etiam ſuſpendi, teſtaturque quod in ciuitate Florentiæ fuit propter crimen hoc ſuſpenſus quidã Archiepiſcopus Guill. etiam Benedi. in c. Raynutius. in verbo: *Et vxorem nomine Adela.*2. deciſ.n.160. & ſequenti ſcribit, quod Franciæ curia pro criminibus Læſæ Maieſtatis, falſæ monetæ, factionis taluæ guardiæ Regiæ, deponit clericos de Regno, quoties delinquendo rempublicam grauiſſime offendunt. Sed nimis periculoſa hæc ſunt, & merito à Chriſtianis Principibus cauenda, quibus non licet ſacra clericorum priuilegia violare,qui etiam in his atrociſſimis criminibus retinet,vt ab ipſis puniri non poſſint, ideoque tenentur eos, ſuis competẽtibus iudicibus remittere,circa quod videas Bald.in § ſi clericus. de pace tenen. & eius viola. & noſtrum doctiſſimum Greg in l.57.in gloſ. *Que ge la dio* ti.6.p.1.in verſi. An autem princeps. B *Clericus an dicatur cõmittere crimen Læſæ Maieſtatis.*

*Sed pro verbali.* Adde quod opinionem iſtam communẽ eſſe fatetur Cur. Iunior conſi.159. n.1. quem refert Villalobos in commun.opinio. litera. num.99. Et licet Abb.in c.at ſi clerici.in prin.in vltim.verbo.tenuerit, clericum, qui commiſerit crimen Læſæ Maieſtatis, poſt degradationem ſæculari curiæ tradendum eſſe, tamen communis opinio eſt in contrarium teſte Boſſio in tractat. delictorum. tit. de foro competen.num.137.& tit.de crimine Læſæ Maieſtat.num.86.Iuli.Clar.lib.5.recep. ſenten.§.fin.quæſtion.36.verſi.quæro nunquid. C

*Seque de ſuis criminibus gloriantes.*

## CAPVT CXXII.

1 *Clericus crimen hoc perpetrans,qualiter puniatur.*

QVoniam ſecundum Iſidorum lib. 2.de ſummo bono,c.39. Ad comporationẽ mali fit deterius,quando non ſolum flagitia committuntur,ſed etiam de ipſis flagitiis vanitate laudis perditi extolluntur. Quid enim peius eſt,quam in † flagitiis 1

miſeros gaudere, de quibus iam debent copioſius deplorare? Ideo meritò clericus qui de ſuo crimine gloriatur, ſuſpendi debet ab officio, & beneficio, *a* ita diſponit tex. in c.quam ſit.de exceſ. præla. Et licet Abb. ibi diſcedat à ſummario illius tex. in quo Ioan. And. poſt gloſ. ibi videtur ponderare ſcandalum, quod fuit ortum propter gloriationem illius clerici, & dicat ſequendo Inno. quod ibi ille clericus fuit punitus tanquam maledicus detractor, & leuis, & quod quodlibet illorum ſufficeret ad imponendam illam pœnam. Ego tamen ſemper crederem conſiderandam eſſe qualitatem à iudicibus illius delicti, de quo gloriatur, locum, vbi & perſonas coram quibus gloriatus eſt. Et an illa gloriatione reſultet præiudicium alterius honori, vel famæ, vt ſic ſecundum hoc mitius vel acrius puniatur. Quis enim dubitat longe aliter puniendum eſſe clericum, qui furtum feciſſe gloriatur, quam qui adulterium vel inceſtum, & qui adulterium ſimpliciter feciſſe ſe iactat, quam qui illud cum perſona certa, quam nominat, commiſiſſe dicit, qui publice, quam qui occulte, qui iocoſe, & inter amicos, quam qui in rebus ſeriis, & inter extraneos? Præterea in ſimilibus delictis clericorum mea ſententia iudices aduertere debent, vt non ſolum tales clerici pœnas iactantiæ ſuſtineant, ſed etiam illorum famæ quibus detractum eſt conſulatur. Et ex hac ſumpta occaſione poſſet quæri An clerico gloriāti ſe adulterium cōmiſiſſe cum certa muliere, vel quid aliud perpetraſſe, ex quo iniuria alteri perſonæ irrogaretur, poſſet ad petitionem ſeu querelam illius imponi pœna (cum aliter verum eſſe non conſtet) vt coram eiſdem perſonis, vel alijs dicat illud à ſe dictum falſum eſſe, & nunquam accidiſſe. Quæ quæſtio deciſa videtur per ea quæ ſupra notauimus in verbo, Maledici.

A AB *officio, & beneficio*. Adde Iacob. Menochi. de arbi. iudic. quæſt, libr. 2. centu. 4. caſu 332. num. 1.

*Habita informatione ſummaria.*

## CAPVT CXXIII.

*1 Capi nemo poteſt ſine cauſæ cognitione.*
*2 Iudex, qui innocentem clericum capi fec't, puniendus eſt.*
*3 Traduntur multa, quæ à iudicibus in ſummariis informationibus præ oculis ſunt habenda.*

1 CLericorum † capturam iuſtum eſt vt præcedat informatio ſummaria delicto-
a rum, cum in alijs delinquentibus id ipſum etiam requiratur. *a* Ad capturam enim perſonæ maxime in criminali non poteſt procedi ſine cauſæ cognitione, vt notat Ioan. Andr. in capitul. Si clericus. de ſent. excommun. in 6. Et ſequitur Ant. & moderni in capitul. 1. de iudi. & notat Aret. ibi, in col. 7. verſ. Iſta concluſio. Nec informatione leui capiēdi ſunt ſeu incarcerandi clerici, cum ſola relaxatione à carcere nequeant per iudices reſtitui ad ſuæ famæ integritatem. Quia vt plurimum homines in captura facta magis capti culpam quam iudicis leuitatem adeſſe conſiderantur. In liberatione verò non innocentiam rei, ſed iudicis in inquirendo deſidiam, aut in admiſſione precum, ſeu munerum facilitatem interueniſſe ſæpius audent pro-

Digitized by Google

dent proclamare, quo fit, vt apud plures idem fere operari ſolet, quod quis pro crimine aliquo incarceretur ſeu damnetur, præcipue cum præter id quod ex iniuſta captura non leuis clerico irrogetur iniuria, (quæ tantò eſt grauior iudicanda, quantò captus maiori erat inſignitus honore, criméque ſibi impoſitum grauius) ipſe clericalis ſtatus nō parum offenditur, qui quidem ordo ſanctiſſimus ſicut ab omni crimine vero expiandus eſt, ſic nullius falſi impoſitione maculandus. Non præterea ſic facile ſolent effugere clerici, ac eludere iudices, † vt contra eos leuiter ad capturam procedere ſit neceſſe. Cum ob admiſſa facinora, membrorum nunquam, vitæ verò rariſſimè periculum timeant. Iudex verò qui temere capi fecit innocētem clericum, præter id quod puniri debet, vt voluit Bal. in l. 1. C. de his, qui latro. diuinam non effugiet vltionem, niſi capto ſic iniuſte ſatisfecerit, quia innocēti ſubdito (quē paterno amore tractare debuerat) poteſtate Dei, quam in ſubditorum ſuſcepit cōmodum, honoris ac rerum iacturam intulit leuitate quadam, aut ferali motus animo. In hac igitur informatione ſummaria recipienda delictorum, non parum inuigilet prudens ac correctionis amator iudex. Ea enim eſt ferè ſemper totius cauſæ fundamentum, neque fiducia quadam ignaua, teſtium examinationem cuiuis tabellioni committat, nam magna exinde ſuccedūt incommoda. Sæpius enim teſtes tabellionis ſolius vultum parū teueriti, inquiſiti ſiue accuſati odio pro veris dubia firmare audent, aut eundem excuſare volentes quæ dicunt fucare contendunt, ac ſæpius reticent veritatem. Accidit inſuper aliquando, quod cum ignorātia tabellionis, aut verſutia male interrogantur, plura, quæ rem ipſam principalibus concernebant, occultantur. Expedit præterea plurimum, diligentem per ipſum iudicem fieri examinationem, quia cum poſt ſummariam informationem teſtium captura rei ſequatur, ſtatim præcipua cura eſt capti, ac ſuorum fautorum inquirere, qui fuerunt ſummariæ informationis teſtes, ipſoſquè inuentos terrere minis, aut blanditiis allicere, vt quæ dixerint declarent ſeu reſtringāt in ipſius capti fauorem, quod ipſi teſtes facilius concedunt & faciunt, ſi vident, quod leniter examinati fuerint à iudice vel tabellione. Et quia contingit aliquoties, vt iterum examinati teſtes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ ſcripta ſunt non dixiſſe (quod etſi non plenam pariat capti liberationem, non eſt dubium quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodammodo lædat opinionem.) Solent prudentes iudices in criminibus grauibus, & quæ nō leuis momenti perſonas concernunt, adhibere ſecum aliquem honeſtum ac prouidum virum, quo etiam præſente teſtes examinentur. Ob vnum præterea inter alia hortor iudices omnes, vt non leniter teſtes examinent in ſummario iſto iudicio, ſed omnia plene ſciſcitētur ab eis, & ſcribi faciāt per Notarium, quia cum in ſummaria hac examinatione teſtes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanant, q̃ poſtquam licuit fautoribus rei illos alioqui terrere ſeu corrumpere. Quod autem non ſit citanda pars, dum huius informationis teſtes examinādi ſunt, nemo iudicum ignorat: & ſi ad id deſideratur authoritas doctoris, notat Bald. in l. Mouentes. de delato. lib. 10. in fine.

R *Equiratur.* Eſt quidem clericorum incarceratio, maturo conſilio facienda, quę in atrocib⁹ criminibus aliquā honoris iacturā parit, vnde Demoſthenes in Epiſtola 2. A *Clericorum incarcera.*

*tio maturo præcipienda eſt, & quæ deſideretur. ut iuſte fieri poſſit.*

ſtola 2. de ſuo reditu ſe excuſat, quod iudicium Athenienſium effugiſſet his verbis: *Iam ob diſceſſum meum iraſci mihi non poteſtis, neque ideo abij quod de vobis diſparerem aut vſpiam alium reſpicerem, ſed primum carceris ignominiam animo ferebam grauiter.* Et ideo conſideratione digniſſimum eſt, non eſſe presbyteros in carcerem conijciendos, niſi aduerſus eos duo, vel tres teſtes dixerint teſtimonium, quia nec accuſatio contra illos recipienda eſt, niſi ſub duobus aut tribus teſtibus, vt Apoſt. inquit. 1. ad Tim. & ibi Thom. c. accuſa. 2. q. 7. quod male ſeruant iudices Eccleſiaſtici, Apoſtolicas traditiones, & ſacra canonica iura in presbyterorum opprobrium violantes. Non tamen diffiteor, quod ſæpenumero perpenſa qualitate criminis, & delinquētis, & attentis aliis circumſtantiis, plurimum circa capturam presbyterorum deferendum eſt iudicis arbitrio, & circa materiam huius c. vide Bal. in l. quod cuirandi. ad finem. C. de condi. ob turp. cau. Sali. in l. nullus. C de exhib. reis. doctores in c. ſi clericos. de ſent. excom. lib. 6. Feli. in c. cum non ab homine. col. 2. de iudi. & in c. accedens 2. §. quoniam frequenter. verb. *Tu nota*. col. pen. vt lite non conteſt. Ange. Areti. in tracta. maleſi. in verbo. *fama publica*. col. 2. Mar. Soc. in tract. de citation. in 2. arti. prin. q. 24. Petr. Foller. in pract. cri. in part. *Capiat informationem*. fol. 14. Boſſi. in tract. delicto. de ca. reorum. num. 3. & ti. de iudi. ante tortur. num. 180. Ant. Gom. li. 3. reſolu. c. 9. co. 2. & Fran. Mar. & deciſi. 946. & 912. Boer. deciſi. 215. num. 34. vbi refert quatuor quæ ad capturam reorum neceſſaria ſunt. Hinc eſt, quod ſi quis capiatur non præcedente informatione, debet dimitti à carceribus, ſine aliqua impenſa: tenet Bal. in l. ſi pacto, quo pœnam. C. de pactis, vbi Iaſ. Ang. Are. d. colum. 2. & eſt tex. optimus in l. vlt. §. nullo tempore. ff. de liber. homi. exhibē. His etiam proximum eſt, quod iniuſte incarceratus non poteſt pro alio delicto retineri. Barr. in ſuis. quæſt. 6. tradit idem Bar. & doctores in l. ſed eximendi. §. 1. ff. ſi quis eum, qui ſequuntur alij multi effectus ex iniuſta incarceratione, quos tradit Hippo. in l. 1. col. 6. ff. de quæſt. In cauſis vero fidei, quia de grauiſſimo damno agitur, maior criminis obiecti informatio, quam in aliis criminibus deſideratur, ideo moribus receptum eſt, quod quando ex teſtium depoſitionibus conſtat, delatos eſſe tāti criminis reos, fiſcalis ſancti Officij ab Inquiſitoribus petit, quod rei capiantur, qui peritorum habito conſilio, quid in hac re faciendum ſit, deliberant, & ſi pluſquam ſemiplena probatio ex actis proceſſus appareat, eos comprehendi iubent, tradit Siman. in Enchir. tit. 25. num. 1. & 2. & in Catho. inſti. tit. 24. num. 12. Ioan. Roias in tract. de hæret. part. 2. aſſer. 1. num. 12. Qui procedendi modus præſcripus eſt Inquiſitoribus Hiſpaniæ Madri. inſtructione. anno 1561. c. 3. his verbis latinitati donatis: *Inquiſitores, viſa informatione, ſimul ſi præſentes fuerint, deliberent de captura, quæ magis iuſta videretur, ſi fieret cum cōſilio conſultorum eius Inquiſitionis, ſi commode fieri poſſet, & videretur Inquiſitoribus conueniens, & neceſſarium, & quod decretum fuerit, in actis referatur. Et quamuis optimo iure, ſoli Inquiſitores perſonalem capturam decernere poſſint, ſecurius tamen videtur, vt peritorum conſilium interueniat, nam cum ex ea non modice fama lædatur, non niſi grauiſſimo conſilio, & ſumma deliberatione ad eam deueniendum eſt.*

*In cauſis ſidei maior ad capturā criminis obiecti informatio quā in aliis criminibus deſideratur.*

Quod ſi reus delatus inſignis fuerit authoritatis, videlicet nobilis, literis conſpicuus, vel religione condecoratus, etiamſi ſufficiens præceſſerit informatio, non eſt ad capturam deueniendum, niſi ſupremus ſanctæ Inquiſitionis Senatus, prius conſulatur,

ſulatur, quæ forma præſcripta eſt Inquiſitoribus Hiſpaniæ Madr. inſtructione ann. 1561.c.5.in hæc verba: *Si Inquiſitores de captura conſenſerint, iubeantq, eam fieri, ſicut decreuerant, quod ſi negotium fuerit magni momẽti, propter perſonas inſignes vel ob alias cauſas, prius quam ſuum decretum executioni mandent, ſenatum conſulant, vbi vero ſuffragia non fuerint conformia, res ad ſenatum remittatur, vt hic prouideat quod fieri conuenit.*

Qui quidem præſcriptus ordo, minimè ſeruari debet, quando veriſimiliter fuga rei timeretur, & periculum eſſet in mora, & quamuis hoc manifeſtiſſimum ſit, vt nulla probatione indigeat, vide tamen Reper. Inquiſitor. in verbo, *Carcer.* & in §. *Viſo de carcere*, & ſequen. Zanc. in tract. de hær. c.19.n.1. Simã. de inſtit. catho. titu.16. Ioan. Roias. in tractat. de hær. 2. part. aſſer. 1. Fran. Pegñ. ad direct. Inqui. lib.3. Sch.17. Locat. in verbo, *Carcer*, qui de hoc argumento latius diſſerunt.

## *Eos citari perſonaliter.*

## CAPVT CXXIV.

*1 Clericus pro leui crimine, in carcerem detrudendus non eſt, ſed perſonaliter citandus.*
*2 In citatione cauſa à iudicibus eſt exprimenda.*
*3 Citatio perſonalis, in quibus caſibus fieri poteſt.*

CVm enim non † paſſim, nec pro quocunque leui crimine deceat clericum in 1
carcerem detrudi, tum propter ſui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis non ſic facilè fuga timeri ſolet, ideò honeſtius eſt, dum aliud nõ ſua criminum grauitas poſtulet perſonaliter citari eos, *a* cum hoc in criminalibus iura permittant, vt a
in c.1. de iudi. in 6. qua quidem citatione perſonali prudentes vti ſolent, & poſſunt iudices Eccleſiaſtici, quoties expenſas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam, in pœnam delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quæ ſatis tali pœna purgantur: & quia Ioan. Andr. & Philip. placet in d.c.1. citationem perſonalem non valere, non expreſſa cauſa, ſiue ordinarius ſit iudex, ſiue 2
delegatus. Cauti debent † eſſe iudices vt cauſam in citatione deſcribant, *b* neceſſi- b
tatis præbeant iuſtam cauſam appellandi, quam crederem ſufficere generaliter exprimere, videlicet compareas ſuper quadam criminali cauſa, de qua inculparis reſponſurus, abſque eo quod delictum in citatione narretur. Aduerte tamen † quod 3
Innoc. in d.c.1. quem ſequitur Philip. ibi, voluit, quod in illis tantum caſibus in quibus non admittitur procurator, poſſit quis compelli ad comparendum perſonaliter, & non indiſtinctè in omni culpa criminali, ex quo videtur nimis reſtringere facultatem citandi perſonaliter clericos, quia ſecundum iſtam doctrinam, rarò aut nunquam expediet, aut licebit talem citationem facere, quia ſi tale crimen eſt, in quo iura non admittunt procuratorem, cum illud pro graui reputetur, tunc magis expediet capere, quam citare clericum. Cum verò procurator admittitur, tunc non licet facere ei rationem perſonalem, & ſic erit ſuperuacaneum conſilium perſonaliter citandi. Sed licet prædictorum Doctorum ſententia ſit vera, videlicet quod in cauſa, qua quis poteſt per procuratorem litigare, non cogatur ad comparendum perſonaliter. Crederem tamen quod liceat iudici Eccleſiaſtico ſaltem ex officio

procedenti in quacunque cauſa criminali cum prætendit clerici correctionem, cogere eum ad perſonaliter comparendum, vt illi aut verbalem correctionem faciat, aut aliam ſalubrem pœnitentiam imponat, iuxta qualitatem exceſſus, neque ex hoc grauamen aliquod ſibi inferri prætendere poſſit, licet cauſa eſſet talis, in qua ipſe per procuratorem poſſet litigare. Non enim hiſce iuris ſubtilitatibus arbitror eſſe ſubtrahendam ſuperioribus clericorum poteſtatem, euocandi eos, ad perſonalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

A *Iudices Eccleſiaſtici laicis praecipere poſſunt vt perſonaliter coram illis compareant in his criminibus quibus iuriſdictionem contra illos habent. Epiſcopi cōpellendi non ſunt vt perſonaliter cōpareant.*

PErſonaliter citari eos. Adde quod non ſolum Eccleſiaſticis iudicibus, clericos citare perſonaliter permiſſum eſt, prout in hoc capite author diſſerit, verū & laicos quibus præcipere poſſunt, vt coram ipſis perſonaliter compareant, in his ſanè criminibus, quibus iuriſdictionem habent, vt probaui in annot. ad iſtum D. Præſulem in reg. & fallen. reg. 397. verſi. ſed nouum dubium, vbi vide, non enim hic repeto, ne actum agam.

Hoc de clericis, & laicis, Epiſcopi verò ob eorum dignitatem, quæ maxima eſt, in Dei Eccleſia, compellendi non ſunt, vt perſonaliter comparẽat, niſi ob cauſam, ob quam deponendi ſint, vel officio priuandi, etiamſi ex officio, aut per Inquiſitionem ſeu denunciationem, vel accuſationem, ſeu alio quouis modo procedatur. Vt nouiſſime decretum eſt, in Concilio Tridentino, Seſſio. 13. capitul. 6. de reformatione. Et dictæ Epiſcoporum cauſæ, cum pro criminis obiecti qualitate comparere debent, coram Pontifice Maximo, ac eius integerrimo iudicio (quod poſt omnipotētis Dei primas obtinet) terminãdæ ſunt, vt in d. Seſſion. 13. c. 8. de reform. & in eod. conc. Seſſ. 24. c. 5. de reform. minores verò Epiſcoporum cauſæ in concilio prouinciali tantum terminandæ ſunt, vt ibi eſt definitum.

B *Citatio perſonalis quæ fit in cauſis fidei cauſæ expreſſionem non requirit.*

*Et cauſam in citatione deſcribant.* In citatione verò, quæ fit in cauſis fidei, nulla cauſa exprimenda eſt, ſed ſufficit, quod generaliter reo præcipiatur, vt ſiſtat coram Inquiſitoribus, quia volunt ab eo quædam ſcire, ita ſcribit Simancas de inſti. Catho. titul. 44. n. 12.

*Capi.*

## CAPVT CXXV.

1 *Clericus propter crimina capi poteſt, & in vinculis detineri, etiamſi de crimine ciuiliter agatur.*

2 *Clericorum captura non niſi fidelibus miniſtris committenda eſt.*

3 *Clericus ſine ſui ſuperioris mandato an per laicum capi poſſit.*

4 *Clericus coniugatus quamuis cum vnica, & virgine, qui tamen tonſuram, & veſtes clericales non detulerit, poteſt per ſecularem iudicem capi.*

5 *Epiſcopus poteſtatis ſecularis clericum in ipſo crimine inuentum, capiendi licentiam generalem concedere poteſt.*

1 CLericos † propter delicta poſſe capi, a & in vinculis detineri, etiamſi de crimine agatur ciuiliter, probatur apertè in cap. dilectis. de appellationibus, & ibi
a
2 notãt Abb. & Philip. Frãcus. & Decius in 1. notab. Quoties verò † clericorũ flagitia talia ſunt, vt carcere digna iudicẽtur, curare debẽt omni ſolicitudine iudices, vt talibus

libus miniſtris capturam eorum committant, qui ſecretè ac diligenter circa illam
intendant, eamùe pecuniis non redimant, aut diſſimulent: longè enim magis offi-
cit delictorum correctioni clericorum errare capturam, quam laycorum, nam præ-
ter id, quòd ea crimina (vt expedit) puniri non poſſunt, temporibus iſtis infe-
licibus, ſi ordinariorum manus effugere valet clericus flagitioſus, & ad ſedem ipſam
Romanam accedere, facilem obtinet contra omnes iudices inhibitionem, qua nõ
modo aliquoties criminis impunitatem conſequitur, ſed ſummam ſuſcipit auda-
ciam coram iudice (qui dudum illum capi præceperat) deambulandi, non minori
frontis tanquillitate, quàm cæteri bonis moribus imbuti, ſolent incedere. Habe-
ant inſuper prælati omnes, ac eornm vicarij ad capturas prædictas faciendas, fide-
lem ac prudentem miniſtrum, cum competenti familia, cui ſemper neceſſaria tri-
buantur, ne egeſtate coactus, pecuniis facile corrumpatur. Qui ſanè, etſi laycus ſit,
clericos poterit capere ſuorum prælatorum iuſſu, ſine metu excommunicationis,
vt in ca. vt famæ. de ſenten. excommu. An autem per laycum poſſit † capi clericus 3
ſine ſui ſuperioris mandato? Dicendum eſt, quòd vt obuietur delicto commit-
tendo per eum, non eſt dubium, *b* vt Abb. tenet in c. cum non ab homine de iudi. b
& ſequitur Decius ibi, colum. 3. verſi. Secundus caſus. Et Aretin. ibi, col. 3. referendo
eundem Abb. in c. Si verò. de ſenten. excom. poſt Innoc. ibi. Poſt delictum autem
commiſſum, vult idem Abb. quòd ſi eſt timor fugę, poſſit clericus *c* per laycum capi. c
Andr. Sicu. & Aretin. ibi, colum. 3. tenent contra Abb. quos refert ibi Decius colum.
3. & 4. quorum opinionem veriorem aſſerit in puncto iuris, licet ipſe reſpondeat ad
fundamenta adducta per ipſos contra Abb. Vide bonam deciſionem parlamenti
Delphinalis num. 73. incip. Index ſæcularis, vbi deciditur, quòd iudex ſæcularis po-
teſt capere, vel capi facere clericum in flagrãti crimine, *d* & incarcerare abſque me- d
tu excommunicationis, ſi ibi non eſt iudex Eccleſiaſticus qui eum capit, vel capi
faciat, dummodo remittat eum ſtatim. *e* Si tamen clericus † eſt coniugatus, quam- e
uis cum vnica, & virgine, & non eſt in habitu, & tonſura clericali, poteſt capi per 4
iudicem ſæcularem, etiam in præſentia Eccleſiaſtici, nec tenetur remittere, niſi co-
gnito, an debeat gaudere priuilegio, vel non, vt ibi. Nota etiam in propoſi-
to, † quod Epiſcopus poteſt concedere licentiam generalem poteſtati ſæculari, 5
capiendi clericum inuentum in ipſo crimine, non vt capiat diffamatum de crimi-
ne, & non deprehenſum in eo, ſecundũ Areti. vbi ſupra, in colu. 3. verſic. Nũc quæri-
tur. poſt Ancha. in reg. Ea quæ. in 21. quæſt de reg iur. in 6. licet aliud. ſenſerit Anto.

P*Oſſe capi.* Adde quòd ad hanc capturam faciendam neceſſaria non eſt brachij ſę- A
cularis imploratio, liberum quidem, & permiſſum eſt Epiſcopis, aliiſque Eccle-
ſiaſticis iudicibus, qui ad hoc iuriſdictionem habent, clericos propria authoritate
capere, etiamſi in eo loco temporalem iuriſdictionem non habuerint, niſi quando
eorum poteſtas non ſufficeret, ad capiendum clericum contumacem, & rebellem,
textus egregius in capit. cùm Epiſcopus. de offici. ordin. libr. 6. & opinionem iſtam
communem eſſe fatetur D. Epiſcopus Couarru. in practic. quæſtion. c. 10. num. 2.
verſi. Quartò non eſt. Quod in his Hiſpaniarum Regnis eſt receptiſſimum.

*Epiſcopi & alij ſuperiores, vel inferiores, qui in clericos iuriſdictionẽ criminalẽ habent, propria authoritate clericos capere poſſunt.*

At impi⁹ ille Carol. Molineus q nullum lapidẽ nõ mouet vt Eccleſiaſticę iuriſdi-

*Impium Carolum Molineum.*

ctioni, & poteſtati, omni ſumpta occaſione, temerè aduerſetur in conſuetudi. Pariſi.tit.1.§.41. num. 66. ſcribit minime licere Epiſcopis, aliisvè Prælatis clericum etiam in Eccleſia delinquentem, propria authoritate capere, ſed capturam iſtam ſæcularis iudicis poteſtate faciendā eſſe, text. qui authoritatē inquit, in d.c.cum Epiſcopus. nullam habere, niſi in locis, in quibus Summus Præſul temporalem habet iuriſdictionem. Idem ſequitur Iacobus de Belloui. in repeti c. Romano. contrahentes, num.92.de foro compet.lib.6. ſed opinio hæc non ſolùm impia, ſed falſiſſima eſt, & ideo merito ab ea recedit Doctor.Epiſco.Couarruuias, d.cap.10.n.1.

Licet quidem clericus pro crimine capi poſſit, non verò pro cauſa ciuili, & debito pecuniario, tenent Doctores poſt glo. ibi in c.delicti. de appella. Inno in c.vt famæ. de ſenten. excomm. Ioan. Andr. per text. ibi in c.ſi clericos. de ſent. excom. mu.quam eſſe communiter receptam fatetur Rod.Suarez in l. 2. tit. *de los gouiernos*. quæſt. 5. Baeça in tract. de inope debitore. c.17. num.1. cum quidem milites temporales hoc priuilegium obtineant, iuſtiſſimum eſt cœleſtes milites eo frui. gloſſ. in l.miles.ff de re iudi.vbi Bart.& Iaſ.num.11.Aug.Imo.Alex. & Ripa. num.7. hanc opinionem comm. eſſe profitentur Couarr. lib. 2.vari. reſoluti.c.1.n. 2. Staphy. de lit.gratiæ.fol.154.Gigas in tract. de penſ. quæſtion. 35. Gom. in compend. vtriuſquè ſig col.fin. Caſtillus in l.66. Tauri.in verbo, *deſarraygar*, qui omnes adducunt text. in c. Odoardus, de ſolutio. ſed quod miſerè deplorandum eſt, nonnulli iudices Eccleſiaſtici, ſui muneris, & inſtituti immemores, aliquando non obſeruant. Nec me in contrariam ſententiam mouet ſacroſancti Concilij Triden. deciſio. ſeſs. 25. c. 3. de reformati. nam quamuis ibi definitum ſit, poſſe iudices Eccleſiaſticos contra clericos, & laycos in ciuilibus controuerſiis, in qualibet parte litis ad perſonarum capturam procedere, id quidem obſeruandum, quando propter contumaciam vel aliam legitimam cauſam, ad iuris communis obſeruationem fieri expediat, non verò ad eius violationem: nec credendum eſt ſub illo verborum inuolucro, tantum clericorum priuilegium, cum ipſorum, imò ſacri ordinis iniuria derogari, ita optime declamt Licen. Humeda in Scholiis ad Grego. Lopez in l.23. tit. 6. par. 1. gloſſ.5. contra Azebedo in l.5. tit.1. lib.2. noui. ordi. minime tamen hæc ſententia procederet, quando ſubſit, quòd clericus vult fugere, vt not. Couarr. lib.2. reſolution. c.1.l. 9. Baptiſt. Seuerus in tract. de debitore ſuſ. q. 6. quintæ quæſt. prin. Nec haberet locum quando non eſſet ſuſpectus de fuga, ſed tantum bona occultaret, vt reſoluit Baeça. d. c.17. num.12. Deficit communis ſententia, quando obligatio deſcenderet à criminali cauſa, licet quando ob malam adminiſtrationem clericus debitor manſit, & creditori nolit ſatisfacere, tunc incarcerari poteſt ex Abb. ſent. in d. c. Odoardus. quem ſequitur Greg. in d. l.23. Poſtremó decidit in clerico in minoribus ordinibus conſtituto Couarr.d.li.2.varia.reſolut.c.1.n 9.niſi is beneficium Eccleſiaſticum habeat, quia tunc gauderet priuilegio d c.Odoardus.

*Conc. Trid. ſe. 25. c. 3. de reformatione interp.*

Ex quibus grauiter reprehendenda eſt Pariſienſis curia, quę cōtra ſacrā clericorū immunitatem, facit clericum pro debito ciuili capi, vt notat Chaſ.in cōſuet. *Burg.* rub. 5. §. 2. verſi. additio.

*Iudex Eccleſiaſt. utrum.*

Illud etiam inter Dd.controuerſū eſt, vtrū Eccleſiaſtici iudices, in criminibus

mixti

Digitized by Google

mixti fori poſſint propria authoritate laycos capere,& in propriũ carcerem mittere, quod eleganter diſputat, & reſoluit D.Couar.d.10. Ferd. Mencha. lib.3. de teſta.§. 22.n.17. tradidi ipſe in annot. meis ad iſtum Domi.Epiſcopum.in reg. & fallen.reg. 397.Iul.Clar.lib. 5. recep. ſentent. §.fin. q. 37. verſi.vnum tamen volo:quo loco fatetur communem eſſe ſententiam, Epiſcopos cæteroſque iudices Eccleſiaſticos, non habere huiuſmodi poteſtatem,& dicit ita ſeruari in Mediolanenſi dominio,& communis hæc ſententia Regiis legibus in his Hiſpaniarum Regnis fulcita eſt, vt dictis annotationibus probaui, vide tamẽ quæ ſcribo infra c. 149. dictis verò annorationibus defendi poſſe,Eccleſiaſticos iudices dictis criminibus contra laycos, vti perſonali citatione,vt condignis pęnis puniantur,& forenſis praxis hæc iam recepit.

*in criminib. mixti fori poſſit laycos propria authoritate capere, & in carcerẽ mittere.*

*Non eſt dubium.* Adde Innocen.in c.Si verò.de ſenten.excommu.qui in ea eſt ſententia, quòd ſi laycus videt clericum alterius iniuriam præparatum, & non adeſt Prælatus ſuus, ſi clericum ipſum aliàs compeſcere non poſſit, poterit tunc ſine excommunicationis metu, capere, ligare, & in carcerem mittere, vt iudici ſuo tradat.Quem ſequitur Lucas de Penna in l.generali.C. de Decuri. lib.10.Fran. Auiles in c.prætor.c.47.in gloſſ.incip.*Caſado*,Iac. Meno. de arbi.iudi q.lib. 2. centu. 2. caſu.180.& opinio iſta communis, & veriſſima eſt, licet ab ea recedat leuiſſima argumentatione Andreas Alcia. in c.cum non ab homine.de iudi.num.18. B

*Laycus quãdo clericum capere poſſit.*

*Per laycum capi.* Adde Aretin.in c.cum non ab homine. de iud.qui hanc opinionem communem eſſe fatetur, licet ipſe minime eam approbet, eãdem etiam communem eſſe teſtantur Boſſi. in tract. delictorum. c. de captura. numer. 38. Alciat. in c.cum non ab homine. numer. 63. de iudici. Iulius Clar. lib. 5. recept. ſent. §. fin. quæſt.28.verſi.ſi verò.Iacob. Menoch.de arbi.iudi q.lib.2.cen.2.caſu 180.num.18. circa quam vide Licen. Mexia. in pragm. taxæ panis. fol. 83. C

*In flagranti crimine.* Adde Doctores in c. vt famæ de ſenten. excommuni. Archi. in cap.Præſbyter.18.Lap.allega.126.numer.4. Luc. de Pen. in l. generali. C. de Decuri.libr.10.Bernard.Laur. in tracta. de poteſtate ſæcula. ſuper Eccleſi. perſo. num. 20.tom.5. tract. diuer. Docto. vbi dicit opinionem iſtam conſuetudine eſſe approbatam, Flori. in l. 4. ad legem Aquiliam. Angel in tractat. malefic. in part. *Quod fama publica*, numer.65. Baldict. in d.l. ſi qua per calumniam.Cod. de Epiſcop.& cleri. Et hoc non ſolum permittitur Iudici ſæculari, verumetiam cuicumque priuato, vt ad iudicem ſuum ducat, vt nor. per Bart.in l. ſi quis in ſeruiture.ff.de fut.Bal. in d.l. ſi qua per columniam Ang.d. verbo. *Quod fama publica*.d.num. 65. Auiles in d.c.prætor.c. 47. in verbo, *ò Clerigo*. num. 4. & eſt communis opinio, vt refert Iul. Clar.d.quæſt.28.verſi.ſi verò loquimur. D

*Clericus in flagranti crimine repertus à ſæculari iudice capi poteſt.*

*Remittat eum ſtatim*: Nota circa hunc locum, quòd in hoc caſu in quo loquitur author, remiſſio ſtatim facienda eſt, non ſpectatis præceptis iudicis Eccleſiaſtici, vt doctè ſcribit Petrus Auenda. de mand. Regum Hiſpaniæ 1. part. c. 22. num. 2. ſolent quidem ſæculares iudices 24. horarum ſpacium, clericos in flagrantibus criminibus repertos, ſuis Eccleſiaſticis iudicibus remittere. Securius tamen eſt, vt quàm citius poſſint id faciant. Sed ad ſecundas aliquorum iudicum ſæcularium conſcientias, notatu dignum eſt, nullum ſacrilegium dictos iudices committere, ſi vltra 24. horas, clericum captum tenuerint, quando id tempus attentis circum- E

 ſtantiis,

Digitized by Google

ſtantiis,perſonæ, cauſæ,temporis,& loci ad præparandam hanc remiſſionem neceſſarium eſt,quod prudentis iudicis arbitrio relictum eſt. Sicut à ſacrilegij labe minimè is excuſabitur, qui ante 24. horas potuit remittere, & minimè fecit, nec enim cum ſigno tubæ ignominioſæ iſta clericorum remiſſio facienda eſt, aliàs ſæculares iudices in excommunicationis laqueum inciderent,ita Dom.in c.ſi iudex laycus,de ſent.excommun.lib.6.Felin.in c.Eccleſia S.Mariæ.n.102.de conſti.ſequitur Auenda.in tract.de iniuria.num.15.

*Clerici ſæculari iudici remittitur non ignominioſe remittendus eſt.*

Ideoque iniqua conſuetudo ea iudicanda eſt, quæ in aliquibus prouinciis inualuit,vt clerici ad ſuos iudices,cum maxima ipſorum clericorum ignominia(imò cum maximo ſacerdotalis ordinis dedecore remittuntur) nam plerumque cum mitra in capite, vel tubis ſonantibus remittuntur, quod quandoque ſeruatum fuiſſe in ciuitate Peruſij refert Angel.in l. Iul.circa finem.ff.ad leg.Iul.de vit.publ. ſolent etiam aliquando iudices ſæculares, eos remittere ligatos cum maxima populi multitudine. Alij verò (quod peius eſt)faciunt eis radi caput,ne videatur corona clericalis,& eos tanquam laycos impiè ſuis iudicibus remittunt, vt teſtatur Pari. de Puteo in tractat.ſynd.fol.22. num.5. Refertque ipſe in eodem tractat. in verbo, *Remiſſio*, fol.391. quòd quidam Regens,qui remiſit clericum ad Epiſcopum, cum catena in collo, priuatus fuit officio, quem refert Crauet. ſuper ritu magnæ curiæ 235. numer.7.& ſequent. In Mediolanenſi Dominio prædictæ remiſſiones abſque dedecore, & ignominia ipſorum clericorum fiunt, vt ſcribit Iulius Clar. in pract. criminal.§ fin.quæſt.36. verſi. quæro quomodo, ſic in Hiſpania eas ſæpe fieri ſum teſtis. Sed quoties ea remiſſio fit à iudice ſæculari, clericus ipſe remittendus erit, cum cuſtodibus,& expenſis ipſiuſmet clerici, quemadmodum not. Aufrer.in Clemen.1.de offic.ord.quæſt.2.num.22.idem in Capell.Toloſa.deciſ.273.Nicol.Boer. deciſion.303. colum.penult. D.Epiſcop.Couarru.in pract. quæſtion. c.33. numer. Quòd ſi clericus pauper ſit, remittendus erit expenſis ipſius Epiſcopi, ſecundum eoſdem. Quando verò ea remiſſio fit à iudice ſæculari, cum cauſæ proceſſu, minimè Eccleſiaſticus iudex ei ſtare tenetur,eſt quidem hoc communis opinio, vt teſtatur Decius in c.at ſi clerici. de iud. Grammat.conſil.crimin.42.num.1. Viuius lib. commun.opin.in verbo, Iudex laycus. Iul.Clar.in pract.crimin.quæſtio.36 verſic. final. Sunt quidem acta proceſſus, coram incompetenti iudice facta, quæ nullam fidem faciunt.

## *Ab Eccleſiis, ad quas confugerunt, extrahi.*

## CAPVT CXXVI.

1 *Sacerdos an Eccleſiarum ſacrorumq́; templorum immunitate gaudeat.*

1 QVod hoc † non liceat eccleſiaſticis iudicibus, inter alia primum perſuadere videtur Ilerdenſis Concilij capitulum 8. in hæc verba diſponens: *Nullus clericorum ſeruum aut diſcipulum ſuum ad Eccleſiam confugientē extrahere audeat vel flagellare præſumat, quòd fecerit, donec digne pœniteat à loco cui honorē non dedit ſegregetur.* Patet igitur, ꝙ ſi dominus, vel ſi magiſter tenetur Eccleſiā reuereri,& ꝓ dominica aut magiſtrali

giſtrali doctrina nō licet illis aliquē de Eccleſia extrahere, multo minus licebit iudici Eccleſiaſtico ad incarcerandū clericos, & imponendam eis pœnam id efficere. Et hoc credit verius Card. in c. Inter alia de immun. eccleſ. vbi reſpōdet ad aliqua fundamenta, quæ primo in contrarium adduxit. Hoc etiam tenet Rom. in conſi. 227. Spectabilis domine. Idem in conſi. 234. Aduertendum quia dico, vbi hoc probat ratione triplici. Prima, quia canones, non diſtinguunt laycum à clerico. Secunda, quia eſt maior ratio in clerico quàm in layco, ne extrahatur, quia Eccleſia eſt propria domus clerici, iuxta l. Plerique, de in ius voc. ff. Tertia. quia hoc priuilegium conceſſum loco ipſius Eccleſiæ, & ſic habet locum in quolibet ibi reperto, quod limitat in d. conſi. 227. niſi clericus commiſiſſet delictum ex enumeratis in d. cap. Inter alia Abb tamen pluribus rationibus, & fundamentis allectus in d. c. Inter alia. in colum. 4 putat veriſſimum, clericos non gaudere immunitate Eccleſiæ: ſi iudex Eccleſiaſticus cauſa diſciplinæ, & non odij velit eos arcere ab Eccleſia, & punire, & extrahere, vt duci faciat ad carcerem. Vide Card. in clem. 1. de pœnit. & remiſ. in quæſt. 7. vbi refert Laurent. dicentem, quòd opinio Innocent. volentis clericum poſſe extrahi ab Eccleſia propter homicidium, & deponi, & in monaſterium detrudi, poſſet procedere, vbi monaſterium non eſſet nimis arctum, nec eſſet carcer perpetuus, ex cuius opinione videtur dari quædam media via, quòd clericus poſſit extrahi ad pęnas citra detruſionem in arctum monaſterium, & carcerem perpetuum ſuſtinendas. Vide tamen Ioan. de Viſchis, in tracta. de immunita. Eccle. in 2. col. cum duabus ſeq vbi refert opin. Abb. de qua ſupra, & tandem ibi, & in fo. fin. column. 1. tenet contra illum, & concludit, in prima, ſecunda, & tertia concluſionibus, quas ibi facit, quòd iudex Eccleſiaſticus non poteſt extrahere clericum ſubditum, nec illi pœnam corporalem imponere, quoad forum contentioſum, nec poteſt etiam cauſa diſciplinæ arcere illum, nec pœna corporis afflictiua contentioſè punire, licet aliud ſit in foro pœnitentiali, quando delictum eſt publicum, dum tamen non extrahat de Eccleſia, & iſta videtur verior, & communior opin. Abb. tandem vbi ſupra reliquit conſuetudini, quæ in hoc multum debet attendi ſecundum eum. Quæ quidem iam videtur recepiſſe, vt clerici à ſuis iudicibus extrahantur ab Eccleſiis. *a* Quod nempe, & ſi nullibi huc uſque legerim, hoc limitandum cenſerem, niſi in caſibus vbi clericus poſt degradationem tradendus eſſet curiæ ſæculari, tunc enim aut non extrahendum eum crederem, aut ſi extrahatur, poſt degradationem, & verbalem in ſententia traditionem curiæ ſæculari, ad Eccleſiam reducendum eſſe iudicarem æquiſſimum, vbi tamdiu ſolùm immunitate gaudebit, quamdiu in Eccleſia fuerit moratus, ſicut & aliis contigit facinoroſis laycis. a

A *B Eccleſiis*. Adde quòd idem fatetur D. Couar. lib. 20 variarum reſol. c. 20. n. 16. Remig de Goni. in tract. de immu Eccleſi. fall. 21 fo. 161. Vbi in fine dicit quòd opinio Abb. indiſtinctè ſeruatur, & ſic frequentiſſima conſuetudine receptum eſt, quòd clerici minime Eccleſiaſtica immunitate gaudeant, quia ſe vidiſſe ſeruari, & practicari Iul. Clar lib. 5. recep. ſent. §. fin. quæſt. 30. verſi. vlterius quæro Martin. Nauar. in manual. c. 25. n 22. quo loco dictam conſuetudinem limitat, quoad iudicem Eccleſiaſticū non quoad ſæcularem, quē dici non poſſe ab Eccleſia extrahere A D D

ob deli-

Digitized by Google

ob delictum, clericum in minoribus conſtitutum, licet poſt Concil. Tridentinum, ſeſſ. 23. c. in cum habeat iuriſdictionem, non ſane is debet eſſe deterioris conditionis, quàm alius laycus, & poſt ſecundam huius operis editionem nos hoc loco allegantes idem tenentem legimus Ioan. Gut. in pract. q. 4. lib. 3. quæſt. 3.

*Incarcerari.*

## CAPVT CXXVII.

1 *Clericorum incarceratio non paſſim nec leuiter facienda eſt.*
2 *Carcer immundus, neq; cum ſæcularibus perſonis, clericis conſtituendus eſt.*
3 *Carcer tormentum eſt.*
4 *Clericus afflictiuo corporis carcere detinendus non eſt, niſi talis præcedat informatio, quæ ſecundum exceſſus qualitatem quæſtionibus ſit ſubiicienda.*
5 *Si clericus incarceratur ſolùm ad cuſtodiam, ſufficit, quòd de crimine præſumptiuè conſtet.*
6 *Lite pendente apud iudicem eccleſiaſticum clericus initiatus prima tonſura, detineri debet recluſus in carceribus.*
7 *Carcer, non ſolùm ad cuſtodiam, ſed ad afflictionem corporis ordinatur, ſecundum delicti menſuram, perſonaq; qualitatem eſt dandus.*
8 *Carcer, qui in pœnam criminis imponitur, qualis ſit conſtituendus.*
9 *Pœna carceris quando pro delicti pœna imponitur, abſq; plena probatione, nemo in carcere eſt detinendus.*

1 CLericorum † carceratio ſicut nõ paſſim, nec leuiter facienda eſt, quia eius præ-
iudicium eſt irretractabile, vt not. Bald. in l. 1. C. in te. reſti. poſtu. & refert Felin.
in c. cum ſuper. colum. pen. de te iudi. ſic nec, dum caſus exigit omittenda, eos nam-
que plus ſolet punire, quàm cuſtodire carcer, in pluribusq; delictis illa cum præci-
pua ac vtilior pœna, quæ nulla valet appellatione reparari, quãuis ſuperiores velint
delinquentibus fauere, quæ inſuper iudices illam imponentes non auaritiæ nota
2 commaculat, ſicut pœnæ pecuniariæ efficere ſolent. Curare tamen † debent Ec-
cleſiaſtici iudices, vt ſacerdotum, ac in ſacris conſtitutorum carcer, non immundus
ſeu ſqualidus ſit, nevè eos cum ſæcularibus perſonis ſimul detineri conſentiant.
3 Cùm inſuper † carcer ſit tormentum, *a* vt placuit Bald. in l. de cuſtod. reorum, & in
a l. 1. de his qui liber. perue. non poſ. Et etiam compedes fortes, vt dixit Bart. in d. l.
4 1. de cuſtod. reorũ. Aduertere debet † iudex Eccleſiaſticus, ne clericos captos (in ſa-
b cris maximè) afflictiuo corporis carcere detineat, *b* quando non talis præcedit in-
formatio, aliisvè eſt qualitas exceſſus, & perſonæ, vt ad torturam deueniri poſ-
5 ſit, ac debeat. Triplex præterea † genus carceris conſiderari poteſt. Aut enim
ideò iudex incarcerat, quia ſolum cuſtodire prætendit captum, dum de delicto tra-
ctatur, & tunc ſufficit, quod conſtet ſaltem præſumptiue de eo: & in tali caſu præ-
cipue fidelitas cuſtodum, & ſecuritas loci procurari debent, ſine eo quòd capto ſo-
latia moderata tollantur, ac communicatio amicorum, & aliorum interdicatur:
6 niſi delicti grauitas, & qualitas aliud ſuadeat. Si verò aliquis primæ † tõſuræ clericus

ſæculares

ſæculares iudices timens (vt quotidie contingit) carceri Eccleſiaſtico ſe offert, procuraturus inde ſæcularium iudicum inhibitionem, ac ſuorum ſcelerum impunitatem, aut leuitatem pœnæ, tunc caueant Eccleſiaſtici iudices, ne lenem carcerem, & ad libitum petentis aſſignent, ſed intra palatium Epiſcopi, & in ſolitum carcerem illum detrudant. *c* Aliter enim quando Eccleſias pro carceribus illis aſſignant, plura inde proueniunt incommoda. Nam quamdiu ibidem commorantur, eas ludis, blaſphemiis, & obſcœnis actibus polluunt, noctuque inde exeuntes grauiora ſæpius ſcelera illis, à quibus liberari ſatagunt, perpetrant. c

Multotieſque in Eccleſiarum ianuis poſiti, vel cœmiteria deambulantes, ſæculares iudices irrident, ac perfricata fronte contemnunt, ex quo ſæpius irritati illi eos ab Eccleſiis extrahunt, & in contemptum ordinis, & cenſurarum, vinculis grauibus ſubiiciunt, ac quandoque pro commiſſis illos laycorum pœna plectuntur. Vt autem hæc omnia, & alia, quæ referri poſſint incommoda, ceſſent, debent Eccleſiaſtici iudices (victis omnibus importunitatibus ac reſpectibus) tales ſic oblatos clericos ſolito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem de quo inculpantur, illis cuſtodiam, & vincula adhibere, quamuis nullus illos accuſat, nullaque ab eis ſit de delicto informatio recepta. Hoc namque & talium clericorum temperabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud, quam ad impunitatem ſcelerum tonſuram recipit) & in ſæcularibus iudicibus Eccleſiæ obedientiã nutriet. Vt autem carcerem & cuſtodiam, criminis qualitati commenſurate valeant, iudicibus omnibus conſulerem, vt ſtatim à iudicibus ſæcularibus informationem criminis, quam contra ipſos habent, amicabiliter exigant, quam illi libenter præſtare ſolent, quando zelum iudicis Eccleſiaſtici intelligunt. Aut ſi illam denegauerint, ipſi ex officio eam pro viribus requirant, aliter enim ſi in talium detruſione deſides extiterint, præter ſuperiora incommoda, euenit ſæpius, vt poſtquam eos à iudicum ſæcularium manibus inhibitione liberarunt, ſi ipſos iam ſui fori pronunciatos punire voluerint, à leui carcere aufugiſſe, & tanquam ſecutos ab vtriuſque fori iudicibus (quia à primis cenſura, à reliquis verò fuga liberauit) grauioribus ſe enormitatibus immiſcuiſſe comperient. Aut † carcer non ſolùm ad cuſtodiam ordinatur, ſed ad 7
afflictionem corporis, vt quia iudex intendit ſola carceris pœna punire delictum, & tunc dari poteſt aſperior, iuxta exceſſus menſuram perſonæque qualitatem. Vtilis namque vt præmiſimus, in clericis (quos à membrorum mutilatione ſacri canones effecerunt immunes) carceris pœna cenſetur, & qua afflictione præterita purgantur vitia, præſentia impediuntur fieri, futura ſæpius poſt liberationem ſui memoria vitari ſolent. Aut inſuper † carcer in pœnam criminis per ſenten- 8
tiam imponitur, & tunc non modo ſecurus, ſed & qui pœnam condignam ingerat applicandus eſt, dum tamen in hoc debitus ſeruetur modus, iuxta ea quæ infra deſcribentur in part. Ac in perpetuum carcerem. Vnum † inſuper aduer- 9
tant iudices, quòd vbi ex conſtitutione, aut conſuetudine pœna carceris eſt ſtatuta delicto, tunc non eſt aliquis in carcere detinendus ſine plena probatione delicti, *d* aliàs enim contingere poſſet, quòd ſola informatione ſummaria, iam ordi- d
naria pœna plecteretur, & ſi iudex tunc poſſit ad ſolam capturam procedere, vt ſatiſdatione fugam perſonæ prouideat.

A *Carcerem quis primus ædificauit.*

*Sit tormentum.* Nota quòd carcerem Ancus Martinus Romanorum 4. Rex primus omnium ædificauit, vt teſtatur Plinius Iunior in ſuo libello de viris illuſtribus,& Lucius ab vrbe condita. Eutropius autem libr.1.de geſtis Roman. inuentionem carceris ad cuſtodiam,& terrorem Tarquinio Superbo Regi aſſcribit. Vtcunque ſit, inuentum Regium fuit, & hinc eſt quod ius carceris occupans, in crimen læſæ maieſtatis incidit. Eſt quidem carcer mala manſio, adeò quòd morti æquipararetur. Ita dicit Bald. in capit. 1. §. *denique*, quæ fuit prima cauſa beneſi. amit. Et eſt inuentus ad cuſtodiendum, non verò ad puniendum. l. aut damnum. ſolent. ff. de pœni. l. incredibili. C. eod. titul. c. quamuis ad reorum. de pœnis. libr. 6.l.1.C.de cuſto.reo.l.4.titul.31.part.7.& egregia l.11. ibi. licet ſecus ſit de iure Pontificio, ſecundum Bar. in d. §. ſolent Felin. in capit. qualiter. in 2. de accuſa. & diuerſitatis rationem ſcribit Domi. in d.c.quamuis, & Fulg.conſil.44.

*Carceris qualitas iudicis arbitrio relinquitur.*

Quod verò attinet ad qualitatem cuſtodiæ carceratis adhibendæ, à iudicis arbitrio dependet l. 1. vbi Bart. ff. de cuſto. reorum Bald. in l.2. in fin. C. de exhib. reis.Iaſ.in c.27. in fin .lib. 3. Rod. Suar. in tract. de fideiuſſ. in cauſa crimina. Idem definiuit Concil. Trident. ſeſs. 25. cap. 6. de reforma. quod iudicibus Eccleſiaſticis præcipit, vt in omnibus criminibus, ſemper ea ratio habeatur, vt iuxta qualitatem delicti, & perſonarum, delinquentes loco decenti cuſtodiantur. Et ideò ſi catenis aliiſuè vinculis clerici ligari debeant, iudicis arbitrio relictum eſt, vt in ſpecie ſcribunt Paris de Puteo in tract. ſyndi. in verbo, *Carcer.* verſic. an ſi plures, Petrus Foller. in practi. crimi. in verbo, *vel carcerentur.* n. 8. Tiraquel. in tract. de pœnis legum.cauſ. 31. n. 11. & ante eos Bal. in l. 2. in fin. C. de exhib. reis. perpendet itaque iudex perſonæ conditionem, & criminis qualitatem, & alias circumſtantias, & inde percipiet, quid circa hoc fieri magis expediat. Poterit etiam Eccleſiaſticus iudex, reos de graui crimine delatos prohibere, ne cum aliquo loquantur, & ita practicari per iudices peritos & expertos, atteſtatur Anton. Gom. c. 9. delicto. num. 6. in fin. ſequitur Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. quæſtion. 46. in prin.

*Reus qui leuiter deliquit leuiter cuſtodiendus eſt.*

Cùm verò reus leuiter deliquit, leuiter cuſtodiendus eſt, & ideo perpenſis dictis qualitatibus poſſunt iudices iubere, nulla fideiuſſione accepta, vt domum ſuam, vel aliam, vel ciuitatem, cũ ſuburbiis pro carcere habeant, vt docet Iul. Clar. d. q. 46. verſic. in dubio. Quod in ſacris tribunalibus Inquiſitionis receptum eſt, Siman. in Catho. inſti. tit. 16. n. 5. Fran Pegn. in annot. ad director. Inqui. lib. 3. Scholio 139.

*Clericus ſub fideiuſſoribus relaxari debet quando corporali pœna plectendus non eſt, aliàs iudex actione iniuriarum tenetur.*

Poſt capturam autem relaxandus erit clericus à carceribus ſub fideiuſſoribus, quando pro crimine de quo delatus eſt, pœna ſolum pecuniaria indicta eſt. Hippo. in Rub. de fideiuſſori. num. 247. idem in pract. crimi §. attingam. num. 23. aſſeuerans opinionem iſtam communem eſſe Cæp. conſil. 25. Boſſius in tract. cauſarum crimi. titul. de carcerato fideiuſſor. commun. nu. 1. & latiſſimè tradit Iaco. Menoch. de arbi. iud. quæſt. lib. 2 centu. 4. caſu 303. qui commun eſſe profitetur. Quod adeò verum eſt, quod ſi iudex nolit recipere fideiuſſores, ſed clericum in carcere detinere, committit contra eum crimen iniuriæ, & tenebitur in ſyndicatu actione iniuriarum. Anton. Gome. 3. tom. vari. reſolu. c. 9. n. 8. argumento tex. in l. ſi verò pro condemnato. §. 1. ff. qui ſatiſdare cogan.

Quòd

Quod ſi clericus carceribus detentus propter paupertatem, fideiuſſorem non inueniat, præſtita cautione iuratoria relaxandus eſt. Quam opinionem communem eſſe tradit Hippol. in dicta repet. rubr. de fideiuſſoribus. num.166. & ſeq. Iul. Clar. d.q. 46. verſ. quod agendum. in fine.

*Clericus qui paupertate oppreſſus nõ inuenit fideiuſſorẽ, præſtita cautione iuratoria debet relaxari.*

Solent etiam iudices tàm Eccleſiaſtici, quàm ſæculares in feſtis Paſchatis, maximè Natiuitatis Domini, reos relaxare. l.3. C. de Epiſcop. aud. vbi delicta excipiuntur, quorum rei non debent relaxari, & quamuis Bart. aſſeueret in contrarium eſſe conſuetudinem, prout illum refert Marcus deciſ. 409. num. 1. & Practic. Conrad. fol.276. n.14 Sed apud nos in viridi eſt obſeruantia, prout apud Mediolanenſes refert Boſſ. in pract. crim. tit de incarcera. fideiuſſor. committen. num.27.

*Iudices tam eccleſiaſtici, quã ſæculares in feſtis Paſchatis captos relaxare ſolent.*

Item ſi pendente proceſſu appareat reum non eſſe culpabilem eius delicti, de quo imputatur, quod multoties contingere ſolet, relaxari poterit. l. 1. ff. de cuſtod. & exhibit. reor. ibi, vel pro innocentia perſonæ tradit Clarus, vbi ſupra, qui multos refert.

Si autem clericus pœna corporali plectendus eſt, non debet ſub fideiuſſoribus relaxari. Bald. in l.2. col.1. C. de exhib. reis. Hippol. conſ.16. num.28. & in pract. §. attingam. n.1. Capi. deciſ.30. n.7. Rolan. à Valle conſil.38. n.2. lib.1. Couar. lib.2. var. reſolut. c.8. num.8. & commun. eſſe teſtantur inſignis Suarez in tract. de fideiuſſore. in cauſa crimin. num.14. & Menoch. dicto caſu 303. num.15. & eſt text. egregius in c. ſi clericos. de ſenten. excommun. lib 6.

*Clericus qui corporali pœna plectẽdus eſt non debet ſub fideiuſſoribus relaxari.*

*Carcere detineat.* Adde Cardin. in Clemen. 1. de pœn. & remiſs. quæſt. 7. vbi ſcribit Prælatos homicidas eſſe, & irregularitatem contrahere, ſi clericos retro carcere claudant. Sequitur Perr. Foll. in pract. crimin. in verbo, *vel incarcerentur.* n.2. Iacob. Menoch. de arbit. iud. quæſt. lib.2. cent.4. caſu 305. B

*Detrudant.* Adde, quòd hoc iam decretum eſt, in maximam reipublicæ vtilitatem ab inuictiſſimo Carolo V. Cæſare Maximo, & Primo huius nominis Hiſpaniarum Rege Burgis, anno Domini 1523 & rurſus Pintiæ ab eius ſupremo conſilio anno 1545. Alioqui ſi clericus non detineatur recluſus in carceribus, poterit à iudice ſæculari in carcerem mitti. Idque non tantum fieri debet, lite pendente ſuper clericatu, ſed etiam pendente lite, ſuper ipſius delicti punitione. Quamuis multi Eccleſiaſtici iudices, conentur intelligere Regia decreta, lite pendente, circa clericatum, ea tamen finita, liberum ſit illis, clericos iam effectos immunes à iuriſdictione ſæculari à carcere dimittere, & hoc verius eſſe cenſeo contra Inſignem D. Couar. & alios, vt multis probaui ſupr. c.62. num.20. C

*Clericus minorum ordinum lite pendente circa clericatũ in carcerib. publicis debet detineri.*

*Sine plena probatione delicti.* Adde Auenda. hanc opinionem ſequentem in c. Prætor. 2. part. c.5. n.26. & opinio hæc veriſſima eſt, & in forenſibus actionibus recepta. Vnde ſæpiſſimè conſului, & obtinui, quòd in his caſibus, in quibus, Regiis noſtris conſtitutionibus, pœna carceris pro blaſphemiæ crimine imponenda ſit, licet reus, contra quem eſt, ſolum vnius teſtis teſtimonio, incarcerari poſſit, ſi tamen negat crimen cõmiſiſſe, ſtatim ſub fideiuſſoribus relaxandus eſt, donec integra probatio accuſati criminis recepta ſit, aliter quidem vnico teſte, ordinariam pœnam pateretur, quod maximam induceret iniquitatem, quod Auenda. dicto loco verum putat. D

*In blaſphemia crimine licet reus vnico teſte capi poſſit, poſtea tamen ſub fideiuſſorib. eſt relaxandus.*



Digitized by Google

*Clericus qui carcerib. effractis fugit, grauiſſimè puniendus eſt.*

Non tamen omittam (candide lector) circa huius capitis argumentum, quòd ſi clerici poſt incarcerationem, carceres effregerint, & ab ipſis violenter receſſerint, poſtea capti grauiſſimis pœnis ſunt plectendi, quod Abb. ſcribit in c. à nobis. in fin. de Apoſtat. dicens hoc caſu procedi poſſe ad depoſitionem, & data incorrigibilitate, ad traditionem curiæ ſæculari.

Illud quidem vidi dubitari, quod in forenſibus actionibus eſt frequentiſſimum, ſi clericus pro debito aliquo fuerit incarceratus, præſtita cautione de non recedendo, aliàs fugiendo fideiuſſor remaneret obligatus ad debitum ſoluẽdum, tandem fugit, & poſtea captus, & in carcerem miſſus, vtrum fideiuſſor teneatur ad debitum ſoluendum, & eum teneri ſcribit Salic. in l. in bonæfidei. C. de reb. credit. Sequitur Petr. Foll. in pract. can. 2. p. c. 12. n. 9. quod in laycis eſt cenſendum, & eſt not.

## *Tortura.*

## CAPVT CXXVIII.

1 *Clericus poteſt torqueri.*
2 *Confeſſio extraiudicialis ſufficit ad hoc, vt laycus quæſtionibus ſubiiciatur, ſecus ſi fuerit clericus.*
3 *Zabarellæ opinio quædam exploditur.*
4 *Clericus tortura exponendus, an debeat prius degradari.*
5 *Tortura adhuc in ſecunda inſtantia peti poteſt.*
6 *Clericorum tortura non debet eſſe ita ſæua, ſicut laycorum.*
7 *Clericus per laycum etiam ſui prælati iuſſu, torqueri non poteſt.*
8 *Confeſſio clerici facta coram layco, an ſit ſufficiens ad torturam.*
9 *Clericus vacillans in teſtimonio, an poſſit torqueri.*
10 *Iudex excedens modum in tortura, ad quid teneatur.*

PRæmiſſis prius quæ debeant torturam præcedere, & quæ ſint eius ſpecies, & præmiſſis aliis, quæ in eius materia à Doctoribus variis locis ſcribuntur, quia illa examinare ad præſens nec vacat, nec expedit, transſcribere verò præter id quod pudet & piget, inutile iudico, ſolum enim in hoc opuſculo, quæ in clericis ſpecialia
1 ſunt, & earum perſonas concernunt, referre decreui. Inprimis notãdum eſt, † quòd clerici etiam presbyteri ſi ſunt ſuſpecti, poſſunt ex cauſa torqueri. ita firmat Panormit. eſſe communem opinionem Doctorum, in reg. cum in cõtemplatione. de reg. iur. ex cuius verbis videtur colligi, quòd ad hoc, quòd clerici torqueri poſſint, duo debent concurrere. Primum, quòd ſint ſuſpecti, & ſic quod ſint indicia bene probata, ex quibus reddantur ſuſpecti. Alterum, quod ſubſit cauſa, quòd ego intelligerem, quòd ſi delictum tale, propter quod meritò deueniatur ad torturã, & quod clericus torqueri poſſit propter delictum, etiamſi agatur ciuiliter contra eum, not. Abb. & Philip. Francus in c. dilectis. de appellat. per text. in c. 1. de depoſit. In hoc autem ſummè notandum eſt, quod voluit Abb. Antiquus in d. c. 1. videlicet, quòd
a clericus non debet torqueri, niſi ſint indicia, & ſit infamatus: *a* cuius ſententiam dicit eſſe communem Card. ibi, vt refert Barb. colum. 4. quam etiam deciſionem Doctores plures ſequuntur, & celebres, quos ego in meis regulis & fallẽtiis collegi, in regul.

Digitized by Google

in regul.incipien. Confeſſus de crimine.in 2. fallen.in.3. ſublimitatione, & vltra illos idem ſequitur Pariſ.in tractat.ſyndicatu.in impreſſ.parua,fol.287.in capitul.incip. Mandauit. Quamuis à prædicta communi ſententia voluit nouiſſimè recedere Alciatus paucis, & leuibus fundamentis, in capitul.1. de offic.ordin. ſuper glo.1.n. 43. verſi. Aduerte tamen. Quod in tantum habet locum, quod Bonus de Cur. in tract.nobilitatis. fo.15. co.4. in fin. prout ſupra retuli, dicebat, quod etiamſi contra clericum ſint mille indicia, niſi ſit infamatus, non poteſt torqueri. Quod etiam ſcripſit Thomaſius Grammaticus in voto.11. incipien. Tremendi Dei, in n.15. pro quo allegat Paul. de Eleazar.& Abb. Antiquum in d.c.1.& Ioan.And.& Panor. in d.regul.cum in contemplatione, & Ana.in c.1. de cleri. percuſſo. Qua deciſione Abb. Antiqui motus Fel.in c. de hoc. de ſimo. in col. tenet quod licet aliàs confeſſio ex- 2
traiudicialis ſit ſufficiens ad hoc, vt poſſit quis poni ad torturam, *b* vt per glo vulga- b
tam in l.Cap.5.ff.l.Iuliam.de adult.tamen fallit hoc in clerico, quod eſt notabile in propoſito, & poſſent decipi in hoc plures Eccleſiaſtici iudices, qui moti ex illa concluſione communi torquerent clericum, qui extra iudicium confeſſus eſt crimen. Quam concluſionem ego latius poſui in dicta mea regula, & diſt.3.ſublimitatione, & ſequitur etiam eam Decius in capitul. at ſi clerici. de iudi. col.10. in prin. verſic. Quartò limitatur. Ex quibus † enim (ſaluo meliori iudicio) crederem non bene 3
conſuluiſſe Zabarellam in conſil.45. Caſus talis eſt in fin. dum dicit, quod ſi clericus legitimè tortus confiteatur delictum, pro quo torquebatur, non reputat abſonum quod interrogaretur de aliis criminibus, de quibus nulla contra eum erant indicia, & ſic iudicem Eccleſiaſticum ob id non eſſe reum alicuius pœnæ, nam ſi clericus non poteſt torqueri, niſi extantibus indiciis, & infamia, quomodo poterit interrogare de delictis, de quibus non eſt infamatus, nec indicia ſunt, licet iam fuerit confeſſus aliud delictum. Præcipuè quia fundamentum ſuum eſt ſatis fragile, videlicet quia præſumitur criminoſus etiam in aliis, ex quo vnum eſt confeſſus, per regul. Defleat. de reg.iur. vnde iudicem talia facientem, & Deum in cœlis, & ſuperiorem ſuum in terris offendere credo, & ſic ab eo punire poſſe propter id, quia ſi Zabarella intelligit, quod poteſt interrogari de delictis alterius generis, quam illud pro quo fuit tortus; hoc videtur plane eſſe impium, vt cogatur quis prodere ſe ipſum in delictis occultis. Si verò intelligit quod poſſit impune interrogari de delictis eiuſdem generis, hoc non poteſt fieri, vt notat Alber. de Gandin. in tractat. maleficiorum, in Rubri. de quæſt. & tormentis in column.4. verſic. Sed quid de quæſtione, vbi tenet, quod de iuris ſubtilitate tortus & confeſſus aliquod furtum, de quo erant indicia, non poteſt de aliis furtis interrogari, licet de generali conſuetudine Italiæ ſeruetur contrarium, quem refert, & ſequitur Franc. de Bruno in tract. de indiciis & tortura, in fol.10. col.4. limitanda, quando eſſet diffamatio generalis contra aliquem, quod eſſet magnus latro, quia tunc dicit laudabilem eſſe talem conſuetudinem, quod de aliis furtis interrogaretur, aliàs non. Si ergo nec latro laicus poteſt interrogari de aliis furtis, quantò magis clericus? Tradũt præter ea † Do- 4
ctores aliqui ſummiſtę aliud ſpeciale in tortura clericorum, videlicet quod clericus torturæ exponendus debet prius degradari: *c* hoc ſcripſerunt Authores Roſellæ, & c
Syluestrinæ in verbo, Degradatio, qui referunt Alexand. in additionibus ad Bart.

in l.omnes. C. de Decurionibus.lib. 10. & Roſella refer. Roma.in conſ. incip. Ma-
nifeſtũ eſt,& allega.text.in l.Et ſi excepta. C.de malific.& Matth. ibi, *Præſidio digni-
tatus exutus.* Sed ſalua eorum authoritate hoc nõ credo verum, nam præter id quod
Alex. quem ipſi referunt, hoc non ſcripſit, & quod Rom.conſ. non inuenitur, quis
ſibi perſuaderi poterit, clericum nondum conuictum, ſed ſolum indiciis, & infa-
mia notatum, eſſe degradandum, antequam conſter de veritate delicti? Item tex.
in d. l. Etſi excepta. non obſtat, & verba illius ſupra relata intelliguntur, id eſt, non
obſtante priuilegio dignitatis, & ita intelligit Azo. in ſumma illius titu. & Bald. &
Salic. in ead. l. & Bonifacius in tracta. maleficiorum, tit. de Malefi. & Matth. licet
Ang. ibi, quem ſequitur Ana. in capitul. 1. de ſortilegijs, col.3. dicat per illum text.
quod ſi conſtitutus in dignitate eſt torquendus, debet ex vi omnibus inſignibus
illius dignitatis, & ſic degradabitur, ſicut fit in ſacerdote, quãdo duci debet ad ſup-
plicium. Nec ſuffragari poterit dictæ opinioni text. in l. proditores.ff. de re milita-
ri, cuius verba ſunt: *Proditores vel transfugæ plerumq; capite puniuntur, & exauthorati
torquentur, nam pro hoſte non pro milite habentur.* Arguendo de milite ad clericum:
quod argumentum bene procedit, vt per Nicolaum Euerardum in ſuis Topicis
iuris, in fol.33. quia illa lex nec in milite hoc diſponit: nam verbum, *Torquentur*, ibi
poſitum, non debet intelligi de tortura quæ fit ad inueſtigandam veritatem, ſed
quæ datur in pœnam. Et quamuis hoc in milite eſſet expreſſe diſpoſitum, non de-
beret applicari ad perſonas clericorum, quia in hoc non eſſet recipiendum argu-
mentum de milite terreſtri ad cœleſtem, cùm talis ſimilitudo eſſet odioſa clericis,
& in caſu notoriè iniuſto, & contra iuris principia. Et contrarium ſenſerunt Ang.
& Ana. in locis ſupra relatis, dum æquiparant militem, & clericum, non in tortu-
ra, ſed quod miles debet degradari ad torturam, ſicut clericus degradatur ad ſup-
5 plicium. In hoc inſuper † propoſito teferendum duxi, quod tradunt Ioan. de Ana.
in conſil.1. in final. verbis. & ibi ſequitur Lud. Bol. in addi. ad eundem, quod ſi non
fuit petitum in prima inſtantia, quod clericus torqueretur, poteſt peti poſtea in
cauſa appellationis tanquam omiſſum, & reſpondet ad dictum Ang. in l. Minime.
C. de appel. quod illud eſt verum, quando non peteretur fieri, ſed ſalua tantorum
Patrum authoritate, iudicio meo decepti ſunt in intellectu doctrinę Ange. quia ille
ſolum dicit, quod appellatione pendente non debet appellans ſuſtinere pœnã cor-
poris, vel cruciatum, quod aperte intelligendum eſt reſpectu iudicis à quo, quia il-
le ſiue petatur coram eo, ſiue non, non poteſt torquere reum appellantem, quia in-
nouaret, non tamen tollit, quin iudex appellationis poſt deuolutam ad ipſum cau-
ſam poſſit hoc facere, vnde cum doctrina Angeli non aduerſaretur illis, ſuperuaca-
neum fuit, velle illi ſatisfacere. Sed nec mirandum eſt: ſunt enim lapſus ſcribẽtium,
6 quos † expedit benigne à lectoribus ſufferri, non enim ſemper vacat ſingula quæ-
que ſcribenda rimari. Item aduertere etiam debent iudices eccleſiaſtici, quod tor-
d tura clericorum non debet eſſe ita ſæua, ſicut laicorum *d*, ita dicit communiter te-
neri Abb. in d. regul. cum in contemplatione. vnde ſecundum eum clerici non de-
bent ſupponi aculeis, ſeu fidiculis, ſed virgis, ſeu corrigiatis, pro quo allegat bonum
text in c. 1. in fin. 23. quæſtion. 5. Nec mirandum eſt, quod in ipſo proceſſu & tor-
tura clericis ſuſpectis de delicto aliquis fauor impendatur, qui laicis non concedi-

tur, cum

Digitized by Google

tur, cum etiam poſtquam ſunt conuicti de crimine tam diſpari pœna plectantur, & ſic mortis pœnam euadant, præſertim cum in iure videamus milites ſæculi à tortura immunes effectos, quod etiam de doctoribus & nobilibus in legibus regni noſtri diſponitur. Quid mirum igitur, ſi cum militiæ cingulum, doctoratus gradus, parentum nobilitas, tot homines à tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, vt clericorum torturam indicia ac infamia præcedant? Nota tamen † quod clericus non poteſt torqueri per laicum *e* etiam iuſſu Prælati ſui, ita tenent Anton. & Ancha. in c. vt famæ. de ſent. excommu. vt refert Abb. ibi, in fi. & ſequitur Dec. in c. dilectis. de appel. in prin. licet contrarium & male, ſecundum Abb. vbi ſupra, habeat communis obſeruantia. Hoc etiam concludit idem Abb. in c. vniuerſitatis. in 3. not. eod. tit. vbi dicit hoc de iure fieri nõ poſſe, & quod hoc ideo fit, quia hodie clerici torquentur vt laici, & talis modus torquendi non poſſet fieri per clericos, quia fere nemo in huiuſmodi obtemperaret, nec ſunt edocti in arte iſta torquendi, ſicut & laici. Et vide Barb. in c. decernimus. de iud. colu. antep. vbi refert Bald. tenentem ibi, quod Epiſcopus poteſt committere laico, vt clericum torquere poſſit, ipſe tamẽ Barba. miratur Bald. iſta ſic intellexiſſe, & allegat Anton. vbi ſupra, tenentem contrarium. Vide tamen Feli. in d. c. vniuerſitati. de ſent. excommu. vbi dicit, quod iſta eſt concluſio vera & veriſſima, quod laici torquentes clericum præcepto epiſcopi, vel vicarij non excuſantur, imò facientes clericos per laicos torqueri ſunt excommunicati. & dicit ita tenere Arch. & Ioan. de Fantu. in c. Presbyteri. el 1. 5. quæſ. 6. & addit vlterius, quod ſi clerici neſciunt torquere, quod tunc poterit vocari officialis laicus, qui ligauit clericum torquendum, & poſtea clerici poſſunt torquere. Quod non videtur ſatisfacere, quia peritia torturæ ita & magis conſiſtit in actibus ipſis torquendi, quam ligandi. An autem clericus poſſit ad torturam poni ex confeſſione delicti facta per eum coram iudice laico, Barba. in c. at ſi clerici. de Iudi. colum. 14. verſi. Capio, nunc motus ſeptem fundamentis concludit, quicquid alij dixerint, quod nullo modo poteſt torqneri, licet Cardin. in c. Per inquiſitionem. de electione, tenuerit, quod ſic. Bene † tamen fatetur Barba. quod ſi clericus confiteatur crimen coram iudice eccleſiaſtico, aliàs non ſuo, quod tunc compellitur vel excuſare illam confeſſionem, vel perſeuerare in ea per tormenta, & quod iſto modo poteſt ſaluari opinio contraria, & vide eundem Barba. prius in d. capitul. at ſi clerici. in colum. 4. dicentem, quod per illum tex. confunditur doctrina Bal. in l. vnica. de confeſ. pen. colum. dum ſcripſit, quod ex confeſſione facta per clericum coram laico, non eſt torquendus clericus per Epiſcopum, dummodo illam confeſſionem reuocet vt erroneam, nam cum tex. ibi dicat, quod talis confeſſio non tenet, non eſt reuocanda, quia quod nullum eſt, reuocari non debet. Atque aſſerit in hoc ſomniaſſe tantum doctorem. 7 e 8

An aũt † clericus vacillans in teſtimonio, poſſit torqueri? *f* Bal. in ſua margarita, in verbo, Clericus. tenet quod ſic & refert Inno. in c. conqueſtus. de re iudi. hoc tenentem. Sed clare patet, ꝙ allegat corrupte Innoc. quia non eſt talis text. in illo titulo. Ideo ob ſolã Bald. authorit. hoc nõ crederẽ practicandũ, cum, vt ſupra ſcripſimus, clerici nõ ſunt torquendi ad eruendam veritatem delicti, ẽt exrantibꝰ indiciis, niſi adſit infamia, qñ magis non poterit torqueri, ꝓpter ſolam vacillationem infe- 9 f

rendo

rendo teſtimonium, cum ſufficiat, quod ſi de falſitate teſtimonij fuerit conuictus, poterit ob id puniri. Si verò ſolum vacillauerit, tunc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio, ad cuius etiam officium ſpectauit quanta ſit illi fides adhibenda diſcernere. Neque ſuffragatur opinioni Bald. l. presbyteri. la 1. C. de epiſcopo. & cleri. dum probat quod presbyteri, licet vacillent in teſtimonio, non ſunt torquendi. Alij verò clerici inferiores ſic ſecundum gloſ. & ſummar. Sali. ibi. Nam illa l. non potuit hoc diſponere circa perſonas clericorum, quod fatetur gloſ. in capitul. quia iuſta. §. Presbyteri. lo 2. §. q. 6. vbi ad literam eſt inſerta illa l. per Gratianum, & ideò dicit, quod illa l. inſtruit iudicem eccleſiaſticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam ſalua gloſſ. authoritate, quod hodie iudex eccleſiaſticus firma manere communi opinione, de qua ſupra, & cum contrarium non reperiatur de iure cano. non poterit ſequendo inſtructionem illius legis, clericos inferiores propter vacillationem torquere, & licet d. l. presbyteri. fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil ſibi per hoc authoritatis acceſſit. Nec curare debent iudices eccleſiaſtici, quod notat Alberi. in d. l. Presbyteri. dum putat ipſe quod clericus, etiamſi vacillet, & dicat ſe interfuiſſe facto coram iudice ſæculari, torqueri non poteſt per eum, ſed per ſuum iudicem eccleſiaſticum, quia fundamenta, quæ allegat, non probant, neque ſufficiunt, & ſua opinio adhuc habet intolerabilius inconueniẽs, dum firmat quod propter vacillationem factã coram ſæculari poſſit clericus torqueri per eccleſiaſticum iudicem. In torquendis præterea reis, ſi in ciuilibus magiſtratibus crudelitas abeſſe debet, quanto magis ab eccleſiaſticis iudicibus fugienda eſt? præcipue quia ſæpius tortura cogit innocentes ipſos dolore cruciatus fateri delicta, quæ non perpetrarunt, quia vt dicit Ambroſius in epiſtolis: *Nimia ſeueritas extorquet plerumque crudelitate mendacium.* prout etiam apertiſſime legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum deſcripto ad Innocentium de muliere ſæpius icta. Aduertant etiam

10 † eccleſiaſtici Iudices, quod ſic delinquentes torquere pręcipiant, vt veritatem inueſtigare ſatagant, ſine vitæ diſcrimine, aut membrorum periculo, taliter vt ipſe torquendus ſaluus ſit innocẽtia, vel ſupplicio, vt ſunt verba tex. in l. quæſtionis modum ff. de quæſt. Si verò contigerit, quod tortus maneat debilitatus in membro aliquo, adeò vt quaſi inutile reddatur, non per hoc exiſtimet ſe irregularitatem incurriſſe, vt notat Abb. poſt Gaſp. in capitul. 1. num. 9. qui cle. vel vou. Crederem tamen in hoc dicendum, quod ſi hoc damnum paſſus eſt tortus propter exceſſum torturæ commiſſum à Iudice, poterit propter hoc à ſuperiori puniri, & damnari, vt clerico debilitato reſarciat incommodũ. Ad quod moueor ex no. per. Hip. in p. l. *quęſtionis* modũ. colu. penul. n. 72. cum ſeq. vbi tenet, quod excedens modum conſuetum, & qui debet adhiberi, ſecundum qualitatem perſonæ tortæ, tenetur in Syndicatu, vbi etiam diſtinguit inter exceſſum factum in tortura dolo, culpa, vel caſu, quem videre poteris poſt Sal. in l. Grachus. C. de adul. & Ana. in c. 1. colum 4. & 5. de cler. percuſ. quos ipſe cum aliis refert.

A

*Clericus niſi ſit infamatus, torqueri non debet.*

S*It infamatus.* Adde Alexand. ad Bar. in l. 1. ff. de pœnis. eundem in eiuſdem additionibus in l. milites. C. de quæſtioni. Anton. de Buttio. in capitul. grauis. n. 14. de depoſi. Felin. in c. vniuerſitatis. n. 2. de ſenten. excommu. & in c. veniens. in 1. num. 4. de te-

4. de teſtib. & in cap. cum oporteat. num. 7. de accuſation. Ang. Aret. in tract. maleſi. in verbo, *Fama publica*. Andr. Barba. in cap. ſi conſtiterit. colum. 3. de accuſat. Hyppol. in practic. crim. §. nunc videndum. num. 51. & in §. ex prædicta numer. 40. & in l. editum. num. 9. & in l. quæſtionis habendæ. num. 76. ff. de quæſtion. & in repet. rub. ff. de fideiuſſor. num. 126. & in ſing. 55. Iaſ. in l. magiſtratibus. num. 7. ff. de iuriſdi. omn. iudi. Deci. in cap. at ſi clerici. num. 126. de iu. Step. Aufr. in tractat. de poteſt. ſæcula. ſuper Eccleſ. perſon. regu. 3. numer. 17. Ioan. Conſt. in gloſſ. ad conſtit. Reg. Galliæ. articul. 163. fol. 294. colum. 1. Boeri. deciſio. 163. Caſſan. in conſuet. Burg. rubr. 1. §. 5. num. 6. & hanc opinionem communem eſſe teſtantur Ioan. Imo. in cap. 1. colum. 2. de diſpoſi. Iacob. Septim. in cap. 10. inſti. tit. 65. nu. 47. & noſter Gregorius in l. 2. tit. 30. part. 7. in verbo. *Guallero*. Padilla. in l. quamuis. num. 9. C. de iuris & facti ignoran. Boſſi. in tractat. delictor. tit. de iudiciis. num. 15. Didac. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin. Hiero. Gygas in tract. de crimi. Læſæ Maieſtat. Rubr. quomodo & per quos crimen. quæſtion. 28. num. 3. pagin. 266. Iul. Clar. libr. 5. recep. ſenten. §. fin. quæſtion. 64. verſic. Sed an clericus, & nouiſſimè Ioan. Gratian. regul. & fallen. reg. 226. numer. 91. Et ſtante iſta opinione non ſufficeret, vt clericus poſſit torqueri, vnus teſtis, qui delicto deponeret, niſi adeſſet diffamatio.

Et licet opinio hæc communis ſit, & plena æquitate: contrariam tamen tenet Abb. Panor. quem ſequitur male ſibi conſtans Feli. in cap. olim. column. 3. verſi. tertius caſus. de reſcript. Alcia. in cap. 1. num. 43. de offic. ord. Iacob. Septima. d. tit. 65. num. 48. Quæ quidem opinio in puncto iuris verior eſt. Tum quia opinio communis nullo iure nec ratione fulcitur. Tum quia nullibi legimus, quod clerici circa hoc aliquo ſint priuilegio muniti, igitur iuris regulis, & receptiſſimis noſtrorum traditionibus ſtandum eſt, quibus decretum ſtat, quod ſemiplena probatio ſufficiens eſt, vt quis quæſtionibus, & tormentis ſubiiciatur. Tum quia ſi infamia ad clericum torquendum neceſſaria eſt, hæc ſane ſufficienter oritur, ex ſemiplena probatione, ex aliiſque iudiciis, quæ eum ſuſpectum & infamatum reddunt. Præſertim quia iſta indicia efficiunt notorium iudici. cap. cum olim. vbi Abb. de verbis ſig. quod notoriũ ſuccedit loco diffamationis. Tum quia regulariter plus operantur iudicia, quam diffamatio. l. 1. §. 2. & 3. & l. fin. ff. de quæſtio. & ea ratione diffamatio ſimpliciter non operatur indiciũ ad torturã, vt traditur à noſtris in cap. venies. de teſti. & aliis multis in locis. Tum quia reſpectu pœnæ ordinariæ, vt ea imponatur, ſufficiat quod crimen legitimè probetur, nec neceſſarium eſt, quod clericus ſuſpectus, vel infamatus ſit pari ratione, nec circa torturam imponendam hoc deſideratur, nullum quidem diſcrimen in hoc conſtitui poteſt, & ideo communis opinio in practica non ſeruatur, prout nec in ciuitate Mediolanenſi ſeruari ſcribit Boſſi. in practi. crimi. tit. de indiciis. num. 103. Non tamen inficior iure defendi poſſe, quod ſcribit Abb. in cap. licet 1. not. de teſtib. clariora eſſe debere indicia contra clericum ad torturam imponendam, quam contra laycum, ſequitur Simon de prætis. conſil. 36. num. 4. volum. 1.

*Author à communi ſententia recedit.*

*Poni ad torturam.* Adde Bar. in vlt. co. 2. ff. de quæſt. & in l. quoniam ff. de his qui not. infam. vbi Bal. 1. lecti. co. pen. Bar. Ang. Paul. & Fulg. in l. ictus fuſtium B



Digitized by Google

eod. tit. Bald. in l. vni. numer. 20. C. de confeſſi. & in l. milites. C. de quæſtion. Abb. in cap. at ſi clerici. de iudi. num. 6. vbi. Felin. numer. 6. Deci. num. 9. Abb. in cap. quam ſit graue exceſſi. præla. & in cap. ſi quis de gradu. de purg. canon. & in cap. de hoc. de ſimo. & in cap. olim colum. pen. de reſcrip. Hippo. in l. de minore. nu. 50. ff. de quæſtio. Lud. Car. in pract. crim. *fol. 56.* Ant. Gom. de delict. cap. 13. nu. 8. Fran. Bru. in tract. de indiciis. 3. quæſt. cui communi ſententiæ ſuffragatur Regia. l. 7. tit. 13. part. vbi Gregor. Lup. in verbo. *Comoquier.*

C *Degradari.* Vide Lud. Gar. in d. pract. fol. 85. numer. 30. nouiſſimæ editionis.

D *Sicut laycorum.* Adde Boer. deciſi. *163. num. 6.* Hipp. ſing. *55.* & in l. maritus. colum. fi. ff. de quæſt. Boſſi. in practic. *crimin.* tit. de tortura teſtium *num. 9. Sim.* de Pretis conſi. 36. num. 7. vol. 1. D. Epiſcop. Sept. inſt. catho. *cap. 65.* nume. 49. qui nullum ex ſuperioribus allegat. & opinio hæc communis eſt, & contradictorem non habet, ideo in forenſibus exercitationibus ſeruanda eſt. Tum propter excommunicationis periculum, ſi forte debitus modus torturæ tranſgrediatur. Tum propter ſummam ſacerdotii dignitatem, cui maxima reuerentia debetur, vt late docet Diuus Chryſoſtomus in libris de ſacerdotio.

*Tortura clericorum non debet eſſe tam ſæua ſicut laycorum.*

E *Torqueri per laycum* Vide Sylueſt. in ſumma, in verbo, excommunicatio. 6. §. 1. Hier. Giga. vbi paulo ante allegaui. q. 26. num. 6. pag. 267. Ludo. Car. in pract. crim. fol. 85. n. 25. vbi ſcribit, laycis licere abſque excommunicationis metu clericos ad torquendum ligare, vt poſſint per clericos torqueri. Hæc tamen authoris & aliorum opinio non procedit in aſſaſſino, qui ſecundum illum à layco torqueri poterit, vbi allegat Capi. deciſi. 155. Nec etiam procedit quando clerici non reperiuntur, qui clericos torquere ſciant, tunc ſane tortura à miniſtris laycis infligẽda eſt, nam aliter fruſtra iudex clericum torquendum eſſe pronunciaſſet, ſi non eſſet qui exequeretur, & hoc vſu receptum eſt, vt alios allegans fatetur Iacob. Septima. d. cap. 7. num. 49. Idem fatetur Aufreri. in rep. Clem. 1. de offici. ordi. reg. 3. fall. 2. dicens totam Galliam obſeruare in curiis Epiſcopalibus, vt clerici torqueantur, & fuſtigentur per laycos, & Roman. curia idem obſeruat, teſte Naua. conſi. 42. *tit.* de ſen. excom.

*Clericus non poteſt per laycum torqueri præterquã in duobus caſibus.*

F *Tenet quod ſic.* Adde Ludo. Card. in d. pract. fol. 85. numer. 13. & hanc opinionem communem eſſe teſtatur Boſſi. in pract. de tortura teſtium. numer. 7. & opinionem iſtam Bald. contra authorem dicit eſſe communem Canoniſtarum Foll. in practic. cano. 2. pag. 8. num. 47.

*Iuramento de præmiſſis interrogari.*

## CAPVT CXXIX.

1 *Iuramentum à clerico de crimine a parte accuſato, exigi non debet, ſecus ſi ex officio iudicis procedatur.*

2 *Purgatio non niſi prius præſtita copia infamato eſt indicenda.*

3 *Iuramentum à clerico exigendum non eſt, niſi informationis copia prius præſtita.*

4 *Reus non poteſt ſub iuramenti religione, de delicto interrogari ſine ſemiplena probatione, aut expreſſis indiciis, aut infamia præcedente.*

5 *Indicia proceſſus reo ante confeſſionem ſunt manifeſtanda.*

6 *Sola indicia ſine infamia, neque ad purgationem indicendam, neque ad iuramentum exigendum ſufficiunt.*

Et ſi ad

ET ſi ad partium † petitionem à clericis de criminibus accuſatis iuramentum 1 exigi non poſſit nec debeat, ex officio tamen procedenti iudici hoc conceditur à doctoribus *a* ea potiſſimum ratione. Nam cum liceat eccleſiaſtico iudici, cle- a rico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur, ſic et licet illum ſub iuramento interrogare, vt placuit Panor. in cap. cum ſuper quaſi ad fin. de confeſſ. In quo ego tamen aduertendum crederem, quod cum ex dicta ratione purgationis id permiſſum videatur, inferri poſſunt duæ notandæ concluſiones in materia. Prima † eſt quod cum purgatio non ſit indicenda, niſi prius 2 præſtita copia infamato de infamia, vt circa illam ſe defendat & an à maleuolis, ſeu inimicis habuerit ortum examinetur. Sic nec iudex à clerico † poterit iramentũ 3 exigere ſtatim poſt capturam, antequam ille præſtet copiam inquiſitionis contra eum formatæ: ex quo videtur quod practica huius regni ſumpta ex l. 4. part. 7. titul. 19. in qua diſponitur † q reus ſub iuramento interrogetur ſtatim poſt capturã nõ 4 habebit locum in clericis. *b* Quinimò opinor quod in laicis captis non liceat ad in- b diſtinctè fieri, ſalua iudicis conſcientia, niſi iudex habeat contra reum ſemiplenã probationem de delicto, aut expreſſa indicia aut infamiam. Cum ex mente Sancti Thomæ in 2. 2. q. 96. art. 2. Prædictis caſibus ſolum liceat iudici interrogate de linquentẽ & delinquens teneatur veritatem dicere. Et vide ibi Caie. qui declarando doctrinam Sãcti Thomæ addit vnum notabile (iudicio meo) videlicet, quod in caſu quo præcedunt indicia debent manifeſtari reo, vt ſciat ſe eſſe in tali articulo conſtitutum, quod tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti veritatem ac etiam vt poſſit ſe purgare, & contra illa opponere ex quo videtur quod ſicut ante torturam debet dari copia indiciorum *c* ſic ante interrogationem, vt iudex iu- c ſtè interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vnde quando aliquid ex prædictis tribus capturam non præceſſit, tunc videtur quod iudex conſcientia recta non poterit vti practica d. l. Partit. Cum enim captus qui delictum commiſit, non tenetur ſe prodere, niſi præcedat aliquid de prædictis, bene ſequitur quod aliter non bene interrogat iudex eum, cum cogat captum reuelare ſe ipſum in caſu vbi non tenetur, & peccaret ſe ipſum diffamando, ſicut alium quemcunque. Et præter id quod eſt iuſtum rationique conſonum, hoc eſt, iuxta mentem illius legis Regni, ſi bene conſideratur, hoc enim vt fiat, dicta lex præcipit in hominibus malæ famæ, à quibus *d* ſtatim poſt capturam vult iuramentum exigi. Errant ergo apertiſſimè d temerarii quidam iudices (& qui crocodyli more humano ſanguine delectantur) qui ſtatim poſt capturam, nullo facto perſonarum diſcrimine à captis omnibus de veritate delicti iuramentum exigunt, cum ſæpius leuia quædam indicia cauſam præſtiterint capturæ. Satis eſt enim Chriſtiano Iudici ſi more Chriſtiano iuſtitiam exerceat. Secunda concluſio, quod ſicut ſola indicia ſine infamia non ſufficiunt ad indicendam clericis purgationem, eodem modo nec ſufficit ad hoc, vt iudex poſſit ab eis iuramentum exigere ſuper delicto.

A

HOc *conceditur à doctoribus.* Nota quod in his quæ ad praxim, & interogandi reos modum, nihil iure definitum eſt, ſed prudentiæ iudicis re- *Traditur egregius*



Digitized by Google

*modus à iudicibus obſeruandus interrogandi reos in cauſis criminalibus*

linquitur. Ideoq; nulla certa regula in hoc conſtitui poteſt, nihilominus aliqua cõſideratione digna erunt animaduertenda. Et in primis monendi ſunt iudices, vt reos captos, dum de criminibus interrogant, humanè, & benignè tractent, quod ſæpenumero ad veritatem patefaciendam mirè conducit, ne illos ſeuero vultu, & proteruis oculis perterrere faciant, neue iniurioſis verbis, aut contumeliis in eos irrumpant. Eſt quidem hoc à Chriſtiana religione alienum, meminerint ipſos homines eſſe, & ſimilia crimina, vel fortè maiora committere poſſe, niſi Dei omnipotentis gratia & auxilio iuuarentur. Nec aliquando erit indecorum, ſi qualitas cauſæ permittit vt reus præſertim clericus vel is qui in dignitate ſit conſtitutus, in humiliori ſede, quam iudex, ſedeat, vt magis quietus ſit eius animus, ad confitendũ de quo in cauſis fidei eſt egregia conſtitutio decreta Mantuæ Carpentanorum anno 1561. cap. 14. & 15.

Benignè etiam admonendi ſunt, & ſubinde exhortandi, vt ſimpliciter, planè ac verè fateantur, & quod longè caueant, ne contra ipſos vel alios falſum teſtimonium proferant.

Deinde caueant ne interrogationibus faciendis moleſti ſint, ea interrogantes quæ inutilia ſunt, ſed ea dumtaxat quæ ad rem faciunt, ſed ſi reus confiteri cœperit minimè illum interrumpant, ſed libenter & attentè audiant, niſi inutilia confiteatur.

Rurſus multa ſimul interroganda non ſunt, ne reus cum ſycophanta Plautino dicere poſſit: *Multa ſimul rogitas, neſcio quid expediam potiſſimum, ſin vnum, quicquid ſigillatim & placide percontabere, & meum nomen, & mea facta & itinera ego faxo ſcias.* Hæc Plautus in Trinum.

Rei verò ante omnia interrogandi erunt, qui ſunt, de ætate, de origine, & quibus parentibus orti, de patria, & de aliis circumſtantiis debet fieri diligens interrogatio, quia vt optimè Oratores admoneant, ſuſpicionum argumenta, non leuia ſumuntur, ex genere, natione, patria, educatione, diſciplina, bonitate, prauitate præteriti temporis, ſocietate, amicitia, moribus, verbis, & aliis huiuſmodi, vt docet Cicero libr. 2. Rhetori. ad Herennium Quintil. libr. 5. cap. 10. Orator. inſtit. tradit ex noſtris Gand. in tract. crimin. titul. de præſumpt. & egregie Fran. Caſonus in tract. 1. de indi. & præſump. cap. 1.

Id etiam cauere debent iudices, vt ne ita reos interrogent, vt magis fugiendi modos præſcribere, quam veritatem indagare videantur, & vt hoc ſuggeſtionis periculum euitetur, in genere ſunt interrogandi, & deinde paulatim ad ſpeciem deſcendendum eſt, nullam ſingularem delicti circumſtantiam exprimendo Fran. Caſo. in tract. de tormen. cap. 15. Cætera verò iudicis integerrimi arbitrio committuntur. Nam aliquando expedit minima, & particularia deſcendere, vt reus conuincatur, & crimen quod perpetrauit, detectum eſſe intelligat, & iſtum ordinem præſcribere videtur Iureconſultus in l. 1. §. in cauſa ff. de quæſt. in hæc verba: *Qui quæſtionem habiturus eſt, non debet ſpecialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, ſed generaliter quis id fecerit, alterum enim magis ſuggerentis quam requirentis videtur.* Hactenus Iureconſultus.

Quibus ſic præmiſſis animaduertendũ eſt, quod ita iuris interpretes circa huius capitis

Digitized by Google

capitis argumentum confuſe loquuti ſunt, vt prolixa eorum lectione non intelligas, quid tenendum, iudicandumque ſit. Authorque noſter (quod cum bona eius venia dicam) ſuper tortuoſam incudem tortuoſius fabricauit. Quicquid alij dixerint, bimembrem ipſe diſtinctionem conſtituo. Aut enim iudex præcedente infamia, præhabitiſque indiciis, in cauſa procedit. Aut de occulto crimine contra iuris præcepta iudicare contendit.

Primo quidem caſu aſſeuerandum eſt, iudicem reum interrogare iure optimo poſſe, ipſumque teneri veritatem confiteri debere, nec curandum eſt, quæ pœna imponenda ſit ſpiritualis, vel temporalis, vel quod procedatur ex officio, vel ad partis inſtantiam, vel quòd crimen ſit notorium, famoſum, vel non, nullum certè diſcrimen inter hos caſus conſtitui poteſt, ſed ſolùm perpendendum eſt, an iudex rectè procedat. Ita intelligenda & interpretanda eſt Bar. doctrina in l inter omnes. §. rectè in fin. de fur. quam communiter receptam eſſe fatetur Aug. Are. ad Angelũ in tract. malefi. in verbo, *Comparuerunt, & confitentur totum*. num. 13. Bertran. conſ. 321. num. 3. in fin. lib. 3. idem teſtatur Hippo. in l. quæſtionis habendæ. num. 27. ff. de quæſt. Practi. Conr. fol. 280. in prin. Ant. Gom. 3. tom. c. 1. n. 65. Iuli. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæſtion. 45. verſic. ſed quæro. & eam obſeruat communis Stylus Italię vt ſcribit Bar. in l. 1. num. 6. C. de iura. calum. vbi Bal. num. 8. dicit, quòd ita conſuetudo obſeruat. Marian. in c. qualiter & quando. numer. 227. quæſtion. 84. in fin. de accuſat. Sanct. Thom. & Caietan. 2. 2. quæſtion. 69. art. 1. Domi. Soto in tract. de ratione tegendi & detegen. ſecret. membr. 2. quæſtio. 8. conclu. 1. Martin. Nauar. in c. inter verba. concluſ. 6. corro. 65. 1. quæſtio. Greg. Lopez, qui rem chriſtianè tractat, in l. 4. titul. 29. par. 7. in verbo. *Iura*. D. Couarr. in practi. quæſtio. 23. num. 5. Roſel. in ſumm. in verbo. Quintò accuſatus. §. 1. P od. Suar. in l. 4. tit. *De las iuras*. lib. 2. foro legum. Ant. Gom. 3. to. va. reſolu. c. 12. numer. 15. Bartho. à Medina. in ſum. lib. 1. c. 14. n. 35. Anto. Cord. lib. 1. quæſ. 43. dub. 2.

*Iudex iuſte præcipit reo vt delictum fateatur.*

Quamuis opinionem contrariam, reum poſſe negare delictum, ſi ex confeſſione timeat pœnam corporalem, ſiue iudex ex officio procedat, ſiue ad inſtantiam partis. Si verò pœna ſpiritualis eſſet infligenda, veluti excommunicatio, tenetur reus ſub mortali crimine delictum confiteri, quam opinionem amplectitur Abb. in c. de confeſſ. colu. penult. Sylueſt. in verbo, *Confeſſio*. delict. Alcocer in ſumm. c. 26. §. *El reo*. Soletque pro hac ſententia allegari glo. in c. 2. de confeſſ. lib. 6. Sed primam opinionẽ tanquam veriorem amplectimur, quam eſſe communem apud Theologos teſtatur Petrus à Nauarra (quem poſt hæc ſcripta legi) in tractat. de reſti. lib. 2. c. 4. num. 138. Quæ communis & receptiſſima ſententia, multis iuribus & rationibus fulcitur. Tum quia publica vtilitas in eo verſatur, vt crimina & ſcelera diris pœnis puniantur, vt improbi homines iuſtas luant pœnas, & alij earum timore, à committendis ſceleribus longè repellãtur. vt in l. congruit. ff. de offici. Præſi. c. 1. de offi. ord. quod fieri nullo modo poſſet, niſi iudex comperta veritate ex ipſius rei cõfeſſione, ſententiam ad puniẽda ſcelera proferat. Tum quia ſubditus vtroque foro iuſto ſuperioris præcepto obtemperare tenetur, iudex autem caſu ſupra conſtituto, vt ſibi veritas patefaciatur, legitimè procedit, ei verò nõ obtemperare inobedientiæ peccatum eſt, & in re graui contractum, quod mortalem culpam continet. Tum ſuf-



Digitized by Google

fragatur tex.in.l.obſeruari. C.de quor.appella.non recipi.cuius legis deciſio ſeruari non poſſet,ſi reus legitimè interrogatus, eadem lege veritatem dicere non teneretur. Tum conducit tex.in l.vlti. ff.de crimine expila.hæredit.c.cùm delicti.de accuſatio. Tum quia in cauſis criminalibus iuratur de calumnia.l.1.vbi.gl. Sali.& doctores:C.de iura.calumn.tex in c.1.vbi gloſ.Inno.Abb.& omnes doctores eod.tit. lib.1.tit.11.part.3. quòd iuramentum inter alia, quæ continet, illud potiſſimum eſt, quòd reus interrogatus veritatem patefaciat. l.2.& in authe. Principalis. C.de iure iurand, propter calum.dan.& in auth.vt litigantes iura.colla.8. Tum quia apud Hiſpanos Regia conſtitutione id definitum eſt.l.4.tit.26.par.7.cum dicit: *E eſtonce el Rey,o el iuzgador deuele facer iuar,que diga la verdad de aquel fecho ſobre,que lo recandaron.* Et ibi eam notant Greg.& etiam eam perpendit magnus ille apud Hiſpanos

*Roder. Suar.*

Roder. Suarez in l.4.tit. *De las iuras*.lib.2.fo.2.num.14. Tum quia tale iuramentum in cauſis fidei præſtandum eſſe,præcipit concilium Bitterrenſe c.4.in hæc verba: *Ab illis qui ſic citati coram vobis, infra tempus comparuerunt aſsignatum, recipiatis iuramenta de mera, & plena ſuper facto libidinis hæretica tam de ſe, quam de alijs viuis,& mortuis dicendam,quam nouerint veritatem.* Idem ſanciuit Martinus V.in Bulla,incip. *Inter cunctas*.in conci. Conſtantien. Seſſio. 45. quæ continetur in literis Apoſtolicis pro ſancto Officio. pag.4.cuius iuramenti formula talis eſt:

*Iuro per Deum & crucem, & ſacroſancta quatuor Euangelia,manibus proprijs ſacta, me dicturum veritatem,quod ſi fecero,Deus me adiuuet,ſin autem contra,Deus me condemnet.*

Circa quod aliqua ſummè neceſſaria, & in practica vtiliſſima animaduertenda cenſeo.

*Reum teneri crimen ſub pœna peccati mortalis confiteri.*

Primò,teneri reum in propoſita ſpecie,iudici interrogãti, ſub mortalis criminis pœna,crimen confiteri. Hæc ſanè communis eſt & Theologorum, & Canoniſtarum opinio, vt colliges ex Diuo Thom. Caietan. Domin. Soto,Nauar.in locis nouiſſimè allegatis.

*Reus à ſacerdote abſolui non poteſt,niſi animo conceperit iudici veritatem patefacere.*

Secundò quòd vſque adeò reus tenetur veritatem confiteri,vt non poſſit à confeſſario abſolui,niſi proponat eam patefacere. Nã talis reus in non confitendo peccat,neq; eum peccati pœnitet,imò perſeuerat,& ea ratione nec peccati veniã, nec abſolutionem meretur.c. peccati venia. de regul.iur.lib. 6.ita ſcribit Domin. Soto d.tract. memb.2.q. 7.quod ſingulare,& quotidianum eſt,teſte Mar.Nauar.in Manual c.25.n.36.

*Reus ſi ſemel veritatem negat cum ad ſupplicium ducitur ea fateri nõ tenetur.*

Tertiò eſt conſideratione digniſſimum, quòd ſi reus iuſtè interrogatus delictũ ſemel negauerit, licet mortaliter peccet, nihilominus iuſtè damnatus ducitur ad ſupplicium,minimè tenetur ad confitendum illud,niſi notabile aliquod damnum inde probabiliter ſequeretur. Cùm eius ſpiritnali ſaluti ſufficiat iuſta cõfeſſio cum ſacramentali abſolutione,vt doctiſſimè ſcribit Nauar.d.c.25.numer.38. Nec inter ſecundam,& tertiam illationem aliqua ineſt repugnantia. Nam ob id in ſecunda, reus mortalem culpam contrahit,nec abſolui poteſt in animæ iudicio,quia confeſſio ad crimen reuelandum vel ad alios iuris effectus neceſſaria eſt. Non ſic in tertia, quia cum crimen legitimis probationibus comprobatum eſt,ita vt ducatur ad ſupplicium reus, ideò eius confeſſio non eſt neceſſaria, niſi alicui graue damnum ſequatur,ita benè declarat contra F.Mag Bart.à Medin.& Cord D.Segur.in ſuo direct.2.part.c.17.n.36.

Quartò,

*Si reus non reſpondit iudici interroganti, quid ab eo faciendum ſit.*

Quartò, quod ſi reus à iudice interrogatus, reſpondere nolit, iuſtè ei præcipi poteſt, quòd reſpondeat, aliàs habeatur pro confeſſo, ita in quadam cauſa grauiſſima Illuſtriſſimi Comitis *de Vrenna* iudicatũ fuit in Hiſpania, vt memoriæ protulit Rodericus in d.l. 4. numer. 15. Vel condemnari poterit ad torturam, ſi confiteri nolit, vel ſi dubiè confiteatur, (puta) non ſcio, non recordor, Bald. in l. accuſationem. numer. 11. C. de accuſatio. & opinio iſta approbata fuit in Regio Neapoli. Prætorio, teſte Cap. deciſi. 145. eam ſequitur in practic. fol. 308. & in practica ſæpiſſimè receptam fuiſſe ſcribit Iul. Clar. libr. 5. recep. ſentent. §. finali. quæſtion. 45. verſicul. ſed pone.

*Reus ſtatim & ſine mora veritatem fateri tenetur.*

Quintò, aſſeuerandum eſt, reum accuſatum, ſtatim cùm à iudice interrogatur, ita aſtringi ad veritatem confitendam, vt nullo modo poſſit à iudice petere, vt ſibi dilatio aliqua, vel tempus ad deliberandum conferatur, cùm de facto proprio interrogetur. Bald. in l. cum falſum. numer. 2. ff. de acquir. hæredi. quam opinionem communem eſſe fatetur Auguſt. ad Ang. in tract. malefi. in verbo: *Comparuerunt dicti inquiſiti & confitentur*. numer. 6. Practi. Conrad. fol. 280. numer. 2. & eam totius orbis conſuetudo recepit, vt fatetur Sali. in auth. offeratur. num. 6. C. de litis conteſt. vbi Paul. de Caſtro numer. 5. & 11. Amad. de ſyndi. num. 184. quicquid in contrarium tenuerit Alex. in l. 1. in prin. num. 6. ff. de eden.

*Reus conuictus licet iniuſte torqueatur, veritatem fateri debet.*

Sextò, illud certiſſimi iuris eſt, reum legitimè conuictum ſub mortalis culpę reatu, ſi à iudice interrogatur, etiam in tormentis, vtrum crimen commiſerit, teneri veritatem patefacere, nam licet iniquè torqueatur, cùm teſtibus conuictus ſit ex Angeli ſententia in l. & ſi certus. ff. ad Syllanianum. vbi Ioan. Igneus, Augu. Arim. in addi. ad Ang. in tract. malefi. in verbo: *Fama publica*. Quæ opinio communis eſt, teſte Hipp. in l. 1. ff de quæſt. num. 11 & in pract. crimin. §. nunc videndum num 25. Carre. in practic. crimin. in princi. numer. 188. & licet contraria opinio aſſertorem habeat Bald. in l. obſeruare. numer. 9. C. quorum appella. non reci. & in l. 1. numer. 9. C. de iura. colum. Thom. Gram. voto 1. colum. 1. ſtáte igitur communi opinione, nihil refert, quod reus iniuſtè torqueatur, cùm ſaltem iuſtè à iudice interrogetur, quam ob cauſam veritatem confiteri tenetur. ita egregiè ſcribit inſignis D. Couarr. in pract. quæſt. c 23. numer. 5.

*Iuramentũ veritatis à reo præſtadũ mentem iudicis interrogantis non rei captioſe reſpondetis.*

Septimò eſt circa hoc mirè obſeruandum, quòd qui iuramentum præſtat, iurare debet iuxta mentem iudicis interrogantis, non ſecundum propoſitum aliud iurare debet, aliàs doloſum emitteret iuramentum, & grauiter peccaret San. Thom. 2. 2. quæſtion. 89. artic. 7. in reſponſi. ad 4. & ibi Caieta. Soto. lib. 8. de iuſti. & iure. quęſtion. 1. artic. 7. hinc illud Iſidori. *Quacunque arte verborum quis iuret, Deus tamen, qui conſcientia teſtis eſt, ita accipit, ſicut cui iuratur intelligit*. Hæc ille. Idem iudicium habendum eſt de æquiuoco iuramento, quod ſimulatis verbis artificioſe concipitur, ita vt duplicem ſenſum recipere poſſit, nam ſi licitè exigitur, non licet tali amphybologia vti, ob maximam iniuriam, quæ iudici, qui habet ius exigendi, fit. ita Soto d artic. 7.

*Reus qui exemptus eſt à iuriſdictione iu-*

Octauò, quòd tunc locũ obtinent quæ ſupra ſcripſimus, quando is qui interrogat, legitimus, & competẽs iudex eſt, vnde ſi is qui interrogatur, exemptus eſt ab illius iuriſdictione, quia clericus eſt, vel Scholaris, aut ſi reus indebitè ab Eccleſia ex-

tractus

*dicis veritatem criminis confiteri non tenetur.*

tractus fuerit, iuſtè poterit veritatem abſque mendacio celare, & quamuis neget, officioſum eſt mendacium, & veniale peccatum tantum, niſi iuramentum interuenerit. Sic tradit eleganter Domi. Soto, d. tract. 2. memb. quæſt. 7. concl. 3. Marti. Nauar. in d. c. inter verba. Cot. 65. num. 244. vbi dicit idem eſſe quando iuriſdictio iudicis per appellationem, vel recuſationem ſuſpenſa eſt.

*Quando index legitimè ad exigendã rei confeſſionem procedat.*

Nonò, quòd dicetur iudex ad confeſſionem exigendam rectè procedere, quando contra reum accuſatum, eſt vnus teſtis oculatus, & omni exceptione maior, aut vnum indicium, vel plura illi æquipollentia. Vt videtur ſentire Bar. in l. fin. num. 7. ff. de quæſtion. vel quod reus infamia laboret, vt infra ſcribo, ver. quòd autem. Nec non deſideratur, quòd ea probatio *in proceſſu contineatur, de eaque reus certior* factus ſit, vt ſciat iudici tunc eſſe obtemperaturum, vt ſcribit *Sanct. Thom. & ibi* Caietan. 2. 2. quæſt. 69. art. 1. & 2. Mart. Nauar. d. c. 25. num. 36.

*Reus in cauſis capitalibus an poſſit à confitendo crimine excuſari.*

Decimò, illud perpetuæ memoriæ commendandum cenſeo, quod licet præfata magis communis opinio in cauſis ciuilibus, & criminalibus procedat, *in* quibus pœna ſanguinis non timetur, nec non in omnibus ſpiritualibus controuerſiis. At verò in cauſis capitalibus, & vbi de graui dedecore agitur, naturali æquitate diſtante, aſſeuerandum cenſeo, poſſe reum, ſalua conſcientia, veritatem ipſam, abſq; mendacio, verborum inuolucro contegere. Innatum quidem eſt hominibus à natura ipſa, vt ſe defendant, & à mortis faucibus incolumem vitam reddant. Hinc leges oriuntur, quibus inuaſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere licet: Ab hac naturali æquitate proficiſcitur ius aliena ſubripiendi, extrema famis neceſſitate ad id impellente. Similiter proficiſcitur illa etiam poteſtas, qua ſeruo vitandæ ſeruitutis gratia, (quæ mors naturalis eſt) qua permittitur à domino fugere, fortior igitur ratio iure naturali eradicata ſuadet, vt reus abſque criminis nota veritatem, quę probari non poteſt, vt vitam tueatur, celare poſſit. Deinde neruoſa, & vrgentiſſima ratione, præcedens doctrina fulcitur. Nam ſi conſanguineus ad teſtimonium ferendum contra conſanguineum compelli non poteſt, quando ingens aliquod diſpendium timetur. vt in l. 4. ff. de teſti. cum ſimilibus, nullus quidem abſque *inſania* negare poteſt, hoc non magis licere ei, qui mortem, vel infamiæ labem eſt *paſſurus*.

Nec iis refragatur, quòd iudex iuſtè interroget, nam ſimiliter reus iuſtè veritatẽ celat, & vterque ſuo iure vtitur, ſic iure compertum eſt, licitum eſſe iudici præcipere damnato ad pœnam vltimi ſupplicij, ne fugiat à carcere, ipſe verò obtemperare non tenetur. Dominus ſimiliter iuſtè iubet ſeruo, ne fugiat, ipſe autem fugiendo ſe à ſeruitute liberare poteſt, & ita in terminis huius propoſitę diſputationis *tenet* Petrus à Nauar. de teſti. lib. 2. cap. 4. num. 142. quo caſu Abb. & aliorum *opinio* poſſet procedere.

*De occulto crimine index non poteſt interrogare.*

Secundo autem diſtinctionis membro, quando crimen occultum eſt, non licet iudici de eo interrogare, nec reus tenetur crimen detegere, nec in hoc iudici, vel Prælato obtemperandum eſt, quia contra Chriſtianam charitatem eſt, de his interrogare, occulta quidem ſcelera reuelanda non ſunt, ſed Deo ſoli relinquenda. c. ſi omnia. c. ſi oues. c. ex merito. 6. quæſtion. 1. tex. egregius. in c. erubeſcant. 32. diſtinct. ibi: *De manifeſtis quidem loquimur, ſecretorum autem, & cognitor Deus, & iudex eſt.* tex. in c. ſi quis aliquando. § non tibi dico. de pœni. diſt. 1. ibi: *Non tibi dico vt te prodas.* iugum

gum quidem Domini ſuaue eſt. Religio ſanè Chriſtiana piiſſima eſt, quæ nolit quẽpiam cum tanta ſui honoris & famæ iactura obligare. Imò hoc eſſet contra ius naturale, nam par eſſet vt ſi obligaret aliquem, vt ſe interficiat, vt latè probat D. Thomas. 2.2. q. 69. & ibi Caietan. artic. 2. Henr. de Gand. quodlibet. 1. quæſt. 33. latiſſimè Abb. in c. 2. de confeſſ. & eſt communis Theologorum & canoniſtarum ſententia, vt colliges ex Domini, Soto & Nauar. iam allegatis. Et verò latiſſimè Nauar. in Rub. de indiciis. § incip. duodecimum. fo. 27.

Nec in cauſis fidei reus interrogandus eſt de delicto occulto, de quo delatus infamatus non eſt. Directorium inquiſitorum. 3. par. de modis interrogandi reum. n. 74. niſi ipſi rei, dum confitentur, anſam præſtiterint ad alia interroganda, quod frequenter contingere ſolet, tunc ſi ad cauſam, de qua tractatur, conducunt, interroganda ſunt. ſic decretũ ſtat in inſtructione Madritiana ann. 1561. c. 15. §. *Y deuen ſiempre* cuius verba latinitati donata hæc ſunt. ***Habeãt etiam Inquiſitores magnam curam, ne interrogarent extra indicia, niſi reus per ſuam confeſſionem occaſionem præbuerit.*** *Reus nec in cauſis fidei de omnino occultis interrogatur.*

Quod autem dicatur crimen occultum, vide Abb. in c. ex literarum. de tempo. ordin. & in c. veſtra. de cohabita. cleri. & mulier. Domin. & Alexand. in c. erubeſcant. 32. diſtinct. aſſeuerantes, illud crimen occultum dici, quod probari non poteſt, idem tenet author noſter infra. numer. 4. ſequitur Gregor. Lup. in d. libr. 4. tit. 29. part. 7. vbi ſcribit, quòd quando non adeſt ſemiplena probatio, vel indicia, ex quibus imponi poſſit tortura, vel ſaltem incuti terror ipſius, etiãſi adeſſet infamia, reus interrogari non poteſt, ideò iudices admonet, ne reos de occultis criminibus interrogent, nam cùm eos contra iuris ordinem pœnis afficere intendunt, proprias animas damnant, Deumque Optimum Maximum offendunt. Nec Iudices contrarium facientes zelus iuſtitiæ excuſaret, quia vt ſcribit Abb. poſt Hoſtien. in c. cùm in iuuentute. de purga. canoni. non permittitur aliquid fieri iudici, ex ſolo zelo iuſtitiæ, niſi ſubdit iudicium rationis. Tunc verò ſola infamia ſufficeret, abſque alia probatione, vt reus iuſtè interrogari poſſit, quando caſus eſſet, in quo haberet locum purgatio canonica ex Abb. ſententia in d. c. 2. de confeſſ. Præpo. Alex. in c. ex pœnitentibus. 50. diſtin. Mihi tamen (vt verum fatear) hæc opinio Gregorij nunquam placuit, nam ſi iudex, cùm reus infamia laborat, vel contra ipſum obiecti criminis indicia vrgent iuſtè procedit. c. qualiter & quando. in 1. & 2. & in c. ſuper his. de accuſa. Ergò reus ſecluſa morte, tenetur reſpõdere, nec ſemiplena probatio, nec illa vrgentiſſima indicia, quæ requirit Gregorius deſiderantur, vt ad id compelli poſſit. Quando verò crimẽ occultum foret, piaculum eſſet, & longe à pietate Chriſtiana alienum, reum interrogare. Quod ſummè notãdum eſt, quia vidi imperitiſſimos & impios iudices, in hoc paſſim errare, qui in criminalibus, grauiſſimiſque cauſis, ſimplicibus tabellionibus (auaritia tamen plenis) reorum confeſſiones committunt. Qui iuris ordine prætermiſſo, de occultis criminibus interrogant, datur etenim ex hoc apertiſſima anſa periuriis, & innumeris aliis malis, in maximum damnum reipublicę, dabunt, qui talia faciunt, in die timendi iudicij, ſtrictiſſimam rationem. *Crimen occultum quod dicatur.*

Vnde meritò exterminanda, & releganda eſt conſuetudo quædam, quæ potius corruptela eſt appellanda, quæ in aliquibus tribunalibus eccleſiaſticis recepta eſt, *Curia Archiepiſcopalis Complu-*



Digitized by Google

*tenſis cõſuetudo quædã reprobatur.*

& quod vehementer doleo in hoc Complutenſi celeberrimo, nempe quod in matrimonialibus diſpenſationibus, qui contrahere volunt, ſolicitè interrogantur, an ſe carnaliter cognouerint, de quo contrahentes ipſi infamati minimè ſunt, nec aliter de hoc conſtat, eſt ſanè conſuetudo hæc ſupradicta veriſſimæ & communi concluſioni contraria. Nec contrahentes tenentur *iudici* commiſſario diſpenſationis interroganti reſpondere, cùm factum *occultum* ſit, & cum interrogatur ad ſubſtantiam diſpenſationis neceſſaria non *eſt*, *ita poſt* quendam Thomam correctorem ſacræ pœnitentiariæ tenet Mart. Nauar. conſi. 2. tit. de ſponſali.

*Reum iudici de facto interroganti, reſpondere minimè tenetur.*

Si autem iudex de facto reum interrogat, quando ius interrogandi non habet, minimè reſpondere tenetur. & iuſtè *abſque labe* alicuius criminis *poteſt ipſum iudicem* verbis communi ſignificatione ambiguis fallere, *mentiri tamen nullo* modo abſque peccato poteſt, vt docet Auguſtinus lib. de conflictu vitiorum. c. ſi quis c. primum. 22. quæſt. 2. Sanct. Thom. 2. 2. q. 69. art. 1. & Caieta. quæſt. 89. artic. 1. Adria. Summus Eccleſiæ Præſul. in materia confeſſi. dub. 10. & quodlibe. 11. litera C. Domi. Soto in tractat. de ratione tegen. & detegen. ſecre. memb. 3. q. 3. conclu ſ. 5. & lib. 5. de iuſti. & iure. quæſt. 6. art. 2. Martin. Nauar. in c. inter verba. 11. quæſt. 3. corro. 64. Geneſi. à Sepulue. in dialog. de ratione dicendi teſtimonium. c. 5. quod etiam ſupra ſcripſimus.

*Idem in teſte obſeruandũ eſt.*

Idemque pari ratione in teſte aſſeuerandum cenſeo, qui non tenetur ad teſtificandum, poteſt iudici interroganti dicere, ſe non tenere ei reſpondere, quamuis ſciret id, de quo interrogatur, & ſi illum cogere velit, appellare poteſt, præterquam ſi iuſtè timet, iudicem in eum ſæuiturum, quod ſi timet, reſpondere poteſt ſe nihil ſcire (intra ſe tamen intelligendo) quod dicere teneatur, ita ſcribit Martin. Nauarr. in manu. confeſſo. c. 25. numer. 43. cuius opinio veriſſima eſt, & amplectenda, licet contrariam tenuerit Geneſi. à Sepul. de ratione reddendi teſtimonium. c. 13.

*Reus in caſu dubij an iudici interroganti obtemperare teneatur.*

Illud verò ſciri oportet quod à noſtris prætermittitur, vtrum in caſu dubij, *reus* teneatur iudici interroganti reſpondere, cùm ſibi non conſtat, an iudex legitimè procedat, vel ne, & iuſtam dubitandi cauſam habeat, potiſſimum hodie, cùm *ante* confeſſionem non detur ſibi copia indiciorum, vt ſequenti annotatione *ſcribam*, & in propoſita ſpecie Domin. Soto d. tracta. memb. 2. quæſt. 7. conclu. 3. *aſſeuerat*, in fauorem rei declinandum eſſe, maximè in capitali iudicio, quia peius *eſt* in tali caſu hominem occidere, quàm iudici nõ parere, idque latius ipſe probat. *eod.* tract. memb. 3. quæſt. 2. quod veriſſimum puto. Nam quòd reo ante confeſſionem copia indiciorum detur, naturalis defenſio eſt, quæ ſibi ad proprium honorem *tuẽdum*, & vitam conſeruandam competit, non quidem contraria conſuetudo, in hoc detrimentum inferre potuit, nec pro iudice in hoc præſumendum eſt, cùm iuris ſanctiones non obſeruet, vnde quæ ſcripſi ſupra, verſi. Nonò quòd dicitur.

B *In clericis.* Nota quòd hoc in eccleſiaſticis tribunalibus minimè ſeruatur, forenſis namque vſus nullam differentiam inter clericos, vel laycos, cõſtituit.

*Conſuetudine receptum eſt, quod nullo indiciorũ*

C *Copiam indiciorum.* Adde quòd iſtam opinionem ſequitur pract. Capien. in forma Inquiſitionis. in verbo, *Fama publica.* Vbi dicit quòd malè hoc in practica ſeruatur. De iure quidem quod ſupra ſcripſimus veriſſimum eſt. Conſuetudo tamẽ, quæ ſæpènumero integerrima iura deſtruit, opinionẽ contrariam recepit, quòd ſcilicet

reus

reus interrogetur,& examinetur ante datas defenſiones,& indiciorum copiam,ita quotidie practicatur,vt fatetur Foller.in pract.crimi.Cano.fol.165.n.9.Practica Iodo.fol.24.numer.18 Practi.Conra.fol.255.limita 6.Iuli.Clarus lib. 5.recep.ſenten. §.fin.quæſt. 45. verſic. ſed quid, vbi dicit quòd ſtante iſta conſuetudine generali, male faceret iudex qui aliter obſeruaret. Quæ forenſis conſuetudo iuuari poteſt, apud Hiſpanos ex Regia l.4.tit.29.part.7. vbi eã ad hoc notat Greg. in glo. magna, in finalibus ver.dicens,ſub dubio tamen fortè, qnòd ſtante Regia illa conſtitutione,iudex iuſtè interrogare poteſt,non data reo copia Inquiſitionis. Semper tamen mihi ſummè placuit ea forenſis practica , qua Eccleſiaſtici, & ſæculares iudices, Deum timentes, vti ſolent,vt ante confeſſionem receptam minimè præcipiant informationis copiam dari, ſed tantum tabellioni, vel notario præcipiunt, quòd teſtium depoſitiones, abſque eorum nominibus,coram reo legat, vt inde compertum habeat quid contra ipſum probatum ſit,& veritatem fateatur.

*copia data rei confeſſio exigatur.*

Poſt confeſſionem verò receptam accuſationemque oblatam,non ſolum teſtiũ depoſitiones, ſed ipſorum nomina reo manifeſtari debent, vt melius ſeipſum defendat.tex elegans in c.veniẽs,in 2.de accuſati.Regia l.11.tit.17.pat.3.l.4.tit.1.lib.8. ordi.noui.nunquam quidem defenſionis facultas deneganda eſt. l. defenſionis facultas.C.de iure fiſ.lib.10.tradit optimè Bonifa. in tract.malefi.in rub.de inquiſi.& de earum form n.15.fol.267.Fulgo. Paul. de Caſtro & nouiſſimi in l. 2. C. de eden. vbi optimè Socin. prædictam communem ſententiam declarat procedere , in his indiciis,& probationibus quę recipiuntur,poſt inquiſitionem & negationem parte citata , ſecus verò iudicandum eſt, in illis,quæ fiunt ante inquiſitio.pro informatione curiæ quod eſt de mente Angeli in l.quæſt.ff.de quæſt.& Bart. in l.fin.eod.tit. idque Socin.ea ratione probat.quia tales teſtes parte non citata examinati,nullum ei prçiudicium inferunt,niſi repetantnr,vt in l.fin.ff de quęſt.& hoc ſequitur Greg. noſter,iñ.d.l. 11.in verbo, *Teſtigos*,ùbi dicit, quòd per hanc practicam ceſſauit timor ſubordinationis teſtium qui in plenario iudicio ſunt repetendi. Quæ ratio potiſſima fuit Hoſti. hoc tenentis in d.c.qualiter & qnando.

*Teſtium nomina & depoſitiones, quando reo manifeſtari debeant.*

Ex quo manifeſtè ſequitur,quòd illorum teſtium nomina reo manifeſtãda ſunt, qui plenario iudicio fuerunt reproducti,vel de nouo teſtimoniũ in eo protulerunt, & hoc facto publicatione,non verò illorũ qui ſummario iudicio depoſuerũt, cum iſti nullũ præiudiciũ quo ad condemnationẽ inferant, ante ſui teſtimonij ratificationem,aliàs quidem apertiſſima anſa daretur reo ,vt precibus,donis, teſtes corrũperet,eoſuè longe repelleret, ne primis depoſitionibus ſtarent: & crimen maximũ partis offenſę,& reipublicæ damnũ,impunitũ remaneret,& ſũmè laudo iudices,q̃ in criminalibus cauſis,præſertim grauiſſimis,ita faciũt, licet practicam hanc increpet diligens & doctus Ioã.Gutier.allega.13.n. 2. Sed ab ea recedendũ non eſt quod ſummè nota,quia nullus ex noſtris, ita declarat & in actionibus forenſibus eſt frequentiſſimum.

*Teſtium nomina non debent ante publicationem reo manifeſtari.*

Sunt quidẽ nomina & teſtimonia teſtiũ eo modo.vt dictũ eſt,publicãda,vt locũ obtineat etiãſi per modũ inquiſitionis procedatur. Vt ſcribit Cæpol cõſ.crim.65.& 66.Petr.Paul. Pariſi.conſ.2.n.275.vol. 4.Iul.Clar.lib 5.recep.ſent.§.fin.q.49.ſiue ea inquiſitio generalis, ſiue ſpecialis ſit, nihil ad rẽ facit.& hoc expreſſe probatur in l.1. & 4.tit.1.lib.8.ordi.noui.

*Nomina & teſtium depoſitiones reis publicari debent.*



Digitized by Google

*In cauſis ſũmariis idem locum habet.*

Ex qua ſententia, & dictarum Regiarum legum Sanctione, colligendum eſt, nõ eſſe etiam in cauſis, in quibus ſummariè, & de plano proceditur, publicationem teſtium denegandam, probat d.l.1. ibi: *Y oya a la parte y le de copia y traslade de la peſquiſa, y ſumariamente proceda porque los delictos no queden ſin pena.* Et d. lex. 4. ibi: *aquel, ò a aquellos contra quiem fuere hecha la peſquiſa, ayan poder de demandar los nombres de los teſtigos, y los dichos de las peſquiſas porque ſe puedan defender.*

*Licet cõſuetudo inualuerit, quod in cauſis ſũmariis vno contextu proceſſus fit cũ honore publicationis & concluſionis, debet tamen verè publicatio teſtium fieri & non ſub vmbra. Ioan. Ber. oponio.*

Vnde manifeſtè deducitur, quod licet conſuetudo iam inualuit, non ſolùm in ſæcularibus ſed in eccleſiaſticis tribunalibus, quòd in criminibus, in quibus de plano & ſine ſtrepitu, & figura iudicij procedendum eſt, vt in criminibus prouenientibus ex incontinentia, ex Concil. Trid. Seſ. 25. c. 14. de refor. & in alijs proceſſus vno contextu fieri ſoleat. Nempe quia datur reo ad ſe defendendum copia accuſationis capitulorum, cum peremptorio termino, cum honore publicationis, nec non cum concluſione, & citatione ad audiendam ſententiam definitiuam, nihilominus tamen, cum debito effectu, & non ſub vmbra teſtium publicatio fieri debet, ita vt detur reo integra copia vt ſe defendat, quòd regiæ conſtitutiones iam allegatæ probant. Nec forenſis, ſi contraria eſſet, quamuis longæua conſuetudo, defendi poteſt, ſed tanquam iniqua diuino, & naturali contraria releganda eſſet. Et hac ratione, ſi teſtiũ publicatio omittatur, proceſſus eſſet ipſo iure nullus, hoc ſine dubio in cauſis criminalibus, ita Iul. Clarus lib. 5. recep. ſent. §. fina. q. 84. in princ. D. Segura in directo. iudi. Eccleſi. 2. part. c. 14. n. 8. quid autem ſit in cauſis ciuilibus, vide quæ ſcripſit ad Ioan. Ber. in reg. 708.

D *Mala fama.* Adde quod forenſis practica minimè hanc Auctoris interpretationem recepit, nam generaliter in omnibus, nulla conſtituta differentia, an ſit bonæ vel malæ famæ, dicta Regia l. Partitarum procedit, vt ſcribit Greg. ibi. in glo. magna. in fin. nam quòd lex illa de bona, vel mala fama loquitur, eſt ſanè alia ratio, an reus deferendus ſit per domum, ad res ſuas componendas, cùm capitur, vel ſtatim ad carceres deferendus ſit, vnde Gregor. ab Authore noſtro ibi recedit, communem practicam defendens, vt nulla copia indiciorum reo data, iudici de crimine interrogare liceat.

## *Confeſſionibus propriis.*

## CAPVT CXXX.

1 *Traduntur multa, quæ à iudicibus Eccleſiaſticis, in clericorum confeſſionibus, præ oculis ſunt habenda.*
2 *Confeſſio clericorum non verificata, quando nocet.*
3 *Clericus qui delictum confitetur ſine accuſatione punitur.*
4 *Pœna mitior imponitur per viam Inquiſitionis, quam per viam accuſationis, niſi de crimine per partis confeſſionem conſtet.*

1 IN confeſſionibus † clericorum illa meritò obſeruari debent, quæ in aliis reis à iure diſpoſita ac à Doctoribus interpretata leguntur, cum in hoc non debeant eſſe deterioris conditionis quam layci. Ex quo debent aduertere Iudi-

Iudices; an tales confeſſiones clericorum fuerint extraiudiciales, vel coram non ſuo iudice, aut veriſimilia in ſe continentes, aut incidenter, & non principaliter factæ, curatoris authoritate non interueniente, ſi clerici minores ſint 25. annorum, aut in tortura non ſeruata forma, quam in talibus confeſſionibus iura exigunt, ſi quid tale in illis repererint, obſeruent illa, quæ iura in hoc tradunt, & doctores ſcribunt, quæ quidem tranſcribere nolo. Vnum tamen fortaſſe attentari poſſit in iſta materia, quod cum clericis pro criminibus non infligatur pœna mortis, aut mutilationis membrorum, quod in criminibus, quibus veniunt puniendi citra traditionem curiæ ſæculari, præiudicaret illis confeſſio facta dilecti, ſine eo quod iudici neceſſario conſtet delictum fuiſſe in veritate perpetratum. *a* Nam a
quod hoc in ſæculari iudicio requiratur, ex eo introductum eſt, quia cum nemo ſit dominus membrorum ſuorum, non poteſt aliquis in periculum vitæ ſuæ, aut mẽbrorum quicquam fateri commiſiſſe, niſi in veritate conſter delictum fuiſſe perpetratũ. Attamen quod ſua cõfeſſione ſola poſſit ſibi clericus in ordinibus, ac beneficiis ſuis, facere ſibi præiudicium, nõ reperitur ꝓhibitũ cum poſſit ex cõuentione ad illorũ amiſſionẽ obligari. Vt de ordinibus probat text. in c. quoties 1. q. 7. & de beneficiis probatur in c. cum dilecto, & cum gloſſ. in verbo obligauit. de electione, & in cap. fi. de crim. fal. vbi hoc not. Abb. in 3. nota. Quamuis omnibus iudicibus conſulo, vt ſi fieri poteſt, ſemper ſatagant, quod illis conſtet de delicto à clericis ſibi confeſſo. Eſt & alia ſpecialitas in clericis confitentibus delictum, videlicet quod ſine accuſatione puniantur, hoc tradit in eis ſpeciale fore Hoſtien. in cap. 2. de confeſſ. ſic intelligendo text. ibi, quod refert ibi Gard. licet quod ad illius text. literam & intellectum illum non admittat. Eſt præterea & alia tertia † ſpecialitas 4
in iſta materia, quod licet ſit verum, quod quando agitur per viam Inquiſitionis nõ poſſit imponi pœna ordinaria *b* delicti, vt in cap Inquiſitionis de accuſat. fallit hoc b
ſi de crimine conſtat per confeſſionem, ita limitat Innoc. in cap. qualiter. el 2. de accuſat. & ſequuntur ibi, ſcribens, vt refert ibi Felin. in §. licet autem in princip. qui hoc reputat ſingulare. Ponit etiam Præpo. in cap. de accuſat. 2. quæſt. 8. colu. 38. probat. text. quem ibi commendat Abb. in cap. fin. celebra. miſſarum. Item aduerte in iſta materia, quod ſola confeſſio criminis facta in cauſa ciuiliter acta, quãdo ageretur criminalite, nõ ſufficeret ad condemnationẽ, ſed poteſt cõpelli reus vt perſeueret in ea. ita concludit Abb. in cap. qualiter. el 2. fin. verbis, de accuſa. ſic intelligens Innoc. in cap. Per Inquiſitionem. de elect.

F*uiſſe perpetratum.* Adde Bald. in authent. ſed nouo iure. C. de ſer. fug. vbi Cęp. A
columna. 15. Angel. in l. 1. column. 2. fi. de confeſſio. & in l. certum. in princip. eod. tit. Ang. Aret. vbi late Auguſt. Arim. in tract. malefic. in verbo, etiam veſtem num. 25. Hippol. de Marſi. in l. 1. nu. 32. ff. de quæſtio. Ludo. Card. in pract. crim. fol. 237. ſecundum nouiſſimam impreſſionem. Ioan. Ber. in regu. 124. Felin. in c. auditis. col. 16. de præſcript. Paris de Puteo in tract. ſyndi. in verbo, *Confeſſio*, circa medium. Thom. Gram. deciſio. Neap. 2. num. 38.

*In Hæreſis crimine ex ſola confeſſione, abſque*

In crimine verò hæreſis ex ſola confeſſione procedi poteſt ad condemnationẽ quia cum hæreſis crimen mente concipiatur, & in animo lateat, plerumque non

*alia probatione quis condemnari poteſt.*

poteſt aliter probari quam per propriam reorum confeſſionem Bald. in l. ſi quis non dicam rapere. C. de Epiſcop. & cleri. Nicol. Arelat. in tract. de hæte. not. 2. Franc. Ponzin. de lamiis num. 52. & 70.

Et quamuis hæc vera ſunt, nihilominus tamen cum defenſiones ſint de iure naturali, vt in l. vt vim. ff. de iur. & iure. non obſtante propria confeſſione, offerri debent reo defenſiones, & ſi quid aduerſus eam opponere voluerit, audiendus erit, ne iniuſtè ſe damnatum conqueratur, nam contra propriam confeſſionem multa opponi poſſunt, vt ſcribit Iul. Clar. in prac. crim. §. fi. q. 55. verſic. ſin autem reus.

*Pœna ordinaria.* Adde omnino Andre. Tiraq. in tract. de pœnis cauſ. 53, num. 1. cum ſeq. Anton. Gom. 3. tom. delictorum. c. 1. num. 51.

*Teſtibus conuictorum.*

## CAPVT CXXXI.

1 *Laycus in criminali cauſa contra clericum non admittitur.*
2 *Laycus an ſit legitimus eſt teſtis contra clericũ in criminali cauſa, ſi veritas aliter haberi non poteſt.*
3 *Laycus legitimus teſtis contra clericum in notorio crimine, nec non in criminibus ſimoniæ, hæreſis & leſæ Maieſtatis.*
4 *Corpore vitiatus, non poteſt in criminali cauſa contra clericum teſtificari.*
5 *Clericus de crimine ciuiliter conuictus, an poſſit beneficio priuari vigore illius ſententiæ noua inquiſitione formata.*
6 *Fama an probetur per laycos contra clericos.*
7 *Confeſſus, & conuictus quoad omnia non parificantur.*
8 *Clericus de delicto an duobus teſtibus conuinci poſſit.*

1 Licet circa † numerum & integritatem teſtium nihil ſit iu cauſis criminalibus clericorum ſpecialius requiſitum, quam in aliis, quia tamen layci clericis oppidò ſunt infeſti, prouiſum eſt quod layci in cauſa criminali non poſſunt eſſe teſtes contra eos, *a* vt in cap. de cætero, de teſtibus. Quod procedit etiam contra clericum in minoribus, vt tenet Domi. in cap. Sicut ſacerdotes. 2. q. 7. refert Fel. in d. c.
2 de cætero. in princip. Quod tamen limita † niſi delictum, de quo clericus accuſatur, eſſet commiſſum in loco, in quo non eſſent clerici ſecundum Abb. *ibi*, motũ his de quibus per eum. Fel. tamen ibi credit, quod difficile iſta *limitatio* obtineret, quia non valet ſimpliciter conſequentia. Veritas haberi non poteſt, ergo *teſtis* inhabilis efficitur habilis, qnia illud ſolum eſt in his, quæ de ſui natura ab aliis ſciri nequeunt, vt not. Innoc. & Anton. in cap. 3. loco. de proba. Vbi etiam dicit quod lex Canonica in criminali adeò reſiſtit, ne layci teſtificentur contra clericos, quod non videtur iſte caſus poſſe de nouo induci ex ſola authoritate Abb. Et reſpõdet ad fundamenta eius. Vide tamen Iaſ. in l. fin. in fi. C. de his qui. vt indig. vbi ſequitur limitationem Abb. dicendo quod quando eſſemus in vna villa, in qua nõ reperitur niſi vnus clericus, tunc quia nec actu delictũ poſſet probari per alios clericos, layci ſunt idonei teſtes in ſubſidium. *b* Poſſet tamen conſiderari pro Fel. cõ-
b tra Abb. & Iaſ. quia iſte caſus nõ eſt ex illis, in quib. habitis nõ poſſũt tales teſtes haberi

quia

quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc eſt, in coniuratione
vel aliis, quia Doctores in hac materia loquentes non ponunt exemplum, niſi in
coniuratione, & ſimilibus delictis, quæ ex communi ſua natura ſolent clanculum
perpetrari, non verò in his, quibus ex natura loci in quo committitur delictum,
non poſſunt alij teſtes inueniri. Alioquin in omnibus delictis commiſſis in deſertis
admitterentur teſtes inhabiles, quia ex natura loci non ſolent ibi homines niſi ca-
ſualiter adeſſe. Sed q a, ſi opinio Ab. non ſeruaretur dare, eſſet anſam presbyteris, q
ſoli habitāt in oppidis ruſticanis, vt ſecure & impune plura committerent delicta,
etiam præſentibus laicis, ideo crederem quod eius opinio ſeruari poſſet, habita pru-
denti conſideratione per iudicem qualitatis perſonæ clerici delinquentis, & te-
ſtium, & delicti perpetrati, & an ille clericus, alias ſit inuiſus aur gratus oppidanis
illius loci. Et prædictam ſententiam Abb. ſimpliciter referendo ſequitur Hippol.
in l. Diuus. col. 2 ad fin. num. 9. ff. de quæſt. vbi multa ponit in propoſito, ſcilicet
quod vt veritas inueniatur quando ipſe aliter haberi non poteſt, conceditur il-
lud, quod aliter non concederetur, & propter hoc receditur à regulis iuris com-
munis. Quod etiam fallit in † crimine notorio, probat text. quem dicit ad hoc Ab- 3
ba. optimum in capitul. pen. de purg. canon. Idem etiam fallit in criminibus exce-
ptis, ſcilicet ſimonię, Hæreſis, & Læſæ Maieſtatis. ita notat glo. in capitul. cum P.
de accuſat. in verbo, laicus. Item mutilati † membris, vel corpore viciati non poſ-
ſunt teſtificari contra clericum in cauſa criminali, *c* notat Abb. Antiquus, in capitul. 4
1. de except refert Bald. in ſua Margarita, in verbo, mutilati, dicit perpetua mente c
tenendum. Hippolit. in ſua pract. criminali, in §. Nunc videndum. in col. pen. num.
52. Aduerte tamen in iſta materia quod conuicto clerico de crimine cum ageretur
ciuiliter lata ſententia, poteſt ſuus ſuperior priuare illum beneficiis, vigore illius
ſententiæ, formata de nouo Inquiſitione, & aſſumpta illa ſententia, tanquam in-
ducente notorium, ita voluit Innoc. in c. qualiter el 2. de accuſ. vt refert Abb. in fin.
qui dicit cum hac ſua ſententia tranſire Dd. communiter, qui tamen dicit aduer-
tendum quia hoc dictum eſt periculoſum, & refert Innoc. ſenſiſſe oppoſitum in c.
per Iuquiſitionem. de elect. Fama verò an probetur per laicos contra clericos. vide
per Anr. in capitul. In literis. col. vlt. de teſt. Et pro intellectu materiæ huius c & præ-
cedentis, nota, quod licet conuictus & confeſſus parificentur, vt notatur in c. at ſi
clerici. de iudi. in princ. hoc intelligendum eſt quantum ad hoc, vt perueniatur ad
ſententiam, non quoad omnia. ita tradidit Cardi ibi. & de differentia conſtat ex his
quæ notantur in c. 2. de confeſſ. & in c. 1. de teſt. loquendo in teſte qui conuincitur
de crimine tangente cauſam, aut qui illud confitetur. Nunquid autem clericus poſ-
ſit conuinci de delicto duobus teſtibus tantum? Si credimus Paul. de Caſtro. in l. iu-
dices. C. de iudic. in fin. verbis videtur dicendum, quod non, ſcripſit enim ibi, ꝙ in
criminali nō videtur ſufficere duo teſtes, ſine aliis pſump. ſed contrariū credo veri⁹,
ſequendo Card. in Clē. 1. §. Verū. in 1. q. de hęret. vbi cōcludit quod ēt in cauſa hęre-
ſis ſufficiunt duo teſtes *d* propter ius generaliter diſponens. ꝙ in ore duorū, &c. Cu- d
ius opinionē dicit veram, repertoriū Inquiſitor. in verbo, teſtes. in §. Per quos teſtes.
vbi allegat pro ea gl. no. in c. Præſul. 2. q. 5. q̄ tenet quod contra Papam ſufficiunt duo
teſtes: *e* de qua etiam gl. meminit Fel. in c. quoties. de teſtib. in 1. col.

Contra.

Digitized by Google

*Laycus contra clericum an eſſe poſſit teſtis.*

A *Contra eos.* Vide text. in cap. layeos. 2. quæſt. 7. & in cap. veniens. in 1. de teſti. Spe. in tit. de teſte. §. 1. verſic. Item quod eſt laycus. Ioan. And. in cap. prælatis. de homi. lib. 6. Quæ ſane opinio, quoad plenam aduerſus clericum probationem intelligenda eſt, teſtimonium layci indicium facere contra clericum Abb. in cap. de cætero nu. 5. vbi Felin. de teſti. Alex. in l. *maritus*. ff. de quæſt. Hippo. ſing. 98. & in pract. §. diligenter. num. 132. Folleri. d. *pra.* cri. pag. 539. Hipp. conſi. 41. num. 5. volum. 2. Caro. Ruin. conſi. 158. *col.* 4. volum. 5. Roland. Valle conſil. 24. num. 15. vol. 1. quæ opinio an vera ſit, *diſſerit* diligentiſſimus noſter Didacus Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ord. in gloſſ. magn. verſi. laycus præterea. Quam opinionem ſequitur Ioan. Crotus in tract. de teſti. 3. part. num. 6. Camp. eod. *tract.* Reg. 98. fal. 3. quam opinionem communem eſſe teſtantur Rebuff. *in* tract. de reproba. teſti. 328. Maſcar. in tract. de prob. 3. part. concluſi. 1359. num. 51. Item non habet locum in laycis, integræ & bonæ famæ, in quibus ceſſaret ſiniſtra ſuſpicio, ita tenet Andreas Siculus. in cap. cum non ab homine. de iudi. quem ſequitur Andr. Alciat. ibi. num. 92. dicens eſſe diligenter notandum. Nec procedit communis ſententia quando de crimine agitur ciuiliter, quia tunc poteſt laycus contra clericum teſtificari. hæc eſt communis opinio. vt fatetur Ferr. conſi. 183. num. 5. verſicul. vltim. confirmatur. & Iulius Clarus, in pract. criminal. §. fin. quæſtio. 24. verſi. Præterea quæro. In quibus ſane caſibus, & in cæteris ad tribunalia eccleſiaſtica ſpectantia, Iudices eccleſiaſtici cenſuris laycos ad ferenda teſtimonia, iuſtè compellere poſſunt, text. in cap. ad noſtram in 2. & ibi. not. Imo. num. 5. de iureiuran. poſt Anton. ibi. num. 61. & alios.

*In ſubſidium.* Adde omnino Alex. de Imo. conſil. 64. num. 5. volum. 1. Iaſon. *in*

B l. cunctos populos in 2. lection. num. 50. C. de Sum. Trin. Anton. in *cap. tertio* loco. de proba. Deci. Conſil. 133. column. vltim. Hipp. ſing. 73. Thom. *Gram.* cõſil. 58. num. 4. Hippo. conſi. 41. num. 5. volum. 2. Boſſi. in tract. delict. titul. de indiciis, & conſider. 170.

C *In cauſa criminali.* Vide text. optim. in cap. ipſi Apoſtoli. 2. quæſt. 7. gloſſ. in ſumm. 4. quæſt. 3. Abb. Fel. & Docto. in cap. 1. de excep. Hippo. ſing. 98. Dida. Perez. in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin. & hanc communem eſſe fatetur D. Epiſcopus Couarru. in pract. quæſtion. cap. 18. num. 2. Quam tamen dicit non omnino veram eſſe, vel non ita intelligendam, vt ex aliquo corporis vitio abſque vlla animi labe, fidem cuipiã detraham⁹ nihilominus tamen in practica difficile eſſet contra communem obtinere, vt ſcribit Clarus, vbi paulò ante allegaui.

*In Hæreſis crimine an duo teſtes fidem faciant.*

D *Duo teſtes* Adde quod hanc opinionem communem eſſe fatentur Mari. *Soci.* & Felin. in cap. excommunicamus. in 1. numer. 27. de hæret. vbi Ioan. de Ana. num. 2. Boer. deciſio. 341. Car. in tract. de hære. numer. 126. Villadi. de hæret. q. 13. numer. 9. Sylueſt. in ſumma, in verbo, Hæreſis. 2. q. 4. Conr. Bru. lib. 4. de hæret. c. 9. Albert. de agnoſcend. aſſertioni. quæſt. 34. in princip. & in reperi. cap. 1. de hæreti. lib. 9. q. 19. n. 4. Alphonſ. Gerr. theſauro relig. Chriſti. tit. de hære. nu. 20. D. Epiſ. Iaco. Septi. in Catho. inſti. c. 50. num. 3. & in Enchirid. tit. 34. num. 4. Palac. Rub. in allegat. Hæreſis §. 13. Iul. Clar. in pract. crim. §. hæreſis. verſi. habet etiam, Ant. Gab. in ſuis co. opinio. in verbo, teſtes duo. pag. 395. Boſſi. in tit. de hæret.

Digitized by Google

hæret. num. 4. Ant. Gom. lib. 3. var. reſolu. c. 12. n. 9. Ioan. Roias in ſing. fidei. ſing. 165. n. 8. & ſeq. Quæ communis opinio ea innititur ratione, quia caſus hic de condemnandis hæreticis duorum teſtium teſtimonio non inuenitur, exceptus ab illa vulgari regula, in ore duorum vel trium, ſtat omne verbum. Fatentur tamen omnes quòd ad hoc, vt per duos teſtes hæreſis probari poſſit, debent eſſe integri, & omni exceptione maiores. c. licet. de teſti. tradit Dec. conſi. 429. Pala. rub. in allega. de Hæreti §. 13. Nec conqueri poteſt reus, cùm hæc probatio legitima iudicanda ſit, & in nulla defenſionis facultas denegetur. Imò eius cauſa diligẽter tractetur. & ante eius condemnationem accuratè omnia expendantur.

*Sing. opinio quadã Hoſt. interpretatur.*

Hoſtienſis autem in ſumm. de hær. §. qualiter deprehẽdatur. n. 4. ſcribit crimen hæreſis minime duobus teſtibus probari, ſed tres vel plures requiri, quia nimis durum videtur, probum virum duobus tantum teſtibus de tanto crimine condemnari, quam opinionem aduerſus communem ſequitur Arch. Flo. in 3. par. ſuæ ſummæ. titu. 18 c. 2. §. 5. Conr. Brun. d. lib. 4. de hæreti. c. 9. Nicol. Aymer. in director. Inqui. part. quæſtio. 71. Ioan, Tabi. in ſumma, in verbo, Inquiſitor. num. 37. qui dicit Hoſtien. opinionem procedere de æquitate, commu. verò de rigore Albertin. de agnoſcẽ aſſer. quæſt. 34. n. 5. ſcribens opinionem Hoſtienſ. ſeruari in practi. & ea communiter Inquiſitores fidei vti, non verò communi opinione. Idem Alb. in d. rep. c. 1. quæſt. 16. num. 12. affirmat opinionem communem ſibi non placere, & opinionem iſtam tanquam æquiorem nouiſſime ſequitur Ioan. Roias Valentinus Inquiſitor, in tracta. de hæret. 2. part. 4. aſſer. num. 103. quam declarat procedere, præterquam ſi reus accuſatus eſſet improbæ famæ, & opinionis, vel alia adminicula contra eum vrgerent, quo caſu communis opinio erit ſeruanda. Cùm quidem in hæreſis crimine teſtium depoſitiones non publicentur, vt capit. fin. de hæreti. libr. 6. quod Innocentij VI. Pontificis Maximi conſtitutione decretum eſt, quæ incipit, cùm negocium, ibi: *Sane volumus, vt nomina, tam accuſantium prauitatem hæreticam, quàm teſtificantium ſuper ea, nullatenus publicentur, propter ſcandalum, vel periculum, quod ex publicatione huiuſmodi ſequi poſſit.* Sunt tamen qui cenſeant, (vt obiter hoc dicam) decretum illud non eſſe Innocentij VI. eo quòd is Pontifex decem tantummodo annos vixit, & in dicta conſtitutione annus vndecimus ſui Pontificatus refertur, nec minus fuit Innocentij V. qui ſeptem annos vixit, vnde ea conſtitutio neceſſario tribuenda eſt Innocent. IV. qui per vndecim annos ſedi Petri præfuit, vt nouiſſime refert Franc. Pegn. in director. Inqui. 3. par. Sch. 129. quam extrauagantem referunt Reper. Inquiſitorum, in verbo, nomina. verſic. nunc videndum eſt. Petrus Paul. Pari. conſi. 2. volum. 4. Nicol. Aymer. in directorio Inquiſitor. 1. par. in fin. Iac. Septim. in Enchirid. Inquiſi. tit. 35. num. 15.

*Teſtes in hæreſis crimine minime publicantur.*

Quod etiam definitum eſt Apoſtolica conſtitutione Pij IV. Pontificis Maximi, incip. cùm ſicut. quæ continetur in literis Apoſtolicis pro officio Sanctæ Inquiſitionis. pag. 105. Hoc quidem antiquitus Bitterrenſi, & Narbonenſi conciliis fuit ſtabilitum, in quorum procemio ita ſcriptum eſt: *Illud autem caueatis ſecundum prouidam Sedis Apoſtolicæ voluntatem, ne teſtium nomina ſigno, vel verbo aliquo publicentur.* Ex quo affirmandum videtur, quòd non ſolùm teſtium nomina manifeſtari non debẽt, ſed nec circumſtantiæ ex quibus reus percipere poſſit, qui teſtes contra

 cum de-

eum depoſuerint, vel qui eum denunciauerint, idque cenſeo vocari, *Signum*, ibi. Et quamuis Bonifacius VIII. in cap. fin. §. ceſſante. de hæreti. in 6. aſſeueret, teſtium, & accuſatorum nomina, in hoc crimine, ſicut in aliis publicari, dũmodo fiat ſine metu alicuius periculi, hodie verò ſemper tale periculum iuſtè timetur, vt ea publicatio non fiat. Quod ſi accuſatus non petierit, audiendus non eſt, vt iuriſconſulti Aueniouenſes, in facti contingentia interrogati, *reſponſum* præſtiterunt, in quibuſdam dubitationibus, in cauſa fidẽ. q. 3. *Fateor tamen quod dicta teſtium reo edenda ſunt, vt ſe defendat, nomina verò, vt prædiximus, ſunt ſupprimenda, & ita receptum eſt,* fuit etiam hoc ſtatutum in *inſtruct. Hiſp.* ann. 1484. *& in alia Mãtuæ* Carpentran. vulgo, *Madrid* Anno 1561. c. 13.

Sed ſilentio prætermittendum non eſt, vtrum ex cauſa eiuſdem periculi in quo dicta iura innituntur, in aliis criminibus præterquam in hæreſis, poſſint iudices Eccleſiaſtici denegare accuſatis teſtium nomina, & videtur aſſeuerandum quòd ſic, quia cum eadem vrgeat ratio, eadem eſſe debet iuris diſpoſitio l. illud. ff. ad legem Aqui. l. à Tirio. ff. de verb. obliga. & in terminis ita ſcribit noſter Greg. in l. 1. tit. 17. p. 3. in verbo, *Con tucho tomado.* Sed decipitur in hoc vir egregius, nam nulla ratio ita vrgens, nec aliquis fauor ita vrgere poteſt ad denegandam hanc publicationem, ſicut in dicto hæreſeos crimine, vt ſcribit Dom. & Doctores in d. c. fin. §. iuuemus, & Abb. in c. præterea. num. 7. de ſponſali. Roma. in ſing 364. Hippol. in l. de vnoquoque. num. 61. ff. de re iudi. Carr. in tract de hæret. num. 121. D. Redin. de maieſt. Princip. in verb. *Sed etiam per legitimos tramit* n. 113. licet Gregor. in d. l. part. pro opinione contraria falſo allegat.

*Contra Gregor. Lopez.*

Videtur igitur (vt ad inſtitutum redeam) aſſeuerandum, teſtes, quorum nomina non publicantur, non eſſe reſpectu rei omni exceptione maiores, cùm non poſſit accuſatus aduerſus eos aliquid obiicere, cùm eorum nomina ignoret. Non tamen me præterit quod ſuperioribus non vulgariter refragatur dicta Extrauagans Innoc. VI. vel potius IV. quæ dictis teſtis non publicatis, plenam fidem adhibendam eſſe præcipit, ibi: *Et adhibeatur dictis huiuſmodi teſtium nihilominus plena fides.* Quod ex eo cõtingit, quia ipſi Inquiſitores ex proprio eorum munere, vitam, & mores teſtium diligenter inquirere debent, vt tradit Ioan. Roias in ſingula. fidei, ſing. 208. Ideò ſapientiſſimis, & integerrimis hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus, quibus cura huius rei demandata eſt, iudicandum relinquo, pium tamen eſſet, niſi ſiniſtra ſuſpicio accuſati aliud ſuaderet, ab Hoſtienſis opinione non recedere, & poſt hæc ſcripta legi idem tenentem Fran. Pegn. virum benè eruditum in directorio Inquiſit. *3. part.* Schol. 126. pa. 244.

*Teſtes non publicati in crimine hæreſis plenè probant.*

F *Sufficiunt duo teſtes.* Adde. Abb. in c. quoties in prin. & in c. ſuper eo. in 2. numer. 2. & in c. licet vniuerſis. in prin. de teſti. & in c. 3. loco. numer. 6. de probationibus. & in c. at ſi clerici. n. 3. de iudi. & in c. cum eſſes. numer. 16. de teſtam. & in c. per tuas. vbi Felin. de maior. & obedi. & in c. 1. numer. 5. de procu. Ant. Corſe. in ſing. incip. Papa poteſt. Dec. conſil. 100. Villal. de hæreti. quæſtion. 13. numer. 9. Alber. in d. c. 1. quæſt. 16. numer. 8. de hære. libr. 6. Boſſi. in practi. tit. de hæreti. numer. 5. & tit. de confeſſ. in prin. Anton. Gabr. in loco iam allegato. Requiritur tamen quòd dicti teſtes ſint integræ fidei, & conditionis, hoc quidem neceſſarium eſt in teſtibus, qui

in cri-

Digitized by Google

in criminali cauſa contra Epiſcopum producuntur, c. accuſatio Epiſcoporum. c. teſtes. 2. quæſt. 7. c. vltim. 2. quæſtion. 5. Concil. 1. Trid. Seſſ. 13. c. 7. de reform. ſtatuens quòd ſi odio, vel temeritate, aliquid depoſuerint, grauiſſimo pœnarum ſupplicio ſunt plectendi.

Et antequam ab huius capitis Scholiis recedam, illud non prætermitam, quòd iudices Eccleſiaſtici diligenter cauere debent, ne in criminalibus cauſis, ex ſummaria informatione, ad proferendam ſententiam definitiuam procedant, etiamſi accuſatus conſenſum præſtiterit, vt detur tanta fides teſtibus, ſicut ſi in plenario iudicio fuiſſent producti. Et potiſſima ratio eſt, quia in his cauſis non poteſt in probatorio termino ſuis defenſionibus renunciare gloſ. celebris in l. pactum inter hæredem. in verbo, cum liceat. ff. de pact. hæc ſanè renunciatio, cum tendat in præiudicium perſonæ, vel ſtatus, non poteſt firmitatem obtinere. arg. tex. in l. liber homo. ff. ad legem Aqui. & ita in terminis opinionem iſtam tenet. D. Redin. de maieſta. Princip. 111 part. *Sed per legitimos calum. limites.* num. 114 Petrus Auend. reſp. 11. num. 5. Roias in ſing. 203 Petrus Duen. in reg. 23. limit. 1. quam opinionem communem eſſe fatentur Anton. Gom. 3. to. vari. reſolu. cap. 13. numer. 33. & nouiſſimè D. Paez. in pract 1. to. 5. part. §. 9. numer. 4. Quæ communis opinio veriſſima eſt. & procedit quando ex crimine eſſet infligenda pœna corporalis, vel infamiæ. At ſi non eſſet infligenda, niſi pœna pecuniaria, vel alia quæ non induceret infamiam, non eſſet locus communi opinioni. Imola, in l. cuſtodias de pub. iudi. & Doctores ſupra allegati.

*In criminalibus cauſis ad ſententiam deueniendũ non eſt, niſi teſtes plenario iudicio fuerint reproducti nec rei conſenſus in contrariũ valet, qui nec probatorio termino aut ſuis exceptionibus poteſt renunciare.*

*Ab ingreſſu Eccleſiæ interdici.*

## CAPVT CXXXII.

1 *Is, cui Eccleſiæ ingreſſus eſt interdictus, celebrans quando irregularis efficiatur.*

POEna iſta minor eſt pœna ſuſpenſionis ab officio, quippe cum ſolùm in Eccleſia prohibeat eum, qui patitur illam, in officio ſuo agere. Et is, cui † ſic eſt Eccle- 1
ſiæ interdictus ingreſſus, cùm ſibi cenſeatur in ipſa celebratio diuinorum interdicta, irregularis efficitur, ſi contra huiuſmodi interdictum diuinis in ea ſe ingerat, in ſuo agens officio, ſicut prius, vt ſunt verba text. in c. Is cui. de ſentent. excommu. libr. 6. Quod procedit in tantum, quod etiamſi celebret in Eccleſia non conſecrata, quæ propriè dicitur baſilica, eſt irregularis, vt notat Domi. ibi referendo Calder. & idem tenet Sylueſt. in verbo, interdictum. libr. 6. §. 5. in ſua ſumma. Si autem celebrat non in Eccleſia, ſed in oratorio ſtrictè ſumpto, ita quòd non ſit Eccleſia, tunc non eſt irregularis, vt no. Dom. ibi referendo eundem Calde. Interdictus tamen ab ingreſſu Eccleſiæ vnius, poterit in alia celebrare, vt tenet gloſſ. in c. Is cui. verbo, in ea. de ſentent. excommuni. libr. 6. & ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi celebrat extra
Eccleſiam non eſt irregularis, *a* notabile eſt dictum Innoc in c. Sacro. de ſentent. a
excomm. ſuper gloſſ. verbo. menſem: quem ſequuntur plures Doctores, quomodo ibi refert Fel. column. 2 numer. 7. Item nota, quòd ſi is, cui eſt interdictus ingreſſus

 Eccle-

Eccleſiæ,adminiſtrat ſacerdoti in miſſa intra Eccleſiam, puta vt Diaconus offerendo calicem in altari, vel vt Subdiaconus porrigendo diacono hoſtiam, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem ſecundum Domi. ibi. Quæ omnia etiam ibi refert, & ſequitur Philip. licet breuioribus verbis. An autem liceat ei, cui eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, intra illam audiendi diuina officia, *b* vel orandi, ſeu trāſeundi gratia: vide per eos ibidem, quorum dicta referre non curo. Statuit præterea tex. in d. c. Is cui, quòd ſi talis clericus dicto *interdicto* durante decedat, non debet in Eccleſia vel cœmiterio Eccleſiaſtico *ſepeliri, niſi pœnituerit*. Ex quo mihi viſum eſt ſemper, quòd in hoc vltimo tex. *loquitur*, quando clerico impoſita eſt talis pœna propter contumaciam, vel quamdiu ſatisfactionem, quam *præſtare poteſt*, impendit, quando verò in pœnam criminis, cùm iam pœna morte *finita ſit*, crederem tunc eum ſepulturæ tradendum *c* Eccleſiaſticæ.

*Is cui in greſſus Eccleſiæ interdictus eſt iuriſdictionem Eccleſiaſticam poteſt exercere.*

A *NOn eſt irregularis.* Adde gl. not. iſtam opinionem tenentem in c. is cui. de ſent. excommu. lib. 6. & in c. vlt. de offic. ordi. eod. libr. quam opinionem communem eſſe teſtatur inſignis Couar. in c. Alma mater. 2. part. relecti. §. 1. num. 3. de ſentent. excomm. lib. 6. quæ probatur in c. præſenti. 5. q. 2. Poterit etiam is, cui Eccleſiæ ingreſſus interdictus eſt, iuriſdictionem Eccleſiaſticam exercere, etenim ea ſuſpenſus non eſt gloſſ. memorabilis in c. ſacro. in verbo, interdictum, de ſenten. excommunica. quam Doctores ibi ſequuntur Abb. in c. ab excomm. colum. 4. de reſcript. Mileſ. in repet. in verbo, ſuſpenſus.

*Cui interdictus eſt ingreſſus Eccleſiæ ingredi poteſt quando diuina munera non celebrantur.*

B *Diuinæ officia.* Non quidem, cui Eccleſiæ ingreſſus interdictus eſt, ingredi Eccleſiam eo tempore quo ſacra munera celebrantur poterit, ſed alio tempore, licet orandi cauſa, ita tenet Calder. in tract. de Eccleſi. interdict. membr. 2. verſicul. nunc quæritur. Archidia. Dom. & Doctores in d. c. 15. cui. Non tamen irregularis iudicandus eſt, licet audiat diuina ſolemnia. c. is qui. de ſent. excomm. in 6.

C *Sepultura tradendum Eccleſiaſtica.* Vide egregiè Dom. Couar. in d. §. 1. qui quomodo hæc authoris noſtri opinio intelligenda ſit, optimè declarat.

*Suſpendi.*

## CAPVT CXXXIII.

1 *Suſpenſio, ſi imponitur propter crimen monitio neceſſaria non eſt, ſecus ſi pro contumacia.*
2 *Differentia elegans inter ſuſpenſionem, quæ infligitur propter contumaciam.*
3 *Suſpenſus ab officio, an à beneficio ſuſpenſus intelligatur.*
4 *Suſpenſus à iudice de facto celebrans irregularis efficitur.*
5 *Suſpenſio alia temporalis, alia perpetua.*
6 *Quæ crimina digna ſint ſuſpenſione, iudicis arbitrio relinquitur.*
7 *Iudex ſuſpendens illum, qui eſt ſuſpenſus à iure, in dubio ab homine ſuſpenſus non præſumitur.*

Suſpen-

Suſpenſio eſt vna de eccleſiaſticis cenſuris, vt probatur in cap. quærenti de verb.
ſign. per quam interdicitur officium, vel exercitium competens alicui perſonæ
Eccleſiaſticæ, quæ interdictio aliquando à iure, aliquando à iudice fit, de qua vlti-
ma ſuſpenſione (hominis videlicet) nobis ad præſens eſt ſermo. In qua quidem in-
ferenda iudex † aduertere debet, quod ſi imponit eam in pœna delicti, monitio
non eſt neceſſaria, licet alias quando fertur pro contumacia, non debeat ferri ſine 1
monitione, ſicut neque excommunicatio ſecundum Abb. in cap. Reprehenſibi-
lis, de appella. poſt Innoc. in c. 1. de exceſſib. Prælat. Et idem notat Cardin. in Cle-
ment. fin. de pœnis. verſic. Quod ſi, & idem tenet Sylueſt. in ſumma, in verbo ſu-
ſpenſio §. 4. Et quod propter delictum poſſit inferri ſuſpenſio probant iura in cap.
Tam literis. de teſtibus & in cap. In loco 5. q. 4. ſecundum Abb. vbi ſupra, & vide
aliam notabilem differentiam, in hoc quod ſuſpenſio fiat † propter crimen, aut 2
propter contumaciam: nam primo caſu prouidendum eſt, ſuſpenſus à beneficio
ne cogatur mendicare. Secundo verò non, cum ipſe poſſit ſibi prouidere ſatisfaci-
endo. Ita notat Abb. in cap. Paſtoralis. in §. verum. column. penult. de appella.
ſic intelligendo gloſſ. in cap. cum Vintonienſis. de elect. Debet præterea iudex ad-
uertere, quod aliquando oportebit ſuſpendere delinquentem ab omni ordine,
vel ab vno tantum, aliquando etiam ab ordine & beneficio, tantum conſiderata
delicti qualitate, & ordinis, in quo exceſſit. Si autem ſuſpenſio fiat ſimpliciter ab
ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & ſi ſit ſuſpenſus ab ordine Subdiaconi, in-
telligitur ſuſpenſus ab omnibus ordinibus ſuperioribus. Secus autem è contrario:
quia ſuſpenſus ab ordine ſacerdotali, poteſt exercere officia inferiorum. An autem 3
ſuſpenſus † ab officio intelligatur ſuſpenſus à beneficio, vide gloſſ. nota. in d. Cle-
ment. fin. de pœn. in verbo, Suſpenſi. & ibi Cardin. in eundem, in Clementin. 1.
de priuileg. in verſicul. Cæterum, in 7. quæſtion. cum duabus ſequent. Imol.
in cap. cum dilectus. de conſuet. 8. column. aliqua notanda per Præpoſi. in cap.
Presbyterum 28. diſtinct. in 2. & 3. colum. Et vide bonam diſtinctionem per Syl-
ueſt. in verbo, Suſpenſio. in §. 5. verſi. Si quis eſt ſuſpenſus. quam tranſcribere no-
lo. In hac inſuper materia ſemper conſulo iudicibus, vt in ſententia vel præcepto
ſuſpenſionis aperte declarent, à quibus ordinibus, vel actibus, vel beneficiis inten-
dant ſuſpendere clericum, quia cum conſtat de voluntate iudicis, illa ſeruanda eſt.
Vnde concludit Abb. poſt Anton. in d. c. Paſtoralis. §. Verum col. fi. de appel.
quod ſi iudex, quando ſuſpendit aliquem à beneficio, intendebat inhabitare eum
omnia beneficia, tunc ſententia porrigit effectum ſuum extra territorium iudicis,
licet executio debeat fieri per iudicem territorii. Si verò ſimpliciter intendebat ſu-
ſpendere à beneficiis, quæ habeat in ſuo territorio, tunc procedit gloſſ. in d. §. Ve-
rum quia taliter ſuſpenſus poteſt alibi habere beneficium. Effectus † autem ſuſpen- 4
ſionis factæ à iudice eſt, quod celebrans, durante illa in ordine à quo fuit ſuſpen-
ſus, eſt irregularis, vt not. Ioan. And. & Doct. in cap. Si celebrat. de cleri. excom.
miniſt. & Domi. & Philip. in c. 1. §. fin. in fin. de re iu. lib. 6. Ideo monendi ſunt
clerici dum ſuſpenduntur, ne celebrare audeant ſuſpenſione durante. Tanta eſt e-
nim plurium imperitia, vt credant ſolum iudicis præceptum violare, ſi celebrent,
non verò pœnam irregularitatis incurrere. Suſpenſio præterea † aut eſt tempora- 5



Digitized by Google

lis aut perpetua. Temporalis non operatur vltra tempus præfinitum, & eo lapſo tollitur ſine alia abſolutione. Perpetua verò æquiparatur depoſitioni, vt notatur in cap. ſi quis 83. diſtin. vbi. Domi. quem ad hoc refert Decius in cap. Apoſtolicæ, col. penul. verſic. 2. Abb. de exceptio. & vide Imo. in cap cum dilectus. de conſu. 8. col. qui referendo Caſparum Calde. dicit, quod ſuſpenſio perpetua ab officio habet vim priuationis, & tunc taliter ſuſpenſus cenſetur priuatus beneficio ſecundum eum. Ex quo videtur dicendum, quod per talem ſuſpenſionem ab officio, videatur beneficium vacare, vt poſſit fieri prouiſio de eodem. Et ſic ſuſpenſio perpetua non debet imponi niſi pro graui crimine, ſicut de depoſitione dicitur in cap.
6 tuæ de pœnis. Quæ autem crimina † ſint ſuſpenſione digna, licet Anton. in cap. at ſi cleric. de iudi. auſus fuerit dare regulam, Abb. tamen ibi, in colu. 11. dicit, quod non poteſt dari certa regula ſed iudex informabit motum animi ſui ex caſibus à iure expreſſis, vt in illis, & ſimilibus imponat pœnam ſuſpenſionis, & ſic ſecundum eum committitur hoc arbitrio ſuperioris: quod ibi ſequitur And. Sicul. col. 28. in fin. De ſuſpenſione verò iuris nihil referre libet, ſufficiat videre Syluest. in d. verbo, Suſpenſio in. §. 6. vbi colligit 40. caſus in quibus quis incurrit ſuſpenſionem
7 à iure. Vnum inſuper nota in hac materia † quod ſi iudex ſuſpendat illum, qui ſuſpenſus à iure, non præſumitur in dubio ſuſpenſus ab homine, qui præſumitur, quod Iudex voluit in dubio exequi pœnam iuris, non verò nouam ſuſpenſionem infligere, vt notat Didacus de Villadiego in tracta. de irregularitate in cap. de ſuſpenſione, in colum. 1. referendo Abb. in cap. tuarum de priuleg.

A *Suſpenſio*. Vide latiſſimè pro ampliſſima huius capitis materia vltra ordinarios interpretes Pa. Borga. de irregula. par. c. de ſenten. ſuſpenſionis. Simo. Maio. eod. tract. lib. 3. c. 19. Mart. Nauar. in manuali confeſſ. c. 17. nu. 151. cum *multis* ſequen. ti. D. Epiſc. Couar. in Clemen. ſi furioſus 1. p. §. num. 1.

B *Excommunicatio*. Adde text. in c. ſacro & in c. contingit. in 2. de ſenten. excom. conſuluit. de offic. delega. c. de illicita. 24. quæſt. 3. c. inter quatuor. de maioritat. & obedi. Quæ monitio perſonalis eſſe debet in eo, qui mi. in poſſ. ſicuti reſpõdetur Inn. Col. Abb. & Doct. in cap. vlt. de Præpoſi. in cap. caueant. 3. quæſt. 9. Felin. in cap. cum ſit Romana. n. 13. de appella. Rota in nouis deciſi. 271. & 367. & latiſſimè An. Tiraquel. lib. de retra. §. 9. gloſ. 2. nu. 4. Dom. Couar. in cap. Alma mater. 1. part. relect. §. 9. nu. 4. de ſenten. excomm. in 6. tradidi ipſe ad Ioan. Berna. in regulis, & fallen. reg. 265. & 554. vbi quatuor limitationes conſtitui.

C *A beneficio*. Vide latè Boni. de Bitali in Clem. cupientes. de pœnis. Nicol. *Boëri.* conſil. 21. & latiſſimè noſtrum Gregor. in l. 17. tit. 9. Part. in ver. *El derecho.*

D *Eſt irregularis*. Adde quod ad hoc vt ſuſpenſus efficiatur irregularis per actionem à qua ſuſpenditur, non eſt ſatis ſufficiens ſuſpenſio illa, quæ fit à ſolo Deo propter peccatum mortale. c. vltim. de vit & honeſt. cleri. Nec item ſufficit ſuſpenſio, quæ fit à ſacerdote confeſſario, in animæ iudicio, vt tenuit Innoc. in cap. ſi celebrat. de cler. excomm. miniſt. Conſal. à Villadiego de irregular. colu. 8. Sed eſt omnino neceſſarium, quod ſuſpenſio fuerit à iure, vel ab homine iudice, in exteriori foro, propter delictum, quoad ſe, & quoad alios inflicta, ſicut tradiderunt Inn. Ioan. Ann. Abb. & omnes in d. cap. ſi celebrat. de cleri. excommun. miniſt. Deci. conſil. 141. ad finem.

*Suſpenſus propter peccatum celebrans non efficitur irregularis.*

*Beneſi-*

*Beneficiis priuari.*

# CAPVT CXXXIV.

1 *Clericus non niſi propter crimen graue, ſuo eſt priuandus beneficio.*
2 *Pœna priuationis à beneficio non poteſt imponi niſi à iure exprimatur.*
3 *Per ſententiam latam ſuper crimine, non cenſetur quis priuatus beneficio, niſi hoc ſententia exprimatur.*
4 *Iudex delicti poteſt priuare delinquentem beneficio, quod alibi habet.*
5 *Clericus qui beneficio priuatur an ad fructuum reſtitutionem teneatur.*
6 *Clericus ad reſtitutionem fructuum condemnatus, perceptos tantum, non vero qui percipi potuerint, reſtituere tenetur.*
7 *Inferior à Papa vt legatus vel Epiſcopus, cum cauſa poteſt inhabilitare aliquem, ad beneficia etiam in perpetuum.*

CVm enim beneficia Eccleſiaſtica ſtipendia ſint miniſtrorum Eccleſiæ, & hos deceat honeſtos ac mundos eſſe, meritò quidem canonica iura ſanxerunt facinoroſos ac improbos clericos beneficiis priuandos fore, *a* vt probis viris concedantur, qui qua decet vitæ puritate miniſtrent. Vnum tamen aduertere † debent Iudices, quod beneficio non debet priuari clericus, niſi crimen ſit graue text. eſt in cap. In uentum 16. q. 7. quem dicit notabilem Abb. in cap. tuæ de pœnis, & eſſe bonum text. in cap. 1. num. 2. de iudi. Pœna inſuper † priuationis à beneficio non poteſt imponi à iudice niſi exprimatur à iure per gloſſ. quam ibi reputat ſingul. Ab. in cap. fin. de iure patro. & in cap. cum vos. de offic. ordin. Et in §. cum igitur. in auth. de non eligend. ſecun. nuben. vbi eſt text. ſingul. ſecund. Bal. in auth. ex teſtamento. C. de collatio. & ita tenet Bar. per prædicta. in cap. nouit. de iudi. & in col 45. verſi. Tu pondera. Et vide etiam Domin. in cap. quo iure. 8. diſtinct. colu. vltim. vbi dicit, quod nullum crimen inducit priuationem ipſo iure, niſi ſit iure cautum. Quod refert Fel. in cap. querelam. de iureiuran. in col. 2. & in cap. ex par. lo 1. col. 1. de reſcrip. vbi etiam plura allegat in propoſito præcedentis concluſionis. Plura etiam cumulauit Tiraquellus in repet. l. Si vnquam. C. de reuocandis donationibus. in gloſſ. in verbo, reuertatur, in nu. 206. & in dub. ſequent. Item nota quod per † ſententiam latam ſuper crimine non eſt quis priuatus beneficio, niſi hoc ſententia exprimat, notat Innocen. in cap. qualiter, & quando, el 2. in gloſſ. ſuper verbo, diminutionem. de accuſa. vt refert Rota in collectis per Berna. de Biſgneto, in tit. de ſent. & re iudi. in deciſ. fin. in fin. verbis. facit etiam quod Bal. in l. cum fratrem. C. de his quib. vt indignis, voluit ſentire, quod ſi fuit ſententia lata ſuper homicidio, de beneficio nihil fuit dictum, quod non poſſit impetrari tanquam vacans, quem ad hoc refert Ioann. de Anan. in cap. fina. column. 1. de homicid. Vide tamen Abb. in cap. inter dilectos. de exceſſ. præla. prope fin. vbi ex verbis Innoc. ibi notat, quod condemnatus de aliquo delicto per ſententiam cẽſetur priuatus ipſo facto beneficio ſuo, intelligendũ ſecundũ eum, quando cri-

men

me.1 erat tale, quod inducebat priuationem beneficii, vel quando irrogabat infamiam ipſo facto, nam ſufficit quod condemnetur. licet pœna non exprimatur in ſẽtentia, qa illa intelligitur poſita authoritate iuris pro qua allegat l. 1. ad Turpillia. & alia iura. facit ad hoc quod vbicunque quis incurrit ipſo facto pœnam priuationis beneficii, poteſt abſque alia ſententia beneficium conferri alteri, proba. text. in c. 1. & not. ibi. Dom. ex eo, in col. 4. in §. Sacri. de homi. in 6. qui generalibus ibi tenet in col. 6. verſi. quæro, quare quod omnia iura canonica, & ciuilia quæ dicunt ipſo iure, vel ipſo facto aliquem puniri confiſcatione bonorum, vel alia pœna quacunque debent intelligi, vt ſufficiat declarare, vel pronunciare illum talis criminis eſſe culpabilem, & locus erit dictis pœnis iuris, etiamſi in ſententia non exprimantur, idem tenet Abb. in cap. peruenit el 1. de appel. quem refert & ſequitur Felin. vbi alia dicit in propoſito in cap. 1. col. 12. num. 6. de conſti. Et illud dictũ Domi. commendat idem Felin. in c. 2. col. 1. num. 2. de ſponſa. Et aduerte, quod
4 iudex † delicti non ſolum poteſt pronunciare ſuper delicto, ſed poteſt priuare de-
b linquentem beneficio, quod habet alibi. *b* ita notat. Car. in Clemen. Paſtoralis verſi. Denique in 2. quæſtion. in fin. de re iudi. Si tamen clericus in terra Eccleſiæ ſuæ inculta, induſtria ſua & laboribus ſiue expenſis plantauit vineam ſeu reduxit ad culturam cauſa ſuæ inſtitutionis, licet priuetur poſtmodum beneficio propter delictum, relinquitur ſibi illa terra vſque ad vitam ſuam: notat poſt Innoc. in cap.
5 fin. de pecun. cleri. & ibi Barba. colum. 3. An autem † clericus qui priuatur beneficio, teneatur ad reſtitutionem fructuum, vide Paul. de Caſtro, in l. 1. C. de his, quib. vt indig. vbi per text. ibi referendo Guli. de Cunio. dicit, quod ſi clericus committit delictum, propter quod poſſit priuari beneficio, licet habeat ius in re, quouſque ſit priuatus, poſtquam tamen eſt priuandus, tenetur reſtituere fructus, quos percipit à die commiſſi delicti vel percipere potuit, ſiue extent ſiue ſint conſumpti, & ſi ſit effectus locupletior, ſiue non. Sed Guilel. ibi non loquitur in clerico, ſed in vaſſallo committente felloniam. Et hanc opinionem Pauli ſequuntur Salic. Alexand. & Iaſ. ibi, quam etiam concluſionem inter ſua ſingularia annumerauit Hippo. ſingul. 525. Clericus qui commiſit, pro ea tamen nihil aliud allegat, niſi aliquos ex dictis Doctoribus in d. l. 1. Idem etiam tenent Bald. Angel. & idem Paul. in l. prædonis. ff. de petit. hæred. & Roma. in l. diuortio. ff. ſolut. matrimo. Henr. in c. cum noſtris de conceſ. præb. Et prædictam ſententiam Angeli in d. l. prædonis. celebrat pro notabili Hippo. in ſingula. 268. Verus poſſeſſor, nihil aliud niſi Angelum referendo. Et hanc etiã concluſionẽ videtur ſequi Deci. conſi. 118. *Viſo inſtrumento* col. 1. referendo Doctor. in d. l. prædonis. Contrariam tamen ſententiam tenet Cardi. in Clemen. conſtitutionem. §. cæterum in fin. de elect. Philip. Corneus in d. l. 1. C. de his, quibus vt indignis. 1. colum. & Felin. in cap. de quarta. in columna. 10. de præſcrip. vbi per ſeptem fundamenta hoc putat eſſe verius, & reſpondet ad fundamenta in contrarium adducta. Nouiſſime autem vide egregium doctorem noſtrum Hiſpanum Anton. de Burgos. in cap. ad noſtram de emp. & vendit. in colum. 11. ver. Venio modo. vbi dicit, quod licet aliâs ſolebat comprobare illam ſententiam, Felin. tamen quod nunc diligentius conſiderãdo tenet contrariũ, &

ſuſtinet

ſuſtinet opinionem contrariam, & ſatisfacit ad fundamenta Felin.& dicit, quòd nullo modo concludunt eius dicta, niſi dum allegat quandam deciſionem Rotæ, cui ipſe reſpondet paruipendendo eam. Et quia videtur eſſe communior opinio cum Paulo,& ſuis ſequacibus in d.l.1. ideo illam tenendam cenſeo, quam in clerico, qui poſt commiſſum delictum propter quod priuatur, ſemper perſeuerauit ſeruiendo in Eccleſia, vbi beneficium habebat, crederem ipſe benigniorem, & æquiorem opinionem Felin.& aliorum, quòd tunc ſolùm talis damnaretur ad reſtitutionem fructuum à die propoſitæ contra eum accuſationis, vel formatæ Inquiſitionis, niſi quando delictum induceret priuationem ipſo iure, vt in crimine hæreſis, & ſimoniæ, vt ſupra dictum eſt ſuo loco, & in aliis quinque caſibus, videlicet in c. Felicis. de pœn. lib.6.& in Clement. multorum. de pœn.& in c. Eum qui. de præbend. lib.6.& in c.1. de hom. lib.6. & in c. ad falſariorum. de crimin. falſ. Quia tunc clericus indiſtinctè poſſet condemnari ad reſtitutionem fructuum à die commiſſi delicti: *c* & iſto modo poteſt intelligi doctrina Bald. in tit. de pace iuram. firman. in c vſi. feud. in §. In iniuria. verſi. Quæro an committat furtum. dum tenet, quòd recipiens fructus beneficij, qui priuatus eſt iure, committit furtum. Crederem prætereà in hoc † propoſito poſſe dici (ſaluo meliori iudicio) quòd quando clericus pro- 6 pter crimē damnatur ad reſtitutionem fructuum, quòd damnabitur ſolum ex quadam æquitate ad reſtitutionem perceptorum, nō autem eorum, qui percipi potuerunt, ſatis eſt enim, ſi Eccleſiæ, cui applicandi ſunt, clericus reſtituat fructus, quos percepit, quamuis illos conſumpſerit, ſine eo, quòd tam ſtricta exactio fiat ab eo, ſicut ſi ſpoliaſſet aliquem illo beneficio, & eſſent reſtituendi fructus ſpoliato in ſimul cum beneficio. Item nota in materia huius capit. quòd inferior à † Papa vt Le- 7 gatus, vel Epiſcopus poteſt cum cauſa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiā in perpetuum, per ſtatutum, vel ſententiam, vt notat gloſſ. quam ad hoc ibi dicit ſingularem Ioan. de Imol in Clement. 2. de vita & honeſt. cler. in verbo, inhabilis. qui etiam refert Anton. dicentem, quòd tunc ipſe inferior poſſet cùm tali irregularitate ad beneficia diſpenſare. Vide tamen Felin. c. Poſtulaſti. colum. 2. verſicul. Et adde de foro compet. vbi intelligit prædictam gloſſ. tali modo, quod Legatus vel Epiſcopus non poteſt inhabilitari, ita vt operetur alibi, ex quo videtur, quòd illa inhabilitas nō nocebit clerico extra prouinciam legati, vel diœceſim Epiſcopi, quòd ſubintelligit idem Felin. vbi inhabilitas fuit poſita in materia arbitraria vltra ius, ſecus ſi iuris authoritate, quod nō habet in ſe dubium, qui tunc non eſt Legatus, vel Epiſcopus, qui inhabilitat, ſed declarat illum incurriſſe inhabilitatem iuris, & tunc ſicut ius ligat vbique, ita declaratio nocebit vbique.

B*eneficiis priuandos fore*. Adde omnium latiſſimè Petrum Rebuff. in pract. 3. par. A de modis amittendi benefic. vbi latè diſſerit huius capitis materiam, ſcribitque eos caſus, in quibus quis ipſo iure ſit beneficiis priuatus, vel per ſententiam priuandus ſit.

*Quod habet alibi*. Adde quæ tradit Boſſi. in tractat. delictorum. tit. de bonorum B publ. num. 64.

*A die commiſſi delicti*. Omnino D. Epiſc. Couar. in 4. lib. decret. 2. part. c. 6. §. 8. n. C 7. & quæ ſcripſi ſupr. in verb. homicidæ.

*Bonorum publicatione puniri.*

## CAPVT CXXXV.

1. *Bonorum publicatio duplex eſt.*
2. *Pœna priuationis bonorum, rariſſimè in iure Pontificio contra clericos reperitur ſtatuta.*
3. *Iudex Eccleſiaſticus, an poſſit contra clericos amiſſionis bonorum pœnam infligere pro delicto, pro quo laycus ea pœna eſſet puniendus.*
4. *In generali bonorum confiſcatione, an omnia bona generaliter ſint publicanda.*
5. *Publicatis bonis alicuius clerici, an in confiſcatione veniat ius patronatus.*
6. *In publicatione generali bonorum peculium caſtrenſe, aut aduentitium, vel profectitiū, an ſit publicandum.*
7. *Bona clericorum confiſcata, cui debeant applicari.*

1 PRæmiſſo prius, quod † bonorum publicatio eſt duplex, vt placet Oldr. in conſil.17. incip. Thema tale eſt, quidam clericus ſub tit. de foro comp. in col.3. Nam quædam eſt extraordinaria, id eſt, in caſu non expreſſo in iure, ſed ex iudicis poteſtate, & iſta conceditur Illuſtribus in ſumma poteſtate poſitis, & de hac loquitur lex C. ne ſine iuſſu princ. liceat conſil. l.1. Alia eſt ordinaria, id eſt, in caſu permiſſo, vel ex Regni conſuetudine generaliter, & iſta fit per quemcunque iudicem habentem merum Imperium ratione territorij, & non per alium: qua ratione confiſcatio iuriſdictioni, & iuriſdictio territorio adhæret. vt C. vbi, & apud quē. l. fin. Pœna publi-
2 cationis † bonorum rariſſimè legitur ſtatuta in ſacris canonibus contra clericos, quia forſan conditores canonum cupientes magis emendare clericorum perſonas, quàm in eorum bona ſæuire, habebant præ oculis verba illa Iuſtiniani, quæ ad Tribonianum ſcripſit in Auct. de mandatis Principum, dicens: Oportet autem te in hoc omnem ponere prouidentiam, cùm aliquis dignus apparuerit pœna, illum quidem punire, at res eius non contingere, ſed ſine res eas generi, & legi, ſecundum illum ordinem. Non enim res ſunt quæ delinquunt, ſed qui res poſſident. Poſſet præterea alia ratio ad hoc aſſignari: quia cùm conſiderarent antiqui illi Patres bona clericorum intuitu eccleſiæ acquiſitorum ad eaſdem eccleſias pertinere, adeò, quòd de illis non teſtari licebat clericis, ſuperfluum exiſtimabant bona clericorum propter ſcelera proſcribere, cùm eſſent applicanda eccleſiis, ad quas iam prædicta ratione pertinebant. Nunc autem poſtquam inualuit conſue-
2 tudo *a* teſtandi, creuitquè clericorum inſolentia ſimul cum diuitiis & copia bonorum, adeò, vt non ſatis videatur ſolis canonicis pœnis corrigere eos, meritò poſſit in dubio referri, an iudices eccleſiaſtici imitando leges ciuiles poſſint clericos punire pœna amiſſionis bonorum pro delicto, pro quo laycus eſſet puniendus eadem. Et in hoc Anton. in c. quia diuerſitatem. de conceſ. præben. ex gloſ. notat, quod vbi-
3 cunq; † ex aliquo delicto layci veniunt confiſcanda bona ipſius, videtur quod ex delicto clerici tunc fiet confiſcatio cameræ Diœceſani, non autem ad cameram fiſcalem laycorum, quam refert Imol. ibi. in col.4. dicens; quòd in hoc videtur conſiderandū; an ius ciuile aſtringat clericum, vel eius diſpoſitio generalis extēdatur ad eum, de quo dicit recurrendum ad ea, quę conſueuerunt dici in c. eccl. S. Marię. de conſtit.

Digitized by Google

conſtit.& in c.quòd clericus de for.comp.quem Feli.refert in c,Irrefragabili. §. cæterum. de offic. ordin. Quòd ſi ſolùm conſiderandum eſt, videtur dicendum aliquibus, quòd cùm leges priuantes aliquos hæreditate ſibi delata, comprehendant clericos, in aliquibus caſibus:vt ſupra probauimus in verbo, Inſtituti hæredes. Sic etiam leges priuantes delinquentes ſuis bonis comprehendant eoſdem, cùm non videatur ratio diuerſa in vtroque caſu. Sed in hac quæſtione ego aliter dicendum crederem, imò quòd leges inferentes pœnam publicationis bonorum, clericos non comprehendant, quia non ſequitur, lex quæ priuat accommodantem tacitam fidem, vel non adimplentem voluntatem defuncti, vel non petentem tutorem pupillo, hæreditate, vel ſucceſſione comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo caſu leges illæ ſicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis conditiones, & ſolennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non ſeruatis, hæreditatibus à legibus ſibi delatis priuarentur. In noſtro verò caſu cùm leges diſponant, puniendo, & earum cenſura non comprehendat, niſi ſibi ſubditos, meritò videtur quòd clericorum bona non ſint comprehenſa, ſicuti ſunt exemptæ dominorum perſonæ. Et quamuis articulus iſte egere videatur declaratione Pontificia, poſſet tamen dici (ſaluo meliori iudicio) quòd licet iudicibus eccleſiaſticis, ad imitationem legum, punire clericos publicatione bonorum, in caſibus in quibus layci puniendi eſſent: quia ſicut leges non dedignantur ſacros canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta canonum Principum conſtitutionibus adiuuantur, vt ſunt verba text. in c.1.de no. ope.nunc. Vbi etiam gloſ. dicit quòd legibus vtendum eſt in cauſis eccleſiaſticis, niſi canonibus contradicant, & licet non inueniamus in iure deciſum, quod clerici puniantur pœna amiſſionis bonorum in eiſdem caſibus, in quibus & layci: ſufficere poſſet quoad canones hoc non reprobant neque fieri prohibent: Et ſicut quotidie in curiis eccleſiaſticis bona eccleſiarum & patrimonialia clericorum, quantumcunque ſint virtutibus prædita, ſubſunt cēſuris legum, & virtute earum in defectum canonum auferuntur ab vno, & adiudicantur alteri etiam layco: quid mirum erit, ſi ſic bona clericorum flagitia committentium, imitatione legum ſeruata, ab ipſis auferantur & eccleſiis ſeu aliis piis operibus applicentur? Quando verò alicui iudici longiori examinatione præmiſſa, & vrgentioribus fundamentis perſuaſo, viſum fuerit in aliquo caſu, hanc eſſe ſequendam opinionem, ſi clericus damnatus filios legitimos habuerit, vt in eorum præiudicium eam non ſeruet conſulo: Ad quid enim eccleſia ditanda eſt, vel alij vſus pij quærendi ſunt, eſurientibus filiis, etiam parentis iniqui, quando non diſpoſitione canonica, ſed imitatione legali, paterna bona publicanda videntur? Poſſet etiā ſecundò quęri in hoc ꝓpoſito, an in caſibus in quibus bona clericorum confiſcanda ſunt, veniant omnia pariformiter, & ſine aliqua diſtinctione publicanda? In quo videtur dicendū, quòd bona clericorum ſiue ſint mobilia, vel immobilia publicari poſſunt, quia in hoc nullum ſolet adhiberi diſcrimen, vt per Hier.Paulum, in lib. prouinciali omnium eccleſiarum fol. 44. verſic. quid ſi presbyter. Si verò clericus damnatus haberet vſumfructū alicuius rei, tūc ius talis vſusfruct⁹ non confiſcatur *b* etiam naturaliter viuente vſufructuatio, ex ſentētia Bal.&Sal in l 1.C.de bon.lib.quos refert b



Digitized by Google

Alexand. in 1. volum. conſil. 23. incip. prima conſideratione. Bona præterea & iura, quæ non tranſeunt in extraneum heredem, non potuerunt publicari, confiſcatis bonis clerici damnati: quia fiſcus habetur loco extranei ſucceſſoris, vt probatur in l. iura libertorum. & ibi not. Bart. ff. de iure patron. & notat etiam Bald. in d. l. 1. & Alex. in l. in Inſulam. ff. ſolut. matrim. in princip. & in l. ſi finita. §. ſi de vectigalib. in colum. 11. ff. de damno infecto, ex quo venit, quòd ſi clericus damnatus haberet emphyteuſim eccleſiaſticam vel feudum Eccleſiæ, tunc non venirent in cõfiſcatio-
c nem, c per ea quæ notant Bald. in d. l. 1. & *Alexand.* in d. conſil. per text. in Auth. de aliena. & emphyt. §. illo. & in c. Felicis. §. *Si qua verò. de pœn. in 6.* & per alia relata per Alexand. ibi, quem etiam vide aſſerentem, quod *concluditur communiter*, quòd emphyteuſis conceſſa à priuato, ea conditione & lege, *quòd non tranſeat ad*
d heredem extraneum, non confiſcatur, d dato, quòd ſint confiſcata bona emphyteutæ, quod dicit teneri communiter per Bart. Docto. in d. §. Si de vectigalib. & alios, quos ipſe refert, & not. etiam Ioan. de Imol. in c. 2. de feud. in 5. col. verſi. Sed aduerte. Si verò clericus habet emphyteuſim à priuato, quæ poſſet ad extraneos heredes tranſire, tunc bene veniret in confiſcationem bonorum clerici, & ſine præiudicio domini: quia erit ſibi obnoxia quoad hoc, quòd ei debeatur ſua penſio: ita not. Card. qui mihi ſic videtur intelligendus in Clement. nolentes. de hæret. in *verſ. Inquiſitoribus.* in penult. colum. quem primo vide in materia volentem colum. præcedenti, quòd quando non poſſet emphyteuſis confiſcari, tunc ius meliorationum poſſet confiſcari, pro quo refert Specul. & Ioan. Andr. quod eſt vtile ad declarationem ſupradictæ concluſionis de emphyteuſi eccleſiaſtica, & priuari in caſu, in quo non poteſt confiſcari. An autem ſi clericus haberet feudum non eccleſiaſticum, veniet in confiſcationem, vide Alexand. in d. conſil. 23. in 2. colum. verſ. Idem videmus. vbi concludit, quòd feudum, quod non tranſit ad heredes extraneos, *non* confiſcatur, & vide etiam Paul. de Caſtro. in l. in Inſulam. ff. ſol. matrim. vbi notat, quòd in fiſcum non tranſit feudum vel emphyteuſis, quæ poſt mortem confiſcati deuentura ſunt ad filios, vt filios: Ex quo ſequitur, quòd ſi clericus habet tale *feudum*, quod poteſt tranſire ad ſuos extraneos heredes, confiſcabitur ſimul *cum* aliis bonis. Pro quo vide quod not. Alexand. in d. §. Si de vectigalibus, in 12. *colum.* verſicul. Item addit, ſeruato tamen indemni domino feudi, cui poſt cõfiſcationem ſoluetur penſio, & exhibebuntur alia obſequia, quæ per poſſeſſorem *feudi* præſtari debent. Quod videtur tenere Cardin. in d. verſicul. Inquiſitoribus. *vbi* æquipa-
4 rat in hac materia † feudales, & res emphyteuticas, dicens, quòd quando *crimen* non eſt tale, quòd puniatur per leges feudales, quòd nihil ſpeciale inuenit in feudis: & quod generaliter dici poteſt, quòd res feudales, & emphyteuticæ confiſcabuntur illi fiſco, cui confiſcantur talia bona damnati, ſemper tamen ſine præiudicio domini: quod etiam not. Bald. in l. ſi quis presbyter. C. de Epiſcop. & cler. Aduertendum tamen eſſet in hoc, quod licet feudum, vel emphyteuſis ex lege inueſtituræ, vel contractus, poſſet tranſire ad extraneos heredes, ſi prohibitum eſſet, quòd ad Eccleſiam deueniret, tunc ſeruanda erit lex inueſtituræ, vel contractus, & non applicabitur Eccleſiæ, cui alia bona clerici damnati applicantur. Si autem clericus ſic damnatus haberet bona ſubiecta reſtitutioni, tunc dicẽdum eſt, quòd confiſca-
buntur

buntur bona illa cum ſua cauſa, ſcilicet, quod adueniente conditione fidei commiſſi, fiet reſtitutio per Fiſcum. Ita decidit Angelus in l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inof. teſtam. per l. ex facto. ff. ad Treb. & per alia, de quibus ibi: quod etiam probat. text. in l. Statius Florus. in §. Cornelio Felicia. ff. de iud. Fiſ. quod tamen intelligit Alexander. in d. cōſil. in penultim. colum. in caſu, in quo ſimpliciter ſunt bona ſubiecta reſtitutioni, ſecus autem dicit, quando expreſſe eſſet prohibita alienatio à teſtatore: quia tunc etiam pendente conditione, non poſſunt tranſire in Fiſcum: ex quo videtur quod in caſu noſtro bona, quæ clericus damnatus tenetur reſtituere ſimpliciter poſt mortem, manerent in cōfiſcatione eius vita durante, ſecus ſi fuit in eis prohibita alienatio à teſtatore, quia tunc non confiſcabuntur. Poteſt præterea, † & non impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici veniat in ſ confiſcatione patronatus e: Et omiſſis quæ à doctoribus in variis locis, & cum variis c opinionibus trahuntur in hoc dubio, quando iudex laicus eſt, qui condemnat patronum, vt per doctor. vbi gloſſ. in Clementin. Paſtoralis. de re iudic. & in capitul. filius. vbi etiam gloſſa, quam dicunt præcedenti fore contrariam. 16. quæſt. 7. & in Clementi. 2. de iure patron. & in capitul. quanto. de iudi. & per Imo. & alios in l. inſulam. ff. ſolu. mat. & per Flori. in l. Via. §. ſi fundus. ff. de ſerui. ruſti. prædio. in caſu noſtro non eſt aliqua controuerſia inter doctor. quamuis nullus eorum, quos ipſe vidi, quæſtionem mouerit in ſpecie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona: ſed ex his quæ Doctores aliqui tradunt, facile quæſtio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in tract. de Epiſcopo, in 4. lib. in 4. part. in 3. quæſtion. in fin. 1. colum. verſicul. Sed quæro vtrum. vbi tenet ius patronatus non tranſire in confiſcationem iudicis ſæcularis, ſed iudicis eccleſiaſtici. Secundò ex concluſione, quam facit Cæſar Lambertinus in elegantiſſimo ſuo tract. de iure patronatus, in 3. lib. articul. 8. quæſtionis 8. principalis, in colum. 6. vbi tenet, quòd ſi iudex eccleſiaſticus procederet propter aliquod delictum, caſu, quo poſſet ad publicationem bonorum alicuius patroni, ſine dubio includeretur ius patronatus, vt in Clement. Paſtoralis à contrario § rurſus. de re iudic. quia non dicerentur mittere falcem in meſſem alienam: & quod tunc non erit conſiderandum, an veniat principaliter, vel acceſſoriè, vel an exprimatur in tali publicatione, vel non ius patronatus, cum ſimus in caſu, in quo iudex habet iuriſdictionem cognoſcendi de ipſo iure patronatus, etiam principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat, quod in publicatione bonorum contra laicum patronum facta per Iudicem eccleſiaſticum venit ius patronatus, non diſtinguendo, an ſit facta publicatio ſimpliciter omnium bonorum, an alicuius caſtri, in cuius vniuerſitatem tranſeat, meritò ergo firmare audebimus, quod publicatis bonis clerici, comprehendetur ius patronatus. Nec in hoc curandum exiſtimo an ille habeat filios legitimos, vel non, ex concluſione Cæſaris Lambertini, in fin. verbis d. 8. articuli, dum tenet, quod in caſu confiſcationis bonorum patroni, ius patronatus nullo modo tranſit ad filios, ſed vel ad eccleſiam, vel ad fiſcum, ſicut poteſt tranſire ad extraneos. Ex quibus vltimis ſuis verbis, & ex his, quæ ſupra etiam diximus, venit hæc mea ſententia moderanda, niſi ex conſtitutione iuris patronatus authoritate illius ad quem ſpectat, diſpoſitum eſſet, quod ius illud patronatus non poſſet



Digitized by Google

tranſire niſi ad agnatos, vel ad aliquos homines habentes certas qualitates, vel conditiones: quia tunc non comprehenderur ius patronatus in publicatione bonorum clerici, ſed ſeruaretur diſpoſitio conceſſionis, vel inſtitutionis illius. Sed hac ſit quæſtione ſine aliqua difficultate deciſa: reſtat nunc aliud dubium enertuandum: cum enim ex infra dicendis appareat, quod bona clerici publicata applicari debeant Eccleſiæ, à qua recipiebat ſtipendia, *vel Epiſcopo*, vt in pios vſus diſtribuat, meritò dubitari poterit, quid tunc *faciendum* eſt de iure patronatus, quod perdidit clericus. Et in hoc crederem (*ſaluo meliori iudicio*) poſſe dici quod cum Eccleſia, cui applicantur bona ratione *beneficij*, *vel ſtipendij*, non indigeat iure patronatus, neque illud poſſit facere eam ditiorem, quod *iuſtius erit*, *quod* Epiſcopus decernat eccleſiam eſſe liberam in qua erat conſtitutum *ius patronatus*, & quod idem faciat & fortiori ratione, quando bona debent diſtribui in pios vſus, cum non debeat vendi ius patronatus, vt precium diſtribuatur in eis, nec deceat, nec liceat, quod ipſi ſibi retineat, niſi in caſu, quo tale ius patronatus clerici eſſet annexum alicui caſui, vel rei vniuerſali: quia tunc iuſtum eſt, vt ſequatur caſtri vel rei poſſeſſorem. Quæri etiam poteſt, an publicatis bonis clerici filijfamilias, veniat peculium *Caſtrenſe*, aut aduentitium, vel profectitium publicandum? Et in hoc dubio ſi ſequamur iura ciuilia, & doctrinam doctorum loquentium generaliter, dicendum eſt, quantum ad peculium *Caſtrenſe*, quod non caſus eſt in l. Si filius. C. de bonis damnat. & notat gloſſa, quam ibi ſequitur Bart. in l. 1. ff. de bonis damn. & idem tenet Bartolus in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. verſiculo vltimo, ſextò quæro, penultima columna. ff. de damno infec. Idem videtur velle Bald. in l. filius. ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni iuris. per d. l. ſi filius. C. de bonis damnatorum. Vbi etiam dicit, quod aliqui dixerunt, quod illa lex erat correcta, ſed non recte conſiderauerunt, & vide eundem Bald. in d. l. Si filius. vbi dicit, quod hoc eſt in ſolatium filii amiſſi, vt damnato filio pater retineat peculium caſtrenſe, & quaſi caſtrenſe, qui præterea intelligit l. illam in filio in poteſtate, & quod ſecus eſſet in emancipato, cum non habeat peculium, vt l. fin. in fin. C. de inofficioſo teſtamento. & hanc etiam opinionem, videlicet, quod peculium caſtrenſe non publicatur, ſequuntur Imol. & Paulus de Caſtro in d. §. Si de vectigalibus, *prout* refert, vbi Alexander. in column. 21. & 22. vbi defendit hanc opinionem Angelo tenentem contrarium. Quantum verò ad aduentitium, idem concludit *Bart.* in d. §. Si de vectigalibus, allegato verſicul. Sextò quæro, & ſeq. videlicet, *quod etiam* proprietas aduentitiorum bonorum, quæ eſt filij, non publicatur ea *ratione*: quia filio eſt interdicta omnis alienatio ſine patris conſenſu, vt C. de bon. quæ lib. l. cum non ſolum. §. filius autem. ergo delinquendo non alienabit: mouetur etiam per text in l. 3. §. ſed vtrum. ff. de mino. Idem tenet. Bal. in l. 2. §. Si filius. ff. quod quiſque iuris. & in l. Executorem. in princ in vlt. charta. C. de executione rei iudic. & in d. §. ſed vtrum. & Angel. & Imol. in l ſi filius. ff. de dam. infect. quos refert Alexand. in d. §. ſi de vectigalibus. 19. column. verſic. Adde primò. Præterea quantum ad peculium profectitium, idem dicendum eſt, videlicet quod non veniat in publicatione bonorum filij, etiamſi habuiſſet filius à patre expreſſe poteſtatem donandi, & diſſipandi, quia non ex poteſtate donandi: quia hæc non eſt do-

natio,

Digitized by Google

natio, nec ex poteſtate diſſipandi : quia non intelligitur cogitatum de delicto. ita
concludit Alexand. vbi ſupra in 23. colum. verſic. Item adde. & dicit ita decidere
eleganter Angel. in l. ſi filius. ff. de damn. infect. & cum eo tranſire ibi ſimpliciter
Imol. & idem videtur colligere Bart. ex gloſſ. in d. l. 1. ff. de bon. damnat. notando
verba gloſſæ, ibi, dum dicit, *Etiam caſtrenſe*. ex quibus verbis innuit gloſſ. quod nec
aduentitium, nec profectitium. Cum ergo iu iure canonico, & ciuili non ſit aliter
in hac materia diſpoſitum circa hæc peculia in clericis, meritò videtur concluden-
dum, quod publicatis bonis clerici filiifamilias, nullum prædictorum peculiorum
publicabitur : cum ſacri ordines etiam presbyteratus non liberent filium à pote-
ſtate patris, vt eſt text. & ibi Abbas in capitul. conſtitutus. de in integ. reſtit. & in
capitul. ſi annum. de iudic. in 6. & in authent. Presbyteros. C. de Epiſcop. & cleric.
& per Doct. reprobata gloſſa, ibi, in capitul. cum voluntate. de ſentent. excommu-
nic. Nec in hoc aliquid immutat concluſio Doctorum, quæ habet, quod in bo-
nis aduentitiis clericorum, etiam primæ tonſuræ acquiſitorum eis, post clerica-
tum, non quæritur patris vſusfructus, *g* quia reputantur bona quaſi caſtrenſia, vt
probatur in capitul. quia nos. de teſtam. & ibi notant Abbas, Hoſtien. & Barba. g
& ponit latius Doctor noſter Hiſpanus Rodericus Suarez in quæſt. Vtrum in bonis
maioratus pater habeat vſumfructum, in fol. penult. colum. 4. vſque ad finem:
quia licet per hoc videatur quod talia aduentitia clericorum non habeant natu-
ram aliorum aduentitiorum laicorū, ſatis eſt, quod aſſimilentur bonis quaſicaſtrē-
ſibus, quæ etiam, vt ſupradictum eſt, non publicantur. Vltimò aūt pro pleniori exa-
minatione † hui⁹ capitis operę preciū eſt, quęrere in caſibus, in quibus diſpoſitione
canonica, aut imitatione legali bona clerici publicari poſſint, cui tādē applicari de- 7
beant, & in hoc dicendum videtur, quòd ſeruanda ſit diſpoſitio text. in capitul.
excommunicamus, el 1. de hær. §. 1. in qua cauetur, quòd bona clericorum da-
mnatorum de hæreſi applicantur eccleſiis, à quibus ſtipendia receperunt. Et ſi cle-
ricus recepit ſtipendia à pluribus eccleſiis, tunc inter eas diuidentur bona pro ra-
ta, vt per gloſſ. ibi, in verbo, Stipendia. Vnde hæc videtur practica ſeruanda in o-
mnibus caſibus, in quibus bona clerici habentis beneficium, vel plura beneficia
publicantur. Erit ergo curæ Iudici, qui bona clerici publicari mandauit, diuidere
ea iuſte inter eccleſias, in quibus beneficia habuit, & ſi aliqua eccleſiarum ſita fue-
rit extra ſuam diœceſim, & omnia bona clerici fuerint in eius poteſtate, tunc de-
bebit mittere illi portionem ſibi contingentem. At ſi in loco beneficij extra diœce-
ſim conſtituti fuerint aliqua bona clerici, quæ pertineant ad eccleſiam, tunc eius
erit officij intimare iudici illius diœceſis ſententiam à ſe latam, vt illam in præ-
dictis bonis exequatur caſibus, in quibus ſententia lata ſuper confiſcatione bo-
norum extenditur ab bona ſita extra iuriſdictionem pronunciatis, de quo per
Domi in capitul. cum ſecundum, ad fin. de hæretici. in 6. & per Anchar. in capitul.
Poſtulaſti. 8 quæſti. de foro competent. & per bonam additionem Felin. in d. capit.
Poſtulaſti in 3. colum. Et quia textus non diſtinguit an bona damnati clerici re-
cipientis ſtipēdium ab eccleſiis fuerint patrimonialia vel ne, acquiſita intuitu eccle-
ſię vel non, videtur velle quòd omnia bona indiſtincte clerici habentis beneficium
applicentur eccleſiæ, in qua illud habebat, ꝙ videtur magni effect⁹: nam poſſet cō-
tingere,

Digitized by Google

tingere, quod ratione alicuius tenuis beneficij poſſeſſi à clerico, poſſet eccleſia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bona eius induſtria ſeu arte quæſita, ſibi acquirere. In caſu verò, in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & ſi nõ eſſet aliqua eccleſia, cui applicanda eſſent eius bona, tunc credit Abbas in d. capit. excommunicamus. in 1. colum. deberi ea applicari *Epiſcopo* loci, qui diſtribuat in pios vſus: cuius opinioni adhæret ibi Ana. in 2. *colum.* Nec curandum eſt in hoc deco, quod ſcripſit Oldrad. in conſil. ſupra allegato, videlicet, quod epiſcopus non habet confiſcationem bonorum, cum non habeat territorium: nam vt inferius latius ſcribimus, in verbo, pœniſuè aliis *pecuniariis*, verior opinio eſt, & conſuetudine roborata, quod epiſcopus habet fiſcum. *h* Epiſcopum autem loci *in hoc caſu* eũ eſſe credo, qui eſt epiſcopus diœceſis, in qua fertur ſentẽtia publicationis bonorũ, dum tamen alias ſit Iudex competens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caueat præterea epiſcopus, cui prædicta bona applicantur, ne ea conuertat in vſus, quia præter id, quod ſacri canones nullibi bona ſic confiſcata Epiſcopis applicant, Doctores, quia ea illis applicanda ſcripſerunt, tali tamen onere hoc deſcribunt, vt illa in pios vſus conſumant. De quo ſcripſit Felin. in capitul. irrefragabili. §. cæterum, de offic. ordina. Crederem præterea in hoc iudicandum eſſe non ſolum pium, ſed debitum vſum, in quo dicta bona expendi poſſint, & deberent, in alimentis videlicet clerici damnati, dum viueret; ne aliàs fame mori cogeretur, aut eſſet aliunde mendicandum pro eius ſuſtentatione.

*Clericis ab inteſtato morientibus cõſanguinei propinquiores ſuccedũt.*

A *COnſuetudo teſtandi.* Adde Martin. Nauarr. in manuali confeſſor. capitul. 25. n. 128. quo loco ſcribit, cõſuetudine iam obtentum eſſe, clericos ab inteſtato morientes habere ſucceſſores fratres, vel alios conſanguineos. Et vide eundem *in tractat.* de redditibus eccleſiaſtic. ſuper capitul. fin. 16. quæſtio. 1. quæſtio. 2. *fol.* 74. & in apologia. quæſtio. 1. monit. 50. & 3. quæſtio. moni. 4. & eruditiſſimum D. Franc. Sarmient. de reddi. Eccleſi. 2. part. capitul. 6. cum aliquibus ſequen. D. Couarru. in capitul. cum in officiis. num. 9. de teſta. Didac. Perez in l. 1. titul. 3. libr. 1. ordi. in fin. gloſſ. magnæ. Petrus Duénas regul. 366. 11. limi. Gregor. Lup. in l. 53. verſicul. *Que los ganen con derecho.* titul. 6. par. 1. vbi dicit Regijs Hiſpaniæ conſtitutionibus cautum eſſe, in clericorum ſucceſſionibus conſuetudines ſeruandas eſſe, quem vide.

B *Non confiſcatur.* Adde quod contrariam opinionem tenet Alberic. in l. corruptione. in fin. C. de vſufructu, & in auth. ſi verò domus temporalis. C. de hæreti. Ange. in l. ſi poſtulauerit. §. iub. ff. de adulter. vbi Alex. in addi. ad Bart. & *plenius in* l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. column. 25. ff. de dam. infect. Bart. Caſſa. in conſuetudin. Burgun. rubr. 2. §. 2. n. 17.

C *In confiſcationem.* Adde Philip. Deci. & multos doctores, quos ipſe allegat in c. in præſentia. num. 48. de proba. Gozadin. conſi. 39. Caſſa. in conſuetud. Burgun. rubr. 2. in gloſſ. *Et eſt à entendre.* num. 10. Ægi. Boſſi. in tract. delict. titu. de bonorum publi. numer. 60. & hanc eſſe communem opinionem fatetur Iacob. Septimac. in Catho. inſtitu. n. 98. licet contrariam opinionem poſt plures iuris interpretes veriorẽ aſſerit Felin. in capitul. in præſentia. num. 27. de proba. & eandem ait communiter probatam Corne. conſil. 13. libr. 3. Simancas tamen in d. c. opiniones has concordes facit, quem vide omnino.

*Non con-*

*Non conſiſcatur.* Adde eundem Alexand. Imo.& Rema.in l.ſi finita.§. ſi de vecti- D
galibus.ff.de damn.infect.Curt.conſil.4. poſt feudorum tractat. colum.7. Boſſi.in d.titul.de bono publi.n.19.

*Ius pat. onatus.* Adde gloſſ. in capitul. filiis.16. quæſtio.7. Abbas & docto.in capi- E
tul.nobis.de iure patro. Deci.in capitul. quanto.num.7.de iud. Ioan.Lup.in rep. rubr.de dona.inter vir. & vxor.§.39.n.7. Aug.Ari.in tract.malifi.in addi.ad Ang.in verbo, *Et eius bona* num.17.Eman.à Coſta in capitul.ſi pater de teſtam.li.6. in 2.par. Trebelli.num.7.Molin.de primogen. Hiſpan. lib.1. capitul. 24. num.26. Iul. Clar. libr.5.recep.ſentent.§.fin.quæſtio.78.Didac.Perez.in l. 1. tit.6. lib.1. ordin.in gloſſ. *Si el que fuere.* ver.8.

*Publicandum.* Adde Barth. Caſſ. in conſuetud.Burgun.rub.2.§.2. num.20.Boſſi. F
in d.tit. de bonorum public.num.71. & doctiſſimum Oſan.in deciſi. Pedemon.deciſ.94.Iul.Cla.d.quæſt.78.

*Vſusfructus.* Adde Ioan. Lup.in rep. rub. de dona. inter vir. & vxor.§. 42. n.6.D. G
Couarru.in c.quia nos.de teſt n.2.

Quam tamen opinionem veram eſſe exiſtimo, quantum ad bona quæſita per filium, poſt ſacrum ſuſceptum ordinem, vt hic aperte ſentit Author, quam opinionem profeſſus fuit Io.Fab.in auth.ingreſſi.C.de Sacr.Eccleſi.Deci.in c.pręſentia.de proba.num 62. Ioan. Lup d §.42.num.12.Didac.Perez.in l.1.titu.3.lib.1.ordin.in gloſ. *Los ſacerdotes.* verſi eſt etiam. quicquid Abb.ſenſerit in d. c. in præſentia.num. 56. dicens opinionem hanc eſſe veram, etiam quoad bona ante clericatum quæſita, in quibus vſusfructus patri quæſitus erat. Qui manifeſte labitur, quia in bonis acquiſitis à filio ante clericatum, pater non amittit vſumfructum, licet poſtea filius clericus efficiatur, ita contra multos reſoluit Pinel. in l.1. par.num 42. & 43. C.de bon.Mat. Mol.ad Dec.in capitul. in præſentia.num.64. litera O. de proba.Mol de prim. Hiſpaniæ.lib.1. c.19.n.28. Rod.Suar.in q.maior.n.37.Telli.Fer.in l.5.Taur.n. 4. & opinionem iſtam veriorem & receptiorem eſſe teſtatur poſt huius operis editionem Cald.Pereyra Luſitanus (vir ſane ſubtilis & acuti ingenij) in l.ſi curatorem habens.in verb.Læſis.n.105.C.de in res mi.

*Pater vſumfructum retinet in bonis filij ante clericatum quæſitis.*

*Cald. Pereyra Luſitanus laudatur.*

*Habet fiſcum.* Vide authorem infra c.240.& quæ ibi annotaui. G

*Verberari.*

## CAPVT CXXXVI.

1 *Pœna verberum in clericorum perſonis qua cauſa ſacris canonibus fuit inſtituta.*
2 *Presbyteri non niſi pro grauibus criminibus verberantur.*
3 *Clericus etiam cum mandato Eccleſiaſtici iudicis, non poteſt per laycum verberari.*
4 *Eccleſiaſtici iudices nulla irregularitatis labe afficiuntur, etiamſi ex verberibus ſanguinis effuſio interueniat.*

POEna verberum † in clericorum perſonis à ſacris canonibus recepta eſt. Et 1
hoc forſan quod cum dolore & citra vitę ac membrorum periculum corrigant, a
de eaque mentio fit in c.5.q.1.& in c.nullus clericus.11.quæſt.& in c. cum beatus.45. diſtin. quod eſt concilium Braccarenſe tertium in cano.6.& in c.1.ſi.35.diſtin.quod



Digitized by Google

eſt concilium Agathenſe, & in capitul.1. fin. verbis, de calumnia. Ex quo ibi notat Abb. in vltim. nota. quod eccleſia poteſt clericos publice verberare. Cumque ceſſent in illis cæteræ pœnæ mortis, ac membrorum mutilationes, nimirum ſi hanc tanquam paternam correctionem antiqui illi patres ſacrorum Canonum conditores admiſerint. Vide tamen in hoc diſtinctionem, quam facit tex. & gloſſ. in d.
2 capitul. cum beatus, videlicet, quod † presbyteri, Abbates, & leuitæ, nullis debent verberibus ſubiacere, exceptis grauibus, & mortalibus culpis, minores tamen clerici verberantur pro minoribus culpis, & idem notat Præpo. in d. capitul. fina. 35.
3 diſtin. In qua tamen imponenda † pœna, iudices eccleſiaſtici aduertere debent ſemper, quod in caſu, quo clericus venit verberandus, non poteſt nec debet verberari per laicum etiam de mandato ſuo, *b* vt in capitul. vniuerſitatis. de excommuni. & per gloſſ. in capitul. ſi clericos, eod. titul. libr. 6. & ita etiam diſponitur in l. 56. tit. 5. par. 1. vbi dicit lex, quod tam prælatus mandans, quam laicus obtemperans in hoc excommunicatus eſt, ſed debet per miniſtrum Eccleſiæ verberari, vt not. Card. de Turrecremata poſt Hugo. in capitul. illi qui 5. quæſtion. 5. & ſecundum eos conſtitutus in minori ordine poterit etiam presbyterum verberare. Imò plus voluit Abb. in capitul. inter alia, in column. 4. de immu. eccle. quod pro honeſtate eccleſiæ clericus debet verberari in eccleſia, & per clericum & non per laicum allegando d. capitul. vniuerſitatis. Quando verò clericus eſt incorrigibilis, poteſt per laicum verberari, vt not. gloſſ. in ſumm. 45. diſtinctio. allegando text. in capitul. vt famæ. de ſent. excommun. Tu tamen lector aduerte, an textus ille probet hanc concluſionem, cum nihil de verberibus diſponat, ſed de captura facienda per laicum, & inter hos duos actus, non paruum videtur eſſe diſcrimen. Nam difficilius capitur clericus niſi per laicos. Captum tamen clericum verberare per alium clericum in minoribus ſaltem non ſic difficile eſt: præmaxime quia in quauis republica miniſtri deputati ad capturam delinquentium laici ſunt, ideò videndum eſt, an ſola authoritas gloſſ. ſufficeret ad veritatem huius concluſionis, quam tamen ſimpliciter ſequutus fuit Bertachi. in tract. de epiſcop. 3. part. 4. libr. de poteſtate & authoritate epiſcopi in temporalibus circa perſonas, verſicul. quartò quæro, an epiſcopus. Et aduerte, quod iudex † eccleſiaſticus habuit iuriſdictionem fuſtigandi & verberandi, & ſententiam ſuam poteſt ſuper his mandare executioni abſque ſcrupulo irregularitatis, licet in fuſtigatione, vt in plurimum interueniat aliqualis effuſio ſanguinis: quia illa, qualis effuſio non conſideratur, cum non veniat principaliter ex ſententia, ſed accidat ex poſt facto, & ſatis eſt, quod in ſententia clerici non infertur pœna, ex qua principaliter, & immediatè veniet ſanguis, ita Paul. Grillan. in tractat. de relaxatione carceratorum, in 5. quæſtio. & licet huic concluſioni videatur refragari tex. in capitul. Archiepiſcopatu. de rapto. & gloſſ. ibi in capitul. his à quibus 23. quæſt. vlt. tamen crederem ſaluari poſſe dictum huius Doctoris, quando illa ſanguinis effuſio eſſet, vt ipſe dicit, aliqualis: nam tex. in d. c. in Archiepiſcopatu non reprobat, ſi aliquis ſanguis ex flagellis proſiliat, ſed quod flagella in vindictam ſanguinis tranſire videantur: vnde prohibet vindictam ſanguinis, non verò accidentalem effuſionem. Vnde nec exiſtimo neceſſarium, vt audiui facere aliquos iudices, quod flagellandos induunt lineis veſtibus intinctis cera, vt de-

Digitized by Google

ra,vt deſuper flagellentur, dum enim ſcrupulis conſulunt, correctionẽ inutilem & parum timendam efficiunt. Vel verius in hoc dici poſſet, ꝙ etiãſi iudex ptenderet in pœna verberum vel fuſtigationis effuſionem ſanguinis, & verè ſuccederet, & in magna quantitate, non propter hoc incurreret irregularitatem, cum hæc non contrahatur niſi ſola morte, vel membri mutilatione, vt notat Abb. in c.1.n.8. qui clerici. vel vouen. & Cardin Clemen. ſi furioſus. per text. ibi, de homic. colum. vlt. quæſtio.31. & per text. in c. in Archiepiſcopat. de rapto. quem pro hac concluſione ponderat, & reſpondet ad text. in c. cum illorum. de ſentẽt. excommunic. Et vide Syluqui refert Abb. vbi ſupra, in ſua ſumma, verbo, homicidium.3.§. Tertiò quæritur.

Receptæ eſt. Vide Gregor. Lup. in l.48. titulo.6. in verſicul. *En lo temporal.* part.1. & in l.56. titulo.5. in verbo, *Deſcomulgados.* eadem part Petr. Gregor.3. part. Syntag. iuris. libr. 31. capitul. 11. per totum. Nota tamen quod hæc fuſtigationis pœna clericorum in Mediolanenſi dominio non ſeruatur, vt memoriæ protulit Iul. Clar. lib.5. recep. ſenten. §. fin. quæſtio.70. verſi. Et etiam. Prout nec illam eſſe in vſu Regno Franciæ teſtatur Practic. Mileij fol.148. num.53. Nec ego ſane imponi vidi ab hinc.27. annis in hac celeberrima Complutenſi curia. Non tamen me præterit, pœna ictus fuſtium, olim iudices Eccleſiaſticos aduerſus clericos vſos fuiſſe, vt author eſt Diuus Auguſtinus, qui Marcello ſcribens, ait: *Confeſſionem verberibus eruiſti.* A

*Pœna verberum contra clericos licet antiquitus recepta, hodiè vero minimè.*

*De mandato ſuo.* Adde Greg. Lup. in d.l.56. Petrum Placa, in epi. delicto. capitul. 11. num. 19. B

*In exilium mitti.*

## CAPVT CXXXVII.

1 *Pœna exilij per Eccleſiaſticos iudices infligi poteſt.*
2 *Epiſcopus vel alius eccleſiaſticus iudex non poterit clericum exilio damnatum rebannire.*
3 *Clericus de facto in exilium miſſus, poteſt per eundem iudicem vocari.*

Eccleſiaſtici Iudices † poſſunt imponere pœnam exilij, vt probatur in capitul. 1. de calumn. & in capitul. penult. de pœnitentia. & in capitul. hi qui 3. quæſtion. 4. & in capitul. cum beatus. 45. diſtinct. Et notat doct. in capitul. cum non ab homine. de iudic. licet ibi Anton. nitatur colligere argumento ex illo textu, quod Eccleſia non habet pœnam exilij, cui in hoc aduerſatur Barba. ibi, in colum. 6. verſic. Et dicit, hoc. Vbi namque pœna certa non eſt impoſita à iure, & delictum, quod venit puniendum in clerico, videtur quodammodo cohærere alicui loco, prudenter ſe habent Iudices eccleſiaſtici, ſi delinquentibus clericis pœnam inferant exilij. Sicut enim occaſio delinquendi facile præcipitat etiam eos, qui aliquam virtutis curam habere ſolent, ſic eadem occaſione ſublata, facilius eſt à difficili, & aſperrima vitiorum ſemita, ad amœniſſimam virtutis viam reuocari. Quod bene comprobant verba illa ſingularia ſanctiſſimi Hiſpaniæ noſtræ doctoris clariſſimi Iſidori, inſigniſquè vrbis Hiſpalen. Præſulis præfulgidi, quæ Gratianus intexuit in capitul. valet. 81. diſtinct. Valet (inquit ille) interdũ conuerſis pro ſalute animę ſuæ mutatio loci. Plerunque enim dum mutatur locus, mutatur mẽtis affectus. Cõgruum eſt ergo & inde etiam corporaliter euelli, vbi quiſque illecebris 1

2 deſeruiuit. Nam locus vbi quiſque † praue vixerit, in aſpectu mentis apponit, quod ſæpe ibi cogitauit vel geſſit. Aduertat tamen in hac materia Epiſcopus vel eius vicarius, quod poſtquam clericus propter crimen eſt damnatus ad pœnam exilij legitima cauſa, & probatione ſubſiſtente, non poteſt ab exilio reuocari, & ſic non poterit clericum exilio damnatum rebannire, ita notat Præpo. argum. tex. ibi in capitul. in primis. 2. quæſt. 1. Ratio eſt ſecundum eum, *quia* ex quo legitimè eſt miſſus in exi-
a lium, inferior non poteſt ſuper iſtis gratiam facere: *a* vt habetur in capitul. cum. titu. de re iudi. Facit etiam text. in l. relati. ff. de pœnis. Ex quo ibi not. Bar. quod miſſo in exilium, ſolus princeps, & non alius *poteſt* dare licentiam veniendi, & *quod* reuertatur, quem vide vlterius etiam dicentem, quod quilibet iudex *poteſt dare licentiam* exuli reuertendi ex iuſta cauſa: quod eſt notandum in *noſtro* propoſito, qui per hoc videtur, quod Epiſcopus, vel eius vicarius poſſet idem facere ex cauſa iuſta.
3 Si tamen clericus eſſet † de facto in exilium miſſus, tunc bene poteſt per eundem
b iudicem reuocari *b* ſecundum Præpo. vbi ſupra, argum. tex. & quæ ibi notat Bald. in capitul. ab excommunicato. de reſcrip. idem Bald. & Iaſ. in l. ſi pacto, quo pœnam. C. d. pact. de quo ego latius ſcripſi in meis doctrinis magiſtralibus, in doctrina incipienti, Factum de facto.

A G*Ratiam facere*. Vide Regiam l. 2. titu. 32. par. 7. vbi Greg. Lup. in gloſſ. *El Rey*. Iaſ. in l. 1. § & poſt operis. ff. de noui oper. nun. Ioan. Fab. in l. pœnam. C. de pœnis. Iacob. in l. Imperium. ff. de iur. omn. iudi. Doctor. Auen. libr. 1. de mand. Reg. Hiſpan. c. 7. n. 13.

B *Reuocari*. Adde quod huc ſpectat, quod voluit gloſſ. not. in c. Prima. theſ. 2. quæſti. 1. quod depoſitus de facto etiam de facto reſtituitur, quã in id expendit Bal. in c. accidens. 1. in fin. vt lite con. Et quod factum de facto poſſit per eundem iudicem reuocari, probat tex. optimus in l. 1. §. hoc edictum. ff. ſi mulier ven. nomi. gloſſ. in l. minor. in princ. in verb. *Secus*. ff de euicti. Innoc. in capitul. querelam. colum. 3. vbi Bald. col. vlt. de elect. idem Bald. in l. 1. ad finem. C. de prohi. ſequeſt. pecun. & in l. 2 C. de ſeruituti. Specul. in titul. de primo & ſecund. decre. §. iam de effectu. verſi. quid ſi iudex. Anton. Abb. & Deci. in c. cum ceſſante. de apella. Petrus de Ancharr. conſil 6. colum. penultim. Felin. in c. qualiter & quando 1. column. verſi. tertiò limita. de accuſa. cum multis allegatis ab Andr. Tiraquell. poſt leges conn. gloſ. 5. n. 15. Sebaſt. Van. in tract. de nulli. in patt. *Quid ſit nullitas*. n. 16.

*Deponi.*

## CAPVT CXXXVIII.

1 *Depoſitionis definitio.*
2 *Clericus pro nullo crimine poteſt deponi, niſi in iure exprimatur, præterquam in grauibus, enormibuſque criminibus.*
3 *Quæ crimina digna ſunt depoſitione, iudicis arbitrio relinquitur.*
4 *Clericus depoſitus ab officio, celebrans, qualiter puniatur.*

1 DEpoſitio eſt † perpetua remotio ab altaris miniſterio, notat Abb. in c. at ſi clerici. de iudi. col. 1. & refert ibi Decius, col. 4. verſi. quintò no. Et depoſit^o ſimpliciter in-

Digitized by Google

citer intelligitur depoſitus perpetuò, licet non exprimitur, vt per gloſſ. not. in c.1.in gloſſ.in fin. 50.diſt. vbi Dom.& tenet Decius vbi ſupra, & vide gloſſ. not. quæ probat iſtam concluſionem in c.accedens.50. diſt. vbi tamen vide ſing. diſtinct. Præb. in hoc artic. & nota quòd regulariter † pro nullo crimine poteſt deponi clericus, 2 niſi de iure aliud exprimatur, not.Dom.in §.de his.l.diſt.& in c.35.diſt.niſi in grauibus.vt ibi per eum: quod refert Decius in d.c.at ſi clerici. in prin. in colum. penult. de iud. Item pro delicto enormi poteſt fieri depoſitio, ita dicit Abb. in c. fin. de celeb. miſſ.allegat text, in c.tuæ, de pœnis, qui text.dicit, *Magnis ſceleribus*, quod verbum *Magnis*, plura delicta comprehendere videtur, quam verbum, *Enorme* & vide Anton.in c.cùm dilectus.de purg.canon.col.6.verſi.Caue, quia illud, qui ex verbis Innoc.ibi colligit vnam theoricam, quàm dicit tenendam pro vera, quòd vbicunq; pro aliquo delicto venit imponenda pœna mortis, tunc de iure Canonico in locum ipſius intelligitur ſubrogata pœna depoſitionis, quod refert & ſequitur Felin. in c. qualiter, el 2.§.ad corrigendos 4. colum. de accuſ. tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamen in iſta materia, quòd Decius in c.at ſi clerici. in colum.20. de iudi. verſi. De ſecundo, colligit duas concluſiones ex Abb.ibi. Prima, quòd pœna depoſitionis non imponitur, niſi pro graui crimine. Secunda, quòd, quæ dicantur crimina grauia, relinquitur arbitrio iudicis, ex quo poſtea, in ead. colum. verſic. Secunda concluſio, dicit, quod erit † in arbitrio iudicis, quæ crimina dicantur requirere depoſitionem. Et vide etiam quod notat Abb.in c.Latores. de cleri. excomm. miniſt. de quo ſupra memini, in part. ſuſpenſionis, excommunicationis, &c. Item not.quòd ad depoſitionem preſbyteri non ſemper requiritur dolus, ſed ſupina ignorantia æquiparatur dolo, quoad hoc. ita notat Abb. ex text ibi, quem dicit valde notabilem in c.fin. de celebra.miſſar. Et aduerte, quòd ſi depoſitus ab officio celebrat, priuatur participatione corporis, & ſanguinis Domini, & permanet in hac excommunicatione, vſque ad diem vltimum, ita vt viaticum tantummodo exitus ſui tempore percipiat: vt habetur in c. accidens. 50. diſtinct. ibi notat Præpoſ. & in iſta materia depoſitionis vide Archid in c.preſbyteri. el 2. 5.quæſtion.6. vbi tradit nimis generalem & dubiam doctrinam (videri meo) videlicet, quòd ſi clericus deponitur pro aliquo crimine, poteſt à iudice ſæculari adhuc puniri pro eodem: ſicut enim accidit, quem diuerſis leg.bus teneri pro eodem crimine, ſic eodem modo, lege & Canone. Nam clericus depoſitus non efficitur de foro iudicis ſæcularis propter ſolam depoſitionem, quomodo ergo poterit per ipſum puniri? Præterea non ſequitur: poteſt quis teneri diuerſis legibus pro eodem crimine, ergo clericus poteſt puniri pœna canonica per Epiſcopum, & ligari per iudicem ſæcularem, non præmiſſa degradatione, & traditione. An autem clericus depoſitus poſſit reſtitui per Epiſcopum, vide Gondi. Vallalob. in tract. de legato, part.1.quæſt.14.num.63.tom.2. tractat.diuerſorum Docto.fol.292. Et vide in Pontificali.fol.204.colum.1.

ANNOTATIO.

ADDE, quòd cùm in præcedentibus capitibus, multa de huius capitis argumento ſcripta ſunt, repetenda non duxi, vide tamen vltra ea Menoch.de arbi. iud. quæſt lib.2.cent.5.caſu 415. Iul.Clar.in pract.crim.§.fin.quæſt.74.

*In arctum monaſterium detrudi.*

## CAPVT CXXXIX.

1 *Clericus depoſitus, in monaſterium antiquo iure detrudendus erat, licet hoc hodie ab uſu receſſerit.*

2 *Alimenta quomodo iis miniſtranda ſunt, qui in monaſterio ad pœnitentiam deputantur.*

ANtiquis illis ac † venerandis patribus, qui futuro vniuerſalis eccleſiæ ſtatui nedum claritate, ac ſanctimonia vitæ ſuæ, ſed piis ſanctionibus conſuluerunt, non minus fuit curæ delinquentium pœnas decernere, quàm eorum futuræ emendæ prouidere, non ſatis ſuo animarum zelo mirabili eſſe cenſentes, ſi facinoroſis inflicta pœna (quæ aliis ſimilia perpetrandi metum ingeſſit) ipſiſmet admiſſa, deplorandi non præſtaret oportunitatem. Ac ideo poſt depoſitionis pœnam ſtatutam, vel depoſiti ad agendam pœnitentiam in monaſterium aliquod detruderentur, ordinarunt, vt ſic eos monachorum integritas ac venuſtas confunderent, & vitæ auſteritas ad amplectendum voluntariæ pro ſuis exceſſibus pœnitentiam ſuaderet, æquitas (quæ dum verior eſt, in vitiis prolapſos magis ſubleuat, quàm improperat) ad agnitionem culpæ, & ſpem veniæ commoueret. Vnde regulare eſt, quòd Epiſcopus debet aſſignare clerico, quem deponit, monaſterium, vbi peccata lugeat, & illa vlterius non committat, vt in c. Sacerdos. 81. diſtinct. Sed hoc, vt vide-
2 mus, receſſit ab vſu, *a* quod euenit ex eo, quòd iudices eccleſiaſtici adeò ſegniter laborant crimina punire, vt rariſſimè videamus eos delinquentib. depoſitionis pœnã inferre. Item & ex alio capite, quia omnia monaſteria iam ſunt ab Epiſcoporũ iuriſdictione exempta, & ideo non ſic iudicib. datur facultas aſſignandi monaſteriũ, *vnde* Alexand. III. reputans hanc detruſionem non ita facilem, dum illam *fieri præcipit* in c. Sicut dignum. in §. Clericos, de homiu. addit conditionem, *Si fieri poteſt*, forſan de poſſibilitate dubitans, non tam propter penuriam monaſteriorum, quàm propter voluntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduerte tamen, quòd Præpoſ. in c. Si euangelica. 55. diſtinct. notat ex text. ibi, quòd clericus, qui non eſt ſufficienter punitus pro grauitate delicti cum ſola depoſitione, poteſt detrudi in monaſterium: ex quo videtur, quòd non indifferenter poſt depoſitionem debet ſuccedere incluſio. Quomodo autem alimenta † miniſtranda ſunt iis, qui in monaſterio
2 ad pœnitentiam deputantur, vide bonum textum Greg. in c. de lapſis. 16. quæſt. 6. vbi vide Archid. dicentem, quòd pauperes clerici ponendi ſunt in monaſteriis à diuitibus, aut alendi ab Epiſcopo. Et de materia huius c. vide quod ſcribitur in ſequent.

A *Receſſit ab vſu.* Adde doctiſſimum virum Iulium Clarum in pract. crim. §. final. quæſt. 70. verſic. Sunt etiam.

*Ac in perpetuum carcerem damnari.*

## CAPVT CXL.

1 *Pœna perpetui carceris quando ab eccleſiaſticis iudicibus ſit imponenda.*

2 *Epiſco-*

Digitized by Google

2 *Epiſcopus irregularitatis labe afficitur, qui arctum locum alicui conſtituit, ſi in eo ex defectu aeris vel cibi moriatur.*

3 *Teſtamentum clerici ad perpetuum carcerem damnati, an valeat.*

4 *Epiſcopus, qui condemnat clericum ad perpetui carceris pœnam an poſſit minuendi pœnam ſuo arbitrio poteſtatem ſeruare.*

HVius pœnæ fit mentio in c. penul. de hæret. & in cap. nouimus. de verborum ſign. & in Extrauag. Diuinis exemplis. quæ eſt ſub tit. de pœnis in Extrauagantibus communibus. Dicitur autem hæc perpetui carceris capitalis *a* ſecundum Baldum in l. reos. in princip. column. 1. de accuſat. quem refert Felin. in c. qualiter, el 2. §. corrigendus. in column. 4. de accuſat. Quæ quidem † pœna ſi ab eccleſiaſticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit, cuſtodia tali, vt reuera perpetua eſſet, longè leuius cenſerentur punita laycorum delicta naturali morte, quàm clericorum perpetuo carcere. Nam vt Card. ſcripſit in capit. cum non ab homine. de iudic. longè minor pœna eſt ſtatim mori, quàm diu affligi ſine ſalutis ſpe. Quando autem iſta pœna, vel præcedens imponi debeat. Inno. in capit. qualiter. el 2. de accuſat. in colum. penultim. verſi. & ſunt, videtur velle, quòd hæc pœna carceris æquiparatur pœnæ damnationis in metallum iuris ciuilis. Vnde ſecundum videretur imponenda in caſibus, quibus iure ciuili quis punitur pœna tali, & ad hoc refert eundem Innocen. Ioannes de Ana. in conſi. 1. in colum. 2. Abb. tamen in c. tuæ. de pœnis, tradit talem doctrinam, quòd vbi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili, tunc depoſitus detruditur in carcerem perpetuũ, quando verò imponitur pœna alia citrà mortem, tunc detruditur in monaſterium. Contra quem inſtat Philip. Decius, in capit. cum non ab homine, in co. 6. verſicul. Sed iſta doctrina. de iudic. dicendo quòd hoc non eſt verum, quia in caſu, in capit. clerici. de exceſ. Prælat. & in cap. tuæ. de pœnis. fit detruſio, licet de iure ciuili imponatur pœna mortis, & refert Aretin. latè ſcribentem in hoc, in col. 9. qui concludit ſecundum eum, quòd debet quis detrudi in monaſterium, ad agendam pœnitentiam: & ſi non velit agere, ponitur in perpetuis carceribus, allegat d. c. vt famæ. de ſenten. excommun. & c. à nobis. de Apoſta. Sed contra hoc arguit Deci. d. text. in c. nouimus, de verb. ſignifi. & in c. penul. de hære. Vnde videtur ſibi quòd in carcerem detrudatur quis, quando inſurgit maior ſuſpicio fugæ pro maiori ſecuritate. Sed iſta diſtinctio Decij non placet: quia pœna perpetui carceris, tunc non ratione pœnæ, ſed ſecuritatis daretur: vnde non conſideraretur delicti qualitas, ſed fugæ timor. Vnde melior eſt ſententia Aretin. vbi ſupra, quam ipſe Decius non integre refert, nam concludit ipſe Aret. quòd quamuis pœna mortis imponatur de iure ciuili non tamen debet imponi de iure Canonico pœna perpetui carceris, quod ipſe limitat dupliciter. Primò in caſibus exceptis, in quibus expreſſè cauetur de pœna carceris, vt in capit. penult. & fin. de hæret. Secundò vbi propter immanitatem delicti non eſſet imponenda layco ſimpliciter pœna mortis, ſed cum aliqua qualitate atroci, vt puta, ignis, traditionis ad beſtias, lacerationis membrorum, & huiuſmodi: tunc enim videtur ſibi imponẽda pęna ppetuì carceris: *b* Quod intelligit verũ, ſiue illa pęna ſit naturalis criminis, ſiue iudex illã imponat, augẽdo illam ꝓpter quã *b*

quali-

Digitized by Google

qualitatem animo inhærentem, & ſic dicit intelligendum c. nouimus, ſupra alleg. de quo arguit contra illum Dec. Et aduerte quòd Bald. in l. penultim. C. de l. Aquil. dicit, quòd ſi Epiſcopi imponerent aliquem in tam arcto loco, quòd non haberet aërem ſufficientem, vel darent ſic parum comedere, quòd de facili moreretur,
c quòd eſſent irregulares. c Vnde prouidere deberent Eccleſiaſtici iudices, quando alicui carcerem perpetuum aſſignant, ne ex defectu aëris vel cibi moriatur. Idem notat. Abb. in c. à nobis. de Apoſta. referendo *Ioannem Andr.* Et vide Ioannem de Anan. in c. 1. de collu. detegen. & *in capit. qualiter,* & quando. el 2. §. fin. verſi. Nunquid autem Epiſcopus. de accuſa. & *Matth. de Afflictis in 1. lib.* Conſtit. *Siciliæ*, in fol. 129. colum. 3. & Mari. in repet. capit. ad audientiam. de homi. *in colum. 31. verſic.* Quinquageſimò octauò quæro. vbi referunt Bald. vbi ſupra, & *alios idem* tenentes. Et vide etiam Card. in Clement. 1. de pœnit. & remiſ. in quæſt. 7. vbi referendo
2 Laurent. dicit, quòd † ponentes aliquem in tali carcere, in quo propter eius arctionem incarcerati non viuunt vltra ſex vel octo dies, reputat homicidas irregulares: quia illa pœna eſt magis afflictiua, quam ſi ponerentur in patibulo. Aliàs autem ſi damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bald. in l. 1. C. de his, qui ad liber. perueni. non poſ. quem refert Ioannes de Anan. in c fin. de homici. num. 8. vide Felin. in c. qualiter. el 2. de accuſ. §. ad corrigendos column 5. in princ. Et nota, quòd licet aliàs damnato ad perpetuum carcerem ex forma ſtatuti, vel de iure communi non poſſit aliquid relinqui vltra alimenta dicit Mari. in cap. Veniens. de accuſ. in column 28. in verſi. Vndecimò quæro, quo de iure canonico videtur poſſe attentari, quòd taliter damnato non poſſent relinqui alimenta, cùm ſibi deputetur panis anguſtiæ, & aqua doloris. De quo tamen articulo vide latius Corſetum in repertorio Abb. in verbo, carcer. *in verſi.* An valeat. & Fel. in c. qualiter. el. 2. in §. ad corrigendos. col. 4. in fin. *de accuſa.*
3 Præterea in hac † materia poterit meritò dubitari, an valeat teſtamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter deceſſit? Quod examinat Bal. in 1. volum. conſi. 448. incip. quæritur inprimis, vbi tandem concludit quòd non, & quòd talis nec actiuè, nec paſſiuè ſit teſtabilis. Et quia principale fundamentum ſuum eſt, quia tali pœna damnatus continetur ſub condemnatis ad mortem: quia licet non ſit condemnatus ad mortem ſubitaneam, eſt condemnatus ad breuitatem vitæ. Poſſes tu Regnorum Caſtellæ & Legionis incola, non immeritò inferre, quod hodie attento iure eorum ſecus eſſet, cum per l. 4. *in legibus* Tauri editis, diſponatur, quòd damnatus ad mortem ciuilem ſiue naturalem, poſ-
d ſit teſtari, d niſi damnetur propter crimen inducens confiſcationem bonorum. An
4 autem Epiſcopus † qui condemnat clericum ad perpetuum carcerem, poſſit in ſententia reſeruare ſibi poteſtatem minuendi pœnam ſuo arbitrio, vide Bald in auth. Interdicimus. C. de Epiſcop. & cleri. referentem Guilielm. diſputaſſe hoc, & finaliter tenuiſſe, quòd ſic. Sed dicit Bal. contra naturam pœnæ declarandæ in ſententia, non poteſt fieri reſeruatio, quia eſſet implicare contraria: ſed aſſerit tandem quod forte fallit in ſententia Epiſ. quia mitius debet agi, cum eo, quam cum alio, arg. d. Authent. interdicimus. ſecundum vnum intellectum, cuius verba ferè ad literam refert Fel. in c. qualiter. el 2. §. ad corrigendos. in col. 6. de accuſat.

Capitales.

Digitized by Google

*Carceris perpetui antiquitas eiuſq; grantas explicatur.*

C*Apitales*. Adde quòd diuerſarum gentium moribus olim receptum fuit, vt loco capitalis pœnæ in teterrimum carcerem reus coniiceretur, vt in illo animã ageret: ſic apud Perſas, apud Syracuſanos, Meſſianos, & apud Romanos obſeruatum fuiſſe ſcriptum reliquit Alex. ab Alex. lib. 3. dierum genialium. c. 5. Cœlius Rodig. lib. 17. lectionum antiquarum. c. 8. qui circa hoc argumentum multa memoriæ commendarunt. Sic Iulius Cæſar cenſuit, eos qui cum Catilina, contra Romanam rempublicam coniurationem fecerant, non eſſe occidendos, ſed publicatis eorum pecuniis, ipſos in vinculis per municipia perpetuò habendos, vt teſtatur Saluſtius in coniuratione Catilinæ. Meminit etiam Cicero in eundem Catilinam, orat. 4. ſic loquens: *Intelligit Caſar mortem à Diis immortalibus non eſſe ſupplicij cauſa conſtitutam, ſed aut neceſſitate natura, aut laborum, & miſeriarum quietem eſſe: itaq; eam ſapientes nunquam inuiti, fortes etiam ſape libenter appetierunt, vincula verò & ea ſempiterna, certè ad ſingularem pœnam nefarij ſceleris inuenta ſunt*. Et paulò poſt: *Bona praterea publicari iubet, vitam ſolam relinquit, nefariis hominibus, quam ſi ademiſſet, multas, vno dolore, & animi, & corporis, & omnes ſcelerum pœnas ademiſſet*. Et iſtum carcerem idem Cicer. 3. Catili. appellauit, *Vindicem manifeſtorum, & nefariorum ſcelerum*. De carcere perpetuo meminit etiam Valer. Max. lib. 6. c. 3. Aſſeuerans quendam C. Vaticinium, quòd ſiniſtræ manus digiros ſibi, ne militaret bello Italico, amputaſſet, publicatus omnibus bonis à Senatu æternis vinculis adiudicatum fuiſſe. Tempore quoq; Amulij Latinorum Regis, qui præceſſit Romulum, carcerem perpetuum in pœnam fuiſſe ſtatutum, colligitur ex Dionyſio Halicarnaſſeo, qui de Italia ſcribẽs, ait, *Sunt qui confeſtim eam necatam puellam tradant, nec deſunt, qui malint coniectam in occultum carcerem, eumquè perpetuum: vnde necatam eſſe vulgo traditum eſt*. Meminit item de perpetuo carcere Valer. Max. lib. 6. c. 8. dum agit de quodam ſeruo Caij Marij, & Phyloſt. lib. de vita Apollonij.

*Carceris perpetui pœna in aliquibus prouinciis obſeruatur.*

Nec hæc perpetui carceris pœna prorſus antiquata eſt, nam receptam eſſe in ciuitate Venetiarum fatetur Mantua, obſeruat. lib. c. 96. col. 6. & vt ſcribit Cali. in marg. Fiſci. fol 93. in fin. Reges Hiſpaniarum multum ea vtuntur.

*Pœna triremiũ, vel exilij perpetui ad aliquã inſulã, qua in Hiſpania recepta ſunt, quibus pœnis aſſimilentur.*

Sic quidem apud nos in his regnis receptum eſt, maxime in ſuperioribus tribunalibus, delinquentes puniri, vt Regiæ Maieſtati ſeruiant perpetuo in regionibus Africæ finitimis, vel condemnantur ad Regias triremes, non ſane pœna hæc differre videtur, à pœna perpetui carceris, niſi nomine tantùm, vt multi arbitrãtur. Sed verius cenſeo pœnas has aſſimilari, damnationi in metallum, vel in opus publicum, quibus & aliis ſimilibus pœnis reus condemnari poteſt. l. aut damnum. l. capitalium. ff. de pœn. l. relegatorum. §. ſicut. ff. de interdi. & relega. l. illicitas. §. qui vniuerſas. ff. de offici. Præ. relegan. ff. de offici. Præfect. l. 4. tit. 31. part. 7. notat in terminis Abb. in capit. quod ſedes. de offic. ordin. Ioannes de Platea in l. nemo carcerem. col. 4 C. de exactori. tribu. libr. 10. Greg. in d. l. 4. in gloſſ. *ò labrando*. & in gloſſ. verb. *à ome libre*. & his non allegatis idem ſcribit Doctor Th. *Talleda*. in tract. incarceratorum. c. 4. num. 10.

*Pœna perpetui carceris morti aquiparatur.*

Hæc quidem perpetui carceris pœna, de qua à nobis ſermo inſtitutus eſt, morti æquiparatur, vt ſentit Inno. in c. qualiter. in 2. de accuſ. Abb. in c. 1. col. vlt. de collu. detegen. quia ſimilis ſeruituti perpetuæ eſſe videtur. l. 2. ff. de liber. homi. exhi. ſer-

Ooo uitus au-

Digitized by Google

nitus autem mortis pœnæ ferè comparatur.l.ſeruitutem ff.de reg. iur. & vide Ioan. And.in d.c.1.n.22.aſſeuerantem grauiorem eſſe perpetuum carcerem, quam abſciſſionem. Et pœna hæc legibus ciuilibus fuit aliena, imò incredibilis: l.aut facta.§.ſolent.ff.de pœn l.mandatis.ibid.l.incredibile. C.de pœnis. d.l.4.par. Ideoq; hac ratione ſæcularis iudex hanc pœnam non imponit. Bal.in d.l.incredibile. Ang.in l.ſi à milite.§.edictum.ff.de milit.teſtam. Bal. conſil.443.*in fin.lib.3.*vbi ſcribit, quòd ita tenent communiter Dd. Alex.conſ.155.vol.7. *Mar.Socin. Senen.* in c. veniens. col.26. de accuſ. Aymon. conſ.224.n.3. Purp.*in l.Imperiũ.n.231.*vbi Valaſc.n.161. ff. de iuriſ.om.iud. Auil.in c.Pretor.c.18.in verb.*Carcel.* Dida.Perez.in l.2.tit.4.lib.4.ord. in verb.*Todos los dias de ſu vida.* Et eſt cõmunis & veriſſima opin. vt aſſeuerat Iul. Cla. in pract.crim.§. fi.q.70.pœna. Quòd ſi facto eã impoſuerit, *ſententia nulla eſt Bal.* in d.l.incredibile licet gl.Cyn.& Sali.ibi diſſentiant, & Valaſ.in *d.l.Imperium.*

*Pœna perpetui carceris à iure ciuili aliena eſt.*

*Pœnam carceris perpetui ſæcularis iudex infligere non poteſt, q ſi de facto fecerit, nulla eſſet ſententia.*

Hæc tñ cõmunis ſententia, q̃ modo aſſeuerauimus, minimè procedit in ſeruo, qui ad perpetuum carcerem damnari poteſt.l.ſeruus.C.de pœnis. Non quidem quoad ipſum grauis pœna iſta iudicanda eſt, cum iam ſeruituti aſtrictus ſit.

*Limitationes quatuor ad d. Reg. l. cõſtituuntur.*

Secundo, nec locũ obtinet, qñ delictũ eſt atrox, pro quo iudex arbitrari põt mortis pœnã imponendã eſſe.ita Bald.in d.l.incredibile. Sed ex ſupratraditis hæc Bald. opinio vera nõ videtur, & meritò de ea dubitat inſignis Iac.Menoch.de arbi.iud. q. lib.1.q.89. n.9. dicitq; cogitandam eſſe propter magnam Bald. authoritatem.

Tertiò fallit in caſu auth.ſed hodie. C.de adult.1. & l.pen.tit.17.part.7.quas leges not.ad hoc Greg in d.l.4.tit.31.part.7.in verb. *à ome libre*

Quartò fallit in caſu d.Regię l.2.tit.4.lib.4.ord.ibi. *Todos los dias de ſu vida eſte preſo en la carcel.* Cæterũ iure Pontif. carcer nõ ſolũ ad cuſtodiã, ſed ad pœnã imponitur. c.quis.de pœn.in 6.c.ſi quis clericus.81.diſt.c.de lapſis.42.c.cõmiſſa de hæret. lib.6, Clem.1.eod tit.c.pen.de hær.c.nouimus.de verb.ſignif. Et potiſſima ratio eſt: nam cũ ſacri Canones piiſſima, & materna benignitate, mortis pœnã non infligant, neceſſariũ fuit ne crimina impunita remanerẽt, p grauioribus criminibus pœnã hanc ſtatuere Quã Eccleſiaſtici iudices ſolũ aduerſus clericos imponere poſſunt, nõ verò contra laycos, niſi in crimine hæreſis, vt ſcribit Iul. Clar.in d.pract.§.fin.q.70.

*Carcer de iure canonico, nõ ſolum ad cuſtodiã, ſed ad pœnã imponitur.*

Nec debent alimenta denegari his, qui in huiuſmodi carcerib. detinentur, quia ſi fame, & inedia moriãtur, iudices Eccleſiaſtici, qui morti cauſam pſtiterunt, irregularitatis labe illaqueantur, ex Bal.ſententia in l.de precib.C. ad l.Aquil. Quod qdã intelligunt pcedere, niſi in caſib.atrocioribus, in quibus clericis incarceratis minui ſolent alimẽta (q vulgo dici ſolet: *Comer por onças.*) ſi mors inde ſequatur nulla irregularitatis labe, iudices Eccleſiaſtici afficiũtur, cùm iure Pontif.hoc ſit permiſſum. Ita tenet, licet fluctuans, Ant.Queſada, vir non vulgaris eruditionis, in lib.*diuc.iur.* quæſt.c.17.n.28. Ego tñ in ea fui, & ſum opinione, vt exiſtimẽ nunq̃ licuiſſe, ita tenuiſſima alimenta clericis ſuppeditari, vt fame pereant, q tex.inſinuat in c.nouim⁹. §.1.de verb.ſign. quòd cõtrariæ opinionis aſſertores adducere p ſe ſolent, ibi: *Ad agendũ pænitentiam ipſum inducas in pena doloris, & aqua anguſtie ſuſtentandũ.* Quæ quidem pœna non ad mortẽ, ſed ad pœnitentiã agendã tendit, vt ibi, quia ſemper Eccleſia Dei omnipotẽtis exẽplo, ſperat conuerſionẽ, & pœnitentiã delinquentiũ, nec vult mortẽ peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat, Ezech.c.18.& in c.hi qui.

*Alimẽta denegari non debẽt illis qui perpetuis carcerib. detinẽtur; quod ſi inedia moriantur, iudices Eccleſiaſtici irregularitatem contrahant.*



Digitized by Google

3.q.4.& hæc pœna æquitate Prælatorũ ſolet temperari, maximè pcipuis feſtis, quibus ſolent incarceratos viſitare,& pinguius nutrire. vt ſcribit Io. And. in c. q̃uis. de pœn.lib.6.in 2.not. ſuper text. Abſit ſane ab omniũ mente credere, ſacratiſſimas leges Pontificias, alioqui piiſſimas, in ſuos clericos, quos impenſe diligunt, tam diram mortis pœnam infligere. Nihil ſane intereſt necare, vel alimenta denegare. Vt inquit Conſultus, in l. necare. ff. de lib. agnoſc. Vnde Liui.lib.2.belli Punic.aſſeuerat: *Famem vltimũ humanorũ ſuppliciũ*, Ægiſip. lib.5. *Famem carnificẽ* appellat,& Hierem. Thren.c.4.ſcribit: *Melius eſt occidi gladio, quã fame extabeſcere.* Cui cõſentiens Veget. *Ferro* (inquit,) *multò ſeuerior fames eſt.* Dauid equidẽ peſtilentiam eligere maluit, q̃ famẽ, cùm vtriuſq; ei eſſet data optio, vt habetur lib.2.Reg.c.24. Et teterrimũ mortis genus famẽ eſſe ſcripſit Homer. qui lib. 12. Odyſſeæ ita facit Euriloch. loquentẽ: *Omnes quidẽ terribiles mortes miſeris mortalibus, Fame aũt miſerrimũ mori.* Cuius meminit Plat.lib.3.de republ.& Columella lib.2.rei ruſtic.c.2. Tullius aũt ad Attic. lib.5. Epiſtol. fame nihil miſerius pnunciauit. Ioſeph. lib.6. belli Iudaici aſſeuerat: *Famem rerũ omnium acerbitates ſuperare.* Idẽ lib.7. hiſtor. Eccleſiaſt. c.11. tradit: *Omne pereundi genus, fame leuius videri.* Quintil. verò de dira fame his verbis ſcribit: *Felix* (ait) *peſtilentia, felix plurium ſtrages, deniq; omnis mors facilis, fames aſpera vitalia haurit, præcordia carpit, animi tormentũ, corporis tabes, magiſtra peccandi, diriſſima neceſſitatum, difformiſſima malorum. Hæc ad humile corpus nobiles manus mittit, hæc alienis pedib. mendicantes proſternit, hæc venena populis publice dedit, hæc in parricidium pios egit.* Quæ refert Luc. de Pen. in l.2.col.2.C.de quib.muner.vel præſt.lib.10.& And. Tiraq. in lib.1. de retra.§.26.gl.1.n.22. Nec omittendũ eſt, ꝙ ex noſtris ſcribit Bal. in l. pactũ. col. vlt. C. de pact. tradens prouerbium vulgo celebratum, *fames* (inquit) *eſt acutiſſimus enſis.*

*Pœna famis apud omnes gentes cæteris ſeuerior omni ſeculo iudicata fuit.*

Quibus addendũ eſt, ꝙ antiqui pdiderunt, quia ferũt pro grauiſſima pœna Tantalũ apud inferos, ſiti,& fame cruciari, vt refert Cic.1. Tuſ.q. Et Ammian. Macel.lib. 17. Hiſtor. Rom. his verbis ſcribit: *Mortis grauiſſimum eſt genus, fame perire.* Et idem lib.19. dicit eſſe vltimũ malorũ omniũ. Sed vt Ethnicos relinquamus, Sacræ literæ nobis de hoc ſuppeditãt, nõ vulgaria teſtimonia, quia ad grauiſſimorũ ſcelerũ vindictã, famẽ, tanq̃ cæterarũ pœnarũ culmen, cõminantur. In peccato ſanè primi parentis dictũ fuit: *Maledicta terra in opere tuo, in labore vultus tui, veſceris pane tuo.* vt habetur Gen.3. Et Pſal.104. *Deus vocauit famẽ ſuper terrã &c.* Et Ezech.5. *Famem congregabo ſuper vos, & conterã vobis baculum panis.* Et Ezech.14. verſ.12.& 13. ibi: *Factus eſt ſermo Domini ad me dicẽs fili hominis, terra cũ peccauerit mihi, vt præuaricetur præuaricãs, extendã manum meã ſuper eam. & conterã virgam panis eius, & immittã in eam famẽ, & interficiã de ea hoĩem, & iumentum.* Et ideo viri iuſti fame, atq; inedia minimè opprimũtur iuxta illud Dauid Pſal.36. *Non vidi iuſtũ derelictũ nec ſemen eius quærẽs panẽ, & nouit Dominus dies immaculatorũ, & hereditas in æternũ erit, non cõfundetur in tẽpore malo, & in dieb. famis ſaturabuntur, quia peccatores peribunt.* Et Prou.10. *Non affliget Dominus fame animã iuſti, & inſidias impiorũ ſubuertet.* Et licet in crimine hæreſis (vt ad inſtitutũ ſermonẽ redeamus, nec tamẽ extra Chorum ſaltauimus) layci poſt deprehenſionẽ, ab hæreſi ad fidẽ Catholicã redeunt, ad perpetuũ carcerẽ debeant cõdemnari. vt in c. pen. §.1. de hæt. Quibuſdã tñ nouiſſim. cõſtitutionib. rigor ille æqtate tẽperatus eſt; nam qui ſponte ante ppoſitam accuſationem, ad Sacroſanct. Eccleſię

*Hæretici qui ad fidem redeũt, ad carceres perpetuos debent condemnari, quamuis hæc pœna ſancti offic. clementia ſit limitata.*

gremium redeunt, non debent perpetuis carceribus mancipari. Nec illi, qui poſt capturam de ſeipſis, necnon de aliis, quos hæreticos eſſe ſciunt integrè, pia mente veritatem fatentur. Poteſt etiam pro arbitrio Inquiſitorum prædicta pœna condonari illis, qui priuſquam dicta teſtium publicata fuerint, redierint. ſi verò poſt teſtiũ publicationem redeunt, & tunc confitentur, cùm ſe conuictos eſſe intelligunt, perpetuis carceribus ſunt recludendi. Ita ſancitum eſt in prima Inſtr. Hiſpan. c.8. & 11. refert Iacob. Septim. in Cathol. inſt. tit. 16. num. 17.

Qui verò iam, eo quòd tarde nimis ad fidem reuertitur, ad perpetuum carcerem fuerit condemnatus, ab eo fugere non licet, quòd ſi temerè fecerit, eo ipſo relapſus iudicandus eſt, quia cenſendum eſt, quòd fictè conuerſus fuerit, ideò vlterius audiendus non eſt, ita Archi. Domin. Ioan. Andr. Anchar. in c. vt commiſſi. §. nec non. de hæret. lib. 6. Arelat. de hæret. not. 5. Squillacen. de fide Cathol. c. 27 Ioan. de Anani. & Felin. in c. penult. de hæretic. Quæ opinio licet communis ſit, mea tamen ſententia falſa. Tum quia nullo iure probatur, & inhumanum eſt abſque expreſſo iure quem tam graui pœna plecti. Tum quia qui à carcere fugit in priſtinam hæreſim, nullo modo labitur, nec fuga ipſa hæreſim committit: ideoque relapſus nomen minimè ei competit, ſolùm quidem is, ſi forte redierit, vel fuerit comprehenſus, duriori carcere recludendus erit, & impœnitens iudicandus, & ob fugam grauiori pœnitentia dignus, quam ſi ſubire voluerit, benignè recipiendus eſt, ita nouiſſimè tenet Iacob. Septim. in d. tit. 16. dicens, opinionem contrariam falſam, & crudelem eſſe.

*Pœna perpetui carceris hodie ab Inquiſitore generali relaxatur, qui ſolus publicæ pœnitentiæ habitum remittit.*

Eſt tamen Inquiſitoribus à iure conceſſa facultas, vt ſimul cum Epiſcopo poſſint minuere, vel commutari pœnam perpetui carceris: cum viderint id expedire. *Vt in* c. vt commiſſi. §. necnon de hæretic. lib. 6. Hodie tamẽ ad ſolum generalem *Inqui*ſitorem poteſtas hæc pertinet, quia ſolus is poteſt habitum publicæ pœnitentię tollere, quamuis delinquens in perpetuum damnatus ſit, vt eo vtatur, vt decretum eſt inſt. Hiſpan c. 5. & 4. Toletana. c. 9.

*Quo tempore lapſo fiat d. pœna remiſſio.*

Quæ pœnæ remiſſio fieri ſolet octo annis tranſactis, à die incarcerationis, hoc ex benignitate & clementia, non verò ex iuris rigore, quo ſtante, decennium deſideratur, vt ſcribit D. Epiſcopus Simanc. d. tit. 16. num. 22. quo loco. num. 21. teſtatur, quandoque eam pœnam lapſo triennio remitti, ſi eo tempore in carceribus detenti, maximæ veræque pœnitentiæ præſtiterint teſtimonium. De conſuetudine tamẽ Sacri tribunalis generalis Romanę Inquiſitionis receptum eſt, vt poſt paucum tempus diſpenſatio indulgeatur, vt teſtatur F. Pegña ad Dir Inqui. 3. p. *Schol. 142. Et vt* addas his, quæ ſupra verſic. nec debent omiſſa fuerunt ad fin.

B *Pœna perpetui carceris.* Adde Gregor. Lup. d. l. 4. tit. 31. part. 7. in verbo, *à ome libre.* vbi Authorem noſtrum allegans, eius opinionem amplectitur. Et an clericus perpetuo carceri mancipandus, prius ſit degradandus. vide Abb. in c. excommunicamus. in 2. de hæretic. Gundi. à Villadiego in tractat. de hæretic. quæſtion. 19. num. 2. authorem noſtrum ſupra c.

*Clericus vel regularis perpetuo carceri mancipatus,*

Sed vtrùm clericus, vel regularis poſſit abſque peccati labe à carcere perpetuo fugere, exiſtimo aſſeuerandum ei nullo modo licere, nec à peccato excuſari, quod ex eo manifeſtè apparet. Nam licet ante iudicis condemnationem nemo teneatur

pœnam

pœnam ſoluere, vel illam ſubire, iuxta gloſſ. ſententiam in capitul. fraternitas.12. quæſtion.2. quæ communis eſt, & multis à nobis ornata ſupra capitul.66. poſt condemnationem verò abſque dubio tenetur, vt tradit S. Thom.2.2. quæſtion.69. artic.2. & ferè omnes quos in d. capitul. allegauimus. Rurſus quia iſte qui à carceribus fugit, iudici reſiſtit: quod omni iure prohibitum eſt. capitul.reſiſtit.2. quæſt.3. gloſſ. in capitul. præſentium. 7. quæſt.1.l. additos.C. de Epiſcop.audi.tradit noſter Author in regul. & fallen. regul. 382. vbi poſt eum multa ſcripſi. Deinde hanc rem comprobat, nam licet ex multorum ſententia captus, & ad mortem condemnatus, poſſit à carceribus fugere. vt colligitur ex Ancharan. & Imo. in Clemen. Paſtoralis.de re iudica. Archi.in capitul.cum homo.23.quæſt.5.Diuo Thom.& Caiet. d. quæſt. 69. Dried. de liber. Chriſti. pag. 226. licet diſſentiat Bar. in l. relegati. ff. de pœnis. Abb. in capitul. 1. de teſt. cogend.& in capitul. Sicut in 3. de iureiurand. ſed tenendo opinionem Diui Thom. prout tenendam eſſe affirmat D. Epiſcop. Couarru. lib. 1. vari. reſolu. capitul.2.num.14. Non tamen procedit, quando quis ad pœnam carceris temporalem, vel perpetuam, condemnatus eſt, nam hæc pœna eam conditionem habet, vt alterius quam puniti executionem, minime indigeat, & ideo is damnatus cenſetur ad eam propria cooperatione ſubeundam, quapropter in animæ iudicio eam ſubire debet, ſicuti in pœna exilij, & aliis ſimilibus pœnis docet Caietanus d. quæſtio.64. articul.4. Drie.d.fol.226. & opinionem noſtram in terminis tenet Martin. Nauarr. in capitul. ſtatuimus.19. quæſtion.3. num. 63. D. Epiſcop. Couarru. d. capitul.2. numero.4. teſtaturque Nauarr.in d.lo. ſic reſpondiſſe cuidam ſacerdoti, qui à longinquo in Vrbem venerat, qui fuerat condẽnatus ad ſeruiendum perpetuò cuidam Hoſpitali, ſed regreſſus fuit nulla à Summo Præſide ſibi indulgentia criminis conceſſa. Idemque ſe reſponſurum affirmat cuidam religioſo, qui ſimiliter ad Vrbem venerat, qui ad perpetuum carcerem à ſuo Prælato fuerat condemnatus, dicitque ſe illi conſulturum, vt ſtatim redeat, quod multum notandum eſt, quia vidi aliquos in hoc hallucinari.

*an abſque peccato fugere poſſit.*

Imò circa carcerem, qui religioſo ob crimen imponitur, memoratu dignum eſt, quod licet aliàs clericus ſæcularis, nulla violentia cuſtodibus facta ante condemnationem poſſit à carcere fugere, religioſus verò à ſuo Prælato in carcere ſui monaſterij coniectus, non poteſt etiam ante condemnationem ab eo fugere, cum is in ea monaſterij parte manere debeat, in qua Prælatus ei manere præceperit. arg.tex. in capitul quorundam.& in capitul. ſi religioſus. de electi. lib. 6. Quod aperte inſinuat Caiet.2.2.quæſtion. 69.art.4.in reſpon. ad ſecundam concluſionem his verbis: *Religioſi qui liberalitate ſui moti, progreſſu extra clauſtra ſe priuauerunt, ſupponentes ſe per tria vota Prælatis ſuis, quacunque ex cauſa à ſuis Prælatis iuſte detineantur, nõ poſſunt licite extra præfixos ſibi terminos, fugiendo exire.* Hactenus Caietan.

*Religioſus non poteſt à carceribus fugere.*

Eſt tamen ſuperior opinio intelligenda, quando iuſta eſt carceris pœna, & legitimo iuris ordine ſeruato fuit impoſita, ſecus ſi ea pœna iniuſta fuerit, quam in foro conſcientiæ nullus ſubire tenetur, vt colligitur ex Innoc. in capitul plerumque. de immu. Eccleſiar Diuo. Thom.2.2. quæſt.62. art 3. quam dicit eſſe communiter approbatam Nauarr. vbi paulò ante allegaui. Et in hoc caſu intelligenda eſt Angeli

*Religioſus qui iniuſte in carceribus detinetur fugere poteſt.*



Digitized by Google

opinio in l. in eos. ff. de cuſto. reor. quem refert, & ſequitur Paris de Puteo in tract. Syndicatus. c. qualiter autem probabitur. fol. 31. dicẽs damnatum ad carcerem, pro pœna criminis, poſſe abſque metu pœnæ à iudice ſibi indictæ, ſi à carceribus diſceſſerit, à carcere fugere. Eſt equidem hoc intelligendum, quãdo *iniuſta* fuit condemnatio, ſic interpretatur D. Epiſcopus d. c. 2. n. 14.

*Religioſus incarceratus etiam iuſte à carceribus fugere poteſt ſi ſeuere tractatur.*

Secundo nec locum habet præcedens ſententia *cum* pœna carceris iuſta eſt, ſed modus exequẽdi iniuſtus. & à charitate *Chriſtiana longè* alienus, vt cum quis iuſte damnatur ad carcerem perpetuum, *vel temporarium, ſed impius carceris cuſtos* cibum, veſtitum, vel ignem ſubtrahit, *vel in loco ſubterraneo, humidiſſimo, &* obſcœno incluſum detinet, vel alia facit, ex quibus mors iuſte timeri *poſſit. Tunc quidem* is fugere poterit, vt ſcribit inſignis Nauarr. in d. c. ſtatuimus. *n. 63.*

C

*Clerici ſubterraneis, & horridis carceribus incarcerandi non ſunt.*

*Eſſent irregulares.* Adde Guil. à Monte Laud. in Clem. 1. de pœn. & remiſſi. Abb. in c. ad audientiam. de crimin. fal. Anan. in c. de cætero. de homi. col. mn. vlt. Archiepiſ. Flor. in 3. part. tit. 28. capitul. 2. §. 6. D. Couarr. in Clemen. Si furioſus 2. part. relect. §. 5. num. 7. de homi. Fran. Auiles in c. Prætorum. c. 18. in verbo, *Carcer.* num. 1. Folle. in pract. crimin. in verbo, *vel carcerentur.* num. 2. Iacob. Menoch. de arbi. iud. q. l. 2. centu. 4. caſu 305. num. 3. quam eſſe communem ſententiam teſtatur Nauar. in d. c. ſtatuimus, num. 65. Idem conſil. 2. tit. de pœnis. Debent equidem Iudices Eccleſiaſtici prorſus cauere, ne recludant clericos in ſubterraneis, & horridis carceribus, ne irregularitatis labem incurrant. Vnde nunquam verum iudicaui, quod maiores noſtri memoriæ mandarunt, aſſeuerantes, puteum horridum & profundum, qui eſt intra Archiepiſcopalem domum loci vulgo nuncupati, *de Santorcaz*, huius Toletani Archiepiſcopatus deſtinatum fuiſſe ad detrudẽdos clericos irretitos magnis ſceleribus, ibique aliquando fuiſſe eiectos, ſed teſtimonio grauiſſimorum, & antiquorum hominum, falſum eſſe comperimus, quod ſi aliquando factum *fuit* meliori ſæculo ab aula receſſit. Nec locus ille, quem propriis vidimus oculis, carcerem vllo tempore fuiſſe demonſtrat. Eſt quidem populus ille iuxta municipium vulgò *de Corpa*, nuncupatum (quo bona pars patrimonij noſtri continetur) magis diligentia, & ſolicitudine D. Prętolinę Ordonnez dilectiſſimę vxoris noſtræ, quam proprio labore quæſito.

*Puteus populi vulgariter dicti Sãtorcaz an olim fuit carcer clericorum huius diœceſis Toletanæ.*

*Clericus ad perpetuos carceres condẽnatus de iure commun. ante l. Tau. teſtari poterat contra Ioan. Ber. & Greg. Lop.*

*Poſſit teſtari.* Adde quod cum hac opinione authoris noſtri tranſit Greg. Lop. in l. 4. titul. 31. partit. 7. in gloſſ. 1. Sed verior eſt contraria opinio, quod ante Taurinam conſtitutionem, quam author noſter hoc loco allegat, permiſſum erat clericis ad perpetuos carceres damnatis teſtamentum facere: probat D. Couarru. in Rub. deſt. 3. par. num. 27. Iaco. Septima. in catho. inſtit. titul. 16. num. 31. Quia non ex hoc ſerui pœnæ efficiebantur, ſed ad pœnitentiam agendam carceribus detinebantur.

D

*Clericus ad perpetuos carceres cõdẽnatus, an eo ipſo cẽſeatur priuatus beneficio.*

Et vtrum lata ſententia contra clericum perpetui carceris, eo ipſo cenſetur beneficio priuatus, ſi nihil circa hoc in ea exprimatur, vide Rotam deciſ. 5. de ſentent. & re iud. in antiquioribus, vbi multa circa hoc argumentum adducuntur, tandem poſt longam diſputationem teſtatur, non cenſeri ipſo iure beneficio priuatum, quod non mediocris vtilitatis eſt, vt ibi ſcribit.

Exigen-

Digitized by Google

*Exigentibus culpis.*

## CAPVT CXLI.

*1 Clericus propter quæ crimina ſæculari curiæ ſit tradendus.*

QVæ ſint culpæ propter quas † quis debeat tradi curiæ ſæculari, ex his, quæ ſupra tradidimus, facilè quis dignoſcere poteſt. Cauſam autem facilioris inuentionis volo hic ſaltem ſummariè referre: habes enim hoc examinatum ſupra in verbo, Sortilegi, & in verbo, falſarij, & in verbo, conſpiratores, & in verbo, & per aſſaſſinos, & in verbo, Læſæ Maieſtatis. Et an propter delictum grauiſſimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ ſæculari, vltra caſus expreſſos in iure, habes plenè ſupra in verbo, Parricidæ. 1

### ANNOTATIO.

ADde quod huius capitis argumentum longè lateque in præcedentibus capitis ab authore hic allegatis declaratum eſt in annotationibus noſtris, ideoq; quæ ibi ſcripta ſunt, repetenda non duxi.

*Data incorrigibilitate.*

## CAPVT CXLII.

1 *Clericus incorrigibilis qualiter puniatur.*
2 *Clericus incorrigibilis quis dicatur.*
3 *Clericus depoſitus, eſt de eccleſia iuriſdictione.*
4 *Clericus incorrigibilis qui non poteſt ab Eccleſia puniri, poteſt ipſo iure à iudice ſæculari comprimi.*
5 *Clericus, qui propter incorrigibilitatem effectus fuit de foro ſæculari, ad voluntatem Eccleſiæ puniendus non eſt.*

CVm Eccleſia † nunquam intenderit priuilegiis ſuis clericos fouere proteruos atque incorrigibiles, ſtatuit Celeſtinus III. in capitul. cum non ab homine. de iudic. clericum ab Eccleſiaſtico iudice depoſitum, ſi adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia creſcente anathematis mucrone feriri. Tandem ſi in profundum malorum veniens contempſerit, cum Eccleſia non habeat vltra quid faciat, per ſæcularem poteſtatem eſſe comprimendum, ita quod ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. Noluit tamen quod ſola incorrigibilitas ſufficeret, vt comprimeretur clericus depoſitus à ſæculari indice: niſi excommunicatio, & anathema ſubſequerentur: & inſuper vtriuſque contemptus, vt patet ex verbis illius text. Dicitur autem clericus depoſitus incorrigibilis ſecundum Abb. ibi col. penul. ver ſi. quæro qualiter poſt Anton. ſi reuertitur ad priora delicta, vel in illis perſeuerat: & idē eſt ſecundum eum (licet aliud voluerit Ant.) ſi committat alia delicta, etiamſi non ſint ſimilia, vel ſi ſint minora ex rationibus de quibus per eum, quem ſequitur Decius ibi column. fin. Dicitur etiam incor- 1 2

2 iam † incorrigibilis, ſi cum detruderetur in monaſterium ad pœnitetiam peragendam, ea non peracta capit fugam, & occultat ſe, vel aliter de facto impedit, vt non poſſit eum iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc poſt excommunicationem & anathema comprimendus eſt per iudicem ſæcularem, vt in rex. ſecundum Abbat. vbi ſupra, in col[illegible]. fin. ſequitur Decius vbi ſupra. Item aduerte quod Decius ibi ponit aliumcaſum incorrigibilitatis, tanquam diuerſum ab aliis, quem dicit ex Abbate colligere, videlicet quando clericus ter monitus non deſiſtit, qui iudicio meo ſub primo comprehenditur: nam ſi non deſiſtit, ergo perſeuerat in crimine, & tunc ſola perſeuerantia ſine monitione reddit eum incorrigibilem, niſi dicamus, quod ſentit Decius, quando monetur, vt deſiſtat à nouis criminibus, quibus inuoluitur poſt depoſitionem.

Quod adhuc etiam non videtur iuuare opinionem ſuam, quia tunc etiam commiſſio nouorum criminum etiam minorum redderet eum incorrigibilem ſine monitione, per ſupra dicta. Addit etiam quartum caſum incorrigibilitatis Decius, allegando Dominic. videlicet quando ſemel correctus verbis, non ſe emendat, qui etiam in propoſito noſtro videtur impertinens: nam ſi poſt depoſitionem non ſe emendat, etiam correctione verbali non præmiſſa, dicetur incorrigibilis, vt excommunicari valeat. Sit autem in hac materia vera reſolutio, quod nullus caſus datur à Doctoribus qui ſuccedat poſt depoſitionem, qui ſolus ſufficiat vt tradatur curiæ

b ſæculari, *b* niſi præcedat contemptus excommunicationis, vel anathematis. Et cum

3 clericus † depoſitus ſit de iuriſdictione Eccleſiæ, vt p Abb. in capitul. Ioannes. & in capitul. ex parte. de cler. coniug. Iudex Eccleſiaſticus debet declarare eum incorrigibilem, ipſo tamen non citato, ne fugiat, vt per Abb. poſt Card. in d. c. cum non ab homine. & Inno. in c. 1. de homic. lib. 6. quos refert Areti. d. c. cum non ab homine. col 5. & vide Fel. ibi. 4 co. qui dicit, quod ex omnibus dictis Doctorum cõmuniter ibi colligitur, quod poteſtas, quæ datur iudici ſæculari ſuper depoſito incorrigibili, non exercetur, niſi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipſam conferens.

4 Et not. quod clericus † incorrigibilis, qui non poteſt puniri ab Eccleſia, poteſt ipſo

c iure comprimi à iudice ſæculari abſque alia degradatione. *c* Hęc eſt communis opinio modernorum poſt Ioan. Andr. & Anton. vt firmat Aret. in d. capitul. cum non ab homine. columh. 5. verſic. Tertia fuit opinio. & vide Domi. in capitul. nec licuit. 17. diſtin. qui not. ibi gloſ. pro iſto dicto Ioan. Andr. Clericus autem ſic propter incorrigibilitatem effectus de foro ſæculari puniri debet, non ad voluntatem Eccleſiæ, ſed prout iudici ſæculari videbitur. ita notat Abb. in d. c. cum non ab homine. in vlt. not. qui illum puniet pœna impoſita per leges ciuiles laicis pro illo delicto à clerico perpetrato, vt probat text. in c. ad falſariorum. de crimin. fal. Præterea in iſta materia vide notabilia verba Card. in quodam conſilio, quæ refert Felin. in c. Rodulphus de reſcrip. incolum. 36. quæ dicit non legiſſe alibi, dum ſcripſit, quod in modo confitendi delictum poteſt reus talia verba dicere, quod ex illa appareat, reum eſſe incorrigibilem: quia oſtendit non ſolum non pœnitere de delicto commiſſo, ſed dolere quod delictum non fuerit ita plenè perpetratum, & conſummatum, ſicut ipſe attentabat, & intendebat committere, vt patet in facti contingentia ſuper quo Car. ſcripſerat conſilium, de quo meminit Felin.

*Incorrigi-*

INcorrigibilis. Adde Boſſi. in titul. de foro competent. num.131. vbi ſcribit, quod clericus, qui not. incedit, in habitu, dicitur incorrigibilis, ſi præceſſit trina monitio, ille verò qui in habitu incedit incorrigibilis dicitur, quando Primò eſt depoſitus: Secundò excommunicatus: Tertiò anathematizatus, & adhuc in contumacia perſeuerat. Quæ forma ſi ad vnguem ſeruata fuerit, dicit ipſe, quod abſque aliqua declaratione, efficitur de foro ſæculari, & aſſeuerat, quod ita amplectuntur communiter Doctores, licet poſtea dicat, quod forma iſta raro in vſu videatur. Sed Bartho. Caſſan. in conſuetudin. Burgun. fo.51. num.66. ſcribit, quod curia Pari. obſeruat quod poſt binam remiſſionem de illis criminibus, pro quibus mortis pœna imponitur, clericus habetur pro incorrigibili, tam in odium incorrigibilitatis, quam in odium iudicis Eccleſiaſtici negligentis eum corrigere. Idemque in Pariſienſi Parlamento ſeruari in criminibus, in quibus pœna mortis non iniungitur, teſtatur Pa. l. 1. tit. 6. arreſt. 5. quæ quidem doctrina ſibi placere affirmat Iul. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæſt. 36. verſi. ſed quæritur. A *Clericus incorrigibilis quis dicatur.*

*Vt tradatur curiæ ſæculari.* Nota ſing. circa ea quæ author hoc loco ſcribit, quod ſi clericus in profundum malorum lapſus fuerit, qui dimiſſa tonſura, & clericalibus, multis ſceleribus, ſui prorſus oblitus, ſe immiſcuit, ipſo iure eſt priuilegio clericali, etiam fori priuatus, & ea ratione poterit abſque degradatione, & traditione puniri à iudice ſæculari, ita tenet gloſſ. in cap. ex part. priuileg. Hoſtien. Ioann. Andr. & Anton. in cap. perpendimus de ſenten. excommun. illius text. authoritate ducti. Henr. in cap. ex literis column. penultim. de vita & honeſt. cleric. Anchara. in reg. eaque quæſtion. 12. de reg. iur. lib. 6. quam opinionem communem eſſe fatentur Aufrer. in Clement. de officio ordinar. reg. 1. fallen. 19. D. Epiſcop. Couarr. in pract. quæſt. cap. 32. num. 2. Quæ conſuetudine recepta eſt, vt fatetur Barthol. Caſſa. in conſuetudin. Burg. rub. 1. §. 5. verſic. Archidiacono. numer. 55. Eandem opinionem receptam eſſe dicit Alexand. de nouo. conſil. 59. numer. 20. circa quam multa Anton. Cap. deciſion. 161. licet minimè ſcribat, quid in caſu illius deciſionis à Senatu fuerit iudicatum, & nouiſſimè eam ſequitur Iul. Cla. in d. quæſtion. 36. verſic. quæro modo. vbi affirmat magis communem eſſe & conſuetudine fulcitam, & ideo in iudicando, & conſulendo, non eſſe ab ea recedendum refert Boeri. deciſio. 69. n. 16. Et licet quamplures cum hac opinione pertranſeant, nempè quod caſu ſupra conſtituto, nulla monitio deſideratur, addunt tamen, quod non ſolum neceſſarium eſt, quod clericus ſe immiſcuerit enormitatibus, & ſæuis criminibus, ſed requiritur, quod duro cōtumacique animo in illis perſeuerauerit, & hanc opinionem tanquam magis communem obſeruari, & ſuo tempore obſeruatam vidiſſe commemorat Aufre. in rep. d. Clemen. 1. de offic. ord. reg. 1. fallen. 27. Boſſi. in practica crimin. tit. de foro comp. numer. 139. Pract. Conr. fol. 247. limit. 19. Grammaticus ſuper conſti. Regni. fol. 29. Supradictæ autem communi ſententiæ ſuffragatur text. in cap. vnico. de vita, & honeſt. cleri. in 6. quo traditur caſus, in quo clericus in ſacris, abſque vlla degradatione, amittit priuilegium clericale ipſo iure etiam quoad forum, ſecundum text. illius receptam interpretationem, eandemque ſententiam probare videtur text. in cap. 1. de B *Clericus qui ſe immiſcuit criminum enormitati. bus an poſſit à ſæculari iudice puniri non expectata degradatione & traditione ab Eccleſiaſtico.*



Digitized by Google

Apoſt. Multis tamen, & ſummæ authoritatis viris (nec iniuria ſanè) communis ſententia diſplicet, quia nimis durum iurique contrarium videtur, clericum nulla monitione præmiſſa, priuilegio fori priuari, ex eo, quod dimiſſa tonſura, & veſtibus, enormibus criminibus operam dederit, quam opinionem communem eſſe fatetur Rolan. conſi. 4. n. 31. lib. 1. referens id teſtari Alex. conſi. 8. lib. 1. Viuius qui alios refert in lib. commun. opin. in verbo, clerici poteſtate. Ferdin. Menoch. lib. 3. de teſtam. §. 22. num. 63. Alberic. in 2. part. ſtatu. quæſtion. 42. Vbi dicit ſe vidiſſe communiter ſeruari, quod exigatur monitio, & ſi poſt monitionem clericus ſe non correxerit, perdat tunc priuilegium clericale, ſequitur Cæpol. cōſi. crimi. 11. verſi. quintum etiam requiritur: quæ opinio communis eſt.

*Author primariā iuris Pōtificij Cathedram in Complutenſi Academia obtinuit.*

Quam nos amplexi ſumus, in noſtra primaria iuris Pontificij *Cathedra*, *cum numeroſiſſimo auditorio interpretaremur text. in d. capitul. cum non ab homine, à quo publica noſtra functio exordium ſuſcepit, obtinui equidem dictam Cathedram in Complutenſi Academia toto orbe celebratiſſima, cum incredibili eius *lætitia anno 1586. die verò 6. menſis Martii. Ideoque Anchara. in dict. c. 1. de Apoſt. ſcribit, deciſionem illam minime ſeruandam eſſe, niſi in quo loquitur caſu, Abb. verò, & Car. in dict. capitul. perpendimus, affirmant: reſponſum illud intelligendum eſſe quoad priuilegium canonis, non quoad forum, idem etiam tenuerunt Socin. conſil. 12. lib. 1. Alex. conſi. 8. num. 2. volum. 1. Syluest. in verbo, clericus. 3. §. 9. Ange. eod. verbo. 10. quæſt. 10. Neque refragatur text. in d. capitul. 1. de vita, & honeſt. cleric. 6. quia deciſio illa, cum pœnalis, & odioſa ſit, in proprio caſu in quo loquitur intelligenda eſt. & ad alium extendi non debet. Ideoque prima communis opinio omni iure deſtituta eſt, quæ ea ratione non placet inſigni D. Couarru. d. capitul. 32. niſi eo caſu, quo crimen aliquod in maximam perniciem reipublicæ fuerit perpetratum, præſertim quando ſi degradatio eſſet expectanda, maximum impunitatis ſubeſſet periculum. Vnde ſcribit Iul. Clar. in d. §. fina. q. 36. verſi. cæterum, quod quando clericus eſt ſeditioſus, & publicam quietem reipublicæ perturbat, ſolet Mediolanenſis (qui maximæ authoritatis eſt Senatus) ad tempus ab illa ciuitate, quam perturbat, expellere, prout factum fuiſſe refert, in quodam Archipresbytero. Quod ex eo defendi poteſt, quia non tantum in commodum reipublicæ id fieri videtur, quam in vtilitatem ipſius clerici, ne ab aliis iniuria afficiatur, quod mihi ſummè placet, quando inſtans periculum imminet, & non adeſt Iudex Eccleſiaſticus, qui eminenti malo obuiare poſſit, & hanc vltimam opinionem tanquam communiorem, & magis veritati & æquitati conſonam, *ſequendam* duxi.

*Contra Impium Caro. Moli.*

Ex quibus longe repellenda eſt Impij Caroli Molinei opinio ad Alex. conſil. 8. numer. 2. litera B. volum. 1. aſſeuerantis, clericum propter delictum atrociſſimum, non præmiſſa aliqua monitione, poſſe à iudice ſæculari capitis & vltimi ſupplicij pœna affici, loquitur ſane contra Sacra Canonica decreta, necnon contra receptiſſimas opiniones.

*Clericus prima tonſura initiatus qui*

Non verò prætermittendum eſt, primam communem ſententiam minime receptam eſſe, in clericis prima tonſura initiatis, nam quamuis de iure quibusdam ſolemnitatibus, & ſeruatis, & nonnullis cæremoniis, vt habetur in lib. Pontificali

degrada-

degradari debeant. Vſus tamen forenſis frequentiſſimus iam pridem obtinuit, ꝙ ſi dicti clerici primæ tonſuræ, dimiſſis veſtibus, abſque tonſura enormia crimina frequenter commiſerint, abſque vlla degradatione, à iudice ſæculari punitos fuiſſe.

*Cle. primæ tonſuræ & veſtibus dimiſſis. ſe ommi ccc magnis ſceleribus ſtatim à ſæculari iudice puniri poteſt.*

Pari etiam ratione, admitti poteſt dicta communis opinio, vt priuilegium fori amittatur ipſo iure à clericis in minoribus ordinibus conſtitutis, vt ſcribit egregius Couarru. in d. cap. 32. Imò ſi clericus dicta prima tonſura initiatus, ea non demiſſa, nec ſimiliter dimiſſis veſtibus clericalibus, aliquod crimen atrociſſimum commiſerit, propter quod in ſacris ordinibus conſtitutus, curiæ ſæculari præmiſſa degradatione tradendus foret, idem eſſet iudicandum. Ita colligitur ex Aufreri. d. Clement. 1. fal. 19, Boer. deciſio. 69. num. 17. Guil. Benedict. in cap. Raynur. de teſtam. in verbo, & vxorem. in 2. 2. num. 440. Caſſan. in conſuetudi. Burgun. rubr. 1. §. 5. verſic. Archidiaconum. 66. Petrus Auen. de exequen. mand. 1. part. ca. 22. num. 4. D. Couar. dict. cap. 32. num. 3. Eſt tamen neceſſarium, vt iudex ſæcularis contra dictos clericos iuſte procedat eo modo vt ſupra traditum eſt, ꝙ crimen vere & certiſſime probatum ſit, ita vt nulla tergiuerſatione celari poſſit, nam cum qualitas iſta, nempe grauitas ſceleris perpetrati, iuriſdictionem tribuat, ante omnia probanda eſt. Nec ſufficeret quidem, quòd præſumptiue de grauitate criminis conſtaret, vt multis probat Auendan. d. cap. 22.

*In clericis minorum ordinum an idem ſit ſeruandum.*

*Degradatione.* Adde Iul. Clar. in practic. crimin. §. fin. quæſtio. 59. ver ſucceſſi- C
ue quarto. qui hanc opinionem communem eſſe fatetur, teſtaturque aliquando in Mediolanen. Senatu ſeruatam fuiſſe.

*Degradari.*

## CAPVT CXLIII.

1 *Clericus pro nullo crimine eſt degradandus, niſi in iure expreſſum inueniatur.*

2 *Sine accuſatione nemo eſt degradandus.*

3 *Clericus etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, capax eſt ſententiæ degradationis.*

4 *Vbi in canone aliquo dicitur, quod clericus degradetur, & in monaſterium detrudatur, de verbali degradatione intelligitur.*

5 *Forma actualis degradationis traditur remiſſiue.*

DE hac pœna † degradationis a mentio fit in cap. qualiter. el 2. de accuſ. & in 1
cap. tuæ de pœn. In cuius impoſitione notandum eſt, quod voluit Anan. in 2
cap. 1. de cleri. pugna. in duel. quaſi in fin. poſt Anto. quem ibi refert, quod pro
nullo crimine, quantumcunque graui imponitur clerico pœna degradationis, niſi
reperiatur iuſte expreſſum. Ex quo ſunt reſtringenda iura in d. c. qualiter. & cap.
tuæ, quod eſt notandũ ſecundũ. Et aduertendũ eſt † etiã ꝙ ſine accuſ. nemo degradãdus eſt, licet aliàs ſit puniendus, vt in c. dilectus filius de ſim. ſecũdũ Hoſt. ſumm.



Digitized by Google

tit. de accuſat. in §. quis ſit effectus accuſationis, verſic. Ergo ſine accuſatore. Item
b etiam notandum † quod clericus ſit conſtitutus in minoribus, nihilominus eſt ca-
3 pax ſententiæ depoſitionis, ſeu degradationis, ò not. Anton. in cap. at ſi cleric. de
iud. Quod dicit ibi pulchrum Barb. in cap. cum non ab homine. 2. col. de iud. &
reſpondet ad text. in cap. Clericus. lo 2. de vi. & hone. cleric. Et ad id quod not.
Anton. qua ſibi contrarius, & adducit in confirmationem huius text. in c. ſi quis
Epiſcopus 27. quæſti. 1. & vide Arnal. Alb. in repet. c. quoniam. de hær. in 6. fol.
3. co. 2. verſi. Nota quintò, vbi tenet dictam concluſionem, quod etiam clericus
in minoribus conſtitutus, vel ſimplex tonſuratus degradatur, & neminem ex præ-
dictis Doctoribus allegat, ſed Pontificalem librum modernum, *fol. 165.* & aliæ
4 fundamenta, quæ per te vide. Et in iſta † materia degradationis *videtur* colligi do-
ctrina notabilis ex dictis per Abb. in cap. at ſi cler. in princ. in col. 3. de iud. quod
clericus degradetur, & detrudatur in monaſterium, intelligitur de degradatione
verbali, quia ſi fieret actualis, ſtatim fieret de foro ſæculari, vt in cap. 2. de pœn. *li.*
6. Quam dicit eſſe elegantem determinationem Felin. in cap. qualiter. el 2. *in fi.*
5 de accuſatio. Formam verò actualis † degradationis hic non libuit inſerere, quia
facile eſt videre eam volentibus in lib. Pontificali. 205. cum duabus ſequentibus.
Deſcribitur etiam prout actualiter facta fuit in perſona cuiuſdam presbyteri, pro-
pter homicidium qualificatum in 3. part. repetitionis cap. Raynutius de teſt. fact.
per Guilel. Benedict. fol. 41. in proceſſu præuentionali ibidem inſerto.

A **P*Oena degradationis.*** Adde quod cum huius capitis materia latiſſimè pateat, nec breuibus poſſim ea concludere, legendus eſt latiſſimè Carre. in practica criminal. fol. 240. nouiſſimæ editionis. Iul. Clar. in practi. crimina. §. fin. *quæſt. 36.* verſic. Scias autem, & quæſt. 74. Tabi. Ange. & Syluest. in ſummis, in *verbo*, degradatio. Locatus in opere iud. in verbo, degradatio. & eleganter Conradus Brunus lib. 4. de hæreti. cap. 13. Iac. Septim. in cath. inſtit. tit. 46. num. 69. & 70. Ioan. Royas in ſing. fidei. ſing. 48. Alb. Troti. de vero & perfecto cler. lib. 1. cap. 5. num. 3. Didac. Perez. in l. 3. titul. 4. lib. 8. Ord. verſi. cum ergo pœna, Petrus Greg. 3. par. ſyntag. iuris vniuerſi. libr. 31. cap. 30. per totum. Hanc verò degradationem Diuus Hieron. in Epiſtola ad Pammachium regradationem appellat, *idem* lib. 2. ad Iouinianum, & in Ioannem Hieroſolymitanum regradationem vbique appellans, vbi quis ab altiori gradu ſuo vitio ad inferiorem deuoluitur.

*Franc. Duaren. vir doctus ſed parum pius*

Non tamen me præterit, quod Fran. Duarenus, vir ſatis eruditus, ſed *parum pius*, lib. 1. de Sacris Eccleſiæ miniſteriis. c. 3. vix ſibi perſuadet, morem iſtum tradendi clericos exauthoratos curiæ ſæculari veteribus notum fuiſſe, quaſi recens inuentum exiſtimat, ſed eius opinio meritò releganda, & exterminanda eſt. Nos verò qui nihil in Dei Eccleſia temere conſtitutum confitemur, vel in moribus componendis, vel in delictis coercendis vetuſtum eſſe credimus, de quo multi ſunt antiqui canones in cap. ſi quis tumidus. c. felix 15. q. 7. Sed clarius Concil. Toletan. quartum, cap. 18. Concilium Triburienſe cap. 10. cap. 2. de tran. Præla. cap. degradatio, de pœnis. lib. 6. quibus in locis ad exauthorandum Epiſcopum duodecim Epiſcopi, ad presbyterũ ſex Epiſcopi, ad diaconũ tres Epiſcopi deſiderabãtur.

Verum

Digitized by Google

Verùm quia ſumma difficultate tot Epiſcopi poterant congregari, idcirco Gregorius IX. in c. 1. de hæredi. libr. 6. definiuit, vt ſolus Epiſcopus clericum in quibuſcunque ſacris ordinibus conſtitutum degradare poſſet, conuocatis Abbatibus, aliiſque Prælatis, & religioſis perſonis. Nouiſſimè vero Concilium Tridentinum Seſſion. 13. c. 4. de reformatione, præſcripſit formam, quæ in degradatione ſeruari debet.

*Seu degradationis.* Adde D. Epiſcop. Couart. in c. quia not. n. 4. de teſtam. vbi ſcribit, hanc actualem degradationem, minimè moribus receptam eſſe in his qui minoribus ordinibus ſunt inſigniti, ſcripſi ſupra c. 137. verſic. Non verò. B

*Sæculari curiæ tradi.*

## CAPVT CXLIV.

1 *Clericus qua ratione ex Sacrorum Canonum inſtitutis, membrorum mutilatione, aut vltimo ſupplicio puniri non debet.*

2 *Iudex ſæcularis an ſententiam Eccleſiaſtici iudicis, in clericos ſibi traditos ſine qua cauſa cognitione exequi teneatur.*

3 *Appellationi clerici traditi curiæ ſæculari à ſententia iudicis ſæcularis, quando ſit deferendum.*

4 *Extraneus an poſſit pro clerico inuito appellationem proponere.*

SAcrorum † canonum cenſura mirabilis, ideò forſan noluit clericos membrorum mutilatione, aut vltimo puniri ſupplicio, quia cum eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit, ſed deliquiſſent, minori caſtigatione eos emendari poſſe, at cæteros ab illorum imitatione prohiberi confidit. Si tamen pietate hac canonica abutentes incorrigibiles efficiantur, ſtatuit tradi eos ſæculari curiæ legali animaduerſione puniendos, vt ſupra dictum eſt. In caſibus autem certis qui ex ſupradictis colligi valent, amplius incorrigibilitate ſpectata, vt ſtatim eidem curiæ traderentur clerici, in eis delinquentes ordinauit. Quos ſic ſibi traditos iudex ſæcularis punire poteſt pœna laycis impoſita per leges ciuiles, vt ſupra notauimus in verbo, data. Poſſunt etiam † tunc, niſi in crimine hæreſis, *a* iudices ſæculares petere, vt ſibi fiat fides de proceſſu facto contra tales clericos, cùm enim illos punire debeant tanquam ſubditos, iuſtum eſt vt conſtet ſibi illos deliquiſſe, vt notant Docto. in c. 1. de offici. ordi. & in c. at ſi clerici. de iudi. Vt autem ipſam dagradationem actualem, & traditionem curiæ ſequatur realis pœnæ executio, ſolent ſæculares iudices ante actum illum degradationis habere iam notitiam proceſſus, & in continenti degradandum clericum ſibi traditum ad pœnam ordinariam damnare, & ſtatim executionem faciendam præcipere: quod ideò introductum eſt, vt cum maiori exemplo ab omni populo, qui ad actum degradationis acceſſit, pœna infligi videatur. Crederem tamen quòd ſi depoſitus ſic traditus appellaret à ſentẽtia iudicis ſæcularis eum tanquam laycum condemnantis, & eſſet in caſu in quo ſecundum ius, appellationi eſſet deferendum, quod iudex deberet deferre, aliàs nec diuinam nec humanam pœnam euaderet: non enim debet eſſe ille deterioris

(margin: 1 … 2 … a)



Digitized by Google

conditionis, quam quilibet alius laycus pro ſimili delicto damnatus, & hoc præcipuè, quando Iudex Eccleſiaſticus fecit traditionem denegata etiam appellatione condemnato. Bene tamen credo, quod quando
3 † iudex ſæcularis parat executionem faciendam in perſona clerici ſibi tradendi quòd cùm ipſe viderit proceſſum, iam certus fuerit effectus, quòd poteſt denegare ei appellationem, ſicut denegaret in illo caſu cuicunque layco: præterea quamuis in omnibus ſupra ſcriptis pœnis dici poſſit operari conſenſum clerici condemnati, ne aliquis eo inuito pro eo appellare poſſit: in hac tamen ſententia traditionis curiæ, cùm ex ea ſolet mors regulariter
b ſequi, crederem quemlibet etiam extraneum hoc facere poſſe, *b* iuxta l. non tantum. ff. de appel. licet quis dicat
4 † quòd cùm ſententia traditionis non eſt illa, quæ mortem infert, ſed iudicis ſæcularis, quæ poſtea pronunciatur. *Non ſufficit* quòd illa eſt, quæ cauſam præſtat ſententiæ, quæ ſubſequitur, & cuius conſenſus & executio damnationem ſequentem operatur. Pro quo facit quod notat Innoc. in c. qualiter. el 2. de accuſ. in pen. column. dum dicit, quòd ſecundum canones nunquam imponitur pœna corporalis mortis, ſed quòd eſt quædam, quæ quaſi ſimilis ei habetur, ſcilicet quòd relinquitur ſæculari iudici puniendus. Facit etiam in confirmationem huius, quòd notat Felin. in c. cum ſuper de re iudic. in column. 2. vbi ampliando d. l. non tantum. dicit eam procedere, etiamſi agatur de morte ciuili, vt de deportatione, motus per ea, quæ notat Bart. in l. Stichus. ff. de pecu. leg. Et Bald. in l. fin. C. de neg. geſt. ex quibus doctrinis Innoc. & Felin. poſſet etiam dici, vt eodem modo habeat locum diſpoſitio. d. l. non tantum. quando clericus damnatur ad pœnam perpetui carceris: quia talis pœna ſatis videtur eſſe ſimilis pœnæ mortis, & poſſet meritò iudicari mors ciuilis: quamuis ego *ſoleo* dubitare de prædicta ampliatione Felin. quia. d. l. non tantum. multum conſiderat, quòd ibi ille, pro quo permittitur extraneo appellare, ducitur ad ſupplicium, & tunc etiamſi reſiſtat, nec velit admitti appellationem perire feſtinans, lex illa diſponit appellationem admittendam. Quando autem quis ſolummodo deportatur cùm non amittat vitam, vel membrum, nimirum ſi acquieſcendo ſententiæ impediat appellationem extranei in eius fauorem volentis appellare, præcipuè quia doctores, quos allegat Felin. in eo, quòd ſuæ opinioni fauere videntur, nihil tractant. de materia d. l. non tantum. ſed de actione negotiorum geſtorum, quam tribuunt ſoluenti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdendi perſonam, in quo caſu loquitur Bald. & ſententia Bar. quæ videtur magis vrgere, ſolùm loquitur in eo, qui ſoluit pro eo, qui aliàs erat paſſurus damnum in perſona, libertate, vel ciuitate, vt poſſit repetere, licet alter dicat, quòd ipſe mallet pati illud damnum, quàm quòd tanta pecunia ſolueretur, non tamen facit mentionem, quòd eo inuito hoc eſſet ſolutum. Et quamuis ita poſſet intelligi doctrina Bar. longè diuerſum eſt, poſſe repetere pecuniam ſolutam pro eo, qui aliàs perditurus erat ciuitatem, quàm poſſe appellare pro eo qui deportatur, ſi ipſe acquieuit ſententiæ.

A

*Iudices ſæculares non vi.*

N*Iſi in crimine hereſ.* Adde Bald. in authen. clericus. C. de Epiſcop. & Cleric. Angel. in l. Diuus. 2. ff. de cuſto. reor. Iaſ. in l. magiſtratibus. ff. de iud. omni. iudic. vbi

vbi Deci. & Purpur. quam opinionem communem eſſe teſtantur Alci. in c. pernitioſum.num.100. de offi.ordin.Bero.in c.at ſi clerici,num.79. de iudic. Boſſi.in tit. de hæretic.num.35.Iacob.Septimac.in catholi.inſtit.tit.36.n.5. Iul. Clar. in practic. crimin.§.fin. quæſt.99.verſic.quæro etiam.eamque ſequitur Alphonſ. à Caſtro.lib. 1.de iuſta hæretic.puni.c.23. Villadie.in tractat.de hæret.quæſt. 19. Bern. Comenſi. in lucerna,in verbo, Executio.§.6. verſicul. ſed quæritur. Ioan. Roias in ſing. fidei. ſing.107.& in tractat.de hæret.2.part.quæſt.50.Campegi.ad Zanchin.in tractat.de hæret.c.8.

*ſo proceſſu Inquiſitorū illorum ſententiam exequi tenentur.*

Contrariam tamen opinionem tenet Bart. in d. l. magiſtratibus. numer. 4.aſſeuerans,iudicem ſæcularem noua Inquiſitione inſtituta tam de proceſſu & ſententia Inquiſitoris,quàm de crimine cognoſcere poſſe,& ea ratione nō prius teneri ad inquiſitoris ſententiam exequendam,quam ei de iuſtitia proceſſus cauſa cognita plena fides facta fuerit: quam opinionem communem eſſe legiſtarum fatentur Imo.in cap.1. numer.16.de offic.ordin. Felin. in c.ad abolendam.de hæretic.Ferdinand.Menoch.in 1.part.de teſtam.§.6.numer.16.Iul.Clar. libr. 5. recep. ſentent.§. fin quæſtion.69.verſic.quæro etiam.Practic. Conra.fol. 597. numer.63. Iacob.Septima.in Cathol.inſtit.titul.36.numer.4.Iodo.in practi.crimin.c.61.numer.54.qui ſcribit Bar. doctrinam vſu receptam eſſe, & refert Igneum in l. 1. §. cum dominus. numer.41.ff.ad Sylla.quòd vidit eam ſuo tempore ſeruari per Senatum Mediolan. quod fuerunt abſolutæ quædam mulierculæ, quæ antea condemnatæ fuerant de hæreſi ab epiſcopo Parmenenſi & inquiſitore, quas compertum fuit rectè de fide ſenſiſſe,refert in Gallia idem contigiſſe.Sed verior & communior eſt prima opinio, quæ manifeſtè probatur in c.inquiſitionis.§.prohibemus.de hæretic. libr. 6.quam ſeruari per Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ aſſeuerat Mattheus de Afflict.in procem. Conſtit.Siciliæ in gloſ.incip.*Gladij*.quæ in Hiſpania ſeruatur teſte Iacob. Septim.vbi ſupra allegaui, impius ſanè apud Hiſpanos: nec à pœna eſſet immunis qui contrarium pertinaci animo aſſeueraret. Maximè cùm apud nos ſemper conſtituantur inquiſitores,qui viri ſunt integerrimi eruditi,& omni laude digniſſimi,qui maturo ſemper conſilio,cauſas ad fidem ſpectantes æqua lance iudicant,cuius rei non vulgare teſtimonium nobis præſtat, D. Antonius Moreion (vir & gentilitia nobilitate, & literis inſignis) qui poſt magnos in vtroque iure progreſſus, poſt publicam interpretandi iura Pontificia in Salmanticenſi Academia functionem, poſt ſenatoriam dignitatem conſilij Reuerendiſ. Toletani Archiepiſcop. poſt Vicarij generalis Complutenſis Curiæ celeberrimæ,per ſex annos magno conſilio,munus ampliſſimum adminiſtratum, ad Sanctæ inquiſitionis prætorium inſignis Ciuitatis Cæſarauguſtanæ meritiſſimè nunc fuit promotus: magna hæc ſed maiora à tanto viro ſperamus,ad rem igitur rediens. Hæc etiam opinio in dominio Mediolanenſi iam ſeruari affirmat Clar. in d. quæſtion. 69. ſcribit,quòd regnante Philippo huius nominis ſecundo Hiſpaniarum Rege Catholico & inuictiſſimo( qui nunc fœliciter regnat) ſemper vidit ſeruari,quòd lata ſententia per Eccleſiaſticos iudices de hæreſi contra aliquem, ſtatim quòd remittitur iudici ſæculari abſque aliqua cauſæ cognitione traditur flammis, & comburitur, dicitque ita in illius dominij Senatu decretum fuiſſe.

*D. Ant. Moreion Inquiſitor Cæſarauguſtanus laudatur.*

Eſt qui-

*Apoſtolicis decretis ſtabilitum eſt quod inquiſitores magiſtratibus acta proceſſus oſtendere nō tenentur.*

Eſt quidem quęſtio hæc definita Bonif. VIII. conſtitutione, quę incipit, *Dilectus filius*, qua continetur inter Bullas Apoſtolicas pro Officio Sanctę Inquiſitionis. pag. 57. Itaque Inquiſitor nullo modo oſtendere debet proceſſum à ſe factum, ſed ſæcularis magiſtratus ſententiam Inquiſitoris ſine mora exequi tenetur, quòd ſi id facere ſine legitima cauſa differat, eccleſiaſtica cenſura compelli poteſt, ita cautum aſſerit Ber. Com. iii d. lucerna iuris, in verbo, *Executio*. §. 7. verbo, *Imo Inquiſitor*. vbi refert ad hoc Vrbani IV. reſcriptum, incip. *Cùm ſicut*. Idem ferè ſancitum eſt Alexād. IV. Pontificis Maximi conſtitutione quadam, circa hanc rem edita, quæ incipit: *Ad audientiam*, quam refert Franciſcus Pegn. ad directorium inquiſitorum. 3. part. Scholi. 99. fol. 208. column. 2. qua ampliſſima poteſtas tribuitur *inquiſitoribus*, aduerſus ſæculares magiſtratus negligentes, ſeu differentes exequi *ſententias* contra hæreticos prolatas, quæ ex iuris communis ſanctionibus, ſtatim exequendæ ſunt c. vt inquiſitionis. §. prohibemus de hæretic. libr. 6. Quod Hiſpania noſtra piè obſeruat, quia quam primum in publica actione Sacroſanctæ Inquiſitionis ſententia relapſorum, ſeu impœnitentium, aut aliorum, qui traduntur curiæ ſæculari, legitur, ſtatim iudex ſæcularis in ſuum forum eos recipit, & ad ſupplicij locum pronunciata ſententia mortis, ſeu combuſtionis, rei deducuntur. In Italia autem in multis eius partibus iudices ſæculares, non ſtatim reos ad ſupplicium ferunt, ſed per tres, vel quatuor dies ſuis carceribus detinent, deinde illos morti tradunt. Nec hoc à ſacris conſtitutionibus alienum videtur, nam Innocentius IV. bulla quadam incip. *Ad ſtirpanda*. relata in bullis, ſeu literis Apoſtolicis pro ſanctæ Inquiſitionis officio, pag. 6. permittit, vbi ita ſcriptum eſt: *Damnatos verò de hæreſi per diœceſanum, vel eius Vicarium, ſeu per inquiſitores prædictos poteſtas, vel rector, vel eius nuncius ſpecialis, eos ſibi relictos recipiat ſtatim, vel infra quinque dies ad minus, circa eos conſtitutiones contra tales editas ſeruaturos*. Hactenus Innocent. ſummus Eccleſiæ Præſul. Ex qua conſtitutione facile intelligemus, non eſſe negligentes ſæculares magiſtratus, nec velut hæreticorum fautores plectendos, qui per quinque dies hæreticorum ſupplicium differunt, ſed quia forte ex ea dilatione, aliquod inopinatum malum oriri poſſet, ſalubrius eſt, quod in Hiſpania ſeruatur, à qua conſuetudine non licet recedere.

*In Hiſpania cum in publicis fidei actionibus hæreticorum ſæcularibus iudicibus remittuntur, ſtatim puniuntur, quod in Italia ad tres vel quatuor dies differtur.*

*Sententia inquiſitorū, ſi iniuſtiſſima ſit an ſit à ſæculari iudice exequenda.*

Sunt tamen qui cenſent, non eſſe locum ſupra allegatis Pontificiis conſtitutionibus, nec prædictæ communi opinioni, quando iudici ſæculari manifeſtiſſimè conſtaret, inquiſitorum ſententiam iniuſtiſſimam eſſe, quo caſu illa exequi non tenetur, quia non debet eum flammis tradere, quem compertùm habet innocentem eſſe ad eoſdem inquiſitores, vt diligentius eam examinent. Ita tenuerunt Alcia. in d. c. 1. offici. ordi. numer. 110. Brun. libr. 4. de hæretic. c. 15. Villadiego. de hęret. q. 19. Sed opinio hæc longè repellenda eſt, nam ſæcularis iudex nullo modo poteſt ſcire illum innocentem eſſe, quē hęreticū eſſe inquiſitores pronunciant. Cùm tanquā iudex ex actis cauſæ ſibi ſit interdictum, eſt quidē iudex incōpetens cùm hæreſis crimen merè Eccleſiaſticum ſit. Cum hac concluſione omnes tranſeunt, ita dicit Alcia in d. c. 1. num. 73. & eam dicit communem, Iul. Clar. in practic. crimin. §. hæreſis. verſic. hoc crimen. & quam plures ſequuntur, quos refert Siman. d. tit. 36. numer. 4. Dicit tamen Practica Mileij. fol. 75. numer. 38. quòd hodie iudex ſæcularis co-

ris co-

ris cognoſcit de crimine hæreſis: & quod ipſe plures vidit comburi propter hoc crimen iudicatos à Præpoſito Pariſienſi ex indulto Summi Pontificis, de iure autem ſupradicta communis opinio amplectenda eſt. Si verò vt priuatus iudex ſæcularis ſcit, hæreticum ſibi traditum non deliquiſſe, ſcientia hæc prorſus inanis eſt. Cùm ſecundum propriam conſcientiam iudicare non debeat. l. illicitas. §. veritas. ff. de offici. Præſi. c. paſtoralis. §. quia verò. de officio delega. gloſſ. in cap. 1. de offici. ordi. quam opinionem communem eſſe teſtantur Barba. in d. §. quia verò. numer. 36. & ibi Felin. Alci. in d. c. 1. de offici. ordi. numer. 83. Couarr. in libr. 1. vari. reſol. c. 1. num. 6. & ex Theologis Domin. Soto. lib. 5. de iuſt. & iure. quæſt. 4. art. 2.

*Iudex ſæcularis, vtrum de nullitate ſententiæ inquiſitorum cognoſcat.*

Non deſunt qui exiſtiment, iudicem ſæcularem cognoſcere poſſe de nullitate illius ſententiæ, quæ ab inquiſitoribus lata eſt. In eo caſu in quo iuriſdictionem non habent, quia cum ea ſententia nulla ſit, exequenda non eſt. Tunc quidem iudex ſæcularis non iudicat de hæreſi, ſed de ſententia nulla, ita tenuerunt Villadiego & Brun. in locis nouiſſimè allegatis, ſed horum opinionem iuſtè increpat Iacob. Septi. d. c. 36. num. 7. Quia iudex ſæcularis merus eſt executor, nec vllam hæreſis cognitionem habet. vt in d. c. inquiſitionis. §. prohibemus. de hæreti. lib. 6. Ita vt nec poſſit pœnam pro hæreſis crimine impoſitam commutare. de quo eſt communis opinio teſte Boſſi. in practi. crimin. titu. de hæreti. numer. 37. idem ſcribit Iulius Clar. d. §. fin. quæſtion. 69. dicens ſemper vidiſſe ita obſeruari. Et opinionem iſtam, non ſemel publicè docuimus, præſertim cum hoc anno 1594. interpretaremur in ampliſſimo Gymnaſio noſtro tex. in c. cùm ſit generale. de foro competenti.

B

*Clericus pro reo condemnato an appellare poſsit.*

*Hoc facere poſſe.* Adde tex. in l. additos. C. de appella. Ange. in l. 2. C. quorum appella. non recipiant. Felin. in c. cùm ſuper. de re iudi. Ang Areſ. in tract. maleſi. in part. *præſente dicto Cayo.* numer. 8. Hippo. ſing. 201. Anton. Gome. libr. 3 cap. 13. num. 31. Et vtrum clericus poſſit pro reo condemnato appellare, ſunt qui dicunt, non eſſe permiſſum. Specula. tit. de aduocato. §. 1. numer. 8. Contrariam tamen ſententiā amplectitur gloſſ. in l. addictos. in verbo, quibus. C. de Epiſcop. audi. quam doctores ſequuntur, vt teſtatur Aug ad Angelum in tractat. maleſi. in verbo. *Præſente Cayo*, numer. 5. & opinionem iſtam veriorem eſſe teſtatur Iulius Clar. in practic. criminali. quæſtion. 94. verſic. Sed etiam. dicens quod cùm appellatio tendat ad rei defenſionem, meritò clericis eſt permiſſa, ſed apud Hiſpanos, tā in laycis quàm in clericis, cùm contrarium iure canonico expreſſum non ſit, Regia Partitarum lex ſeruari debet. l. inquam. 6. tit. 13. part. 3. quæ corrigit ius commune quatenus definiuit, quòd ſi condemnatus acquieſcat ſententiæ, extraneus non poſſit appellare, ſed eius conſanguineus: cuius non meminit inſignis D. Couarru. libr. 1. var. reſolut. c. 1. num. 10. Eſt etiam apud nos aliud ſpecialiſſimum in cauſis criminalibus in ſupremis Hiſpaniæ tribunalibus, in quibus cognoſcitur de appellatione dictis cauſis interpoſita, etiam poſt dies appellandum conſtitutos, vt teſtatur Couarru. in d. c. in fin.

* *
*

*Pœnisvè aliȷs pecuniariȷs.*

## CAPVT CXLV.

1 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt pro corrigendis criminibus, pecuniarias pœnas imponere.*

*Epiſcopus an fiſcum habeat.*

3 *Iudex Eccleſiaſticus, qui per ſtatutum pecuniariam pœnam imponit, iuſtè eam poterit retinere.*

4 *Clericus, qui non habet in bonis, corporali pœna puniendus non eſt.*

1 PEcuniarias pœnas † inferre ſubditis ex c. dilectus. de offic. ordina. videtur licere
2 eccleſiaſticis iudicibus. *a* Pro corrigendis autem exceſſibus & puniendis crimi-
2 nibus exigere illas prohibet text. in c. licet. de pœnis. Et quia † in hoc iura aliqua inuicem aduerſari videntur, Cardina. poſt Hoſtien. in c. vt clericorum. de vi. & honeſta. clerico. ſic inter ea pacem componere nititur, quòd delinquentes non ſunt in pecunia puniendi, quando fit ad imburſandum, quia tunc illud præſumitur emanare ex fonte auaritiæ: ſecus ſi cauſa correctionis fiat, & ex fonte charitatis procedat, quod præſumitur iuſtè fieri, dum Iudex non imburſat, ſed pauperibus erogat. Facit etiam quod notat Bald. in auth. bona damnatorum. C. de bonis damna: videlicet, quòd epiſcopi de iure deberent condemnare ad pœnam criminalem ſoluendam cameræ Romanæ, non ſuæ, licet de conſuetudine contrarium ſeruent, quod refert & ſequitur Anani. in c. excommunicamus. el 1. in princip. fin. col. in fin. de hæreti. & idem Bald. in rubric. C. de priuil. fiſc. dum firmat, quòd Epiſcopus non habet fiſcum, & quòd Angel. notat. in auth. vt nulli iudicum. §. quoniam. in fin. colla. 9. dum dicit quòd videtur ibi caſu, quòd Epiſcopus, qui punit aliquem clericum, non poteſt in ſententia dicere, quòd pœna ſibi detur, faciunt etiam nota. per Barba. in conſi. 21. A Ioue principium. in 3. vol. in fin. vbi poſt alia dicit, quòd nec gloſſ. nec text. nec doct. dicunt, quòd epiſcopus habeat fiſcum: licet aliter loquantur Ant. & Abb. in c. quia diuerſitatem. de conceſſio. præbend. de quo tamen vide latius per Felin. in c. irrefragabili. §. cæterum. verſicul. quarta concluſio. de offic. ordina. vbi refert plura ex prædictis, & tandem concludit, quòd verior opi-
b nio videtur, quod epiſcopus habet fiſcum, *b* & inter alia allegat Fran. de Pauinis dicentem, quòd quicquid ſit de iure hodie de conſuetudine generali Epiſcopus habet fiſcum. Et vide doctorem noſtrum Hiſpanum Ioan. Lupum in repetitio. Rub. de donat. inter vir. & vxor. fol. 22. column. 2. verſicul. Secundum dictum. vbi in hoc articulo cogitat ipſe dicendum, quòd Epiſcopus non habet fiſcum propriè, impropriè tamen ſic. & quòd bona confiſcanda clerici non beneficiati applicentur epiſcopo, beneficiati verò eccleſiæ, in qua habuit beneficium. Quando verò
3 per ſtatutum imponit iudex † eccleſiaſticus pœnam pecuniariam, tunc poteſt il-
c lam ſibi retinere. *c* ita tenent Hoſtien. Abb. & Archid. in locis per Felin. relatis. in d. §. cæterum. column. penult. verſicul. Secunda concluſio. Si autem ipſemet iudex eccleſiaſticus vellet per ſententiam pœnam pecuniariam ſibi retinere, licet id facere poſſit: honeſtius tamen aget, ſi in pium vſum pœnam deputauerit, ſecundum Felin. ibi. verſicul. Tertia concluſio. Quando verò Epiſcopus indigeret euidenter,

poſſet

poſſet retinere, etiam in caſu, quo per ſententiã imponeretur pœna, vt ibi per eum. de quo nota. per Henricũ Botteum, in tractat. de Synod. Epiſcopi.3.part.13.concluſ. numer.123.charta.326.to.2.tractat. diuerſor. doctor. Vnum inſuper † propter cleri- 4
corum dignitatem exiſtimo debere fieri, quòd licet aliàs damnati propter crimen ad pecuniariam pœnam, ſi non habent in bonis, luere debent in corpore, vt in l. fina.ff. de in ius vocand. vbi Bald. & in l.1. in fin. ff. de pœnis. clerici tamen in ſacris conſtituti, ſi inopes ſint in defectum pecuniȩ non punietur corporaliter, *d* tum pro- d
pter perſonarũ dignitatem, tum etiam quia leuia ſunt delicta, propter quæ clericis inferant conſtitutiones ſynodales, vel conſuetudo pecuniariam tantum pœnam, fateor tamen quod tunc licebit iudici, in aliam ſuſpenſionis, exilij, vel aliàs pro arbitrio conſideratis circumſtantiis debitis commutare, aut in aliqua ſpiritualia opera celebrationis, officiorum, aut orationis, ſeu ieiuniorum conuertere.

E*ccleſiaſticis iudicibus*. Adde Abb. in c. vt clericorum n.10. de vita, & honeſt. cle- A
ric. vbi hanc opinionem communem eſſe fatetur, idem teſtatur Iuli. Clar. in practica crimina. §. fin. quæſtio. 80. verſic. in hac autem, circa quam vide latè Petrũ Rebuff. iu rubric. de publi. concubin. §. quia verò. Cauere tamen debent Eccleſiaſtici iudices, ne in imponendis his pœnis pecuniarijs modum excedant, ſed peccati qualitatem, & perſonarum conditionem attendere debẽt, & potiſſimum animaduertere debent, ne quis auaritiæ vitio poſſit illos inſimulare. Eſt equidem in omnibus iudicibus auaritia vehementer reprehendenda, ſed maximè in iudicibus Eccleſiaſticis.

*Iudex Eccleſiaſticus pecuniariam pœnam imponit.*

Circa quod egregia ſanctio ſtatuta fuit in Concilio prouin. Toleta. anno 1565. act.2.c.14. quæ ſic loquitur: *Pœna pecuniariæ, ſi quando à iudicibus ordinariis iuxta rationem delicti vel delinquentis qualitatem eas imponi contigerit, in pios tantum vſus, & pro executione iuſtitiæ, non pro priuata Epiſcoporum vtilitate expendantur arbitrio Epiſcopi, vel eius vicarij.*

Hanc etiam facultatem imponendi pecuniarias pœnas, vel mulctas (de qua in hoc capite) habent Inquiſitores hæreticæ prauitatis, hoc ſanè omni difficultate caret, quia omnes antiqui & nouiſſimi vno ore fatentur Reper. Inquiſition. in verbo, *Sententiam*. §. *Item circa formam*, & verbo. *Extorquere*. §.1. Villadiego, in tractat. de hæreticor. quæſt.8. num.6. Carr. in tractat. de hæreticor. num.79. Franciſc. Penna in annot. ad director. inquiſit. lib.3. Scholi.147. & ita decretum eſt Alexandri. IV. Pontific. Maxim. conſtitutione, incip. *Stirpatione*, edita anno Domini 1258. quæ habentur in lib. literarum Apoſtol. pro Sancto Officio. Inquiſitio. fol. 134. quam vide.

*Inquiſitores hæreticæ prauitatis pecuniarias pœnas imponunt.*

Quæ quidem pœna ſeu mulcta, tunc temporis ab Inquiſitoribus erit imponenda, quando rei dilati ad gremium Eccleſiȩ reuertentur, non verò quando ſunt pertinaces, vel relapſi, quia tunc omnia illorum bona ſunt confiſcata. Tum quia pecuniaria mulcta ad correctionẽ & emẽdationem imponitur, tradit Carr. in d. tract. n. 79. Zanchinus de hære. c.19. num.1. quæ ratio hoc caſu ceſſat. Imponitur potiſſimè pecuniaria pœna contra diuites, qui ad fidẽ Catholicã redeunt, cũ hi nõ vulgariter

*Pecuniaria pœna ſiue mulcta quando ab inquiſitoribus imponatur.*

 dolere

dolere ſolent, his pœnis condemnari. Et pœna illa ſemper eſt iniungenda, quæ magis timetur, ita ſcribit Zanchinus d.c.19.num.3.

*Pœna corporalis iniuſte ponitur ab eccleſiaſticis iudicibus quando alternatiuè cõcipitur ſi pecuniaria intra ſtatutũ tempus non ſoluitur.*

Quòd ſi reus inopia laborat, vt non poſſit pecuniarias pœnas ſoluere, puniuntur aliis ſalutaribus pœnis inquiſitorum arbitrio. Quo fit vt nunquam mihi placuerit quod ſcribit Repertorium Inqui.in verbo, *Sententiam.§.Item circa.* Aſſeuerás, quod ſæpe ſolet contingere, vt ille cui imponitur pecuniaria mulcta, iam ſoluere non poſſit, & hac ratione caute facturum inquiſitorem, ſi hoc caſu bimembrem ſententiam proferat, hoc modo: Condemno te in tanta pecuniæ quantitate ſi ſolueris intra tantum tempus, quòd ſi non feceris, talem corporalem pœnam ſubeas, ſed labitur mea ſententia. Quia antequam quis damnetur pecuniaria mulcta, inueſtigandum eſt, an poſſit eam ſoluere. Et quamuis in ſæcularibus tribunalibus hoc liceret, non verò in Eccleſiaſticis, in quibus fugienda eſt auaritiæ ſuſpicio. Quod in primis obſeruandum eſt in clericis, qui quando pecuniam ſoluere non poſſunt, corporali pœna plectendi non ſunt. Vt docet Epiſcopus Calagurri. hoc c.num. 4. Fran.Pegn.in annot.ad Director Inqui.3.part.Scholi.147.

*Pœna pecuniaria eſt cõtra proferentes verba hæreticalem imponenda.*

Deinde Inquiſitores pro ſuo arbitrio, pœnas pecuniarias imponunt contra illos, qui verba hæretica proferunt ludendo, aut ira incenſi, vel ex fatua ſimplicitate, & ignorantia quæ excuſatione imponenda caret, Villadiego de hæretici. cap. 8.num. 6.

*Pena pecuniaria impoſita ab inquiſitoribus piis vſibus ſunt applicanda.*

Pœnæ verò applicandæ ſunt vſibus piis, & Sanctæ Inquiſitionis officio, quia nulla cauſa magis pia & fauorabilis eſſe poteſt quàm cauſa inquiſitionis, cuius maximo & ſingulari beneficio hæreſes extirpantur, & illa ſumma ratio eſt, quæ pro religione facit. l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſum. funer. Nec amplectenda eſt Ludo. Carrerij opinio aſſeuerantis, non alias pœnas pecuniarias Sancto officio applicandas eſſe, quàm ſi neceſſitas vrgeat, quia ſecluſa neceſſitate id fieri poteſt, quia vtiliſſimum eſt (ne dicam neceſſarium) Sanctum Inquiſitionis officium pecuniis abundare, vt quoties oportuerit ſine familiarium & miniſtrorum incommodo. fiat hæreticorum inquiſitio. captura, & alia multa quæ fieri contingunt.

B *Habet fiſcum.* Adde glo. in c. quia diuerſitatem. de conceſſi. præbend. Card. in Clementin. 2. §. 1. de hæreti. Barba. in capit. 1. de probation. num. 61. Abb. in c. 2. de ſucceſſio. ab inteſta. licet ipſe in c. tuæ. de pœnis. dicat opinionem hanc non probari, ſic prædictam opinionem ſequutus aſſerit Aufreri. in Capella. Tolo. quæſtio. 274. poſſe nominari publicum fiſcalem procuratorem ipſius tribunalis, & iuriſdictionis Epiſcopalis, quamuis aſſeuerat, non id facile admitti à Regiis & ſæcularibus magiſtratibus, & hanc opinionem communem eſſe, & vſu comprobatam fatetur D. Couarr. in lib. 2. varia. reſolu. c. 9. num. 11. eam ſequitur Fran. Marti. deciſion. 339. num. 12. Gam. Ari. in l.7. Tau. nume. 75. & hanc opinionem omnes tenent, vt ſcribit Petrus Foll. in practi. crimi. can. fol. 68. num. 14. & moribus in Hiſpania recepta eſt.

C *Retinere.* Adde. Ioan. Lup. in repeti. rubr. de dona. inter vir. & vxor. §. 39. colum. penult. Couarr. d. c. 9. num. 9. & vide Concilium Coloni. ti. de iuriſd. eccleſi. cont. c. 8. & concil. Tolet. celebratum anno 1565. act. 2. c. 14. ſic diſponens: *Pœna pecuniariæ ſi quando à iudicibus ordinariis, iuxta rationem delicti, vel delinquentis qualitatem . . . . imponi*

imponi

Digitized by Google

*imponi contigerit, in pios tantum vſus, & pro executione iuſtitiæ, non pro priuata Epiſcoporum vtilitate expendantur arbitrio Epiſcopi, vel eius Vicarii. Deputeturque ab eodem Epiſcopo, qui eaſdem pœnas recipere debeat, earumque rationem reddere teneatur.*

*Non punitur corporaliter.* Adde Iacob. Menoch. de arbit. iudic. quæſtion. libr. 2. caſu. 447. num. 7. qui alios allegans contrariam opinionem profitetur, idem ſequitur Caſpar. Baez. de inope debitore. cap. 11. num. 3. Sed in forenſibus controuerſiis authoris noſtri opinio recepta eſt. Poteſt tamen contraria opinio intelligi, de commutatione pœnæ corporalis, quæ non eſt corporis afflictiua, nempe ſuſpenſionis vel exilii vel ſimilis, quæ perpenſis circumſtantiis criminis, in defectum pecuniariæ condemnationis infligi iure optimo poteſt, & hic conſiderat author. D

*Corporalibus.*

## CAPVT CXLVI.

1 *Pœna corporalis rariſſime clericis eſt imponenda.*
2 *Iudices Eccleſiaſtici in puniendis clericorum flagitiis, mitrationis pœna vti ſolent.*
3 *Clericus an ad triremes damnari poſſit.*

CVm priſcis illis venerandis patribus (quorum loco tempeſtate hac infelici nati ſunt, eccleſiæ filii moribus & meritis ſatis diſpares) qui Eccleſiæ regimini tantum inſudarunt, ſumma fuerit cura, vt tales eſſent in ſuis moribus clerici, quod vitæ ſuæ ſplendor ad eos honorandos alliceret, elegerunt potius etiam propter leuia delicta eos ſtatim ab eccleſiaſtico gradu repellere, quam in ſuo gradu manentes (pœnis corporalibus inflictis) infames ac paruipendendos efficere. Hinc etenim experimur, quod in cunctis antiquis Canonibus, ac ſacris † conciliis rariſſimè corporalis pœna clericis impoſita eſt. Vnde prudentiam eorum non zelo vacuam imitantes, debent eccleſiaſtici iudices ſacerdotum ſaltem crimina, pœnis corporalibus publicis rariſſime cohibere: laudo tamen (quia plures viliſſimi homines moribuſque pernicioſiſſimi ad ſacerdotium admiſſi ſunt, non ſine magna dignitatis ſacerdotalis deformatione, animarumque iactura) quod eccleſiaſtici iudices tales de criminibus conuictos priuatim alicuius clerici manu, aut propria (parentum more) verberibus affligant. Quid enim frenare valebit plurium clericorum ſæpius iterata flagitia, qui carceres contemnentes, ac de pœna mortis ſecuri, non niſi vitiis delectantur, Cum eos paſſim deponere aut dehoneſtare nec liceat, nec expediat: illi inſuper qui ab exercitibus, ſtabulis, ſcortis ad ſacros ordines aſcenderunt, ab ipſis incunabulis prauiſſimis imbuti moribus, quo pacto à tam inueterata nequitiæ conſuetudine auerti poſſunt, niſi in chamo & freno maxillæ eorum conſtringantur, virgaque regantur ferrea. Inter alias autem pœnas corporales, quæ clericis inferri ſolent, pœna mitrationis annummeratur, qua etiam aliquando vtuntur eccleſiaſtici iudices: hanc quidem corporalem eſſe dicit Car. con. 94. inci. hæc eſt quædam inquiſitio. quia continet corporis coertionem, aſſeritque ad illam in- 1

currendam dolum requiri, ſicut in aliis corporalibus pœnis. Et vide Ioan. de Ana.
2 in cap. Inquiſitionis. column. 2. de accuſa. vbi dicit, quod † iſti qui fuſtigantur, mytrantur, vel ponuntur ad catenam, vel quid ſimile, ſunt infames. Venit inſuper
3 in † vſum (in Italia præcipuè) alia quædam corporalis pœna, qua ſolent puniri clerici, videlicet damnationis ad triremes, cuius pœnæ impoſitio forſan fundari cœpit ex his, quæ notat Innoc. in cap. qualiter el 2. de accuſat. in penult. column. verſic. & ſunt, vbi ſcripſit, quod pœna damnationis in metallum non inuenitur ſæpe in canonibus poſita, ſed ſi imponeretur, non retractaretur. Cuius forſan doctrinam ſequentes Iudices eccleſiaſtici, *illam pœnam* damnationis *in* metallum *imitantes* imponunt, ea præcipuè ducti ratione, quia certi ſunt, quod *triremium duces* traditos ſibi ad earum miniſterium non patiuntur fugere. Poteſt præterea & hæc pœna fundari in verbis Auguſtini, quæ ad Marcellanium Comitem ſcripſit. de quibus in cap. 1. & 13. quæſti. 5. vbi intercedendo pro quibuſdam clericis qui presbyteros interfecerant, & alia grauia commiſerant, ne eos mortis ſupplicio punirent, inquit hoc magis ſufficere volumus, vt viui & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine inſana ad ſanitatis otium legum coertione dirigantur, vel à malignis operibus alicui vtili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non ſacerdotibus practicandam admitterem, dum exceſſus grauitas poſtulaſſet, poſtquam numerum, & temeritatem clericorum tantum creuiſſe conſtat, & detruſionis in monaſterio pœna (quæ ad eorum emendarionem ſalubrior eſſet ac dignitati ordinis honeſtior) imponi non poteſt propter monaſteriorum exemptiones. In ſacerdotibus
a autem, nec faciendum approbo: *a* & quod factum fuerit, aliquando reprobare meritò non iudicabit indecens, ſacerdotes Dei, quibus maior dignitas eſt collata quam Angelis, quantumcunque facinoroſos, tam perpetuo ac infami punitionis generi tradi, vbi tanta eſt ſceleratorum hominum copia, tantus ſqualor, tantus denique omnium ærumnarum, ac immunditiarum aceruus, vbi inſuper paſſim damnatos, homines, & nudari, & flagella laycorum manibus pati quotidianum eſt: niſi in caſu quo poſt degradationem ſacerdos tradendus eſſet ad vltimum ſupplicium ſubeundum ſæculari curiæ. Et tunc etiam tolerabilius crederem ſacerdotem quemquam poſt traditionem curiæ turpiſſimo quouis mortis genere (*dum tamen* momentaneo) vitam finire, quam ipſum longo vitæ interuallo cum tot facinoroſis hominibus, ac infidelibus ſæpius tali quotidiana pœna torqueri: quod forſan illius animæ ſalubrius eſſet, quia in breui illo vltimo ſupplicio de commiſſis dolens deuotius (atque ob id ſecurius) moreretur. In triremibus autem vitam agendo non ſolum de præteritis non eſt ſperandus dolor, ſed deteriores mores eos ibidem acquiſituros, & cum illis morituros veriſimilius timeri poteſt.

A NEc *faciendum approbo.* Adde Martin. Nauar. in cap. nullam. 18. quæſtion. 2 num. 52. quo loco diſputat, an liceat iudicibus eccleſiaſticis, prælatiſuè regularibus condemnare ſubditos ad Regias triremes. Tandem de iure videtur aſſerere non licere, quamuis dicat, conſuetudinem valere, qua hoc permiſſum ſit. Author tamen hoc capite hanc conſuetudinem increpat in Sacerdotibus, cuius

opinio

opinio ſummè placet Iulio Claro in practic. crimin. §. fin. quæſtio. 70. verſic. frequens eſt, præterquam ſi tantum clericorum crimina creuiſſent, eorum improbitas aliter non poſſit coerceri, dicitque in illo Ducatu Mediolanenſi dicta pœna paſſim ſolita eſt imponi. Et in Hiſpania ſæpiſſimè imponi pro grauiſſimis crimininibus, non obſtante iſtius Domini Epiſcopi opinione, ipſe ſum teſtis. Et nouiſſimè contra clericos tertio blaſphemantes pœna triremium ſtatuta fuit à Pio. V. Pontifice Roman. apud ſanctum Petrum anno incarnationis Domi. 1566. Kalend. April. quæ continetur inter motus proprii. fol. 36.

In regno tamen Fran. ſæculares magiſtratus, minimè patiuntur, clericos aliis pœnis quam ſacris Pontificum conſtitutionibus puniri, ob idque pœna hæc aduerſus clericos minimè imponitur, vt aſſeuerat Franc. Duar. lib. 1. de Sacri. Eccleſ. min. cap. 3. referens damnatum fuiſſe iudicio Curiæ Centumuiralis Archiepiſcopum Biturgum, qui clericos quoſdam præfecto triremium tradiderat.

*In Regno Franciæ clerici tantum pœnis iuris Pontificii condemnantur.*

Sed vtrum clericus ad triremes perpetuo damnatus, ſit prius actualiter degradandus, mihi ſane videtur aſſeuerandum, degradandum eſſe, cum idem ſit, quando perpetuo carceri emancipatur, vt alibi cum authore ſcripſi, igitur idem ſtatuendum eſt. l. illud ff. ad leg. Aquil. & ita in terminis ſcribit Campeius apud Zanchinum in tractat. de hæreti. cap. 20. ad finem, verſicul. obſerua denique. quod licet de iure verum ſit, nihilominus tamen cum ſoleat cum illis aliquando diſpenſari, præſertim in iudicio inquiſitionis, ideò non ſolet clericus ad iſtas pœnas condemnatus, actualiter ſed verbaliter tantum degradari, vt refert Franciſ. Pegn. ad Director. inquiſi. lib. 3. Schol. 65. fol. 185.

*Clericus perpetuo ad triremes condemnatus, an prius ſit degradandus.*

## *Canonicis vel ſynodalibus.*

## CAPVT CXLVII.

1 *Iudex legitima cauſa ſubſiſtente, poteſt legis pœnam minuere.*
2 *Vbi Iudex à pœnis in iure ſtatutis recedit, cauſa in ſententia eſt exprimenda.*
3 *Pœna delicti ſi in iure ſcripta non reperiatur, qua pœna tunc ſit clericus puniendus.*
4 *Epiſcopi per ſtatutum poßint eaſdem pœnas clericis imponere, quas leges laycis imponunt, dummodo iuri Pontificio contraria non ſint.*

IN corrigendis enim exceſſibus clericorum debent eccleſiaſtici iudices, Epiſcopi maximè, aduertere, quid ſacrorum canonum cenſura diſponat, pœnaſque iuxta illorum irrogare decreta. Iurant namque Epiſcopi ſeruare canones, & periuri ſunt, ſi eos ex contemptu non ſeruant, vt tradit Panor. in cap. cum non liceat. col. 1. de præſer. & ibi Feli. in cap. ego de iureiur. Quando autem † aliqua ſubeſt cauſa ex 1
his, quas docto. ſcribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili etiam ordinariæ mo- 2
derari poſſunt, a non dubitandum eſt, iudicem eccleſiaſticum poſſe etiam canonicas pœnas moderari, dum tamen hoc faciant in ipſa ſententia, propter id quod notanter ſcripſit Innoc. in cap. qualiter. el 2. in column. fin. de accuſ. verſic. item nota

Digitized by Google

nota quod quando iudex non exprimit pœnam in ſententia, ſed tantum condemnat de crimine (puta) condemno te de adulterio, tunc non eſt illius iam pœnam moderari, ſed pœna in lege expreſſa infligitur, vt 2. quæſt. 3. §. notandum, licet ante moderari poſſet, vt in c. omnis. 45. diſtin. & per gloſſ. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui not. infa. in verbo, oneraſſet. Aduertat etiam in hoc iudex,
2 quod † quando ex cauſa receſſerit à pœnis in iure ſtatutis, debet cauſam exprimere
b propter *b* magiſtralem doctrinam doctorum quam ſcripſi in meis doctrinis. num. 41. in doctrina incip. cauſa exprimenda eſt. in impreſſione illarum parua Lugdu-
3 nenſi, quæ ſecunda & plenior fuit. Si verò † occurrenti delicto nulla reperitur à iure pœna deſcripta, ad ſtatuta *ſynodalia* propriæ diœceſis recurrendum eſt. *Solent* namque boni Præſules aut ius commune ſupplendo, delictis *pluribus ſpecialem* pœnam imponere ſtatutis ſuis ſynodalibus, aut idem ius adiuuando (quando ſic expedit pœnam à iure impoſitam aggrauare) quod poſſunt facere licite, vt latiſſimè per Henricum de Botris in tracta. de ſynod. epiſcop. in 3. par. art. 1. in concl. Deficientibus præterea propriæ diœceſis ſynodalibus ſtatutis, ad ſtatuta prouincialia recurrendum eſt. Quando verò & illa deeſſent, aliarum diecœſum imitari ſtatuta æquiſſimũ iudico, potius quã ꝓprio duci ſenſu, vel arbitrio, niſi qualitas tẽporis, locorũ vel perſonarũ aliud ſuadeat. Si n. alicuius doctoris (quantumuis remotis partibus ſcribentis) opinionem ſequi laudabile iudicatur, quanto magis ſynodalem imitari ſententiam, vbi tot ſana ſolent intereſſe conſilia. At verò vbi canonica, vel Synodalis cenſura non adeſt, ad ciuilium legum imitationem deſcendere cenſeo laudabile: quando tamen legalis diſpoſitio clericorum ſtatui, perſonis ac rebus, proportionalis eſt. Illud præterea conſiderare debent Hiſpaniæ noſtræ eccleſiaſtici iudices, vt primum leges Regias, quamuis ciuiles imitentur, quandoquidem in Regnis Romanorum Imperatorum antiquæ ſanctiones rationis ſolum, non verò legum ſibi vendicant authoritatem. *c* Vnde merito ab ipſis etiam eccleſiæ iudicibus
c legibus patriæ poſtponendæ ſunt, vt fuit ſententia Doctoris de Villadiego in cap. Conſtitutus de reſti. in integrum, quem refert Ioan. Lupus in repetitio. rubric. de dona. inter vir. & vxor. fol. 2. colum. 1. in fin. licet contrarium teneat Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo, in allegationibus in materia conſuetudinum. in *columna.* 5. verſic. Deficiente verò. motus ſolum per gloſſ. in cap. conſuetudo. *2. diſtinct.* quæ quidem hoc non probat: aſſerit enim gloſſ. illa præferendas leges in defectum c. nonum. generali vel particulari conſuetudini, non verò Imperiales præferri legibus Regni non recognoſcentis Imperatorem. Nec verò quod iudex † ec-
4 cleſiaſticus imitetur pœnas legales in defectum canonum, quando iuri canonico aduerſari videtur, cum liceat Epiſcopis imponere per ſtatutum ſuum eaſdem pœnas clericis, quas leges vel principum ſeu populorum ſtatuta imponunt laycis tale delictum committentibus, dummodo tales pœnæ non ſint contra ius canonicum vt placuit Anchara. conſil. 18. q. colum. 1. & fin. Geminia. & Alexand. in cap. Synodum. §. neque vlla. per illum text. 17. diſtinct. idem Alexand. in cap. dignum. 3. quæſt. 9. & in cap. quia iuſta. 5. quæſt. 6. Card. de Turrectemata in d. cap. dignum per illum text. Felin. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ. in colum. 46. Et hoc nota de conſti. Henric. vbi ſupra, in d. 13. conclu. verſic. Amplia ſeptimò.

*Modera-*

Digitized by Google

M*Oderari poſſunt.* Adde glo.not.in §.notandum,in verbo,voluntati 2.quęſtion. 3.Archi in c.qui bona.column.6.17.quæſtion.1.latiſſimè Andr. Tiraquell.in tract.de pœnit.in præfati.numer.16.Iuli.Clar.lib.5. recep.ſentent.§. fina. quæſt.85. verſi.vlterius quæro.Menoch.de arbitr.iud.lib.1.quæſt.96. A

Quam ſanè moderationem,inferiores iudices facere poſſunt,licet nonnulli hoc ſuperioribus tantum permittant, quaſi ſoli ſuperioris æquitate vti liceat,aut quaſi inferiores ſuperiorum recta iudicia imitari non debeant, aut quaſi inferior vulnus infligere debeat, vt ſit quod à ſuperiori poſſit ſanari, ſed quorſum circuitus,quorſum vulnera vt medico indigeas, huiuſmodi ſanè moderationis æquitas non eſt contra leges,nec ſacras conſtitutiones,ſed illis conformis, vnde nulla ratio excogitari poteſt,propter quam inferioribus iudicibus ſit interdicta.

*Iudex inferior ex cauſa pœnam poteſt moderari.*

*Cauſam exprimere.* Adde quòd nec in hoc caſu ſolùm, ſed ſemper aliàs, cùm ex cauſa iudex à iure communi recedit,debet eam cauſam adſcribere,per tex.not.in l. ſciendum.ff.de appella.quem ad hoc allegat Lucas de Pen.in l.1. colum.1.in fin.C. de his qui non imple.ſtip.Sac. ſol.ſunt.libr.10.Abb. in c.ſicut.colum. 9. de re iudi. tradit ante eos Ioan. Andr.in addi.ad Specul.tit.de ſenten.& quæ ipſam ſequuntur, §.qualiter verſic. verum. per text. in c. calumniam. de pœnis.& in §.oportet.in authen.de iudi. Quod autem intelligendum eſt, procedere ad ipſius iudicis excuſationem, non autem ad ſententiæ firmitatem: nam ſi ſine cauſa facit,lex ſupplet id, quod deeſt.l.4 §.ſi quis condemnatus.ff.de re iudic.ita dicit Bald.in l.quid ergo.§. pœna grauior.ff.de his qui notan.infam.Sali.in l.properãdum.§.illo procul dubio. C.de iudi.vbi Alexander.& quòd ipſa cauſa non ſit hoc caſu ad validitatem ſententię exprimenda, aſſerit Bar. in l.relegatorum. §.ad tempus in fin.ff.de interdi.& relega. & in d. §. pœna grauior. columm. 2. vbi Alberti. Bar. in l.quod ad ſtatum.ff.de pœna Felin.late in d.c.ſicut colum.10.eſt tamen notandum,quòd etiam caſu ſupra conſtituto ſufficit ſi iudex in ipſa ſententia aſſeueret,ex iuſtis & rationabilibus cauſis,animum ſuum mouentibus id feciſſe, abſque eo quòd in ſentẽtia cauſam ipſam exprimat,quam ſententiam communem eſſe teſtatur.Iul. Clar.in d.verſic.vlterius quæro.Mencha.de controuer.illuſt.c.14.num.5. B

*Iudex quando à iure cõmuni recedit ex cauſa, an illam in ſententia teneatur exprimere.*

*Authoritatem.* Adde Bald. in c.1. §.iniuria, aliàs furtum. column.5.de pace iuramen.fir.in vſib.feud.Pari.de Puteo.in tract.Synd.in ver.eſtis.c.2. incip.fui rogatus. ad finem.Bald in l.nemo.in princ.C.de Sicar. Vnde Oldra.conſil.69.ſcribit Hiſpanos olim conſtituiſſe,quòd quicunq; leges Cæſareas in iudicio allegaret,capite puniretur,idem commemorant Vicen.& Ioan.Andr.in c.ſuper.Specul.de magiſt.Ob quam cauſam Polycrates lib.8.c. 22.ad fin. teſtatur temporibus Regis Stephani expulſas omninò fuiſſe leges Romanas à regno,conſtitutumque fuiſſe, ne quis libros legeſue Cæſareas retineret. C

*Cæſarum leges in Hiſpania legum authoritate carent.*

Apud Gallos idem obſeruatum vidimus, vt iudicent, non quòd lex ſic dicit, ſed quia ratio,qua lex innititur,ſic vult:meminit Butri.& Bal.in l.iudices.C.de ſenten. Cumanus conſi.14.Deci.in l.ſenium. C.qui teſta.facere poſſunt. D

Ius autem regni dicitur ius commune, vt aſſerit Didac. Segura in repeti.l.cohæred.§.cum filiæ.n.19.ff.de vulgar.& pupil. 5.tit.4.lib.1.ordi.l.4.titu. 12.eod. lib. ibi. *De los derechos communes de nueſtros Reyn. s.* l.2.& ibi doctor.*del Caſtillo* in legib. Tauri. D

*Ius horum Regnorum commune appellatur.*

*Iudices Eccleſiaſtici in Regnis iure Canonico deficiente ad ius Regni, & non ciuile confugere debent.*

Meritò igitur iure Pontificio deficienti ad Regias leges recurrendum eſt, item deficiente iure Regio ad ius canonicum in ſubſidium, non ad ius ciuile deueniendum eſt, vt tenet Gundi à Villadiego, & Ioan. Lup. in locis ab authore hic allegatis, & Caſtillo in d. l. 1. Tauri in verbo, *Primeramente*. Mich. *de Ciſuentes*, in l. 3. quæſtion. 1. in eiuſdem Taurinis conſtitutionibus. Didac. Perez in proœmi. ordin. quęſt. 3.

## *Conſuetudinarijs.*

## CAPVT CXLVIII.

*1 Iudex inferendis pœnis delinquentibus conſuetudines debet obſeruare.*

1 CVm iuris † appellatione, conſuetudines etiam legitimas comprehendi *a* nemo ambigat, facile erit eccleſiaſticis iudicibus perſuadere, quòd in ferendis pœnis delinquentibus non modò iura, verùm etiam conſuetudines debeat obſeruare. *b* Quæ quidem etiam in pœnalibus conſiderandæ ſunt, vbi non eſt pœna decreta, ſed arbitrio iudicis relicta, vt placuit gloſſ. in l. quid ergo. §. pœna grauior. §. de his, qui not. infam. Vnde dicit Bald. in l. quicunque. C. de ſer. fugit. quod eſt *in* pœnis conſuetum, dicitur neceſſarium & inarbitrium. Et vide Felin. in c. de cauſis. de offic. delega. 1. colum. allegantem text. in l. Si quis reus. ff. de cuſt. reor. ad hoc, quòd conſuetudo tollit pœnam arbitrariam, vbi per ipſam eſt limitata pœna, & refert Anton. & Abbat. idem tenentes, & allegat gloſſ. in l. Si Barſatotam. C. de fideiuſ. Per hoc tamen non eſt iudicibus indulgendum, vt neglectis ordinariis pœnis, & à iure ſtatutis, quibuſdam prauis conſuetudinibus (à negligentibus, & iuſtitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant, quibus quidem quæ grauiã ſunt delicta, leuiter puniri ſolet, quaſi iam ſacrorum canonum diſciplina, quauis conſuetudine abrogata ſit. Quomodo enim tepiditas aut remiſſio modernorum, & ſæpius imperitorum iudicum ſanctum illum antiquorum Patrum zelum (quo plura ſtatuerunt ad frenandos clericornm exceſſus, & eorum mores reformandos) abrogabitur? Facile enim totius Eccleſiæ diuinitus inſpiratus ordo cõfunderetur, ſi Prælatorum, aut iudicum ignauia ſeu negligentia poſſet Eccleſiæ gladium hebetare. Aſſurgat potius eccleſiaſticorum iudicum animus (ſi pius eſt) ad conſiderandum, quid ſacri canones iubeant, quid verè recti ac boni iudices illos exequendo, ſeruauerant, quàm quòd ignaui, & imperiti iudices faciunt muneribus, aut precibus excæcati, ſeu tepiditate corrupti in diſpendium eccleſiaſticæ cenſuræ.

*Iuris appellatione conſuetudo cõprehendetur, quod multis probatur.*

A COmprehendi. Adde gloſſ. iuncto textu in l. præſcriptione. in verbo, iuris, vbi doctores omnes C. ſi contra ius vel vtili. public. Inno. in c. certificari. de ſepultu. vbi in ea eſt ſententia, quòd qui petit quartam, quæ ad eum ſpectat, intelligitur, non ſolùm de iure communi, ſed etiam ſtatutario vel conſuetudinario. Sequitur Iaſ. l. de quibus. num. 82. ff. de legibus. Conſuetudo quidem ius dicitur c. conſuetudo. 1. diſtinct. Adde etiam Bald. in tit. de pace Conſtan. column. 9. vbi ſcribit, quòd conſuetudines locales quoad ipſum locum, dicuntur ius commune. Vnde elegante. di-

ter dicit Paul. de Caſtro in d.l. præſcriptione. column. 4. Quòd ſi partes fecerunt compromiſſum in arbitros, vel arbitratores, data eis poteſtate procedendi, de iure, & de facto, ſed pronunciandi de iure tantum, intelligitur non ſolùm de iure communi, ſed etiam de ſtatutario. Et ſicut iudex debet reiicere libellum, qui continet errorem iuris, ita debet ſpernere libellum, qui eſt conceptus contra conſuetudinē, gloſſ. in d.l. de quibus. in ver. diuturna, vbi Ang. & Iaſ. ſequuti ſunt, idem ipſi tradiderunt in l.1. ff. de offic. aſſeſſ. ſic iuris appellatio verificatur in iure municipali Soci. conſ. 81. volum. 1. Cur. Seni. conſi. 46. numer. 16. Cato. Rui. conſi. 51. numer. 20. volum. 1. quam eſſe communem ſententiam fatetur Gerar. Marzo. conſil. 53. numer. 32.

*Debeant obſeruare.* Adde gloſſ. not. in l. hodie. ff. de pœn. & in l. & ſi ſeuerior. & ibi Bald. colum. 2. ex quibus cauſis infam irroge. vbi dicit, quòd in pœna arbitraria cōſiderare debemus conſuetudinem, quam qui tranſgreditur, dicitur tranſgredi modum. Bat. in l pen. §. ad crimen. col. 1. verſ. quæro cur hic. ff. de public. iudi. vbi Imo. colu. 11. affirmat, quòd quando conſuetum eſt imponi aliquam pœnam pro delicto, & Iudex eam exceſſerit, poteſt peti ſententiam reduci ad arbitrium boni viri. Bat. in l. vlti poſt. prin. verſic. in crimin. ff. de priua. delict. vbi aſſerit, quòd in actione iniuriarum, & in aliis in quibus non eſt certa pœna ſtatuta illa cenſetur ordinaria, quam conſuetudo taxauit. Huc quoque vergit, quod ſcribit Bald. in rubr. de offici. delega. quòd ſi iudex excedit modum in puniēdo, vltra quam ſit conſuetum, vel aliàs non ſeruet conſuetudinem, poteſt ab eo appellari. Nec longè abeſt, quod ab eod. Bald. memorię proditum eſt in l. quicunque. colum. penult. verſ. ſcias autem. C. de ſer. fugiti. nempe non eſſe arbitrarium, quod eſt conſuetum, & quia res hæc latius patet. vide late Anton. Imo. Abb. & Deci. & omnes in c. de cauſis. de offi. deleg. And. Tiraquel. in tract. de pœnis. in præfati. num. 4.

B *In pœnis imponendis cōſuetudo obſeruanda eſt.*

*Arbitrariis puniri.*

## CAPVT CXLIX.

1 *Vbi pœna à iure ſtatuta non eſt, arbitrio iudicis imponitur.*
2 *Traduntur multa quæ in arbitrariis pœnis infligenda à iudicibus ſunt obſeruanda.*
3 *Æſtimatio damni illati ictu, vel vulnere, qualiter per iudicem ſit facienda.*
4 *Iudex, an arbitrium ſuum ad mortem vſque extendere poſſit.*

CVm generaliter † vbi pœna à iure ſtatuta non eſt, Iudex poſſit illam ex arbitrio imponere: *a* hoc præcipue in pœnis inferendis clericis ſibi vendicare debebit: cùm non tam ſpecifice omnibus clericorum exceſſibus ſtatutæ pœnę legantur. Vnde tunc dicit Innocen. in c. qualiter. el 2. in colu. fin. verſ. Item not. de accuſatio. q eſt procedēdum de ſimilibus ad ſimilia, vel quod imponeretur minor pœna. In arbitrandis tamen † huiuſmodi pœnis diſcretus iudex plura debet conſiderare, *b* videlicet delinquentis conditionē, & an ſoleat delicta ſæpius perpetrare, an caſu ceciderit, vilis, an honeſta perſona ſit, doctus an indoctus, ſacerdos an alterius ordinis, lubens an coactus, laceſſitus vel non deliquerit. Et an fuerit ſcandalum

1 a 2 b

ortum ex delicto vel ne. Attendere præterea debebit qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno, vel loco illo, quam alibi, in foro, Eccleſia, aut loco deſerto, priuata via ſiue domo. Delicti inſuper diuturnitatem ſeu grauitatem, ac irrogatæ iniuriæ modum, & atrocitatem, aut damni dati magnitudinem examinare conueniet, nocte aut die, armis aut ſine eis, præcedentibus inſidiis, aut aperto marte commiſſum fuerit delictum, per ſolum clericum, aut cum complicibus. Perſonæ inſuper offenſæ qualitates nimium ponderandæ ſunt, quæ augere vel minuere ſoleant quodcunque facinus: videlicet, an vilis fuerit offenſus, vel dignitate præditus, æqualis conditionis an poteſtate, & authoritate ſuperior, laycus an clericus, ſiue religioſus, ſenex an iuuenis, amicus aut inimicus, neceſſàrius an extraneus, vir aut fœmina. Nec indecens præterea erit, temporis commiſſi criminis habere rationem, ſacris videlicet an feſtis diebus, an aliis indiciis

3 ſtantibus aut non, ſcelus fuerit admiſſum. Quoties præterea † per eccleſiaſticum iudicem taxandum venerit damnum, illatum alicui ictu vel vulnere per clericum, vt debita ſatisfactio fiat. In memoriam iudicis obſecro veniant verba notanda Iuriſconſulti in l. fin. ff. de his qui deiece. vel effude. quæ quidem tanquam in propoſito ſatis vtilia tranſcribere libuit: *Cum liberi hominis corpus læſum fuerit, iudex computat mercedes medicis præſtitas, cæteraque impendia, quæ in curatione facta ſunt. Præterea operarum quibus caruit, aut cariturus eſt ob id, quod inutilis factus eſt. Cicatricum autem aut deformitatis nulla fit æſtimatio, quia liberum corpus nullam recipit æſtimationem.* Quamuis hoc de cicatricibus lex ſtatuit, limitandum crederem, niſi in facie vulnerati remaneant: quia tunc de illis conſiderationem exiſtimo maximam habendam eſſe. Quis enim dubitat maiorem iniuriam intuliſſe clericum læſo, ſi ex vulnere cicatrix magna in facie remaneat, quam ſi leuis aut nulla? meritoque ob id ad pleniorem ſatisfactionem, vulnerantem compellen-

c dum. *c* Neque aliud arbitror ſenſiſſe Iuriſconſultum in d. l. cum illa æſtimationem cicatricum aut deformitatis faciendam prohibere videtur, quia ſi membrum eſt ſaluum, cicatrices damnum non inferunt, non verò vetat, quin ex hoc iniuria poſſit atrocior iudicari, & maior iniungi ſatisfactio delinquenti. Quibus omnibus liberrimo animo per iudicem circumſpectis, quantum doli ſeu malitiæ fuerit in crimine facile erit intelligere, & ſic condigna pœna punire nocentes debent, vt nec ipſi rei, qui iuſtitiæ ſeueritatem experiuntur, de eius exceſſu poſſint iuſtè conqueri, nec alij qui zelo æſtuant, ac iuſtitiam eſuriunt, tenuitatem pœnæ reprehendant, eiuſque timorem neminem à ſimilibus criminibus arceri audeant proclamare. V-

4 num † inſuper in hac materia inferri poſſe, (& non temerarie) cenſerem, videlicet quòd cum ciuilis magiſtratus in caſu, quo pœna committitur, arbitrio ſuo poſſet mortis etiam pœnam infligere: *d* vt vult gloſſ. ſingularis in §. in ſumma. inſt. de iniur. quam dicit ſingularem Abb. in c. cum tuæ. de re iud. in 1. colum. & quam ſequitur Bald. in c. 1. § iniuria. de pa. iura. firman. & in l. 1. C. de his, qui latro. occul. & Ioan. de Anan. in c. Inquiſitionis. in fin. de accuſat. quod pari modo & Eccleſiæ Cenſores poterunt præmiſſis conſideratis ad depoſitionis, & carceris perpetui pœnam procedere ex arbitrio.

* * *

*Impene-*

IMponere. Adde text. in l. hodie. ff. de pœnis. text. l. 1. §. expilatores. verſi. idcirco A ff. de effractori. & expila. & in l. lex Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. repe. & in l. 2. de crimin. Stelli.

*Conſiderare*. Adde multa quæ in his arbitrariis pœnis infligendis à iudicibus ſunt B conſideranda, quæ piè & doctè ſcribit Anton. Gom. li. 3. var. reſol. cap. 6. n. 7. Quæ verò attendere debeant Prælati in ſuorum ſubditorum correctione explicantur in ſacro Concilio Trident. Seſſion. 13. cap. 1. de reform. Vbi miro compendio norma, quæ in his ſeruati debeat, ita ſcribitur: *Admonendos eſſe iudices*, inquit, *vt ſe paſtores non percuſſores eſſe meminerint, atque ita præeſſe ſibi ſubditis oportere, vt non eis dominentur, ſed illos tanquam filios, & fratres diligant, elaborentque, vt hortando, & monendo ab illicitis deterreant, nec vbi deliquerint, debitis pœnis eos coercere cogantur. Quos tamen ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruanda præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpent, in omni bonitate, & patientia, cum ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam auſteritas, plus exhortatio quam commmatio, plus charitas, quam poteſtas. Sin autem ob delicti grauitatem, virga opus fuerit, tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia iudicium, cum benignitate ſeueritas adhibenda eſt.* Hactenus ſacrum Concilium. Et licet in imponendis his pœnis arbitrariis ſit æquitas à iudicibus amplectenda, ea non à capite vel imaginaria eſſe debet, ſed à iure regulanda, vt eleganter ſcribit Bald. in rubr. C. de eo. tit. pecu. Roma. conſ. 149. Caro. Moli. in conſuetud. Pariſi. tit. 1. §. 41. num. 86, & ad id conducit text. expreſſus in l. bona fides. ff. depoſit.

*Compellendum*. Adde Antonium Gomez d. cap. 6. qui opinionem iſtius authoris ſequutus fuit, eo tamen non allegato. C

*Infligere*. Adde Ange. & Plate. in §. in Summa. inſtitu. de iniur. & multos quos D allegat Boer. deciſion. 254. & latiſſimè Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæſtion. lib. 1. quæſtion. 86. & opinionem iſtam communem eſſe teſtatur Barb. conſi. 32. in fin. volum. 2. & conſil. 11. num. 1. volum. 1. Decius in cap. ex literis. numer. 14. de conſtit. communem eſſe etiam teſtatur Maran. de ordin. iudi. 4. part. 1. diuiſi. iudi. numer. 52. Iacob. Boul. in l. capitalium. §. famoſos. ff. de pœn. Alciat. conſil. 472. in fin. eandem communiorem, & veriorem eſſe fatetur nouiſſimè Ioan. Gratian. (vir bene eruditus) regul. & fallen. regu. 44. in princip. & ſecundum eam iudicatum fuiſſe in Parlamento Pariſienſi, teſtatur Papo. lib. 24. tit. 10. Arreſto. 2. & pro hac opinione ſolet allegari text. in leg. ſacrilegii, in princip. ff. de leg. Iuli. pecul. & in leg. ſæcularii. §. ſunt quædam. ff. de extraordin. crim. & in leg. qui cum natu maior. §. ſi tamen quis. ff. de bon. libe. l. Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. repet. Quamuis quibuſdam hæc opinio diſplicuerit, qui non ita cenſent indulgendum eſſe iudicis arbitrio, vt ad mortem extendi patiantur, ita videtur ſignificaſſe (ſubobſcure tamen) gloſſ. in cap. Inquiſitionis de accuſation. & hanc opinionem ſequuti ſunt Iaſ. numer. 4. Decius numer. 9. in l. qui iuriſdiction. ff. de iuriſdicti. omni. iudi. & dicunt contrarium communiter reprobari, atque idem aſſerunt Thom. Gramm. conſi. crim. 48. numer. 2. Matth. de Afflict. deciſion. Neapoli. 276. num. 6. Carre. in l. 2. in part. homicidii. numer. 108. quorum appellat. non recipi. Caſſà. in conſuetudi. Burg. rubr. 1. §. 5. in verb. *Albitrage*. Petrus de Soci. in-

*In pœnis arbitrariis vtrum iudex pœnam mortis poſſit infligere.*

 terconſi.

ter conſi. crim. diuer. Doctor. conſil. 98. numer. 13. libr. 1. Carauita ſuper 41. ritu Magnæ Curiæ. num. 15. Villapando. in l. 22. cap. 9. num. 4. opinio hæc eſt magis tutior & ea ratione aſſeuerat, non eſſe ab ea recedendum in iudicando & conſulendo, teſtatur Iulius Clar. lib. 5. recep. ſentent. §. fin. quæſtion. 83. verſic. ſed quęro vbi eam dicit communem: eamque ſequitur Alphonſus à Caſtro li. 1. de leg. pœ. cap. 6. pro qua ſolet adduci text. in leg. 1. ff. de fur. ba. Sed primam opinionem magis communem eſſe ſcribit Robr. Maran. in diſpu. 3. num. 14. quam ſequendam cenſent cum nonnullis limitationibus, quas ibi ſcribit: licet ipſe dicat, quod cum hæc quæſtio ſit multum dubia, Cæſarea deciſione opus erat: & vide Anton. Gome. libr. 3. vari. reſolu. cap. 6. num. 8. Ego autem opinionem vltimam magis veram & magis communem eſſe cenſeo. Et quamuis prima opinio gloſſæ vera foret, eſſet intelligenda, vt locum haberet, modo qualitas delicti, & circumſtantiarum ſit talis, quod de iure communi, vel conſuetudine eſſet pro eo delicto pœna mortis imponenda, alias ſecus, ita gloſſ. illam declarat dicens, ſic communiter limitari Afflict. ſuper 2. part. conſti. Sicili. rub. 10. nu. 22. & opinionem hanc dicit communem Alex. conſi. 121. in fin. lib. 7. quem refert Aymon conſil. 220. nu. 14. & conſi. 224. num. Deci. in d. cap. ex literis. Gramm. con. 39. poſt nume. 8. & cum hac gloſ. declaratione tranſit Ioan. Gratian. vbi ſupra allegaui, quem poſt hęc ſcripta legi.

*Aliquo lapſu temporis non obſtante.*

## CAPVT CL.

1 *Delicta an iure canonico præſcribantur.*

1 AN clericorum † delicta præſcribantur terminis in legibus præfixis, vt lapſi illis non poſſint accuſari, vel puniri. Dicendum eſt, quod ſecundum canones, tempore non tolluntur crimina, vt probatur ex gloſſ. in cap. admonere. 33. q. 2. in verbo, pœnitentia. not. Specu. in tit. de ſentent. §. quoniam colum. 4. verſi. & nota ſecundũ canones, qui declarat hoc procedere in matrimonio, & aliis ſpiritualibus
a in quibus periculum animæ vertitur, & præſcriptio locum habere non *a* poteſt: quod dictum pro ſingulari ponit Roma. ſingul. 182. Tuſcis. vbi hoc ſimpliciter ſequitur. Idem notat Bald. in l. 1. in 17. colum. verſic. Nota tamen. C. qui accuſa. vbi dicit, quod in pœnis ſpiritualibus nulla cadit præſcriptio. Idem Angel. in l. Diuus. ff. de re iud. & ſecundum Abb. poſt Anton. in cap. licet de probationi. Illud generaliter in foro pœnitentiali. Idem dicit Abb. in cap. cum haberet colum. 1. de eo qui duxit in matrimonium. vide tamen diſtinctionem Abb. in cap. fin. in prin. de purgatio. canonic. videlicet quod quoad indicendam purgationem, vel quoad procedendum contra infamatum per Inquiſitionem non habetur reſpectus ad tēpora præfixa de iure ciuili. Accuſatio verò directa quæ inſtituitur ad pœnam infligendam reſtringitur ad terminos iuris ciuilis, cum contrarium non reperiatur de iure Canonico, cuius diſtinctionem videtur ſequi Decius in d. cap. licet in colum. 15. verſic. poſtremo notandum. dum ſimpliciter ſe remittit ad ſuam diſtinctionem Aduerte tamen quod aliter diſtinguit idem Abb. in cap. licet de probatio. in columm. 10.

Digitized by Google

lum. 10. verſi. Quod ad ſecundum, videlicet, quod in criminibus impedientibus ordinis executionem, vel retentionem beneficii etiam poſt peractam pœnitentiam, non obſtat præſcriptio temporis: quia in accuſationibus talium delictorum denitauimus à regulis iuris. In aliis verò non ſic impedientibus, tolletur directa accuſatio tempore præfixo à iure ciuili, *b* quod ſequitur ibi Felin. colum. 19. verſic. Et aduerte, referendo etiam Anton. & Imo. Quam etiam diſtinctionem refert & ſequitur Stephan. Aufre. in additionibus ad Deciſiones Capellæ Toloſanæ, in quæſtion. 188. incip. Item fuit quæſitum, qui ſolum refert Siculum in d. cap. licet eam facientem. b

N*On poteſt*. Adde Nic. Boerii deciſi. 26. Fran. Bal. in tract. præſcrip. 4. par. prin. q. 2. lim. Aug. Bero. in cap. licet cauſam. de probat. Feli. in cap. cum à nobis circa finem de præſcript. Aymon Sauil. in tract. de antiqui. tempor. 4. part. fo. 170 num. 8. Martin. Nauar. in cap. conſideret. num. 127. de pœni. diſtinct. 5. AEgi. Boſſi. in tracta. delictor. tit. de accuſa. num. 30. pag. 100. A

*Iure ciuili*. Adde Iul. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæſt. 51. B

## *Deficiente vero legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue ſcandalum, vehementem ſuſpicionem, ex teſtium dictis obortam, purgationem indici.*

## CAPVT CLI.

1 *Purgatio accuſatore apparente indici non debet.*
2 *Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta eſt.*
3 *Compurgatores, qui ſint fide catholici, & vita probi, ſunt adhibendi.*
4 *Compurgatores iurare tenentur.*
5 *Quando illi, qui ſunt eiuſdem ordinis, fuerint inimici vel infamati, non admittuntur ad purgationem, ſed alii.*
6 *Si purgandus eſt pauper, vel extraneus, & compurgatores clerici deſunt, an layci, & fœminæ admittantur.*
7 *Infamatus ille iudicandus non eſt, quem dicta paucorum infamant opinio eius apud bonos viros læſa non eſt.*
8 *Infamia ſi orta ſit à maleuolis, hoc non procurantibus, an indici poſſit.*
9 *Quando quis eſt ſoli Epiſcopo ſuſpectus, vel alteri ſuperiori, an purgatio indici poſſit.*
10 *Accuſari an poſſit quis, de eodem crimine, de quo fuit purgatus.*
11 *Diffamato de delicto, propter aliquos actus extrinſecos, non indicitur purgatio.*
12 *Traduntur multa, quæ in hac purgationis materia à iudicibus ſunt præcauenda.*

IN priſcis illis Eccleſiæ catholicæ temporibus tanta erat ſanctis patribus honeſtatis cura, vt ne dum in clericis aperta crimina non tolerabant, ſed neque ſuſpicionem ſeu infamiæ crimen ſuſtinere volebant. Vnde † ſicut ſacris ſanctionibus 1 delinquentibus (quorum crimina probari poterant) pœnas ſtatuerunt, ſic illis contra quos de crimine infamia, aut graue ſcandalum ſeu vehemens ſuſpicio ſurgebat purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem definitiones varias, Hoſtien. ſcribit in ſua ſumma, de purga-

purgatio.canon.in §.1. inde illas tranſcribere nolo. In qua quidē aduertendum eſt,
1 quod licet † verum ſit, quod accuſatore apparente, non debet indici purgatio in-
famato, vt probat text. & ibi notat Abb. in cap. 2. de purgatio. can. quia iſta pur-
gatio eſt ſubſidiaria, tamen in caſu noſtro, quando fiſcalis accuſat, qui ſuccedit
in loco iudicis, vt ſupra tradidimus, crederem poſſe indici purgationem infama-
2 to ad eius petitionem. Quæ quidem purgatio † canonica arbitrio iudicis relicta eſt,
vt in cap. ſignificaſti. de adul. & in cap. Inquiſitionis. §. quæſiuiſti. de accuſa. faci-
enda tamen cum perſonis eiuſdem ordinis quem purgandus habet, vt in cap. ex
tuarum. & in cap. Inter ſolicitudines. de purg. cano. Compurgatores autem de-
3 bent † eſſe fide catholici, vita purgati, & qui conuerſatione purgandi cleri, non
tam moderno tempore quam tranſacto nouerint, vt in d. cap. *Inter ſolicitudines*
4 Qui tamen † compurgatores iurare debent de credulitate, vt in c. de teſtibus eod.
titul. qualiter inſuper iurare debeant purgandus, & compurgatores, vide Hoſtien.
vbi ſupra, in §. qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quotus debet eſſe nume-
rus compurgatorum, & quales illi in duobus §. §. ſequentibus. Si vero illi, qui ſunt
5 eiuſdem † ordinis, fuerint inimici, infamati admittuntur alii, vt in cap. cum in iu-
uentute. de purgat. cano. imò propter hanc cauſam poteſt reus cum laycis & fœ-
minis purgari, vt in gloſſ. fin. illius text. & probat etiam gloſſ. in cap. clerici. 81. di-
ſtinct. & in cap. In decima. 18. quæſt. 2. Et vide Abb. in cap. inter. de purg. cano.
6 fin. verbis. Vbi etiam dicit. quod ſi † purgandus eſt pauper ſeu extraneus, ita quod
non habeat notos in ciuitate, & ideo deſunt compurgatores clerici, quod tunc ad-
mittuntur layci, & etiam fœminæ, & quod ſi etiam layci deficerent ex hac cauſa,
quod credendum eſt ſoli ſuo iuramento, & vltra ſupra dicta allegat gloſſ. nota. in
c. cum P. de accuſa. Aduerte tamen, quod in quantum dicit, quod paupertas fa-
cit admitti laycos, & fœminas, quod hoc non videtur iure procedere: quid enim
nocet clerico paupertas, vt ſit notus in propria patria. & ſic bonæ opinionis penes
7 ſuos conclericos, ſi ille ſuis operibus aliud non promeretur? Infamatus † verò ille
iudicandus non eſt, quem dicta paucorum infamant, ſi eius opinio apud bonos &
graues læſa non exiſtit, vt in d. §. quæſiuiſti. vbi Abb. bene diſtinguit, quando re-
quiratur maior pars ciuitatis vel viciniæ ad hoc, vt aliquis dicatur infamatus, in-
ſpecta qualitate loci, & perſonarum: cuius verba tranſcribere nolo. Infamia autem
ſi ſit ſimplex abſque ſcandalo, & originem habuit à maleuolis procurantibus, tunc
purgatio canonica, non indicitur, vt in cap. cum in iuuentute. §. nos autem de pur-
gat. cano. & ita concludit Aretin. in c. at ſi clerici. de iud. cuius concluſionem ſe-
8 quitur Deci. ibi. in 6. colum. verſi. Secunda concluſio. Si verò infamia † ſit orta à
maleuolis hoc non procurantibus, purgatio poteſt indici. ita concludit Aretin. v-
bi ſupra, per text. in cap. Presbyter, ſi à plebe. 2. quæſtion. 5. & in d. cap. Inter ſoli-
citudines. Sed Decius in d. colum. 6. dicit, quod Moderni tenent contra Aret. &
reſpondet ad dicta duo iura, in quibus ſe fundat Aret. Poſtea tamen pro opinione
Aret. allegat text. in c. accedes. de pur. can. & reſpondet ad cap. qualiter, & quan-
do. el 2. qui text. allegat contra Aret. & tandem dicit concludendo, quod hoc eſt
in facultate ſuperioris. Aduerte præterea vltra eos, quod licet ſit orta à maleuolis,
ſi eſt ſcandaloſa, & poteſt ſedari per purgationem, tunc indicenda eſt purgatio. ita
conclu-

Digitized by Google

concludit Abb. ſic intelligendo gloſſ. ibi in cap. qualiter, & quando. el 2. de accu-
ſat. in penult. colum. Quando † verò quis eſſet ſuſpectus ſoli epiſcopo, vel alteri 9
ſuperiori ſuo, & ſuſpicio eſt probabilis, poterit indici purgatio: & idem eſt, ſi eſt
ſuſpectus aliis, & ſuſpicio eſt probabilis, & tanta, vt inducat ſcandalum, vt per Ab.
ibi. An autem poſſit † quis accuſari de eodem crimine, de quo fuit purgatus, vide 10
Hoſtien. vbi ſupra. §. an purgandus ſingularius per Abb. in cap. ex ruarum in fi. de
purga. can. vbi facit notab. diſti. capiendo veriores opiniones. Item † nota in iſto 11
propoſito, quod ibi aliquis eſt diffamatus de delicto propter aliquos actus extrin-
ſecos, quod tali non indicitur purgatio canonica, ſed monetur, vt ab illis actibus
deſiſtat quando pro diffamato eſt aliqua præſumptio, quod non verſatur in deli-
cto propter fœdus naturale. probat iſtam concluſionem text. in cap. quorumdam
34. diſt. quem ibi ad hoc notat Præpo. ad limitationem text. in cap. presbyter. 2.
quæſt. & cap. ſi malæ famæ. In iſta tamen † materia infamiæ ſummè debent aduet- 12
tere iudices: nam infamia ſæpe fallax eſt, vt inquit Panor. in cap. cum ſuper in fin.
de confeſſi. Cum iuxta ſententiam diui Bernardi in Epiſtola de perfectione vitæ:
*Sæpe fallitur humana ſuſpicio.* Accidit namque ſæpiſſime, quod temerarii quidam
homines, ac ab omni pietate, & religione Chriſtiana alieni, ex leuibus coniecturis
ſeu ſignis, grauia quidem, & enormia ſcelera ſuſpicari, ac aſſeuerare audent in ma-
gnum ſuarum animarum, ac alieni honoris, & famæ diſpendium. Eſt præterea a-
liud ſceleratiſſimorum hominum genus, quorum (ad virtutis exterminium) Sa-
than ipſe vtitur miniſterio, qui virtuti inuident, ac inſidiantur. quando in claris vi-
ris intuentur, & quaſi eius ſplendore excæcati, dum ſuis noctuarum oculis mede-
ri deberent, virtutis lucem potius obnubilam falſorum criminum puluerem ac ne-
bulam ſpargendo, dumque bonorum hominum ſplendorem obtenebrant, illos
ſuæ veræ ac apertæ nequitiæ quaſi iam pares feciſſe lætantur. Vulgus autem reli-
quum ignobile, rumorum auditor lubens ac ſciſcitator, & conſeruator ſtrenuus,
non modo ſimilia credit, ſed multiplicat, vnde ſæpius quos imitari deberet, ac ve-
nerari, nedum contemnit, ſed perſequitur: ipſique inſenſati vitam illorum exiſti-
mant inſaniam, & finem illorum ſine honore. Hac igitur dæmonum, & prauorum
hominum intellecta verſutia (quam ſæpius experiri contingit) curare debent ſem-
per prudentes Iudices, vt deprauatæ alicuius (in reliquis maxime rebus probi viri)
famæ originem quærant, ac inueſtigent: ne veluti infelix ille præfectus Pilatus po-
puli clamoribus permoti innocentem virum carceribus affligant, aut pœnis affi-
ciant. Si enim innocentis viri ſanguis, à priuato homine quodammodo prouocato
effuſus clamare ſolet ad Deum, quid? num etiam innocentis hominis honor (ipſo
ſanguine precioſior) contra incautum, & temerarium iudicem qui poteſtate diui-
na abutens, quos tueri debeat, viros innocuos lædit, omnibus hotis clamabit? V-
num inſuper non omittendum eſt in propoſito, quod licet iudex quando ex offi-
cio procedit, & crimen non probatur, ſi infamia remanet, poſſit indicere purgati-
onem, hoc tamen non tenetur facere ad petitionem promotoris inquiſitionis. Ita
notat Præpo. in cap. de accuſatione. 2. quæſt. 8. colu. 39. verſic. Sexta differentia.
quod ego intelligerem in promotore qui ſe obtulit ſponte, non verò in promoto-
re dato ab ipſo iudice, qualis eſt fundator huius noſtræ denunciationis: & hæc dif-

ſerentia probatur optime ex his, quæ ſupra dixi, in part. promotor ſeu fiſcalis.

ANNOTATIO.

*Purgatio Canonica apud antiquos in ſumma vtilitate & honore fuit conſtituta.*

ADde quod antiquitus canonica purgatio in ſumma vtilitate, & honore fuit conſtituta, ita, vt multi Summi Pontifices de grauioribus criminibus diffamati, quamuis à nemine iudicari poſſent, ad remouendum tamen ſubditorum ſcandalum, ſolemniter ſe purgare dedignati non ſunt. Sic Damaſius, Paſchalis I. Symachus publicè purgati ſunt, ſic Gregorius VII. coram Henrico IV. Pelagius I. coram Narſete expurgati publicè fuerunt, quod in Annalibus Romanorum Pontificum videre licet apud Platinam, & apud Campenſem lib. 6. Hierar. Eccle. cap. 17. Brunum lib. 4. de hæreti. cap. 11. Et pro totius capitis materia vide, quæ eleganter & doctiſſimè ſcribit Iacob. Septi. in illis eruditiſſimis Catho. inſtit. cap. 54. & nouiſſimè Hieron. Gab. conſi. 160. volum. 1. Sylueſt. in ſumma in verbo, purgatio. Campegius ad Zanchinum. cap. 11. Villadie. de hæret. cap. 15, nu. 11. Directo. inquiſi. 3. par. 2. in modo proceſſum fidei terminan. Fran. Pen. in Scho. 11. qui diligenter materiam canonicæ purgationis tractant.

*Canonica purgatione raro hodie vtendum eſt.*

Illud verò circa caput hoc notabis, quod non facile per iudices eccleſiaſticos Canonica purgatio inducenda eſt, cum fragilis, fallax, & incerta ſit, eo quod ab hominum iudicio dependeat. Quod in cauſis fidei Madrialiana inſtructione cap. 17. his verbis definitum eſt: *Ob malitiam humanam purgatio canonica, periculoſiſſimum eſt remedium, præſertim his temporibus. Ideoque non multum eſt in vſu, quare illa vtendum raro, & cum magna cauſa.*

*In qua ſi defecerint, vti conuictos puniri.*

## CAPVT CLII.

1 *Deficiens in purgatione, punitur vt conuictus.*

2 *Abſens de crimine infamatus, citatus peremptorio præfixo ad ſe purgandum, ſi purgationem intra illum terminum non præſtiuit, habetur pro conuicto.*

3 *Traditur germana ratio, propter quam in purgatione deficiens, vt conuictus punitur.*

4 *Clericus propter purgationis defectum degradatus & traditus curiæ ſeculari, ordinaris criminis pœna puniri non poteſt.*

5 *Purgatio canonica hodie raro inducitur.*

1 VT autem † curæ ſit clericis prouidere bona coram Deo, & hominibus, & habere bonum teſtimonium ab his, quæ foris ſunt, ſtatuerunt canonica iura hac lege indicendam purgationem, quod ſi quis in illa defecerit, puniatur vt conuictus. a vt probatur in cap. de hoc. de ſimo. quod intellige ſecundum modum agendi qui præceſſit, probat textus, & ibi notat Abb. in 3. not. in cap. accedens de accuſatio. cuius bonam diſtinctionem vide ad intellectum huius concluſionis, licet ſic deficiens dicatur interpretatiue, non verè conuictus, vt eſt gloſſ. notabilis in cap. Inter ſolicitudines. de purgation. cano. Nota inſuper in hoc propoſito, ſi infamatus non poteſt habere compurgatores, quia teſtes non confidunt de eo, ſeu quia fides non in aliis de eo, quod habetur pro conuicto, & deficiente in purgatione, notat Abb. referendo Hoſtien. in d. cap. Inter. quaſi in fin. de purgat. cano. Et

no. Et adde alium ſingularem † caſum, in quo quis habetur pro conuicto, propter non præſtitam purgationem, videlicet quando aliquis abſens eſt infamatus de crimine vehementer ſuſpectus, & citatur peremptorio præfixo ad ſe purgandũ quia non præſtiterit purgationem intra illum terminum, habetur pro conuicto notat Abb. in cap. cum P. verſic. & ex hoc de purgat. canon. Rationem autem, quare deficiens in purgatione puniatur vt conuictus, colligit Abb. ex gloſſ. ibi in cap. Inſinuatum de ſimon. quam etiam allegat in d. cap. accedens. de accuſat. in colu. 2. videlicet quod præſumptio probabilis orta ex infamia tranſit in violentiam, cum reus deficit in ſe purgando, & violenta ſufficit ad condemnationem, vt in cap. afferte de præſumptio. & in l. Indicia de rei vendic. C. ſed ſalua tamen patris pace. Hæc ratio non videtur bona, quia violenta præſumptio non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti, nec hoc probant iura per eum adducta. Vnde crederem, quod ratio vera eſt quia conditores canonum voluerunt hunc rigorem ſeruare, vt clerici non minus ſtuderent in vitanda infamia, & ſuſpicione vehementi, quam culpa, propter ſalutem Chriſtiani populi, qui nimis inficitur ex pernicioſo exemplo à clericis habito, conſiderantes, quod cum pœna ordinaria canonis contra conuictum legitima probatione non ſit pœna mortis, vel mutilationis membri, non erat tanti rigoris, clericum deficientem in purgatione, haberi pro conuicto, & æquali pœna puniri. Ex qua ratione pro vera recepta, crederem vnum ſingulare, & non paruipendendum poſſe inferri, quod in delictis quibus clericus venit degradandus, & curiæ ſæculari tradendus, ſi iudex ſæcularis videat clericum fuiſſe degradatum, & ſibi traditum propter defectum in purgatione, quod non poteſt punire pœna ordinaria, qua laycus conuictus de illo delicto puniretur, cum ſit verum, quod ſibi traditur non verè ſed interpretatiuè conuictus de delicto, & non liceat iure Ciuili, vel regio aliquem pœna ordinaria punire, niſi claris probationibus, ſeu confeſſione propria conuincatur, niſi in caſu hæreſis, in quo non licet iudici ſæculari examinare proceſſum inquiſitorum, *b* vt in cap. vt inquiſitionis b in §. prohibemus de hæret. in 6. & ibi. per Doct. & in cap. 1. de offic. ordin. reprobata opinione Bart. in l. Diuus. ff. de custo. reo. vbi contrarium tenuit: licet Legiſtæ communiter teneant ſuam opinionem, vt teſtatur Imol. in c. 1. de offic. ordin. & refert Præpo. in cap. Statuimus. 11. quæſt. 1. quam etiam opinionem Bart. nititur defendere Barb. in d. cap. 1. in col. 17. non pertinaciter, ſed ſubiiciendo ſe eccleſię. & licet poſſit aliquis dicere, quod etiam hoc procederet in crimine hæreſis, ex ratione, quia licet iudici ſeculari non liceat examinare proceſſum inquiſitorum, quia non poteſt cognoſcere, an traditus ſuæ curiæ commiſerit vel non crimen hæreſis, non tamen negatur ſibi, quin inſpiciat tenorem ſententiæ inquiſitorum, & ſi conſtat ex ea, quod aliquis ſibi traditur non vere conuictus, ſed interpretatiuè, quia deficit in purgatione, temperet pœnam, cum nulla lex ciuilis, nec Regia dicat, quod deficiens in ea puniatur pœna mortis, tanquam hæreticus, nec videatur ſequi neceſſario, relaxatur ab inquiſitoribus, ergo damnandus eſt pœna ignis per ſæcularem iudicem, cum vtriq; iudices, tam inquiſitores, quam ſæculares debeant iura ſui fori attendere, & illa ſeruare. Sed hoc argumentum facile ſoluitur ex-

contrario

Digitized by Google

communi ſtylo inquiſitorum, qui, vt intellexi, talis eſt, quod ex tenore ſententiæ ſuæ colligi non poteſt quod aliquis damnatur, eo quod in purgatione defecerit, quia ſententia fertur contra deficientem, ſicut contra conuictum, & ſolum remanet in actis proceſſus, qualiter in purgatione defecerit, quem cum videre non poſſit ſæcularis iudex, meritò excipi debet materia hæreſis ab hac mea noua inueſtigatione, quam in aliis criminibus veram exiſtimo. Hodie † tamen ſicut raro indicitur ab eccleſiaſticis iudicibus purgatio canonica, ſic raro accidit quod iuxta rigorem canonicum deficiens, vt conuictus damnetur. At quod iudices temporibus iſtis rariſſime purgationem indicent, *quamuis partim hoc referri poſſit ad eorum* tepiditatem (quibus minima cura eſt purgare clericos ab *infamiis, & ſuſpicionibus* vehementibus, & ſatagare, vt Chriſti bonus odor ſint) *nonnihil tamen* prudentis conſiderationis habere videtur, ſi perpendunt facilitatem, qua vulgus hodie infamiam ſuſcitat, & ſuſtinet, & quam difficile hodiernis temporibus compurgatores inueniantur, hac vt exiſtimo ratione, quia ſi nominati ad alios compurgādum peccatores & fragiles ſunt, faciliter credunt infamatos commiſiſſe crimina, quorum inculpantur eadem fragilitate, qua ipſi ſolent in alia vel ſimilia labi crimina. Si verò probi viri ſunt, cum videant corruptionem morum huius tempeſtatis, & clericalis ſtatus deformationem (eo quod ſine delectu ad illam vndecunq; ſolent venientes admitti) niſi bene notam habeant vitam purgandi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vnde ne antiquus ille, & pius patrum zelus omnino pereat, aut ſi his temporibus ſeruetur ad vnguem, innocentes lædat, conſulerem omnibus prælatis, eorum vicariis, quod ſynodali conſtitutione, ſiue publicis edictis moneant clericos ſuæ diœceſis, vt non ſolum puritatis curæ vacarent, ſed in quantum vires ſufficiant, infamiæ aut ſuſpicioni vehementi anſam non præberent, ſcituri pro certo, quod poſt monitionis tempora in omnibus de nouo emergentibus caſibus, iuris ordo, & rigor ſeruari debebit: poſtquam monitionem à iuris diſpoſitione non debent iudices recedere, dum tamen ſemper adſit Epicheia virtus, qua qualitatem perſonæ purgandæ, & ſcandali, aut ſuſpicionis, & defectus in purgatione, & alia conſiderantes, rigorem antiquorum canonum temperent.

A VT *conuictus.* Adde Hoſtien. Henricum, Abb. & Doctores in cap. inter ſolicitudines de purgatione cano. Gofre. Hoſtien. Abb. Anan. Feli. in cap. accedens de accuſ. Ang. & Sylueſt. in ſumm. in verbo, purgatio: & hanc opinionem communem eſſe fatetur Iac. Sept. in Cath. inſt. cap. 54. num. 7.

B *Proceſſum inquiſitorum.* Vide authorem, & quæ ipſe ſcripſi ſupra cap. 141. lite. A.

*Si vero capi non potuerint, abſentes eos pœnis damnari condignis.*

## CAPVT CLIII.

1 *Clericus delinquens abſens, qualiter condemnari poſſit.*

2 *Traditur ſingulariſſimus modus conuincendi clericum lite adhuc conteſtata.*

3 *Laycus abſens, licet ex legibus regni pœna ordinaria damnari poſsit, ſi fuerint contra eum indicia, quæ ſufficerent ad torturam: non tamen clericus.*

Quando

Digitized by Google

QVando † clericus delinquens eſt abſens, & remiſſio de ea petita per iudicem 1
diœceſis eſt, non fit, vel alias latet, tunc videtur quod poſitis edictis *a* in Ec- a
cleſia cathed. aut ſuę parochiæ vel beneficij, cum aſſignatione competentis termini ad comparendum procedi poſſit ad ferendam ſententiam definitiuam, ſi conſtat de delicto per eum commiſſo. Quod probatur ex his quæ notat Ioan. Andr. in c. degradatio. de pœnis. vbi ſcripſit, quòd contra clericum abſentem contumaciter poteſt ferri ſententia verbalis depoſitionis, qui allegat c. veritatis. de do. & contu. & quæ ibi notantur, & 3. quæſt. 9. in ſumma, quod ibi refert Dominic. in princ. qui dicit benè notandum ex dictis per eundem Ioan. Andr. Quòd in cauſa degradationis actualis non poſſit procedi in abſentem etiam procuratore præſente, per regul. de qua in c. veniens. de accuſa. quòd vbi pœna non poteſt imponi abſenti, non poteſt procedi per procuratorem, facit etiam ad probandum, quòd contra abſentem clericum poſſit procedi, quod expreſſe voluit Ioan. Lupus Doctor Hiſpanus in tract. de liber. Eccle. in 9. quæſt. vbi tradit, quòd in quocunque delicto, propter quod clericus degradari meruiſſet, ſi abſens citatur, & non comparet, condemnatur in abſentia, ſi teſtibus conuincitur, & datur facultas ab eccleſiaſtico iudice ſęculari capiendi eum, & ſecundum ſuas leges iudicandi, ita quod ſola ſententia ſine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato, ad hoc vt non gaudeat priuilegio clericali, allegat ad hoc tex. in c. cum non ab homine de iudic. quem benè inducit, & dicit, quòd eſt neceſſe quòd intelligamus dictum tex. in caſu abſentię, & hanc degradationem vocat ipſe fictam à iure & ab homine. Aduerte tamen, *b* quòd huic ſententiæ multum refragatur doctrina Inno. b
in c. qualiter. el 2. de accuſa. in colum. penul. verſi. Item ad prædictas, vbi poſtquam refert aliquas pœnas canonicas, dicit, quòd ad prædictas pœnas præterquam ad depoſitionem proceditur contra abſentem etiam contumacem, ſed ad depoſitionem & alias pœnas, quæ ſunt vſque ad relegationem, non proceditur contra abſentem, allegat l. abſentem. ff. de pœnis. & tex. in c. decernimus 3. queſtion. 9. Poteſt etiam dari alius ſingulariſſimus modus conuincendi clericum abſentem de crimine, lite non conteſtata, ſecundum Abb. in c. cum P. in fin de purg. cano. videlicet quòd ſi eſt infamatus, vel vehementer ſuſpectus de crimine, citetur, peremptorio præfixo ad ſe purgandum intra illum terminum, non autem ad comparendum tãtum, & tunc ſi non præſtiterit purgationem intra terminum præfixum, habebitur pro conuicto, quod dicit perpetua mente tenendum, quia limitat tex. in c. veritatis. de do. & contu. & quod eſt modus non exquiſitus de iure ciuili. Datur præterea
alius † modus conuincendi abſentem clericum, per eundem Abb. ibi, videlicet 2
quòd contumax excommunicetur, & ſi ſteterit in excõmunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto ſuper illo crimine, & poteſt puniri, acſi verè fuiſſet conuictus, vt in c. turſus. & in c. quicunque. 11. q. 3. quę ſic debent intelligi, vt pleniſſimè tangit in c. 1. de iudi. Vnum tamen † crederem in iſta materia, iudicem eccleſiaſti- 3
cum non poſſe imitari legalem *c* Stylum huius regni, dum diſponitur, & practica- c
tur, quod ſtantibus indiciis contra reum abſentem ſufficientibus ad torturam poteſt iudex eum damnare de delicto, hoc enim ad clericorum perſonas non liceret extendere, cum lex Regia hoc diſponens eos non comprehendat, nec imitatione

digna ſit. Quis enim iuſtum decernat ſolis indiciis probatis damnari quenquam vt reum criminis, etiamſi executioni non ſit demandanda ſententia. Id namque ſolum iuſtè pronunciari videtur, quod iuſtè poteſt executioni mandari.

A *Citatio per edictum vt legitime fiat, quæ debent præcedere.* POſitu edictis. Aduerte, quod ad hoc, vt citatio per edictum legitimè fiat aliqua deſiderantur. Primò quòd ſummaria informatio præcedat, qua conſtet quòd reus latitat, aliàs nulla eſt citatio, ibi ſcribit Bart. in extrauagant. ad reprimendum. in verbo, *Per edictum*, Dec. conſi. 460. num. 26. *Socin. in* tracta. de citation. art. 23. n. 5. Quamuis ſufficeret relatio nuncij hoc *aſſeuerantis*, vt ſcribit Petrus Rebuff. in tract. de citation. numer. 96. tom. 3. *conſt. Franc.* Secundò quòd edictum publicè in Eccleſia legatur inter miſſarum ſolemnia. gloſſ. celebris *in Clement. cauſa. de* electione in verbo, ſolemniter. Caſſan. in deciſion. 1. tit. de appellatio. Octauian. Veſt. de introductione in Romanæ aulæ action. lib. 4. c. 3. n. 5.

Tertiò quòd poſtquam edictum publicè lectum fuerit, affigatur in valuis Eccleſiæ, vel vbi de conſuetudine affigi ſolet. Vantius in tract. de nullitate ex defectu citationis. num. 133. Mileſ. in verbo, *Citatio quando committatur*. Quartò quòd affigatur edictum originale, nec ſufficeret eius copia, tex. in Clem. 1. de iudi. tradit Rota in tit. de dilationi. deciſio 223. Caſſa. deciſ. 4. in tit. de dolo, & contu. And. Tira. de vtroque retract. tit. 1. §. 9 gloſſ. 2. num. 8.

B *Io. Lupi. opinio quadam confutatur.* *Aduerte tamen* Ex quibus verbis manifeſtè apparet, Dominum Epiſcopum recedere ab opinione Ioan Lup. hic allegata, à qua etiam recedit Fran. Pegna in annot. ad Direct. in qui. 3. lib. Scho. 69. fol. 191. qui cum immemor huius authoris fuerit, aſſeuerat, quæſtionem iſtam nullibi tractatam reperiſſe. Et mea quidem ſententia veriſſima hæc opinio eſt aduerſus Ioan. Lup. nam quando degradatio eſt tantummodo verbalis, iudex laycus nullam in clericum iuriſdictionẽ habet, ſed ſi actualiter degradatus eſt, poterit eum abſque aliqua traditione punire, quam opinionem communem eſſe fatentur Alcia. in c. cum non ab homine. n. 109. de iud. Villalo. in ſua collect. comm. opi. litera C. nu. 71. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 36. verſi. ſuas autem.

C *Imitari legem.* Adde quòd de hoc ſtat Regia lex ab inuictiſſimis Catholicisque Regibus condita Compluti ann. Domini 1503. quæ habetur in prag. Regum Catholicorum, & hodie eſt lex 3. tit. 10. lib. 4. ord. nou.

***Et ſi opus fuerit, ad dictarum pœnarum executionem ſæculare brachium imploretis.***

## CAPVT CLIV.

QVod nouè editum eſt, eoque latiſſimè materia inuocationis vtriuſque auxilij Eccleſiaſtici, & ſæcularis, in forenſibus actionibus frequentiſſima, miro ordine elucidatur.

1 *Iudex Eccleſiaſti. us ſæcula. e auxilium implorare poteſt.*
2 *Auxilium brachij ſæcularis, multis nominibus vtiliſſimum eſt.*
3 *Auxilium brachij ſæcularis, in ſubſidium peti debet.*

4 Auxi-

4 *Auxilium brachii ſæcularis peti poteſt quando opus fuerit, non præmiſſa excommunicatione. contra Ioan. Lup. D. Couar. & alios.*
5 *Concilium Trident. Seſſ. 24. c. 8. de reformat. & Seſ. 25. c. 3. interpretatur.*
6 *Iudices Eccleſiaſtici laycos minime poſſunt propria authoritate in carcerem mittere.*
7 *Iudices Eccleſiaſtici an in ciuilibus poſſint contra laycos, ſententias capiendo, pignora exequi.*
8 *Iudex delegatus vtrum poſſit auxilium ſæculare implorare.*
9 *Iudices ſæculares ſuperiores, impendere debent ſuum auxilium iudicibus eccleſiaſticis patentibus.*
10 *Iudex ſæcularis poteſt ab eccleſiaſtico auxilium petere.*
11 *Iudex ſæcularis antequam præſtet auxilium, an poſſit petere, vt ſibi detur copia proceſſus.*
12 *Executor an teneatur eam ſententiam exequi, quæ manifeſtam iniquitatem habet.*
13 *Quando ſententia iudicis eccleſiaſtici tranſiuit in rem iudicatam, auxilium ſæculare præſtandum eſt, quamuis non conſtet de iuſtitia ſententiæ prolatæ.*
14 *Quid autem iudicandum eſt, ſi de nullitate ſententiæ coram ſæculari iudice allegatur.*
15 *Iudex ſæcularis fidem adhibere debet literis denunciatoriis, contra excommunicatum prolatis, quamuis illi non conſtet, iuſte contra illum ſententiam excommunicationis eſſe latam.*
16 *Text. in c. 1. de exceptionibus 6. interpretatur.*
17 *Iudex ſæcularis ſolis literis denũciatoriis non tenetur capere laycum excommunicatum, nec in carcerem mittere, aut aliqua pœna eum punire, niſi excommunicatio ex actis proceſſus ſibi oſtenſis iuſtificetur.*
18 *Auxilium brachii ſæcularis minimè debet impartiri, ſi iudici ſæculari conſtet à ſententia eccleſiaſtici eſſe appellatum.*
19 *Auxilium brachii ſæcularis non debet elargiri, quando iudex eccleſiaſticus extraiudicialiter proceſſit.*
20 *Iudex ſæcularis, ſi iniuſtè negat ſuum auxilium iudici eccleſiaſtico legitimè petenti, excommunicari ab eo poteſt, & aliis ſpiritualibus pœnis puniri.*
21 *Iudex ſiue eccleſiaſticus, vel ſæcularis, qui auxilium præſtat, non debet durioribus remediis vti, quàm ipſe inter ſibi ſubditos.*
22 *Auxilium ſiue eccleſiaſticum ſiue ſæculare cùm impartitur, an aduerſa pars debeat prius citari.*
23 *Epiſcopus vel alius iudex eccleſiaſticus, an poſſit familiam habere armatam, ad executionem, & miniſterium iuſtitiæ miniſtrandæ.*
24 *Inquiſitores hæreticæ prauitatis habere poſſunt officiales, quos vocant, vel familiam armatam ad ſuam defenſionem, vel ad hæreticos capiendos.*
25 *Miniſtri S. officii (quos Hiſpani familiares appellant, Itali Cruce ſignatos) quocunque tempore arma deferre poſſunt, conſuetudine in contrarium non obſtante.*
26 *Conſultores S. Officii, aduocati, notarii, cuſtodes, & cæteri alii miniſtri arma omni tempore impunè deferunt.*
27 *Familiares S. Officii, quibus animi dotibus & qualitatibus debent eſſe ornati.*

28 *Inquiſitores quando ſui familiares, vel miniſtri non ſufficiunt ad ſententiæ executionem, auxilium brachij ſæcularis iuſtè implorant.*

29 *Iudices ſæculares ſuum auxilium Inquiſitoribus denegantes, grauiſſimis pœnis plectendi ſunt.*

1 EST quidem iure † expeditiſſimum, Iudicem Eccleſiaſticum ad ſuæ ſententiæ executionem, poſſe brachium ſæculare implorare, vt quòd iuſtè contra clericos laycosuè iudicauerit, debita executione minimè fruſtretur, c. Princeps. c. adminiſtratores. 23. quæſt. 5. c. 1. de offic. ordin. c. dilecto. de ſentent. excommu. *lib. 6.* c. poſtulaſti. de homi. c. vt officium. §. compeſcendi. de hæret. *lib. 6. Et ſunt apud nos* Regiæ conſtitutiones, hoc ita definientes. l. 14. & ſequenti. tit. 1. *lib. 4. ordina. noui.* tradit Innoc. & omnes in d. c. 1. de offic. ordin. Hoſtien. in c. 1. de offi. delegati. Cardin. in Clemen. 1. quæſtion. 10. eod tit. Alberi. in l. Epiſcopale. C. de Epiſcop. & cler. Abb. in c. ſi quis contra clericum, column. penult. de foro competen. Deci. in c. ſignificaſti numer. 4. de offic. delega. Ioan. Lup. in repet. c. per veſtras. de donat. inter vir. & vxor. 2. not. §. ſed pulchra dubitatio. numer. 17. quam opinionem communem eſſe teſtatur inſignis D. Epiſcopus Couarru. in practic. quæſtion. c. 10. numer. 1. circa quam ſolent non leues concertationes inter iudices eccleſiaſticos, & ſæculares oriri, & ea ratione eſt in forenſibus exercitationibus frequentiſſima, de qua ſolent Magnates Iuriſtæ interrogari, vt ſcribit Matth. de Afflictis in procemi. Cõſti. Neapolit. numer. 63. nec (quod aliorum ſalua authoritate dicam) pro eius dignitate explicatum legimus eius procemium libenter, & non ſine ſumma legentium, vt ſpero, vtilitate, diſputationẽ ſuſcepimus, eſt quidem eius argumentum noſtræ practicæ accomodatiſſimum, qua ratione nonnulla, & ea, quæ ſelectiora ſunt, notare conſtitui.

*Remedium brachij ſæcularis vtiliſſimum eſt iudicibus eccleſiaſticis.*

2 Primum etenim † conſtat, remedium hoc brachij ſæcularis vtiliſſimum eſſe iudicibus Eccleſiaſticis contra clericos, cùm propter ipſorum criminum enormitatem traduntur curiæ ſæculari: in his caſibus, in quibus præcedentibus capitibus lõga manu diſſertum eſt, vel quando ad eorum coertionem non ſufficit poteſtas eccleſiaſtica, vt ipſi comprimantur, & debitas patiantur pœnas, iùſtiſſimè dictum auxilium impenditur, & in hoc omnes conueniunt.

*Remedium brachij ſæcularis an in ſubſidium petendum eſt vel quando opus fuerit.*

3 Secundò, quòd † brachij ſæcularis auxilium nec petendum, nec impartiendum eſſe niſi in ſubſidium, quando vires proprij officij non ſufficiunt, vt quod iuſtè præceptum iudicatumq́; eſt, executioni tradatur. tex. egregius, vbi ad hoc not. ibi Bald. in verbo, *ſufficere*, in l. 2. C. de his qui latr. occul.

Vnde eleganter † ſcribit Ioan. Lup. in c. per veſtras. 2. not. §. ſed pulchra dubitatio. n. 17. de dona. inter vir. & vxor. Iudicem Eccleſiaſticum debere prius procedere contra laycos excommunicando, deinde anathematizando, & interdicendo, & poſtea cum Eccleſia non habeat vltra, quid faciat, implorandũ eſt ſæculare auxiliũ,
4 notant Inno. Ioan. Andr. & cõmuniter Doctores in c. ſignifica. delega. Feli. in c. delicta. de maior. & obed. qui ad hoc perpendit text. in c. dilecto. de ſentent. excommu. lib. 6. Domi. & Fran. in c. vt officium. §. compeſcendi. de hæreti. libr. 6. quam eſſe communem opinionem fatetur Aug. Bero. in c. ſignificaſti. n. 24. verſ. extra gloſſ.

idem

Digitized by Google

idem profitetur inſignis D. Couar. in pract. quæſt. c. 10. num. 1. aſſeuerans ita paſſim ſeruari. Sequitur Doctor Redin. in lib. de Maieſtate Prin. in prin. in verbo. *Sed etiam per legitimos tramites*, num. 142. Fran. Auiles in c. Prætorum. c. 20. in gloſſ. *vſurpen.* num. 14. Sed mea quidem ſententia viri aliqui doctiſſimi, & celeberrimi hallucinantur. Nam verius ipſe cenſeo in quacunque parte litis, cùm opus fuerit, ſæculare auxilium poſſe à iudicibus eccleſiaſticis peti, & illis ſine retardatione eſſe præſtandum. Tum quia nimis manca eſſet iuriſdictio Eccleſiaſtica, ſi tot & tanta prius eſſent præcauẽda, & durius redderetur dictum auxilium, quàm ſacra iura nec non ſæcularia patiuntur. Tum quia iura quæ circa hoc loquuntur non in ſubſidium, ſed, cùm opus fuerit, præſtandum eſſe præcipiunt, c. 1. de offi. ordina. ibi: *Cùm opus fuerit.* c. quoniam, eod. titu. ibi: *Si neceſſe fuerit.* c. fina. ibi: *Si opus fuerit.* de exceſſib. Præla. c. periculoſo. circa finem in verbo, *Si opus fuerit*, de ſtatu regul. c. ſtatuimus, in verbo, *Si neceſſe fuerit*, de maledi. — *Contra Couar. D. Redi Franc. Auil.*

Et nouiſſimè † Concil. Tridenti. Seſſ. 24. c. 8. de refor. ibi: *Inuocato, ſi opus fuerit, brachio ſæculari*, & in eod. Concil. Seſſ. 25. c. 3. de refor. ibi: *Inuocato etiam auxilio, ſi opus fuerit brachij ſæcularis.* Tum quia manifeſtiſſimè probatur in Concil. Trid. Seſſ. 25. c. 3. de reformatio. vbi definitum eſt, quòd tam in procedendo, quam in definiẽdo in cauſis ciuilibus, vel criminalibus, contra clericos vel laycos, Eccleſiaſtici iudices per mulctas pecuniarias, vel pignorum captionem, ſeu perſonarum diſtrictionem, per ſuos, vel alienos executores, executio realis, vel perſonalis, prius fieri debet, antequam ad cenſuras deueniatur. Eſt quidem ibi manifeſtiſſimũ teſtimoniũ, quod cenſura Eccleſiaſtica in ſubſidium vtendum eſt, quando iudex pignorum captione, & captura perſonarum vſus fuerit, opera miniſtrorum ſuorum, vel exteriorum, nempe inuocando auxilium ſæculare, non autem hoc ordine mutato, vt communis Doctorum opinio aſſeuerat. Tum quia ſi contraria opinio vera eſſet, quàm plurima crimina impunita remanerent, nam interim quòd iudex cenſuris vtitur, cũ non ſtatim, ſed dilationibus conceſſis, ſint proferendæ, reus facillimè poſſit bona occultare, & ſe fuga incolumẽ reddere, & alia deinde innumerabilia mala ſequerentur. Vnde opinio iſta tanquam verior iam in forenſibus actionibus recepta eſt, prout refert benè Doctor Ioan. Segura in directori. iudi. Eccleſiaſt. 2. part. c. 13. num. 37. quem poſt hæc ſcripta legi. — 5 *Conc. Trid. Seſſ. 24. c. 8. de reformat. & Seſſ. 25. c. 3. interpre.*

Nec aliquid in contrarium vrget tex. male à Felin. & à Couarr. & ab aliis allegatus in d. c. dilecto. quia non loquitur de auxilio brachij ſæcularis, ſed de propria defenſione, qua iudex, ſi vim patiatur vltra cenſuram, vti poteſt, tanquam priuatus, vt gloſſ. vltim. ibi notat. — *Contra Felin & Couarru.*

Tertio, non minorem † vtilitatem habet, quando ad capiendos laycos iuris ordine obſeruato poſtulatur. Nã licet iudices Eccleſiaſtici in criminibus, & cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, poſſint reos punire, excõmunicare, & aliis ſpiritualibus remediis vti, non tamen poſſunt illos perſonaliter capere, nec in carcerẽ mittere, ideoque iudicis ſæcularis authoritate faciendum eſt. Niſi in crimine hęreſis in quo hoc erit ſpeciale, & in aliis huic ſimilibus criminibus, ita reſpondit Oldra. d. conſil. 86. ſequitur Petrus de Anchar. in c. cum Epiſcopus. de offi. ordin. libr. 6. & in regul. ea quæ. de regu. iur. eod. libr. quæſt. 11. quam opinionem communem eſſe — 6 *Iudex eccleſiaſticus an poſſit propria authoritate laycos capere.*

Ttt faten-

fatentur Ioan.Andr.in addi.ad Specul.tit.de offi.ord.Felin.in d. c. ſignificaſti. *Auf*-
*fret*.in rep.Clem.1. de offi.ordin.quæſt.5 & in tract. de poteſtate Eccleſiaſtica ſuper laycos.in prin.num.1.D. Couarr. in d. c.10. Foller.in pract.crimi.Cano.fol.97.numer.52.& ſequent.Ferd.Menoch. de teſtament. §.22. numer.17. licet dicat, quòd verè tantus eſt numerus eorum, qui tenent contrarium. Iul. Clar. libr. 5. recept. ſent. §. fin. quæſtion.37. ver. vnum tamen, & hanc communem ſententiam latiſſimè defendit Ioan. Lup. in d. §. *ſed pulchra dubitatio*. numer. 18. Petrus Auendan.libr.1.de manda.Reg.cap.1.num.22.*Fran.Auiles* in c.prætor. d.c.20. in verbo, *vſurpan*.n.14. dixi in reg. & fall. reg. 397. ver. *ſeptimo non procedit*,& ſupra, c.122.

Contraria tamen ſententia placuit Domi.& Fran.in d.c.cū *Epiſcopus,quæ multis* in locis iuris Canonici probari videtur,quibus cautum eſt,*poſſe iudicem Eccleſiaſticum* qui de crimine cognitionem habet,laycum reum capere, & in carcerem mittere.c.attendendum.17.q.4.c.contra Idolorum. 26.q 5. cuius meminit ad hoc Roman.ſing.660.Felin.in d.c.cùm ſit generale.num.20.& in d. c. ſignificaſti. col. vltim. Aufrer. in locis nouiſſimè allegatis, & hanc opinionem approbare videtur D.Couarr.d.c.10.num.2.Quæ opinio, quam in puncto iuris veriorem cenſeo, nouiſſimè fulcitur ex concilio Triden.ſeſſ.75.c.de reforma.ſupra allegato. Sed quicquid ſit de iure,prima opinio moribus recepta eſt,& Regiis conſtitutionibus *apud* Hiſpanos probatur.l.14.& 15.tit.1.lib.4.ordi.noui.qua lege 15.grauiſſimę pœnę imponuntur contra Iudices Eccleſiaſticos, & eorum miniſtros,qui eius ſanctionem violauerint.

Sunt tamen multi (& non pœnitendæ authoritatis viri aſſeuerantes) quòd vl-
7 tima opinio locum habeat quando Eccleſiaſticus iudex aduerſus laycos in † criminali iudicio legitimè proceſſit,& cognitionem, & examē culpæ ad punitionem inſtituerit, vel ſententiam protulerit,tunc iure poterit laycum capere, & in carcerem mittere,intelliguntque Regias conſtitutiones tantum procedere,quando iudex Eccleſiaſticus cognoſcit, inter laycos de cauſa ciuili, vel criminali ciuiliter intentata.Ita colligo ex D.Couar.d.c.10.num.2.verſi.ſecundò quoties,& nouiſſimè opinionē iſtā amplectitur D.Suarez de Paez ſua pract.2. tom.prælud.2.n.55.& 56. dicens ita ſeruari in tribunali Epiſcopali Salamantino. Sed mea quidem ſententia decretum ſacroſancti Concilij ſupra allegatum, quòd tam in cauſa ciuili,quàm in criminali loquitur,reſtrictionem hanc non patitur,ideò maturius cogitandum eſt.

Illud verò fatendum eſt,quòd licet ſtantibus Regiis cōſtitutionibus,iudices Eccleſiaſtici non poſſint laycos capere,propria authoritate,abſque auxilio brachij ſęcularis, poſt capturam verò in carcerem Eccleſiaſticum non in ſæcularem mittendi ſunt. Et ita apud Hiſpanos conſuetudine receptum eſt, nec iure contrarium defendi poteſt.Quamuis audio Sæculares Iudices moleſtè hoc pati.

Quartò, præmiſſa dicta Regia conſtitutione, non tantum dictum auxilium neceſſarium eſt, in dictis criminalibus cauſis, contra laycos, verùmetiam in ciuilibus actionibus,& controuerſiis, in quibus ſi iudices Eccleſiaſtici eos condemnauerint ad aliquam quantitatem ſoluendam,non tamen poterunt in his regnis ad rei iudicatæ executionem bona ipſorum capere, ſed miniſterio iudicis ſæcularis executio perſonarum,& bonorum facienda eſt.vt in d Regia l.15.cautum eſt.

Quintò,

Digitized by Google

Quintò, illud erit omninò notandum † non ſolum iudicem Eccleſiaſticum or- 8
dinarium, poſſe implorare auxilium brachij ſæcularis, verùm & iudicem delegatum, ita tenet Inno. in d. c. Significaſti. num. 3. vbi Abb. Imol. Felin. & Deci. Domi. poſt Lap. in d. c. vt officium. §. denique. verſicul. an delegatus. de hæretic. lib. 6. Oldra. d. conſil. 89. circa fin. Feder. de Seni. conſil. 163. dub. 1. Alber. & Paul. in d. l. Epiſcopal. Bal. & Sal. in l. in crimina. C. de iuriſd. omni Iudic. Innocen. Abb. & Felin. in d. c. poſtulaſti. Cardinal. in d. Clement. 1. quæſtion. 10. quam opinionem communem eſſe teſtantur Deci. in d. c. poſtulaſti. Roland. à Vall. conſil. 37. num. 1. volum. 1. Martin. Nauarr. in c. cum contingat. 1. remed. de reſcription. Bermon. in tractat. de publi. concubin. in verbo, *Curent à ſuis ſubditis, &c.* num. 8. fol. 301. Franc. Pegna. in Direct. Inquiſ. libr. 3. Scho. 115. fol. 220. column. 2. licet ipſe ab ea recedat, quæ procedit ſecundum eoſdem, etiamſi in commiſſione non contineatur ea facultas, vt poſſit eo vti remedio: quamuis ab hac vltima opinione diſſentiat Arch. in d. §. compeſcendi. & Fed. conſi. 251. Calcan. conſ. 119. Sed hæc Archi. opinio falſa eſt, & nullo modo defendi poteſt. Nam nihil ſpeciale in hoc auxilio implorando cautum eſt in d. c. compeſcendi, vt rectè conſiderat Deci. in d. c. ſignificaſti. ſi enim iudici ordinario hoc iure licet, à fortiori permiſſum erit delegato, qui in cauſa delegata illo maior eſt c. ſane. in 2. de offic. delega. Et quamuis in literis delegatoriis ſoleat imponi clauſula, *Inuocato ad hoc auxilio brachii ſæcularis, ſi opus fuerit.* Illud eſt ad ſuperabundantem cautelam, & ſtylo curię, non tamen ex eo, quòd neceſſarium ſit, quòd exprimantur, ita dicit Imo. in d. c. ſignificaſti. & nouiſſimè hanc opinionem amplectitur Franc. Auiles. d. c. *26.* num. 27.

*Iudex delegatus implorare poteſt auxiliũ brachij ſæcularis.*

Eſt tamen neceſſarium, vt præceptum iudicis delegati petentis dictum auxilium adimpleatur, vt iudici ſæculari fidem faciat de ſua delegatione: ita tenuerunt Bald. & Salicet. in d. l. in criminali. colum. 1 C. de iuriſd. omni. iudic. aſſeuerantes, quod cautus debet eſſe iudex ſæcularis, à quo per iudicem delegatum imploratur brachium ſæculare, vt diligenter perpendat, an ille ſit iudex competens vel ne, quia ſi eſt incompetens, non debet ſibi præbere miniſterium alicuius obedientiæ: item tenet Feder. conſi. 251. col. 2. Calcan. d. conſil. 119. Marcus Anton. Natta. conſ. 519. num. 37. vol. 3. redditur igitur ex defectu incompetentiæ inefficax dicti auxilij imploratio.

*Iudex delegatus auxilium brachij ſæcularis implorare non poteſt, niſi de ſua delegatione fidem faciat.*

Nec debet iudex delegatus ad hoc remedium confugere, niſi iudex ordinarius Eccleſiaſticus, ab eo fuerit prius interpellatus, vt ſuum ei impendat auxilium, quod ſufficiens non fuerit, poterit ad hoc auxilium ſęculare peruenire, non verò aliàs, ita ſing. tenet Cardi. in d. Clemen. 1. *10.* quæſt. ſequitur Dec. in d. c. poſtulaſti. n. 4. vbi Felin. col. 2. Roland. Valle. d. conſi. 37. num. 6. Sed opinionem contrariam multis rationibus veriorem eſſe probat Federic. conſil. 163. colum. 2. dicens poſſe Delegatum Papæ ſi vult ad eccleſiaſticum ordinarium confugere, prius quàm ad ſæcularem iudicem, non tamen præciſe ad hoc teneri, & opinionem iſtam contra Cardinalem veriorem eſſe fatetur Franc. Marcus deciſ. 72. numer. 4. in 1. part. quem ſequitur Martin. Nauar. in d. c. cum contingat. d. 2. remed. ſcribens in Conimbricenſi Academia, cum tertiò legeret text. in d. c. ſignificaſti. hanc opinionem tenuiſſe, licet cùm primùm Toloſæ, & ſecundò Salamanticæ le-

*Iudex delegatus minimè auxiliũ ſæculare implorare poteſt niſi prius ordinarium eccleſiaſticũ interpellauerit, vt ſuum auxilium impendat.*



Digitized by Google

giſſet, non ſatis perpenſis rationibus Federici contrariã opinionem fuerit amplexus.

9 Sextò, non ſolùm † auxilium brachij ſæcularis peti, & implorari poteſt ab Epiſcopis, ab aliiſque ordinariis, vel delegatis eccleſiaſticis iudicibus, ab inferioribus ſæcularibus iudicibus, verum à ſupremis Regis Senatoribus, vel Regalium Cancellariarum auditoribus. Quia iura, quæ de hac inuocatione loquuntur, nullum ſæcularem magiſtratum à præſtatione iſtius auxilij immunem faciunt. Imò ſi rectè rem hanc perpendamus maioris obligationis nexu Regij Clariſſimi Senatores ad id aſtricti ſunt, quam inferiores, cùm illis potiſſimum incumbat, quòd iuſtitia miniſtretur & ad vnguem hoc obſeruetur. Maximè quia in ſummo Regis, & Domini noſtri Philippi II. Chriſtianiſſimi (qui nunc fœliciter regnat) Senatu aſſiſtunt Conſiliarij integerrimi, qui pro ipſorum ſumma pietate & religione Eccleſiæ Sacroſancta præcepta, & eius iuriſdictionem venerantur, inter quos meritò numerandus eſt D. Ioan. Fernandez Cogollos, vir ſanè maiorum nobilitate præclarus, & animi dotibus ornatiſſimus, & integritate vitæ laudatiſſimus & iuris prudentia inſignis, à quo labores noſtri, vt in publicum prodirent, Regiarum legum inſtituto, & de more ſupremi Senatus fuerunt approbati, quod in non vulgari noſtræ fœlicitatis parte reponendum duximus. Et vt ad rem redeam, opinio hæc ex eo fulciri poteſt, quia in ſpiritualibus Principes Sæculares Epiſcopis ſuis obtemperare tenentur c. omnes. de maior. & obedi. Et Princeps ab Epiſcopo iudicari debet, non è contra c. ſacerdotibus. 11. quæſt. 1. c. Imperator. 96. diſt.

*Auxilium brachij ſæcularis à Summis Senatoribus peti poteſt.*

*D. Ioan. Fernandez Cogollos Regius ſupremus Cōſiliarius laudatur.*

In hac tamen auxilij imploratione minimè congruum eſt, nec vnquam expedire iudicaui, quòd contra dictos Supremos Iudicis cenſuris vel per modum iuſſionis procedatur. Sed quòd piè & benignè, & honorificis precibus, ad impendendũ ſuum auxilium exhortentur, & hoc in Hiſpania noſtra receptum eſt, & aliquando feciſſe refert Segura in directo. 2. part. c. 13. num. 53.

10 Septimò ex eadem † ratione ſequitur, quòd iudex ſæcularis, ſi ei eadem neceſſitas ſuperueniat, poterit auxiliũ Iudicis eccleſiaſtici implorare pro exequenda eius ſententia aduerſus eos, in quos ipſe iuriſdictionẽ non habet tex. in auth. ſed hodie. C. de adult. not. Mari. Socin. in c. cum ſit generale. n. 24. de foro competen. In hoc tamen hoc diſcrimen verſatur, quòd iudex eccleſiaſticus poterit cenſuris, & aliis pœnis ſpiritualibus, compellere ſæcularem iudicem, ad hoc auxilium exhibendum text. in d. c. 2. de maledi. Iudex verò ſæcularis non poteſt Eccleſiaſticum cogere, ſed coram Metropolitano comparere debet, ab eoque poſtulare, vt inferiorem iudicem eccleſiaſticum cogat, vt auxilium à ſe iuſtè petitum præſtet: ita tenuerunt Innoc. Abb. & Doctores in d. c. 1. de offic. ordin. Iaſ. in l. à Diuo Pio. §. ſententiam. numer. 16. ff. de re iudi. quam opinionem communem eſſe teſtatur Alciat. d. cap. 1. numer. 26. & 12. Couarr. in d. c. 10. numer. 1. Hoc verò auxilium ab Eccleſiaſtico iudice præſtandum eſt ſæculari non obediendo, ſed patrocinando, vt tenet Innoc. & Bald. column. 3. in c. 1. de offic. ordinat. Sequitur Franc. Auiles in c. prætorium. in verbo, *Vſurpan.* num. 17.

*Iudex ſæcularis Eccleſiaſtico auxilium ſuum implorare poteſt.*

11 Octauò, illud etiã † in diſputationẽ adduci poteſt, an in criminibus merè Eccleſiaſticis, antequã iudex ſæcularis ſuũ accõmodet auxiliũ, ei facieñda ſit fides de proceſſu, nec non de actis cauſæ quibus intelligat an iuſtè, vel no, iudex Eccleſiaſticus in cau-

*Iudex ſæcularis an antequa præſtet.*

in cauſa proceſſerit, qua quæſtion. Andr. Alciat. in d. cap. 1. de offici. ordinari. nu. 10. ſcribit ſæcularem iudicem in his criminibus teneri iuuare Eccleſiaſticum, non oſtenſa iuſtitia cauſæ, dicitque hanc eſſe receptam ſententiã, quam appellat etiam eſſe communem Nauarr. in d. remedio 2. Boſſi. in pract. crimina. titul. de foro compet. num. 86. D. Paez (quem poſt hæc ſcripta legi) in pract. 2. tom. in procemi. num. 10. D. Redi. de maieſtat. Princip. in verbo, *Non armis ſolum*. 2. part. nu. 150. Sed communis ſententia mihi omnino diſplicet, contrariam veriorem credo, quam amplexus fuit Abb. in d. cap. 1. de offic. ordin. num. 12. Scribens, quod ſi iudex Eccleſiaſticus tradat clericum, vel laycum iudici ſæculari, vt ab eo puniatur, non tenetur ſtare proceſſui ab ipſo facto, ſequitur author noſter ſupra, cap. 13. Non quidem iudex ſæcularis tenetur auxilium ſuum impendere, niſi iuſte ab eo inuocetur, & ſummatim de hoc ipſe cognitionem habeat, ſic tenuit Inno. in cap. 1. de ſtatu monach. lib. 9. Oldr. conſi. 89. col. 2. Petrus de Ancharan. conſi. 382. columnn. 2. Federic. conſi. 258. col. fin. Paul. de Caſtro. in d. l. Epiſcopal. Rolan. à Valle d. conſil. 77. num. 7. Calcan. conſi. 119. Franc. Auil. in d. cap. 20. Prætor. nume. 20. Didac. Perez in l. 4. tit. 1. lib. 3. ordin. in gloſſ. 3. Matth. de Afflict. deciſi. Neapoli. 220. num. 9. Vbi aſſeuerat deciſum fuiſſe in Regio Neapolitano Prætorio ſæcularem iudicem non teneri obtemperare Eccleſiaſtico, quando proceſſit ordine iuris non ſeruato. Ex quo ipſe dicit, iudicem ſæcularem poſſe cognoſcere de ſubreptione, quæ coram ipſo ponitur, contra abſolutionem à iuramento ad effectum agendi vel excipiendi impetratam à iudice Eccleſiaſtico, teſtaturque in illo prætorio ita fuiſſe pluries deciſum, quod non vulgariter eſt notandum.

*auxilium an poſſit petere vt acta proceſſus ſibi oſtendantur.*

Poterit tamen communis opinio defendi, quando iudex ſæcularis vult cognoſcere, de effectu ſententiæ, vel præcepti iudicis Eccleſiaſtici, ad effectum reuocandi, quod ab eo iudicatum eſt, quod prorſus eſt prohibitum. Secus vero ſi id faciat, vt intelligat an ei obtemperandum ſit, ita ſing. tenet Imo. in d. cap. 1. numer. 16. Martin. Nauar. in d. cap. cum contingat. ver. ex prædictis.

Erit etiam recepta ſententia admittenda, quando Epiſcopus vel iudex eccleſiaſticus, vult ſuam exequi ſententiam, quam ſecundum iuris Pontificii legitimas Sanctiones protulit, & ſimpliciter à ſæculari iudice poſtulat, vt ſibi tribuat familiam & miniſtros, ad illius ſententiæ executionem. Tunc quidem ſæcularis iudex in nullo dicitur executor, ſed ſolum accomodat familiam. Vnde non poteſt aliqualiter de viribus ſententiæ cognoſcere, ita tenet Abb. ſic declarans Innoc. ibi in d. cap. 1. de offic. ordin. vbi Andr. Alciat. num. 120.

Vera item eſt communis opinio in crimine hæreſis, in quo iudex ſæcularis eſt executor, & abſque aliqua cauſæ cognitione, inquiſitorum ſententias nullã fide de proceſſu ei facta exequi tenetur vt ſcripſi poſt authorem ſupra cap. 139.

Nonò, eſt quidem in hoc obſeruandum, quod in criminibus mixti fori iudex ſæcularis minime tenetur præſtare auxilium eccleſiaſtico, niſi cauſæ proceſſus ſibi oſtenſus fuerit. text. optimus in auth. de Sanct. Epiſcop. §. qui verſi. tenet Anton. Abu. vbi Alciat. numer. 119. in d. cap. 1. de offic. ordin. dicit opinionem iſtam eſſe communem, idem profitetur Iul. Clar. in pract. crimin. §. fin. quæſtion. 96.

*In criminibus mixti fori non eſt auxilium præſtandum ſine cauſæ cognitione.*

verſic. quæro etiam. Ex quo fit, quod ſi iudex ſæcularis ex proceſſu ſibi conſtat ſententiam latam in capitali & criminali iudicio ab eccleſiaſtico iniuſtam & iniquam eſſe, licet ab ea non fuerit appellatum, exequi non tenetur, ita alios allegans ſcribit optime Matth. de Afflict. in proœm. conſti. Neapol. num. 60.

*Executor an teneatur eam ſententiam exequi quæ notoriam iniuſtitiam vel intolerabilem errorem continet.*

12 Decimò, non eſt † circa hoc argumentum obliuioni tradendum, quod non ſolum ſæcularis iudex, qui cauſæ cognitionem habet, cognita iniuſtitia ſententiæ eccleſiaſtici, in dictis cauſis latæ, exequi non tenetur, verum etiamſi is fuerit executor, non poſſet iuſte, nec tenetur eandem exequi, quoties notoriam iniquitatem aut intolerabilem errorem habeat. Innoc. in ca. cum in iure. de offic. delega. Anchara. conſi. 382. columm. peu. tradunt omnes in cap. Paſtoralis. §. quia verò de offic. delega. Felin. in cap. at ſi clerici. colum. 4. de iudi. Cur. Iuni. & Purpu. colu. fin. in l. magiſtràtibus. ff. de iuris. omni. iudi. & eſt text. egregius in cap. inter cæteras, de re iudi. Si tamen ſententiæ iniquitas ex ſcientia particulari executori priuatim nota ſit, tenetur ſententiam executioni tradere, ita tenet Caiet. 2.2. quæſtio. 67. art. 2. quamuis Abb. & Felin. in d. §. quia vero, & idem Abb. col. penult. & Alcia. in d. cap. 1. num. 110. de offic. ordin. contrariam opinionem ſequuti fuerunt, quæ Abb. ſententia forte defendi poteſt in eo caſu, quo executor ſententiam iniuſtam eſſe ex actis cognouerit, ſed verius eſt, quod in hac ſpecie opinio hæc defendi non poteſt, cum hic executor iudex non ſit, ad publicam ſententiam intelligendam ex proceſſu cauſæ. Nec iudex ipſe, qui ſententiam protulit, tenetur executori acta ex quibus ſententiam dixit patefacere, vt communiter receptum eſt in d. §. quia vero in cap. 1. de offic. ordin. vbi Andr. Alcia. ſuper gloſſ. in verbo, *Publicum*. & in cap. 2. de excep. lib. 6. tradunt Alex. & nouiſſimi in d. l. magiſtratibus. ff. de iuris. omni. iudi. Diuus Epiſcopus Couar. in lib. 6. vari. reſol. cap. num. 10. & ea ratione cum hic executor acta legens, & examinans priuata & non publica authoritate vtatur, nihil ad rem facit. Nec executio ſententiæ retardanda eſt, quamuis ipſe ex eis intelligat ſententiam iniuſtam eſſe, quod veriſſimum eſſe, & ita tenendum cenſeo, quicquid alii tenuerint.

Verum tamen eſt, quod ſi ſententia notoriè nulla eſſet, non teneretur, nec iuſte eam exequi poſſent. ita tenet gloſſ. celeberrima in d. §. quia verò, quam ſequitur ibi Abb. colu. 2. vbi Ioan. Imo. num. 4. dicit ab omnibus approbatam, eandé communem appellat Martin. Nauar. in d. cap. cum contingat. verſi. non obſtat. & eam ſequitur Felin. in cap. de cætero. columm. 1. de re iudica.

*Auxilium ſæculare non viſo proceſſu præſtandum eſt quando ſententia in cauſa ciuili prolata tranſibit in rem iudicatam.*

13 Vndecimo hoc † eodem tractatu memoria repetendum eſt, quod ſi in cauſa ciuili Epiſcopus vel alius iudex eccleſiaſticus ſententiam protulit, à qua minime fuit appellatum, vel ſi forte appellatio interpoſita fuit, ea deſerta remanſit. Si primo dictus iudex fecit id quod potuit, vt eius ſententia debitæ executioni traderetur (pùta) excommunicando & aliis ſpiritualibus pœnis vtendo, ſi his ſic factis auxilium brachii ſæcularis poſtulét pro eius ſententiæ executione præſtandum eſt, abſque eo quod iudici ſæculari de iuſtitia illius ſententiæ obſtet: imputandum quidé parti, quare ab ea ſententia non appellauit, vel quod appellationem non fuerit proſecuta, aliâs verò ſi in ea executione non adhibuit eam quam potuit diligentiam, iudex ſæcularis non debet ſuum auxilium impartire. Ita Oldrad. con. 89. Bal.

in l. 1.

in l.1.C. de his qui latro. tex.in c.2. de maled.ibi, *Si neceſſe fuerit*, quam opinionem aſſeuerat eſſe communiter receptam Mat.de Affli. in conſt.Neap.in proœm.n. 54.

14 Si autem tunc opponeretur † coram eodem iudice ſæculari de nullitate dictæ ſententiæ, in dicta cauſa ab eccleſiaſtico latæ, an præſtari debeat brachium ſæculare, & affirmandum videtur, quod ſi de nullitate allegata in promptu appareat, exſequenda non eſt, quia conſtat iniuſtam eſſe, poſtquam nullam eſſe apparet, & in iuſto iudicis mandato obtemperandum non eſt. cap. qui reſiſtit, & cap. Iulianus, & in cap. is qui præeſt, 11. quæſtion. 3. de cætero. 1. quæſt. 5. cap. 1. de offic. ordin. c. ſi quando. de reſcrip. ſi autem ea nullitas non conſtaret in promptu, non debet iudex ſæcularis ſuum brachium pro executione dictæ ſententiæ differre, ita ſingulariter tenet Andr. de Iſern. in proœmi. conſt. Neapol.& ibi eum ſequitur Matth. de Afflict.nu. 55.& iſte eſt caſus notatu dignus, in quo iudex ſæcularis tenetur ſuū impartire auxilium non oſtenſa iuſtitia cauſæ.

*Auxilium ſaculare præſtandum non eſt quādo defectus nullitatis opponitur.*

15 Duodecimo † ad idem ſubiicitur alius caſus, in quo idem prorſus eſt aſſeuerandum, nempè quando literis denunciatoriis, Epiſcopus vel iudex eccleſiaſticus, aliquem excommunicatione maiori innodatum eſſe profert: tunc iudex ſęcularis dictis literis ſtare tenetur abſque eo, quod ſibi aliter iuſte illum fuiſſe excommunicatum conſtet. Nam literis dictis denunciatoriis ipſique denunciationi excommunicationis plurimum tribuendum eſſe conſtat, ex Baſilienſi concilio Seſſio. 20. vndecimo Kalendas Februarii, anno Domini milleſimo quadrageſimo trigeſimo quinto, cuius meminit Florentin. in c.3.part.tit. 25. 3. Pragmat. Sanctio. Gallicana. tit. de non euitan. excommu. in princip. Nicolaus in ſupplemento Piſanellæ, in verbo, clericus. 3. in fin. Felin. in cap. ad probandum colum. penul. de re iudica. & opinionem hanc, quod excommunicatio eo modo probetur, tenet gloſſ. ſing. in cap. licet de ſenten. excommuni. lib. 6. quam ſequitur Deci. in cap. paſtoralis §. verum de appella. Quamuis aperte opinionem contrariam teneat idem Deci. in cap. prudentiam. §. Sexta. de offic. delega. & ibi Barba. Roma. in l. 1. ff. de noui. oper. nunc. aſſeuerantes per denunciationem, nuſquam excommunicationem probari, præſertim quo ad excludendum aliquem à iudicio, & à ſimilibus. Quę opinio non vulgariter corroboratur ex pontificia deciſione, text. in cap. 1. de excepti. lib. 6. vbi decretum eſt, excommunicationem, vt quis ab agendo repellatur, apertiſſimis documentis probandam eſſe. Sed vt opiniones iſtæ contrariæ diſtinctionis fœdere componantur, ita aſſeuerandum cenſeo, quod ſi excommunicationis exceptio alicui obiiciatur, vt exceptionis peremptoriæ, vt graue inde damnū patiantur minimè ea probatur per denuntiationem, ſi verò in vim dilatoriæ opponatur, vt quis à iudicio excludatur, tunc per denunciationem probatur. Ita tenuit Rota in nouis deciſi. 252. Abb. & omnes in d cap. prudentiam. §. Sexta. de offic. iud. delega. Roma. conſi. 349. Fran. in d. cap. licet Domi. in cap. 1. §. 2. de excep. lib. 6. Choſ. in prag. ſanct. tit. de excom. non euitan. in verbo, denunciata. & opinionem iſtam communem aſſeuerat Deci. in d. §. ſexta. & Domi. Epiſcopus Couar. in cap. Alma mater. 1. part. relect. §. 3. de ſen. excomm. lib. 6. Non ſane ſecundum inueteratam conſuetudinem totius Chriſtiani orbis conſuetum eſt, neminem denūciari excomunicatū, niſi pri⁹ ſoleñiter excomunicat⁹ ſit, & licet aliquādo hoc inter-

*Iudex ſæcularis excommunicatum oſtenſis literis denunciatoriis repellere poteſt.*

Digitized by Google

interuerti poſſit, id rariſſimum eſſet, nec ex hoc tolleretur præſumptio, quæ ex frequentiſſimo contrario vſu orta eſt.

Ex quo fit, quoad intellectum text. in d. cap. 1. de excep. lib. 6. ſecundum communem interpretationem ad repellendum excommunicatum, à iudicio ſufficien-
16 ter excommunicationem probari per ipſam denunciationem, & ea ratione iudex ſæcularis repellere debet ſtatim actorem excommunicatum ab agendo, nec poteſt petere, vt aliter ſibi fiat fides de ipſa excommunicatione. *Secus* vt *dictum* eſt, ſi de grauiori præiudicio tractetur.

*Text. in cap. 1 de excep. lib 6. interpretatur.*

Hinc confeſtim ſequitur, quod ſi iudex *eccleſiaſticus* excommunicatum *iam* denunciatum præcipiat iudici *ſæculari*, *vt eum capiat & in carcerem mittat*, *tunc* cum de graui incommodo agatur, non ſufficerent literę denunciatoriæ *nec ipſa* de-
17 nunciatio, ſed oportet quod acta oſtendantur, per quæ appareat de culpa, propter quã lata fuit excomunicatio. Non quidẽ iudex ſæcularis adhibere debet fidẽ literis Epiſcopi circa culpam illius contra quem prolata fuit excommunicatio, niſi de ea per legitimas probationes ſibi conſtet. Sic tradiderunt Andr. de Iſern. & ibi Matth. de Afflict. in procem. conſtit. Neapo. num. 26.

*Literis denunciatoriis oſtenſis iudex ſæcularis non tenetur excommunicatum capere nec in carcerem mittere.*

Decimo tertiò, vt caſibus ſupra conſtitutis, in quibus vel denegatur vel non ſtatim auxilium brachii ſæcularis impartitur, alios addamus, illud firmiſſimi iuris eſt, illud minime eſſe accommodandum quando à ſententia iudicis eccleſiaſtici appellatum eſt ex Alberi. ſententia in d. l. epiſcopale ver. ſed circa hoc quæro, vbi
18 Paul. de Caſtro in fin. C. de Epiſcop. & cleri. Oldr. d. conſil. 89. Deci. in d. cap. ſignificaſti. de offic. delegati Roland. Vall. dicto. conſil. 37. num. 1. Martin. Nauar. in d. cap. cum contingit. 1. remedio. Stephan. Aufrer. in tract. de poteſtate ſæculari. 4. regul. num. 32. tom. 5. tracta. diuerſo. doct. Fran. Auiles in cap. Prætor, d. cap. 20, in verbo, *vſurpan.* num. 35. Et potiſſima ratio eſt, quia cum per appellationem ſuſpenſa ſit iuriſdictio iudicis ſæcularis l. 1. in fin. ff. ad Turp. quicquid agitur, appellatione pendente, nullum eſt, cap. non ſolum de appella. in 6. tanquam factum à iudice incompetenti. l. fin. C. ſi non competentem. iudi. & impune ei non paretur. l. fin. ff. de iuriſdict. omni. iudi. quia quantum adhoc priuatus iudicandus eſt l. 3. fi. de offic. Præſi. Imò quod plus eſt Ioann. Andre. Anton. Card. Abb. Imo. in d. cap. 1. de offic. ordin. ſcribunt, non teneri iudicem ſæcularem, ad impartiendum ſuum brachium ſæculare eccleſiaſtico iudici contra illum, qui prætendens ſe exemptum eſſe, appellauit ab Epiſcopi viſitatione, ex cauſa probabili, qui caſus eo fortior eſt, quod ius commune reſiſtat huic appellationi, adeo vt is exemptus abſolui non debeat ad cautelam, niſi ſaltem ſummariè aliqualiter eius exemptio probata prius fuerit. Ita notat Innoc. in cap. Solet de ſentent. excõmun. lib. 6. vbi eum ſequuntur Domin. & Peruſi. Rota deciſi. 234. incip. Si rector. & deciſio. 308. incip. Si quis. Nec minus eſt circa hoc notandum, quod ſcribit Matth. de Afflict. in procemi. conſti. Neap. num. 48. quod ſi iudex ſæcularis compertum haberet, fuiſſe appellatum à ſententia iudicis Eccleſiaſtici, & appellationem ab eo non fuiſſe admiſſam, quæ alias de iure admittenda erat, iuxta not. in cap. ſæpe de appella. & à tali denegatione appellationis appellatum fuerit, prout iure requiritur ſecundum Cardi. in cap. Paſtoralis de offic. deleg. & in Clementi

*Auxilium præſtandum non eſt, quãdo à iudice qui implorat appellatum eſt.*

1. de ap-

1.de dolo, & contum. quòd etiam hoc caſu brachium ſæculare tribuendum non eſt,ſequitur Roland. à Valle d. conſil. 37. dicens ita fuiſſe deciſum in ſacro conſilio ſtatus Montis ferrati contra agentes pro Epiſcopo Albæ.

Hæc tamen communis & veriſſima ſententia intelligenda eſt, vt locum obtineat,quando appellatio interpoſita fuit à ſententia definitiua, vel interlocutoria,cum cauſa probabili, & tempore, & forma debita, ſecus verò ſi per proceſſum, vel ſaltem aliunde oſtendatur,cauſam appellationis ab interlocutoria ſententia, eſſe falſam, & ideo non eſſe recipiendam. Sic egregiè de more declarat inſignis Martin. Nauarr. in d. capit. cum contingat. 1. remedio in fin. & 2. remedio, fol. 157. verſic. Non obſtat, & verſic. Quintò reſpondeo, quamobrem eo caſu non obſtante appellatione ab interlocutoria ſententia interpoſita, non poteſt auxilium ſæcularis brachij iudici eccleſiaſtico petenti denegari.

*Auxilium præſtandum non eſt quãdo iudex extraiudicialiter proceſſit.*

Decimò quartò, illud etiam eſt iuris exploratiſſimi, non eſſe auxilium ſæculare ac commodandum Iudici Eccleſiaſtico, quando extraiudicialiter proceſſit, & eo modo dictum remedium implorat, tunc ſane iudex ſæcularis minime tenetur ei parere, quia in extraiudicialibus præceptis Eccleſiaſticus non eſt maior Sæculari,ſed par. Vnde non poteſt ei mandare, capit. cùm ad verum. 96. diſtinct. Et quia iudici procedenti extraiudicialiter impunè poteſt non pareri. l. prohibitum. C. de iure Fiſci. lib. 10. ita tenuit Inno. quem ibi cæteri ſequuntur in d. capit. 1. de offi. ordi. vbi Andr. Alci. num. 117.

20 *Iudex ſæcularis, qui auxiliũ negat, excommunicari poteſt, & ſpiritualibus pœnis puniri.*

Decimò quintò, non eſt † prætermittendum, quòd ſi extra caſus ſupra à nobis conſtitutos, iudex ſæcularis iniuſte denegat ſuum auxilium, vltra id, quòd iudex eccleſiaſticus excommunicatione, & alijs pœnis ſpiritualibus, contra eum procedere poteſt, vt iam verſic. quinto, dictum eſt, poterit etiam & arbitrariam pœnam pro modo culpæ ei imponere, eſt quidem de hoc egregia Sali. ſententia in l. vltim. C. de his qui latro. occul. ſequitur Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæſtio. lib. centu. 5. caſu 452. num. 3. quod ſingulariter notandum cenſeo.

21 *Iudex qui auxiliũ præſtat nõ debet alijs remedijs vti, quàm in ſuo foro inter ſubditos vteretur.*

Decimò ſextò, in hac † auxilij tam eccleſiaſtici, quàm ſæcularis conceſſione, diligenter attendere debent Iudices, quòd cum implorationem dicti auxilij videatur cauſa fieri de foro iudicis adiuuantis, non debet adiuuans fortiori, & duriori remedio vti, quàm ipſe in ſuo foro contra ſibi ſubditos eſſet vſurus. Quapropter Epiſcopus à quo poſtulatur auxilium non ſtatim excommunicabit, niſi prius ſibi conſtiterit de rei inobedientia, & contumacia, ſine qua in ſuo foro excommunicationis ſententia proferanda non eſt. Eodem modo nec ad excommunicationem procedat, niſi trina monitione præmiſſa. capit. contingit. in 2. c. Sacro. de ſentent. excommunic. cap. conſuluit. de offic. delega. cap. inter quatuor. de maior. & obed. capit. de illicita. 24. quæſt. 3. Idem etiam aſſeuerandum eſt ex parte Iudicis ſæcularis, nam ſi aliquis laycus aduerſus Epiſcopi iuſſa contumax eſt, non propterea, etiamſi Epiſcopus implorato auxilio petierit, relegandus eſt, ſed aliis remedijs vtendum eſt, quibus in forenſibus tribunalibus vti conſuetum eſt. vt ſcribit Andr. Alci. d. c. 1. de offic. ordi. num. 125.

22 *Citatio an neceſſaria ſit*

Decimò ſeptimo, ad † commodiorem ſupra dictorum interpretationem, egregia ſe offert diſputatio, an viſo proceſſu, per iudicem eccleſiaſticum, vel ſæcularem,

Vuu antequam

*antequam auxilium eccleſiaſticum, vel ſæculare præſtetur.*

antequam alteri iudici petenti, ſuum auxilium tribuat pars aduerſa debeat citari & videtur ſane nullam citationem neceſſariam eſſe, nam ſatis eſt, quòd iudex ipſe de meritis cauſæ per inſpectionem actorum ſe informet, nec ex eo, quòd aliqualis cauſæ cognitio deſideratur, inde ſequitur, quòd pars citari debeat, quia ipſe iudex à ſe ipſo ex actis cognoſcere poteſt. l. ſed ſi lege. §. Prætor ait. ff. de in ius vocan. & *Et totum cauſa cognita debet facere.* Vbi Bald. inquit, *quòd* quamuis text. ille dicat, *Cauſa cognita*, non tamen pars citanda eſt: *Ad idem* conducit text. in l. cum hi. in prin. ibi, *Prætoris notio*. & in §. ſi Prætor. ibi, *Prætori res quærenda eſt*. ff. de tranſacti. Suffragaturque text. inſignis in l. 3 §. *ſi cauſa cognita*. ff. de bono. poſſe. iuncta gloſſ. in verbo, *Pro tribunali*. vbi ſcribit Bar. quod licet dicatur ibi, *De cauſa cognoſci* (id eſt) ad effectum, vt iudex ſe informet, non verò quòd pars citari debeat. *Facit* item optimus text. in l. magis puto §. non paſſim. ibi, *Hoc excutere*. & ibi, *Item requirit*. Et ibi, *Item prætor æſtimare debebit* ff. de reb. eor. Et plurimum ad rem hanc conducit text. in l. 1. ff. nihil nouat. appella. penden. ibi. *Quo ad deliberandum*. cuius text. authoritate innixus Ioannes Andr. in capit. Paſtoralis. colu. 3. verſic. Illud autem notandum. de offic. deleg. affirmat, quòd vtrum appellatio ſit amittenda vel ne, id parte abſente poteſt definiri. Item non vulgariter opinionem iſtam corroborat, quod à Bald. ſcriptum eſt in l. neque natales. colum. fin. verſi. Sed nunquid in iſta. C. de probationi. quòd executor Apoſtolicus datus ad prouidendum beneficium aliquod alicui, cum clauſula ſi eſt idoneus, licet propter conditionem illam appoſitam in reſcripto teneatur habere cauſæ cognitionem circa idoneitatem, non tamen in examinatione aliquis citandus eſt. Idem igitur in caſu præſenti de quo controuertitur aſſeuerandum eſt, nam licet in eo aliqua cauſæ cognitio requiratur, non tamen ita exacta vt pars citari debeat nam quamuis aliquod grauamé inferatur, iudex primus eſt qui grauauit, non is qui rem ſibi mandatam exequitur.

Contraria tamen ſententia ex eo verior videri poteſt, quia quando ex aliquo actu pars lædi poteſt, & præſens contradicendo actum impediret, citari debet de vnoquoque. ff. de re iudic. l. nam ita Diuus. ff. de adopti. l. in concedendo. de qua plu. act in l. fin. C. ſi per vim, vel alio modo. capit. 1. de cauſa poſſeſſio. & pro. Quod locum obtinet etiam in notoriis, modo aliqua tergiuerſatione cælari, & defendi poſſint: gloſſ. celebris. in capit. 1. in verbo, conſeruatores de offic. deleg. in 6. gloſſ. & doctores in capit. ad noſtram. in 2. de iureiurand. ſic igitur videtur aſſeuerandum, quòd ante huius auxilij conceſſionem, pars citari debeat, quia forte oſtendet nullitatem, vel euidentem iniuſtitiam, vel alias iuſtas cauſas, propter quas vt iam diximus hoc auxilium iuſte poſſet denegari. & opinionem iſtam de ſtylo curiæ ſeruari affirmat Marcus deciſio. 269. num. 2. in part.

Sed vt opiniones has componamus, affirmando cenſeo, quòd ſi per primum iudicem ordine iuris ſeruato, cognitum eſt de omnibus exceptionibus, quæ poſſent impedire ſententiæ executionem, & hoc ex actis conſtat, ita vt nihil agendum ſuperſit, citatio neceſſaria non eſt, & ita procedunt, quæ pro prima adduximus opinione, ſi verò ſufficienter de his exceptionibus cognitum non eſt ſed verisimiliter creditur, quòd facta citatione, aliqua detentio competeret ei, contra quem [illegible] imploratur auxilium, tunc citatio præmittenda erit, & ita intelligenda ſunt,

quæ

quæ pro ſecunda opinione adducta fuerunt: quam diſtinctionem colligo ex Abb. in capit. prudentiani. §. quia verò. colum. 4. vbi Imo. column. 3. verſi. Interdum autem, quam veriſſimam credo, licet non placeat Marco. Ant. Nattæ conſili. 528. numer. 31. volum. 3. qui indiſtinctè citationem neceſſariam eſſe cenſet.

Decimò octauò, † & vltimò ſolet in diſputationem adduci, an Epiſcopus poſſit habere familiam armatam ad executionem, & miniſterium iuſtitiæ, qua propoſita quæſtione Abb. in cap. ſignificaſti. de offic. delega. multis rationibus infirmis, tamen probare contendit non licere, ſed quicquid ille ſentiat, vera eſt, & communis contraria opinio, quòd hoc de iure Epiſcopis competat, Bald. in l. non ſalutem. §. fin. ff. de offic. Præfecti vigi. tradit Deci. latiſſime in d. capitul. ſignificaſti. num. 5. Villadie. in tract. de irregul. quæſtion. 11. num. 16. & ſequen. Reper. Inquiſitorum in verbo, *Arma*. §. *ſed nunc quæritur*. Et opinionem iſtam communem eſſe fatetur, eam ſequutus Franc. Pen. ad Directori. inqui. Scholi. 116. pag. 220. 2. partis. 23 *Epiſcopus an poſſit habere familiam armatam.*

Illud autem omni † difficultate caret, quòd hæreticæ prauitatis inquiſitores, multis & iuſtiſſimis cauſis habere poſſunt officiales, vel familias armatas, ad ſuam defenſionem, vel ad hæreticos capiendos, vt eorum ſæuitia comprimatur. Stat quidem de hoc priuilegium Clementis V. in Concilio Vienneſi circa ann. Domini 1310. quod innouauit Ioannes XII. quadam Pontificia conſtitutione. incip. *Exigit ordinis noſtri*. Quæ habetur in literis Apoſtolicis pro Sancto officio. pag. 39. de quo priuilegio meminit Reper. inquiſitorum, in verbo, *Arma*. §. *Sed vtrum inquiſitores*. Villadiego, in tract. de hæreti. quæſt. 11. num. 15. Simanc. de inſtit. Catho. tit. 14. numer. 15. Bernar. Comenſis in lucerna, verb. *Inquiſitor*. 24 *Inquiſitores familiã armatam habere poſſunt.*

Et priuilegium † quòd officiales, vel miniſtri Sanctæ Inquiſitionis ( quos in Hiſpania, *Familiares*, appellant, in Italia verò *Cruce ſignatos*. ) obtinent fauore fidei ius portandi arma quocunque tempore, die aut nocte, procedit, non obſtante quacunque lege, in contrarium edita. Imò is qui legem conderet, qua prohiberet officiales inqniſitorum arma deferre, velut impeditor ſacri officij puniri poſſet gloſſ. in cap. ſtatutum. in 1. de hæret. lib. 6. tradit Director. Inquiſitor. 2. par. quæſtio. 54. Fran. Pegñ. in annot ad dictum direct. Scholi. 60. & libr. 3. Scholi. 114. fol. 222. vbi dictam gloſſ. communem eſſe fatetur. 25 *Officiales & cæteri miniſtri Sancti officij arma deferre poſſunt.*

Nec ſolùm dicti † miniſtri arma geſtare poſſunt, ſed etiam cæteri miniſtri qui quamuis alia ratione Sancto officio inſeruiunt, veluti conſultores, aduocati, notarij, cuſtodes, & alij, nam hi omnes ratione officij infeſti ſunt hæreticis, & impiis hominibus optimè tradit Franciſ. Pegñ. d. Schol. 114. 26 *Miniſtrum fingens ſe eſſe Sancti officij qua pœna ſit coercendus.*

Quis verò familiaris † ab Inquiſitoribus creandus ſit, vt arma deferre poſſit egregiè definiuit Ioan. XXII. Pontifex Maxi. dicta conſtitutione his verbis: *Quare volumus, & diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus neminem familiarem, niſi eiuſdem Eccleſiæ fidelem ac deuotum, & laudabilis conuerſationis & vitæ, habere quomodolibet præſumatis*. Hactenus Pontifex. Sunt ſanè eligendi qui generis notam minime patiuntur, qui probis ſunt moribus inſtituti. Nec armorum vſus illis concedatur, qui ſub fidei prætextu, facinora committentes priuilegio abutantur. 27 *Familiares Sancti officij qui ſunt eligendi.*

Qua verò pœna ſit coercendus, qui ſe miniſtrum Sanctæ Inquiſitionis finxir, vt

aliquem opprimeret, ſpoliaret, vel eluderet, tradit D.Iacob. Septi. In inquiren.d. tit.67.n.16.dicens eum flagellis cædendum eſſe, & ad remos condemnandum vel alia iuſta cum coertione puniendum.

28 *Inquiſitores auxiliũ ſæculare implorare poſſunt.*

Quòd ſi familia armata † non ſufficit, pro Sancti officij executione poſſunt Inquiſitores auxilium ſæcularium Magiſtratuum implorare. Vt peculiari conſtitutione decreuit, Vrbanus IV. reſcripto quodam, incip. *Liceat omnibus.* §.denique.& refertur in literis Apoſto. pro Sancto officio, *fol.27.* de quo reſcripto meminit Repertor.inquiſit.in verb. *Brachium.* Abb.in c.1.de offi ord. Locatus, in opere iud. in verb. *Inquiſitor.* n.30. Zanch. hæreticorum *potentia eſſe poteſt, vt vires inquiſitorum non* ſufficerent, ideo oportet inuocare auxilium ſæculare.l.ſi quis.C.*de epiſc.& cler.*

Si verò ſæculares Magiſtratus auxilium denegauerint, & contumaces fuerint, poſſunt Eccleſiaſticis cenſuris coerceri, & honore priuari, & aliis pœnis puniri, vt in d. conſtitutione Vrban. c.ad abolendam.§.penul.c.excommun.§. moneantur. de hæret.

*Pro quibus omnibus ac neceſſariis eorum, veſtrum imploro officium.*

## CAPVT CLV.

1 *Iudex ex officio ſuo in qualibet cauſa criminali, poſt teſtium aperturam, etiam ad offenſam rei poteſt teſtes recipere.*
2 *Iudex ex officio rationem damnorum partis læſæ habere poteſt.*
3 *Teſtes ad defenſionem rei ex iudicis officio publicatis atteſtationibus, recipi poſſunt.*
4 *Iudex, etiam eius officio non implorato, pœnam minuere poteſt.*
5 *Iudex de veritate pro abſente inquirit.*
6 *Iudex ex officio accuſatorem criminoſum repellere poteſt.*

1 SI enim officium iudicis † ampliſſimum eſt, multaque operari poteſt in omnibus iudiciis, quanto magis vires habebit in his criminalibus cauſis à ſuis officialibus motis, quos in eius locum ſuccedere ſuperius declarauimus? Meritò ergo in ſimili denũciatione quicunq; Promotor, ſeu Fiſcalis, iudicis officium implorare debebit, exuberat enim plurimum in his cauſis. Poteſt namq; iudex ex officio ſuo in qualibet cauſa criminali, etiam poſt aperturam teſtium, teſtes de nouo recipere, etiam ad
a offenſam rei, *a* vt not. Bart.in l.1.§. Si publico, in col.5.ff.ad leg.Iul.de adulter.verſi. Vlterius quæro, quem refert Præpoſ.in c.de accuſatio.2.q.8.in col.39.verſic.quarta differentia, & notat Marian.in c.fraternitatis, de teſti. col.35.verſic. Trigeſimus tertius, ex quo ſequi poſſet notabilis effectus, quòd licet ipſe Fiſcalis in dilationibus ſibi datis non probauiſſet delictum, facta eſſet publicatio teſtium, ſi iudex reperiret teſtes contra reum, poterit eos examinare, prius tamen citato reo ad vidẽdum illos iurare: debebit etiam ſibi dari poſtea atteſtationum copia, & noua dilatio ad opponendum contra illas. Aduerte tamen ne in hoc decipiaris, quia illa doctrina Bart. declaratur notabiliter per Salic.in l.fin. in fi. col. C.de q. videl. ꝙ tunc poſſint teſtes recipi ad offenſam poſt publicationem, quando illa receptio fieret ſuper nouo capitulo, non
b autem ſuper antiquo, *b* cuius ſentẽtiam ſequitur Fel.in c.cum clamor fin.col.de teſtib. poſt Aret.in c.fraternitatis.in 8.chart.eod.tit.ꝙ etiam ſequitur Hippol.in l.1.§.

Si quis

Si quis vltro.ff. de q. & dicit eſſe mente tenendum. Item etiam aduerte † quod ex 2
officio ſuo iudex poterit in his cauſis habere rationem damnorum, & partis læſæ,
per ea, quæ notat Præp.in c. libellorum,in 2.col.1.q.8. vbi referendo plures Docto-
res in variis locis concludit, quod communiter firmatur per eos ibi, quod ſiue iu-
dex procedat per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, poterit habere rationem
damnorum & intereſſe partis læſæ, laudabiliter ergo,& iuſtè facit iudex Eccleſiaſti-
cus, cui magis incumbit exonerare conſcientias ſuorum clericorum, ſi conſtito de
damno partis per proceſſum, reum clericũ cogat ad ſatisfaciendum, etiam illud nõ
petente,permaximè quia ſæpiſſimè læſi & offenſi à clericis, nõ audent eos accuſare
coram ſuis iudicibus, tum quia deſperant nõ poſſe iuſtitiã ſibi plenè ſatisfacientem
conſequi,propter leuitatẽ pœnarum,quas inferunt Eccleſiaſtici iudices,tum ꝓpter
tardam expeditionẽ negotiorũ in curiis Eccleſiaſticis, & ſumptus,q̃ in illis ꝓſequẽ-
dis fiunt,maximè in Romana Curia,tum ẽt ob illatas ſibi minas ab eiſdẽ clericis fa-
cinoroſis, aut ſuis famulis vel amicis. Vnde meritoriè, & magna cũ vtilitate Reipu-
blicæ faciunt Eccleſiaſtici iudices, q̃ ex officio deſcẽdunt ad ſatisfactionẽ partium
læſarum à clericis,ẽt illis non inſtantibus.Sed ſicut annotabimus ea,quæ cõtra reos
poteſt iudex ex officio facere, iuſtũ eſt, vt eorum quæ in ſuum fauorem poteſt non
obliuiſcamur. Et primò † ad eorũ defenſionẽ poterit recipere teſtes publicatis atte- 3
ſtationibus, *c* vt notat etiam Bart. in d. §. Si publico.quod dicit Hipp.in d.§.Si quis c
vltro. poſſe recipi ſuper eiſdẽ capitulis: & allegat Salic. vbi ſupra,licet ipſe hoc non
dicat, ſed ſolum ꝙ ad defenſionẽ quocunq; tempore ante ſententiã ꝓduci poſſunt
teſtes,allegando text.in l.vnius.§.cogniturũ.ff. de quæſt. ex quo ibi hoc notat Bart.
Secundò † poteſt iudex minuere pœnã,etiãſi non ſit imploratũ eius officiũ,vt not. 4
Barto. in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his q̃ not. infa. col.3.verſ.quæro vtrũ.p l.
Si nõ defendatur.ff. de pœnis.& per l.1 in fin.ff. de q.Tertiò † quod iudex inquirit 5
veritatem pro abſente *d* ſi poteſt ſuo officio, vt notat Bar.in l. Seruum §.Publicæ.2. d
col.ff.de procur.col.4.§.hoc autẽ iudicium.in col.4.ff.de dam.infec.vbi dicit, quod
quando reus eſt abſens, in delictis in quibus imponitur pœna vſque ad relegatio-
nem ( quia tunc poteſt procedi contra abſentem vſque ad definitiuam ſententiam)
poteſt iudex pro abſente probationes inducere. Quartò iudex † ex officio poteſt 6
repellere accuſatorem crimino ſum, & qui aliàs non eſt legitimus. Notat Inn. in c.
nulli.de accuſat. quod procedit, etiamſi accuſatus velit illum admitti, vt notat Ar-
chi.in c.quærendum 2 quæſt.7.

A *Deffenſam rei.* Adde quod opinio hæc procedit tantum in eo caſu, quo loqui- A
tur Author,nempe quando ex iudicis officio proceditur, ſecus ſi parte inſtante
procederetur, ſic tradiderunt Bald in l. presbyteri. col.1. C. de Epiſc.& cleric.& in
conſil.276. colum. penul.vol.1. Aret.in c. cum clamor.col.2.vbi Feli.col.pen.de te-
ſti.quam eſſe communem opinionem fatetur Ægi.Boſſi.in tract.delict.tit.de publ.
proceſ.n. 3. circa quam vide elegãtiſſime Iul.Clar.li.5.recep.ſent.§. fi.ver.ſed quæro
nunquid,cum ſequen.Ant.Gab.lib.1.communi.opin.concluſi.21.n.96.

*Super antiquo.* Adde Hippo. in pract.crim. §. ſequens.n.8. Ludo. Carr.in pract. B
crim.fol.76.receptioris impreſſionis.n.1.

*Publicatis atteſtationibus.* Adde Bart.in l.Diui fratres.ff.de pœn.& quæſt.14.incip. C



Digitized by Google

*Iudex maleficiorum.* Abb.in capit. ſuborta,col.vltim. de re iudi. Ang. Areti. vbi Aug. Arim. in tract. malefici. in part. *Comparuerunt dicti inquiſitores coram dicto iudice.*n. 19. Hippo.conſil.39. & conſil.37. vol.2. & in pract.in §.ſequens. Capitius Neapoli. deciſ.81.numer.4. Robert.Maran.in Spec.aduo.6.part.§.Tertius actus.pag.433.n. 3.Ludo.Carr.in pract.criminal.fol.76 Iul.Clarus,vbi ſupra allegaui.

D *Pro abſente.* Adde tex.in l.ſi non defendantur.ff.de pœn. & Regiam l.2. Catholicis Regibus in hoc celeberrimo Complutẽſi populo cõditam anno Domini 1503. ibi: *Informandoſe anſi miſmo el iuez de ſu officio, por quantas partes pudiere, de la innocencia del tal accuſado.* Quæ hodie lex eſt 3.tit.10.lib.4. ordi.noui, & vide Hipp. in pra. crim.§.oportune.num.14. & conſi.73. n.20.vol.2. Ferra.in pract. in forma libelli in actione reali,verſic.quatenus ex officio.n.12.

*Excuſator pro reo abſẽte an in criminalibus cauſis admittatur.*

Eadem igitur ratione videtur,vt quod iudex poteſt proprio officio facere, idem facere licebit aliquo excuſatore , pro abſente interueniente aut quolibet alio ſubminiſtrante teſtes,& probationes,& ex quibus rei innocentia detegatur Bart. & ibi Doctores in l. ſeruum quoque.§. publice ff.de procurato. quod ſi excuſator nõ audiatur , proceſſus eſt ipſo iure nullus, tenet idem Bart. in extrauag.ad reprimen.in verbo , *Neglexerit.* quam opinionem communem eſſe teſtantur Gramma. vot. 37. Car.in l.obſeruare.n.76.C. quorum appell.non recipi.Petrus Auend.reſponſ.15.n. 6.qui Regiis conſtitutionibus contrarium dicit eſſe aſſeuerandum, eandem cõmunem opinionem eſſe teſtatur Hieronym. Gratus conſi. 98.n.8.lib.1.Et hoc modo reus faciet ſuas defenſiones,abſque eo,quod perſonaliter compareat, quam cautelam ſcripſit Cæpol. caute.68. quã ſequitur Blancus in pract crim.fol.22.n.58.& fol. 158.caute.11.dicens quod ita practicatur , & practicari poteſt. Sed certè hæc cõmunis ſentẽtia mihi nũquam placuit. Eſt quidem in maximam reipublicæ perniciem, cui plurimum intereſt, ne crimina impunita remaneant,nullus quidem de crimine accuſatus compareret perſonaliter , ſed vel ex officio , vel per huiuſmodi excuſatorem faceret teſtes in ſuum fauorem examinari abſq; aliquo ſuo periculo , cum ipſe in tuto eſſet conſtitutus. Tolleretur hoc modo medium aptiſſimum ad veritatẽ detegendam, quod ex confeſſione iudiciali ꝓcedit, necnon ex aliis actibus ſolitis fieri,præſente reo , & in carceribus detento. Ideoque in practica dicta opinio recipiẽda non eſt , nec ipſe vnquã receptã vidi. Et poſtquam hæc ſcripſi, legi Iuliũ Clarum communem ſententiam reprobãtem in pract.crim §.fin. q. 33. verſic.ſed nunquid.& vide eundẽ d.§.fi.q.61.verſi.ſed hæc quidem.qui etiam ſcribit, quod iudex qui Bar. opinionem ſequeretur , grauiter erraret, & in Syndicatu poſſet moleſtia affici.

Verum.tamen eſt, quod licet procurator non poſſit pro reo abſente comparere, ad allegandas eas defenſiones, quæ concernunt crimen, de quo reus eſt accuſatus, bene tamen erit admittendus ad allegandum iuſtas abſentię cauſas, & legitima impedimenta iuris , vel facti. textus què ſic eſt intelligendus.in c. veniens. vbi Abb.& Doctor. de accuſationi. l. pen. §. ad crimen. vbi Bart. Ang de Imo.ff.de publ.iud.l. ſeruum.§.publice.ff.de proc. Regia.l.12. tit.5. par.3.

Quod procedit , & locum obtinet ẽt in cauſis fidei, vt rectè docent Carrerius in tract.de hæret.n.113.Siman.in Catho.inſt.ti.52.n.4.Ioã.Roias in ſing.fidei ſing.170. Fran.Pegna in annot. ad Director. Inquiſi. lib. 3. Scho.48. ꝙ verum eſt ſecundum

eos

eos, quando abſens ſolum in fide ſuſpectus eſt, ſecus verò ſi vere hæreticus eſſet, tūc nullus pro eo excuſator aut defenſor eſt audiendus text. in c. Si aduerſus. de hæreti. quo omne hæreticis patrocinium denegatur. Imò etiam ſine mandato admittēdus quilibet eſt ad alleganda iuſta facti impedimenta, quę neceſſaria ſunt, nempe captiuitatem & ſimiles cauſas ſecundum Bar. & communem ſententiam. in d. §. ad crimen. Quòd ſi abſentiæ cauſæ non ſint neceſſariæ, ſed probabiles, nempe locus non tutus, inimicitiæ, & ſimiles, nullus ſine mandato admittendus eſt ad earum allegationem, quia forte abſens nollet illas cauſas allegare. Ita notant Bar. & Ang. in d. §. ad crimen. Ant. & Abb. in d. c. Sed opinio hæc nullo iure defendi poteſt, nam ſi cauſæ probabiles ſunt, præſumendum eſt abſentem eas allegaturum fuiſſe, & eas allegari velle, vnde meritò Bar. doctrina impugnat Imo. in d. §. ad crimen. num. 25. Anani. & Socin. n. 47. & Aret. n. 48 in d. c. veniens. Nec refragatur, quod ſcribit Inn. communiter receptus in d. c. veniens, qui in ea eſt ſententia, vt exiſtimet, non eſſe quemquam abſque mandato admittendum, ad allegandas volūtarias abſentis excuſationes, ex cauſa iuris, nam ea opinio non agit de excuſationibus in facto conſiſtentibus, ſed de his allegationibus, quæ de iure deducuntur ad hoc, vt non teneatur abſens, etiam non impeditus, reſpondere.

*Ac expenſas proteſtor, & peto.*

## CAPVT CLVI.

1 *Victus victori etiam in criminalibus in expenſis eſt condemnandus.*

2 *Expenſæ illæ ſoluendæ ſunt, quæ verè conſumptæ fuerunt.*

3 *Clerici an poſſint damnari in aliquo pro ſoluendo ſalario, fiſcali, aduocato, vel notarius curiæ.*

4 *Promotor ſeu fiſcalis, qui calumnioſam accuſationem inſtituerit, in expenſis eſt damnandus.*

QVamuis Epiſcoporum redditus pro ſuſtērandis oneribus Eccleſię ſuę aſſignati cenſeantur, inter quæ non minimum reputandū eſt, & diœceſim ſuam malis purgent hominibus, & clericos facinoroſos emendent: nō tamen iniuſtum reputo, ꝙ damnatus reus, ſi bona habeat, expenſas ſoluat Promotori ſeu Fiſcali (vt vulgus appellat.) Cū ēt in † criminalibus victus victori cōdemnari debeat in expenſis, vt a. 1
ꝓbat tex. ſecundum vnā lecturā in l. fin. C. de fruct. & lit. expen. voluit gl. in c. fin. litibus. de dol. & cont. Bart. in l. 1. in prin. ff. ad Turpil. & in l. Si poſtulauerit. in prin. & in §. fin. ff. de Adul. Abb. poſt. alios in d. c. finem litibus. Canoniſt. in c. calumniā. de pœni. & hæc eſt communior opinio ſecundum Hippolitum in l. parte vel mario ff. de quæſt. in col. 3. in fin. licet Fel. in c. accedens, in col. pen. de accuſ. quem ipſe non refert ꝓpter varietatē opinionū huius articuli, ſe remittit ad alios Doct. Hoc tamē adhibito † moderamine, vt illæ ſolū ſoluantur, quas verè expēdiſſe cōſtiterit, 2
in ſubſtituendis ꝓcuratoribus loco ſui, in euocandis teſtibus, & miniſtrandis illis pro itinere ſumptibus, ac in ſolutione tabellionū, & ſimilium rerū, in quibus certū conſtat ... conſumpſiſſe. Pro ſoluendo aūt ſalario, quod illi Epiſcopus aſſignauerit,

grauerit, aut ſuo aduocato, ſeu ſatisfactioni notariorum curiæ Epiſcopalis, qui ex more gratis debent ac ſolent facere omnia, quæ Promotoris concernunt officium: & ſi bona damnatorum ſuppetant, poſſe eos damnari in aliquo (meliori iudicio ſaluo) non crederem, cum ad ſalaria ipſius, & aduocati, teneatur Epiſcopus, & ad alia gratis facienda ſui videantur obnoxij notarij. Quamuis non iudicarem indecens, quod Epiſcopus ex communi burſa pœnarum cameræ poſſet prædicta ſalaria ſoluere, & ipſis notariis (ſi laboris magnitudo exegerit) aliquid præſtare, dum tamen ex hoc non detur occaſio Promotori vexandi reos, notariiſque longos deſcribendi proceſſus ſine vlla neceſſitate. Hortor autem ſub obteſtatione extremi iudicij Præſules omnes, vt officialibus ſuis ad inſequendos malefactores ſumptus neceſſarios præſtent, ne ob eorum defectum in Romana, & Metropolitanis curiis, proſecutio criminalium litium deſeratur, ex quo malefactores inſolentiores reddantur, ſolaque ab ipſis appellatione interpoſita, ac oſtenſa inhibitione per diœceſim, ſicuti cæteri probi & innocui homines, libere diſcurrant videntibus ſuperioribus, & contemptis. Quod nempe audacius, & liberius faciunt delinquentes, quãdo perpendunt tantam eſſe ſuorum ſuperiorum auaritiam, quod appellantes ab eis ſolent negligere, ne quicquam ſibi ex hoc ſumptus accreſcat. Debent præterea aduertere iudices, quod ſi promotor calumnioſam inſtituerit accuſationem, in expẽſis damnari debet: *b* vt cauetur in deciſione Capellæ Toloſanæ, in q. 6. vbi etiam videnda eſt bona additio Stephani, quæ dicit, quod quando accuſauit nulla infamia vel indiciis præcedentibus, dicitur iniuſte accuſaſſe, & meritò quidem in expenſis damnandus eſt tunc. Nam qui poſitus eſt, vt ſua diligentia ſceleratos clericos inſequatur (vt boni manifeſti fiant, & ab aliis diſcernantur) non debet inſontes & bonos clericos infamare, neque vexare.

A IN *expenſis*. Adde, quod hanc opinionem communem eſſe fatentur Nicellus in concord. gloſſ. capitul. 47. Apoſti. ad Ange. in tractat. malefi. in part. & ad querelam. num. 73. Hiero. Gratus, conſil. 97. num. 1. lib. 1. D. Epiſcopus Couarr. in pract. quæſt. capitul. 27. num. 2. Viuius in lib. comm. opini. in verbo, Iudex tenetur condẽnare. Iuli. Clar. lib. 5. recept. ſentent. §. fin. q. 62. verſi. Sed nunquid. D. Anton. Padilla in l. tranſigere. num. 4. C. de tranſa. Eſt tamen opinio hæc intelligenda, ſi expenſæ fuerint petitæ, non autem aliàs tradit Bart. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto & in l. properãdum §. Sin autẽ alterutra. col. vlt. C. de iudi. vbi Bald. ferta. in forma libelli, in actione reali. verſic. & expenſis, num. 7. Maranta in Specu. aduo. 6. part. 3. memb. num. 12. pag. 397. latè Iaſ. in §. omnium. num. 145. Inſti. de actioni. & eſt opinio communiter recepta ſecundum Rip. in d. §. hoc iudicium. n. 83. verſic. ſecunda concluſio.

*Clericus qui abſoluitur à crimine, an expenſis poſſit condemnari.*

Quod ſi clericus accuſatus abſoluitur à crimine, nullo modo in expenſis debet condemnari, iuri quidem, & rationi contrarium eſt, quod eadem ſentẽtia, qua abſoluitur, etiam condemnetur. Præſertim quod ſi crimen leue ſit, pœnam eius ordinariam expenſæ longè aliquando ſuperant. Si verò ſit graue, non prorſus clericus liber remanet ab aliqua nota obiecti criminis, cum talis condemnatio culpam aliquam præſe ferat, à qua qui abſoluitur, immunis debet remanere, & ideo vel in totum



Digitized by Google

tum eſt condemnandus, vel abſoluendus, quia inter factum, & non factum, non eſt dare medium, nec media pœna imponi poteſt, vt eleganter ſcribit eruditiſſimus D. Franc. Sarmiento Giennenſis Præſul integerrimus lib. 1. ſelectarum interpre. c 1. quo loco aſſerit ad noſtrum inſtitutum accommodatiſſimè, quod licet pœna ratione culpæ temperetur, non vero ratione probationis, quia ex probatione nec creſcit, nec minuitur culpa, & ideo expenſarum condemnatio, nec pro pœna imponi poteſt, quando delictum non fuit probatum, & iſtam opinionem nouiſſimè amplectitur Doctor Segura in directorio iudic. Eccleſ. 2. part. c. 12. n. 5. probans iuri communi eſſe conſentaneam, & in Concilio Prouin. Toletano edito anno 1566. action. 2. c. 12. hoc ita fuit decretum, cuius verba retuli ſupra. c. 5. litera C. vbi.

Sed iam audio nonnullos iudices Eccleſiaſticos conquerentes, nec non Notarios, Fiſcales, & alios officiales Curiarum Eccleſiaſticarum latrantes, quod ſi opinio iſta in dictis tribunalibus reciperetur, nullus eſſet qui denunciationem proponeret, nec qui in inquirendis criminibus intenderet, omneſque à ſuis munerib. deſtiterint, cum poſt longum laborem debita ſibi mercede carerent. Quæ iuſta eſſet querela, niſi iure ſtatutum eſſet, quod in his caſibus expenſæ, quæ pro iuſtitiæ executione fiunt, ex burſa pœnarum cameræ debent perſolui, vt noſter Epiſcopus hoc capite ſcribit, quod ſi pœnæ pecuniariæ Fiſcales defecerint, Epiſcopi ex iniuncto munere eas expenſas ſuppeditare tenentur; & ſi hoc ad vnguem ſeruaretur tribunalia Eccleſiaſtica iuſtitia & æquitate eſſent compoſita, nec daretur locus iniuſtiſſimis denunciationibus, quæ cum maxima infamiæ labe innocentium clericorum, & quandoque laicorum fiunt, ſed ea tantum crimina denunciarentur, quæ probari poſſent, vt bene & cum iudicio ſcribit D. Segura in loco præcitato. Sed forte vellent dicti curiarum miniſtri clauum potius de manu Herculis eripere, quam ab aliquibus Præſulibus, ſui laboris ſalaria exigere, ſed qui iuſte merentibus denegant, ſtrictam rationem dabunt in die tremendi iudicii.

*Damnari debet.* Adde late Ang. Aret. vbi Aug. Arim. in trac. male. in part. & ad querelam numer. 11. Æg. Boſſi. in tract. delict. titul. de accuſ. numer. 27. Nota tamen ſingulariter quod quidquid ſit de iure communi, hodie de conſuetudine Syndici, ſiue Promotores, Fiſcales non puniuntur propter calumniam, nam ex quo officii neceſſitate compulſi denunciant, ceſſat præſumptio calumniæ: Ita ſeruari teſtatur Albe. in l. ea quidem n. 9. C. de accuſat. Amad. de Synd. num. 85. Quod quidem intelligendum eſt, quantum ad hoc vt excuſentur à præſumpta calumnia, quæ oritur ex eo quòd delictum nō fuit probatum. Sed ſi de vera calumnia apparet, tunc procedit communis ſententia, vt debeant Fiſcales curiæ in expenſis condemnari, & forte grauius arbitrio iudicis puniri, de quo lege Iul. Clar. in loco nouiſſime allegato, & vide C. Tolet. act. 2. c. 12. cuius deciſionem allegaui ſupra capit. 6.



Digitized by Google

# AD LECTOREM.

HABES, CANDIDE LECTOR, Practicam hanc criminalem Canonicam celeberrimam, quam quondam, veluti embryonem edidit D. Ioan. Bernard. Diaz de Luco Calagurritanus Epiſcopus integerrimus (vir alioqui doctiſsimus) noſtris tamen Scholiis, & capitibus additis, ſic vides locupletam, vt iam ad virilem, & conſummatam ætatem perueniſſe, facilè iudicabis, boni conſulas obſecro. Hiſquè ſtudiis noſtris faueto, vt maioribus operam impendere feſtinemus.

INDEX

Digitized by Google

# INDEX OMNIVM
## Capitulorum, in hoc volumine contentorum, Alphabetario ordine deſcriptus.

*Numerus prior caput, poſterior paginam denotat.*


### A.

*AD ratiocinia obligati, 20. 60.*
*Ac ſimoniaco 27. 105.*
*Ac in die ſæpius, 35. 119.*
*Ac in priuatis locis ſine Epiſcopi licentia celebrarunt, 39 122.*
*Ac ob negligentiam ipſorũ aliquid ſanguinis ſtillauit in terra, & in altari. 42 128.*
*Aliquoties inſuper celebrando corpus, & ſanguinem domini non percipiebant, 43. 128*
*Ac leges, & phyſicam audientes, 62. 186.*
*Ac principum, & ſæcularium virorum iuſtitiarii, 64. 188.*
*Aleatores, 74. 224.*
*Ac comã nutrientes ſiue relaxantes, 80. 256.*
*Adulteri, 89. 295.*
*Ac nefandi criminis rei, 90. 300.*
*A manifeſtis vſurariis oblationes recipientes eoſq; Eccleſiaſticis ſepulturis tradentes 93. 314.*
*Ac periuri, 96 322.*
*Apoſtata, 115. 389.*
*Ab Eccleſiis ad quas confugerunt extrahi, 126. 422.*
*Ab ingreſſu Eccleſiæ interdici, 132. 451.*
*Ac in perpetuũ carcerem dãnari. 140. 470.*
*Arbitrarius panis 149. 499.*
*Alio lapſu temporis non obſtante, 150. 502.*
*Ac expenſas proteſtor, & peto. 156. 127.*

### B.

*BIgami. 16. 40.*
*Beneficia plura poſſident, 49. 135*
*Bona Eccleſiæ dilapidantes, 75. 229.*
*Blaſphemi. 114. 382.*
*Beneficiis priuari 134 455.*
*Bonorum publicatione puniri, 135. 458.*

### C.

*COram vobis Domino 2. 3.*
*Cum laici eſſent ſine ordinibus miniſtrare, ac celebrare ſunt auſi, 12. 29.*
*Corpore vitiati, 17. 43.*
*Commendatumq; ſibi infirmum baptizare noluerunt 48. 134.*
*Cum Parochiales Eccleſias habent intra annum non fuerunt promoti, 55 151.*
*Cum alienigenæ ſint in his Caſtellæ & legionis regnis, & in aliis quibus legibus moribus & conſuetudine prohibitum eſt dignitates eccleſiaſticas, beneficia, præſtimonia vel penſiones impetrare ſunt auſi. 56. 153.*
*Coram ſæcularibus magiſtratibus clericos inuitos conuenire ſunt auſi, 65. 191.*
*Caput hoc non e editum eſt, 65. 192.*
*Cõtra eccleſias à quibus beneficia obtinẽt aduocati vel procuratores extiterũt 67. 200*
*Calumniatores 69 207.*
*Carnificũ ſeu macellariorũ aut tabernariorum officium publice & perſonaliter exercentes 73. 221.*
*Clandeſtinis nuptiis intereſſentes 77. 237.*
*Concubinarii, 83. 263.*
*Conſulenteſq; auriſpices, incantatores, hariolos, augures, ſortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur. 112. 375.*
*Conſpiratores, 120. 410.*
*Capi, 125. 418.*
*Confeſsionibus propriis 130. 444.*




Digitized by Google

*Corporalibus 146. 493.*
*Canonicis vel ſynodalibus conſtitutionib. 147. 495.*
*Conſuetudinariis, 148. 498.*

D

*DEnunciatio, 1. 1.*
*Denuncio, 6. 15.*
*Duellum aliis ſponte offerentes, ſeu oblatum ſuſcipientes 104. 360.*
*Deponi 138. 468.*
*Data incorrigibilitate 142. 479.*
*Degradati, 143. 484.*
*Deficiente legitima probatione ob vulgarem infamiam, ſcandalum, vehementem ſuſpicionem ſuſpicionem ex teſtium dictis obortam purgationem indici, 151. 503.*

E

*EGo N. preſbyt. 4. 11.*
*Et beneficia, 10. 26.*
*Excommunicati, 13. 31.*
*Et ſine titulo 18. 50.*
*Extra tempora & ante ætatem legitimã & ab alieno epiſcopo 26. 92.*
*Excommunicato, 28. 106.*
*Et à collatione ordinum ſuſpenſo, 30. 107.*
*Et qui epiſcopatui renunciauerat 31. 108.*
*Et ſine aqua & igne, & ſine pane fermentato & calice ligneo 36. 120.*
*Et ſuper altari non conſecrato, 37. 120.*
*Eucharistiam ob ebrietatem, ac voracitatẽ euomuerunt 41. 127.*
*Et occaſione laica recognitionis non requiſita Epiſcopi audientia beneficia eccleſiaſtica ſibi præſumſerunt vendicare 53. 145.*
*Ebrij, 81. 259.*
*Eccleſiaſticos viros vt ſua reſignẽt beneficia, ac nec citati ad curiam accedant cupientes, 108. 371.*
*Excommunicationis maioris vinculo innodati per annum vel multo tempore continuatiter exſtiterunt 119. 399.*
*Eos citati perſonaliter. 124. 417.*
*Exigentibus culpis 141. 479.*
*Et ſi opus fuerit ad dictarum pœnarum executionem ſæculare brachium implorentis, 154. 510.*

F

*FUrtiue, 25. 85.*
*Fornicarij 82. 262.*
*Fures, 94. 315.*
*Falſi teſtimonij rei 97. 325.*
*Falſarij 120. 407.*

G

*GRauia & plura perpetrauerunt crimina, & facinora 11. 28.*

H

*HUius diœceſis originarij 8. 22.*
*Hæretico, 29. 107.*
*Horis prohibitis celebrare ſunt auſi, & quibuſdam miſſis cerearum candelarum numerum ſuperſtitioſe aſſignantes, 47. 133.*
*Homicidæ, 98. 330.*
*Hæretici 117. 392.*
*Hæreticis receptatoribus, defenſorib. & fautoribus eorũ eccleſiaſtica ſacramenta adhibentes, ac eos Chriſtianæ ſepulturæ tradentes & eorum eleemoſynas ac oblationes recipientes 118. 398.*
*Habita informatione ſummaria 123. 414.*

I

*IN ea domicilium habentes 9. 24.*
*Illegitimi 14. 32.*
*Illiterati 21. 63.*
*Interdictique tempore ad ordines ſunt promoti 32. 108.*
*In cuſtodia eucharistiæ deſides 45. 129.*
*In pluribus eccleſiis intruſi 51. 142.*
*In nullo beneficio reſident. 54. 146.*

*Iocul*ſ-

*Ioculatores, goliardi ſeu buſones.72.220.*
*Inceſtus 88.292.*
*In criminalibus capitalibuſque cauſis accuſatores, aduocati, procuratores, teſtes contra reos in ſaecularibus tribunalibus aſtiterunt, 102.351.*
*Incendiarij. 109. 372.*
*Incarcerati, 117. 424.*
*In exilium mitti. 137.467.*
*In arctum monaſterium detrudi, 139.470.*
*Iuramēto de præmiſſis interrogati. 129. 435.*
*Inſtituti heredes rogati de reſtituendo hereditatem, incapaci tacitam fidem dederunt. 68.203.*
*In qua ſi deſuerint, vti conuictos, puniri. 152. 506.*

L.

*Literas ad alios directas aperientes ac aduerſarijs oſtendentes. 107.370.*
*Laeſe maieſtatis rei. 123.411.*

M.

*Miſſamque pro requie defunctorū promulgatam pro viuis celebrarunt hominibus, vt mortis incurrerent periculum. 40.126.*
*Miſſamque ſacram inceptam reliquerunt, & ſine cooperatore ipſi ſoli celebrarunt. 46. 130.*
*Miniſtri laicorum ac in rebus eorum procuratores exiſtentes. 60.182.*
*Maledici. 70.210.*
*Matrimonium de facto contrahentes. 84. 271.*
*Monialibus. 85.279.*

N.

*Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercētes, alios ad pugnam incitantes. 105.363.*
*Neophyti. 22. 68.*
*Non ieiuni. 34 117.*
*Negociatores ac aliena rei conductores. 58. 170.*
*Nuptias ſecundas vel temporibus prohibitis benedicentes, 78. 252.*

O

*Officiali ac Vicario Generali 3. 5.*
*Officium inſuper diuinum, vt tenentur, non recitarunt. 57.168.*

P

*Promotor ſeu fiſcalis curiæ veſtræ. 5.14.*
*Poſt peractam pœnitentiam ſolennem. 25.80.*
*Per ſaltum 24.82.*
*Proxeneta illicitorum cōtractuum, 59. 182.*
*Publicis ſpectaculis. 76.234.*
*Parricidijque 100.343.*
*Per aſſaſſinos alios interfici mandantes 101. 348.*
*Peccatores qui ſibi confeſſi ſunt, ſignis aut verbis prodentes 113. 376.*
*Pœnis ve alijs pecuniarijs 145.490.*
*Pro quibus omnibus ac neceſſarijs eorum veſtrum imploro auxilium 155.524.*

Q.

*Quod Columberius & Serpelio 7. 21.*
*Quorum aliqua patres eorum nullo mediante poſſederunt 50. 140.*

R.

*Rebaptizati 15.36.*
*Raptorum eccleſiarum violatorum non ſatisfacientiū ſepulturis intereſſentes, eorumque eleemoſynas recipientes, 110.372.*



Digitized by Google

S

*Sacrilegij 91.307.*
*Serui ſine dominorum licentia 19.59.*
*Suſpenſionis, excommunicationis ac interdicte cenſura nodatis 33.110.*
*Sine orario ſeu ſtola & alijs veſtibus ſacris 38.121.*
*Super rebus aptis ad faciendum ſortilegia & ad illum effectum vnam vel plures miſſas ſcienter celebrarũt adhibitis nefarijs precibus & verbis ſuperſtitioſis. 44.128.*
*Spiritualibus filiabus ſe commiſcentes 86. 281.*
*Stupri 87.284.*
*Simoniaci 95.318.*
*Sortilegij 111.303.*
*Schiſmatici 116.390.*
*Seque de ſuis criminibus gloriantes 122.413.*
*Suſpendi. 133.452.*
*Saeculari curia tradi. 144.485.*
*Si vero capi non potuerint, abſentes eo pœnis damnare condignis. 153.509.*

T

*Tabellionatus officium exercẽtes 61.184.*
*Truncationes membrorum per ſe facientes aut faciendas iudicantes 103.357.*
*Tortura 128.428.*
*Teſtibus conuictorum 131.446.*

V

*Viuis poſſeſſoribus eorum 52.143.*
*Villarum procuratores ſuſcipientes 63. 188.*
*Venatores 71.215.*
*Vergata & partita veſte publice vtentes 79. 254.*
*Vſurarij 92.311.*
*Venefici 99.335.*
*Violentiaque illatores, 106.363.*
*Verberari 136.465.*

INDEX

Digitized by Google

# INDEX COPIOSISſimus rerum, quæ in hoc opere continentur.

*NVMERVS PRIMVS CAPVT, SECVNDVS NVmerum marginalem, tertius paginam denotat. Vbi autem loco ſecundi numeri litera cum vel ſine §. & econtra poſita, illam literam vel §. in additionibus inquirendam denotat.*

## *A*


*ANtiquo iure diaconorum cauſis tres Epiſcopi cognoſcebant, de cauſis presbyterorum ſex. 3.5.6.*

*Accuſator monitus vt intra certum tempus accuſationem proponat oportet, quod eo lapſo iudex pronunciet eum non eſſe audiendum 6.F.§.nota.20.*

*Accuſator admittitur ad accuſandum etiã lapſo termino aduerſario non opponente 6.E.§.tamen.20.*

*Adminiſtratores rerum eccleſiaſticarum vel miſerabilium perſonarum, pendente adminiſtratione, ad ſacros ordines non promouentur 20.5.62.*

*A domo regum Hiſpaniarum ſanguine infecti repelluntur, 22.15.76.*

*Annus qui datur à iure habenti parochialem Eccleſiam, vt ſacris initietur ordinibus, quando currere incipiat 55.2.151.*

*Animalia alicuius parochiæ ſi propter metũ, vel aliam cauſam fugiant ad alienam parochiam, ibique pariant, decimæ ſoluendæ ſunt in illa parochia à qua receſſerunt, 56.31.166.*

*Abſens, qui ex legitima cauſa receſſit, cito reuerſurus quoad iuris effectus nõ eſt abſens, 56.32.166.*

*Antiquiſſimus vſus fuit, vt qui Deo ſe conſecrabat capillos ſuccinderet 80.§.& non ſolum.259.*

*Abſtemius nõ poteſt ſacris ordinibus inſigniri. 81.§.illud tamen. 261.*

*A Clerico publico & manifeſto concubinario, an ſint miſſarum ſolennia audienda 83.2.264. & 82.A.263. item 83.3.264. de pœna contra clericum concubinarium tradita à iure, 83 B.267.*

*Adulterium in graue ſcelus 89.1.295. de pœna huius criminis contra clericos. 89.2.295. & 89.3.296, & 89.A.298. &c.*

*Adulterans cum muliere nupta impudica, licet de iure Cæſarum puniendus non ſit, ſecus deinde Pontificio, 89.5.296.*

*Adulter Clericus etiam marito non accuſante puniri debet. 89.6.296.*

*Adulterum Clericum maritus coram iudice eccleſiaſtico accuſare poteſt, licet vxorẽ corã ſæculari iudice non accuſet 89.7.297.*

*Adulter laycus qua pœna in foro Eccleſiaſtico puniendus ſit 89.§.layci verò.299.*

*Abſcindens cartilaginem auris non eſt irregularis 103.D.§.deducitur. 360.*

*Abſcindens mammillam mulieris non eſt irregularis, 89.D.§.nec ab hoc. 360.*

*Aperiens literas vt legeret, eaſque aliis minime oſtendens extraordinaria pœna punitur 107.3.370.*

*Aſtrologia iudiciaria, quæ interrogatoria nũcupatur, ſuperſtitione non caret 111.§.nec caret.375.*

*Apoſtaſia triplex ſpecies conſtituitur 115. 1. 389 & pœna contra clericũ, qui hoc crimẽ commiſerit 115. 2. 389.*

*Abiurationis vſus ad repellendas hæreticorũ fraudes antiquiſſimus eſt in Dei eccleſia inſtitutus 117. E 398.*

*Apud Athenienſes imago quædam fuit excõmunicationis quam noſtra eccleſia ſeruat ſimiliter apud Romanos 119. 1 399. &c*

*Annalis perſeuerãtia in excommunicatione, operatur vt excommunicatus pro cõfeſſo & conuicto in criminalibus cauſis, 119. 4. 402. an amittãt ipſo iure beneficia. 119. 5. 402.*

*Anno lapſo excommunicationis quantum tempus expectandum ſit à iudice antequã ad priuationem beneficij procedat, 119. 14. 406.*

*Alimenta quomodo iis miniſtrãda ſunt, qui in monaſterio ad pœnitentiam deputãtur 139. 2. 470.*

*Appellationi Clerici traditi Curiæ ſæculari à ſententia iudicis ſæcularis quãdo ſit deferendum 144. 3. 486.*

*Appellationẽ an poſſit extraneus pro Clerico inuito interponere 144. 4. 486.*

*Appellare an poſſit Clericus pro reo condemnato 144. B. 489.*

*Ad triremes damnari an poſſit Clericus 146. 3. 494. & perpetuo dãnatus an prius ſit degradandus 146. A. §. ſed vtrum. 495.*

*Appellatione iuris conſuetudo comprehenditur 148. A. 498.*

*Arbitrium ſuum an iudex ad mortem vſq; extendere poſſit. 149. 4. 500. & 149. D. 501.*

*Accuſatore apparente purgatio indici nõ debet 151. 1. 504.*

*Accuſari an poſſit quis de eodem crimine, de quo fuit purgatus. 151. 10. 505.*

*Abſens Clericus delinquens qualiter condẽnari poſſit 153. 1. 509. de citatione per edictum 153. A. 510.*

*Abſens laycus licet ex legibus regni pœna ordinaria damnari poſſit, ſi fuerint contra eum indicia quæ ſufficerent ad torturam, non tamen Clericus, 153. 3. 509.*

*Auxilium brachij ſæcularis vtiliſſimum eſt 154. 2. 512.*

*Auxilium iudex eccleſiaſticus implorare poteſt, 154. 1. 512.*

*Auxilium Brachij ſæcularis in ſubſidium peti debet. 154. 3. 512.*

*Auxilium prædictũ peti poteſt quando opus fuerit non præmiſſa excommunicatione contra Ioan. Lupum poſitioni reſpondere ſi rogatus fuerit de reſtituenda incapaci hæreditate 68. 3. 204.*

*Apoſtaſia triplex ſpecies conſtituitur 115. 1. 389.*

*Apoſtata Clericus qualiter puniatur, 115. 2. 389.*

*Aleator Clericus quomodo puniatur, & quando ſit permiſſus 74. 1. 225. & 74. 2. 225. & 74. A. 226. & 74. B. 227.*

*Ad reſtitutionem fructuum condẽnatus perceptos tãtum non vero quos percipi potuerunt clerico reſtituere tenetur 134. 6. 457*

*Ad beneficium etiam in perpetuum poteſt inferior à Papa aliquem inhabilitare cum cauſa 134. 7. 457.*

*A iudice eccleſiaſtico punitur concubina Clerici 83. §. concubina 268.*

*Alimenta Clerico concubinario ex fructibus ſui beneficij, relinquenda nõ ſunt Clerico concubinario niſi egeat, 83. B. §. nec huic 267.*

*Artem magicam Clericus profitens qua pœna puniatur 112. 1. 375. de incantatoribus & ſortilegis, 112. 1. 375. &c.*

*Ab inteſtato ſuccedunt Clericorum conſanguinei propinquiores in bonis Clerici 135. A. 464.*

*Abſque irregularitatis nota clericus conſulere poteſt generaliter, vt pro aliquo crimine mortis pœna imponatur 103. A. §. item tunc 358.*

*Auibus, canibus vel alijs inſtrumentis prohibitis poſſunt Clerici priuari à iudice ſaculari ſi fuerint reperti in prohibita piſcatione vel venatione 71.A.§.illud.219.*

*Arma prohibita clerici portãtes poſſunt illo priuari à iudice ſaculari, vel ab eius miniſtris, 71.A.§.ſicuti,& 58.§.quãuis.173.vbi late.*

*Arma portantes apud Gallos à iudicibus ſacularibus puniuntur Clerici 58.§. apud Gallos.174.*

*Arma prohibita portantes Clerici, licet ob id puniri debeant à ſuo iudice, non tamen pœnis ſacularibus legibus, ſed canonicis vel arbitrarijs pœnis 58.§.itaque.174.*

*Animalia Clericorum damnum in montibus, vel nemoribus facientia à iudicibus ſacularibus capi poſſunt, & quomodo hoc procedat late.58.A.§.ſeptimo.178.*

*Auxilium brachij ſacularis minime debet impertiri ſi iudici conſtat eſſe appellatum à ſententia eccleſiaſtici.154.18.520.*

*Auxilium brachij ſacularis non debet elargiri, quando iudex eccleſiaſticus extraiudicialiter proceſſit.154.19.521.*

*Auxilium ſi à ſaculari iniuſte denegetur eccleſiaſtico legitime petenti, excommunicari ab eo poteſt, & alijs ſpiritualibus pœnis puniri,154.20.521.*

*Auxilium quando iudicibus praſtatur, non debent durioribus remedijs vti, quam inter ſubditos vtuntur,154 21.521.*

*Auxilium ſiue Eccleſiaſticum ſiue ſaculare cum impartitur an pars aduerſa prius debeat citari,154.22.521.*

*Abſente eo iudex de veritate & eius innocẽtia inquirere debet.155 5.525.*

*Accuſatorem crimino ſum iudex ex officio repellere poteſt,155.6.525.*

*Abſolutus à crimine an expenſis poſſit condemnari iuſte.156.A.§.quod ſi 528.*

*Alienigena non poteſt habere beneficium eccleſiaſticum, quo iuri communi conſentaneum eſt 56.4.*

*Alienigena an poſſit permutare beneficium quod ſibi collatum eſt, 56.4.160.*

*Apud Hiſpanos pœna naturalitatis amiſſionis & bonorũ temporalium, contra Clericos & eccleſiaſticas perſonas legibus, & moribus recepta eſt 56.18 160.*

*Alienigena an ſit iudicandus, qui naſcitur ex matre alienigena, ſi pater fuit naturalis, 56.25.164.*

*Accuſatio in capitalibus criminibus abſq; proteſtatione Clericis eſt prohibita 102.1.352.*

*Accuſare poteſt Clericus in capitalibus criminibus, pramiſſa proteſtatione, abſque metu irregularitatis,102.2.352.*

*Accuſatio tunc eſt permiſſa Clerico cũ proteſtatione, quando ſuam vel ſuorũ iniuriã proſequitur, non vero alias 102.7 353.*

*Accuſatio criminalis coram iudice Eccleſiaſtico interpoſita Clerico, non eget proteſtatione,102.14.354.*

*Aduocationis officium Clericus exercere non poteſt in cauſis criminalibus, & ſecuta morte vel membri mutilatione irregularis efficitur,102.18.355.*

*Aduocationis officio Clericus vti non poteſt contra eccleſiam, in qua beneficium habet 67.2.201.& 67.A.201.&c.*

*Aduocati munus non prohibetur Clericis, 67.A.201 &c.*

*Aduocationis officio an fungi poſſit clericus in criminalibus, ſi eccleſiaſtico beneficio caret, 67.§.octauo.202.*

B

*Bigamia octo modis contrahitur 16.1.40. & 16.A.40.*

*Bigamus non poteſt ad eccleſiaſticos ordines promoueri,16.2.40 quo iure hac irregularitas inducta ſit.16.B.40.*

*Bigamus ſi de facto ordinetur, recipit caracterem 16.2.40.& 16.D.42.*

*Bigamus an efficiatur qui vxorem adulterã ignorãter cognouit.16.C.42. interueniat*



Digitized by Google

*mandatum iudicis vt debitum reddat vxori adulteræ 16. G. 43.*

*Beneficium tenue poſſidens quod non ſufficeret ad vitæ ſuſtentationem non prodeſt, vt eius titul. poſſit quis ordinari 18. 4. 53.*

*Baptiſmus omnium ſacramentorum eſt ianua, & ſine Baptiſmo nullus poteſt ſacris ordinibus inſigniri, & quid de ſacramento confirmationis 24. A. 83.*

*Beneficia eccleſiaſtica hæreditario iure non deferuntur. 50. 1. 140.*

*Beneficium viuentis impetrans quibus cauſis excuſetur 52. B. § excuſabitur. 145.*

*Beneficia omnia perſonalem reſidentiam requirunt 54. 1. 146. an conſuetudine excuſetur. 54. 2. 146.*

*Beneficium Clerici vagabundi alteri conferri poteſt, 54. 4. 147.*

*Blaſphemia qualiter puniatur 114. 1. 383. & 114. A. 385. de pœna cõtra clericum Blaſphemum 114. 2. 384.*

*Blaſphemia crimen eſt mixti fori 114. §. eſt quidem. 386.*

*Blaſphemiæ crimen, ſi condigne non puniatur à iudice eccleſiaſtico, poteſt puniri à ſeculari 114. § eſt quidem. 386.*

*Blaſphemiæ iocoſe dictæ an puniendæ ſint, & qua pœna, 114. §. ſed rocus. 387.*

*Blaſphemiæ crimen cõmittitur quando verba ſacræ ſcripturæ per iocum trahũtur libelloſque componunt, quos vulgo paſquinos appellant, 114. §. quæ ſanè. 388.*

*Blaſphemiæ pœna in quibus excuſetur, 114. §. excuſabitur. 389.*

*Blaſphemia hæreticalis q̃ dicatur, 114. §. & quia 386. de pœna, quæ imponitur ab inquiſitoribus propter Blaſphemiæ crimen. 114. §. pœna 387.*

*Bona hæretici clerici cõfiſcãtur & Eccleſiæ à qua ſtipendia recipit applicãtur. 117. 4. 393.*

*Bonorum publicatio duplex eſt 137. 1. 458.*

*Bonis publicatis alicuius Clerici, an in confiſcatione veniat ius patronatus. 135. 5. 461.*

*Bona clericorum confiſcata cui debeant applicari, 135. 7. 463.*

*Beneficij collatio illiterato facta eſt ipſo iure nulla. 21. 6. 64. & quomodo procedat 21. H 67. vbi late.*

*Blaſphemanti tertio Clerico pœna triremiũ imponenda eſt. 146. A. §. nouiſſime 495.*

*Burgenſi Placentina & Calagurritana diœceſibus filijs patrimonialibus tantum cõferuntur beneficia eccleſiaſtica 56. 11. 158.*

*Beneficia plura poſſidere rationi naturali aduerſum eſt. 49. 1. 135.*

*Beneficiorum pluralitas multis magniſque ſanctorum teſtimonijs dãnatur, 49. 3. 137.*

*Beneficia plura poſſidens cum diſpenſatione ſine cauſa in animæ iudicio ſecurus nõ eſt. 49. 4. 137. & quando Papa in pluralitate beneficiorum diſpenſat 49. 4. 137.*

*Beneficiorum ſimplicium pluralitas quorũ alterum ad commodè viuendum ſufficiẽs eſt, altero priuari poteſt, 49. 5. 138.*

*Beneficium habens annexam curam animarũ poſſidens ſi prius tale beneficiũ habeat eo ipſo priuatus eſt, & ſi illud habere contẽdit, alio etiam priuandus eſt. 49. 6. 138.*

*Beneficij ſecundi acceptio facta vi verecũdiæ, non facit primum vacare ſi incontinenti pœnituerit, 49. 8. 138.*

*Beneficij ſecundi pacifica poſſeſſio requiritad hoc, q̃ primo beneficio priuetur, 49. 9. 138.*

*Beneficium patris filius etiã legitimus habere non poteſt 50. 3. 140.*

*Beneficium viuentis occupans ſi poſtea vacante beneficio impetrat illud à Papa non facta mentione de inuaſione præterita nõ valet collatio 52. 5. 143.*

*Beneficium viuentis impetrans eſt eccleſiaſtica communione repellendus 52. 1. 143. & 52. A. 144.*

*Beneficium viuentis conferens multis pœnis afficitur, 52. §. is vero. 145.*

*Beneficium curam animarũ annexam habẽs tenetur intra annum promoueri alias ipſo priuatur 15. 1. 151.*



Digitized by Google

Beneficio ſuo Clericus non eſt priuandus niſi propter crimen graue 134.1.455.

Beneficijs priuari non poteſt niſi in caſibus à iure expreſſis, 134.2.455.

Beneficio priuatus non cenſetur per ſententiam latam ſuper crimine, niſi hoc in ſententia exprimatur, 134.1.455.

Beneficio poteſt iudex delicti priuare delinquentem quod alibi habet, 134.4.456.

Beneficio priuatus an ad reſtitutionem fructuum teneatur, 134.5 456.

Bonorũ publicatio rariſſime contra Clericos iure põtificio reperitur ſtatutũ 135.1 458.

Bonorũ publicatio an ab eccleſiaſticis iudicib. poſſit imponi in his criminibus in quibus layci ea pœna eſſent puniendi 135.3.458.

Bona publicata generaliter an omnia bona comprehendant, 135.4.459 &c.

Bonis Clerici publicatis an publicetur leui ius patronatus 135.5.461. & quid de peculio caſtrenſi vel quaſi caſtrenſi, 136.6.462.

C

Compoſitio officialis epiſcopi facta ſuper crimine, an epiſcopo præiudicet 3.4.6.

Cõſeruatores vniuerſitatum vel religioſorũ, aut piorum locorum quam iuriſdictionẽ habeãt, & an poſſint cognoſcere de omnibus cauſis cuiuſcunque coditionis 3.6. ſed dubium egregium. 9.

Clericus ratione beneficij eccleſiaſtici reſidẽtiam requirentis in loco illius domicilium ſortitur 10.1.27.& 10.A.27.

Clericus ſine ordinibus miniſtrare auſus qua pœna puniatur 12.1.29.

Clericus in ordine quem non habet miniſtrãs deponendus eſt 12.3.30.& 12.C.30.

Clericus non ordinatus miniſtrans in aliquo ordine in apparatu irregularitatẽ contrahit, cum quo Papa ſolus diſpẽſat 12.4 30.

Clericus excommunicatus ordinem recipiẽs cum quo ſolus Papa diſpenſat 13.1.31 quod procedit de iure antiquo ex Conc. Triden. cõmiſſione & poteſtate Epiſcopus diſpẽſat 13.A.§.hodie.31. quid ſi præceſſerit probabilis ignorantia.13.A.§.hodie 31.

Clericus ſuſpenſus vel interdictus ſi ſacris ordinibus eſt inſignitus qua pœna puniri debet, 13 3.31

Corpore vitiatus ad eccleſiaſticos ordines admittendus nõ eſt 17.1.43. quo iure ſit introducta hæc irregularitas.17 2.44. ratio huius prohibitionis.17.4.44.

Corpore vitiatus ſi de facto ſacris fuerit inſignitus ordinibus characterem ordinis recipit, 17.5.45.

Corpore vitiatus hodie nõ tã exacta deformitas deſideratur ſicut antiquitus, 17.6.45.

Corporis vitiũ quoad ſuſceptos ordines quando impedimentum præſtet.17.7.45.

Corpore vitiatus contra clericũ in criminalibus cauſis teſtis eſſe non poteſt, 17.7.50.

Clericus qui poſt ſuſceptos ordines patrimonium remittit, nullo antea pacto præcedẽte, nec irregularis nec ſuſpenſus eſt, tamen arbitraria pœna multandus. 18.13.57.& 18.§ ſed nec eſt omittendum.56.&c.

Clericus ignarus, qui de facto ſacris fuit ordinibus inſignitus arbitrio iudicis eſt puniendus 21.3.64.& 21.E.66.

Clericus illiteratus priuari debet ſuo beneficio, 21.4.64.& 21.G.66.

Collatio beneficij illiterato facta eſt ipſo iure nulla, 21.6.64. quomodo procedat 21.H. 67.&c.

Clericus p ſaltum non poteſt ordinari 24.1. 82.& ordinatus ordinis executione caret 24.2.81.

Clericus quando per ſaltum dicatur ordinatus 24.A.83.

Conſecratio Epiſcoporum quibus diebus facienda ſit 26.A.§.epiſcoporum. 96.

Cũ ordinato ignorãter ab excõmunicato diſpenſat epiſcopus ſi vero ſcienter ſolus Papa 28.3.106.& 28.C.107. quid ſi ordinatus ingrediatur religionẽ.28.C.107.



Digitized by Google

*Crimen omne irregularitatem indicens meretur depoſitionem 33.2.110.*

*Celebrans coram excommunicato non efficitur irregularis fallit in caſu notabili 33. A.§.clericus vero.111.*

*Celebrãs poſt excommunicationem quæ nulla eſt non cõtrahit irregularitatem,33.§. eſt etiam.113.*

*Celebrans poſt appellationem irregularis non eſt.33 §.nec etiam.114.*

*Clericus excommunicatus abſoluens conſtitutum in mortis articulo, irregularis non eſt.33.§.excuſabitur.114.*

*Celebrans tempore ceſſationis à diuinis an ſit irregularis.33.§ ſed quæſtionis.115.*

*Celebrans minori excommunicatione quam culpam contrahit.33 E.116.*

*Clericus non ieiunus celebrans, cui pœnæ ſit obnoxius 34 2.117.*

*Clericus in die non debet niſi vnam miſſam celebrare 35.1.119 & qua pœna puniatur contrarium faciens 35.2.119.*

*Clericus ſine aqua & igni vel in pane fermẽtato, & calice ligneo celebrans officio & beneficio eſt deponendus 36.1.120.*

*Clericus ſuper altari non conſecrato celebrãs punitur arbitrio iudicis.37.1.120.*

*Clericus erigens aliud altare niſi illud quod ab epiſcopo ſanctificatum fuerit, & in eo celebrans, degradandus eſt,37 2.120.*

*Coniuges an crimen mortale committant ſi carnale commercium habeant in loco ſacro 39.B.§ non tamen.126.*

*Clericus, qui rem ſacram propter impedimẽtum non perfecit impedimento ceſſante poteſt perficere 46.4.132.*

*Clericus q horis prohibitis & nocte celebrat, qua pœna puniatur 47.1.133.& 47.2.133.*

*Clericus vtrum poſſit poſt meridiem celebrare 47.4.134.& an Epiſcopus facultatem indulgere poſſit.47.3.133.*

*Clericus qui commendatũ ſibi infirmũ baptizare noluerit qua pœna puniatur.48.1.134.*

*Concili Tridentini ſeſſ.24.cap.17.de reformatione declaratur 49.D.140.*

*Conc. Trid. decl.ſeſ.ca.15.de reformatione declaratur,50 A 141.*

*Clericus intruſus ſcienter in beneficio curato qua pœna puniatur,51.2.142.& quis dicatur intruſus 51 1.142.*

*Cum impetrant beneficium viuẽtis quis diſpenſet 52.4.143.*

*Conferens beneficiũ viuentis ſcienter, non eſt immunis à pœna & amplius illud cõferre minime poteſt 52.B.§.ſi vero.145.*

*Clericus, qui occaſione laicæ recognitionis ſine epiſcopi audiẽtia eccleſiaſtica beneficia ſibi vendicat qua pœna puniatur 53.1.146.*

*Clericus non reſidens in ſuo beneficio qua pœna puniatur.54.3.147.& 54.C.148.*

*Clericus q legitima cauſa ſubſiſtẽte nõ potuit infra annũ promoueri nulla pœna afficitur 55.2.151.*

*Capellaniam obtinens intra annum promoueri non tenetur 55.5 152.*

*Clericus officiũ diuinum nõ recitãs qua pœna puniatur.57.1.168.& 57.A.168.&c.& in quibus cauſis excuſetur 57.B.§.excuſatur. 169.*

*Clericus negociator, ac illicitæ rei conductor qua pœna puniatur.58.1.170.*

*Clericus an poſſit per alios negociationes exercere,58.A.§ ſed vtrũ.171.& quid per ſe neceſſitatis cauſa 58.A.§.neceſſitatis.171.*

*Clericus nõ eſt negociator iudicandus, qui ex proprijs vineis & fundis vel beneficijs fructus vendidit 58.§.ex quib.172.& quãdo dicatur negociator,58.§.& vt huius.172.*

*Clericus delinquens in negociatione a iudice eccleſiaſtico puniri debet, 58 §.ſi tamen. 172 & 58.§.notabis.179.*

*Clericus ſeruare tenetur regiã legẽ 16.tit.11.l.5.noua recõpilat.q prohibet emere triticũ negociationis cauſa,58.§.ex quib.174.&c.& l.1.tit.24.l.5.noui ordinamenti.58 §.ſecundo.176.*

Cleri-

Digitized by Google

Clericus cōpelli poteſt viā publicam propriis expenſis mundare, 58. §. quintò. 178.

Clericus negociator gabellam ſoluere tenetur 58. §. praterea. 180. & c. an requiratur cognitio. 58. §. ſed an. 180.

Clericus proxeneta illicitorum contractuum qua pœna ſit puniendus 59. 1. 182.

Clerici non poſſunt eſſe generales procuratores laicorum, ſecus in vna cauſa tantum 60. 2. 183.

Clericus in ſacris tabellionatus officium exercere non poteſt, 61. 1. 184. & etiam in minoribus habens beneficiū eccleſiaſticū 61. 2. 184. an poſſit veteres rogationes ante clericatum factas complere 61. 1. 185.

Clerici per ſuperuenientia tabellionatus clericatum non amittunt 61. 4. 185.

Clericus tabellio ſi per epiſcopum pœna falſi fuerit condemnatus, & poſt per eum reſtituatur, & conficiat inſtrumenta an valeant, 61. 5. 185.

Clericus non poteſt audire leges; ſiue medicinam; & contrarium faciens, qua pœna puniatur 62. 1. 185. & c.

Clericus qui ante clericatū ciuili iuri operā dedit eo inſiguitus ad gradum doctoratus poteſt promoueri, 62. §. illud vero 187.

Clericus procurator generalis villarum eſſe non poteſt 93. 1. 188.

Clericus non poteſt eſſe vicerex, vel vicecomes, poteſt tamē in eius ſupremo pratorio ſenatoris munere fungi 64. 2. 189.

Clerici ſine metu irregularitatis in condenda lege poſſunt interuenire, per quam pœna mortis imponitur, quando non imminet caſus propter quem efficitur lex, 64. 3. 189.

Clerici conſiliarii principis in officio delinquentis a quo debeat puniri, 64. B. §. ſi. tamen 190.

Clerici poſſūt eſſe arbitri 64. §. poſſunt 190.

Clerici a ſeculari iuriſdictione exempti ſunt 65. 1. 192.

Clericus poſt ſententiā in eius executione poteſt fori declinatoriam opponere, 65. 2. 192.

Clericus, qui exceptionem fori opponere diſtulit, expenſis mulctari debet, 65. 6. 193.

Clericus prima tonſura initiatus quando frui immunitate eccleſiaſt. debeat, 65. 9. 194. & quid ſi habet penſionem 65. 10. 194. praſtimonium, 65. 11. 195. vel capellaniam 65. 12. 195.

Controuerſia, qua circa clericatum emerſerit per eccleſiaſticum iudicem, & non ſecularem dirimenda eſt, 65. 14. 196.

Clericatus ſcriptura, an probari debeat. 65. 16. 196. & an vnius teſtimonium ſufficiat, 65. 17. 179. & an probatur ex ſola habitus tonſura poſſeſſione 65. 18. 197.

Clericus qui alium inuitum coram ſeculari iudice conuenit, quibus pœnis plectendus eſt, 65. 22. 199. & quando excuſetur 65. 23. 199. & 65. 24. 199. & 65. 25. 200. & c.

Clericus, qui contra eccleſias, à quibus beneficia obtinent aduocati vel procuratoris officium exercens qua pœna puniatur. 67. 1. 200. an in aliis cauſis permiſſum ſit exercere officium aduocati 67. A. 201. hac regula limitatur decem modis. 67. A. 201 & 67. A. 202.

Clericus qui tacitam fidem de reſtituendo hareditatē incapaci praſtitit, priuandus eſt omni hareditatis commodo, & fiſco applicatur 68. 1. 203.

Clericus quando dicatur accommodare tacitam fidem teſtatori & quibus caſibus videatur inductum, 68. 2. 204. & an teneatur reſpondere poſitionibus, ſi fuerit rogatus, 68. 3. 204.

Calumniator dicitur, qui falſa crimina obiecit 69. 1. 207. & qua cauſa iuſta excuſent 69. 4. 208.

Corporalis pœna de iure Canonico, non ſolum.

lum inſligitur propter veram calumniã ſed etiam propter præſumptam. 69 5.208

Clericus maledicus veniam poſtulare cogitur 70.1.211 qui contra Romanum pontificem linguam laxauerit quomodo puniatur. 70.2.211.

Contra Clericum, qui aliquem diffamauit iniuriarum actione agitur & ſi fuerit condemnatus infamis efficitur, 70.6.212 & 70.B. 213.

Clericus iniurius an palinodiam recantare teneatur 70.7.212. & 70.D.214. de nobili 70.D.§. quam etiam. 214.

Clerici ſeruare tenentur regias leges loquentes circa venationem, 71.§. ſed quid. 218 & an dantes illicite piſcations operam à iudice ſæculari auibus, canibus, & aliis prohibitis inſtrumentis priuari poſſint. 71.§. illud autem. 219.

Clerici hiſtriones qua pœna puniantur 27.2. 220.

Clerici publicè carnificum ſeu macellariorũ, aut tabernariorum officia exercentes qua pœna puniantur 73.1.221. & an requiratur monitio 73 2.222. & 73 3.222 & quid de aliis officiis ſordidis 73.5.223.

Clerici compelli poſſunt parte petente ad reſtitutionem eorum, quæ in ludo lucrati fuerunt 74.4.226.

Clerici religioſi à quibus ludis repellantur, 74.A.226.

Clericus publicis ſpectaculis intereſſe non debet 76.1.234. & quibus pœnis afficiatur 76.2.235. de clerico taurorũ agitationi intereſſenti 76. A. 235.

Clericus qui interfuit coniugio clandeſtino qualiter puniatur 77.1.237. & 77.B.238

Clerici nutriẽtes ſeu relaxantes comam qualiter puniantur 80. 1. 256.

Comam nutrire apud antiquos quod ſymbolum erat, 80. A. 257.

Clericorum tonſura antiquiſſima eſt in Dei Eccleſia, 80. §. quod vero 257.

Clericus pro ſimplici fornicatione non debet deponi, ſed pœna arbitraria eſt puniendus 82.1.262.

Clericus qui mulierem matrimonii ineundi cum aliquo cauſa rapuerit, vel auxilium vel conſilium præſtiterit proprio gradu deiiciendus eſt, licet hoc ſa i.1 de conſenſu puellæ 8 . A. §. Clericus 263

Concubinario alimenta ſuorum beneficiorum relinquenda non ſunt niſi egenus fuerit 83. B. nec huic 267.

Clericus non poteſt illegitimos filios domi retinere, 83. §. nec poſſunt 268.

Concubina clerici à iudice eccleſiaſtico puniatur, 83 §. concubina. 268.

Clericus beneficiatus in minoribus conſtitutus eo ipſo amittit beneficium eccleſiaſticum 84 5.272. & quia ſi contraxit cum minore 12. annorum 84. 6. 273.

Clericis à principio naſcentis eccleſiæ matrimonium contrahere fuit prohibitum, 74 A.272.

Clericus monialem carnaliter cognoſcens committit tria crimina ſacrilegium, adulterium, & inceſtum 85.1.279. & 85. A.280.

Clericus qui filiabus ſpiritualibus ſe immiſcuit qua pœna puniatur 86.1.282.

Clericus virginem ſtuprans eſt deponendus 86.2.282. & 87.284. & 87.§. hæc vero 288. de virgine immatura & vidua. 86. A.283. & 87.§. hac vero 288.

Clericus propter ſtupri crimen tenetur reſarcire damnum, & ad id condemnari debet, etiam parte non petente, 87.§. illud tamen 288.

Clericus qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & poſtea cum eius conſanguinea intra quartum gradum, an pœna inceſtus puniri debet 88.3.292. quomodo hoc procedat ſtante Conc. Tri. 88. D. §. hodie vero 294.

Clericus damnatus de adulterio infamiam contrahit

contrahit, 86.3. 296. & an poſſit Epiſcopus ad priſtinam famam reſtituere 89 4. 296.

Conſilium cautiſſimum à iudicibus eccleſiaſticis in inquirendis Clericorum adulteriis obſeruandum, 89. 8. 297.

Clericus vſurarius ipſo iure infamia nota afficitur, 92. 1. 311. & ab officio & beneficio ſuſpenditur 92. 2. 311. & 92. A. 312. &c.

Conſuetudo fœnerandi teſtibus ſingularibus probata 92. C. §. nec eſt. 313.

Clericus qui furti crimen perpetrauit, qualiter puniatur & quibus ex cauſis augeatur ſtatuta pœna 94. 1. 316. & an contrahat infamiam condemnatus actione furti 94. 2. 315. 94. A. 317. & 94. B. 317.

Conſuetudine an poſſit obtineri, vt pro magno furto poſſit fur ſuſpendi 94. B. 317.

Collatio beneficii periurio facta an ſit nulla ipſo iure 96. 4. 323. & 96. C. 324.

Clericus qui falſum dixit teſtimonium qua pœna puniatur 97. 1. 325. & 97. A. 326.

Clericus qui coram iudice layco falſum teſtimonium dixit, an ab ipſo poſſit puniri, 97. 2. 325.

Clericus homicida qualiter puniatur. 97. 1. 330.

Clericus homicida in quibus cauſis ab ordinaria criminis pœna eximatur, 98. 3. 331

Clericus homicida lite pendente ſuo beneficio renunciare non prohibetur 98. §. qua ratione 332. & fructus beneficii percepit, 98. §. ex quibus 333.

Clericus veneficus qualiter iure Pontificio puniatur 99. 1. 335. criminis atrocitas quanta ſit. 99. 2. 336.

Conſtitutio Sixti V. Circa abortus explicatur 99. §. Sanctiſſ. 338. Gregorii XIII. 99. §. S. D. N. D. 341.

Clericus parricidium, vel aliud enorme homicidium perpetrans cui pœna ſit obnoxius 100. 1 343.

Clericus quantumcunque enorme crimen cõmiſerit non data incorrigibilitate non debet curiæ ſæculari tradi. 100. B. 347.

Clericus qui per aſſaſinos alios interfici mãdans qua pœna puniatur 101. 1. 348.

Clericus aſſaſinus nulla degradatione præcedente per ſæcularem iudicem poteſt puniri 101. 4. 348.

Capitulum primum de homicidio in ſexto explicatur, 101. 5. 348 & 101. 6. 348.

Clericus aſſaſinus vt poſſit puniri à iudice ſæculari prius declarari debet ab eccleſiaſtico aſſaſinium commiſiſſe 101. B. §. notabis 349 quis dicatur aſſaſinus. 101. D. §. ſed quia. 350.

Clerici criminales cauſas agitare prohibentur, coram iudicibus ſæcularibus non præmiſſa iuris proteſtatione 102. 1. 352. & 102. 1. 352.

Clericus mortalem culpam contrahit qui nõ præmiſſa proteſtatione accuſat, 102. 4. 352.

Clericus qui præmiſſa proteſtatione criminis reum, quem fragranti crimine reperierit iudici ſæculari puniendum tradidit irregularis non eſt, 102. 17. 354. &c.

Clericus in criminalibus cauſis aduocationis officio fungens ſecuta morte vel membri mutilatione irregularis efficitur. 102. 18. 355. & quid in fauorem rei 102. 20. 355.

Clericus in criminalibus cauſis coram ſæcularibus iudicibus teſtis eſſe prohibetur. 102. 21. 355.

Clerici membrorum truncationes facientes ab officio & beneficio ſunt deponendi, 103. 1. 357. & 103. A. 358. quod autem dicatur membrum 103. 2. 358.

Clericus an delegatione principis ſæcularis poſſit in criminalibus cauſis contra laycos procedere 103. A. § ſed quid 358.

Conſulere abſque irregularitatis nota Clericus poteſt generaliter, vt pro aliquo crimine mortis pœna imponatur 103. A. §. item tunc. 358.

*Clericus qui in bello interfuit quando efficiatur irregularis 105. 2. 363. quid ſi hominem in bello iuſto interfecit 105. A. 363.*

*Clerici regis vaſalli, qui regnum illatis violentiis perturbant ab eo expelli poſſunt 106. A. 364. decimus caſus cenſurarum 106. §. quamuis 365.*

*Cardinalis obians condemnato an à morte liberetur 106. C. §. prima concluſio 369*

*Conſiliarius Ciuitatis reuelans ſecretum, qua pœna puniatur 107. §. vnde 371. de canonico qui ſecreta capituli reuelat 107 §. ex quibus 371.*

*Clericus qui eccleſiaſticos viros, vt ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes qua pœna puniantur 108. 1. 371.*

*Clericus incendiarius qua pœna puniatur. 109. 1. 372.*

*Chiromantia quæ per manuum lineas diuinat, non caret ſuperſtitione 111. §. primo quod 375.*

*Clerici incantatores, ſortilegos, & artem magicam profitentes qua pœna puniantur. 117. 1. 375.*

*Clericꝰ ſchiſmaticus qua pœna puniatur 116. 1. 390. & 116. §. adde 391.*

*Clericus in perpetuum carcerem detrudendus an prius debeat degradari 117. D. 395.*

*Clericus receptator Hæreticorum qua pœna puniatur 118. 1. 398.*

*Clericus qui falſis literis Apoſtolicis vtitur, officiis, & beneficiis priuatur 120. 4. 408. & qui falſum literis Apoſtolicis commiſit, curiæ ſæculari tradendus eſt, 120. A. 408.*

*Clerici conſpiratores qualiter puniantur 120. 1. 410.*

*Clericus, qui de ſuis criminibus gloriatur qua pœna puniatur. 122. 1. 413.*

*Capi nemo poteſt ſine cauſa cognitione 123. 1. 414.*

*Clericus pro leui crimine in carcerem detrudendus non eſt, ſed perſonaliter citandus 124. 1. 417.*

*Citatio perſonalis in quibus cauſis fieri poteſt 124. 1. 417.*

*Citatio perſonalis, quæ fit in cauſis fidei, expreſſionem non requirit 124. B. 418.*

*Clericus propter crimina etiamſi ciuiliter agatur capi poteſt & vinculis detineri. 125. 1. 418.*

*Clericus ſine ſuperioris mandato an per laycum capi poſſit, 125. 3. 419.*

*Clericus pro debito pecuniario capi non poteſt, 125. A. §. licet 420.*

*Clericus qui remittitur iudici ſæculari non ignominioſe eſt remittendus 125. E. §. ideoq; 422.*

*Clericus neque in carcere immundo neque cum ſæcularibus perſonis conſtituendus eſt 127. 2. 424.*

*Clericus afflictiuo corporis carcere detinendus non eſt niſi qualitas cauſæ exigat, 127. 4. 424.*

*Carcer qui non ſolum ad cuſtodiam, ſed ad afflictionem corporis ordinatur ſecundũ menſuram criminis eſt dandus 127. 7. 425. & 127. 8. 425. & 127. 9. 425.*

*Carceris qualitas iudicis arbitrio relinquitur. 127. §. quod vero. 426.*

*Clericus captus ſub fidei iuſſoribus relaxari debet, quando corporali pœna plectendus non eſt 127. §. poſt 426. & non inuento fideiuſſore propter paupertatem præſtita cautione iuratoria relaxandus eſt, 127. §. quod ſi. 427.*

*Clericus qui corporali pœna plectendus eſt, non debet ſub fideiuſſionibus relaxari. 127. §. ſi autem. 427.*

*Clericus minorum ordinum lite pendente circa clericatum in carceribus publicis debet detineri. 127. C. 427.*

*Clericus qui fractis carceribus fugit grauiſſime pundiendꝰ eſt 127. D. §. nõ tamen 428.*

Confeſ-

Digitized by Google

*Confeſſio Clerici facta coram layco iudice an ſufficiens ſit ad torturam 128 8.431.*

*Clericus vacillãs in teſtimonio an poſſit torqueri, 128. 9.431.*

*Confeſſio Clericorum non verificata quando noceat 130.2. 445.*

*Clericus qui delictum confitetur ſine accuſatione, punitur. 139.3. 445.*

*Confeſſus, & conuictus quoad omnia non æqui paratur 131.7.447.*

*Clericus non niſi propter crimẽ graue ſuo beneficio priuandus eſt 134.1. 455.*

*Clericus qui beneficio priuatur an ad fructuũ reſtitutionem teneatur, 134.5.456.*

*Clericus ad reſtitutionem fructuum cõdemnatus perceptos tantum, nõ vero qui percipi potuerunt reſtituere tenetur, 134.6. 457.*

*Clericis morientibus ab inteſtato conſanguinei propinquiores ſuccedũt 135. A.464.*

*Clericus incorrigibilis qualiter puniatur 142.1.479. & quis incorrigibilis dicatur 142.2.479.&c.*

*Clericus depoſitus eſt de eccleſia iuriſdictione, 142.3. 480.*

*Clericus incorrigibilis qui non poteſt ab eccleſia puniri, poteſt ipſo iure à iudice ſeculari comprimi. 142.4. 480.*

*Clericus qui ſe immiſcuit criminum enormitatibus an poſſit à ſeculari iudice puniri, non expectata degradatione & traditione ab eccleſiaſtico, 142.B.481.*

*Clericus pro nullo crimine eſt degradandus, niſi in iure expreſſum inueniatur, 143.1. 483. & cum accuſatore, 143.2. 483.& quid in clerico in minoribus 143.3. 484. & 143. A.484.*

*Clericus qua ratione ex ſanctorum canonũ inſtitutis membrorum mutilatione, aut vltimo ſupplicio puniri non debet. 144.1. 485.*

*Conc.Trid.ſeſſ.24.cap.8. de ref. & ſeſſ. 25. cap. 3. interpretatur 154.5.513.*

*Conſulatores S. Officij, aduocati, notarij, cuſtodes & cæteri alij miniſtri arma omni tempore impune deferunt, 154. 26. 523.*

*Clerici obſeruare tenentur, regias leges circa venationem vel piſcationem loquẽtes 71. §.ſed quid 218.*

*Clericus tenetur ſoluere collectam impoſitã pro cuſtodiendis vineis, pratis, vel agris 58.§. imo eadem.179. & quis erit index in iſto caſu.58.§.& quod plus.179.*

*Clericus eripiens à poteſtate iudicis ſecularis reum, quibus pœnis puniatur 106. C.368.*

*Clericus, qui timet corã ſuo epiſcopo, comparere regis auxilium, poteſt implorare, 106. A. §. hinc etiam 367.*

D

*DEnunciationes coram iudice fieri expedit. 2.13. & 2. A.3.*

*Differentia ſitne aliqua inter officialem, vel vicarium 3.1.5.*

*Decem caſus in quibus laici clericos accuſare poſſunt enumerantur. 4. §. poſſunt tamen 12.*

*Delator debet ſe obligare quod pbabit quod in denunciatione proponit. 6.5.16. & non ſufficit ſemiplena probatio, vt excuſetur à pœna. 6.5.16.*

*Deciſio egregia cap.12. ſeſſ.2. Conc. Toletani refertur circa promotores fiſcales. 6.C.19*

*Domicilij mentio in dubio de domicilio habitationis intelligitur 9.2.25.*

*Domicilium ſortitur clericus ratione beneficij reſidentiã requirentis in loco illius beneficij. 10. 1.27. & 10. A.27.*

*Delicta leuia, grauia, grauiora ſeu grauiſſima quæ dicantur 11.1.28. & 11. A.28. & 11.B.29. &c.*

*Delictum an debeat puniri ſecundũ loci conſuetudinẽ an ſecundum ius commune, 11. A.28. & 8.B.24.*



Digitized by Google

Donatio vel melioratio facta filio vt ſacris ordinibus poſſit ordinariā reuocari valeat, 18. 15. 60.

Donatio vel melioratio facta modo prædicto in legitima filii imputanda 18. 16. 60.

Deſcendentes à Iudæis, vel ex alia infecta familia a Collegiis & confraternitatibus iuſte repelluntur quod multis rationibus comprobatur 22. 11. 73.

Defenduntur conſtitutiones collegiorum excludentes ab ipſorum domicilio eos qui generis labem patiuntur. 22. 14. 75. & 22. 19. 78.

Diaconi & ſubdiaconi aſſiſtentes ordinum celebrationi tempore interdicti an contrahant irregularitatem 32. 4. 109.

Differentia inter filium legitimum & illegitimum circa beneficia quæ poſſeſſa fuerunt à ſuo patre 50. 4. 141.

Diœceſani & non alienigenæ ſunt in beneficiis à patronis præſentandi 56. 10. 158.

Dilapidator bonorum eccleſiæ à dignitate eſt remouendus 75. 1. 229. & quæ requirantur in hoc delicto dilapidationis 75. 3. 229. & quomodo procedatur 75. 4. 229. eorum pœna potiſſima. 75. §. adde. 232. &c.

Denunciationes quæ deſiderantur ſacroſancto Conc. Tridentino ante matrimonii celebrationem an ſint de ſubſtantia matrimonii 77. B. §. primò ante 238. &c.

Dotis æſtimatio mulieris propter ſtuprum à iudice facienda ſuo arbitrio relinquitur habito reſpectu ad qualitatem virginis. 87. 8. 286. & 87. E. 290.

Delictum in eccleſia commiſſum iudex laycus punit & ob ſacrilegium eccleſiaſticus 91. §. illud autem. 308.

Delictum contra clericum vel eccleſiam cōmiſſum eſt mixti fori 91. §. alii vero. 311.

Declaratur extrauagans Pauli. II. quæ incipit, vnde teſtabitur. 95. D. 320.

Declaratur Bulla Pii IIII. & Pii V. quæ circa confidentiam loquuntur 95. §. nec circa 321.

Duellum Clerici aliis ſponte offerentes ſeu oblatum ſuſcipientes qualiter puniantur 104. 1. 360. & 104. A. 360. Gregorii XIII. pœna contra duellum committentes 104. A. 360.

Depoſitionis definitio 138. 1. 468.

Depoſitionis pœna non infringitur contra Clericum niſi in caſibus à iure expreſſis præterquam in grauibus enormibuſque criminibus, 138. 2. 469.

Depoſitus ab officio celebrans qualiter puniatur. 138. 4. 469.

Depoſitus clericus antiquo iure detrudendus erat in monaſterium, hodie ab vſu receſſit 139. 1. 470. Domicilium contrahit clericus ratione beneficii reſidentiā requirentis 10. 1. 27. & 10. A. 27.

Diſpenſat Epiſcopus cum ordinato ignoranter ab excommunicato, ſi vero ſcienter ſolus Papa 28. 3. 106. & 28. C. 107. & quid ſi ingrediatur religionem. 28. C. 107.

Damni illati ictu vel vulnere æſtimatio qualiter per iudicem ſit facienda 149. 3. 500.

Delicta an iure Canonico lapſu temporis præſcribantur 150. 1. 502.

Damnari an poſſit Clericus pro ſoluendo ſalario fiſci aduocato vel notarius curiæ, 156. 3. 528.

Declaratur conſtitutio ſeptima conſtitutionum Academiæ Complutenſis 59. 26. 164 & 59. 26. 166.

Declaratur regia lex 25. tit. 7. lib. 1. ordinamenti noui 56. 30. 166.

Declaratur lex vltima de ſenatoribus 56. 33. 167.

Delegatione principis ſæcularis an clericus in criminalibus cauſis contra laycos procedere poſſit 103. A. § ſed quid 358.

Delin-

Delinquens clericus in negotiatione à iudice Eccleſiaſtico non à ſæculari puniri debet 58. §. ſi tamen. 172. & 58. §. notabis. 179

Depoſitus clericus eſt de eccleſiæ iuriſdictione 142. 3. 480.

De ſuis criminibus Clerici gloriantes qua pœna puniantur 122. 1. 413.

Degradari Clericus non debet pro crimine etiã grauiſſimo niſi in iure expreſſum inueniatur 143. 1. 483.

Degradari non debet Clericus non præcedente accuſatore, 143. 2. 483.

Degradationi capax eſt clericus etiam in minoribus ordinibus conſtitutus 143. 3. 484.

Degradationis mentio facta in ea nunc de verbali degradatione intelligitur 143. 4. 484. actualis degradationis forma, 143. 5. 485.

E.

EPiſcopi vel eorum officiales per ſe hodie de conſuetudine de clericorum cauſis cognoſcunt 3. 6. 6. de poteſtate epiſcopi & eorum officialis circa correctionem & punitionem clericorum & viſitationem 3. A. 7.

Epiſcopo ſeu eorum Vicario Generali poteſtas & iuriſdictio datur non ſolum contra Clericos ſeculares, verumetiam contra regulares, ſi extra clauſtrum vitam agentes aliquod delictum fuerint perpetrati, 3. 3. 5. & 3. A. §. quæ poteſtas. 7.

Epiſcopus habet iuriſdictionem contra exemptos eam turbantes 3. A. § imò ad 7.

Epiſcopus poteſt viſitare & corrigere capitulares cathedralium aut maiorum Eccleſiarum non obſtante exemptione & conſuetudine in contrarium 3. §. competit quidem 7. &c. & an procedat quando cognoſcit ex officio vel ad partis petitionem 3. §. quæ 8. & quid de iure antiquo ſtatutum erat ante conc. Trid. 3. §. pro cuius 8.

Epiſcopus in cauſis contra capitulares procedit de aſſenſu duorum canonicorum vltra viſitationem & caſus numeratos in concil. Trid. & proceſſus aliter factus eſt nullus 3. §. hodie. 8.

Epiſcopus quando cum irregulari poteſt diſpenſare 13. 2. 31.

Epiſcopus vtrum poßit diſpenſare cum illegitimo quoad ordinis ſuſceptionem ſtante conc. Trid. 14. C. §. notabis tamen. 34.

Expoſitus an poßit ad ordines promoueri 14. §. ſed huic loco. 35.

Expoſitus præſumitur natus in illa patria qua expoſitus eſt 14. §. expoſitus. 36.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum Bigamo vt ſacris donetur ordinibus etiam minoribus 16. C. 41.

Epiſcopus qui ſeruum ordinauit ſciens qua pœna puniatur 19. 3. 59. &c.

Epiſcopus q̃ ſciens illũ, qui ſolennem pœnitẽtiam agit, ordinauit, qua pœna puniutur 23. 2. 80.

Epiſcopus diſpenſat de irregularitate contracta ex ſolemni pœnitentia, 23. 3. 80.

Epiſcopus an poßit cum clerico per ſaltum promoto diſpenſare 24. 3. 82. & 24. D. 84.

Examinari debet ordinandus, & de forma examinis, & an procedat in clericis regularibus 25. A. 85. &c.

Extrauagans Pii II. quæ incipit, cum ad ſacrorum ordinem 26. E. 102.

Excommunicati vera conferunt ſacramenta 28. 1. 106.

Epiſcopus conferens ordines tempore interdicto præſertim maiores, irregularis efficitur 32. 2. 109. & quid ſi conferat minores 32. 3. 109.

Epiſcopus q̃ interdictũ decreuit ſi eo tempore ordines conferat irregularis efficitur 32. 5. 109.

Excommunicatus maiori excommunicatione vel interdictus aut ſuſpenſus ab homine celebrans eſt degradandus,



Digitized by Google

*33.1.110. quod procedit etiamſi non fuerit denunciatus 33. §. quibus 111.*

*Excommunicatus minori excommunicatione vel à beneficio ſuſpenſus, ſi celebrat irregularis non eſt 33.3.110.*

*Excommunicatus celebrans irregularitatis nota afficitur quamuis iniuſta ſit excommunicatio. 33. §. procedit 111.*

*Excommunicatus celebrans, vel aliũ actum exercens nunc nota irregularitatis afficitur, quando talis actus alicui ordini eccleſiaſtico competit quem is, qui exercet habet, a cuius vſus exercitio eſt ſuſpẽſus. 33. §. eſt tamen 111. &c.*

*Excommunicatus recitans horas canonicas non eſt irregularis, 33. §. primo. 112.*

*Excommunicatus non eſt irregularis, qui actum eccleſiaſtico ordini competens celebraret, non ſolenniter, 33. §. ſecundò. 112.*

*Excommunicatus & à ſacramentorum collatione ſuſpenſus irregularis non eſt, ſi aliquem baptizat ſine ſolennitate, ritu & forma, qua layci ſolent Baptiſmi ſacramentum conferre, 33. §. quartò. 112.*

*Excommunicatus irregularis non eſt qui eſt qui viſitat, iudicat, præſentat, eligit & confirmat electionem. 33. §. quintò. idem ſi ſacramenta percipiat, licet grauiter arbitrio iudicis debet multari 33. §. ſextò. 112.*

*Excommunicatus celebrans ab irregularitatis nota excuſatur quando legitima ignorantia excommunicationis fuit, 33. §. excuſabitur 113.*

*Excommunicationis abſolutio ſolo confeſſoris teſtimonio non probatur, 33. §. nec ſufficeret 113.*

*Excommunicatus non efficitur irregularis, quando excommunicatio nulla fuit 33 §. eſt etiam. 113.*

*Excommunicatus celebrans poſt appellationem non eſt irregularis etiamſi legitima ſit, exiſtimet validã. 33. §. nec etiã. 114.*

*Excommunicatus apoſtolicis literis ob penſionem certo termino non ſolutam quando ab irregularitate excuſetur licet celebret 33. §. erit ſimiliter. 114.*

*Excommunicatus irregularis nõ eſt qui mortis articulo ſacramentum abſolutionis impenderit, 33. §. excuſatur 114.*

*Excommunicatio horribilis & pertimeſcenda pœna, 119.3.401. explicatur tex. in c. 1. de ſententia excommunicationis 6. 119.3.401.*

*Excõmunicati impii appellãtur, 119.2.400.*

*Excommunicati repelluntur ab honoribus, & dignitatibus ſæcularibus nec admittũtur ad beneficia eccleſiaſtica. 119.2.400*

*Excommunicatio annalis operatur vt excõmunicatus pro confeſſo, & conuicto habeatur in criminalibus, 119.4.402.*

*Excommunicatio annalis an inducat beneficii priuationem, 119.4.402. & 119.5.402.*

*Excommunicatus laycus propter pertinaciam ſi per menſem in excommunicatione permanſit punitur à iudice ſæculari, 119.6.402. agitur de intellectu l. & 2. tit. 5. lib. 8. nou. ord. 119 6.402.*

*Excommunicationis pœna pecuniaria, quæ legibus ſæcularibus applicatur iudicibus eccleſiaſticis iuſte ab illis percipitur, 119.8.403.*

*Excommunicatio annalis in cauſa ciuili prolata operatur, vt excommunicatus pro confeſſo habeatur, 119.9.403.*

*Excommunicatio annalis non præcludit diem, vt ſuam excommunicatus innocentiam poſſit oſtendere, 119.10.404.*

*Excommunicatus qui per annum ſtetit in excommunicatione de hæreſi ſuſpectus eſt non tamẽ ob id ab inquiſitoribus tanquã hæreticus puniendus eſt. 119.12.404.*

*Excommunicatus annalis ſi noluerit ſe purgare tamquam pertinax hæreticus puniendus eſt 119.12.405.*

*Excommunicatus ab inquiſitoribus eo, quia vocatus comparere noluit, & integro anno manſit in excommunicatione vt hæreticus eſt puniendus* 119.12.405.

*Excommunicatus anno elapſo ſi compareat & innocentiam probare voluerit audiri debet,* 119 12.405. *quid ſi iam condemnatus & captus fuerit.* 119. 12. 405.

*Excommunicatio annalis licet excommunicatum de hæreſi ſuſpectum reddat. non tamen inducit bonorum priuationem niſi conſtet vere eſſe hæreticum,* 119.12.405.

*Excommunicatio quæ vltra annum durauerit inducit in beneficiorum priuationem,* 119.13.405. *&c. quod procedit licet excōmunicatio ꝓ cauſa ciuili promulgata fuerit* 119.13.406.

*Excommunicatio quæ vltra annum durauit vt locus ſit beneficiorum priuationi quantum tempus tranſire debet.* 119. 14. 406.

*Excommunicatus maiori excōmunicatione beneficio eſt ſuſpenſus, ſi celebrat, eſt irregularis.* 133.4.453.

*Epiſcopus in domibus nullomodo celebrare licet* 9.33.124.

*Epiſcopus monere poteſt promotum vt ordines intra annum ſuſcipiat* 55.4.151.

*Exterum non habere beneficium, iuri communi conſentaneum eſt* 56.4.156.

*Exterus an iudicādus ſit qui naſcitur ex matre alienigena ſi pater fuit naturalis* 56. 25.164. *& quid ſi naſcatur in trāſitu* 56. 27. 164. 56. & 28.165.

*Epiſcopi & Monachi quare maiori tonſura quam clerici tondantur* 80. §. ꝙ vero 257.

*Ebrietas inter grauiſſima delicta numeratur* 81.1.259. *de pœna contra clericos immoderatos potationibus indulgentes* 81. 2. 260.

*Ebrietas quomodo probatur,* 81. B.261.

*Eccleſia offenditur ex iniuria clerico illata* 91. §. ex hac. 309.

*Extrauagans Pij. V. quæ definiuit formā conſtituendi annuos reditus iam in Hiſpania non obſeruatur* 92. C. §. potuerunt. 313.

*Epiſcopus vtrum poſſit diſpēſare cum homicida quoad ordines, aut beneficia* 98. B. 333. *& quid hodie ſtante concilio Tridentino.* 98. B. §. hodie autem. 334.

*Eripiens reum à poteſtate iudicis vel miniſtris, aut à carceribus eximens quibus pœnis puniatur* 106. C. 368. &c.

*Excōmunicatio grauiſſima ſemper iudicata fuit cuius veluti imago fuit apud Ethnicos* 119.1.399.

*Excommunicati quibus bonis & emolumentis carent,* 119. 2. 400.

*Excommunicatus ab inquiſitoribus hæreticæ prauitatis ſi in excommunicatione perſeuerauerit, integro anno tamquam hæreticus eſt puniendus ſi propter hæretici ſuſpicionem fuit vocatus & contumaciter abfuit* 119.12.405.

*Epiſcopus, presbyter vel diaconus qui crimē læſæ maieſtatis commiſerit qualiter puniatur* 121.1.411.

*Epiſcopi compellendi non ſunt vt perſonaliter compareant* 124. A. §. hoc de. 418.

*Epiſcopus poteſtati ſæculari clericorum in ipſo crimine inuentum generalem licentiā capiendi concedere poteſt* 125. 5.419.

*Eccleſiaſtici iudices nulla irregularitatis labe afficiuntur, quāuis ex verberibus ſuo mādato irrogatis ſanguinis effuſio interueniat.* 136. 4.466.

*Epiſcopus vel alius eccleſiaſticus iudex an poterit clericum exilio damnatum rebānire* 137.2.468. *ab exilio reuocare* 137.3.468.

*Epiſcopus irregularitatis labe afficitur, qui arctum locū alicuis cōſtituit, ſi in eo ex defectu aeris vel ſiti moriatur* 140.2.472.

*Epiſcopus, qui condemnat Clericum ad perpetui carceris pœnam, an poſſit poteſtatem minuendi pœnam reſeruare,* 140.4.471.

*Excommunicatus Clericus, ordinē recipiens,*

*ordine eſt deponendus, cum quo ſolus Papa diſpenſat 13.1.31. quod procedit de iure antiquo, hodie epiſcopus diſpenſat 13.A. 31. & quid ſi praceſſerit probabilis ignorantia. 13.§. hodie vero. 31.*

*Eccleſiaſticus iudex pro corrigendis criminibus clericorum pecuniarias pœnas imponere poteſt 145.1.490. & 145.A.491.*

*Epiſcopus an fiſcum habeat, 145.2.490.*

*Eccleſiaſticus iudex qui per ſtatutum pecuniariam pœnam imponit iuſte eam poterit retinere. 145.3.490.*

*Eccleſiaſtici iudices in regnis Hiſpaniæ iure canonico deficiente ad ius regni, & nõ ciuile cõfugere debẽt 147.C.§. meritò. 498.*

*Epiſcopus vel alius iudex Eccleſiaſtic⁹ an poſſit familiam habere armatam ad executionem, & miniſteriũ iuſtitiæ miniſtranda 154.23 523.*

*Executor an teneatur eam ſententiam exequi, qua manifeſtam iniquitatem habet 154.12.518.*

*Expenſas victus victori ſoluere debet 156.1. 527. quæ vere conſumpta ſunt 156.2.527.*

*Eligens aliud altare niſi illud quod ab epiſcopo ſacrificatum eſt, & an eo celebrans degradandus eſt 37.2.120.*

*Exilij pœna à iudicibus eccleſiaſticis imponitur 137.1.467.*

*Exilij pœna ſemel per iudicẽ eccleſiaſticũ impoſita ab ipſo remitti nõ poteſt, 137.2.468.*

*Exilij pœna de facto impoſita ab eodem iudice poteſt reuocari 137.3.468.*

*Egregie interpretatur conc. Tri. ſeſ. 25. c. 3 refor. 119.12.404.*

F

*Fiſcalis curia in principio officij iurare tenetur 4.3.11. & 4.C.13.*

*Fiſcalis à prælato, vel iudice creatus loco officij iudicis ſuccedit 5.1.14.*

*Fiſcalis ex communi curiarum ſtylo non notoria crimina denunciare poſſunt 6.3.16. & 6.B.19.*

*Fiſcalis de quocunque crimine poteſt Clericum accuſare 6.11.18. & 6.G.20.*

*Filij illegitimi apud Ethnicos honoribus, & dignitatibus indigni iudicabantur, 14.1. 32. & 14, A.32. &c.*

*Furtiue ordinari quis dicatur, 25.1.85. & an poſſit in ſuſcepto ordine miniſtrare, 25.2.85.*

*Francia Regno nec non in multis prouincijs orbis prohibitum eſt ne exterus beneficia eccleſiaſtica poſſideat 55.2.155.*

*Falſitas ſi nociua non eſt pœna ordinaria non punitur. 97. A.§. excuſabitur. 326. vel ſi committatur circa accidentalia 93.§. ſecundo 326. vel ſine dolo 97.§. tertio. 327.*

*Filij hæreticorũ & eorũ receptatores ipſo iure beneficijs priuantur 117.§. quinimò. 395.*

*Falſarij literarum apoſtolicarum qualiter puniantur 120.1.407.*

*Falſans ſiue vitians literas delegati Apoſtolici vel aliorum inferiorum iudicum qua pœna corripiatur, 120.2.407. de literarũ regiarum falſarij pœna. 120.3.408.*

*Forma actualis degradationis traditur remiſſiue. 143.5 484.*

*Familiares ſancti Officij quib. animi dotibus, & qualitatibus debet eſſe ornati. 154.27. 523.*

*Fingens ſe miniſtrum Sancti Officij qua pœna puniatur 154.26.523.*

*Filius vt ſit naturalis iſtorum regnorum an requiratur quod tẽpore natiuitatis pater domicilium contraxerit, & per decenniũ vixerit 55 37.167.*

*Franciſcus Duarenus Vir doctus ſed parum pius, & ideo refellitur eius opinio 143.§. non tamen. 484.*

*Filius etiam legitimus in beneficio patris non poteſt ſuccedere 50.3.140.*

*Filius legitimus diuerſum beneficium in eadem eccleſia in qua pater ipſe poterit obtinere 50 B.142. differentia inter legitimũ, & illegitimum, 50.4.141.*

*Furtum clericus committens qua pœna afficitur 94.1.315.*

Furti

*Furti actione clericus condemnatus infamiæ labe afficitur, 94.2.315.*

*Furtum magnum an pœna mortis puniatur, 94.B.317.*

*Fama an probetur per laycos contra clericos 131.6.447.*

G

*Generis macula in antiquis quomodo probetur 22.20.78.& 22.21.78.*

*Gratia ſubreptitia eſt ſi beneficium ab alienigena fuit impetratum originis mentione non facta 56.3.156.*

*Gabella à Clerico petenda eſt coram iudice eccleſiaſtico 58.§.erit tamen. 181.*

*Gabella à Clerico negociatore ſoluenda, 58.§. preter ea. 180. ſed an trina monitio ſit neceſſaria, 58.§.ſed an hoc. 180.*

*Gabella ſibi tributum de quo in l.5.tit.7.par. 5. quando à clericis ſolui debet, 58.§.ſic quidem. 180.*

*Gabellam indebitam à Clericis exigētes quibus pœnis puniantur, 58.§.ſi tamen. 181.*

*Gabellarij ſeu publicani vt in plurimū ſunt ad malū audaciſsimi, 58.§.ſed nōnulli. 181.*

H

*Habens plura beneficia reſidentiā requirentia totidē habet domicilia 10.2.27.*

*Habes eccleſiam parochialem intra annum promoueri tenetur, alias ipſo iure ea priuatus erit 55.1.151.*

*Habēs eccleſiam parochialem ſi intra annuū ſacerdotium non ſuſceperit, ſi fuerit paratus recipere & comparuit coram ordinario qui noluit propter illiteraturam vel aliam cauſam ordinare à pœna eſt immunis, 55.A.§.priuati, 152.*

*Habens eccleſiam parochialem non promotus intra annum tenetur fructus in foro conſciētia reſtituere 55.4.§ & vltra. 152.*

*hæres qui tacitam fidem accommodabit de reſtituenda hæreditate incapaci, omni hæreditatis commodo priuatur 68.1.203.*

*Hæres quando dicatur tacitam fidem accōmodaſſe teſtatori, & ex quibus videatur inductum tacitum fideicommiſſum, 68.2. 204.*

*Hæres qui tacitam fidem accommodabit ante condēnationem, an in foro conſciētia ea bene poſsit retinere, 68.4.204.& 68.B.§. contrariam. 205.*

*Hæres ſcriptus in anima iudicio an teneatur data tacita fide de reſtituēdis bonis incapaci illa bona eidem reſtituere vel ad fiſcum reddere 68.4.204.*

*Hæres qui dedit hanc fidē teſtatori iuramento præſtito de non reuelando an teneatur vocatus à iudice ei rem ipſam exprimere, 68.5.204.*

*Homicida multis de cauſis à pœna ordinarij homicidij excuſatur 98.D.335.*

*Hæreticus quis dicatur 117.1.392.& de pœna clerici hæretici 117.2.392.& 117.3 392. & 117.4.393.*

*Hæreticus an ſit ipſo iure beneficio priuatus vel priuandus per ſententiam, 117.2.392. & 117.A.394.*

*Hæretico beneficij collatio facta eſt ipſo iure nulla, 117.§.ſi que. 394.*

*Hæreticorum traditio curiæ ſæculari an die feſto fieri poſsit, 117.C.395.*

*Hæreticorum bona quibus applicentur 117. F.396.*

*Hæretici qui ad fidem redeunt ad carceres perpetuos debent cōdemnari quamuis hæc pœna ſancti officij clementia ſit limitata 115.2.390.& 117.E 396.548.*

*Hæreticæ prauitatis inquiſitores pecuniariā pœnam imponunt. 145.§. hanc etiā. 491.*

*Hæreticæ prauitatis inquiſitores habere poſſunt officiales, quos vocant familiares, vel familiā armatā ad ſuā defenſionem. vel ad hæreticos capiendos 154.24.523.*

*Hiſpaniarū Reges eorūq; ſuprema tribunalia cognoſcere poſſunt per modū violētiæ in cauſis ſpiritualib. 106.§. pro quorū. 365.*

*Hiſpan. Reges eorūq; iudices an de vi & poſ-*

ſeſſione beneficiorum ſemotis priuilegijs poſſint cognoſcere, 106.§.qua quidem. 366.

Hiſpaniarum ſuprema tribunalia an in cauſis violētiæ expenſis poſſint mulctare, 206. §.quod vſque.367.

Hiſpaniarum reges ius habent contra epiſcopos & eccleſiaſticos iudices vina inferentes expellendi à ſuis regnis & priuandi amiſſione rerum temporalium, 106.§.qua ſane. 367.

Hiſpaniarum ſuprema tribunalia non cognoſcunt per modum violentia in cauſis criminalibus vel ciuilibus ſpectantibus ad inquiſitores vel iudices bonorum confiſcatorum, neque habet locum auxilium vulgariter dictum, de la fuerca, 106.§.& licet.168.

Hiſpaniarum Regis exterus non poteſt beneficium eccleſiaſticum impetrare 55.1. 155.& quis dicatur regni exterus, 55.23. 163.

I

IVriſdictiones eccleſiaſtica ſiue facultates nominandi vicarios locari minime licet 4.B.§.iurisdictiones verò. 13.

Ioannes Bernardus Diaz de Luco laudatur. 4.B.13.

Iudex ex officio precedēte infamia poteſt cogere eum ad iurandum de veritate dicenda 5.2.14.& 5.A.14.

Iuramentum de veritate dicenda exigi non debet quando periurij crimen timetur.5. A.§.quamuis.14.&c.

Iudex eccleſiaſticus non debet permittere Clericum ſine delatore de occulto crimine accuſari 6.4.16.

Iudices eccleſiaſtici nō debent ad clericorum capturam ſine informatione procedere 6. 7.17.& 6.D.19.

Iudex eccleſiaſticus accuſare volentibus terminum præfigere tenetur 6.9.17.& 6. F.19.&c.

Iudex ſtatuere terminum ad accuſandum debet.6.F.19.&c.de intellectu legis diffamare ac eod.de ingenuus.6.F.19.&c.

Iudex originis poteſt procedere contra ſubditum ratione delicti alibi commiſſi 8.2.23. & pro vtraque parte iſtum articulū examinat.& ſententiam autoris ſequitur. 8. A.23.

Iudex quando crimen commiſſum eſt extra territorium an punire debet ſecūdum ſtatuta loci vbi delinquit an ſecundum patria ſtatuta,8.B.24.

Iudex domicilij de delictis ſuorum clericorū alibi commiſſis cognoſcit 9.1.24.& 9.C. 25.

Ingerens ſe in actibus clericorum, cum non ſit, eſt falſarius 12.2.29.

Illegitimi filij apud Ethnicos honoribus & dignitatibus indigni iudicabantur 14.1. 32.& 14 A.32.&c.

Illegitimus nō poteſt ſacris ordinibus inſigniri,14.2.32.

Illegitimus, ſi de facto fuerit ordinatus recipit characterem, ordinis tamen executione caret 14.3.32.

Illegitimus celebrans non obtenta diſpenſatione irregularis non eſt,14.4.32.& 14. D.36.

Illegitimus bonis moribus inſignitus apud probos viros contemptus eſſe non debet, 14.B.33.

Illegitimus quo iure prohibeatur ſacris ordinibus inſigniri,14.C.33.

Illegitimus non poteſt ordinari etiamſi natalium defectus ſit occultus, 14.C.§.& notat.33.&c.

Illegitimus an teneatur credere matri aſſerenti eſſe illegitimum, quoad ordinis receptionem 14.C.§ an eo vero.34.

Ingreſſus religionem vtrum operetur legitimationem quoad ſucceſſionem bonorum

*parentum 14. C.§.nimirtamen.35.*

*Irregularitatis labe qua ex corporis vitio procedit ſolus Papa diſpenſationem præſtat.17.15.49.*

*Irregularitas procedens ex obligatione ad ratiocinia perpetua non eſt.20.4.62.*

*Interpretatur Sixti V. cõſtitutio edita cõtra reddentis rationibus obnoxios.20.7.63.*

*Illiteratus non poteſt ad eccleſiaſticos ordines promoueri.201.1 63.*

*Illiterati penitus qui dicantur,21.7.64.*

*Illiteratus an ſit irregularis,21.B.65.*

*Illiteratus ſi fueris ordinatus & reperiatur incapax ad diuina celebranda, an poſſit ab ordinario ſuſpendi,21.B.§.illud autem.65.*

*Iudæus Chriſtiani tutor, vel adminiſtrator eſſe prohibetur 22.4.70.*

*Iudæi Hiſpaniam coluerunt, & multis de cauſis fuerunt expulſi, quæ referuntur, 22.9.72.*

*Iudex poſt ſententiam an à litigatoribus aliquid recipere poſſit 27.§. Iudex.106.*

*Impetrãs beneficium viuentis eſt è communione eccleſiaſtica repellendus 52.1.143. deponiturq; 52.2.143. & infamiæ notã contrahit 52.3.143. caſus in quibus excuſatur.52.A.144.*

*In Hiſpaniarum regnis exterus nõ poteſt beneficium eccleſiaſticum impetrare 56.1.155. & quis dicatur regni exterus,56.23.163 & 56.24.163.*

*In beneficiorum impetratione oriundus nõ oriundo præferendus eſt 56.9.158.*

*Iuſtiſſime in diœceſibus Burgẽſi, Palentina, & Calagurritana filijs patrimonialibus tantum beneficia eccleſiaſtica conferuntur.56.11.158.*

*Iudex eccleſiaſticus abſque præuia cauſa cognitione circa Clericatũ ſecularem inhibere non debet,65.15.196.*

*Iudex eccleſiaſticus inhibere poteſt ſecularẽ lite pendente ne contra clericum procedat,65.21.199.*

*Iudex eccleſiaſticus contra laicos vendentes merces prohibitas procedit de iure, non vero in Hiſpania.73.§.poterit 224.*

*Iudex eccleſiaſticus an laicos luſores poſſit debitis pœnis punire 74.C.§.hoc de clericis 227.*

*Interpretatur conſtitutio Pauli II. quæ prima eſt tit.de reb.eccl.non alien.inter cõmunes 75.§.octaua.233.*

*Interpretatur ſynodalis conſt. Toletana circa matrimonia clãdeſtina 77.§.ex quo. 247.*

*Iudex à quo in cauſa cõcubinatus clerici tenetur obedire literis inhibitionis ſi viſo proceſſu, & examinata cauſa illas conceſſit 83.§.eſt tamen 270.*

*Inceſtus definitio 88.1.292. de pœna inceſtus 88.2.292.& 88.B.293.*

*Ignorantia ab inceſtu, & pœna excuſat.88.B.§.excuſabitur.294.*

*Iudex ſecularis in crimine ſacrilegij non tenetur fidem adhibere proceſſui facto à iudice eccleſiaſtico.91.§.quando 308.*

*Iudex eccleſiaſticus procedit contra laycos prohibitos actus exercẽtes, quos appellãt mohatras.92.C.§.illud autem.312.&c.*

*In crimine falſi cum per inquiſitionem proceditur ordinaria pœna, locus nõ eſt 97.§.quarto.327.*

*Iudex eccleſiaſticus procedit cõtra laycos eũ cõtumelia afficientes ratione cauſæ, quæ coram eo pendet 97.§.nec illud.329. de forma procedendi in his irreuerentiæ criminibus 97.§.forma.330.*

*In aſſaſinatus crimine indicia & argumenta ſufficiunt 101.2.348.*

*In crimine aſſaſini lite non conteſtata proceditur,101.A.349.*

*Iure poſitiuo ſtatuta eſt irregularitatis pœna contra clericos in cauſis capitalibus accuſante 102.3.352.*

*Iudex eccleſiaſticus in criminalibus controuerſiis non debet facultatem præſtare, vt*

Aaa a

corã ſecularibus magiſtratibus teſtimonium proferant, quod ſi praſtiterit nõ eſt illi obtemperandum 102.26.357.

In ſacra Inquiſitionis tribunalibus abſq; irregularitatis metu an poſſit Iudicẽ conſulere & ſuffragiũ praſtare in cauſis ſacris 105.A.§.praterea.359.

In cauſis criminalibus quarum cognitio ad inquiſitores pertinet, nec non in ciuilib. bonorũ publicatorũ locũ nõ habet auxiliũ vulgariter dictũ 106.A.§ licet.368.

Iudici vel eius miniſtris reſiſtens qua pœna in Hiſpaniarum regnis puniatur, 106.C. §.ſeptima.369.&c.

Inquiſitores haretica prauitatis in blaſphemia crimine aliquando iuriſdictionem habent 114.§.quandoque.386.

Inquiſitores haretica prauitatis cognoſcunt cõtra eos qui verba Sacra Scriptura ad iocoſa trahũt libelloſq; cõponunt quos paſquinos appellant, 114.§.qua ſane.388.

Iudices eccleſiaſtici condẽnare poſſunt pecuniaria multa laycos q indurati animis in excõmunicatione pmanẽt 119.7.403.

Iudices eccleſiaſtici nullum emolumentum percipere poſſunt ex pœna cõtra excommunicatos impoſita, niſi illud q. regijs legibus eis competit, 119.8.403.

Iudex qui innocentem clericum capi fecit puniendus eſt 123.2.415.tradũtur multa qua deſiderantur, vt iuſta captura fiat.123.3.415.& 123.A.415.&c.

In cauſis fidei maior ad capturam criminis obiecti informatio quam in alijs criminibus deſideratur, 123.§.in cauſis.416.

Iudices eccleſiaſtici laycis pracipere poſſunt vt perſonaliter compareant in his criminibus quibus iuriſdictionem contra illos habet. 124.B.418.

Iudex eccleſiaſticus vtrum in criminib. mixti fori poſſit propria authoritate laycos capere & in carcerem mittere 125.A.§. illud etiam.420.&c.

In blaſphemia crimine licet reus vnico teſte capi poſſit poſtea ſub fideiuſſoribus eſt relaxandus 127.D.427.

Iudex excedens modum in tortura ad quid teneatur 128.10.432.

Iuramentum à clerico de crimine a parte accuſato exigi nõ debet, ſecus ſi ex officio. 129.1.435.

Iuramentum exigi non debet niſi prius informationis copia praſtita, 129.3.435. latiſſimo ſermone circa interrogãdi reos forma videnda eſt.129.A.435.&c.

Iudex quando iuſt a pracipit reo vt delictum fateatur.129.A.§.primo.437.

In hareſis crimine ex ſola confeſſione abſque alia probatione quis cõdemnari poteſt. 130.§.in crimine.445.

In criminalibus cauſis ad ſententiam deueniẽdum non eſt, niſi teſtes plenario iudicio fuerint reproducti, nec reis conſenſus in contrarium patet, qui probatorio termino aut ſuis exceptionibus poteſt renũciare.131.F.§.& antequam.451.

Is cui eccleſia ingreſſus eſt interdictus celebrans quando efficiatur irregularis. 132.1.451. hanc iuriſdictionem eccleſiaſticã exercere poteſt.132.A.452.

Inferior à Papa et delegatus, vel epiſcopus cum cauſa poteſt inhabilitare aliquẽ ad beneficia etiã in perpetuũ.137.7.457.

Iudex eccleſiaſticus an poſſit contra Clericos amiſſionis bonorum pœnã infligere pro eo crimine pro quo laycus eſſet pœna afficiendus.135.3.458.

In generali bonorum cõfiſcatione an omnia ſint confiſcanda. 135.4.460.& quid de peculio caſtrenſi aut aduentitium, vel profectitium, 135.6.462.

Iudex ſecularis an ſententiam eccleſiaſtici Iudicis in clericos ſibi traditos ſine cauſa cognitione exequi teneatur, 144.2.485. & 144.A.486.&c.

In Hiſpania cum in publicis fidei actionibus haretici.

hæretici ſæcularibus iudicibus remittũtur, ſtatim puniuntur. & quid in Italia, 144. A.§. quod Hiſpania. 488. & quid ſi ſententia ſit iniuſta. 144. A.§. ſunt tamen. 488.

Ignarus clericus qui de facto ſacris fuit ordinibus inſignitus, iudicis arbitrio eſt puniendus. 21.3.64. & 21.F.66.

Illiteratus clericus priuari debet ſuo beneficio, 21.4.64. & 21.G.66.

Iudex ſæcularis vtrum de nullitate ſententiæ inquiſitorum cognoſcat. 144. A.§. nec deſunt. 489.

Iudex in pœnis inferendis delinquentibus conſuetudines debet obſeruare. 148.1. 498. & 148.B.499.

Iudex delegatus vtrum poſſit auxilium ſæculare implorare. 154.8.515.

Iudices ſæculares ſuperiores impendere debent ſuum auxilium iudicibus eccleſiaſticis petentibus, 154.9.516.

Iudex ſæcularis poteſt ab eccleſiaſtico auxilium petere, 154.1.512.

Iudex ſæcularis, antequam auxilium præſtet, an petere poſſit vt ſibi copia proceſſus detur. 154.11.516.

Inquiſitores quando ſui familiares, vel miniſtri non ſufficiunt ad ſententiæ executionem auxilium brachij ſæcularis iuſte implorent. 154.28.524.

Iudices ſæculares ſuum auxilium inquiſitoribus denegantes grauiſſimis pœnis plectendi ſunt. 154.29.524.

Iudex ex officio rationem damnorum partis læſæ habere poteſt 155.2.524.

Iudex ex officio etiam nõ implorato pœnam minuere poteſt, 55.4.525.

Iudex de veritate pro abſente inquirit, 155. 5.525.

Interpretatur lex.5.tit.7. partit.5.58. A.§. ſic quidem. 180.

Incorrigibilis qualiter puniatur, 142.1. 479. & quis dicatur incorrigibilis. 142.2.479. &c.

Incorrigibilis clericus qui non poteſt ab eccleſia puniri poteſt à ſæculari iudice cõprimi. 142.4.480.

Irregularis an efficiatur Clericus qui in bello interfuit. 105.2.363. & quid ſi fuerit in bello iuſto & hominẽ interfecit, 105.A. 363.

In perpetuum carcerẽ Clericus detrudendus an prius debeat degradari. 117.D.395.

Incarceratus iniuſte ſine expenſis eſt relaxandus. 123.A.§. hinc eſt. 416.

Incarceratus iniuſte non poteſt pro alio delicto in carceribus detineri, 123.A.§. his etiam. 416.

Incarceratio maturo concilio fieri debet, 123.A.415. &c.

Incarceratio in cauſis fidei qualiter ſit facienda, 123.A.§. in cauſis. 416.

Incarceratio clericorum vt iuſte fiat, quæ præcedere debet. 123.A.415. &c.

Inquiſitionis officium in Hiſpania à beato Dominico initium ſuſcepit. 117.F.§. fuit. 397.

Inquiſitionis officium Clericis ſæcularibus conceſſum fuit à Ferdinando Arrogoniæ, & Caſtellæ Rege, 117.F.§. fuit. 397.

Inquiſitionis cõſtitutiones, & decreta Cardin. Mendocius prudentiſſimorum virorum cõſilio compoſuit, 117.F.§. fuit. 397.

Inquiſitor generalis ſummum prætorium (quod fidei catholicæ propugnaculũ eſt) in Hiſpania in curia Regis reſidet, 117.F. §. quæ quidem. 397.

Inquiſitor generalis ſemper in Hiſpania vnus ex ſummis præſulibus creatur, 117. F.§. quæ quidem. 397.

Inquiſitores in Hiſpania ſemper creãtur viri integerrimi, & eruditi, 117.F.§. quæ quidem. 397.

Inquiſitores non tenentur iudicibus ſæcularibus oſtendere proceſſum factum eſſe, imo non viſo proceſſu tenentur ſententiam exequi. 144.A.486. &c.

*Inquiſitores hæreticæ prauitatis quando cõtra ſortilegos iuriſdictionem habeant 112.1.37c.&c.*

*Inquiſitores hæreticæ prauitatis Iuriſdictionem habent contra illum qui viuente prima vxore contrahit cum alia matrimonium 84.B.§.nec illud. 276.*

*Layci in cauſis mixti fori etiam criminalibus non poſſunt eccleſiaſticam ordinariã iuriſdictionem 3.A.§.nec poſſunt. 8.*

*Layci Clericos accuſare non poſſunt 4.1.11. caſus, in quibus datur, enumerantur.4. §.poſſunt tamen. 12.*

*Laycis facultas accuſandi clericos literæ dimiſſoriæ vt ab alieno Epiſcopo quis ordinetur, qua forma cõcedi debẽt, & multa de iſtis literis dimiſſorijs 26.C.97.&c.*

*Literæ dimiſſoriæ non ſpirant morte concedentis, 26.§.poſtquam. 99.*

*Literæ naturalitatis, licet proſint vt regnorum priuilegijs vti valeat, non tamẽ obtinere poteſt beneficium eccleſiaſticũ niſi ſpecialiter hoc litera cõtineãt 56.14.159.*

*Literæ naturalitatis regiæ conſtitutionibus ſunt reuocatæ non obſeruata certa forma, 56.13.159.*

*Literis naturalitatis cõceſſis ſeruata forma regiarũ cõſtitutionũ exterus an apud nos eccleſiaſticorũ beneficium obtinere poſſit. 56.15.160.& an poſſit illud pmutare, 56. 16.160.*

*Literæ quib. extero beneficiũ cõfertur minime executioni tradendæ ſunt. 56.17.160.*

*Literæ legatorum Apoſtolicæ ſedis ante illarum executionem a ſummis ſenatoribus regis examinantur, 56.19.161.*

*Literæ Apoſtolicæ in derogationem regij iuris patronatus vel laycorum exequendæ non ſunt, quouſque pontifex maximus conſulatur, 56.20 161.*

*Late interpretatur conſtitutio regis Henrici, 56.26. 164.*

*Ludere taxillis clericis phibitũ eſt 74.1.225. de Clerico publico aleatore 74.2.225.*

*Licentia expreſſa proprij parochi requiritur vt alienus poſſit aliquos matrimonio copulare 77.§.duodecimo. 248. an dicta licentia debeat matrimonium præcedere. 77.§.decimotertio. 249.*

*Laycus concubinarius, quibus pœnis à iudice eccleſiaſtico plectendus ſit 83.§.Laycus. 269.*

*Laycus, qui dimiſſa vxore ſacris fuit ordinibus inſignitus, qua pœna plectendus ſit 84.§.ſed qua pœna. 276.*

*Laycus, qui viuente prima vxore contrahit ſecundum matrimonium ab inquiſitoribus hæreticæ prauitatis punitur, 84.B. §.nec illud. 276. de pœna huius criminis. 84.B.§.& pœna 277.*

*Laycus, qui monialem carnaliter cognoſcit, qua pœna puniri debeat 85.§.Laycus vero 281.*

*Laycus, vel Clericus virginem voluntariam carnaliter cognoſcens, dotare non tenetur 87.C.289. quid ſi habeat patrẽ, vel curatorem. 87.C.§.at ſi 289.&c.*

*Laycus propter inceſtũ, quib. pœnis à iure pontificio puniatur 88.B.§.Laycus vero 293.*

*Laycus periurus punitur ab eccleſiaſtico iudice 96.B.§.nec illud. 324.&c.*

*Literas ad alios directas Clericus aperiens, & aduerſario oſtendens, qua pœna puniatur 107.1.370.& 107.2.370.*

*Lingua lubrico delinquens, vel calore iracundiæ, vel ebrietate an excuſetur 114. A.§.ſed verius. 388.&c.*

*Laycus quando Clericũ capere poſſit 125.B. 421.& 125.D.421.*

*Laycus iudex an ſacrilegium committat, ſi Clericum captum intra viginti, & quatuor horas detineat, 125.E.421.*

*Licet cõſuetudo inuaſerit, q in cauſis ſummarijs vno cõtextu proceſſus fit, cũ onere publicationis, & cõcluſionis, debet tamẽ vere publicatio teſtiũ fieri, qua omiſſa in cauſis criminalibus proceſſus eſt ipſo iure nullus.*

Digitized by Google

nullus 129. C. §. unde manifeſte 444.

Laycus in criminali cauſa contra Clericum non admittitur, & an ſit legitimus teſtis. 131. 1. 446. & 131. 2. 446. & 131. 3. 447. & 131. A. 448.

Legitima cauſa ſubſiſtente iudex legis pœnã minuere poteſt. 174. 1. 495. an cauſa ſit exprimenda in ſententia, 147. 2. 496 & 147. B.

Leges iuris ciuilis in Hiſpania carent legum authoritate. 147. C. 497.

Leges Hiſpaniæ ius commune Hiſpaniæ appellatur, 147. C. §. ius autem. 497.

Laycus propria authoritate minime poteſt capi à iudice eccleſ. & in carcerem mitti 154, 6. 513.

## M

Merum Imperium habens poteſt promotores, ſeu fiſcales creare 5. §. nota c ca 14.

Monachus illegitimus per profeſſionem, vtrum efficiatur legitimus quoad ordinũ ſuſceptionem, & dignitatem 14. C. §. ſi tamen. 34.

Maritus poſt adulterium vxorem carnaliter cognoſcens non poteſt ordinari 16. 3. 40.

Mortuus, qui in puteo, vel alio loco reperitur, non ex eo ſolo ſi aliud nõ probetur illi eccleſiaſtica ſepultura eſt deneganda 17. 12. 48.

Monachus propter corporis vitium an irregularis efficiatur vide 17. 14. 49.

Matthæi locus cap. 19. explicatur, 17 9. 46.

Manus in ſe ipſum inicere acerrimis pœnis interdictum eſt. 17. 10. 47.

Munera ſeu officia ſæcularia Neophytis ſunt interdicta 22. 3. 69. &c.

Mutanda non ſunt quæ certam interpretationem habuerunt 22 16. 76.

Medicus qui publicum habet ſtipendium an poſſit ab ægroto aliquid recipere. 27. §. idem 106.

Mediator criminis dicitur eiuſdem criminis perpetrator. 59. 2. 182.

Miniſtri laycorum ac in rebus eorum Clerici procuratores eſſe non poſſunt 60. 2. 183.

Monitio an requiratur ad incurrendam pœnam in crimine iure pontificio ſtatutam contra Clericos venatores 71. 4. 217.

Matrimonium coram teſtibus, & parocho etiam reluctante, contractum validum eſt 77. B. §. tertio. 240. decreta congregationis cardinalium, qui Conc. Trid. interpretationi interfuerunt referuntur 77. B. §. tertio. 240. &c.

Matrimonium nullum propter ſolemnitatis defectũ an poſſit valide poſtea contrahi. 77. B. quartò. 242.

Malitioſi impedientes matrimonium qua pœna puniantur, 77. B. §. decimoſextò 250.

Manifeſtus vſurarius quis dicatur. 93. 2. 314.

Miniſtri Sancti Officii quos Hiſpani familiares appellant; Itali cruce ſignatos, quocunque tempore arma deferre poſſunt, conſuetudine in contrarium non obſtante 154. 25. 523.

Miniſtrans ſine ordinibus qua pœna puniatur 12. 1. 29.

Miniſtrans in aliquo ordine in apparatu irregularitatem contrahit, 12. 4. 30.

Matrimonium clandeſtinum dupliciter perpenditur 77. A. 238.

Matrimonii forma, quæ hodie ſeruanda ſit ex decreto concilii Tridentini, 77. B. §. hodie. 238.

Matrimonii ſubſtantia non conſiſtit in monitionibus, quæ ex decreto dicti concilii Tridentini deſiderantur, 77. B. §. primò

mò. 238. &c.

Matrimonium licet valeat ſine monitionibus, parochus qui eas omiſit grauiter peccat, 77. §. peccaret. 239.

Matrimonium corã parocho, & teſtibus celebratum valet quamuis parochus nullis verbis vtatur, 77. B. §. ſecundo. 240

Matrimonium coram parocho & teſtibus etiam reluctante contractum, valet, 77. B. §. tertiò. 240.

Matrimonium celebratum coram parocho ab ordinario interdictum eſt, ne aliquos matrimonio coniungat an validum ſit. 77. B. §. primum igitur. 241.

Matrimonium celebratum coram parocho, qui non eſt proprietarius, ſed vicarius, qui ad nutum ordinauit, poteſt remoueri, an validum ſit, quando ordinarius à principio prohibuit, 77. B. §. primum igitur. 241. &c.

Matrimonium celebratum coram parocho qui per vim, vel metum interuenit vtrũ ſit validum 77. B. §. tertium. 242.

Matrimonium celebratum coram parocho, qui nec vidit neque audiuit quæ agebantur an firmitatem obtineat, 77. B. §. quartum. 242.

Matrimonium celebratum coram parocho, qui præter ſpem, & aliud agens audiuit verba matrimonialia, an iudicandum ſit legitimum, 77. B. §. quintum. 242.

Matrimonium nullum eo quia contractum contra formam Conc. Trid. poſtea validum contrahi poteſt. 77. B. quartò. 242

Matrimonium celebratũ inter ſubditos corã parocho extra oppidum, & propriam parochiam validũ eſt. 77. B. §. vndecimò. 247.

Matrimoniũ ab alieno ſacerdote celebratum, vt firmitatem obtineat proprii parochi expreſſa licentia deſideratur, nec tacita ſufficeret. 77. B. § duodecimò. 248

Matrimonium ab alieno ſacerdote celebratum, vt validum ſit licentia proprii ſacerdotis procedere debet, nec ſufficeret, quod poſtea ſequatur. 77. B. §. decimotertiò 249.

Matrimonium quando coram proprio parocho dicatur celebratum, & quis ſit proprius parochus. 77. B. §. decimoquartò. 249.

Matrimonium contra formam Conc. Trid. contractum non debet ab ordinario in sẽtentia proferẽda de nouo irritari, ſed declarari nullum, & irritum à principio fuiſſe, 77. B. §. decimoquintò. 250.

Matrimonium impedientes, ſiue clerici ſiue layci fuerint grauiter puniendi ſunt, 77. B. §. decimoſextò. 250.

Matrimonium vt legitime contrahatur ſine monitionibus in caſu Conc. Trid. generalis epiſcopi Vicarius diſpenſare poteſt 77. D. 250.

Matrimonium, vt ſine monitionibus contrahatur quæ ſit iuſta diſpenſandi cauſa. 77. D. §. ſed tamen. 250.

Matrimonii forma definita ex decreto Con. Trid. non extenditur ad ſponſalia de futuro 77. B. §. nonò. 245.

Matrimonium à principio naſcentis eccleſiæ interdictum Clericis fuit 84. A. 274.

Matrimonium nec apud barbaros, & incultos homines contrahi licebat illis, qui cõtemplationi, & Dei miniſterio dicati erant. 84. A. §. nec mirum. 274.

Matrimonium Monachis ſemper fuit interdictum. 84. §. de monachis. 275.

Matrimonium contractum à religioſis ſocietatis Ieſu poſt tria vota emiſſa quamdiu in ipſa ſocietate fuerint nullum eſt, 84. §. religioſi. 275.

Matrimonium ſecundum contrahens prima vxore viuente quibus pœnis in Hiſp. Regnis puniatur, 84. B. §. & pœna. 277.

Matrimonium coactum ſeparatur propter nefandum crimen 90. §. & propter. 301.

Nota-

Digitized by Google

## N


Notariorum eccleſiaſticorum promotoris fiſcalis officia, & alia ad iuriſdictionem epiſcoporum, & inferiorum vendi nec locari poſſũt. 4. 8. §. iuriſdiction. 13

Neophytus quis proprie nuncupetur. 22. 1. 69. & 22. 25. 79.

Neophytus non poteſt ſacris ordinibus inſigniri. 22. 2. 68.

Neophytis ſunt interdicta officia ſæcularia. 22. 3. 69. &c. de interpretatione Conc. Toletani. 22. 3. 69. & 22. 3. 70.

Neophytus contra Chriſtianum teſtimonium proferre prohibetur, 22. 5. 70.

Nouiter conuerſi, quos vulgo Moriſcos appellamus, non ſunt teſtes idonei. 22. 6. 71

Neophytus quando ordinibus eccleſiaſticis poſſit inſigniri. 22. 7. 71.

Neophytus impropriè ſic appellatus an à ſacris ordinibus ſit arcendus, 22. 8. 72.

Nullus Iudæus, vel alterius ſectæ poteſt Hiſpaniarum regnis incolatum habere. 22. 9. 72.

Neophytus is dicitur qui nuper religionem ingreſſus eſt, & quo tempore ad dignitates religionis poſſit aſpirare, 22. 25. 79.

Notarius poſt inſtrumenta confecta, & poſt ordinũ collationem an poſſit ab ordinato oblata recipere 27. §. poterit. 106.

Nepos ex filio clerici non poteſt obtinere beneficiũ in quo auus fuit perfectus etiamſi ſit legitimus. 51. A. §. tertiò. 141.

Naues Clerici ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes ac alios ad pugnandum incitantes qua pœna puniantur. 105. 1. 363.

Non ieiunus celebrans cui pœnæ ſit obnoxius 34. 2. 117.

Negociatio multis nominibus clericis eſt interdicta. 58. A. 170.

Negociatio clericis interdicta eſt, quando perſonaliter exercent negociationem. 58. §. ſed vtrum. 171.

Negociatio clericis interdicta non eſt quando neceſſitas ſubeſt, 58. §. ne. eſ. tatis. 171

Negociator Clericus qualis iudicandus ſit. 58. §. & vi huius. 172.

Negociator Clericus iudicandus non eſt, qui fructus ſui beneficii, vel perceptos ex propriis fundis vendit, 58. §. ex quibus. 172

Negociator Clericus, qui in negociatione delinquit a iudice eccleſiaſtico puniri debet, 58. §. ſi tamen. 172.

Nuptiæ ſecundæ minime ſunt benedicendæ 78. 1. 252.

Nuptias ſecundas ſi Clericus benedixerit, qua pœna puniatur, 78. 2. 252.

Nuptiæ benedicendæ non ſunt temporibus in Eccleſia prohibitis, 78. F. 253.

Nuptias prohibitis temporibus Clericus benedicens qua pœna puniatur, 78. F. 253


## O


Officialis ex generali mandato poteſt inquirere, 3. 3. 5.

Officialis epiſcopi compoſitio ſuper crimine an epiſcopo praiudicet, 3. 4. 6.

Officialis epiſcopi per ſe hodie de conſuetudine de clericorum cauſis criminalibus cognoſcit. 3. 6. 6.

Officialis nec non vicarii generalis iuriſdictio, & poteſtas explicatur, 3. §. adde plura.

Officiales infames, vel criminoſi repelluntur à denunciatione. 6. 2. 16. & 6. A. 18. &c.

Offenſus ſi dixit ſe nolle accuſare, & ideo ad inquiſitionem index proceſſit poſtea volens accuſare non eſt audiendus. 6. 10. 18.

Officiales qui ad denunciandum admittuntur & cõſtituũtur, vt plurimũ ſunt pauperes


Digitized by Google

*peres, viles, & quandoque infames 6. A.18.&c.*

*Originis propria rationes, quis forum ſortiatur 8.1.22.*

*Obligati ad ratiocinia non poſſunt ordinari 20.1.61.*

*Obligatus ad priuata, & non publica ratiocinia bene poteſt ordinari, 20.3.61. &c.*

*Obligati ad ratiocinia publica, præſtita fideiuſſione, ſacris poſſunt ordinibus inſigniri, 20.6.62.*

*Ordinatus extra tempora vel ante legitimam ætatem, vel ab alieno epiſcopo ordinis executione eſt ſuſpenſus 26.1.9.2. 26. A.94.*

*Ordines Eccleſiaſtici quibus diebus ſint conferendi, & ratio propter quam certis temporibus, & non aliis ſacri ordines miniſtrantur 26. A.94.*

*Ordinatus ante legitimam ætatem caſu perueniente ceſſat impedimentum, 26. B. §. is verò 97.*

*Ordinatus ante ætatem legitimam probabili ductus ignorantia quoad forum cōſcientiæ an ſit ſuſpenſus, 26. E. §. primò 102. &c.*

*Ordinatus à Simoniaco non recipit ordinis executionem 27.1.105. & 27. A. 105. de interpretatione ſacroſancti Conc. Trid. 1. de reform. ſeſ. 21.27. §. & vide 105. &c.*

*Ordinatus ab excommunicato recipit characterem ordinis, non vero executionem 28.2.106.*

*Ordinatus ab hæretico epiſcopo eccleſia forma ſeruata characterem ordinis recipit, non vero executionem 29. 107.*

*Ordinatus à ſuſpenſo non recipit executionem ordinis, licet vere ſacramentum conferatur eccleſia forma ſeruata. 30.1. 108.*

*Ordinatus ab epiſcopo, qui loco ſimul, & dignitati renunciauit, non recipit ordinis executionem 31.1.108. quis diſpenſat de hac ſuſpenſione, 31.2.108. & quæ ſit probabilis ignorantia, 31.3.108.*

*Occupans beneficium viuentis ſi poſtea vacante beneficio impetrat illud à Papa non facta mentione de inuaſione præterita non valet collatio 52.5.143.*

*Omne crimen irregularitatem inducens meretur depoſitionem. 33.2.110.*

P

*PRælati cauere debent ne officialium ſuorum officia ſub annuo cenſu locentur 4. 2.11. & 4. B.13.*

*Publicæ denunciationis definitio. 6.1.15.*

*Prælatus ſubditum ratione beneficii pro delicto alibi commiſſo inuentum in propria diœceſi punire poteſt 10.3.27. & 10. B.27. &c.*

*Papa diſpenſat cum Bigamo vt ſacris ordinibus donetur de poteſtate ordinaria 26. C. §. ſummus tamen. 41. &c.*

*Patrimonium ad cuius titulum epiſcopus aliquem ordinauit, vtrum obtineat priuilegia bonorum eccleſiaſticorum 18.14 57.*

*Papæ etiam ex certa ſcientia ſcribenti pro illiterato obtemperandum non eſt 21.5. 64.*

*Promotus ad ſacros ordines ante 14. annos ſi poſtquam peruenerit ad legitimam ætatem cogatur continere 26.4.93.*

*Promotus ad ſacerdotium tempore interdicti irregularis eſt 32.6.110.*

*Parochus excommunicatus occulte an poſſit parochiis ſuis ſacramenta conferre 35.8. §. ſed vtrum. 114.*

*Pœna parochi cuius negligentia infirmus nō receptis ſacramentis deceſſit 45. §. hinc 130.*

*Priuilegia magnatibus conceſſa vt poſt meridiem*

Digitized by Google

ridię res ſacra poßit eis miniſtrari an ſit iuri communi conſentanea. 47. 5. 134.

Plura habere beneficia rationi naturali aduerſum eſſe oſtenditur. 49. 1. 135. de ratione prohibitionis. 49. 2. 136. 49. 3. 137.

Plura beneficia poßidens diſpenſatione obtenta ſine cauſa, an ſit tutus in foro conſcientia, 49. 4. 137.

Plura habens beneficia, etiãſi ſimplicia cum alterum ad commode viuendum ſufficiens eſt, altero priuari debet, 49. 5. 138.

Pœna vocationis primi beneficii non habet locum niſi adepta poſſeßione pacifica ſecundi beneficii, 49. 9. 138.

Pœna capituli de multa per extrauagantē Ioannis XXII. qua incipit, execrabilis, aucta eſt. 49. 10. 138.

Praſtimonia, neque penſiones ab exteris in his regnis poſſunt obtineri. 56. 12. 159.

Pœna amißionis naturalitatis, & bonorum temporalium contra Clericos, & eccleſiaſticas perſonas apud Hiſpanos legibus & moribus recepta eſt, 56. 18. 160.

Per decennii habitationem quis naturalis cenſetur. 56. 33. 166. & an procedat quoad beneficia. 56. 35, 166.

Proxeneta ſeu cambiorum interuentor non poteſt eſſe eorum regnorum alienigena 56. 34. 166.

Publici cuſtodes damna illata denunciantes contra Clericos fidem faciunt. 58. §. ex quo ſubinfertur. 179.

Pœna à ſaculari lege poſita contra arma prohibita geſtantes an Clericos comprehendat, 58. §. pro quo etiam. 172. &c.

Publicani indebitas Gabellas à Clericis extorquentes qua pœna puniantur, §. 58. ſi tamen. 181.

Presbyter, vel diaconus qui venationem ſapius exercuerint qua pœna puniantur, 71. 1. 216. & quid in ſubdiacono 71. 2. 216. de Clerico in minoribus, 71. 3. 216. & conſuetudinem contrariam prohibitioni praſcribi non poteſt 71. 5. 217.

Patronus Clericus qui res Eccleſia alienat, vel damnum infert qua pœna puniatur. 75. 2. 229.

Poteſtas alienandi, licet lite pendente à iure interdicta ſit, ſuper ſuſpicione dilapidationis factum iudicis requiritur 75. 6. 231

Parochus non ſubditos matrimonio copulãs vel benedicens ipſo iure eſt ſuſpenſus 77. §. decimò. 247. an ſubditos poßit extra parochiam matrimonio copulare. 77. §. vndecimò. 247. & 77. §. duodecimò. 248

Propriꝰ parochus quis dicatur vt matrimonio poßit intereſſe 77. §. decimoquartò. 249

Pœna depoſitionis an puniendus ſit Clericus qui carnaliter cognouit illam, quam tenuit in Sacramento confirmationis. 86. 2. 283.

Proprius ſacerdos, qui filiam ſuam parochia nullo vinculo ſpirituali coniunctam carnaliter cognouerit non eſt deponendus quamuis ſeuere puniendus eſt, 86. 3. 283

Presbyter qui cognouit ſuam commatrem deponi debet, 86. 4. 283.

Presbyter qui in ſacris confeßionibus mulieres ad libidinem prouocauerit ab inquiſitoribus punitur, 86. §. hodie 283.

Puella virgo praſumitur quouſq; contrarium probetur. 87. B. §. nec ab huiuſmodi 288.

Puellam corruptã qua communi exiſtimatione virgo reputabatur carnaliter cognoſcens blandis precibus, & perſuaſionibus tenetur in foro exteriori reſarcire damnum, 87. B. §. imo vnum. 289.

Puella importunis precibus rogata ſeducta cenſetur, 87. C. §, hac autem. 290.

Percuſſor Clerici virtute Bulla Cruciata abſolui debet ſi offerat condignam ſatisfactionem & qui iniuriam intulit quam Clericus noluit admittere. 91. B. §. ſi tamen 309.

Percuſſor Clerici à iudice eccleſiaſtico



Digitized by Google

nitur, 91. B. §. ſed vtrum. 310.
Priuatio beneficiis contra clericum homicidam ipſo iure non infringitur 98. 3. 331. 98. A. 331.
Proteſtatio excuſat ab irregularitate quamuis euidentiſſimum ſit quod iudex capitalem pœnam imponet 102. 11. 353.
Proteſtatio in cauſa criminali neceſſaria nō eſt quando accuſatio coram iudice eccleſiaſtico proponitur, 102. 14. 354.
Prælatus, vel Clericus qui iuriſdictionem habet temporalem poteſt alteri criminales cauſas iudicandas remittere abſq; metu irregularitatis 103. A. 358.
Perſeuerantia annalis in excommunicatione operatur vt excommunicatus in cauſa ciuili pro confeſſo habeatur. 119. 9. 403.
Perſeuerantia annalis in excommunicatione non excludit viam vt ſuam innocentiam poſſit oſtendere, 119. 10. 404.
Perſeuerantia excommunicationis vltra annum operatur, vt excommunicatus eccleſiaſticis beneficiis priuetur, 119. 5. 402
Pœna text. cap. ex falſariorum, de crimine falſi, an habeat locum in clericis qui falſum committunt in literis epiſcoporum nunciis, vel pænitētiarii 120. A. §. illud 904
Purgatio non niſi prius præſtita copia infamato eſt indicenda 129. 2. 415.
Pœna mitior imponitur per viam Inquiſitionis quā per viā accuſationis 130. 4. 449
Pater vſum fructuum retinet in bonis filii quæſitis ante clericatum 135. G. 465.
Pœna verberum in clericorum perſonis. quæ can. & ſacris conſtitutionibus inſtituta 136. 1. 465. & an hodie ſit in vſu 136. A. 467.
Pœna exilii per eccleſiaſticos iudices infligi poteſt. 137. 1. 467.
Pœna perpetui carceris quando ab eccleſiaſticis iudicibus ſit imponenda 140. 1. 571 & 140. A. 473.
Pœna perpetui carceris ſecularis iudex infligere non poteſt 140. A. §. & pœna. 474 quod ſi de facto fecerit nulla eſt ſententia 140. A. §. quod ſi 474
Per ſaltum Clericus non debet ordinari. 24. 1. 82. & ordinatus ordinis executione caret 24. 2. 82. quando dicatur per ſaltum ordinatus, 24. A. 83.
Pecuniaria pœna ſiue mulcta quando ab inquiſitoribus imponatur. 145. A. §. quæ quidem. 491.
Pœna corporalis iniuſte imponitur ab eccleſiaſticis iudicibus quando alternatiue concipitur ſi pecuniaria intra ſtatutum tempus non ſoluitur, 145. §. quod ſi 492. pœna pecuniaria eſt contra proferentes verba hereticalia imponenda, & impoſita ab inquiſitoribus piis vſibus ſunt applicanda, 145. §. deinde. 492.
Pœna corporalis rariſſime clericis eſt imponenda. 146. 1. 493.
Pœna triremium contra Clericum tertio blaſphemantē imponenda eſt, 146. A. §. & nouiſſime. 495.
Pœna delicti ſi in iure ſcripta non reperiatur qua pœna tunc Clericus ſit puniendus. 147 3. 496.
Pœnam ſtatutam poſſunt Epiſcopi imponere. contra Clericos ſi iuri pontificio contraria non ſit, 147. 4. 496.
Purgatio accuſatore apparente indici non debet. 151. 1. 504.
Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta eſt 151. 2. 504. & compurgatores qui ſint 151. 3. 504. & an iurare teneantur, 151. 4. 504.
Publicatis atteſtationibus iudex ex officio ſuo in qualibet cauſa criminali etiam ad offenſam rei, poteſt teſtes recipere 155. A. 524
Pro reo abſente iudex ex ſuo officio de veritate inquirere debet. 155. 5. 525.
Pro reo abſente in criminalibus excuſator,

vel defenſor admitti ne debeat, 155. D. 526.
Procurator licet pro reo abſente admitti nõ valeat ad allegandas defenſiones, quæ concernunt crimen, de quo eſt accuſatus bene admittitur ad allegandas abſentiæ cauſas, 155. §. verum tamen. 526. an procedat in cauſis fidei 155. §. quod procedit. 526.
Promotor ſeu fiſcalis, qui calumnioſam accuſationem inſtituerit in expenſis eſt dãnandus. 156. 4. 528. & 156. B. 529.
Patrimonium remittens poſt ſumptos ordines nullo pacto antea præcedente, nec irregularis nec ſuſpenſus eſt, pœna tamen arbitraria punitur 18. 13. 57.
Pœna contra clericos conſpiratores. 120. 1. 410.
Pro leui crimine Clericus in carcerem detrudendus non eſt, ſed perſonaliter citandus 124. 1. 417.
Perſonalis citatio in quibus caſibus fieri poteſt, 124. 3. 417.
Perſonalis citatio quæ fit in cauſis fidei cauſæ expreſſionem non requirit, 124. B. 418.
Pro debito pecuniario Clericus capi non poteſt 125. A. §. licet. 420.
Priuari non debet Clericus ſuo beneficio, niſi pro crimine graui 134. 1. 455.
Puniri an poſſit Clericus à iudice ſeculari nõ expectata degradatione ſi ſe immiſcuit criminum enormitatibus 142. B. 481.
Pro nullo crimine Clericus eſt degradandus niſi in caſibus à iure expreſſis 143. 1. 483. & cum accuſatore 143. 2. 483. & quid in clerico in minoribus 143. 484
Proxenetæ illicitorum contractuum qua pœna ſit puniendus. 59. 1. 182.
Publici montium cuſtodes damna illata denunciantes contra clericos fidem faciunt. 58. § ex quo. 179.
Pœna depoſitionis, quæ irregulares efficiuntur, imponitur per ſententiam 33. 4. 110.
Parochus proprius ad matrimonii celebrationem quis propriè dicatur. 77. §. decimoquartò 249.
Parochus qui extra oppidum, & propriam parochiam ſubditos matrimonio copulauit pœna arbitraria punitur, 77. §. vndecimo. 247.
Parochialem Eccleſiam habens, ſi intra annum non promouetur ipſo iure eſt ea priuandus 55. 1. 151.
Parochialis eccleſiæ priuatio vt in ſuperiori locum habeat annus à quo tempore currere incipiat. 55 2. 151.
Parochialem eccleſiam habens ab ordinario moneri poteſt, vt promoueatur, 55. 4. 151
Parochialem eccleſiã habens dato iuſto impedimento à pœna excuſatur, 55. 3. 151.
Parochialem eccleſiam habens ſi intra annũ coram ordinario comparuit qui noluit illum propter defectum literaturæ vel aliam cauſam ordinare in nullam pœnam incidit 55. A. 152.
Parochialem eccleſiam obtinens in nullam incidit pœnam donec annus lapſus ſit, & vltimo anni die poteſt ordinari, 55. §. prædicta. 153.
Parochialem eccleſiam habens ſacrorum canonum pœna non punitur ſi pacificam poſſeſſionem parochialis eccleſiæ non fuerit conſecutus, 55. B. 153.
Parochialẽ eccleſiam poſſidens an excuſetur à pœna propter impedimentũ, quod in fine anni ſuperuenerit, 55. C. 153.
Parricidii crimen grauiſſimum. 100. 1. 343.
Parricidii pœna. 100. 1. 343.
Pater vſum fructum retinet in bonis filii Clerici, ante Clericatum quæſitis 135. G. 465.
Pœna triremium an poſſit imponi ab eccleſiſticis iudicibus 146. 3. 494. & 146. A. §. ſed vtrum. 495.



Digitized by Google

*Pœna mytrationis ab eccleſiaſtico iudice imponi poteſt, 146. 2. 494.*

*Pœna capituli fœlicis de pœnis lib. 6. an locum habeat contra illũ qui contumelioſa verba in Cardinalem protulit 70. 3. 211.*

*Periurii crimen grauiſſimum. 96. 1. 322*

*Periurus Clericus officio, & beneficio deponendus eſt. 96. 1. 322.*

*Periurus Clericus an ipſo iure beneficio priuatus ſit. 96. 2. 323.*

*Periurus an is cenſeatur, qui promiſſionem fide firmatam non adimpleuit, 96. 2. 322. &c.*

*Periurus an pendente accuſatione poſſit beneficium eccleſiaſticum renunciare, & an ſuperior debeat admittere renunciationẽ 96. C. 324.*

*Periurium ſine dolo commiſſum non punitur pœna ordinaria, 96. C. §. excuſabitur. 324.*

*Periurium nec ordinaria pœna punitur propter difficultatem adimplendi iuramentum 96. C. §. ſimiliter. 324.*

*Periurus laycus à iudice eccleſiaſtico punitur, 96. C. §. nec illud. 324. &c.*

*Periuro beneficii collatio facta an ſit nulla ipſo iure, 96. 4. 323. & 96. D. 325.*

*Piſcatio Clericis non eſt interdicta 71. §. piſcatio. 218. an poſſit vti piſcatione temporibus Regis Hiſpaniæ conſtitutionibus probibitis, 71. §. ſed quid. 218.*

*Puteus vulgariter dictus de Santorcaz an olim fuerit carcer clericorum diœceſis Toletanæ 140. C. 478.*

*Priuilegia magnatibus conceſſa vt poſt meridiem res ſacra poſſit eis adminiſtrari an ſit iuri cõmuni conſentanea 47. 5. 134.*

## Q

*QVando probaſſe dicitur delator quod denunciat, vt liberetur ab obligatione. 6. 6. 217.*

*Quando de domicilio fit mentio de domicilio habitationis in dubio intelligitur 9. 2. 23. & 9. 6. 25.*

*Qui membrum ſibi propria culpa abſcidit irregularis eſt, licet ex eius defectu ad ſacri ordinis miniſterium minime impediatur 17. 8. 47.*

*Qui membro aliquo caret cuius defectus irregularitatem non inducit ſecum portare non tenetur, 17. 13. 49.*

*Quando deformitas irregularitatem inducat Epiſcoporum iudicio relinquitur, 17. 16. 50.*

*Qui penſionem habet an iuſtum titulum dicatur habere, vt ſacris ordinibus poſſit inſigniri. 18. 11. 56.*

*Qui cum titulo falſo patrimonii ad ſacros ordines promouetur irregularis eſt, 18. 12. 56.*

*Quæ ſcientia in promouendis ad ſacros ordines deſideretur 21. B. §. quæ vero. 75. & ſi ardens charitas in homine, vt ſcientiæ defectum ſuppleri poſſit. 21. B. §. aliquando. 66.*

*Qui ſolemnem egerit pœnitentiam irregularis eſt. 23. 1. 80. & 23. A. 81.*

*Quæſita per Clericum ex illicita negociatione in vſus pauperũ ſunt erogãda 58. 2. 107*

*Qui promiſſionem interpoſitione fidei vallatam fregit, an ordinaria periurii pœna ſit puniendus 96. 2. 322. &c.*

*Qui fuerunt aſſaſini explicatur 101. D. §. erant quidem. 350.*

*Qui mutat punctum, vel corrigit literas Apoſtolicas ſi ſententia non mutatur an immunis ſit à pœna 120. §. erit. 409.*

*Qui in moneta ſummi pontificis falſum cõmittit, an incidat in pœnam cap. ad falſariorũ, de crimine falſi 120. §. ſed an 409*

*Quæ crimina digna ſint ſuſpenſione, iudicis arbitrio relinquitur. 133. 6. 454.*

*Qui non habet in bonis an corporali pœna puniendus ſit, & quid in Clerico. 145. 4. 491. & 145. A. 491.*

*Quando illi qui ſunt eiuſdem ordinis fuerint inimici, vel infamati, non admittuntur ad purgationem ſed alii 151. 5. 504.*

Quando quis eſt ſoli epiſcopo ſuſpectus, vel alteri ſuperiori, an purgatio indici poſſit. 151.9.505.

Quid agendum eſt ſi de nullitate ſententia coram iudice ſaculari requiſito allegatur, quæ lata fuit à iudice eccleſiaſtico requirente. 154.14.519.

Qui extra regnum in tranſitu naſcitur à parentibus horũ regnorum naturalibus, an naturalis ſit iudicandus. 56.27.164.

R.

REbaptizatus non poteſt ad eccleſiaſticos ordines promoueri. 15.1.36.

Rebaptizatus ſi de facto fuerit ordinatus qua pœna puniri debeat, 15.2.37. & 15.B. 37.

Rebaptizans irregularitatem contrahit non ſolum à principio ſed etiam poſtquã ſciret ſi ratam habuit rebaptizationem. 15.B.37.&c.

Rebaptizans interpoſita conditione ſi non eſt Baptizatus an ſit immunis. 15.B.§.à qua quidem. 38.

Rebaptizatus, & rebaptizans ex iuſta cauſa an ſit immunis ab irregularitate. 15.C.39.

Retinens beneficium aliquod curam habens animarũ annexam ſi prius tale beneficiũ habet ipſo priuatur iure, & ſi illud cõtendit habere, alio etiam priuandus eſt. 49.6.138.

Raptor virginis dicitur, qui eam rapit contra patris voluntatem licet virginis accedat conſenſus. 82.§.clericus. 263.

Refertur caſus memorabilis qui contigit in Ciuitate Hiſpalenſi. 100.2.344.

Reges eorumq; iudices an ddei & poſſeſſione beneficiorum ſemotis priuilegijs poſſint cognoſcere. 106.§.qua quidẽ praxis. 366.

Reges Hiſpaniarum an ius habeant contra epiſcopos, & eccleſiaſticos iudices vim inferentes expellendi à ſuis regnis, & priuã di illos amiſſione rerum temporalium, 106.§.quæ ſane. 367.14. caſus cenſurarũ cœnæ domini. 106.§.nec etiam. 367.&c.

Raptor manifeſtus, vel violator, & eccleſia niſi ablata reſtituat firmam, & plenariã ſecuritatem emendandi praſtiterit beneficium pœnitentiæ eſt denegandum. 110.1. 373. de clerico hoc crimen perpetrante. 110.2.373.

Raptori, vel violatori, qui in morte pœnituerit, qui tamen non potuerit ſatiſfacere licet ſepultura denegetur, non tamen cœmiterium. 110.4.373.

Reus non poteſt ſub iuramenti religione de delicto interrogari niſi ſemiplena probatione aut expreſſis indicijs aut infamia precedẽte. 129.4.435 & 129.A.435.&c.

Reus quãdo teneatur ſub pœna peccati mortalis crimen confiteri, 129.§.primo. 437. & 129.§ primo. 438.

Reus à ſacerdote an abſolui poſſit ſi animo non conceperit iudici veritatem patefacere, 129.§.ſecundo. 438.

Reus ſi ſemel veritatem negat cum ad ſupplicium deducitur eam fateri non tenetur. 129.§.tertio. 438.

Reus ſi non reſpondit, quid ab eo faciendum ſit, 129.§.quarto. 439.

Reus ſtatim, & ſine mora veritatem fateri tenetur, 129.§.quinto. 439. & conuictus licet iniuſte torqueatur tenetur veritatẽ dicere, 129.§.ſexto. 439.

Reus iuramentum veritatis praſtare debet ſecundum mentem iudicis interrogantis, non rei captioſe reſpondentis. 129.§.ſeptimo. 439.

Reus exemptus à iuriſdictione iudicis veritatem criminis fateri non tenetur, 129. §.octauo. 439. &c.

Reus in capitalibus cauſis an excuſari valeat à confitẽdo crimine. 129 §.decimo. 440.

Reus de occulto crimine nõ poteſt interrogari, 129. §.ſecundo. 440. & quid in cauſis



fidei

*ſidei.129.§.re.in. 441. & quod crimen dicatur occultum.129.§.quod au e.441.*

*Reus iudici de facto interroganti reſpondere minime tenetur.129.§ ſi autem.442.& quid in caſu dubij.129.§.illud vero.442.*

*Religioſus ſeu Clericus regularis perpetuo carceri mancipatus an poſſit abſque peccato fugere.140.B.§.ſed vtrum.476.*

*Ratione beneficij eccleſiaſtici reſidentiam requirentis in loco domicilium ſortitur.10.1.27.& 10.A.27.*

*Regno Franciæ Clerici tantum pœnis iuris pontificij condemnantur.146.A.§.in regno.495.*

*Reſpublica Chriſtiana conſuletur nimis ſi beneficia ſaltem curam animarum habentia patrimonialia efficerentur.56.7.158.*

*Regula Cancellariæ Romanæ decimanona iuri communi conſentanea eſt.56.8.158.*

*Regni exterus, quis dicatur, 56.23.163. de intellectu regiæ cõſtitutionis 19.tit.3.lib.1.noui ordinamenti.56.23.163.*

*Regno Aragoniæ, vel Nauarræ nati an dicãtur exteri horum regnorum.56.24.163.*

*Reſidẽtia perſonali parochus excuſatur immunis eſſe iuſta exiſtente cauſa per duos menſes nec ordinarij licentia requiritur.54.§.illud vero.149.*

*Reſidentia parochus 24. caſibus excuſatur, 54.§.is autem.149.à reſidentia excuſat prælectio Sacræ Theologiæ.54.§.primus.149.*

S

*Solemnitas quæ hodie ex Trid. Conc. requiritur clericorum degradatione obſeruanda eſt.3.7.5.*

*Sententia abſolutoria ſuper denunciatis prolata prodeſt ſicut lata ſuper accuſatis.6.8.17.*

*Scribitur egregia Cæſarauguſtana Eccleſiæ conſtitutio.6.12.18.*

*Suſcipiens, vel conferens ſacramentum confirmationis an ſit irregularis.15.B.§.quæſtionis.38.*

*Seipſum interficiens non eſt ſepultura eccleſiaſtica ſepeliendus.17.11.48.*

*Sine titulo ad ſacros ordines nullus poteſt promoueri.18.1.51.*

*Seruus ordinari non poteſt non præſente domini licentia.19.1.59.& 19.A.60. de intellectu legis.6.tit.22.part.4.19.A.60.*

*Seruus ſi de facto ordinetur, ordinis ſuſcipit ſacramentum,19.2.59.*

*Solemnis pœnitentia ab vſu recepta ſit.23.1.80.& 23.B.81.*

*Sixti V. conſtitutio contra Clericos male promotos expenditur. 25.D.88.*

*Suſpenſus propter crimen ſi de facto celebrat irregularitatis nota afficitur.26.3.93.*

*Sacramentum ordinis interdicti tempore miniſtrari an valeat.32.1.109.*

*Sacramenta altaris non debent niſi à ieiunis hominibus celebrari.34.1.117.limita in caſu notabili.34.A.§.notabilis.118.*

*Sacerdos ad miſſarum ſolemnia non aliter accedere debet, quam oratio vtroque humero circumſeptus, & aliter excommunicandus eſt.38.1.121.*

*Sacerdos ſine caſula, & alijs veſtibus ſacris celebrans arbitrio iudicis eſt puniendus.38.2.121.*

*Sacerdos miſſarum ſolemnia nonniſi in locis ab epiſcopo cõſecratis, vel vbi ipſe permiſerit celebrare poteſt. 39.1.122.&c. & qua pœna afficiatur.39.2.123.*

*Sacerdos qui miſſam pro requie defunctorũ promulgatam pro viuis celebrauit, vt illi mortis incurrerent periculum qua pœna puniatur.40.1.126.*

*Sacerdos qui euchariſtiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuit, qua pœna puniatur.41.1.127.*

*Species ſacramentales quamdiu in ſuo vero eſſe remanent ſub eis conſiſtit inſeparabi-*

*liter Corpus Chriſti.41.2.127.*

*Si ſacramenti ſpecies, quæ diſcerni poſſunt, euomita fuerint quid faciendum eſt, 41.3.127.*

*Sacerdos, qui celebrãs corpus & ſanguinem Domini noſtri non recipit qua pœna puniatur.43.1.128.*

*Sacerdos qui ſuper rebus aptis ad ſaciendum ſortilegium, & ad illum effectum vnam, vel pluras miſſas ſcienter celebrauit adhibitis nefarijs precibus qua pœna puniatur.44.1.129.& 44.2.129.*

*Sacerdos, qui in cuſtodia eucharistia negligens fuit qua pœna puniatur.45.1.129.*

*Sacramentum Euchariſtiæ ſumma decentia cuſtodiendum eſt.45.2.129.*

*Si duo ſimul, & ſemel alicui curata beneficia conferantur, tunc datur optio.49.7.138.*

*Statuta prohibentia ne extra locum, vel territorium Vinum deferatur an clericos comprehendat.58.§.tertio.176.*

*Statuto ſeculari ſanciri poteſt quod v rmes, locuſtæ aut alia animalia nociua à prædijs Clericorum ſuis expenſis reijciantur.58.§.quarto.178.*

*Statuta laycorum punientia damna illata ab animalibus an comprehendat Clericorum animalia.58.§.ſexto.178.*

*Secularis iudex de iure regio licet non poſſit requirere cõtra luſores poſt duos menſes, nec contra eos, qui duos argẽteos luſerint, iudices eccleſiaſtici non debent in his caſibus impunitos relinquere.74.3.226.*

*Synodalis Toletan. conſtitutio interpretatur contra Clericos ludentes, 74.§.an hoc tamen.227.& c.*

*Sentẽtia excommunicationis iuſtiſſime imponitur contra contrahentes clandeſtina matrimonia 77.B.§.circa quod.243.& c.& an prohibitio ad clandeſtina ſpõſalia extendatur.77 §.nono.245.*

*Sacerdos matrimonium impedit & irritum facit.84.1.271.*

*Sacerdos, qui de facto matrimonium contraxit qualiter puniatur, 84.2 271.& c.*

*Sacerdos, qui ſub figura matrimonij virginem violauit pœna ſtupri puniri debet. 84.4.272.*

*Sodomitis an ſit aduocatus conſtituendus, & teſtes in hoc crimine abſque partis citatione recipi valeant. 90.§.vnde in. 301.& c.*

*Sodomitæ crimen pœna vltimi ſupplicij punitur, 90.§.fuit ſemper.302.& igne ſodomita comburitur. 90.§.hac equidem. 302.*

*Sodomiti bona ipſo iure confiſcantur. 90.§. quæ ſane.302.*

*Sodomitæ crimen connexionem quandam cum hæreſis labe habere videtur. 90.§. nam vt.303.& in regno Aragoniæ inquiſitores iuriſdictionem habent contra eos, qui muliebria patiuntur. 90.§.in regno. 303.*

*Sodomitæ bona poſt crimen acquiſita an ipſo iure confiſcentur. 90.§. illud autem. 303.*

*Sodomita an habeat teſtamenti factionem. 90.§.punitur.304.multa de hoc crimine. 90.§.punitur.304.& c.*

*Sodomita non poteſt eligi ad eccleſiaſticum beneficium.90.§.vnde eleganter.305.*

*Sodomita laycus ab eccleſiaſtico iudice punitur.90.§.laycus vero 305.*

*Sacrilegij quatuor ſpecies traduntur.91.3.307.*

*Si omiſſa proteſtatione in cauſa criminali non imponitur pœna mortis, vel membri mutilationis clericus accuſans non eſt irregularis.102.6.352.*

*Suprema Regni Hiſpaniarum tribunalia poteſtatem habent cognoſcendi per modum (vt dicunt) violentiæ in cauſis ſpiritualibus.196.§.pro quorum.565.*

*Suprema Hiſpaniarum tribunalia in cauſis*

*violen-*

Digitized by Google

*violentia expenſis poſſunt multare, 106. §.quod vſque.367.*

*Sortilegi qui dicantur.111.1.373. de Clerico hoc crimen perpetrãte, 111.2.373.& 111. B.375.*

*Sacerdos, qui peccata ſibi confeſſa pateſacit ſigno, vel verbis, qua pœna puniatur.113. 1.376.*

*Sacerdos dicitur reuelare confeſſionem ſi diceret, quod talis habet peccata à quibus non poteſt ipſe eum abſoluere.113.3.377.*

*Sacerdoti dicenti ſe habuiſſe, licentiam pœnitentis reuelandi confeſſionem an credatur, 113.4.377.*

*Sacramentalis confeſſio de crimine committendo facta an poſſit reuelari, 113. A.378. & an fauore matrimonij. 113. §. ſunt etiam.378. &c.*

*Sacerdos an poſſit pateſacere Sacramentalẽ confeſſionem illius, qui fatetur ſe hæreticum.113.§.non tamen.380.*

*Sacerdoti reuelanti ſacramentalem confeſſionem in caſu nõ permiſſo nulla fides datur,113.§. quod ſi ſacerdos.380.*

*Sacerdos iubente ſuperiore detegere debet peccatum, quod nouit ſacramentali confeſſione ſi extra illam compertum habuit. 113 §.nec ſilentio.381.*

*Sancta Inquiſitionis officium quando in Hiſpania initium habuit.117. F. §. fuit quidem.397.*

*Sacerdos an eccleſiarum immunitate gaudeat.126.1.422.& 126. A.423.*

*Suſpenſio ſi imponitur propter crimen monitio neceſſaria non eſt. 133. 1. 453. ſecus ſi pro contumacia.133.2. 453.*

*Suſpenſus ab officio an a beneficio ſuſpenſus intelligatur.133.3. 453.& ſi de facto celebret an efficiatur irregularis.133. 4.453. & 133.D. 454.*

*Suſpenſus, vel interdictus ſi ſacros ordines recipiat qua pœna puniatur.13.3.31.*

*Si purgandus eſt pauper, vel extraneus, & Clerici cõpurgatores deſunt an layci, & fœmina admittantur.151.6.504.*

*Sæcularis iudex antequam præſtet auxilium an petere poſſit, vt ſibi proceſſus copia detur.154.11.516.&c.*

*Sententia iudicis Eccleſiaſtici ſi tranſiuit in rem iudicatam, auxilium ſeculare præſtandum eſt, quamuis non conſtet de iuſtitia ſententiæ prolatæ,154.13.518.*

*Sæcularis iudex fidem adhibere debet literis denunciatorijs contra excommunicatũ prolatis quamuis non conſtet de iuſtitia excommunicationis.154.15.519.*

*Sæcularis iudex literis denunciatorijs nõ tenetur excommunicatum laycum capere, nec in carcerem mittere, aut aliqua pœna eũ punire niſi excommunicatio viſo proceſſu ex actis iuſtificetur, 154.17.520.*

*Sine mãdato nemo admittitur ad allegandas voluntarias abſentis excuſationes. 155.D.526.*

*Simoniaci definitio.95.1.318.*

*Simoniaci crimen ſignis & coniecturis probatur.95.1.318 & 95.B.320.*

*Simoniacus non recipit ordines executionũ. 95.1.319.& 95.C.320.*

*Simoniacus in ordine, & beneficio ipſo iure eſt excommunicatus,95.D.§.tertio.321.*

*Simoniacus non eſt cenſendus quoad incurrentem excommunicationem qui conducit, aut emit aliquem vicariam ſpiritualem iuriſdictionem habẽtem.95. §. quarto.321.*

*Simoniacus eſt, qui aliquid pro ordinũ collatione recipit etiam pro prima tonſura, pro literis dimiſſorijs, teſtimonialibus, uel pro ſigillo, 95.§. quinto.321.*

*Simoniacus non eſt cenſendus, qui ſuſceptis ordinibus aliquid dat.95.§. ſexto. 321.*

*Simonia licet committatur in emptione, vel venditione penſionis, non tamen hoc caſu ſententia excommunicationis incurritur.95.§.ſeptimo.321. & 95. §. nec circa. 321.*

Simo

Digitized by Google

Simoniaci crimen, quod confidentiæ appellant grauiſſimum eſt.95.§.nec circa.321. & quibus modis committatur.95.§.perpetratur.322.

Sortilegi, qui proprie dicantur.111.1.373.de pœna contra Clericum ſacrilegium,111.2.373.de laico ſacrilego,111.B.375.

Stupri definitio.87.1.284.

Stuprans virginem qua pœna puniatur.87.2.284.& quid de virgine voluntarie ſtuprata.84.4.285.quid in anima iuditio.87.5.286.

Stupratæ virginis conſenſus ſtupratorem nõ liberat à dotis promiſſione, quando ipſa ſub parentis tutoris, vel procuratoris poteſtate conſtituta eſt.87.7.286.& 87.C.289.& 87.D.290.

Stuprum virgine cõſentiente importunis tamen precibus, dos eſt præſtanda.87.C.§.hac autem.290.

Stupri damnum reſarciendum, & ſi de eo in proceſſu conſtat, & ſtuprator condemnari debet licet à parte non fuerit petitum.87.F.291.

T

TRaduntur multa quæ in Clericorum confeſſionibus præoculis ſunt habenda.130.1.444.

Teſtes duo an in hereſis crimine fidem faciant.131.D.448.

Teſtes in hereſis crimine publicãdi non ſunt.131.D.§.cum quidem.449.& plenam fidem faciunt.131.§.videtur igitur.450.

Traduntur multa quæ in purgationis materia à Clericis ſunt præcauenda.151.12,503.

Traditur ſingulariſſimus modus conuincendi clericum de crimine lite non conteſtata.153.2.509.

Textus in cap.1.de exceptionibus.in 6.interpretatur.154.16.520.

Teſtis ad defenſam rei ex iudicis officio publicatis atteſtationibus recipi poteſt.155.3.525.

Teſtis in cauſis criminalibus Clerici coram ſæcularibus proferre teſtimonium prohibetur.102.21.355.&c.

Teſtis in cap.rurſus.11.quæſt.3.interpretatur.119.11.404.

Tabellionum corruptus animus delictorum correctionem impedit.2.2.3.& multa contra rebelliones.2.B.3.& receptores eccleſiaſticarum curiarum.2.B.§.nec minus.4.

Turpis nominis effectus aliquot remiſſiue traduntur.7.1.21.& 7.A.21.

Titulus non requiritur, vt quis minoribus ordinibus poſſit inſigniri.18.5.53.

Titulus præſens ad ſacrorum ordines neceſſarius eſt, nec ſufficit futurus.18.4.53.

Titulus coadiutoriæ an legitimus ſit iudicandus.18.7.54.

Titulum ſeminarij cauſa inſeruiendi beneficio vnito ſeminario, vel in aliqua eccleſia cui aſcribitur an ſufficiens ſit vt ſacris quis initietur ordinibus.18.9.55.

Tutor dolo conuictus, vel publicam principis tutelam gerens, vel patrimonium eius tanquam tutor adminiſtrans non poteſt ſacris ordinibus inſigniri.20.2.61.

Talionis pœna antiquata eſt, & calumniator hodie arbitraria pena punitur, & à quo iure initium habeat prædicta pœna.69.B.209.

Tabernarum ingreſſus clericis eſt interdictus niſi iuſta præcedente cauſa.81.3.260.

Traditur germana ſtupri definitio.87.1.284.

Traditur vera atque germana ſacrilegij definitio.91.1.307.& 91.A.307.& de pœna contra clericum.91.2.307.

Teſtis falſidicus quibus pœnis in ſacroſanctis inquiſitionis tribunalibus punitur.97.B.§.ſic ſane.328.& quid in ſupremo ſenatu inquiſitionis.97.§.in romana.328.

*Tentans aliquem veneno occidere quando pœna ordinaria puniatur 99. B. 336.*

*Tortura non debet eſſe ſeuera contra Clericum ſicut eſt contra laycum, 128. 6. 430*

*Tortura in ſecunda inſtantia peti poteſt, 128. 5. 430.*

*Teſtium nomina, & depoſitiones quando rei manifeſtari debent* 129. C. §. *poſt confeſſionem*, 443.

V

V*No eodemq; libello accuſari plures poſſunt* 7. 2. 21. & 7. B. 22.

*Vagabundus* Clericus *vbicunque fuerit repertus, ibi puniri debet* 9. 2. 25. & 9. D. 25. &c. *de punitione vagabundi, & an debeat fieri remiſſio ad locum delicti cõmiſſi.* 9. D. 25. &c.

*Vt filius ſit naturalis iſtorum regnorum an requiratur, quod natiuitatis tempore pater domicilium contraxerit, & per decennium vixerit* 56. 38. 167.

*Vicarii Generales epiſcoporum non poſſunt diſpenſare, vt monitionibus non factis matrimonium celebretur* 77. D. §. *Sed dubium.* 250. &c.

*Veſtes honeſtæ, vel reprobatæ quæ dicantur* 79. 5. 254. & 79. A. 255.

*Veneni præparatio animo occidendi contingens an ſit punienda morte non ſecuta.* 99. 2. 335. &c.

*Violentiam Clericus inferens in perſonis rebus ſeu beneficiis qualiter puniatur* 106. 1. 363. &c.

*Vbi in canone aliquo dicitur quod clericus degradetur, & in monaſterium detrudatur. de verbali degradatione intelligitur* 143. 4. 484.

*Victus victori etiam in criminalibus in expenſis eſt condemnandus* 156. 1. 527.

*Vſus fructus in bonis filii clerici pater retinet etiamſi filius ſit ſacris ordinibus inſignitus dum modo bona ſint quæſita ante clericatum* 135. G. 465.

*Vacillans clericus in teſtimonio an ob id torqueri poſſit.* 128. 9. 431.

*F I N I S.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google